

အဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာ

ဘာသာဋီကာ

ကမကုသိုလ် ပဒဘာဇနီ

“ဣဒါနိ၊မာတိကာကို ထားပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ယထာနိက္ခိတ္တယ၊ အကြင် အကြင် ထားအပ်ပြီးသော။ [ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ဟောထားခြင်းကို “နိက္ခိတ္တ- ထား”ဟု ဆိုသည်။] မာတိကာယ၊မာတိကာဖြင့်။ သင်္ဂဟိတေ၊ သိမ်းယူ အပ်ပြီးကုန်သော။ ဓမ္မေတရားတို့ကို။ ပဘောဒတော၊ အပြားအားဖြင့်။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာဟူသော။ ဝါ၊ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ-အစရှိသော။ ဣဒံ ပဒဘာဇနီယံ၊ ဤပဒဘာဇနီကို။ (ဘဂဝတာ၊ သည်။) အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ၊ ထို ပဒဘာဇနီ၌။ (တယော မဟာဝါရာ ဟောန္တိ-၌ ပဓာနစပ်၊ ကာမာဝစရ ကုသလံ ဒဿိတံ-၌ အပဓာနစပ်။) ယသ္မိံ သမယေ။ဗ။ ဟောတိတိ၊ ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ ဟောတိ-ဟူ၍။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ယဒေတံ ကာမာဝစရ ကုသလံ၊ အကြင် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို။ ဒဿိတံ၊ ပြတော်မူအပ်ပြီ။ တာဝ၊

၁။ ဣဒါနိ ပ။ အာရဒ္ဓံ။ ။ မာတိကာကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ ပဒဘာဇနီကို ဖွင့်ပြ တော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဣဒါနိ ပ။ အာရဒ္ဓံ” ဟူသောပါဌ်ကို မိန့်။ ကုသိုလ် စိတ် အချင်းချင်း မတူ ကွဲပြားသည်ကို “ပဘောဒ”ဟု ဆိုသည်။ “အညမညံ ပဘိဇ္ဇတိတိ ပဘောဒေါ” ဟု ပြုပါ။ [“ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ”၌ “ဟူသော” ဟု အနက်ပေးရာဝယ် ဣတိသဒ္ဓါ နိဒဿနတ္ထတည်း။ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ” ဝါကျကို ညွှန်ပြလိုက်သဖြင့် ပဒဘာဇနီ စကားအားလုံးကိုပါ ပြနိုင်သော နိဒဿနနည်း-ဟူလို၊ “အစရှိသော”ဟု ပေးရာ၌ ဣတိသဒ္ဓါ အချာတ္ထ၊ ဣတိတစ်လုံးလည်း အကျေကြပ်ပါ။]

၂။ ပဒဘာဇနီယံ။ ။ ဘာဇနီယံ၌ “ဘာဇ-ဝိဘာဂေ” ဟူသော စုရာဒိဓာတ် နောင် အနိယပစ္စည်းသက်၍ “ဘာဇနီယ”ဟု ရေးသားကြ၏။ ဘာဇိယတေ အနေနာတိ ဘာဇနီယံ။ ပဒါနံ၊ ကုသလာ ဓမ္မာ-စသော ပုဒ်တို့၏။ ဝါ၊တို့ကို။ ဘာဇနီယံ၊ အကျယ်ဝေဖန်ကြောင်း စကား ရပ်တည်း။ ပဒဘာဇနီယံ၊ ရပ်။ မဓု၌ကား “ပဒဘာဇနီယန္တိ ပဒဘာဇနဝဿေန ပဝတ္ထဝစနံ”ဟု ဖွင့်၏။ ထို၌ ပဝတ္ထဝစနံကိုထောက်၍ “ဘာဇိယတေဘာဇနံ၊ ပဒါနံ+ဘာဇနံ ပဒဘာဇနံ၊ ကုသလာ ဓမ္မာ-အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို အကျယ်ဝေဖန်ခြင်း၊ ပဒဘာဇနေန+ပဝတ္ထံ ပဒဘာဇနီယံ”ဟု ပဝတ္ထအနက်၌ “ဣယပစ္စည်း၊ တဒ္ဓိတံပုဒ်”ဟု ကြံသင့်၏။ ပုဒ်ကိုအကျယ်ဝေဖန်ခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သော စကား။

ဒုတိယ ကာမာဝစရကုသိုလ် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (ဒဿိတဿ၊ ပြတော်မူ အပ်သော။) တဿ၊ ထို ပထမကာဝစရကုသိုလ်၏။ နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသေဉ်။ (အကျယ်ညွှန်ပြ ကြောင်းဖြစ်သော ပဒဘာဇနိဉ်။) ဓမ္မဝ ဝတ္ထာနဝါရော၊ ဓမ္မဝ ဝတ္ထာနဝါရ လည်းကောင်း။ သင်္ဂဟဝါရော၊ သင်္ဂဟဝါရလည်းကောင်း။ သုညတဝါရော၊ သုညတဝါရလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တယော၊ ၃-ပါးကုန်သော။ မဟာဝါရော၊ ဝါရကြီး တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ တေသု၊ ထို ၃-ပါးသော ဝါရကြီးတို့တွင်။ ဓမ္မဝ ဝတ္ထာနဝါရော၊ ဓမ္မဝ ဝတ္ထာန ဝါရသည်။ ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသ ဝသေန၊ ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသ-တို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဒွိဓာ၊ အားဖြင့်။ ဌိတော၊ တည်၏။

တေသု၊ ထို ၂-ပါးတို့တွင်။ ဥဒ္ဓေသဝါရဿ၊ ဥဒ္ဓေသ ဝါရ၏။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာ လည်းကောင်း။ သမယနိဒ္ဓေသော၊ သမယနိဒ္ဓေသလည်းကောင်း။ ဓမ္မုဒ္ဓေသော၊ ဓမ္မုဒ္ဓေသလည်းကောင်း။ အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရော၊ ကုန်သော။ ပရိစ္ဆေဒါ၊ အပိုင်းအခြား တို့သည်။ (ပိုင်းခြားကြောင်းဖြစ်သော စကား ရပ်တို့သည်။) (ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။) တေသု၊ ထို ၄-ပါးသော ပရိစ္ဆေဒတို့တွင်။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူသော။ အယံ၊ ဤစကားရပ်သည်။ ပုစ္ဆာ နာမ၊ ပုစ္ဆာမည်၏။ ဝါ၊ မေးကြောင်း စကားတစ်ရပ်မည်၏။ ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ တသ္မိံ သမယေတိ၊ ဟူသော။ အယံ၊ သည်။ သမယနိဒ္ဓေသော နာမ၊ သမယနိဒ္ဓေသ မည်၏။ ဝါ၊ သမယကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားတစ်ရပ်မည်၏။ ဖဿ ဟောတိ။ပ။ အဝိက္ခေပေါ ဟောတိတိ၊ ဟူသော။ အယံ၊ သည်။ ဓမ္မုဒ္ဓေသော နာမ၊ ဓမ္မုဒ္ဓေသ မည်၏။ ဝါ၊ ဖဿ-စသော တရားတို့၏ သရုပ်ကို ထုတ်ပြကြောင်း စကားတစ်ရပ် မည်၏။ ယေ ဝါ ပန။ပ။ ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူသော။ အယံ၊ ဤစကား ရပ်သည်။ အပ္ပနာ၊ နာမ။ အပ္ပနာမည်၏။ ဝါ၊ နိဂုံးအုပ်ကြောင်း စကားတစ်ရပ် မည်၏။

၁။ ဓမ္မဝ ဝတ္ထာန-စသည်။ ။ ဝိပုဗ္ဗ၊ ထာ-ဌာနေဟူသော ဓာတ်တည်း။ ဝိ (ဝိသုဗ္ဗိသု) အသီးအသီး။ (ဖဿ တခြား၊ ဝေဒနာတခြားစသည်ဖြင့် အချင်းချင်း တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မရောယှက်အောင်။) အဝ(အဝန္တိတွာ)၊ ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍။ ထာန္တိတိန္တိန္တိ ဝတ္ထာတိ ဝတ္ထာနော ဓမ္မာနာ+ဝတ္ထာနော ဓမ္မဝတ္ထာနော၊ ဓမ္မဝတ္ထာနော စ+သော+ဝါရောဓာတ် ဓမ္မဝတ္ထာနဝါရော= ဖဿစသော တရားတို့၏ အသီးအသီးပိုင်းခြား၍ တည်ရာဖြစ်သော စကား အလှည့် အကြိမ်၊ ခန္ဓာစသည်တို့ဖြင့် သိမ်းယူအပ်ရာဝါရကို သင်္ဂဟ-ဝါရ၊ အတ္တစိဝတို့မှ ကင်းဆိတ်ပုံကို ပြရာ ဝါရကို သုညတဝါရဟုခေါ်သည်။

၂။ အပ္ပနာ။ ။ သက္ကတဉ် “အရ်ပဏ” ဟု နပုလ္လိင်ရှိ၏။ ပါဠိဉ် “အပ္ပနာ” ဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိ၏။ သက္ကတဉ် ရိဓာတ်ကြိယော်လည်း ပါဠိဉ် အပ္ပဓာတ် ကြိယသင်၏။ အပ္ပေတိတိ

ဧဝံ၊ ဤသို့ ဝါ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ စတုဟိ၊ ၄-ပါးကုန်သော။ ပရိစ္ဆေဒဟိ၊ အပိုင်းအခြားတို့ဖြင့်။ ဌိတဿ၊ တည်သော။ ဥဒ္ဓေသဝါရဿ။၏။ ပဌမော၊ သော။ ယွာယံ(ယော+အယံ) ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒေါ၊ အကြင် ပုစ္ဆာအပိုင်းအခြား သည်။(အတ္ထိ။) ၁တတ္ထ၊ ထို ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒ၌။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူ သော။ အယံ၊ ဤပုစ္ဆာသည်။ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ၊ ကထေတုကမျတာ ပုစ္ဆာတည်း။ (ဖြေခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဆန္ဒတော်ကြောင့်ဖြစ်သော ပုစ္ဆာတည်း။)

၁ဟိ၊ ချဲ့။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာတို့သည် အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ၊ အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာလည်းကောင်း။ ဒိဋ္ဌသံသန္နနာပုစ္ဆာ၊ လည်းကောင်း။ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ လည်းကောင်း။ အနုမတိပုစ္ဆာ၊ လည်းကောင်း။ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ၊ ကထေတု ကမျတာ ပုစ္ဆာလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စဝိဓာ၊ ၅-ပါးအပြားရှိကုန်၏။

အပ္ပနာ၊ အပေတိ၊ အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်စေတတ်၏။ ဣတိ အပ္ပနာ။ အပ္ပနာဟူသော အမည်သည် နိဂုံးဝါကျ၏ အမည်တည်း။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာ၌ “အပ္ပေတုတိ နိဂမေတုံ” ဟု ဖွင့်သည်။

၁။ တတ္ထ။ပ။ ကမျတာ ပုစ္ဆာ။ ။တတ္ထဖြင့် “ယွာယံ ပဌမော ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒေါ” ကို ဖြန့်စွဲမှ ထုံးစံကျမည်။ ထိုသို့ ထုံးစံကျအောင်စွဲလျှင် တတ္ထအရ “ကတမေ ဓမ္မာကုသလာ” ဟူသော ပုစ္ဆာကိုယူ၍ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ အယံ” နှင့် အရတုနေသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “တစ်ဝါကျတည်း၌ အရတုပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ်ကွဲရိုး မရှိရကား စာသွားထုံးစံမကျ သည် မဟုတ်ပါလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-တတ္ထ၏ အစွဲဖြစ်သော ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒဟူသည် ပုစ္ဆာအားလုံးနှင့် ဆိုင်သော သာမညစကားတည်း။ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ အယံ” အရပုစ္ဆာကား ဝိသေသစကားတည်း။ ဤသို့ကွဲပြားသောကြောင့် “တတ္ထ”ဟု လည်းကောင်း၊ “အယံ”ဟု လည်းကောင်း ဝိဘတ်ကွဲလျက် ထားနိုင်ပါသည်။ [တတ္ထာတိ တံကတမန္တံ ပုစ္ဆတိတိ ဧတ္ထ ယဒေတံ သာမညတော ပုစ္ဆာဝစနံ၊ တသ္မိံ- “သီလကွန်ဋီကာဟောင်း၊ ဗြဟ္မဇာလ စူဠသီလအဖွင့်”- ဤဋီကာကို မှီး၍ရေးပါသည်။ ဤအလို တတ္ထနှင့် ကထေတုကမျတာ ပုစ္ဆာကို “အပေါင်း အာစာရ အစိတ်အာမေယံ”ဟု ခွဲပါ။ ရှေးနိဿယ၌ကား- “တတ္ထ တေသု ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒေသု-တို့တွင်”ဟု စွဲလေ၏။]

၂။ ပဉ္စဝိဓာ ဟိ။ ။“အယံ ကထေတုကမျတာ ပုစ္ဆာ” ဟူသော စကားနှင့် စပ်၍ မဟာနိဒ္ဒေသ၌ လာသော ပုစ္ဆာ ၅-ရပ်ကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ပဉ္စဝိဓာ ဟိ” စသည်ကို မိန့်။ ဤအလို- ဟိသည် ဝတ္ထာရဇောတက။ ရှေးနိဿယ၌ကား “အယံ ပုစ္ဆာတိ ဧတ္တကမေဝ အဝတ္တာ ကသ္မာ ကထေတုကမျတာတိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ ပဉ္စဝိဓာတိ အာဒိ”ဟု ကျမ်းတက်လေ၏။ ထိုအလို-ဟိသည် ကာရဏဇောတက။ ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပုစ္ဆာ၊ တို့သည်။ အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာ၊ လည်းကောင်း။ ပ ။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စဝိဓာ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အယံ ပုစ္ဆာတိ ဧတ္တက

တာသံ၊ ထို ငါးပါးသောပုစ္ဆာတို့၏။ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ နာနတ္ထံ၊ ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်တည်း။ [တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မထူထူးခြား ကွဲပြားပုံတည်း။] ကတမာ၊ အဘယ်ပုစ္ဆာသည်။ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ၊ အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာမည် သနည်း။ ပကတိယာ၊ ပင်ကိုအားဖြင့်။ (မမေးမိနဂိုက။ အညာတံ-စသည်၌စပ်။) လက္ခဏံ၊ မှတ်သားအပ်သော သဘောသည်။ ဝါ၊ ကို။ (သိလိုအပ်သော သဘောကို။) အညာတံ၊ ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်။ အဒိဋ္ဌံ၊ ဉာဏ်

မေဝ အဝတ္တာ ကထေတုကမျတာတိ ပုတ္တံ”ဟု ထည့်၍ အနက်ပေးလေသည်။ အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာ- စသော စကားရပ်တို့၌ အဒိဋ္ဌဇောတနာ စသည်တို့နှင့် ပုစ္ဆာသဒ္ဒါသည် သမာသိတည်း။ အနုမတိပုစ္ဆာကို ထောက်ပါ။ ထိုသို့ သမာသိဖြစ်လျက် ဒီဃမပျောက်ခြင်းမှာ နန္ဒာပေါက္ခရဏိ စသည်ကဲ့သို့ သညာ-သဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၁။ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ။ ။ ပဿိယိတ္တာတိဒိဋ္ဌံ၊ န+ဒိဋ္ဌံအဒိဋ္ဌံ-လက္ခဏံ၊ ဇောတိ-ယတိ ဇောယာတိ ဇောတနာ၊ အဒိဋ္ဌဿ+ဇောတနာ အဒိဋ္ဌဇောတနာ-မသိမမြင်အပ်သေးသော သဘောကို သိဖို့ရန် ထွန်းပြကြောင်း ပုစ္ဆာ။ အဒိဋ္ဌဇောတနာ စ+ဿာ+ပုစ္ဆာ စာတိ အဒိဋ္ဌ ဇောတနာပုစ္ဆာ။

၂။ လက္ခဏံ။ လေက၌ အကြောင်းအရာကို မသိ၍ ရိုးရိုးတန်းတန်း မေးလျှင် ထို အကြောင်းအရာသည် မိမိသိလိုအပ်သော သဘောတရားတည်း။ အယုတ်သဖြင့် လမ်းကိုမသိ၍ မေးလျှင် ထိုလမ်းသည် မိမိသိလိုအပ်သော သဘောပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်“လက္ခဏံ” အရ အမှတ်အသား လက္ခဏာ-ဟူသော အနက်ကို မယူရ။ သိလိုအပ်သော သဘောကို ယူရသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဋီကာ၌ “လက္ခဏန္တိ ဉာတုံ ဣန္တိ တော ယောကောစိ သဘာဝေါ”ဟု ဖွင့်သည်။ “လက္ခိတဗ္ဗန္တိ လက္ခဏံ”ဟု ပြုပါ။ မှတ်သားထိုက်သော(မှတ်သားစရာ ဖြစ်သော)သဘော။

၃။ အညာတံ။ ။ ဉာဓာတ်၏အနက်သည် အသိအားလုံးနှင့်ဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မည်သည့် ဉာဏ်ဖြင့်မဆို မသိအပ်သေးသည်ကို “အညာတံ”ဟု ဆိုသည်။ ဉာယိတ္တာတိ ဉာတံ၊ န+ဉာတံ အညာတံ။ [အညာတန္တိ ယေန ဧကေနံ ဉာဏေန အညာတဘာဝံ အာဟံ-ဋီကာ။ ...ဤ၌ ဉာဏ်အစစ်သာမက ဉာဏ်အတုများလည်း “ဉာဏေန”အရ၌ ပါဝင်သည်။]

၄။ အဒိဋ္ဌံ။ ။ သာမန်သိစေကာမူ မျက်စိအောက်ရောက်နေသော အရာဝတ္ထုကဲ့သို့ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် မတွေ့မမြင်အပ်သေးလျှင် သူတစ်ပါးကို မေးသင့်၏။ ထို့ကြောင့် အညာတံ၏နောက်၌ “အဒိဋ္ဌံ”ဟု ထပ်ဆင့်ရပြန်သည်။ ပဿိယိတ္တာတိဒိဋ္ဌံ၊ န+ဒိဋ္ဌံ အဒိဋ္ဌံ=ဉာဏ်ဖြင့် တိုက်ရိုက် မြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သော အကြောင်းအရာ။ [အဒိဋ္ဌန္တိ ဒဿနဘူတေန ဉာဏေန ပစ္စက္ခံ ဝိယ အဒိဋ္ဌတံ-ဋီကာ။]

ဖြင့်ထင်ထင် မြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်။ အတုလိုက်^၁ ၊ ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်။ အတိရိတ်^၂၊ အပြီးအပြတ် ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်။ အဝိဘူတ^၃၊ ဉာဏ်အားထင်ရှားပြီး မဟုတ်သေးသည်။ အဝိဘာဝိတ^၄၊ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာဖြစ်စေအပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ တဿ(လက္ခဏဿ)၊ ထိုမှတ်သားအပ်သော သဘောကို။ ဉာဏာယ၊ ဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းငှာ။ ဒဿနာယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် မြင်ခြင်းငှာ။ တုလနာယ၊ ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်ခြင်းငှာ၊ တိရဏာယ၊ အပြီးအပြတ် ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းငှာ။ ဝိဘူတာယ၊ ဉာဏ်အား ထင်ရှားခြင်းငှာ။ ဝိဘာဝနတ္ထာယ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ။ ယံပဉ္စ၊ အကြင်ပြဿနာကို။ ပုစ္ဆတိ၊ မေး၏။ အယံ၊ ဤပြဿနာသည် အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ၊ အဒိဋ္ဌဇောနာ ပုစ္ဆာ-မည်၏။ ဝါ၊ သိမြင်အပ်ပြီးမဟုတ်သော သဘောကို ထွန်းပြကြောင်း ပုစ္ဆာ မည်၏။

ကတမာ၊ အဘယ်ပုစ္ဆာသည်။ ဒိဋ္ဌသံသန္နနာ^၅ ပုစ္ဆာ၊ ဒိဋ္ဌသံသန္နနာပုစ္ဆာ မည်သနည်း။ ပကတိယာ၊ ပင်ကိုအားဖြင့်။ လက္ခဏံ၊ မှတ်သားအပ်သော သဘောသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဉာတံ၊ ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီးသည်။ ဒိဋ္ဌံ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် မြင်အပ်ပြီးသည်။ တုလိတံ၊ ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်ပြီးသည်။

၁။ အတုလိုက်။ ။တချို့အရာဝတ္ထုက မျက်စိအောက် ရောက်နေသော်လည်း “ဤ၍ဤမျှ” ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်။ ချိန်ခွင်ပေါ်တင်၍ ချိန်လိုက်မှ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို ချိန်သကဲ့သို့ မချိန်အပ်သေးသော သဘောဟုထပ်ဆင့်ရပြန်သည်။ တုလိယိတ္တာတိ တုလိတံ၊ န+တုလိတံ အတုလိုက်။ “တုလဥမ္မာနေ(မြှောက်၍ချိန်ခြင်း)”ဟူသော ဓာတ်တည်း။ [အတုလိုက်၌ ဧတ္တကံ ဣဒန္တိတုလာဘူတာယ ပညာယ အတုလိုတတ်။-ဋီကာ။]

၂။ အတိရိတ်။ ။ နှိုင်းချိန်ပြီးနောက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော ဉာဏ်တစ်မျိုးပေါ်လာရသေး၏။ ထို့ကြောင့် အတုလိုက်၏နောက်၌ “အတိရိတ်”ဟု ထပ်၍ဆင့်ရပြန်သည်။ တိရိယိတ္တ၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီး။ ဣတိ တိရိတ်။ တိရ=ကမ္မနိဋ္ဌာပနေ၊ အမှုကိုပြီးဆုံးစေခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဟူသော ဓာတ်တည်း။ န+တိရိတ် အတိရိတ်။ [အတိရိတ်၌ တိရဏဘူတာယ ပညာယ အကတညာဏကြိယာသမာပနတံ။-ဋီကာ။]

၃။ အဝိဘူတ အဝိဘာဝိတ။ ။ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီးသောအခါ ဉာဏ်အား ထင်ရှားသောအာရုံကို ဝိဘူတ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာဖြစ်စေအပ်ပြီးသော အာရုံကို “ဝိဘာဝိတ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ မဟုတ်သောအာရုံကို “အဝိဘူတ၊ အဝိဘာဝိတ” ဟု ခေါ်သည်။ တဿ ဉာဏာယ-စသည်ကား အညာတံ-စသည်၌ ဉာဏ-စသည်ကို အစဉ်အတိုင်း ဆိုသောစကားတည်း။

၄။ ဒိဋ္ဌသံသန္နနာ။ ။သံသန္တိယတိ ဧတာယာတိ သံသန္နနာ။ သံပုဗ္ဗ-သန္တုဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း။ သန္တုဓာတ်သည် ယိုစီးခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း သံ-ရှေးရှိသောကြောင့် အညီအညွတ် နှီးနှောခြင်းအနက်ကိုဟော၏။ ဒိဋ္ဌဿ+သံသန္နနာ ဒိဋ္ဌသံသန္နနာ။

တိရိတံ၊ အပြီးအပြတ် ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်။ ဝိဘူတံ၊ ဉာဏ်အားထင်ရှားပြီးသည်။ ဝိဘာဝိတံ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အညေဟိ၊ မိမိမှတစ်ပါးကုန်သော။ ပဏ္ဍိတေဟိ၊ တို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ ကွ။ သံသန္တနုတ္တယ၊ နှိုးနှောခြင်းအကျိုးငှာ။ (ယံ)ပဉ္စ၊ ကို။ ပုစ္ဆတိ၊ ၏။ အယံ၊ သည်။ ဒိဋ္ဌသံသန္တနုပုစ္ဆ၊ မည်၏။ ဝါ၊ သိမြင်အပ်ပြီးသော သဘောကို နှိုးနှောကြောင်းဖြစ်သော ပုစ္ဆာမည်၏။

ကတမာ၊ အဘယ်ပုစ္ဆာသည်။ ဝိမတိစ္ဆေဒနာ ပုစ္ဆာ၊ မည်သနည်း။ (ပုစ္ဆ-ကော၊ မေးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။) ပကတိယာ၊ အားဖြင့်။ သံသယပက္ခန္ဓော၊ ယုံမှားခြင်းသို့ ပြေးဝင်သည်။ ဝိမတိပက္ခန္ဓော၊ တွေးတောခြင်းသို့ပြေးဝင်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဧဝံ၊ သို့။ (ဟောတိ)နုခေါ၊ ဖြစ်လေသလော။ န(ဟောတိ)နုခေါ၊ မဖြစ်လေသလော။ ကိံ၊ အဘယ်သို့။ (ဟောတိ)နုခေါ၊ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း။ ကထံ၊ အဘယ်အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (ဟောတိ)နုခေါ၊ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ခွေဠကဇာတော၊ ဖြစ်သော နှလုံးနှစ်ခွရှိသည်။ ဟောတိ၊ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝိမတိစ္ဆေဒနုတ္တယ၊ တွေးတောခြင်းကို ဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ။ (ယံ)ပဉ္စ၊ ကို။ ပုစ္ဆတိ၊ အယံ၊ သည်။ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆ၊ မည်၏။

ကတမာ၊ သည်။ အနုမတိပုစ္ဆ၊ မည်သနည်း။ ဘဂဝါ၊ သည်။ ဘိက္ခုနံ၊ တရားနာခံသော ရဟန်းတို့၏။ အနုမတိယာ၊ အလိုကို။ (ဂဟဏတ္ထံ၊ ယူခြင်းအကျိုးငှာ။) ပဉ္စ၊ ကို။ ပုစ္ဆတိ၊ မေးတော်မူ၏။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့ မေးတော်မူသနည်း။) ဘိက္ခဝေ၊ ဘိက္ခုတို့။ တံ၊ ထိုမိန့်တော်မူအပ်လတ္တံ့သောအကြောင်းအရာကို။ ကိံ၊ အဘယ်သို့၊ မညထ၊ မှတ်ထင်ကြကုန်သနည်း။^၁ရူပံ၊ ရူပက္ခန္ဓာ သည်။

၁။ သံသယပက္ခန္ဓော-စသည်။ ။သမန္တတော သေတိတိ သံသယော။ အာရုံတစ်ခုတည်း၌ အတည်မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်အာရုံ၌ ဖြစ်တတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာကို “သံသယ”ဟု ခေါ်၏။ သံသယ+ပက္ခန္ဓော သံသယပက္ခန္ဓော။ န+မတိဝိမတိ၊ မသိခြင်းသဘောတရား။ တစ်စုံတစ်ခုကို မဆုံးဖြတ်နိုင်သောကြောင့် “မသိ”ဟု ဆိုသည်။ ဝိစိကိစ္ဆာပင်တည်း။ ဝိမတိ+ပက္ခန္ဓော ဝိမတိပက္ခန္ဓော။ ခွေဠကဇာတော၌ ခွေဠကပုဒ်ပြီးပုံကို အကုသလ ဝိစိကိစ္ဆာ နိဗ္ဗေသ-အဖွင့်၌ ပြထား၏။ ခွေဠကော+ဇာတော ယသ္မာတိဗ္ဗေဠကဇာတော၊ ဖြစ်သော+စိတ်၏ ၂-ပါး အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ကြောင်း သံသယရှိသူ။ စိတ်၂-မျိုးဖြစ်သောကြောင့် “နှလုံး ၂-ခွဖြစ်သူ” ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။

၂။ ရူပံနိစ္စံဝါ။ ။ ခန္ဓာ ၅-ပါးကို မေးသောအရာဖြစ်၍ “ရူပံ-ရူပက္ခန္ဓာ”ဟု ပေးရသည်။ နိစ္စံဝါ၌ ဝါသဒ္ဓါသည် သဘာဝဝိဘာဝန (သဘောကိုထင်စွာပြခြင်း အနက်ရှိ၏)။ ရူပက္ခန္ဓာသည် နိစ္စသဘောလား၊ အနိစ္စသဘောလား-ဟူလို၊ ဒုက္ခံဝါ-စသည်၌လည်းနည်းတူ။ ဝိပရိကာမဓမ္မံ ဇရာမရဏ ၂-ပါး အပြားအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောကို “ဝိပရိကာမဓမ္မ”ဟု ဆိုသည်။

နိစ္စံဝါ၊ နိစ္စလော။ ဝါ၊ နိစ္စသဘော ရှိသလော။ အနိစ္စံ ဝါ၊ အနိစ္စလော။ ဝါ၊ အနိစ္စသဘော ရှိသလော။ ဣတိ၊ သို့။ (ပုစ္ဆတိ၊ မေးတော် မူ၏။) ဘန္တေ၊ မြတ်စွာဘုရား။ (ရူပံ၊ ရူပက္ခန္ဓာသည်။) အနိစ္စ၊ အနိစ္စပါတည်း။ ယံ ပန၊ အကြင် ရူပက္ခန္ဓာသည်။ အနိစ္စံ၊ အနိစ္စတည်း။ တံ ထို အနိစ္စရူပက္ခန္ဓာသည်။ ဒုက္ခံဝါ၊ ဒုက္ခလော။ ဝါ၊ ဒုက္ခသဘောရှိသလော။ သုခံဝါ၊ သုခလော။ သုခသဘောရှိသလော။ ဣတိ၊ သို့။ (ပုစ္ဆတိ။) ဘန္တေ၊ မြတ်စွာဘုရား။ (တံ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ သည်။) ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခပါတည်း။ ယံ ပန၊ အကြင် ရူပက္ခန္ဓာသည်။ အနိစ္စံ၊ အနိစ္စ တည်း။ ဝါ၊ မမြဲ။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခတည်း။ ဝါ၊ ဒုက္ခဖြစ်၏။ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ၊ ဇရာ မရဏ- ဟူသော ၂-ပါးအပြားအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောရှိ၏။ တံ၊ ထိုအနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မ ရူပက္ခန္ဓာကို။ (သမနုပဿီတုံ-၌ စပ်။) ဧတံ၊ ဤ ရူပက္ခန္ဓာသည်။ မမံ၊ ငါ၏ဥစ္စာတည်း။ ဧသော၊ ဤ ရူပက္ခန္ဓာသည်။ အဟံ၊ သည်။ အသ္မိ၊ ဖြစ်၏။ ဧသော၊ သည်။ မေ၊ ငါ၏။ အတ္တာ၊ အတ္တတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သမနုပဿီတုံ၊ တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုခြင်းငှာ။ ဝါ၊ သည်။ ကလ္လံ၊ နုခေါ၊ သင့်လျော်မည်လော။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ ဘန္တေ၊ မြတ်စွာဘုရား။ ဧတံ၊ ဤတဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုခြင်းသည်။ နော ဟိ (ကလ္လံ)၊ မသင့်ပါ။ ဣတိ၊ ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။ အယံ၊ ဤပုစ္ဆာသည်။ အနုမတိပုစ္ဆာ၊ မည်၏။ ကတမာ၊ သည်။ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ၊ မည်သနည်း။ ဘဂဝါ၊ သည်။ ဘိက္ခုနံ၊ တို့အား။ ကထေတုကမျတာ၊ ဖြေခြင်းငှာ အလိုတော်ရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ [ယခု စာအုပ်များ၌ “ကထေတုကမျတာယ”ဟု ရှိသော်လည်း ငိုကာ၌ “ကထေတုကမျတာတိ ကထေတုကမျတာယ”ဟု ယအက္ခရာ အကျေကြံ၍ ဖွင့်သောကြောင့် ရှေးစာအုပ်များ၌ “ကထေတုကမျတာ”ဟု ရှိခဲ့ဟန်တူသည်။] ပဉ္စံ၊ ကို။ ပုစ္ဆတိ၊ ၏။ (ကိ၊ နည်း။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သတိပဋ္ဌာန၊ တို့သည်။ ဣမေ စတ္တာရော၊ ဤ ၄-ပါးတို့တည်း။ ကတမေ စတ္တာရော၊ အဘယ် ၄-ပါးတို့နည်း။

၁။ ဧတံ မမံ။ ။ ဧတံမမံ၌ “မမ+ဣဒံ မမံ” ဟု ဣဒံတဒ္ဓိတိပြု။ အမှသဒ္ဓါနောင် ဒိဿန္တညပိ ပစ္စယာ-ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် ဣ-ပစ္စည်းသက်၊ ဣ-အနုပဓ်ချေ၊ တဒမိနာဒိနိဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ကြီးဖြင့် အမှသဒ္ဓါကို “မမံ”ပြု၊ နာမ်ဝိသိသက် အံပြု၊ “မမံ”ဟု ပြီး၏။ [မမ သန္တကန္တိ ကတွာ မမန္တိ။-ဒီဃနိကာယ် သတိပဋ္ဌာနသုတ်ငိုကာ။ အကျယ်ကို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၊ ဣဒိကဏှာ ၃၃-သုတ်၌ ရှိပါ။] ရှေးစာအုပ်များ၌ “မမံ”ဟု ရှိသောကြောင့် ရှေးနိဿယတို့၌ “မမံ၏။ သန္တကံ၊ ဥစ္စာတည်း”ဟု ထည့်၍ ပေးကြရသည်။ ဧတံ မမံဖြင့် တဏှာစွဲကိုပြ၏။ ဧသော ဟ မသ္မိဖြင့် မာနစွဲကိုပြ၏။ ဧသော မေ အတ္တာဖြင့် ဒိဋ္ဌိစွဲကိုပြ၏။

ဣတိ၊ သို့။ (ပုစ္ဆတိ။) အယံ၊ ဤ ပုစ္ဆာသည်။ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ၊ မည်၏။ ဣတိ (ဣဒံ)၊ ဤဆိုအပ်ပြီးကား။ (တာသံ၊ ထို ၅-ပါးသော ပုစ္ဆာတို့၏။ နာနတ္ထံ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ -ဤသို့ ရှေ့လှည့်စပ်။)

တတ္ထ။ ထို ၅-ပါးသော ပုစ္ဆာတို့တွင်။ ဗုဒ္ဓာနံ၊ ဘုရားရှင်တို့၏။ (ပုစ္ဆာ-၌စပ်။) (ဘုရားရှင်တို့မှာ။) ပုရိမာ၊ ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော။ တိသော။ ကုန်သော။ ပုစ္ဆာ၊ တို့သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိကုန်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဗုဒ္ဓာနံ ပုရိမာ တိသော ပုစ္ဆာ။) နတ္ထိ၊ မရှိကုန်သနည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ [တိသော ပုစ္ဆာနတ္ထိ-အရ မရှိပုံကို ချဲ့ပြသည်။] (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဗုဒ္ဓာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ (အဒိဋ္ဌ-စသည် ၌စပ်။) တိသု၊ (ပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ်၊ အနာဂတ်အားဖြင့်) သုံးပါးကုန်သော။ အဒ္ဓာသု၊ ကာလတို့၌။ ကိဉ္စိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော။ သင်္ခတံ ဝါ၊ သင်္ခတလည်းဖြစ်သော။ [ရုပ်၊ နာမ်ကို ရည်ရွယ်သည်။] အဒ္ဓာဝိမုတ္တံ၊ ကာလ ၃-ပါးမှ လွတ်သော။ အသင်္ခတံ ဝါ၊ အသင်္ခတလည်း ဖြစ်သော။ [နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်ကို ရည်ရွယ်သည်။] အဒိဋ္ဌ(နာမ)၊ အဒိဋ္ဌမည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် မြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အနုညာတံ(နာမ)၊ အနုညာတ မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (တစ်စုံတစ်ခုသော ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီး မဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အဇောတိတံ (နာမ)၊ အဇောတိတ-မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (ဉာဏ်ဖြင့် ထွန်းလင်းအပ် ပြီးမဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အတုလိတံ(နာမ)၊ အတုလိတ- မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ် ပြီး မဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အတိရိတံ (နာမ)၊ အတိရိတ-မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (အပြီးအပြတ်ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ် အပ်ပြီး မဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အဝိဘူတံ(နာမ)၊ အဝိဘူတ-မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (ဉာဏ်အားထင်ရှားပြီး မဟုတ်သည် မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အဝိဘာဝိတံ နာမ၊ အဝိဘာဝိတ- မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (ဉာဏ်ဖြင့်ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ်ပြီး မဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။)နတ္ထိ။ တေန၊ ကြောင့်။ တေသံ၊ ထို ဘုရား ရှင်တို့၏။-ဝါ၊ ဘုရားရှင်တို့မှာ။ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ၊ သည်။ နတ္ထိ။

ပန၊ ကား။ (အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာ မရှိပုံမှတစ်ပါး ဒိဋ္ဌသံသန္တနာပုစ္ဆာ မရှိပုံကား။) ယံ(ဓမ္မဇာတ)၊ အကြင်သင်္ခတ အသင်္ခတဖြစ်သော တရားသဘောကို။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ အတ္တနော၊ ကိုယ်တော်၏။ ဉာဏေန၊ ဉာဏ်တော်ဖြင့်။ ပဋိဝိဒ္ဓံ၊

ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ။ တဿ၊ ထို သင်္ခတ အသင်္ခတဖြစ်သော တရားသဘောကို ။ အနေန၊ အခြားသော။ သမဏေန ဝါ၊ ရဟန်းနှင့်လည်းကောင်း။ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ၊ ပုဏ္ဏားနှင့်လည်းကောင်း။ ဒေဝေန ဝါ၊ နတ်နှင့်လည်းကောင်း။ မာရေန ဝါ၊ မာရ်နတ်နှင့်လည်းကောင်း။ ဗြဟ္မနာ ဝါ၊ ဗြဟ္မာနှင့်လည်းကောင်း။ သဒ္ဓိံ။ သံသန္တနကိစ္စံ၊ နှိုးနှောဖွယ်ကိစ္စသည်။ နတ္ထိံ။ [သမဏေန ဝါ စသည်၌ သမုစ္စည်းပေးလေ့ရှိသည့်အတိုင်း ပေးလိုက်သည်။ ဝိကပ်ဆိုလျှင် သာ၍ကောင်းမည် ထင်သည်။] တေန၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီးသော တရားကို အခြားသော သမဏ-စသည်တို့နှင့် နှိုးနှောဖွယ် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အဿ၊ ထို မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝါ၊ မှာ။ ဒိဋ္ဌသံသန္တနာပုစ္ဆာပိ၊ သည်လည်း။ နတ္ထိံ။ [သီလက္ခန်၌ ဝိ-ပါသည်။]

ပန၊ ကား။ (ဒိဋ္ဌသံသန္တနာပုစ္ဆာ မရှိပုံမှတစ်ပါး ဝိမတိန္ဒေဒနာပုစ္ဆာ မရှိပုံကား။) ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧသ (ဧသော)၊ ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်။ အကထံကထိ၊ အဘယ်သို့သော အပြားအားဖြင့် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ အဘယ်သို့သော အပြားအားဖြင့် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်းဟု တွေးတောကြောင်း ဝိစိကိစ္ဆာရှိသူ မဟုတ်သည်။ ဝါ၊ သို့လော သို့လော တွေးတောကြောင်း ဝိစိကိစ္ဆာရှိသူ မဟုတ်သည်။ တိဏ္ဏ ဝိစိကိစ္ဆော၊ လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိတော်မူသည်။ (ဝိစိကိစ္ဆာကို လွန်မြောက်တော်မူပြီးသည်။) သဗ္ဗဓမ္မေသု၊ အလုံးစုံသော သင်္ခတ အသင်္ခတ တရားတို့၌။ ဝိဟတသံသယော၊ ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော သံသယရှိတော်မူသည်။ (သံသယကို ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီးသည်။) ဟောတိ၊ တေန၊ ကြောင့် (ထိုသို့ ယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်။) အဿ၊ ထို မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝါ၊ မှာ။ ဝိမတိန္ဒေဒနာပုစ္ဆာ(ပိ)၊ သည်လည်း။ နတ္ထိံ။ ပန၊ ကား။ (မရှိသည်မှတစ်ပါး ရှိသည်ကို ဆိုဦးအံ့။) ဘဂဝတော၊ ၏။ ဝါ၊ မှာ။ ဣတရ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော ပုစ္ဆာ ၃-မျိုးတို့မှ တစ်ပါး တခြားကုန်သော။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ပုစ္ဆာ၊ အနုမတိပုစ္ဆာ၊ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာတို့သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိကုန်၏။ တာသု၊ ထို ၂-ပါးသော ပုစ္ဆာတို့တွင်။ အယံ၊ ဤ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ-ဟူသော ပုစ္ဆာကို။ ကထေတု ကမျတာပုစ္ဆာတိ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်၏။

၁။ အကထံ ကထိံသည်။ ။ ကထံ ဣတိ ကထိယတိ ဧတာယာတိ ကထံကထာ။ ဧတာယ၊ ဤ ဝိစိကိစ္ဆာဖြင့်။ ကထံဣတိ၊ အဘယ်သို့ပါလိမ့်မည်နည်းဟု။ ကထိယတိ၊ ပြောဆိုအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သာ၊ ထို ဝိစိကိစ္ဆာသည်။ ကထံကထာ၊ မည်၏။ ကထံ ကထာ ယဿာတိ ကထံကထိ၊ န+ကထံကထိအကထံကထိ၊ တိဏ္ဏာ+ဝိစိကိစ္ဆာ ယေနာတိ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော၊ ဝိဟတော+သံသယော ယေနာတိ ဝိဟတသံသယော။

တတ္ထ၊ ထိုကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ-ဟူသော ပုစ္ဆာစကားရပ်၌။ [ရှေ့ကိုငဲ့၍
စွဲသည်။] ဝါ၊ ထို ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ-ဟူသော ပုဒ်တို့တွင်၊ [နောက်ကိုငဲ့၍
ရှေးနိဿယ စွဲသည်။] ကတမေတိ ပဒေန၊ ကတမေ-ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်။
နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မေ၊ အကျယ်ညွှန်ပြထိုက်သော ကုသိုလ်တရားတို့ကို။ ပုစ္ဆတိ၊
မေးတော်မူ၏။ ဟိ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဓမ္မာ ကုသလာတိ
ဝစနမတ္ထေန၊ ဓမ္မာ ကုသလာ-ဟူသော စကားမျှဖြင့်။ (ကုသလာ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်
သော။ ဓမ္မာ၊ တို့ကို။) ကိံ ကတာ၊ အဘယ်သို့ ပြုအပ်ကုန်သနည်း။ (ဣတိဝါ၊
ဤသို့လည်းကောင်း။ ကုသလာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။) ကိံ၊ အဘယ်ကို။
ကရောန္တိ၊ ပြုတတ်ကုန်သနည်း။ ဣတိ ဝါ။ ဤသို့လည်းကောင်း။ ဉာတုံ၊
သိခြင်းငှာ။ နသက္ကာ၊ မတက်ကောင်းကုန်။ [မသိအပ် မသိနိုင်ကုန်ဟူလို]၊ ပန၊
အနွယ်-ကား။ ကတမေတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တေ၊ မိန့်တော်မူအပ်သော်။ တေသံ၊ ထို
ကုသိုလ်တရားတို့၏။ ပုဋ္ဌဘာဝေါ၊ မေးအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ပညာယတိ၊
ထင်ရှား၏။ တေန၊ ကြောင့်။ ကတမေတိ။ပ။ ပုစ္ဆတိတိ၊ ဟူ၍။ (မယာ၊သည်။)
ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ဓမ္မာ ကုသလာတိ ပဒဒ္ဒယေန၊ ဓမ္မာကုသလာ-ဟူသော ပုဒ် ၂-
ပါးအပေါင်းဖြင့်။ ပုစ္ဆာယ၊ ကတမေ-ဟူသော ပုစ္ဆာဖြင့်။ ပုဋ္ဌဓမ္မေ၊ မေးအပ်သော
တရားတို့ကို။ ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူ၏။ တေသံ၊ ထို ဓမ္မာ ကုသလာ-ဟူသော
ပုဒ်တို့၏။ အတ္ထော၊ ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ (မာတိကာ ကုသလတိတ်အဖွင့်၌။)
ပကာသိတောဝ၊ ထင်ရှား ပြအပ်ပြီး သည်သာ။

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။
ဇတ္ထ၊ ဤနိဒ္ဒေသ၌။ ဝါ၊ ဤ ပဒဘာဇနီ၌။ မာတိကာယံ ဝိယ၊ မာတိကာ၌ ကဲ့သို့။
(မာတိကာတုန်းကကဲ့သို့။) ကုသလာ ဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ အဝတွာ၊ ဟောတော်မမူဘဲ။
ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ ပဒါနုက္ကမော၊ ပုဒ်တို့၏အစဉ်ကို။ (ဘဂဝတာ၊သည်။)
ကတော၊ ပြုတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ။ ဤကား အမေးတည်း။ ပဘောဒတော၊
ကုသိုလ် အကုသိုလ်စသော အထူးအပြားအားဖြင့်။ ဓမ္မာနံ-ဓမ္မတို့၏။ ဒေသနံ၊
ဟောတော်မူကြောင်းဖြစ်သော မာတိကာ ဒေသနာတော်ကို။ ဒီပေတွာ၊ ပြတော်မူ

၁။ ပဘောဒတော။ပ။ ဒဿနုတ္တံ။ ။ရှေ့၌ဟောတော်မူအပ်သော မာတိကာ ဒေသနာကို
“ပဘောဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနံ”ဟု ဆိုသည်။ မှန်၏-ထို မာတိကာ၌ “ကုသလာဓမ္မာ၊
အကုသလာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် ပဘောဒ (ကုသိုလ် အကုသိုလ်စသောအပြား) ကို ရှေ့ကထား၍

ပြီး၍။ ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထံ၊ အထူးအပြားရှိသော ဓမ္မတို့ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။
(ဧတ္ထ၊ ဤနိဒ္ဒေသ၌။ ဝါ၊ ဤပဒဘာဇနီ၌။ မာတိကာယံ ဝိယ၊ ၌ကဲ့သို့။ ကုသလာ
ဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ အဝတွာ၊ ဟောတော်မူဘဲ။ ဓမ္မာကုသလာတိ၊ ၍။ ပဒါနုက္ကမော၊
ကို။ ကတော၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။)

ဟိ၊ ချဲ့။(တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣမသ္မိံ အဘိဓမ္မေ၊ ဤ
အဘိဓမ္မာ၌။ ဓမ္မာဝ၊ ပရမတ္ထသဘာဝဓမ္မ တို့ကိုသာ။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ဟောထိုက်ကုန်၏။
[ဧဝဖြင့် သုတ္တန်၌ကဲ့သို့ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ-စသည်တို့ကို မဟောထိုက်ဟု ကန့်။]
တေ စ၊ ထို ဓမ္မတို့ကိုလည်း။ ကုသလာဒိဟိ၊ ကုသိုလ်အစရှိကုန်သော။ ပဘောဒေဟိ၊

ဓမ္မတို့ကို နောက်ထားလျက် ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် “ပဘောဒတော” အရ “ကုသိုလ်စသော၊
သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တ-စသော” အပြားကို ယူပါ။ ထို အပြားရှိသော ဓမ္မတို့ကို
“ပဘောဒဝန္တ”ဟု ဆို၍ ထို ဓမ္မတို့ကိုပြရာ နိဒ္ဒေသ(ပဒဘာဇနီ) ဒေသနာတော်ကို “ပဘော
ဝန္တဒဿန” ဟုဆိုသည်။ [ပဘောဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနန္တိ-မာတိကာဒေသနံ အာဟ၊
ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထန္တိ- နိဒ္ဒေသံအာဟ။ ... “ဘေခေါဝိသေသနံ”နှင့်အညီ ဝိသေသနနှင့် ပဘောဒ၊
ဝိသေသျှနှင့် ပဘောဒ-ဝန္တသည် သဘောတူပင်တည်း။]

ဆိုလိုရင်းကား။ ။ မာတိကာဒေသနာ၌ “ကုသလာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့်
“ကုသလာ” စသော ဝိသေသနရှိသော ဓမ္မတို့ကို ဟောတော်မူခဲ့၏။ ထို ဓမ္မတို့သည်
ဝိသေသိတဗ္ဗ(ဝိသေသျှ) ဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနတို့တည်း။ ထို ပဓာနဖြစ်သော ဓမ္မတို့သာ
မေးသင့်မြေသင့်၏။ ထို့ကြောင့် ထို ဓမ္မတို့ကိုပင် “ကတမေ ဓမ္မာ”ဟု ပုစ္ဆာပြု၍ လည်းလောင်း၊
ထို ဓမ္မတို့ကိုပင် “ဣမေ ဓမ္မာ”ဟု ဝိသေဒ္ဓနာပြု၍လည်းကောင်း ပြခြင်းငှာ ဓမ္မာကို ကတမေ၊
ဣမေနှင့်တွဲကာ ကုသလာ၏ရှေ့က ထားသည်။ “ကုသလာ”ကား ထိုဓမ္မ၏ဝိသေသန
အပဓာနမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် ကတမေ ဣမေတို့နှင့်မတွဲဘဲ ဓမ္မာ၏ နောက်၌ ထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။ များသောအားဖြင့် ဝိသေသနပုဒ်တို့ကို “မဟန္တော ပုရိသော”
စသည်၌ကဲ့သို့ ရှေ့က ထားလေ့ရှိသော်လည်း တစ်ရံတစ်ခါ၌မူ နောက်ကလည်းထားနိုင်၏။
ပုံစံကား-ဒေဝဒတ္တ မာနယ ဃဋ္ဌဓာရက်-ဒေဝဒတ်ကို ခေါ်ခဲ့၊ အိုးကိုတမ်းဆောင်နေတဲ့သူ”
ဟု ရာ၌ ဃဋ္ဌဓာရက် ဟူသော ဝိသေသနမျိုးတည်း။ [ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ဓမ္မာပုဒ်က
ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် “ကတမေ+ဓမ္မာ၊ အဘယ်တရားတို့သည်။ ကုသလာ၊ မည်ကုန်သနည်း”ဟု
အနက်ပေးပါ။]

၁။ ဣမသ္မိံဟိ။ ။ ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း။ နောက်၌ တသ္မာကိုထောက်၍ ဟိကို
ကာရဏ ဇောတကလည်း ကြံပါ။ ထို ဝိတ္ထာရတွင် “ဣမသ္မိံပ။ ဒေသနံဒီပေတွာ”သည်
“ပဘောဒတော ဓမ္မာနံဒေသနံ ဒီပေတွာ”၏ အကျယ်တည်း။ “ဣဒါနိပ။ ဒေသေတုံ”ကား
“ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထံ” ၏ အကျယ်တည်း။

အထူးအပြားတို့ဖြင့်။ အနေကပ္ပသောဒါ၊ တစ်ပါးမကများသော အပြားရှိသော ဓမ္မတို့ကို (ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ဟောထိုက်ကုန်၏။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အယံ၊ ဤ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာသည်။ ဝေါဟာရဒေသနာ၊ ဝေါဟာရဒေသနာသည်။ န၊မဟုတ်။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ 'ဝေါဟာရဒေသနာ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။) ဣမ၊ ဤ အဘိဓမ္မာ၌။ ဓမ္မာဇေ၊ တို့ကိုသာ။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ တေ စ၊ ထို ဓမ္မတို့ကို လည်း။ အနေကပ္ပဘောဒတော၊ တစ်ပါးမကများသော အပြားအားဖြင့်။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ ဓမ္မမတ္တတော၊ ဓမ္မသာမညအားဖြင့်။ န ဒေသေတဗ္ဗာ၊ မဟောထိုက်ကုန်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဘောဒတော၊ ကုသိုလ်စသော အပြားအားဖြင့်။ ဒေသနာ၊ ဟောကြောင်း ဒေသနာတော်သည်။ ဃနဝိနိဇ္ဈာဂ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏာဝဟာ၊ ဃနဝိနိဇ္ဈာဂဉာဏ်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို ဆောင်နိုင်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်တည်း။

ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (ဣတိတစ်လုံးကျေ။) [အကျယ်စွဲလိုလျှင် “ဣတိ၊ ထိုသို့ ဝေါဟာရဒေသနာ မဟုတ်သည့်အတွက် ဤ အဘိဓမ္မာဝယ် ဓမ္မတို့၏သာ

၁။ တသ္မာ။ ။ ဤ တသ္မာကို “ကုသလာ ဓမ္မာတိ။ပ။ ဒီပေတွာ”၌ လှမ်းစပ်။ တသ္မာကိုလည်း ရှေ့ ၂-ဝါကျ၏အနက်ကို စွဲရ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ နောက်လာမည့် အကြောင်းပြကိုပါယူ၍ “ဝေါဟာရဒေသနတော ဓမ္မာနမေဝ ဒေသေတဗ္ဗတ္တာ” ဟု ပထမဝါကျ၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ “တေသဉ္စ။ပ။ ပဘောဒဝန္တာနံ ဒေသေတဗ္ဗတ္တာ”ဟု ဒုတိယဝါကျ၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း တသ္မာ၏စွဲနက်အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ပြသည်။

၂။ ဓမ္မာဇေ။ပ။ ဟောတိတိ။ ။ တသ္မာဟူသော ဟိတ်ကိုပင် အကြောင်းနှင့်တကွ အကျယ်ပြသော စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် တသ္မာနှင့် “ဓမ္မာဇေ။ပ။ ဟောတိတိ”ကို အနက်အရတူဟု မှတ်ပါ။ မှန်၏-ဓမ္မာ ဇေ ဣဒေသေသဗ္ဗာကို နောက်က ဣတိနှင့်တွဲလိုက်လျှင် တသ္မာ၏ ပထမစွဲနက်နှင့် ထပ်တူကျ၏။ “နာယံ ဝေါဟာရဒေသနာ”ကား ထိုဟိတ်၏အကြောင်းပြတည်း။ “ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ” စသည်ဖြင့် နာမည် ပညတ်ကိုပြသော သုတ္တန်ဒေသနာမဟုတ်သောကြောင့် နိဿတ္တ နိဇ္ဈိဝဓမ္မတို့ကိုသာ ဟောထိုက်သည်-ဟူလို။

ထို့ပြင်-“တေစ။ပ။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ နုဓမ္မမတ္တတော” ကို ဣတိနှင့် တွဲလိုက်လျှင် တသ္မာ၏ ဒုတိယစွဲနက်နှင့် ထပ်တူကျ၏။ “ပဘောဒတော ဟိ။ပ။ ဝဟာ ဟောတိ” ကား ထိုဟိတ်၏အကြောင်းပြတည်း။ “ကုသိုလ်ဓမ္မ အကုသိုလ်ဓမ္မ” စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ဟောအပ်သော ဒေသနာတော်သာလျှင် ဃနဝိနိဇ္ဈာဂဉာဏ် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် တို့ကို ဆောင်နိုင်သောကြောင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်စသော အနေကပ္ပဘောဒအားဖြင့် ဟောထိုက်သည်-ဟူလို။

ဟောထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ် (ပထမစွဲနက်။) ပဘောဒဒေသနာ၏ ယနဝိနိဇ္ဈာဂဉာဏ်^၁ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်^၂ ကို ဆောင်နိုင်သည့်အတွက် တစ်ပါးမက များသော အပြားအားဖြင့် ဟောထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဒုတိယစွဲနက်။) ဤသို့စွဲပါ။] ကုသလာ ဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ပဘောဒတော၊ အားဖြင့်။ ဓမ္မာနံ၊ ဓမ္မတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဒေသနံ၊ ဟောကြောင်းဖြစ်သော မာတိကာဒေသနာတော်ကို။ ဒီ ပေတွာ၊ ပြတော် မူပြီး၍။ ဣဒါနိ၊ ဤ။ တေန ပဘောဒေန၊ ထိုကုသိုလ်စသော အပြားအားဖြင့်။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ဟောထိုက်ကုန်သော။ ယေဓမ္မာ၊ အကြင်ဓမ္မတို့သည်။ (သန္တိ။) တေ၊ ထို ဓမ္မတို့ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ အယံ ပဒါ နုက္ကမော၊ ဤပုဒ်တို့၏အစဉ်ကို။ ကတော၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။

ဟိ၊ လဒ္ဒဂုဏ်ကို ဆိုဦးအံ့။ [ရှေးနိဿယ၌ ယုတ္တိဒဠိလည်း စွဲသေး၏။] ပဘောဒဝန္တေသု၊ အထူးအပြားရှိသော ဓမ္မတို့ကို။ ဒဿိတေသု၊ ရှေးဦးစွာ ပြအပ်

၁။ ယနဝိနိဇ္ဈာဂဉာဏ်။ ။ ကုသလာ-စသော ခွဲခြားမှု မပါဘဲ “ဓမ္မာ”ဟု သာမည အားဖြင့် ဟောလိုက်လျှင် ဓမ္မ တစ်မျိုးတည်း ဖြစ်နေသောကြောင့် ဓမ္မသမူဟ(တရားအပေါင်း) ဓမ္မသန္တာန (တရားအစဉ်အတန်း)ဖြစ်၍ တစ်ခဲနက် တစ်ခုတည်းဖြစ်နေ၏။ ထိုသို့ တစ်ခဲနက် ပေါင်းစုနေသော တရားတို့တွင် “ကုသလာ ဓမ္မာ-ဤတရားသည် ကုသိုလ်၊ အကုသလာဓမ္မာ-ဤတရားကား အကုသိုလ်”စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ဟောတော်မူအပ်သော ပဘောဒဒေသနာ (မာတိကာ)သည် ထို တစ်ခဲနက် အပေါင်းအစုကို ခွဲခြားနိုင်ရကား ယနဝိနိဇ္ဈာဂဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ [ယန-တစ်ခဲနက်တစ်ခုတည်းကို+ဝိနိဇ္ဈာဂ-အသီးသီး ပြုတတ် ခွဲခြားတတ်သော ဉာဏ်။]

၂။ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်။ ။ “ကုသလာ ဓမ္မာ အကုသလာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရားစုကို လည်းကောင်း၊ “အဗျကတာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် အကျိုးတရားစုကို လည်းကောင်း၊ ခွဲခြား၍ပြသောကြောင့် ပဘောဒဒေသနာ (မာတိကာ) သည် ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်ကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်၏။ [ကုသလာဒီ ဓမ္မာနံ အဗျကတာဒီအတ္တာနံ ဝ ဒီပနတော ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဒိဉာဏဉ္စ အဝဟတိ။ ... ဋီကာ။]

၃။ ပဘောဒဝန္တေသုဟိ။ ။ လဒ္ဒဂုဏ်ဝါကျတည်း။ အကျယ်နိဒ္ဒေသ၌ “ကတမေ ဓမ္မာ”ဟု ပဘောဒဝန္တေဓမ္မတို့ကို ရှေးဦးစွာပြ၍ “ကုသလာ”စသည်ဖြင့် ပဘောဒကို နောက်မှပြခြင်း သည် အဘယ် အကျိုးရှိသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပဘောဒဝန္တေသုဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ “ကတမေ ဓမ္မာ=ဘယ်တရားတွေပါလိမ့်ဟု” ဓမ္မတို့က မေးသင့် ဖြေသင့်သော ပဓာနဖြစ်၍ ရှေ့၌ထားခြင်း၊ ကုသလာ-စသည်တို့က ဝိသေသန-မျှသာဖြစ်သည့်အတွက် နောက်၌ထားခြင်းသည် လောက၌ သင့်မြတ်သော ယုတ္တိရှိခြင်း၊ သိလွယ် နားလည်လွယ်ခြင်း အကျိုးရှိသည်-ဟုလို။

ကုန်ပြီးသော်။ ဝါ၊ ရှေးဦးစွာပြုအပ်ကုန်ပြီးမှ။ ပဘောဒေါ၊ ကုသိုလ်စသော အထူးအပြားသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒဿိယမာနော၊ ပြုအပ်သော်။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်လည်းသင့်၏။ သုဝိညေယျော စ၊ လွယ်ကူစွာ သိနိုင်သည်လည်း။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာအဖွင့် အပြီးတည်း။

“ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ” ဟူသော ပုစ္ဆာ၏ အခြားမဲ့၌ “ပသော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသည်ဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပြတော်မမူဘဲ အဘယ်အကျိုးငှာ “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ” စသည်ဖြင့် “သမယ၌ စိတ်ကို အကျယ်ညွှန်ပြတော်မူပါလိမ့်မည်နည်း”ဟု အဘိဓမ္မာတရား နာသုတို့မှာ စဉ်းစားဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣဒါနိ။ပ။ သမယေ နိဒ္ဒိသိစိတ္တံ”စသည်ကို မိန့်တော်မူသည်။]

ဣဒါနိ၊ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာကို ပြတော်မူပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ စိတ္တန္တိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤစကားရပ်၌။ ...မုနိ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဖိတ္တေန၊ ဝိသေသန-ဖြစ်သော စိတ်ဖြင့်။ သမယံ၊ ဝိသေသဖြစ်သော သမယကို။ နိယမေတွာန၊ မှတ်သားပြီး၍။ (အထူးပြုပြီး၍) တတ္ထ၊ ထိုစိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော သမယ၌။ ဓမ္မေ၊ ကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို။ ပဘောဒတော၊ ဖဿ ဝေဒနာ-အစရှိသော အထူးအပြားအားဖြင့်။ ဒီပေတု၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ သမယေ၊ ဝိသေသနဖြစ်သော သမယ၌။ စိတ္တံ၊ ဝိသေသဖြစ်သောစိတ်ကို။ နိဒ္ဒိသိ၊ အကျယ်ညွှန်ပြတော်မူပြီ။

၁။ ဣဒါနိ။ပ။ နိဒ္ဒိသိစိတ္တံ။ ။ [ဣဒါနိနှင့် ဣပုဒ်တို့၏ စပ်စိုရာ “စဝံ ဝိနိ ခ္ခယော ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု ယောဇနာထည့်သည်။ ထိုသို့မထည့်ဘဲ နိဒ္ဒိသိ၌စပ်လျှင်လည်း သင့်စရာရှိ၏။] ယခုအခါ “ယသ္မိံ။ပ။ စိတ္တံ” ဟူသော ဤစကားရပ်ထဲက “ယသ္မိံသမယေ”အရ သမယ၌ စိတ်ကို အကျယ်ညွှန်ပြတော်မူသည်-ဟုလို။ “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဟု အကျဉ်းပြခြင်း မဟုတ်ဘဲ “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ။ပ။စိတ္တံ”ဟု အကျယ်ပြခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် “နိဒ္ဒိသိ”ဟု ဆိုသည်။

၂။ ဇိတ္တေန။ပ။ ပဘောဒတော။ ။ “အဘယ်အကျိုးငှာ သမယ၌ စိတ်ကို အကျယ်ညွှန်ပြပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဇိတ္တေန။ပ။ ပဘောဒတော” ဟု မိန့်သည်။ “ယသ္မိံ သမယေ”ဟု အနိယမ သမယဖြင့် “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”ဟု စိတ်ကိုရှေးဦးစွာ မှတ်သားပြီး၍ ထိုမှတ်သားအပ်သော စိတ်ဖြင့် “တသ္မိံ သမယေ”ဟု နိယမသမယကို မှတ်သားပြီးလျှင် ထိုသမယ၌ ဖြစ်ကြသော ကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို “ပသောဟောတိ”စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ပြခြင်းငှာ သမယ၌ စိတ်ကို ညွှန်ပြတော်မူသည်-ဟုလို။

ဟိ။ ချဲ့။ ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ စိတ္တန္တိ။ ဟူ၍။ နိဒ္ဒိသန္တော၊ အကျယ်ညွှန်
 ပြတော်မူသော။ ဘဂဝါ၊ သည်။ သမယေ၊ သမယ၌။ စိတ္တံ၊ ကို။ နိဒ္ဒိသိ၊ ပြီ။
 ကိံ ကာရဏာ၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်။ (သမယေ၊ ၌။ စိတ္တံ၊ ကို။ နိဒ္ဒိသိ၊
 အကျယ် ညွှန်ပြတော်မူသနည်း။) ၁သမယနိယမိတေန၊ သမယဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။
 (သမယဖြင့် အထူးပြုအပ်သော။) တေနစိတ္တေန၊ ဖြင့်။ (နိယမေတွာန-၌စပ်။)
 ၃ပရိယောသာနေ၊ အဆုံး၌။ တသ္မိံ သမယေတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ သမယံ၊ ကို။
 နိယမေတွာန၊ မှတ်သားပြီး၍။ (အထူးပြုပြီး၍။) ၄အထ၊ ထိုမှနောက်၌။ (နိယမေတွာန၊
 အထ-တို့ကို ဗောဓေတုံ၌-လှမ်းစပ်။) သမယနာနတ္ထေ၊ သမယတို့၏ ထူးကုန်သည်၏
 အဖြစ်သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေပိ၊ ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း။ (စိတ္တနိယမိတေ သမယေ-၌
 စပ်။) ၅ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင်သမယ၌ ။ စိတ္တံ၊ သည်။ (ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ။

၁။ ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ စိတ္တန္တိ ဟိ။ ။ ရှေ့ဂါထာကိုချဲ့သော ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း။
 ဤအကျယ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းလင်းစွာ နားလည်ဖို့ရာ ပါဠိတော်ကို ကြည့်လိုက်ပါဦး၊
 အကျယ်ညွှန်ပြတော်မူသော ဘုရားရှင်သည် ပါဠိတော်၌ “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ
 ကုသလံစိတ္တံ”ဟု သမယ၌ စိတ်ကို အကျယ် ညွှန်ပြတော်မူသည်မည်၏။ [နောက်၌ “ဓမ္မေ
 ဗောဓေတံ”ကို မျှော်၍ “ကိံကာရဏာ”ဟု ပစ္စာဝါကျ အပိုထည့်သည်။]

၂။ တေန သမယနိယမိတေန စိတ္တေန။ ။ “ယသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ”ဟု ဆိုသော
 ကြောင့် ထိုစိတ္တံကို “သမယဖြင့် မှတ်သားအပ်သောစိတ်”ဟု ဆိုသည်။ ဤစကားသည်
 ဂါထာတွင်း၌ စိတ္တေန၏ အကျယ်တည်း။

၃။ ပရိယောသာနေ။ပ။နိယမေတွာန။ ။ “ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ ယံယံဝါပနာရဗ္ဗံ”
 ဟု အနိယမဝါကျ ဆုံးသည်ကို “ပရိယောသာန”ဟု ဆိုသည်။ ထို ပနာရဗ္ဗ-အဆုံး၏နောက်၌
 “တသ္မိံ သမယေ”ဟု ပါဠိတော်၌ရှိသောကြောင့် “ပရိယောသာနေ တသ္မိံ သမယေတိ”ဟု
 ဆိုသည်။ ထို “တသ္မိံ သမယေ” အရ သမယဟူသည် “ထိုစိတ်ဖြစ်ရာအခါ၌”ဟု စိတ်ဖြင့်
 မှတ်သားအပ် အထူးပြုအပ်သော သမယတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဧဝံ သမယံ နိယမေတွာန”ဟု
 ဆိုသည်။ [ဤစကားသည် “စိတ္တေန သမယံ နိယမေတွာန”၏ အကျယ်တည်း။]

၄။ အထ။ပ။ နာနတ္ထေ။ ။ အထကို ပစ္စာဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် အထ-သဒ္ဒါ၏
 အဓိကာရမုလ-စသော အနက်တို့တွင် အပါဒါနအနက်တည်း။ ထိုအပါဒါန၏စပ်ဖို့ရာ
 ပစ္စာကိုထည့်၍ ဖွင့်သည်ဟု ကြံပါ။ အနုဋီကာ၌ကား အထ-သဒ္ဒါသည်ပင် ပစ္စာအနက်ဟောဟု
 ဖွင့်သည်။ ဘောဇနသမယ ဂမနသမယ သယနသမယ-စသောအားဖြင့် အမျိုးမျိုး၊ သမဝါယဇန
 စသော အနက်အမျိုးမျိုးကို “သမယနာနတ္ထ”ဟု ဆိုသည်။

၅။ ယသ္မိံ။ပ။စိတ္တနိယမိတေ သမယေ။ ။ “ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ ဟောတိတိ”ကား
 စိတ္တနိယမိတ သမယ၌ ဗဿ ဝေဒနာ-စသော တရားတို့၏ဖြစ်ပုံကို ပြသော အာကာရဝါကျ

၏။) တသ္မိယေဝ သမယေ၊ စိတ်၏ဖြစ်ရာ ထို သမယ၌သာလျှင်။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝေဒနာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ စိတ္တ နိယမိတေ၊ စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။ (စိတ်ဖြင့်အထူးပြုအပ်သော။) တသ္မိ သမယေ၊ ၌။ သန္တတိသမူဟ ကိစ္စရမ္ပဏ ဃနဝသေန၊ သန္တတိဃန၊ သမူဟဃန၊ ကိစ္စဃန၊ အာရမ္ပဏဃနတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒုရနဗောဓပ္ပဘောဒေ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် သိအပ်သော အထူးအပြားရှိကုန်သော။ (ဒု-သဒ္ဓါသည် ကိစ္ဆ-အနက်ဟော။) ဝါ၊ သာမန်ဉာဏ်ရှင်တို့ မသိနိုင်သော အထူးအပြားရှိကုန်သော။ (ဒု-သဒ္ဓါသည် အဘာဝ-အနက်ဟော။) ဖဿ ဝေဒနာဒယော၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ-အစရှိကုန်သော။ ဧတေ ဓမ္မေ၊ ထို တရားတို့ကို။ ဗောဓေတုံ၊ သိစေခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝါ၊ သိစေလို ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ [ကိံ ကာရဏာနှင့် လျော်အောင် အဓိပ္ပာယ်နက်။] (သမယေ၊ ၌။ စိတ္တံ၊ ကို။ နိဒ္ဒိသိ၊ ညွှန်ပြတော်မူပြီ။) ဣတိ၊ ကား။ အတ္ထော၊ ဂါထာ၏ အကျယ်အနက်တည်း။

[ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ-ပုဒ်တို့၏ အပေါင်းအနက်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ အစိတ်အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒါနိ” စသည်မိန့်။]

ဣဒါနိ၊ အပေါင်းအနက်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ယသ္မိံ သမယေတိအ- ဒီသု၊ ယသ္မိံ သမယေ-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ၊ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏အဖွင့်တည်း။ ယသ္မိံတံ (ဧသော သဒ္ဓေါ)၊ ယသ္မိံ-ဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်။ အနိယမတော၊ မည်သည့် သမယဟု မှတ်သားခြင်းမရှိသောအားဖြင့်။ ဘုမ္မနိဒ္ဓေသော၊ တည်ရာ အာဓာရ-ကို ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဓါတည်း။ သမယေတိ (ဣဒံ ဝစနံ) ၊ သမယေ-ဟူသော ဤ သဒ္ဓါသည်။ အနိယမနိဒ္ဓိပ္ပပရိဒီပနံ၊ ယသ္မိံ-ဟူသော အနိယမဖြင့် ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော သမယကို ထင်ရှားပြကြောင်း သဒ္ဓါတည်း။ ဧတ္တာဝတော၊ ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ယသ္မိံ သမယေ ဟူသော သဒ္ဓါ ၂-ပါးအပေါင်းဖြင့်။ အနိယမတော မည်သည့်သမယဟု မှတ်သားခြင်းမရှိသောအားဖြင့် သမယော၊ သည်။ ဝါ၊ ကို နိဒ္ဒိဋ္ဌော၊ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထို ယသ္မိံ သမယေ-အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။ သမယသဒ္ဓေါ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို၊ (ဒီဿတိ-၌ စပ်။)-

တည်း။ ဧဝံကား ထို အာကာရကိုညွှန်သော နိဒဿနတ္ထ နိပါတ်တည်း။ [တသ္မိံ စိတ္တနိယမိတေ။ပ ဗောဓေတုံ”သည် ဂါထာ၌လာသော “ဓမ္မေတတ္ထပဘောဒတော ဒီပေတုံ”၏ အကျယ်တည်း သန္တတိ သမူဟ-စသော ဃနတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ငိုကာ၌ရှုပါ။]

သမဝါယော၊ အကြောင်းအပေါင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းဟူသော အနက်၌ လည်းကောင်း။ ခဏော၊ အခွင့်ဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ကာလော၊ အခါဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ သမူဟော၊ အပေါင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ဟေတုဒိဋ္ဌိသု၊ အကြောင်းဟူသော အနက်၊ အယူဟူသော အနက်တို့၌လည်းကောင်း။ ပဋိလာဘော၊ ရခြင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ပဟာနေ စ၊ ပယ်ခြင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ပဋိဝေဓေ စ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော သဘောဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ဒိဿတိ၊ ထင်ရှား၏။ ဝါ၊ တွေ့မြင်အပ်၏။

တထာ ဟိ၊ ထိုစကား မှန်၏။ (တစ်နည်း) တထာ ဟိ၊ ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့။ အဿ၊ ထိုသမယ-သဒ္ဓါ၏။ (သမဝါယော အတ္ထော-စသည်၌ စပ်။) ကာလဉ္စ၊ အခါကိုလည်းကောင်း။ သမယဉ္စ၊ အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ဥပဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ (စဉ်းစားနှိုင်းချိန်၍။) သွေပိ၊ နက်ဖြန်၌လည်း။ အပ္ပေဝနာမ ဥပသင်္ကမေယျာမ၊ လာနိုင်ကုန်တန်ရာ၏။ ဝါ၊ လာဖို့ရာ မသေချာကုန်။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ သမဝါယော၊ အကြောင်း ညီညွတ် ခြင်းဟူသော။ အတ္ထော၊ သည်။ ဒိဿတိ၊ ၏။...ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ (ယော ဩကာသော၊ အကြင် အခွင့်ကို။) ဗြဟ္မစရိယဝါသာယ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းငှာ။ ခဏော စ၊ ခဏဟူ၍လည်းကောင်း။ သမယော စ၊ သမယဟူ၍လည်းကောင်း။ (ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ သော ဩကာသော၊ သည်။) ဧကောဝ ခေါ၊ တစ်ခုတည်းသော ထထာဂတုပ္ပါဒ-စသော နဝမဇဏသာတည်း။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ တို့၌။ ခဏော၊ အခွင့်ဟူသော။ (အတ္ထော။ ဒိဿတိ၊ ၏။) ဥဏှသမယော၊ အပူ၏အခါလည်း ကောင်း။ ဝါ၊ ပူချိန်လည်းကောင်း။ ပရိဋ္ဌာဟသမယော၊ အအိုက်၏အခါလည်းကောင်း။ ဝါ၊ အိုက်ချိန်လည်းကောင်း။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ တို့၌။ ကာလော၊ အခါဟူသော။ (အတ္ထော။ ဒိဿတိ၊ ၏။)... ပဝနသ္မိံ၊ ကပိလဝတ်ပြည်၏အနီး တောအုပ်ကြီး၌။ မဟာသမယော၊ များစွာသော အပေါင်းသည်။ ဝါ၊ ကြီးကျယ်သော အစည်းအဝေး သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်ပါ၏။) ဣတိ ဧဝမာဒိသု။ သမူဟော၊ အပေါင်းဟူသော။ (အတ္ထော ဒိဿတိ။)

ဘဒ္ဒါလိ၊ ဘဒ္ဒါလိ။ တေ၊ သည်။ သမယေယောပိ၊ သိက္ခာပုဒ် ဖြည့်ကျင့် ခြင်း၏ အကြောင်းသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓော၊ ထိုးထွင်း၍ မသိအပ် သည်။ အဟောတိ။ ဖြီ။ ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ သာဝတ္ထိယံ၊ ၌။ ဝိဟရတိ၊

၏။ ဘဂဝါပိ၊ သည်လည်း။ မံ၊ ငါ့ကို။ ဇာနိဿတိ၊ သိတော်မူလိမ့်မည်။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့ သိတော်မူပါလိမ့်မည်နည်း၊) ဘဒ္ဒါလိ နာမ၊ ဘဒ္ဒါလိမည်သော။ ဘိက္ခု၊ သည်။ သတ္တု၊ ငါဘုရား၏။ သာသနေ၊ သာသနာတော်၌။ သိက္ခာယ၊ သိက္ခာ၌။ အပရိပူရကာရီ၊ ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့မရှိ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဇာနိဿတိ၊ သိတော်မူလိမ့်မည်။ ဘဒ္ဒါလိ၊ လိ။ တေ၊ သည်။ အယမ္မိ သမယော၊ ဤ သိက္ခာပုဒ် ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓော အဟောသိ၊ ဣတိ ဧဝမာဒိသု။ ဟေတု၊ အကြောင်းဟူသော။ အတ္ထော ဒိဿတိ။

တေန ခေါ် ပန သမယေန၊ ၌။ ဥဂ္ဂါဟမာနော၊ ဥဂ္ဂါဟမာန-မည်သော။ သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တော၊ ရဟန်းဦးပြည်းမ၏ သားဖြစ်သော။ ပရိဗ္ဗာဇကော၊ သည်။ သမယပ္ပဝါဒကော၊ အယူကို အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုရာဖြစ်သော။ တိန္နုကာစီရေ၊ တည်ပင် အစဉ်အတန်းရှိသော။ (တည်ပင် အစဉ်တို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော။) ဧကသာလကော၊ ဧကသာလက မည်သော။ မလ္လိကာယ၊ မလ္လိကာ မိဖုရား၏။ အာရာမေ၊ အရံ၌။ ပဋိဝဿတိ၊ နေ၏။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ တို့၌။ ဒိဋ္ဌိ၊ အယူဟူသော။ (အတ္ထော ဒိဿတိ။) ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ၊ မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင် အပ်သော သဘော၌။ ဝါ၊ ပစ္စက္ခအတ္တဘော၌။ ယော အတ္ထော စ၊ အကြင် စီးပွား သည်လည်းကောင်း။ သမ္မရာယိကော၊ တမလွန်ဘဝ၌ယှဉ်သော။ ယော အတ္ထော စ၊ သည်လည်းကောင်း။ (အတ္ထိ၏။) ဥဘော၊ ၂-မျိုးကုန်သော။ တေ အတ္ထေ၊ ထို စီးပွားတို့ကို။ ယောဓီရော၊ အကြင်ပညာရှိသည်။ အဓိဂ္ဂဏှာတိ၊ ယူနိုင်၏။ (ပါဠိတော်အတိုင်းထည့်။) အတ္တာဘိသမယာ၊ အစီးအပွား ၂-မျိုးကိုရခြင်းကြောင့်။ သော ဓီရော၊ ထို ပညာရှိကို။ ပဏ္ဍိတောတိ၊ ပဏ္ဍိတ်ဟူ၍။ ပဝုစ္စတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု။ ပဋိလာဘော၊ ရခြင်းဟူသော။ (အတ္ထော ဒိဿတိ။) ...သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ (အကြွင်းမဲ့။) မာနာဘိ သမယာ၊ မာနကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်ခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ခဿ၊ တောဘူမက ဝဋ်ဒုက္ခ၏။ အန္တံ၊ အဆုံးကို။ အကာသိ၊ ပြုပြီ။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု။ ပဟာနံ၊ ပယ်ခြင်းဟူသော (အတ္ထော ဒိဿတိ။) [အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာ ဋီကာ-၌ရှုပါ။]

ဒုက္ခဿ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၏။ ပိဠနဋ္ဌော၊ မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်ခြင်း အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း။ သင်္ခတဋ္ဌော၊ ကောင်းစွာရောက်၍ အကြောင်းတရားတို့သည် ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည် လည်းကောင်း။ သန္တပဋ္ဌော၊ ဒုက္ခ ဒုက္ခတာ- အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်

ပြင်းစွာ ပူလောင်ခြင်းအနက် သဘောသည်လည်းကောင်း။ ဝိပရိဏာမဋ္ဌော၊ ဧရာမရဏ ၂-ပါးသည် ဖောက်ပြန်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း။ အဘိသမယဋ္ဌော၊ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော အနက်သဘောတည်း။ ဝါ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော အနက်သဘောတည်း။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ တို့၌။ ပဋိဝေဓော၊ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘောဟူသော။ ဝါ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော။ (အတ္ထော ဒိဿတိ။)

[အမှာ။ ။ “တထာဟိ” ၌ ဟိ-ကို ဉာပကဟေတုဇောတက-ကြံ၍ လည်းကောင်း၊ တထာကို တသ္မာအနက်ကြံ၍လည်းကောင်း တစ်နည်း အနက်ပေးဟန်ကို ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ အနေကေသု၊ များစွာကုန်သော။ သမယေသု၊ သမယတို့တွင်။ ဝါ၊ သမယ၏ အနက်တို့တွင်။ သမဝါယော၊ အကြောင်းအပေါင်းဟူသော။ (သမယော၊ သမယလည်းကောင်း။) ခဏော၊ အခွင့်ဟူသော။ (သမယော၊ လည်းကောင်း။) ကာလော၊ အခါဟူသော။ (သမယော၊ လည်းကောင်း။) သမူဟော၊ အပေါင်းဟူသော။ (သမယော၊ လည်းကောင်း။) ဟေတု၊ အကြောင်းဟူသော။ (သမယော) စ၊ လည်းကောင်း။ [ဧဝ-အနက်မရှိ။] (ဣတိ၊ သို့။) ပဉ္စပိ၊ ၅-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေ သမယာ၊ ဤ သမယတို့ကို။ ဝါ၊ ဤ သမယ၏ အနက်တို့ကို ဣဓ၊ ဤကုသိုလ်အရာ၌။ ဝိညာနာ၊ ပညာရှိသည်။ ဝိညေယျာ၊ သိထိုက်ကုန်၏။ [ဣဓ-ဟု ဆိုသောကြောင့် “ကုသိုလ်အရာ မဟုတ်သော အကုသိုလ်နှင့် အချို့အဗျာကတ-အရာ၌ ဤ ၅-နက်လုံး မရနိုင်” ဟု မှတ်ပါ။]

ဟိ၊ ချဲ့၊ [ဤ ဟိ၏ ဝိတ္ထာရ-နယ်ကား ဟေတု၏ ဝိတ္ထာရ-ကုန်ရာ “အနေကဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော” တိုင်အောင်တည်း။] ယသ္မိံ။ပ။ ကုသလန္တိ၊ ဟူသော။

၁။ ဝိပရိဏာမ။ ။ ဝိပရိဏာမော ဧရာယ မရဏေနဓာတိ ခ္ဋိဓာ ဝိပရိဏာမေတဗ္ဗတာ။- (သာရတ္ထဋီကာ။) ဧရာသည်လည်းကောင်း၊ မရဏသည်လည်းကောင်း ၂-ပါးသော အပြားသည် ဖောက်ပြန်စေအပ်သည်၏အဖြစ်။ ဤအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထား၏။ [ဝိပရိ+နဗ္ဗဓာတိ၊ ကာရိတိကျေ။ ဏ-ပစ္စည်း။] ဤဋီကာကို “ဝိပရိဏာမော၏ ဘာဝသာနေဋြ” ဟု ယူလျှင် “ဧရာ မရဏဟူသော ၂-ပါး အပြားအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်း အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း” ဟုလည်း ပေးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့၌ ဝိပရိဏာမဓမ္မကို ဤအတိုင်း ပေးခဲ့သည်။ ဤအလို ကာရိက ပစ္စည်းကျေဖွယ်မလို။

ဣမသ္မိံ ကုသလာဓိကာရေ၊ ဤ ကုသိုလ်အရာ၌။ နဝသု၊ ၉-ပါးကုန်သော။
တေသု သမယေသု၊ ထို သမယတို့တွင်။ ဝါ၊ ထို သမယ၏ အနက်တို့တွင်။
သမဝါယာဒယော၊ သမဝါယ အစရှိကုန်သော။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဧတေ၊ သမယာ၊
ဤ သမယတို့ကို။ ဝါ၊ ဤ သမယ၏ အနက်တို့ကို။ ပဏ္ဍိတေန၊ သည်။
ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်ကုန်၏။ [ဣမေကို “ဣမသ္မိံ ကုသလာဓိကာရေ”ဟုလည်း
ကောင်း၊ ဧတေ။ပ။ သမယာကို “တေသု။ပ။ပဉ္စသမယာ”ဟုလည်းကောင်း၊
ဝိညုနာကို “ပဏ္ဍိတေန”ဟု လည်းကောင်း၊ ဝိညေယျာကို “ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု လည်း
ကောင်း အနက်ယောဇနာသည်။]

[ထို ၅-ပါးသော သမယတို့၏ အရကောက်ကို ဆက်၍ ပြလိုသောကြောင့်
“တေသု” စသည်ကို မိန့်သည်။]

တေသု၊ ထို ၅-ပါးသော သမယတို့တွင်။ ဝါ၊ ထို ၅-ပါးသော
အနက်တို့တွင်။ ပစ္စယာသာမဏိ၊ အကြောင်းတို့၏ ညီညွတ်ခြင်းကို။ သမဝါယော၊
သမဝါယ-ဟူ၍။ (ဥပယျာ၊ သိထိုက်၏။) ပန၊ ကား။ ဧကောဝ၊ တစ်ခုသာလျှင်
ဖြစ်သော။ (ဧဝ ဖြင့် အဋ္ဌကုဏကို ကန့်။) နဝမော၊ အဋ္ဌကုဏကို ထောက်၍ ၉-
ခုမြောက်ဖြစ်သော အခွင့်ကို။ ခဏော၊ ခဏဟူ၍။ ဥပယျာ။ ဝါ၊ သည်သာမကသေး။
စတုရောပိ၊ ၄-ပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ စက္ကာနိ၊ စက်တို့ကို။ (ခဏော၊ ဟူ၍။
ဥပယျာနိ၊ သိထိုက်ကုန်၏။)

ဟိ၊ ချဲ့။ သာဓာရဏဖလ နိပ္ပာဒကတ္တေန၊ ဆက်ဆံသောအကျိုးကို ပြီးစေ
တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သဏ္ဍိဘာနံ၊ ကောင်းစွာ တည်ကုန်သော။ ပစ္စယာနံ၊
အကြောင်းတို့၏။ ယာ ဧသာ သာမဏိ၊ အကြင် ညီညွတ်ခြင်းသည်။ (အတ္ထိ)။ သာ၊
ထို ညီညွတ်ခြင်းကို။ ဣမ၊ ဤ သမယ၏အနက်ကိုပြရာ၌။ သမဝါယောတိ၊ ဟူ၍

၁။ ယာဟိ။ပ။ ဉာတဗ္ဗာ။ ။ထိုဂါထာကို ချဲ့လို၍ “ယာဟိ” အစရှိသည်ကို
မိန့်သည်။ “သာဓာရဏဖလနိပ္ပာဒကတ္တ”ဟူရာ၌ အကျိုးတစ်ခုကို အကြောင်းများစွာ ဝိုင်း၍
ဖြစ်စေရသောကြောင့် ထိုအကျိုးကို “သာဓာရဏဖလ (အကြောင်းအများနှင့် ဆက်ဆံသော
အကျိုး)”ဟုခေါ်သည်။ ဥပမာ-ဧကူဝိညာဉ်တည်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေဖို့ရန် ဧကူပသာဒ
တည်းဟူသော ဣန္ဒြေ၊ ၃ပါးတည်းဟူသော ဝိသယ၊ ထိုအရုံကို နှလုံးသွင်းမှုဟူသော
မနသိကာရ၊ အရောင်အလင်းဟူသော အာလောက ဤအကြောင်း ၄-ပါးတို့ ပြည့်စုံရ၏။
ထို့ကြောင့် ဧကူဝိညာဉ်သည် ဤအကြောင်း ၄-ပါး၏ သာဓာရဏဖလ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။
ဤအကြောင်း ၄-ပါးတို့၏ အပြည့်အစုံရှိခြင်းကိုပင် “ပစ္စယသာမဏိ”ဟု ခေါ်သည်။

၂။ သာမဏီ။ ။သမံ ဂယုတေတိ သမဓေါ။ သမံ၊ အလုံးစုံ အကုန်အစင်။ ဂယုတေ၊
ယူအပ်၏။ ဣတိ သမဓေါ။ ဤဝိပြုဟ်အရ-အလုံးစုံ အကုန်အစင် ယူအပ်သော (အကျိုး)

ဉာတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်၏။ [“ဣဓ၊ ဤ ကုသိုလ်အရာ၌” ဟု ရှေးနိဿယ-ပေး၏။ အကုသိုလ် အဗျာကတ-အရာ၌လည်း အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းကို “သမယ”ဟု ခေါ်ရသောကြောင့် “ဣဓ၊ ဤ သမယ၏အနက်ကို ပြရာ၌”ဟု ပေးလိုက်သည်။] ပန၊ ကား။ ဧကောဝ ခေါ။ပ။ ဗြဟ္မစရိယဝါ သာယာတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ နံဝမော၊ အံဋ္ဌက္ခဏံ ကို ထောက်၍ ဥ-ခုမြောက်ဖြစ်သော။ ခဏောဝ၊ ခဏကိုသာ။ ဧကော ခဏောတိ၊ ဧကော ခဏော ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ခဏော ပန ဧကောဝ နဝမောကို “နဝမောဝ ခဏော ဧကော ခဏော”ဟု ဆိုထားသည်။]

တစ်ခုကို ဖြစ်စေရန် အကုန်အစင် ယူထားအပ်သော) အကြောင်းသည် သမဂ္ဂမည်၏။ ဤသို့ အကုန်အစင် ပါဝင်ကြသော အကြောင်းကိုပင် ယခုအခါ၌ “ညီညွတ်သော အကြောင်းအပေါင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။ [သမဂ္ဂ၌ “သမံသဒ္ဓုပပဒ+ဂဟဓာတ်”ဟု ထောမနိဓိ ကြသည်။] သမဂ္ဂသော၊ အကုန်အစင်ပါဝင်သော အကြောင်းအပေါင်း၏။ ဝါ၊ ညီညွတ်သော အကြောင်းအပေါင်း၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုန်အစင်ပါခြင်းသည်။ ဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ညီညွတ်ခြင်းသည်။ သာမဏီ၊ မည်၏။ ထိုပစ္စယသာမဏီကို “သမဝါယ”ဟု ခေါ်သည်။ သမဝေတိ(သံ+အဝ+ဧတိ)၊ တစ်ပေါင်းတည်း သက်ဝင်၍ (ပါဝင်၍) ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ သမဝါယော၊ ထို သမဝါယ ကို ပင် “သမယ”ဟု ခေါ်၏။ သဟကာရိကာရဏံ၊ အကျိုးကို အတူပြုလေ့ရှိသော အကြောင်းသည်။ (ဟုတ္တာ။) သန္တိဗ္ဗ၊ တစ်ပေါင်းတည်း။ သမေတိ၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ သမယော။

၁။ အဋ္ဌက္ခဏ။ ။မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ရရှိရန်အခွင့်မဟုတ်သောကြောင့် ဘုရားပွင့်ခိုက် အပါယ် ၃-ပါး၌ဖြစ်ခြင်း၊ အသက်ရှည်သော အသည်သတ် (အရူပ)၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ပစ္စန္ဒရစ် အရပ်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ မဇ္ဈိမဒေသ၌ ဖြစ်သော်လည်း မိစ္ဆာအယူရှိနေခြင်း၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ရလောက်အောင် တိဟိတ်ဉာဏ် မရှိခြင်း ဤ ၇-ပါးနှင့်တကွ ဘုရားပွင့်တော်မူရာ သာသနာပကာလ၌ ဖြစ်ခြင်း ဤရှစ်ပါးတို့၌ ဖြစ်ခြင်းကို “အက္ခဏ” ဟုခေါ်သည်။ [အ+ခဏ=မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ရရှိရန် အခွင့်မဟုတ်သော ဖြစ်ခြင်း။ အပါယ် ၃-ပါးစသော အရပ်ရှစ်ပါးမျှကို မယူရ။ အပါယ် ၃-ပါးစသော အရပ်၌ ဖြစ်ခြင်းတိုင်အောင်ယူပါ။ ဤရှစ်ပါးကိုပင် “ရပ်ဖြစ်ရှစ်ပါး”ဟု ခေါ်ကြသည်။ “အပါယ် ၃-ပါး ဟူရာဝယ် အသုရကာယ်ကို ဖြိတ္တာ၌ သွင်းထားသည်။]

နဝမဓဏ။ ။ ထိုရှစ်ပါးကို ထောက်၍ ဥ-ခုမြောက် ခဏကို “နဝမဓဏ”ဟု ခေါ်ရ၏။ ထို ကိုးခုမြောက် ခဏဟူသည်လည်း ဘုရားပွင့်တော်မူရာ အခါတစ်မျိုးသာမက ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်း၊ တရားဟောတော်မူခြင်း၊ မိမိက မဇ္ဈိမဒေသ၌ ဖြစ်ခြင်း၊ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်း၊ တရားနာခြင်း ဤ အပေါင်းအစုကိုမှ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ဖြစ်ဖို့ရန် အခွင့်ကောင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ခဏ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် “တထာဂတုပ္ပာဒေါ ဒိကောဟိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယသဩကာသော”ဟု ဋီကာ၌လည်းကောင်း၊ “ဣဓ ဘိက္ခဝေ တထာဂတော။ပ။ အတ္ထမညာတုံ” ဟု အဋ္ဌကထုတ္တရ၊ ဂဟပတိဝဂ်၊ အက္ခဏ-သုတ်၌ လည်းကောင်း မိန့်သည်။ [ခဏသဒ္ဓါသည်

ဝါ ပန၊ သည်သာ မကသေး။ [တထာဂတုပ္ပာဒါဒိက နဝမကိုသာ ခဏ
 ခေါ်သည်။ မဟုတ်သေး-ဟုလို။] စတ္တာရိမာနိ။ပ။ ဝတ္တတိတိ ဧတ္ထ။ ဟူသော ဤ
 ပါဠိရပ်၌။ ပဋိရူပဒေသဝါသော၊ ပဋိရူပဒေသဝါသ-စက် လည်းကောင်း။
 (သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော ‘အရပ်၌ နေခြင်းဟူသောစက် လည်းကောင်း။)
 သပ္ပုရိသုပနိဿယော၊ လည်းကောင်း။ (သူတော်သူမြတ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း
 ဟူသော စက်လည်းကောင်း။) အတ္တသမ္မာပဏိဓိ စ၊ လည်းကောင်း။ (ကိုယ်စိတ်
 ၂-ပါးကို ကောင်းစွာထားခြင်း ဟူသော စက်လည်းကောင်း။) ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ၊
 ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ စက် လည်းကောင်း။ ရှေးရှေးဘဝ၌ ပြုအပ်ခဲ့သော ကောင်းမှု
 ရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော စက်လည်းကောင်း။) ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရိ၊ သော။ ယာနိ
 ဧတာနိ စက္ကာနိ၊ အကြင် သို့သော ဤစက်တို့ကို။ ဝုတ္တာနိ၊ ဟောတော် မူအပ်
 ကုန်ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့၊ စက္ကာနိ၊ တို့သည်။ ဣမာနိ စတ္တာရိ၊ ဤ ၄-ပါးတို့တည်း။
 ယေဟိ၊ ယင်းစက် ၄-ပါးတို့နှင့်။ သမန္နာဂတာနံ၊ ကုန်သော။ ဒေဝမနုဿာနံ၊
 တို့၏ စတုစက္ကံ၊ ၄-ပါးသော သမ္ပတ္တိစက်သည်။ ဝတ္တတိ၊ လည်၏။...စတုက္ကံအင်္ဂုတ္တရ၊
 စက္ကဝဂ်၊ စက္ကသုတ်။] ဧတာနိ၊ ဤ ၄-ပါးသော သမ္ပတ္တိစက်တို့ကို။ ဧကန္တံ၊

အခွင့်(ဩကာသ) အနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက ပုဒ်တည်း။ ထိုအခွင့်အနက်ကို
 ဟောသော သမယ-သဒ္ဓါကိုးကား “သမေတိ သမာဂစ္ဆတိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ ဧတ္ထ တဒါဓာရပုဂ္ဂလေ
 ဟိတိ သမယော”ဟု အနုဋီကာ ဝိဂ္ဂဟ ပြု၏။]

သမဝါယနှင့် ခဏအထူး။ ။စက္ကပဿာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ-ဟူ
 သော အကြောင်းတို့ သမဝါယဖြစ်လျှင် စက္ခုဝိညာဉ်သည် မုချဖြစ်တော့၏။ ဤသို့ အကျိုးတရားကို
 မုချဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းအပေါင်း၏ ညီညွတ်ခြင်းကို “သမဝါယ” ဟု ခေါ်၏။
 တထာဂတုပ္ပာဒ၊ ဓမ္မဒေသနာ-စသော အကြောင်းတွေ ပြည့်စုံနေသော်လည်း မုချ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ
 မဖြစ်နိုင်သေး။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ဖြစ်ဖို့ရာ အခွင့်သာရုံသာရှိသေး၏။ ထိုသို့ အခွင့်အလမ်း
 သာသည့်အပြင် အထူး ကြိုးစားအားထုတ်မှ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤသို့ အကျိုးတရား၏
 အခွင့်အလမ်းကို “ခဏ” ဟု ခေါ်သည်။

၁။ စတုစက္ကံဝတ္တတိ။ ။ စရတိ ဝတ္တတိတိ စက္ကံ=အဆက်အဆက် လည်တတ်သော
 ကြောင့် ပကတိ စက်ဘီးကို “စက္ကံ”ဟု ခေါ်၏။ ပဋိရူပဒေသဝါသ-စသောအကြောင်းတရား
 ၄-ပါးလည်း ထို စက်ဘီးကဲ့သို့ ဆက်ကာဆက်ကာ လည်တတ်သောကြောင့် “စက္ကံ”ဟုခေါ်သည်။
 “စက္ကံ ဝိယာတိ စက္ကံ”ဟု ပြု။ မှန်၏-ရှေးရှေးဘဝ၌ ကောင်းမှုပြုခဲ့ခြင်းဟူသော ပုဗ္ဗေစ
 ကတပုညတာ သမ္ပတ္တိစက်ကြောင့် ပတိရူပ-ဒေသ၌ဖြစ်ရ၊ နေရ၏။ ထို့ကြောင့် ပတိရူပဒေသဝါသ
 သမ္ပတ္တိစက်သည် ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ သမ္ပတ္တိစက်နှင့် ဆက် သွယ်လျက် ရှိ၏။ ပတိရူပဒေသဝါသ
 သမ္ပတ္တိစက်ကြောင့် ထိုဒေသ၌ ရှိကြသော သူတော်ကောင်း မိဘ ဆရာတို့ကို မှီခိုရ၏။

တစ်ပေါင်းတည်း။ ကတွာ၊ ဤ။ သြကာသဋ္ဌေန၊ အခွင့်ဟူသောအနက်ကြောင့်။ ခဏောတိ၊ ခဏဟူ၍။ ဝေဒိ တဗ္ဗာနိ၊ ကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ တာနိ၊ ထို ၄-ပါးသော သံမုတ္တိစက်တို့သည်။ ကုသလပုတ္တိယာ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏။ သြကာသဘူတာနိ၊ အခွင့်အလမ်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။

ဇဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်။ (“တေသု ပစ္စယသာမဂ္ဂိမှ”စ၍ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။) သမဝါယဉ္စ၊ သမဝါယ-သမယကို လည်းကောင်း။ ခဏဉ္စ၊ ခဏ-သမယကို လည်းကောင်း။ ဥတွာ၊ သောတုတို့၏ သိပြီးခြင်းကြောင့်။ [ဝိဘာဝိတော နှင့် ကတ္တာ၊ မတူသောကြောင့် ဟိတ်ပေးသည်။] ဣတရေသု၊ သမဝါယ-ခဏတို့မှ တစ်ပါးသော ကာလသမယ၊ သမူဟသမယ၊ ဟေတုသမယ တို့တွင်။ တံ တံ၊ ထို ထို ဓမ္မ ဓမ္မဝုတ္တိ စသည်ကို။ (ဓမ္မေ ဝါ ဓမ္မဝုတ္တိံ ဝါ၊ စသည်ဖြင့် လာလတ္တံ့။) ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ဝါ၊ စွဲမှီ၍ ပညတ္တော၊ ပညတ်အပ်သော။ ဝေါဟာရမတ္တကော၊ ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်သော အနက်မျှကို။ ကာလော(တိ)၊ ကာလဟူ၍။ (ပေါရာဏေဟိ၊ ရှေးဆရာတို့သည်။ ဝိဘာဝိတော။ ထင်စွာ ပြအပ်ပြီ။ ဖဿာဒိဓမ္မာနံ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏။ ပုဇ္ဈော၊ အစုအပုံကို။ သမူဟောတိ၊ ဟူ၍။ (ပေါရာဏေဟိ။) ဝိဘာဝိဘော၊ ပြီ။

ဟိ၊ ချဲ့။ စိတ္တကာလော၊ စိတ်၏ကာလ။ (စိတ်ဖြစ်ရာအခါ။) ရူပကာလော၊ ရုပ်၏ကာလ (ရုပ်ဖြစ်ရာအခါ။) ဣတိ အာဒိနာ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဓမ္မေ ဝါ၊ ထင်ရှားရှိသော တရားတို့သော်လည်းကောင်း။ (ကာလသဉ္စယံ၊

ထို့ကြောင့် သပ္ပုရိသုပနိဿယ သမ္မုတ္တိစက်သည် ပတိဂ္ဂုပဒသဝါသ သမ္မုတ္တိစက်နှင့် ဆက်သွယ်လျက် ရှိ၏။

သပ္ပုရိသုပနိဿယကြောင့် (အဆုံးအမ သြဝါဒတရားကို နာခံနိုင်ရကား)ကိုယ်စိတ် ၂-ပါးကို ကောင်းစွာ ထားတတ်၏။ “စိတ်ကောင်း နှလုံးကောင်းရှိ၏” ဟူလို။ ထို့ကြောင့် အတ္တသမ္မာပဏိဓိစက်သည် သပ္ပုရိသုပနိဿယ စက်နှင့် ဆက်သွယ်နေပြန်၏။ ထို အတ္တသမ္မာပဏိဓိစက် ရှိသောကြောင့် ယခုဘဝ၌ ကုသိုလ်တရားတွေ တိုးပွား၏။ ဤ ကုသိုလ်တရားများသည် အနာဂတ်ဘဝက ပြန်၍ကြည့်လျှင် ပုဗ္ဗေစ ကတပညတာပင် ဖြစ်လတ္တံ့။ ဤနည်းအားဖြင့် သမ္မုတိစက် ၄-ပါးသည် နိဗ္ဗာန်ရသည့် ဘဝတိုင်အောင် တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် မြင့်ကာမြင့်ကာ လည်၍ သွားပေလတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် ဝတ္တတိကို “ပရိဝတ္တတိ-အဖန်ဖန်လည်၏”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ မှန်၏- “စတ္တာရိ-မာနိ” စသော ပါဠိတော်သည် ယခုဘဝ၌ စက် ၄-ပါးနှင့် ပြည့်စုံနေသူအတွက် အဆက်ဆက် နောက်ဘဝ၌ ဆက်ကာဆက်ကာ သမ္မုတ္တိစက် လည်နေပုံကိုပြသော ပါဠိတော် ဖြစ်သည်။

ဝါ တိ-ဝယ် ဣတိ-၌ စပ်။) [ကာလ-က ထင်ရှားမရှိ၊ ဓမ္မ-က သာ ထင်ရှား ရှိသည်။] အတိတော၊ အတိတ်ကာလ။ ဝါ၊ လွန်ပြီးသောအခါ။ အနာဂတော၊ အနာဂတ်ကာလ။ ဝါ၊ မလာရောက်သေးသော အခါ။ ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ ဖြင့်။ ဓမ္မဝုတ္တိံ ဝါ၊ ထင်ရှားရှိသော တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသော်လည်းကောင်း။ [တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို စွဲ၍ဖြစ်ခြင်းက လွန်ပြီးဖြစ်လျှင် အတိတ်ကာလဟု လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ခြင်းက မလာသေးဖြစ်လျှင် အနာဂတ်ကာလ ဟု လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်လျှင် ပစ္စုပ္ပန်ကာလဟု လည်းကောင်း ပညတ်ရသည်။] ဗီဇကာလော၊ မျိုးစေ့၏ကာလ။ (မျိုးစေ့၏ဖြစ်နိုင်အခါ။) အကံရကာလော၊ အညွန့်၏ ကာလ။ (အညွန့်ထွက်ရာ အခါ။) ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ ဖြင့်။ ဓမ္မပ္ပဋိပါတိ ဝါ၊ ပညတ္တိဓမ္မတို့၏ ဖြစ်စဉ်သော်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အဋ္ဌကလာပ ရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်စဉ်သော်လည်းကောင်း။ [ဤသို့ ၂-နက် ပေးရပ်ကို ဋီကာ၌- ကြည့်ပါ။]

ဥပ္ပဒကာလော၊ ဥပါဒ်ခြင်း၏ ကာလ။ (ဖြစ်ရာအခါ။) ဇရာကာလော၊ ရင့်ခြင်း၏ ကာလ။ (ဋီအခါ။) ဣတိ အာဒိနာ နယေန။ ဓမ္မလက္ခဏံ ဝါ၊ ပရမတ္ထ တရားတို့၏ အမှတ်အသားသော်လည်းကောင်း။ [ဖြစ်ခြင်း၊ ရင့်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းသည် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အမှတ်အသားတည်း။ ဤ ၃-ပါး၏ လက္ခဏာရုပ် အမည်ရပ်ကို သတိပြုပါ။] ဝေဒိယနကာလော၊ ခံစားခြင်း၏ကာလ။ (ခံစားရာအခါ။) သဉ္ဇာနနကာလော၊ မှတ်သိခြင်း၏ ကာလ။ (မှတ်သိရာအခါ။) ဣတိ အာဒိနာ နယေန။ ဓမ္မကိစ္စံ ဝါ၊ ပရမတ္ထတရားတို့၏ ကိစ္စသော်လည်းကောင်း။ နာနကာလော၊ ရေချိုးခြင်း၏ ကာလ။ (ရေချိုးရာ အခါ။) ပိဝနကာလော၊ သောက်ခြင်း၏ကာလ။ (သောက်ရာ အခါ။) ဣတိ အာဒိနာ နယေန။ သတ္တကိစ္စံ ဝါ၊ သတ္တဝါတို့၏ ကိစ္စသော်လည်းကောင်း။ ဂမနကာလော၊ သွားခြင်း၏ကာလ။ (သွားရာအခါ။) ဌာနကာလော၊ ရပ်ခြင်း၏ကာလ။ (ရပ်ရာအခါ။) ဣတိ အာဒိနာ နယေန။ ဣရိယာပထံ ဝါ၊ ဣရိယာပုတ် သော်လည်းကောင်း။ ပုဗ္ဗဏှော၊ နေ့၏ ရှေ့အဖို့ (နံနက်)။ သာယဏှော၊ နေ့၏ ဆည်းဆာ(ညနေ)။ ဒိဝါ၊ နေ့။ ရတ္တိံ၊ ညဉ့်။ ဣတိ အာဒိနာ နယေန။ စန္ဒိမသုရိယာဒိ ပရိဝတ္တနံ ဝါ၊ လ နေ အစရှိ သည်တို့၏ လက်ယာရစ် လည်ခြင်းသော်လည်းကောင်း။ အဗုမာသော၊ တစ်လ၏ထက်ဝက် (လခွဲ)။ ဣတိ အာဒိနာ နယေန။ အဟော ရတ္တာဒိ သင်္ခါတံ၊ နေ့ညဉ့် အစရှိသည်ဟု ဆိုအပ်သော။ ကာလသဉ္ဇယံ ဝါ၊ ကာလ အပေါင်း လည်းကောင်း။

ဣတိ ဧဝံ သို့။ တံ တံ၊ ထိုထို ဓမ္မ ဓမ္မဝုတ္တိံ-စသည်ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ် ဖြင့်ယူ၍။ ဝါ၊ စွဲမှီ၍။ ပညတ္တော၊ ပညတ်အပ်သော အနက်သည်။ ကာလောနာမ၊

ကာလမည်၏။ ပန၊ ဆက်။ သော' သေ(သော)၊ ထိုသို့သော ဤ ကာလကို။ သဘာဝတော၊ ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့်။ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ၊ ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပညတ္တိမတ္တကော ဧဝါတိ၊ ပညတ်မျှသာဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိထိုက်၏။ [ဂါထာ၌ ဝေါဟာရမတ္တကောကို “ပညတ္တိမတ္တကောဇေ” ဟု ဖွင့်သည်။] ပန၊ ကား။ ဖဿဝေဒနာဒိနံ၊ ဖဿ ဝေဒနာ အစရှိကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ယော သေ(သော)ပုဉ္ဏော၊ အကြင်သို့သော ဤအစုအပုံသည်။ (အတ္တိ။)သော၊ ထိုအစုအပုံကို။ ဣဓ၊ ဤ သမယ၏ အနက်ကို ပြရာ၌။ သမူဟောတိ၊ ဟူ၍။ ဝိဘာဝိတော၊ ဖြီ။ [“ဣဓ၊ ဤ ကုသိုလ်အရာ၌” ဟု ရှေးနိဿယ-ပေးလေသည်။]

ပန၊ ကား။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝါ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ [“ဣတရေသု တံတံ ဥပါဒါယ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။] ကာလသမူဟေဝိ၊ ကာလသမယ သမူဟသမယ တို့ကိုလည်း။ [ပိဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော သမဝါယဇာတ်ကို ပေါင်း။] ဥ တွာ၊ သိပြီး၍။ [ဝိညေယျောနှင့် ကတ္တာ၊ မက္ခရကား “ကြောင့်” ဟု မပေးရ။] ဣတရော၊ ဤကာလသမူဟ သမယတို့မှ တစ်ပါးသော။ ဟေတူတိ၊ ဟေတုဟူသော သမယကို။ ဧတ္ထ၊ ဤ သမယ-သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပြရာ၌။ ပစ္စယောဝ၊ ပစ္စယ အကြောင်းဟူ၍သာ။ (ဝိညေယျော၊ သိထိုက်၏။) [“ဟေတူတိ၊ သေသမယော ပစ္စယောဝ ဝိညေယျော” ဟူသော ဋီကာအတိုင်း ဤ၌ အနက် ပေးပါ။ ပစ္စယောတိ ဧဝဟု ဆိုလိုလျက် ဣတိ အကျေကြ်။] တဿ၊ ထို အကြောင်း၏။ ဒွါရဝသေန ဝါ၊ ဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ပစ္စယာနံ၊ ပစ္စည်းတို့၏ ဝသေနဝါ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ အနေကဘာဝေါ၊ တစ်ပါးမက များသည်၏အဖြစ်ကို။ ဝိညေယျော၊ ၏။

ဟိ၊ ချဲ့။ ဧတ္ထ၊ ဤ သမယ-သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပြရာ၌။ ပစ္စယောဝ၊ ပစ္စယ အကြောင်းသည်သာ။ ဟေတု နာမ၊ ဟေတုမည်၏။ တဿ၊ ထိုအကြောင်း ၏။ ဒွါရာနံ၊ တို့၏။ (ဝသေန) ဝါ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပစ္စယာနံ၊ ပစ္စည်းတို့၏။ ဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ အနေကဘာဝေါ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ကထံ၊ အဘယ်သို့ သိထိုက်သနည်း။ ဟိ၊ အဖြေကား။ [ကထံဟူသော ပုစ္ဆာဝါကျကို ငဲ့သည်။] (တစ်နည်း)ဟိ၊ ချဲ့။ [ဒွါရာနံ။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗောဟူသော သင်္ခေပဝါကျကို ငဲ့သည်။] စက္ခုဒွါရာဒိသု၊ စက္ခုဒွါရအစရှိသော ဒွါရတို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ စက္ခုဒွါရ အစရှိသော ဒွါရတို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ စက္ခုဝိညာဏာဒိနံ၊ စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိသောဝိညာဉ်တို့၏။ စက္ခု။ပ။ မနသိကာရာ ဒယော၊ စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အရောင်အလင်း နှလုံးသွင်း အစရှိသော တရားတို့သည်။ ပစ္စယာ၊

အကြောင်းတို့မည်၏။ [မနသိကာရာဒယော၌ အာဒိဖြင့် “သောတာကာသ၊ သဒ္ဓထင်ပြီ၊ မနသိ၊ လေးလိသောတဖို့ ” စသည်ဖြင့် (ထိုထို ကျမ်း၌ ပြထားပြီးသော) အကြောင်းတို့ကို ယူပါ။]

မဟာပကရဏေ စ၊ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး၌လည်း။ ဟေတုပစ္စယော အာရုံဗ္ဗဏ ပစ္စယောတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ စတုဝိသတိ၊ ၂၄-ပါးသော။ ပစ္စယာ၊ ပစ္စည်းတို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ တေသု၊ ထို ၂၄-ပစ္စည်းတို့တွင်။ ဝိပါကပစ္စယဉ္စ၊ ဝိပါက ပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း။ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယဉ္စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ထပေတွာ၊ ထား၍။ [ကုသိုလ်စိတ်အရာဖြစ်၍ ထိုပစ္စည်း ၂-ပါးကို ချန်ထားသည်။] သေသာ၊ ကြွင်းသော ပစ္စည်းတို့သည်။ ကုသလဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ပစ္စယာ၊ အကြောင်းတို့သည်။ ဟောန္တိယေဝ၊ ဖြစ်ကုန်သည်သာ။ သဗ္ဗေပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တေ၊ ထို အကြောင်းတို့ကို။ ဣဓ၊ ဤ သမယ-သဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုပြရာ၌။ ဟေတူ တိ၊ ဟူ၍။ အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုရှိအပ်ကုန်၏။ [ဟေတုနှင့် သမဝါယတို့၏အထူးကို ဋီကာ၌ရှုပါ။ ဒွါရဝသေနစသည်ကို နိဂုံးအုပ်လို၍ “ဧဝံ”စသည်ကို မိန့်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ အဿ၊ ထိုအကြောင်း၏။ ဣမိနာ ဒွါရဝသေန ဝါ၊ ဤဒွါရ၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဣမိနာ ပစ္စယဝသေန ဝါ၊ ဤပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ အနေကဘာဝေါ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [ရှေးနိဿယအတိုင်း ဝါကို သမုစ္စည်းအနက်ပေးသည်။ ဝါ-သဒ္ဓါတို့ကို ဝိကပ်အနက် ယူ၍ “ဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ပစ္စည်း၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်စေ အနေကဘာဝအဖြစ်ကို သိပါ”ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရနိုင်၏။] [အနက် ၅-ပါးလုံးကို နိဂုံးအုပ်လို၍ “ဧဝံ . မေ . တေ”စသည် မိန့်။] ဧဝံသို့။ သမဝါယာဒယော၊ သမဝါယ အစရှိကုန်သော။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဧတေ အတ္တာ၊ တို့ကို။ ဣဓ၊ ဤ ကုသိုလ်အရာ၌။ သမယသဒ္ဓေန၊ ဖြင့်။ ပရိဂ္ဂဟိတာ၊ ပိုင်းခြား၍ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကုန်၏။

[၅-ပါးသောအနက်တို့ကို ယူရာ၌ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကသ္မာ ပန” စသည်မိန့်။]

ပန၊ ပရိဟာရ-ပက္ခမှတစ်ပါး စောဒက-ပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတေသု၊ ဤ သမဝါယ အစရှိသော ၅-ပါးသော အနက်တို့တွင်။ ယံကိဉ္စ၊ အမှတ် မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဧကံ၊ တပါးသော အနက်ကို။ အပရိဂ္ဂဟေတွာ၊ မသိမ်းယူမှု၍။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံသော အနက် ၅-ပါးတို့ကို။ ပရိဂ္ဂဟော၊ သိမ်းယူခြင်းကို။ (အဋ္ဌကထာ စရိယေဟိ၊ အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။) ကတော၊ ပြုအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ တေန တေန၊

(တိုက်ရိုက်ပြအပ်သော) ထိုထိုအနက် ဖြင့်။ တဿ တဿ အတ္ထဝိသေသဿ၊ (အပိုဖြစ်သော) ထိုထို အနက်အထူးကို။ ဒီပနတော၊ ပြနိုင်ခြင်းကြောင့်။ “ဧတေသုယံကိစ္ဆံ ဧကံ အပရိဂ္ဂဟေတွာ သဗ္ဗေသံ ပရိဂ္ဂဟော အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ။ ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။)

၂ဟိ၊ ချဲ့။ ဧတေသု၊ ဤ၅-ပါးသော သမယတို့တွင်။ သမဝါယသင်္ခါတော၊ သမဝါယ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ ဝါ၊ ညီညွတ်သောအကြောင်း အပေါင်းသည်။ (တစ်နည်း) သမဝါယသင်္ခါတော၊ သမဝါယအနက်ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ အနေကဟေတုတော၊ တစ်ပါးမက များစွာသော အကြောင်းကြောင့်။ ဝုတ္တိ၊ ကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းကို။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ တေန၊ ထိုသို့ ပြခြင်းကြောင့်။ (သမဝါယ သမယ၏ များစွာသော

၁။ ဒီပနတော။ ။ ဒဿနတ္ထ-စသော ကြိယာ ၅-တန် ထုတ်ပြရာ၌ “အကြောင်းကိုပြ၊ ဒီပကမျိုး”ဟု ဆိုရိုးအတိုင်း အကြောင်းဖြစ်သော အနက်ကိုပြမှ ဒီပနတ္ထဟု အသိအမှတ်ပြု ကြသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ထိုသို့မယူဘဲ မူလဟောရိုးအနက်မှ အပိုပြအပ်သော အနက်အထူးကို ဒီပနတ္ထဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့်ပင် ခဏအနက်၏ ဒီပနတ္ထကိုပြရာ၌ အကြောင်းမဟုတ်သော “ကုသလုပ္ပတ္တိယာ ဒုလ္လဘဘာဝံ”ကို ဒီပနတ္ထ ဟု ဆိုထားသည်။

၂။ ဧတေသုဟိ။ ။ ရှေ့ဟေတုဝါကျ သင်္ခေပကိုချဲ့သော ဝါကျတည်း။ ထိုဝိတ္ထာရ ဝါကျ၏နယ်မှာ သမဝါယ၊ ခဏ၊ ကာလ၊ သမူဟ၊ ဟေတု၊ ၅-နက်လုံး၏ အတ္ထဝိသေသ ဒီပန၏အဆုံး “အယံ ဟေတုသင်္ခါတေန သမယေန အတ္ထော ဒီပိတော” တိုင်အောင်တည်း။ ထိုတွင် “သမဝါယသင်္ခါတော သမယောပ။ ပတိသေဓိတံ ဟောတိ” သည် သမဝါယ-သမယ၏ အတ္ထဝိသေသဒီပနကို အကျယ်ပြသော ဝါကျအပေါင်းတည်း။ ထို ဝါကျ အပေါင်း တွင်လည်း “သမဝါယ သင်္ခါတောပ။ ပတိသေဓိတော ဟောတိ”ကို အတ္ထဝိသေသဒီပန စကားတစ်ရပ်ဟုလည်းကောင်း။ “သမဝါယော စ နာမပ။ ပတိသေဓိတံ ဟောတိ”ကို အတ္ထဝိ သေသဒီပန စကားတစ်ရပ်ဟုလည်းကောင်း ခွဲထားပါ။

၃။ သမဝါယ။ ဒီပေတိ။ ။ “သမဝါယသင်္ခါတော ဟူသော ဝိသေသနကြောင့် သမယော-ညီညွတ်သောအကြောင်းအပေါင်းသည်” ဟု အနက်ပေးရသည်။ “ယသ္မိံသမယေ၊ အကြင်ညီညွတ်သောအကြောင်းအပေါင်းသည်။ (သတိ၊ ရှိသော်။) ကုသလံစိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟောတိ” ဟူသော ပါဠိတော်အရ “ကုသိုလ်စိတ်သည် အကြောင်းတစ်ပါးတည်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်မဟုတ်၊ အနေကဟေတု (ညီညွတ်သော များစွာသောအကြောင်း)ရှိမှ ဖြစ်နိုင်၏” ဟူသော အနက်အထူးကို သမဝါယ-အနက်ဖြစ်သော သမယ-က ပြနိုင်သည်။

အကြောင်းပြ။ ။ “အဘယ်ကြောင့် သမယက နေကဟေတု အကြောင်း (အကြောင်း များစွာ) ညီညွတ်မှ ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြရသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် အနုဋီကာ၌ “သယံပစ္စယသာမဂ္ဂိဘာဝတော-မိမိဟူသော သမယအနက်က အကြောင်းတို့၏ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့်”ဟု အကြောင်းပြသည်။ မိမိဟူသော သမယကပစ္စယ

အကြောင်းရှိ မှ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြခြင်းကြောင့်။) ဧက ကာရဏဝါဒေါ၊ တစ်ခုသော အကြောင်းရှိ၏ ဟု ပြောဆိုကြောင်း ဝါဒသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပတိသေမိတော၊ တားမြစ်အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်တော့၏။ [ပတိသေမိတော၏ ကတ္တာကို “အနေန သမယေန၊ သည်” ဟုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) “အနေန သမယေန၊ ဖြင့်။ ဘဂဝတာ၊ သည်”ဟု လည်းကောင်း ဋီကာ၌ ထည့်လတ္တံ့။]

သာမဂ္ဂိဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုသမယ၌ ဖြစ်ရသော ကုသိုလ်လည်း ပစ္စယသာမဂ္ဂိ(ညီညွတ်သော အကြောင်းများစွာကြောင့်)သာ ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြသည်-ဟုလို။

အနက်ကျယ်။ ။ ထို့ကြောင့် ဤအနုဋီကာ အကြောင်းကိုပါထည့်၍ အနက်ကျယ် ပေးလိုလျှင်... “သမဝါယသင်္ခါတော၊ သော။ သမယော၊ သည်။ (သယံ၊ မိမိ ဟူသော သမယ-က။ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ ဘာဝတော၊ အကြောင်းအပေါင်း၏ ညီညွတ်ခြင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ ဖြစ်သည့်အတွက်။) အနေကဟေတုတော၊ ကြောင့်။ ဝုတ္တိ၊ ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏။ ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ “သမဝါယသင်္ခါတော သမယော”ကို သမဝါယတ္တော ဝါ သမယ-သဒ္ဓေါ”ဟု အနုဋီကာဖွင့်သည်။ [“ဇဏတ္တော ဝါ သမယသဒ္ဓေါ” ဟူသော မူလဋီကာ ကိုမှီး၍ ဖွင့်ခြင်းတည်း။] ရှေ့နည်း၌ သမယောအရ သမဝါယအနက်ရ၏။ ဤနည်း၌ကား သမယောအရ သမဝါယအနက်ရှိသော သမယ-သဒ္ဓါရသည်။ ဤနည်း၌လည်း “ယာယပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ သတိတိ ဣမဿ အတ္တဿ ပကာသနပသေန ဓမ္မာနံ”ဟု အနုဋီကာထည့်၏။ ထိုအတိုင်း အနက်ကျယ်ပေးလိုလျှင်... “သမဝါယသင်္ခါတော၊ သမဝါယ-အနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ ယာယ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ၊ အကြင် အကြောင်းအပေါင်း၏ ညီညွတ်ခြင်းသည်၊ သတိ၊ ရှိသော်။ (ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပနံဟောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ဤအနက်ကို။ ပကာသနပသေန၊ ထင်ရှားပြနိုင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဓမ္မာနံ၊ တရားတို့၏၊ အနေက ဟေတုတော၊ ကြောင့်။ ဝုတ္တိ၊ ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏”ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “ယာယ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ သတိ” ဟူသော အနက်သည် သမဝါယအနက်ဟော သမယ-သဒ္ဓါ၏အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဣမဿ အတ္တဿ ပကာသနပသေန၊ သမယ-သဒ္ဓါက ဤအနက်ကို ပြနိုင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်”ဟု ဆိုသည်။ ထိုအနက်ကို ယသ္မိံ သမယေဟူသော ပါဠိတော်ကြည့်၍ ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ကုသလံစိတ္တံ ဥပ္ပနံ ဟောတိ” ဟု စပ်ပုဒ်များကို ညွှန်ပြထားသည်။

၁။ တေနပ။ ပတိသေမိတော။ ။ ဤဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျ၏ ဖလ-ဝါကျတည်း။ ရှေးနိဿယ၌ လဒ္ဓဂုဏ် ဝါကျ ဟု ဆို၏။ သမဝါယအနက်ဟော သမယ-သဒ္ဓါက ကုသိုလ်ဟူသမျှ၏ အနေကဟေတု ကြောင့် ဖြစ်ရပုံကို ပြသဖြင့် အဘယ်အကျိုးရပါသနည်းဟု

၁။ သည်သာမက သေး။ သမဝါယော နာမ၊ သမဝါယမည်သည်။ ဝါ၊ အညီအမျှ တကွဖြစ်ဖက်အကြောင်းအပေါင်း မည်သည်။ (သမဝါယ၏ ဝိဂြိုဟ်နက်။) သာဓာရဏဖလနိပ္ပာဒနေ၊ ဆက်ဆံသော အကျိုးကို ပြီးစေခြင်း၌။ အညမညာပေက္ခော၊ အချင်းချင်း ငဲ့ခြင်းရှိသည်။ ဟောတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ သမဝါယ အကြောင်းအပေါင်း၏ သာဓာရဏအကျိုးကို ပြီးစေခြင်း၌ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်းရှိ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဧကော၊ တစ်ယောက်သော။ ကတ္တာ နာမ၊ ပြုလုပ် ဖန်ဆင်းတတ်သူ မည်သည်။ နတ္ထိ။ ဣတိ ဣမမ္ပိ အတ္ထံ၊ ဤ အနက် အထူးကို လည်း။ ဒီပေတိ၊ ပြနိုင်၏။ (ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ သဘာဝေန၊ ပင်ကိုသဘောအားဖြင့်။ ကာရဏော၊ ကိုယ်ပိုင်အကြောင်းသည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ ဝါ၊ ရှိပါလျက်။ ကာရဏန္တရပေက္ခော၊ အကြောင်းတစ်ပါးကို ရှုငဲ့ခြင်းသည်။ အယုတ္တာ၊ မသင့်။ ဣတိ၊ ထိုကြောင့်။ (ဧကော ကတ္တာ နာမ နတ္ထိ။

မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တေန” စသည်မိန့်။ ထိုသို့ အနေကဟေတုရှိမှ ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်နိုင်ပုံ ကို ပြသဖြင့် စက ကာရဏဝါဒကို ကာရဏုပစာရအားဖြင့် တားမြစ်ပြီးဖြစ်သည်-ဟူလို။ [စကကာရဏဝါဒကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။]

၁။ သမဝါယောဇနပ။ ဒီပေတိ။ ။ စသဒ္ဓါသည် ရှေ့နည်းမှ တစ်နည်းကို ထပ်၍ပြသော ဝါကျာရဋ္ဌဇောတက။ (တစ်နည်း) ရှေ့နည်းကို ဆည်းသော သမုစ္ဆည်းတည်း။ ဣမမ္ပိ-အတ္ထံ၌ ပိကား ရှေ့ဒီပုနတ္ထကို ပေါင်းသော သမ္ပိတ္တနတည်း။ “သမဝါယောဇနပ။ ပေက္ခော ဟောတိ” သည် နောက်ဝါကျကို ထောက်လျှင် ဟေတုဝါကျ။ “တသ္မာဇနပ။ ဒီပေတိ”ကား ဖလဝါကျတည်း။ စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အာလောက မနသိကာရ” ကဲ့သို့သော အကြောင်းအပေါင်းသည် စက္ခု ဝိညာဉ်စသော အကျိုးကို ဖြစ်စေရာ၌ အကြောင်းအချင်းချင်း ငဲ့သကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ ဥပမာ ၄-ယောက်ထမ်းမှ ကြွမြောက်မည့် ထမ်းစင်၌ ထို ၄-ယောက်သည် တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် (မငဲ့လျှင် မဖြစ်) စကန် ငဲ့ကြရသကဲ့သို့တည်း။ [အညမညပေက္ခ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာ၌ရှုပါဦး။]

၂။ သဘာဝေနဟိပ။ အယုတ္တာတိ။ ။ ဤဝါကျကို ရှေးနိဿယ၌ ဝိတ္တာရဝါကျ ဟု ယူ၍ “ဟိ-ဇေ” ဟု ဖေး၏။ မိမိကား နောက်၌ ဣတိပါသောကြောင့် “ဉာဏဟေတုဝါကျ”ဟု ယူဆပါသည်။ စက္ခုဝိညာဉ် စသည်ဖြစ်ဖို့ရာ ပင်ကို သဘာဝအတိုင်းပင် (မည်သူမျှ မစိမံ မဖန် ဆင်းရဲဘဲ) စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အာလောက မနသိကာရဟူသော ကိုယ်ပိုင် အကြောင်းရှိနေပါလျက် စိမံဖန်ဆင်းတတ်သူဟူသော အကြောင်းတစ်မျိုးကို ငဲ့ရှုနေခြင်းသည် (အစီရင်းရှိပါလျက် သူ့အတွက် ဘယ်တော့ကမှ မရှိခဲ့သော ဒွေးဒေါကို မျှော်ခြင်းကဲ့သို့) မသင့်သော ရှုငဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဧကော ကတ္တာနတ္ထိ” ဟူသော အနက်ဝိသေကိုလည်း သမယ-သဒ္ဓါက ပြကြောင်းကို သိရပါသည်-ဟူလို။

ဣတိ ဣမမ္ပိ အတ္ထံ ဒီပေတိ၊ ပြနိုင်း၏။ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ၁၈၀။ သို့။ ဧကဿ၊ တယောက်သော။ ကဿမိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော။ ကာရကဿ၊ ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းတတ်သူ၏။ (“ကာရကဿ၊ အကြောင်း၏” ဟုလည်း ရှိ၏။) အဘာဝ ဒီပနေန၊ မရှိပုံကို ပြခြင်းကြောင့်။ သယံ ကတံ သုခ ဒုက္ခန္တိ အာဒိ၊ အစရှိသော မိစ္ဆာအယူသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပတိသေမိတံ၊ တားမြစ်အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။ [သုခဒုက္ခ၊ ချမ်းသာဆင်းရဲကို။ သယံ ကတံ၊ မိမိကိုယ်တိုင် ပြုအပ်၏။ ဝါ၊ အတ္တကိုယ်တိုင် ပြုအပ်၏။]

[ဧတေသု-အစရှိသော စကားရပ်၌။ စောဒနာဖွယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ” စသည်မိန့်။]

တတ္ထ။ ထို ဧတေသု ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်၌။ (ကဿမိ၊ တစုံတယောက်သော။ စောဒကဿ၊ စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဤဒီသိ၊ ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ စောဒနာခြင်းသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ကိဒီသိ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ သည်။ သိယာ၊ သနည်း။) အနေကဟေတုတော ဝုတ္တိ-ဒီပေတိတိ၊ ဟူသော။ ယံ၊ အကြင် စကားကို။ (ဘဝတာ၊ အရှင် အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်။) ဝုတ္တိ၊ ပြီ။ တံ၊ ထို စကားသည်။ နယုတ္တံ၊ မသင့်။ ကိ၊ ကာရကဿ၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်။ န ယုတ္တံ၊ မသင့်သနည်း။ အသာမဂ္ဂိယံ၊ မညီမညွတ်ရာ အခါ၌။ အဟေတုနံ၊ အကြောင်းမဟုတ်ကုန်သော တရားတို့၏။ သာမဂ္ဂိယမ္ပိ၊ ညီညွတ်ရာ အခါ၌လည်း။ အဟေတုဘာဝါပတ္တိတော၊ အကြောင်းမဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်။ (တံ၊ ထိုစကားသည်။ န ယုတ္တံ၊ မသင့်။) [စောဒက

၁။ ဧဝံပပတိသေမိတံ ဟောတိ။ ။ ဤဝါကျသည် “ဧကော ကတ္တာပပ ဒီပေတိ” ဝါကျ၏ အဆက်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဧဝံဖြင့် “ဧကော ကတ္တာပပဒီပေတိ”ကို ပြန်၍ ညွှန်ပြခြင်းကြောင့် သိစေဖို့ရာ ဧဝံကိုပင် “ဧကဿ ကဿမိ ကာရကဿ အဘာဝဒီပနေန”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ [ကတ္တာနှင့် ကာရကသည် စိမ့်ဖန်ဆင်းသူကို ဟောသော သဒ္ဓါချည်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကာ ရကဿ”ဟု ရှိသောပါ၌သည် မကောင်းပါ။ “ကာရကဿ” ဟူသာ ရှိစေသင့်ပါသည်။ ထိုကာရက၊ ဝေဒက၊ ကတ္တာဟူသည်လည်း “အတ္တ”နှင့် အနက်တူတည်း။ ထိုသို့ ကာရက မရှိဟု ပြသဖြင့် “သုခ ဒုက္ခကို အတ္တ(မိမိ)သည် ပြုအပ်၏” ဟူသော မိစ္ဆာအယူကိုလည်း တားမြစ်ပြီး ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကျိုးရသည်-ဟူလို။

၂။ အသာမဂ္ဂိယံပပ ပတ္တိတော။ ။ စကျဉ်းသော ရူပါရုံ အလောက မနသိကာရ ဟူသော ၄-ပါးတို့သည် မပေါင်းမိဘဲ တစ်ခုစီဖြစ်နေနိုင်၍ စကျဉ်းညာဉ်၏ အကြောင်းမဖြစ်နိုင်လျှင် ထို ၄-ပါး ပေါင်းမိသော်လည်း အကြောင်း မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော ထိုသဘောကို မလွန်ဆန် နိုင်သောကြောင့် “တံ န ယုတ္တံ” ဟု လှည့်စပ်။

ပုဂ္ဂိုလ်သည် “ကိံ ကာရဏာ” ဟု မိမိဘာသာ ပုစ္ဆာ ထုတ်၍ “အသာမဂ္ဂိယံ။ ပ။ ပတ္တိတော” ဟု အဖြေပြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ စကားသည် စောဒက၏ စကားမျိုးတည်း။ ဟိ ဟိ ဟိ။ (တစ်နည်း) ဟိ ဟိ။ (အန္တသတေ၊ သူကန်း တစ်ရာတွင်။) ဧကသ္မိ အန္တေ၊ တစ်ယောက် တစ်ယောက်သော သူကန်းသည်။ ဒဉ္စ၊ မြင်ခြင်းငှာ။ အသက္ခေန္တေ၊ မစွမ်းနိုင်လတ်သော်။ (သဟိတံ၊ တကွ ဖြစ်သော။) အန္တသတံ၊ သူကန်းတစ်ရာသည်။ န ပဿတိ၊ မမြင်နိုင်။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (အသာမဂ္ဂိယံ အဟေတုနံ သာမဂ္ဂိယမ္ပိ။ အဟေတုဘာဝပတ္တိ၊ အကြောင်း မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဤဒီသိ၊ ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ သည်။ သိယာ၊ ၏။)

(အနေကဟေတုတော ဝုတ္တိံ ဒီပေတိတိ၊ ဟူသော။ ယံ၊ အကြင်စကားကို။ မယာ၊ သည်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ တံ၊ ထိုစကားသည်။) နော န ယုတ္တံ၊ မသင့်မဟုတ် သင့်သည်သာ။ ဟိ။ ချံ၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ [လောကဿာတိဉ္စ ဣတိကျမှ ပြန်၍လှည့်။] သာဓာရဏဖလနိပ္ပာဒကတ္တေန၊ ဆက်ဆံသောအကျိုးကို ပြီးစေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဌိတဘာဝေါ၊ တည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။

၂။ န ဟိ ဧကသ္မိ။ ပ။ ပဿတိ။ [ဒဉ္စ၊ ဟေတု ၂-မျိုးရ ဝါကျတည်း။ ဟိတံ အနက်ပေးရာ၌ ရှေ့ဝါကျ၏ ဟိတံပုဒ်ကို “အဟေတုဘာဝပတ္တိ ဟောတိ” ဟု ပြင်ရိုး ရှိ၏။] နောဂ္ဂိ “အန္တသတံ” ကို နိဗ္ဗာရဏတ္ထ-သတ္တမိပြင်၍ “အန္တသတေသူကန်းတစ်ရာတွင်” ဟု နိဗ္ဗာရဏ သမုဒါယ ထည့်၏။ ဧကသ္မိကိုလည်း “ဧကေကသ္မိ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် ဧကသ္မိ၌ ဝိစ္ဆာလောပဟု ကြသည်။ [ဤဝိစ္ဆာလောပကို အနု၌ “အာမေဓိတ ဝစနဿ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌတံ ဒဿေတိ” ဟု ဆို၏။ တစ်ချို့နေရာ၌ ဝိစ္ဆာကိုပင် သူရူး၏စကားကဲ့သို့ ၂-ကြိမ် ထပ်သောကြောင့် အာမေဓိတဟု သုံးစွဲကြသည်။] “အန္တသတံ”၌လည်း အန္တသတံ သဟိတံ” ဟု ထည့်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်၏။

ဆိုလိုရင်းကား- သူကန်းတစ်ရာ ရှိနေရာဝယ် တစ်ယောက်စီ တစ်ယောက်စီ မမြင်နိုင်လျှင် ထိုတစ်ရာလုံး ပေါင်းမိသော်လည်း မမြင်နိုင်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “စက္ခုပဿာဒ စသည်တို့ တစ်ပါးစီခွဲလျှင် စက္ခုဝိညာဉ်၏ အကြောင်း မဖြစ်နိုင်ပါ။ မူဝါဒ-ပါးလုံးပေါင်းမိသော်လည်း အကြောင်း မဖြစ်နိုင်” ဟု စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က ဆိုလိုသည်။ [“အန္တသတေ” ဟု လည်းကောင်း၊ “ဝိစ္ဆာလောပ” ဟု လည်းကောင်း မကြံစိတ် စာရိုအတိုင်း တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်ယူလျှင် ရနိုင်သော အပြစ်များကို ဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

၁။ သာဓာရဏပ။ သာမဂ္ဂိ။ “စက္ခုပဿာဒ ခူပါရုံ အာလောက မနသိကာရ ဟူသော အကြောင်းတို့၏ စက္ခုဝိညာဉ်တည်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် တည်ခြင်း” ဟူသည် စက္ခုဝိညာဉ်အား စက္ခုပဿာဒ-က နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း။

(တည်ခြင်းသည်။) သာမဂ္ဂိ၊ သာမဂ္ဂိ မည်၏။ အနေကေသံ၊ တစ်ပါးမက
များစွာသော တွေ့ကရာအကြောင်းတို့၏။ သမောဓာန မတ္တံ၊ ပေါင်းမိခြင်းမျှသည်။
(သာမဂ္ဂိ၊ မည်သည်။) န၊ မဟုတ်။ [စောဒက၏ အန္တပမာကို ချေပလို၍ “န စ
အန္တနံ” စသည်၊ မိန့်] စ၊ ဆက်။ အန္တနံ၊ သူကန်းတို့၍။ ဒဿနံ နာမ၊
မြင်ခြင်းမည်သည်။ သာဓာရဏဖလံ၊ ဆက်ဆံသော အကျိုးသည်။ န၊ မဟုတ်။
ကသ္မာ၊ နည်း။ အန္တသတေ၊ သူကန်းတစ်ရာသည်။ သတိပိ၊ ရှိပါသော်လည်း။
တဿ၊ ထိုမြင်ခြင်း၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ ပန၊ အန္တယကား။
စက္ခာဒိနံ၊ စက္ခုအစရှိသော အကြောင်းတို့၏။ တံ၊ ထို မြင်ခြင်းသည်။ ဝါ၊
ထိုမြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဉ်သည်။ သာဓာရဏဖလံ၊ ဆက်ဆံသော အကျိုးတည်း။
(ကသ္မာ၊ နည်း။) တေသံ၊ ထို စက္ခု အစရှိသော အကြောင်းတို့၏။ ဘာဝေ၊
ရှိခြင်းသည်။ (သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ တဿ၊ ထို မြင်ခြင်း၏။ ဝါ၊ ထို
မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဉ်၏။) ဘာဝတော၊ ရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ [ဤစကားဖြင့်
“အသာမဂ္ဂိယံ အဟေတုနံ။ ပ။ အန္တသတံ ပဿတိ” ကို ဗျတိရေက အန္တယ
အကြောင်းပြ၍ ချေပသည်။]

“စ၊ ဆက်။ အသာမဂ္ဂိယံ၊ ဌံ။ အဟေတုနမ္ပိ၊ အကြောင်း မဟုတ်ကုန်သော
တရားတို့၏လည်း။ သာမဂ္ဂိယံ၊ ဌံ။ ဟေတုဘာဝေါ၊ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်သည်။
သိဒ္ဓော၊ မျက်မြင်အားဖြင့် ပြီးစီး၏။ သွာယံ (သော+အယံ ဟေတုဘာဝေါ)၊ ထို
အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ကို။ အသာမဂ္ဂိယံ၊ ဌံ။ ဖလာဘာဝေန၊ အကျိုး၏မရှိခြင်း
ကြောင့်လည်းကောင်း။ သာမဂ္ဂိယံ၊ ဌံ။ အဿ၊ ထိုအကျိုး၏။ ဘာဝေန စ၊ ရှိခြင်း
ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ စက္ခာဒိနံ စက္ခု အစရှိသော
အကြောင်းတို့၏။ ဝေကလ္လေ၊ ချို့တဲ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ၊ သော်။)”

စူပါရုံက အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ အလင်းရောင်က ပတတူပ နိဿယသတ္တိဖြင့်
ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ မနသိကာရကလည်း ထိုအတူပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းတည်း။
ထိုသို့ ကျေးဇူးပြုနိုင်လောက်အောင် တည်ခြင်းကို သာမဂ္ဂိဟု ဆိုသည်။ [သာဓာမ၊ ပဒ္ဓိတဘာဝေါတိ-
စသောဋီကာ၌ ယထာကို “ယေန နိဿယာရမ္မဏာ ဒိပ္ပကာရေန”ဟု မဓုဖွင့်သည်။]

၁။ အသာ မဂ္ဂိယံ၊ ပ။ သိဒ္ဓော။ ။ ထမ်းစင်ထမ်းမှု၊ စသည်၌ လူ ၄-ယောက်
မညီညွတ်ခင်က ထမ်းခြင်းကိစ္စ မပြီး၊ ညီညွတ်မှ ပြီးခြင်းသည် မျက်မြင်ဖြစ်သကဲ့သို့ စက္ခုပသာဒ
စူပါရုံ စသော အကြောင်းတို့၏ သာမဂ္ဂိမဖြစ်တုန်းက စက္ခုဝိညာဉ်၏ အကြောင်းမဟုတ်
သော်လည်း သာမဂ္ဂိဖြစ်သောအခါ စက္ခုဝိညာဉ်၏ အကြောင်းဖြစ်နေပုံမှာ မျက်မှောက်တွေ့ရသော
ပစ္စက္ခသိဒ္ဓတည်း။ ထိုသို့ မျက်မှောက်တွေ့ရသော အနက်၌ ထိုအနက်သေချာအောင် ယုတ္တိယုတ္တာ
ဥပမာပြနေဖွယ် မလိုပါ- ဟုလို့ [န ဟိ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓေ ယုတ္တိမဂ္ဂနံ ယုတ္တံ-ဋီကာ]

စက္ခုဝိညာဏာဒိနံ၊ စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိသော အကျိုးတို့၏။ အဘာဝေါ၊ မရှိခြင်းသည်လည်းကောင်း။ (စက္ခာဒိနံ၊ တို့၏။) အဝေကလ္လေ၊ မချို့တဲ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ၊ သော၊ စက္ခုဝိညာဏာဒိနံ၊ တို့၏။) ဘာဝေါ စ၊ ရှိခြင်းသည် လည်းကောင်း။ လောကဿ၊ လူ အပေါင်း၏။ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓော၊ မျက်မှောက်အားဖြင့် ထင်ရှား၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (တံ၊ ထိုစကားသည်။ နော န ယုတ္တံ၊ မသင့် မဟုတ် သင့်သည်သာ။) [နိဂုံးကို ပြလို၍ “အယံ တာဝံ” စသည်မိန့်။] တာဝ၊ ခဏ-သမယ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌေန၊ ညွှန်ပြအပ်သော။) သမဝါယ သင်္ခါတေန၊ သမဝါယဟုဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယဖြင့်။ (တစ်နည်း) သမဝါယသင်္ခါတေန၊ သမဝါယ အနက်ရှိ၏ဟုဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယ-သဒ္ဒါဖြင့်။ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ ဒီပိတော၊ ပြအပ်ပြီ။

ပန၊ ကား။ (တနည်း) ပန၊ သမဝါယ-သမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံမှ တစ်ပါး ခဏသမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံကို ဆိုဦးအံ့။ အဋ္ဌဟိ၊ ရှစ်ပါးကုန်သော။ အက္ခဏေဟိ၊ အက္ခဏတို့သည်။ ပရိဝဇ္ဇိတော၊ ကြည့်အပ်သော။ နဝမော၊ ၉-ခုမြောက်ဖြစ်သော။ ယော ဒေသ (ဒေသော) ခဏော၊ အကြင် တထာဂတုပ္ပါဒ-အစရှိသော ခဏကိုလည်းကောင်း။ ပတိရူပ ဒေသဝါသာဒိကော၊ ပတိရူပဒေသဝါသာ-

၁။ ယော ပနေသ။ ။ “တေန တေန တဿ တဿ အတ္ထဝိသေသဿ ဒီပနတော” ဟူသော အကျဉ်း သင်္ခေပဝယ် သမဝါယ အနက်ရှိသော သမယဖြင့် ပြအပ်သော “အနေကဟေတုတော ဝုတ္တိံ ဒီပတိ” ဟူသော အတ္ထဝိသေသကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ခဏအနက်ရှိသော သမယဖြင့် ပြအပ်သော အတ္ထဝိသေသကို အကျယ် ပြလိုသောကြောင့် “ယော ပနေသ” စသည်မိန့်။ ဒီပနတ္ထကို ပြရာ၌ ဒီပနတ္ထ၏နောက်ဝယ် “ပတိသေဝိတံ ဟောတိ” ဟု အကျိုးကိုလည်း ရှေ့ပြခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် “ဧဝမေတေသု။ ပ။ ဒီပေတိ။ ဒီပန္တေန။ ပ။ ပတိသေဝိတော” ဟူသော ၂-ဝါကျနှင့် “အယံ။ ပ။ ဒီပိတော” ဟူသော နိဂုံးဝါကျသည်သာ လိုရင်းတည်း။ “ယော ဒေသ” မှစ၍ “ကုသလံ ဒုလ္လာဘမေဝ” တို့ကား ဒီပနဝါကျ၏ အခြေခံတို့သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဧဝမေတေသု” ဟု ဧဝံဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော အခြေခံအားလုံးကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသည်။

ယောပနေသ။ ပ။ သောနတ္ထိ။ ။ “ယော ပနေသ။ ပ။ ဝုတ္တော” သည် အခြေခံဝါကျ တို့တွင် အနိယမဝါကျတည်း။ ခဏသည် နဝမခဏ၊ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိခဏဟု ၂-မျိုးရှိသောကြောင့် ထို ၂-မျိုးလုံးကို ပြထားသည်။ “သော။ ပ။ နတ္ထိ” ကား နိယမဝါကျတည်း။ “သဒ္ဓမ္ပတ္တိ” ဟု ရှေးစာအုပ်များ၌ ရှိ၏။ နဝမခဏကိုပြရာ အဋ္ဌကအင်္ဂုတ္တိရ်၌ “ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်း၊ တရား ဟောတော်မူခြင်း၊ ဖိစိက မဇ္ဈိမဒေသ၌ ဖြစ်ရခြင်း၊ ဉာဏ်ပညာရှိခြင်း” ဟု ပြ၏။ ထို့ကြောင့်- ဉာဏ်ပညာရှိခြင်းကို ထောက်၍ “သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိကံ” ဟု သိဟိဋ်မှရှိသည့်အတိုင်း ကောင်းသည်။

အစရှိသော။ စတုစက္ကသင်္ခါတော။ ၄-ပါးသော သမ္ပတ္တိစက်ဟု ဆိုအပ်သော။
 ယော ဝေ (ဝေသော) ခဏောစံ၊ အကြင်ခဏကိုလည်းကောင်း။ ဩကာသဋ္ဌေန၊
 အခွင့်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ခဏော၊ ခဏဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ သော။
 ထို နဝမခဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ' ခဏသည်။ မနုဿတ္တဗုဒ္ဓုပ္ပာဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိကံ၊
 လူ့အဖြစ်ဘုရားပွင့်တော်မူရာအခါ သမ္မာအယူအစရှိသော။ ခဏသာမဂ္ဂိ၊ ခဏအစိတ်
 တို့၏ ပေါင်းဆုံညီညွတ်ခြင်းကို။ ဝိနာ၊ ကြည့်၍။ နတ္ထိ၊ မရှိနိုင်။ စ၊ ဆက်။
 မနုဿတ္တာဒိနံ၊ လူ့ အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏။ ကာဏကုစ္ဆပေါပမာဒိဟိ၊ လိပ်ကန်း
 ဥပမာ အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဒုလ္လဘဘာဝေါ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်ကုန်သည်၏၊
 အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ခဏဿ၊ ၏။ ဣတိ တသ္မာ ဒုလ္လဘတ္တာ၊
 ထိုသို့ ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သုဋ္ဌုတရံ၊ သာ၍ လွန်ကဲစွာ။
 (ဒုလ္လဘမေဝ-၌ စပ်။) ခဏာယတ္တမေဝ၊ ခဏနှင့်စပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။

၁။ ခဏသာမဂ္ဂိ ဝိနာ နတ္ထိ။ ။ ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ်၊ တရား
 ဟောတော်မူခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ်၊ လူ့အဖြစ်ရခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ်၊ မဇ္ဈိမဒေသ၌
 ဖြစ်ရခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ရခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ်၊ ပညာရှိ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်
 ဖြစ်ရခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ် ဤ ခဏအစိတ်တို့၏ ပေါင်းမိခြင်းကို “ခဏသာမဂ္ဂိ” ဟု
 ခေါ်သည်။ ထို ခဏသာမဂ္ဂိသည်ပင် နဝမခဏတည်း။ [ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒ တစ်မျိုးတည်းကို “နဝမခဏ” ဟု
 မယူဆရ။] ပတိရူပဒေသဝါသသည် ခဏတစ်စိတ်၊ သပ္ပုရိသုပနိဿယသည် ခဏတစ်စိတ်၊
 အတ္တသမ္မာပဏိဓိသည် ခဏတစ်စိတ်၊ ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာသည် ခဏတစ်စိတ် ဤခဏအစိတ်
 ၄-ခုတို့၏ ပေါင်းမိ ခြင်းကို “သာမဂ္ဂိ” ဟု ခေါ်၏။ ထို သာမဂ္ဂိသည်ပင် စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ
 ခဏတည်း။

၂။ မနုဿတ္တာဒိနံ။ ။ မနုဿတ္တ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒနှင့်စပ်၍ ဆက်ပြသော ဥပမာသဝါကျ
 တည်း။ ကာဏကုစ္ဆပဥပမာကို ဥပရိပံ-သည်တဝဂ်၊ ဗာလပဏ္ဍိတသုတ်၌လည်းကောင်း၊ သစ္စသံ
 ယုတ်-ပပါတဝဂ်၊ ပဌမဆိဂ္ဂဋ္ဌယုဂ-သုတ်၌လည်းကောင်း ကြည့်ပါ။ အာဒိဖြင့် သစ္စသံယုတ်-
 ပပါတဝဂ်-ဝါလသုတ်၊ အဘိသမယဝဂ်- နုခသိခသုတ်တို့၌ လာသောဝါလ-ဝိဇ္ဇူပမာ၊ နုခသိခ
 ဥပမာတို့ကို ယူပါ။

၃။ ဣတိပဿဒုလ္လဘမေဝ။ ။ အခြားနေရာ၌ တသ္မာကုပ်ပင် “ဣတိ ခဏဿ
 ဒုလ္လဘတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျကို ဖလဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျကို ကာရဏဝါကျဟု
 ခွဲပါ။ လောကုတ္တရာအား ကျေးဇူးများသော ကုသိုလ်တို့မှာ အဋ္ဌကုဏ၌လည်း ဖြစ်နိုင်၊ စတုစက္က
 သမ္ပတ္တိ မဟုတ်သော ခဏ၌လည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “လောကုတ္တရဓမ္မာနံ ဥပကာရဘူတံ” ဟု
 ဝိသေသနပြုသည်။ လောကုတ္တရာဓမ္မအား ဥပကာရ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဟူသည် နိဗ္ဗာန်ကိုရည်
 ပန်း၍ ပြုအပ်သော ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ ကုသိုလ်များနှင့် ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ အစစ်ဖြစ်သော ဝိပဿနာကုသိုလ်
 များတည်း။

(ကုသလံ-၌ စပ်။) လောကုတ္တရဓမ္မာနံ၊ တို့အား။ ဥပကာရဘူတံ၊ လျော်သော
ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ ကို။ ဒုလ္လဘဓမ္မဝ၊
ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်သာ။

“ဧဝံ၊ သို့။ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ဧတေသု၊ ဤ သမယတို့တွင်။
ဓဏသင်္ခါတော၊ ဓဏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ ဝါ၊ အခွင့်
ကောင်းသည်။ ကုသလုပ္ပတ္တိယာ၊ ဝိဝဋ္ဌနိဿိတကုသိုလ် ဖြစ်ခြင်း၏။ ဒုလ္လဘ

၁။ ဧဝံ။ ဒီပေတိ။ ။ သမယောကို “ဓဏသင်္ခါတော” ဟု ဝိသေသနပြုသော
ကြောင့် သမယော၏အရ ဓဏအနက်ကိုယူရသည်။ “ဓဏဟူသော သမယ-က ကုသိုလ်ဖြစ်
ခြင်း၏ ဒုလ္လဘဖြစ်ပုံကို ပြ၏” ဟုရာ၌ ထိုသို့ ပြနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းမပါသောကြောင့် ဋီကာ၌
“အတ္တနော ဒုလ္လဘတာယ-မိမိဟူသော ဓဏ-က ဒုလ္လဘဖြစ်သောကြောင့်” ဟု ဟိတိထည့်သည်။
ဆိုလိုရင်းကား- “ဗုဒ္ဓဗြာဟ္မဒေါ ဒုလ္လဘော လောကသို့” စသည်နှင့် အညီမိမိဟူသော နဝမဓဏ
ဓတုစက္ကသမ္ပတ္တိဓဏ ဟူသော သမယ-က ဒုလ္လဘဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုဓဏနှင့် စပ်၍ဖြစ်ရသော
ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ ကုသိုလ်ဖြစ်ပုံရာ သာ၍ ဒုလ္လဘဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

အနက်ကျယ်။ ။ ဤနည်း၌ ဋီကာ ထည့်ပါ၌ပါသွင်း၍ အနက်ပေးလိုလျှင်-
“ဓဏသင်္ခါတော၊ သော။ သမယော။ အခွင့်ကောင်းသည်။ (အတ္တနော၊ မိမိဟူသော နဝမဓဏ
ဓတုစက္က သမ္ပတ္တိ ဓဏ၏။ ဒုလ္လဘတာယ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
တဒါယတ္တယ၊ ထို အခွင့်ကောင်းနှင့် စပ်သော။) ကုသလုပ္ပတ္တိယာ၊ ၏။ ဒုလ္လဘဘာဝံ၊ ကို။
ဒီပေတိ၊ ၏” ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်းဖွင့်ပုံ။ ။ ဋီကာ၌ “ဓဏတ္ထော ဝါ သမယဋ္ဌေါ” စသည်ဖြင့် တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။
ထိုအလို “ဓဏတ္ထသင်္ခါတော” ဟု ဆိုလိုလျက် အတ္တသဒ္ဓါကျေသည်ဟု မဓုဖွင့်သည်။
“ဓဏသင်္ခါ တော၊ ဓဏအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသဒ္ဓါသည်” ဟု ပေးပါ။
ဤ ဓဏအနက်ရှိသော သမယ-သဒ္ဓါက ပြပုံမှာ- “ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင် အခွင့်ကောင်းသည်” ဟု
ဆိုသဖြင့် “ထို အခွင့် ဓဏသည် ရစေသော အခွင့်ဓဏ ဖြစ်၏” ဟူသော အနက်ကို ဝိဘာဝနတ္ထ
(အကျိုးကိုပြသဖြင့် အကြောင်းကိုလည်း ထင်ရှားစေအပ်သော အနက်)၏ အဖြစ်ဖြင့် ပြနိုင်၏။
ထိုသို့ပြသဖြင့် ထို ဓဏနှင့်စပ်သော ဝိဝဋ္ဌနိဿိတကုသိုလ်၏ သုဋ္ဌုတရ-ဒုလ္လဘဖြစ်ပုံကိုလည်း
သမယ-သဒ္ဓါက ဒီပနတ္ထ (ဖလ ပစာရ) အားဖြင့် ပြသည်။

အနက်ကျယ်။ ။ ဤအလို တစ်နည်း အနက်ပေးပုံကား- “ဓဏသင်္ခါတော၊ ဓဏအနက်
ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ ယသ္မိံ ဓဏေ၊ အကြင်အခွင့်ကောင်းသည်။
သတိ၊ သော။ (ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နဟောတိ-၌စပ်။) ဣတိ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ကို။
ဝိဘာဝနဝေသန၊ ဖြင့်။ တဒါယတ္တယ၊ ထို အခွင့်ကောင်းနှင့်စပ်သော။ ကုသလုပ္ပတ္တိယာ
ဒုလ္လဘဘာဝံ ဒီပေတိ” ဟု ပေးပါ။ [ဤနောက်နည်း၌ “ယသ္မိံ သမယေ” ဟူသော သဒ္ဓါကို
“ယသ္မိံ ဒုလ္လဘာဓဏေ” ဟူသော အနက်ကိုပြသော ပါဠိဟု ဆိုသည်။]

ဘာဝံ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ ရနိုင်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏ ခဲဝံ၊ သို့။ ဒီပေန္တေန၊ ပြသော။ အနေန၊ ဤသမယဖြင့်။ အဓိဂတ ခဏာနံ၊ ရအပ်ပြီးသော အခွင့်ကောင်း ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍။ ဝါ၊ အခွင့်ကောင်းရပါ ကုန်လျက်။ (မောဃဇဏံ ကုရမာနာနံ-၌ စပ်။) ခဏာ-ယတ္တဿေဝ၊ ခဏနှင့် စပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ တဿ ကုသလဿ၊ လောကုတ္တရာ ဓမ္မတို့အား ကျေးဇူးများသော ထိုကုသိုလ်ကို။ အနုဋ္ဌာပနေန၊ မထကြွ စေခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ မထု ထောင်ခြင်းဖြင့်။ မောဃဇဏံ၊ အကျိုးမပြီး အချည်းနှီးသော ခဏကို။ ကုရမာနာနံ၊ ပြုနေကြသူတို့၏။ ပမာဒဝိဟာရော၊ မေ့မေ့လျော့လျော့ ပေါ့ပေါ့ဆဆ နေထိုင် ကြခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပတိသေမိတော၊ တားမြစ်တော်မူအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။ ခဏသင်္ခါတေန၊ ခဏ-ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယဖြင့်။ (တစ်နည်း) ခဏသင်္ခါတေန၊ ခဏ အနက်ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော၊ သမယေန၊ သမယ-သဒ္ဓါဖြင့်။ အယမ အတ္ထော၊ ဤ အနက်ကို။ ဒီပိတော၊ ပြအပ်ပြီ။

၂ပန၊ ကား။ (တစ်နည်း) ပန၊ ခဏ-သမယ ဖြင့် အတ္ထဝိသေသပြပုံမှ တစ်ပါးကာလ-သမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတဿ ကုသလစိတ္တဿ၊ ဤ ကုသိုလ်စိတ်၏။ (ပါဠိတော်၌ “ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ”ဟု ဟောတော်မူအပ်သော ဤ ကုသိုလ်စိတ်၏။) ယော ပဝတ္တိကာလော နာမ၊ အကြင်ဖြစ်ရာကာလ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ရှိ၏။ သော၊ ထို ဖြစ်ရာကာလသည်။ အတိပရိတ္တော၊ အလွန် တို၏။ [ခဏဇယံ ၃-ချက်သာရှိသောကြောင့် အလွန်တိုသည်။] စ၊ ဆက်။ အဿ၊

၁။ ဧဝံ ဒီပေန္တေနပ။ ပတိသေမိတော။ ။ ဤကား ပကာသနတ္ထတည်း။ ထိုသို့ပြသော သမယဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် တားမြစ်တော်မူအပ်ပြီး ဖြစ်သည်-ဟုလို။ အဘယ်ကို တားမြစ်တော်မူအပ်သနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပမာဒဝိဟာရော”ဟု လည်းကောင်း၊ အဘယ်သူတို့၏ ပမာဒဝိဟာရပါနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဓိဂတခဏာနံပ။ ကုရမာနာနံ”ဟု လည်းကောင်း မိန့်သည်။ “အခွင့်ကောင်းကို ရကြပါလျက် ထို အခွင့်ကောင်း နှင့်စပ်သော ဝိဝဋ်သီတ ကုသိုလ်ကို မထုထောင်ခြင်းအားဖြင့် မေယဇဏကို ပြုနေကြသူတို့ ၏ ပမာဒဝိဟာရကို တားမြစ်တော်မူ သည်”ဟုလို။

၂။ ယော ပနေတဿ။ ဤ ကာလ-သမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသကို ပြရာ၌လည်း “ဧဝ ပေတေသုပ။ ဒီ ပေတိ၊ ဧဝံ ဒီပေန္တေနပ။ ဩဝါဒေါဒိန္နောဟောတိ” တို့သာ အတ္ထဝိသေသဒီပန-ဖြစ်သည်။ ရှေ့ပါကျတို့ကား အခြေခံ စကားတို့သာတည်း။ “ဧဝံဒီပေန္တေနပ။ ဒီန္နော ဟောတိ” သည် ရှေ့သမဝါယတ္တ ကာလတ္ထတို့၌ ပြခဲ့သော “ပတိသေမိတော ဟောတိ” နှင့် သဘောတူပင်တည်း။

ထိုကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာကာလ၏။ သာ အတိပရိတ္တတာ၊ ထို အလွန်တိုသည်၏ အဖြစ်ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗာ-၌လှမ်းစပ်။) ယထာ စ။ပ။ ခီယန္တိတိ၊ ဟူသော။ ဣမံသု သုတ္တဿ၊ ဤ ဒဋ္ဌဓနုဂ္ဂဟ-သုတ်၏။ အဋ္ဌကထာဝသေန၊ အဋ္ဌကထာ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တဿ ပုရိသဿ၊ ၊ ထို ယောက်ျား၏။ (ဋီကာ၌ ပုရိသ၏ သရုပ်ကို ဖော်ထားသည်။) ယထာ (ယော) ဧဝေါ၊ အကြင် လျင်မြန်သော အဟုန်သည်။ (အတ္ထိ။ တတော၊ ထို လျင်မြန်သော အဟုန်ထက်။) စန္ဒိမသုရိယာနံ၊ လနေတို့၏။ ဧဝေါ၊ လျင်မြန်သော အဟုန်သည်။ သီဃတရော၊ သာ၍ လျင်မြန်၏။ 'စန္ဒိမသုရိယာနံ၊ တို့၏။ ယထာ(ယော) ဧဝေါ၊ သည်။ အတ္ထိ။ တတော စ၊ ထက်လည်း။ ဒေဝတာနံ၊ လနေတို့၏ ရှေ့ကပြေးသော နတ်တို့၏။ ဧဝေါ၊ သည်။ သီဃတရော၊ သာ၍လျင်မြန်၏။ ယာ ဒေဝတာ၊ တို့သည်။ စန္ဒိမသုရိယာနံ၊ တို့၏။ ပုရတော၊ ရှေ့၌။ ဝါ၊ ရှေ့က။ ဓာဝန္တိ၊ ပြေးကုန်၏။ တာသံ ဒေဝတာနံ၊ ထိုနတ်တို့၏။ ယထာ (ယော) ဧဝေါ၊ အကြင် လျင်မြန်သော အဟုန်သည်။ အတ္ထိ။ တတော စ၊ ထက်လည်း။ သီဃတရံ၊ သာ၍ လျင်မြန်စွာ။ အာယုသခါရာ၊ အာယု သခါရ တို့သည်။ ခီယန္တိ၊ ကုန်လွယ်ကုန်၏။ [နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ဩပမ္မသံယုတံ၊ ဒဋ္ဌဓနုဂ္ဂဟသုတ် ပါဠိတော်။]

၁။ တဿ ပုရိသဿ။ ။ “တဿ ပုရိသဿ-ထိုယောက်ျား” ဟူရာ၌ အဘယ် ယောက်ျားပါနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သေယျ ထာဝိ ဘိက္ခဝေ။ပ။ အာဟရိဿတိတိ ဧဝံ ဝုတ္တဓနုပုရိသဿ”ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ ထို၏အဖွင့်ကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။ [ဤသို့ အဟုန်ပြင်းစွာ ပြေးသွားနိုင်သော ယောက်ျားကား ရှိခဲ့ဖူးသည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ပရိကပ္ပောပမာ အဖြစ်ဖြင့် ကြံဆ၍ (“သေယျထာဝိဘိက္ခဝေ”၊ စသည်ဖြင့်) ပရိကပ္ပောပမာဓာတက-သေယျထာဝိကို စချီ၍ ဟောတော်မူသည်။ “လူယောက်ျားထဲက မရှိနိုင်”ဟု ဆိုသော်လည်း ဧဝံနဟံသဇာတ်၌ ဟင်္သာမင်းကား ထိုအတိုင်းပင် မိမိအဟုန်၏ အလျင်မြန်ပုံကို ပြခဲ့ဖူးပါသည်။]

၂။ ယထာ စ စန္ဒိမသုရိယာနံ ဧဝေါ။ ။ ထိုပါဠိတော်၌ “ယထာ စ ဘိက္ခဝေ တဿ ပုရိသဿ ဧဝေါ၊ ယထာ စ စန္ဒိမသုရိယာနံ ဧဝေါ၊ တတော သီဃတရော” စသည်ဖြင့် လာ၏။ ထိုသုတ်၏ အဋ္ဌကထာ၌လည်း “အာယုသခါရ” အရ ရုပ်စိတ်ိန္ဒြေကို ဖွင့်၍ နာမ်တရားများမှာ အလွန်အလွန် အဖြစ်အပျက် မြန်ရကား “အရူပဓမ္မာနံ ပန၊ ဘောဒေါ န သက္ကာ ပညပေတုံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်ဖြစ်ရာကာလ၏ အလွန်တိုတောင်းပုံကို ထိုဒဋ္ဌဓနုဂ္ဂသုတ်၏ အဋ္ဌကထာဖြင့် သိထိုက်သည်-ဟုဆိုသည်။

၃။ အာယုသခါရ။ ။ အာယုသခါရအရ ရုပ်စိတ်ိန္ဒြေကို ရ၏။ “အာယု”ဟူသော နာမည်သည် စိတ်ိန္ဒြေ၏ နာမည်တည်း။ [စိတ်ိန္ဒြေယနိဒ္ဒေသ၌ လာပါလိမ့်မည်။] ထိုအာယုဟု

ဟိ၊ မှန် တတြ၊ ထို အဋ္ဌကထာ၌။ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဿ၊ နါ။ တာဝ ပရိတ္တကော၊ ထိုမျှလောက် တိုလျသော။ သော ကာလော၊ ထို ကာလကို။ (အာစရိယေန၊ အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) ၊ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ယာဝ၊ လောက်။ ပဋ္ဌပုန္နံ၊ အကြောင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော။ ရူပံ၊ ရုပ်သည် (ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြိယနှင့်တကွ ရုပ်အားလုံးသည်။) တိဋ္ဌတိ၊ တည်၏။ (ဌိအဖြစ်ဖြင့် တည်နေ၏။) တာဝ၊ ထို ရုပ်တည်နေသမျှ ကာလ၌။ သောဠသစိတ္တာနိ၊ တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက်သော စိတ်တို့သည်။ ဥပဇ္ဇိတွာ၊ ဖြစ်၍။ ဘိဇ္ဇန္တိ၊ ပျက်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ရုပ်၏ ဌိခဏ အတွင်းဝယ် စိတ်ပေါင်း တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက် ဖြစ်ပျက်နိုင်သောကြောင့်။) တေသံ၊ ထိုစိတ်တို့၏။ ကာလပရိတ္တတာယ၊ ကာလ၏ တိုလျသည်၏အဖြစ်၌။ ဥပမာပိ၊ ဥပမာသည်လည်း။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဟေနေဝ၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ (ဥပမာ မပြနိုင်လောက် အောင် တိုသောကြောင့်ပင်။) ယာဝဉ္စိဒံ။ ယာဝဉ္စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဟောတော်မူပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ယာဝ၊ လောက်။ စိတ္တံ၊ သည်။ လဟုပရိဝတ္တံ၊ လျင်သော အပြောင်း အလွဲရှိ၏။ တာဝ၊ ထို စိတ်လျင်မြန်သလောက်။ ယာဝ စ၊ အလွန်အကဲသာလျှင်။ ဥပမာပိ၊ ဥပမာကိုလည်း။ န သုကရာ၊ အလွယ်တကူ မပြုအပ်။ ဝါ၊ မလွယ်ကူ။]

ခေါ်အပ်သော ဇီဝိတိန္ဒြိယကိုပင် ကံတရားသည် ပြုစီမံအပ်သောကြောင့် ဤ နေရာ၌ “အာယုသင်္ခါရ” ဟု ခေါ်ထားသည်။ “သင်္ခရိယတေ၊ ကံသည် ပြုစီမံအပ်၏။ ဣတိ သင်္ခါရော၊ အာယု စ+တံ+သင်္ခါရောစာတိ အာယုသင်္ခါရော” ဟု ပြု၊ သံယုတ်ဋီကာ၌ကား “အာယု သင်္ခါရောတိ ဧတေနာတိ အာယုသင်္ခါရော”ဟု တွေ့ရ၏။ မဟာ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ဝယ် “အာယုသင်္ခါရကို လွှတ်တော်မူသည်”ဟု လာရှိရာ၌မူ “သင်္ခရိယတေ၊ မလသမာပတ်သည် ပြုစီမံအပ်၏။ ဣတိ သင်္ခါရော”ဟု ပြုရသည်။

၁။ တတြ ဟိ။ ပ။ ဝုတ္တော။ ။ ထို နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ဩပမ္ပသံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “အယုသင်္ခါရန္တိ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ သန္တာယ ဝုတ္တံ။ ပ။ အရူပဓမ္မာနံ ပန ဘေဒေါ န သက္ကာ ပညပေတံ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “သာ အတိပရိတ္တတာ။ ပ။ ဣမဿ သုတ္တဿ အဋ္ဌကထာဝသေန ဝေဒီတဗ္ဗာ” ဟူသော စကားသည် မှန်၏-ဟူလို။

၂။ တေနေဝါဟ။ ။ ဤပါဠိတော်သည် ဧကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ပဏိတအစ္ဆဝဂ္ဂသုတ် ပါဠိတော်တည်း။ ထို အဋ္ဌကထာ၌ “ယာဝဉ္စာတိ အဓိမတ္တပမာဏတ္ထေ နိပါတော၊ အတိဝိယ န သုကရာတိ အတ္ထော။ ဣဒံတိ နိပါတမတ္တံ”ဟု ဖွင့်၏။ ဟောတော်မူလိုရင်းကား- “စိတ် အဖြစ်အပျက်မြန်သလောက် ဥပမာပြဖို့ပင် အလွန်ကြီး မလွယ်ကူ” ဟူလို။ [ယောဇနာ၌ကား “ဣဒံ အယံ ဥပမာပိ ယာဝ စ န သုကရာ အတိဝိယ န သုကရာ၊ ယာဝ ဧကန္တေနလဟု ပရိဝတ္တံစိတ္တံ”ဟု ဣဒံကို အနက်ရှိကြ၍လည်းကောင်း၊ နောက်ယာဝကို ဧကန္တေနဟု လည်းကောင်း ဖွင့်လေသည်။ အဋ္ဌကထာရင်းနှင့် မညီပါ။]

‘ဧဝံ’ သို့။ စေတသု၊ ‘ဤ သမယတို့တွင်။ ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ အခါသည်။ (ဝာစိနည်း) ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလ အနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဒါသည်။ ကုသလ စိတ္တပ္ပဝတ္တိ ကာလဿ၊ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရာ ကာလ၏။ အတိပရိတ္တတံ၊ အလွန်တိုလျသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏။ ဧဝံ သို့။ ဒီပေန္တေန၊ ပြတော်မူသော။ အနေန၊ ဤမြတ်စွာဘုရားသည်။ (ဩဝါဒေါ ဒိန္နော ဌ စပ်။) အတိပရိတ္တ-ကာလတာယ၊ အလွန်တိုလျသော ကာလရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိဇ္ဇုလံတော ဘာသေန၊

၁။ ဧဝေတေသုပဒီပေတိ။ ။ “ကာလသင်္ခါတော” ဟု ဝိသေသန ပြုသောကြောင့် သမယော၏အရ ကာလအနက်ကို ယူရသည်။ “ကာလဟူသော သမယက ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာ ကာလ၏ အလွန်တိုလျသည်၏ အဖြစ်ကို ပြ၏”ဟူရာ၌ ထိုသို့ ပြနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်း မပါသောကြောင့် ငိုကာ၌ “စိတ္တပရိစ္ဆိန္နော ဝုစ္စမာနော တေနေဝ ပရိစ္ဆေဒက စိတ္တေန ဧဝံ ပရိတ္တော အဟံတိ ဒီပေတိ။ ယထာ စ အဟံ ဧဝံ သဗ္ဗော ကုသလစိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလောတိ” ဟု အကြောင်းပြ လေသည်။ ထို ငိုကာ၏ စကားကို အနုဋီကာ၌ အကျဉ်းချုပ်၍ “အတ္တနော အတိပရိတ္တတာယ” ဟု အကြောင်းပြသည်။ ဆိုလိုရင်းကား စိတ်တစ်ခုဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ကာလသည် စိတ်မြန်သလောက် တို၏။ ထိုကာလ၏ တိုခြင်းကြောင့် ကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာကာလလည်း တိုကြောင်းကို သမယ-သဒ္ဒါက ပြသည်-ဟူလို။ ဤအတိုင်း ထည့်ပါ၌နှင့်တကွ အနက်ပေးပုံကား “ကာလ သင်္ခါတော၊ သော။ သမယော၊ အခါသည်။ (အတ္တနော၊ မိမိဟူသော စိတ္တပရိစ္ဆိန္န-ကာလ၏။ အတိပရိတ္တတာယ၊ အလွန်တိုလျသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ကုသလ စိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလဿ၊ ၏။ အတိပရိတ္တတံ ဒီပေတိ”ဟု ပေးပါ။

သဒ္ဒါက ပြပုံ။ ။ ကာလအနက်ရှိသော သမယ-သဒ္ဒါက ပြပုံ၌ အနုဋီကာဝယ် “ယသ္မိံ အတိပရိတ္တော ကာလေတိ စေတဿ အတ္တဿ ဉာပနဝသေန၊ တဒါဓာရာယ တဒဓိနာယ စ ကုသလပ္ပဝတ္တိယာ ဒုပ္ပဋိပိဇ္ဈတံ ဒီပေတိ” ဟု ထည့်ပါ၌တို့ကို တွေ့ရ၏။ ထိုအတိုင်း အကုန် ထည့်လျှင် အဋ္ဌကထာ၌ရှိသော “ကုသလစိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလဿ အတိပရိတ္တတံ ဒီပေတိ”ဟူသော မူရင်းပါ၌ ပျောက်သွားလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာ ထည့်ပါ၌ တချို့ကိုသာ ယူ၍...

“ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသဒ္ဒါသည်။ အတိပရိတ္တော၊ စိတ္တပရိစ္ဆိန္နဖြစ်၍ အလွန်တိုလျသော။ ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင်အခါ၌။ (ကုသလ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ စေတဿ အတ္တဿ၊ ကို။ ဉာပနဝသေန၊ သီစေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကုသလစိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလဿ၊ ၏။ အတိပရိတ္တတံ၊ ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏” ဟု အနက် ပေးပါ။ ဆိုလိုရင်းကား “ယသ္မိံ သမယေ၌ သမယ-သဒ္ဒါသည်၊ စိတ်တစ်ခု၏ ဖြစ်ခြင်းဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ကာလကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကာလ၏ အလွန်တိုလျမှုကို ထိုသမယသဒ္ဒါက သီစေခြင်းကိုအရင်းပြု၍ “ကုသလ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟောတိ”ဟု ဟောတော်မူအပ်သော ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာကာလ၏ အလွန်တိုလျမှုကိုလည်း ပြရာရောက်သည်-ဟူလို။

လျှပ်စစ်နွယ်၏ အရောင်ဖြင့်။ “မုတ္တာဝုဏနံ ဝိယ၊ ပုလဲကို သွယ်ကုံးခြင်း ကဲ့သို့။ ဣဒံ စိတ္တံ၊ ဤစိတ်ကို။ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဇံ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏။ ဝါ၊ ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ခဲ့၏။ တဿ၊ ကြောင့်။ (စိတ်ဖြစ်ရာကာလ၏ အလဝန် တိုလျသည့်အတွက် စိတ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိဖို့ရာ ခဲယဉ်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) စတဿ၊ ဤစိတ်ကို။ ပဋိဝေဓေ၊ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌။ မဟာဥဿာဟော စ၊ ကြီးစွာသော အားထုတ်ခြင်းကို လည်းကောင်း။ အာဒရော စ၊ လေးစားခြင်းကို လည်းကောင်း။ ကတ္တဗ္ဗော၊ ပြုထိုက်၏။ ဣတိ။ သို့။ ဩဝါဒေါ၊ ဩဝါဒသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒိန္နော၊ ပေးတော်မူအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ကာလ သင်္ခါတေန၊ ကာလ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယဖြင့်။ (တစ်နည်း) ကာလသင်္ခါတေန၊ ကာလ အနက်ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယ-သဒ္ဒါဖြင့်။ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ ဒီပိတော၊ ပြီ။

ပန၊ ကား။ (တစ်နည်း) ပန၊ ကာလသမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံမှတစ်ပါး သမူဟသမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံကို ဆိုဦးအံ့။ သမူဟသင်္ခါတော၊ အပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ ဝါ၊ အပေါင်းသည်။ (တစ်နည်း) သမူဟ သင်္ခါတော၊ အပေါင်းအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယဝါသဒ္ဒါသည်။

၁။ မုတ္တာ ဝုဏနံ။ပ။ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဇံ။ ။ အာ-ပုပ္ဖ ဝု-ဓာတ်သည် ဘူ-သွာ ၂-ဂိုဏ်းတည်း။ ဘူဝါဒိဖြစ်လျှင် ဝုဏံ ဥကို ဩဖြ၊ ဩကို အဝပြု၍ “အာဝုဏနံ”ဟု ရှိရလိမ့်မည်။ ဤ၌ သွာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ ပါပုဏနံကဲ့သို့ “အာဝုဏနံ”ဟု ရှိသည်၏။ လျှပ်ပျက်ဆဲဓဇကလေး၌ ပုလဲလုံးတွေကို သိကုံးဖို့ ခဲယဉ်းသကဲ့သို့ စိတ်၏ဖြစ်ရာကာလက အလွန်တိုလျသည့်အတွက် ထိုစိတ်ကိုထိုးထွင်း၍ သိဖို့ရန် အလွန်ခဲယဉ်းပါသည်-ဟုလို။ စိတ္တာနုပဿနာ ဘာဝနာကို မပွားများလျှင် မည်သူမျှ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်ပါ။

၂။ သမူဟသင်္ခါတော။ပ။ ဒီပေတိ။ ။ “သမူဟသင်္ခါတော” ဟု ဝိသေသနပြုသော ကြောင့် “သမယော-အပေါင်း”ဟု ပေးရသည်။ “သမူဟဟူသော သမယက-ဗဿ စသော များစွာသော တရားတို့၏ အတူတကွ (ပေါင်း၍) ဖြစ်ပုံကိုပြ၏”-ဟုရာ၌ ထိုသို့ ပြနိုင်ခြင်း၏အကြောင်း မပါသော်လည်း “ဗဿာဒိနံ ဟိ။ပ။ သဟပ္ပတ္တိံ ဒီပိတာ”ဟု ဗြလတ္တံ၊ ဖြစ်သော ဒဠိ(ဟောတု) ဝါကျကိုထောက်၍ သိသာသောကြောင့် ငိုကာ၌ အထူးမပြတော့။ အနုငိုကာ၌ကား “သယံ ဓမ္မာနံ သမုဒါယဘာဝတော” ဟု ပြသည်။ ထို့ကြောင့် အကြောင်းထည့်၍ အနက်ပေးလိုလျှင်... “သမူဟသင်္ခါတော၊ သော။ သမယော၊ အပေါင်းသည်။ (သယံ၊ မိမိဟူသော သမယ-က။ ဓမ္မာနံ၊ ဗဿ-စသော တရားတို့၏။ သမုဒါယဘာဝတော၊ အပေါင်း၏ အဖြစ် ကြောင့်။) အနုကေသံ၊ တို့၏။ သဟပ္ပတ္တိံ။ ဒီ ပေတိ၊ ၏”ဟု အနက်က ပြပုံကို လည်းကောင်း၊

အနေကေသံ၊ တစ်ပါးမက များစွာသော တရားတို့၏။ သဟုပ္ပတ္တိံ၊ အတူတကွ ဖြစ်ခြင်းကို။ ဒီပေတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ (နောက်၌ “ဣတိ” ရှိသည်။) ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ-အစရှိကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊-တို့၏။ ပုဇ္ဈော၊ အစုကို။ သမူဟောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ တသ္မိံ၊ ၈၊ ထို အပေါင်း၌လည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်သော။ (ပါဝင်သော။) စိတ္တံ၊ သည်။ တေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ ထို ဖဿ-အစရှိသော တရားတို့နှင့်။ သဟ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အနေကေသံ၊ တစ်ပါးမက များစွာသော တရားတို့၏။ သဟုပ္ပတ္တိံ၊ ကို။ ဒီပိတာ၊ ပြီ။ ဧဝံ၊ သို့။ ဒီပေန္တေန၊ သော။ အနေနံ၊ ဤ သမူဟသည်။ ဝါ၊ ဖြင့်။ ဧကေသေဝ၊ တစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်သော။ ဓမ္မဿ၊ ၏။ ဥပ္ပတ္တိံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ပတိသေခိတာ၊ တားမြစ်အပ်ပြီး သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သမူဟသင်္ခါတေန၊ သမူဟဟုဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယဖြင့်။ (တစ်နည်း) သမူဟ သင်္ခါတေန၊ သမူဟအနက်ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယ-သဒ္ဓါဖြင့်။ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ ဒီပိတာ၊ ပြီ။

ပန၊ ကား။ (တစ်နည်း) ပန၊ သမူဟ-သမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသပြပုံမှတစ်ပါး ဟေတု-သမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံကို ဆိုဦးအံ့။ ဟေတုသင်္ခါတော၊ ဟေတုဟု

သဒ္ဓါက ပြပုံ၌လည်း “သမူဟသင်္ခါတော၊ သမူဟ-အနက်ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ (ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင်တရားအပေါင်းသည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ (ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နဟောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ ဧတဿ အတ္ထဿ၊ ကို။ ဉာပနဝံသေန၊ ဖြင့်။ အနေကေသံ၊ တို့၏။ သဟုပ္ပတ္တိံ၊ ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏”ဟု အနုဋီကာအတိုင်း ထည့်ပါ၌သွင်း၍ အနက်ကျယ်ပေးပါ။

၁။ ဧကေသေဝ၊ ဓမ္မဿ။ ။ ပကတိဝါဒီ အနုဝါဒီတို့၏ ဝါဒကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ် သမဝါယ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ပကတိဝါဒီတို့ အလိုအားဖြင့် အရာဝတ္ထုကြီးမား များသော်လည်း ထိုအကြီး ထိုအများသည် “ပကတိဟူသော ဓမ္မတစ်မျိုးတည်းကပင် များနေခြင်းတည်း” ဟု ဆိုလို၏။ အနုဝါဒီတို့ အလိုအားဖြင့်လည်း “အဏုမြူ တရားတစ်မျိုးတည်းပင် များနေခြင်း ကြီးနေခြင်း တည်း” ဟု ဆိုလို၏။ သမူဟအနက်ရှိသော သမယ-သဒ္ဓါက ထိုဝါဒအတိုင်း တရားတစ်မျိုးတည်း မဟုတ်။ တရားအမျိုး များစွာ ပေါင်းနေသည်ဟု ပြသောကြောင့် ထိုပကတိဝါဒီအနုဝါဒီတို့၏ ဝါဒကို တားမြစ်ပြီးဖြစ်သည်။

၂။ ဟေတုသင်္ခါတော၊ ပ။ ဒီပေတိ။ ။ “ဟေတုသင်္ခါတော” ဟူသော ဝိသေသန ကြောင့် “သမယော-ပဓာနအကြောင်းသည်” ဟု ပေးရ၏။ “ဟေတု ဟူသော သမယက ပဓာန အကြောင်းနှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကိုပြ၏” ဟုရာ၌ ဋီကာဝယ် “ပစ္စယာယတ္တ ဝုတ္တိဒီပနတော၊ တပ္ပရဘာဝါ ဟေတု သင်္ခါတဿ”ဟု ဟိတ်ရှိသော်လည်း ထိုဟိတ်သည် ဒီပနကြိယာ၏ ဟိတ်မဟုတ်၊ ဝုတ္တု၏ ဟိတ်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဟိတ်ကို ထည့်၍ အနက်

ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ သည်။ ဝါ၊ ပဓာန အကြောင်းသည်။ (တစ်နည်း) ဟေတုသင်္ခါတော၊ ဟေတု အနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော။ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ ပရယတ္တဝုတ္တိတံ ၊ လွန်မြတ်သော ပဓာနအကြောင်းနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ ယသ္မိံ သမယေ တိ ပဒဿ၊ ယသ္မိံ သမယေ ဟူသော ပုဒ်၏။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ယသ္မိံ ဟေတုမိ၊ အကြင်

ပေးလို့မဖြစ်။ ထို့ကြောင့် “အတ္တနိ၊ မိမိဟူသော ပဓာနအကြောင်းသည်။ သတိ ဧဝ၊ ရှိသော်သာ (ရှိမှသာ)။ ဗလာနံ၊ ကုသိုလ်စသော အကျိုးတရားတို့၏။ သမ္ဘဝတော၊ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်”ဟု ဟိတ်ထည့်၍ “ပရယတ္တဝုတ္တိတံ၊ ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏”ဟု ရှေးနိဿယ ပေးသည်။ ထိုသို့ ထည့်ခြင်းသည် နောက်၌ပြထားသော “ဟေတုမိ သတိ ပဝတ္တိတော ပရယတ္တ ဝုတ္တိတာ ဒီပိတာ”နှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်ပါပေသည်။ ဤကား ဟေတု အနက်ဖြစ်သော သမယက အတ္တဝိသေသပြပုံတည်း။

သဒ္ဓါက ပြပုံ။ ။ ဟေတု အနက်ရှိသော သမယ-သဒ္ဓါက အတ္တဝိသေသပြပုံ၌ အနဋိကာဝယ် “ယမိ ဟေတုမိ သတိတိ ဧတဿ အတ္တဿ ဉပနဝသေန” ဟု ထည့်ပါ၌သွင်း၍ “ပရယတ္တဝုတ္တိ” နေရာဝယ် ပရာဓိနပွဝတ္တိ ဒီပေတိ” ဟု ဆို၏။ ထိုနည်းအရ ထည့်ပါ၌သွင်း၍ အဋ္ဌကထာပါ၌ရှိအတိုင်း... “ဟေတုသင်္ခါတော၊ ဟေတုအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ ယမိ ဟေတုမိ၊ အကြင်ပဓာန အကြောင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ (ဝါ၊ ရှိမှ။) (ကုသလံ စိတ္တဥပနန္တဟောတိ-၌စပ်။) ဣတိဧတဿ အတ္တဿ၊ ကို။ ဉပနဝသေန။ ဓမ္မာနံ၊ ကုသိုလ်စသော တရားတို့၏။ ပရယတ္တဝုတ္တိတံ၊ လွန်မြတ်သော ပဓာန အကြောင်းနှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏”ဟု အနက်ကျယ်ပေးပါ။

၁။ ပရယတ္တဝုတ္တိတံ။ ။ ပရ-သဒ္ဓါသည် “ပစ္စနိကောတ္တံမေသုဉာ၊ ပစ္ဆာဘာဂေ ပရေ တိသု” ဟူသော (ဂဌာ)အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ဥတ္တမ အနက်ဟောတည်း။ ထို ဥတ္တမကိုပင် ဟေတုအတွက် “လွန်မြတ်သော၊ ထူးသော၊ ပဓာနဖြစ်သော အကြောင်း”ဟု အနက်မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် သမဝါယ၌ ပြခဲ့သော အကြောင်းအပေါင်းတို့တွင် ထူးသော အကြောင်းကို ဟေတု ဟု ယူရသည်။ ဥပမာ-စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရာ စက္ခုပသာဒ၊ ဂူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ ဟူသော အကြောင်းအပေါင်းတွင် ဂူပါရုံသည် ပရ(ဝိသေသ) အကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ဖို့ရာ အာရုံယောနိသောမနသိကာရ တို့တွင် ယောနိသော မနသိကာရသည် ပရ(ဝိသေသ) အကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း တည်း။ “ပရဿ၊ မြတ်သော ဝိသေသ အကြောင်း၏။ ဝါ၊ နှင့်။ အာယတ္တာ၊ စပ်သည်တည်း။ ပရယတ္တာ၊ စပ်သည်။ ပရယတ္တာ+ဝုတ္တိယေသံတိ ပရယတ္တဝုတ္တိ (ဓမ္မာ) တေသံ+ ဘာဝေါပရယတ္တဝုတ္တိတာ” ဟုပြု။ [ဟေတုသဒ္ဓေါ၊ ဟေတ္တ န ပစ္စယသာမဓိဝါစကော၊ အထဓေါ+ပစ္စယဝိသေသ ဝါစကော။-မဓု။ ဤ ပစ္စယဝိသေသ ကိုပင် ရှေးနိဿယ၌ “ပဓာန အကြောင်း”ဟု ပေးသည်။]

ပဓာန အကြောင်းသည်။ သတိ။ သော်။ (ကာမာဝစရံ၊ သော။ 'ကုသလစိတ္တံ၊ သည်။) ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဧ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ပဓာနအကြောင်း ရှိလတ်သော် ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဟေတုမ္ပိ၊ ပဓာန အကြောင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ ပဝတ္တိတော၊ ကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ (တသ္မာကိုပင် ထပ်ဖွင့်သည်။) ပရယတ္တဝုတ္တိတာ၊ ကို။ ဒီပိတာ၊ ပြီ။ ဧဝံ၊ သို့။ ဒီပေန္တေန၊ ပြသော။ အနေန၊ ဤသမယသည်။ (တစ်နည်း) အနေန၊ ဤသမယဖြင့်။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ သဝသဝတ္တိတာဘိမာနော၊ မိမိအလို၌ ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်၌ လွန်ကဲသော မှတ်ထင်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပတိသေခိတော၊ တားမြစ်အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။ ဟေတုသင်္ခါတေန၊ ဟေတု ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယ-သဒ္ဒါဖြင့်။ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ ဒီပိတော၊ ပြတော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ၊ ၊ ထို ယသ္မိ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ-အစရှိသော ပုဒ်တို့တွင်။ ယသ္မိ သမယေတိ? (ပဒဿ)၊ ယသ္မိ သမယေ ဟူသော ပုဒ်၏။ (အတ္ထော၊ အယမတ္ထော-တို့၌စပ်။) ကာလသင်္ခါတဿ၊ ကာလဟုဆိုအပ်သော။ သမယဿ၊ သမယ၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ယသ္မိ ကာလေ၊ အကြင်အခါ၌။

၁။ သဝသဝတ္တိတာဘိမာနော ။ သဿ (အတ္တနော) +ဝသော သဝသော၊ သဝသေ+ဝတ္တိယေသန္တိ သဝသဝတ္တိ-မိမိအလို၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားတို့။ သဝသဝတ္တိနံ+ဘာဝေါ သဝသဝတ္တိတာ။ အဘိမညနံ၊ အလွန် မှတ်ထင်ခြင်း။ အဘိမာနော၊ ခြင်း။ သဝသဝတ္တိတာယ၊ မိမိအလို၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားတို့၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ၊ မိမိဖြစ်စေချင်သလို ဖြစ်စေ နိုင်ခြင်း၌+အဘိမာနော၊ အလွန် မှတ်ထင်ခြင်းတည်း။ သဝသဝတ္တိတာဘိမာနော၊ ခြင်း။ ဆိုလိုရင်းကား- “တရားတွေကို မိမိအလိုအတိုင်းဖြစ်စေနိုင်သည် ဟု အထင်ကြီးခြင်းတည်း။ [ယောဇနာ၌ကား သဝသဝတ္တိတာနှင့် အဘိမာန ကို ဗဟုပ္ပိတိ တွဲလေ၏။]

၂။ တတ္ထ ။ ယသ္မိ သမယေ၌ သမဝါယ-စသော အနက် ၅-မျိုးအတွက် သမယက ပြနိုင်သော အတ္ထဝိသေသ ၅-မျိုးကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ထို သမဝါယ-စသော အနက် ၅-မျိုးရှိသော သမယနောင် သ္မိဝိဘတ်၏ အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် တတ္ထစသည်ကို မိန့်။ ယောဇနာ၌ “တတ္ထာတိ ယသ္မိ သမယေတိ အာဒိပဒေသု၊ နိဒ္ဒါရဏေ” ဟု ရှိ၏။ ထိုအတိုင်း အနက်ပေး၍ “ယသမိ သမယေတိ ပဒဿ”၌ စပ်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ကား “တတ္ထ၊ ထို သမဝါယ-စသော ငါးပါးသော သမယတို့တွင်”ဟု စွဲ၍ “ကာလသင်္ခါတဿ သမယဿ”စသော အစိတ်၌ စပ်၏။ သင့်သည်ချည်းသာ။

၃။ ယသ္မိ သမယေတိ ။ ယသ္မိ သမယေဝယံ ကာလအနက် သမူဟအနက်ယူရာ၌ သ္မိကို အဓိကရဏ-အနက်၌ သက်စေရ၏။ မှန်၏-ကာလသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ သော်လည်း ပညတ်အားဖြင့်ကား ထင်ရှားရှိ၍ ထိုကာလ ထိုအချိန်၌ပဿ-စသောတရားတို့

(ကာမာဝစရံ၊ ကာမာဝစရ ဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တသ္မိံ သမယေ၊ ဌံ။ ဖဿာဒယောပိ၊ ဖဿ-အစရှိသော တရားတို့သည်လည်း။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိအတ္ထော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ [“ဖဿောဟောတိ”စသည်ကို ကြည့်၍ “ဖဿာဒယောပိ”ဟု ဆိုသည်။ အဋ္ဌကထာ၌ “တသ္မိံ ကာလေ” ဟု မပါသော်လည်း နောက်၌ပြမည့် “တသ္မိံ ယေဝ သတိ” ကို နည်းမှီး၍ သိလောက်သောကြောင့် မဆို-ဟု မှတ်ပါ။] သမ္မဟသင်္ခါတဿ၊ သမ္မဟဟု ဆိုအပ်သော။ (သမယဿ၊ ၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။) ယသ္မိံသမ္မဟေ၊ အကြင် ဖဿ ဝေဒနာ-အစရှိသော တရားအပေါင်း၌။ (ကာမာဝစရံ။ပ။ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ တသ္မိံ သမယေ၊ ဌံ။ ဖဿာဒယောပိ၊ တရားတို့သည်လည်း။ ဟောန္တိ။) ဣတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

“ဇဏသမဝါယဟေတုသင်္ခါတာနံ၊ ဇဏ သမဝါယဟေတု ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ (သမယာနံ၊ သမယ တို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။) ယသ္မိံ ဇဏေ၊ အကြင်နဝမဇဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ ဇဏ သည်။ သတိ၊ ရှိသော်။ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဟောတိ။ တသ္မိံ

ဖြစ်ကြသောကြောင့် ထိုကာလသည် ထို ဖဿ-စသောတရားတို့၏ တည်ရာအာဓာရ ဖြစ်နိုင်၏။ သမ္မဟ အနက်ဟူရာ၌လည်း ထို ဖဿ-စသော တရားအပေါင်း၌ အစိတ်အစိတ် တရားတို့သည် ပါဝင်ရကား ရုက္ခေသာခါ-ကဲ့သို့ အပေါင်းအာဓာရ၊ အစိတ်အာဓာရ အဖြစ်ဖြင့် တည်ရာဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် နောက်၌ “အဓိကရဏံ ဟိ။ပ။ အဓိကရဏဝသေနတ္ထ ဘုမ္မံ”ဟု ဒဠိဝါကျကို ပြသည်။ ထည့်၍အနက်ပေးပုံ။ ။ ယသ္မိံ ကာလေ၊ ယသ္မိံ သမ္မဟ တို့၏နောက်၌ “ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံဥပ္ပန္နံ ဟောတိ၊ တသ္မိံ ကာလေ(တသ္မိံ သမ္မဟေ) ဖဿာ ဒယောပိ” တို့ကား “ဟေတုမှီ သတိ” နောက်က ပုဒ်များကိုယူ၍ ထည့်အပ်သော ပုဒ်များတည်း။ ဤအဖွင့်နှင့်အညီ ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပုံကား:-

၁။ “ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင်အခါ၌၊ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ တသ္မိံ သမယေ၊ ထိုအခါ၌၊ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝါ၊ ပါဝင်၏”ဟု လည်းကောင်း။

၂။ “ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင် ဖဿဝေဒနာ-စသော တရားအပေါင်း၌။ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဟောတိဖြစ်၏။ ဝါ၊ ပါဝင်၏။ တသ္မိံ သမယေ၊ ထို ဖဿ ဝေဒနာစသော တရားအပေါင်း၌။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝါ၊ ပါဝင်၏” ဟု လည်းကောင်း ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ။

၃။ ဇဏံ။ပ။ တသ္မိံယေဝ သတိ။ ။ ဇဏ သမဝါယ ဟေတုအနက် ပေးရာ၌ကား “သတိ”ဟု လက္ခဏအနက်ဟော ကြိယာကိုထည့်၍ ပေးရ၏။ မှန်၏- မည်သည့်ပုဒ်နက်မဆို စပ်စရာ ကြိယာ မရှိလျှင် ဘူ၊ ဟူ၊ အသ-စသော သတ္တဝါ (ထင်ရှား ရှိခြင်း) ကြိယာနှင့် မကင်းနိုင်ရကား ထိုကြိယာကို ထည့်၍ စပ်ရသည်။ ဘာဝလက္ခဏ၏

ယေဝံ၊ ထို နဝမဇက စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ ဇကသည်ပင်။ သတိ၊ သော်။ ဖဿာဒယောပိ ဟောန္တိ။ ယာယ သာမဂ္ဂိယာ၊ အကြင် အာရုံ ယောနိသော မနသိကာရ အစရှိသော အကြောင်းတို့၏ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဟောတိ။ တာယ သာမဂ္ဂိယာ ဇဝ၊ ထိုအာရုံ ယောနိသောမနသိကာရ အစရှိသောအကြောင်းတို့၏ ပေါင်းဆုံညီညွတ်ခြင်းသည်ပင်။ သတိ၊ သော်။ ဖဿာဒယောပိ ဟောန္တိ။ ယမိ ဟေတုမိ၊ အကြင် ပဓာန အကြောင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ ကာမာဝစရံ။ပ။ဟောတိ။ တသ္မိယေဝံ၊ ထို ပဓာန အကြောင်းသည်ပင်။ သတိ၊ သော်။ ဖဿဒယောပိ၊ တို့သည်လည်း။ ဟောန္တိ။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၏။

ဟိ၊ မှန်။ [“ယသ္မိ သမယေ ဟူသောပုဒ်၏ ယသ္မိ ကာလေ-စသော အဓိကရဏ အနက်၊ လက္ခဏ အနက်သည် မှန်၏” ဟူလို] ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလဟုဆိုအပ်သော။ သမယော စ၊ သမယသည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အခါသည်လည်းကောင်း။ သမူဟသင်္ခါတော၊ သမူဟဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော စ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အပေါင်းသည်လည်းကောင်း။ တတ္ထ၊ ထို အဘိဓမ္မာ

အဓိပ္ပာယ်ကို သဒ္ဓါကျမ်းများ၌ ရှုပါ။ ဤ၌ကား “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နဟောတိ” အရ စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်း ကြိယာဟူသော ဘာဝကို ဇက၊ သမဝါယ၊ ပဓာန-အကြောင်းတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာဖြင့် မှတ်ခြင်းသည် ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏ မည်၏။ ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပုံကား-

၃။ “ယသ္မိ သမယေ၊ အကြင် နဝမဇက စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ ဇကသည်။ သတိ၊ ရှိသော်။ ကာမာဝစရံ။ပ။ဟောတိ။ တသ္မိ သမယေ၊ ထို နဝမဇက စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ ဇကသည်ပင်။ သတိ၊ သော်။ ဖဿော ဟောတိ”ဟု ဇကအနက်လည်းကောင်း။

၄။ “ယသ္မိ သမယေ၊ အကြင်အာရုံ ယောနိသောမနသိကာရ-စသော အကြောင်း အပေါင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ ကာမာဝစရံ။ပ။ဟောတိ။တသ္မိ သမယေ၊ ထို အာရုံ ယောနိသော မနသိကာရ-စသော အကြောင်းအပေါင်းသည်ပင်။ သတိ၊ သော်။ ဖဿော ဟောတိ”ဟု-သမဝါယအနက် လည်းကောင်း။

၅။ “ယသ္မိ သမယေ၊ အကြင် ယောနိသောမနသိကာရ-ဟူသော ဝိသေသ(ပဓာန) အကြောင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဟောတိ။ တသ္မိ သမယေ၊ ထို ဝိသေသ(ပဓာန) အကြောင်းသည်ပင်။ သတိ၊ သော်။ ဖဿော ဟောတိ”ဟု ဟေတု အနက်လည်းကောင်း ပေးပါ။ [ဣသိုလ်အရာဖြစ်၍ ယောနိသောမနသိကာရ ကို “ပဓာန ဝိသေသအကြောင်း”ဟု ဆိုလိုက်သည်။]

[အောဝံ] ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၊ ပွင့်ပေါ်လာ၍၊ ဒေသနာ ဓမ္မ၊ ဟောဖော်ပြသား၊ မဇ္ဈိမမြေ၊ လူ့သန္ဓေ နှင့်၊ မသွေတိဟိတံ၊ ဒိဋ္ဌိသမ္မာ၊ စုံမှသာ၊ မှတ်ပါ ဇက-နဝမ။

ပါဠိတော်၌။ ဝုတ္တဓမ္မာနံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော တရားတို့၏၊ အဓိကရဏံ၊ တည်ရာတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ကာလ သမ္ပယ အနက်ဟုဆိုအပ်သော သမယ ကို။ (ဂတိတော၊ ယူအပ်သော်။ ဝါ၊ ယူအပ်ရာ၌။) အဓိကရဏဝသေန၊ တည်ရာ အာဓာရ အနက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဘုမ္မံ၊ သတ္တမိဝိဘတ်သည်။ ဟောတိ။ ခဏသမဝါယဟေတုသင်္ခါတဿ၊ ခဏသမဝါယ ဟေတုဟု ဆိုအပ်သော။ သမယဿ စ၊ သမယ၏လည်း။ ဝါ၊ အခွင့်၊ အကြောင်းညီညွတ်ခြင်း၊ ပုဓေန အကြောင်း၏လည်း။ ဘာဝေန၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာဖြင့်။ တေသံ၊ ထို ဖဿ-စသော တရားတို့၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာကို။ လက္ခိယတိ၊ မှတ်သားအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ခဏ သမဝါယ ဟေတု ဟုဆိုအပ်သော သမယကို။ (ဂတိတော၊ သော်။ ဝါ၊ ၌။) ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏ ဝသေန၊ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဘုမ္မံ၊ သည်။ ဟောတိ။ [ဘူမိယံ၊ မြေကြီးပမာ တည်ရာအနက်၌+ဘဝံ၊ ဖြစ်သော ဝိဘတ်တည်း။ ဘုမ္မံ၊ တည်ရာအနက်၌ ဖြစ်သောဝိဘတ်။]

ကမာဝစရန္တိ° ၊ ကား။ ကတမေ ဓမ္မာ။ပ။ ကတွာတိ အာဒိနာ° ၊ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝုတ္တေသု၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။ ကမာဝစရဓမ္မေသု၊ ကမာဝစရ တရားတို့၌ ။ ပရိယာပန္နံ၊ အကျုံးဝင်သော။ (စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟောတိ-

၁။ ကမာဝစရန္တိ။ ။ “ကမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဟူသော ပါဠိတော်၌ စိတ္တံနှင့် အရတူသော ကမာဝစရပုဒ်ကို ဖွင့်ပြလို၍ “ကမာဝစရန္တိ” ဟု သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ တည်ပြီးလျှင် “ကမာဝစရဓမ္မေသု ပရိယာပန္နံ”ဟု စိတ်ကိုပင် ရအောင်ဖွင့်ပြသည်။ ကမာဝစရ ဓမ္မေသု ပရိယာပန္နံ- ကမာဝစရတရားတို့၌ “အဝ+စရ သက်ဝင်၍+ဖြစ်”ဟုရာဝယ် “အကျုံးဝင်ခြင်း၊ အတွင်းဝင်ခြင်း၊ ပါဝင်ခြင်းတည်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ [အဝစရ ကို “ပရိယာပန္နံ”ဟု ဖွင့်ခြင်းလည်း နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌ပင် “ဧတ္ထာဝစရာ ဧတ္ထ ပရိယာပန္နံ”ဟု အဝစရနှင့် ပရိယာပန္နံကို ပရိယာယ်အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့်တည်း။]

၂။ အာဒိနာနယေန။ ။ “ဟေဋ္ဌတော အဝိစိနိရယံ။ပ။ ကတွာ” သော ပါဠိ တော်သည် နောက်နိက္ခေပကဏ္ဍလာလတ္တံသော ပါဠိဖြစ်သော်လည်း ထိုပါဠိအတိုင်း မဟုတ် သောကြောင့် “အာဒိနာ နယေန”ဟု နယေန-သဒ္ဒါကို သုံးစွဲဟန်တူသည်။ ထိုပါဠိတော်နှင့် ထိုပါဠိအဖွင့်ကို နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိအဋ္ဌကထာ၌ တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ ပါဠိရှိတိုင်း သင့်ရုံအနက် ကိုကား “ဟေဋ္ဌတော၊ အောက်အဖို့အားဖြင့်၊ အဝိစိနိရယံ၊ ကို။ (ပရိယန္တ ကတွာ၊ အဆုံး အပိုင်းအခြားပြု၍) ဥပရိတော၊ အထက်အဖို့အားဖြင့်၊ ပရနိဗ္ဗိတဝသဝတ္တိ၊ ပရနိဗ္ဗိတဝသဝတ္တိ နတ်ပြည်ကို။ ပရိယန္တ ကတွာ၊ ၍”ဟု ဖေးပါ။

၌ စပ်။) တကြ၊ ထို ကာမာဝစရံ ဟူသော စကားရပ်၌။ အယ်၊ ဤ ဆိုအပ် လတ္တံ့ကား။ ဝစနတ္ထော၊ ဝစနတ္ထ တည်း။ ကာမာ၊ ကာမတို့သည်။ ဝတ္ထုကာမော စ၊ ဝတ္ထုကာမ လည်းကောင်း။ ကိလေသကာမော၊ ကိလေသကာမ လည်းကောင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။) ဥဒ္ဓါနတော၊ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်။ ဒွေ၊ ၂-ပါးတို့တည်း။ တတ္ထ၊ ထို ၂-ပါးတို့တွင်။ ကိလေသကာမော၊ ကိလေသကာမသည်။ အတ္ထတော၊ တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့်။ ဆန္ဒရာဂေါ၊ ဆန္ဒရာဂ သာတည်း။ ဝါ၊ နှစ်သက်တတ် တပ်မက်တတ်သော လောဘသာတည်း။ ဝတ္ထုကာမော၊ ဝတ္ထုကာမ သည်။ တေဘူမကဝဋ္ဌံ၊ ဘုံ ၃-ပါး၌ဖြစ်သော ဝဋ်တရားတည်း။ စ၊ ဆက်။ ဇတ္ထ၊ ဤ ၂-မျိုးတို့တွင်။ ကိလေသကာမော၊ ကိလေသကာမ သည်။ ကာမေတိ၊ လိုလား တောင့်တတတ်၏။ ဣတိ၊ ဤ ကတ္ထုသာဓံ ဝစနတ္ထကြောင့်။ ကာမော၊ ကာမ မည်၏။ ပန၊ ကား။ ဣတရော၊ ကိလေသကာမ မှ တစ်ပါးသော ဝတ္ထုကာမသည်။ ကာမိယတိ၊ လိုလား တောင့်တ အပ်၏။ ဣတိ၊ ဤ ကမ္မသာဓံ ဝစနတ္ထကြောင့်။ ကာမော၊ မည်၏။

၁။ ဝစနတ္ထော။ ။ “တကြာယံ ဝစနတ္ထော” သည် ကာမာဝစရံပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပြလို၍ စချီသော အခြေခံ စကားတည်း။ စကားတစ်ရပ်ကို ချဲ့လို၍ (သစ်ပင်ကလေးများ ပျိုးထားသကဲ့သို့) ပျိုးထားသော စကားပျိုး အခြေခံ ပါဒက “သင်္ခေပဝါကျ”ဟု မှတ်ပါ။ “ဝစနတ္ထ” ဆိုသော်လည်း ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ပြုလုပ်၍ ပြရသာမက အရကောက် အဓိပ္ပာယ်တို့ကိုပါ ပြလိမ့်မည်။ ဤ ဝစနတ္ထ၏ အကျယ်နယ်မှာ “အဝိ စ။ပ။ အဝစာရေတိတိ ကာမာဝစရံ” တိုင်အောင်တည်း။

၂။ ဥဒ္ဓါနတော။ ။ “ဥပုဗ္ဗ ဒါ=ရက္ခဏေ” ဟူသော ဓာတ်၊ ယု-ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဥ-နောက်ဒွေဘော်ရောက်ရကား “ဥဒ္ဓါနံ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ။ [သက္ကတအဘိဓာန်၌ “ဒေါ-ဓာတ်”ဟု ဆို၏။] ဥဒ္ဓါ၊ အထက်ဖြစ်သော နောက်အကျယ်၌။ ဒါတိ၊ ရက္ခတိ။ စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဣတိ ဥဒ္ဓါနံ။ နောက် အကျယ်စကားကို ပျောက်ကျယ်မသွားအောင် အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် “ဥဒ္ဓါနံ”ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဥဒ္ဓေသတော သင်္ခေပတော”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဥဒ္ဓေသ” အရ “ရွတ်ဆိုအပ်သောပါဠိ” ဟူသော အနက်ကို ယူမည်စိုး၍ ဥဒ္ဓေသတောကို “သင်္ခေပတော”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ မမု၌ကား ဥဒ္ဓေသတောဖြင့် ပီတိ သမုပ္ပိတဝစန၊ ဂါထာဝစန ဟူသော ဥဒါန်းအနက်ကို တားမြစ်သည်ဟု ဆို၏။ ဥဒါနနှင့် ဥဒ္ဓါနသည် ရုပ်ပြီးချင်းလည်း မတူ၊ အနက်ချင်းလည်း မတူသောကြောင့် ထိုစကားကို စဉ်းစားပါ။ [ကာမ ၂-မျိုး၏ အရကောက်နှင့် ဝစနတ္ထကို အဋ္ဌကထာအတိုင်း သိသာပြီ။]

“ပန၊ ဆက်။ [“ပန၊ ကာမဟူသောပုဒ်၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး ကာမာဝစရ ဟူသောပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဆိုဦးအံ့” ဟု ရှေးနိဿယ-၌ ပေး၏။] ယသ္မိံပဒေသ၊ အကြင် အရပ်၌။ ဒုဝိဇောပိ၊ (ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမအားဖြင့်) ၂-ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ဧသော ကာမော၊ ဤ ကာမသည်။ ပဝတ္တိဝံသေန၊ ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အဝစရတိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏။ [ရှေးက “ကျင်လည်၏” ဟု ပေး၏။] စတုန္တံ၊ ၄-ပါးကုန်သော။ အပါယာနံ၊ အပါယ်တို့၏လည်းကောင်း။ မနုဿာနံ၊ လူတို့၏လည်းကောင်း။ ဆန္တံ၊ ၆-ထပ်ကုန်သော။ ဒေဝလောကာနံ၊ နတ်ပြည်တို့၏လည်းကောင်း။ ဝသေန၊ အပြားဖြင့်။ ဧကာဒသဝိဇော၊ ၁၁-ပါး အပြား ရှိသော။ သောပဒေသော၊ ထို အရပ်သည်။ (ကာမာဝစရော-၌ စပ်။) ဧတ္ထ၊ ဤ ကာမ ၁၁-ဘုံ၌။ ကာမော၊ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမ သည်။ အဝစရတိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဝါ၊ ပါဝင်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ကာမ ၂-မျိုးလုံး၏ သက်ဝင်၍ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ကာမာဝစရော၊ ကာမာဝစရမည်၏။ သသတ္တာဝစရော ဝိယ၊ သသတ္တာဝစရော ကဲ့သို့တည်း။

၁။ ယသ္မိံ ပန။ ကာမာဝစရော။ ။ ဤ စကားဖြင့် “ကာမာဝစရ” အရ စိတ်ကို မပြသေး။ ပဒေသ(ဘုံဌာန)ကိုသာ ပြသေး၏။ ထို့ကြောင့် သော ပဒေသောနှင့် အရတူလိင်တူအောင် “ကာမာဝစရော”ဟု ထားသည်။ “ဒုဝိဇောပေသော”၌ ဝိသည်သမ္ဘာ ဝနာဇောတက၊ အဝယဝ-သမုဗ္ဗည်းတည်း။ ကာမ တစ်မျိုးသာမက၊ ကိလေသကာမ ဝတ္ထုကာမ ၂-မျိုးလုံး၏ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ရာသောကြောင့် ကာမတစ်ဆယ့်တစ်ဘုံကို “ကာမာဝစရ”ဟု ခေါ်ရသည်-ဟုလို။ [“အဝစရတိ ဧတ္တာတိ အဝစရော။ ကာမဿ၊ ၂-မျိုးလုံးသော ကာမ၏+အဝစရော၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ရာအရပ် (ဘုံဌာန)တည်း။ ကာမာဝစရော၊ ရပ်”ဟု ပြုပါ။ ပဝတ္တိဝံသေနဖြင့် နောက်နည်း၌ လာမည့် အာရမ္မဏကရဏဝသေနကို ကန့်သည်။]

၂။ သသတ္တာဝစရော ဝိယ။ ။ သတ္တေန သဟ ယေ ဝတ္တန္တိတိ သသတ္တာ။ သသတ္တာနံ၊ လက်နက်နှင့် တကွဖြစ်သော စစ်သားတို့၏+အဝစရော၊ လှည့်လည်ရာ အရပ်တည်း။ သသတ္တာဝစရော၊ ရပ်။ ထိုအရပ်၌ လက်နက်မပါသော ဒွိပဒ စတုပ္ပဒ သတ္တဝါတို့ လှည့်လည် နေထိုင်ကြသေး၏။ သို့သော် ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် လက်နက်ကိုင်သူတို့ဖြင့် ထို အရပ်ကို မှတ်သား၍ သသတ္တာဝစရ-ဟု ခေါ်ရသည်။ ယထာ ဟိ စသည်ကား ထို ဥပမာ၏အကျယ် တည်း။ [တေသံ အဘိလက္ခိတတ္ထာတိ တေဟိ သသတ္တပုရိသေဟိ ပဒေသဿ၊ အဘိလက္ခိ တဗ္ဗဘာဝတော။-ယောဇနာ။]

မေးဖွယ်။ ။ ဂူပါဝစရံ အဂူပါဝစရ စိတ်စေတသိက်တို့သည်။ (“ဝတ္ထုကာမော တေသမကံ ဝဋ်”နှင့်အညီ) ဝတ္ထုကာမ၌ ပါဝင်၏။ ထိုစိတ်တို့ကို နှစ်သက်သော ဂူပရာဂ အဂူပရာဂလည်း ကိလေသာ ၁၀-ပါးတွင် ပါဝင်သော လောဘကိလေသာ ဖြစ်ရကား ကိလေသ

ဟိ၊ ချဲ့။ ယသ္မိံ ပဒေသေ၊ အကြင် အရပ်၌။ သသတ္တာ၊ လက်နက်နှင့်တကွဖြစ် ကုန်သော။ ပုရိသာ၊ တို့သည်။ အဝစရန္တိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဝါ၊ လှည့်လည် ကုန်၏။ သော၊ ထို အရပ်ကို။ (ဝုစ္စတိ-၌ စပ်။) အညေသု၊ လက်နက်ကို ယောက်ျားတို့မှ တစ်ပါးကုန်သော။ အဝစရန္တေသု၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ လှည့်လည်ကုန်သော။ ဒွိပဒစတုပဒေသု၊ အခြေ ၂-ချောင်းရှိ အခြေ ၄-ချောင်း ရှိသော သတ္တဝါတို့သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ၊ ထင်ရှားရှိပါကုန်သော်လည်း။ တေသံ၊ ထို လက်နက်ကို ယောက်ျားတို့ဖြင့်။ (တသု၊ ထိုအရပ်၏။ ဝါ၊ ကို။) အဘိလက္ခိ တတ္ထာ၊ မှတ်သားအပ်သည်၏ ဖြစ်ကြောင့်။ သုသတ္တာဝစရောတွေဝ၊ သုသတ္တာဝစရ ဟူ၍သာ။ ဝုစ္စတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ ဟူ။ အညေသု၊ ကာမ တရားတို့မှ တစ်ပါးကုန်သော။ [ကာမော အဝစရတိ ကြည့်၍ စွဲသည်။] တတ္ထ၊ ထို ကာမဘုံ၌။ အဝစရန္တေသု၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ကုန်သော ရူပါဝစရာဒီသု၊ ရူပါဝစရ အစရှိသော တရားတို့သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ၊ ကုန်သော်လည်း။ တေသံ၊ ထိုကာမတရားတို့ဖြင့် [ဣမသ ပဒေသသ၊ ဤ ကာမတစ်ဆယ့်တစ်ဘုံဟူသော အရပ်၏။ (သမ္ဗာန်ထည့် သည်။) ဝါ၊ ကို။] အဘိလက္ခိတတ္ထာ၊ ကြောင့်။ အယံ ပဒေသော၊ ကာမ ၁၁-ဘုံ ဟူသော ဤအရပ်ကို။ ကာမာဝစရောတွေဝ၊ ကာမာဝစရ ဟူ၍သာ။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။

[ကာမ တစ်ဆယ့်တစ်ဘုံကို “ကာမာဝစရ”ဟု ခေါ်ထားလျှင် စိတ်ကို အရကောက်သောအခါ “ကာမာဝစရာဝစရ” ဆိုရမည်လော-ဟု စောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် သွာယံ။ပ။ ဝုစ္စတိ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။]

ကာမ အမည်ရနိုင်၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ကာမ ၂-မျိုးလုံးပင် အရူပဘုံ၌လည်း ရှိနိုင်သော ကြောင့် ထိုဘုံ ၂-ပါးလည်း ကာမာဝစရ မည်သင့်သည် မဟုတ်လော-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- “ကိလေသကာမ” ဟူရာ၌ ရူပ အရူပ တရားတို့ကို တပ်မက်သော သိမ်မွေ့သော ရာဂကို မဆိုလို။ ရူပသဒ္ဓ-စသည် အာရုံကာမဂုဏ်၌ တပ်မက်သော ထူထဲပြင်းပြသော ဗဟလကိလေသာကိုသာ ဆိုလိုသောကြောင့် ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ကိလေသကာမ မရှိ။ ထို့ကြောင့် ဒုဝိဇ္ဇာပေသ-ဟူသော စကားဖြင့် ရူပ အရူပ ဘဝကို တားမြစ်နိုင်ပါသည်။ [နန စ။ ပ။ သုခမတ္တာ-ဋီကာ။]

ထပ်၍မေး ။ ။ “ဥဒ္ဓါနတော ဋ္ဌေ ကာမာ” တုန်းက ကာမမှန်လျှင် ကြမ်းတမ်း ထူထဲသည်ဖြစ်စေ သိမ်မွေ့သည်ဖြစ်စေ အားလုံးကို (ရူပ အရူပရာဂ ပါ) သိမ်းကျုံးပြီး ဖြစ်ပါ လျက် “ဒုဝိဇ္ဇာ ပေသ”ကျမှ ထူထဲသော ဗဟလကိလေသကာမကိုသာ အဘယ်နည်းဖြင့် ယူနိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ဥဒ္ဓါနတော ဋ္ဌေကာမာ တုန်းက ကာမအားလုံးကို သိမ်းကျုံးလိုက်သော်လည်း ဒုဝိဇ္ဇာ ပေသ အရည်ကား ဧကဒေသျှူပစာရအားဖြင့် ပြင်းပြသော ကာမရာဂနှင့် ထိုကာမရာဂ၏ အာရုံဖြစ်သော ဝတ္ထုကာမကိုသာ ယူရပါသည်။ [ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရူပါ။]

“သွာယံ (သော+အယံ)၊ ထို ကာမာဝစရံ အရပ်ကို။ (ဝုစ္စတိ-၌ စပ်။) ရူပဘဝေါ၊ ရူပ ဘဝကို။ (ဥတ္တရပဒလောပံ၊ ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေခြင်းကို။ ကတွာ၊ ပြု၍။) ရူပံ၊ ရူပဟူ၍။ ဝုစ္စတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဥတ္တရပဒလောပံ၊ အဝစရ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေခြင်းကို။ ကတွာ။ ကာမော တွေဝ၊ ကာမဟူ၍သာ။ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဝါ၊ ဤနည်းအားဖြင့်။ ဣဒံ စိတ္တံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ [ပထမမဟာကုသိုလ်စိတ်ကို ပြနေသောအရာဖြစ်၍ ထိုစိတ်ကို “ဣဒံ”ဟု အနီးဟော သဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြသည်။] ကောဒသပဒေသသင်္ခါတေ၊ ၁၁-ဘုံ အရပ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ဣမသ္မိံ ကာမေ၊ ဤ ကာမ ဘုံ၌။ အဝစရတိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဝါ၊ ပါဝင်တတ်၏။ ဣတိ။ ကြောင့်။ ကာမာဝစရံ၊ မည်၏။

ဟိ၊ မှန်။ ဧတံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ [ရှေးနိဿယ၌ “၅၄-ပါးသော ကာမာဝစရစိတ်”ဟု ပေး၏။ ထို ၅၄-ပါးလုံး ရူပ အရူပဘုံ၌ မဖြစ်နိုင်ပါ။] ရူပါရူပဘဝေသုပါ၊ ရူပဘဝ အရူပဘဝ တို့၌လည်း။ ကိဉ္စူပိ အဝစရတိ၊ အကယ်၍ကား သက်ဝင်၍ ဖြစ်ပါပေ၏။ (အကယ်၍ကား ပါဝင်ပါပေ၏။) ပန၊ ထိုသို့ပင် ပါဝင်ပါသော်လည်း။ သင်္ဂါမေ၊ စစ်မြေပြင်၌။ အဝစရဏတော၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ဂါမာဝစရောတိ၊ သင်္ဂါမာဝစရ ဟူ၍။ လဒ္ဓ

၁။ သွာယံ။ပ။ ဝုစ္စတိ။ ။ ပြန်သောနည်းအရ ကာမတစ်ဆယ့်တစ်ဘုံကို “ကာမာဝစရ”ဟု ခေါ်၏။ သို့သော် ဤအရာ၌ ကာမာဝစရံ စိတ္တံ ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြနေသောကြောင့် စိတ်ကို “ကာမာဝစရ”ဟု ခေါ်ရမည်ဖြစ်ရကား ဘုံအရပ်ကို ဟောဆိုက်၌ “အဝစရ” ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေရသည်။ ဥပမာ-“ရူပဿ+ဘဝေါရူပံ”ဟူရာ၌ ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသကဲ့သို့တည်း။ ထိုသို့ မချေလျှင်ကား စိတ်ကိုဟောရာ၌ “ကာမာဝစရောဝစရံ”ဟု ရှိရလိမ့်မည်။ ထိုသို့ အဝစရဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေပြီးမှ ဘုံအရပ်ကို “ကာမ”ဟု ခေါ်၍ စိတ်ကို ရအောင်ကား “အဝစရတိတိ အဝစရံ၊ ကာမေ+အဝစရံ ကာမာဝစရံ”ဟု ပြပါ။

၂။ ကိဉ္စူပိ ။ပ။ ဝေဒိတန္တံ။ ။ ကာမာဝစရ အမည်ရသော ဤပထမ မဟာ ကုသိုလ်စိတ်သည် ရူပ အရူပ ဘုံတို့၌လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ အဘယ်ကြောင့် “ကာမာဝစရ”ဟူသော ခေါ်ရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကိဉ္စူပိ” ဟု မိန့်သည်။ စစ်မြေပြင်၌ လှည့်လည်ခြင်းများသောကြောင့် “သင်္ဂါမာဝစရံ”ဟု အမည်ရသော ဆင်ကြီးသည် တစ်ရံတစ်ခါ ဖြို၍လှည့်လည်သော်လည်း သင်္ဂါမာဝစရ-နာမည်မပျက်သကဲ့သို့ ထိုအတူကာမဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်းများသောကြောင့် တဌာဟုလွှနည်းအားဖြင့် ကာမာဝစရ အမည်ရသော ကုသိုလ်စိတ်သည် ရူပ အရူပ ဘဝ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာမာဝစရ-အမည် မပျက်တော့ပါ-ဟုလို။ [ထလစရ-စလစရ အမည်မပျက်ပုံလည်း နည်းတူ။]

နာမကော၊ ရအပ်သော အမည်ရှိသော။ နာဂေါ၊ ဆင်ကို။ နာဂရေ၊ ဌှံ။ စရန္တောပိ၊ လှည့်လည်ပါသော်လည်း။ သင်္ဂါမာဝစရောတွေဝ၊ သင်္ဂါမာဝစရ ဟူ၍သာ။ ဂုစ္ဆတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ထလဇေစရာ၊ ကုန်း၌ လှည့်လည်ကုန် ရေ၌ လှည့်လည်ကုန်သော။ ပါဏာ၊ သတ္တဝါတို့ကို။ အထလေ၊ ကုန်းမဟုတ်သော ရေအရပ်၌ လည်းကောင်း။ အဇလေ စ၊ ရေမဟုတ်သော ကုန်းအရပ်၌ လည်းကောင်း။ ဌိတာ၊ တည်ကုန်သည်။ (သမာနာ) ပိ၊ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ထလစရာ ဇလစရာတွေဝ၊ ထလစရ ဇလစရတို့ ဟူ၍သာ။ ဂုစ္ဆန္တိ ယထာ၊ ဆိုအပ်ကုန် သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို။ အညတ္ထ၊ ကံမဘုံမှ တစ်ပါးသော ရူပ အရူပဘုံ၌။ အဝစရန္တ မ္ပိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ ပါဝင်ပါသော်လည်း။ ကာမာဝစရမေဝါတိ၊ ကာမာဝစရ စိတ်ဟူ၍သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

ဝါ၊ တစ်နည်း။ အာရမ္မဏ ကရဏဝသေန၊ အာရုံပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ [ဤ ဝိသေသနဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော “ပဝတ္ထိဝသေန”ကို ကန့်။] ဧတ္ထ၊ ဤ စိတ်၌။ ကာမော၊ ကိလေသကံကာမ သည်။ အဝစရတိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ ကာမာဝစရံ၊ မည်၏။ စ၊ ဆက်။ ဧသ (ဧသောကာမော)၊ ဤ ကိလေသာကာမသည်။ (ဗဟလကိလေသာကာမ မဟုတ်သော သုခမကိလေသာကို ဆိုသည်။) ရူပါ ရူပါဝစရေသုပိ၊ ရူပ အရူပါဝစရစိတ်တို့၌လည်း။ ကာမံအဝစရတိ၊ အကယ်၍ကား သက်ဝင်၍ ဖြစ်ပါပေ၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် သက်ဝင်၍ ဖြစ်ပါသော်လည်း။

၁။ ကာမဉ္စူပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ ကာမော အဝစရတိတိပိ ဌှံ “ကာမော”အရ ရူပ ရာဂ အရူပရာဂနှင့်တကွ ကိလေသာအားလုံးကို ယူရ၏။ [အာရမ္မဏကရဏဝသေနာတိ အာဒိကော ကာမောတိ သဗ္ဗံ တဏှမာဟ။] ထိုတွင် ကာမတရားတို့ကို အာရုံပြုသော ကိလေသကာမ၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကာမာဝစရဟု ခေါ်လျှင် ရူပအရူပါဝစရစိတ်တို့လည်း ရူပရာဂ အရူပရာဂဟူသော ကိလေသကာမ၏ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကာမာဝစရ- အမည် ရနိုင်သည် မဟုတ်လောဟု မေးဖွယ်ရှိရကား “ကာမဉ္စူ စသည်မိန့်။ “ဘူးဘူး”ဟု မြည်တတ်သောကြောင့် “ဝဇ္ဇော”ဟု လည်းကောင်း၊ မြေပေါ်၌ အိပ်တတ်သောကြောင့် “မဟိံသော”ဟု လည်းကောင်း နာမည်မှည့်ထားရာ၌ ထို အမည်သည် အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် နှားငယ်၏အမည်၊ ကျွဲ၏အမည်သာဖြစ်၍ မြည်တတ်သော သတ္တဝါ မြေ၌အိပ်တတ်သော သတ္တဝါအားလုံး၏ အမည် မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဤကာမာဝစရ-အမည်လည်း အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ကာမာဝစရ တရားတို့၏ အမည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ တရားတို့မှာ “ကာမာဝစရ” အမည် မရနိုင်ပါ-ဟူလို။

ဝဒတိ၊ မြည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝစ္ဆော၊ ဝစ္ဆ-မည်၏။ မဟိယံ၊ မြေ၌။ သေတိ၊ အိပ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ မဟိသော၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သော်။ ဝါ၊ ဆိုအပ်ရာ၌။ ယတ္တကာ၊ အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော။ သတ္တာ၊ တုံ့သည်။ ဝဒန္တိ၊ မြည်တတ်ကုန်၏။ မဟိယံ ဝါ၊ မြေပေါ်၌သော်လည်း။ သန္တိ၊ အိပ်တတ်ကုန်၏။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ (တတ္ထာကာနံ၊ ထိုမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏။) တံ နာမံ၊ ထို ဝစ္ဆ မဟိသ-ဟူသော နာမည်သည်။ န ဟောတိယထာ၊ မဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒံ သမ္ပဒံ၊ ဤ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီးခြင်းရှိသော ဥပမေယျကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ [ဣဒံ သမ္ပဒံ၏ အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ ဒိဗ္ဗစက္ခုကထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အပိ စ^၁ ၊ သည်သာ မကသေး။ (ယံစိတ္တံ၊ အကြင်စိတ်သည်။ ကာမဘဝ သင်္ခါတေ၊ ကာမဘဝ ဟု ဆိုအပ်သော။ ကာမေ၊ ကာမ၌။ ပဋိသန္ဓိံ၊ ပဋိသန္ဓေကို။ အဝစာရေတိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ။ (တံစိတ္တံ)။ ကာမာဝစရံ၊ မည်၏။ [“ဣတိ အယံ၊ ကား။ ဝစနတ္ထော၊ တည်း” ဟု နိဂုံး ထည့်ပါ။]

ကုသလ^၂န္တိ၊ ကား။ ကုစ္ဆိတာနံ၊ စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို။ သလနာဒိဟိ၊ တုန်လှုပ်စေခြင်း အစရှိကုန်သော။ အတ္ထေဟိ၊ အနက်တို့ကြောင့်။ ကုသလံ၊ ကုသလမည်သော။ (စိတ္တံ - ၌ စပ်။) အပိ စ၊ သည်သာမကသေး။

၁။ အပိ စ။ ။ ဤနည်း၌ကား “ကာမ”အရ ပြခဲ့သော အဝစရကို ချေသောနည်းဖြင့် ကာမဘုံကိုယူ၍ ထို ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို “ကာမာဝစရံ” ဟု ဆိုလိုလျက် စာ၌ အာကို ရသေ့ပြု၍ “ကာမာဝစရံ”ဟု ဖြစ်ရသည်။ [“အဝစာရေတိ၊ ပဋိသန္ဓေကို သက်ဝင်၍ ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ အဝစာရံ၊ ကာမ+အဝစာရံ ကာမာဝစရံ”ဟု ပြု။] ကုသိုလ် အကုသိုလ် အရာ၌သာ ဤနည်းရနိုင်၏။ ဝိပါကံ ကြိယာကို ကာမာဝစရခေါ်ရာ၌ ဤနည်း မရနိုင်။

၂။ ကုသလံ။ ။ “ကုစ္ဆိတာနံ သလနာဒိဟိ”၌ အာဒိဖြင့် “ကုသလာ ဓမ္မာ”ဟူသော မာတိကာအဖွင့်၌ ပြခဲ့သော စလန ကမ္မန ဝိဒ္ဓံသန တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကုစ္ဆိတသယန ကုသလဝန ကုသလာန တို့ကိုလည်းကောင်း ယူပါ။ ဤ အနက်များသည် ဝိဂြိုဟ်နက်ဖြစ်သော ဝစနတ္ထ (သဒ္ဓါနက်)တည်း။ ထိုအနက်များကို ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အကျယ်မပြတော့ဘဲအကျဉ်းမျှ ပြသည်။ အပိ စ-စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော အနက်တို့ကား အဘိဓမ္မေယျတ္ထ (ကုသလ-သဒ္ဓါ၏ဟောနက်များ)တည်း။ ထို အဘိဓမ္မေယျတ္ထတို့၏ သာဓကပါဠိများကို မာတိကာအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။

အာရောဂျဋ္ဌေန^၁ ၊ ထိုးကျင်ဖျားနာ ရောဂါမရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန၊ အပြစ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန စ၊ ဉာဏ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ကုသလံ၊ မည်သော။ (စိတ္တံ-၌ စပ်။) ဟိ၊ ချဲ့။ ကစ္စိ နုဘောတော ကုသလန္တိ၊ ကစ္စိ နု ဘောတော ကုသလံ-ဟူသော ပါဠိတော်၌။ (မဟာဟံသဇာတ် ပါဠိတော်၌။) ရူပကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ အနာတုရတာယ၊ ကျင်နာခြင်း မရှိသည့်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အဂေလညေန၊ ဂိလာန မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ နိဗ္ဗာဓိတာယ၊ အနာမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ (အာရောဂျ-၌ စပ်။) အာရောဂျဋ္ဌေန၊ ထို ၃-မျိုးသော ရောဂါ မရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ကုသလံ၊ ကုသလ-သဒ္ဓါကို။ ဝုတ္တံ ယထေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ အရူပဓမ္မေပိ၊ နာမ်တရား၌လည်း။ ကိလေသာတုရတာယ စ၊ ကိလေသာ ဟူသော ကျင်နာခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်၏ လည်းကောင်း။ ကိလေသဂေလညဿ စ၊ ကိလေသာဟူသော မကျန်းမာသူ၏ အဖြစ်၏လည်းကောင်း။ ကိလေသဗျာဓိနော၊ ကိလေသာဟူသော အနာ၏လည်းကောင်း။ အဘာဝေန၊ မရှိ ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ မရှိသည့်အတွက်။ အာရောဂျဋ္ဌေန၊ ထို ၃-မျိုးသော ရောဂါ မရှိသည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက် ကြောင့်။ ကုသလံ၊ ကုသလ-သဒ္ဓါကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ [ဤ အလို “ကုသလံ-ကိလေသာတည်းဟူသော ထိုးကျင်ဖျားနာ ရောဂါမရှိသောတရား”ဟု ပေးပါ။]

ပန၊ ကား။ (အာရောဂျဋ္ဌေန၏ အကျယ်မှတစ်ပါး အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန၏ အကျယ်ကား။) ကိလေသာဝဇ္ဇဿ ကိလေသဒေါသဿ၊ ကိလေသာဟူသော အပြစ်၏လည်းကောင်း။ [အဝဇ္ဇကိုပင် ဒေါသဟုဖွင့်သည်။] ကိလေသဒရထဿ စ၊ ကိလေသာဟူသော ပူလောင်ခြင်း၏လည်းကောင်း။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ မရှိသည့်အတွက်၊ အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန၊ အပြစ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။

၁။ အာရောဂျဋ္ဌေန ။ “အရောဂဿ-ရောဂါမရှိသူ၏+ဘာဝေါ အာရောဂျံ” နှင့်အညီ အနာရောဂါကင်း၍ ကျန်းမာခြင်းဝုဏ်ကို “အာရောဂျံ” ဟု ခေါ်၏။ “အရောဂ”၌ “ရောဂါ”ဟူသည် အာတုရတာ- ကျင်နာခြင်းဟူသော ညောင်းညာကိုက်ခဲခြင်း၊ ဂေလည- မကျန်းမာ ဖျားနာခြင်း၊ ဗျာဓိ-အနာဖြစ်ခြင်း ဤ ၃-မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အာရောဂျ၏ သရုပ်ကိုပြရာ၌ “အနာတုရတာယ၊ အဂေလညေန၊ နိဗ္ဗာဓိတာယ”ဟု ထို ၃-မျိုးလုံး၏ မရှိခြင်းကို ပြသည်။ ထိုအနာတုရတာယ-စသော ၃-ပုဒ်သည် နောက်၌ “အဘာဝါ အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန” ဝယ် အဘာဝါနှင့် သဘောတူသောကြောင့် အာရောဂျဋ္ဌ၏ ဟိတ်ကုဟု ကြံပါ။

ကုသလံ၊ မည်သော။ (စိတ္တံ-၌ စပ်။) [ဤ အလို-ကုသလံ၊ ကိလေသာတည်းဟူသော အပြစ်မရှိသော”ဟု ပေးပါ။]

[အနုဝဇ္ဇန္တေန၏ အကျယ်ပြုပြီး၍ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ကောသလ္လံ ဝုစ္စတိ” စသည် မိန့်။]

“ပညာ၊ ကို။ ကောသလ္လံ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ကောသလ္လတော၊ ဉာဏ် ပညာကြောင့်။ သမ္ဘူတတ္တာ၊ ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ။ အတွက်။ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန၊ ဉာဏ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ကုသလံ၊ မည်သော။ (စိတ္တံ-၌ စပ်။) [ဤအလို “ကုသလံ- ဉာဏ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သော”ဟု ပေး။]

[ဉာဏ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ် ဟူသောစကားနှင့် စပ်၍ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် စိတ်၏ ကုသလအမည်ရပ်ကို ထင်ရှားဖို့ရာ စောဒနာ သောဓနာကို ပြလိုသော ကြောင့် “ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ” စသည် မိန့်။]

ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်သည်။ ဧဝံ၊ ဤ ကောသလ္လသမ္ဘူတ- အနက်ကြောင့် ကုသလ မည်သည်။ တာဝ ဟောတု၊ ရှိပါစေဦးတော့။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်သည်။ ကထံ၊ အဘယ်နည်းဖြင့် (ဧဝံ၊ ဤ ကောသလ္လသမ္ဘူတ အနက်ကြောင့် ကုသလ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။) ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း ။ တမ္ဗိ၊ ထို ဉာဏဝိပ္ပယုတ် စိတ်သည်လည်း ။ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓေန၊ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓါအားဖြင့်။ ကုသလမေဝ၊ ကုသလ မည်သည်သာ။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ တာလပဏ္ဍေဟိ၊ ထန်းရွက်တို့ဖြင့်။ အကတွာ၊ မပြုမူ၍။ ကိလ

၁။ ကောသလ္လံပ။ပညာ။ ။ “ဝုစ္စတိ ဝုတ္တံ၊ နာမံ ပရိယာယ၊ ရှိလကမူ၊ ဥပစာ” ဟူသော ရှေးဆရာတို့ မိန့်သည်နှင့်အညီ ဤ၌လည်း “ဝုစ္စတိ”ဖြင့် ကောသလ္လ-သဒ္ဓါ၏ ပညာအနက်ကိုဟောရာ၌ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓါ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ချဲ့ဦးအုံး- ကုသလ-သဒ္ဓါသည် “အာရောဂျ၊ အနုဝဇ္ဇ၊ သုခဝိပါက၊ ဆေက” အနက်တို့ကို ဟော၏။ “ကုသလဿ+ဘာဝေါ ကောသလ္လံ”ဟု ပြုသောအခါ အရောဂျဂုဏ် အနုဝဇ္ဇဂုဏ် သုခဝိပါကဂုဏ်တို့ကိုလည်း ဟောခွင့် ရှိ၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ ကုသလ-သဒ္ဓါ၏ ဆေကအနက်တို့ကိုပူ၍ “ကျွမ်းကျင် နားလည်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ပညာ အနက်ကို အထင်ရုဋ္ဌိ(အပေါင်း၏အမည်ကို အစိတ်၌ တင်စားသော) ဧကဒေသုပ္ပဗစာရ အားဖြင့် ကောသလ္လ သဒ္ဓါက ဟောရသည်”ဟု သိစေလို၍ “ကောသလ္လံ ဝုစ္စတိ ပညာ”ဟု မိန့်သည်။

၂။ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓေန ။ ရဟတံ၊ တပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်းဖြင့် “ရုဋ္ဌိ”ဟု ဖြစ်၏။ ရဟတိ၊ထင်ရှားသော အနက်ပေါ်၌လည်းကောင်း၊ မူရင်းအနက်မှ တစ်ပါးသော အနက်ပေါ်၌လည်းကောင်း တက်ရောက်တတ်၏။ ဣတိ ရုဋ္ဌိ။ [မရ၌ကား “ရဟတိ ပါကဓော

ညာဒိဟိ၊ နိးဗျာ အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ကတံ၊ ပြုအပ်သည်။ သမာနံပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း (ဝါ၊ ဖြစ်သောယပ်ကိုလည်း။) တံသရိက္ခတ္တာ၊ ထို ထန်းရွက်ယပ်နှင့် တူသော အဖြစ်ကြောင့်။ ရူဠိသဒ္ဓေန၊ ဖြင့်။ တာလဝဏှန္တေ၊ တာလဝဏှာ ဟူ၍သာ။ ဝုစ္စတိ ယထေဝ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တမ္ပိ၊ ဉာဏဝိ ပ္ပယုတ် စိတ်ကိုလည်း။ ကုသလန္တေ၊ ကုသိုလ်စိတ် ဟူ၍သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

ပန၊ ဆက်။ နိပ္ပရိယာယေန၊ ပရိယာယ်-မဟုတ် မုချအားဖြင့်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ်သည်။ အာရောဂျဋ္ဌေန၊ ထိုးကျင် ဖျားနာကိလေသာတည်း ဟူသော ရောဂါမရှိသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ (ဣတိ-၌ စပ်။) အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန၊ ကိလေသာတည်းဟူသော အပြစ်မရှိသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန၊ ဉာဏ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဝိဓေနပိ၊ ၃-ပါး အပြား ရှိသော အနက်ကြောင့်လည်း။ ကုသလန္တိ နာမံ၊ ကုသလဟူသော အမည်ကို။ လဘတိ၊ ရ၏။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်သည်။ ဒုဝိဓေန၊ ၂-ပါး အပြားရှိသော အနက်ကြောင့်သာ။ (အာရောဂျဋ္ဌ၊ အနဝဇ္ဇဋ္ဌ-အနက်ကြောင့်သာ။) ကုသလန္တိ နာမံ လဘတိ။ [ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်၌ ရူဠိနည်းအားဖြင့် ကုသလ-အမည် မရခြင်းကို “နိပ္ပရိယာယေန”ဟု ဆိုသည်။ ဒုဝိဓေန-၌ ဧဝ-ဖြင့် ကောသလ္လသမ္ဘူတကို ကန့်။] ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ ဇာတကပရိယာယေန၊ ဇာတ်

ဟောတိတိ ရဋ္ဌော”ဟု ပြလေ၏။] ရူဠိစ+သာ+သဒ္ဓေါဇာတိ ရူဠိသဒ္ဓေါ၊ ထိုရူဠိသည် အတွင်း၊ အထင်၊ အတင် ဟု ၃-မျိုးရှိ၏။ ထိုနှင့်ဆိုင်ရာ နိယံများကို နိယံကျမ်းတို့၌ယူပါ။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ကို ကောသလ္လသမ္ဘူတ အနက်ရှိသော ကုသလ-သဒ္ဓါက ဟောရာ၌ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်နှင့် အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကချင်း တူသောကြောင့် သဒ္ဓါသုပစာအတင်ရူဠိသဒ္ဓါဟု သိစေလို၍ “တံ သရိက္ခတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။ [ဤ ရူဠိသဒ္ဓနှင့်စပ်၍ ရူဠိ-မျိုးရအောင် ဋီကာဖွင့်ထားသည်ကို ဋီကာအဖွင့်၌ ရှုပါ။]

၁။ ဣတိ။ ၂။ ကထိတံ။ [နိဂုံးကိုပြလို၍ “ဣတိ”စသည်မိန့်။] “ကစ္ဆိ နဘောတော ကုသလံ”ကား မဟာပံသ-ဇာတ်တော် ပါဠိဖြစ်သောကြောင့် အာရောဂျကုသလကို “ဇာတ်ကပရိယာကုသလ”ဟု ဆိုသည်။ “ကတမော ပန ဘန္တေ ကာယ သမာစာရောကုသလော၊ ယော ခေါ မဟာရာဇ ကာယသမာစာရော အနဝဇ္ဇော” ဟု ကုသလာဓမ္မာ အဖွင့်၌ ပြခဲ့သော ပါဠိတော်သည် ဗာဟိတိကသုတ္တန် ဒေသနာတော်တည်း။ ထို့ကြောင့် အနဝဇ္ဇဋ္ဌ-ကုသလကို “ဗာဟိတိကသုတ္တပရိယာယကုသလ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုပါဠိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မာတိကာအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီး။ အဘိဓမ္မ-ပါဠိတော်ဝယ် “ပညာဟောတိ”ဟူသော ဥဒ္ဓေသ၏နိဒ္ဓေသ၌ ပညာကို “ကောသလ္လံ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ကုသလ ဟု အမည်ရသည့်အတွက် ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌ-ကုသလကို “အဘိဓမ္မာပရိယာယကုသလ”ဟု ဆိုသည်။

တော်ဒေသနာ နည်းအားဖြင့်။ ယဉ္ဇ ကုသလံ၊ အကြင် ကုသိုလ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အကြင် ကုသိုလ်အမည်ကို လည်းကောင်း။ [ကုသလန္တိ ကုသလ ဘာဝံ အာဟ။-ဋီကာ] ဗာဟိတိကသုတ္တ ပရိယာယေန၊ ဗာဟိတိကသုတ် ဒေသနာတော် နည်းအားဖြင့်။ ယဉ္ဇ ကုသလံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကို လည်းကောင်း။ အဘိဓမ္မပရိယာယေန၊ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့်။ ယဉ္ဇ ကုသလံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ (မယာ၊ သည်။) ကထိတံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ဝါ၊ ဆိုခဲ့ပြီ။ တံသမ္ပံ၊ ထိုအလုံးစုံသော ကုသိုလ်၏အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ ထိုအလုံးစုံသော ကုသိုလ်အမည်ကို။ ဗဟိဟိ၊ ၃-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ အတ္ထေဟိ၊ အနက်တို့ကြောင့်။ ဣမသ္မိံ စိတ္တေ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။

[ကုသလ-သဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ၊ အဘိဓမ္မေျတ္တကို ပြပြီး၍ လက္ခဏာချတ္တကို ပြလိုသောကြောင့် “တဒေတံ” စသည် မိန့်။]

တဒေတံ၊ ထိုကုသိုလ်သည်။ လက္ခဏာဒီဝသေန၊ လက္ခဏာ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏံ၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ ရှိ၏။ [ကုသလာဓမ္မာအပ္ပင်္ဂ၌ အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ အနက်အကျယ် ပေးခဲ့ပြီ။] အကုသလ ဝိဒ္ဓံသနရသံ၊ အကုသိုလ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝေါဒါနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ (ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဉာဏ်အား) ဖြူစင်သောတရားဟု ရှေးရှုထင်လာ၏။ ယောနိသော မနသိကာရပဋ္ဌာနံ၊ ယောနိသော မနသိကာရလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကုသလံ၊ သည်။ သာဝဇ္ဇပဋိပက္ခတ္ထာ၊ သာဝဇ္ဇဖြစ်သော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အနဝဇ္ဇလက္ခဏမေဝ၊ အနဝဇ္ဇလက္ခဏသာရှိ၏။ [အနဝဇ္ဇလက္ခဏမေဝ၌ စဝဖြင့် သုခဝိပါကကို ကန့်သည်။ ထို သုခဝိပါကကို ဣဋ္ဌဝိပါက ဟု ပစ္စုပဋ္ဌာန်၌ ဆိုလတ္တံ့ဖြစ်၍ လက္ခဏာတွင် မသွင်းဘဲ ထားသည်။] ဝေါဒါနဘာဝရသံ၊ ဖြူစင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သမ္ပတ္တိရသရှိ၏။ ဣဋ္ဌဝိပါက ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ဣဋ္ဌအကျိုးဟူသော ဗလပစ္စုပဋ္ဌာန်ရှိ၏။ ယထာဝုတ္တ ပဒဋ္ဌာနမေဝ။ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ယောနိသော မနသိကာရ-ပဒဋ္ဌာန်ရှိသည်ပင်တည်း။

[လက္ခဏာ စသည်တို့၏ သရုပ်ကို ပြလို၍ လက္ခဏာဒီသု-စသည်မိန့်။]

ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း)ဟိ၊ ချဲ့။ လက္ခဏာဒီသု၊ လက္ခဏာ အစရှိသည်တို့တွင်။ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုထို ပရမတ္ထတရားတို့၏။ သဘာဝေါ ဝါ၊ မိမိတစ်ပါးတည်း၏ အမှတ်အသားသည် လည်းကောင်း။ (သ-မိမိ၏+ဘာဝ-အမှတ်အသား။) သာမညံ

ဝါ၊ အများနှင့် ဆက်ဆံသော အမှတ်အသားသည် လည်းကောင်း။ လက္ခဏာ နာမ၊ လက္ခဏာမည်၏။ ကိစ္စံ ဝါ၊ ကိစ္စသည်လည်းကောင်း။ သမ္ပတ္တိဝါ၊ အကြောင်းစုံ ညီ၍ ဖြစ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ရသော နာမ၊ မည်၏။ ဥပဋ္ဌာနာကာရော ဝါ၊ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဉာဏ်အားထင်လာသော အခြင်းအရာသည် လည်းကောင်း။ ဖလံ ဝါ၊ အကျိုးသည် လည်းကောင်း။ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ နာမ၊ မည်၏။ အာသန္နကာရဏံ၊ နီးစွာသော အကြောင်းသည်။ ပဒဋ္ဌာနံ နာမ၊ ပဒဋ္ဌာန် မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ယတ္ထယတ္ထ၊ အကြင်အကြင် ပရမတ္ထသဘောတရား၌။ လက္ခဏာဒီနိ၊ လက္ခဏာ အစရှိသည်တို့ကို။ (မယံ၊ တို့သည်။) ဝက္ခာမ၊ ဆိုကုန်လိမ့်အံ့။ တတ္ထတတ္ထ၊ ထိုထို ပရမတ္ထ သဘောတရား၌။ ဣမိနာဝ နယေန၊ ဤနည်းအားဖြင့် သာလျှင်။ တေသံ၊ ထို လက္ခဏာ အစရှိသည်တို့၏။ နာနတ္ထံ၊ ကွဲပြားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိ တဗ္ဗံ၊ [လက္ခဏာသဒ္ဓါ၏ ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲပုံကို လည်းကောင်း၊ ဝစနတ္ထကိုလည်းကောင်း ကုသလာ ဓမ္မာ မာတိကာပုဒ် အဖွင့်၌ပြခဲ့ပြီ။ လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန် တို့၏ အကျယ်ကို ဤ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ကို မိုး၍ သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ စိတ်ပိုင်း စိတ္တပုဒ်အဖွင့်၌ ဂါထာနှင့်တကွ ပြထားပြီ။]

စိတ္တန္တိ၊ ကား။ (ယံ ဓမ္မဇာတ်၊ အကြင် တရားသဘောသည်။) အာရမ္မဏံ၊ ကို။ စိန္တေတိ၊ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ အာရုံကို သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ ဓမ္မာဇာတ်။) စိတ္တံ၊ စိတ္တမည်၏။ ဝိဇာနာတိ၊ သညာသိပုံ ပညာသိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံသိတတ်၏။ ဣတိ အယံ၊ ဤသည်ကား။ အတ္ထော၊ စိန္တေတိ ဟူသော ဝစနတ္တ၏ အနက်တည်း။ [ဤအလို “စိန္တေတိ၊ တပစ္စည်း။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ စိတ္တန္တိ၊ ဟူသော။ ဒေသသဒ္ဓေါ၊ ဤ သဒ္ဓါသည်။ သဗ္ဗ စိတ္တသာဓာရဏော၊ အလုံးစုံသော စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော သဒ္ဓါတည်း။

၁။ ဝိဇာနာတိတိ။ ။ စိန္တေတိ၌ စိတ်ဓာတ်၊ တစ်နည်း-စိန္တေတိသည် ဇာနန အနက်ကို ယော၏။ ထို ဇာနနလည်း သညာ၏ မှတ်သိ-သိခြင်း၊ ပညာ၏ အပြားအားဖြင့် သိခြင်းမျိုးမဟုတ်၊ ထို ၂-မျိုး၏ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းဟုပြလို၍ “ဝိဇာနာတိ”ဟု ဝိသိဋ္ဌ(ထူးခြား) အနက်ဟော ဝိသဒ္ဓါနှင့်တကွ ဖွင့်ပြသည်။ ထို တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းဟူသည် အာရုံကို ရအောင်ယူခြင်းတည်း။ [ဝိဇာနာတိတိ သညာပညာကိစ္စဝိသိဋ္ဌံ ဝိသယဂ္ဂဟဏံ အာဟ-ဋီကာ။ တဒုဘယဝိဓရာ၊ ထို ၂-မျိုး၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော။ အာရမ္မဏုပလဒ္ဓိ၊ အာရုံကို ရခြင်းကို (ရအောင် ယူနိုင်ခြင်းကို)။ ဝိဇာနာတိတိ ဣမိနာ ဝုစ္စတိ။-အနုဋီကာ။]

၂။ ယသ္မာ ဝါ။ ။ “အတ္ထဇနာ သန္တာနံ၊ ဝိဇာနာတိတိ စိတ္တံ”ဟု စိဓာတ်၊ ကတ္တာဟော တ-ပစ္စည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ကမ္မကိလေသေဟိ စိယတေတိ စိတ္တံ”ဟု စိဓာတ်၊ ကံဟော တ-ပစ္စည်းဖြင့် လည်းကောင်းပုဒ်ပြီးပုံကို သိပါ။ ဇောဇောရာဋ္ဌံ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်

တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ စိတ္တဟူသော ဤ သဒ္ဓါ၏ အလုံးစုံသော စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော သဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကြောင့်။ (စိတ္တဟု သာမညဆိုလျှင် ဤ ပထမ မဟာ ကုသိုလ်စိတ်သာမက၊ အားလုံးသော စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော သဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့်။) ဧတ္ထ၊ ဤစိတ်တို့တွင်။ ယံ၊ လောကီယ ကုသလာကုသလကြိယ စိတ္တံ၊ အကြင် လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်သည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ တံ၊ ထို လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်သည်။ ဧနုပီထိဝသေန၊ ဧာပီထိ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အတ္တနော၊ ၏။ သန္တာနံ၊ အစဉ်ကို။ စိနောတိ၊ စိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ မိမိ၏အစဉ်ကို စိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။ ဤနည်း၌ “စိတ္တံ”အရလောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာသာ ရ၏။] ဝိပါကံ၊ ဝိပါကံသည်။ ဝါ၊ ကို။ ကမ္မကိလေသေဟိ၊ ကံ ကိလေသာတို့သည်။ စိတံ၊ စိအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။ ဤနည်း၌ “စိတ္တံ” အရ ဝိပါကံ စိတ်သာ ရသည်။]

အပိစ၊ သည်သာမကသေး။ သဗ္ဗမ္ပိ၊ အလုံးစုံသော စိတ်သည်လည်း။ ယထာနုရူပတော၊ အကြင်အကြင် လျှောက်ပတ်သော သမ္ပယုတ် ဘုံ အာရုံစသော အားဖြင့်။ စိတ္တတာယ၊ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။ စိတ္တ ကရဏတာယ၊ ဆန်းကြယ်သောအမှုကို ပြုလုပ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။ ဣတိ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ စိတ္တဟူသော ပုဒ်၌။ အတ္ထော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထို စိတ္တတာ စိတ္တကရဏတာ တို့တွင်။ [ယသ္မာ ရှေ့ကပုဒ်သည် တသ္မာ နောက်က ပုဒ်၌သာ စပ်ရိုးတည်း။ ယောဇနာ၌ သရာဂံ စိတ္တံ-စသည်ကိုကြည့်၍ “တတ္ထတေသု စိတ္တေသု” ဟု စွဲလေသည်။] ယသ္မာ၊

တစ်စိတ်တည်းဖြင့် ၇-ကြိမ် ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “မိမိ၏အစဉ်ကို စိသည်”ဟုဆို၏။ ပဉ္စဝိညာဉ် သမ္ပုဋ်ဋ္ဌိုင်း သန္တီရဏအဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘဝင်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝိပါကံဖြစ်ရာ၌ “ထိုဝိပါကံကို အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော ကိလေသာ မကင်းသော ရှေးကံက စိအပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ ဘဝင်နောက် စုတိဖြစ်ရာ၌လည်း ထို့အတူရှေးကံကပင် စိအပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း “ကံ-ကိလေသာတို့သည် စိတန်းထားအပ်”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ စိရာ၌ အဝိဇ္ဇာတဏှာတည်းဟူသော ကိလေသာအဖော်လည်း ပါရသေးသောကြောင့် “ကမ္မကိလေသေဟိ”ဟု ဆိုသည်။

၁။ အဝိ ၈၈။ စိတ္တံ ။ “ယသ္မာ ဝါ” စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော နည်း၌ ကတ္တုသာမိ ကမ္မသာမိ ၂-မျိုးလုံး၌ပင် အာဝဇ္ဇန်းဗျေ ဟူသော ကြိယာစိတ်၊ အဆုံးစောစိတ်များမပါ။ မှန်၏။-“မိမိတည်းဟူသော စိတ်ကို စိတတ်၏” ဟုရာ၌ အဋ္ဌကထာဝယ် “ဧနုပီထိဝသေန”ဟု ဆိုသော်လည်း ဋီကာ၌ “အာသေဝနပစ္စယဘာဝေန စိနောတိ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် အဆုံးသာ သည် အာသေဝနပစ္စည်း၊ မတပ်၊ မဂ်စောများလည်း အာသေဝနပစ္စည်း မတပ်။ ထိုသို့ ထိုစိတ်များ ကျန်သေးရကား အခြားတစ်နည်းကိုပြုပြန်လို၍ “အဝိ ၈” စသည်ကို မိန့်သည်။

ကြောင့်။ သရာဂံ၊ ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ အညဒေဝ၊ သဒေါသ သမောဟ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ သဒေါသံ၊ ဒေါသနှင့် တကွ ဖြစ်သော။ (စိတ္တံ၊ သည်။) အညံ (ဒေဝ)၊ သရာဂံ သမောဟ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုး တစ်ခြား သာတည်း။ သမောဟံ၊ သော။ (စိတ္တံ။) အညံ(ဒေဝ)၊ သရာဂ သဒေါသ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ ကာမာဝစရံ၊ ကာမာဝစရ စိတ်သည်။ အညံ(ဒေဝ)၊ ဂူပါဝစရစိတ် စသည်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ ဂူပါဝစရဒိဘောဒံ၊ ဂူပါဝစရ အစရှိသော အပြားရှိသော စိတ်သည်။ အညံ(ဒေဝ)၊ ကာမာဝစရစိတ် စသည်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ ဂူပါရမ္မဏံ၊ ဂူပါရုံ ဟူသော အာရုံရှိသော စိတ်သည်။ (အာရမ္မဏ တစ်ပုဒ်ကျေ။) အညံ(ဒေဝ)၊ သဒ္ဓါဒိအာရမ္မဏစိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ သဒ္ဓါဒိအာရမ္မဏံ၊ သဒ္ဓါဒိအာရုံဟူသော အာရုံ ရှိသောစိတ်သည်။ အညံ(ဒေဝ)၊ ဂူပါဒိအာရမ္မဏ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။ ဂူပါရမ္မဏေသုစာပိ၊ ဂူပါရုံဟူသော အာရုံရှိသော စိတ်တို့တွင်လည်း။ နီလာရမ္မဏံ၊ အညံအာရုံ ဟူသော အာရုံရှိသော စိတ်သည်။ အညံ(ဒေဝ)၊ ပိတာဒိအာရမ္မဏ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။ ဂူပါရမ္မဏေ သုစာပိ၊ ဂူပါရုံ ဟူသော အာရုံ ရှိသော စိတ်သည်။ အညံ(ဒေဝ)၊ ပိတာဒိအာရမ္မဏ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ ပိတာဒိ အာရမ္မဏံ၊ ပိတာဒိအာရုံ ဟူသော အာရုံရှိသော စိတ်သည်။ အညံ(ဒေဝ)၊ နီလာဒိအာရမ္မဏ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ သဒ္ဓါ ဒိအာရမ္မဏေသုပိ၊ သဒ္ဓါဒိအာရမ္မဏ စိတ်တို့၌လည်း။ ဒေဝေဝ နယော၊ ဤနည်း ပင်တည်း။

စ၊ ဆက်။ သဗ္ဗေသုပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု၊ ဤ သရာဂ အစရှိသော စိတ်တို့တွင် ။ ဟိနံ ဟိနစိတ်သည်။ အညံ(ဒေဝ)၊ မဇ္ဈိမ ပဏီတ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။ မဇ္ဈိမံ၊ မဇ္ဈိမ စိတ်သည်။ အညံ (ဒေဝ)၊ ဟိန ပဏီတ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။ ပဏီတံ ပဏီတ စိတ်သည်။ အညံ(ဒေဝ)၊ ဟိနမဇ္ဈိမ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။ ဟိနာဒိသုပိ၊ ဟိနစိတ် အစရှိသည် တို့တွင်လည်း။ ဆန္ဒာဓိပတေယျံ၊ ဆန္ဒာဓိပတိကြောင့် ဖြစ်သောစိတ်သည်။ အညံ (ဒေဝ)၊ ဝီရိယာ ဓိပတေယျစိတ် စသည်တို့မှ တစ်မျိုး တစ်ခြားသာတည်း။ ဝီရိယာဓိပတေယျံ၊ သည်။ အညံ(ဒေဝ)၊ ဆန္ဒာဓိပတေယျစိတ် စသည်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ စိတ္တာဓိပတေယျံ၊ သည်။ အညံ(ဒေဝ)၊ ဆန္ဒာဓိပတေယျစိတ် စသည်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ ဝိမံသာဓိပတေယျံ၊ သည်။ အညံ (ဒေဝ)၊ ဆန္ဒာဓိပတေယျစိတ် စသည်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။

တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အဿ၊ ထိုစိတ်၏။ ဣမေသံ။ပ။ ပဏီတာဓိပတိနံ၊ ဤသမ္ပယုတ်၊ ဘုံ၊အာရုံ၊ ဟိန၊ မံဇ္ဈိမ၊ ပဏီတာ၊ အဓိပတိတို့၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ စိတ္တတာ၊ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ [ဆန်းကြယ်ဟူသည် စိတ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခုမတူထူးခြား ကွဲပြားခြင်းတည်း။]

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ သရာဂ-အစရှိသော စိတ်တို့တွင်။ ဧကမေဝ၊ တစ်ခုသော စိတ်သည်သာလျှင်။ ဧဝံစိတ္တံ၊ ဤသို့ ဆန်းကြယ်သည်။ (သမ္ပယုတ်စသော အားဖြင့် ဆန်းကြယ်သည်။) ကာမံနဟောတိ၊ အကယ်၍ကား မဖြစ်နိုင်ပါပေ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် မဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း။ ဝိတ္တာနံ၊ ဆန်းကြယ်သော စိတ်တို့၏။ အန္တောဂစ္ဆော၊ အတွင်းဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ပါဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဧတေသု၊ ဤစိတ်တို့တွင်။ ယံကိဉ္စ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဧကမ္ပိ၊ တစ်ခုသော စိတ်ကိုလည်း။ စိတ္တတာယ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထု၊ ငှာ။ ဝဋ္ဋတိ၊ သင့်၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ တာဝ၊ စိတ္တကရဏတာယမှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာယ၊ သော။) စိတ္တတာယ၊ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။

ကတံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ စိတ္တကရဏတာယ၊ ဆန်းကြယ်သော အမှုကို ပြုလုပ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (စိတ္တံ၊ စိတ္တ မည်သနည်း။) ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ဟိ၊ အဖြေကို ဆိုဦးအံ့။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ လောကသ္မိံ၊ လောက၌။ စိတ္တကမ္မတော၊ အဆန်းတကြယ် ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ်ထက်။ ဥတ္တရိ၊ အလွန်။ အညံ၊ အခြားသော။ စိတ္တံ နာမ၊ ဆန်းကြယ်သော အရာဝတ္ထု

၁။ စိတ္တာတာ။ ။ ဤနည်း၌ စိတ္တသဒ္ဓါသည် ဝိစိတ္တအနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကတည်း။ သရာဂစိတ်နှင့် သဒေါသစိတ် သမောဟစိတ်တို့၏ မတူခြင်းကို “ဆန်းကြယ်သည်”ဟု ဆိုသည်။ “သရာဂံ” စသည်သည် သမ္ပယုတ်အားဖြင့် ဆန်းကြယ်ပုံ၊ “ကာမာဝစရံ” စသည်ကား ဘုံအားဖြင့် ဆန်းကြယ်ပုံ၊ “ရူပါရမ္မဏံ” စသည်မှာ အာရုံအားဖြင့် ဆန်းကြယ်ပုံတည်း။ ဟိန-စသည်နှင့် အဓိပတိ ဆန်းကြယ်ပုံမှာ တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ထင်ရှားပြီ။

၁။ စိတ္တာနံ အန္တောဂစ္ဆော။ ။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ စိတ္တဟူသော အမည်သည် စိတ်တစ်ခုတစ်ခု၏သာ အမည်တည်း။ ဆန်းကြယ်ပုံ ပြရာ၌ ကား တစ်ခုတည်းဖြင့် ပြ၍မဖြစ်။ စိတ်အများပေါင်းမီမှ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မတူကြောင်း ထင်ရှားသောကြောင့် စိတ်အများကို ပြရသည်။ သို့ဖြစ်၍ အဘယ်ကြောင့် စိတ်တစ်ခုတည်းကို ဝိစိတ္တအနက်ကြောင့် စိတ္တမည်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိရကား “စိတ္တာနံ ပနအန္တောဂစ္ဆော” ဟု မိန့်သည်။ စိတ်အများ၏ ဆန်းကြယ်ပုံကို စိတ်တစ်ခုတည်း၌ တင်စား၍ ဧကမေဝဟူ၍-အားဖြင့် စိတ်တစ်ခုတည်းကို “ဆန်းကြယ်သည်”ဟု ဆိုထားသည်ဟူလို။ ဥပမာ-တောင်ကြီး ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို မြင်ရာ၌ ထို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုပင် “ပဗ္ဗတော ဒိဋ္ဌော-ငါသည် တောင်ကြီးကို မြင်အပ်ပြီ” ဟု ပြောသကဲ့သို့ တည်း။ [နည်း ၄၀-က “သမုဒ္ဓေါ ဒိဋ္ဌော” နှင့် သဘောတူပင်။]

မည်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိတော့။ တသ္မိံပိ ၊ ထို အဆန်းတကြယ် ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ်တွင်လည်း။ စရဏံ နာမံ ၊ စရဏ မည်သော။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော အရပ်သည်။ အတိစိတ္တမေဝံ၊ အလွန် ဆန်းကြယ်သည်သာ။ ဟောတိ၊ ၏။ တံ၊ ထို စရဏ မည်သော ပန်းချီရုပ်ကို။ ကရောန္တာနံ၊ ပြုလုပ်ကြကုန်သော။ စိတ္တ ကာရာနံ၊ ပန်းချီဆရာတို့၏။ (စိတ္တသည်၊ စိတ္တကြိယာ-တို့၌ စပ်။) ဧတ္ထ၊ ဤ ကားပုံပေါ်၌။ ဧဝံ ဝိမာနိ၊ ဤသို့ အပြားပြားကုန်သော။ ရူပါနိ၊ အရပ်တို့ကို။ ရူပါနိတိ ဝိမ္မာနိ။ -ဋီကာ။ ကာတမ္ဗာနိ၊ ပြုထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ စိတ္တသည်၊ စိတ်၏ အမှတ်အသားသည်။ (စိတ်ကူးဉာဏ်သည်။) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ [ရှေးနိဿယ ၌ “စိတ္တသည်- ဆန်းကြယ်သော သည်သည်”ဟု ရှိ၏။] တာယ စိတ္တသည်ယ။

၁။ ကသ္မိံပိ။ ။ ယောဇနာ၌ “ဝိ-သဒ္ဓါသည် စိတ်ကိုဋ်၏” ဟု ဆို၏။ ထိုအဆိုကို ရှေးနိဿယ မကြိုက်၍ “လောက၌ဆန်းကြယ်သော အမှုအပေါင်းရှိ၏။ ထိုအမှုအပေါင်း၌ ပန်းချီအမှုသည် ဆန်းကြယ်၏။ ထိုအမှု၌လည်း လက်စွမ်းပြ ရေဏမည်သော ပန်းချီမှုက အလွန်ဆန်းကြယ်သည်”ဟု အခြား ပန်းချီမှုကို ခုံသည်ဟု ဆိုသည်။ [မိမိကား “အက္ခရာပါဒယော” ၌ အပိကဲ့သို့ ရှေးစကားကိုခုံသော ခိုးလာ အပေက္ခာဟုပင် ထင်သည်။]

၂။ စရဏံ နာမံ စိတ္တံ။ ။ ဤပါဠိသည် နန္ဒသံယုတ်၊ ပုပ္ဖဝဂ်-ပါဠိတော်တည်း။ ထို အဋ္ဌကထာ၌ “စရဏံ နာမံ စိတ္တံ-ဝိစရဏစိတ္တံ (ထိုထို ဤဤ လှည့်လည်တတ်သော) ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီကားပုံ”ဟု ဖွင့်၏။ [“စရဏ-လှည့်လည်ကြောင်း”ဟု ကရိုဏ်းအနက် ပေးရိုးရှိသော်လည်း ထိုအနက်မှာ ခြေထောက်ကို အရကောက်ရာ၌ သာလျော်၏။ ဤပန်းချီကား ပုံကား သူ့ကိုပြုဖို့ရန် သွားသူတို့က ယူဆောင်သဖြင့် ဟိုအရပ် ဤအရပ်သို့ လှည့်လည်တတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သံယုတ် အဋ္ဌကထာ အလိုအားဖြင့် ကတ္တုညာဉ် ကြံရပါသည်။ ဋီကာ၌ကား “ဂဟေတွာ စရိတဗ္ဗစိတ္တပဒေသယူ၍ လှည့်လည်အပ်သော ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီကား”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “စရိတဗ္ဗစရဏံ” ဟု ကမ္မသာဓံ ပြုစေလိုဟန် တူသည်။ “လှည့်လည်အပ်” ဟုရာ၌လည်း “ဂဟေတွာ စရိတဗ္ဗ” ကို ထောက်၍ “ယူသွားအပ်”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။]

ချဲ့ဦးဆုံး-သင်္ခါ အမည်ရှိသော ပါသဏ္ဌာအယူကို ယူကြသော ပုဏ္ဏားတို့သည် ပန်းချီ ရေးဖို့ရန် အဝတ်ကားပေါင်ကို ပြု၍ ထို အဝတ်ကားပေါင်ပေါ်၌ သုဂတိဘဝ ရောက်နေကြသော နတ်သမီးနတ်သား ဥယျာဉ် ဗိမာန်စသော သဗ္ဗမ္မတ္တိအရပ်များကိုလည်းကောင်း၊ ခုဂ္ဂတိဘဝ ရောက်နေကြသော ဂေဠုငရဲသား စသော ဝိပဗ္ဗိတိအရပ်များ ကိုလည်းကောင်း (ဘုရားတန်ဆောင်း တို့၌ ရှေးခေတ်က ရေးသားထားသကဲ့သို့) ဆန်းဆန်းကြယ်ကြယ် ရေးသား၍ ထိုပန်းချီကားကို ပြပြီးလျှင် “မည်သည့်ကောင်းမှုကြောင့် ဤသဗ္ဗမ္မတ္တိ (ပြည့်စုံသော ပုံသဏ္ဌာန်)ကို ရကြ၏။ မည်သည့်မကောင်းမှုကြောင့် ဤဝိပဗ္ဗတ္တိ (ပျက်စီးသော မကောင်းသော ပုံသဏ္ဌာန်)ကို ရကြ၏”ဟု ပြောပြ၍ လှည့်လည်ကြ သတတ်-နန္ဒသံယုတ်-အဋ္ဌကထာ။ [ရှေးနိဿယ၌ကား “စရဏံနာမ၊ လက်စွမ်းပြခြင်းငှာ သွားလေရာရာ ဆောင်ယူအပ်သော လက်စွမ်းပြပုံမည်သည်”ဟု ပေး၏။]

ထို စိတ်၏ အမှတ်အသားကြောင့်။ (ထို စိတ်ကူးဉာဏ်ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-၌ စပ်။) လေခါဂ္ဂဟဏရဉ္စနဥဇ္ဈောတနဝတ္တနာဒိနိပ္ပာ ဒိကာ။ စုတ်တံကိုင်မှု၊ ဆေးရေးမှု၊ အရောင်တင်မှု၊ ရွဲလုံး ရွဲပြောက်ချမှု အစရှိသော အလုပ်ကို ပြီးစေတတ်ကုန်သော။ စိတ္တကြိယာ၊ စိတ်၏အမှုအရာတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [ရှေးနိဿယ ၌ “စိတ္တကြိယာ- ဆန်းကြယ်သော ကြိယာတို့သည်”ဟု ပေး၏။ စိတ်၏ အရင်းခံပုံကို ပြသောအရာဖြစ်၍ “စိတ်”ဟူသော ပေးသင့်၏။]

တတော၊ ထိုမှ နောက်၌။ စရဏသင်္ခါတော၊ စရဏဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော။ စိတ္တော၊ ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီကား၌။ အညတရံ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ ဝိစိတ္တံ၊ ထူးဆန်းသော။ (အထူးသဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။) ရူပံ၊ အရုပ်သည်။ နိပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပြီးစီး၏။ တတော၊ ထို မူလအရုပ် ပြီးစီးရာအခါမှ။ ပရံ၊ ၌။ ဣမဿ ရူပဿ၊ ဤ အရုပ်၏။ ဥပရိ၊ အထက်၌။ (အပေါ်က။) ဣဒံ၊ ဤအရုပ်သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေသင့်၏။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ (အောက်က။) ဣဒံ၊ သည်။ ဟောတု၊ ဥဘယပဿေ၊ ၂-ဖက်သော ဘေး၌။ (ဘေး ၂-ဖက်က။) ဣဒံ၊ ဤ အရုပ်သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေသင့်၏။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေတွာ၊ ကြံစည်ပြီး၍။ (စိတ်ကူးပြီး၍။) ယထာ စိန္တိတေန၊ အကြင်အကြင် ကြံစည်အပ်သော။ (အကြင် အကြင် စိတ်ကူးအပ်သော။) ကမေန၊ အစဉ်အားဖြင့်။ သေသစိတ္တရူပနိပ္ပာဒနံ၊ မူလအရုပ်မှ ကြွင်းသော ဆန်းကြယ်သော အရုပ်ကို ပြီးစေခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

[ပန်းချီရေးခြင်း၏ နိဂုံးကိုပြလို၍ ဧဝံ-စသည် မိန့်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ လောကေ၊ ၌။ ဝိစိတ္တံ၊ ထူးဆန်းသော။ (အထူးသဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။) သိပ္ပဇာတံ၊ အတတ်မျိုးသည်။ အတ္တိ၊ ၏။ တံ သဗ္ဗံ၊ ထို အလုံးစုံသော အတတ်မျိုးကို။ စိတ္တေနော၊ စိတ်သည်သာလျှင်။ (အကြောင်းရင်း စိတ်ကသာ။) ကရိယတိ၊ ပြုအပ်၏။

၁။ လေခါပ။ နိပ္ပာဒိကာ။ ။ လိမိယတိ ဧတာယာတိ လေခါ-ရေးသားကြောင်း စုတ်တံ။ လေခါယ+ ဂဟဏံ-လေခါဂ္ဂဟဏံ။ ရဉ္စိယတော၊ ဆေးဆိုးခြင်း(ဆေးရေးခြင်း)။ ရဉ္စနံ။ ဥဇ္ဈောတိယတော၊ တောက်ပစေခြင်း(အရောင်တင်ခြင်း)။ ဥဇ္ဈောတနံ၊ ခြင်း။ နှုတ်ခမ်းနေရာ၌ အနီ၊ မျက်ခုံးမွေးနေရာ၌ အနက် စသည်ဖြင့် ဆေးရောင်တင်ခြင်းကို “ဥဇ္ဈောတနံ” ဟု ဆိုသည်။ ဝတ္တတိ အာဝတ္တတိ၊ လည်တတ် လုံးတတ်၏။ ဣတိ ဝတ္တနံ၊ ရွဲလုံး ပုလဲလုံး စသည်ကို “ဝတ္တနံ”ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ တာနိ+အာဒိ ယေသံတိ လေခါပ။ ဝတ္တနာဒိနိ၊ တေသံ+နိပ္ပာဒိကာ လေခါပ။ နိပ္ပာဒိကာ။

[စိတ္တကရုဏ်တာယ ၊၏။ နိဂုံးကိုပြလို၍၊ ဧဝံ-စသည် မိန့်။]

ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဣမာယ ကရုဏာပိစိတ္တတာယ ဤ ပြုလုပ်အပ်သော အမှု၏ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တဿ တဿ စိတ္တဿ၊ ထိုထို ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီရုပ်ကို။ နိပ္ပာဒကံ၊ ပြီးစေတတ်သော။ စိတ္တမ္ပိ၊ အရင်းခံ စိတ် သည်လည်း။ တထေဝ၊ ထို ပန်းချီရုပ် အတူသာလျှင်။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ဝါ၊ တစ်နည်းကား။ (ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္ဘာဝနာ တစ်နည်းကား။) ယထာ စိန္တိတဿ၊ အကြင်အကြင် ကြံစည်အပ်ပြီးသော။ (အကြင်အကြင်စိတ်ကူးထားသော။) အနဝသေသဿ၊ အကြွင်းမရှိသော အရပ်၏။ အနိပ္ပဇ္ဇတော၊ မပြီးစီးနိုင်ခြင်းကြောင့်။ (စိတ်ကူးသလောက်လက်မမြောက်သောကြောင့်။) တတောပိ၊ ထိုအဆန်းတကြယ် ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ်ထက်လည်း။ စိတ္တမေဝ၊ အရင်းခံစိတ်သည်သာ။ စိတ္တတရံ၊ သာ၍ ဆန်းကြယ်၏။ ...တေန၊ ကြောင့်။ ဘဂဝါ၊ သည်။ ဒိဋ္ဌံ၊ ဝေါဘိက္ခဝေ။ ပ။ စိတ္တတရန္တံ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဟောတော်မူပြီ။ [ဤ ပါဠိတော်သည် “ယထာ စိန္တိတဿဝါ” ဟု တက်လာသော စကား၏ သာဓက ဖြစ်၏။ အနက်ကား- ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဝေါ၊ သင်တို့သည်။ စရဏံ နာမ၊ စရဏံ မည်သော။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော အရပ်ကို။ ဒိဋ္ဌံ၊ မြင်အပ်ဖူးသလော။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ မေးတော်မူပြီ။ ဧဝံ ဘန္တေ၊ မေးတော်မူသည့် အတိုင်းပါဘုရား။ (မြင်အပ်ဖူးပါသည်-ဟူလို။) ဣတိ၊ ဤသို့၊ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ စရဏံ၊ စရဏံ မည်သော။ တမ္ပိ စိတ္တံ၊ ထို ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီရုပ်ကိုလည်း။ စိတ္တေနေဝ၊ စိတ်ဖြင့်သာလျှင်။ စိန္တိတံ၊ ကြံစည်အပ်ပြီ။ (စိတ်ကူးအပ်ပြီ။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ စရဏေန၊ မည်သော။ တေနပိ စိတ္တေန၊ ထိုဆန်းကြယ်သော ပန်းချီရုပ်ထက်လည်း။ စိတ္တယေဝ၊ စိတ်သည်သာ။ (စိတ်ကသာ။) စိတ္တတရံ၊ သာ၍ ဆန်းကြယ်၏။]

၁။ ကရုဏာပိစိတ္တတာယ။ ။ “ကရုဏ ပိစိတ္တတာယ” ဟူသော ဤ ဟိတ်ကို ကြည့်၍ “စိတ္တ ကရုဏာတာယ-ပြုအပ်သော ပန်းချီစသောအမှု (ဂတိ စသောအကျိုး)၏ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟု ရှေးနိဿယ၌ တစ်နည်းပေး၏။ သို့သော် “တဿတဿ စိတ္တဿ နိပ္ပာဒကံ စိတ္တမ္ပိ” ဟူသော နောက်စကားကို ထောက်လျှင် “ပြီးစေတတ်၊ ပြုတတ်သော စိတ်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ဤသို့ အဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့် “စိတ္တကရုဏ ဆန်းကြယ်သောအလုပ် (ပန်းချီရုပ်ဂတိ စသည်၌ အတ္တစွဲက ဆန်းကြယ်ပုံ) ကို ပြုလုပ်တတ်” ဟူသော ကတ္တားအနက်က သာ၍ထင်ရှားရကား ထို ကတ္တားအနက်ကိုသာ ဖော်ထားပါသည်။ ဤနည်း၌ “စိတ္တကရုဏ” ဟု ဆိုလိုလျက် “ကရုဏ” ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ “စိတ္တံ” ဖြစ်သည်ဟု ကြံပါ။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ (ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီဆေးရုပ်ကို ပြုလုပ်တတ်ပုံမှတစ်ပါး ထိုထိုဂတိတို့၌ အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်မှု ပြုလုပ်တတ်ပုံကို ဆိုဦးအံ့။) ဒေဝမနုဿနိရယ (ပေတ) တိရစ္ဆာနဘောဒါသု၊ ဒေဝဂတိ၊ မနုဿဂတိ၊ နိရယဂတိ၊ ပေတဂတိ၊ တိရစ္ဆာနဂတိ အပြားရှိကုန်သော။ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ပေတ” ကျသည်။] ဂတိသု၊ ဂတိ ၅-ပါးတို့၌။ ကမ္မလိင်္ဂသညာ ဝေါဟာရာဒိဘောဒံ၊ ကံ၊ အသွင်သဏ္ဌာန်၊ အမှတ်သညာ၊ အခေါ်အဝေါ် အစရှိသော အပြားရှိသော။ အဇ္ဈတ္တိကံ^၁ ၊ အတ္တကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော။ (လူ့ဖြစ်သော။) ယဒေတံ စိတ္တံ၊ အကြင် ဆန်းကြယ်သော အမှုသည်။ အတ္တိ၊ ၏။ တမ္ပိ၊ ထို ဆန်းကြယ်သော အမှုကိုလည်း။ စိတ္တကတမေဝ၊ စိတ်သည် ပြုအပ်သည်သာ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ကာယကမ္မာဒိဘောဒံ၊ ကာယကံ အစရှိသော အပြားရှိသော။ ဒါနသီလဝီရိယာ သာဓွေယျာဒိ နယပ္ပဝတ္တံ၊ ပေးကမ်းခြင်း၊ သီလဆောက်တည်ခြင်း၊ ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲသူ၏ အဖြစ် အစရှိသော နည်းအားဖြင့် ဖြစ်သော။ ကုသလာကုသလကမ္မံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည်။ စိတ္တနိပ္ပာဒိတံ၊ စိတ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော။ ကမ္မနာနတ္တံ၊ ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏၊ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ စ၊ ဆက်။ ကမ္မနာနတ္တေနေဝ၊ ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ ဘာသု တာသု ဂတိသု၊ ထိုထို ဂတိတို့၌ ။ ဟတ္ထပါဒကဏ္ဍဥရဂီဝါ မုခါဒိသဏ္ဌာနဘိန္န၊ လက်သဏ္ဌာန်၊ ခြေသဏ္ဌာန်၊ နားသဏ္ဌာန်၊ ဝမ်းသဏ္ဌာန်၊ လည်ပင်းသဏ္ဌာန်၊ မျက်နှာသဏ္ဌာန် အစရှိသော ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် ကွဲပြားသော။ လိင်္ဂနာနတ္တံ^၂ ၊ အသွင် သဏ္ဌာန်၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

၁။ အဇ္ဈတ္တိကံ။ ။ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါးကို ယူမည်စိုး၍ “လူ့ဖြစ်သော ၀ဒတိ”ဟု ခိုကာဖွင့်၏။ ဇိဝိတိန္ဒြေနှင့်ဝပ်သော တစ်ကိုယ်လုံးကို “အဇ္ဈတ္တိက”ဟုယူပါ-ဟုလို။

၂။ လိင်္ဂနာနတ္တံ။ ။ “လိင်္ဂ” ဟတ္ထာ ဒိသဏ္ဌာန်”ဟု ဘာဝရုပ်အခန်း၌ လာလတ္တံအတိုင်း လိင်္ဂနာနတ္တံကို “သဏ္ဌာန နာနတ္တံ”ဟု ခိုကာဖွင့်၏။ ဤအဖွင့် အလိုအားဖြင့် “လိင်္ဂနှင့် သဏ္ဌာနကို သဘောတူ”ဟု မှတ်ပါ။ “လိင်္ဂ”ယဿ အတ္တိတိ လိင်္ဂဟု ပြု၍ သရီရ(တစ်ကိုယ်လုံး)ကို အရကောကံပြီးလျှင် ထိုကိုယ်၏နာနတ္တံကို “လိင်္ဂနာနတ္တံ”ဟုလည်း တစ်နည်း ဖွင့်သည်။

ဆိုလိုရင်း။ ။ “အရင်းခံစိတ်၏ ဆန်းကြယ်မှုကြောင့် ကံအမျိုးမျိုး ကွဲပြားရ၏။ ကံ၏ ကွဲပြားမှုကြောင့် ကံအကျိုးပေးရာ ဘဝဂတိတို့၌ လက်မြစ်သော ပုံသဏ္ဌာန်များ ကွဲပြားရ၏။ ပုံသဏ္ဌာန် ကွဲ ပြားမှုကြောင့် ဤသူကား အမ၊ ဤသူကား အထီး (မိန်းမ-ယောက်ျား)ဟု အမှတ်သညာ ကွဲပြားရ၏။ သညာ၏ ကွဲပြားမှုကြောင့် အမ-အထီး (မိန်းမ-ယောက်ျား)ဟု အခေါ်အဝေါ်ကွဲပြားရ၏။ အခေါ်အဝေါ် ကွဲပြားမှုကြောင့် မိန်းမ ဖြစ်ရပါလို၏၊ ယောက်ျား

လိင်္ဂနာနတ္ထတော၊ အသွင်သဏ္ဌာန်၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ယထာဂဟိတသဏ္ဌာနဝသေန၊ အကြင် အကြင်စိတ်ဖြင့် မှတ်ယူအပ်သော ပုံသဏ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့်။ အယံ၊ ဤသူကား။ (ဤသို့ ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသူကား။) ဣတ္ထိ၊ မိန့်မဲတည်း။ (အမတည်း။) အယံ၊ ဤသူကား။ (ဤသို့ ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသူကား။) ပုရိသော၊ ယောက်ျားတည်း။ (အထီးတည်း။) ဣတိ၊ သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ၊ ဖြစ်သော။ သညာယ၊ အမှတ်သညာ၏။ နာနတ္ထံ၊ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သညာနာနတ္ထတော၊ အမှတ်သညာ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သညာနရူပေန၊ အမှတ်သညာအား လျော်သောအားဖြင့်။ ဣတ္ထိတိ ဝါ၊ မိန့်မဟူ၍ လည်းကောင်း။ (အမဟူ၍လည်းကောင်း။) ပုရိသောတိ ဝါ၊ ယောက်ျားဟူ၍လည်းကောင်း။ (အထီးဟူ၍လည်းကောင်း။) ဝေါဟရန္တာနံ၊ ခေါ်ဝေါ်ကြသူတို့၏။ ဝေါဟာရနာနတ္ထံ၊ အခေါ်အဝေါ်၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။

[ကမ္မ လိင်္ဂသညာဝေါဟာရာဒိဘောဒံ-ဟူသော အကျဉ်းသေခံပ စကား၌ ဝေါဟာရတိုင်အောင် အကျယ်ပြုပြီး၍ ယခုအခါ အာဒိ၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဝေါဟာရနာနတ္ထဝသေန ပန” စသည် မိန့်။]

ပန၊ ကား။ (အတိတ်ကံကြောင့် နာနတ္ထ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ပစ္စုပ္ပန်ကံကြောင့် အနာဂတ်၌ နာနတ္ထဖြစ်ပုံကို ဆိုဦးအံ့။) ဝေါဟာရနာနတ္ထဝသေန၊ အခေါ်အဝေါ်၏ ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣတ္ထိ၊ သည်။ ဘဝိဿာမိ၊ ဖြစ်အံ့။ (ဖြစ်ရလို၏။) ပုရိသော၊ သည်။ ဘဝိဿာမိ၊ ခတ္တိယော၊ ခတ္တိယသည်။ ဘဝိဿာမိ၊ ဗြာဟ္မဏော၊ ပုဏ္ဏားသည်။ ဘဝိဿာမိ၊ ဖြစ်အံ့။ (ဖြစ်ရလို၏။) ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့ တောင့်တ၍။ တဿ တဿ အတ္တဘာဝဿ၊ ထိုထို အတ္တဘောကို၊ ဇနကံ၊ ဖြစ်စေတတ်သော။ ကမ္မံ၊ ပစ္စုပ္ပန် ကံကို။ ကရိယတိ၊ ပြုအပ်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဣတ္ထိ ဘဝိဿာမိ-စသည်ဖြင့် တောင့်တ၍ ထိုထို အတ္တဘာဝဇနကံ၏ ပြုအပ်သည့်အတွက်၊ ဝေါဟာရနာနတ္ထတော၊ အခေါ်အဝေါ်၏ ကွဲပြားသည်၏အဖြစ် ကြောင့်။ ကမ္မနာနတ္ထံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ဖြစ်ရပါလို၏၊ ခတ္တိယ ဖြစ်ရပါလို၏” စသည်ဖြင့် တောင့်တ၍ ထိုထိုကံကို ပြုသဖြင့် ရောက်လေရာဘဝ၌ ကံကွဲပြားမှုထပ်၍ ဖြစ်ရပြန်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဂတိကွဲပြားပုံ၊ ထိုထို ဂတိ၌ အပါဒက ဒွိပါဒက စသည် ကွဲပြားပုံ၊ ထိုထို ဥပပတ္တိ၌ ဥစ္စ နိဗ္ဗာန်-စသည် ကွဲ ပြားပုံ၊ ထိုထို အတ္တဘော၌ သုဝဏ္ဏံ ဒုဗ္ဗဏ္ဏံ-စသည် ကွဲပြားပုံ၊ လာဘ အလာဘ-စသည် ကွဲပြားပုံ ဤအလုံးစုံကို ကံ၏အရင်းခံဖြစ်သော စိတ်သည်သာ ပြုအပ်ပါသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

[ပစ္စုပ္ပန်ကံကြောင့် အနာဂတ်ကိုပြုလျက် သံသရာစက်လည်ပုံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ပြလိုရကား “တံပနေတံ” စသည်မိန့်။]

ပန၊ ဆက်။ တံဇေတံ ကမ္မနာနတ္ထံ၊ ထို ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ် သည်။ ယထာ ပတ္တိတံ၊ အကြင်အကြင် တောင့်တအပ်သော။ ဘဝံ၊ ကို။ နိဗ္ဗတ္တောန္တံ၊ ဖြစ်စေလတ်သော်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဂတိဝသေန၊ ဂတိ၏အစွမ်းဖြင့်။ နိဗ္ဗတ္တတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဂတိအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်စေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ကမ္မနာနတ္ထတော၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဂတိနာနတ္ထံ၊ ဂတိ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

စ၊ ဆက်။ ကမ္မနာနတ္ထေနဝ၊ ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ တေသံ၊ တေသံ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ တဿာ တဿာ ဂတိယာ၊ ထိုထို ဂတိ၌။ အပါဒက ဒွိပါဒကာဒိတာ၊ အခြေမရှိသော သတ္တဝါ၊ အခြေ ၂-ချောင်းရှိသော သတ္တဝါ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ (ပညာယတိ-၌ စပ်။) တဿာ တဿာ ဥပပတ္တိယာ၊ ထိုထို အမျိုးစာတ၌။ [နောက်၌ ဖွင့်လတ္တံ့။] ဥစ္စနိစာဒိတာ၊ မြင့်မြတ်သော သတ္တဝါ ယုတ်နိမ့်သော သတ္တဝါ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ၊ ထိုထို အတ္တဘော ၌။ (ထိုထို ဥပပတ္တိ၌။) သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာဒိတာ၊ ကောင်းသော အဆင်းရှိသော သတ္တဝါ မကောင်းသောအဆင်း ရှိသော သတ္တဝါ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ လောကဓမ္မေသု၊ လောကဓံတို့၌။ လာဘာ လာဘာဒိတာ စ^၁ ၊ လာဘ်ရခြင်း လာဘ်မရခြင်း အစရှိ သည်တို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ပညာယတိ၊ ထင်ရှား၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သမ္ပံ၊ သော။ ဒေဝမနုဿနိရယ(ပေတ) တိရုဏ္ဏနဘောဒါသု၊ ကုန်သော။ ဂတိသု၊ တို့၌။ ကမ္မလိင်္ဂသညာ ဝေါဟာရာဒိဘောဒံ၊ သော။ အဇ္ဈိတ္တိကံ၊ သော။ ဧတံစိတ္တံ၊ ဤ ဆန်းကြယ်သော အမှုကို။ စိတ္တေနဝ၊ စိတ်သည်သာ။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁။ အပါဒကပလောဘာဒိတာ။ ။ အာဒိသဒ္ဓါ ၄-ခုတို့ဖြင့် နောက်လာမည့် သုတ်၌ “ဂတိယာ နာနာကရဏံ ပညာယတိ-အပါဒါ ဒွိပါဒါ စတုပ္ပဒါ” စသည်ဝယ် စတုပ္ပဒါစသည်ကို လည်းကောင်း၊ “ဥပပတ္တိယာ ဥစ္စနိစတာ၊ ဟိနပဏိ တတာ” စသည် ဝယ် ဟိန ပဏိတတာ စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တဘာဝေပသုဝဏ္ဏ ဒုဗ္ဗဏ္ဏတာ၊ သုဇာတ သုဇာတတာ” စသည်ဝယ် သုဇာတသုဇာတ စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ လောကဓမ္မေပလောဘာ လာဘော၊ ယဿာ ယဿ” စသည်ဝယ် ယဿ အယဿ စသည်ကိုလည်းကောင်း ယုပါ-ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

သွာယံ (သော+အယံ) အတ္ထော၊ ထို ဆိုအပ်ပြီးသော ဤ အနက်ကို။ (ကမ္မနာနတ္ထ-စသည်ကြောင့် လိင်္ဂနာနတ္ထ-စသည် ဖြစ်ရ၏ဟူသော အနက်ကို။) သံဂီတိ အနာရုဋ္ဌဿ၊ သံဂါယနာ ၃-တန်သို့ မတက်ရောက်သော။ (သံဂါ-ယနာ မတင်အပ်သော။) ဣမဿ သုတ္တဿ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော သုတ်၏။ ဝဿေန၊ ဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဟိ၊ သာဓက-ကား။ ကမ္မနာနတ္ထ။ပ။ သုခဒုက္ခေတိ၊ ကမ္မနာနတ္ထ။ပ။ သုခဒုက္ခေ ဟူသော။ ဧတံ(သုတ္တံ)၊ ဤ ပါဠိတော်ကို။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ကမ္မနာနတ္ထပုထုတ္တပုဿောဒ ဝဝတ္ထာနဝဿေန^၁ ၊ ကံ၏ မတူ ထူးခြားသည်၏ အဖြစ်၊ ကံ တစ်မျိုးတစ်မျိုး၏ များသည်၏အဖြစ်၊ တစ်ခုတစ်ခုသော အစု၏ ကွဲ ပြားပုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ လိင်္ဂနာနတ္ထ။ပ။ ဝဝတ္ထာနံ၊ အသွင်သဏ္ဌာန်၏ မတူထူးခြားသည်၏ အဖြစ်၊ အသွင်သဏ္ဌာန် တစ်မျိုးတစ်မျိုး၏ များသည်၏အဖြစ်၊ တစ်ခုတစ်ခုသောအစု၏

၁။ ကမ္မ။ပ။ဝဝတ္ထာနဝဿေန။ ။ နာနတ္ထ၊ ပုထုတ္တ၊ ပဿောဒ ဤ ၃-မျိုးတို့၏ အဓိပ္ပာယ်အထူးကို ဋီကာအတိုင်း သိရ၏။ ဝိသဒိသဘာဝတာ နာနတ္ထံ-တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မတူသည်၏အဖြစ်ကို “နာနတ္ထံ”ဟုခေါ်၏။ နာနာ၊ မတူသော (ကွဲပြားသော) ကံစသည် တို့၏+ဘာဝေါ၊ သည်။ (ကုသိုလ်ကံနှင့် အကုသိုလ်ကံတို့၏ မတူခြင်းသည်။) နာနတ္ထံ၊ မည်၏။

၁။ ပုထုတ္တ။ ။ “ဗဟုပ္ပကာရတာ ပုထုတ္တံ”နှင့်အညီကုသိုလ်၏လည်းဒါန သီလစသည် ကာယသုစရိုက်-စသည်အားဖြင့် များသည်၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်ကံ၏လည်း မစ္ဆရိယ-စသည် ကာယသုစရိုက်-စသည်အားဖြင့် များသည်၏အဖြစ် (များခြင်းသည်လည်းကောင်း ပုထုတ္တမည်၏။ ပုထုနော၊ များသောကံ၏+ဘာဝေါ၊သည်။ (များခြင်းသည်) ပုထုတ္တံ၊ မည်၏။

၁။ ပဿောဒ။ ။ “ဧကေကဿ ပကာရဿ+ ဘောဒေါ ပဘောဒေါ” နှင့်အညီ တစ်ပါးတစ်ပါးသော ဒါန သီလ-စသော အစု၊ မစ္ဆရိယ-စသော အစု၏+အနုဒါန ပါနုဒါန- စသော အားဖြင့် လည်းကောင်း ပါဏာတိပါတ ဝိရတိ စသော သုစရိုက်အား ဖြင့်လည်းကောင်း ပြားခြင်း၊ အာဝါသမစ္ဆရိယ-စသော အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပါဏာတိပါတ-စသော သုစရိုက်အားဖြင့် လည်းကောင်း ပြားခြင်းသည် “ပဿောဒ” မည်၏။ [လိင်္ဂနာနတ္ထ စသည်၊ သညာနာနတ္ထ စသည်၊ ဝေါဟာရနာနတ္ထ စသည်ကိုလည်း ဤ ကမ္မနာနတ္ထ စသည်ကို နည်းမှီး၍ သိပါ။]

၁။ ဝ ဝတ္ထာန။ ။ ဝိ+အဝ+ ထာန-အသီးအသီး+ဆိုင်ရာတွင် ပါဝင်၍+ တည်ခြင်း ကို “ဝဝတ္ထာန”ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ပါဝင်တည်နေလျှင် သဘောမတူသော တရားနှင့် မရောဘဲသီးသန့်တည်နေခြင်း ဖြစ်ရကား ထိုသို့ သီးသန့်တည်နေခြင်းကိုပင် “ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝဝတ္ထာနကို “ဝဝတ္ထိတတာ ဝိနိစ္ဆိတတာ”ဟု ဋီကာဖွင့် သည်။

ကွဲပြားပုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ ဘဝတိ၏။ လိင်္ဂနာနတ္ထ။ပ။
 ဝသေန၊ ဖြင့်။ သညာနာနတ္ထ။ ပ။ဝဝတ္ထာနံ၊ အမှတ်သညာ၏ မတူထူးခြားသည်၏
 အဖြစ်၊ အမှတ်သညာ တစ်မျိုး တစ်မျိုး၏ များသည်၏အဖြစ်၊ တစ်ခုတစ်ခုသော
 အစု၏ ကွဲပြားပုံကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ ဘဝတိ၊ ၏။
 သညာ။ပ။ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝေါဟာရ။ပ။ ဝဝတ္ထာနံ၊ အခေါ်အဝေါ်၏ မတူ
 ထူးခြားသည်၏အဖြစ်၊ အခေါ်အဝေါ် တစ်မျိုး တစ်မျိုး၏ များသည်၏အဖြစ်၊
 တစ်ခုတစ်ခုသော အစု၏ ကွဲပြားပုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။
 ဘဝတိ၊ ၏။ ဝေါဟာရ။ပ။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ကမ္မ။ပ။ ဝဝတ္ထာနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ မတူ
 ထူးခြားသည်၏အဖြစ်၊ ကံ တစ်မျိုးတစ်မျိုး၏ များသည်၏ အဖြစ်၊ တစ်ခုတစ်ခုသော
 အစု၏ ကွဲပြားပုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ ဘဝတိ၊ ၏။

ကမ္မနာနာကရဏံ^၁ ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးကို ။
 ပဋိစ္စ၊ စွဲမှီ၍။ သတ္တာနံ၊ နောက်ဘဝ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော သတ္တဝါတို့၏။ ကတိယာ၊
 အနာဂတ် ကတိ၌။ နာနာကရဏံ၊ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးသည်။ ပညာယတိ၊
 ထင်ရှား၏။ အပဒါ၊ အခြေမရှိသော သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ ဒွိပဒါ၊ ခြေ
 ၂-ချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း။ စတုပ္ပဒါ၊ အခြေ ၄-ချောင်းရှိ
 သော သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ ဗဟုပ္ပဒါ စ၊ များသော အခြေရှိသော
 သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ ရူပိနော၊ ရုပ်သာရှိသော သတ္တဝါတို့သည်
 လည်းကောင်း။ (အသညသတ်ကို ရည်ရွယ်သည်။) အရူပိ နော၊ နာမ်သာရှိသော
 သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ (အရူပဘုံသားကို ရည်ရွယ်သည်။) သညိနော၊
 သညာရှိသော သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ (နောက် ၂-မျိုးမှ ကြွင်းသော
 အားလုံးကို ရည်ရွယ်သည်။) အသညိနော၊ သညာမရှိသော သတ္တဝါတို့သည်
 လည်းကောင်း။ (အသညသတ်ကို ရည်ရွယ်သည်။) နေဝသညိနာသညိနော၊ နေဝ

၁။ ကမ္မနာနာကရဏံ ။ ရှေ့၌ “ကမ္မနာနတ္ထ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ကံသည်
 အတိတ်ကံတည်း။ ထို ရှေးကံကြောင့် ယခုပစ္စုပ္ပန်၌ လိင်္ဂ၊ သညာ၊ ဝေါဟာရနာနတ္ထ-
 စသည်ဖြစ်၏။ ထိုဝေါဟာရနာနတ္ထကြောင့် ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ကံကို “ကမ္မနာနတ္ထ ပုထုတ္တပု
 ဘေဒဝဝတ္ထာနံ ဘဝတိ”၌ ကမ္မပုဒ်ဖြင့် ဖြစ်၏။ “ကမ္မနာနာကရဏံပဋိစ္စ” စသော ပါဠိဖြင့်
 အနာဂတ်ဘဝ၌ လိင်္ဂ-စသည်ဖြစ်ပုံကို ဖြစ်၏။ ဤသို့ ပြသဖြင့် သံသရာ (ခန္ဓာအစဉ်) မပြတ်
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လည်ပတ်ပုံကို ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။

သညိနာသညိ သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ (နေဝသညာ နာသညာယတန သတ္တဝါကို ရည်ရွယ်သည်။ ပညာယန္တိ။)

ကမ္မနာနာကရဏံ၊ ကို။ ပဋိစ္စ၊ ဤ။ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ ဥပပတ္တိယာံ ၊ ကံကြောင့်ဖြစ်ရသော ဇာတ်၌။ နာနာကရဏံ၊ သည်။ ပညာယတိ။ ဥစ္စနိစတာ၊ အထက်တန်းသတ္တဝါ၊ အောက်တန်း သတ္တဝါတို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ဟိနပဏိတတာ၊ ယုတ်ညံ့သော သတ္တဝါ၊ မွန်မြတ်သော သတ္တဝါတို့၏အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ သုဂတဒုဂ္ဂတတာ၊ သုခသို့ ရောက်သူတို့၏ အဖြစ်၊ ဒုက္ခသို့ ရောက်သူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ (ကြွယ်ဝသူတို့၏အဖြစ်၊ ဆင်းရဲသူတို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။) ပညာယတိ၊ ၏။ ကမ္မနာနာ ကရဏံ၊ ကို။ ပဋိစ္စ၊ ဤ။ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ အတ္တဘာဝေ၊ ၌။ နာနာကရဏံ၊ သည်။ ပညာယတိ၊ ၏။ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏတာ၊ ကောင်းသော အဆင်းရှိသူတို့၏ အဖြစ်၊ မကောင်းသော အဆင်းရှိသူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ (လှသူတို့၏ အဖြစ်၊ မလှသူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။) သုဇာတ ဒုဇ္ဇာတတာ၊ ကောင်းစွာဖြစ်သူတို့၏အဖြစ် မကောင်းသဖြင့် ဖြစ်သူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ (အရပ်အလုံး ကောင်းသူတို့၏အဖြစ်၊ အရပ်အလုံး မကောင်းသူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ တစ်နည်း-လက်ခြေစသော ရုပ်လက္ခဏာအားဖြင့် ကောင်းသူတို့၏ အဖြစ်၊ မကောင်းသူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။) သုသဏ္ဌိတဒုဿဏ္ဌိတတာ၊ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ကောင်းသော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသူတို့၏ အဖြစ် မကောင်းသော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသူတို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ပညာယတိ၊ ၏။ ကမ္မနာနာကရဏံ၊ ကို။ ပဋိစ္စ၊ ဤ။ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ လောကဓမ္မေ၊ လောကဓံ၌။ (လာဘာလာဘော-စသည်ကား လောကဓမ္မ၏ သရုပ်ပြ။) လာဘာလာဘော၊ လာဘ်ရခြင်း လာဘ် မရခြင်း၌ လည်းကောင်း။ ယသာယသေ၊ အခြွေအရံရှိခြင်း အခြွေအရံမရှိခြင်း၌ လည်းကောင်း။ ဤ၌ ပရိဝါရယသ-ကိုသာ ယူ၊ ကိတ္တိယသ-ကို နောက်ဒုကဖြင့် ယူလတ္တံ့။] နိန္ဒာပသံသာယံ၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်း ချီးမွမ်းခြင်း၌လည်းကောင်း။ သုခဒက္ခေ၊ ချမ်းသာခြင်း ဆင်းရဲခြင်း၌လည်းကောင်း။ နာနာကရဏံ၊ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးသည်။ ပညာယတိ။

၁။ ဥပပတ္တိ။ ။ ဂတိ ၅-မျိုးတွင် ထိုထို ဂတိ၌ဖြစ်သော အမျိုးဇာတ်ကို “ဥပပတ္တိ” ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဥပပတ္တိတိ ဂေါမဟိံသာဒိ (တိရစ္ဆာနဂတိအတွက် နာနာကရဏ ဖြစ်ပုံ)၊ ဓတ္တိယာဒိ (မနုဿ ဂတိအတွက် နာနာကရဏ ဖြစ်ပုံ) စာတုမဟာရာဇိကာဒိ (ဒေဝ ဂတိအတွက် နာနာကရဏ ဖြစ်ပုံ) ဥပပတ္တိယော”ဟု ဖွင့်သည်။ ထို ဥပပတ္တိတို့၏ ဥစ္စနိစ-စသည်ဖြစ်ပုံကို ဋီကာအဖွင့် ကြည့်ပါ။

အပရိစ္ဆိာဒံ ၊ အခြားသော သုတ်ကိုလည်း။ (အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်မှု၏ စိတ်သည် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော အခြားသုတ်ကိုလည်း။) ဘဂဝတော၊ သည်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။) ကမ္မတော၊ ပ။ ဟိန ပဏီတတာယာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ကမ္မတော၊ အရင်းခံ ကံကြောင့် လည်းကောင်း။ လိင်္ဂတောစေ၊ နီးကပ်သော လိင်္ဂကြောင့် လည်းကောင်း။ လိင်္ဂသညာ၊ လိင်္ဂကြောင့်ဖြစ်သော အမှတ်သညာတို့သည်။ ပဝတ္ထရေ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [ရှေးနိဿယ၌ “လိင်္ဂသညာ၊ လိင်္ဂ၌ဖြစ်သော သညာတို့သည်”ဟု ပေးသည်။] တစ်နည်း-ကမ္မတော၊ ကံကြောင့် လည်းကောင်း။ လိင်္ဂတောစေ၊ လိင်္ဂကြောင့် လည်းကောင်း။ လိင်္ဂသညာ၊ အသွင်သဏ္ဌာန် အမှတ်သညာတို့သည်။ ပဝတ္ထရေ၊ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ကုန်၏။ သညာတော၊ သညာကြောင့်။ အယံ၊ ဤကဲ့သို့ အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိသူသည်။ ဣတ္ထိ၊ မိန်းမတည်း။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့ လည်းကောင်း။ အယံ ၊ သည်။ ပုရိသော၊ တည်း။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့ လည်းကောင်း။ ဘောဒံ၊ ဝေါဟာရ၏ ကွဲပြားခြင်းသို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။

လောကော၊ သတ္တလောကသည်။ ကမ္မုနာ၊ ကံကြောင့်။ ဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။ ပဇာ၊ ၊ သတ္တဝါအပေါင်းသည်။ ကမ္မုနာ၊ ကြောင့်။ ဝတ္တတိ၊ ၏။ ယာယတော၊

၁။ အပရိစ္ဆိာဒံ ။ “တထာ ယဒေတံပ။ အဇ္ဈတ္တိကံ စိတ္တံ၊ တံပိ၊ စိတ္တကတမေ” ဟူသော စကားကိုပင် သာဓကဖြင့် ပြီးစေလို၍ “ကမ္မတော လိင်္ဂတော” စသော သုတ်တစ်မျိုးကိုလည်း ထုတ်ပြန်သည်။

မေးဖွယ်။ ။ “ကမ္မတော လိင်္ဂတော” စသော သုတ်၌ “စိတ်” မပါဘဲလျက် ထိုသုတ်က လိင်္ဂ- စသည်တို့၏ စိတ္တကတအဖြစ်ကို အဘယ်သို့ ပြီးစေနိုင် (သဓကဖြစ်နိုင်) ပါသနည်း ဟုမေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ထိုသုတ်၌ ကမ္မတော စသည်ဖြင့် ကံ-စသည်ကြောင့် လိင်္ဂ-စသည် ဖြစ်ပုံကို ပြထားသော်လည်း ထိုကံသည် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ရကား ထို ဂါထာသုတ်သည် လိင်္ဂ-စသည်တို့၏ စိတ္တကတအဖြစ်ကို ပြီးစေနိုင် (သာဓကဖြစ်နိုင်) ပါသည်။ [“အပရိစ္ဆိာဒံ ။ ပ။ သာဓေတိ” ဟူသော ဋီကာကိုကြည့်ပါ။]

ကမ္မတော၊ ပ။ ပဝတ္ထရေ။ ။ ဋီကာ၌ ၂-နည်း ဖွင့်ထား၏။ ပထမနည်း၌ လိင်္ဂသညာကို “လိင်္ဂတော+ပဝတ္ထာ+သညာ လိင်္ဂသညာ”ဟု တဖျရီသံပြုပါ။ လိင်္ဂသညာတို့သည် အရင်းခံ အကြောင်းဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်းကောင်း။ နီးကပ်သော အကြောင်းဖြစ်သော လိင်္ဂကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။ ဒုတိယနည်း၌ လိင်္ဂသညာ စ လိင်္ဂသညာ”ဟု ဒွန်သမာသံပြုပါ။ ယထာသင်္ချနည်းလည်း ယူပါ။ “ကံကြောင့် လိင်္ဂဖြစ်၊ လိင်္ဂကြောင့် သညာ ဖြစ်သည်” ဟူလို။

၂။ ပဇာ။ ။ ကမ္မတော ပကာရေန ဇာယတိတိ ပဇာ-ကံကြောင့် အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့် ဖြစ်ရ၏။ ဣတိ ပဇာ။ ရှေ့ပါဒ-က လောကောကိုပင် “ပဇာ” ဟု

သွားသော။ ရထဿ၊ ရထား၏။ အာဏီ။ နားပန်းစောင့် မယ်နုသည်။ (နိဗ္ဗန္တနာ၊ ဘီးမကျွတ်အောင် ဖွဲ့ထားတတ်သည်။ ဟောတိ) ဣဝ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) သတ္တာ၊ သတ္တဝါတို့သည်။ ကမ္မနိဗ္ဗန္တနာ၊ ကံ-ဟူသော အဖွဲ့ရှိကုန်၏။ [သံသရာမှ ကျွတ် လွတ် မသွားအောင် ကံက ဖွဲ့ထားတတ်သည်-ဟူလို- မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဗြာဟ္မဏဝဂ်၊ ဝါသေဋ္ဌသုတ်။]

ကမ္မေန၊ ကုသိုလ်ကံကြောင့်။ ကိတ္တိ၊ ကျော်စောခြင်းကို လည်းကောင်း။ (မျက်ကွယ် ချီးမွမ်းခြင်းကို လည်းကောင်း။) ပသံသံ၊ မျက်မှောက် ချီးမွမ်းခြင်းကို လည်းကောင်း။ လဘတေ၊ ရ၏။ ကမ္မေန၊ အကုသိုလ်ကံကြောင့်။ ဇာနိ၊ စ၊ ဆုံးရှုံး ပျက်ပြားခြင်းကို လည်းကောင်း။ [ဇာဓာတ်၊ တိ-ပစ္စည်း၊ တိ-ကို နိပြု။] ဝဇေ၊ သတ်ပုတ် ညှဉ်းဆဲခြင်းကို လည်းကောင်း။ ဗန္တံ၊ နောင်ဖွဲ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ (လဘတေ၊ ခံရ၏။) တံ ကမ္မနာနာကရဏံ၊ ထို ကံကြောင့် ဖြစ်သော အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးကို။ ဝိဒိတွာ၊ သိရ၍။ ဝါ၊ သိရပါလျက်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ လောကေ၊ ၌။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒေ၊ ဆိုနိုင် ပါတော့အံ့နည်း။ [ကထာဝတ္ထု၊ သတ္တရသမဝဂ်၊ သဗ္ဗမိဒ် ကမ္မတောတိ-ကထာ။] ...ဓာဝဏ၊ သုဘာလုလင်။ သတ္တာ၊ တို့သည်။ ကမ္မဿကာ၊ ကံဟူသော မှီရာ

ဖွင့်၏။ လောကအရ သတ္တလောက ယူပါ-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် နောက်ပါဒသည် ရှေ့ပါဒ၏ အဖွင့်တည်းဟု မှတ်ပါ။ [“ဝတ္ထတိ”၌ ဆန်းကြောင့်ဒိယ-ဟု ရှေးနိဿယ ဆုံးဖြတ်၏။]

၁။ အာဏီ။ ။ ဒိဝါဒိ အဏ-ဓာတ်သည် ဇီဝန=အနက်ကို ဟော၏။ ရထား၏ စက်ဘီးသည် နားပန်းစောင့် မယ်နုကြောင့် ကျွတ်မကျဘဲ အသက်ရှည်ရသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အဏုတေ အနေနာတိအာဏီ”ဟု ပြု။ ဣဏံပစ္စည်း၊ ပုလ္လိင်ဟု လည်းကောင်း၊ ဤ-ပစ္စည်း ထပ်၍သက်လျှင် “အာဏီ” ဣတ္ထိလိင်ဟု လည်းကောင်း ထောမနိမိ ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “အာဏီ+နိဗ္ဗန္တနာ”ဟု ဖြစ်စေ “အာဏီ+ နိဗ္ဗန္တနာ”ဟု ဖြစ်စေ ရှိသင့်သည်။

၂။ တံ ကမ္မနာနာကရဏံ။ ။ “ကမ္မတော နိဗ္ဗတ္တနာနာကရဏံ”ဟု ဖွင့်၏။ နိဗ္ဗတ္တ အလယ်ပုဒ် ကျေ။ “ကမ္မတော+နိဗ္ဗတ္တ နာနာကရဏံ”ဟု ပြု။ “ကမ္မဇေဟိ အနုမိယမာနံ ကမ္မဿေဝ ဝါ နာနာကရဏံ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်၏။ “ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကိတ္တိပသံသာ-စသော အကျိုးထူးပုံကို ဖြင်သဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်သော ကံ၏ အထူး” ဟူ၍ “ကမ္မဿ+နာနာကရဏံ”ဟု ပြု။ ဧဝဖြင့် အကမ္မနိဗ္ဗတ္တကို ကန့်။

၃။ ကမ္မဿကာ။ ။ ဋီကာ၌ “ကမ္မဿယာ”ဟု ဖွင့်၏။ ကစ္ဆည်းဝုတ္တိ ခေါ်သောစ-၌ “သကေ=သယေ”ကဲ့သို့ ယ-ကို က-ပြု။ ကမ္မမေဝ+သယော ယေသံ-တိ ကမ္မဿယာ။ “သယာ၌ သိဓာတ်သည် ဩမှ လာသောကြောင့် ရ-ပျောက်၍ ခွေးဘော်ရောက်ရသည်။

ရှိကုန်၏။ (တစ်နည်း) ကံဟူသော ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။ ကမ္မဒါယာဒါ၊ ကံ၏ အမွေခံ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ကမ္မယောနီ^၁ ၊ ကံဟူသော အကြောင်းရှိကုန်၏။ ကမ္မဗန္ဓု။ ကံဟူသော ဆွေမျိုး ရှိကုန်၏။ ကမ္မပဋိဿရဏာ၊ ကံဟူသော လဲလျောင်းရာ ရှိကုန်၏။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ သတ္တေ၊ သတ္တဝါတို့ကို။ ဝိဘဇေတိ၊ ဝေဖန်၏။ ဟိန ပဏီတတာယ^၂ ၊ ယုတ်ညံ့သူ၏ အဖြစ် မွန်မြတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ။ ယဒိဒံ(ဝိဘဇနံ၊ အကြင် ဝေဖန်ခြင်းကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီး။ တံ၊ ထို ဝေဖန်ခြင်းကို။ အညော၊ ကံမှ တစ်ပါးသော။ ကောစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သည်။ နကရောတိ ၊ ပြုသည်မဟုတ်။) [ဥပရိပဏိ၊ စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ်။]

^၁ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဣမာယ ကရဏစိတ္တတာယပိ၊ ဤပြုအပ်သော အကျိုး၏ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း။ စိတ္တဿ၊ အကြောင်းရင်း စိတ်၏။ စိတ္တတာ၊ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ သဗ္ဗာနိပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတာနိ ဝိစိတြာနိ၊ ဤ ဆန်းကြယ်သော

ဥပရိပဏိ၊ သုဘသုတ်-အဋ္ဌကထာ၌ကား “ကမ္မံ+ဧတေသံသကံ (အတ္တနော ဘဏ္ဍကံ)”ဟု ထုံးစံအတိုင်းပင် ဖွင့်သည်။] ဒါယာဒါ၌ “ဒါတဗ္ဗောတိ ဒါယော (ဒါဓာတ်၊ ဏ)” ဒါယံ+အာဒိ ယန္တီတိ ဒါယာဒါ၊ ကမ္မဿ+ ဒါယာဒါ ကမ္မဒါယာဒါ” ဟုပြု။

၁။ ကမ္မယောနီ။ ။ အဘိဓာန်၌ လာသော ယောနိ-သဒ္ဒါအနက်တို့တွင် အဏ္ဍဇ ယောနိ-စသည်၌ ခန္ဓကောဋ္ဌာသ-အနက်ကို ဟော၏။ ဤ၌ကား ဟောတုအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “အတ္တဘာဝ ပဋိလာဘနိမိတ္တံ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ဖလံ သဘာဝတော ဘိန္နုပိအဘိန္နံ ဝိယ ယဝတိ မိဿိတံ ဟောတိ ဧတေနာတိ ယောနိ-အကျိုးသည် အချင်းချင်းကွဲပြားသော်လည်း မကွဲသကဲ့သို့ ရောနှောကြောင်းဖြစ်သော အကြောင်း”ဟု သုဘသုတ် ဋီကာဖွင့်၏။ “ယု-မိဿနေ”ဟူသော ဓာတ်၊ ကမ္မံ+ယောနိ ဧကေသံတိ ကမ္မယောနိ(ဗဟုဝုစံ)။ ကမ္မဗန္ဓု၌ ဗန္ဓုဓာတ် ဥပစ္စည်းဖြင့် “ဗန္ဓု” ဟု ဖြစ်၏။ ဗန္ဓုတိ၊ ချစ်ခင်ခြင်း အစေးဖြင့် ပွဲ့ထားတတ်၏။ ဣတိ ဗန္ဓု။ “ကမ္မံ+ဗန္ဓု ဧကေသံတိ ကမ္မဗန္ဓု”ဟု ပြု။

၂။ ယဒိဒံ ဟိနပဏီတတာယ။ ။ ယံဣဒံ “တွံ ဟိနောဘဝံ၊ တွံပဏီတော။ပ။ ဧဝံ ဟနပဏီတတာယ” ဝိဘဇနံကတံ၊ န အညော ကောစိကရောတိ၊ ကမ္မဗေဝ ဧဝံ သတ္တေဝိဘဇေတိတိ အတ္တော။ -ဥပရိပဏိ၊ သုဘသုတ်-အဋ္ဌကထာ။

၃။ ဧဝံပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ “စိတ္တကရဏတာယ စိတ္တံ”ဟူသော စကားကို နိဂုံးချုပ်လို၍ ဧဝံ-စသည်မိန့်။ ကရဏစိတ္တ-ပြုအပ်သော အကျိုး၏ ဆန်းကြယ်ပုံကို ထောက်၍ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော စိတ်၏ဆန်းကြယ်ပုံကို ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် သိနိုင်ပါသည်- ဟူလို။ ကရဏ စိတ္တတာယဝိ၌ ပိကား ဧဝံ တာဝံ စိတ္တတာယ စိတ္တံ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ္တတာယကို ပေါင်းသည်။ ဤ၌ ကရဏစိတ္တတာယကို ကြည့်၍ ကထံ စိတ္တကရဏတာယ တုန်းက စိတ္တကရဏတာယကိုလည်း “ပြုအပ်သောအကျိုး၏ ဆန်းကြယ်သည်အဖြစ်ကြောင့်” ဟု ရှေးနိဿယတို့၌ တစ်နည်းပေးကြသည်။

အမှုတို့ကို။ (ပန်းချီကား၊ ကမ္မ-စသည်တို့၏ ဆန်းကြယ်မှုတို့ကို။) စိတ္တေနော၊ စိတ် သည်သာ။ ကတာနိ၊ ပြုအပ်ကုန်ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ အလဒ္ဓောကာသဿ^၁ ၊ မရအပ်သော အကျိုးပေးခွင့်ရှိသော။ (အကျိုးပေးခွင့်မရသော။) စိတ္တဿ၊ ကမ္မဝိညာဉ် ဟူသော စိတ်၏။ ဝါ၊ ပန၊ သည်သာမကသေး။ ယံ၊ အကြင် ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်သည်။ အဝသေသ ပစ္စယဝိကလံ^၂ ၊ ကြွင်းသော အကြောင်းတို့မှ ချို့တဲ့၏။ တဿ၊ ထို ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်၏။ ဧကစ္စ စိတ္တကရဏဘာဝတော^၃ ၊ အချို့သော ဆန်းကြယ်မှုကို ပြုခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (စိတ္တမေဝ စိတ္တတရံ-၌ စပ်) စိတ္တေန၊ သည်။ ကတံ၊ ပြုအပ်သော။ အဇ္ဈိတ္တိကံ၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်သော။ ယဒေတံ စိတ္တံ၊ အကြင် ဆန်းကြယ်သော အမှုကို။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ တတောပိ၊ ထို ဆန်းကြယ်သော အမှုထက်လည်း။ စိတ္တမေဝ၊ စိတ်သည်သာ။ စိတ္တတရံ၊ သာ၍ ဆန်းကြယ်၏။

တေန၊ ကြောင့်။ ဘဂဝါ၊ သည်။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ။ပ။ စိတ္တတရန္တိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တိရစ္ဆာနဂတာ၊ တိရစ္ဆာန် ဖြစ်ကုန်သော။ ဣဒံ(ဣမေ) ပါဏာ၊ ဤ သတ္တဝါတို့သည်။ စိတ္တာ ယထာ၊ ဆန်းကြယ်ကုန် သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ (တိရစ္ဆာန်တို့လောက်။) စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော။ အညံ၊ တိရစ္ဆာန်အပေါင်းမှ

၁။ အလဒ္ဓောကာသဿ။ ။ အလဒ္ဓော+ သြကာသော (အကျိုးပေးခွင့်) ယေနာတိ အလဒ္ဓောကာသော။ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အခြားကံက တားမြစ်သောကြောင့် ဖြစ်စေ၊ မိမိ အကျိုးမပေးနိုင်ရာ ဘုံဌာန၌ ပုဂ္ဂိုလ်က ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်စေ အကျိုးပေးခွင့် မရသော ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်ကို “အလဒ္ဓောကာသ”ဟု ဆိုသည်။

၂။ အဝသေသ ပစ္စယဝိကလံ။ ။ အပရာပရိယ ဝေဒနိယ-ကံသည် ဂတိ-ကာလ-ဥပမိ-ပယောဂ ဟူသော အကြောင်းစုံညီမှ အကျိုးပေးနိုင်၏။ ထိုသို့ အကြောင်းမစုံညီသော ကံစိတ်ကို “အဝသေသ ပစ္စယဝိကလ”ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ အလဒ္ဓောကာသနှင့် အဝသေသ ပစ္စယဝိကလ အထူးကို သိပါ။ ဧ

မဓုဋီကာ။ ။ ဧတ္ထ စ ကာလဂတိဝသေနော အလဒ္ဓောကာသတာ၊ ကာလဂတိ ပယောဂ ဥပမိသမ္ဘိတာနံ စတုနံ ပစ္စယာနံ ဝေကလ္လဝသေန အဝသေသ ပစ္စယဝေကလ္လတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ ... ပဌမော ဝါ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယ ကမ္မဝေသန ဝုတ္တော၊ ဒုတိယော အပရာပရိယ ကမ္မဝိညာဏဝသေနာတိ အယ မေတေသံ ဝိသေသော။

၃။ ဧကစ္စစိတ္တ ကရဏဘာဝတော။ ။ ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော ထိုစိတ် ၂-မျိုးသည် အကျိုး မပေးနိုင်ရကား ထိုစိတ်များ ပြုအပ်သော အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်မှု မရှိတော့။ သို့ဖြစ်လျှင် စိတ်ဝိညာဉ်သည်သာ အဖြစ်များ၍ အကျိုးဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်မှုက စိတ်ဝိညာဉ် ဖြစ်သလောက် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိကဆန်းကြယ်မှုထက် စိတ်၏ ဆန်းကြယ်မှုက သာလွန်သည်ဟု ဆိုရသည်။ [“နာဟံဘိက္ခဝေ” စသည်ကား ခန္ဓဝဂ္ဂသယုတိ၊ ပုပ္ဖဝဂ်၊ ဒုတိယ ဂဒ္ဒုလဗဒ္ဒ-သုတ် ပါဠိတော်တည်း။]

တစ်ပါးသော။ ဧကနိကာယမ္ပိ၊ တစ်ခုသော အပေါင်းကိုလည်း။ အဟံ၊ ငါဘုရားသည်။ န သမနုပဿာမိ၊ မြင်တော်မမူ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တိရစ္ဆာန ဂတေတိ၊ တိရစ္ဆာန် ဖြစ်ကုန်သော။ တေဟိပိ ပါဏေဟိ၊ ထို သတ္တဝါတို့ထက်လည်း။ စိတ္တိယေဝ၊ သည်သာ။ (စိတ်ကသာ။) စိတ္တတရံ၊ သာ၍ ဆန်းကြယ်၏။

[ကျမ်းဆရာတို့သည် အသုံးများသော ပုဒ်ကိုအကျယ်တဝင့် ဖွင့်လေ့ရှိသည့် အားလျော်စွာ ဤ၌အသုံးများသော စိတ္တံ ပုဒ်ကို အကျယ် ဖွင့်ပြီး၍ ယခုအခါ အသုံးများသော ဥပ္ပန္နံပုဒ်ကို အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဥပ္ပန္နံ”စသည် မိန့်။]

ဥပ္ပန္နံ ဟောတိတိ ဧတ္ထ၊ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူသော ဤပါဒ်၌။ (ဥပ္ပန္နံ-၌ စပ်။) ဝတ္တမာနုပုန္နံ။ လဒ္ဓဝသေန၊ ဝတ္တမာနုပုန္နံ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ သြကာသကတုပ္ပန္နံ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံတို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဥပ္ပန္နံ နာမ၊ ဥပ္ပန္နံမည်သည်။ အနေကပ္ပဘောဒံ၊ တစ်ပါးမက များသော အပြားရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထိုဥပ္ပန္နံတို့တွင် သဗ္ဗမ္ပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော။ ဥပ္ပာဒရာဘင်္ဂသမီဂိသင်္ခါတံ၊ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်းနှင့်ပြည့်စုံသည်ဟု ဆိုအပ်သော သင်္ခတံ တရားသည်။ ဝတ္တမာနုပုန္နံ နာမ၊ ဝတ္တမာနုပုန္နံမည်၏။ (ဖြစ်ဆဲဥပ္ပန္နံမည်၏။)

အာရမ္မဏရသံ၊ အာရုံ၏ အရသာကို။ အနုဘာဝိတွာ၊ ခံစားပြီး၍။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်လေပြီးသော။ အနုဘူတာပဂတသင်္ခါတံ၊ အနုဘူတာပဂတဟု ဆိုအပ်သော။ (အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားပြီး၍ ကင်းပြီဟု ဆိုအပ်သော။) ကုသလာ ကုသလံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်သည်လည်းကောင်း။ ဥပ္ပာဒါဒိတ္တယံ၊ ဥပါဒ် အစရှိသော ဥပါး

၁။ သဗ္ဗမ္ပိပ။ ဝတ္တမာနုပုန္နံ နာမ။ ။ ဥပါဒ်၊ ဌိ၊ ဘင် အနိက်၌ ဖြစ်ဆဲတရားသည် “ဝတ္တမာနုပုန္နံ” မည်၏။ “ဝတ္တတိတိ ဝတ္တမာနံ”ဟု လည်းကောင်း၊ နောက်၌ပြမည့် ဝစနတ္ထအတိုင်း “ဥဒ္ဓံ+ပန္နံတိ ဥပ္ပန္နံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဝတ္တမာနံ စ+တံ+ ဥပ္ပန္နံ စာတိ ဝတ္တမာနုပုန္နံ”ဟု လည်းကောင်း ဝစနတ္ထ ပြပါ။ ဥဒ္ဓံသည် ဥ၏ အနက်တည်း။ ဥဒ္ဓံ၏ အပါဒါနကို “ပုဗ္ဗန္တတော” ဟု ခံ၍လည်းကောင်း၊ ပန္နံ၏ဝိသေသနကို “ဥပ္ပာဒါဒိအဘိမုခံ”ဟု ထည့်၍လည်းကောင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဝစနတ္ထပြုလိမ့်မည်။

၂။ အာရမ္မဏပ။ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ။ ။ “အာရမ္မဏပ။ ကုသလာ ကုသလံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဥပ္ပာဒါဒိတ္တယံပ။ သေသသင်္ခတဉ္စ”ဟု လည်းကောင်း ခွဲပါ။ အနုဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ အတွက် ကုသိုလ် အကုသိုလ်သာ ရ၏။ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံအတွက်ကား ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှ ကြွင်းသော သင်္ခတံ (ဝိပါကကြိယာရုပ်) တရားနှင့် (စ-သဒ္ဓါဖြင့် ဆည်းပူး၍ယူအပ်သော) ကုသိုလ် အကုသိုလ်လည်း ရသည်။ ထို ၂-မျိုးတွင် ကုသိုလ် အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပာဒ်သည် အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားပြီး၍ ချုပ်ပြီး ကင်းပြီး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အနုဘူတာပဂတ မည်၏။

အပေါင်းသို့။ အနုပုတ္တော၊ အစဉ်အတိုင်း ရောက်၍။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်လေပြီးသော။ ဘူတာပဂတသင်္ခါတံ၊ ဘူတာပဂတ-ဟု ဆိုအပ်သော။ (ဖြစ်၍ ကင်းပြီးဟု ဆိုအပ်သော။) [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “ဟုတ္တာ အပဂတသင်္ခါတံ” ဟု ရှိ၏။] သေသသင်္ခတံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှ ကြွင်းသော သင်္ခတ တရားသည် လည်းကောင်း။ [စ-ဖြင့် ဆိုအပ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်သည်လည်းကောင်းဟု ဆည်း။] ဘူတာပဂတပုပ္ဖံ နာမ၊ ဘူတာပဂတပုပ္ဖံ မည်၏။

“အဿ၊ ထို သေခါနီးပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ၊ သည်။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌။ ကတာနိ၊ ပြုအပ်

[အနုဘဝိတ္တာတိ အနုဘူတံ၊ အနုဘူတံ+ဟုတ္တာ+ အပဂတံ အနုဘူတာပဂတံ။ ဥပ္ပန္နိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နံ၊ အနုဘူတာပဂတံ စ+တံ+ဥပ္ပန္နံ+တတိ အနုဘူတာပဂတပုပ္ဖံ။] ကြွင်းသော သင်္ခတ တရားစုသည် လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်သည် လည်းကောင်း၊ ဥပါဒ်စသော အနိက္ခိအာရုံ ၃-ပါးသို့ ရောက်ပြီး၍ ချုပ်ပြီး ကင်းပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဘူတာပဂတ မည်၏။ ဘဝိတ္တာတိ ဘူတံ၊ ဘူတံ+ဟုတ္တာ+အပဂတံ ဘူတာပဂတံ။ ဥပ္ပန္နိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နံ၊ ဘူတာပဂတံ စ+ တံ+ ဥပ္ပန္နံ စာတိ ဘူတာပဂတပုပ္ဖံ။

ပါဠိ ၂-မျိုး။ ။ ဘူတာပဂတပုပ္ဖံ၊ ဘူတာပဂတပုပ္ဖံ-ဟု ပါဠိ ၂-မျိုးရှိ၏။ “အဋ္ဌကထာယံ ပန ဘူတာပဂတတိ ပါဠော အာဂတော”ဟု မဇ္ဈိကာ ဆိုသောကြောင့် ထိုမဇ္ဈိကာဆရာ၏ လက်ထက်၌ “ဘူတာပဂတ”ဟု ရှိပေလိမ့်မည်။ ဋီကာ၌ “အနုဘဝိတ္တာ ဘဝိတ္တာစ”ကို ထောက်လျှင်လည်း “ဘူတာပဂတပုပ္ဖံ”ဟု ပင် ရှိသင့်၏ဟု ထင်စရာရှိပါ၏။ သို့သော် “အနုဘူတဘူတ ဟိ ဘူတတာသာမညေန ဘူတသဒ္ဓေန ဝုတ္တာ”ဟု မူလဋီကာ၌ ဆိုသောကြောင့် မူလပါဠိရင်းမှာ “ဘူတာပဂတ”သာ ဖြစ်စရာရှိပါသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“အနုဘူတ၊ ဘူတ ၂-မျိုးလုံးကို သာမညနိဒ္ဒေသနည်း (စကသေသနည်းအားဖြင့်) ဘူတ-သဒ္ဓါ တစ်စုတည်းဖြင့် ဆိုထားသည်”ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ အနုဘူတနှင့် ဘူတသည် သဒ္ဓါချင်းမတူဟု ထင်ရသော်လည်း အနုဥပသာရသည် နဂိုဘူတ-၏ ခံစားခြင်းအနက်ကို ထွန်းပြသော ဇောတကမ္မသာ ဖြစ်သောကြောင့် ခံစားခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌ မူလပုဒ်ရင်းမှာ ဘူတ-ပုဒ်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသ နည်းအားဖြင့် ထို အနုဘူတ၊ ဘူတ ၂-ပုဒ်ကို ဘူတ-တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် ဆိုနိုင်သည်။ ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာ၌ရှုပါ။

၁။ ယာနိဿ၊ ပ။ ။ ဤဝါကျ၌ “ယာနိဿ၊ ပ။” ဦးတတ္ထာ ဩကာသ ကတုပ္ပန္နံ နာမ”ဟု လည်းကောင်း “တထာကတော၊ ပ။ ဥပ္ပန္နနတော ဩကာသကတုပ္ပန္နံ နာမ”ဟုလည်းကောင်း ၂-ဝါကျ ခွဲပါ။ ဆိုလိုရင်းကား-ကမ္မံ အတိတ်ဝိ သမာနံ ဩကာသကတုပ္ပန္နံ နာမ၊ မရဏသန္နအခါ ထင်လာ၍ အကျိုးပေးခွင့်ရသော ကံသည်အတိတ်က ပြုအပ်ခဲ့သောကြောင့် အတိတ်ဖြစ်သော်လည်း “ဩကာသကတုပ္ပန္နံ” အမည်ရ၏။ (ဥပ္ပန္နအမည်ဖြင့် ခေါ်နိုင်၏။) ဝိပါက အနုပ္ပန္နဗ္ဗိ သမာနံ ဩကာသကတုပ္ပန္နံ နာမ-ဝိပါကသည် ဖြစ်ဆဲမဟုတ်သော်လည်း “ဥပ္ပန္နအမည်ဖြင့် ခေါ်နိုင်၏” ဟု ဆိုလိုသည်။

ပြီးကုန်သော။ ယာနိ တာနိ ကမ္မာနိ၊ အကြင် ကံတို့သည်။ (သန္တိ။) တာနိ ကမ္မာနိ၊
ထို ကံတို့သည်။ (ဩလမ္ဘန္တိ၊ တွဲလဲဆွဲသကဲ့သို့ ထင်လာကုန်၏။) ဣတိ
ဧဝမာဒိနာ၊ ဤသို့အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ ကမ္မံ၊
ကံသည်။ အတိတံ၊ အတိတ်သည်။ သမာနံပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ အညံ၊ မိမိ
ပေးရမည့် အကျိုးမှတစ်ပါးသော။ ဝိပါကံ၊ အကျိုးကို။ [အတ္တနောဝိပါကကို
ထောက်၍ “အညဿ၊ အခြားကံ၏။ ဝိပါကံ” ဟုရှိလျှင် ကောင်း၏။] ပဋိဗာဟိတွာ၊
တားမြစ်၍။ အတ္တနော၊ ၏။ ဝိပါကဿ၊ အကျိုးအား။ ဩကာသံ၊ အခွင့်ကို။
ကတွာ၊ ၍။ ဌိတတ္တာ၊ တည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ (ဩကာသက
တုပ္ပန္နံ နာမ—၌ စပ်။) ၂-တထာ၊ ထို ယာနိဿတာနိ အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်
မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ကတောကာသံ၊ ပြုအပ်သော အခွင့်ရှိသော။
(အကျိုးပေးခွင့်ရသော။) ဝိပါကံ၊ ဝိပါကံသည်။ အနုပ္ပန္နံ၊ ဥပ္ပန္နမဟုတ်သည်။

၁။ ယာနိပ။ ဝုတ္တံ ကမ္မံ။ ။ ဤပါဠိတော်သည် ဥပရိပဏံ၊ ဗာလပဏ္ဍိတ-
သုတ် ပါဠိတော်တည်း။ ထိုသုတ်၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ၂-မျိုးလုံးပင် သေခါနီး၌ ကံအာရုံ
အဖြစ်ဖြင့် ထင်လာပုံကို ဟောတော်မူ၏။ [ဤ အဋ္ဌကထာပါဠိသည် ထိုပါဠိတော်ကို ချုံးထား
ဟန်တူ၏။ ပါဠိတော်ရင်းနှင့် တိုက်ရိုက်မတူ။] ထို ထင်လာသော ကံသည် မိမိသာ
အကျိုးပေးမည်ဖြစ်၍ အခြားကံတို့၏ အကျိုးပေးခွင့်ကို တားမြစ်ပြီး ဖြစ်၏။ “ဩကာသော+ကတော
ယေနာတိ ဩကာသကတံ” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် “ဩကာသကတံ”မည်၏။ ဝိပါကံအား
အခွင့်ပြုတတ်သော ကံ-ဟူလို။

၂။ တထာပ။ ဝိပါကံ။ ။ ထိုပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာဖြင့်
ထင်လာသော ကံသည် ပြုအပ်သောအခွင့် ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ခွင့်ရသော ဝိပါကံသည်လည်း
“ဩကာသော+ ကတော ယဿာတိ ဩကာသကတော-ကံသည် ပြုအပ်သော အခွင့်ရှိသော
ဝိပါကံ” မည်၏။ [“ကတောကာသ”ဟု ဆိုလိုလျက် “အဂ္ဂဟိတော ”ကဲ့သို့ ဝိသေသန
နောက်ကျသည်-ဟု ငိုကာဆို၏။]

မှတ်ချက်။ ။ ကံကို အရကောက်ရာ၌ “ဥပ္ပဇ္ဈိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နံ”ဟု လည်းကောင်း၊
ဝိပါကံကို အရကောက်ရာ၌ “ဥပ္ပဇ္ဈိဿတိတိ ဥပ္ပန္နံ”ဟု လည်းကောင်း ဝိဂြိုဟ်ပြုကြ၏။
မိမိကား “ပစ္စုပ္ပန် ဥပ္ပန္နံနှင့် တူသောကြောင့် အတင်ရဦးမည်ဖြစ်၍ ဝိဂြိုဟ်မပြုရ”ဟု ထင်သည်။

မေးခွယ်။ ။ “ယာနိဿ” သော ပါဠိတော်၌ ဥပ္ပန္နံ-သဒ္ဒါ မပါဘဲလျက်
အဘယံ ကြောင့် ထိုကံ ထိုဝိပါကံများကို “ဥပ္ပန္နံ”ဟု ခေါ်နိုင်ပါသနည်း။ အဖြေကား-ဥပ္ပန္နံသဒ္ဒါ
မပါသော်လည်း ပြုအပ်ပြီး ကံကို လည်းကောင်း၊ အကျိုးဖြစ်လတ္တံ့ ဝိပါကံကို လည်းကောင်း
“ဥပ္ပန္နံ”ဟု ခေါ်နိုင်၏။ ထိုသို့ ခေါ်နိုင်ကြောင်းကို “နာဟံ ဘိက္ခုဝေ သဗ္ဗေတနိကာနံ ကတာနံ
ဥပစိတာနံ အပ္ပဋိသံဓတိတွာ ဗျန္တိဘာဝံ ဝဒါမိ” ဟူသော ဒသကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ကရုဇ္ဈာယဝဂ်-
သုတ်ကို ထောက်၍ သိနိုင်ပါသည်။ ထိုသုတ်၌ ဥပ္ပန္နံ-သဒ္ဒါ မပါသော်လည်း “ကတာနံ”
စသည်ဖြင့် ဥပ္ပန္နံ-ကံကိုပင် ဆိုထားသည်။

သမာနံပိ၊ သော်လည်း။ ဧဝံ၊ ဤဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။
 သြကာသေ၊ အခွင့်ကို။ ဂတေ၊ ပြုအပ်ပြီးသော်။ ဧကန္တေန၊ စင်စစ်အားဖြင့်။
 ဥပ္ပန္နကတော စ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ သြကာသကတုပ္ပန္နံ နာမ၊
 မည်၏။

တာသု တာသု ဘုံမိသု°၊ (ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ဖြစ်ရာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော)
 ထိုထို ဘုံတို့၌။ အသမူဟတံ၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်မနုတ်အပ်သေးသော။ အကုသလံ၊
 အကုသိုလ်သည်။ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ နာမ၊ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နမည်၏။ (ရအပ်သော ဘုံရှိသော
 ဥပ္ပန္နမည်၏။) စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ-ဟူသော စကားရပ်၌။ ဘူမိယာ၊
 ဘူမိ၏လည်းကောင်း။ ဘူမိလဒ္ဓဿ စ၊ ဘူမိလဒ္ဓ အကုသိုလ်၏ လည်းကောင်း။
 နာနတ္ထံ၊ ထူးသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။ (ထိုသို့ သိထိုက်သောကြောင့်
 သိအောင်ပြုမည်-ဟူလို။) ဘူမိတိ၊ ကား။ ဝိပဿနာယ၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၏။
 အာရမ္မဏဘူတာ၊ အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော ။ တေဘူမက၊ ဘုံ ၃-ပါး၌
 ဖြစ်ကုန်သော။ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ၅-ပါးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တို့တည်း။ ဘူမိလဒ္ဓံ နာမ၊
 ဘူမိလဒ္ဓ မည်သည်။ တေသု ခန္ဓေသု၊ ထို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၌။ ဥပ္ပတ္တာရဟံ၊
 ဖြစ်ခြင်းကို ထိုက်သော။ (ဖြစ်ထိုက်သော။) ကိလေသဇာတံ၊ ကိလေသာ
 အပေါင်းတည်း။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသမ္မာ၊ ကြောင့်။ တေန၊
 ထိုကိလေသာ အပေါင်းသည်။ သော ဘူမိ၊ ဤဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော ဘုံသည်။
 ဝါ၊ ကို။ လဒ္ဓာ နာမ၊ ရအပ်သည် မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။

၁။ တာသု တာသု ဘူမိသု။ ။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါးကိုပင် ဝိပဿနာဉာဏ်၏
 ဖြစ်ရာအာရုံ ဖြစ်သောကြောင့် “ဘူမိ”ဟု ခေါ်သည်။ [ဘဝတိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ။] ထို ခန္ဓာ ၅-
 ပါးကို အတ္တဘာဝ (အတ္တဘော)ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “မနုဿဒေဝါဒိ အတ္တဘာဝ
 သမ္မိတေသု ပဉ္စက္ခန္ဓေသု”ဟု ဖွင့်သည်။

၂။ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ။ ။ ဘူမိ+လဒ္ဓာ ယေနာတိ ဘူမိလဒ္ဓံ=ရအပ်သော ဘုံရှိသော
 (မိမိ၏ဖြစ်ရာ ခန္ဓာ ၅-ပါး ဟူသော ဘူမိကိုရသော) ကိလေသာအပေါင်း။ ထိုကိလေသာ
 အပေါင်းသည် အမြဲတမ်း ဖြစ်၍မနေသောကြောင့် “ဥပ္ပန္နံ”ဟု မဆိုသင့်သော်လည်း ကိလေသာ
 ဖြစ်လောက်သော အာရုံနှင့်ကြုံလာလျှင် အချိန်မရွေး ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဥပ္ပန္နတိ၊ ဖြစ်တတ်၏။
 ဝါ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ၊ ဤဝေဒိတကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ၊ မည်၏။”

မှတ်ချက်။ ။ “အသမူဟတံ၊ မပယ်မနုတ်အပ်သော။ ဥပ္ပတ္တာရဟံ၊ ဖြစ်ထိုက်”
 ဟူသော စကားကိုထောက်၍ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ-ကိလေသာ ဟူသည် အနုဿကိလေသာ တည်းဟု
 မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဒွေသ၌ “တတ္ထ တတ္ထ။ပ။ အနုဿတိ၊ တံ
 အပ္ပဟိနဋ္ဌေန ဘူမိလဒ္ဓန္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟု မိန့်ပြီး [ဤ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္န၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သဂြိုဟ်
 ဘာသာဋီကာ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း မဂ်ပယ်ခန်း၌လည်း ပြထားပါသည်။]

ဘူမိလဒ္ဓန္တိ၊ ဟူ၍။ ဂုစ္စတိ။ [နိဂုံးနှင့်တကွ အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြလို၍ ဧဝံ-စသည် မိန့်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ စတုသု၊ ၄-ပါးကုန်သော။ စတေသု ဥပ္ပန္နေသု၊ ဤဥပ္ပန္န တို့တွင်။ ဣဓ၊ ဤ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူသော ပါဠိ၌။ ဝတ္တမာနပ္ပန္နံ၊ ကို။ အဓိပ္ပေတံ၊ အလိုရှိအပ်၏။

တတြ၊ ထို စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူသော စကားရပ်၌။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဝစနတ္ထော၊ တည်း။ ပုဗ္ဗန္တတော၊ ရှေ့တရား၏ အဆုံးဖြစ်သော ဘင်ခဏမှ။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌။ ဥပ္ပါဒါဒိအဘိမုခံ၊ ဥပါဒ် အစရှိသော အခိုက်အတန့်သို့ ရှေးရှု။ (ဥပါဒ်၊ ဌိ၊ ဘင်သို့ ရှေးရှု။) ပန္နံ၊ ရောက်သော တရားသည်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ၊ မည်၏။ [“ဥပ္ပန္နံ၊ အတိတ်ဖြစ်သော စိတ်၏ ဘင်ခဏမှ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ခဏတ္တယသို့ ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။”ဟု ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ။]

ပန၊ ဆက်။ [ဥပ္ပန္န၏ နာမည်များကို ပြပြီး၍ စကားပြတ်ပြီးသော်လည်း ထို ဥပ္ပန္န-သဒ္ဒါ၏ အနက်များကို ပြလိုသောကြောင့် ဆက်ပြသည်။ ရှေးနိဿယ၌ “ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသကို ဆိုဦးအံ့”ဟု ပေးသည်။ အတ္ထုဒ္ဓေသသည် လိုရင်းမဟုတ်။ အဘိဓေယျတ္ထ-သာ လိုရင်းဖြစ်၍ စဉ်းစားပါ။] ဧသ ဧသော ဥပ္ပန္နသဒ္ဓေါ၊ ဤ ဥပ္ပန္န-သဒ္ဓါသည်။ ဝါ၊ ကို။ အတိတေ၊ လွန်ပြီးဟူသော အနက် လည်းကောင်း။ (ဣတိ-၌စပ်။) ပဋိလဒ္ဓေ၊ ရအပ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ သမုဋ္ဌိတေ၊ ကောင်းစွာတက်လာ ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ အဝိက္ခမ္ဘိတေ၊ မပယ်ခွာအပ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ အသမုဋ္ဌိန္နေ၊ မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ မပြတ်အပ်သေး ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ ခဏတ္တယဂတေ၊ ခဏတ္တယသို့ရောက် ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အနေကေသု^၁၊ များစွာကုန်သော။

၁။ ပုဗ္ဗန္တတော။ ပ။ ဥပ္ပန္နံ။ ။ ဥဒ္ဓံသည် ဥ၏ အနက်ဖွင့်၊ အပါဒါန်ကိုငဲ့သော ဥဒ္ဓံ၏ အပါဒါန်ကို “ပုဗ္ဗန္တတော”ဟု ထည့်သည်။ ပန္နံ၌ ပဒ-ဓာတ်၊ တ-ပစ္စည်း။ ထို ပန္န၏ ဝိသေသနကို “ဥပ္ပါဒါဒိအဘိမုခံ”ဟု ထည့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား-မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဧဝ၊ ဧဝ၊ စသည်ဖြင့် ဝိတိအစဉ်ဖြစ်ရာ၌ ပဌမဇောသည် မိမိဖြစ်နိုင်၌ (ဥ)မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဟူသော ရှေးစိတ်၏ အဆုံးဘင်မှ အထက်ဖြစ်သော နောက်၌ (ပန္နံ)ဥပါဒ် အစရှိသော အခိုက်သို့ ရှေးရှုဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ဆဲဇောသည် “ဥပ္ပန္န”အမည်ရ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အတိတ်စိတ်၏ နောက်နောက်စိတ် ဟူသမျှကို “ဥပ္ပန္န”ခေါ်သည်။

၂။ အနေကေသု အတ္ထေသု။ ။ ရှေ့၌ “ဥပ္ပန္နနာမ အနေကပ္ပဏာဒ်”ဟူသော စကားကို ထောက်၍ ဥပ္ပန္နအမည် ၄-မျိုး ပြားကြောင်းကိုသာ ပြ၍ဥပ္ပန္န၏ ဟောနက်ကို မပြရသေးဟု လည်းကောင်း၊ ဤ၌ကား “အနေကေသုအတ္ထေသု” ကိုထောက်၍ ဥပ္ပန္န-သဒ္ဓါ၏

အတ္ထေသု၊ တို့၌။ ဒိဿတိ၊ ထင်ရှား၏။ ဝါ၊ တွေ့မြင်အပ်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ၊ ဥပ္ပန္န-သဒ္ဓါသည်။ (အာဂတော-၌ စပ်။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တေန ခေါ် ပန သမယေန၊ ၌။ ကကုသန္ဓော၊ ကကုသန် မည်တော်မူသော။ အရဟံ၊ ဝါသနာနှင့်တကွ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော၊ မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင်သာ ကြွင်းမဲ့ဥသုအလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူသော။ ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ လောကေ၊ သတ္တလောက၌။ ဥပ္ပန္နော၊ ပွင့်တော်မူပြီ။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ၊ ပါဠိရပ်၌။ အတိတေ၊ လွန်ပြီးဟူသော-အနက်၌။ အာဂတော၊ လာ၏။ [ကကုသန်ဘုရားရှင်၏ ပွင့်တော်မူပြီးသည်ကို “အတိတေ”ဟု ဆိုသည်။ “ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နော”ဟု ပြု။-နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဒုတိယဝဂ်၊ ဝေပုလ္လပဗ္ဗတ-သုတ်။]

အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ၊ အရှင် အာနန္ဒာ၏။ အတိရေကစီဝရံ၊ (အဓိဋ္ဌာန် ဝိကပ္ပနာပြုအပ်သော် သင်္ကန်းမှ) အပိုအလွန် ဖြစ်သော သင်္ကန်းသည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ရသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိဧတ္ထ၊ ၌။ ပဋိလဒ္ဓေ၊ ရအပ် ဟူသော အနက်၌။ အာဂတော၊ ၏။ [သဒ္ဓတ္ထအားဖြင့် “ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သည်”ဟုသာပေး၊ “ရအပ်”ဟူသော အနက်မှာ အဓိပ္ပာယ်တူတည်း။-ပါရာဇိကဏ်၊ စီဝရဝဂ်၊ ပဌမကထိန-သိက္ခာပုဒ်။] ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သေယျထာပိ၊ ဥပမာ မည်သည်ကား။ မဟာမေဃံ(မဟာမေဃော)၊ ကြီးစွာသောမိုးသည်။ ဥပ္ပန္နံ(ဥပ္ပန္နော)၊ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဝါ၊ တက်လာသည်။ (သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။) တမေန၊ ထိုတက်လာသော မိုးကို။ မဟာဝါတော၊ ကြီးစွာသော လေသည်။ အန္တရာယေဝ၊ မရွာမီအကြား၌ပင်။ အန္တရ ဓာပေတိ၊ ကွယ်ပျောက်စေ၏။ ဣတိဧတ္ထ၊ ၌။ သမုဋ္ဌိတေ၊ ကောင်းစွာတက်လာ ဟူသောအနက်၌။ အာဂတော၊ [မိုးကြီးတက်လာသည်ကို “ဥပ္ပန္နံ”ဟု ခေါ်၏။ မဟာမေဃံ ဥပ္ပန္နံ၌ လိင်္ဂဝိပလ္လာသကြံပါ။-မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဗလကရဏီယဝဂ်၊ ဒုတိယမေဃ-သုတ်။]

ဟောနက်ကိုသာ ပြသည်ဟု လည်းကောင်းမှတ်ပါ။ “ဟောနက်” ဆိုသော်လည်း သဒ္ဓတ္ထ ဝစနတ္ထ မဟုတ်၊ အဘိဓမ္မေယျတ္ထ တို့သာတည်း။

၁။ ဂမိယစိတ္တံ။ ။ ဂမိဿတိ ဂန္တုဉာဏောတိ ဂမိကော၊ ခရီးသွားလတ္တံ့သူ (ခရီးသွားထိုက်သူ) ။က-ကို ယ-ပြု၍ “ဂမိယ”ဟု ဖြစ်၏။ ဂမိယဿ+စိတ္တံ ဂမိယစိတ္တံ၊ “ခရီးသွားလိုစိတ် ဖြစ်နေသည်” ဟု ဆိုရာ၌ ထိုစိတ်သည် အမြဲဖြစ်နေသည်။မဟုတ် သောကြောင့် “ဥပ္ပန္နံ”ဟု မဆိုသင့်သော်လည်း ခရီးသွားခြင်း၏ အပြစ်ကို ဆင်ခြင်သောအားဖြင့် မပယ်ခွာနိုင်သေးသမျှ “ဥပ္ပန္နံ”ဟုပင် ဆိုရသည်။

ဥပ္ပန္နံ ဖြစ်နေသော။ ဂမိယစိတ္တံ^၁ ၊ ခရီးသွားလိုသူ၏စိတ်ကို။ (ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းကို စဉ်းစား၍ မပယ်ခွာအပ်သေးသော စိတ်ကို။) ဒုပ္ပငိုဝိနောဒနီယံ၊ ခဲယဉ်း သဖြင့် ပယ်ဖျောက်အပ်၏။ ဝါ၊ ပယ်ဖျောက်နိုင်ခဲ့၏။ [ပဉ္စက အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ စတုတ္ထပဏ္ဏာသက သဒ္ဓမ္မဝဂ်၊ ဒုပ္ပငိုဝိနောဒနီယ-သုတ်။] ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ၊ ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ပြီးကုန်သော။ ဝါ၊ မပယ်ခွာအပ် မပယ်ခွာအပ် ကုန်သေးသော။ ပါပကော၊ ယုတ်မာကုန်သော။ (မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို အပါယ် ၄-ရွာသို့ ကျရောက်စေတတ် ကုန်သော။) အကုသလေ ဓမ္မေ၊ အကုသိုလ် တရားတို့ကို။ ဌာနသော၊ တစ်ခဏချင်းအားဖြင့်။ အန္တရဓာပေတိ၊ ကွယ်ပျောက်စေ၏။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ ပါဠိရပ်တို့၌ ။ အဝိက္ခမ္ဘိတေ^၂ ၊ မပယ်ခွာအပ်သေး ဟူသော အနက်၌။ အာဂတော။ [တတိယ ပါရာဇိက၊ ပဌမပညတ္တိနိဒါန။]

အရိယံ၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌဂီကံ၊ ရှစ်ပါးသော၊ အင်္ဂါရှိသော။ မဂ္ဂံ၊ မဂ်ကို။ ဘာဝေန္တော၊ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေလတ်သော်။ ဗဟုလိကရောန္တော၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ ပြုလတ်သော်။ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ၊ ဖြစ်ကုန် ဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ မဖြတ်အပ်ကုန် မဖြတ်အပ်ကုန်သေးသော။ ပါပကေ။ အကုသလေ ဓမ္မေတို့ကို။ ဌာနသော၊ အားဖြင့်။ အန္တရဓာယေဝ^၁၊ အကြား၌သာလျှင်။ အန္တရဓာပေတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ အသမုစ္ဆိန္နေ^၂ ၊ မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ မဖြတ်အပ် သေးဟူသော အနက်၌ ။ အာဂတော။ [မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဗလကရဏီယဝဂ်၊ ဝေပုလ္လ ပဗ္ဗတ- သုတ်။] ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်ဆဲတရားသည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဥပ္ပန္နမည်သလော။ ဣတိ၊ ဤကား

၁။ အဝိက္ခမ္ဘတေ။ ။ “ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နံ ဌာနသော အန္တရဓာပေတိ” ဟူသော ပါဠိတော်သည် အာနာပါနဿတိ ပါဠိတော်တည်း။ ထို ဥပ္ပန္နံ (ဖြစ်ပြီး အကုသိုလ်နှင့် တူသော ဖြစ်လတ္တံ့) အကုသိုလ်ကို မဖြစ်အောင် အာနာပါနဿတိ သမာဓိသည် ပယ်ခွာနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ထို သတိဖြင့် မပယ်ခွာအပ်သေးသော အကုသိုလ်ကို “အဝိက္ခမ္ဘိတဥပ္ပန္နံ”ဟု ဆိုသည်။

၂။ အန္တရဓာယေဝ။ ။ ဘူမိလဒ္ဓ အမည်ရသော ကိလေသာ (အနုသယ)သည် မိမိ ဖြစ်ရာ ခန္ဓာပါးပါးဟူသော ဘုံ၌ အစဉ်တစိုက်ဖြစ်၍လာခဲ့ရာ မပြတ်စဲသေးမီအကြားကာလ၌ အရယာမဂ်က ဖြတ်တောက်နိုင်ခြင်းကို “အန္တရဓာယေဝ”ဟု ဆိုသည်။ ဥပမာ-အကြီးအကျယ် ရွာဖို့ရန် တက်လာသော မိုးကြိုးကို မရွာမီ လေကြီးက တိုက်လွှင့်ရာ၌ “အန္တရဓာယေဝ အန္တရဓာပေ”တိ”ဟု ဆိုသကဲ့သို့တည်း။ မရ၌ကား- “ဝိစ္ဆိန္နိတော” ဟူသော ငိုကာကိုကြည့်၍ အန္တရဓာယေဝကို “ဝိစ္ဆိန္နနတ္ထနိပါတ်”ဟု ဆိုလေသည်။

၃။ အသမုစ္ဆိန္နေ။ ။ အရိယာမဂ်ဖြင့် ပယ်ခွာခြင်းဟူသည် သမုစ္ဆေဒ ပဟာန်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ အရိယာမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ မဖြတ်အပ်သေးသော အနုသယ အကုသိုလ်ကို “အသမုစ္ဆိန္နဥပ္ပန္နံ”ဟု ဆိုသည်။

အမေးတည်း။ အာမန္တာ၊ အိမ်း။ ဣတိဇတ္ထံ၊ ဌ။ ခဏတ္တယဂတေ^၁ ၊ ခဏတ္တယ-
သို့ရောက် ဟူသော အနက်၌ ။ အာဂတော။ ၏။ [စိတ္တယမက၊ သုဒ္ဓစိတ္တသာမည၊
ဥပ္ပန္နုပ္ပဇ္ဇမာနဝါရ။] သွာယံ(သော+အယံ)၊ ထို ဥပ္ပန္နု-သဒ္ဓါကို။ ဣဓာပိ၊ ဤ ဥပ္ပန္နု
ဟောတိ-ဟူသော ပါဠိ၌လည်း။ ခဏတ္တယဂတေဝ၊ ခဏတ္တယသို့ ရောက်ဟူသော
အနက်၌သာ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဥပ္ပန္နုသဒ္ဓါ၏ ခဏတ္တယဂတ
အနက်ကို မှတ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဥပ္ပန္နု ဟောတိတိဇတ္ထံ၌။ ခဏတ္တယဂတံ၊
ခဏတ္တယ-သို့ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝတ္တမာနံ၊ ဖြစ်ဆဲသည်။ ဟောတိ၊ ၏။
ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ ပစ္စုပ္ပန်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ အယံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးကား။
သဇ္ဇေပတ္တော၊ အကျဉ်းချုပ် အနက်တည်း။

စ၊ ဆက်။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နု ဟောတိတိ (ဇတ္ထံ)၊ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ ဧတံ၊ ဤ
စိတ်သည်။ ဒေသနာသီသမေဝ^၂ ၊ ဒေသနာတော်၏ ဦးခေါင်းသာတည်း။ ပန၊
စင်စစ်ကား။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးတည်းသာ။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်သည်

၁။ ခဏတ္တယဂတေ။ ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဟူသည် ဥပါဒ်ဆဲ စိတ်သည်။ အာမန္တာ-“ထို
ဥပ္ပဇ္ဇမာနစိတ်သည် ဥပ္ပန္နုမည်၏”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ဥပ္ပန္နုလည်း ဥပ္ပဇ္ဇမာနနှင့်
အနက်တူရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “ခဏတ္တယဂတေ” ဟူ ရာ၌ ဥပါဒ်၊ ဌ၊ ဘင်နှင့် ပြည့်စုံသော
စိတ်တစ်ခုလုံး၏ ခဏတ္တယဂတ အမည်ကို ဥပ္ပာဒသမဂီစိတ် တည်းဟူသော တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၌
တင်စားသော ဧကဒေသျူပစာ-စကားဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “ခဏတ္တယေကဒေသဂတိပိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ခဏတ္တယဂတိတိ ဝုတ္တံ”
ဟူသော ဋီကာကိုထောက်၍ ဧကဒေသျူပစာရ-ဟုကြိုသည်။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဧကဒေသုပစာ”ဟု
ဆို၏။] မဝုဉ်လည်း-ဧကဒေသုပစာရဝသေန-ဟု ဆိုလေသည်။ စဉ်းစားပါ။ အနုဋီကာ၌
“ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဥပ္ပန္နုတိ အာမန္တာ” ဟူသော ဥပါဟရဏ်သည် ဥပစာ ဖြစ်နေသောကြောင့် မူရ
ဥပါဟရဏ် ရဖို့ရန် “ဥပ္ပန္နု ဓမ္မာ” ဟူသော မာတိကာပုဒ်ကို ဖြစ်စေ၊ “ပစ္စုပ္ပန္နု ဓမ္မာ” ဟူသော
မာတိကာပုဒ်ကို ဖြစ်စေ ဥပါဟရဏ် ထုတ်သင့်၏ဟု ဆိုသည်။

၂။ ဒေသနာသီသမေဝ။ ။ ဒေသနာယ၊ ဟောအပ်သော ဉာဏ်တော်၏ +သီသံ၊
ဦးခေါင်းဖြစ်သော အနက်တည်း။ ဒေသနာသီသံ၊ နက်။ “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ
စိတ္တံ-စသော ဤ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်အတွက် စိတ်ဟူသော အနက်သည် ဦးခေါင်း
(ပစာန) ဖြစ်သော အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် စိတ္တံ၏အရတွင် အပစာနအားဖြင့် ဖဿစသော
ယဉ်ပက် စေတသိက်များလည်း ပါဝင်ကြသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဒေသနာယ-၏၊ ပဌာနေန
ဂဟိတော အတ္ထော သီသန္တိ ဝုစ္စတိ။ -ဋီကာ။ ဤ၌ ပဌာနေန (ပစာနေန)ကိုထောက်၍ “ရာဇာ
အာဂတော” ကို ပစာနနည်းဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ မဝုဉ် “သီသံကို ဦးခေါင်းအနက်ဟောမဟုတ်၊ ပစာနအနက်ဟော”
ဟု ဆို၏။ အဘိဓာန်၌ သီသသဒ္ဓါ၏ ပစာနအနက်မပါ။ ထို့ကြောင့် “ဦးခေါင်းအနက် ဟော”

မဟုတ်။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ စိတ်တစ်ပါးတည်းသာ မဖြစ် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၌ စပ်။) ရာဇာ အာဂတောတိ၊ ရာဇာ အာဂံတောဟူ၍။ (ရှင်ဘုရင်လာ သည် ဟူ၍။) ဝုတ္တေ၊ ဆိုအပ်သော်။ ပရိသံ၊ ပရိသတ်ကို။ ပဟာယ၊ ပယ်စွန့်၍။ ဧကကောဝ၊ တစ်ယောက်တည်းသာ။ န အာဂတော၊ လာသည် မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ရာဇပရိသာယ၊ မင်း၏ ပရိသတ်နှင့်။ သဒ္ဓိယေဝ၊ အတူသာလျှင်။ အာဂတော၊ လာ၏။ ဣတိ၊ ဤအနက် သည်။ ပညာယတိယထာ၊ ထင်ရှားသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒမ္ပိ၊ ဤစိတ်သည်လည်း။ ပရောပဏ္ဏာသံ၊ ကုသလဓမ္မဟုတ်၊ ငါးဆယ်ကျော် ကုသိုလ် တရားတို့နှင့်။ သဒ္ဓိယေဝ၊ အတူသာလျှင်။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ထိုသို့ ငါးဆယ်ကျော်၊ ကုသိုလ် စေတသိက်တို့နှင့် အတူဖြစ်ပါသော်လည်း။ ပဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန၊ ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိစ္စေဝ စိတ္တံဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူ၍သာ။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဟိ၊ ချဲ့။ လောကီယဓမ္မံ၊ ဟောထိုက်သော လောကီတရားသို့။ ပတွာ၊ ဒေသနာတော် အစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဧဋ္ဌကံ၊ အကြီးအကဲသည်။ စိတ္တံ၊ ဓရံ၊ ပဓာနသည်။ စိတ္တံ၊ ပဗ္ဗင်္ဂမံ၊ ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင်သည်။ ဟောတိ၊ လောကုတ္တရဓမ္မံ၊ ဟောထိုက်သော လောကုတ္တရ တရားသို့။ ပတွာ၊ ၍။ ဝါ၊ သော်။ ပညာ၊ သည်။ ဧဋ္ဌိကာ၊ သည်။ ပညာ၊ ဓရာသည်။ ပညာ၊ ပဗ္ဗင်္ဂမာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တေနော၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ ဘဂဝါ၊ သည်။ ဝိနယပရိယာယံ၊ ဝိနည်းဒေသနာတော်သို့။ [ဝိနည်းဒေသနာတော်သည် လောကီဒေသနာတော်တည်း။] ပတွာ၊ ဒေသနာတော် အစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍။ ဝါ၊ သော်။ ပဉ္စ၊ ပြဿနာကို။ ပုစ္ဆန္တော၊ မေးတော်မူလတ်သော်။ ကိယဿော၊ အဘယ်ဗျာသ ဝိသုသိယံ၊ အသိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ကိစေတနော၊ အဘယ်ဝေဒနာရှိသည်။ အသိ၊ နည်း။ ကိ သညော၊ အဘယ်သညာ ဝိသုသိယံ၊ အသိ၊ နည်း။ ကိစေတနော၊

ဟုပင် ထင်သည်။ လူ၌ဦးခေါင်းသည် ပဓာနဖြစ်၏။ ဦးခေါင်းပြတ်လျှင် သေ၏။ ထို့ကြောင့် ပဓာနတရားကိုလည်း ဦးခေါင်းနှင့် တူသောကြောင့် ဂူပကအလင်္ကာနည်းအားဖြင့် သိသဟု ဆိုထားသည်ဟု ကြံပါ။

၁။ ပရောပဏ္ဏာသံ ။ ပဏ္ဏာသတော-ငါးဆယ်ထက်၊ ပရာ-အလွန်ဖြစ်သော တရားတို့တည်း။ ပရောပဏ္ဏာသံ-ငါးဆယ်ထက် အလွန်ဖြစ်သော တရား၊ ပရပဏ္ဏာသဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ပရောသဟသံကဲ့သို့ ပြီးစေ။ [၅၀-ကျော် တရားဟူသည် နောက်၌လာမည့် ဗျာသ ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိ-စသော တရားတို့တည်း။ သင်္ဂြိုဟ်၌ လာသော ၅၀-ကျော် မဟုတ်။]

အဘယ်စေတနာ ရှိသည်။ အသိ၊ နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အပုစ္ဆိတွာ၊ မေးတော်မမူဘဲ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်း။ တံ၊ သည်။ ကိံ၊ စိတ္တော၊ အဘယ်စိတ်ရှိသည်။ အသိ၊ နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ စိတ္တမေဝ၊ စိတ်ကိုသာ။ ဝရံ၊ ပဓာနကို။ ကတွာ၊ ပုစ္ဆတိ၊ မေးတော်မူ၏။ ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရား။ အဟံ တပည့်တော်သည်။ အထေယျ၊ စိတ္တော၊ ထေယျ၊ စိတ်မရှိပါ။ (ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စိတ်မရှိပါ။) ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တေ၊ လျှောက်အပ်သော်။ အနာပတ္တိံ၊ အထေယျဗဿဿာတိ အာဒိနိ၊ အနာပတ္တိံ၊ အထေယျဗဿဿ-အစရှိသော စကားတော်တို့ကို။ အ ဝတွာဝ၊ မိန့်တော်မမူဘဲပင်။ အနာပတ္တိံ ဘိက္ခု၊ အထေယျစိတ္တဿာတိ၊ အနာပတ္တိံ။ပ။ စိတ္တဿ-ဟူ၍။ ဝဒတိ၊ မိန့်တော်မူ၏။

စ၊ ဆက်။ ကေဝလံ၊ အခြား ဒေသနာတော်မဖက် သက်သက်။ ဝိနယပရိယာ-ယံ၊ ဝိနည်းဒေသနာတော်ကို။ ဒေသေန္တော၊ ဟောတော်မူလတ်သော်။ စိတ္တမေဝ၊ စိတ်ကိုသာ။ ဝရံ၊ ပဓာနကို။ ကတွာ၊ ဒေသေတိ၊ ဟောတော်မူသည်ကား။ န၊ မဟုတ်သေး။ အပရမ္မိ၊ ဝိနည်း ဒေသနာတော်မှ အခြားလည်း ဖြစ်သော။ လောကီယ ဒေသနံ၊ လောကီ သုတ္တန်ဒေသနာတော်ကို။ ဒေသေန္တော၊ သော်။ စိတ္တမေဝ၊ ကိုသာ။ ဝရံ၊ ကတွာ၊ ဒေသေတိ၊ ဟောတော်မူ၏။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ ယေကေစိ။ပ။ အနဝသုတံ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။ (တစ်နည်း) ယထာ ယေန ပကာရေန၊ အကြင် အပြားအားဖြင့်။ လောကီယဒေသနံ၊ ကို။ ဒေသေန္တော၊ သော်။ စိတ္တမေဝ၊ ကိုသာ။ ဝရံ၊ ပဓာနကို။ ကတွာ၊ ဒေသေတိ၊ ဟောတော်မူ၏။ တထာ တေန ပကာရေန၊ ထို အပြားအားဖြင့်။ ယေကေစိ။ပ။ အနဝသုတံ၊ ဟောတိတိ၊ ယေကေစိ။ပ။ အနဝသုတံ ဟောတိ-ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အကုသလာ^၁ ၊ အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော။ အကုသလဘာဂိယာ၊ အကုသိုလ်၏ အဖို့ရှိကုန်သော။ အကုသလပက္ခိကာ၊ အကုသိုလ်၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော။ (အကုသိုလ်ဘက်သား ဖြစ်ကုန်သော။) ယေကေစိ ဓမ္မာ၊ အမှတ်မရှိ အလုံးစုံသော အကြင် တရားတို့သည်။ (သန္တိ။) သဗ္ဗေ၊

၁။ အကုသလာ-သေည်။ ။ အကုသလာဖြင့် အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် အားလုံးကို ပြ၏။ အကုသလဘာဂိယာဖြင့် အကုသိုလ် အဖို့ရှိသော (သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါက အဖို့ရှိသော) ရာဂ-ဝေသာ၊ ဧကန် အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပြ၏။ အကုသလပက္ခိကာဖြင့် မိမိတို့က ဧကန်သာဝဇ္ဇဓမ္မ-မဟုတ်ကြသော်လည်း အကုသိုလ်စိတ်၌ ယှဉ်ခိုက် အကုသိုလ်ဘက်၌ ပါဝင်ရသော ပဿ-ဝေသာတရားတို့ကို ပြသည်။

ကုန်သော။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ စိတ်သာလျှင် ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင် ရှိကုန်၏။^၁ မနော၊ စိတ်သည်။ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထို တရားတို့၏။ ပဌမံ၊ ပထမ ကဲ့သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။]

ဓမ္မာ၊ စေတသိက် ခန္ဓာတရား ၃-ပါးတို့သည်။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ စိတ်သာလျှင် ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင် ရှိကြကုန်၏။ မနောသေဋ္ဌာ၊^၂ စိတ်သာလျှင် အမြတ်ဆုံး ရှိကြကုန်၏။ (တစ်နည်း) မနောဇေဋ္ဌာ၊ စိတ်သာလျှင် အကြီးအကဲရှိကြကုန်၏။ မနောမယာ၊ စိတ်ကြောင့် ပြီးစီးကြရကုန်၏။ ပဒုဋ္ဌေန၊ အဘိဇ္ဈာ-အစရှိသော အပြစ်တို့သည် ဖျက်ဆီးအပ်သော။ မနံသာ၊ စိတ်ဖြင့်။ စေ ဘာသတိ ဝါ၊ အကယ်၍ မူလည်း ပြောဆိုအံ့။ စေ ကရောတိ ဝါ၊ အကယ်၍ မူလည်း ပြုလုပ်အံ့။ [အဝုတ္တဝိကပ္ပနတ္ထ ဝါ-သဒ္ဓါကြောင့် “စေ စိန္တေတိ ဝါ၊ အကယ်၍ မူလည်း ကြံစည်အံ့” ဟု ထည့်။] တတော၊ ထိုသို့ ပြော ပြု ကြခြင်းကြောင့်။ နံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သို့။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခသည်။ အန္တေတိ၊ အစဉ်လိုက်၏။ (ကိမိဝ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ဝဟတော၊ ဝန်ဆောင် နွားလား၏။ ပဒံ၊ ခြေသို့။ စက္ကံ၊ လှည်းဘီးသည်။ အန္တေတိ ဣဝ၊ အစဉ်လိုက်သကဲ့သို့တည်း။

ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ ကုန်၏။ မနောသေဋ္ဌာ (မနောဇေဋ္ဌာ)၊ ကုန်၏။ မနောမယာ၊ စိတ်ကြောင့် ပြီးစီးကြရကုန်၏။ ပဒုဋ္ဌေန၊ အဘိဇ္ဈာ အစ ရှိသော ဂုဏ်တို့ကြောင့် ကြည်လင်သော။ မနံသာ၊ ဖြင့်။ စေ ဘာသတိ ဝါ၊ အကယ်၍မူလည်း ဝစီသုစရိုက် ၄-ပါးကို ပြောဆိုအံ့။ စေကရောတိ ဝါ၊ အကယ်၍မူလည်း ကာယသုစရိုက် ၃-ပါးကို ပြုလုပ်အံ့။ စေ စိန္တေတိ ဝါ၊ အကယ်၍ မူလည်း မနောသုစရိုက် ၃-ပါးကို ကြံစည်အံ့။ တတော၊ ထိုသို့ ပြောပြ

၁။ မနော ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ။ စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့သည် ဧကုပ္ပာဒ၊ ဧကနိရောဓ-လက္ခဏာအားဖြင့် အတူဖြစ်ကြရာဝယ် အဘယ်နည်းဖြင့် စိတ်ကို ပထမဖြစ်သည် ဟု ဆိုပါသနည်းဟုမေး။ အဖြေကား-စိတ်သည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို သိမ်းယူ၍ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် ပထမ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ဆိုပါသည်။ (တစ်နည်း) အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသော ရှေးရှေးစိတ်ကို ရည်ရွယ်၍ နောက်နောက်တရားတို့၏ ပထမ ဖြစ်သောကြောင့် “ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ဆိုပါသည်။-ဋီကာ။

၂။ မနောသေဋ္ဌာ။ ။ ဓမ္မာဒပါဠိတော်ရင်းနှင့်တကွ စာအုပ်တိုင်းပင် “မနောသေဋ္ဌာ” ဟု ရှိကြ၏။ မိမိကား “မနော ဇေဋ္ဌာ” ဟု မူလပါဠိဖြစ်ဟန်တူ၏ ဟု ထင်၏။ သို့မှအထက်၌ “စိတ္တံ ဇေဋ္ဌကံ” ဟု ဆိုခဲ့သည်နှင့် လိုက်လျောမည်။ မနော+ဇေဋ္ဌော ယေသံတိ မနောဇေဋ္ဌာ- “စိတ်ဟူသော အကြီးအကဲရှိကုန်၏” ဟု ပေးပါ။ [ရူပသိဒ္ဓိ၌ “ဘာသတိဝါ” ဟု ဆန္ဒာနုရက္ခဏ-ဒီယ ပုံစံထုတ်၏။]

ကြံခြင်းကြောင့်။ နံ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်သို့။ သုခံ၊ သည်။ အန္တေတိ၊ အစဉ်လိုက်၏။ (ကိမိဝ-
အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ဆာယာ၊ အရိပ်သည်။ သရိရံ၊ ကိုယ်သို့။ (ကိုယ်၏ နောက်သို့။)
အနုယာယိနီ ဣဝ၊ အစဉ်တစိုက် လိုက်သကဲ့သို့တည်း။

လောကော၊ သတ္တလောကကို။ စိတ္တေန၊ အဘိသင်္ခါရဝိညာဉ်ဟူသော
စိတ်သည်။ ဝါ၊ တဏှာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်သည်။ နိယတိ၊ ထိုထိုဘဝသို့ ဆောင်ပို့
အပ်၏။ (လောကော၊ ကို)။ စိတ္တေန၊ အဘိသင်္ခါရဝိညာဉ် ဟူသော စိတ်သည်။ ဝါ၊
တဏှာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်သည်။ ပရိကဿတိ၊ ထိုထိုဘဝသို့ ဆွဲငင်အပ်၏။
သဗ္ဗေဝ၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည်ပင်။ စိတ္တဿ၊ စိတ်ဟူသော။ ဧကဓုံဿ၊
တစ်ခုသော တရား၏ ဝသံ၊ အလိုသို့။ အန္တရ၊ အစဉ်တစိုက် လိုက်ကြရကုန်ပြီ။
[ဤလည်း သာဓက-တစ်ရပ်။-သင်္ဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အဒ္ဒဝဂ်၊ စိတ္တသုတ်။]

ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ စိတ္တသံကိလေသာ၊ စိတ်၏ ညစ်နွမ်းခြင်းကြောင့်။ သတ္တာ၊
တို့သည်။ သံကိလိဿန္တိ၊ ညစ်နွမ်းကြရကုန်၏။ စိတ္တဝေါဒါနာ၊ စိတ်၏
စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်။ (သတ္တာ) ဝိသုဇ္ဈန္တိ၊ စင်ကြယ်ကြရကုန်၏။ [ဤလည်း
သာဓကတစ်ရပ်။-ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ပုပ္ဖဝဂ်၊ ဒုတိယဂဒ္ဒလုဗဒ္ဒ-သုတ်။] ဘိက္ခဝေ၊
တို့။ ဣဒံ စိတ္တံ၊ ဤ ဘဝင်စိတ်သည်။ ပဘဿရံ၊ ပြီးပြီးပြန်ထွက်သော
အရောင်ရှိသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ [ပင်ကိုဘဝင်စိတ်၏သဘောမှာ ဖြူစင်သောကြောင့်
အရောင်ထွက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်-ဟုလို။] တဉ္စ၊ ထိုစိတ်သည်လည်း။ အာဂန္တုကောဟိ၊
အာဂန္တုကဖြစ်ကုန်သော။ ဥပက္ကိလေသေဟိ၊ ရာဂ-အစရှိသော ဥပက္ကိလေသ

၁။ အနုယာယိနီ။ ။ အန္တေတိ၌ အနု+ဣဓာတ်သည် အစဉ်လိုက်ခြင်း အနက်ကို
ဟော၏။ အနု+ယာဓာတ်လည်း ထိုအနက်ကိုပင် ဟော၏ “ယာတာနုယာယိဘဝါဟိ ဗြာဟ္မဏ” ဟု
ဝိရရဇာတ် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဥပမာ ဥပမေယျ တူအောင် “အနုယာယိနီ” ဟု ရှိသင့်မည်
ထင်သည်။ [“အနုပါယိနီ” ဟု အဋ္ဌကထာ စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏။ ဥပါယိ၌ ဥပ-ရှေးရှိသော
ဣဓာတ်၊ ဣပစ္စည်းတည်း။ ဥပေတိကဲ့သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း အနက်ဟောတည်း။ အနုရှေးရှိ
ပြန်သောကြောင့် အနုပါယိနီ၊ အစဉ်ကပ်၍ လိုက်ပါနေတတ်၏-ဟု ဝေ။ “အနုပါယိနီ၊
ပယ်ခွာ၍မသွား” ဟူသော မူကွဲလည်းကောင်း သကဲ့သို့ ထင်၏။]

၂။ စိတ္တေန နိယတိ။ ။ “တစ်ဘဝမှ တစ်ဘဝသို့ ဆောင်ယူတတ်သော စိတ်”
ဟူသည် ပုညဘိ၊ သင်္ခါရ-စသည်၌ အဘိသင်္ခါရ-ဟု ခေါ်အပ်သော ကံနှင့်ယှဉ်သော စိတ်တည်း။
ထို့ကြောင့် “အဘိသင်္ခါရဝိညာဏံ သန္တာယာဟ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ တစ်နည်း-တဏှာကို
“ဘဝနေတ္ထိ-ထိုထိုဘဝသို့ ဆောင်တတ်သောကြီး” ဟု ခေါ်ရကား “စိတ္တေန” အရ တဏှာနှင့်ယှဉ်သော
စိတ်ကို ယူစေလို၍ ဋီကာ၌ “တဏှာသမ္ပယုတ္တံဝါ” ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။ [ပရိကဿတိ၌
ကဿဓာတ်သည် “ကမုန-ဆွဲငင်ခြင်း” အနက်ကို ဟော၏။ ကံဟောဖြစ်သောကြောင့် ယပစ္စည်း
အကျေကြပါ။ ထိုသို့ မဟုတ်လျှင် “ကဿုတိ” ဟု ရှိရလိမ့်မည်။]

တရားတို့ကြောင့်။ ဥပက္ကိလိန္တံ၊ ညစ်နွမ်းရ၏။ [ဤလည်း သာဓကတစ်ရပ်။-ဧက
အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ပဏိဟိတအစ္ဆဝဂ်၊ နဝမ-သုတ်။]

ဂဟပတိ၊ အိမ်ရှင် သူကြွယ်။ စိတ္တော၊ စိတ်ကို။ အရက္ခိတေ၊ သတိဖြင့်
အနုနုယ ပဋိဃ-အစရှိသည်တို့မှ မစောင့်ရှောက်အပ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ၊
ကာယကံသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ အရက္ခိတံ၊ မစောင့်ရှောက်အပ်တော့သည်။
ဟောတိ၊ ၏။ပ။ မနောကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ အရက္ခိတံ ဟောတိ၊
ဂဟပတိ။ စိတ္တော၊ ကို။ ရက္ခိတေ၊ သတိဖြင့် အနုနုယ ပဋိဃ-အစရှိသည်တို့မှ
စောင့်ရှောက်အပ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ ရက္ခိတံ၊
စောင့်ရှောက်အပ်သည်။ ဟောတိ။ပ။ မနောကမ္မမ္ပိ ရက္ခိတံ ဟောတိ၊ ဂဟပတိ။
စိတ္တော၊ သည်။ ဗျာပန္နံ၊ ရာဂ-အစရှိသည်တို့ကြောင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့
ရောက်လတ်သော်၊ ကာယကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ဗျာပန္နံ၊ ရာဂ-အစရှိသည်တို့ကြောင့်
ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သည်။ ဟောတိ။ပ။ မနောကမ္မမ္ပိ ဗျာပန္နံ ဟောတိ၊
ဂဟပတိ။ စိတ္တော၊ သည်။ အဗျာပန္နံ၊ ရာဂ- အစရှိသည် တို့ကြောင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့
မရောက်လတ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ အဗျာပန္နံ၊ ရာဂ-
အစရှိသည်တို့ကြောင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ မရောက်သည်။ ဟောတိ။ပ။ မနောကမ္မမ္ပိ
အဗျာပန္နံ ဟောတိ၊ ဂဟပတိ။ စိတ္တော၊ ကို။ အဝဿုတေ၊ ရာဂ-အစရှိသည်တို့သည်
စိုစွတ်အပ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ။ အဝဿုတံ၊ ရာဂ-အစရှိသည်တို့သည်
စိုစွတ်အပ်သည်။ ဟောတိ။ပ။ မနောကမ္မမ္ပိ အဝဿုတံ ဟောတိ၊ ဂဟပတိ။ စိတ္တော၊
ကို။ အနဝဿုတေ၊ ရာဂ-အစရှိသည်တို့သည် မစိုစွတ်အပ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ။
အနဝဿုတံ ရာဂအစရှိသည်တို့သည် မစိုစွတ်အပ်သည်။ ဟောတိ။ပ။
မနောကမ္မမ္ပိအနဝဿုတံ ဟောတိ။ [ဤလည်းသာဓက တစ်ရပ်။-တိကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊
သမ္မောဓဝဂ်၊ အရက္ခိတ-သုတ်။]

ဧဝံ၊ သို့။ လောကိယဓမ္မံ။ပ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ပန၊ ဆက်။ ဣမေသု
သုတ္တေသု၊ ဤသုတ်တို့တွင်။ (ပြခဲ့ပြီးသော သာဓက ၇-သုတ်တို့တွင်။) ဧကံ ဝါ၊
တစ်သုတ်ကိုသော် လည်းကောင်း။ ဒွေ ဝါ၊ ၂-သုတ် တို့ကိုသော် လည်းကောင်း။
အဂ္ဂဟေတွာ၊ မယူမူ၍။ သုတ္တာနုရက္ခဏတ္ထာယ^၁၊ သုတ်အချင်းချင်း စောင့်ရှောက်

၁။ သုတ္တာနုရက္ခဏတ္ထာယ။ ။ စိတ္တဿ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘာဝသာဓနေ(၌) အညမညံ ဗလောဓာန
ဝဿေန (သုတ်အချင်းချင်း အားထားရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) သုတ္တာနုရက္ခဏံ၊ တစ်သုတ်တည်းပြ
လျှင် အားမရှိသေး၊ သုတ်များစွာ ထုတ်ပြမှ အားရှိ၏။ ထိုသို့ အားရှိသောကြောင့် သုတ် တစ်မျိုး
ကိုအခြားသုတ်များက ပရဝါဒီတို့မပျက်နိုင်အောင် စောင့်ရှောက်ရာရောက်သည်။ အခြား တစ်နည်းကို
ငိုကာမှာရှုပါ။ [ဗလောဓာနဝဿေနာတိ ဗလဿ အာဓာနဝဿေန၊ ဝိဓာနဝဿေန ဝါ။ -မဓု။]

ခြင်း အကျိုးငှာ။ ဝါ၊ သုတ်ကို မပျောက်ပျက်အောင် စောင့်ရှောက်ခြင်း အကျိုးငှာ။ သဗ္ဗာနိပိ၊ အလုံးစုံသော သုတ်တို့ကိုလည်း။ ဂဟိတာနိ၊ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ သိထိုက်ကုန်၏။

ပန၊ ကား။ လောကုတ္တရဓမ္မံ၊ ကောကုတ္တရာ တရားကို။ ပုစ္ဆန္တော၊ မေးတော်မူလတ်သော်၊ ကရတဗသံ၊ အဘယ်ဗသကို။ အဓိဂတော၊ ရသည်။ အသိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ပ။ ကတရစိတ္တံ၊ အဘယ်စိတ်ကို။ အဓိဂတော၊ ရသည်။ အသိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အပုစ္ဆိတွာ၊ မေးတော်မမူဘဲ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်း။ တံ၊ သည်။ ကတရပညံ၊ အဘယ်ပညာကို။ အဓိဂတော၊ ရသည်။ အသိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာသော။ မဂ္ဂပညံ၊ မဂ်ပညာကို။ (အဓိဂတော) ကိ၊ ရသလော။ ဥဒါဟု၊ သို့မဟုတ်။ ဒုတိယံ၊ ၂-ခုမြောက်သော။ မဂ္ဂပညံ၊ ကို။ အဓိဂတော ကိ၊ ရသလော။ ပ။ စတုတ္ထံ၊ ၄-ခုမြောက်သော။ မဂ္ဂပညံ၊ ကို။ အဓိဂတော ကိ၊ ရသလော။ ဣတိ၊ သို့။ ပညံ၊ ကို။ ဇေဋ္ဌိကံ၊ အကြီးအကဲ ကို။ ပညံ၊ ကို။ ဓုရံ၊ ပဓာန ကို။ ကတွာ၊ ဤ။ ပုစ္ဆတိ၊ မေးတော်မူ၏။ ပညုတ္တရာ၊ လွန်ကဲသော ပညာရှိကုန်သော။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ ကုသိုလ် တရားတို့သည်။ န ပရိဟာယန္တိ၊ မဆုတ်ယုတ်ကုန်။ -[အဋ္ဌက-အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ သတိဝဂ်၊ မူလက-သုတ်၊] ပညာပန၊ ပညာသည်ကား။ ကိမတ္ထိယာ၊ အဘယ်အကျိုး ရှိသနည်း။ (ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ပညာ၊ ပညာသည်။ အဘိညတ္တာ၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းအကျိုးရှိသည်။ ပရိညတ္တာ၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းအကျိုးရှိသည်။ ပဟာနတ္တာ၊ ပယ်ခြင်း အကျိုးရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။ ဤသို့ အဖြေဝါကျထည့်ပါ။) [ဤလည်း သာဓက တစ်ရပ်။ -မူလပဏ်၊ စူဠယမကဝဂ်၊ မဟာဝေဒလ္လ-သုတ်ပါဠိတော်။]

ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤလောကုတ္တရာ ဒေသနာဝယ် ပညာပဓာန၏ အဖြစ်၌။ (သုတ္တာနိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ-၌စပ်။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ပညဝတော၊ ပညာရှိသော။ အရိယသာဝကဿ၊ အရိယာ သာဝက၏။ တဒန္တယာ၊ ထိုပညာသို့ အစဉ်လိုက် သော။ သဒ္ဓာ၊ သဒ္ဓာသည်။ ကဏ္ဍာတိ၊ ကောင်းစွာတည်၏။ တဒန္တယံ၊ ထို ပညာသို့ အစဉ်လိုက်သော။ ဝီရိယံ၊ သည်။ သဏ္ဍာတိ။ တဒန္တယာ၊ ဇီဝာ။ သတိ၊ သည်။ သဏ္ဍာတိ။ တဒန္တယော၊ ထိုပညာသို့ အစဉ်လိုက်သော။ သမာဓိ၊ သည်။ သဏ္ဍာတိ၊ ၏။ ဣတိ ဇေမာဒိနိ၊ ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ သုတ္တာနိ၊ တို့ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ ဣတိ၊ သို့။ လောကုတ္တရဓမ္မံ၊ သို့။ ပတွာ၊ ဤ။ ဝါ၊ သော်။ ပညာ၊ သည်။

ဇေဋ္ဌိကာ၊ သည်။ ဟောတိ။ပ။ ပညာ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပန၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟောတိ-ဟူသော ဒေသနာ သည်။ လောကီယဒေသနာ၊ လောကီ ဒေသနာတည်း။ (လောကီကာမာဝစရ စိတ်ကို ပြသော ဒေသနာတည်း။) တဿ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ လောကီဒေသနာတော်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) စိတ္တံ၊ ကို။ ဓရံ၊ ပဓာနကို။ ကတွာ၊ ဒေသေဇ္ဇော၊ ဟောတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ၊ ဤ။) စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဟောတော်မူပြီ။

[စိတ္တံဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူသော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ သောမနဿ သဟဂတံ-ဟူသော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် သောမနဿသဟဂတံ စသည်မိန့်၊]

သောမနဿသဟဂတန္တိ၊ ကား။^၁ သာတ။ပ။ သင်္ခါတေန၊ သာယာအပ်သော ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော အရသာနှင့်တူသော ခံစားတတ်သောတရားဟု ဆိုအပ်သော။ သောမနဿေန၊ သောမနဿနှင့်။ သဟ၊ တကွ။ ဧကုပ္ပာဒါဒိဘာဝံ၊ ဧကုပ္ပာဒ- အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့။ ဂတံ၊ ရောက်သော။ ပန၊ ဆက်။ [“အဘိဓာနတ္ထ ဝစနတ္ထမှ တစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓာရကို ဆိုဦးအံ့” ဟု ရှေးနိဿယ-၌ ပေး၏။] အယံ သဟဂတသဒ္ဓေါ၊ ဤ သဟဂတ-သဒ္ဓါသည်။ ဝါ၊ ကို။ တဗ္ဘာဝေ၊ တဗ္ဘော အနက် လည်းကောင်း။ ဝေါကိဏ္ဏေ၊ ရောပြုမ်းဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ နိဿယေ၊

၁။ သာတ။ပ။ဂတံ။ ။ “သဟ+ဂတံ သဟဂတံ၊ သောမနဿေန+ သဟဂတံ သောမနဿသဟဂတံ”ဟု သမာသ်တွဲပါ။ ဂတံ၏ကံကို “ဧကုပ္ပာဒါဒိဘာဝံ” ဟုထည့်သည်။ သောမနဿေနကို “သာတမဓုရဝေဒယိတ သင်္ခါတေန”ဟု ဝိသေသန ထည့်၍ဖွင့်သည်။ “သာတ-သာယာအပ်”ဟူသည့် သောမနဿ ဝေဒနာ၏ သဘောတည်း။ “မဓုရ” ကား သောမနဿ၏ သာယာအပ်ပုံ သာယာစရာ ကောင်းပုံကို ဥပမာပြသော စကားတည်း။ မဓုရ-သဒ္ဓါ၏ မုရုတ္တမှာ သာယာအပ်သော အရသာတည်း။ မဓုရဝိယာတိ မဓုရံ-ချို့ဆိမ့်သော အရသာနှင့် တူသော ဝေဒနာ။ “ဝေဒယိတ” သဒ္ဓါကား ဝေဒနာ၏ ပရိယာယ်တည်း။ [နိပ္ပရိယာယေန မဓုရသဒ္ဓေါ ရသဝုသေသပရိယာယော၊ ဣဋ္ဌဘာဝသာမညေန ဣဓေပဓာရေန ဝုတ္တောတိ အာဟ-မဓုရံ ဝိယာတိ -အနု... မဓုရနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကစွည်းဘာသာငိုကာ၊ မဇ္ဇာဒိတောရော-သုတ်၌ရှုပါ။]

၂။ ဧကုပ္ပာဒါဒိဘာဝံ။ ။ “ဧကော+ဥပ္ပာဒေါ+ယဿ ဝိတ္တာသာတိ ဧကုပ္ပာဒံ” “ဧကုပ္ပာဒံ+အာဒိ ယဿာတိ ဧကုပ္ပာဒါဒိ” စိတ်ပင်တည်း။ အာဒိဖြင့် ဧကနိရောဓ၊ ဧက ဝတ္ထုကြတို့ကို ယူ။ ဧကုပ္ပာဒါဒိနော+ဘာဝေါ ဧကုပ္ပာဒါဒိဘာဝေါ။ ဧကုပ္ပာဒ-အစရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသည် အတူတကွ ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ခြင်း၊ တူသော အာရုံ၊ တူသောဝတ္ထု ရှိခြင်းတည်း။

အခြေခံ မှီရာဟူသော အနက် လည်းကောင်း။ အာရမ္မဏေ၊ အာရုံဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ သံသဋ္ဌေ၊ ရောနှော ဟူသော အနက် လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေသု အတ္ထေသု၊ တို့၌။ ဒိဿတိ။ တတ္ထ၊ ထို ၅-ပါးသော အနက်တို့တွင်။ ပေါနတ္တဝိကာ^၁ ၊ တစ်ဖန် ဘဝသစ်ကို ပြုခြင်းအလေ့ရှိသော။ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ၊ နှစ်သက်တတ် တပ်မက်တတ်သည် အဖြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ယာယံ တဏှာ၊ အကြင် တဏှာသည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ ဣတိ(ဧတ္ထ)၊ ဤ ပါဠိရပ်၌။ (သစ္စဝိဘင်း ပါဠိတော်-စသည်၌) တဗ္ဘာဝေ၊ တဗ္ဘော အနက်၌။ ဝါ၊ ထို နန္ဒိရာဂ-ဟူသော ရှေးပုဒ်၏ အနက်၌။ (သဟဂတသဒ္ဓေါ၊ ကို) ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ နန္ဒိရာဂ ဘူတာ၊ နှစ်သက်တတ် တပ်မက်တတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (ယာယံ တဏှာ အတ္ထိ) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [“နန္ဒိရာဂ ဘူတာတိ စဿ အတ္ထော”ဟု ဋီကာလည်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤပါဌ်သည် အဓိပ္ပာယ်ပြောဆရာတို့ ဋီကာမှ ယူထား အပ်သောပါဌ် ဟု ထင်၏။]

၁။ ပေါနတ္တဝိကာ။ ။ သက္ကတ၌ “ပုနရ်” ပုဒ်သည် ပါဠိ၌ “ပုန” ဟု ဖြစ်၏။ နောက်ပုဒ်နှင့်တွဲသောအခါ ပျောက်သော(ရ်) အစား ခွေတော်လာ၍ “ပုနတ္တံ”ဟု ဖြစ်၏။ [“ပုနပ္ပုနံ” စသည်ကဲ့သို့တည်း။] “ပုနတ္တဝကရဏ”ဟု ဆိုလိုလျက် “ကရဏ”ဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုချေ။ “ပုနတ္တံ၊ တစ်ဖန် ဘဝကို ပြုခြင်းဟူသော+သီလံဇတိဿာတိ ပေါနတ္တဝိကာ”ဟု တသီလ-အနက်၌ တဒ္ဓိတံ ဣက-ပစ္စည်းသက်။ [ပုနတ္တဝကရဏံ ပုနတ္တဝေါ၊ ပုနတ္တဝေါ+သီလံ အဿာတိ ပေါနတ္တဝိကာ။-သစ္စဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ။ မရ၌ “ပုနတ္တံ+ကရေတိတိ ပေါနတ္တဝိကာ”ဟု ကရေတိ တဒ္ဓိတံပြုသည်ကို စဉ်းစားပါ။

တစ်နည်း။ ။ ပုနော ဘဝေါ၊ တစ်ဖန်ဘဝ-ဘဝသစ်။ မနောသမ္ပဿောပုဒ်၌ မနော ကဲ့သို့ “ပုနော”ဟု ဩကာရန္တလည်း ရှိ၏။ ဤအလို နောက်ပုဒ်၌ ခွေတော်မရောက်ရ။ “ပုနောဘဝေါ-သီလံ+ဇတိဿာတိ ပေါနောဘဝိကာ”ဟု ဖြစ်၏။ [ဥက္ခရပဒလောပံ ကတွာ ပုနတ္တဝကရဏံ ပုနောဘဝေါတိ အာဟ၊မနောသမ္ပဿောတိ ဧတ္ထ မနော ဝိယ စပုရိမပဒဿ ဩကာရန္တတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။-သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာ။ ...“မနာချာ ပါဒီနမောမယေစ”ဟူသော မော ဂ္ဂလန် ၃-၅၉-သုတ်ဖြင့် ပုန၏ အ-ကို ဩပြု။]

၂။ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ။ ။ ယာယံ တဏှာနှင့် အရတူသောကြောင့် နန္ဒိရာဂ သဟဂတာ၌ နန္ဒိရာဂ-မည်သော တဏှာပင်ရ၏။ သဟဂတအတွက်ကား အနက်သီးခြား မရှိ။ ထို့ကြောင့် ဤ သဟဂတကို “တဗ္ဘာဝအနက်၌ သိထိုက်၏”ဟု ဆိုသည်။ တဿ၊ ထိုနန္ဒိရာဂ-သဒ္ဓါ၏+ဘာဝေါ၊ အနက်တည်း။ တဗ္ဘဝေါ၊ နက်။ “နန္ဒတိ၊ အာရုံကို နှစ်သက်တတ်၏။ ဣတိ နန္ဒံ၊ ရစ္ဆတိ၊ တပ်မက်တတ်၏။ ဣတိ ရာဂေါ၊ နန္ဒိဘူတာ+ရာဂေါတိ နန္ဒိရာဂေါ”ဟု ဋီကာ၌ပြု၏။ နန္ဒိ၌ မဇ္ဈေရဿ။ သဟဂတအတွက် အနက်သီးခြား - ပုံကို ဋီကာ၌ ကြည့်ပါဦး။

ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ကောသဇ္ဇသဟဂတာ၊ ကောသဇ္ဇနှင့် တကွဖြစ်သော။ (ကောသဇ္ဇနှင့် ရောပြွမ်းသော။) ကောသဇ္ဇသမ္ပယုတ္တာ၊ ကောသဇ္ဇနှင့် ယှဉ်သော။ ယာ။ အယံ ဝိမံသာ၊ အကြင် ပညာသည်။ အတ္ထိ။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဌ။ ဝေါကိဏ္ဏေ^၁ ရောပြွမ်း ဟူသော အနက်၌။ (သဟဂတသဒ္ဓေါ) ဝေဒိတဗ္ဗော။ အန္တရန္တရာ၊ အကြား အကြား၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေန၊ သော။ ကောသဇ္ဇေန၊ ကောသဇ္ဇနှင့်။ (ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထိန မိဒ္ဓ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်။) ဝေါကိဏ္ဏော၊ ရောပြွမ်းသော။ (ယာ အယံ ဝိမံသာ အတ္ထိ။) ဣတိ အယံ၊ ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ ယာယံ ဘိက္ခဝေ-အစရှိသော ပါဠိ၌။ အတ္ထော၊ တည်း။ [မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ပါသာဒ ကမ္မ နဝဂ်၊ ဝိဘင်္ဂ-သုတ်။] အဋ္ဌိကသညာ သဟဂတံ၊ အဋ္ဌိက သညာနှင့် တကွဖြစ်သော။ (အဋ္ဌိကသညာကို မှီသော။) သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဣတိ(ဧတ္ထ)၊ ဌ။ နိဿယေ^၂၊ အခြေခံမှီရာ ဟူသော အနက်၌။ (သဟဂတသဒ္ဓေါ) ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဋ္ဌိကသညံ၊ ကို။ နိဿာယ၊ မှီ၍။ (အခြေခံပြု၍။) အဋ္ဌိကသညံ၊ ကို။ ဘာဝေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍ ပဋိလဒ္ဓံ၊ ရအပ်သော။ (သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံ၊ ကို၊ ဘာဝေတိ၊ ၏။) ဣတိ အတ္ထော၊ အနက်။-[မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အာနာပါနဝဂ်၊ အဋ္ဌိက မဟပ္ပလ-သုတ်။]

ရူပသဟဂတာနံ ဝါ၊ ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသော ရုပ်အာရုံနှင့် တကွ ဖြစ်သည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အရူပ သဟဂတာနံ ဝါ၊ ရုပ် မဟုတ်သော အာကာသ-အစရှိသော အာရုံနှင့်တကွ ဖြစ်သည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သမာပတ္တိနံ၊ ရူပဈာန် အရူပဈာန် သမာပတ်တို့ကို။ လာဘီ၊ ရခြင်းရှိသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ (ဧတ္ထ)၊ ဌ။ အာရမ္မဏေ^၃၊ အာရုံဟူသော အနက်၌။ (သဟဂတသဒ္ဓေါ) ဝေဒိ

၁။ ဝေါကိဏ္ဏေ။ ။ ပညာ ဟူသည် ကုသိုလ်အဗျာကတ တရားတည်း။ ကောသဇ္ဇ ဟူသည်ကား ထိန မိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုတရား ၂-မျိုးသည် အတူတကွ (သမ္ပယုတ္တ) မဖြစ်နိုင်ရကား ဝိမံသာ(ပညာ)ဖြစ်ခြင်း၏ အကြားအကြား၌ ကောသဇ္ဇ ရောပြွမ်းသည်ကို “သဟဂတ”ဟု ဆိုသည်။ သဒ္ဓတ္ထမှာ “တကွဖြစ်” ပင်တည်း။ သို့သော် သံသဒ္ဓ-ရောနှောသော တကွဖြစ်ခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် “ဝေါကိဏ္ဏေ”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်ဖွင့်သည်။

၂။ နိဿယေ။ ။ သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံကို ဖြစ်စေရာ၌ အဋ္ဌိသညာကို အမှီပြု၍ရသော ကြောင့် (အရိုးစုကို အာရုံပြုသော သညာကို အခြေခံရသောကြောင့်) “နိဿယေ”ဟု ဆိုသည်။ [နိဿယေတိ ပါဒကေ။ သဒ္ဓတ္ထမှာ “တကွဖြစ်သော”ဟု ပင်တည်း။]

၃။ အာရမ္မဏေ။ ။ ရူပဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ပထဝီကသိုဏ်းစသော ရုပ်အာရုံကို ရူပါရမ္မဏ၊ အရူပဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကောင်းကင်ပညတ်၊ နတ္ထိဘောပညတ်၊ ပဌမာရုပ္ပ ဝိညာဉ်၊ တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်တို့ကို အရူပါရမ္မဏဟု ဆိုသည်။ ရူပသဟဂတာနံ သဒ္ဓတ္ထမှာ

တဗ္ဗော၊ ဇာ။ ရူပါ ရူပါရမ္မဏာနံ၊ ပထဝီကံသိုဏ်း စသော ရုပ်လျှင် အာရုံရှိကုန်
ရုပ် မဟုတ်သော ကောင်းကင်ပညတ် နတ္ထိဘောပညတ် စသည်လျှင် အာရုံရှိကုန်သော။
(သမာပတ္တိနံ လာဘီဟောတိ။) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။- [ပုဂ္ဂလပညတ်၊ နိဒ္ဒေသ၊
ဧကပုဂ္ဂလ ပညတ္တိ။]

ဣဒံသုခံ၊ ဤသုခသည်။ ဣမာယ ပီတိယာ၊ ဤ ပီတိနှင့်။ သဟဂတံ၊
အတူတကွ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်။ သဟဇာတံ၊
တကွဖြစ်သည်။ သံသဋ္ဌံ၊ ရောနှောသည်။ သမ္ပယုတ္တံ၊ အညီအမျှ ဧကုပ္ပာဒတာ
အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်ယှဉ်သည်။ ဟောတိ၊ ဇာ။ ဣတိ(ဧတ္ထ)၊ ဌံ။ သံသဋ္ဌေ၊
ရောနှောဟူသောအနက်၌။ (သဟဂတသဒ္ဓေါ) ဝေဒိတဗ္ဗော။ -[ဈာနဝိဘင်း၊
သုတ္တန္တဘာဇနီယ။] ဣမသမိပိပဒေ၊ ဤ သောမနဿသဟဂတံ ဟူသော
ပုဒ်၌လည်း။ [ပိဖြင့် ပီတိယာ သဟဂတံကို ပေါင်း။] အယမေဝတ္ထော၊ ဤ
သံသဋ္ဌအနက်ကိုသာ။ အဓိပ္ပေတော၊ ဇာ။ ဟိ၊ မှန်။ ဣဓ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်
စိတ်အရာ၌။ သောမနဿ သံသဋ္ဌံ၊ သောမနဿနှင့် ရောနှောသောစိတ်ကို။
သောမနဿသဟဂတန္တိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

၁။ ဆက်။ ဒေ(ဒေသော) သံသဋ္ဌသဒ္ဓေါပိ၊ ဤ သံသဋ္ဌ သဒ္ဓါသည်လည်း။
ဝါ၊ ကိုလည်း။ သဒ္ဓိသေ၊ အတူဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ အဝသုတေ၊

နိဿယ၌ ပေးထားသည့် အတိုင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ၌
“ရူပသဟဂတာနုန္တိ-ရူပနိမိတ္တ သင်္ခါတေန ရူပေန သဟဂတာနံ၊ တေန သဒ္ဓိပဝတ္တာနံ (န
ဝိနာ)” စသည်ဖြင့် သဒ္ဓတ္ထ ဖွင့်သည်။

ထိုသို့ သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်သော်လည်း အဓိပ္ပာယ်တ္ထမှာ “ရုပ်ဟူသော အာရုံရှိကုန်သော၊ ရုပ်ကို
အာရုံပြုကုန်သော”ဟု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သဟဂတ၏ အနက်ကို “အာရမ္မဏေ”ဟု ဆိုသည်။
ထို့ကြောင့်ပင် နိဒါန-ဘိက္ခုသံယုတ်၊ ပဌမဝဂ္ဂပထမ-သုတ်ဝယ် “ဝိတက္ကသဟဂတာ သညာ
မနသိကာရာ” ပုဒ်၌ “ဝိတက္ကသဟဂတာတိ-ဝိတက္ကာရမ္မဏာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထို အဖွင့်သည်
သဟဂတ၏ သဒ္ဓတ္ထမဟုတ်၊ အဘိဓေယတ္ထသာတည်း။

၁။ သံသဋ္ဌေ။ ။ “သံသဇ္ဇတိ၊ ငြိကပံ ရောနှောနေတတ်၏။ ဣတိ သံသဋ္ဌော” နှင့်
အညီသုခနှင့် ပီတိတို့၏ တတိယဈာန်စိတ် တစ်ခုတည်း၌ အတူတကွ ဖြစ်ခြင်းကို “ရောနှော”ဟု
ဆိုသည်။ ဤ၌လည်း သဟဂတာ၏ သဒ္ဓတ္ထမှာ “တကွ (ဧကုပ္ပာဒ-အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့)
ရောက်” ဟူသော အနက်၊ “တကွ+ဖြစ်”ဟူသော အနက်ပင်တည်း။

၂။ သံသဋ္ဌသဒ္ဓေါပိ ။ ။ “စ” သည် ဝါကျရမ္မဇာတက၊ အဝိသဒ္ဓါကား ရှေ့၌
“သံသဋ္ဌော” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော သံသဋ္ဌကိုသော အပေက္ခာဇာတကတည်း။ ဥပမာ “အက္ခရာ
ပါဒယော ဧကတ္ထောလိသံ” သုတ်၌ အက္ခရာအပိဝယ် အဝိသဒ္ဓါကဲ့သို့တည်း။ ယောဇနာ၌ကား
“အဝိသဒ္ဓေါ သဟဂတသဒ္ဓံ အပေက္ခတိ” ဟု ဆို၏။ သဒ္ဓထုံးစံ ကျ-မကျကို စဉ်းစားပါ။

စိုစွတ်အပ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ မိတ္တသန္တဝေ၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်းဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ သဟဇာတေ၊ တကွဖြစ်ဟူသောအနက်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ အစရှိသော။ ဗဟုသု၊ ကုန်သော။ အတ္ထေသု၊ ဒိဿတိ။ [ဣတိကို အာချတ္ထ ယူ၍ “ဗဟုသု”ဟု ဆိုသည်။ “စတုသု”ဟုလည်း ရှိ၏။] ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ သံသဋ္ဌ သဒ္ဓါသည်။ ကိသေ၊ ကြုံလိုသော မြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း။ (ပိန်သော မြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း။) ထူလေ၊ ဝဖြိုးသော မြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဝိဝဇ္ဇေတွာ၊ ရှောင်ကြဉ်၍။ သံသဋ္ဌာ၊ ရောနှောအပ်ကုန်သော။ (အချင်းချင်းရော၍ ရလောက်အောင် အရွယ်အဆင်းအားဖြင့် တူကုန်သော။) ဟယာ၊ မြင်းတို့ကို။ (အမှေဟိ၊ ကျွန်တော်မျိုးတို့သည်။) ယောဇိတာ၊ ယှဉ်စေအပ်ပါကုန်ပြီ။ (ရထား၌ ကပ်အပ်ပါကုန်ပြီ။) ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ သဒိသေ၊ အတူဟူသော အနက်၌။ အာဂတော၊ လာ၏။ [(တေမိဇာတ်) ဤ၌ သဒ္ဓတ္ထမှာ “ရောနှော”ပင်တည်း။ ရောနှော၍ ရလောက်အောင် အရွယ်အဆင်းအားဖြင့် တူနေသောကြောင့် သဒိသအနက် ကို အဓိပ္ပာယ်တူဟု ဆိုသည်။] အယျေ၊ ရှင်မတို့။ တုမှေ၊ အရှင်မတို့သည်။ သံသဋ္ဌာဝ၊ လူ တို့နှင့်ရောနှောကုန်လျက်သာ။ ဝိဟရထ၊ နေကြကုန်လော့။ ဣတိ (ဧတ္ထ)၊ ၌။ အဝဿုတေ၊ စိုစွတ်အပ် ဟူသော အနက်၌။ အာဂတော။ [“လူတို့နှင့် ရောနှောကာ ကိလေသာ တည်းဟူသောမိုးဖြင့် စိုစွတ်လျက် နေကြပါ လော”ဟုဆိုလိုသည်။ သဒ္ဓတ္ထမှာ “ရောနှော”အနက်ပင်တည်း။ -ပါစိတ်၊ ဘိက္ခုနီ ဝိဘင်း၊ ဒသမ-သံဃာဒိသေသံ သိက္ခာပုဒ်။]

ဂိဟိသံသဋ္ဌော၊ လူတို့နှင့်ရောနှောသည်။ (ဟုတွာ။) ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ [“ဂိဟိဟိသံသဋ္ဌော”ဟု လည်းရှိ၏။] ဣတိ (ဧတ္ထ)၊ ၌။ မိတ္တသန္တဝေ၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ ခြင်းဟူသောအနက်၌။ အာဂတော။ [သဒ္ဓတ္ထမှာ “ရောနှော”ဟူသော အနက်ပင်တည်း။ မိတ္တသန္တဝ-ကာ၊ အဓိပ္ပာယ်တူ။-ခန္ဓဝဂ္ဂ(၁-ဝဂ္ဂ)၊ ဟာလိဒ္ဓိကာနိ-သုတ်။] ဣဒံ သုခံ (ရှေ့၌ အနက်ပေးခဲ့ပြီ။)။ပ။ ဟောတိ။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ သဟဇာတေ၊ တကွဖြစ်သော တရားဟူသော အနက်၌။ အာဂတော။ ဣဓာပိ၊ ဣမသ္မိံပိ ပဒေ အယမေဝတ္ထော အဓိပ္ပေတော-ဟူသော ဤ အဋ္ဌ-ကထာ၌လည်း။ (ယထာဒသိတ သံသဋ္ဌသဒ္ဓေါ၊ အကြင် အကြင် အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့် ပြုအပ်ပြီးသော သံသဋ္ဌ-သဒ္ဓါကို။) သဟဇာတေ၊ သဟဇာတအနက်၌။ အဓိပ္ပေတော၊ ၏။

တတ္ထ၊ ထို သဟဂတ သဟဇာတ-တို့တွင်။ (နောက်၌လာမည့် သဂဟတံ သဟဇာတံကို ကြည့်၍စွဲသည်။) သဟဂတံ၊ သဟဂတ-တရားဟူသည်။ (သဟဂတ တရားမှန်လျှင်။) အသဟဇာတံ (နာမ)၊ သဟဇာတ မဟုတ်သည်မည်သော။

အသံသဋ္ဌ(နာမ)၊ သံသဋ္ဌ မဟုတ်သည် မည်သော။ အသမ္ပယုတ္တံ နာမ၊ သမ္ပယုတ်
မဟုတ်သည် မည်သောတရားသည်။ နတ္ထိ။ သဟဇာတံပန၊ သဟဇာတတရားသည်ကား။
သံသဋ္ဌ၊ သံသဋ္ဌသည်လည်းကောင်း။ သမ္ပယုတ္တံ၊ သမ္ပယုတ်သည် လည်းကောင်း။
ဟောတိပိ၊ ဖြစ်သည်လည်းရှိ၏။ န ဟောတိပိ၊ မဖြစ်သည်လည်း ရှိ၏။

ဟိ၊ ချဲ့။ ဧကေတော၊ တပေါင်းတည်း။ ဇာတေသု၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါရူပ
ဓမ္မေသု၊ ရုပ် နာမ် တရားတို့တွင်။ ရူပံ၊ ရုပ်တရားသည်။ အရူပေန၊ နာမ်တရားနှင့်။
သဟဇာတံ၊ တကွဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ (သဟဇာတ ပစ္စည်း ဖြစ်နိုင်၏။) န
သံသဋ္ဌ၊ သံသဋ္ဌ မဖြစ်။ န သမ္ပယုတ္တံ၊ သမ္ပယုတ် မဖြစ်။ (သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း
မဖြစ်နိုင်။) တထာ၊ တူ။ အရူပံ၊ နာမ်တရားသည်။ ရူပေန၊ ရုပ်တရားနှင့်လည်းကောင်း။
ရူပဉ္စ၊ ရုပ်တရားသည်လည်း။ ရူပေန၊ ရုပ်တရားနှင့်လည်းကောင်း။ (သဟဇာတ
ဟောတိ၊ န သံသဋ္ဌ၊ န သမ္ပယုတ္တံ။) အရူပံ ပန၊ နာမ်တရားသည်ကား။ အရူပေန၊
နှင့်။ သဒ္ဓိ။ နိယမတောဝ၊ အမြဲအားဖြင့်သာလျှင်။ သဟဂတံ(ဧဝ)၊ အတူတကွ
ဧကုပ္ပာဒတာ-အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်သာလျှင် လည်းကောင်း။
သဟဇာတံ(ဧဝ)၊ တကွဖြစ်သည်သာလျှင်လည်းကောင်း။ သံသဋ္ဌ(ဧဝ)၊ ရောနှောသည်
သာလျှင်လည်းကောင်း။ သမ္ပယုတ္တမေဝ၊ သမ္ပယုတ်သည်သာလျှင် လည်းကောင်း။
ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံ၊ ထို သဟဇာတ သံသဋ္ဌ သမ္ပယုတ္တ ဖြစ်သော
သဟဂတ-သဒ္ဓါကို။ သန္ဓာယ၊ တော်မူ၍။ သောမနဿ သဟဂတန္တိ၊ ဟူ၍။
(ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ဉာဏသမ္ပယုတ္တန္တိ၊ ကား။ ဉာဏေန၊ ဉာဏ်နှင့်။ သမ္ပယုတ္တံ၊ အညီအမျှ
ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော။ သမံ၊ အညီအမျှ။ ဧကုပ္ပာဒတာ
ဒိပ္ပကာရေဟိ၊ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်။ ယုတ္တံ၊ ယှဉ်သော။
(သမ္ပယုတ္တံကို ထပ်ဖွင့်သည်။ စိတ္တဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။
ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံဟူသော ပါဠိ၌။ ယံ၊ အကြင်စကားသည်။
ဝါ၊ ကို။ ဝတ္ထုဋ္ဌံ၊ ဆိုထိုက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ တံ၊ ထိုစကားသည်။
မာတိကာဝဏ္ဏနာယ၊ မာတိကာအဖွင့်၌။ ဝေဒနတ္ထိကေ၊ ၌။ ဝုတ္တနယမေဝ၊ ဆိုအပ်

၁။ သမ္ပယုတ္တံ။ ။ သံကို“သမံ”ဟု လည်းကောင်း၊ ပ ကို “ဧကုပ္ပာဒတာဒိပ္ပကာ
ရေဟိ”ဟု လည်းကောင်းဖွင့်သည်။ “ဧကုပ္ပာဒါဒိပ္ပကာရေဟိ”ဟု တာမပါဘဲရှိသည်ကား မကောင်း။
ဧကုပ္ပာဒအရ “အတူဖြစ်ခြင်း”သော အပြားကို မရဘဲ“အတူဖြစ်ခြင်းရှိသောစိတ်”ကို ရ၏။
ထို့ကြောင့် “ဧကုပ္ပာဒတာဒိပ္ပကာရေဟိ”ဟု တာပစ္စည်းနှင့်တကွရှိမှ ကောင်း၏။ သုခါယဝေဒနာယ
သမ္ပယုတ္တာတုန်းကလည်း ဤအတိုင်းရှိခဲ့သည်။

ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ။ တသွား၊ ကြောင့်။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ-၌ စပ်။) ဧကုပ္ပာဒါ။ပ။
ဧကာရမ္မဏာတိ။ ဟူသော။ ဣမိနာ လက္ခဏေန၊ ဤလက္ခဏာအားဖြင့်။ ဧတံ၊
ဤစိတ်ကို။ သမ္ပယုတ္တန္တိ။ သမ္ပယုတ္တဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဤ။ [ဧကုပ္ပာဒါ စသော
စကားတို့သည် ကထာဝတ္ထု၊ သတ္တမဝဂ်၊ သမ္ပယုတ္တကထာ၌လာသော ပါဠိဖြစ်၍
ထိုအတိုင်း ဧကုပ္ပာဒါ သည်ဖြင့် ဗဟုဂုဏ်ရှိရသည်။] စ၊ ဆက်။ သေ (သော)၊
ဤ ဧကုပ္ပာဒါ အစရှိသည်တို့ကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားသည်။ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသော၊
အလွန်ဖြစ်သော လက္ခဏာ ၄-ပါးကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားတည်း။ အရူပေ ပန၊
အရူပဘုံ၌ကား။ ဧကဝတ္ထုကဘာဝံ၊ ဧကဝတ္ထုက၏ အဖြစ်ကို။ ဝိနာပိ၊ ကြည့်၍လည်း။
သမ္ပယောဂေါ၊ သမ္ပယုတ်ကို။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ် ရနိုင်၏။

တ္တောဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ယသ္မိံသမယေ-အစ ဉာဏ
သမ္ပယုတ္တံ-အဆုံးရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်။ ကိံ၊ အဘယ်ကို။ (ဘဂဝတာ၊ သည်။)
ကထိတံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ (တ္တောဝတာ၊ ဖြင့်။) ကာမာဝစရ ကုသလေသု၊
ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးတို့တွင်။ သောမနဿ သဟဂတံ၊ သောမနဿ
သဟဂုတ် ဖြစ်သော။ တိဟေတုကံ၊ တိဟိတံဖြစ်သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏ
သမ္ပယုတ် ဖြစ်သော။ အသင်္ခါရိကံ၊ အသင်္ခါရိက ဖြစ်သော။ မဟာစိတ္တံ မဟာ
ကုသိုလ်စိတ်ကို။ ကထိတံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ကုသိုလ်ချင်းနှိုင်းယှဉ်လျှင်
အခြားကုသိုလ်ထက် အရေအတွက်များသောကြောင့် “မဟာ”ဟု ဆိုသည်။ အခြား
အယူကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာငိုကာ ကာမာဝစရစိတ်၌ ရှုပါ။]

[ကာမာဝစရကုသလေသု။ပ။ မဟာစိတ္တံကိုချဲ့လို၍ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ
တိဟိ”စသည် မိန့်။]

ဟိ၊ ချဲ့ ။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူသော။ အနိယမိတပုစ္ဆာယ၊
မည်သည့်ကုသိုလ်ဟု မသတ်မှတ်အပ်သော အနက်ကို မေးကြောင်းစကားဖြင့်။
စတုဘူမကုသလံ၊ ဘုံ ၄-ပါး၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကို။ ဂဟိတံ၊ ယူတော်မူအပ်ပြီ။

၁။ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသော။ ။ အနဝသေသသင်္ဂဟေန၊ အကြွင်းမရှိသော လက္ခဏာ ၄ ပါး
လုံးကို သိမ်းယူခြင်းအားဖြင့်။ ကတော အတိသယနိဒ္ဒေသော။(ငိုကာ။) ဥက္ကဋ္ဌကို “အတိသယ”
ဟု ဖွင့်၏။ ဥက္ကဋ္ဌဿ၊ ၁လွန်ဆုံးဖြစ်သော လက္ခဏာ ၄-ပါးကို+နိဒ္ဒေသော၊ ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါ
(စကား)တည်း။ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသော၊ အရူပဘုံ၌ ဧကဝတ္ထုက လက္ခဏာ မပါဘဲ စိတ်စေတသိက်တို့
သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကြသောကြောင့် လက္ခဏာ ၄-ပါးလုံးကို ပြကြောင်းဖြစ်သော “ဧကုပ္ပာဒါပ။
ဧကာရမ္မဏာ” ဟူသော စကားသည် အလွန်ဆုံး ရနိုင်သော လက္ခဏာကို ညွှန်ပြကြောင်း စကား
ဖြစ်သည်- [ဥက္ကဋ္ဌနည်းဟုလည်းကောင်း၊ အတိသယနိဒ္ဒေသောကြည့်၍ အတိသယနည်း ဟု
လည်းကောင်း၊ ခေါ်သည်။]

ပန၊ ကား။ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဟောတိတိဝစနေန၊ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဟောတိ ဟူသောစကားဖြင့်။ တေဘူမကံ၊ ဘုံ ၃-ပါး၌ ဖြစ်သော။ (ရူပအရူပ လောကုတ္တရာ ဘုံ၌ ဖြစ်သော။) ကုသလံ၊ ကို။ ပရိစ္ဆတ္တံ၊ စွန့်လွှတ်အပ်ပြီ။ [ပရိစ္ဆတ္တံ နေရာ၌ “ပရိစ္ဆဇိတွာ၊ စွန့်လွှတ်ပြီး၍” ဟုလည်း ရှိသည်။] အဋ္ဌဝိဓံ၊ ရှစ်ပါး အပြား ရှိသော။ ကာမာဝစရကုသလမေဝ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ် စိတ်ကိုသာ။ ဂဟိတံ၊ ပြီ။ [ဝိသေသန ပုဒ်၏ ထုံးစံမှာ မလိုရာအနက်ကို ပယ်ရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် ကာမာဝစရံ ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ရူပ အရူပ ကောကုတ္တရာ တို့ကို ပယ်မြစ်၍ ကာမာဝစရ ကုသိုလ် ရှစ်ပါးကိုသာ ယူသည်-ဟုလို။]

သောမနဿသဟဂတန္တိ ဝစနေန၊ ဖြင့်။ တသော၊ ထိုကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးမှ။ စတုဗ္ဗိဓံ၊ သော။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်ကို။ ပရိစ္ဆဇိတွာ၊ စွန့်လွှတ်၍။ စတုဗ္ဗိဓံ၊ သော။ သောမနဿသဟဂတမေဝ၊ သောမနဿ သဟဂုတ် စိတ်ကိုသာ။ ဂဟိတံ၊ ပြီ။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တန္တိ ဝစနေန၊ ဖြင့်။ တတော၊ ထို သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် ၄-ပါးမှ။ ဒုဝိဓံ၊ ၂-ပါးအပြားရှိသော။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်ကို။ ပဋိစ္စဇိတွာ၊ ၍။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာနေဝ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ်တို့ကိုသာ။ ဂဟိတာနိ၊ ကုန်ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ အသင်္ခါရိကဘာဝေါ၊ အသင်္ခါရိက၏ အဖြစ်ကို။ အနာဘဋ္ဌတာ ယေဝ၊ မဟောထိုက်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်ပင်။ (ဘဂဝတာ။) န ဂဟိတော၊ ပါဠိတော်၌ ယူတော်မမူအပ်။ [(တနည်း) အနာဘဋ္ဌတာယေဝ၊ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မမူ အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ န ဂဟိတော၊ အဋ္ဌကထာ၌ မယူအပ်။” ဤသို့လည်း ဋီကာ နောက်နည်းအတိုင်း ပေးနိုင်သည်။] (အသင်္ခါရိကဘာဝေါ၊ ကို။) ကိဉ္ဇာပိ န ဂဟိတော၊ အကယ်၍ကား မယူအပ်ပါပေ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် မယူအပ်ပါသော်လည်း။ ပရတော၊ နောက်စိတ်၌။ သသင်္ခါရေနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝစနတော၊ ဟောတော်မူခြင်း ကြောင့်။ ဣဒ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ အသင်္ခါရေနာတိ၊ ဟူ၍။ အဝုတ္တေပိ၊ ဟောတော်မမူအပ်

၁။ အနာဘဋ္ဌတာယေဝ။ ။ အာပုဗ္ဗ၊ ဘာသဓာတ်၊ တ-ပစ္စည်းဖြင့် “အာဘဋ္ဌ” ဟု ဖြစ်၏။ အာဘာသီယဓာတ် အာဘဋ္ဌော၊ န+အာဘဋ္ဌော အနာဘဋ္ဌော၊ အနာဘဋ္ဌဋ္ဌ+ဘာဝေါ အနာဘဋ္ဌတာ။ ပါဠိတော်၌ “အသင်္ခါရံ” ဟု ထိုက်ရိုက် ဟောတော်မမူထိုက်သည်ကို “အနာဘဋ္ဌ” ဟု ဆိုသည်။ ဟောတော်မမူထိုက် (ဟောတော်မူဖွယ်မလိုသော) ကြောင့် ပါဠိတော်၌ အသင်္ခါရိက အဖြစ်ကို မယူအပ်၊ ဟောတော်မမူအပ်။ [နောက်တနည်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။] ဟောတော်မူဖို့ မလိုခြင်းမှာလည်း နောက်စိတ်၌ “သသင်္ခါရေန” ဟု ဟောတော်မူသဖြင့်ဤစိတ်၏ အသင်္ခါရဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ကိဉ္ဇာပိ န ဂဟိတော” စသည်ကို မိန့်သည်။

ပါသော်လည်း။ အသင်္ခါရိကဘာဝေါ၊ အသင်္ခါရိက၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ သမ္ဘာ သမ္မုဒ္ဓော၊ သည်။ အာဒိတောဝ၊ ဟောတော်မမူမိအစဉ်ပင်။ ဣဒံ မဟာစိတ္တံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို။ ဗာဇေတွာ၊ အကျယ် ဝေဖန်တော်မူ၍။ ဒဿေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ မိယမေတွာဝ၊ အသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို သတ်မှတ်တော် မူပြီး၍ သာလျှင်။ [နောက်၌ သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ဤ၌ အသင်္ခါရိက အဖြစ်ကို စိတ်ဖြင့် သတ်မှတ်တော်မူပြီး၍-ဟူလို] ဣမံ-ဒေသနံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ် ဒေသနာတော်ကို။ အာရဘိ။ အားထုတ်တော်မူပြီး။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ (အသင်္ခါရိက အဖြစ်ဖြင့်။) ဧတ္ထ၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌။ သန္နိဋ္ဌာနံ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီး။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣဒါနိ၊ ယခုအခါ၌။ (ဉာဏသမ္ပယုတ်အဖြစ်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။) တမေဝ စိတ္တံ၊ ထိ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကိုပင်။ အာရမ္မဏတော၊ အာရုံအား ဖြင့်။ ဒဿေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ ရူပါရမ္မဏံ ဝါတိ အာဒိ၊ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ အစရှိသော စကားတော်ကို။ (ဘဂဝါ။) အာဟ၊ ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ [“အာရမ္မဏတော ဒဿေတုံ” ဟူသော စကားသည် မှန်၏။] ဘဂဝါ၊ သည်။ အရူပဓမ္မံ၊ နာမ်တရားကို။ ဒဿေန္တော၊ ပြတော်မူလတ်သော်။ ဝတ္ထုနာ ဝါ၊ ‘ဝတ္ထုဖြင့် သော်လည်း။ ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူ၏။ အာရမ္မဏေန ဝါ၊ အာရုံဖြင့်သော်လည်း။ (ဒဿေတိ။) ဝတ္ထုရမ္မဏေဟိ ဝါ၊ ဝတ္ထု အာရုံတို့ဖြင့် သော်လည်း။ (ဒဿေတိ။) သရသဘာဝေန ဝါ၊ မိမိ ကိစ္စရှိသည် အဖြစ်ဖြင့် သော်လည်း။ (ဒဿေတိ။) ဟိ၊ ချဲ့။ စက္ခုသမ္ပဿော၊ စက္ခုဝတ္ထု၌မှီသော သမ္ပဿ။ပ။ မနောသမ္ပဿော၊ မနောဒွါရဟူသော ဝတ္ထု၌မှီသော သမ္ပဿ၊ စက္ခုသမ္ပဿော၊ စက္ခုဝတ္ထု၌မှီသော သမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော။ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ။ပ။ မနောသမ္ပဿော၊ မနောဒွါရဟူသော ဝတ္ထု၌မှီသော သမ္ပဿကြောင့်ဖြစ်သော။ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ စက္ခုဝတ္ထု၌မှီသော ဝိညာဉ်။ပ။ မနောဝိညာဏံ၊ မနောဒွါရဟူသော ဝတ္ထု၌မှီသော

၁။ မနောဝိညာဏံ ။ စက္ခုဝိညာဏံ၌ စက္ခုဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ်၏ မှီရာဝတ္ထုကို၊ ပြသကဲ့သို့ မနောဝိညာဏံ၌ကား ထိုကဲ့သို့ မှီရာဝတ္ထုကို ပြစရာမရှိ။ ထို့ကြောင့် မနောဒွါရကိုပင် ဝတ္ထုအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည်။ ဒွါရ-သဒ္ဒါသည် ကာရဏ-သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ ဒွါရကိုပင် ဝတ္ထုအနေအားဖြင့် ဟောတော်မူရသည်-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် မနောဒွါရဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်ကို “ဝတ္ထု ပိယာတိ ဝတ္ထု”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ “ဝတ္ထု”ဟု ခေါ်ရသည်။ [မနောဝိညာဏန္တိ ဧတ္ထ ဒွါရံ ဝတ္ထုတိ ဝုတ္တံ-ဇိကာ]

ဝိညာဉ်။ ဣတိ အာဒိသု၊ ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ဝတ္ထုနာ၊ ဖြင့်။ အရူဇမ္မာ၊ တို့ကို။ ဒသိတာ၊ ပြတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

[ဝတ္ထုနာ၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ အာရမ္မဏေန၏ အကျယ်ကိုပြလိုသောကြောင့် “ရူပသညာ” စသည်မိန့်။]

ရူပသညာ၊ ရူပါရုံ၌ဖြစ်သော သညာ။ပ။ ဓမ္မသညာ၊ ဓမ္မာရုံ၌ဖြစ်သော သညာ။ ရူပသဉ္စေတနာ၊ ရူပါရုံ၌ဖြစ်သော သဉ္စေတနာ။ပ။ ဓမ္မသဉ္စေတနာ၊ ဓမ္မာရုံ၌ဖြစ်သော သဉ္စေတနာ။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ အာရမ္မဏေန၊ အာရုံဖြင့်။ (အရူပဓမ္မာ ဒသိတာ။)

[အာရမ္မဏေန၏ အကျယ်ကိုပြပြီး၍ ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ၏ အကျယ်ကိုပြလိုသောကြောင့် “စက္ခုစ” စသည်မိန့်။]

စက္ခု စ၊ စက္ခု ဝတ္ထုကို လည်းကောင်း။ ရူပေ စ၊ ရူပါရုံကို လည်းကောင်း။ ပဋိစ္စ၊ ရှေးရှုရောက်၍။ ဝါ၊ စွဲမှီ၍။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တိဏ္ဍံ၊ စက္ခု ဝတ္ထု၊ ရူပါရုံ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဟူသော ၃-ပါးတို့၏။ သင်္ဂတိ (သင်္ဂတိယာ)၊ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်။ ဖဿော၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ပ။ မနဉ္စ၊ မနောဒွါရဟူသော ဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း။ (ဝါ၊ မန၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း။) ဓမ္မေ စ၊ ဓမ္မာရုံတို့ကို လည်းကောင်း။ ပဋိစ္စ။ မနောဝိညာဏံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တိဏ္ဍံ၊ မနောဒွါရဟူသော ဝတ္ထု၊ ဓမ္မာရုံ၊ မနောဝိညာဉ်ဟူသော ၃-ပါးတို့၏ သင်္ဂတိ (သင်္ဂတိယာ)၊ ကြောင့်။ ဖဿောဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ၊ ဝတ္ထုအာရုံတို့ဖြင့်။ (အရူပဓမ္မာ ဒသိတာ။)

[ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ၏ အကျယ်ကိုပြပြီး၍ သရသဘာဝေန၏ အကျယ်ကိုပြလိုသောကြောင့် “အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ” စသည်မိန့်။]

ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရတို့သည်။ (သမ္ပဝန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။) သင်္ခါရပစ္စယာ၊ ကြောင့်။

တနည်း။ ။ မနမည်သော မနောဒွါရ ဘဝင်စိတ်ဖြင့် ထိုမန၏ မှီရာဖြစ်၍ အတူဖြစ်ဖက် သဟာယဖြစ်သော ဟဒယဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို ဌာနုပဓာရအားဖြင့် ယူရသည်။ “ကုန္တာ ပစရန္တိ” ကဲ့သို့တည်း။ မှန်၏-ဘဝင်စိတ် ဟူသမျှသည် အရူပဘုံ၌ ဖြစ်မှီကံမှတစ်ပါး များသောအားဖြင့် ဟဒယဝတ္ထုနှင့် အတူတကွ (ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍) ဖြစ်ကြရသည်။ [ဒွါရေန ဝါ၊ တံသဟာယဘူတံ ဟဒယဝတ္ထု ဝုတ္တံ-ဋီကာ]

ဝိညာဏံ၊ သည်။ (သမ္ဘဝတိ။) ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ သရသဘာဝေန၊ မိမိကိစ္စ ရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်။ အရူပဓမ္မာ၊ တို့ကို ဒဿိတာ၊ ကုန်ပြီ။

ပန၊ ဆက်။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို ပြရာဌာန၌။ အာရမ္မဏေန၊ ဖြင့်။ ဒဿေန္တော၊ ပြတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ။) ရူပါရမ္မဏံ ဝါတိ အာဒိ၊ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ-အစရှိသော စကားတော်ကို။ (ဘဂဝါ) အာဟ။ တတ္ထ၊ ထို ရူပါရမ္မဏံ ဝါ-အစရှိသော စကားရပ်၌။ စတုသမုဋ္ဌာနံ၊ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ-အားဖြင့် ၄-ပါးသော ဖြစ်ကြောင်းရှိ သော။ ဝါ၊ ၄-ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သော။ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ် အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော။ ရူပမေဝ၊ အဆင်းသည်ပင်။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ရူပါရမ္မဏ မည်၏။ [ရူပမေဝ၌ ဧဝဖြင့် “ရူပမေဝ+အာရမ္မဏံ ရူပါရမ္မဏံ”ဟူသော အဝဓာရဏ ကမ္မဓာရဏကို ပြသည်။] ဒွိသမုဋ္ဌာနော၊ စိတ် ဥတုအားဖြင့် ၂-ပါးသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ ဝါ၊ ၂-ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သော။ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန်နော၊ သော။ သဒ္ဓေါ၊ အသံသည်ပင် သဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ မည်၏။ စတုသမုဋ္ဌာနော။ပ။ ဂန္ဓော၊ အနံသည်ပင်။ ဂန္ဓာရမ္မဏံ၊ မည်၏။ စတုသမုဋ္ဌာနော။ပ။ ရသော၊ အရသာသည်ပင်။ ရသာရမ္မဏံ၊ မည်၏။ စတုသမုဋ္ဌာနံ။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗမေဝ၊ တွေ့ထိထိုက်သော အာရုံ သည်ပင်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ၊ မည်၏။

၁။ သရသဘာဝေန။ ။ သကိစ္စဘာဝေန (ဋီကာ)။ ဤနည်း၌ ရသ-သဒ္ဓါသည် ကိစ္စအနက်ဟောတည်း။ အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရတို့အား ကျေးဇူးပြုခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ထိုသို့ ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်အပျက်ဖြင့် ပြတော်မူအပ်သည်ကို “သရသဘာဝေန”ဟု ဆိုသည်။

တနည်း။ ။ အခြားတရားတို့နှင့် မဆက်ဆံသော မိမိတပါးတည်း၏ သဘောကို ပင် (ယောဂီတို့ သိထိုက်သောကြောင့်) “သရသဘာဝ”ဟု ခေါ်၏။ ဤနည်း၌ “ရသံတဗ္ဗော ဝိညာတဗ္ဗောတိ ရသော၊ သကော+ရသော သရသော၊ သရသော စ+သော+ဘာဝေါ (ပရမတ္ထသဘောတည်း) စာတိ သရသဘာဝေါ”ဟု ပြု။ “သရသ သဘာဝေါ”ဟု ပါဠိရှိရာ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ ဤနည်း၌ “အဝိဇ္ဇာသဘောသည် အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော မိမိ၏ ဥစ္စာလည်းဖြစ်၊ ယောဂီတို့ သိထိုက်သော ရသလည်းဖြစ်သော ပရမတ္ထ သဘောတည်း” ဟု မှတ်ပါ။ သင်္ခါရ သဘော စသည်၌လည်း နည်းတူ။

တနည်း။ ။ သရသဖြင့် အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ဟူသော အကြောင်းကိုပြ၏။ သင်္ခါရတို့အား ကျေးဇူးပြုခြင်း ကိစ္စရှိသော အကြောင်းတရား-ဟူလို။ ဘာဝ (သဘာဝ)ဖြင့် သင်္ခါရဟူသော အကျိုးကို ပြ၏။ ထိုအကြောင့်ကြောင့် ဖြစ်ရသောကြောင့် “ဘဝတိတိ ဘာဝေါ” အရ အကျိုးတရားကို ဘာဝဟုခေါ်ရသည်-ဟူလို။

၁ ကေသမုဋ္ဌာနာ၊ တပါးသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ပ။ စတုသမုဋ္ဌာနာ၊ ၄-ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ န ကုတောစိသမုဋ္ဌာနာ၊ တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်လည်း မဟုတ်ကုန်သော။ ၂ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန်၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပစိတ္တစေတသိကာ၊ ရုပ်၊ စိတ်၊ စေတသိက်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တထာ၊ ထို ကေသမုဋ္ဌာန-အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်၊ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် တို့၏အဖြစ်ဖြင့်။ န ဝတ္တဗ္ဗာ၊ မဆိုထိုက်ကုန်သော။ ဂုတ္တာဝေသသာ စ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော ရုပ် စိတ် စေတသိက်တို့မှ အကြွင်းလည်းဖြစ်ကုန်သော။ စိတ္တ ဂေါစရသင်္ခါတာ၊ ကျက်စားရာ

၁။ ကေ။ပ။န ကုတောစိသမုဋ္ဌာနာ။ ။ “ကေသမုဋ္ဌာမာဒိတာ ရူပဓမ္မေသု ဝေယောဇေတဗ္ဗာ၊ တေသု တံဗ္ဗောဟာရဗဟုလ္လတော” ဟူသော ဋီကာ ပထမနည်း အလိုအားဖြင့် “ကေသမုဋ္ဌာနာ” မှစ၍ “န ကုတောစိသမုဋ္ဌာနာ” တိုင်အောင်ဝိသေသနတို့ကို “ရူပစိတ္တစေတသိကာ” ဟူသော ဝိသေသုဝယ် ရူပဟူသောပုဒ်တစ်စုံနှင့်သာ ယှဉ်တွဲရသည်။ ထိုသို့ တွဲရာ၌ ဓမ္မာရုံတည်းမှ ရုပ်များကိုသာ ယူရမည်ကိုလည်း သတိပြုပါ။ ထို့ကြောင့် ကေသမုဋ္ဌာနာသည် ဧကန် ကမ္မသမုဋ္ဌာန်နှင့်ဝိညတ်ရုပ်များတည်း။ တိ သမုဋ္ဌာနာသည် လဟုတာဒိ ၃-ပါးတည်း။ စတုသမုဋ္ဌာနာသည် အာပေါ၊ ဩစာ၊ အာကာသဓာတ်တည်း။ န ကုတောစိ သမုဋ္ဌာနာကား လက္ခဏရုပ်တည်း။

တနည်း။ ။ဤ ပြခွဲသောနည်းအတိုင်းခွဲလျှင် “ဒွိသမုဋ္ဌာနာ” ဟူသော ဝိသေသန အတွက် စပ်ဖို့ရာ ဝိသေသုမရှိ။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တစေတသိကနိဗ္ဗာန်ပိဝေါ” စသည်ဖြင့် တနည်း ဋီကာဖွင့်ပြန်သည်။ [ပိဖြင့် ရုပ်ကိုပေါင်းပါ။] ဤနည်းအလို ရုပ်ဓမ္မာရုံ၏ ကေ၊ တိ၊ စတု၊ န ကုတောစိ-သမုဋ္ဌာန်အဖြစ်ကို ပြခွဲသည့်အတိုင်း သိ၍ ရှေးရှေးကြောင့်ဖြစ်သော နောက်နောက် စိတ်သည် ကေသမုဋ္ဌာန်တည်း။ စေတသိက်သည် စိတ်နှင့်ဖဿကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့် (သုတ္တန်နည်းအရ) ဒွိသမုဋ္ဌာန်တည်း။ [“ပုဋ္ဌောဝေဒေတိ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် ဝေဒနာ-စသော စေတသိက်သည် စိတ်နှင့်တကွ ဖဿကြောင့် ဖြစ်ကြရသည်။ အနန္တရ စိတ္တယောတုကတ္တာ ကေသမုဋ္ဌာနတာ ဂုတ္တာ၊ သဟစစိတ္တဖဿဒိယောတု ကတ္တာ စေတသိကာနံ ဒွိသမုဋ္ဌာနတာ။-အနု။] နိဗ္ဗာန်သည် န ကုတောစိ သမုဋ္ဌာန်တည်း။

၂။ အတိတာ။ပ။ နဝတ္တဗ္ဗာ စ။ ။ “အတိတာ။ပ။ ပစ္စုပ္ပန်” ဟူသော ဝိသေသနသည် ရူပ စိတ္တ စေတသိကာ၌သာ စပ်ရသော ဝိသေသနတည်း။ [တစ်ချို့စာအုပ်၌ ရူပပုဒ်ကျသည်။] တထာ န ဝတ္တဗ္ဗာ၌ တထာဖြင့် ကေသမုဋ္ဌာနာ-စသည်နှင့် အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန်ကို ပြန်ညွှန်းပါ။ န ဝတ္တဗ္ဗတရားသည် ပညတ်တမျိုးသာတည်း။ နိဗ္ဗာန်မှာ န ကုတောစိ-သမုဋ္ဌာန်တွင် ပါဝင်ခဲ့ပြီ။ [“တထာ န ဝတ္တဗ္ဗာ စ ဂုတ္တာဝေသသာ” ကို ဝိသေသန တရပ်ဟု မှတ်ပါ။] ထို ခြုံသော စိတ် စေတသိက် ရုပ်နိဗ္ဗာန် ပညတ်အားလုံးပင် စိတ်၏အာရုံ ဓမ္မချည်းဖြစ်သောကြောင့် “စိတ္တဂေါစရ သင်္ခါတာ ဓမ္မာ” ဟု ဆိုသည်။

အာရုံ ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မာယေဝ၊ ဓမ္မတို့သည်ပင်လျှင်။ ဓမ္မာရမ္မဏံ၊ ဓမ္မာရမ္မဏ မည်၏။

ပန၊ ဝါဒန္တရ ကား။ ယေ၊ အကြင် ဆရာတို့သည်။ အနာပါထဂတာ၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ မရောက်ကုန်သော။ ရူပါဒယောပိ၊ ရူပ အစရှိ သော အာရုံ ၅-ပါးတို့သည်လည်း။ ဒမ္မာရမ္မဏံ၊ ဓမ္မာရုံတည်း။ ဣဇ္ဈေဝ၊ ဤသို့သာ။ ဝဒန္တိ၊ ဆိုကြကုန်၏။ တေ၊ ထို ဆရာတို့ကို။ ဣမိနာသုတ္တေန၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော သုတ်ဖြင့်။ ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗာ၊ ပယ်ထိုက်ကုန်၏။ ဟိ၊ သာဓက ကား။ ဣမေသံ ။ပ။

၁။ အနာပါထဂတာ။ ။ [အာပါထပုဒ်၏ အဆုံးအဖြတ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာ ငိုကာ ဝိထိပိုင်း၌ရူပါ။] အဘယ် ရူပာရုံမျိုးကို အာပါထသို့ မရောက်သော (စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာသော) ဘရုံဟု ဆိုရဟသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-

(က) သုခုမရဇာဒိရူပံ ဝိယ ဝတ္ထုပရိတ္တတာယ-အဏုမြူ တဇ္ဇာရိမြူ ဟူသော ဝတ္ထု၌ တည်သော ရူပာရုံသည် အထည်ဝတ္ထုကလေး သေးငယ်သောကြောင့် စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာနိုင်။

(ခ) တတ္ထအယောဟုဋ္ဌေ ပတိတောဒကဗိန္နုရူပံ ဝိယ ခဏပရိတ္တတာယ-အလွန် ပူသော သံတွေခဲပေါ်၌ ကျသော ရေပေါက်၏အဆင်းမျိုးသည် သူ၏ ရုပ်အဆက်ဆက်ဖြစ်သော ပဗန္ဓ၏ ဖြစ်ရာကာလက အလွန် တိုလျသောကြောင့် စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာနိုင်။

(ဂ) အတိဒ္ဓရတာယ- အလွန်ဝေးနေသော ရူပါရုံသည် (အကြား၌ မြူမှုန်တို့၏ ကွယ်ကာမှုကြောင့်) စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာနိုင်။

(ဃ) အစ္စာသန္နာဒိတာယ-စက္ခုပသာဒနှင့် အလွန် နီးကပ်နေသော မျက်လွှာစသော ရူပာရုံသည်လည်းကောင်း။ (အာဒိဖြင့် ယူရသော) မနသိကာရဖြင့် နှလုံးမသွင်းအပ်မိဆင်ခြင် မိသော ရူပါရုံသည်လည်းကောင်း၊ တစ်စုံတစ်ခုဖြင့် ပုံးအုပ်ထားအပ်သော ရူပါရုံသည်လည်းကောင်း စက္ခုပသာဒ၌ ထင်ခြင်းသို့ မရောက်နိုင်။ [သဒ္ဓ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ မထင်လာနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ဤနည်းကိုမှီး၍ ဖြစ်သင့်သလိုသိပါ။]

(င) အတိတာနာဂတတာယ စ-အတိတ်အာရုံ၊ အနာဂတ်အာရုံ ဖြစ်သည့် အတွက် ကြောင့် လည်း ရူပ-စသော အာရုံ ၅-ပါးသည် ထင်ခြင်းသို့ မရောက်နိုင်ကြ။

(က) မှတ်ချက်။ ။ “သိမ်မွေ့သေးငယ်သော ရူပါရုံသည် ထင်ခြင်းသို့မရောက်” ဟူသော စကားကို ထောက်၍ “စက္ခုပသာဒ၌ ထင်လာသော ရူပါရုံဟူသည် ရုပ်ကလာပ် အများ ပေါင်းမိမှ သိဝိကုဗ္ဗဟု-နည်းအားဖြင့် ထို ကလာပ်အပေါင်း၌ ပါဝင်သော ရူပါရုံအများတည်း”ဟု သိပါ။ သိဝိကုဗ္ဗဟု-ထမ်းစင်ကို ကြွမြှောက် ထမ်းဆောင်ရာ၌ အနည်းဆုံး လူငှ-ယောက် ပေါင်းမိမှ ထမ်းဆောင်နိုင်သကဲ့သို့ ရူပါရုံလည်း အများပေါင်းမိမှ ထင်လာနိုင်သည်။ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုနှစ်ခုစသော အနည်းငယ်၌တည်သော ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာနိုင်ဟုမှတ်ပါ။

ပစ္စနဘောတိတိ၊ ဟူသော။ ဧတံ(သုတ္တံ)၊ ဤပါဠိကို။ (ဓမ္မာသေဓနာပတိနာ၊ တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာသည်။) ဂုတ္တံ၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ [အာဝုသော၊ ငါ့ရှင် ကောဋ္ဌိက။ ပဉ္စန္ဒ၊ ငါးပါးကုန်သော။ နာနာဝိသယာနံ၊ အထူးထူးသော ဝိသယအာရုံ ရှိကုန်သော။ နာနာဂေါစရာနံ၊ အထူးထူးသော ကျက်စားရာ အာရုံရှိကုန်သော။ အညမညဿ၊ တစ်ပါးတစ်ပါး၏။ ဂေါစရဝိသယံ၊ ကျက် စားရာအာရုံကို။ န ပစ္စနဘောန္တာနံ၊ မခံစားနိုင်ကုန်သော။ ဣမေသံ ဣန္ဒြိယာနံ၊ ဤ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့၏။ (စက္ခုန္ဒြေအစရှိသည်၌ မှီသော

၁။ ဝိသယ။ ။ [အညတ္တာဘာဝ ဝိသယကို သတိပြုပါ။] စက္ခုဝိညာဉ်သည် ရူပါရုံမှတစ်ပါး အခြားအာရုံ၌ မဖြစ်နိုင်၊ ရူပါရုံ၌သာ ဖြစ်နိုင်၏။ ဤသို့ အခြားအာရုံ၌ မဖြစ်ဘဲ မိမိ၌သာ ဖြစ်ရလောက်အောင် အထူးအားဖြင့် ဖွဲ့နွှတ်ထားတတ်သောကြောင့် ရူပါရုံကို စက္ခုဝိညာဉ်၏ “ဝိသယ”ဟု ခေါ်၏။ [ဝိသယံဓမ္မံ၊ အာရုံရှိသော အာရမ္မဏိက တရားကို။ ဝိသေသတော၊ အထူးအားဖြင့်။ သိနောတိ ဗန္ဓတိတိ၊ ဖွဲ့ထားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိသယော။ [ဝိ+သိ (ဗန္ဓန) အ - ပစ္စည်း။] အနုညတ္တာဘဝါပေက္ခော ဝိသယောတိ အာဟ-ဝိသယော အနုညတ္တာဘဝေနာတိ။-အနု။]

၂။ ဂေါစရ။ ။ စက္ခုဝိညာဉ်၏ ရူပါရုံ၌ဖြစ်ခြင်းသည် မနောဝိညာဉ်ထက်များ၏။ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်လျှင် တဝီထံ၌ မနောဝိညာဉ်များ ပါရသော်လည်း မနောဝိညာဉ်ကား အခြားအာရုံတို့၌လည်း ဖြစ်ရသေး၏။ ဤနည်းအာဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ်၏သာ များစွာ ဖြစ်ရာ သောကြောင့် ထို ရူပါရုံသည်ပင် ဂေါစရလည်းမည်၏။ ဥပမာ-နွားတို့၏ ကျက်စားရာ (နွားစားကျက်) ဌာနကို “ဂေါစရ” ဟု ခေါ်ရာ၌ ထို နွားတို့သာ ထိုစားကျက်၌ အများအားဖြင့် လှည့်လည် ကျက်စား၍ အခြားသတ္တဝါတို့ကား ရံဖန်ရံခါသာ လှည့်လည် ကျက်စား သကဲ့သို့ တည်း။ [ဂါဝေါ စရန္တိ ဣတတိ ဂေါစရော ဝိယာတိ တဗ္ဗဟုလစာရိတာပေက္ခော ဂေါစရောတိ အာဟ- ဂေါစရောတတ္ထ စရဏေနာတိ။ ဗဟုလံ ဟိ စက္ခုဝိညာဏာဒိတိ ရူပါဒယော ဂယန္တိ၊ န တထာ မနောဝိညာဏေနာတိ။-အနု။ (“တဗ္ဗဟုလ” နေရာဝယ်” သမ္ပဟုလ”ဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏။]

အမျှပ်မှာ။ ။ အရာဝတ္ထု တစ်ခုတည်းပင် သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ် အမျိုးမျိုးကို အကြောင်းပြု၍ နာမည်အမျိုးမျိုး ခေါ်ရသကဲ့သို့ ရူပါရုံစသော အာရုံတစ်မျိုးတည်းကို ဝိသယဟု လည်းကောင်း၊ ဂေါစရဟုလည်းကောင်း ခေါ်ရာ၌ “ဝိသယဟူသော နာမည်သည် အခြား၌ မဖြစ်ဘဲ မိမိ၌သာ ဖြစ်ခြင်းကိုစွဲ၍ ရအပ်သောနာမည်တည်း။ ဂေါစရဟူသော နာမည်ကား စက္ခုဝိညာဉ်စသော ဆိုင်ရာဝိညာဉ်၏ များစွာဖြစ်ခြင်းကိုစွဲ၍ ရအပ်သော နာမည်တည်း”ဟု နာမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ခွဲခြားပါ။

စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိ သည်တို့၏။) မနော၊ မနောဝိညာဉ်သည်။ ပဋိဿရဏံ၊ လဲလျောင်းရာတည်း။ နေသံ၊ ထို ၅-ပါးသော ဣန္ဒြေတို့၏။ မနောဝံ၊ သည်သာ။ ဂေါစရဝိသယံ၊ ကို။ ပစ္စနဘောတိ၊ ခံစား၏။ -မူလပဏ်၊ မဟာဝေဒလ္လသုတ်။]

ဟိ၊ မှန်။ ဧတေသံ၊ ဤ ၅-ပါးသော ဣန္ဒြေတို့၏။ ရူပါရမ္မဏာဒိနိ၊ ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံ ၅-ပါးတို့သည်။ ဂေါစရဝိသယော နာမ၊ ကျက်စားရာ အာရုံတည်၏။ တာနိ၊ ထို ၅-ပါးသော အာရုံတို့ကို။ မနေန၊ မနောဝိညာဉ်သည်။ ပစ္စနဘဝိယမာနာနိပိ၊ ခံစားအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ ရူပါရမ္မဏာဒိနိယေဝ၊ ရူပါရုံ အစရှိသည် မည်မြဲ မည်ကုန်သည်သာ။ (ဟောန္တိ။) ၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ဤ အနက် အဓိပ္ပာယ်သည်။ သိဒ္ဓော၊ ပြီးစီးသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏာဒိနိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် အစရှိသည်တို့၏။ ရူပါဒိ အာရမ္မဏတ္တာပိ၊ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း။ အယံအတ္ထော၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ သိဒ္ဓောယေဝ၊ ဧကန် ပြီးစီးမြဲပြီးစီးသည်သာ။ ဟောတိ၊

၁။ မနောပပစ္စနဘောတိ။ ။ “မနော ပဋိဿရဏံ”ကိုပင် “မနောပပစ္စနဘောတိ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ မနော အရပဉ္စဒ္ဓါရိကဝိထိ၌ပါသော ဇောစိတ်၊ မနောဒ္ဓါရိက၊ ဝိထိ၌ ပါသော ဇောစိတ်များကိုယူပါ။ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့် သိအပ်သော အာရုံကို ဇောစိတ်ရောက်မှ ရဇနုဒုဿန မုယုန်န (တပ်နှစ်သက်ခြင်း၊ စိတ်ပျက်ခြင်း၊ တွေဝေခြင်း) အားဖြင့် ခံစားသောကြောင့် “မနောပပစ္စနဘောတိ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [မနော ပဋိဿရဏံ-ဝေဒနမနော ပဋိဿရဏံ၊ မနောဝေဒသန္တိ-ဧတေသံ ဂေါစရဝိသယံ ရဇနုဒုဒိဝေသန အနုဘောတိ-ထိုသုတ် အဋ္ဌကထာ။]

၂။ အယမတ္ထော သိဒ္ဓော။ ။ “မနောနေသံ ဂေါစရဝိသယံ ပစ္စနဘောတိ-မနောဝိညာဉ်က ထို ပဉ္စဝိညာဉ်တို့၏ အာရုံကိုခံစား၏”ဟူသော စကားကို ထောက်လျှင် မနောဝိညာဉ်သည် ခံစားအပ်ကုန်သော်လည်း ရူပါရုံစသော နာမည်ကား ရမြဲရသည်ဟု သိသာ၏။ ထိုသို့ မဟုတ်လျှင် “မနောပပစ္စနဘောတိ”ဟူသောပါဠိတော်စကားပင် မသင့်ပဲရှိလိမ့်မည်-ဟူလို။

၃။ သိဒ္ဓောယေဝ ဟောတိ။ ။ သာ၍ ပြီးစီးစေနိုင်သော သာဓက ဖြစ်သောကြောင့် ဧဝဖြင့် သဒ္ဓိဋ္ဌာနတ္ထကို ဆိုသည်။ ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်သည် အနာပါထဂတ ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ထိုရူပါရုံကို ဓမ္မာရုံဟု ဟောထားရာ ပါဠိမရှိ။ “ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပပဿတိ”ဟု ရူပါရုံ နာမည်ဖြင့်သာ ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် “စက္ခုပသာဒ(စက္ခုဇြေ)၌ ထင်ခြင်းသို့ မရောက်ပါ သော်လည်း ရူပါရုံသည် ရူပါရုံဟူသော အမည်ရ၏။ ဓမ္မာရုံဟု အမည်မရ” ဟူသော ဤ အနက်သည် သာ၍ပြီးစီးပါသည်-ဟူလို။ [ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဒိနိ၌ အာဒိဖြင့် ဒိဗ္ဗသောတ၊ ဣဒ္ဓိဝိဝ၊ ပုဗ္ဗေဒိဝါသ၊ အတိတံသ၊ အနာဂတံသတို့ကို ယူပါ။ ထိုဉာဏ်များလည်း “ဧဝံ ဝဇ္ဇော” စသည်ဖြင့် လာသောကြောင့် အဆင်းစသည်ကို အာရုံပြုနိုင်သည်။]

၏။ ဟိ၊ မှန်။ အနာပါထဂတာနေဝ၊ စက္ခုပသာဒ-စသော လူ၍ ၅-ပါး၌ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ မရောက်ကုန်ပဲသာလျှင်။ ရူပါရမ္မဏာဒီနိ၊ ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့သည်။ ဒိဗ္ဗစက္ခု အာဒီနိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ် အစရှိသည်တို့၏။ အာရမ္မဏာနိ၊ အာရုံတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ၁။ ထိုသို့ ထင်ခြင်းသို့မရောက်ဘဲဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် စသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်ပါ ကုန်သော်လည်း။ တာနိ၊ ထို ၅-ပါးသော အာရုံတို့သည်။ ဓမ္မာရမ္မဏာနိ၊ ဓမ္မာရုံ တို့သည်။ န ဘဝန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ ဣတိ၊ ထိုကြောင့်။ ဝုတ္တနယေနဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။ အာရမ္မဏ ၀၀တ္တာနံ၊ အာရုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းကို။ ဝေဒိတမ္ပ၊ ၏။

ဧတ္ထ၊ ဤသို့ အာရုံထင်လာရာ၌။ (ရှေးနိဿယ၌ “ဧတ္ထ-စတေသု ရူပါရမ္မဏာဒီသု၊ ဤရူပါရုံအစရှိသည်တို့တွင်”ဟု ပေးသည်။) ဧကေကံ၊ တပါး တပါးသော။ အာရမ္မဏံ၊ သည်။ ဒွိသု၊ ဒွိသု၊ ၂-ပါး၊ ၂-ပါးကုန်သော။ ဒွါရေသု၊ ဒွါရတို့၌။ အာပါထံ၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့။ အာဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ရူပါ ရမ္မဏံ၊ သည်။ စက္ခုပသာဒံ၊ ကို။ ယဇ္ဇေတွာ ၁၊ ထိခိုက်၍။ (ထိခိုက်သကဲ့သို့ဖြစ်၍။)

၁။ န စ တာနိ။ ပ။ ဘဝန္တိ။ ။ စက္ခုပသာဒ-စသော လူ၍ ၅-ပါး၌ ထင်ခြင်းသို့ မရောက်ဘဲလျက် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် စသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်လျှင် ထို အာရုံတို့သည် ရူပါရုံစသည် အမည်မရတော့ဘဲဓမ္မာရုံအမည် ရသင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု ဘေဒနာဗ္ဗယ် ရှိသောကြောင့် “န စ တာနိ” စသည်မိန့်။ စက္ခု-စသော လူ၍ ၅-ပါး၌ မထင်လာဘဲလျက် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် စသည် တို့၏ အာရုံဖြစ်ကြသော်လည်း ဓမ္မာရုံအမည် မဖြစ်နိုင်ပါ-ဟုလို။

၂။ ဣတိ ဝုတ္တ။ ပ။ ၀၀တ္တာနံ။ ။ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းများကြောင့် အဆင်း ဟူသမျှ ရူပါရုံ၊ အသမဟူသမျှ သဒ္ဓါရုံ။ ပ။ အတွေ့ဟူသမျှ ဗောဓဗ္ဗာရုံ၊ ကြွင်းတရားဟူသမျှ ဓမ္မာရုံ-ဟု အာရုံချင်းမရောအောင် ပိုင်းခြားပုံကို သိပါ။

၃။ ဒွိသု ဒွိသု အာပါထံ။ ။ အာရုံထင်လာသောအခါ ပဉ္စဝိညာဉ်သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စသော မနောဝိညာဉ်သည်လည်းကောင်း ဝိထိအစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဝိညာဉ်က ထိုအာရုံကို ယူနိုင်လောက်အောင် စက္ခုစသော ပဉ္စဒွါရတွင် ပါးပါး၌လည်းကောင်း၊ မနောဝိညာဉ်က ထိုအာရုံကို ယူနိုင်လောက်အောင် ဘဝင်ဟူသော မနော ဒွါရ၌လည်းကောင်း၊ ဤသို့ ၂-ဒွါရ၌ ထင်ရသည်။ ဤ အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ-နှင့် စပ်၍ သဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာ ဝိထိပိုင်း၌ ကျယ်ဝန်းစွာ ပြထားပြီ။

၄။ ယဇ္ဇေတွာ။ ။ ဗုရာဒိ-ယဠဓာတ်သည် တာဠန (ပုတ်ခတ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ယဇ္ဇေတွာ” အရ “ရူပါရုံသည် စက္ခုဒ္ဓါရ မနောဒွါရဝယ် တကယ်ပင် ထိမိ ခတ်မိ၏” ဟု ထင်စရာရှိ၏။ အမှန်ကား-အရာဝတ္ထုချင်း ထိခတ်မိခြင်းမျိုး မဟုတ်ပါ။ ထိခတ်မိသကဲ့သို့ ဖြစ်လောက်အောင် အာရုံနှင့်ဒွါရတို့ ရှေးရှုဓာတ်ခိုက်မိကြခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ယဇ္ဇေတိ-ပတိမုခဘာဝါပါတံ ဂန္ထာ။]

တစ်ဏှာညောင်၊ ထို ခဏ၌သာလျှင်။ မနောဒွါရေ၊ ဘဝင်ဟူသော မနောဒွါရ၌။ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ။ ဘဝင်စလနဿ၊ ဘဝင် လှုပ်ခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [မနောဒွါရ-တည်းဟူသော ဘဝင်၌လည်း ရူပါရုံ ထင်လာသောကြောင့် ဘဝင်လှုပ်သည်-ဟုလို] သဒ္ဓ။ ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏေသုပ္ပါ သဒ္ဓါရုံ ဂန္ဓာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ တို့၌လည်း။ ဒေသဝနယော၊ ဤနည်းပင်တည်း။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ သကုဏော၊ ငှက်သည်။ အာကာသေ-န၊ ဖြင့်။ အာဂန္ဓာ၊ လာ၍။ ရုက္ခဂ္ဂေ၊ သစ်ပင်ဖျား၌။ နိလီယမာနော၊ နားလျှင် နားချင်းပင်။ ရုက္ခသာဓဉ္စ၊ သစ်ခက်ကိုလည်း။ ဗသေတိ ယထာ၊ ထိခိုက်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ အဿ၊ ထိုငှက်၏။ ဆာယာ စ၊ အရိပ်သည်လည်း၊ ပထဝီ-ယံ၊ မြေ၌။ ပဋိဟညတိ ယထာ၊ ထိခိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း။ သာခါယဋ္ဌန ဆာယာ ဖရဏာနိ၊ သစ်ခက်ကို ထိခိုက်ခြင်း၊ အရိပ်၏ မြေ၌ ပျံ့နှံ့ခြင်းတို့သည်။ အပုဗ္ဗံ၊ ရှေးလည်းမကျ။ အစရိမံ၊ နောက်လည်းမကျ။ ဧကက္ခဏေယေဝ၊ တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌ပင်။ ဘဝန္တိ ယတာ၊ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ပစ္စုပ္ပန္န ရူပါဒီနံ၊ ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့၏။ စက္ခုပသာဒါဒိ ဗသန္တဉ္စ၊ စက္ခုပသာဒ အစရှိသည်တို့ကို ထိခိုက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဘဝင်စာလနသမတ္တတာယ၊ ဘဝင်လှုပ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (စာအုပ်တို့၌ “စာလနသမတ္တ”ဟု ရှိပါစေ။) မနောဒွါရေ၊ ၌။ အာပါထဂမနဉ္စ၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ။ ဧကက္ခဏေယေဝ၊ ၌ပင်။ ဟောတိ၊ ၏။ တတော၊ ထိုဘဝင်လှုပ်ရာ အခါမှ။ (ပရံ။) ဘဝင်၊ ကို။ ဝိစ္ဆိန္တိတွာ၊ ဖြတ်၍။ စက္ခုဒ္ဓာရာဒီသု၊ တို့၌။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ ကုန်သော။ အာဝဇ္ဇနာဒီနံ၊ အာဝဇ္ဇန်း အစရှိကုန်သော။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန ပရိယောသာနာနံ၊ ဝုဋ္ဌော အဆုံးရှိကုန်သော စိတ်တို့၏။ အနန္တ ရာ၊ အခြားမဲ့၌။ တေသံ၊ အာရမ္မဏာနံ၊ ထို ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့တွင်။ အညတရသ္မိံ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော ရူပါရုံ၌။ ဣဒံ မဟာစိတ္တံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ [ဇောကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်သည်-ဟုလို။

ပန၊ ကား၊ (ပဉ္စဒ္ဓါရ၌ ထင်လာပုံမှတပါး သုဒ္ဓမနောဒွါရ၌ ထင်လာပုံကား။) သုဒ္ဓမနောဒွါရေ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရမဖက် သက်သက်သော၊ မနောဒွါရ၌။ [ပဉ္စဒ္ဓါရ၌ ထင်ပြီးသော အာရုံကို တဒနုဝတ္ထိကဝိထိဖြင့် ဆက်၍ယူသောအခါ မနောဒွါရ၌ ထင်လာရာ မနောဒွါရကို “မိဿက မနောဒွါရ” ဟု ခေါ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ မနောဒွါရမျိုး မဟုတ်၊ သက်သက် ထင်လာရာ မနောဒွါရတည်း။] ပသာဒယဋ္ဌကိစ္စံ၊ ပသာဒကို ထိခိုက်ခြင်းကိစ္စသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ပကတိယာ၊ ပင်ကိုအားဖြင့်။ (နဂိုက။) ဒိဋ္ဌ။ ပ။ ပုဋ္ဌဝသေနေဝ၊ မြင်အပ်ဖူးသော အာရုံ၊ ကြားအပ်ဖူးသော အာရုံ၊

နမ်းအပ်ဖူးသော အာရုံ၊ သာယာအပ်ဖူးသော အာရုံ၊ တွေ့ထိအပ်ဖူးသော အာရုံတို့၏ အစွမ်းကြောင့်သာလျှင်။ တောနိ အာရမ္မဏာနိ၊ တို့သည်။ အာပါထံ၊ သို့။ အာဂစ္ဆန္တိ။

ကထံ၊ အဘယ်သို့ ရောက်ကုန်သနည်း။ ဣမ၊ ဤ လောက၌။ ဧကစ္စော၊ သည်။ ကတသုဓာကမ္ဘံ၊ ပြုအပ်ပြီးသော အင်္ဂတေ အမှုရှိသော။ (အင်္ဂတေ သုတ်အပ်ပြီးသော။) ဟရိတာလ မနောသိလာဒိ ဝဏ္ဏဝိစိတ္တံ၊ ဆေးဒန်း မြင်းသိလာ အစရှိသည်တို့၏ အဆင်းဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။ ပဂ္ဂဟိတနာနုပ္ပကာရ ဓဗပဋ္ဌာကံ၊ ချီးမြှောက်အပ်သော အထူးထူးသော အပြားရှိသော တံခွန် ကုက္ကာရရှိသော။ မာလာဒါမဝိနန္ဒံ၊ ပန်းကုံးတို့ဖြင့် မြွှေးယုက်အပ်သော။ (ပန်းကုံးတို့ဖြင့် စေတီတော်ကို ရစ်ပတ်အပ်သော။) ဒီပမာလာပရိက္ခိတ္တံ၊ ဆီမီး ပန်းတို့ဖြင့် ဝန်းရံအပ်သော။ (စေတီတော်ကို ရစ်ပတ်၍ ဆီမီး ပန်းအစဉ် ထွန်းထားအပ်သော။) အတိမနောရမာယ၊ အလွန် စိတ်၏ မွေ့လျော်ရာ ဖြစ်သော။ သိရိယာ၊ အသရေတော်ဖြင့်။ ဝိရောဆမာနံ၊ တင့်တယ်တော်မူသော။ အလင်္ကီတ ပဋိယတ္တံ၊ တန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့် စီမံအားထုတ် အပ်သော။ [ရှေ့၊ နိဿယ၌ “တန်ဆာဆင်ခြင်းနှင့် စပ်သော”ဟု ပေး၏။] ဤ ပုဒ် ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၊ ဗာဟိရနိဒါန်း၌ ပြထားပြီ။ မဟာစေတီယံ၊ မဟာစေတီတော်ကို။ ပဒက္ခဏံ၊ လက်ယာရစ်။ ကတွာ၊ ပြုပြီး၍၊ ဝါ၊ လှည့်လည်ပြီး၍။ သောဠသသု၊ တစ်ဆယ့်ခြောက်ရပ် ကုန်သော။ ပါဒပိဋိကာသု၊ အခြေခံဖြစ်သော အပြင်တော်တို့၌။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဖိနပ်တော်အပြင်တို့၌”ဟုပေးသည်။] ပဉ္စပတိ ဋီတေန၊ ၅-ပါးသော တည်ခြင်းဖြင့်။ (လင်္ကာ၊ ခြေ၊ နဖူး၊ တံတောင်၊ ဒူး-ဟူသော ၅-မျိုးသော တည်ခြင်းဖြင့်။) ဝနိတွာ၊ ဝပ်ချပြီး၍၊ အဉ္စလိ၊ လက်အုပ်ကို။ ပဂ္ဂယ၊ ချီးမြှောက်၍။ [ဝပ်ချပြီးနောက် မတ်မတ်ရပ်လျက် လက်အုပ်ချီ ပြီး၍။] ဥလ္လောကေန္တော၊ မော်၍ဖူးလျက်။ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာ ဘုရားလျှင် အာရုံရှိသော။ ပီတိံ၊ ကို။ ဂဟေတွာ၊ ဟူ၍။ တိဋ္ဌတိ၊ ရပ်တည်၏။

တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ စေတီယံ၊ ကို။ ပဿိတွာ၊ ဖူးမြော်၍။ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ သော။ ပီတိံ၊ ကို။ နိဗ္ဗတ္တေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍။ အပရဘာဂေ၊ နောက်အဖို့၌။ ယတ္ထ ကတ္တစိ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော အရပ်၌။ ဂတဿ၊ ရောက်ပြီးသည်ဖြစ်၍၊ ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝိဋ္ဌာနေသု၊ ညဉ့်နေရာအရပ် နေ့နေရာအရပ်တို့၌။ [“ညဉ့်သန့်ရာအရပ် နေ့သန့်ရာအရပ်တို့၌” ဟုလည်း ပေး၏။ “သန့်သန့်ရှင်းရှင်း တရားအာရုံ ယူရာအရပ်”ဟုလျှိုး] နိသိန္နဿ၊ ထိုင်လျက်။ အာဝဇ္ဇမာနဿ၊ ဆင်ခြင်လတ်သော်။ အလင်္ကီတပဋိယတ္တံ၊ သော။ မဟာစေတီယံ၊ သည်။ စက္ခုဒ္ဓါရေ၊ ၌။ အာပါထံ၊

သို့။ အာဂတသဒိသမေဝ၊ ရောက်လာသည်နှင့် တူသည်သာ။ ဟောတိ၊ ၏။ ပဒက္ခိဏံ၊ လက်ယာရစ်။ ကတွာ၊ စေတိယဝန္တနကာလော ဝိယ” စေတိတော်ကို ရှိခိုးရာ အခါကဲ့သို့။ ဟောတိ၊ ၏။ [“စေတိယဝန္တနကာလော ဝိယ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည် ထင်သည်။ စေတိတော်ကို ရှိခိုးရာကာလ၌ ထင်လာပုံအတိုင်း ထင်လာသည်-ဟူလို။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ တာဝ၊ သုတ-စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ဒိဋ္ဌဝသေန၊ မြင်အပ်ပြီးသော အာရုံ၏ အစွမ်းကြောင့်။ ရူပါရမ္မဏံ၊ သည်။ အာပါထံ၊ သို့။ အာဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ [“ဝသေန-ဟေတုဘူ တေန”ဟု မစုဖွင့်သောကြောင့် ဟိတ် အနက်ပေးသည်။]

ပန၊ ကား။ (ဒိဋ္ဌ၏အစွမ်းကြောင့် ရူပါရုံထင်ပုံမှတပါး သုတ၏ အစွမ်းကြောင့် သဒ္ဓါရုံထင်ပုံကား။) မစုရေန၊ ချိုမြိန်သော အရသာနှင့် တူသော။ သရေန၊ အသံဖြင့်။ ဓမ္မံ၊ ကို။ ကထေန္တဿ၊ ဟောသော။ ဓမ္မကထိကဿ ဝါ၊ ဓမ္မကထိက၏ သော်လည်းကောင်း။ သရေန၊ ဖြင့်။ ဘဏန္တဿ၊ ပါဠိသက်သက်ကို ရွတ်ပြသော။ သရဘာဏကဿ^၁ ဝါ၊ သရဘာဏက ပုဂ္ဂိုလ်၏ သော်လည်းကောင်း။ သဒ္ဓံ၊ ကို။ သုတွာ၊ ကြားနာပြီး၍။ အပရဘာဂေ၊ နောက်အဖို့၌။ ယတ္ထ ကတ္ထစိ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော အရပ်၌။ နိသီဒိတွာ၊ ထိုင်၍။ အာဝဇ္ဇမာနဿ၊ ဆင်ခြင်လတ်သော်။ ဝါ၊ ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဓမ္မကထာ ဝါ၊ တရားစကားသည် သော်လည်းကောင်း။ [ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်၏ ဓမ္မကထာကို ရည်ရွယ်သည်။] သရဘည ဝါ၊ အသံဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော ပါဠိတော်သည် သော်လည်းကောင်း။ [သရဘာဏက ပုဂ္ဂိုလ်၏ အရဘညကို ရည်ရွယ်သည်] သောတဒ္ဓါရေ ဌံ။ အာပါထာဂတံ ဝိယ၊

၁။ သရဘာဏကဿ။ ။ သရဘာဏကဿကို” သရေန ဘဏန္တဿ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုအဖွင့်အတိုင်း “ဘဏတိတိ ဘာဏကော၊ သရေန+ဘာဏကောသရဘာဏကော”ဟု ပြု၊ဋီကာ၌ ဩသာရကဿကိုလည်း “ပါဠိ၊ ပါဠိသက်သက်ကို၊ ဩသာရေတိ၊ သက်ရောက် စေတတ်၏။ ဝါ၊ ဟောသော အားဖြင့် သွင်းချတတ်၏။ ဣတိ ဩသာရကော” ဟုပြု။

မှတ်ချက်။ ။“ဓမ္မကထိက” မည်သူသည် တရားတော်ကို အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်၍ အကျယ် ဟောသတည်း။ သို့သော်-ပရိသတ်တို့ကို ပြန်လှန် စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းမပြု။ သရဘာဏက (ဩသာရက) မည်သူကား အနက် အဓိပ္ပာယ် မပါဘဲပါဠိသက်သက်ကိုသာ ဟောရွတ်သူဖြစ်သည်။ ဓမ္မာစရိယ ပုဂ္ဂိုလ်ကား စာသင်တပည့်များကို ပြန်လှန်စစ်ဆေး မေးမြန်း ရသေးသည်။ [ဤ အဓိပ္ပာယ်လည်း ရှေးခေတ်က ဣဒ္ဓိယ သီဟိုဠ်တို့၌ ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သော ကြောင့် “ဓမ္မ ကထေန္တဿ” ဟူသောပါဌ် “သရေနဘဏန္တဿ”ဟူသော ပါဌ်တို့သည် နောက် ပြန်မာနိုင်ငံရောက်မှ ထည့်ပါဌ် ဖြစ်လေရာသလား ဟု စဉ်းစားမိပါသည်။]

ရှေးရှုကျခြင်းသို့ရောက်သကဲ့သို့။ ဟောတိ။ သာဓုကာရံ၊ သူတော်ကောင်းတို့ ပြုအပ်သော အသံကို။ ဝါ၊ ကောင်းချီးကို။ ဒတွာ၊ ပေး၍။ သုဏနကာလော ဝိယ၊ ကြားနာရာ အခါကဲ့သို့။ ဟောတိ၊ ၏။ [“သုဏနကာလော ဝိယ ဟောတိ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ နာရတုန်းက ထင်လာသကဲ့သို့ ထင်လာသည်-ဟူလို။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သုတဝသေန၊ ကြားအပ်ဖူးသော အာရုံ၏ အစွမ်းကြောင့်။ သဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ သည်။ အာပါထ မာဂစ္ဆတိ။

ပန၊ ကား။ (သုတ၏ အစွမ်းကြောင့် သဒ္ဓါရုံ ထင်လာပုံမှတစ်ပါး ယာယိတ၏ အစွမ်းကြောင့် ဂန္ဓာရုံ ထင်လာပုံကား။) သုဂန္ဓံ၊ ကောင်းသော အနံ့ရှိသော။ ဂန္ဓံ ဝါ၊ နံ့သာကို သော်လည်းကောင်း။ မာလံ ဝါ၊ သော်လည်းကောင်း။ လဘိတွာ၊ ၍။ အာသနေ ဝါ၊ တရားဟောရာ နေရာ၌ သော်လည်းကောင်း။ (တရားဟော ပလ္လင်၌ သော်လည်းကောင်း။) စေတိယေ ဝါ၊ စေတိတော်၌ သော်လည်းကောင်း။ ဂန္ဓာရမ္မဏေန၊ ဂန္ဓာရုံဟူသော အာရုံရှိသော။ စိတ္တေန၊ ပြင့်။ ပူဇံ၊ ပူဇော်မှုကို။ ကတွာ၊ ပြုပြီး၍။ အပရဘာဂေ ယတ္ထ ကတ္ထစိ၊ နိသိဒ္ဓိတွာ၊ ၍။ အာဝဇ္ဇနာနဿ၊ လတ်သော်။ ဝါ၊ ၏။ တံဂန္ဓာရမ္မဏံ၊ သည်။ ဃာနဒ္ဓါရေ၊ ၌။ အာပါထကတံ ဝိယ ဟောတိ။ ပူဇာကရဏကာလော ဝိယ၊ ပူဇော်မှုကို ပြုရာအခါကဲ့သို့။ ဟောတိ။ [“ပူဇာကရဏကာလော ဝိယ ဟောတိ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ ပူဇော်မှုကို ပြုရာ ကာလတုန်းက ထင်လာသကဲ့သို့ ထင်လာသည်-ဟူလို။] ဧဝံ ဤသို့လျှင်။ ယာယိတဝသေန၊ နမ်းအပ်ဖူးသော အာရုံ၏ အစွမ်းကြောင့်။ ဂန္ဓာရမ္မဏံ အာပါထမာဂစ္ဆတိ။

ပန၊ ကား။ (ယာယိတ၏ အစွမ်းကြောင့် ဂန္ဓာရုံ ထင်ပုံမှတစ်ပါး သာယိတ၏ အစွမ်းကြောင့် ရသာရုံ ထင်ပုံကား။) ပဏီတံ၊ မွန်မြတ်သော။ ခါဒနိယံ ဝါ၊ ကို သော်လည်းကောင်း။ ဘောဇနိယံ ဝါ၊ ကိုသော် လည်းကောင်း။ သဗြဟ္မစာရိဟိ၊ သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ သံဝိဘဇိတွာ၊ ဝေဖန်၍။ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ၊ သုံးဆောင် ပြီး၍။ အပရဘာဂေ၊ ယတ္ထ ကတ္ထစိ၊ ၌။ ကုဒြူ သကာဒိဘောဇနံ၊ လူး အစရှိသော ဘောဇဉ်ကို။ လဘိတွာ၊ ရ၍။ အသုကကာလေ၊ ထိုမည်သော အခါ၌။ ပဏီတံ၊

၁။ ကုဒြူသကာဒိ။ ။ ကောရံ (ရူစိရံ) ဒုဿတိတိ ကုဒြူသကော၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယယော (ဒ-နှင့်ရ၊ ရှေ့နောက်ပြန်။) ဩဿ ဥတ္တံ (ကော၌ ဩကို ဥပြု။) [ဒုဿတိ၏ဥကိုဒိယပြု။] အာဒိသဒ္ဓေန ဝရဏာဒိ သင်္ဂယုတိ၊ ပြောင်း စသည်ကို သိမ်းယူအပ်၏။-ယောဇနာ။ [“ကုဒြူသကော+အာဒိယေသန္တိ ကုဒြူသကာဒယော၊ ဧသံ+ရသော ကုဒြူသကာဒိရသော” ဟု ဆက်၍ပြု]

သော။ ဘောဇနံ၊ ကိ။ သဗြဟ္မစာရိဟိ သဒ္ဓိံ။ သံဝိဘဇိတွာ၊ ဤ။ ပရိဘုတ္တံ၊ သုံးဆောင်ဖူးပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဝဇ္ဇမာနဿ၊ သော်၊ ဝါ၊ ၏။ တံ ရသာရမ္မဏံ၊ သည်။ ဇိဝါဒ္ဓါရေ အာပါတဂတံ ဝိယဟောတိ။ ပရိဘုဉ္ဇနကာလော ဝိယ၊ သုံးဆောင်ရာ အခါကဲ့သို့။ ဟောတိ၊ ၏။ [“ပရိဘုဉ္ဇနကာလေ ဝိယ ဟောတိ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ သုံးဆောင်ရာ အခါတုန်းက ထင်လာသကဲ့သို့ ထင်လာသည်-ဟူလို။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သာယိတဝသေန၊ သာယာအပ်ဖူးသော အာရုံ၏အစွမ်းကြောင့်။ ရသာရမ္မဏံ အာပါထ မာဂစ္ဆတိ။

ပန၊ ကား။ (သာယိတ၏ အစွမ်းကြောင့် ရသာရုံ ထင်လာပုံမှတစ်ပါး ဖုဋ္ဌ၏ အစွမ်းကြောင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ထင်လာပုံကား။) မုဒုကံ၊ နူးညံ့သော။ သုခသမ္ပဿံ၊ ကောင်းသော အတွေ့ရှိသော။ မဉ္ဇ ဝါ၊ ညောင်စောင်း ကိုသော်လည်းကောင်း။ ပိဋ္ဌ ဝါ၊ ကိုသော်လည်းကောင်း။ အတ္ထရဏ ပါဝရဏံ ဝါ၊ အခင်း အခြံကိုသော်လည်းကောင်း။ ပရိဘုတ္တံ၊ သုံးဆောင်ပြီး၍။ အပရဘာဂေ၊ ယတ္ထ ကတ္တစိ၊ ဌံ။ ဒုက္ခသေယျံ၊ ဆင်းရဲစွာအိပ်ရခြင်းကို။ ကပ္ပေတွာ၊ ပြု၍။ အသုကကာလေ၊ ဌံ။ မေ၊ ငါသည်။ မုဒုကံ၊ သော။ မဉ္ဇပိဋ္ဌံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ အတ္ထရဏပါဝရဏံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ပရိဘုတ္တံ၊ သုံးဆောင်အပ်ဖူးပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဝဇ္ဇမာနဿ၊ သော်။ ဝါ၊ ၏။ တံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ၊ သည်။ ကာယဒ္ဓါရေ၊ ဌံ။ အာပါတဂတံ ဝိယ ဟောတိ။ သုခသမ္ပဿဝေ ဒယိတကာလော ဝိယ၊ ကောင်းသော အတွေ့ကို ခံစားအပ်ရာ အခါကဲ့သို့။ ဟောတိ။ [“သုခသမ္ပဿဝေဒယိတကာလေ ဝိယ ဟောတိ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ ကောင်းသော အတွေ့ကိုခံစားရာ အခါတုန်းက ထင်လာသကဲ့သို့ ထင်လာသည်-ဟူလို။] (ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ဖုဋ္ဌဝသေန၊ တွေ့ထိအပ်သော အာရုံ၏အစွမ်းကြောင့်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ အာပါထ မာဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သုဒ္ဓမနောဒ္ဓါရေ၊ ဌံ။ ပ။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ သိထိုက်၏။

ဣတိနိ၊ ဌံ။ ပကတိယာ၊ အားဖြင့်။ ဒိဋ္ဌာဒိနိ၊ ဒိဋ္ဌ-အစရှိသော အာရုံတို့၏။ ဝသေန၊ ကြောင့်။ အာပါထဂမနေ၊ ရှေးရှု ကျခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း၌။ အပရောပိ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းမှ တစ်ပါးလည်းဖြစ်သော။ အဋ္ဌကထာမုတ္တကော၊ အဋ္ဌကထာ နည်းမှ အလွတ်ဖြစ်သော။ (ရှေး အဋ္ဌကထာတို့၌ လာသောနည်းမှ အလွတ်ဖြစ်သော။) အယံ နယော၊ ဤနည်းသည်။ ဟောတိ။ ဒိဋ္ဌံ၊ ကိုယ်တိုင်တွေ့အပ်ပြီးသော အာရုံလည်းကောင်း။ သုတံ၊ တဆင့်စကား ကြားအပ်ပြီးသော အာရုံလည်းကောင်း။ ဥဘယသမ္ပန္နံ၊ ဒိဋ္ဌ သုတ ၂-ပါးစုံနှင့် စပ်သောအာရုံလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တာဝ၊ သဒ္ဓာရစိ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ဣမေ ဒိဋ္ဌာဒယော၊ ဤ ဒိဋ္ဌ-အစရှိသော

အာရုံတို့ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ တတ္ထ၊ ထို ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ဥဘယသမ္ပန္နတို့တွင်။
 “ဒိဋ္ဌ နာမ၊ ဒိဋ္ဌ-မည်သည်ကား။ ပဉ္စဒွါရဝသေန၊ ပဉ္စဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဟတိဟ
 ပုဗ္ဗံ၊ ယူအပ်ဖူးသော အာရုံတည်း။ သုတန္တိ၊ ကား ပစ္စက္ခတော၊ မျက်မှောက်အားဖြင့်။
 (ကိုယ်တိုင်အားဖြင့်။) အဒိတွာ၊ မတွေ့မူ၍။ (မတွေ့ခဲ့ရဘဲ။) အနုဿဝ ဝသေန၊
 တဆင့်ကြားခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်သော။ ရူပါဒယောဝ၊
 ရူပ-အစရှိသော ၅-ပါးသောအာရုံတို့ပင်တည်း။ ဒွိဟိဝိ၊ ၂-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။
 တေဟိ၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတတို့နှင့်။ သမ္ပန္နံ၊ စပ်သောအာရုံသည်။ ဥဘယသမ္ပန္နံ နာမ၊
 ဥဘယသမ္ပန္န-မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေသမ္ပိ ဒိဋ္ဌာဒိနံ၊ ဤဒိဋ္ဌ-အစရှိသည်
 တို့၏လည်း။ [အဝိဖြင့် ရှေး၌ပြခဲ့သော ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ဃာယိတ၊ သာယိတ၊ ဖုဋ္ဌ
 -ဟူသော ၅-ပါးကိုပေါင်း။] ဝသေန၊ အစွမ်းကြောင့်။ ဧတာနိ၊ ဤအာရုံတို့သည်။
 မနောဒွါရေ အာပါထ မာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

တတ္ထ၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတ ဥဘယသမ္ပန္နတို့တွင်။ တာဝ၊ သုတ ဥဘယသမ္ပန္န တို့မှ
 ရှေးဦးစွာ။ ဒိဋ္ဌဝသေန၊ တွေ့အပ်ဖူးသော အာရုံ၏အစွမ်းကြောင့်။ အာပါထ ဂမနံ၊
 ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ ပဉ္စဟိ၊ ကုန်သော။ နယေဟိ၊
 တို့ဖြင့်။ ဝုတ္တမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။ [ကထံ ဣဓေကဏ္ဍော ကတသုဓာကမ္ပံ-
 မှစ၍ ဧဝံ ဖုဋ္ဌဝသေန ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ အာပါထမာ ဂစ္ဆတိ-တိုင်အောင် ၅-
 မျိုးသောနည်းတို့ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။ ထို ဆိုအပ်သည့်အတိုင်း ဤနေရာ၌လည်းသိပါ
 ဟူလို။ မှန်၏-ထို၌ ဒိဋ္ဌ။ပ။ ဖုဋ္ဌအာရုံ ၅-မျိုးကိုပင် ဤနေရာ၌ “ဒိဋ္ဌ”ဟု
 ဆိုထားသည်။] ပန၊ ကား။ (ဒိဋ္ဌ၏အစွမ်းကြောင့် ထင်ပုံမှတစ်ပါး သုတ၏အစွမ်းကြောင့်
 ထင်ပုံကား။) ဧကဏ္ဍော၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သုဏာတိ၊ ကြားရ၏။ (ကိံ၊
 အဘယ်သို့ကြားရသနည်း။) ဘဂဝတော၊ ၏။ ပုညတိသယဖလ နိဗ္ဗတ္တံ၊ လွန်ကဲသော
 ကောင်းမှု၏ အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သော။ [အချို့စာအုပ်၌ ဖလမပါ။ “လွန်ကဲသော
 ကောင်းမှုကြောင့်ဖြစ်သော”ဟု ပေး။] ရူပံ၊ အဆင်းတော်တည်း။ ဝေရူပံ နာမ၊
 ဤသို့ သဘောရှိသည်မည်၏။ (ပုညတိသယဖလနိဗ္ဗတ္တော၊ သော။) သဒ္ဓေါ၊

၁။ ဒိဋ္ဌနာမ။ပ။ ဂတိတပုဗ္ဗံ ။ / “ပဉ္စဒွါရဝသေန ဂဟိတပုဗ္ဗံ”ကို ထောက်၍
 စက္ခုဒွါရဖြင့် မြင်အပ်သော ရူပါရုံသာမက ရှေးရှေးက ၅-ဒွါရဖြင့် ကိုယ်တိုင်ယူအပ်သော အာရုံ
 ၅-ပါးလုံးကို “ဒိဋ္ဌ” ဟု ဆိုသည်။ ယခုလောက၌လည်း ကိုယ်တိုင်သိခဲ့၍ သုတပါးအား
 တဆင့်ပြောသောအခါ “မင်းပြောတဲ့ အကြောင်းအရာဟာ ဒိဋ္ဌလား”ဟု ပြန်၍ မေးတတ်ကြ၏။
 ပြောသူကလည်း “ငါ့ကိုယ်တိုင် ကြားခဲ့ရတယ်၊ ဒိဋ္ဌပါပဲ”ဟု ပြန်၍ ပြောတတ်ကြသည်။
 ထိုကဲ့သို့ ကိုယ်တိုင်မတွေ့ခဲ့ရဘဲတဆင့်ကြားအပ်သော အာရုံ ၅-ပါးကို “သုတ”ဟု ခေါ်သည်။

အသံတော်သည်။ အတိမဓရော၊ အလွန်ချိုမြိန်သော အရသာနှင့်တူ၏။ ကိသ္ဗုံစိ ပဒေသေ၊ တစုံတခုသော အရပ်၌။ (မည်သည့်အရပ်၌။) ကေသဉ္စိ ပုပ္ဖါနံ၊ အချို့ကုန်သောပန်းတို့၏။ (မည်သည့်ပန်းတို့၏။) ဂန္ဓော၊ အနံ့သည်။ အတိမနုညော၊ အလွန် စိတ်ကိုနှစ်သက်စေတတ်၏။ ကေသဉ္စိ၊ ဖလာနံ၊ အချို့ကုန်သော အသီးတို့၏။ (မည်သည့်အသီးတို့၏။) ရသော၊ အရသာသည်။ အတိမဓရော၊ အလွန်ချိုမြိန်၏။ ကေသဉ္စိ ပါဝုရဏာနံ၊ အချို့ကုန်သော ခြုံထည်တို့၏။ (မည်သည့် ခြုံထည်တို့၏။) သမ္ပဿော၊ အတွေ့သည်။ အတိ သုခေါ၊ အလွန်ကောင်း၏။ ဣတိ၊ သို့။ (သုဏာတိ၊ ကြားရ၏။) တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ စက္ခုပသာဒါဒိဃဋ္ဌနံ၊ စက္ခုပသာဒ- အစရှိသည်ကို ထိခိုက်ခြင်းကို။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ သုတမတ္တာနေဝ၊ ကြားအပ်ကာမျှသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ တာနိ၊ ထို ၅-ပါးသော အာရုံတို့သည်။ မနောဒွါရေ အာပါထ မာဂစ္ဆန္တိ။

အထ၊ ထိုအခါ၌။ အဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ တံစိတ္တံ၊ ထို မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ တသ္မိံ ရူပေ ဝါ၊ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ အသံတော်၌ သော်လည်းကောင်း။ (တသ္မိံ) သဒ္ဓေ ဝါ၊ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ အဆင်းတော်၌ သော်လည်းကောင်း။ ပသာဒဝသေန၊ ကြည်ညိုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ပဝတ္တတိ-၌ စပ်။) ဂန္ဓာဒိသု၊ ဂန္ဓာရုံအစရှိသည်တို့သည်။ (အာပါထံ၊ သို့။ အာဂတေသု၊ ရောက်ကုန်လတ်သော်။) အရိယာနံ၊ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား။ ဒါတုကာမတာ ဝသေန၊ ပေးလှူခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တတိ။ ဝါ၊ တနည်း။ အညေဟိ၊ အခြားသူတို့သည်။ ဒိန္နေသု၊ ပေးအပ်ကုန်လတ်သော်။ အနမောဒနာ ဝသေန၊ ကောင်းချီးနုမော် သာဓု ခေါ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သုတဝသေန၊ တဆင့်စကား ကြားအပ်သော အာရုံ၏ အစွမ်းကြောင့်။ ဧတာနိ၊ ဤ ၅-ပါးသော အာရုံတို့သည်။ မနောဒွါရေ အာပါထ မာဂစ္ဆန္တိ။ ပန၊ ဆက်။ အပရေန၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (ဒိဋ္ဌာနိ၊ သုတာနိ- တို့၌ စပ်။) ယထာ ဝုတ္တာနိ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော။ ရူပါဒိနိ-တို့၌ စပ်။) ယထာ ဝုတ္တာနိ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော။ ရူပါဒိနိ၊ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဒိဋ္ဌာနိ ဝါ၊ တွေ့အပ်ဖူးကုန်သည် သော်လည်းကောင်း။ သုတာနိ ဝါ၊ တဆင့်စကား ကြားဖူးအပ်ကုန်သည် သော်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။

တဿ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဤဒိသံ၊ ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ ရူပံ၊ အဆင်းတော် သည်။ အာယတိံ၊ နောင်အခါ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇနက ဗုဒ္ဓဿာပိ၊ ပွင့်တော်မူလတ္တံသော မြတ်စွာဘုရား၏ အတွက်လည်း။ ဘဝိဿတိ၊ ဣတိ အာဒိနာ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ စက္ခုပသာဒါဒိဃဋ္ဌနံ၊ ကို။ ဝိနာ၊ ၍။ ဒိဋ္ဌသုတ သမ္ပန္နနေဝ၊ တွေ့

အပ်ဖူးသော အာရုံကြားအပ်ဖူးသော အာရုံနှင့်စပ်သဖြင့်သာလျှင်။ တာနိ၊ ထို ၅-ပါးသော အာရုံတို့သည်။ မနောဒွါရေ အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ။ တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ ဝုတ္တန ယေနော၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။ [ပဿာဒဝသေန ဒါတုကာမတာဝသေန စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။] တေသု၊ ထို ၅-ပါးသော အာရုံတို့ တွင်။ အညတရာရမ္မဏံ၊ တပါးပါးသော အာရုံဟူသော အာရုံရှိသော။ ဣဒံ မဟာစိတ္တံ၊ ဤပထမ မဟာကုသိုလ် စိတ်သည်။ ပဝတ္တတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဥဘယသမ္ပန္နဝသေန၊ ဒိဋ္ဌသုတ ၂-ပါးစုံနှင့်စပ်သော အာရုံ၏ အစွမ်းကြောင့်။ ဧတာနိ၊ ဤ ၅-ပါးသော အာရုံတို့သည်။ မနောဒွါရေ အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ။

၁။ ဆက်။ ဣဒမ္ပိ၊ ဤ ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ဥဘယသမ္ပန္နတို့၏ အစွမ်းကြောင့် ထင်လာပုံကိုပြသော စကားသည်လည်း။ မုခမတ္တမေဝ၊ နည်းအမြဲက်မျှသာတည်း။ (အကျဉ်းမျှသာတည်း။) ပန၊ စင်စစ်ကား။ သဒ္ဓာရစိ၊ ၂။ ပ။ အာဒိနိ၊ သဒ္ဓါ၊ ရစိ၊ အာကာရပရိဝိတက္က^၃၊ ဒိဋ္ဌနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ^၄ အစရှိသည်တို့၏။ (ယုံကြည်ခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်း၊ အခြင်းအရာကို ကြံစည်ခြင်း၊ ဉာဏ်ဖြင့်ရှု၍ နှစ်သက်ဆုံးဖြတ်ခြင်း

၁။ ဣဒမ္ပိပ။ မေဝ။ ။ အပ်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော “ဣဇေကစ္စော ကတသုဓာကမ္ပံ” စသော စကားကိုပေါင်း။ ထိုစကားသာ အကျဉ်းချုပ် အမြဲက်မျှသာဖြစ်သည် မဟုတ်သေး။ “အယမပရောပိ အဋ္ဌကထာမုတ္တကော နယော ဟောတိ၊ ဒိဋ္ဌ သုတံ ဥဘယ-သမ္ပန္နံ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ထင်လာပုံပြစကားလည်းအကျဉ်းချုပ် အမြဲက်မျှပင် ဖြစ်သည်-ဟုလို့။ မုခ-သဒ္ဓါသည် “ပါးစပ်ပေါက်” ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ပါးစပ်ပေါက်သည် အမျိုးမျိုးသော အစာတို့၏ ဝင်ကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့ ဤ အကျဉ်းချုပ်စကားလည်း နောက်နောက် အကျယ်တို့၏ ဝင်ကြောင်းဖြစ်သည်-ဟုလို့။ [အဝိ-သဒ္ဓေန န ကေဝလံ ဣဇေကစ္စော ကတသုဓာကမ္ပန္တိ အာဒိဝစနမေဝ သင်္ခေပမတ္တံ၊ အထခေါ အယံ အပရောပိတိ အာဒိဝစနန္တိ သင်္ခေပမတ္တံတိ ဒသေတိ။-ယောနော။]

၂။ သဒ္ဓါရစိ။ ။ တစုံတယောက်က ပြော၍ ကြားရလျှင် မစဉ်းစား မစိစစ်တော့ဘဲ ယုံကြည်ခြင်းသည် သဒ္ဓါမည်၏။ [အမှားကို ယုံကြည်ရာ၌ သဒ္ဓါအတု၊ မိစ္ဆာမိမောက္ခတည်း။ အမှန်ကို ယုံကြည်ရာ၌ သဒ္ဓါအစစ်ပင်။] ထိုသို့ ပြော၍ ကြားသောအခါ မိမိကိုယ်တိုင် စိစစ်ပြီးမှ နှစ်သက်ခြင်းသည် ရစိမည်၏။ ဤသို့ နိကာ၌ အထူးပြသည်။

၃။ အာကာရပရိဝိတက္က။ ။ “ဒီလိုလည်း ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဟိုလိုလည်း ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟု အကြောင်းအရာ တခုခု၏ အခြင်းအရာကို ထပ်ကာထပ်ကာ စဉ်းစား ကြံစည်ခြင်းသည် အာကာရပရိဝိတက္က မည်၏။ [ဤ၌ အာကာရ-ဟူသည် မိမိဉာဏ်တည်း၌ ထင်လာသော ဥပဋ္ဌာနာကာရ-တည်း။]

၄။ ဒိဋ္ဌနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ။ ။ ထိုသို့ စဉ်းစား ကြံစည်သူ၏ ဉာဏ်ဖြင့် တစုံတခုသော အရာဝတ္ထု၌ စေ့စေ့ငုငု ရှိသောအားဖြင့် နှစ်သက်(သဘောကျ)ခြင်းသည် ဒိဋ္ဌနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ မည်၏။

အစရှိသည်တို့၏။) ဝသေန၊ ကြောင့်။ ဝိတ္တာရတော၊ အကျယ်အားဖြင့်။ စတေသံ၊ ဤ ၅-ပါးသော အာရုံတို့၏။ မနောဒွါရေ၊ အာပါထဂမန်း၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗမေဝ၊ သိထိုက်သည်သာ။ ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ အာပါထံ၊ သို့။ အာဂစ္ဆန္တာနိ၊ ရောက်သော အာရုံတို့သည်။ ဘူတာနိပိ၊ ဟုတ်မှန်ကုန်သည်လည်း။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ အဘူတာနိပိ၊ မဟုတ်မမှန်ကုန်သည်လည်း ဟောန္တိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်၊ အယံ နယော၊ ဤ နည်းကို။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌။ (အာစရိယေဟိ၊ အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်။) နဂဟိတော၊ မယူအပ်။ ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ဧကေကာရမ္ပဏံ၊ တစ်ပါးတစ်ပါးသော အာရုံရှိသော။ ဧဝံ၊ သည်။ ဒွိသု ဒွိသု ဒွါရေသု၊ တို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဣတိဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဟိ၊ ချဲ့။ ရူပါရမ္ပဏံ၊ ရူပါရုံဟူသော အာရုံရှိသော။ ဧဝံ၊ သည်။ စက္ခုဒွါရေပိ၊ ၌လည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မနောဒွါရေပိ၊ ၌လည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သဒ္ဓါဒိအာရမ္မဏေသုပိ၊ သဒ္ဓ-အစရှိသော အာရုံရှိသော ဇောတို့၌လည်း။ ဒေသဝနယော၊ တည်း။ တတ္ထ၊ ထို ဇောတို့တွင်။ မနောဒွါရေ၊ ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ သော။ ရူပါရမ္ပဏံ၊ သော။ ဧဝံ၊ သည်။ ဒါနမယံ၊ ဒါနမယ-ဇောလည်းကောင်း။ သီလမယံ၊ လည်းကောင်း။ ဘာဝနာမယံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဝိဓံ၊ သုံးပါးအပြားရှိသည်။ ဟောတိ။ တေသု၊ ထို ဒါနမယ သီလမယ ဘာဝနာမယ ဇောတို့တွင်။ ဧကေကံ၊ တစ်ပါးတစ်ပါးသော ဇောသည်။ ကာယကမ္မံ ကာယကံ လည်းကောင်း။ ပ။ မနောကမ္မံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဝိဓမေဝ၊ သည်ပင်။ ဟောတိ။ သဒ္ဓ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏေသုပိ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံဟူသော အာရုံရှိသော ဇောတို့၌လည်း။ ဒေသဝနယော။

တတ္ထ၊ ထို ၆-ပါးသော အာရုံတို့တွင်။ တာဝ၊ သဒ္ဓါရုံ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ရူပံ၊ ရူပါရုံကို။ အာရမ္ပဏံ၊ ကို။ ကတွာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဝါ၊ သော။ ဧတံ မဟာကုသလစိတ္တံ၊ ဤ မဟာသုသိုလ်စိတ်သည်။ နိလ။ ပ။

နိဿေသန၊ အကြွင်းမရှိသော အားဖြင့်+ဇာနံ၊ ရှုခြင်း၊ နိဇ္ဈာနံ၊ ခြင်း။ နိဇ္ဈာနေန၊ အကြွင်းမဲ့ ရှုခြင်း(ဓမ္မဓမ္မဓမ္မ ရှုခြင်း)အားဖြင့်+ဇန္တိ၊ နှစ်သက်ခြင်းတည်း။ နိဇ္ဈာနက္ခန္တိ၊ ခြင်း။ ဒိဋ္ဌိယာ၊ ဉာဏ်ဖြင့်+နိဇ္ဈာနက္ခန္တိ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ။ [ရုစိတုန်းက နှစ်သက်ခြင်းသည် ဤ ခန္တိလောကံ လေးလေးနက်နက် မရှိ။]

၁။ ဒါနပယံ ။ ဒါနမေဝ ဒါနမယံ၊ သုတ္တ- ဌိမယ- ပစ္စည်းသက်၊ တနည်း - ဒါနတော + နိပ္ပန္နအနက်၌ မယ-ပစ္စည်းသက်။ သီလမယ-ဘာဝနာမယ တို့၌လည်း နည်းတူ။ ဒါနဝဂ္ဂ၊ အဋ္ဌကအင်္ဂုတ္တရ် အဋ္ဌကထာကိုမှီးသည်။

ဝဏ္ဏေသု၊ ညိသောအဆင်း၊ ရွေသောအဆင်း၊ နိသောအဆင်း၊ ဖြူသောအဆင်း ရှိကုန်သော။ ပုပ္ဖဝတ္ထဓာတုသု၊ ပန်း၊ အဝတ်၊ ဂွေ့နီ၊ ဆေးဒန်း၊ မျက်စဉ်း အစ ရှိသော ဓာတ်တို့တွင်။ [ဂေရုကဟရိတာလဉ္ဇနာဒိဓာတုသု။] အညတရံ၊ အမှတ် မထား တပါးတပါးသော။ သုဘနိမိတ္တသင်္ခါတံ၊ သုဘနိမိတ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ဝါ၊ သုဘ ဟု ယူခြင်း၏အကြောင်း ဟု ဆိုအပ်သော [သုဘဂ္ဂဟဏဿ+နိမိတ္တံ- သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်၏ အာရုံဖြစ်သောကြောင့် သောမနဿ ဖြစ်လောက်သော သုဘနိမိတ္တ-စသော အာရုံကို ညွှန်ပြသည်။] ဣဉ္စ၊ အလိုရှိအပ်သော။ ကန္တံ၊ နှစ်သက်အပ်သော။ မနာပံ၊ စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်သော။ ရဇနိယံ၊ နှစ်သက် ထိုက်သော။ တနည်း။ ရဇနိယံ၊ နှစ်သက်ခြင်၏ တည်ရာဖြစ်သော။ [ရန္တဓာတ်+ အနိယ၊ တနည်း “ရဇနဿ+ဌာနံ ရဇနိယံ” တဒ္ဓိတပုဒ်၊ ဣယပစ္စည်း။] ဝဏ္ဏံ၊ အဆင်းကို။ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ [ဤတိုင်အောင် ရူပါရမ္မဏံ ဝါ- စသည်တို့၏ အဖွင့် ပြီးပြီ။]

နနစ၊ စောဒနာပါဦးအံ့။ (ကိံ။) စေတံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ၊ ဤ ဣဋ္ဌအာရုံသည်။ (သုဘနိမိတ္တတ္ထာ၊ သုဘဟု ယူခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ရဇနိယတ္ထာ စ၊ တပ်မက်ဖွယ်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။) လောဘဿ၊ ၏။ ဝတ္ထု၊ တည်ရာသည်။ ဟောတိ နန၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ကတံ၊ အဘယ့်ကြောင့်။ ဧတံ စိတ္တံ၊ ဤ ဣဋ္ဌာရုံဟူသော အာရုံရှိသော စိတ်သည်။ ကုသလံ နာမ၊ ကုသိုလ်မည်သည်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်ရသနည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ (နနစ၊ စောဒနာပါ၏။) နိယမိတဝသေန၊ ကုသိုလ်ပြုခြင်း၌ အမြဲသတ်မှတ်အပ်သော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ပရိဏာမိတဝသေန၊ ကုသိုလ်ပြုခြင်း၌ ညွှတ်စေအပ်သော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း။ သမုဒါစာရဝသေန၊ ကောင်းစွာ အထက်အထက်၌ လေ့ကျက်အပ်ပြီးသော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့်

၁။ နိယမိတံ။ အာဘုစိတဝသေန။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “စိတ္တံ နိယမိတံ” စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း။ ဋီကာ၌ “နိယမိတဿ စိတ္တဿ ဝသေန၊ ဧဝမိတရေသု ဒွိသု” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သောကြောင့် နိယမိတ-စသော ၃-ပုဒ်အတွက် စိတ်ကို အရကောက်ရ၏။ “အာဘောဂေါ အာဘုစိတံ” ဟု ဘာဝသာဓန ပြသောကြောင့် အာဘုစိတအတွက် နှလုံးသွင်းခြင်း (ယောနိသောမန သိကာရ) ကြိယာကို ကောက်ရသည်။ [နိယမိယတေတိ နိယမိတံ၊ ပရိဏာမိယတေတိ ပရိဏာမိတံ။ သမ္မာ+ဥဉ္စ+အာစရိယတေတိ သမုဒါစာရော။ “ကောင်းစွာ +အထက်အထက်၌+ လေ့ကျက်အပ်သော (ကျင့်သားရနေသော) စိတ်” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ ထို နိယမိတ၏အဓိပ္ပာယ်ကို အကျယ်ပြခန်း၌ ထင်ရှားစေလတ္တံ့။”

လည်းကောင်း။ အာဘုဇီတဝသေန၊ နှလုံးသွင်းခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း။ (ဇေတံ စိတ္တံ ကုသလံ နာမ ဇာတံ။) ဣတိ၊ တည်း။

ဟိ၊ ချဲ့။ ယဿ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏။ မယာ၊ သည်။ ကုသလမေဝ၊ ကုသိုလ် ကိုသာ။ ကတ္တဗ္ဗံ၊ ပြုထိုက်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ကုသလကရဏေ၊ ကုသိုလ်ပြုခြင်း၌။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ နိယမိတံ၊ အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ အကုသလပ္ပဝတ္တိတော၊ အကုသိုလ် ဖြစ်ခြင်းမှ။ နိဝတ္တေတွာ၊ ဆုတ်နစ်စေ၍။ ကုသလကရဏေယေဝ၊ ၌သာ။ (စိတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။) ပရိဏာမိတံ၊ ညွှတ်စေအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ အဘိဏ္ဍကရဏေန၊ မပြတ် ပြုခြင်းဟူသော။ (အလေ့အကျက်ရသော။) ကုသလသမုဒါစာရေနေဝ၊ ကုသိုလ်၏ ကောင်းစွာ အထက်အထက်၌ဖြစ်ခြင်းဖြင့်သာလျှင်။ (စိတ္တံ။) သမုဒါစရိတံ၊ ကောင်းစွာ အထက် အထက်၌ ဖြစ်စေအပ်သည်။ ဝါ၊ လေ့ကျက်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ စ၊ အဖို့တပါးကား။ ပတိရူပဒေသဝါသ။ ပ။ ပုဗ္ဗေကတပုညတာဒီဟိ၊ သင့်တင့်လျောက် ပတ်သော အရပ်၌ နေရခြင်း၊ သူတော်သူမြတ်တို့ကို မှီခိုရခြင်း၊ သူတော်ကောင်း တရားကို နာရခြင်း၊ ရှေးရှေးဘဝ၌ ပြုအပ်ခဲ့သော ကောင်းမှုရှိသူ အဖြစ် အစရှိ ကုန်သော။ ဥပနိဿယေဟိ၊ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းတို့ကြောင့်။ ယောနိဿာ၊ သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့်။ အာဘောဂေါ၊ စ၊ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်လည်း။ ပဝတ္တတိ၊ ၏။ တဿ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဣမိနာ နိယမိတဝသေန၊ ဤသို့ အမြဲ သတ်မှတ်အပ်သော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ။ ဣမိနာ ပရိဏာမိတဝသေန၊ ဤသို့ ညွှတ်စေအပ်သော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဣမိနာ

၁။ ဣမိနာပဇာတံ။ ။ “ငါ့မှာ မည်သည့်အာရုံနှင့် တွေ့တွေ့ ကုသိုလ်စိတ်သာ ဖြစ်စေရမည်”ဟု အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ထားသည့် ကုသိုလ်စိတ်သာ ဖြစ်၏။ အကုသိုလ် မဖြစ်အောင် စိတ်ကို စောင့်စည်း၍ ကုသိုလ်ဖြစ်ဖို့ရန် စိတ်ညွှတ်ထားသည့် ကုသိုလ်စိတ်သာ ဖြစ်၏။ ရှေးရှေးကပင် ကုသိုလ်စိတ်၌ အလေ့အကျက် ရနေသူမှာလည်း ကုသိုလ်စိတ်သာ ဖြစ် တတ်၏။ ဘယ်ကိစ္စ၌မဆို သင့်တော်အောင် နှလုံးသွင်းမှု အာဘုဇီတ(ယောနိဿာမနသိကာရ) ရှိသူမှာလည်း ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်တတ်၏။ ဤ အကြောင်း ၄-ပါးကြောင့် သုဘနိမိတ် ဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ရသော်လည်း လောဘစိတ်မဖြစ်ဘဲကုသိုလ် စိတ်သာ ဖြစ်ရပေသည်။

[ဆောင်] အာရုံလွေ့လွေ့ ဖျိုးစုံတွေ့လည်း၊ မမေ့စေအပ်၊ ကုသိုလ်မြတ်၌၊ သတ်မှတ် ၍ထား၊ ညွှတ်ခြားတည်း၊ ရှေ့ဖျားဆက်ဆက်၊ ကုသိုလ်ဘက်၌၊ လေ့ကျက် များသဖြင့်၊ အဆင့်ဆင့်သာ၊ အသင့် မနော၊ ယောနိဿာကြောင့်၊ ကောင်းသော ဣဋ္ဌ၊ တွေ့ကြုံရလည်း၊ လောဘမဖြစ် ကုသိုလ်ဖြစ်သည်၊...စင်စစ် သူမြတ် သဘောတည်း။

သမုဒါစာရဝသေန။ ဤသို့ကောင်းစွာ အထက်အထက်၌ ဖြစ်စေသော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဣမိနာ အာဘုဇိတဝသေန၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်ခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ကုသလံ နာမ ဇာတံ၊ ဟောတိ။

ပန၊ ဆက်။ [ရှေး နိဿယ၌ “ပန၊ အပို့တပါးကား” ဟု ပေးသည်။]
ဧတ္ထ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာ၌။ အာရမ္မဏဝသေန၊ ဖြင့်။
သောမနဿ သဟဂတဘာဝေါ၊ သောမနဿ သဟဂုတ်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊
၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဣဋ္ဌာရမ္မဏသ္မိံ၊ ဣဋ္ဌာရုံ၌။ ဥပ္ပန္နတ္တာ၊ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
ဧတံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ သောမနဿသဟဂတံ၊ သောမနဿ
သဟဂုတ်သည်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်ပြီ။ ဧတ္ထ၊ ဤ သောမနဿသဟဂုတ်၏ အဖြစ်၌။
သဒ္ဓာဗဟုလတာဒိနိပိ၊ များစွာ သဒ္ဓာရှိသူ ၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့သည်လည်း။
ကာရဏာနိယေဝ၊ အကြောင်းတို့ပင်တည်း။ [ဝိဖြင့် ပြခဲ့သော အာရမ္မဏကို
ပေါင်း။] ဟိ၊ ချဲ့။ အဿဒ္ဓာနံ၊ သဒ္ဓာ-မရှိသူတို့၏လည်းကောင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနဉ္စ၊
မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့၏ လည်းကောင်း။ ဧကန္တ ဣဋ္ဌာရမ္မဏဘူတံ၊ ဧကန် ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်၍
ဖြစ်သော။ (အတိဣဋ္ဌာရုံ ဖြစ်သော။) တထာဂတရူပမ္ပိ၊ မြတ်စွာဘုရား၏
အဆင်းတော်ကိုသော်မှလည်း။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ သောမနဿ၊ သည်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊
မဖြစ်နိုင်။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ယေ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ကုသလပ္ပဝတ္တိယံ၊
ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၌။ အာနိသံသံ၊ အာနိသင်ကို။ နပဿန္တိ၊ မမြင်ကြကုန်။ တေသံ၊
ထို ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ ပရေဟိ၊ သူတပါးတို့သည်။ ဥဿာဟိတာနံ၊
တိုက်တွန်းအပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ ကုသလံ၊ ကို။ ကရောန္တာနံပိ၊ ပြုရပါကုန်သော်
လည်း။ သောမနဿ နုပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သဒ္ဓာဗဟုလတာ၊ များစွာသဒ္ဓါ
ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဝိသုဒ္ဓိဒိဋ္ဌိတာစ၊ စင်ကြယ်သော အယူရှိသူ၏
အဖြစ်လည်းကောင်း။ အာနိသံသဒဿာဝိတာ၊ အာနိသင်ကို မြင်လေ့ရှိသူ၏
အဖြစ် လည်းကောင်း။ ဣတိ ဝေမ္ပိ၊ ဤသို့လည်း။ ဝါ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း။
ဧတ္ထ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာ၌။ သောနဿသဟဂတဘာဝေါ
ဝေဒိတဗ္ဗော။ [သဒ္ဓာ+ဗဟုလာ ယုဿာတိ သဒ္ဓာဗဟုလော၊ တဿ+ဘာဝေါ သဒ္ဓာ
ဗဟုလတာ။]

အပိ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဗုဒ္ဓနုဿတိ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ (အရဟတာ
အစရှိသော) ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းလည်းကောင်း။ ဓမ္မာနုဿတိ၊
တရားတော်၏ (သ္မာက္ခာတုတာ-အစရှိသော) ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း
လည်းကောင်း။ သံဃာနုဿတိ၊ အရိယာ သံဃာတော်၏ (သုပ္ပဋိပန္နတာ-အစရှိသော)

ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းလည်းကောင်း။ သိလာနုဿတိ၊ မိမိသီလ၏။
 (အဇဏ္ဏတာ - အစရှိသော) ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းကို လည်းကောင်း။
 စာဂါနုဿတိ၊ မိမိစွန့်ကြဲခြင်း၏ (မစ္ဆေရ အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးသော)
 ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း လည်းကောင်း။ ဒေဝတာနုဿတိ၊ နတ်ဗြဟ္မာ
 တို့ကို သက်သေအရာ၌ထား၍ မိမိ၏ သံဒွာစံသော ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့
 ခြင်းလည်းကောင်း။ ဥပသမာနုဿတိ၊ နိဗ္ဗာန်၏ အေးမြ ငြိမ်းချမ်းပုံကို အဖန်ဖန်
 အောက်မေ့ခြင်းလည်းကောင်း။ လူခပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနတာ၊ ဒေါသအစွမ်း ကြမ်းတမ်းသော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ [လူခပုဂ္ဂလ - ဒေါသဗဟုလာ။]
 သိနိဒ္ဓပုဂ္ဂလသေဝနတာ၊ မေတ္တာ ပြန့်ပြော ညက်ညောသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုခြင်းရှိသူ၏
 အဖြစ်လည်းကောင်း။ [အဒေါသဗဟုလာ - သိနိဒ္ဓပုဂ္ဂလ။] ပသာဒနီယသုတ္တန္တ
 ပစ္စဝေက္ခဏတာ၊ ကြည်ညို ဖွယ်ကောင်းသော သုတ္တန်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း ရှိသူ၏
 အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဘဒ္ဒမိမုတ္တတာ၊ ထိုပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်၌ စွဲမြဲသက်ဝင်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဧကာဒသ၊ ကုန်သော။ မဗ္ဗာ၊ တို့သည်။
 ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂဿ၊ ၏။ ဥပ္ပာဒါယ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ။ သံဝတ္တန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣမေဟိ
 ကာရဏေဟိ။ ဤအကြောင်းတို့ကြောင့်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်
 ဖြစ်ရာ၌။ သောမနဿသဟဂတ ဘာဝေါ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ပီတိက သောမနဿနှင့်
 မကင်းနိုင်သောကြောင့် ပီတိ ဖြစ်ကြောင်းတို့သည် သောမနဿ ဖြစ်ကြောင်းလည်း
 ဟုတ်၏။] ပန၊ ဆက်။ ဣမေသံ၊ ဤ တစ်ဆယ့်တစ်ပါးသော တရားတို့၏။
 ဝိတ္ထာရော၊ သည်။ ဗောဇ္ဈင်္ဂဝိဘင်္ဂေါ၊ ၌။ အာဝီ၊ ထင်ရှားစွာ။ ဘဝိဿတိ၊ လတ္တံ့။

ပန၊ ကား။ (သောမနဿ ဖြစ်ကြောင်းမှတစ်ပါး ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်ကြောင်း
 ကား။) ကမ္မတော၊ (ဉာဏ်၏ အဆောက်အအုံဖြစ်သော) ကံလည်းကောင်း။
 (ဣတိ - ၌ စပ်။) ဥပပတ္တိတော၊ ဗြဟ္မာပြည်၌ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းလည်းကောင်း။
 ဣန္ဒြိယ ပရိပါကတော၊ ပညိန္ဒြေ၏ ရင့်ကျက်ခြင်းလည်းကောင်း။ ကိလေသာခူရိ
 ဘာဝတော၊ ကိလေသာတို့၏ ဝေးကွာကုန်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊
 သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရာ၌။ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ၊
 ဤအကြောင်း တို့ကြောင့်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တတာ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်ကို။
 ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ယော၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပရေသံ၊ သူတစ်ပါးတို့အား။
 ဓမ္မံ၊ ကို။ ဒေသေတိ၊ ဟောခဲ့၏။ [ရှေးတုန်းက ဟောခဲ့ခြင်းကို တံကာလာပေက္ခာ -
 ဝတ္တမာန်ဖြင့် “ဒေသေတိ” ဟု ဆိုသည်။ နောက်၌လည်း နည်းတူ။] အနဝဇ္ဇာနိ၊

အပြစ်မရှိကုန်သော။ သိပ္ပာယ်တန ကမ္မာယတနဝိဇ္ဇာဌာနာနီ။ အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဆင်စီး မြင်းစီး စသော အတတ်၊ အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော လယ်ထွန် ကုန်ရောင်း နွားကျောင်းမှု စသောအလုပ်၊ အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အာယုဝေဒ-စသော အတတ်တို့ကို။ သိက္ခာပေတိ၊ သင်စေခဲ့၏။ ဝါ၊ သင်ပေးခဲ့၏။ (ရှေးက အာယုဝေဒ-ကို “သက်ကြည့်ဗေဒင်အတတ်”ဟု ပေးသည်။) ဓမ္မကထိကံ၊ ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သက္ကာရံ၊ ကောင်းစွာပြုအပ်သော ပူဇော်မှုကို။ ကတွာ၊ ရှိ။ ဓမ္မံ၊ ကို။ ကုထာပေတိ၊ ဟောစေခဲ့၏။ အာယတံ၊ နောင်အခါ၌။ ပညဝါ၊ ပညာရှိသူသည်။ ဘဝိဿာမိ၊ ဖြစ်ရပါလို၏။ ဣတိ၊ သို့။ ပတ္တနံ၊ ဆုတောင်းမှုကို။ ပဌပေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍။ နာနပ္ပကာရံ၊ အထူးထူးသော အပြားရှိသော၊ ဒါနံ၊ ကို။ ဒေတိ၊ ပေးလှူခဲ့၏။ တဿ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဧဝ ရူပံ၊ သော။ ကမ္မံ၊ ကို။ ဥပနိဿယ၊ မှီ၍။ ကုသလံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

[ကမ္မတော၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ဥပပတ္တိတော၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် အဗျာပဇ္ဇေ-စသည်မိန့်။]

အဗျာပဇ္ဇေ၊ ဒေါမနဿ ဗျာပါဒ မရှိသော။ လောကေ၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်ဟူသော လောက၌။ ဥပပနဿ ဝါဝိ၊ ဖြစ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း။ (ဉာဏသမ္ပယုတ္တဥပ္ပဇ္ဇတိ-

၁။ သိပ္ပာယ်။ ပ။ ဝိဇ္ဇာဌာနာနီ။ ။ ဆင်စီးအတတ် စသော အတတ်သည်ပင်အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် အာယတနလည်း မည်၏။ အာယတနသဒ္ဓါသည် ကာရဏ-အနက်ဟောတည်း။ သိပ္ပံဝေ+အာယတနံ သိပ္ပာယ်တနံ။ ကမ္မလယ်ထွန် ကုန်ရောင်း နွားကျောင်း စသော အလုပ်သည်ပင်+အာယတန မည်၏။ ဝိဇ္ဇာဟူသည် အာယုဝေဒ-အသက်အပိုင်းအခြားကို သိတတ်သော အတတ်တည်း။ ထိုအတတ်လည်း အသက် မွေးခြင်း၏ တည်ရာ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဌာနမည်၏။

၂။ အဗျာပဇ္ဇေ လောကေ။ ။ “ဒေါမနဿ ဗျာပါဒရဟိတေ ရူပဘဝေ”ဟု ဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့် “လောက” အရ ရူပဘဝကိုယူရသည်။ ထို ရူပဘဝ၌ ဖြစ်ရသူမှာလည်း ထို ဖြစ်ရခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ကုသိုလ်ဖြစ်လျှင် ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်ပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။ [“အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ” စသည်၌ ဒေါသကို “ဗျာပါဒ”ဟု ခေါ်ရ၏။ “အဗျာပဇ္ဇံ သုခံ လောကေ” ဟူသော ဥဒါန်းဂါထာ၌ ဒေါသ၏ဆန့်ကျင်ဘက်မေတ္တာကို “အဗျာပဇ္ဇံ”ဟု ခေါ်ရ၏။ ရူပဘဝ၌လည်း ဒေါသ-မဖြစ်ခြင်းက ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် “ဒေါမနဿ ဗျာပါဒရဟိတေ” နေရာဝယ် “ဒေါသဗျာပါဒရဟိတေ” ဟု ရှိလျှင် အခြားနေရာပါဠိသုံးနှင့် သာ၍သင့်မည် ထင်သည်။]

၌ စပ်။ ။ တဿ။ပ။ ဟောတိတိ၊ ဟူသော။ ဣမိနာ နယေန၊ ဖြင့်။ ဥပပတ္တိ၊ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းကို။ နိဿာယပိ၊ မှီ၍လည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဝါ၊ ဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ သည်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ [တတ္ထ၊ ထို ဗြဟ္မာပြည်၌။ သုခိနော၊ သုခရှိသော။ တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်။ ‘ဓမ္မပဒါ၊ တရားအစုတို့သည်။ ပ္လဝန္တိ(ပိလဝန္တိ) ပေါလောပေါ် သကဲ့သို့ ထင်ရှားကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သတုပ္ပာဒေါ၊ သတိ၏ဖြစ်ခြင်းသည်။ (သတိရခြင်းသည်။) ဒန္တော၊ လေးဆေးသေး၏။ အထ၊ သတိရရာ ထိုအခါ၌။ သောသတ္တော၊ ထို သတ္တဝါသည်။ (ဤလူ့ဘဝတုန်းက အလွန်အမင်း အားထုတ်ခဲ့သော ထို သတ္တဝါသည်။) ခိပ္ပမေဝ၊ လျင်မြန်စွာသာလျှင်။ ဝိသေသဘာဂံ၊ ထူးသော တရားအဖို့ရှိသည်။ (တရားထူးရဖို့ရှိသည်။) ဟောတိ။]

[ဥပပတ္တိတော၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ဣန္ဒြိယပရိပါကတော၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် တထာ-စသည်မိန့်။]

တထာ၊ ထိုမှတပါး။ ဣန္ဒြိယပရိပါကံ၊ ပညိန္ဒြေ၏ ရင့်ကျက်ခြင်းသို့။ ဥပဂတာနံ၊ ကပ်ရောက်ကုန်သော။ ပညာဒသကပ္ပတ္တာနံ၊ ပညာဒသကသို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဣန္ဒြိယ ပရိပါကံ၊ ပညိန္ဒြေ၏ ရင့်ကျက်ခြင်းကို။ နိဿာယပိ ကုသလံ။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

၁။ တဿ။ပ။ ဝိသေသဘာဂံ။ ။ ဤပါဠိအသွားအတိုင်း စတုက္က အဝုတ္တုရိ၊ စတုက္ကပဏ် မဟာဝဂ္ဂ-ပထမသုတ်၌ ရှိ၏။ သို့သော် ထို ပါဠိတော်ကား နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ပုံကို ပြသော ပါဠိတော်ဖြစ်သောကြောင့် အဗျာပဇ္ဇလောက မဟုတ်ရကား တိုက်ရိုက်သာကေ-မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ထို ပါဠိတော်ကို ဝိသေသဘာဂံဖြစ်ရာ၌ နည်းပြ အနေအားဖြင့် ယူထားကြောင်းကို သိစေလို၍ “ဣမိနာ နယေန”ဟု ဆိုသည်။ “ထို ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်ရသူမှာ ရှေးက အားထုတ်အပ်ခဲ့သော တရားကိုပြန်၍ အောက်မေ့နေရတဲ့ အချိန်ကပင် နေ့စရာရှိသေး၏။ အောက်မေ့မိသည်နှင့် တဆက်တည်း တရားထူး ရဖို့ရန်မှာ အလွန်မြန်ပါသည်” ဟုလို။

၂။ ဓမ္မပဒါ ပ္လဝန္တိ။ ။ ပဒ-သဒ္ဒါသည် ကောဠာသ အနက်ဟော။ ပ္လုဓာတ်သည် ရေပေါ်၌ ပေါလောမျောသွားခြင်း အနက်ကိုဟော၏။ ထိုသို့ ပေါလောမျောနေလျှင် အများမြင်တောင် ထင်ရှားသောကြောင့် ပိလဝန္တိကို “ဥပဌဟန္တိ ဒိဿန္တိ”ဟု ခိုကာဖွင့်သည်။ [သက္ကတ၌ ပ္လုဓာတ်သည် ပါဠိ၌ ပိလုဓာတ်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပိလဝန္တိ”ပါဠိလည်း ပါဠိမှန်ပင်။]

၃။ ပညာဒသကပ္ပတ္တာနံ။ ။ ဒသာသဒ္ဒါသည် အနိက်အတန်အနက်ကို ဟော၏။ [ဒသာ ဝတ္ထာ ပဋန္ဓေသု။-အဘိဓာန်(၁၁၂၈)] “ဒသာယေဝ ဒသကံ” ဟု ပြု။ ပညာယ၊ ၏၊ ဒသကံ၊ အနိက်အတန်တည်း။ ပညာဒသကံ၊ တန်။ ပညာဒသကံ+ပတ္တာ ပညာဒသကပ္ပတ္တာ။ “ဉာဏ်ပညာ၏ တိုးတက်ရာ အနိက်အတန်”ဟူသည် အသက် ၄၀-ကျော်မှ ၅၀-အတွင်းတည်း။ [ဝိသတိနိပါတ်၊ စိတ္တသမ္ဘူတဇာတ်။]

[ဣန္ဒြိယ ပရိပါကတော၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ကိလေသဒူရိဘာဝတော၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် ယေဟိ-စသည်မိန့်။]

ပန၊ ကား။ ယေဟိ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ကိလေသာ၊ တို့ကို။ ဝိက္ခမ္ဘိတာ၊ ဘာဝနာဖြင့် ခွာအပ်ကုန်ပြီ။ တေသံ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကိလေသဒူရိဘာဝံ၊ ကိလေသာတို့၏ ဝေးကွာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ နိဿယ၊ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ စ၊ သာဓက-ကား။ ယောဂါ၊ ပ။ ဘူရိသင်္ခယောတိ၊ ဟူသော ဧတံ သုတ္တံ၊ ဤ ပါဠိကို။ (ဘဂဝတာ)ပိ၊ သည်လည်း။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [ယောဂါ၊ ဘာဝနာကို လွန်စွာကြိုးကုတ် အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော သမာဓိကြောင့်။ (ယောဂါတိ ဘာဝနာဘိယောဂါ သမာဓိတော။) ဝေ၊ စင်စစ်။ ဘူရိ၊ မြေကြီးသဖွယ် ထုတယ်ကြီးမားသော ပညာသည်။ ဇာယတိ၊ ဖြစ်၏။ အယောဂါ၊ ဘာဝနာကို အားမထုတ်ခြင်းကြောင့်။ ဘူရိသင်္ခယော၊ မြေကြီး သဖွယ် ထုထယ်ကြီးမားသော ပညာ၏ ကုန်ခမ်းခြင်းသည်။ ဟောတိ။]

[နိဂုံးကို ပြလို၍ “ဧဝံ” စသည်မိန့်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ကမ္မတော၊ ဉာဏ်၏ အဆောက်အဦဖြစ်သော ကံလည်းကောင်း။ ပ။ ကိလေသဒူရိဘာဝတော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အပိ စ၊ သည်သာမက-သေး။ ပရိပုစ္ဆကတာ၊ အဖန်ဖန် မေးမြန်းတတ်သူ၏

ဒသကဆယ်မျိုး ။ ။ မန္တဒသက-နှုညသေးသော ကလေးသူငယ်၏ အခိုက်အတန့် (ပထမ ဆယ်နှစ်)၊ ခိဋ္ဌဒသက-ပျော်ပျော်ပါးပါး နေရာ အခိုက်အတန့်၊ (ဒုတိယ ဆယ်နှစ်)၊ ဝဏ္ဏဒသက-ထိုဘဝ၌ အလှဆုံး အခိုက်အတန့် (တတိယ ဆယ်နှစ်)၊ ဗလဒသက-အား အကောင်းဆုံး အခိုက်အတန့် (စတုတ္ထ ဆယ်နှစ်)၊ ပညာဒသက (ပဉ္စမ ဆယ်နှစ်)၊ ဟာနိဒသက= အဆင်း ခွန်အားတို့၏ ယုတ်လျော့ရာ အခိုက်အတန့် (ဆဋ္ဌ ဆယ်နှစ်)၊ ပစ္ဆာရဒသက- ဓါးကုန်းရာ အခိုက်အတန့် (သတ္တမ ဆယ်နှစ်)၊ ဝက်ဒသက-ကိုင်းရုံတွင် မက ဓါးကုန်း၍ ကောက်နေရာ အခိုက်အတန့် (အဋ္ဌမ ဆယ်နှစ်)၊ မောဟဒသက-သတိလစ်၍ မိန်းမော တွေဝေ နေသော အားဖြင့် သူငယ်ပြန်ရာ အခိုက်အတန့် (နဝမ ဆယ်နှစ်)၊ သယနဒသက-အိပ်ရာ၌ အိပ်လျက် မထနိုင်တော့ရာ အခိုက်အတန့် (ဒသမ ဆယ်နှစ်)။

၁။ ပရိပုစ္ဆကတာ။ ။ ခန္ဓာ အာယတန စသည်နှင့်တကွ သမထ ဝိပဿနာတို့၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို မေးမြန်းလေ့ ရှိသူ၏အဖြစ်။ ပရိပုစ္ဆတိတိ ပရိပုစ္ဆကော၊ တဿ+ဘာဝေါ ပရိပုစ္ဆကတာ။ [ပရိပုစ္ဆကတာတိ-ခန္ဓာဓာတုအာယတနန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂ မဂ္ဂင်္ဂသမထ ဝိပဿနာနံ အတ္တသန္နိသိတပ ရိပုစ္ဆာဗဟုလတာ။-သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်္ဂကထာ-နောက်သာဓကများလည်း ဤ အဋ္ဌကထာချည်းတည်း။]

အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ၊ အဇ္ဈတ္တံ ဗာဟိယ-လိသော ဝတ္ထုကို သန့်ရှင်းအောင် ပြုခြင်းလည်းကောင်း။ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာ၊ သဒ္ဓာစသော ဣန္ဒြေတို့၏ ညီမျှကုန်သည်အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းလည်းကောင်း။ (သဒ္ဓါန္တေနှင့် ပညိန္ဒြေကို ညီမျှအောင်ပြုခြင်း၊ သမာဓိန္တေနှင့် ဝိရိယိန္ဒြေကို ညီမျှအောင်ပြုခြင်း၊ သမာဓိန္တေနှင့် ဝိရိယိန္ဒြေကို ညီမျှအောင်ပြုခြင်း။) ဒုပ္ပညပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ၊ ပညာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလည်းကောင်း။ ပညဝန္တပုဂ္ဂလသေဝနာ၊ ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း လည်းကောင်း။ ဂစ္ဆိရဉာဏစရိယ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ နက်နဲကုန်သည်ဖြစ်၍ ဉာဏ်ဖြင့် ကျက်စားထိုက်သော သုတ္တန်တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း လည်းကောင်း။ တဒဓိမုတ္တတာ၊ ထို ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၌ စွဲမြဲ သက်ဝင်သော

၁။ ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ။ ။ ဝတ္ထုနံ၊ အဇ္ဈတ္တံက ဝတ္ထု ဗာဟိယဝတ္ထုတို့၏ + ဝိသဒေါ၊ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်ခြင်းတည်း။ ဝတ္ထုဝိသဒေါ၊ ခြင်း။ တဿ၊ ကို+ကိရိယာ၊ ပြုခြင်း တည်း။ ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ၊ ခြင်း။ [ယဒါ ဟိ သာ+ကေသံ နေ လောမာနိ ဒီဃာနိ ဟောန္တိ၊ သရိရံ ဝါ ဥဿနုဒေါသဓ္မေဝ (ကိုယ်တွင်း၌ သလိပ် သည်းခြေ သွေး လေ စသော အပြစ်ရှိ သည်လည်းကောင်း။) သေဒမလမက္ခိတဉ္စ၊ တဒါ အဇ္ဈတ္တံကံ ဝတ္ထု အဝိသဒံ ဟောတိ အပရိသုဒ္ဓံ။ ယဒါ ပန စီဝရံ စိတ္တံ ကိလိဉ္စံ ဒုဂ္ဂန္တံ ဟောတိ၊ သေနာသနံ ဝါ ဥက္ကာပံ၊ တဒါ ဗာဟိရံ ဝတ္ထု အဝိသဒံ ဟောတိ အပရိသုဒ္ဓံ။ တသ္မာ ကေသာဒိ-ဆေဒနေန ဥဒ္ဓိဝိရေစန အစောဝိရေစနာဒိဟိ တိ သရိရံ-စသည်။]

၂။ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာ။ ။ သမာနံ+ဘာဝေါ သမတ္တံ။ ဣန္ဒြိယာနံ၊ သဒ္ဓာနှင့် ပညာ၊ သမာဓိနှင့် ဝိရိယဟူသော ဣန္ဒြေတို့၏+သမတ္တံ၊ ညီမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣန္ဒြိယသမတ္တံ၊ ဖြစ်။ ပဋိပါဒိယတေ၊ အသီးအသီး ရောက်စေခြင်း။ ပဋိပါဒနာ၊ ခြင်း။ ဣန္ဒြိယသမတ္တဿ၊ သို့+ပဋိပါဒနာ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာ။

၃။ ဒုပ္ပညပပသေဝနာ။ ။ ဒုပ္ပညပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနံ၊ နာမ-ခန္ဓာဒိဘာဝေ အနောဂါဠ ပညာနံ (မသက်ဝင်သော ဉာဏ်ပညာရှိကုန်သော) ဒုမ္မေပုဂ္ဂလာနံ အာရက ပရိဝဇ္ဇနံ။ ပညဝန္တ ပုဂ္ဂလသေဝနာ နာမ-သမပညာသလက္ခဏာပရိဂ္ဂါဟိကာယ ဥဒယဗ္ဗယပညာယ သမန္နာတပုဂ္ဂလ သေဝနာ။ [သမပညာသလက္ခဏာ သိမ်းဆည်းပုံကို “အနိစ္စတော ဒုက္ခတော” စသည်ဖြင့် လာသောကြောင့် “တောလေးဆယ်”ဟု ခေါ်ကြ၏။ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိခန့်၌ရှုပါ။]

၄။ ဂစ္ဆိရပ။ ပစ္စဝေက္ခဏာ။ ။ ဂစ္ဆိရာနံ ဉာဏေန စရိတဗ္ဗာနံ၊ ဂစ္ဆိရဉာဏေန ဝါ စရိတဗ္ဗာနံ၊ သုတ္တန္တာနံ ပစ္စဝေက္ခဏာ။-ဋီကာ။ [ပထမနည်းအလို “ဉာဏေန”ကို စရိတဗ္ဗနှင့် သမာသံတွဲ။ ဒုတိယနည်းအလို “ဂစ္ဆိရ” ကို “ဉာဏ” နှင့် သမာသံတွဲ။]

၅။ တဒဓိမုတ္တတာ။ ။ တသ္မိ၊ ထို ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၌+ အဝိမုတ္တော၊ စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်သူ တည်း။ တဒဓိမုတ္တော၊ သူ။ တဿ+ဘာဝေါ တဒဓိမုတ္တတာ။ [တဒဓိမုတ္တ- တာ

ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊
 တို့သည်။ ဒမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ၊ ၏။ ဥပ္ပဒါယ၊ ငှာ။ သံဝတ္တန္တိ။ (ဣတိ၊ သို့။)
 ဣမေဟိပိ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်လည်း။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပန၊ ဆက်။ ဣမေသံ၊
 ဤ ၇-ပါးသော တရားတို့၏။ ဝိတ္တာရော၊ သည်။ ပ။ ဘုရိသတိ။

[ဉာဏသမ္ပယုတ် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြပြီး၍ အသင်္ခါရ ဖြစ်ကြောင်းကို
 ပြလိုသောကြောင့် “ဝေ”စသည်မိန့်။]

ဝေ-သို့။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်သည်။ ဟုတွာ။ ဥပ္ပန္နဉ္စ၊ ဖြစ်
 သည်လည်း ဖြစ်သော။ ဧတံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ အသင်္ခါရေန၊
 သင်္ခါရမရှိသော အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်။ အပ္ပယောဂေန၊ ပယောဂ မရှိသော
 အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်။ အနုပါယစိန္တနာယ၊ ဥပါယ်တံမျဉ်ကို မကြံစည်ခြင်း

နာမ-ဌာနနိသဇ္ဇာဒိသု ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿဌာပနတ္ထံ နိန္နုပေါဏပဉ္စာရစိတ္တတာ (ညွတ်သော
 ဟိုင်းသော ရှိုင်းသောစိတ်) ရှိသု၏ အဖြစ်။]

၁။ အသင်္ခါရေန။ ။သင်္ခါရေတိ၊ ပြုစီမံတတ်၏။ ဣတိ သင်္ခါရော။ သင်္ခါရ
 မရှိလျှင် ဖြစ်မည် မဟုတ်သော စိတ်ကို ဖြစ်အောင်ပြုစီမံတတ်သည်-ဟုလို့။ နောက်နောက်စိတ်
 ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ကာယပယောဂ၊ ဝစီပယောဂနှင့် အကျိုးအပြစ်ကို
 စဉ်းစားခြင်းစသော ဥပါယစိန္တနာကို သင်္ခါရအရယူပါ။ ထို့ကြောင့် “အပ္ပယောဂေန
 အနုပါယစိန္တနာယ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုအဖွင့်သည် အသင်္ခါရေန၌ သင်္ခါရ၏ သရုပ်ပြတည်း။
 ထို့နောက် “နတ္ထိ+သင်္ခါရော ယဿာတိ အသင်္ခါရော”ဟု ပြ၍ သင်္ခါရ-မရှိသော အာရုံ
 မနသိကာရ-စသော အကြောင်းအပေါင်းကို “အသင်္ခါရ”ဟု ယူပါ။

ပယောဂဥပါယ်။ ။ သင်္ခါရကို ပယောဂ ဥပါယ်(စိန္တနာ)ဟု ဖွင့်ရာ၌
 ပယောဂဥပါယ်ဟူသည် အဘယ်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ နောက်လာမည့် ဒုတိယစိတ်၌
 သသင်္ခါရေနကို” သဂ္ဂယောဂေန သဥပါယေန ပစ္စယဂဏေန”ဟု ဖွင့်၏။ ထို ဋီကာ၌လည်း
 သပ္ပယောဂေနကို “လိနဿ စိတ္တဿ ဥဿာဟနပယောဂသဟိတေန”ဟု လည်းကောင်း၊
 “သဥပါယေနာတိ ကုသလဿ ကာရဏာကာရဏေသု အာဒိနုပါနိသံသပစ္စဝေက္ခဏံ ပရေတိ၊
 ဥဿာဟနန္တိ ဝေမာဒိဥပါယသဟိတေန”ဟု လည်းကောင်းဖွင့်၏။ [ဥဿာဟနံ ဝေသနံ
 နိယောဇနံ-အနု။]

ဤအဖွင့်များကိုကြည့်၍ “တွန့်ဆုတ်သော စိတ်ကို အားတက်လာအောင် ပြုအပ်သော
 ကာယပယောဂ (လမ်းလျှောက်ခြင်း၊ လက်ရုံး လက်မှောင်း ဆန့်တန်းခြင်းစသည်)နှင့် ဝစီပယောဂ
 (အားတက်ဖွယ်ကောင်းသော တရားဂါထာ မျိုး ကဗျာ လင်္ကာတို့ကို ရွတ်ဆိုခြင်းစသည်)ကို
 ပယောဂ”ဟု လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်မပြုခြင်း၌ အပြစ်၊ ပြုခြင်း၌ အကျိုးကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားမှုနှင့်
 သူတပါးတို့၏ ကုသိုလ်ပြုဖို့ရန်၌ ခေခိုင်းတိုက်တွန်းမှုကို “ဥပါယ=အကြောင်း=ဥပါယ်တစ်မျိုး”ဟု
 လည်းကောင်း ခွဲခြားသတ်မှတ်ပါ။

ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နတ္တာ၊ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အသင်္ခါရံ နာမ၊ အသင်္ခါရ မည်သည်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်ပြီး။ တယိဒံ ထို သောမနဿ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရ ပထမ မဟာကုသိုလ် စိတ်သည်။ ရဇနိယ ဝဏ္ဏာရမ္ပဏံ၊ နှစ်သက်ဖွယ် အဆင်းဟူသော အာရုံရှိသည်။ ဟုတွာ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ၊ ဖြစ်လျှင်ဖြစ်ခြင်းပင်။ တိဝိဓေန၊ သော။ နိယမေန၊ အမှတ်အသားဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ခါနမယံ ဝါ၊

မှတ်ချက်။ ။ နောက်စိတ်၌ အသင်္ခါရေနကို “သပ္ပယောဂေန သဥပါယေန ပစ္စယဂဏေန” ဟု ဖွင့်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း အသင်္ခါရေနကို “အပ္ပယောဂေန အနုပါယေန ပစ္စယဂဏေန” ဟု ဖွင့်လျှင် ကောင်း၏။ “အနုပါယစိန္တနာယ” ကား စာနေမကောင်းလှ။ ပါ၌ရှိအတိုင်းသာ အနက်ပေးလိုက်ရသည်။

ပစ္စယဂဏေန။ ။ “ယေန ဟိ အာရမ္ပဏာဒိနာ ပစ္စယဂဏေန” ဟု ဖွင့်လတ္တံ့ကို ရှု၍ ရိုးရာဖြစ်သော အာရုံခွါရ မနသိကာရ စသော အကြောင်းအပေါင်းကို “ပစ္စယဂဏ” ဟု မှတ်ပါ။ မှန်၏-မည်သည့်စိတ်မဆို အာရုံမရှိလျှင် မဖြစ်နိုင်၊ စက္ခု။ပ။ မနောခွါရဟူသော ခွါရတပါးပါး မရှိလျှင်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ ယောနိသောမနသိကာရ မရှိလျှင်လည်း ကုသိုလ်စိတ် မဖြစ်နိုင်။ [“အယောနိသောမနသိကာရ မရှိလျှင် အကုသိုလ်စိတ်မဖြစ်နိုင်၊ အနုသယကင်းသော ရဟန္တာသန္တာန် မဟုတ်လျှင်လည်း ကြိယာစိတ် မဖြစ်နိုင်၊ ရှေးကံမရှိလျှင်လည်း ဝိပါကံစိတ် မဖြစ်နိုင်” ဟုလည်း သိပါ။ ထို့ကြောင့် အာရုံစသည် ကို “ပစ္စယဂဏ” ဟု ယူရသည်။]

၁။ ဥပ္ပန္နတ္တာ။ ။ ပါဠိတော်၌ “စိတ္တဥပ္ပန္နဟောတိ” ဟု ရှိသောကြောင့် “ဥပ္ပန္နတ္တာ” ဟု အဋ္ဌကထာဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ထို ပယောဂ၊ ဥပါယ-ဟူသော သင်္ခါရ မရှိသော အကြောင်း အပေါင်းကြောင့်ဖြစ်သောစိတ်သည် အသင်္ခါရိက စိတ်မည်၏။ အသင်္ခါရေန၊ ပယောဂ ဥပါယ ဟူသော သင်္ခါရမရှိသော အာရုံစသော အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်+ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သောစိတ်တည်း။ အသင်္ခါရိက” ဟု ဥပ္ပန္နအနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက်။

၂။ အသင်္ခါရံ နာမ ဇာတံ။ ။ စာအုပ်တို့၌ “အသင်္ခါရံ နာမ” ဟု ရှိ၏။ သို့သော် စိတ်ကို အရကောက်ရာ၌ ဂါထာမဟုတ်လျှင် “အသင်္ခါရံ” ဟု သုံးစွဲလေ့မရှိ။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ လည်း ကာမာဝစရကုသလနိဒ္ဒေသ အဆုံးနားမှစ၍ “အသင်္ခါရိက-သသင်္ခါရိက” ဟု ချည်း သုံးစွဲထား၏။ “အသင်္ခါရေနပ။ ဥပ္ပန္နတ္တာ” ဟူသော ဟိတ်လည်း “အသင်္ခါရိက” အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နာမလဘာ ဟိတ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “အသင်္ခါရိကံ နာမ ဇာတံ” ဟု ပါ၌ရှိသင့်သည်။ “အသင်္ခါရံနာမ” ကို အတည်ယူလိုလျှင် “အကြောင်း အသင်္ခါရ ပစ္စယဂဏ၏ အမည်ကို အကျိုးစိတ်၌ တင်စားသော ဖလုပစာရစကား” ဟု ကြံပါ။

၃။ နိယမေန။ ။ ကုသိုလ်ဖြစ်သောအခါ ဥပါဒ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ခါနအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ သီလ-သို့မဟုတ် ဘာဝနာအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်စေ တစ်ခုခုသော အမှတ်အသားဖြင့် ဖြစ်ရ၏။ ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀-ပါးရှိသော်လည်း ဤ ၃-မျိုးတွင် ပါဝင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ခါန သီလ ဘာဝနာ ၃-မျိုးကို “တိဝိဓနိယမ” ဟု ဆိုသည်။ နိယမိယတေ အနေနာတ်နိယမော-မှတ်သားကြောင်းပုညကြိယဝတ္ထု။

ဒါနမယသည်သော်လည်း။ ဟောတိ။ ၏။ သီလမယံ ဝါ ဟောတိ ဘာဝနာမယံ ဝါ ဘာဝနာမယ-သည်သော်လည်း။ ဟောတိ။

ကထံ၊ အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း။ ဟိ၊ အဖြေကား။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ ယဒါ၊ အကြင်အခါ၌။ နီလ။ ပ။ ဒါတေသု၊ အညို၊ အရွှေ အနီ အဖြူ ဖြစ်ကုန်သော။ (ဂုဏူပစာ။) တနည်း-နီလ။ ပ။ ဒါတေသု၊ ညိုသောအဆင်းရှိ၊ ရွှေသောအဆင်းရှိ၊ နီသောအဆင်းရှိ၊ ဖြူသောအဆင်းရှိ ကုန်သော။ (နီလ စသည်ကို အသွယ်တဖွဲ့တကြိမ်) ပုပ္ဖာဒီသု၊ ပန်းအစရှိသော ဝတ္ထုတို့တွင်။ အညတရံ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ဝတ္ထုကို။ လဘိတွာ၊ ရ၍။ ဝဏ္ဏဝသေန၊ အဆင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အာဘုဇိတွာ၊ နှလုံးသွင်း၍။ မယံ၊ ၏။ ဝဏ္ဏဒါနံ၊ အဆင်းအလှတည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့နှလုံးသွင်း၍။ (ဝဏ္ဏဝသေန အာဘုဇိတွာကို ထပ်ဖွင့်သည်။) ဗုဒ္ဓရတနာဒီနိ၊ ဘုရားရတနာ အစရှိသည်တို့ကို။ ပူဇေတိ၊ ပူဇော် ၏။ တဒါ။ ဒါနမယံ၊ ဒါနမယ ကုသိုလ်သည်။ ဟောတိ။ တတြ၊ ထိုသို့ ပူဇော် ရာ၌။ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုလတ္တံ့ကား။ ဝတ္ထု တည်း။ ဘဏ္ဍာဂါရိကသံဃမိတ္တော၊ ဘဏ္ဍာ တိုက်စိုးဖြစ်သော သံဃမိတ္တ အမတ်သည်။ ဧကံ၊ တစ်ထည်သော။ သုဝဏ္ဏခစိတံ၊ ရွှေဖြင့် စီခြယ်အပ်သော။ ဝတ္ထံ၊ အဝတ်ကို။ လဘိတွာ၊ ရ၍။ ဣဒမ္ပိဝတ္ထံ၊ သည်လည်း။ သုဝဏ္ဏဝတ္ထံ၊ ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိ၏။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓောပိ၊ သည်လည်း။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော၊ ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိတော်မူ၏။ သုဝဏ္ဏဝတ္ထံ၊ သော။ ဝတ္ထံ၊ သည်။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဿေဝ၊ ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား အားသာ။ အနုစ္စဝိကံ၊ လျောက်ပတ်၏။ အမှာကဉ္စ၊ ငါတို့၏လည်း။ ဝဏ္ဏဒါနံ၊ အဆင်းအလှသည်။ ဘဝိဿတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ မဟာစေတိယေ၊ မဟာစေတီ၌။ အာရောပေသိ ကိရ၊ တင်လွှမ်း လှူဒါန်းသတတ်။ ဧဝရူပေ၊ သော။ ကာလေ၊ ဒါနမယံ ဟောတိတိ ဝေဒိတံ။

ပန၊ ကား။ (ဒါနမယ ဖြစ်ပုံမှတပါး သီလမယ ဖြစ်ပုံကား။) တထာရူပမေဝ၊ ထိုသို့ သဘောရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ဒေယျဓမ္မံ၊ ပေးလှူထိုက်သော သဘောရှိသော ဝတ္ထုကို။ လဘိတွာ။ (သော၊ ဤ ပေးလှူရခြင်းသည်။) မယံ၊ ၏။ ကုလဝံသော၊ အမျိုး၏ အစဉ်တည်း။ (သော၊ ဤ ပေးလှူရခြင်းသည်။) မယံ၊ ၏။ ကုသတန္တိ၊

၁။ ဝံသော တန္တိ ပဓေဏီ။ ။ ဝံသောကို “အနွယ်”ဟု ပေးရိုးရှိ၏။ ဋီကာ၌ “အနုက္ကမော-အစဉ်ဟု ဖွင့်၏။ သားမြေးဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်အစဉ်အဆက်ကိုသာ အနွယ်ဟု ခေါ်ရ၏။ ဤ၌ကား ထိုအနွယ်မျိုး မဟုတ်။ အမျိုး၏အစဉ်အားဖြင့် လာခဲ့သော အကျင့်ဖြစ် သည်။ တန္တိကို သန္တတိဟု ဖွင့်၏။ သမ္ပန္နာ၊ ဆက်စပ်လျက်၊ တတိ၊ ကျယ်ပွားသော အကျင့်

အမျိုး၏အဆက်တည်း။ (သော မယံ။) ကုလပ္ပဝေဏီ၊ အမျိုး၏ အစပ်တည်း။ ဧတံ၊ ဤ ပေးလှူခြင်းသည်။ ကုလဝတ္တံ၊ အမျိုး၏ ကျင့်ဝတ်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ဗုဒ္ဓရတနာဒီနိ ပူဇေတိ၊ တဒါ သီလမယံ ဟောတိ။ ပံန၊ ကား။ (သီလမယ ဖြစ်ပုံမှတပါး ဘာဝနာမယ ဖြစ်ပုံကား။) ယဒါ၊ တာဒိသေနော၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ဝတ္ထုနာ၊ ဖြင့်။ ရတနတ္ထယသယံ၊ ရတနာ ၃-ပါး အပေါင်းအား။ ပုဗ္ဗံ ကတွာ၊ အယံ ဝဏ္ဏော၊ ဤအဆင်းသည်။ ခယံ၊ ကုန်ခြင်းသို့။ ဂစ္ဆိဿတိ၊ ရောက်လတ္တံ့။ ဝယံ၊ ပျက်ခြင်းသို့။ ဂစ္ဆိဿတိ၊ ဣတိ၊ ဤသို့ကြံ၍။ ခယဝယံ၊ ကုန်ခြင်းပျက်ခြင်း အာရုံရှိသော ဘာဝနာကို။ ပဋ္ဌပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တဒါဘာဝနာမယံ ဟောတိ။

[ဒါနမယံ သီလမယ ဘာဝနာမယ ၃-မျိုးကို ကာယကံ ဝစီကံ မနော-ကံ ၃-မျိုးဖြင့် မြှောက်ပွား၍ ပြလိုသောကြောင့် ဒါနမယံ ပန-စသည်မိန့်။]

ပန၊ ဆက်။ ဒါနမယံ၊ သည်။ ဟတွာ၊ ဝတ္ထုမာနံပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ ဖြစ်သော ကုသိုလ်သည်လည်း။ ယဒါ၊ ဌံ။ တိဏီ၊ ကုန်သော။ ရတနာနိ၊ တို့ကို။ သဟတ္ထေန၊ မိမိလက်ဖြင့်။ ပူဇေဿ၊ ပူဇော်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ပဝတ္တတိ၊ ၏။ တဒါ၊ ဌံ။ ကာယကမ္ပံ၊ ကာယကံ ကုသိုလ်သည်။ ဟောတိ။ ယဒါ တိဏီ။ ရတနာနိ၊ တို့ကို။ ပူဇေဿ၊ ပူဇော်လတ်သော်။ ပုတ္တဒါရ ဒါသကမ္မကရ ပေါရိသာဒယောပိ၊ သား သမီး၊ မယား၊ ကျွန်၊ အလုပ်သမား ယောက်ျား အစရှိ သူတို့ကိုလည်း ။ အာဏာပေတွာ၊ စေခိုင်း၍။ ပူဇာပေတိ၊ ပူဇော်စေ၏။ တဒါ ဝစီကမ္ပံ ဟောတိ၊ ယဒါ။ ဝုတ္တပ္ပကာရံ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ တဒေဝ ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထံ၊ ထို ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထုကိုပင်။ အာရဗ္ဗ၊ အာရုံပြု၍။ ဝဏ္ဏဒါနံ၊ ကို။ ဒဿာမိ၊ ပေးလှူအံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေတိ၊ ကြံစည်၏။ တဒါ၊ ကြံစည်ရာ ထို အခါ၌။ မနောကမ္ပံဟောတိ။

[ဤမနောကံနှင့်စပ်၍ ဝိနည်းအသုံး အဘိဓမ္မအသုံးကို ခွဲခြားပြလိုသော ကြောင့် “ဝိနယပရိယာယံ ပတွာ” စသည်မိန့်။]

တည်း။ သန္တတိ၊ ကျင့်။ ထို့ကြောင့် “အဆက်” ဟု ပေးသည်။ ပဝေဏီ၊ ပပုဗ္ဗေဏတောတိ၊ ဣနိပစ္စည်းဖြင့် “ပဝေဏီ”ဟု လည်းကောင်း၊ ဤပစ္စည်းထပ်၍ “ပဝေဏီ”ဟု လည်းကောင်း ၂-မျိုးလုံး ရှိ၏။ “သမ္ပန္နော၊ အစပ်” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ဤသို့ မိမိ၏ မျိုးရိုးစဉ်လာကို ဆင်ခြင်၍ လှူခြင်းသည် တရိစ္ဆသီလဖြစ်၏။ ၅-ပါးသီလ ဥပုသ်သီလတို့ကား ဝါရိတသီလ တည်း။

ဟိ၊ မှန်။ (“ဒါနမယံ မနောကံ ဖြစ်နိုင်ခြင်းသည် မှန်၏” ဟူလို။) ဝိနယ ပရိယာယ်။ ဝိနည်းဒေသနာတော်သို့။ ပတွာ၊ ရောက်လတ်သော်။ ဒဿာမိ၊ ပေးလှူအံ့။ ကရိဿာမိ၊ ပြုလုပ်အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝါစာ၊ စကားလုံးသည်။ ဘိန္နာ၊ ကွဲပြားသည်။ (တနည်း) ဝါစာဘိန္နာ၊ နှုတ်မြွက်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဣမိနာ လက္ခဏေန၊ ဤ နှုတ်မြွက်ခြင်းဟူသော လက္ခဏာဖြင့်။ ဒါနံ နာမိ၊ ဒါနမည်သည်။ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ ‘အဘိဓမ္မပရိယာယ်၊ အဘိဓမ္မဒေသနာတော်သို့။ ပတွာ ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထု၊ ကို။ အာရတ္တ၊ ဒဿာမိ ပေးလှူအံ့။ ဣတိ၊ သို့။ မနဿ၊ ဖြင့်။ စိန္တိတကာလတော၊ ကြံအပ်ရာ အခါမှ။ ပဌာယ၊ စ၍။ ကုသလံ၊ သည်။ ဟောတိ။ အပရဘာဂေ၊ ဌံ။ ကာယေန ဝါ၊ ကိုယ် ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ဝါစာယ ဝါ၊ နှုတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ကတ္တဗ္ဗံ၊ ပြုထိုက် ‘သောအမှုကို’ (ပေးလှူခြင်း ကျောင်းဆောက်ခြင်းစသောအမှုကို) ကရိသတိ၊ ပြုလိမ့်မည်။ ဣတိ။ သို့။ (အဋ္ဌကထာယ်၊ ရှေး ‘အဋ္ဌကထာဌံ’) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဒါနမယ်၊ ဒါနမယ ကုသိုလ်သည်။ ကာယဝစီမနောကမ္မဝသေနော၊ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ၏ အပြားဖြင့်ပင်။ တိဝိဓံ၊ သည်။ ဟောတိ။

[သီလမယ-ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ ၃-မျိုးကိုပြလို၍ “ယဒါ ပန”စသည် မိန့်။]

၁။ ဝိနယပရိယာယ်။ ။ ပရိဏတသိက္ခာပုဒ်၌ “ဒဿာမိကရိဿာမိ-သင်္ကန်းလှူပါမည် ကျောင်း ဆောက်ပါမည်” စသည်ဖြင့် နှုတ်မြွက်လျှောက်ထားလျှင် ဒါနဖြစ်တော့၏။ “သံဃာအထံ ညွတ်ပြီးသော ထိုပစ္စည်းကို မိမိသို့ ညွတ်စေလျှင် ထို ရဟန်းမှာ အာပတ်သင့်၏” ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိနယပရိယ ဟူသော စကားသည် ထို ပရိဏတသိက္ခာပုဒ်ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ အဘိဓမ္မာဌ်ကား ထိုသို့ နှုတ်မြွက်သော်လည်း ထင်ရှားရှိနေသော ဝတ္ထုကို လှူမည်ဟု စိတ်ဖြစ်လျှင်ပင် ဒါနမယ ပုဗ္ဗစေတနာ ကုသိုလ် ဖြစ်ပြီ။

၂။ ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထု။ ။ ထင်ရှားမရှိသေးသော ဝတ္ထုကို လူဖိုရန် စိမ့်ပြုလုပ်တုန်းမှာ လည်း ကုသိုလ်မဖြစ် ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ သို့ရာတွင် “ဒါနမယ အစစ် ဟု မဆိုနိုင်သေးသောကြောင့် “ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထု”ဟု ဝိသေသနပြု၍ ဒါနမယ်အစစ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ပြပါသည်။ ထို့ပြင် သဒ္ဓာနု၍ ပညာလွန်ကဲသော ဧကရာဇိက (ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော သဘောရှိသူ) အချို့က “ဒါနဟူသည် စေတနာပင်တည်း”ဟု ယူဆ၍ “ဒါနဝတ္ထု မရှိသော်လည်း စိတ်ကူး၍ လှူရုံမျှဖြင့် ဒါနမယကုသိုလ်ကို ဆည်းပူးမိပြီ” ဟု ဆိုကြ၏။ ထို အဆိုကိုလည်း “ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထု” ဟူသော စကားဖြင့်တားမြစ်သည်။ [ဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုသို့တိ စေတနာနိဗ္ဗာနိ ဒေယျဓမ္မပရိစ္ဆာဓကန စိတ္တုပ္ပါဒဓမ္မော နေဝ ဒါနမယ် ကုသလံ ဥပစိတံ ဟောတိတိ ကေသဉ္စိ အတိဓာဝနံ နိဝတ္တိတံ ဟောတိ။-အန။]

ပန၊ ကား။ ယဒါ။ ဝုတ္တပ္ပကာရံ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ (“နီလပိတလောဟိတောဒါတေသု ပုပ္ဖာဒိသု အညတရံ”ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။) တံ ဝတ္ထု၊ ကို။ လဘိတွာ။ ကုလဝံသာဒိဝသေန၊ အမျိုး၏ အစဉ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ သဟတ္ထာ၊ ဖြင့်။ ရတနတ္ထယံ၊ ကို။ ပူဇေတိ၊ တဒါ။ သီလမယံ၊ သီလမယဖြစ်သော။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံကုသိုလ်သည်။ ဟောတိ၊ ယဒါ။ ကုလဝံသာဒိဝသေနော၊ ဖြင့်ပင်။ ပုတ္တဒါရာဒယော၊ သားသမီး မယား အစရှိသူ တို့ကို။ အာဏာပေတွာ။ ပူဇာပေတိ၊ ပူဇော်စေ၏။ တဒါ။ (သီလမယံ သော။) ဝစီကမ္မံ ဟောတိ၊ ယဒါ။ (ဧသော၊ ဤ ပေးလှူခြင်းသည်။) မယံ၊ ၏။ ကုလဝံသော၊ အမျိုး၏ အစဉ်တည်း။ (ဧသော မယံ။) ကုလုတန္တိ၊ အမျိုး၏အဆက် တည်း။ (ဧတံ မယံ။) ကုလပ္ပဝေဏီ၊ အမျိုး၏အစပ်တည်း။ ဧတံ၊ ‘ဤ ပေးလှူခြင်းသည်။ (မယံ၊ ၏။) ကုလဝတ္ထံ၊ အမျိုး၏ ကျင့်ဝတ်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ဝိဇ္ဇာနကဝတ္ထု၊ အာရဗ္ဗ။ အဆင်းအလှူကို၊ ဒဿာမိ၊ ပေးလှူအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ စိန္တေတိ။ တဒါ၊ ကြံစည်ရာ ထိုအခါ၌။ (သီလမယံ သော။) မနောကမ္မံ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သီလမယံ၊ သီလမယ ကုသိုလ်သည်။ ပ။ တိဝိဓံ ဟောတိ။

[ဘာဝနာမယ၏ ၃-ပါးပြားပုံကို ပြလို၍ “ယဒါ ပန” စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ ယဒါ။ ဝုတ္တပ္ပကာရံ၊ သော။ “နီလပိတ-စသည် အပြားရှိသော။) တံ ဝတ္ထု၊ ထို ဝတ္ထုကို။ [အတော် ဝေးခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် “တံ” ဟု ဆိုသည်။] လဘိတွာ၊ ၍။ တိဏိရတနာနိ။ ပူဇေတွာ၊ ပူဇော်ပြီး၍။ စကံမန္တော စကြံသွားလျက်၊ ခယဝယံ၊ ကုန်ခြင်းပျက်ခြင်း အာရုံရှိသော ဘာဝနာကို။ ပဌပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တဒါ။ ပ။ ဟောတိ။ [စကံမန္တော၊ စကြံသွား၍ ဆင်ခြင်သောကြောင့် ကာယကံဖြစ်သည်။] ဝါစာယ၊ နှုတ်ဖြင့်။ သမ္ပသနံ၊ ခယ ဝယ-ကို သုံးသပ်ခြင်းကို။ ပဌပေန္တဿ၊ ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝစီကမ္မံ ဟောတိ။ ကာယဂံဝါစဂါနိ၊ ကိုယ်၏အစိတ်အပိုင်း နှုတ်၏အစိတ်အပိုင်းတို့ကို။ အစောပေတွာ၊ မလှုပ်စေမူ၍၊ မနုဿာဝ၊ စိတ်ဖြင့်သာ။ သမ္ပသနံ၊ ကို။ ပဌပေန္တဿ၊ ၏။ မနောကမ္မံ၊ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ ပ။ ဟောတိ။

၁။ ကုလဝံသာဒိဝသေန။ ။ ဤစကားကို ဥဒါဟရဏ် အဖြစ်ဖြင့် (နိဿယနည်း အားဖြင့်) ဆိုသည်။ မျိုးရိုးစဉ်လာသာမက “အတ္တနာ သမာဒိန္နဝတ္ထ” (မိမိကိုယ်တိုင်အမြဲ ဆောက်တည်အပ်သော ကျင့်ဝတ်) သပ္ပရိသဝတ္ထ (သူတော်ကောင်းတို့၏ ရိုးရာဖြစ်သော ကျင့်ဝတ်) ဂါမ ဇနပဒဝတ္ထ (ရွာသူရွာသား၊ နယ်သူနယ်သားတို့၏ ကျင့်ဝတ်) အစရှိသောအားဖြင့် ပူဇော်လျှင်လည်း သီလမယဖြစ်သည်သာဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

“အားလုံးပေါင်း၍ နိဂုံးကိုပြလိုသော ကြောင့်လူတို့ ဧဝံ-စသည်မိန့်။” လူတို့ဧဝံ၊
 ဤသို့လျှင်။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ရူပါရုံဟူသော အာရုံရှိသော။ ဧတံ ကုသလံ-ကို။
 တိဝိဓပုညကြိယဝတ္ထုဝသေန၊ ၃-ပါး အပြားရှိသော ပုညကြိယဝတ္ထုတို့၏
 အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း။ နဝဟိ၊ ကုန်သော်။ ကမ္မဒွါရေဟိ၊ ကံ၏ဖြစ်ကြောင်း
 ဒွါရတို့ဖြင့် လည်းကောင်း။ ဘာဇေတွာ၊ ဝေဖန်တော်မူ၍။ ဓမ္မရာဇာ၊
 တရားမင်းဘုရားသည်။ ဒဿေသိ၊ ပြတော်မူပြီ။ သဒ္ဓါရမ္မဏာဒိသုပိ၊ သဒ္ဓါရုံဟူသော
 အာရုံရှိသော ကုသိုလ် အစရှိ သည်တို့၌လည်း။ ဒေသံ၊ နယော၊ တည်း။

[ဒေသံ နယောကို ချဲ့လို၍ “ဘောရိသဒ္ဓါဒိသု ဟိ” စသည်မိန့်။]

ဟိ၊ ချဲ့။ ဘောရိသဒ္ဓါဒိသု၊ စည်ကြီးသံ အစရှိသည်တို့တွင်။ ရဇနီယသဒ္ဓါ၊
 နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသော အသံကို။ အာရမ္မဏံ၊ ကံတွာ၊ ၍။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။
 ဂုတ္တနယေနေဝ၊ ဖြင့်သာ။ [“ဥပ္ပဇ္ဈမာနမေဝ တိဝိဓေန နိယမေနဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒါနမယံ
 ဝါ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။] တိဟိ၊ ကုန်သော။ နိယမေဟိ၊
 အမှတ်အသားတို့ဖြင့်။ ဝါ၊ မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော ဒါနမယ သီလမယ
 ဘာဝနာမယ-တို့ဖြင့်။ ဧတံ ကုသလံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တတ္ထ၊ ထိုသို့ သဒ္ဓါရမ္မဏ ကုသိုလ်
 ဖြစ်ရာ၌။ သဒ္ဓါ၊ အသံကို။ ကန္တ မူလံ ဝိယ၊ ကြာဉ် ကြာမြစ်ကိုကဲ့သို့။ ဝါ၊ ကြာစွယ်
 ကြာရင်းကိုကဲ့သို့။ ဥပ္ပာဋေတွာ၊ နုတ်၍လည်းကောင်း။ [အသံကို စည်ထဲမှထုတ်၍
 လှူလိုမဖြစ်-ဟူလို။] နိလုပ္ပလဟတ္ထကံ ဝိယ၊ ကြာညိုစည်းကို ကဲ့သို့။ ဟတ္ထေ၊ ၌။
 ထပေတွာ စ၊ တင်ထား၍လည်းကောင်း။ [အသံကို လက်ပေါ်တင်၍ လှူလိုမဖြစ်-
 ဟူလို။] ဒါတုံ နာမ၊ ပေးလှူခြင်းငှာ မည်သည်။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ပန၊
 အနွယ်-ကား။ သဝတ္ထုကာ၊ အသံ၏တည်ရာ ဝတ္ထုနှင့်တကွ ဖြစ်သည်ကို။ ကတွာ။
 [စည်ကြီး စသည်ပါ-ဟူလို။] ဒေန္တော၊ ပေးလှူလတ်သော်။ ဝါ၊ ပေးလှူသော
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သဒ္ဓါဒါနံ၊ အသံအလှူကို။ ဒေတိ နာမ၊ ပေးလှူသည်မည်၏။ တိသ္မာ၊
 ကြောင့်။ ယဒ္ဓါ။ (အဟုံ၊ သည်။ သဒ္ဓါဒါနံ သဒ္ဓါသျှာမိ။ လူတို့၊ ဤသို့ ကြံ၍။

၁။ ဘာဇေတွာ။ပ။ဓမ္မရာဇာ။ ။ ဤနေရာ၌ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ သဒ္ဓါရမ္မဏံ ဝါ-
 စသည် ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အခြားသော သုတ္တန် ပါဠိတို့၌ “တိက္ခိမာနိ ဘိက္ခဝေ ပုညကြိယဝတ္ထုနိ”
 စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဤ အဘိဓမ္မာဝယ် နောက်နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ “တံသမုဋ္ဌာနံ ကာယကမ္မံ”
 စသည် ဖြင့်လည်းကောင်း ဟောတော်မူသော ဘုရားရှင်သည် ရူပါရုံ တစ်မျိုးတည်းကိုပင်
 ဒါနမယ-စသော ၃-မျိုးဖြင့်လည်းကောင်း၊ တစ်မျိုးတစ်မျိုးလျှင် ကာယကံစသော ၃-
 မျိုးဖြင့်လည်းကောင်း ဝေဖန်တော်မူရကား ရူပါရုံနှင့်စပ်၍ ၉-မျိုးခွဲခြားလျက် ဟောတော်မူ
 သည်။

ဆာရိမုဒိဂါဒီသု၊ စည်ကြီး မုရိုးစည် အစရှိသည်တို့တွင်။ အညတရတူရိယေန၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော တူရိယာဖြင့်။ တိတ္ထံ၊ ကုန်သော။ ရတနာနံ၊ တို့အား။ ဥပဟ္တာရံ၊ ပူဇော်မှုကို။ ကရောတိ။ မေ၊ ၏။ သဒ္ဓဒါနံ၊ သည်။ (ဘဝိဿတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဘောရိအာဒိနိ၊ စည်ကြီး အစရှိသည်တို့ကို။ ထပါပေတိ၊ ထားစေ၏။ (အထားခိုင်း၏။) ဓမ္မကထိက ဘိက္ခုနံ၊ ဓမ္မကထိက ရဟန်းတို့အား။ သရဘောသဇ္ဇတေလ ဖာဏိတာဒိနိ၊ အသံကြည်ဆေး ဆီတင်လဲ အစရှိသည်တို့ကို။ ဒေတိ။ ဓမ္မဿဝနံ၊ တရားနာချိန်ကို။ (တရားနာဖို့ရန် အချိန်အခါကို။) ယောသေတိ၊ ကြွေးကြော်၏။ သရဘာညံ၊ အသံဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော ပါဠိကို။ ဘဏတိ၊ ရွတ်ဆို၏။ ဓမ္မကထံ၊ တရားစကားကို။ ကထေတိ၊ ပြောဟော၏။ ဥပနိသိန္ဒက-ကထံ၊ အနီး၌နေသူတို့အား ပြောဟောအပ်သော တရားစကားကို လည်းကောင်း။ အနုမောဒနကထံ၊ အဖန်ဖန် ဝမ်းမြောက်ကြောင်းဖြစ်သော တရားကို လည်းကောင်း။ ကရောတိ၊ တဒါ၊ ဒါနမယံ ယေဝ၊ ဒါနမယကုသိုလ်သည်သာ။ ဟောတိ၊ ၏။ [မိမိအထံသို့ ရောက်လာသူ တို့အား ပြောဟောအပ်သောတရားစကား ကို ဥပနိသိန္ဒကထာ-ဟု ဆိုသည်။ ဆွမ်းစသည် ကပ်လှူပြီးနောက် တရားဟောခြင်းကို “အနုမောဒနကထာ” ဟု ဆိုသည်။]

ယဒါ။ ဧတဒေဝဝိဇာနံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်ကိုပင်။ (သဒ္ဓဒါနံ ဒဿမိ-စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်ကိုပင်။) ကုလဝံသာဒိဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝတ္ထဝသေန၊ အမျိုး၏ ကျင့်ဝတ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကရောတိ၊ ၏။ တဒါ-သိလမယံ ဟောတိ၊ ယဒါ။ သဗ္ဗမ္ပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော။ ဧတံ၊ ဤပူဇော်မှုကို။ ကတွာ၊ ၍။ ဧတ္ထကော၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အယံ သဒ္ဓေ၊ ဤအသံသည်။ ဗြဟ္မ လောကပ္ပမာဏော၊ ဗြဟ္မာ့ပြည် အတိုင်းအရှည် ရှိသည်။ ဟုတွာပိ၊ ဖြစ်၍လည်း။

၁။ သဒ္ဓဒါနံ ။ ဤ၌ သဒ္ဓဒါနပြုရာဝယ် ရာဂဖြစ်စရာမဟုတ်သော စည်ကြီးသံ ယခုအခါ၌ ခေါင်းလောင်း၊ ကြေးစည်၊ ကြေးမောင်း၊ တုံးသံများဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကိုသာ ပြလိုသည်။ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံရာ၌သော်မှ အနိစ္စတာ-စသော သံဝေဂဖြစ်ဖွယ် သီချင်းများကို သီဆို၍ ပူဇော်ခြင်းသာ လာသည်။ အငြိမ်း၊ ဇာတ်၊ ရုပ်သေး၊ တီဝိုင်း၊ ရာဂဖြစ်စရာ တေးသီချင်းများဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကို ကျမ်းဂန်တို့၌မပြပါ။

၂။ ဓမ္မဿဝနံ ယောသေတိ။ ။ တရားနာလာဖို့ရန် ကြွေးကြော်မှု၊ တရားဟောမှု စသည်တို့၌ သဝတ္ထုက သဒ္ဓဒါန ဖြစ်ပုံမှာ အသံ၏တည်ရာ ဝတ္ထုဖြစ်သော ဌာနကရိုဏ်းတို့ဝယ် အသံဖြစ်ပေါ်အောင် ပြုခြင်းတည်း။ [ဓမ္မဿာဝနယောသနာဒီသု သေဝတ္ထုကံကတွာ သဒ္ဓဿ ဒါနံ သဒ္ဓဝတ္ထုနံ ဌာနကရဏာနံ သသဒ္ဓပုဗ္ဗိကရဏမေဝ-ဋီကာ]

(ဗြဟ္မာပြည်တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့ပါသော်လည်း။) ခယ်ကုန်ခြင်းသို့။ ဂမိဿတိ၊ ရောက်လတ္တံ့။ ဝယ်၊ သို့။ ဂမိဿတိ။ ဣတိ၊ သို့။ သံဗ္ဗသနံ၊ သုံးသပ်ခြင်းကို။ ဝါ၊ သုံးသပ်ကြောင်း ဝိပဿနာကို။ ပဌပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တဒါ ဘာဝနာမယံဟေတိ။

[ထိုဒါနမယ-စသော ၃-မျိုးကို ကြွယ်ဝကံ စသော ၃-မျိုးဖြင့် ပြလို၍ “တတ္ထ” စသည်မိန့်။] တတ္ထ၊ ထို ဒါနမယ-စသည်တို့တွင်၊ တာဝ၊ သီလမယ ဘာဝနာမယတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိန္တံ၊ သော) ဒါနမယ။ သည်။ (ကာယကမ္မံ ဟေတိ-စသည်၌ စပ်။) ယဒါ၊ ဘေရိအာဒိနိ၊ စည်ကြီးအစရှိသော ဝတ္ထုတို့ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယုံ၍။ သဟတ္ထာ၊ ဖြင့်။ ဥပဟာရံ၊ ကရောတိ။ [တရုတ်တလေ ခေတ္တယူ၍ ပူဇော်မှုကို ဆိုသည်။] နိစ္စုပ္ပဟာရတ္ထာယ၊ အမြဲပူဇော်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ထပေန္တောပိ၊ ထားပြန်သော်လည်း။ သဟတ္ထာ၊ ဖြင့်။ ထပေတိ၊ ထား၏။ မေ၊ ၏။ သဒ္ဓဒါနံ (ဘဝိဿတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဓမ္မဿဝနံ၊ ကို။ ယောသေတွံ၊ ငှာ။ ဂစ္ဆတိ၊ ၏။ ဓမ္မကထံ၊ ကို။ ကာတွံ ဝါ၊ ပြုခြင်းငှာသော် လည်းကောင်း။ သရဘညံ၊ ကို။ ကာတွံ ဝါ၊ ငှာသော်လည်းကောင်း။ ဂစ္ဆတိ၊ ၏။ တဒါ ကာယကမ္မံ ဟေတိ။

ယဒါ၊ တာတာ၊ အမောင်တို့။ ဂစ္ဆထ၊ သွားကြကုန်။ အမှောက်၊ တို့၏။ သဒ္ဓဒါနံ၊ သည်။ (ဘဝိဿတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍) တိတ္ထံ၊ ရတနာနံ၊ တို့အား။ ဥပဟာရံ၊ ကို။ ကရောထ၊ ပြုချေကြကုန်။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ အာဏာပေတိ၊ စေခိုင်း၏။ မေ၊ ၏။ သဒ္ဓဒါနံ၊ သည်။ (ဘဝိဿတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ စေတိယဂီဏေ၊ စေတီရင်ပြင်၌။ [အချို့စာအုပ်၌ စေတိယဂီဏေသု ဟု ရှိသည်။] ‘လူမံ ဘေရိ၊’ ဤ စည်ကြီးကို။ ထပေထ၊ ထားချေကြကုန်။ လူမံ မုဒိကံ၊ ဤ မုရိုးစည်ကို။ ထပေထ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဏာ ပေတိ။ သယမေဝ၊ ကိုယ် တိုင်သာလျှင်။ ဓမ္မဿဝနံ၊ ကို။ ယောသေတွံ၊ ဓမ္မကထံ ကထေတိ၊ သရဘညံ ဘဏတိ၊ တဒါ ဝစီကမံ ဟေတိ၊ ယဒါ။ ပ။ အစောပေတွာ (အဟံ၊ သည်။) သဒ္ဓဒါနံ၊ ကို။ ဒဿာမိ၊ အံ၊ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထု၊ ကို။ မနုဿ၊ ဖြင့်။ ပရိစ္စတေ၊ စွန့်ကြဲ၏။ တဒါ မနောကမ္မံ ဟေတိ။

သီလမယမ္ဘိ၊ သီလမယ ကုသိုလ်သည်လည်း။ (ကာယကမ္မံ ဟေတိ- စသည်၌ စပ်။) သဒ္ဓဒါနံ နာမ၊ အသံ အလှူမည်သည်။ မယံ၊ ကုလဝံသော၊ အမျိုး၏ အစဉ်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ဘေရိအာဒိနိ၊ စည်ကြီးအစရှိသည်တို့ကို။ သဟတ္ထာ ဥပဟာရံ၊ ကရောန္တဿ၊ ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း။ ဘေရိအာဒိနိ သဟတ္ထာ၊ စေတိယဂီဏာဒိသု၊ စေတီရင်ပြင်

အစရှိသည်တို့၌။ ထပေန္တဿ၊ ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ဓမ္မကထိကာနံ၊ တို့အား။ သရဗေသန္တံ၊ အသံကြည်ဆေးကို။ သဟတ္ထာ။ ဒဒန္တဿ၊ ပေးလှူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း။ ဝတ္တသီသေန၊ ကျင့်ဝတ်ကို အဦးပြုသဖြင့်။ ဓမ္မဿဝနယောသန။ပ။ ဘဏနတ္ထာယ၊ တရားနာချိန်ကို ကြွေးကြော်ခြင်း၊ တရားစကားကို ပြောဟောခြင်း၊ အသံဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော ပါဠိကို ရွတ်ဆိုခြင်းအကျိုးငှာ။ ဂစ္ဆန္တဿ စ၊ သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ကာယကမ္မံ ဟောတိ။

သဒ္ဓဒါနံ နာမ၊ မည်သည်။ အမှာကံ။ပ။ ကုလပ္ပဝေဏီ၊ တည်း။ တာတာ၊ အမောင်တို့။ ဂစ္ဆထ၊ သွားကြကုန်။ ဗုဒ္ဓရတနာဒိနံ ဥပဟာရံ။ ကရောထ၊ ပြုကြကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ အာဏာပေန္တဿ၊ စေခိုင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ကုလဝံသာဒိဝသေနဝ၊ အမျိုး၏အစဉ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်။ အတ္ထနာ၊ ကိုယ်တိုင်။ ဓမ္မကထံ ဝါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ သရဗာညံ ဝါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ကရောန္တဿ စ၊ ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ဝစီကမ္မံ ဟောတိ။ သဒ္ဓဒါနံ နာမ၊ မည်သည်။ မယံ၊ ၏။ ကုလဝံသော၊ တည်း။ သဒ္ဓဒါနံ၊ အသံအလှူကို။ ဒဿာမိ၊ အံ။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ပ။ ဝိဇ္ဇမာနက ဝတ္ထံ၊ ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထုကို။ ပရိစ္စန္တဿ၊ စွန့်လှူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ မနောကမ္မံ ဟောတိ။ ဘာဝနာမယမ္ပိ၊ သည်လည်း။ စကံမန္တော၊ လျက်။ သဒ္ဓေ၊ အသံ၌။ ဓယဝယံ ပဋ္ဌပေတိ၊ တဒါ ကာယကမ္မံ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ ကာယဂံ၊ ကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်းကို။ အစောပေတွာ၊ ၍။ ဝါစာယ၊ ဖြင့်။ သမ္ပသန္တဿ၊ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို သုံးသပ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝစီကမ္မံ ဟောတိ၊ ကာယဂံဝါစင်္ဂါနီ အစောပေတွာ။ မနသာဝ၊ ဖြင့်သာ။ သဒ္ဓါယတနံ၊ အသံဟူသော တည်ရာရှိသော ဓယ ဝယကို။ [ရှေးနိဿယ၌ “သဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ သဒ္ဓါရုံကို” ဟု ရှိသည်။] သမ္ပသန္တဿ မနောကမ္မံ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သဒ္ဓါရမ္မဏမ္ပိ၊ သဒ္ဓါရုံဟူသော အာရုံရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ ကို။ပ။ဓမ္မရာဇာ ဒဿေသိ။

[သဒ္ဓါရမ္မဏကို ပြပြီး၍ ဂန္ဓာရမ္မဏကို ပြလိုသောကြောင့် မူလဂန္ဓာဒိသု၊ စသည်မိန့်။]

မူလဂန္ဓာဒိသုပိ၊ အမြစ်နဲ့ အစရှိသည်တို့တွင်လည်း။ ရဇနိယဂန္ဓံ၊ နှစ်သက် ဖွယ်ကောင်းသော အနံ့ကို။ အာရမ္မဏံ၊ ကတွာ။ပ။ဥပဇ္ဇတိ။ တတ္ထ၊ ထိုဂန္ဓာရမ္မဏ ကုသိုလ်ဖြစ်ရာ၌။ ယဒါ၊ မူလဂန္ဓာဒိသု၊ တို့တွင်။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဂန္ဓံ၊ အနံ့ကို။ လဘိတွာ၊ ဂန္ဓဝသေန၊ ဂန္ဓာရုံ၏ အစွမ်းဖြင့်။

အာဘုတိတွာ၊ နှလုံးသွင်း၍။ မယုံ၊ ငါ၏။ ဂန္ဓဒါနံ၊ အနံအလှူသည်။ (ဘဝိဿတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့။ ကြိ၍။ ဗုဒ္ဓရတနာဒိနိ ပူဇေတိ၊ တဒါ ဒါနမယံ ဟောတိ။ ဣတိ။ ဤသို့ အစရှိသော။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော အစီအရင်ကို။ ဝတ္ထုဒါနော၊ အဆင်းအလှူ၌။ ဝုတ္တနယေနေဝ၊ ပင်။ ပ။ ဓမ္မရာဇာဒေသေသိ။

[ရသာရမ္မဏကို ပြလို၍ မူလရသာဒီသု စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ မူလရသာဒီသု၊ အမြစ်အရသာ အစရှိသည်တို့တွင်။ ရဇနီယရသံ၊ နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းသော အရသာကို။ အာရမ္မဏံ ကတွာ။ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တတ္ထ၊ ထို ရသာရမ္မဏ ကုသိုလ်ဖြစ်ရာ၌။ ယဒါ။ ပ။ ရသဝတ္ထံ၊ အရသာ၏ တည်ရာဖြစ်သော ဝတ္ထုကို။ လဘိတွာ။ ပ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ကြိ၍။ ဒေတိ၊ ပေးလှူ၏။ ပရိစ္စတေ၊ စွန့်ကြဲ၏။ တဒါ ဒါနမယံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ သဗ္ဗံ၊ ကို။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပန၊ အထူးကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ ရသဒါန၌။ သီလမယေ၊ သီလမယအခန်း၌။ (ဝတ္ထုနိ အာဂတာနိ-၌ စပ်။) သံဃဿ၊ အား။ အဒတွာ၊ မပေးလှူမူ၍။ ပရိဘုဉ္ဇနံ နာမ၊ သုံးဆောင် စားသောက်ခြင်းမည်သည်။ အမှာကံ၊ တို့၏။ န အာစိတ္တံ၊ လေ့ကျက် အပ်သော အကျင့်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြိ၍။ ဒွါဒသန္တံ ဘိက္ခု သဟဿာနံ၊ တစ်သောင်းနှစ်ထောင်သော ရဟန်းတို့အား။ ဒါပေတွာ၊ ပေးလှူစေ၍။ သာဓုရသံ၊ ကောင်းသောအရသာကို။ ပရိတုတ္တဿ၊ သုံးဆောင်သော။ ဒုဋ္ဌဂါမဏီ အဘယရညော၊ ဒုဋ္ဌဂါမဏီအဘယမင်း၏။ ဝတ္ထံ၊ ဝတ္ထုကို။ အာဒိကတွာ၊ အစပြု၍။ မဟာအဋ္ဌ-ကထာယံ၊ ၌။ ဝတ္ထုနိ၊ ဝတ္ထုတို့သည်။ အာဂတာနိ၊ လာကုန်ပြီ။ အယမေဝ၊ ဤ

၁။ ဒုဋ္ဌဂါမဏီ အဘယရညော။ ။ ညီတော် တိဿနှင့်စစ်ဖြစ်သောအခါ စစ်ရှုံး၍ မြင်းတစ်စီး အမတ်တယောက်နှင့်အတူ တောထဲသို့ ထွက်ပြေးရစဉ် မွတ်သိပ်ဆာလောင်လှသဖြင့် အစာအာဟာရ ပါ-မပါ အမတ်အား မေးသောအခါ အမတ်က အဆင်သင့်ပါလာသော ထမင်း ထုပ်ကလေးကို ဆက်သလေသည်။ ထိုအခါ အမတ်နှင့်တကွ မြင်းလည်း ဆာရှာလိမ့်မည်ဟု ကိုယ်ချင်းစာ၍ ထို ထမင်းထုပ်ကလေးကို သုံးယောက်စာခွဲဝေပြီးလျှင် အသီးအသီး စားမည်ဟု ကြံသောအခါ ဒုဋ္ဌဂါမဏီအဘယမင်းက “ငါတို့အမျိုးမှာ လက်ဦးလက်ဖျား မလှူဘဲစားရိုးမရှိပါ” ဟု ကုလဝံသကိုတွေးမိ၍ “သာသနာပြုမင်း ဖြစ်ရဦးမည်မှန်လျှင် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် ကြွရောက်ပါစေ သား”ဟု ခံဉာဏ်လေသည်။

ထို အသံကို တိဿ-အမည်ရှိသော ထေရ်ကြား၍ ဆွမ်းခံကြွလာလေသော် ရှင်ဘုရင် သည်လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်၍ မိမိအဖို့ကို မစားတော့ပြီဟု ကြံစည်ကာ လောင်းလှူလေသည်။ အမတ်လည်း ထိုအတူလောင်းလှူ၍ မြင်းလည်း မစားဘဲနေသောကြောင့် မြင်း၏အဖို့ကိုလည်း လောင်းလှူရလေတော့သည်။ အရှင်တိဿသည် ထိုဆွမ်းကို ခံယူပြီးလျှင် ရှင်ဘုရင်မြင်အောင် တန်ခိုးဖြင့် ခံဉာဏ်၍ ၁၂၀၀၀-သော ရဟန်းတို့အား ဝေငှ ဘုဉ်းပေးလေရာ အားလုံးပင်

ဆိုအပ်ပြီးသော ဝတ္ထုလို၏ လာခြင်းသည်သာလျှင်။ ဝိသေသော၊ ထူး၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ပ။ ဓမ္မရာဇာ ဒသေသသိ။

[ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏကို ပြလို၍ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏေပိ စသည်မိန့်။] ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏေပိ၊ ဖောဋ္ဌာရုံဟူသော အာရုံရှိသော ကုသိုလ်၌လည်း။ (ဧဝံ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ စပ်ပုဒ်မရှိ၍ ရှေးနိဿယ၌ ဤသို့ ထည့်ပေးသည်။) ပထဝိဓာတု၊ ပထဝိဓာတ်လည်းကောင်း။ပ။ ဝါယောဓာတု၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ။ သို့။ တုံဏိ၊ ကုန်သော။ မဟာဘူတာနိ၊ တို့သည်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ နာမ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ မည်၏။ ဣမသ္မံ ဌာနေ၊ ဤ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဒါနကို ပြရာဌာန၌။ ဧတေသံ၊ ဤ မဟာဘူတ်တို့၏ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ယောဇနံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ အကတွာ၊ မပြုမူ၍၊ မဉ္ဇူဝိဌာဒိဝသေန၊ ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ။ (ယောဇနာ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။) ကာတဗ္ဗာ၊ ပြုထိုက်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ယဒါ၊ ၌။ မဉ္ဇူဝိဌာဒိ သု၊ တို့တွင်။ ယံ ကိဉ္စ၊ သော။ ရဇနိယံ၊ သော။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝတ္ထု၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ တည်ရာဝတ္ထုကို။ လဘိတွာ။ပ။ ပရိစ္စတေ၊ တဒါ ဒါနမယံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ သဗ္ဗံ၊ ကို။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဧဝံ။ပ။ ဓမ္မရာဇာ ဒသေသသိ။

[ဓမ္မာရမ္မဏကို ပြလို၍ ဓမ္မာရမ္မဏေ စသည်မိန့်။] ဓမ္မာရမ္မဏေ၊ ၌။ (ဧဝံ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဆ၊ ငါး-ပါးကုန်သော။ အဇ္ဈတ္တိကာနိ၊ အဇ္ဈတ္တိက ဖြစ်ကုန်သော။ အာယတနာနိ၊ အာယတနတို့လည်းကောင်း။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ လက္ခဏာနိ၊ အနိစ္စတာ အစရှိသော လက္ခဏာတို့ လည်းကောင်း။ တယော၊ ကုန်သော။ အရူပိနော၊ နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့လည်းကောင်း။ ပန္နရသ၊ ကုန်သော။ သုခုမရူပါနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ [ဟဒယဝတ္ထုကို ဓမ္မသင်္ဂဏီ၌ မပါသောကြောင့် ကြဉ်၍ “ပန္နရသ”ဟု ဆိုဟန်တူသည်။] နိဗ္ဗာနံ၊ လည်းကောင်း။ ပိညတ္တိ၊ ပညတ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဓမ္မာယတနေ၊ ဓမ္မာယတန၌။ ပရိယာပန္နာ စ၊ အကျုံးဝင်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အပရိယာပန္နာစ၊ အကျုံးမဝင်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ဤ တရားတို့သည်။

လောကံရုံမက ကျန်သေးသော ဆွမ်းအနည်းငယ်ကို သပိတ်နှင့်တကွ ဒုဋ္ဌဂါမဏီမင်း အထံသို့ ပို့လိုက်သေးသည်။ ဤသို့ အရှင်တိဿထေရ်က ဝေဌ၍လျှင်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဒွါဒသန္တ ဘိက္ခုသဟဿာနံ ဒါပေတွာ”ဟု ဆိုသည်။ သပိတ်ပြန်ရောက်လာသည်ကို မြင်၍ လှမ်းယူပြီးလျှင် ဆွမ်းအကျန်ကို အမတ် မြင်းနှင့်တကွ ဝေဌ၍ ဓားကြဲရပြန်သည်။ ထို့နောက် သပိတ်ကိုဆေး၍ သူ၏အပေါ်ခြံကို သပိတ်သုတ်ပုဝါ လုပ်ပြီးလျှင် ပြန်၍ ပို့လိုက်လေသတတ်။ နတ်ရွာခံခါနီး၌ ကောင်းမှု ဓာရင်းကို ဖတ်သောအခါ အခြားကောင်းမှုတွေထက် ဤကောင်းမှုကို သာ၍နှစ်သက် သောကြောင့် ထိုကောင်းမှုကို အာရုံပြုကာ တုသိတာသို့ ရောက်လေသည်။

ဓမ္မာရမ္မဏံ နာမံ၊ ဓမ္မာရမ္မဏ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤ ဓမ္မဒါနအရာ၌။ ဧတေသံ၊ ဤတရားတို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ယောဇနံ၊ ယှဉ်စေခြင်းကို။ အကတွာ၊ မပြုမူ၍။ သြဇဒါနံ၊ ပ။ ဝသေန၊ သြဇာအလှူ ဖျော်ရည်အလှူ အသက်အလှူတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ယောဇနာ) ကာတဗ္ဗာ၊ ဟိ၊ ချဲ့။ သြဇာဒီသု၊ သြဇာ အစရှိသည်တို့တွင်။ ရဇနီယံ၊ သော၊ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

တတ္ထ၊ ထို ၃-မျိုးသော ဒါနတို့တွင်။ ယဒါ မယံ သြဇဒါနံ (ဘဝိဿတိ)။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ သပ္ပိနဝနိတာဒိနံ၊ ထောပတ် ဆီဦး အစရှိသော-ဝတ္ထုတို့ကို။ (အဆိုသြဇာ များစွာပါသော ဝတ္ထုတို့ကို။) ဒေတိ၊ ပါနဒါနံ(ဘဝိဿတိ)။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ အဋ္ဌပါနာနံ၊ ရှစ်မျိုးသော အဖျော်ရည်တို့ကို။ ဒေတိ၊ ဇီဝိတ ဒါနံ(ဘဝိဿတိ)။ ဣတိ၊ ဤသို့ကြံ၍။ သလာကဘတ္တ ပက္ခိကဘတ္တ သံဃဘတ္တာဒိနံ၊ သလာကဘတ်၊ ပက္ခိကဘတ်၊ သံဃဘတ် အစရှိသည်တို့ကို။ ဒေတိ။ အဖာသုကာနံ၊ မကျန်းမာကုန်သော။ ဘိက္ခုနံ၊ တို့အား။ ဘောသုန္တံ၊ ကို။ ဒေတိ ဝေဇ္ဇံ၊ ဆေးဆရာကို။ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတိ၊ ရှေးရှုတည်စေ၏။ (ခေါ်ပေး၏။) ဇာလံ၊ ပိုက်ကွန်ကို။ ဖာလာပေတိ၊ ဖောက်ဖျက်စေ၏။ ကုမိနံ၊ မြို့ကို။ ဝိဒ္ဓံသာပေတိ၊ ဖျက်ဆီးစေ၏။ သကုဏပဉ္စရံ၊ ၄က်လှောင်ချိုင့်ကို။ ဝိဒ္ဓံသာပေတိ။ ဗန္ဓနမောက္ခံ၊ နောင်အိမ်မှ လွတ်မြောက်ခြင်းကို။ ကာရာပေတိ၊ ပြုစေ၏။ မာဃတဘောရံ၊ သားကြီး ငါးကြီးကို မသတ်ရဟု ကြွေးကြော်ကြောင်း စည်ကို။ စရာပေတိ၊ လှည့်လည်စေ၏။ အညာနိပိ၊ အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဇီဝိတပရိတ္တာဏတ္ထံ၊ အသက်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ဧဝရပါနံ၊ ကုန်သော။ ကမ္မာနံ၊ ကောင်းမှုတို့ကို။ ကရောတိ၊ တဒါ ဒါနမယံ ဟောတိ။

၁။ ဓမ္မာရမ္မဏံ နာမံ။ ။ ဓမ္မာယတန၌ ပါဝင်သော ဓမ္မာရုံ၊ ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်သော ဓမ္မာရုံ ဟု ၂-မျိုးပြားသောကြောင့် “ဓမ္မာယတနေ ပရိယာပနာ ဓ ပရိယာပနာ ဓ” ဟု မိန့်သည်။ ဓမ္မာယတန၌ ပါဝင်သော တရားတို့ဟူသည် နာမ်ဓမ္မာဟူသော စေတသိက၊ သုခုမရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့တည်း။ [ဧတ္ထ ပန ဓေတသိက သုခုမရူပနိဗ္ဗာနဝသေန ဓမ္မာယတနမ္မေဓာတုတိ သမံ ဂစ္ဆန္တိ-သင်္ဂဟ။] ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်သောတရားတို့ကား စက္ခာယတန-စသော အစိုတ္တိကာယတန ၆-ပါး၊ အနိစ္စတာ-စသော လက္ခဏာ၊ ပညတ်တရားတို့တည်း။ ထိုတွင် အစိုတ္တိကာယတန ၆-ပါးတို့သည် စက္ခာယတန-စသော နာမည်ရပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်ကြ။ လက္ခဏာ၊ ပညတ်တို့ကား ထင်ရှားမရှိသောကြောင့် ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်ကြ။ [အပရိယာပနံ ဓာတု ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ အညာယတနတ္တာ ဓ အသင်္ဂဟိတံ-ဋီကာ။] လက္ခဏာရုပ်တို့သည် သုခုမရုပ်၌ ပါဝင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်တိထိ လက္ခဏာနိ-အရ အနိစ္စတာ စသော လက္ခဏာတို့ကို ယူရသည်။

ပန၊ ကား။ ယဒါ။ ဩဒေါန ပါနဒါန ဇီဝိတဒါနာနိ၊ အဆိဩဇာရှိသော စားဖွယ်ကို လှူခြင်း၊ ဖျော်ရည်ကို လှူခြင်း၊ အသက်ကို လှူခြင်းတို့သည်။ မယံ ကုလဝံသော။ပ။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဝတ္တသိသေန၊ အမျိုး၏ကျင့်ဝတ်ကို အဦးပြုသဖြင့်။ ဩဒေါနာဒိနိ၊ ဩဇာဒါန အစရှိသည်တို့ကို။ ပဝတ္တေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တဒါ သီလမယံ ဟောတိ၊ ယဒါ ။ပ။ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ ဒါနမယံ၊ သည်။ ဟုတွာ၊ ပဝတ္တမာနမ္ပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ယဒါ ။ပ။ မနောကမ္ပံ ဟောတိ။ ပန၊ကား။ စင်္ကမိတွာ၊ ၍။ ဓမ္မာရမ္မဏေ၊ ဌံ ။ပ။ ဓမ္မရာဇာ ဒသေသသိ...စံဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဣဒံ စိတ္တံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို။ နာနာဝတ္ထုသု၊ အမျိုးမျိုးသော ဝတ္ထုတို့၌။ နာနာ ရမ္မဏဝသေန၊ အမျိုးမျိုးသော အာရုံတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒီပိတံ၊ ပြအပ်ပြီ။ ပန၊ ကား။ ဣဒံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို။ ဧကဝတ္ထုသ္မိမ္ပိ၊ ဌံလည်း။ နာနာရမ္မဏဝသေန၊ ဖြင့်။ လတ္တတိယေဝ၊ ရအပ်သည်သာ။

ကထံ၊ အဘယ်သို့ ရအပ်သနည်း။ ဟိ၊ အဖြေကား။ (တနည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ စတုသု၊ ပစ္စယေသု၊ ပစ္စည်းတို့တွင်။ စီဝရေ၊ သင်္ကန်းဟူသော ပစ္စည်း၌။ ဆ၊ ကုန်သော။ အာရမ္မဏာနိ၊ တို့ကို။ လဗ္ဘန္တိ။ ဟိ၊ ထပ်ချဲ့ဦးအံ့။ နဝရတ္တဿ၊ ဆိုးအပ်ပြီး၍ အသစ်ဖြစ်သော။ (ဆိုးသစ်စ ဖြစ်သော။) စီဝရဿ၊ ၏။ ဝဏ္ဏော၊ အဆင်းသည်။ မနာပေါ၊ စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သည်။ ဝါ၊ မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းသည်။ ဒဿနိယော၊ ကြည့်ရှုထိုက်သည်။ ဟောတိ။ ဣဒံ၊ ဤ မနာပ ဒဿနိယဖြစ်သော အဆင်းသည်။ ဝဏ္ဏာရမ္မဏံ၊ ရူပါရုံတည်း။ ပရိဘောဂကာလေ၊ သုံးစွဲရာအခါ၌။ ပဋုပဋုသန္တံ၊ ပဋုပဋုဟူသော အသံကို။ ကရောတိ။ [ပဋုပဋု-သဒ္ဒါသည် အဝတ်မြည်သံကို အတုပြုသော အနုကရဏ သဒ္ဒါတည်း။] ဣဒံ၊ ဤ အသံသည်။ သဒ္ဒါရမ္မဏံ၊ တည်း။ ဓာတ္ထ၊ ထို သင်္ကန်း၌။ ယော ကာဠုကစ္ဆကာဒိဂစ္ဆော၊ အကြင် ဖအောင်းနက် အစရှိသော ဆိုးရည်ခေါက်၏ အနံ့သည်။ (အတ္ထိ။) ဣဒံ၊ ဤအနံ့သည်။ ဂန္ဓာရမ္မဏံ၊ တည်း။ ပန၊ ဆက်။ ရသာရမ္မဏံ၊ ကို။ ပရိဘောဂရသဝသေန၊ သုံးစွဲရာအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပီတိ သောမနဿ-ဟူသော အရသာ၏ အစွမ်းဖြင့်။

၁။ ပရိဘောဂရသဝသေန။ သုံးစွဲသောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပီတိ သောမနဿ-ကို “ပရိဘောဂရသ” ဟု ခေါ်သည်။ ပရိဘောဂေါ၊ သုံးစွဲရာအခါ၌။ ဥပ္ပနော၊ ဖြစ်သော။ ရသော၊ အရသာတည်း။ ပရိဘောဂရသော၊ သာ။ စားဖွယ် သောက်ဖွယ်ကို သုံးဆောင်သောအခါ ပီတိသောမနဿ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤသင်္ကန်းကို သုံးစွဲသော အခါလည်း ပီတိသောမနဿ ဖြစ်ရကား ရသာရနံ့တူသည်ကို အစွဲပြု၍ “ပရိဘောဂရသ” ဟု ဆိုသည်။

ကထိတံ၊ ရှေးဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီ။ [ရှေးနိဿယ၌ကား “ပရိဘောဂပစ္စယံပိတိသော မနဿ” ဟူသော ဋီကာကာကြည့် “သုံးဆောင်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော ပိတိ သောမနဿ-ဟူသော အရသာ၏အစွမ်းဖြင့်”ဟု ပေး၏။]

တတ္ထ၊ ထို သင်္ကန်း၌၊ ဝါ၊ ၏။ ယာ သုခသမ္ပဿတာ၊ အကြင်ကောင်းသော အတွေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ (အတ္ထိ။) ဣဒံ၊ ဤ၊ ကောင်းသောအတွေ့ရှိသည်၏ဖြစ်သည်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ၊ တည်း။ စိဝရံ၊ ကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ဥပ္ပန္နာ၊ ဖြစ်သော။ သုခါဝေဒနာ၊ သုခဝေဒနာသည်။ ဒမ္မာရမ္မဏံ၊ တည်း။ ပိဏ္ဏပါတေ၊ ဆွမ်းပစ္စည်း၌။ ရသာရမ္မဏံ၊ ကို။ နိပ္ပရိယာယေနဝ၊ ပရိယာယံမဟုတ် မုချအားဖြင့်ပင်။ လဗ္ဘတိ။ [ဆွမ်းပစ္စည်း၌ သုံးဆောင်စားသောက်သောအခါ တိုက်ရိုက်အရသာရှိသော ကြောင့် “နိပ္ပရိယာယေနဝ လဗ္ဘတိ” ဟု ဆိုသည်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ စတုသု၊ ကုန်သော။ ပစ္စယေသု၊ တို့၌။ နာနာရမဏဝသေန၊ ဖြင့်။ ယောဇနံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ကတွာ၊ ဒါနမယာဒိဘေဒေါ၊ ဒါနမယ-အစရှိသော အထူးအပြားကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပန၊ ဆက်။ ဣမဿ စိတ္တဿ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ အာရမ္မဏမေဝ၊ အာရုံကိုသာ။ ဝါ၊ သည်သာ။ နိဗ္ဗံ၊ အမြဲမပြတ် ဖွဲ့စပ်အပ်၏။ ဝါ၊ မြဲ၏။ (ကဿ၊ ကြောင့်နည်း။) ဣမဿ စိတ္တဿ၊ ၏။ အာရမ္မဏေန၊ နှင့်။ ဝိနာ၊ ၍။ အနုပ္ပဇ္ဇနတော၊ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ပန၊ ဗျတိရိတ်ကား။ ဒွါရံ၊ ဒွါရကို။ ဝါ၊ သည်။ အနိဗ္ဗံ၊ အမြဲမပြတ် ဖွဲ့စပ်အပ်သည်မဟုတ်။ ဝါ၊ မမြဲ။ ကဿ။ ကမ္မဿ၊ အရင်းခံ၏။ အနိဗ္ဗတ္တာ၊ အမြဲမပြတ် မဖွဲ့စပ်အပ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်တည်း။ ဝါ၊ မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဟိ၊ မှန်။ ကမ္မသ္မိံ၊

၁။ ကမ္မဿ အနိဗ္ဗတ္တာ။ ။ [“နိ-အမြဲ+ဗ္ဗ-ဖွဲ့ထားအပ်” ဟူသည် နိယတ-မြဲသော သဘောတရားတည်း။] ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော ပါဏာတိပါတကံသည် သူတစ်ပါးကို အသတ်ခိုင်းသောအခါ ဝစီဒွါရ၌လည်း ဖြစ်၏။ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော မုသာဝါဒကံသည် လက်ပြခြေပြဖြင့် လိမ်သောအခါ ကာယဒွါရ၌လည်း ဖြစ်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကံ၏ မိမိ ဖြစ်နေကျ ဒွါရ၌ မမြဲသည်ကို “ကမ္မဿ အနိဗ္ဗတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။ ကုသိုလ်အရာ၌လည်း ဒါနကုသိုလ်သည် ကိုယ်တိုင်ပြုသောအခါ ကာယကံဖြစ်၏။ သူတစ်ပါးကို အပြုခိုင်းသောအခါ ဝစီကံဖြစ်၏။ ဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုကို စိတ်ဖြင့်လူမည်ဟု ကြံသောအခါ မနောကံဖြစ်၏။ ဤသို့ ကုသိုလ်ကံသည် ဒွါရအားဖြင့် မမြဲ။

ဒွါရကထာအဖွင့်

[ကမ္မဒွါရ ဝိညာဏဒွါရ- စသည်ဖြင့် ဒွါရနှင့်စပ်သော စကားတို့ကို ဆိုရာ အခန်းဖြစ်သောကြောင့် “ဒွါရကထာ”ဟု ခေါ်၏။ ယခုအခါ “ဒွါရံ ပန အနိဗ္ဗံ” စသော စကားနှင့်စပ်၍ ဒွါရကထာကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣမဿ ပန”စသည် မိန့်။]

ပန၊ ဆက်။ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ ပကာသနတ္ထံ၊ ထင်ရှားပြခြင်း အကျိုးငှာ။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤ အရာ၌။ [ရူပါရမ္မဏံ စသော ပုဒ်ကို ဖွင့်ရာ၌]။ မဟာအဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ ဒွါရကထာ၊ ဒွါရကထာကို။ (အာစရိ ယေဟိ၊ အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။) ကထိတာ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ တတ္ထ၊ ထို မဟာအဋ္ဌ ကထာ၌။ တိဏိ၊ သုံးပါးကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ ကံတို့လည်းကောင်း။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဒွါရနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ ပ။ ဒသ၊ ဆယ်ပါးကုန်သော။ အကုသလ ကမ္မပထာ၊ အကုသလကမ္မပထ-တို့လည်းကောင်း။ ဒသ၊ ကုန်သော။ ကုသလကမ္မပထာ၊ တို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတ္တကံ၊ ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိသော။ ဣဒံ၊ ဤစကားသည်။ ဒွါရကထာယ၊ ၌။ မာတိ-ကာထပနံ နာမ၊ မာတိကာကို ထားကြောင်း စကားမည်၏။ တတ္ထ၊ ထိုမာတိကာ၌။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ တို့ကို။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ကိဉ္စာပိဝုတ္တာနိ၊ အကယ်၍ကား ဆိုအပ်ပါပေကုန်ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ တာနိ၊ ထိုသူ-ပါး သော ကံတို့ကို။ ထပေတွာ၊ ထား၍။ (အကျယ်မချဲ့သေးဘဲထား၍။) အာဒိတော၊ ကံတို့၏ အစ၌။ တာဝ၊ အစဉ်အတိုင်း။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဒွါရနိ၊ ကမ္မဒွါရတို့ကို။ ဘာဇေ တွာ၊ ဝေဖန်၍။ (အာစရိယေဟိ။) ဒသိတာနိ၊ ပြအပ်ကုန်ပြီ။

ကာယကမ္မဒွါရကထာအဖွင့်

တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဒွါရနိ၊ ကမ္မဒွါရတို့ဟူသည်။ ကတမာနိ၊ အဘယ်

၁။ ‘ဣမဿ၊ ပ။ ပကာသနတ္ထံ’ ။ “ဒွါရံ အနိဗ္ဗံ ကမ္မဿ အနိဗ္ဗတ္တာ”အရ “ဒွါရဖြင့်လည်း ကံကို အပြဿတ်မှတ် နာမည်တပ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ကံဖြင့်လည်း ဒွါရကို အပြဿတ်မှတ် နာမည်တပ်၍ မဖြစ်နိုင်”ဟူသော ဤအနက်ကို “ဒွါရေ ဓန္တံ ကမ္မာနိ”စသော ဂါထာဖြင့် သွယ်ဝိုက်၍ ပြခြင်းငှာ ဒွါရကထာကို မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။

ပဉ္စဝိညာဏာနိ။ ။ ဝိညာဉ် ၅-ပါး၊ ဝိညာဏဒွါရ ၅-ပါးကိုသာ ပြ၍ ဆဋ္ဌမနော ဝိညာဉ် ဆဋ္ဌ မနောဒွါရကို မပြ။ ထိုသို့ မပြခြင်းကား မနောဒွါရ ဟူသောဘဝင်နှင့် မနောဝိညာဉ်တို့ က (စက္ခုဒွါရ စက္ခုဝိညာဉ် စသည်တို့ကဲ့သို့)တွဲဖက်၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။

တို့နည်း။ ကာယကမ္မဒွါရံ၊ ကာယကမ္မဒွါရလည်းကောင်း။ ပ။ မနောကမ္မဒွါရံ၊
 လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသည်တို့တည်း။ တတ္ထ၊ ထိုကာယကမ္မဒွါရံ အစရှိသော
 စကားရပ်၌။ ကာယော၊ ကာယသည်။ ဥပါဒိန္နကော၊ ဥပါဒိန္နက ကာယလည်းကောင်း။
 အာဟာရသမုဋ္ဌာနော၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာန ကာယ လည်းကောင်း။ ပ။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနော၊
 လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတုဗ္ဗိဓော၊ ၄-ပါးအပြားရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထို ၄-ပါး
 အပြားရှိသော ကာယတွင်။ စက္ခာယတနာဒိနိ၊ စက္ခာယတန အစရှိကုန်သော။
 ဇီဝိတိန္ဒြိယပရိယန္တာနိ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယ အဆုံးရှိကုန်သော။ အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။ ကမ္မသမုဋ္ဌာန
 ဂူပါနိပိ၊ ကံဟူသောဖြစ်ကြောင်းရှိသော ရုပ်တို့သည်လည်းကောင်း။ (ဥပါဒိန္နကကာ
 ယောနာမ-၌ စပ်။) [ဓမ္မသင်္ဂဏီ၌လာသော ဧကန် ကမ္မဇရုပ်တို့ကိုသာ ယူသော
 ကြောင့် ဓ-ပါးဖြစ်ရသည်၊ ဟဒယ-ရုပ် မပါ။] ကမ္မသမုဋ္ဌာနာနေဝ၊ ကမ္မသမုဋ္ဌာနပင်
 ဖြစ်ကုန်သော။ စတဿော၊ ကုန်သော။ ဓာတုယော၊ တို့လည်းကောင်း။ ဝဏ္ဏော၊
 အဆင်းလည်းကောင်း။ ဂန္ဓော၊ အနံ့လည်းကောင်း။ ရသော၊ အရသာလည်းကောင်း။
 ဩဇာ၊ အဆီအနှစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌ၊ ရှစ်ပါးသော ရုပ်တို့သည်
 လည်းကောင်း။ [အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်ကို ဆိုသည်။] ဥပါဒိန္နကကာယော နာမ၊
 မည်၏။ (တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် ငါ၏အကျိုးအဖြစ်ဖြင့်
 ယူအပ်သော ကမ္မဇရုပ်အပေါင်း မည်၏။) တာနေဝ အဋ္ဌ၊ ထို ဓ-ပါးသောရုပ်တို့
 သည်ပင်။ အဟာရဇာနိ၊ အဟာရကြောင့် ဖြစ်ကုန်သည်။ (သမာနာနိ၊ ဖြစ်ကုန်လတ်
 သော်။) အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ၊ မည်၏။ (အာဟာရဟူသော ဖြစ်
 ကြောင်းရှိသော ရုပ်အပေါင်းမည်၏။) (တာနေဝ)အဋ္ဌ၊ တို့သည်ပင်။ ဥတုဇာနိ၊
 ကုန်သည်။ (သမာနာနိ။) ဥတုသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ၊ မည်၏။ (ဥတုဟူသော
 ဖြစ်ကြောင်းရှိသော ရုပ်အပေါင်းမည်၏။) (တာနေဝ) အဋ္ဌ။ စိတ္တဇာနိ၊ ကုန်သည်။
 (သမာနာနိ။) စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ၊ မည်၏။ (စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်း
 ရှိသော ရုပ်အပေါင်းမည်၏။)

တေသု၊ ထို ၄-ပါးသော ကာယတို့တွင်။ ကာယကမ္မဒွါရန္တိ၊ ကာယ-ကမ္မ
 ဒွါရ-ဟူသော အမည်သည်။ ဥပါဒိန္နကကာယဿ၊ ၏။ နေဝ နာမံ၊ အမည်
 မဟုတ်။ ဣတရောသံ၊ ဥပါဒိန္နကကာယမှ တစ်ပါးကုန်သော ကာယတို့၏။

၁။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ။ ။ ကံ-စသော အကြောင်း ၄-ပါးကြောင့် ဖြစ်
 သော ကာယ (ရုပ်အပေါင်းဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်)ဝယ် အမြဲဖြစ်သော ရူပရူပ (ရုပ်အစစ်)တို့ကို
 သာ ပြသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်ရံတစ်ခါမှဖြစ်သော သဒ္ဓရုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရုပ်အစစ်မဟုတ်သော
 အနိပ္ပန္နရုပ်များကိုလည်းကောင်း မပြဘဲထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

(အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယ၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနိကကာယ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယ-တို့၏။) န နာမံ၊ အမည်မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနေသု၊ ကုန်သော။ အဋ္ဌသု၊ ကုန်သော။ ရူပေသု၊ တို့၌။ ဧကာ၊ တစ်မျိုးသော။ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညတ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ (ပါ၏။) ဣဒံ၊ ဤ ကာယဝိညတ်သည်။ ကာယ၊ ကမ္မဒွါရုံ နာက၊ မည်၏။ ယံ၊ ယင်း ကာယကမ္မဒွါရကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်ရွယ်တော်မူ၍။ ကတမံ တံ။ ပ။ ကာယဝိညတ္တိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ဖြီ။

[ကာယဝိညတ္တိ၊ ကာယဝိညတ်ဟူသော။ တံ ရူပံ၊ ထို ရုပ်သည်။ ကတမံ၊ နည်း။ ကုသလစိတ္တဿ ဝါ၊ ကုသိုလ်စိတ်ရှိသည်မှလည်းဖြစ်သော။ ပ။ အဗျာ-ကတစိတ္တဿ ဝါ၊ အဗျာကတစိတ် ရှိသည်မှလည်းဖြစ်သော။ အဘိက္ကမန္တဿ ဝါ၊ ရှေ့သို့ သွားသူ၏သော်လည်းကောင်း။ ပဋိက္ကမန္တဿ ဝါ၊ နောက်သို့ ပြန်သူ၏ သော်လည်းကောင်း။ အာလောကေန္တဿ ဝါ၊ ရှေ့တည့်တည့်သို့ ကြည့်သူ၏ သော်လည်းကောင်း။ ဝိလောကေန္တဿ ဝါ၊ စောင်း၍ ကြည့်သူ၏သော်လည်း ကောင်း။ သမိဓ္မေန္တဿ ဝါ၊ လက် ခြေ စသည်ကို ကွေးသူ၏သော်လည်းကောင်း။ ပသာရေန္တဿ ဝါ၊ လက် ခြေ စသည်ကို ဆန့်သူ၏သော်လည်းကောင်း။ ကာယံ သာ၊ ကိုယ်ကို။ ယာ ထမ္ဘနာ၊ အကြင် ထောက်ပံ့ခြင်းသည်။ (ယာ)သန္တမ္ဘနာ၊ အကြင် ကောင်းစွာထောက်ပံ့ခြင်းသည်။ (ယံ) သန္တမ္ဘိတတ္ထံ၊ အကြင်ကောင်းစွာ ထောက်ပံ့တတ်သောရုပ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ (ယာ) ဝိညတ္တိ၊ အကြင် သိစေခြင်း သဘောတရားသည်။ (ယာ) ဝိညာ-ပနာ၊ အကြင် သိစေခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (ယာ) ဝိညာပိတတ္ထံ၊ အကြင် သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူ သော သဘောတရားသည်။ (အတ္ထိ။) ကာယဝိညတ္တိ၊ ကာယဝိညတ်ဟူသော။ တံ ရူပံ၊ ထိုရုပ်သည်။ ဣဒံ၊ ဤ သဘောတရားတည်း။- ရူပကဏ္ဍဝိညတ်ရုပ်ခန်း။] . . . ဟိ၊ ချဲ့။ အဘိက္ကမိဿမိ၊ ရှေ့သို့သွားအံ့။ ပဋိက္ကမိဿမိ၊ ပြန်အံ့။ ဝါ၊ ဆုတ် အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ရူပံ၊ စိတ္တဇရုပ်ကို။ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တတ္ထ၊ ထိုသို့ ရုပ်ကိုဖြစ်စေရာ၌။ [ဝါယောဓာတု-၌ စပ်။ ရှေးနိဿယ၌ “တတ္ထာတိ တသ္မိံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနစိတ္တက္ခလော”ဟု စွဲ၏။] ပထဝီဓာတု၊ ပထဝီဓာတ်လည်းကောင်း။ ပ။ တံနိဿိတော၊ ထိုဓာတ်လေးပါးကိုမှီသော။ ဝဏ္ဏော၊ အဆင်းလည်းကောင်း။ ပ။ ဩဇာ၊ အဆီအနှစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ ရူပကလာပါနံ၊ ဤ ရုပ်ကလာပ်တို့၏။ အပ္ပန္တရေ၊ အတွင်း ၌။ (အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့တွင်-ဟုလို။) စိတ္တ-သမုဋ္ဌာနာ၊ သော။ ယာ ဝါယောဓာတု၊ အကြင် ဝါယောဓာတ်သည်။ (အတ္ထိ။) သာ၊ ထိုဝါယောဓာတ်သည်။ အတ္တနာ၊

မိမိနှင့်။ သဟဇာတံ၊ တက္ခဖြစ်သော။ ရူပကာယံ၊ 'ရုပ်အပေါင်းကို။ သန္တုဗ္ဗေတိ၊ ကောင်းစွာ ထောက်ပံ့၏။ သန္တာရေတိ၊ ကောင်းစွာ ဆောင်ထား၏။ စာလေတိ၊ လှုပ်ရှားစေ၏။ အဘိက္ခမာပေတိ၊ ရှေ့သို့သွားစေ၏။ ပဋိက္ခမာပေတိ၊ ပြန်စေ၏။

တတ္ထ၊ ထို စိတ္တသမုဋ္ဌိတ- ဝါယောဓာတ်တို့တွင်။ (ပဌမစိတ္တသမုဋ္ဌိတာ ဝါယောဓာတု-စသည်၌ စပ်။) ဧကာဝဇ္ဇနဝီထိယံ၊ တစ်ခုသော အာဝဇ္ဇနးရှိသော မနောဒွါရဝီထိ၌။ [အာဝဇ္ဇနး ၂-မျိုးပါသော ပဋ္ဌဒွါရဝီထိက ဝိညတံကို မဖြစ်စေ နိုင်သောကြောင့် မနောဒွါရဝဇ္ဇနး တစ်ခုသာပါသော မနောဒွါရဝီထိကို ပြသည်။] သတ္တသု၊ ၇-ကြိမ်ကုန်သော။ ဧဝနေသု၊ ဇောတို့တွင်။ ပဌမစိတ္တသမုဋ္ဌိတာ၊ ပထမ ဇောစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော။ [“ပဌမဇောသမုဋ္ဌိတာ၊ ပထမဇောကြောင့် ဖြစ်သော” ဟုလည်း ပြင်ကြ၏။ သို့သော် နောက်၌လည်း “သတ္တမစိတ္တေန သမုဋ္ဌိတာ”ဟုပင် ရှိသည်။] ဝါယောဓာတု၊ သည်။ အတ္တနာ၊ နှင့်။ သဟဇာတံ၊ သော။ ရူပကာယံ၊ ကို။ သန္တုဗ္ဗေတုံ၊ ကောင်းစွာ တောင့်ထားခြင်းငှာလည်းကောင်း။ သန္တာရေတုံ၊ ကောင်းစွာ ဆောင်ထားခြင်းငှာလည်းကောင်း။ သင်္ကောတိ၊ စွမ်းနိုင်၏။ ပန၊ ဗျာတိရိုက်ကား။ အပရာပရံ ၊ ထိုမှ ဤမှ။ စာလေတုံ၊ လှုပ်စေခြင်းငှာ။ န သက္ကောတိ၊ မစွမ်းနိုင်။ ဒုတိယာ-ဒီသုပိ၊ ဒုတိယစိတ္တသမုဋ္ဌိတ-ဝါယောဓာတ် အစရှိသည်တို့၌လည်း။ ဒေသဝနယော။

ပန၊ ကား။ သတ္တမစိတ္တေန၊ သတ္တမ-ဇောစိတ်ကြောင့်။ သမုဋ္ဌိတာ၊ ဖြစ်သော။ ဝါယောဓာတု၊ သည်။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ ဆဟိ၊ ၆-ပါးကုန်သော။ စိတ္တေဟိ၊ ဇောစိတ်တို့ကြောင့်။ သမုဋ္ဌိတံ၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်သော။ ဝါယောဓာတုံ၊ ဝါယောဓာတ်ဟူသော။ ဥပတ္တန္တနပစ္စယံ၊ ထောက်ပံ့တတ်သောအကြောင်းကို။ လဘိတွာ၊

၁။ သန္တုဗ္ဗေတုံ သန္တာရေတုံ။ ။ လှည်းတစ်စီးကို နွား ၇-ရှဉ်းဖြင့် ဆောင်ယူသွားရာ၌ ရှေ့ကသွားသော ၆ရှဉ်း-တို့သည် လှည်းကို တောင့်ထားကြ၊ သွားမည့်လမ်းဘက်သို့ ရှေးရှုဆွဲငင် ဆောင်နေကြသကဲ့သို့ ထိုအတူ ရှေ့ဇော ၆ကြိမ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်တို့က တက္ခဖြစ် ဖက် ရုပ်တို့ကို လျော့မသွားအောင် တောင့်ထားခြင်းကို “သန္တုဗ္ဗေတုံ”ဟုလည်းကောင်း၊ သွားမည့်ဘက် လှုပ်ရှားမည့်ဘက်သို့ရှေးရှု ဆွဲဆောင်ထားခြင်းကို “သန္တာရေတုံ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။

၂။ အပရာပရံ။ ပ။ န။ သက္ကောတိ။ ။ ပဌမဇောသမုဋ္ဌိတ-ဝါယောဓာတ်သည် လှုပ် အောင် မတတ်နိုင်သော်လည်း ထိုဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်၌ ဝိညတံဟူသော ဝိကာရရုပ်ကား ပါဝင်သည်သာ။ မှန်၏- အရှေ့သို့ သွားလိုလျှင် ပဌမဇောသမုဋ္ဌိတ-ဝါယော ဓာတ်ကလည်း အရှေ့သို့ ရှေးရှုလျက်သာ ထောက်ပံ့ရ ဆောင်ထားရလေသည်။ ထိုသို့ အရှေ့ ဘက် ရှေးရှုခြင်းသည် ဝိညတံဟူသော ဝိကာရ၏ အစွမ်းကြောင့်သာ ဖြစ်ရ၏။

ရ၍။ အတ္တနာ သဟဇာတံ။ ရူပကာယံ၊ ကို။ သန္တမ္ဘတုံ၊ ဌာလည်းကောင်း။ ပ။ စာလေတုံ၊ လှုပ်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ အဘိက္ကမာပေတုံ၊ ရှေ့သို့ သွားစေခြင်း ငှာ လည်းကောင်း။ ပဋိက္ခမာပေတုံ၊ နောက်သို့ ပြန်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ အာလောကာပေတုံ၊ ရှေ့တည့်တည့်သို့ ကြည့်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ ဝိလောကာပေတုံ၊ စောင်း၍ ကြည့်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ သမိဉ္ဇာပေတုံ၊ ကွေးစေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ ပသာရာပေတုံ၊ ဆန့်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ သက္ကောတိ၊ ၏။ တေန၊ ထို သတ္တမစိတ္တသမုဋ္ဌိတ-ဝါယောဓာတ်ကြောင့်။ (တစ်နည်း) တေန၊ ထိုသို့ စွမ်းနိုင်ခြင်းကြောင့်။ ဂမနံ နာမ၊ သွားခြင်းမည်သည်။ ဇာယတိ၊ ဖြစ်၏။ (အဘိက္ကမကို ရည်ရွယ်သည်။) အာဂုမနံ နာမ၊ ပြန်လာခြင်း မည်သည်။ ဇာယတိ၊ ဖြစ်၏။ (ပဋိက္ခမ-ကို ရည်ရွယ်သည်။) မဂနာဂမနံ နာမ၊ သွားခြင်း ပြန်လာခြင်း မည်သည်။ ဇာယတိ၊ ၏။ (၂-မျိုးလုံးကို ရည်ရွယ်သည်။) “ယောဇနံ၊ တစ်ယူဇနာရှိသော။ အရပ်သို့။ ဂတော၊ ရောက်ပြီ။ ဒသယောဇနံ၊ ၁၀-ယူဇနာရှိသော အရပ်သို့။ ဂတော၊ ပြီ။” [“ယောဇနံ၊ တစ်ယူဇနာတိုင်တိုင်။ ဂတော၊ သွားပြီ။ ဒသယောဇနံ၊ ၁၀-ယူဇနာတိုင်တိုင်။ ဂတော၊ ပြီ”ဟုလည်း ပေးနိုင်၏။] ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္တဗ္ဗတံ၊ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့။ အာပဇ္ဇာပေတိ၊ ၏။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ သတ္တဟိ၊ ခုနစ်ခုကုန်သော။ ယုဂေဟိ၊ ထမ်းပိုးတို့ဖြင့်။ အာကမိတဗ္ဗေ၊ ဆွဲငင် ထိုက်သော။ (နွားခုနစ်ရှဉ်း က-သော ထမ်းပိုးခုနစ်ခုတို့ဖြင့် ဆွဲမှ ပါလာနိုင်လောက်အောင် ဝန်လေးသော။) သကဋေ၊ လှည်း၌။ တာဝ၊ ရှေးဦးစွာ။ ပဌမယုဂေ၊ ပထမထမ်းပိုး၌။ ယုတ္တဂေါဏာ၊ ကပ်ယှဉ်အပ်သော နွားတို့သည်။ ယုဂံ၊ ထမ်းပိုးကို။ သန္တမ္ဘတုံ သန္တာရေတုံ၊ သက္ကောန္တိ ယထာ၊ စွမ်းနိုင်ကုန်သကဲ့သို့။ ပန၊ ဗျတိရိုက်ကား။ စက္ကံ၊ လှည်းဘီး ကို။ နပ္ပဝဋ္ဌေန္တိယထာ၊ မလိမ့်စေနိုင်ကုန်သကဲ့သို့။ ဒုတိယာဒိသုပိ၊ ဒုတိယယုဂ-ယုတ္တဂေါဏ အစရှိသည်တို့၌လည်း။ ဒေသေ နယော၊ ပန၊ ကား။ (တစ်နည်း) ပန၊ အနွယ် ကား။ သတ္တမယုဂေ၊ ၌။ ဂေါဏေ၊ တို့ကို။ ယောဇေတွာ၊ ယှဉ်စေ၍။ ဝါ၊

၁။ ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇာပေတိ။ ။ ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်တွေ အကြိမ် များ၍ ဖြစ်သောအခါ “တစ်ယူဇနာရောက်ပြီ။ ၂။ ဆယ်ယူဇနာရောက်ပြီ”ဟု ဆိုနိုင်စေသည်။ ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ် အနည်းငယ် ဖြစ်ရုံမျှဖြင့်ကား ထိုမျှလောက် မရောက်စေနိုင်ပါ-ဟုလို။

ကပ်၍။ ယဒါ၊ ဌံ။ ဆေကော၊ ကျွမ်းကျင်သော။ သာရထိ၊ လှည်းသမားသည်။
 [“သာရေတိ၊ သွားစေတတ်၏။ ဣတိ သာရထိ”နှင့်အညီ လှည်း-နွား-မြင်း-
 ကား-ရထားတို့ကို သွားစေတတ်သောကြောင့် လှည်းသမား စသည်ကို “သာရထိ”ဟု
 ခေါ်သည်။] ခုရေ၊ လှည်းဦးဌံ။ နိသီဒိတွာ၊ ထိုင်၍။ ယောတ္တာနိ၊ ကြိုး၊ တို့ကို။
 အာဒါယ၊ ကိုင်၍။ သဗ္ဗပုရိမတော၊ အလုံးစုံသော နွားတို့၏ ရှေ့ဖြစ်သောနွားမှ။
 ပဌာယ၊ စ၍။ ပတောဒလဋ္ဌိယာ၊ နှင်တံဖြင့်။ ဂေါဏေ၊ တို့ကို။ အာကောဋေတိ၊
 ရိုက်နှက်၏။ တဒါ၊ ဌံ။ သဗ္ဗေဝ၊ အလုံးစုံသောနွားတို့သည်ပင်။ ဧကဗလာ၊
 တူသော အားရှိကုန်သည်။ ဟုတွံ၊ ခုရဉ္စ၊ လှည်းဦးကိုလည်း။ သန္တာရေန္တိယထာ၊
 ကောင်းစွာ ဆောင်ကုန်သကဲ့သို့။ စက္ကာနိ စ၊ တို့ကိုလည်း။ ပဝဋ္ဌေန္တိယထာ၊
 ကုန်သကဲ့သို့။ သကဋံ၊ ကို။ ဂဟေတွာ၊ ၍။ (သကဋော)ဒသယောဇနံ၊ သို့။
 ဂတော၊ ပြီ။ ဝိသတိယောဇနံ၊ သို့။ ဂတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ၊ သို့။ အာပါ
 ဒေန္တိ ယထာ၊ ရောက်စေကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ သမ္ပဒံ၊ ဤသို့ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီးခြင်း
 ရှိသော။ ဣဒံ၊ ဤ ဥပမေယျကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ [ဧဝံ သမ္ပဒံပုဒ်ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏ်
 ဘာသာဋီကာ အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း အရိယူပဝါဒ-ကံ အဖွင့်၌ ရှုပါ။]

တတ္ထ၊ ထို ဥပါဒိနုက အစရှိသော ကာယတို့တွင်။ ယော စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက
 ကာယော၊ အကြင် စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယသည်။ (အတ္ထိ)၊ သော၊ ထို
 စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယသည်။ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညတ်သည်။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်
 ကား။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ၊ သော။ ဝါယောဓာတုယာ၊ နှင့်။ သဟဇာတံ၊ သော။
 ရူပကာယံ၊ ကို။ ပ။ စာလေတုံ၊ ငှာ။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဘဝိတုံ၊
 ဖြစ်ခြင်းငှာ။ သမတ္ထော၊ စွမ်းနိုင်သော။ ဧကော၊ တစ်ပါးသော။ အာကာရဝိကာယော၊
 ထူးခြားသော အမူအရာသည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ အယံ၊ ဤ ထူးခြားသော အမူအရာသည်။
 ဝိညတ္တိ နာမ၊ မည်၏။ သာ၊ ထို ဝိညတ်သည်။ အဋ္ဌရူပါနိ၊ ရှစ်ပါးသော
 ရုပ်ကလာပ်တို့သည်။ (စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနိ) ဝိယ၊ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ န
 စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ စိတ်ကြောင့်မဖြစ်။ [“ရုပ်အစစ်မဟုတ်သောကြောင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ
 မဟုတ်”ဟု ဆိုသည်။] ပန၊ ထိုသို့ပင် စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ မဟုတ်ပါသော်လည်း။
 (စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ ဟောတိ-၌ စပ်။) အနိစ္စာဒိဘောဒါနံ၊ အနိစ္စ အစရှိသော
 အပြားရှိကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ သင်္ခတတရားတို့၏။ ဧရာမရဏတ္တာ၊ ဧရာမရဏ၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ “ဧရာမရဏံ။ ပ။ သင်္ခတ”န္တိ အာဒိ၊ ဧရာမရဏံ။ ပ။ သင်္ခတ-
 အစရှိသော စကားတော်တို့ကို။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။
 စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ၊ ကုန်သော။ ရူပါနံ၊ တို့၏။ ဝိညတ္တိတာယ၊ ဝိညတ်ဟူသော

ဝိကာရ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာပိ၊ ထို ဝိညတ်သည်လည်း။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ^၁၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန် မည်တော့သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

[“ဝါယောဓာတ်၏ ဝိကာရကို အဘယ့်ကြောင့် ဝိညတ်ဟု ဆိုရသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိညာပနတ္တာ” စသည်မိန့်။]

ပန၊ ဆက်။ ဝိညာပနတ္တာ၊ သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒေသာ၊ ဤ အမူအရာ အထူးကို။ ဝိညတ္တိတိ၊ ဝိညတ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ [ဤစကား ဖြင့် “ဝိညာပေတိတိ ဝိညတ္တိ” ဟူသော ဟေတုကတ္ထုသျှာန် ဝစနတ်ကိုပြသည်။] ကိ၊ အဘယ်ကို။ ဝိညာပေတိ၊ သိစေတတ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကားအမေးတည်း။ ဧကံ၊ တစ်ပါးသော။ ကာယိကကယဏံ၊ ကာယဒွါယ၌ဖြစ်သော အမူအရာ ကြိယာကို။ (ဝိညာပေတိ၊ သိစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။) ဟိ၊ ချဲ့။ စက္ခုပထသ္မိံ၊ စက္ခုပသာဒ၏ လမ်း၌။ ဌိတော၊ တည်သူသည်။ ဟတ္ထံ ဝါ၊ လက်ကိုသော်လည်းကောင်း။ ပါဒံ ဝါ၊ ခြေကိုသော်လည်းကောင်း။ ဥက္ကိပတိ၊ မြှောက်လိုက်အံ့။ သီသံ ဝါ၊ ဦးခေါင်းကိုသော်လည်းကောင်း။ ဘမုကံ ဝါ၊ မျက်ခုံးကိုသော်လည်းကောင်း။ စာလေတိ၊ လှုပ်စေအံ့။ ဟတ္တာဒိနံ၊ လက် အစရှိသည်တို့၏။ (အာဒိဖြင့် ခြေ၊ ဦးခေါင်း၊ မျက်ခုံးတို့ကိုယူ။) အယံ အာကာရော၊ ဤ မြှောက်ခြင်း လှုပ်ခြင်းဟူသော အမူအရာသည်။ စက္ခုဝိညေယျော၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့် သိအပ်သိနိုင်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝိညတ္တိ ပန၊ ဝိညတ်ကိုကား။ န စက္ခုဝိညေယျော၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့် မသိအပ် မသိနိုင်။ မနော ဝိညေယျော ဧဝ၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့်သာ သိအပ်သိနိုင်၏။ ဟိ၊ မှန်။ စက္ခုနာ၊ စက္ခုဖြင့်။ ဟတ္ထဝိကာရာဒိဝသေန၊ လက်၏ ထူးခြားသော အမူအရာ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝိပ္ပန္နမာနံ၊ လှုပ်ရှားသော။ ဝဏ္ဏာရမ္မဏမေဝ၊ အဆင်းဟူသော အာရုံကိုသာလျှင်။ ပဿတိ၊ မြင်နိုင်၏။ ဝိညတ္တိ ပန၊ ဝိညတ်ကိုကား။ (ဇာနာတိ-၌ စပ်။) မနောဒွါရိက စိတ္တေန၊ မနော

၁။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ။ ။ ဌာနဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်၏ စိတ္တသမုဋ္ဌာန အမည်အစစ်ကို ဌာနိဖြစ်သော ဝိကာရရုပ် ဝိညတ်ပေါ်၌တင်စား၍ ဝိညတ်ကိုလည်းဌာနပစာရအားဖြင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် အမည်ရသည်ဟု ပြလိုသောကြောင့် “စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ”ဟု နာမ-ထည့်၍ ဆိုရသည်။

၂။ ကာယိကကရဏံ။ ။ “ကာယဒွါရဗ္ဗဝတ္ထံ စိတ္တကြိယံ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ကာယေ၊ ကာရဒွါရဗ္ဗ+ပဝတ္ထံ ကာယိကံ။ ကရိယတေ၊ ပြုခြင်း။ ဝါ၊ အမူအရာ။ ကရဏံ၊ အမူအရာ။ ထို အမူအရာ ဟူသည် “စိတ်၏ အလိုဆန္ဒတည်း”ဟု သိစေလို၍ “အဓိပ္ပာယ်တိအတ္ထော”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ဒွါရိက စိတ်ဖြင့်။ စိန္တေတွာ၊ ကြိ၍။ ဝါ၊ စဉ်းစား၍။ “သေ(သော)၊ ဤသူသည်။ ဣဒဉ္ဇိဒဉ္ဇ၊ ဤမည်သောအမှု ဤမည်သောအမှုကိုလည်း။ ကာရေတိ မညေ” ပြုစေလိုယောင်တကား။ ဝါ၊ ပြုစေလို၏ဟု ထင်၏။” ဣတိ၊ သို့။ ဇာနာတိ၊ သိ၏။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ အရညေ၊ တော၌။ နိဒါယသမယေ၊ နွေအခါ၌။ ဥဒကဋ္ဌာနေ၊ ရေ၏ တည်ရာအရပ်၌။ (ရေရှိရာအရပ်၌) မနုဿာ၊ လူတို့သည်။ (ဗန္ဓာပေန္တိ-၌ စပ်။) “ဣမာယ သညာယ၊ ဤ အမှတ်အသားဖြင့်။ ဣဓ၊ ဤအရပ်၌။ ဥဒကဿ၊ ရေ၏။ အတ္တိဘာဝံ၊ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ (ရိမှန်းကို။) ဇာနိဿန္တိ၊ သိနိုင်ကုန်လတ္တံ့။” ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ရက္ခဏေ၊ သစ်ပင်ခေါင်ဖျား၌။ တာလ ပဏ္ဏာဒီနိ၊ ထန်းရွက် အစရှိသော အမှတ်အသားတို့ကို။ ဗန္ဓာပေန္တိ၊ ဖွဲ့ချည်စေကြကုန်၏။ သုရာပါနဒွါရေ၊ သေရည်ဆိုင်၏ တံခါးပေါက်၌။ (အရက်ဆိုင်တံခါးပေါက်၌။) ဓမံ၊ အလံကို။ ဥဿာပေန္တိ၊ ထောင်စေကြကုန်၏။ ဝါ၊ စိုက်ထူကုန်၏။ ဝါ ပန၊ သည်သာ မကသေး။ ဥစ္စ၊ မြင့်သော။ ရက္ခံ၊ သစ်ပင်ကို။ ဝါတော၊ လေသည်။ ပဟရိတွာ၊ တိုက်ခတ်၏။ စာလေတိ၊ လှုပ်စေ၏။ အန္တော ဥဒက၊ ရေ၏အတွင်း၌။ မစ္ဆေ၊ ငါးသည်။ စလန္တေ၊ လှုပ်လတ်သော။ ဥပရိ၊ အထက်၌။ ပုဗ္ဗဠကာနိ၊ ရေပွက်ငယ်တို့သည်။ ဥဋ္ဌဟန္တိ၊ ထကုန်၏။ မဟောဃဿ၊ ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်၏။ ဂတမဂ္ဂပရိယန္တေ၊ သွားအပ်သောလမ်း၏အထက်ပိုင်းအခြား၌။ တိဏပဏ္ဏကသင်္ဃ၊ မြက် သစ်ရွက်အမှိုက်သည်။ ဥဿရိတံ၊ အထက်၌ တင်နေသည်။ ဟောတိ၊ [“ဥဿာရိတံ၊ အထက်၌ တင်နေစေအပ်သည်”ဟုလည်း ရှိ၏။]

တတ္ထ၊ ထို ဖွဲ့ချည်စေမှု စသည်ဖြစ်ရာ၌။ တာလပဏ္ဏ။ ပ။ ကသဋေ၊ ထန်းရွက်၊ အလံ၊ သစ်ခက်လှုပ်ခြင်း၊ ရေပွက်၊ မြက်၊ သစ်ရွက်၊ အမှိုက်တို့ကို။ ဒိသွာ၊ မြင်ရ၍။ စက္ခုနာ၊ စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ဝါ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့်။ အဒိန္တံ၊ မမြင်အပ်သည်။ (သမာနံပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။) ဧတ္ထ၊ ဤ ထန်းရွက် ဖွဲ့ချည်ထားရာအရပ်၌။ ဥဒကံ၊ ရေသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ရှိလတ္တံ့။ (ဧတ္ထ၊ ဤ အလံစိုက်ထားရာ

၁။ ကာရေတိ မညေ။ ။ ကာရေတိ မညေဖြင့် ထို လက်စသည်ကို လှုပ်သူသည်၏ အလိုဆန္ဒသိရပုံကိုပြ၏။ ထိုသို့ ပြသဖြင့် အလိုကိုသိခြင်း၏ အရင်းခံဖြစ်သော ဝိညာတ်ကိုလည်း သိအပ်ပြီး ဖြစ်ကြောင်းကို ဤ ကာရေတိမညေ ပါရှိဖြင့်ပင် ပြသည်။ မှန်၏-လှုပ်သောလက်၏ အဆင်းကိုမြင်သော ပထမဝိထိ၊ ထို အတိတ် အဆင်းကိုသိသော တဒနုဝတ္ထိကာ ဒုတိယဝိထိ၊ ထိုဝိထိကို အစဉ်လိုက်သော တတိယမနောဒွါရဝိထိဖြင့် ဝိညာတ်ကို သိပြီးမှ စတုတ္ထမနောဒွါရဝိထိဖြင့် အလိုကို သိရသည်။ ဝိထိဆိုရိုး ဝိညတ္တိဝိထိခန်းကိုလှုပ်ပါ။

အရပ်၌။) သုရာ၊ သေရည်သည်။ ဘဝိဿတိ၊ ရှိလတ္တံ့။ အယံ ရက္ခော၊ ဤသစ်ပင်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝါတေန၊ လေသည်။ ပဟတော၊ တိုက်ခတ်အပ်သည်။ ဘဝိဿတိ။ အန္တော ဥဒ်ကော၊ ၌။ မန္တော၊ ငါးသည်။ ဘဝိဿတိ။ ဧတ္တကံ ဌာနံ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်ကို။ အဇ္ဈောတ္တရိတွာ၊ လွှမ်းမိုး၍။ ဩယော၊ ရေအလျဉ်သည်။ ဂတော၊ သွားသည်။ ဘဝိဿတိ။” ဣတိ၊ သို့။ မနောဝိညာဏေန၊ ဖြင့်။ ဇာနာတိ၊ ယထာ၊ သိနိုင်သကဲ့သို့။ (မှန်းဆနိုင်သကဲ့သို့။) ဧဝမေဝ၊ လျှင်။ ဝိညတ္တိပိ၊ ကိုလည်း။ န စက္ခုဝိညေယျာ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့် မသိအပ် မသိနိုင်။ မနောဝိညေယျာဝ၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့်သာ သိအပ် သိနိုင်၏။ ဟိ၊ မှန်။ စက္ခုနာ၊ ဖြင့်။ ပ။ ကာရေတိ မညေ၊ ပြုစေလိုယောင် တကား။ ဝါ၊ ပြုစေလို၏ဟု ထင်၏။ ဣတိ ဇာနာတိ။

စ၊ ဆက်။ ကေဝလံ၊ ဝိညေယျအနက်မဖက် သက်သက်။ ဧသာ၊ ဤ ဝိကာရသည်။ ဝိညာပနတော (ဝ)၊ အလိုကို သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာ။ ဝိညတ္တိ နာမ၊ မည်သည်။ န၊ မဟုတ်သေး။ [အချို့စာအုပ်၌(ဝ)မပါ၊ ကေဝလံပါသောကြောင့်(ဝ)မပါခြင်းက သာ၍ကောင်းသည်။] ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဝိညေယျတောပိ၊ သိထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း။ ဝိညတ္တိယေဝနာမ၊ ဝိညတ် မည်သည်သာ။ [ဤစကားဖြင့် “ဝိညာယတိတိ ဝိညတ္တိ”ဟူသော ကမ္မသမ္ဘာန် ဝစနတ်ကိုပြသည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤဝိကာရရုပ် ဟူသော ဝိညတ်သည်။ ပရေသံ၊ သူတစ်ပါးတို့၏(စိတ်၌)။ အန္တမသော၊ အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်။ တိရစ္ဆာနာဂတာနန္တိ၊ တိရစ္ဆာန်တို့၏ စိတ်၌သော်မှလည်း။ ပါကဋ္ဌာ၊ ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ [ပါကဋ္ဌာ ဟောတိကို ဒဠိကရဏပြုသည်။] တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို အရပ်၌။ သန္နိပတိတာ၊ စုဝေးနေကုန်သော။ သောဏသင်္ဂါလကာကဂေါဏာဒယော၊ အိမ်ခွေး၊ တောခွေး၊ ကျီး၊ နွား-အစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်။ ဒဏ္ဍံ ဝါ၊ တုတ်ကိုသော်လည်းကောင်း။ လေဠံ ဝါ၊ ခဲကိုသော်လည်းကောင်း။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ ပဟရဏာကာရေ၊ ပုတ်ခတ်ခြင်း၏ အခြင်းအရာကို။ (ပုတ်ခတ်မည့် အမူအရာကို။)ဒသိတေ၊ ပြအပ်သော်။ “အယံ၊ ဤလူသည်။ နော၊ ငါတို့ကို။ ပဟရိတုကာမော၊ ပုတ်ခတ်

၁။ ဧဝမေဝ။ ပ။ ဇာနာတိ။ ။ တောထံ၌ နွေအခါဝယ် သစ်ပင်ခေါင်ဖျား၌ ဖွဲ့ထားအပ်သော ထန်းရွက်၊ အလံ-စသည်တို့သည် လွှပ်ရှားသောလက်၏ ရွပါရုံနှင့်တူ၏။ ထိုထန်းရွက်-စသည်ကို မြင်ပြီးနောက် ရေ-စသည်တို့ ရှိမှန်းကို သိရခြင်းသည် ရွပါရုံကို မြင်သောစိတ်ဖြစ်ပြီးနောက် မနောခွါရိက-စိတ်ဖြင့် ဝိညတ်ကို သိရခြင်းနှင့်တူသည်။ ဤအစဉ်သည် အကြမ်းမျှသာ။ ဤထက်ကျယ်သော စိတ်အစဉ်ကို ဋီကာအဖွင့်၌ ရွပါဦး။

ခြင်းငှာ အလိုရှိ၏။” ဣတိ၊ သို့။ ဥ တွာ၊ သိ၍။ ယေန ဝါ-တေန ဝါ၊ ဟုတ်ဟုတ်
ညားညားသော လမ်းဖြင့်မူလည်း။ (ဦးတည့်ရာ လမ်းဖြင့်မူလည်း။) ပလာယန္တိ၊
ပြေးကြကုန်၏။ ပန၊ ဆက်။ ပါကာရကုဋ္ဌာဒိအန္တရိတဿ၊ တံတိုင်း နံရံ အစရှိ
သည်တို့ ခြားကွယ်အပ်သော။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏(စိတ်၌)။ အပါကဋကောလော
ပိ၊ မထင်ရှားရာ အခါသည်လည်း။ အတ္ထိ၊ ရှိပါသေး၏။ တသ္မိံ ခဏေ၊ ထို ခြား
ကွယ်ရာ ခဏ၌။ (ဝိညတ္ထိ၊ သည်။)အပါကဋာ၊ မထင်ရှားသည်။ ကိဉ္ဇာပိဟောတိ၊
အကယ်၍မူလည်း ဖြစ်ပါစေဦးတော့။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း။ သမ္ပုဇ္ဈိ
ဘူတာနံ၊ မျက်မှောက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သူတို့၏(စိတ်၌)။ ပါကဋာတ္တာ၊ ထင်ရှားသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိညတ္ထိယေဝ နာမ၊ ဝိညတ်မည်သည်သာ။ ဟောတိ၊ ၏။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း)ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို
ဆိုဦးအံ့။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကော၊ စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ ကာယေ၊ ရုပ်
အပေါင်းသည်။ (စိတ္တဇကလာပ်ရုပ်သည်-ဟူလို) စလန္တေ၊ လှုပ်လတ်သော်။
တေသမုဋ္ဌာနိကော၊ တေသမုဋ္ဌာနိက-ကာယသည်။ (ကမ္မ၊ အာဟာရ၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနိက-
ကာယသည်။)စလတိ၊ လှုပ်သလော။ န စလတိ၊ မလှုပ်သလော။ ဣတိ၊ ဤကား
အမေးတည်း။ သောပိ၊ ထို တေသမုဋ္ဌာနိက-ကာယသည်လည်း။ တထေဝ၊ ထို
စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယ အတူသာလျှင်။ စလတိ၊ လှုပ်ရ၏။ တံဂ-တိကော(ဝ)၊
ထို စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယ၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်သာ။ တဒနုဝတ္ထိ
ကောဝ၊ ထို စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယသို့ အစဉ်လိုက်ရသည်သာ။ (တံဂတိကော-
ကို ထပ်ဖွင့်သည်။) ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

၁။ သမ္ပုဇ္ဈိဘူတာနံ။ ပ။ နာမ ဟောတိ။ ။ သမ္ပုဇ္ဈိဘူတ ဖြစ်သူတို့၏စိတ်၌ ထင်ရှားသည်
ဟု ဆိုသဖြင့် ဝိညတ္ထိဟူသော နာမည်သည် အန္တက္ခနာမည် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြီးစေ၏။ မှန်၏-
“ဝိညာဓတိတိ ဝိညတ္ထိ”ဟု ဟောတုကတ္တုသင်္ဂ ဖြုလျှင် သမ္ပုဇ္ဈိဘူတ ဖြစ်သူတို့ကိုသာ မိမိ၏
အလိုကို သိစေနိုင်၏။ “ဝိညာဓတိတိ ဝိညတ္ထိ”ဟု ကမ္မသင်္ဂဗြုလျှင်လည်း သမ္ပုဇ္ဈိဘူတ ဖြစ်သူ
တို့သည်သာ သိအပ်ဟူသော အနက်ကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သဘာဝဘူတံ တံ ဒွိဓာ
ဝိညတ္ထိဘာဝံ သာဓေတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

၂။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကော ပန ကာယေ။ ။ ရှေး၌ “တတ္ထ ယာ ပထဝီဓာတု။ ပ။ သာအတ္တနာ
သဟဓာတံ ရူပကာယံ သန္တ ဗ္ဗေတိ သန္တာရေတိ ဓာလေတိ အဘိက္ခမာပေတိပဋိက္ခမာပေတိ”ဟု
စိတ္တဓဝါယောဓာတ်က ဤ ရူပကာယကို လှုပ်စေပုံကို ပြခဲ့၏။ ထိုလှုပ်စေခြင်းနှင့် စပ်၍
တေသမုဋ္ဌာနိက-ကာယ လှုပ်-မလှုပ်ကို စောဒနာလိုသောကြောင့် “စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကော ပန
ကာယေ” အစရှိသောစကားကို မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် ပနသည် ပြတ်ပြီးကို ပြန်၍ဆက်သော
ဝါကျာရမ္မဇာတက-သာမက၊ ပုစ္ဆာဇာတကလည်း ဖြစ်နိုင်၏။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင်ထင်အောင်ပြအံ့။ ဥဒကေ၊ ရေသည်။ ဂစ္ဆန္တေ၊ သွားလတ်သော်။ ဥဒကေ၊ ဌံ။ ပတိဘာနိ၊ ကျကုန်သော။ သုက္ခဒဏ္ဍကံ၊ တိဏပဏ္ဍာဒိနိပိ၊ ခြောက်သောတုတ်ကလေး၊ ခြောက်သောမြက်၊ ခြောက်သောသစ်ရွက် အစရှိသော အရာဝတ္ထုတို့သည်လည်း။ ဥဒကဂတိကာနေဝ၊ ရေ၏ဖြစ်ခြင်းနှင့် တူသော ဖြစ်ခြင်း ရှိကုန်သည်သာ။ ဝါ၊ ရေနင့် အလားတူကုန်သည်သာ။ ဘဝန္တိ ယထာ၊ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ တသ္မိ၊ ထိုရေသည်။ ဂစ္ဆန္တေ၊ သွားလတ်သော်။ ဂစ္ဆန္တိ ယထာ၊ သွားရကုန် သကဲ့သို့။ တိဋ္ဌန္တေ၊ ရပ်လတ်သော်။ တိဋ္ဌန္တိ ယထာ၊ ရပ်ရကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ သမ္ပဒံ၊ ဤသို့ မဇ္ဈတိမယွင်း ပြီးစီးခြင်းရှိသော။ ဣဒံ၊ ဤ ဥပမေယျကို ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [စိတ္တသမုဋ္ဌာနေသုံ ပန အဋ္ဌသုရူပေသု။ ပ။ ဣဒံ၊ ကာယကမ္မဒွါရံ နာမ၊ ဟူသော စကားကို အကျယ်ပြလာခဲ့ရာ ယခုအခါ နိဂုံး အုပ်လိုသောကြောင့် ဧဝမေသာ စသည်မိန့်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနေသု၊ ကုန်သော။ ရူပေသု၊ တို့တွင်။ ဧသာ ဝိညတ္တိ၊ ဤဝိညတ်သည်။ ကာယကမ္မဒွါရံနာမ၊ မည်၏။ ဣဒံ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ [ဝိညတ်၏ ကာယကမ္မဒွါရ အမည်ရပ်ကို နောက်၌လည်း ပြဦးလတ္တံ့။]

ပန၊ ဆက်။ "တသ္မိ" ဒွါရေ၊ ထို ကာယကမ္မဒွါရ၌။ သိဒ္ဓ္ဌာ၊ ထင်ရှားသော။ ယာ စေတနာ၊ အကြင် စေတနာသည်။ (အတ္ထိ။) ယာယ၊ အကြင် စေတနာဖြင့်။ ပါဏံ၊ သတ္တဝါကို။ ဟနတိ၊ သတ်၏။ အဒိန္နံ၊ မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို။ အာဒိယတိ၊ ယူ၏။ မိစ္ဆာစာရံ၊ ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော အကျင့်ကို။ (ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကို။) စရတိ၊ ကျင့်၏။ ပါဏာတိပါတာဒိဟိ၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ဒုစရိုက်တို့ မှ။ ဝိရမတိ၊ ရှောင်ကြဉ်၏။ ဣဒံ၊ ဤစေတနာသည်။ ကာယကမ္မံ နာမ၊ မည်၏။ ဧဝံ၊ သို့။ ပရဝါဒိမိ၊ ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ (ထိုစကားကို ပြောဆိုရာပရိသတ်၌ ပရဝါဒိပါလျှင်။) ကာယော၊ လှုပ်ရှားစေတတ်သော ကာယသည်။ ဒွါရံ၊ ဒွါရမည်၏။ တမိ ဒွါရေ၊ ထို ကာယကမ္မဒွါရ၌။ သိဒ္ဓ္ဌာ၊ ထင်ရှားသော။

၁။ တသ္မိ ဒွါရေ သိဒ္ဓ္ဌာ။ ။ လက်လှုပ် ခြေလှုပ်စသော အမှုအရာကို ပြီးစေနိုင်သော ကာယဝိညတ် (ကာယဒွါယ) ပါမှ ကာယကံဟူသော စေတနာ၏ (ဖြစ်နေပုံ)ကို သူတစ်ပါး။ တို့ သိနိုင်၏။ ထို ကာယဒွါယကြောင့်ပင် စေတနာသည် ကာယကံဟူသော နာမည်ကို ရ၏။ ထို့ကြောင့် "တသ္မိ ဒွါရေ သိဒ္ဓ္ဌာ-ထို ကာယဒွါယ၌ ထင်ရှားသောစေတနာ"ဟု ဆိုသည်။ [ဋီကာ၌ "ပါကိသဘာဝဝေသန သိဒ္ဓ္ဌာ"ဟု ဖွင့်သောကြောင့် သိဒ္ဓ္ဌာ၏ နိပ္ပန္န-ပြီးစီးခြင်းအနက်၊ နိစ္စအနက်တို့ကို မယူဘဲ ပါကိသဘာဝကို ယူသည်။]

စေတနာ၊ သည်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံ ဖြစ်သော။ ကုသလံ ဝါ၊ ကုသိုလ်သည် သော်လည်းကောင်း။ အကုသလံ ဝါ၊ အကုသိုလ်သည် သော်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ထဗေတမ္ပံ၊ တန့်ထားရာ၏။ ပရဝါဒီမ္ပိ၊ သည်။ အသတိ ပန၊ မရှိသော်ကား။ အဗျာကကံ ဝါ၊ အဗျာကတ-သည် သော်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ တိကံ၊ ကုသလတိတ်ကို။ ပူရေ တွာဝ၊ ပြည့်စေပြီး၍သာလျှင်။ ထပေတမ္ပံ၊ တန့်ထားရာ၏။

တတ္ထ၊ ထိုဒွါရ ကမ္မတို့တွင်။ (ဒွါရေ ကမ္မံ-တို့၌ စပ်။)နဂရဒွါရံ၊ မြို့တံခါးပေါက်သည်။ ကတဋ္ဌာနေယေဝ၊ ပြုအပ်ရာ အရပ်၌သာ။ (တံခါးပေါက် ဖောက်ထားအပ်ရာ အရပ်၌သာ။) တိဋ္ဌတိ ယထာ၊ တည်သကဲ့သို့။ အင်္ဂုလမတ္တမ္ပိ၊ လက်တစ်သစ်မျှလည်း။ အပရာပရံ၊ ထိုထို ဤဤ အရပ်သို့။ န သင်္ကမတိယထာ၊ မပြောင်းရွှေ့သကဲ့သို့။ ပန၊ ကား။ တေန တေန ဒွါရေန၊ ထိုထို တံခါးပေါက်ဖြင့်။ မဟာဇနော၊ များစွာသော လူအပေါင်းသည်။ သဉ္စရတိယထာ၊ လှည့်လည်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာလျှင်။ ဒွါရေ၊ ဒွါရတစ်ခု၌။ ဒွါရံ၊ ဒွါရတစ်ခုသည်။ န

၁။ ကုသလံ ဝါ အကုသလံ ဝါတိ ထပေတမ္ပံ။ ။ ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်သည် အကျိုးပေးနိုင်သော သဝိပါက စေတနာကိုသာ “ကံ”ဟု အယူရှိ၏။ အကျိုးမပေးနိုင်သော အဗျာကတ ကြိယာ စေတနာကိုကား ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ-ဟု နာမည်မပေးလို။ ထို့ကြောင့် ထို ပရိသတ်၌ ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ် ပါနေလျှင် “ကာယကမ္မံ ကုသလံ ဝါ အကုသလံ ဝါ” (ကာယကံ ကုသိုလ်သော်လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်သော်လည်းကောင်း) ဟောတိ”ဟု ဆို၍ ရပ်ထားလိုက်ပါ။ ရှေ့တိုး၍ “အဗျာကကံ ဝါ”ဟု ထည့်လျှင် ပရဝါဒီက ကန့်ကွက်လိမ့်မည်-ဟူလို။

၂။ အဗျာကကံ ဝါတိ ထပေတမ္ပံ။ ။ သကဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား အကျိုးပေးသည်ဖြစ်စေ မပေးသည်ဖြစ်စေ ကာယဝိညာတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်လျှင် ကာယကံ မည်တော့၏။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မဟာကြိယာစိတ်များလည်း ဝိညာတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ဝိညာတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်လျှင် ကာယကံအမည်လည်း ရတော့သည်သာ။ ထို့ကြောင့် “နာမည်တပ်ရာ၌ အကျိုးပေးခြင်း၊ မပေးခြင်းမှာ လိုရင်းမဟုတ်”ဟု ယူဆကြသည်။ ထို့ကြောင့်ကုသလံ ဝါ အကုသလံ ဝါ အပြင် “အဗျာကကံ ဝါ”ထည့်၍ ကုသလတိတ်ကို ပြည့်ပါစေ-ဟူလို။

၃။ ဒွါရေ ဒွါရံ န သဉ္စရတိ။ ။ မြို့အရှေ့မျက်နှာ၌ ဖောက်ထားအပ်သော မြို့တံခါး ပေါက်သည် အနောက်ဘက် တံခါးပေါက်အဖြစ် စသည်ဖြင့် မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ကာယဒွါရ၌ ဝစီဒွါရ မနောဒွါရ၏ အဖြစ်ဖြင့် မဖြစ်နိုင်ခြင်း စသည်ကို “ဒွါရေ ဒွါရံန သဉ္စရတိ”ဟု ဆိုသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-ကာယဒွါရက ဝစီဒွါရ မနောဒွါရအဖြစ်ဖြင့် မဖြစ်နိုင်၊ ဝစီဒွါရ စသည်ကလည်း ကာယဒွါရ မနောဒွါရ အဖြစ်ဖြင့် မဖြစ်နိုင်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုလိုသည်။

သဉ္ဇရတိ၊ မလှည့်လည်။ (မဖြစ်-ဟူလို)။ ၁ ကမ္မံ ပန၊ ကံသည်ကား။ တသ္မိံ ဒွါရေ၊ ထိုထို ဒွါရ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇနတော၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ စရတိ၊ လှည့်လည်၏။ တေနိ၊ ကြောင့်။ ပေါရာဏာ၊ ရှေးဆရာတို့သည်။ ၂ ဒွါရေ၊ ပ။ ဝဝတ္ထိတာ”တိ၊ ဟူ၍။ အာဟု၊ ဆိုကြကုန်ပြီ။

[ကမ္မာနိ၊ ကံတို့သည်။ ဒွါရေ၊ ရိုးရာဒွါရမှ တစ်ပါးသော ဒွါရ၌။ သဉ္ဇရန္တိ၊ လှည့်လည်ကြ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဒွါရာ၊ ဒွါရတို့သည်။ န ဒွါရစာရိနော၊ ဒွါရတစ်ပါး၌ မလှည့်လည်နိုင်ကုန်။ (ဒွါရတစ်ပါး၏ အဖြစ်ဖြင့် မဖြစ်နိုင်ကြကုန်။) ၃ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဒွါရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ကမ္မာနိ၊ တို့ကို။ အညမညံ၊ ချင်း။ ဝဝတ္ထိတာ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်အပ်ကုန် ပြီ။]

၁။ ကမ္မံ ပန။ ပ။ စရတိ။ ။ လူတစ်ယောက်သည် အရှေ့တံခါးပေါက်၌လည်း သွားလာနိုင်၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်တံခါးပေါက်တို့၌လည်း သွားလာနိုင်သကဲ့သို့ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ပါဏာတိပါတ ကာယကံသည် ဝစီဒွါရ၌လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အခြားဒွါရ၌လည်း ကံ၏ဖြစ်နိုင်ခြင်းကို “ကမ္မံ ပန။ ပ။ စရတိ”ဟု ဆိုသည်။

၂။ ဒွါရေ၊ ဒွါရစာရိနော ။ ။ ဤ ၂-ပါးတွင် “ဒွါရေ စရန္တိ ကမ္မာနိ”သည် “ကမ္မံ ပန။ ပ။ စရတိ”၏ သာဓကတည်း။ “န ဒွါရာ ဒွါရစာရိနော”သည် “ဒွါရေ ဒွါရံ န သဉ္ဇရတိ”၏ သာဓကတည်း။ ဤသို့ အစဉ်အတိုင်းမဟုတ်ဘဲ သာချနှင့် သာဓကတို့ နောက်ပြန်ယူရ ပုံကို သတိပြုပါ။ [ဒွါရန္တရစရဏံ၊ ဒွါရန္တရုပ္ပတ္တိ၊... ဒွါရေ ဒွါရာနိ န စရန္တိတိ-ဒွါရန္တရဏာဝေန န ပဝတ္တန္တိ၊ ဒွါရန္တရံ ဝါ န သကံမန္တိ။ -အနု။ ဤအဖွင့်များကိုထောက်၍ စရဓာတ်၏ ပဝတ္တန အနက် သကံမအနက်များကို ယူနိုင်ကြောင်းသိပါ။]

၃။ တသ္မာ။ ပ။ ဝဝတ္ထိတာ။ ။ ဒွါရက ဒွါရတစ်ပါးအဖြစ်သို့ မပြောင်းဘဲ၊ ခိုင်မြဲသောကြောင့် ထို မြဲသော ဒွါရတို့ဖြင့် ကံကို သတ်မှတ်လျက်-နာမည်တပ်ရသည်။ ပါဏာတိပါတ-ကံကို တစ်ရံတစ်ခါ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍ “ကာယကံ”ဟု နာမည်တပ်ရသည်။ မုသာဝါဒ-ကံကိုလည်း တစ်ရံတစ်ခါ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်စေကာမူ ဝစီဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍ “ဝစီကံ”ဟု နာမည်တပ်ရသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။ [အခြားနာမည်နှင့် မရေးရာအောင် ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထားခြင်းကို “ဝဝတ္ထိတ”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “အညမညံ ဝဝတ္ထိတာတိစ အညမညံ ဝိသေသိတာတိအတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်စွာ ဖွင့်သည်။ သဒ္ဒတ္ထမှာ “ဝိ-အခြား နာမည်တို့မှ သီးခြား+အဝ-ပိုင်းခြား သတ်မှတ်၍+ထိတာ (ထာဝိတာ) -တည်စေအပ်ကုန်”ဟု ဖြစ်၏။]

၄။ အညမညံ။ ။ ရှေးဦးစွာ ဒွါရဖြင့် ကံကို သတ်မှတ်၍ ထို့နောက် ထိုကံဖြင့် ဒွါရကို သတ်မှတ်ရခြင်းကို “အညမညံ ဝဝတ္ထိတ=အပြန်အလှန် သတ်မှတ်ခြင်း”ဟု ဆိုသည်။ ဥပမာ -ပါဏာတိပါတကို ကာယဝိညတိဟူသော ဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍ “ကာယကံ”ဟု ရှေးဦးစွာ

[အညမည် ဝဝတ္ထိတ-ဖြစ်ပုံကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ” စသည် မိန့်။] တတ္ထ၊ ထို ဒွါရကမ္မတို့တွင်။ ကမ္မနာပိ၊ ကံဖြင့်လည်း။ ဒွါရံ၊ ဒွါရသည်။ နာမံ၊ အမည်ကို၊ လဘတိ၊ ရ၏။ ဒွါရေနာပိ၊ ဖြင့်လည်း။ ကမ္မံ၊ သည်။ (နာမံ လဘတိ။)ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင် ပြဦးအံ့။ ဝိညဏာဒိနံ၊ ဝိညာဉ်အစ ရှိသည်တို့၏။ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနာနိ၊ ဖြစ်ရာဋ္ဌာနတို့သည်။ ဝိညဏဒွါရံ၊ ဝိညဏဒွါရ။ ပ။ သံဝရဒွါရံ၊ သံဝရဒွါရ။ ဣတိ၊ သို့။ နာမံ၊ ကို။ လဘန္တိယထာ၊ ကဲ့သို့။ [ဝိညဏ ဒွါရ-စသည်ကို ကမ္မကထာ အဆုံး၌ ပြလတ္တံ့။] ဧဝံ၊ တူ။ ကာယကမ္မဿ၊ ကာယကံ၏။ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနံ၊ ဖြစ်ရာဋ္ဌာနသည်။ “ကာယကမ္မဒွါရန္တိ” နာမံ၊ ကာယ ကမ္မဒွါရဟူသော အမည်ကို။ လဘတိ၊ ၏။ ဝစိမနောကမ္မဒွါရေသုပိ၊ ဝစိကမ္မဒွါရ မနောကမ္မဒွါရတို့၌လည်း။ ဧသေဝနယော၊ တည်း။

ပန၊ ကား။ (ကံဖြင့် ဒွါရအမည်ရပုံမှတစ်ပါး ဒွါရဖြင့် ကံအမည်ရပုံကား။) တသ္မိံ တသ္မိံ ရက္ခေ၊ တိုထို သစ်ပင်၌။ အဓိဝတ္တာ၊ စိုးအုပ်၍ နေသော။ ဒေဝတာ၊ နတ်သည်။ (နာမံ လဘတိ-၌ စပ်။) သိဗ္ဗလိဒေဝတာ၊ လက်ပံပင်နတ်။ ပလာသ ဒေဝတာ၊ ပေါက်ပင် နတ်။ ပုစိမန္တဒေဝတာ၊ ဂုဗာပင်နတ်။ ဖန္ဒ နဒေဝတာ၊ ကြို့ ပင်နတ်။ ဣတိ၊ သို့။ တေန တေန ရက္ခေန၊ ထိုထို သစ်ပင်ဖြင့်။ နာမံ၊ ကို။ လဘတိ ယထာ၊ ရသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ သာလျှင်။ ကာယဒွါရေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်။

နာမည်တပ်ပြီးလျှင် ထိုကာယကံ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ထို ကာယဝိညာတ်ကိုပင် ကာယကံဖြင့် သတ်မှတ်၍ “ကာယကမ္မဒွါရ”ဟု နာမည်တပ်ရခြင်းမျိုးတည်း။ ဤသို့ အပြန် အလှန် သတ်မှတ်ပုံကို “ယသ္မိံ သမယေ။ ပ။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ၊ တသ္မိံ သမယေ”တုန်းကလည်း အဋ္ဌကထာဆရာ ပြခဲ့ပြီ။ ယသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ-၌ သမယဖြင့် စိတ်ကိုသတ်မှတ်၍ “တသ္မိံ သမယေ၊ ထိုစိတ်ဖြစ်ရာအခါ၌”ဟု စိတ်ဖြင့် သမယကို ပြန်၍ သတ်မှတ်သည်။

၁။ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနံ ။ စက္ခုဝိညာဉ်၏တည်ရာ စက္ခုပသာဒကို “စက္ခုဒွါရ”ဟု ခေါ်ရာ၌ (လူသည် ထိုင်ခုံပေါ်၌ တည်နေသကဲ့သို့) စက္ခုဝိညာဉ်သည် စက္ခုပသာဒအပေါ်၌ တကယ်တည် နေသည်မဟုတ်ပါ။ စက္ခုပသာဒမရှိလျှင် စက္ခုဝိညာဉ် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်သာ “စက္ခုဝိညာဉ် ၏ တည်ရာ မှီရာ”ဟု ဆိုရသည်။ ထို့အတူ ကာယဝိညာတ်မပါလျှင် ကာယကံမဖြစ်သေး။ ကာယဝိညာတ်ပါမှ ကာယကံ ဖြစ်သောကြောင့် ကာယဝိညာတ်ကိုလည်း “ကာယကံ၏ ဖြစ်ရာဋ္ဌာန”ဟု ခေါ်ရပါသည်။ [ထိုသို့ ကာယကမ္မ၏ ဖြစ်ရာဋ္ဌာနကိုပင် ကာယကံဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဒွါရလည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ကာယကမ္မဒွါရ”ဟု ခေါ်ရသည်။]

အမှာ ။ ။ ဋီကာ၌ကား “ကမ္မဿ ဝိသေသိကာ ဝိညတ္တိ”စသည်ဖြင့် ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာန အဖြစ်ဖြင့် ဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကို ပွင့်လေ၏။ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။

ကတံ၊ ပြုအပ်သော။ ကမ္မဗ္ဗိ၊ သည်လည်း။ ကာယကမ္မံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွါရေန နာမံ လဘတိ။ ဝစီကမ္မ မနောကမ္မေသုပိ၊ တို့၌လည်း။ ဧသေဝနယော။ [ဤတိုင်အောင် အညမည် ဝဝတ္ထိတ အကျယ်တည်း။]

[ယခုအခါ ကာယနှင့် ကမ္မကို ခွဲခြားပြလို၍ တတ္ထ-စသည်မိန့်။]

တတ္ထ၊ ထို ကာယနှင့် ကမ္မတို့တွင်။ ကာယော၊ ကာယဟူသည်။ အညော၊ ကမ္မမှ တစ်မျိုးတခြားတည်း။ ကမ္မံ၊ ကံဟူသည်။ အညံ ကာယမှတစ်မျိုး တခြားတည်း။ ပန၊ ထိုသို့ တစ်မျိုးစီ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ကာယေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်။ ကတုတ္တာ၊ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တံ၊ ထိုကံကို။ “ကာယကမ္မ” နှို၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ တေန၊ ကြောင့် အဋ္ဌကထာစရိယာ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။ -ကာယေန။ ပ။ ဝ ဝတ္ထိတာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဆိုကြကုန်ပြီ။

[ကာယေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်။ ကမ္မံ၊ ကံကို။ စေ ကတံ၊ အကယ်၍ ပြုအပ်သည်ဖြစ်အံ့။ (ဧဝံ သတိ။) ကာယကမ္မနှို၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ကာယော၊ ကာယဝိညတ်ဟူသော ကာယကိုလည်းကောင်း။ က္ခာယကမ္မဉ္စ၊ စေတနာဟူသော ကာယကံကို လည်းကောင်း။ အညမည်၊ အချင်းချင်း။ ဝ ဝတ္ထိတာ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်အပ်ကုန်ပြီ။ သူစီယာ၊ အပ်ဖြင့်။ ကမ္မံ၊ အမှုကို။ စေ ကတံ၊ (ဧဝံ သတိ။) သူစီကမ္မနှို၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ အပ်ချုပ်မှုဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ ပ။ ဝါသီယာ၊ ဓားဖြင့်။ (ရှေးက ပဲခွပ်ဟု ပေးသည်။) ကမ္မံ၊ အလုပ်ကို။ စေ ကတံ။ ပ။ ဝ ဝတ္ထိတာ။... ပုရိသေန၊ သည်။ ကမ္မံ၊ ကို။ စေကတံ။ ပ။ ဝ ဝတ္ထိတာ။ ဧဝမေဝံ၊ ဤအတူ။ ကာယေန၊ ဖြင့်။ ပ။ ဝ ဝတ္ထိတာ၊ ကုန်ပြီ။]

ဧဝံ သန္တေ၊ ဤသို့ ဖြစ်လတ်သော်။ (ကံတို့၏ ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်း၊ အချင်းချင်းလည်း နာမည်တပ်၍ သတ်မှတ်ခြင်း ဖြစ်လတ်သော-ဟူလို။) ဒွါရဝဝတ္ထာနံ၊ ဒွါရကို ကံဖြင့်ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းသည်။ နေဝ ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ကမ္မဝဝတ္ထာနံ၊ ကံကိုဒွါရဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်

၁။ ဧဝံ သန္တေ။ ပ။ န ကမ္မဝဝတ္ထာနံ။ “ဒွါရေ စရန္တိ ကမ္မာနိ” နှင့် စပ်၍ စောဒနာဗ္ဗယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဧဝံ သန္တေ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤသို့ ကံတို့၏ ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်း၊ အချင်းချင်းလည်း နာမည်တပ်၍ သတ်မှတ်ခြင်း ဖြစ်လတ်သော ဒွါရကို ကံဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းလည်း မသင့်။ ကံကိုလည်း ဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းလည်းမသင့်-ဟူလို။ [ဧဝံ သန္တေ တိ-ကမ္မာနံ ဒွါရစရဏေ အညမညေန ဝ ဝတ္ထာနေ သတိ။ -ဋီကာ။] ဤဋီကာ၌လည်း “ဒွါရေ စရန္တိ ကမ္မာနိ၊ အညမည် ဝ ဝတ္ထိတာ” ဟူသော လွန်ခဲ့ပြီး စကားကို ချုံး၍ ဧဝံ သန္တေ၏ အစွဲကို ဖွင့်သည်။ ကတံ စသည်ကား ထိုစောဒနာကို အကျယ်ပြသော စကားတည်း။ ဝ ဝတ္ထာနံ

ခြင်းသည်။ န ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ကထံ၊ အဘယ်သို့ မသင့်သနည်း။ ဟိ၊ အဖြေကား။ (တနည်း) ဟိ၊ အကျယ်ကို ဆိုဦးအံ့။ ကာယဝိညတ္တိယံ၊ ကာယဝိညတ်၌။ (ကာယဒွါရ၌။) “ဒွါရေ စရန္တိ ကမ္မနီတိ၊ ဟူ၍ ဝစနတော၊ မိန့်ဆိုခြင်းကြောင့်။ ဝစီကမ္မဗ္ဗိ၊ သည်လည်း။ ပဝတတ္တိ၊ ဖြစ်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ကာယဒွါရ၌လည်း ဝစီကံ၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) အဿ၊ ၊ ထို ကာယဝိညတ်၏။ “ကာယကမ္မဒွါရ”န္တိ ဟူ၍။ ဝဝတ္တာနံ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းသည်။ (ဒွါရကို ကံဖြင့် သတ်မှတ်၍ နာမည်တပ်ခြင်းသည်။) န ‘ယုတ္တံ၊ မသင့်။ ကာယကမ္မဗ္ဗံ၊ သည်လည်း။ ဝစီဝိညတ္တိယကမ္မိ၊ ဝစီဝိညတ်၌လည်း။ (ဝစီဒွါရ၌လည်း။) ပဝတ္တတိ၊ ၏။ တေန၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ကာယကံ၏ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) အဿ၊ ထို ကာယကံ၏။ “ကာယကမ္မ”န္တိ၊ ဟူ၍။ ဝဝတ္တာနံ၊ န ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ နော န ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်မဟုတ်သင့်သည်သာ။ [ကာယကမ္မဒွါရန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝဝတ္တာနံ၊ သည်လည်းကောင်း။ ကာယကမ္မန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝဝတ္တာနံ၊ သည်လည်းကောင်း။ နော န ယုဇ္ဇတိ။ ဤသို့လည်း ထည့်၍ပေးနိုင်သည်။] တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ကာယကမ္မန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝဝတ္တာနံ၊ သည်လည်းကောင်း။ ပ။ နော န ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်မဟုတ် သင့်သနည်း။) ယေဘုယျေန၊ အားဖြင့်။ ဝုတ္တိတာယ စေဝ၊ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ တဗ္ဗဟုလ္လဝုတ္တိတာယ စ၊ ထို၌ များသောဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ (နော န ယုဇ္ဇတိ။)

[ထို အကျဉ်းအဖြေကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ကာယကမ္မမေဝ ဟိ” စသည်မိန့်။]

ဟိ၊ ချဲ့။ ကာယကမ္မမေဝ၊ သည်သာ။ ယေဘုယျေန၊ ပ။ ပဝတ္တတိ။ ဣတရာနိ။ ကာယကံမှ တစ်ပါးသော ဝစီကံ မနောက်တို့သည်။ (ကာယဝိညတ္တိယံ၊ ၌။ ယေဘုယျေန၊ ဖြင့်။) န (ပဝတ္တန္တိ)၊ မဖြစ်ကုန်။ ကာယကမ္မဿ၊ ၏။ ယေဘုယျေန၊ ဖြင့်။ တသ္မာ ပဝတ္တိတော၊ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ တဿ၊ ထို ကာယ

န ယုဇ္ဇတိ-တိုင်အောင် ထိုအကျယ်ကိုသိပါ။ [ယေဘုယျနည်း၊ တဗ္ဗဟုလနည်းတို့၏ သဘောကိုနည်း ၄၀-၌ ကြည့်ပါ။]

၁။ တသ္မာ ကာယ။ ပ။ သိန္ဓော။ ။ ကာယဝိညတ်ဟူသော ကာယဒွါရ၌ ပါကတိ ပါတ-စသော ဒုစရိုက် ၃-ပါးသာ အဖြစ်များ၏။ မုသာဝါဒ-စသော ဝစီဒုစရိုက်တို့ကား (တစ်ရံတစ်ခါမှသာ ဖြစ်သောကြောင့်) အဖြစ်မများချေ။ ထိုသို့ အဖြစ်များရာလိုက်၍ ယေဘုယျဝုတ္တိနည်းအားဖြင့် “ကာယကမ္မဒွါရ (ကာယကံ၏ ဖြစ်ရာဒွါရ)”ဟု နာမည်သာ လောကထုံးစံအတိုင်း

ဝိညတ်၏။ ကာယကမ္မဒါရတာဝေါ၊ ကာယကမ္မဒါရ၏ အဖြစ်သည်။ သိဒ္ဓော၊ ပြီး၏။ (ကိမိဝ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ဘြာဟ္မဏ။ ပ။ ဝနာဒိနံ၊ ပုဏ္ဏားရွာ၊ သရက် ဥယျာဉ်၊ ကံကော်တော အစရှိသည်တို့၏။ ဗြာဟ္မဏဂါမာဒိဘာဝေါ၊ ဗြာဟ္မဏ ဂါမ-အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ဗြာဟ္မဏဂါမ-အစရှိသောအမည်သည်။ သိဒ္ဓော ဝိယ၊ ပြီးသကဲ့သို့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝါ၊ ဤနည်းအားဖြင့်။ ဒွါရဝ ဝတ္ထာနံ၊ ဒွါရကို ကံဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းသည်။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။

ပန၊ ကား။ (ဒွါရဖြင့် နာမည်တပ်ပုံမှတစ်ပါး ကံဖြင့် နာမည်တပ်ပုံကား။) ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ကာယဒွါရမှ ယေဝ၊ ဌိသာ။ ဗဟုလံ၊ များစွာ။ ပဝတ္တတိ။ အပွဲ၊ အနည်းငယ်။ ဝစီဒွါရေ၊ ဌံ။ (ပဝတ္တတိ။) [မနောဒွါရဌိကား ကယကံ၏ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့် မပြတော့။] ကာယဒွါရေ၊ ဌံ။ ဗဟုလံ၊ များစွာ။ တသ္မာ ပဝတ္တိတော၊ ကြောင့်။ ဧတဿ၊ ဤ ကာယကံ၏။ ကာယကမ္မဘာဝေါ၊ ကာယကံ ၏ အဖြစ်သည်။ သိဒ္ဓေါ၊ ၏။ (ကိမိဝ။) ဝနစရက။ ပ။ ဂေါစရာနံ၊ တော၌ လှည့်လည်တတ်သော မုဆိုး၊ ထုလွှဲကုမာရိကာ ဟူသော ကျက်စားရာရှိသူ အစ ရှိသည်တို့၏။ ဝနစရကာဒိဘာဝေါ၊ ဝနစရက-အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ဝနစရက-အစရှိသော အမည်သည်။ သိဒ္ဓေါဝိယ။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝါ၊ ဖြင့်။ ကမ္မဝ ဝတ္ထာနံ၊ ယုဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤကား အပြီးတည်း။ ကာယကမ္မဒါရ ကတာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

ပြီးစီးရသည်။ ဤသို့ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ပြီးစီးရသောကြောင့် “ဒွါရဝ ဝတ္ထာနံ ယုဇ္ဇတိ- အဖြစ်များသောကံဖြင့် ဒွါရကို နာမည်သတ်မှတ်ခြင်းသည် လောက ယုတ္တိရှိပါသည်” ဟူလို။

၁။ ဗြာဟ္မဏ။ ပ။ ဝိယ။ ။ ပုဏ္ဏားများနေရာရွာ၌ အခြားလူမျိုးတွေ နည်းနည်းပါးပါး နေကြသော်လည်း များရာလိုက်၍ “ဗြာဟ္မဏဂါမ(ပုဏ္ဏားရွာ)” ဟု နာမည်တပ်ရခြင်း၊ သရက်အများ ပေါက်ရာ ဥယျာဉ်၌ အခြားသစ်ပင်အနည်းငယ်ရှိသော်လည်း “အမ္မဝန(သရက်ဥယျာဉ်)” ဟု အမည်တပ်ရခြင်း၊ ကံကော်(ဂန့်ဂေါ)ပင် အများပေါက်ရာ ဥယျာဉ်ကိုလည်း နာဂဝန(ကံကော်ဥယျာဉ်) ဟု နာမည်တပ်ရခြင်းမျိုး၌ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် နာမည် ပြီးစီးရသကဲ့သို့တည်း။

၂။ ကာယကမ္မံ ပန။ ။ ဒွါရဖြင့် ကံကို နာမည်တပ်၍ သတ်မှတ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ကာယကမ္မံ ပန” စသည်မိန့်၍ “ဝနေ၊ တော၌+စရတိ၊ လှည့်လည် နေတတ်၏” ဟူသော ဝိဂြိဟ်အရ “ဝနစရက” အမည်ရသော မုဆိုးသည် ရွာ၌ လှည့်လည်ပါးသေး၏။ သို့သော် တော၌ လှည့်လည်ခြင်းက များသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလနည်းအားဖြင့် “ဝနစရက” ဟု နာမည်တပ်ရသကဲ့သို့

ဝစီကမ္မဒွါရအပ္ပင်

ပန၊ ကား။ (ကာယကမ္မဒွါရကထာမှတစ်ပါး ဝစီကမ္မဒွါရကထာကား။) ဝစီကမ္မဒွါရကထာယံ၊ ဌံ။ ဝါစာ နာမ၊ ဝါစာ မည်သည်။ (ဝစီကမ္မဒွါရ ဝစီမည်သည်- ဟူလို။) စေတနာဝိရတိသဒ္ဓဝသေန၊ စေတနာဝါစာ၊ ဝိရတိဝါစာ၊ သဒ္ဓဝါစာတို့၏ အပြား အားဖြင့်။ တိဝိဓော၊ ၃-ပါး အပြားရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထို ၃-ပါးသော ဝါစာတို့တွင်။ စတူဟိ။ ပ။ ဝိညုနန္တိ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ (အာဂတာ၊ လာသော။) အယံ၊ ဤ ဝါစာသည်။ စေတနာဝါစာနာမ၊ စေတနာဝါစာ မည်၏။ [ဘိက္ခဝေ၊ ဝံ။] “စတူဟိ၊ ကုန်သော။ အင်္ဂေဟိ၊ တို့နှင့်။ သမန္နာဂတာ (သမန္နာဂတာ)၊ ပြည့်စုံ သော။ ဝါစာ၊ စကားသည်။ သုဘာသိတာ၊ ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကား သည်။ ဟောတိ၊ ဒုတ္တာသိတာ၊ မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ နော ဟောတိ၊ မဟုတ်။ အနုပဇ္ဇာ စ၊ အပြစ်မရှိသည် လည်းကောင်း။ ဝိညုနန္တိ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ အနုပဇ္ဇာ စ၊ (အနုပဇ္ဇာ စ)၊ မစွပ်စွဲထိုက်သည်လည်း ကောင်း။ ဟောတိ။” [ယောဇနာ၌ “အနုပဇ္ဇာ” ဟု ရှိ၏။]... သဂါထာဝဂ္ဂ-ဝဂီ သသံယုတ်၊ သုဘာသိတ- သုတ်။

ယာ စတူဟိ။ ပ။ သမ္မာဝါစာတိ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ (အာဂတာ။) အယံ၊ သည်။ ဝိရတိဝါစာ နာမ၊ မည်၏။ [“စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ဝစီ ဒုစွရိတေဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝါ၊ တို့မှ။ ယာ အာရတိ၊ အကြင် ဝေးစွာ မွေ့လျော်တတ်သော သဘော

လည်းကောင်း၊ အပျိုကြီးအိမ်၌ အလည်အပတ်များသော ရဟန်းကို “ထုလ္လကုမာရိကာဂေါဓရ” ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပါဏာတိပါတ စသော အမှုသည် ကာယဒွါရ၌သာ အဖြစ်များ သောကြောင့် တဗ္ဗဟုလနည်းအားဖြင့် “ကာယကမ္မံ (ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သောကံ)” ဟု နာမည်တပ်၍ မှတ်ခြင်းလည်း လောကယုတ္တိ ရှိသည်သာ။

၁။ စတူဟိ အင်္ဂေဟိ။ ။ ဝစီဒုစရိတ် ၄-ပါး၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော အဝိသုဏဝါစာ စသည်ကို အင်္ဂါ ၄-ပါးဟု ဆိုသည်။ ထို အဝိသုဏဝါစာ စသည်တို့၏ အရမှာ ထို သုဘာသိ တ-စကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာတည်း။ ထို့ကြောင့် “အယံ စေတနာဝါစာ နာမ” ဟု ဆိုသည်။ [ဋီကာအဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ကြည့်ပါ။] ၁၄

၂။ အနုပဇ္ဇာ။ ။ အနုပဇ္ဇာဟု ပုဒ်ခွဲရသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဥပဝါဒကဲ့သို့ ဥပပုဗ္ဗ၊ ဝဒ-ဓာတ်၊ ဣ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ဥပဝဇ္ဇ-သဒ္ဓါလည်း ဥပဝါဒအနက်ကို ဟောသော ကြောင့်လည်းကောင်း ကောင်းသည်ဟု ထင်၏။ [သို့သော် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ “အနုပဇ္ဇာ” ဟု ချည်းရှိသည်။]

သည်။ ဝါ၊ ရှောင်ကြဉ်တတ်သော သဘောသည်။ ယာ ဝိရတိ၊ အကြင် ကင်း၍
 ဓမ္မလျော်တတ်သော သဘောသည်။ ဝါ၊ ရှောင်ကြဉ်တတ်သော သဘောသည်။
 အတ္ထိ။ ပ။ အယံ၊ ဤ ဝါစာကို။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာဝါစာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ”။ [အရတိ-
 စသည်တို့၏ အနက်ကို လောကုတ္တရာကုသိုလ် ဝိရတိခန်း၌ ဖွင့်လတ္တံ့။] ဝါစာ။
 ပ။ ဝစီဘောဒေါတိ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ (အာဂတာ။) အယံ။ သည်။ သဒ္ဓဝါစာ
 နာမ၊ မည်၏။ [“ဝါစာ၊ ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ ဂိရာ၊ မြွက်ဆိုအပ်သော
 အသံသည်။ ဗျပ္ပထော၊ သိလိုသောသူ သိစေလိုသော သူတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော
 ဝါကျသည်။ ဥဒီရဏံ၊ ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ ဃောသော၊ ကြွေးကြော်
 အပ်သော အသံသည်။ ဃောသကမ္ပံ၊ အမျိုးမျိုး ပြုအပ်သော ကြွေးကြော်သံသည်။
 ဝါစာ၊ စကားဟူသော။ ဝစီဘောဒေါ၊ စကားလုံး၏ ကွဲပြားခြင်းသည်။ အတ္ထိ။
 “ဝါစာ၊ ဂိရာ” စသော ပုဒ်တို့၏အနက်ကို ရူပကဏ္ဍ၌ ဖွင့်လတ္တံ့။]

တာသု၊ ထို ၃-ပါးသော ဝါစာတို့တွင်။ ဝစီ ကမ္မဒွါရန္တိ၊ ဝစီကမ္မဒွါရဟူသော
 အမည်သည်။ စေတနာယ၊ ၏။ နေဝ နာမံ၊ အမည်မဟုတ်။ ဝိရတိယာ၊ ၏။ န
 နာမံ၊ အမည်မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ သဟ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓ-ရုပ်နှင့်တကွဖြစ်
 သော။ (အသံနှင့် တကွဖြစ်သော။) ဧကာ တစ်ပါးသော။ ယာဝိညတ္တိ၊ အကြင်
 ဝိညတ်သည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ ဣဒံ၊ ဤဝိညတ်သည်။ ဝစီကမ္မဒွါရံ နာမ၊ မည်၏။
 ယံ၊ ယင်း သဒ္ဓရုပ်နှင့် တကွ ဖြစ်သော ဝိညတ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်ရွယ်တော်မူ ၍။
 ကတမန္တံ။ ပ။ ဝစီဝိညတ္တိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ဝစီဝိညတ္တိ၊ ဝစီ
 ဝိညတ်ဟူသော။ တံ ရူပံ၊ ထိုရုပ်သည်။ ကတမံ၊ နည်း။ ကုသလစိတ္တဿ ဝါ၊
 ကုသိုလ်စိတ်ရှိသူ၏ သော်လည်းကောင်း။ ပ။ အဗျာကတစိတ္တဿ ဝါ၊ ၏သော်
 လည်းကောင်း။ ယာ ဝါစာ၊ အကြင် ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ ယာ ဂိရာ၊
 အကြင် မြွက်ဆိုအပ်သော အသံသည်။ ပ။ ဝါစာ၊ စကားဟူသော။ ဃော
 ဝစီဘောဒေါ၊ အကြင် စကားလုံး၏ ကွဲပြားခြင်းသည်။ (အတ္ထိ။) အယံ၊ ဤစကားကို။
 ဝါစာ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ တာယ ဝါစာယ၊ ထို ဝါစာဖြင့်။ ယာ ဝိညတ္တိ၊ အကြင်

၁။ သဟ သဒ္ဓါ ပန။ ။ စကားပြောလိုသောစိတ် ဖြစ်သောအခါ ထိုစိတ်ကြောင့် စိတ္တဇ
 သဒ္ဓရုပ်ကလာပ်ဖြစ်၏။ ထို သဒ္ဓရုပ်ကလာပ်၌ ဝိညတ် ဟူသော ဝိကာရလည်းပါ၏။ ထို့ကြောင့်
 “သဟသဒ္ဓါ ပန ဧကာဝိညတ္တိ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုဝိညတ်သည် သဒ္ဓရုပ်နှင့် အတူဖြစ်သော်လည်း
 စိတ္တာနုပရိဝတ္တိဓမ္မ ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်ချုပ်လျှင် ချုပ်ရကား သဒ္ဓရုပ် တည်သလောက်
 မတည်နိုင်သည့်အတွက် စိတ္တက္ခဏ ၁၇-ချက် မကြာဟု မှတ်ပါ။

အလိုကို သိစေခြင်းသည်။ ယာ ဝိညာပနာ၊ အကြင် အလိုကို သိစေခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ ယံ ဝိညာပိတတ္ထံ၊ အကြင် အလိုကို သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ် သည်။ (အတ္ထိ။) ဝစီဝိညတ္ထိ၊ ဟူသော။ တံ ရူပံ၊ ထို ရုပ်သည်။ ဣဒံ၊ ဤ ရုပ်တည်း။

ဟိ၊ ချဲ့။ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ဝက္ခာမိ၊ ဆိုအံ့။ ဧတံ၊ ထိုစကားကို။ ဝက္ခာမိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိတက္ကယတော၊ ကြံစည်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါ^၁ နာမ၊ ဝိတက္က ဝိပ္ပာရသဒ္ဓ-မည်သည်။ ဝါ၊ ဇိဝှာတာလု-အစရှိသည်တို့၏ လှုပ်ရှားကြောင်း ဖြစ်သော ဝိတက်ကြောင့်ဖြစ်သော အသံမည်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဝိတက္က ဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါ နာမ၊ ဝိတက်၏ ပျံ့နှံ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံမည်သည်” ဟု ပေး၏။ ယောဇနာအတိုင်း ပေးခြင်းတည်း။] အယံ၊ ဤ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရ-သဒ္ဓကို။ န သောတဝိညေယျော၊ သောတဝိညာဉ်ဖြင့် မသိအပ် မသိနိုင်။ မနော ဝိညေယျော၊ မနောဝိညာဉ်ပြင်သာ သိအပ် သိနိုင်၏။ ဣတိ၊ သို့။ မဟာအဋ္ဌကထာ ယံ၊ ၌။ အာဂတော၊ လာ၏။ ပန၊ ထိုသို့ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ လာပါသော်လည်း။ အာဂမဋ္ဌကထာသု၊ သုတ္တန် အဋ္ဌကထာတို့၌။ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓန္တိ၊ ကား။ ဝိတက္က ဝိပ္ပာရဝသေန၊ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သော။ ဝိလပန္တာနံ (ဝိပလ ပန္တာနံ)၊ ယောဋ်ယမ်း၍ ပြောဆိုကြကုန်သော။ သုတ္တပမတ္တာဒိနံ၊ အိပ်ပျော်နေသူ မေ့လျော့နေသူ အစရှိသူတို့၏။ သဒ္ဓံ၊ အသံကို။ သုတ္တာတိ၊ ကား။ တံ၊ ထိုအသံကို။ သုတ္တာ၊ ကြား၍။ (အာဒိသတိ-၌ စပ်။) ယံ၊ အကြင် အကြောင်းအရာကို။

၁။ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါ။ ။ ဖရ-ဓာတ်သည် ဗျာပန စလန-အနက်ကို ဟော၏။ ဤ၌ စလန-အနက်ကို ယူပါ။ ထို့ကြောင့် ဇီကာ၌ “ဇိဝှာတာလုစလနာဒိကရဝိတက္ကသမုဋ္ဌိတသုရမသဒ္ဓံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဝိသေသန+ဖရတိ ဧတေနတိ ဝိပ္ပာရော၊ ဝိတက္ကောစ+သော+ဝိပ္ပာရော စာတိ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရော၊ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရေန၊ ဇိဝှာတာလု-စသည်တို့၏ လှုပ်ရှားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိတက်ကြောင့်+ဥပ္ပနော+သဒ္ဓေါ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါ၊ ဇိဝှာတာလု-စသည်တို့၏ လှုပ်ရှားကြောင်း ဖြစ်သော ဝိတက်ကြောင့် အလွန်သိမ်မွေ့စွာဖြစ်သော (ပကတိနားဖြင့် မကြားနိုင်လောက်သော) အသံတည်း။

၂။ အာဂမဋ္ဌကထာသု။ ။ မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒကို ပယ်လိုသောကြောင့် “အာဂမဋ္ဌကထာသု”စသည် မိန့်။ တိကအင်္ဂုတ္တရ၊ ဒုပဏ်၊ ဗြာဟ္မဇာတိ-ဒသမသုတ်အဋ္ဌကထာ စသည်၌ လာ၏။ “ဣတိ အာဒိသတိ”တိုင်အောင်ထိုအဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ချည်းတည်း။ ဤသို့ ဆိုပြီးနောက် ဝတ္ထုတို့ကိုလည်း ထိုအဋ္ဌကထာ၌ ပြထား၏။ စူပါလေလော၊ ဤအာဂမဋ္ဌကထာ စကားအရ “ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓသည် ပြောသူ၏အလိုကို သိနိုင်လောက်အောင် ဝိညာဉ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ဝိညာဉ်ပါသောကြောင့်ပင် ထိုသူ၏အလိုကို ကြားရသူက “ဧဝံ ဟေ မနော”စသည်ဖြင့် ညွှန်ပြနိုင်သည်”ဟူလို။

ဝိတက္ကယတော၊ ကြံစည်သော။ တဿ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သောသဒ္ဓေါ၊ ထိုအသံသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇော၊ ဖြစ်ပြီး။ တဿ၊ ထို အကြောင်းအရာ၏။ ဝါ၊ နှင့်။ ဝသေန၊ စပ်သဖြင့်။ တေ၊ သင်၏။ မနော၊ စိတ်သည်။ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့လည်း ဖြစ်၏။ တေ၊ ၏။ မနော၊ သည်။ ဣတ္ထမ္ပိ၊ ဤအပြားအားဖြင့်လည်း ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ အာဒိသတိ၊ ညွှန် ပြ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္တာ၊ ဆိုပြီး၍။ ဝတ္ထုနိပိ၊ ဝတ္ထုတို့ကိုလည်း။ ကထိတာနိ၊ ဆို အပ်ကုန်ပြီ။ ပဌာနေပိ၊ ဌ်လည်း။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ ပ။ ပစ္စယောတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတံ၊ လာ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာယ၊ ဝိညတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ထိခိုက်ခြင်းနှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော၊ ဖြစ်သော။ အာသောတဝိညေယျော၊ သောတဝိညာဉ်ဖြင့် မသိအပ် မသိနိုင်သော။ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါနာမ၊ မည်သည်။ နတ္ထိ။

ပန၊ ဆက်။ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ဝက္ခာမိ၊ ဆိုအံ့။ ဧတံ၊ ထိုစကားကို။ ဝက္ခာမိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ (သမုဋ္ဌာပေတိ-၌ စပ်။) ပထဝီဓာတု၊ ပထဝီဓာတ်လည်းကောင်း။ ပ။ ဩဇာ၊ အဆီအနှစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။ ရူပါနိ၊ ရုပ်တို့ကို။ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။

ယောဇနာ။ ။ ယောဇနာ၌ကား ပရဓာတ်၏ ဗျာပနအနက်ကို ယူ၍ “ဝိပ္ပရုဏံ ဝိပုလပဝတ္ထနံ (ပြန့်သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း) ဝိပ္ပာရော၊ ဝိတက္ကဿ+ဝိပ္ပာရော ဝိတက္ကဝိပ္ပာရော၊ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရေန+ဥပ္ပဇ္ဇော+သဒ္ဓေါ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါ-ဝိတက်၏ ပြန့်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အသံ”ဟု ဖွင့်လေ၏။ “စိတ္တာတာလုဇလနာဒိကရဝိတက္က”ဟူသော ဋီကာ အဖွင့်ဖြင့် ထိုယောဇနာ ကို စဉ်းစားပါ။ [နာမ်တရား ဖြစ်သော ဝိတက်သည် အပြင်သို့ ပြန့်၍မထွက်နိုင်။ ဈာန်ခန်း၌ “ဝိတက္ကော ဝိပ္ပာရဝါ”ဟု ရှိရာ၌လည်း ပရဓာတ်သည် စလန-အနက်ဟောပင်။]

၁။ ပဌာနေပိ။ ။ “စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ သဒ္ဓါယတနံ”ဟု ပဌာန်းအာရမ္မဏပစ္စည်း၌ဟောတော် မူ၏။ ထို စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ သဒ္ဓါယတနံ-ပါဠိဖြင့် ဝိတက္ကဝိပ္ပာရကြောင့် ဖြစ်သော အလွန်သိမ်မွေ့ သော သဒ္ဓကို လည်းကောင်း၊ မသိမ်မွေ့သော အခြားသဒ္ဓကို လည်းကောင်း ဤသို့ သဒ္ဓအား လုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်၏။ ထိုသဒ္ဓဟူသမျှလည်း အာရမ္မဏပစ္စည်း တပ်သောကြောင့် သောတဝိညေ ယျ မဟုတ်သော သဒ္ဓဟူ၍ မရှိနိုင်ပါ-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် မဟာအဋ္ဌကထာ၏ “အယံ န သောတဝိညေယျော” ဟူသောစကားကို ပယ်လို၍ “တသ္မာ ဝိနာ။ ပ။ သဒ္ဓေါ နာမ နတ္ထိ”ဟု မိန့်သည်။ မူလဋီကာ၌ မဟာအဋ္ဌကထာ၏ အာဘော်ကို “မဟာအဋ္ဌကထာယံပန။ ပ။ ဝုတ္တာ သိယာ”ဟု ပြထားသေး၏။]

၂။ ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာယ။ ။ “ဝိညတ္တိပစ္စယာ ယဋ္ဌနာ ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာ၊ ဝိညတ္တိ ဧဝ ဝါ”။ -ဋီကာ။ ပထမနည်းအလို “ဝိညတ်ကြောင့် မဟာဘုတ်တို့၏ ထိခိုက်ခြင်းနှင့်”ဟု ပေးပါ။ ဒုတိယနည်းအလို “ဝိညတ္တိဧဝ+ယဋ္ဌနာ ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာ”ဟု ပြ၍ “ထိခိုက်ခြင်းဟူသော ဝိညတ်နှင့်”ဟု ပေးပါ။ ထိခိုက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့၏ ထူးခြားသော အမူအရာကိုပင် “ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာ”ဟု ဆိုသည်။

တေသံ၊ ထို ရှစ်ပါးသော ရုပ်တို့၏။ အပ္ပန္နရေ၊ အတွင်း၌။ (ထို ရှစ်ပါးသော ရုပ်တို့တွင်-ဟူလို။) စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော။ ပထဝီဓာတု၊ သည်။ “ဥပါဒိန္နကံ၊ ဥပါဒိန္နကဖြစ်သော စတုဇ-ပထဝီဓာတ်ကို။ ဃဋ္ဌယမာနာ၊ ထိုခိုက် လျက်သာလျှင်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေန ဓာတုသဃ်ဋ္ဌနေန၊ ထို ဓာတ်တို့၏ ထိုခိုက်ခြင်း နှင့်။ သဟေဝ၊ တစ်ပြိုင်နက်သာလျှင်။ သဒ္ဓေါ၊ သဒ္ဓရုပ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အယံ၊ ဤ သဒ္ဓသည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာန-သဒ္ဓေါ နာမ၊ မည်၏။ အယံ၊ ဤ စိတ္တသမုဋ္ဌာန-သဒ္ဓသည်။ န ဝိညတ္တိ၊ ဝိညတ်မဟုတ်သေး။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ၊ သော။ တဿာ ပထဝီဓာတုယာ၊ ၏။ ဥပါဒိန္နကယဋ္ဌနဿ၊ ဥပါဒိန္နကဖြစ်သော စတုဇ-ပထဝီဓာတ်ကို ထိခိုက်ခြင်း၏။ ပစ္စယဘူတော၊ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ စကော၊ တစ်မျိုးသော။ အာကာရဝိကာရော၊ ထူးခြားသော အမူအရာသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ အယံ၊ ဤ ထူးခြားသော အမူအရာသည်။ ဝစီဝိညတ္တိ နာမ၊ မည်၏။

ဣတော၊ ဤ အယံ ဝစီဝိညတ္တိ နာမ-ဟူသော စကားရပ်မှ။ ပရံ၊ ၌။ သာ။ ပ။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ အာဒိ၊ သာ။ ပ။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ-အစရှိသော။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံ သော စကားရပ်ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက် ကာယကမ္မဒွါယ ကထာ၌။ ဂုတ္တနယေနော၊ ဖြင့်သာ။ ဝေဒိတိဗ္ဗံ၊ [ကာယကမ္မဒွါရကထာ၌ “အယံ ဝိညတ္တိနာမ” ဟူသော စကား၏ နောက်ဝယ် “သာ အဋ္ဌ ရူပါနိ ဝိယ”စသော စကားရှိ၏။ ထိုစကား မှစ၍ “ဧကံ ကာယိကကရဏံ”တိုင်အောင် “သဗ္ဗံ။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟု ဆိုသည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ ဣဓာပိ၊ ဤ ဝစီကမ္မဒွါရ-ကထာ၌လည်း။ တိဿ၊ တိဿ။ ပ။ မိတ္တ၊ မိတ္တ။ ဣတိ၊ သို့။ ပက္ခောသန္တဿ၊ ခေါ်သူ၏။ သဒ္ဓံ၊ အသံကို။ သုတ္တာ၊ ကြား၍။ ဝိညတ္တိ၊ ကို။ မနောဒွါရိကစိတ္တေန၊ ဖြင့်။ စိန္တေတွာ၊ ကြံ၍။ ဧသ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဣဒဗ္ဗိဒဗ္ဗ၊ ဤမည် ဤမည်သော အမူကိုလည်း။ ကာရေတိ မညေ၊ ပြုစေလိုသော

၁။ ဥပါဒိန္နကံ ဃဋ္ဌယမာနာ။ ။ “ဥပါဒိန္န”ဟု ဆိုရာ၌ ကမ္မဇရုပ်သာရ၏။ “ဥပါဒိန္နကံ”ဟု ဆိုရာ၌ကား ထို ကမ္မဇရုပ်ပါရှိသော ခန္ဓာကိုယ်၌ရှိသမျှ ကမ္မဇ-စသော ရုပ် ၄-မျိုးလုံး ရ၏။ ထို ရုပ် ၄-မျိုးလုံးပင် အစဉ်အဆက် ဖြစ်၊ တည်၊ ပျက်လျက်ရှိရာ ပထဝီဓာတ် လွန်ကဲသော စိတ္တဇကလာပ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ (အိပ်ပျော်သောအခါ၌ကဲ့သို့ ငြိမ်ငြိမ်သက် သက် မဖြစ်ဘဲ) အတူပါလာသော ဝိကာရဝိညတ်၏ အစွမ်းကြောင့် ရှိရင်းရုပ်ကလာပ ၄-မျိုးနှင့် (အထူးအားဖြင့် ထို ၄-မျိုး၌ပါသော ပထဝီဓာတ်နှင့်)ပွတ်တိုက်လျက် ဖြစ်လေသည်။ ထိုသို့ ပွတ်တိုက်လျက် ဖြစ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မာကျောသော တုတ်နှစ်ခု၏ အချင်းချင်း ထိခိုက် သောအခါ ဖြစ်လာသောအသံကဲ့သို့ သဒ္ဓရုပ်လည်း ပေါ်ထွက်လာသည်။

တကား။ ဣတိ ဇာနတ်။ စ၊ ဆက်။ ကာယဝိညတ္တိ ဝိယ၊ ကာယဝိညတ်သည်
ကဲ့သို့။ အယမ္ပိ၊ ဤ ဝစီဝိညတ်သည်လည်း။ တိရစ္ဆာနဂတာနမ္ပိ၊ တိရစ္ဆာန်တို့၏
စိတ်၌သော်မှလည်း။ ပါကဋ၊ ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ၊ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း)
ဟိ၊ ချဲ့။ ဧဟိ၊ လာလော့။ ယံဟိ၊ သွားလော့။ ဣတိ၊ ဣသို့သော။ သဒ္ဓ၊ အသံကို။
သုတွာ၊ ကြားရ၍။ တိရစ္ဆာနဂတာပိ၊ တိရစ္ဆာန် တို့သည်လည်း။ ဧသ၊ ဤ
ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဣဒံ နာမ၊ ဤမည်သော အမှုကို ကာရေတိ မညေ၊ ပြုစေလိုယောင်
တကား။ ဝါ၊ ပြုစေလို၏ ဟု ထင်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥ တွာ။ အာဂစ္ဆန္တိစေဝ၊
လာလည်းလာကုန်၏။ ဂစ္ဆန္တိစ၊ သွားလည်း သွားကုန်၏။

ပန၊ ဆက်။ တေ သမုဋ္ဌာနိကကာယံ။ ပ၊ န စာလေတံတိ၊ ဟူသော။ အယံ
ဝါယော၊ ဤဝါရကို။ ဣဓ၊ ဤ ဝစီကမ္မဒ္ဓါရ-ကထာ၌။ န လတ္တတိ၊ မရအပ်။
[“စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကေ ပန။ ပ။ စလတိနစလတိ”ဟူသော စကားကို ရည်ရွယ်၍
ဆိုသည်။ ထိုစကားမျိုး ဤ၌ မရနိုင်ပါ။-ဟူလို]၊ ပုရိမ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ၊
ရှေးစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ပထဝီဓာတ်၏။ “ဥပတ္တန္တနကိစ္စံပိ၊ ထောက်ပံ့ခြင်းကိစ္စ
သည်လည်း။ နတ္ထိ။ ပန၊ ဆက်။ တသ္မိံ ဝစီဒ္ဓါရေ၊ ၌။ သိဒ္ဓါ၊ ထင်ရှားသော။ ယာ
စေတနာ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ ယာယ၊ အကြင် စေတနာဖြင့်။ မုသာ၊ မုသားကို။
ကထေတိ၊ ပြောဆို၏။ ပေသုညံ၊ ချောပစ် ကုန်းတိုက်ကြောင်း စကားကို။
ကထေတိ။ ဖရသံ၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားကို။ ကထေတိ။ သမ္ပ၊ ပြန်ဖျင်းသော
စကားကို။ ပလပတိ၊ ပြောဆို၏။ မုသာဝါဒါဒိဟိ၊ မုသာဝါဒ-အစရှိသည်တို့မှ။
ဝိရမတိ၊ ရှောင်ကြဉ်၏။ ဣဒံ၊ ဤ စေတနာသည်။ ဝစီကမ္မံ နာမ၊ မည်၏။
ဣတော၊ ဣဒံ ဝစီကမ္မံ နာမ-ဟူသော ဤစကားရပ်မှ။ ပရံ၊ ၌။ သဗ္ဗံ၊ သော။
ကမ္မဝတ္ထာနဉ္စ၊ ကံကို ဒွါရဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။
ဒွါရဝတ္ထာနဉ္စ၊ ဒွါရကို ကံဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။
ဟေဋ္ဌာ၊ အောက် ကာယကမ္မဒ္ဓါရ-ကထာ၌။ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဣတိ၊
အပြီးတည်း။

ဝစီကမ္မဒ္ဓါရကထာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီ။

၁။ ဥပတ္တန္တနကိစ္စမ္ပိ နတ္ထိ။ ။ ပြောဆိုလိုသောအခါ ပထမဆုံး စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော
ပထဝီဓာတ်လည်း အခြားပထဝီဓာတ်နှင့် အချင်းချင်း ထိခိုက်မိ၏။ ထို့ကြောင့် မထိခိုက်မီ
ထိခိုက်ဖို့ရန် ထောက်ပံ့နေဖွယ်ကိစ္စ မရှိတော့။ [မူလဋီကာဆရာကား မထိခိုက်မီ ထောက်ပံ့နေ
သော ပထဝီဓာတ် ရှိသေး၏ဟု ယူလိုဟန်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “ဥပတ္တန္တန ကိစ္စံ နတ္ထိ အတ္ထိတိ
ဝိစာရေတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်။ ထိုစကားနှင့်စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

မနောကမ္မဒွါရကထာအဖွင့်

ပန၊ ကား။ (ဝစီကမ္မဒွါရ-ကထာမှတစ်ပါး မနောကမ္မဒွါရ-ကထာ ကား။) မနောကမ္မဒွါရကထာယံ။ ဌံ။ (မနော၌ အပေါင်း အာဇာရ၊ အစိတ် အာဇေယံ အဖြစ်ဖြင့် စပ်။) ကာမာဝစရဒိဝသေန၊ ကာမာဝစရ-အစရှိသည်တို့၏ အပြား အားဖြင့်။ (စတုဗ္ဗိဇော၌-သရူပက္ခာ ဝိသေသန-စပ်။) စတုဗ္ဗိဇော၊ သော။ မနော၊ စိတ် သည်။ မနော နာမ၊ မန-မည်၏။ တတ္ထ၊ ထို ၄-ပါးသောစိတ်တို့တွင်။ ကာမာဝစရော၊ ကာမာဝစရစိတ်သည်။ စတုပညာသဝိဇော၊ ၅၄-ပါး အပြားရှိသည်။ ဟောတိ။ ပ။ လောကုတ္တရော၊ သည်။ အဋ္ဌဝိဇော၊ ၈-ပါး အပြားရှိသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ သို့။ သဗ္ဗောပိ၊ အလုံးစုံသောစိတ်သည်လည်း။ ဧကေန နဂုတိ ဝိဇော၊ တစ်ခုယုတ်ကိုးဆယ် အပြားရှိသည်။ ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထိုတစ်ခုယုတ်ကိုး ဆယ်သော စိတ်တို့တွင်။ အယံ နာမ မနော၊ ဤမည်သော စိတ်သည်။ မနောဒွါ ရံ၊ မနောဒွါရသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ သို့။ န ဝတ္တဗ္ဗော၊ မဆိုလိုက်။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ အယံ နာမ စေတနာ၊ ဤမည်သော စေတနာသည်။ ကမ္မံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ န ဝတ္တဗ္ဗာယထာ၊ မဆိုလိုက်သကဲ့သို့တည်း။ ဟိ၊ မှန်၏။ အန္တမသော၊ အားဖြင့်။ ပဉ္စဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာပိ၊ ပဉ္စဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်သည်လည်းဖြစ်သော။ စေတနာ၊ ကို။ (တစ်နည်း) ပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပယုတ္တာပိ စေတနာ၊ ပဉ္စဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာကိုသော်မှလည်း။ မဟာပကရဏေ၊ ပဌာန်းကျမ်းကြီး၌။ ကမ္မံတွေဝ၊ ကံဟူ၍ပင်။ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ၊ ညွှန်ပြတော်မူအပ်ပြီ။ [အန္တမ သော-စသော ဤဝါကျကား- စေတနာဟူသမျှ ကံမည်ကြောင်းကို ထောက်ခံသော ဒဠိကရဏ အပိုဝါကျတည်း။ ဥပမာနဝါကျတွင်း၌

၁။ ယထာ ဟိ အယံ နာမ စေတနာ။ ။ ပဌာန်း သဟဇာတကမ္မပစ္စည်း၌၊ စေတနာ ဟူသမျှကို (ဒွိပဉ္စဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာပင် ဖြစ်စေကာမူ) ကမ္မပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော် မူသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မန-ဟူသမျှကိုလည်း မနောဒွါရဟု ဆိုရသည်။ ဆက်ဦးအံ့-“အယံ နာမ စေတနာ”စသော စကားသည် ဥပမာနလည်း ဟုတ်၏။ ထိုမနောဒွါရရှိသော ဒွါရဝန္တတရားကို ပြသောစကားလည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် မန-ဟူသမျှကို “မနောဒွါရ”ဟု ဆိုရာ၌ ထို မနနှင့် ယှဉ်သော စေတနာဟူသမျှကိုလည်း မနောကံဟု ဆို၍ ထိုကံ၏ဖြစ်ကြောင်း (ထိုကံအား သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသော) မနဟူသမျှကိုလည်း “မနောကမ္မဒွါရ”ဟု အပြန်အလှန် ခေါ်ဆိုရသည်ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤစကားသည် အများသုံးဖြစ်သော အဘိဇ္ဈာ အနဘိဇ္ဈာ-စသော မနောကံ၊ ထိုနှင့်ယှဉ်သော စိတ်-ဟူသော မနောကမ္မဒွါရကို ပြသောစကားမဟုတ်။ အများသုံးကိုကား “ဣဒံ ပနတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ”ဟု နောက်၌ ဆိုလတ္တံ့။

တိုက်ရိုက်ပါဝင်သော ဝါကျမဟုတ်။] ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာ လျှင်။ အယံ နာမ
မနော၊ သည်။ မနောဒွါရံ။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့ န ဝတ္ထုဗ္ဗော၊
မဆိုထိုက်။

ဧတ္ထ၊ အယံ နာမ စေတနာ ကမ္မံ န ဟောတိတိ န ဝတ္ထုဗ္ဗာ-ဟူသော ဤ
စကားရပ်၌။ [“ဧတ္ထ မနောဒွါရမိကာရေ၊ ဤမနောဒွါရ အရာ၌”ဟု ယောဇနာဖွင့်၏။
စဉ်းစားပါလေ။] (ဌတွံ၊ တန့်ရပ်၍။ စောဒကော၊ စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်သည်။) အာဟ၊
ဆိုပြီ။ (ကိ၊ နည်း။) ဧတံ ကမ္မံ နာမ၊ ဤ ကံမည်သည်။ ကိ၊ အဘယ်ကို။
ကုရောတိ၊ ပြုသနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ဆိုပြီ။ (ဧတံ ကမ္မံ နာမ၊ မည်သည်။)
အာယူဟတိ၊ ပေါင်းစုမိအောင် ပြု၏။ အဘိသင်္ခရောတိ၊ ပြုစီမံ ၏။ ပိဏ္ဏံ၊
အပေါင်းကို။ ကရောတိ၊ ၏။ စေတောတိ၊ စေတော်၏။ ကပ္ပေတိ၊ စီမံပြုလုပ်၏။
ပကပ္ပေတိ၊ စီမံပြုလုပ်၏။ (ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။) ဧဝံ သန္တေ၊ ဣသို့
ဖြစ်လတ်သော်။ (ကမ္မစေတနာက အာယူဟန အဘိသင်္ခရဏ-စသည်ကို
ပြုလတ်သော်။) ပဉ္စဝိညဏစေတနာ၊ ဒွိပဉ္စဝိညဉ်၌ယှဉ်သော စေတနာသည်။ ကိ၊
ကို။ အာယူဟတိ၊ ပေါင်းစုမိအောင် ပြုသနည်း။ အဘိသင်္ခရောတိ၊ နည်း။ ပိဏ္ဏံ၊
ကို။ ကရောတိ၊ နည်း။ စေတောတိ၊ နည်း။ ကပ္ပေတိ၊ နည်း။ ပကပ္ပေတိ၊ နည်း။
ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ [စေတနာတို့တွင် ပဉ္စဝိညဏ-စေတနာသည် သတ္တိ
အညံ့ဆုံး ဖြစ်သောကြောင့် ထိုစေတနာကို မေးသည်။] (ပဉ္စဝိညဏစေတနာ၊
သည်။) သဟဇာတဓမ္မေ၊ တကွဖြစ်သော ဖဿ-အစရှိသော တရားတို့ကို။ အာယူ
ဟတိ၊ ၏။ ပ။ ပကပ္ပေတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ သာပိ၊ ထို ပဉ္စဝိညဏစေတနာ
သော်မှလည်း။ သဟဇာတေ၊ တကွဖြစ်ကုန်သော။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓေ၊ ဖဿ-စသော
သမ္ပယုတ်တရား အစုတို့ကို။ အာယူဟတိ၊ ၏။ ပ။ ပကပ္ပေတိ၊ ဣတိ၊ ဤကား
အဖြေတည်း။ [သဟဇာတ-အရ ရုပ်နာမ် ၂မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်ရကား ရုပ်သဟဇာတ
ကို တားမြစ်လို၍ “သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓေ”ဟု မိန့်သည်။

၁။ အာယူဟတိ။ ။ “အာပုဗ္ဗ+ဥပါ-မှတ်”ဟု ကြံကြ၏။ ဥပါ-ဓာတ်က အားထုတ်
ခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဓာတုနဲ့ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီ ပိဏ္ဏကရဏ- အနက်ကိုလည်း
ဟောသည်။ အနေကတ္တတ္တာ ဓာတုနဲ့ဥပါနဲ့ ရာသီကရဏတိ။ -သစ္စဝိဘင်း အနုဋီကာ။ [ကိပိဏ္ဏံ
ကရောတိတိ အာယူဟနတ္ထဝသေန ပုစ္ဆတိ။-ဋီကာ။ ဤဋီကာစကားအရ “အာယူဟတိနှင့် ပိဏ္ဏံ
ကရောတိသည် အနက် အဓိပ္ပာယ်တူ၏”ဟု မှတ်ပါ။ ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌
ပြထားပြီ။]

ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဣမိနာ ဝါရေန၊ ဤဝါရဖြင့်။ (“ဣမိနာ ဝါဒေန”ဟု မူကွဲရှိ၏။ မနဟူသမျှကို မနောဒွါရဟု ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဤဝါဒဖြင့်။) ကိ၊ အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။ ဟိ၊ မှန်။ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကဝသေန၊ အလုံးစုံသော မနကို သိမ်းယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဧတံ၊ ဤ အံယံ နာမ မနော မနောဒွါရံ န ဟောတိတိ န ဝတ္တဗ္ဗော၊ ဟူသော စကားကို။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ မနောကမ္မဒွါရ အရာ၌။ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ သန္နိဋ္ဌာနံ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကားတည်း။ တောဘူမကကုသလာ ကုသလော၊ ဘုံ ၃-ပါး၌ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူသော။ ဧကေနတိသံဝိဓော၊ တစ်ခုယုတ်သုံးဆယ် အပြားရှိသော။ မနော၊ စိတ်သည်။ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ၊ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ တသ္မံ၊ မနောဒွါရေ၊ ၌။ သိဒ္ဓါ၊ ထင်ရှားသော။ ယာ စေတနာ၊ သည်။ (အတ္ထိ။) ယာယ၊ အကြင် စေတနာဖြင့်။ အဘိဇ္ဈာ၊ ပ။ ဒဿနာနိစေတ၊ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒဿန တို့ကိုလည်းကောင်း။ အနဘိဇ္ဈာ၊ ပ။ ဒဿနာနိ စ၊ အနဘိဇ္ဈာ၊ အဗျာပါဒ၊ သမ္မာဒဿနတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဂဏှာတိ၊ ယူ၏။ ဣဒံ၊ ဤ စေတနာသည်။ မနောကမ္မံ နာမ၊ မည်၏။ (ဣတိ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ သိန္နိဋ္ဌာနံ၊ တည်း။) ဣတော၊ ဣဒံ မနောကမ္မံ နာမ-ဟူသော စကားရပ်မှ။ ပရံ၊ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ မနောကမ္မဒွါရကထာ နိဋ္ဌိတာ။ ဣမာနိ၊ သည်တို့ကား။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဒွါရာနိ နာမ၊ ကမ္မဒွါရတို့ မည်၏။

ကမ္မကထာအဖွင့်

ဣဒါနိ၊ ၃-ပါးသော ကမ္မဒွါရတို့ကို အကျယ်ပြုပြီးရာ ယခုအခါ၌။ (ဝိတ္ထာရ ကထာ ဟောတိ-၌ စပ်။) တိဏိ၊ ကုန်သော ယာနိကမ္မာနိ၊ တို့ကို။ ထပေတွာ၊

၂။ ကိ၊ ဝါ၊ ပ။ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ။ ။ စိတ်အားလုံးကို မနောကမ္မဒွါရဟု ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဝါဒကို ပယ်၍ တောဘူမကကုသလာကုသလ-မနကို မနောဒွါရဟု တစ်နည်းပြလိုသောကြောင့်။ “ကိ ဝါ”အစရှိသောပါဌ်ကို မိန့်။ ဤနည်း၌ တောဘူမက ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို မနောကမ္မဒွါရဟု ဆိုခြင်းသည် အဘိဇ္ဈာ စသော အကုသိုလ်မနောကံ၊ အနဘိဇ္ဈာ စသော ကုသိုလ်မနောကံတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ရိုးရာ ထုံးစံကျ၏။ ထို့ကြောင့် “ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ”ဟု မိန့်သည်။ [တောဘူမက ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကိုသာ ယူ၍ လောကုတ္တရာမဂ် ကုသိုလ်ကို မယူခြင်းမှာ ထိုမဂ်ကုသိုလ်က ကမ္မက္ခယကရမံကို ကုန်ခန်းအောင် (အကျိုးမပေးနိုင်အောင်) ပြုတတ်သော တရားဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ကံ၏ အဖော် သဟဲဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာတဏှာကို မဂ်ကသတ်လိုက်လျှင် ကံလည်း အကျိုးမပေးနိုင်သောကြောင့် ကံကို ကုန်ခန်းအောင် ပြုရာရောက်သည်။

ချန်ထားခဲ့၍။ (မာတိကာတုန်းက အစအဆုံးဖြစ်သော်လည်း အကျယ်မချဲ့သေးဘဲ ချန်ထားခဲ့၍။) ဣမာနိ ကမ္မဒွါရာနိ၊ ဤ ကမ္မဒွါရတို့ကို။ (မယာ၊ သည်။) ဒဿိတာနိ၊ အကျယ် ပြအပ်ကုန်ပြီ။ တာနိ၊ ထို ၃-ပါးသော ကံတို့ကို။ အာဒိ ကတွာ၊ အစပြု၍။ အဝသေသဿ၊ ကြွင်းသော။ ဒွါရကထာယ၊ ၏။ မာတိကာထပနဿ၊ မာတိကာကို ထားကြောင်းဖြစ်သော စကားရပ်၏။ ဝိတ္တာရကထာ၊ အကျယ်ဖြစ်သော စကားသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ (ဖြစ်တော့လတ္တံ့။) ဟိ၊ ချဲ့။ ကမ္မာနိ၊ တို့သည်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံလည်းကောင်း။ မ။ မနောကမ္မံလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဏိ၊ ၃-ပါးတို့တည်း။ ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး။ စေဒကပက္ခ တို့ကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတံ ကမ္မံ နာမ၊ ဤကံမည်သည်။ ကိံ၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ (ဧတံ ကမ္မံ နာမ၊ မည်သည်။) စေတနာ စေဝ၊ စေတနာ လည်းကောင်း။ ဧကဇ္ဈေ၊ အချို့ကုန်သော။ စေတနာသမ္ပယုတ္တကာ၊ စေတနာနှင့် ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာစ၊ တရားတို့လည်းကောင်းတည်း။ [စေတနာ သမ္ပယုတ် တရားအားလုံးကို ကံ-ဟု မခေါ်ရ။ နောက်၌ လာမည့် ဗောဇ္ဈင် မဂ္ဂင်တရား၊ အဘိဇ္ဈာ-စသော၊ အနဘိဇ္ဈာ-စသော စေတနာသမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုသာ ကံ-ဟု ခေါ်ရသောကြောင့် “ဧကဇ္ဈ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။]

တတ္ထ၊ ထိုစေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့တွင်။ စေတနာယ၊ ၏။ ကမ္မဘာဝေ၊ ကံမည်သည်၏အဖြစ်၌။ ဣမာနိ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့တို့ကား။ သုတ္တာနိ၊ သက်သေခံ သုတ်တို့တည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့၊ အဟံ၊ ငါသည်။ ၁ စေတနံ၊ စေတနာကို။ ကမ္မံ၊ ကံဟူ၍။ ဝဒါမိ၊ ဟောတော်မူ၏။ ၂ စေတယိတွာ၊ ပုရိမ စေတ နာဖြင့် စေ့ဆော်ပြီး၍။ ကာယေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ဝါစာယ၊

၁။ စေတနာဟံ။ ပ။ ကမ္မံ။ ။ စေတနာ၏ ဝစနတ္ထ-စသည်ကို စေတနာ စေတ သိက်၌ ပြလတ္တံ့။ ထိုစေတနာသည်ပင် “ကရိယတိ စေတနာတိ ကမ္မံ”နှင့်အညီ ထိုထို ကိုယ် မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုကို ပြုကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်ကမ္မလည်း မည်၏။ မှန်၏။ စေတနာသည် ထိုထို ကိုယ်မှုစသည်ကိုပြုရာ၌ အခြား စေတသိက်များထက် ၂-ဆလောက် ဖျာပါရရှိ၏။ ထိုသို့ ဖျာပါရ အားကြီးသောကြောင့်ပင် စေတနာကို ကမ္မ(အမှုသည်၊ လက်သည်)ဟု အသိအမှတ် ပြုရသည်။

၂။ စေတယိတွာ ကမ္မံ ကရေတိ။ ။ ရှေ့၌ စေတနာနှင့် ကမ္မကို အရတူထား ၍ “စေတနံကမ္မံ ဝဒါမိ”ဟု မိန့်တော်မူပြီးလျှင် ဤ၌ “စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်ပြီး၍ ကာယ- စသည်ဖြင့် ကံကိုပြု၏”ဟု မိန့်တော်မူပြန်၏။ ဤစကား၌ စေတယိတွာ-ဟူသော ပုဗ္ဗ-ကာလ ကြိယာ-အရ စေတနာကိုရ၍ “ကမ္မံ ကရေတိ”ဟူသော အပရကာလကြိယာအရ ပြုအပ်သော ကံကို ရသောကြောင့် စေတနာနှင့် ကံသည် ကာလချင်း မတူရကား အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည် နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

ဝစီဒွါရဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ မနံသာ၊ မနောဒွါရဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ကမ္မံ။ သန္နိဋ္ဌာန-ကံကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။ -[ဆက္ကအဝံတ္တိရုံ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ နိဗ္ဗေဓိက-သုတ်။]

ဟိ၊ မှန်၏။ အာနန္တံ။ ကာယေဝါ၊ ကာယဝိညတ်ဟူသော ကာယဒွါရသည် မူလည်း။ သတိ၊ ထင်ရှားရှိလတ်သော်။ (မချုပ်စေအပ်သေးသည့်အတွက် ရှိလတ်သော်။) ကာယသဗ္ဗေတနာဟေတု၊ ကာယသဗ္ဗေတနာ ဟူသောအကြောင်းကြောင့်။ (ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာဟူသောအကြောင်းကြောင့်။) အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ သုခံ၊ သုခသည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကောင်းသော ဣဋ္ဌအကျိုးသည်လည်းကောင်း။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခသည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ မကောင်းသော အနိဋ္ဌအကျိုးသည်လည်းကောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ အာနန္တံ၊ ဝါစာယ ဝါ၊ ဝစီဝိညတ်ဟူသော ဝစီဒွါရသည်မူလည်း။ သတိ။ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အာနန္တံ၊ မနေ ဝါ၊ မနောဒွါရသည်မူလည်း။ သတိ။ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။-[နိဒါနသံယုတ်၊ ဒသဗလဝဂ်၊ ဘူမိဇ-သုတ်။]

အဖြေကား။ ။ “စေတယိတွာ”အရ ရှေ့ဖြစ်သော စေတနာ ရ၍ “ကမ္မံ”အရ ဆုံးဖြတ်ချက် ချကြောင်း ကံရ၏။ ဥပမာ-ရှေ့အဖို့၌ သူ့အသက် သတ်ဖို့ရန် လှုံ့ဆော်သော ပုဗ္ဗစေတနာ ဖြစ်ပြီး၍ နောက်အဖို့၌ သတ်မှုကိစ္စ (သတ်ခြင်းဟူသော ကာယကံ)ဖြစ်၏။ ထိုသတ်မှုကိစ္စလည်း စေတနာ ရှေ့သွားရှိသောကြောင့် စေတနာသဘော ရှိသည်သာဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ရှေ့ စေတနာနှင့် နောက် စေတနာသာ ကွဲပြား၍ တရားကိုယ်သဘောမှာ စေတနာချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် “စေတနံ ကမ္မံ ဝဒါမိ= စေတနာကို ကံဟု ဟောတော်မူသည်။”ဟု မိန့်တော်မူပါသည်။ [မူလဋီကာ၌ ပထမနည်း အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ နောက်တစ်နည်းကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

၁။ ကာယေ ဝါ ဟိ သတိ။ ။ သတိကို “ဓရမာနေ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ အသဓာတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ခြင်းပင်တည်း။ “အနိရောဓိတေ ဝါ” ဟု တစ်နည်း ဖွင့်ပြန်၏။ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသောကြောင့် “သတိ-ထင်ရှားရှိသည်။”ဟုလို့။ ကာယဝိညတ် စသည်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ်အား ကိလေသာသည် ပကတူပနိဿယဖြင့် ဖြစ်စေ၊ သဟဇာတ-စသော အားဖြင့် ဖြစ်စေ ကျေးဇူးပြုနေ၏။ ထို ကိလေသာကို မပယ်ရသေးခြင်းကို အကျိုးကာယပေါ်တင်စား၍ “ကာယေ သတိ-ကာယဝိညတ် မချုပ်စေအပ်သေးပဲ ထင်ရှားရှိနေသေးလျှင်”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [ထို ကာယဝိညတ်ကို ချုပ်စေပြီးသော ရဟန္တာ၌ကား သုခ ဒုက္ခ အကျိုးပေးမည့် ကာယသဗ္ဗေတနာ မဖြစ်တော့။]

၂။ ကာယသဗ္ဗေတနာဟေတု။ ။ [ကာယသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ ကာယသဗ္ဗေတနာ။ -ဋီကာ။] ကာယသဗ္ဗေတနာကြောင့် သုခ ဒုက္ခအကျိုးဖြစ်လျှင် ထိုကာယသဗ္ဗေတနာသည် သုခ ဒုက္ခ (ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုး) ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းကံဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် “ကာယေ ဝါ ဟိ” စသော ပါဠိတော်ကို စေတနာ၏ ကံအဖြစ်ကိုပြသော သာကေ-ဟု သိရသည်။

ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တိဝိဓာ၊ သော။ (ပါဏာတိပါတ-စသော အားဖြင့် ၃-ပါး အပြားရှိသော။) ကာယသဇ္ဇေတနာ၊ ကာယသဇ္ဇေတနာသည်။ (ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည်။) အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ (ဟုတွာ။) ဒုက္ခုဒြယ် (ဒုက္ခန္ဓယံ)၊ ဒုက္ခကို တိုးပွားစေတတ်သည်။ ဒုက္ခဝိပါက်၊ ဒုက္ခအကျိုးရှိသည်။ ဝါ၊ မကောင်းသော အနိဋ္ဌ အကျိုးရှိသည်။ (ဟောတိ။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ စတုဗ္ဗိဓာ၊ သော။ (မုသာဝါဒ-စသောအားဖြင့် ၄-ပါး အပြားရှိသော။) ဝစီသဇ္ဇေတနာ၊ သည်။ ဝါ၊ ဝစီဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည်။ ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တိဝိဓာ၊ သော။ (အဘိဇ္ဈာ စသောအားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိသော။) မနောသဇ္ဇေတနာ၊ သည်။ (မနောဒွါရကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည်။) ပ။ ဒုက္ခဝိပါက်၊ ဟောတိ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တိဝိဓာ၊ သော။ (ပါဏာတိပါတဝိရတိ စသောအားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိသော။) ကာယသဇ္ဇေတနာ၊ သည်။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ (ဟုတွာ။) သုခုဒြယ် (သုခန္ဓယံ)၊ သုခကို တိုးပွားစေတတ်သည်။ သုခဝိပါက်။ သုခအကျိုးရှိသည်။ ဝါ၊ ကောင်းသော ဣဋ္ဌအကျိုးရှိသည်။ ဟောတိ။ ဘိက္ခဝေ။ စတုဗ္ဗိဓာ၊ သော။ (မုသာဝါဒဝိရတိ စသောအားဖြင့် ၄-ပါးအပြားရှိသော။) ဝစီသဇ္ဇေတနာ၊ သည်။ ပ။ ဘိက္ခဝေ။ တိဝိဓာ၊ သော။ (အနဘိဇ္ဈာ စသောအားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိသော။) မနောသဇ္ဇေတနာ၊ သည်။ ပ။ သုခဝိပါက် ဟောတိ။ -[ကထာဝတ္ထု၊ အဋ္ဌမဝဂ်၊ ရူပကမ္မန္တိကထာ။]

အာနန္ဒ၊ အာနန္ဒာ။ သမိဒ္ဓိ၊ သမိဒ္ဓိ မည်သော။ အယံ မောဃပုရိသော၊ ဤအချည်းနှီး ယောက်ျားသည်။ ပေါဋ္ဌလိပုတဿ၊ ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ မည်သော။

၁။ ဒုက္ခုဒြယ် ဒုက္ခန္ဓယံ။ ။ “ဒုက္ခ+ဥဒယ”မှ ဒကို ခြေ၍ “ဒုက္ခုဒြယ်”ကို ပါဠိမှန် ဟု ရှေးနိဿယ၌ ဆုံးဖြတ်၏။ “ဒုက္ခုဒြယ်၊ ဒုက္ခုဒြယ်”ဟူသော ပါဠိများကို ပါဠိပျက် ဟု ဆို၏။ သို့သော် ဥပဗ္ဗ၊ အယ (ဣ) ဓာတ်သည် “တိုးပွားသောဥစ္စာတိုးပွားခြင်း”ဟူသော အနက်ကိုသာ ဟော၏။ “တိုးပွားစေ”ဟူသော သကာရိတအနက်ကို မဟောနိုင်။ “ဥန္ဓယံ”ကား “ဥဒိ-ပသဝနေ (တိုးပွားခြင်း)”ဟူသော ဓာတ်နောင် ကာရိတ်ဏယပစ္စည်း၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ ပြီး၏။ “ဒုက္ခ+ဥန္ဓယ-ဒုက္ခကို+တိုးပွားစေနိုင်သော”ဟုလည်း အနက်ထွက်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဒုက္ခန္ဓယံ”သာ ပါဠိမှန်ဟု ထင်၏။ [“ဒုက္ခုဒြယ်”မူကွဲလည်း ဒုက္ခန္ဓယံမှ ပျက်လာဟန်တူ၏။ “သုခုဒြယာနီတိ သုခဗလာနီ”ဟူသော အခြားနေရာ၌လည်း။ “သုခန္ဓယာနီ”ဟုပင် ရှိသင့်မည် ထင်သည်။]

ပရိစ္ဆာဇကဿ၊ ပရိတ္တိအား။ (ဗျာကရေယျ-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ပုဋ္ဌော၌-စပ်။) “ဧဝံ၊ သို့။ (ပါဠိတော်၌ ပြခဲ့ သည်အတိုင်း။) ပုဋ္ဌော၊ မေးအပ်သည်။ (သမာနော။) “ဧဝံ၊ သို့။ သစေ ဗျာကရေယျ၊ အကယ်၍ ဖြေဆိုနိုင်အံ့။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့ ဖြေဆိုရာသနည်း။) အာဂုသော ပေါဋ္ဌလိ ပုတ္တ၊ ငါ့ရှင် ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ။ သဇ္ဇေတနိယံ၊ သဇ္ဇေတနာ သဘောရှိသော။ ကမ္မံ၊ ကံကို။ ကာယေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း။ ဝါစာယ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ မနသာ၊ မနောဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း။ သုခဝေဒနိယံ၊ သုခဝေဒနာရှိသော၊ ကမ္မံ၊ ကံကို။ ကတွာ၊ ပြုပြီး၍။ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သုခံ၊ သုခဝေဒနာကို။ ဝေဒယတိ၊ ခံစားရ၏။ ပ။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနိယံ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ရှိသော။ ကမ္မံ၊ ကံကို။ ကတွာ၊ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဒုက္ခမသုခံ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို။ ဝေဒယတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာနန္ဒ၊ အာနန္ဒာ။ ဗျာကရမာနော၊ ဖြေဆိုလတ်သော်။ ဝါ၊ သော၊ သမိဒ္ဓိ၊ မည်သော။ မောယပုရိသော၊ သည်။ ပေါဋ္ဌလိပုတ္တဿ၊ မည်သော။ ပရိစ္ဆာဇကဿ၊ အား။ သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ ဗျာကရမာနော၊ ဖြေဆိုသည်။ (ဟုတွာ။) ဗျာကရေယျ၊ ဖြေဆိုသူမည်ရာ၏။ ဣတိ ဣမာနိ၊ ဤသည်တို့ကား။ တာဝ၊ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့၏ ကံအဖြစ်မှ ရှေးဦးစွာ။ စေတနာယ၊ ၏။ ကမ္မဘာဝေ၊ ကံမည်သည်၏ အဖြစ်၌။ သုတ္တာနိ၊ သံကံသေခံဖြစ်သော ပါဠိတော်တို့တည်း။

၁။ ဧဝံ ပုဋ္ဌော။ ။ [ဇာအုပ်များ၌ “ပါဋ္ဌလိပုတ္တဿ”ဟု ရှိ၏။ ဥပရိပဏ်၊ မဟာဝိဘင်္ဂ သုတ်ရင်း၌ “ပေါဋ္ဌလိပုတ္တဿ”ဟု ရှိ၏။] ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ ပရိဂ္ဂိုက်ခံသည် အရှင်သမိဒ္ဓိအား “သဇ္ဇေတနိကံအာဂုသော သမိဒ္ဓိကမ္မံ ကတွာ ကာယေန ဝါစာယ မနသာ ကိံ သော ဝေဒယတိတိ”ဟု မေးသည်။ ထိုသို့မေးသောအခါ အရှင်သမိဒ္ဓိသည် “သဇ္ဇေတနိကံ အာဂုသော ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ ကမ္မံ ကတွာ ကာယေန ဝါစာယ မနသာ ဒုက္ခ သော ဝေဒယတိတိ-ငါ့ရှင် ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ ... သဇ္ဇေတနာသဘောရှိသော ကံ ကို ကာယဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝစီဒွါရဖြင့် လည်းကောင်း၊ မနောဒွါရဖြင့် လည်းကောင်း ပြုပြီး၍ ထိုသူသည် ဒုက္ခကို ခံစားရ၏”ဟု ဖြေ၏။ ထို အဖြေ၌ သုခဝေဒနာကို ခံစားရပုံ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို ခံစားရပုံများ မပါဘဲ ဖြေသောကြောင့် “မောယပုရိသ”ဟု ဘုရားရှင်၏ အကဲ့ရဲ့ကို ခံတော်မူရသည်။

၂။ ဧဝံ ဗျာကရေယျ။ ။ သဇ္ဇေတနိယံ အာဂုသော ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ ကမ္မံ ကတွာ ကာယေန ဝါစာယ မနသာ သုခဝေဒနိယံ သုခံ သော ဝေဒယတိ-သဇ္ဇေတနိယ သုခဝေဒနိယကံကို ပြုလျှင် ထိုသူသည် သုခဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ ပ။ ဒုက္ခဝေဒနိယကံကို ပြုလျှင် ထိုသူသည် ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနိယ-ကံကို ပြုလျှင် ထိုသူသည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ ဤသို့ ခွဲခြား၍ဖြေမှ မှန်မှန်ကန်ကန် ဖြေရာရောက်သည်။ [သဇ္ဇေတနိယကို “သဇ္ဇေတနာသဘာဝဝတ္ထံ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် အသမ္ဘိတိအနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက်၍ ကကို ယပြုသောပုဒ်ဟု သိစေသည်။]

ပန၊ ကား။ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊ စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့၏။ ကမ္မဘာဝေါ၊ ကံမည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ကမ္မစတုက္ကေန၊ ကမ္မစတုက္ကဖြင့်။ ဒီပိတော၊ ရှေးဆရာတို့ ပြအပ်ပြီ။ ဟိ၊ ချဲ့။ စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ။ ပ။ ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိတိ၊ ဟူသော။ ဧတံ (သုတ္တံ)၊ ဤပါဠိကို။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ယာနိ/ကမ္မာနိ၊ တို့ကို။ မယာ၊ သည်။ သယံ၊ ကိုယ်တော်တိုင်။ အဘိညာ၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍။ သန္တိကတွာ၊ မျက်မှောက်ပြု၍။ ပဝေဒိတာနိ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ (တာနိကမ္မာနိ။) ဣမာနိ စတ္တာရိ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ၄-ပါးတို့တည်း။ ကတမာနိ စတ္တာရိ၊ အဘယ် ၄-ပါးတို့နည်း။ ဘိက္ခဝေ။ ကဏှ၊ မည်းညစ်သော။ ကဏှဝိပါကံ၊ မည်းညစ်သော အကျိုးရှိသော။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ အတ္ထိ၊ ဘိက္ခဝေ။ သုက္ကံ၊ ဖြူစင်သော။ သုက္ကဝိပါကံ၊ ဖြူစင်သော အကျိုးရှိသော။ ကမ္မံ အတ္ထိ၊ ဘိက္ခဝေ။ ကဏှသုက္ကံ၊ မည်းညစ် ဖြူစင်ရောသော။ ကဏှသုက္ကဝိပါကံ၊ မည်းညစ်ဖြူစင်ရောသော အကျိုးရှိသော။ ကမ္မံ အတ္ထိ၊ ဘိက္ခဝေ။ အကဏှအသုက္ကံ၊ မည်းညစ်သည်လည်းမဟုတ် ဖြူစင်သည်လည်း မဟုတ်သော။ အကဏှအသုက္ကဝိပါကံ၊ မည်းညစ်သည်လည်းမဟုတ် ဖြူစင်သည်လည်းမဟုတ် အကျိုးရှိသော။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ (သမာနံ၊ ဖြစ်ပါလျက်။) ကမ္မက္ခယာယ၊ ကံ၏ ကုန်ခြင်းငှာ။ သံဝတ္တတိ၊ ဖြစ်သော။ ကမ္မံ၊ အတ္ထိ၊ ဘိက္ခဝေ အကဏှအသုက္ကံ အကဏှအသုက္ကဝိပါကံ။ ကမ္မံ၊ သည်။ (သမာနံ။) ကမ္မက္ခယာယ၊ ငှာ။ သံဝတ္တတိ၊ သော။ ကမ္မံ၊ သည်။ ကတမံ စ၊ အဘယ်နည်း။ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂေါ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂေါ၊ လည်းကောင်း။ (ဣတိ၊ သို့။) သတ္တံ၊ ကုန်သော။ ယဒိဒံ (ယေ ဣမေ) ဗောဇ္ဈင်္ဂါ၊ အကြင် ဗောဇ္ဈင်တို့သည်။ (သန္တိ)ဘိက္ခဝေ။ ဣဒံ၊ ဤဗောဇ္ဈင် ၇-ပါးကို။ အကဏှအသုက္ကံ အကဏှအသုက္ကဝိပါကံ။ ကမ္မံ (သမာနံ) ကမ္မက္ခယာယ။ သံဝတ္တတိ၊ သော။ ကမ္မံ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တတိ၊ ဆိုအပ်၏။

[ဗောဇ္ဈင်ကံသုတ်မှတစ်ပါး မဂ္ဂင်္ဂသုတ်ဝယ် လိုရင်းပါဠိကို ပြလို၍ “ကတမဇ္ဇ” စသည်မိန့်။]

၁။ ကမ္မံ ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိ။ ။ အချို့စာအုပ်၌ “ကမ္မံ”မပါ။ “ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိ”ဟူသာ ရှိ၏။ နိဿယ၌ “ကမ္မံ”ပါသော စာအုပ်အတိုင်း ပေးထားသည်။ သံဝတ္တတိကိုလည်း “မာလိ၊ အညာသိ”တို့ကဲ့သို့ နာမ်ဝိဘတ် သက်ထားသော အာချာတ်နာမ် ဟု ကြံသည်။ နိဿယမှ တစ်နည်း အနက်ပေးပုံကား-ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ယံကမ္မံ၊ သည်။ ကမ္မက္ခယာယ၊ ငှာ။ သံဝတ္တတိ။ အကဏှအသုက္ကံ အကဏှအသုက္ကဝိပါကံ။ တံ ကမ္မံ၊ သည်။ အတ္ထိ။

ဘိက္ခဝေ အကဏှအသုက္ကံ။ ပ။ သဝတ္ထတိ၊ သော။ ကမ္မံ၊ သည်။ ကကမဉ္စ၊ နည်း။ အရိယော၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌဂီကော၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော။ အယမေဝ မဂ္ဂေါ၊ ဤ မဂ်ပင်တည်း။ သေယျထိဒံ၊ အရိယ အဋ္ဌဂီကမဂ်ဟူသည် အဘယ်နည်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ သမ္မာသမာဓိ၊ လည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခဝေ။ လူဒံ၊ ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို။ အကဏှအသုက္ကံ။ ပ။ သဝတ္ထတိ၊ သော။ ကမ္မံ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်-ပဘေဒတော၊ ဗောဇ္ဈင် မဂ္ဂင်တို့၏ အပြား အားဖြင့်။ ပနုရသ၊ ကုန်သော။ ဣမေ-ဓမ္မာ၊ ဤ တရားတို့ကို။ ကမ္မစတုက္ကေန၊ ဖြင့်။ ဒီပိတ၊ ရှေးဆရာတို့ ပြအပ်ကုန်ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ အဘိဇ္ဈာ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ လည်းကောင်း။ (အကုသိုလ် မနောက် ၃-ပါးတည်း။) အနဘိဇ္ဈာ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ လည်းကောင်း။ (ကုသိုလ်မနောက် ၃-ပါးတည်း။) လူတိ၊ သို့။ ဆဟိ၊ ကုန်သော။ ဣမေဟိ၊ ဤတရားတို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ။ ဧကဝိသတိ၊ သော။ စေတနာသမ္ပယုတ္တကာ၊ စေတနာနှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်ကုန်၏။

တတ္ထ၊ ထို ဗောဇ္ဈင်္ဂ မဂ္ဂင်တို့တွင်။ [“တတ္ထ တေသု စေတနာ သမ္ပယုတ္တက ဓမ္မေသု”ဟု ယောဇနာစွဲသည်။ စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဗောဇ္ဈင်္ဂ မဂ္ဂင်တို့တွင် - ဟူလို။] လောကုတ္တရာမဂ္ဂေါ၊ လောကုတ္တရာမဂ်သည်။ ဘဇာပိယမာနော၊ ကပ်ဝင်စေ အပ်သော်။ ကာယကမ္မာဒိနိ၊ ကာယကံ-အစရှိကုန်သော။ တီဏိ-ကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ ကံတို့သို့။ ဘဇတိ၊ ကပ်ဝင်၏။ [လောကီကမ္မကထာ၌ လောကုတ္တရာမဂ် သည် တိုက်ရိုက်အားဖြင့် မပါဝင်နိုင်သော်လည်း သွင်းယူလျှင် ၃-ပါးသော ကံတို့ သို့ ကပ်ဝင်သည်-ဟူလို။] ဟိ၊ ချဲ့။ ကာယေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်။ ယံ ဒုဿီလျံ၊ အကြင် သီလမရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ အဇ္ဈာစရတိ၊ လွှမ်းမိုး၍ကျင့်၏။ ဝါ၊ လွန် ကျူး၏။ တမှာ၊ ထို ဒုဿီလျမှ။ သံဝရော၊ စောင့်စည်းခြင်းကို။ ဝါ၊ စောင့်စည်း ကြောင်းဖြစ်သော သမ္မာကမ္မန္တဝိရတိကို။ ကာယိကော၊ ကာယဒွါရယ၌ဖြစ်၏ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ဝါစာယ၊ ဝစီဒွါရဖြင့်။ ယံဒုဿီလျံ၊ ကို။ အဇ္ဈာစရတိ။ တမှာ၊ ထို ဒုဿီလျမှ။ သံဝရော၊ ကို။ ဝါ၊ စောင့်စည်းကြောင်းဖြစ်သော သမ္မာဝါစာ

ဤသို့သော်လည်း ပေးနိုင်၏။ ဆိုလိုရင်းကား-လောကုတ္တရာမဂ်ဟူသော ကံသည် ကံဖြစ်သော် လည်း လောကီကံတို့ကို ကုန်အောင်ပြုတတ်သောကြောင့် ကဏှ-သုက္က မဟုတ်။ အကဏှ အသုက္က အကျိုးကိုပေးသော ကံတစ်မျိုးဖြစ်သည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ်-ကမ္မဝဂ် ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ်-ပါဠိတော်၌ “ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ကဏှံ ကဏှပိပိကံ”စသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ပုစ္ဆာထုတ်၍ အဖြေရှိ၏။ ဤ၌ ကား ပေယျာလမြုပ်၍ စတုက္ကကံအတွက်သာ ပုစ္ဆာထုတ်သည်။

မဂ္ဂင်ကို။ ဝါစသိကော၊ ဝစီဒ္ဓါရဉ္စ ဖြစ်၏ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ သမ္မာကမ္မန္တော၊ သမ္မာကမ္မန္တ မဂ္ဂင်သည်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံတည်း။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာဝါစာ မဂ္ဂင်သည်။ ဝစီကမ္မံ၊ ဝစီကံတည်း။ ဧတသ္မိံ ဒွယေ၊ ဤ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာဝါစာ မဂ္ဂင် ၂-ပါးအပေါင်းကို။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်ပြီးသော်။ သမ္မာအာဇီဝေါ၊ သည်။ တပ္ပက္ခိကတ္တာ၊ ထို အဖို့၌ ပါဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဂဟိတောဝ၊ ယူအပ်ပြီးတော့သည်သာ။ ဟောတိ။ [အာဇီဝဟေတုကိုဉ်သော ဒုဿီလျမှ ရှောင်ကြဉ် လျှင် သမ္မာအာဇီဝမဂ္ဂင်ဖြစ်သည်-ဟူလို။]

ပန၊ ဆက်။ မနေန၊ မနောဒွါရဖြင့်။ ယံ ဒုဿီလျံ အဇ္ဈာစရတိ၊ တမှာ။ သံဝရော၊ ကို။ ဝါ၊ စောင့်စည်းကြောင်းဖြစ်သော မဂ္ဂင်ကို။ မာနသိကော၊ မနော ဒွါရဉ္စ ဖြစ်၏ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော၊ ထို မာနသိကသံဝရသည်။ ဒိဋ္ဌိ။ ပ။ သမာဓိဝသေန၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာ ဓိတို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ပဉ္စဝိဓော၊ ၅-ပါးအပြားရှိသည်။ ဟောတိ။ [ဝိရတိ ၃-ပါးမှတစ်ပါး ကျန်၅-ပါးကို ဆိုသည်။] ပဉ္စဝိဓောပိ၊ လည်းဖြစ်သော။ အယံ၊ ဤ သံဝရသည်။ မနောကမ္မံ နာမ၊ မည်၏။ ဧဝံ၊ လျှင်။ လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ၊ သည်။ ဘဇာပိယာမာနော၊ သော်။ [ပိပါသည်ကားအပို။] တိဏိကမ္မာနိ၊ တို့သို့။ ဘဇေတိ၊ ကပ်ဝင်၏။ [ဧဝံ-စသည်ကား နိဂုံးတည်း။]

ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ၃-ပါးသော ကံတို့ကိုပြရာ ဤဌာန၌။ ဒွါရသံသန္တနံ၊ နာမ၊ ဒွါရသံသန္တန မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ကာယဝစီဒ္ဓါရေသု၊ ကာယဒွါယ ဝစီဒ္ဓါရတို့၌။ စောပနံ၊ လှုပ်ရှားခြင်းသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ကမ္မပထံ၊

၁။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ။ ပ။ ဟောတိ။ ။ ကမ္မပထမြောက်သော ကံတို့၏ ထိုထိုဒွါရ၌ ပါဝင်ပုံကို ဆရာပြ၍ သိရပါပြီ။ ကမ္မပထ-မမြောက်သော ကံတို့ကို အဘယ်ဒွါရ၌ သွင်းရ မည်နည်း”ဟုလည်းကောင်း၊ အခြားဒွါရ၌ အခြားကံဖြစ်လျှင် ကံနာမည်လည်းပျက်၊ ဒွါရနာမည်လည်း ပျက်ပါသလော”ဟု လည်းကောင်း မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣမသ္မိံဌာနေ ဒွါရသံသန္တနံ နာမ ဟောတိ”ဟု မိန့်သည်။

၂။ ဒွါရသံသန္တနံ။ ။ [တံတံ ဒွာရေသံသန္တနံ အဝရောဓနံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ကမ္မဒွါရာဘောဒနန္တ”ဟု လည်းကောင်း၊ ဋီကာ၌ သံသန္တနအတွက် ၂-နက်ဖွင့်၏။ ထိုတွင် ပထမ အနက် အလို “ကမ္မပထ-မမြောက်သော ကံတို့ကို ထိုထို ဖြစ်ရာဒွါရ၌ ဒုစရိုက်နာမည် တစ်၍ သွင်းခြင်းသည် ဒွါရသံသန္တန မည်၏။ ဥပမာ-တောသို့ သွားစို့ရန် လေးပြင်ဆင်မှု စသည်ကို ပြု၍ တော၌ တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ မသတ်ရသော မုဆိုး၏ ကံသည် ကမ္မပထ-မမြောက်သေး သောကြောင့် ကာယကံ မမည်။ ကာယဒွါယ၌ ဖြစ်သောကြောင့် ကာယဒုစရိုက် အမည်ဖြင့် ကာယဒွါရ၌ ပါဝင်ရသည်။-ဟူလို။ သူတစ်ပါးကို လေးပြင်မှု စသည်ခိုင်း၍ တော၌ တစ်စုံတစ် ခုကိုမျှ မရပြန်လျှင် ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဝစီဒုစရိုက်သာ ဖြစ်၏။-ဤသို့ စသည်တည်း။

ကမ္မပထကို။ (အပါယ်လမ်းကြောင်း မကောင်းမှုသို့။) အပ္ပတ္တမ္ဘိ၊ မရောက်သောကံ သည်လည်း။ အတ္တိ။ မနောဒွါရေ စ၊ ဌ်လည်း။ သမုဒါစာရံ၊ ဖြစ်ခြင်းသို့။ ပတ္တာ ကမ္မပထ အပ္ပတ္တမ္ဘိ အတ္တိ။ တံ၊ ထို ကမ္မပထ-မမြောက်သော ကံကို။ ဂဟေတွာ၊ ရှိ။ တံတံ ဒွါရပက္ခိကမေဝ၊ ထိုထို ဒွါရအဖို့၌ ပါဝင်သည်ကိုသာ။ (ထိုထို ဒွါရ၏ အဖို့၌ သွင်းခြင်းကိုသာ။) အကံသု၊ ပြုကြကုန်ပြီ။

တတြ၊ ထိုသို့ပြုရာ၌။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ နယော၊ သိ ကြောင်းနည်းတည်း။ ယော၊ အကြင် မုဆိုးသည်။ မိဂဝံ၊ သားကောင်တို့ကို ညဉ်းဆဲရာ တောသို့။ ဂမိသာမိ၊ သွားအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဓနံ၊ လေးကို။ သဇ္ဇေတိ၊ ပြင်ဆင်၏။ [မိဂေဝနန္တိ ဗာဓေန္တိ ဧတ္တာတိ မိဂဝံ။ ဗာဓန- အနက် ဟော ဝနဓတံ၊ ကွံ-ပစ္စည်း”ဟု ယောဇနာကြံသည်။ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၊ ဗာဟိရနိဒါန်း၊ တတိယ သံဂါယနာတင်ခန်း၌လည်း ပြထားခဲ့ပြီ။] ဇိယံ၊ လေးညှို့ ကို။ ဝဇ္ဇေတိ၊ လုံးစေ၏။ ဝါ၊ ကျစ်၏။ သတ္တိ၊ လုံကို။ နိသေတိ၊ ထက်အောင် ပြု၏။ ဝါ၊ သွေး၏။ ဘတ္တံ၊ ထမင်းကို။ ဘုဉ္ဇတိ၊ ၏။ ဝတ္ထံ၊ အပေါ်ခြုံအဝတ် ကို။ ပရိဒဟတိ၊ ဝတ်ရုံ၏။ ဝါ၊ ခြုံ၏။ ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော လေး ပြင်ဆင်မှု အစရှိသည်ကို ပြုခြင်းဖြင့်။ ကာယဒွါယေ၊ ဌ်။ စောပနပ္ပတ္တံ၊ လှုပ်ရှား ခြင်းသို့ ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ သော၊ ထို မုဆိုးသည်။ အရညေ၊ တော၌။ ဒိဝသံ၊ တစ်နေ့ပတ်လုံး။ စရိတွာ၊ လှည့်လည်ပြီး၍။ အန္တမသော၊ အားဖြင့်။ သသဗိလာရ မတ္တမ္ဘိ၊ ယုန်တစ်ကောင် ကြောင်တစ်ထုပ်မျှကိုလည်း။ နလဘတိ၊ မရ။ ဣဒံ အကုသလံ၊ ဤ ကုသိုလ်သည်။ ကာယကမ္မံ နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်သ

ဤအလို “ဒွါရသံသန္တနံ၊ ထိုထိုဒွါရ၌+နှီးနှောခြင်း (ရောနှောခြင်း သွင်းခြင်း)”ဟု အနက်မှတ်ပါ။ အခန်း ရအောင်ကား “ကမ္မာနိ သံသန္တိယန္တိ ဧတ္တာတိ သံသန္တနံ+ဒွါရေ+သံသန္တနံ ဒွါရသံသန္တနံ” ဟု ပြပါ။

ကမ္မဒွါရဘောဒန။ ။ ဒွါရတစ်ပါး၌ အခြားကံတစ်ပါးဖြစ်သော်လည်း ကံ၏နာမည် မပျက်ခြင်း၊ ဒွါရ၏နာမည် မပျက်ခြင်းကို “ကမ္မဒွါရဘောဒန”ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ မပျက်ခြင်း သည်လည်း ဒွါရသံသန္တနမည်၏။ ဥပမာ-ပါဏာတိပါတ-ကာယကံသည် ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော် လည်း (သတ်ဖို့ရန် ခိုင်းသော်လည်း)ကာယကံနာမည် မပျက်။ (ကာယကံ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ် စေကာမူ) ဝစီဒွါရ နာမည်လည်းမပျက်။ ဤသို့ မပျက်ခြင်းသည် “ဒွါရသံသန္တန-ဒွါရ၌ ကံတို့ ၏ ကာယကံဖြစ်လိုက် ဝစီကံဖြစ်လိုက် စသည်ဖြင့် ရောနှောခြင်း”မည်၏။ [ကမ္မဉ္စ+ ဒွါရဉ္စ+ ကမ္မဒွါရနိ၊ တေသံ အဘောဒနံ အဝိနာသနံ-မဓု။... အနု၌ကား “ဒွါရ”ဟု မရှိဘဲ “ကမ္မဒွါရ ဘောဒန-ကံနှင့် ဒွါရကို ခွဲခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်း”ဟု ရှေးစာအုပ်၌ တွေ့ရ၏။]

လော။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်သလော။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ကသ္မာ၊ နည်း။ ကမ္မပထံ၊ သို့။ အပ္ပတ္တတာယ၊ မရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပန၊ ထိုသို့ကမ္မပထ-မမြောက်ပါသော်လည်း။ ဧဝံ၊ ကေဝလံ၊ ကာယကံမဖက် သက်သက်။ ကာယဒုစ္စရိတံ နာမ၊ ကာယဒုစ္စရိတံ မည်သည်။ ဝါ၊ ကာယဒွါယံ ဖြစ်သော မကောင်းသောအကျင့် မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မစ္ဆဂ္ဂဟဏာဒိသု၊ ငါးဖမ်းခြင်း အစရှိကုန်သော။ ပယောဂေသုပိ၊ ပယောဂတို့၌လည်း။ ဧသေဝနယော၊ တည်း။ [ကမ္မပထ-ပုဒ်၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို အကုသလကမ္မပထ-ကထာအခန်းကျမှ ပြပါမည်။]

ဝစီဒ္ဓါရေပိ၊ ၌လည်း။ မိဂဝံ၊ သို့။ ဂမိဿထ၊ သွားရကုန်လတ္တံ့။ ဝေဂေန၊ လျင်စွာ။ ဓနုအာဒိနိ၊ လေး အစရှိသည်တို့ကို။ သဇ္ဇေထ၊ ပြင်ဆင်ကြကုန်လော့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝါ၊ ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်။ အာဏာပေတွာ၊ စေခိုင်းပြီး၍။ ပုရိမ နယေနေဝ၊ ဖြင့်သာလျှင်။ အရညေ၊ ၌။ ကိဉ္စိ၊ တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ။ အလဘန္တဿ၊ မရသော မုဆိုး၏။ ဝစီဒ္ဓါရေ၊ ၌။ စောပနံ၊ သို့။ ကိဉ္ဇာပိ ပတ္တံ၊ အကယ်၍ကား ရောက်ပါပေ၏။ ပန၊ ထိုသို့ ရောက်ပါသော်လည်း။ ကမ္မပထံ၊ သို့။ အပ္ပတ္တတာယ၊ ကြောင့်။ ကာယကမ္မံ န ဟောတိ၊ ဧဝံ၊ ဝစီကံ-မဖက် သက်သက်။ ဝစီဒုစ္စရိတံ နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန၊ ကား။ မနောဒွါရေ၊ ၌။ ဝေဂေတနာယ၊ သတ်တတ်သူ၏ စေတနာသည်။ (သတ်ကြောင်း စေတနာသည်။) ဥပ္ပန္နမတ္တာယ ဧဝံ၊ ဖြစ်ကာမျှသော် သာလျှင်။ ကမ္မပထဘေဒေါ၊ ကမ္မပထ အထူးအပြားသည်သာ။ ဟောတိ၊ ဖြစ်

၁။ အာဏာပေတွာပ။ အလဘန္တဿ။ ။စေခိုင်းသည့် အခါတုန်းက ဓနုသဇ္ဇနမှ စ၍တောသို့သွားပြီး သတ်ဖို့အထိ စေခိုင်း၏။ စေခိုင်းသူ အာဏာပကပုဂ္ဂိုလ်ကိုယ်တိုင် တောသို့ မလိုက်။ ထို့ကြောင့် “ဝစီဒ္ဓါရေစောပနံပတ္တံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဧဝံဝစီဒုစ္စရိတံ နာမဟောတိ”ဟု လည်းကောင်းဆိုသည်။ “အလဘန္တဿ”ဟုလည်းလည်း ထို စေခိုင်းအပ်သူတို့က တောထဲ၌ မသတ်အပ်သောကြောင့် (သတ်မှုအထမမြောက်သောကြောင့်) စေခိုင်းသူမှာ မရခြင်းကို ရည်ရွယ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [အာဏာပေတွာပ။ အလဘန္တဿာတိ အာဏတ္တေဟိ အမာရိတဘာဝံ သန္နာယ ဝုတ္တံ-ဋီကာ]

မှတ်ချက်။ ။ဤမင်္ဂလာကိုထောက်၍ အာဏာပကကိုယ်တိုင်တောသို့ မလိုက်ကြောင်းသိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝစီဒ္ဓါရေပိ မိဂဝံ ဂမိဿာမာတိ”ဟု ပါဠိမရှိသင့်။ “မိဂဝံ ဂမိဿထ”ဟုသာ ရှိသင့်သည်။ အကယ်၍ စေခိုင်းသူပါ လိုက်သွားလျှင် ဝစီဒုစ္စရိတံသာမက ကာယဒုစ္စရိတံလည်းဖြစ်ရလိမ့်မည်။

တော့၏။ သော စ၊ ထို ကမ္မပထသည်လည်း။ ဗျာပါဒဝသေန၊ ဗျာပါဒဟူသော မနောကံ၏အစွမ်းဖြင့်။ (ဟောတိ။) ပါဏာတိပါတဝသေန၊ ပါဏာတိပါတ၏ အစွမ်းဖြင့်။ န (ဟောတိ)၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ အကုသလံ အကုသိုလ် ဖြစ်သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ကာယဝစီဒ္ဓါရေသု၊ တို့၌။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ဖြစ်၏။ မနောဒ္ဓါရေ၊ ၌။ န (ဟောတိ)။ အကုသလံ၊ သော။ ဝစီကမ္မံ၊ သည်။ ဘာသာ၊ ထို့အတူတည်း။ [ကာယဒ္ဓါရ ဝစီဒ္ဓါရတို့၌ ဖြစ်၏။ မနောဒ္ဓါရ၌ မဖြစ်-ဟုလို] အကုသလံ၊ သော။ မနောကမ္မံ ပန၊ သည်ကား။ တီသုပိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန် သော။ ဒ္ဓါရေသု၊ တို့၌။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ၏။ ကုသလာနိ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ကာယဝစီ မနောကမ္မာနိ၊ တို့သည်။ တထာ၊ ထို့အတူတည်း။

ကထံ၊ အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ သဟတ္တာ၊ မိမိလက်ဖြင့်။ ပါဏံ၊ သတ္တဝါကို။ ဟနန္တဿ၊ သတ်သူ၏လည်းကောင်း။ အဒိန္နံ၊ ဥစ္စာရှင်တို့ မပေးအပ်သော ဥစ္စာကို။ အာဒိယန္တဿ၊ ယူသူ၏လည်းကောင်း။ မိစ္ဆာစာရံ၊ ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော အကျင့်ကို။ (ကာမေသု မိစ္ဆာစာရကို။) စရန္တဿ၊ ကျင့်သူ၏လည်းကောင်း။ ကမ္မံ၊ သည်။ ကာယကမ္မမေဝ၊ ကာယ-ကံ သည်သာ။ ဟောတိ။ ဒ္ဓါရဗ္ဗိ၊ ဒ္ဓါရသည်လည်း (ကာယဒ္ဓါရမေဝ၊ ကာယဒ္ဓါရသည်သာ။ ဟောတိ။ စဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ တာဝ၊ ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ပုံမှ ရှေးဦးစွာ။ အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ကာယဒ္ဓါရေ၊ ၌။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်။ ဧတေဟိစိတ္တေဟိ၊ ထို အကုသိုလ်စိတ် တို့နှင့်။ သဟဇာတာ၊ တကွဖြစ်ကုန်သော။ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော၊ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့သည်။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ၊ ပါဏာတိပါတ - စသော စေတနာ၏ အဖို့၌ ပါဝင်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ပါဏာတိပါတ - စသော စေတနာ၏ အသင်းဝင်တို့သည်လည်းကောင်း။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောကံဟု ခေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ ဘဝန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

၁။ ဗျာပါဒဝသေန ။ “ဣမေ သတ္တာ ဟညန္တု-ဤသတ္တဝါတို့ကို သတ်အပ် ပါစေကုန်(သေပါစေကုန်)”ဟု စိတ်၌ဖြစ်သော ဗျာပါဒကို ရည်ရွယ်၍ “သော စခေါ ဗျာပါဒဝသေန” ဟု ဆိုသည်။

၂။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ ။ “သဟတ္တာ ဟိ ပါဏံ ဟနန္တဿ”စသော စကား အရ ပါဏာတိပါတ-စသော စေတနာတို့က ကမ္မပထ-မြောက်၍ “ကာယကံ”ဟူသောအမည် ကို ရပြီးဖြစ်သောကြောင့် အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-တို့သည် ပါဏာတိပါတ-စေတနာ စသည်တို့နှင့် အတူတကွဖြစ်ကြရာ၌ ထို စေတနာ၏ အသင်းဝင် (အပေါင်းအဖော်) များသာ ဖြစ်ကြရတော့၏။

[ကာယ-ဒွါယ၌ ကာယ-ကံဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ ဝစီဒွါရ၌ ကာယ-ကံဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဂစ္ဆ”သည် မိန့်။] ဂစ္ဆ၊ သွားချေ။ ဣတ္ထံ၊ နာမံ၊ ဤအမည်ရှိသူကို။ (ဦးတိဿ၊ မည်သူ စသည်ကို။) ဇီဝိတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေမှ။ ဝေါရောပေဟိ၊ ခွင်းချေလော့။ ဣတ္ထံနာမံ၊ သော။ ဘဏ္ဍံ၊ ဘဏ္ဍာကို။ အဝဟရ၊ ခိုးဆောင်ချေလော့။ ဣတိ၊ သို့။ အာဏာပေန္တဿ၊ စေခိုင်းသူ၏။ ကမ္မံ၊ သည်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယ-ကံသည်။ ဟောတိ၊ ဒွါရံ ပန၊ ဒွါရသည်ကား။ ဝစီဒွါရ၊ သည်။ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ လျှင်။ အကု-သလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ဝစီဒွါရေ၊ သမုဋ္ဌာတိ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်။ တေဟိ စိတ္တေဟိ၊ ထိုအကုသိုလ် စိတ်တို့နှင့်။ သဟဇာတာ၊ ကုန်သော အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော၊ တို့သည်။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ၊ စေတနာ၏အဖို့၌ ပါဝင်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ အဗ္ဗော ဟာရိကာ ဝါ၊ မနောက်-ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သည် လည်းကောင်း။ ဘဝန္တိ။ ဧတ္တကာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားသည်။ အာစရိယာနံ၊ ရှေးဆရာတို့၏။ သမာနတ္ထကထာနာမ၊ တူမျှသောအနက်ကို ဖွင့်ဆို ကြောင်း စကားမည်၏။ [အဘိဓမ္မာ ခုနစ်ကျမ်းကို ပိုင်းခြားရာ ပကရဏပရိစ္ဆေဒ-အခန်း၌ “သမာနကထာ”ဟု ရှိ၏။ ဝိတဏှ ဝါဒီပုဒ်၏ အနက်ကိုလည်း ပကရဏပရိစ္ဆေဒ-အခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

၁။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ ။ မနောက်မ္မဝေါဟာရဝိရဟာ (ဋီကာ)။ မနောက်ဟူသော ဝေါဟာရ (နာမည်)ကို မရကြတော့-ဟူလို။ မနဋီကာ၌ကား “အစေတနာသဘာဝတော ဝါ ပါဏာတိပါတာဒီဝသေန အဗ္ဗောဟာရိကာ-အဘိဇ္ဈာ စသည်တို့က စေတနာကံ-သဘော မဟုတ်သောကြောင့် ပါဏာတိပါတ-စသောအမည်ကို မရလိုက်ကုန်”ဟုလည်း တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ ထိုအလို “အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ပါဏာတိပါတ-စသောအမည်ကို မရလိုက်ကုန်”ဟု ပေး။ ဥပမာ- “ပကတိမြေကြီး၌ အာပေါ-စသော ဓာတ်ပါသော်လည်း ပထဝီဟူသော အမည်သာရ၍ ပထဝီဓာတ်လွန်ကဲသော ပထဝီ၏အဖို့တွင် ပါဝင်ရခြင်း။ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟူသော ဝေါဟာရ (နာမည်)ကို မရဘဲ ပထဝီဟူသော နာမည်သာ ရခြင်းကဲ့သို့တည်း။

၀နနတ္ထ။ ။ ဝေါဟရိယတော၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်၏။ ဣတိ ဝေါဟာရော။ ဝေါဟာရံ၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ (ဘာဝပ္ပဓာနကြံ။) ဂစ္ဆန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ ဝေါဟာရိကာ။ န+ဝေါဟာရိကာ အဗ္ဗောဟာရိကာ။ နောက် အသံဝရအခန်း၌ “တံ စိတ္တံအဗ္ဗောဟာရိကံ”ဟု ဆိုပြီးလျှင် “စောပနဿ ဥပ္ပနတ္တာ မနောဒွါရန္တိ သမ္ပိ န ဂစ္ဆတိ”ဟု အဗ္ဗောဟာရိကံကို ထပ်ဖွင့်သည်။ “ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်”ဟူသည် “ခေါ်ဝေါ်အပ်သော နာမည်ကို မရခြင်းပင်တည်း”ဟု ယူဆ၍ ယောဇနာ၌ “နတ္ထိ+ဝေါဟာရော (မနောကမ္မန္တိနာမံ) စတေသံတိ အဗ္ဗောဟာရိကာဟု ပြုလေသည်။

ပန၊ ဝါဒန္တရ ကား။ ဝိတဏှဝါဒီ၊ ဝိတဏှဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အာဟ၊ ဆိုပြီ။ (ကိ။) အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ မနောဒွါရေပိ၊ ဌ်လည်း။ သမုဋ္ဌာတိ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။ [အာစရိယတို့၏ သမာနကထာ၌ “အကုသလံ ကာယကမ္မံ ကာယဝစီဒ္ဓာရေသု သမုဋ္ဌာတိ၊ န မနောဒွါရေ” ဟု ဆိုခဲ့သည်။] သော၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (အာဟရိ-၌ စပ်။) ဝါ။ ကိ။ (ဝုတ္တော-၌ စပ်။) တယော သင်္ဂဟော၊ သံဂါယနာ သုံးတန်တို့ကို။ အာရဠ၊ တက်ရောက်သော။ (“တင်အပ်သော” ဟုလည်း ပေးကြ၏။) သုတ္တံ၊ ပါဠိကို။ အာဟရေတိ၊ ဆောင်ပြု ပါလော့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ ပြောဆိုအပ်သည်။ (သမာနော။) ဣဒံ ကုလုမ္မသုတ္တံ နာမ၊ ဤ ကုလုမ္မ-သုတ် မည်သည်ကို။ အာဟရိ၊ ဆောင်ပြုပြီ။ (ကိ။)-

ပန စပရံ။ ပ။ ဥပဃာတော ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ (အာဟရိ။) [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ပန၊ တစ်ဖန်။ ပရံ၊ တစ်မျိုးကား။ ဣဓ၊ ဤလောက၌။ ဧကဇ္ဈော၊ အချို့သော။ ဣဒ္ဓိမာ၊ တန်ခိုးရှိသော။ စေတောဝသိပ္ပတ္တော၊ စိတ်၏ အစွမ်းသတ္တိ ရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ (“ဝသိဘာဝ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကျေကြံ။) သမဏော ဝါ၊ သမဏ အမည်ရသူ သည်သော်လည်းကောင်း။ ဗြာဟ္မဏော ဝါ၊ ဗြာဟ္မဏ-အမည်ရသူသည်သော် လည်းကောင်း။ အညိဿာ၊ အခြားသောမိန်းမ၏။ ကုန္တိဂတံ၊ ဝမ်း၌ တည် သော။ ဂစ္ဆံ၊ ကိုယ်ဝန် သူငယ်ကို။ [အနုပေက္ခကော-၌ စပ်။] ကုန္တိဂတော၊ သော။ ဂဗ္ဘော၊ ကိုယ်ဝန် သူငယ်သည်။ သောတ္တိနာ၊ ချမ်းသာသဖြင့်။ န အဘိနိက္ခမေယျ၊ မထွက်နိုင်ပါမူကား။ အဟောဝတ အော်... ကောင်းလေ စွ။ ဣတိ၊ သို့။ ပါပကေန၊ ယုတ်မာသော။ မနဿ၊ ပြင့်။ အနုပေက္ခကော၊ အဖန်ဖန်ကြည့်ရှုသည်။ ဟောတိ၊ (တု-ပစ္စည်းဖြင့် “အနုပေက္ခိတာ” ဟု လည်းရှိ၏။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဝါ၊ ဤနည်းအားဖြင့်။ “ကုလုမ္မဿ”၊ သူငယ်ကို။ ဝါ၊ အမျိုးအနွယ်ကို။ ဥပဃာတော၊ သတ်ဖြတ်ခြင်း သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ -ဣတိ၊ သို့။ အာဟရိ၊ ပြီ။

၁။ ကုလုမ္မဿ။ ။ ကုလ+ဥ+အမှ၊ အမှဓာတ်သည် ရက္ခဏ-အနက် ကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ကုလံ၊ အမျိုးကို+ဥဒ္ဓံ၊ အထက်ဖြစ်သော နောက်၌+အမှတို့၊ စောင့်ရှောက် တတ်၏။ ဣတိ ကုလုမ္မော” ဟု ပြု၍ ကိုယ်ဝန် သူငယ်ကိုလည်းကောင်း၊ နောက်နောက် အမျိုး အနွယ်ကို လည်းကောင်း၊ ဟောနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဒုကာ၌ “ကုလုမ္မဿာတိ ဂစ္ဆဿ ကုလ ယောဝ ဝါ” ဟု ၂-နည်းဖွင့်သည်။

ဣဒံ သုတ္တံ၊ ဤပါဠိကို။ အာဟရိတွာ၊ ဆောင်ပြီး၍။ အာဟ၊ ပြောဆိုပြန်ပြီး။ (ကိံ) ဧဝံ သို့။ မနဿ၊ ဖြင့်။ စိန္တိတမတ္တေ ယေဝ၊ ကြိအပ်ကာမျှသော်သာလျှင်။ ကုစ္ဆိဂတော၊ သော။ ဂတ္တော၊ ကိုယ်ဝန်သုငယ်သည်။ ဖေဏပိဏ္ဍော ဝိယ၊ ရေမြှုပ်ခဲသည် ကဲ့သို့။ ဝိလီယတိ၊ ကြွေမွှ၏။ ဧတ္ထ၊ ဤသို့ဖျက်ဆီးရာ၌။ ကာယင်္ဂစောပနံ ဝါ၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၏ လှုပ်ရှားခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဝါစင်္ဂစောပနံ ဝါ၊ နှုတ်အင်္ဂါ၏ လှုပ်ရှားခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ကုတော၊ အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ မနောဒွါယသ္မိယေဝ၊ ဌိသာလျှင်။ အကုသလံ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော။ ဣဒံကာယကမ္မံ၊ ဤ ပါဏာတိပါတ ကာယ-ကံသည်။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဟ၊ ဝိတဏှဝါဒီဆိုပြီး။) တမေနံ၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်ကို။ တဝ၊ သင်၏။ သုတ္တဿ၊ ပါဠိ၏။ အတ္ထံ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို။ တုလယိဿမ၊ နှိုင်းချိန်ကြကုန်ဦးအံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္ထု၊ ပြောပြီး၍။ ဧဝံ သို့။ (အာစရိယာ၊ တို့သည်။) တုလယိသု၊ နှိုင်းချိန်ကြကုန်ပြီ။ [သံဃာယနာ ၃-တန်သို့ တင်အပ်သော သုတ်ဟု မယူဆသောကြောင့် “တဝသုတ္တဿ-သင်ပါဠိ၏”ဟု ဆိုသည်။]

တွံ၊ သင်သည်။ ဣဒ္ဓိယာ၊ တန်ခိုးဖြင့်။ ပရူပဃာတံ၊ သူတစ်ပါးကိုသတ်ခြင်းကို။ ဝဒေသိ၊ ပြောဆို၏။ သော ဣဒ္ဓိ နာမ စ၊ ဤ တန်ခိုး မည်သည်လည်း။ (ဒသဝိဇာ-၌စပ်။) အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိံ၊ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိလည်းကောင်း။ ဝါ၊ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းရှိသော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိံ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အထူးထူးအပုံပုံ ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းခြင်းရှိသော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ မနောမယဒ္ဓိံ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ဉာဏဝိပ္ပာရိဒ္ဓိံ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊

၁။ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိံ ။ ဣဒ္ဓိတိ၊ ပြီးစီးတတ်၏။ ဝါ၊ ရအပ်၏။ ဣတိ၊ ဣဒ္ဓိ၊ မည်၏။ (တန်နည်း)ဣဒ္ဓိံ သတ္တာ ဧတယာတိ ဣဒ္ဓိံ-သတ္တဝါတို့၏ ကြီးပွားကြောင်း တန်ခိုး။ [(က) ယံ ဟိ နိပ္ပဗ္ဗတိ (ပြီးစီး၏)၊ ပတိလစ္ဆတိ စ(ရလည်းရအပ်၏)၊ တံ ဣဒ္ဓိံတိဝုဗ္ဗတိ။ (ခ) ဣဒ္ဓိံတိဝုဗ္ဗန္တိ၊ ဥက္ကံသံ ပါပုဏန္တိတိ အတ္ထော-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ။] ဤတွင် (က) အဖွင့်ကိုကြည့်၍ ကတ္တုသာန်ပြုရာ၌ ဣဝ+ဓာတ်သည် သိဒ္ဓိအနက်ဟော။ (ခ) အဖွင့်ကိုကြည့်၍ ကရုဏသာန်ပြုရာ၌ ဝုဒ္ဓိအနက်ဟောတည်း။ အဓိဋ္ဌာနံ ဧတိဿာ အတ္ထိတိ အဓိဋ္ဌာနာ၊ အဓိဋ္ဌာနာ ဧ+သာ+ဣဒ္ဓိံ ဓာတိ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိံ။

၂။ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိံ သေသည်။ ။ ဝိဝိဓံ (ရူပနိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ) ကုဗ္ဗနံ ဧတိဿာ အတ္ထိတိ ဝိကုဗ္ဗနာ-အထူးထူးအပုံပုံ ရုပ်သဏ္ဌာန် ဖန်ဆင်းပြုလုပ်ခြင်းရှိသော တန်ခိုး။ [ဝိကို “ဝိဝိဓံ” ကုဗ္ဗနံကို “ရူပနိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ”ဟု ဖွင့်သည်။] မနေန၊ ချာန်စိတ်ကြောင့်+နိဗ္ဗတ္တာ၊ ဖြစ်သော တန်ခိုးတည်း။ မနောမယာ၊ ခိုး။ [နိဗ္ဗတ္တ အနက်၌ မယ-ပစ္စည်းသက်။]

၃။ ဉာဏဝိပ္ပာဒ္ဓိံ သေသည်။ ။ ဉာဏဿ+ဝိပ္ပာရော (ဝေဂါယိတတ္ထံ၊ အဟုန်၏

အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ ပျံ့နှံ့ခြင်းရှိသော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ သမာဓိဝိပွာရိဒွီ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ သမာဓိ၏ ပျံ့နှံ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ အရိယိဒွီ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အရိယာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော။ တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ကမ္မဝိပါကဒီဒွီ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကံ၏အကျိုးကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ပုညဝတောဣဒွီ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဘုန်းကံရှိသူ၏ တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ဝိဇ္ဇာမယိဒွီ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အာထဗ္ဗနမန္တာန်ကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို ကိစ္စ၌။ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ၊ ကောင်းစွာ အားထုတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန၊ ပြည့်စုံခြင်းဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဣဒွီ၊ တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒသဝိဓာ၊ ၁၀-ပါး အပြားရှိ၏။ [ဣဒွီ၊ ၁၀-မျိုး၏အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဣဒွီဝိဝေ အခန်း၌ ရှုပါ။]

တတ္ထ၊ ထို ၁၀-ပါးသော ဣဒွီတို့တွင်။ (တွဲ၊ သည်။) ကတရံ ဣဒွီ၊ အဘယ်ဣဒွီကို။ ဝဒေသိ၊ ဆိုလိုသနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ဘာဝနာမယံ၊ ဘာဝနာကြောင့်ဖြစ်သော အဓိဋ္ဌာနိဒွီကို။ (ဝဒေမိ၊ 'ဆိုလို၏။) [ဘာဝနာမယန္တိ၊ အဓိဋ္ဌာနိဒွီ သန္ဓာယဝဒတိ။ -ဋီကာ။] ဣတိ၊ ဤကားအဖြေတည်း။ ကိံ ပန၊ အသို့နည်း။ ဘာဝနာမယိဒွီယာ၊ ဘာဝနာမယိဒွီဖြင့်။ [ရှေးနိဿယ၌ "ဘာဝနာမယာယ ဣဒွီယာ"ဟုချည်း ရှိ၏။] ပရူပဃာတကမ္မံ၊ သူတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်မှုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်သလော။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ အာမ၊ အိမ်း။ ဧကစ္စေ၊ အချို့ကုန်သော။ အာစရိယာ၊ တို့သည်။ ဧကဝါရံ၊ တစ်ကြိမ်။ (ပရူပဃာတကမ္မံ၊ သည်။) ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တိ၊ ဆိုကြကုန်၏။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင်၊ ထင်အောင်ပြအံ့။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ပဟရိတုကာမေန၊ ပေါက် ခြင်းငှာ အလိုရှိသူသည်။ ဥဒကဘရိတေ၊ ရေဖြင့် ပြည့်သော။ ဃုဋေ၊ အိုးကို။ ခိတ္တေ၊ ဖြစ်အပ်သော်။ ဃုဋေဝိ၊ အိုးသည်လည်း။ ဘိဇ္ဇတိ ယထာ၊ ကွဲသကဲ့သို့။ ဥဒကမ္ပိ၊ ရေသည်လည်း။ နဿတိ ယထာ၊ ပျက်စီးသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတူ သာလျှင်။ ဘာဝနာမယိဒွီယာ၊ ဖြင့်။ ဧကဝါရံ ပရူပဃာတကမ္မံ ဟောတိ။ ပန၊

ဖြစ်ခြင်းသည်။) ဧတိသာ အတ္ထိတိ ဉာဏဝိပွာရာ၊ အရိယာနံ+အယံ အာရိယာ-အရိယာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော တန်ခိုး။ [ဇာအုပ်တို့၌ "အရိယိဒွီ"ဟု အာ၌ ဒိဃမရှိကြ။] ယတောကုတောစိ ကမ္မ ဝိပါကတော ဇာတာ ကမ္မဇာ-ကံကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုး။ [ဤဣဒွီသည် မွေးဖွားသည်မှ စ၍ ဖြစ်၏-ဟု မဟာဋီကာဆို၏။] အာထဗ္ဗနဝိဇ္ဇာသိနိဗ္ဗတ္တာ ဝိဇ္ဇာမယာ။ (ဝိဇ္ဇာကို အာထဗ္ဗနမန္တာန်ဟု ဖွင့်သည်။]

ထိုသို့ပင် သူတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်နိုင်ပါသော်လည်း။ တတော၊ ထို တစ်ကြိမ် သတ်ဖြတ်ရာ အခါမှ။ ပဌာယ၊ စ၍။ သာ၊ ထို ဘာဝနာမယိဒ္ဓိသည်။ နဿတိ၊ ပျက်စီး၏။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝဒန္တိ။) [သူတစ်ပါးကိုသတ်ခြင်းသည် အိုး၏ကွဲခြင်းနှင့် တူ၏။ တန်ခိုး၏ ပျက်စီးခြင်းသည် ရေ၏ပျက်စီးခြင်းနှင့် တူ၏။]

အထ၊ ထိုအခါ၌။ နံ၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီကို။ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိယာ၊ ဖြင့်။ ဧက ဝါရံ။ (ပရူပဃာတကမ္မံ၊ သည်။) နေဝ ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဒွိဝါရေ၊ နှစ်ကြိမ်တို့ တိုင်တိုင်။ ပရူပဃာတကမ္မံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္ထု၊ ပြောပြီး၍။ တံတံ သည်တ္တိံ၊ ထိုထို နားလည်စေခြင်းသို့။ [သညာပနံ၊ နားလည်စေခြင်းသည်။ သညတ္တိံ၊ ခြင်း။ စာအုပ်များ၌ “ပညတ္တိ”ဟု-လည်းရှိ၏။] အဂစ္ဆန္တံ၊ မရောက်သော။ နံ၊ ထိုဝိတဏှဝါဒီကို။ ပုစ္ဆိသု၊ မေးကြကုန်ပြီ။ (ကိံ၊ နည်း။) ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ၊ သည်။ ကုသလာကိံ၊ ကုသိုလ်လော။ ပ။ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာကိံ၊ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တ-လော။ ပ။ သဝိတက္ကသ ဝိစာရာကိံ၊ သဝိတက္ကသဝိစာရ-လော။ ပ။ အရူပါဝစရာကိံ၊ အရူပါဝစရလော။ ဣတိ၊ သို့။ (ပုစ္ဆိသု။ ဣမံ ပဉ္စံ၊ ဤပြဿနာကို။ ယော၊ အကြင်ဝိတဏှဝါဒီသည်။ ဇာနာတိ၊ သိ၏။ သော၊ ထိုဝိတဏှဝါဒီသည်။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝက္ခတိ၊ ဆိုလတ္တံ့။ (ကိံ။) ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ၊ သည်။ ကုသလာ ဝါ၊ ကုသိုလ်သော်လည်း။ ဟောတိ၊ ဖြစ် ၏။ အဗျာကတာ ဝါ၊ အဗျာကတသော်လည်း။ ဟောတိ။ [“ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်၌ အဗျာကတဖြစ်၍ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များသန္တာန်၌ ကုသိုလ်ဖြစ်သည်”ဟုလို။] အဒုက္ခမသုခဝေဒနီယာ ဧဝ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနီယ-သာတည်း။ [ပဉ္စမဈာန် အဘိ ဉာဏ်ဖြစ်သောကြောင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ရကား အဒုက္ခမသုခဝေဒနီယ-သာ။] အဝိတက္က အဝိစာရ ဧဝ၊ အဝိတက္ကအဝိစာရ-သာတည်း။ ရူပါဝစရာ ဧဝ၊ သာတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝက္ခတိ၊ ဆိုလတ္တံ့။)

သော၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီကို။ ဝတ္ထုဗ္ဗော၊ ပြောဆိုထိုက်၏။ (ကိံ၊ နည်း။) ပါဏာတိပါတစေတနာ၊ သည်။ ကုသလာဒီသု၊ ကုသိုလ် အစရှိသော အဖို့အစုတို့တွင်။ ကတရံ ကောဋ္ဌာသံ၊ အဘယ် အဖို့အစုသို့။ ဘဇေတိ၊ ကပ်ဝင်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝတ္ထုဗ္ဗော။) ဇာနန္တော၊ သိလတ်သော်။ ဝါ၊ သိသော ဝိတဏှဝါဒီသည်။ ဝက္ခတိ၊ ဆိုလတ္တံ့။ (ကိံ၊ နည်း။) ပါဏာတိပါတစေတနာ၊ သည်။ အကုသလာဝ၊ အကုသိုလ်သာတည်း။ ဒုက္ခဝေဒနီယာဝ၊ ဒုက္ခဝေဒနီယသာတည်း။ ဝါ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ နှင့် ယှဉ်သည်သာတည်း။ သဝိတက္က သဝိစာရာဝ၊ သာတည်း။ ကာမာဝစရာ ဧဝ၊

သာတည်း။ ဣတိ (ဝက္ခတိ)။ ဧဝံသန္တေ၊ သော။ ၁တဝ၊ သင်၏။ ပဉ္စော၊ ပြဿနာ သည်။ (သုတစ်ပါးကို သိစေခြင်းငှာ အလိုရှိအပ်သောအနက်သည်။) ကုသလတ္ထိ ကေန၊ ကုသလတိတ်နှင့်။ နေဝ သမေတိ၊ ညီမျှသည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်။ ဝေဒနာတ္ထိကေန၊ နှင့်။ န သမေတိ၊ ဝိတက္ကတ္ထိကေန၊ နှင့်။ န (သမေတိ)။ ဘူမန္တရေန၊ ကာမာဝစရ စသော ဘုံအပိုင်းအခြားနှင့်။ န (သမေတိ)။ ဣတိ (ဝတ္ထဗ္ဗော)။ [သမေတိကို “သမံ+တေ”ဟု ခွဲ။]

ကံ ပန။ အသို့နည်း။ ဧဝံ မဟန္တံ၊ ဤသို့ ကြီးကျယ်သော။ ဝါ၊ သို့ ကလောက် ကြီးကျယ်သော။ သုတ္တံ၊ ဘုရားဟော ပါဠိတော်သည်။ နိရုတ္တကံ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ် မရှိတော့သလော။ ဣတိ၊ ဤကား ဝိတက္ကဝါဒီ အမေးတည်း။ နိရုတ္တကံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသည်။ နော၊ မဟုတ်ပါ။ တွံ ပန၊ သင်သည်ကား။ အဿ၊ ထိုသုတ်၏။ အတ္ထံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ န စာနာသိ၊ မသိ။ ဟိ၊ မှန်။ ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တောတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ၊ ကို။ နေဝ အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုမရှိအပ်။ ပန၊ အနွယ် ကား။ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ၊ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိကို။ ဝါ၊ ဂါထာမန္တာန်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တန်ခိုးကို။ အဓိပ္ပေတာ။ ဟိ၊ မှန်။

၁။ တဝ ပဉ္စော။ ။ ပဉ္စောတံသည် ပုစ္ဆာ-လုတ္တာအနက်တို့ကို ဟော၏။ ဤ၌ လုတ္တာအနက်ဟောတည်း။ “ပဉ္စိယတေ (ဉာဓေတုံ လုတ္တိယတေ)တိ ပဉ္စော=ဘာဝနာမယိဒ္ဓိဖြင့် သုတစ်ပါးကို သတ်နိုင်၏”ဟု ဆိုအပ်သော အနက်သည်ပင် ဝိတက္ကဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်က သုတစ်ပါးကို သိစေလိုအပ်သော အနက်တည်း။ [ဤ ပြဿနာကိုလည်း ‘လက်မခံလိုသောကြောင့် “တဝပဉ္စော-သင်ပြဿနာ”ဟု တဝ-ထည့်၍ဆိုသည်။ “တဝ သုတ္တဿ”တုန်းက ကဲ့သို့တည်း။]

၂။ န သမေတိ။ ။ ပါဏာတိပါတ-စေတနာက အကုသိုလ်ဖြစ်၍ ဘာဝနာ မယိဒ္ဓိက ကုသိုလ်အဗျာကတဖြစ်သောကြောင့် “ဘဝနာမယိဒ္ဓိဖြင့် သုတစ်ပါးကို သတ်နိုင်၏”ဟူသောစကားသည် ကုသလတိတ်နှင့် မညီ-ဟူလို၊ နောက်တိတ်များနှင့် မညီပုံကို လည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါ။ ဘူမန္တရဟူသည်-ကာမာဝစရ-စသော ဘုံတည်း။ ပါဏာတိ - ပါတ-စေတနာက ကာမာဝစရဖြစ်၍ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိက ရူပါဝစရ ဖြစ်သောကြောင့် ဘူမန္တရနှင့်လည်း မညီ။

၃။ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ။ ။ “အထဗ္ဗ”မည်သော ရသေ့သည် သိအပ်သော ဝေဒ-အ တတ်ကို “အထဗ္ဗန”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဝေဒ၌ ဂါထာမန္တာန်များလည်း ပါရှိ၏။ [ထောမနိဇိ၌ “အထဗ္ဗန”သည် ပါဠိ၌ “အထဗ္ဗန”ဟု ဖြစ်၏။] “အထဗ္ဗနေ+အာဂတာအာထဗ္ဗနာ”ဟု ကြံ၍ အထဗ္ဗနဝေဒ၌ လာသောအတတ် (ဂါထာမန္တာန် ဝိဇ္ဇာ)ကို “အာထဗ္ဗနာ”ဟု ခေါ်ပါ။ ထို အာထဗ္ဗနဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်သော တန်ခိုးကို “အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ”ဟု ခေါ်သည်။ အာထဗ္ဗနတော + နိဗ္ဗတ္တာ + ဣဒ္ဓိ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ။

ဧတ္ထ၊ ဤ သူတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်ရာ၌။ လတ္တမာနာ၊ ရအပ်သော်။ (ရမည်ဆိုလျှင်။) သာ၊ ထို အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိကို။ လတ္တတိ၊ ရအပ်၏။

သာ ပန၊ ထို အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ သည်ကား။ ဝါ၊ ကိုကား။ ကာယဝစီဒ္ဓါရာနိ၊ တို့ကို။ မုဉ္ဇိတွာ၊ လွှတ်၍။ ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှာ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ဟိ၊ မှန်။ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိကာ၊ အာထဗ္ဗန တန်ခိုးရှိသူတို့သည်။ (အာထဗ္ဗနဂါထာမန္တာန်ကို တတ်သိသူတို့သည်။) သတ္တာဟံ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး။ အလောဏကံ၊ ဆားမရှိသော ဘောဇဉ်ကို။ ဘုဉ္ဇိတွာ၊ စားပြီး၍။ ဒဗ္ဗေ၊ နေစာမြက်တို့ကို။ [“ဒဗ္ဗေ”ဟုလည်း ရှိ၏။] အတ္တရိတွာ၊ ခင်း၍။ ပထဝိယံ၊ ဌံ။ သယမာနာ၊ လျောင်းကုန်လျက်။ တပံ၊ အကျင့်ကို။ သဉ္စရိတွာ၊ ကောင်းစွာကျင့်၍။ [“ပစ္စရိတွာ”ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။] သတ္တမေ ဒီဝသေ၊ ခုနစ်ရက်မြောက်နေ့၌။ သုသာနေ၊ သုသာန်၌။ ဝါ၊ သုသာန် ဖြစ်သော။ ဘူမံ၊ မြေကို။ [“သုသာနဘူမိ”ဟုလည်း ရှိ၏။] သဇ္ဇေတွာ၊ ပြင်ဆင် ၍။ သတ္တမေပဒေ၊ စည်းဝိုင်းစသည်မှ ခုနစ်လှမ်းမြောက်၌။ [မဏ္ဍလာဒီတော သတ္တမေပဒေ။ -ဋီကာ။] ဌတွာ၊ ရပ်၍။ ဟတ္ထံ၊ လက်ကို။ ဝဋ္ဋေတွာ ဝဋ္ဋေတွာ၊ ဝင့်၍ ဝင့်၍။ ဝါ၊ ဝိုင်း၍ ဝိုင်း၍။ မုဓေန၊ ပါးစပ်ဖြင့်။ ဝိဇ္ဇံ၊ ဂါထာမန္တာန်ကို။ ပရိပေဋ္ဌိ။ အပန်ပန် ရွတ်ဆိုကြကုန်၏။ ဝါ၊ စုတ်ကြကုန်၏။ အထ၊ ထိုခါ၌။ နေသံ၊ ထို အာထဗ္ဗန-တန်ခိုးရှင်တို့၏။ ကမ္မံ၊ အလုပ်သည်။ သမိဇ္ဈတိ၊ ပြီးစီး၏။ ဧဝံ၊ သို့။ အယမ္ပိ၊ ဣဒ္ဓိ၊ ဤ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ [အပိဖြင့် အခြားပါဏာတိပါတ-ကံကိုဆည်း။] ကာယဝစီဒ္ဓါရာနိ၊ တို့ကို။ မုဉ္ဇိတွာ၊ ကာတုံ၊ ငှာ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံသည်။ မနောဒွာရေ၊ ၌။ န သမုဋ္ဌာတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ ကာယကံ၏ အရာ၌။ နိဋ္ဌံ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့။ ဂန္တမ္ပံ၊ ရောက်ထိုက်၏။

[ကာယကံ၏ ဖြစ်ရာဒွါရကို ပြပြီး၍ ဝစီကံ၏ ဖြစ်ရာဒွါရကို ပြလိုသော ကြောင့် “ဟတ္ထမုဒ္ဓါယ ပန”စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ ဟတ္ထမုဒ္ဓါယ၊ လက်ချောင်း တို့ကို တွန့်စေခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ လက်ချောင်း ချိုးသဖြင့်။ [ဟတ္ထမုဒ္ဓါ၏ အဓိပ္ပာယ် ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ သိက္ခာချခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။] မုသာဝါဒါဒီနိ၊ မုသာဝါ ဒ-အစရှိသော ဝစီကံတို့ကို။ ကထေန္တဿ၊ ပြောသူ၏။ ကမ္မံ၊ သည်။ ဝစီကမ္မံ ဟောတိ။ ပ။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့မရောက်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ [မုသာဝါဒဟူသောအမည်ကို မထိုက် ကုန်သည်လည်းကောင်း။ အနုဋီကာ-အလို။] ဘဝန္တိ။ ပန၊ ကား။ ဝစီဘောဒံ၊ စကားလုံး၏ ကွဲပြားခြင်းကို။ ဝါ၊ နှုတ်မြွက်ခြင်းကို။ ကတွာ မုသာဝါဒါဒီနိ။ ပ။

ပ။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ အဝန္တိ။ ဧတ္တကာ၊ သည်။ အာစရိယာနံ၊ တို့၏။ သမာနတ္ထကထာ နာမ၊ မည်၏။

ပန၊ ဝါဒန္တရုက္ခား။ ဝိတဏှဝါဒီ၊ သည်။ ပ။ သမုဋ္ဌာတိ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။ သော၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပ။ ဝုတ္တော၊ သည်။ (သမာနော၊ သော်။) ဥပေါသထက္ခန္ဓကတော၊ ဥပေါသထက္ခန္ဓကမှ။ ဣဒံ သုတ္တံ၊ ဤသုတ်ကို။ အာဟရိ၊ ပြီ။ (ကိ၊ နည်း။) ယော ပန ဘိက္ခု၊ ပ။ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ (အာဟရိ၊ ပြီ။) [ယော ပန ဘိက္ခု၊ အကြင်ရဟန်းသည်။ ယာဝတတိယံ၊ ၃-ကြိမ်တိုင်အောင်။ (ပါတိမောက္ခော၊ ကို။) အနုဿာဝိယမာနေ၊ အပနိပန ကြားသိစေအပ်စဉ်။ သရမာနော၊ သင့်သောအာပတ်ကို အမှတ်ရပါလျက်။ သန္တိ၊ ထင်ရှားရှိသော။ အာပတ္တိ၊ ကို။ နာဝိကရေယျ၊ ထင်စွာ မပြုအံ့။ အဿ၊ ထို ရဟန်း၏။ သမ္ပဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒေါ၊ သမ္ပဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒသည်။ ဟောတိ။] ဣဒံ သုတ္တံ၊ ဤသုတ်ကို။ အာဟရိတွာ၊ ၍။ အာဟ၊ ပြောဆိုပြန်ပြီ။ (ကိ။) ဧဝံ၊ သို့။ အာပတ္တိ၊ ကို။ အာနာဝိကရောက္ခော၊ ထင်စွာမပြုသော ရဟန်းသည်။ ဟုဏှိဘူတောဝ၊ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်သာလျှင်။ (ဟုတွာ။) အညံ၊ အခြားသော။ အပတ္တိ၊ သို့။ အာပဇ္ဇတိ၊ ရောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤသို့ အာပတ်သင့်ရာ၌။ ကာယဂံ စောပနံ ဝါ၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၏ လှုပ်ရှားခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဝါစင်္ဂစောပနံ ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ ကုတော၊ အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ မနောဒွါရသ္မိ ယေဝ၊ ခြံသာလျှင်။ အကုသလံ၊ သော။ ဣဒံ ဝစီကမ္ပံ၊ သည်။ သမုဋ္ဌာတိ။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဟ၊ ပြီ။)

သော၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီကို ဝတ္တဗ္ဗော၊ ပြောဆိုထိုက်၏။ (ကိ။) ကိ ပန၊ အသို့နည်း။ ဧတံ သုတ္တံ၊ ဤသုတ်သည်။ နေယျတ္ထံ၊ နေယျတ္ထလော။ ဝါ၊ တစ်ပါးသော စကားဖြင့် သိထိုက်သော အနက်ရှိသလော။ ဥဒါဟု၊ သို့မဟုတ်။

၁။ နေယျတ္ထ။ ။ နိဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဤကို ဝုဒ္ဓိပြု၊ ယ ခွေဆော်လာလျှင် “နေယျ” ဟု ပြီး၏။ ဣပစ္စည်းသည် အရဟ-အနက်ကို ယော၏။ နိတဗ္ဗော၊ ဆောင်ယူထိုက်၏။ ဣတိ နေယျော၊ နေယျော+အတ္ထော ယဿာတိ နေယျတ္ထံ-ဆောင်ယူထိုက်သော အနက် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော သုတ်(ပုဒ်)၊ နဂိုသုတ် (ပုဒ်) အတိုင်း အနက်အဓိပ္ပာယ် မပြည့်စုံသောကြောင့် အခြားသုတ်(ပုဒ်)တစ်ပါးကို ဆောင်ယူမှ အနက်အဓိပ္ပာယ်အမှန်ကို သိရသောသုတ် (ပုဒ်)မျိုးကို “နေယျတ္ထ”ဟု ခေါ်သည်။ ဋီကာ၌ “ဝစန္ဒရေန ဂမိတဗ္ဗတ္ထံ နေယျတ္ထံ”ကား အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်တည်း။ ထိုအဖွင့်ကိုလိုက်၍ “ပုဒ်တစ်ပါးကို ဆောင်ယူ၍ သိအပ်သော အနက်ရှိသောပုဒ်ကို” “နေယျတ္ထ”ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

နိတတ္ထံ။ နိတတ္ထလော။ ဝါ၊ မိမိပါဠိအတိုင်းပင် သိအပ်သောအနက် ရှိသလော။
 ဣတိ သို့။ ဝတ္ထဗ္ဗော။ မယံ၊ ငါ၏။ သုတ္တံ၊ သည်။ နိတတ္ထမေဝ၊ နိတတ္ထသာတည်း။
 ဣတိ၊ ဤသို့ ပြောပြီး။ သော၊ တို ဝိတဏှဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဧဝံ၊ သို့။ မာ အဝစ၊
 မပြောဆို ပါလင့်။ အဿ (သုတ္တဿ)၊ ထိုပါဠိ၏။ အတ္ထံ၊ ကို။ တုလယိဿာမ၊
 နှိုင်းချိန် ကုန်ဦးအံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝက္ခာ၊ ပြောပြီး၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော၊
 မေးထိုက်၏။ (ကိံ)၊ သမ္မဇာနဗ္ဗသာဝါဒေါ၊ သမ္မဇာနဗ္ဗသာဝါဒ-ကြောင့်။ ကိံ၊
 အဘယ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော၊ ဇာနန္တော၊
 သိလတ်သော်။ ဝါ၊ သိသော ဝိတဏှဝါဒီသည်။ သမ္မဇာနဗ္ဗသာဝါဒေါ၊ ကြောင့်။
 ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ အာပတ် သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ။ ဝက္ခတိ၊ ပြောလတ္တံ့။

တတော၊ ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်းကြောင့်။ ဝတ္ထဗ္ဗော။ (ကိံ)၊ ဝိနယဿ၊
 ဝိနည်း၏။ မူလာနိ၊ အကြောင်းရင်းတို့သည်။ ခွေ၊ ၂-ပါးတို့တည်း။ ကာယောစ၊
 ကာယဒွါရလည်းကောင်း။ ဝါစာ စ၊ ဝစီဒွါရ လည်းကောင်းတည်း။ ဟိ၊ မှန်။
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန၊ သည်။ သဗ္ဗာပတိယော၊ အလုံးစုံသော အာပတ်တို့ကို။ ဒွိသု၊ ကုန်
 သော။ ဣမေသု ယေဝ ဒွါရေသု၊ ဤ ဒွါရတို့၌သာ။ ပညတ္တာ၊ ပညတ်တော်မူအပ်ကုန်
 ပြီ။ မနောဒွါယေ၊ ၌။ အာပတ္တိယာ၊ ကို။ ပညာပနံ နာမ၊ ပညတ်တော်မူခြင်း
 မည်သည်။ နတ္ထိ၊ ယော တံ၊ အကြင် သင်သည်။ သတ္တာရာ၊ သည်။ အပညတ္တော၊
 ပညတ်တော်မူအပ်သော။ ဌာနေ၊ အရာ၌။ အာပတ္တိံ၊ ကို။ ပညပေသိ၊ ပညတ်နိုင်ဘိ
 ၏။ ဝါ၊ ပညတ်ဝံဘိ၏။ (သော) တံ၊ သည်။ အတိဝိယ၊ အလွန်အကဲ သာလျှင်။
 ဝိနယေ၊ ၌။ ပကတည၊ သဘောကိုသိပါပေ၏။ (ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။) သမ္မာ
 သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ကို။ အတ္တစိက္ခသိ၊ စွပ်စွဲဘိ၏။ ဇိနစက္ကံ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အာဏာတော်
 စက်ကို။ ပဟရသိ၊ ပုတ်ခတ်ဘိ၏။ ဣတိ အာဒိဝဇ္ဇနေဟိ၊ ဤသို့ အစရှိသော

၁။ နိတတ္ထ။ ။ နိတ၌ တ-ပစ္စည်းသည် အတိတ်အနက်ဟောတည်း။ နိယိတ္တတိ
 နိတော၊ နိတော+အတ္ထော ယဿာတိ နိတတ္ထော၊ ဆောင်ယူအပ်ပြီးသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိ
 သော (နောက်ထပ် ဆောင်ယူဖွယ်မလိုသော၊ ဆိုထားပြီးအတိုင်းပင် တိုက်ရိုက်အနက် အဓိပ္ပာယ်
 ထင်ရှားနေသော) သုတ် (ပုဒ်)၊ “သယမေဝ ဂဟိတဗ္ဗတ္ထံနိတတ္ထံ”ဟူသော ဋီကာ စကားသည်
 အဓိပ္ပာယ်တော်တည်း။ ဤအဖွင့်ကိုလိုက်၍ “တိုက်ရိုက် သိအပ်သော အနက်ရှိသော ပုဒ်ကို
 “နိတတ္ထ”ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

[ဆောင်] ၁။ နှိုတိုင်းကား၊ မထင်ရှား၍၊ တစ်ပါးပုဒ်ပိုက်၊ ဆောင်ယူထိုက်သည့်၊
 အနက်ရှိ၊ မှတ်ဘိ နေယျတ္ထ။

၂။ နှိုတိုင်းပင်၊ နက်ပေါ်လွင်၍၊ အပြင် မမှီး၊ ဆောင်အပ်ပြီးတဲ့၊ အနက်
 စုံ၊ မှတ်ကုန် နိတတ္ထ။

စကားတို့ဖြင့်။ နိဂ္ဂဟိတော၊ နိပိပြီး၍။ ဥတ္တရံ၊ အလွန်။ ပဉ္စ၊ ပြဿနာကို။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော၊ (ကိ။) သမ္မဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒေါ၊ သည်။ ကြိယံတော၊ မပြုထိုက်သော လွန်ကျူးမှုကို ပြုခြင်းကြောင့်။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ဖြစ်သလော။ ဥဒါဟု၊ သို့မဟုတ်။ အကြိယတော၊ ပြုထိုက်သော ဖြည့်ကျင့်မှုကို မပြုခြင်းကြောင့်။ (သမုဋ္ဌာတိ၊ လော။) ဣတိ (ပုစ္ဆိတဗ္ဗော)။ ဇာနန္တော၊ သိလတ်သော်။ ဝါ၊ သည်။ ကြိယံတော၊ ကြောင့်။ (သမုဋ္ဌာတိ) - ဣတိ ဝက္ခတိ။ တတော၊ ထိုသို့ပြောဆိုခြင်းကြောင့်။ ဝတ္တဗ္ဗော၊ ဆက်၍ ပြောဆိုထိုက်၏။ (ကိ။) အနာဝိကရောဇ္ဇော၊ အာပတ်ကို ထင်စွာမပြုသော ရဟန်းသည်။ ကတရံကြိယံ၊ အဘယ်ကြိယကို။ ဝါ၊ အဘယ်ပြုထိုက်သော အမှုကို။ ကရောတိ၊ နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝတ္တဗ္ဗော။)

ဟိ၊ မေးသင့်၏။ အဒ္ဓာ၊ မချွတ်ဧကန်။ ကြိယံ၊ ကြိယကို။ ဝါ၊ ပြုအပ်သော အမှုကို။ အပဿန္တော၊ မမြင်လတ်သော်။ ဝိယာတံ၊ စိတ်၏ပင်ပမ်းခြင်းသို့။ အာပဒ္ဓိဿတိ၊ ရောက်လတ္တံ့။ တတော၊ ထိုသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်။ ဣမဿ သုတ္တဿ၊ ဤ “သမ္မဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒဿ ဟောတိ”ဟူသောသုတ်၏။ အတ္ထေန၊ အနက်အားဖြင့်။ (အနက်ကိုဖွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာအားဖြင့်။) သညာပေတဗ္ဗော၊ နားလည်စေထိုက်၏။ (ကိ။) ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ “သမ္မဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒဿ ဟောတိ”ဟူသော ပါဠိရပ်၌။ အတ္ထော၊ တည်း။ (အဋ္ဌကထာတည်း။) ယွာယံ (ယော အယံ သမ္မဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒေါ)၊ အကြင် သမ္မဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒကို။ သမ္မဇာန ဗုဒ္ဓာဝါဒဿ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ သော၊ ထို သမ္မဇာန ဗုဒ္ဓာဝါဒသည်။ အာပတ္တိတော၊ အားဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။ ကတရာပတ္တိ၊ အဘယ်အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ [ကိဟောတိကို ထပ်ဖွင့်သည်။] ဒုက္ကဋ္ဌာပတ္တိ၊ သည်။ ဟောတိ၊ သာ ၈၊ ထို ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်သည်လည်း။ ဗုဒ္ဓာဝါဒလက္ခဏေန၊ ဗုဒ္ဓာဝါဒလက္ခဏာအားဖြင့်။ န(ဟောတိ)၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဘဂဝတော၊ ၏။ ဝစနေန၊

၁။ ကြိယတောတိ ဝက္ခတိ။ ။ ဝိတတ္ထဝါဒီသည် သမ္မဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒ သိက္ခာပုဒ်၌ လာသော မပြုထိုက်သော လိမ်လည်မှုကို ပြုခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ “ကြိယတော”ဟု ဖြေသည်။ ထိုသို့ “ကြိယတော”ဟု ဖြေခြင်းကြောင့် နောက်ထပ်မေးရာ၌ “အနာဝိကရောဇ္ဇော ကတရံ ကြိယံ ကရောတိ- အဘယ်ကြိယကို ပြုသနည်း”ဟု မေးသည်။ ရှေးစာအုပ်များ၌ “အကြိယတောတိ ဝက္ခတိ”ဟု ရှိ၏။ ထို “အကြိယတောတိ ဝက္ခတိ”ဟူသောစကားသည် နောက်ထပ်မေးမည့် “ကတရံ ကြိယံ ကရောတိ”နှင့် မလိုက်လျောချေ။ ထို့ကြောင့် ပါဠိမျက်သာတည်း။

ဒုက္ခာဓာပတ္တိဟူသော စကားတော်ကြောင့်။ ဝစီဒွါရေ ဌ။ အကြိယသမုဋ္ဌာနာ၊ အကြိယ သမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော။ (ထင်စွာပြုထိုက်သောအမှုကို မပြုခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော။) အာပတ္တိ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတ်ဗျာ။ ၏။ စ၊ သာဓကကား။ အနာလပန္နော။ ပ။ စိန္တိတာတိ၊ ဟူသော။ ဧတံ၊ ဤ၊ ဂါထာစကားကို။ (အာယသ္မတာ ဥပါလိစ္ဆေရေနပိ၊ သည်လည်း။) ဝုတ္တံ၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

[(ယော၊ အကြင် ရဟန်းသည်။) ကေနစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော။ မနုဇေန၊ လူနှင့်တကွ။ အနာလပန္နော၊ စကားမပြောဆိုသည်။ (ဟောတိ။) ပရေ စ၊ မိမိမှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း။ (သန္တာယ၊ ရည်မှတ်၍။) ဝါစာဂိရံ၊ စကားဟု ဆိုအပ်သော အသံကို။ ဝါ၊ စကားလုံးတို့ကို မြှက်ဆိုခြင်းကို။ နောဘဏေယျ၊ မပြောမဆိုရာ။ (အထ၊ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက်။ သော၊ ထို ရဟန်းသည်။) ဝါစသိကံ၊ ဝစီဒွါရုံဖြစ်သော အာပတ်သို့။ အာပဇ္ဇေယျ၊ ရောက်ရာ၏။ ကာယိကံ၊ ကာယဒွါရုံဖြစ်သော အာပတ်သို့။ န (အာပဇ္ဇေယျ)။ ဧသာ ပဉ္စာ၊ ဤ ပြဿနာကို။ ကုသလေဟိ၊ ဝိနည်းကျမ်းကျင့် ပညာရှင်တို့သည်။ စိန္တိတာ၊ ကြံအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ (အယံ၊ ကား။ အတ္ထော၊ တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သညာပေတဗ္ဗော၊ ထိုက်၏။)]

ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ အကုသလံ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော။ ဝစီကမ္မံ၊ ဝစီကံသည်။ မနောဒွါရေ၊ မနောဒွါရုံ။ န သမုဋ္ဌာတိ၊ မဖြစ်။ ဤတိ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ၊ ဝစီကံ အရာ၌။ နိဋ္ဌံ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့။ ဂန္တဗ္ဗံ၊ ရောက်ထိုက်၏။

၁။ ဝါစာဂိရံ။ ။ ဝါစာသင်္ခါတံ၊ ဂိရံ၊ စကားဟု ဆိုအပ်သော အသံကို။ ဝါစာနုစ္စာရဏံ ဝါ၊ အဖန်ဖန် မြှတ်ဆိုအပ်သော စကားကို။ ဤသို့၊ ဋီကာ၌ ၂-နည်းဖွင့်၏။ ထိုအလို ဝါစာဂိရံကို သမာသိပုဒ်တစ်ပုဒ်တည်းဟု ဆိုလို၏။ “ဝါစာသင်္ခါတာ+ဂိရံ ဝါစာဂိရံ”ဟု လည်းကောင်း။ “ဂိရိယဇေတိ ဂိရံ၊ ဝါစာ ဧဝံ+ဂိရံ ဝါစာဂိရံ”ဟုလည်းကောင်း ဝိဂ္ဂဟံပြုပါ။ ပရိဝါအဋ္ဌကထာ၌ကား ဝါစာနှင့် ဂိရံကို ၂-ပုဒ်ခွဲ၍ ဖွင့်ထား၏။

အဗျာ။ ။ “အယံ ဟေတ္ထ အတ္ထော။ ပ။ စိန္တိတာ” တိုင်အောင်သော စကားသည် ဝိနည်းမဟာဝါအဋ္ဌကထာ ဥပေါသထကုန္ဒကဋ္ဌိလာသော စကားနှင့် သဘောတူပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “အတ္ထေန-အနက်အားဖြင့်”ဟုရာ၌ “အဋ္ဌကထာဖွင့်ထားသော အနက်အားဖြင့်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို၌ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိကို ချန်၍ အားလုံး အနက်တူပင်ဖြစ်သည်။ ဥပေါသထကုန္ဒက ပါဠိတော်၌လာသော “သမ္ပဓာနမုသာဝါဒဿ ဟောတိ”ကိုပင် “ယွာယံ သမ္ပဓာနမုသာဝါဒဿ ဟောတိ”ဟု ဝုတ္တော”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် မဟာဝါ အဋ္ဌကထာနှင့် ဤ အဋ္ဌကထာစာအုပ်တို့၌ “ယွာယံ သမ္ပဓာနမုသာဝါဒေါ ဟောတိ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။ “ယွာယံ သမ္ပဓာနမုသာဝါဒဿ ဟောတိ”ဟု ရှိရမည်။

[ဝစိကံ၏ ကာယဒွါရဝစိဒွါရတို့၌ ဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ မနောကံ၏ ဒွါရ ၃-ပါးလုံး၌ ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ယဒါ ပန”စသည် မိန့်။] ပန၊ ကား။ ယဒါ၊ ၌။ အဘိဇ္ဈာသဟဂတေန၊ အဘိဇ္ဈာနှင့်တကွဖြစ်သော။ စေတသာ၊ စိတ်ဖြင့်။ ကာယံဂံ၊ ကိုယ်အင်္ဂါကို။ စောပေန္တေ၊ လှုပ်စေလျက်။ ဟတ္ထဂ္ဂါဟာဒီနိ၊ မာတုဂါမ၏ လက်ကိုကိုင်ဆွဲခြင်း အစရှိသော အမှုတို့ကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။ [အာဒိဖြင့် ဝေဏိဂ္ဂါဟ၊ အင်္ဂပရာမသန-စသည်တို့ကို ယူ။ ရှေးနိဿယ၌ “လက်ဖြင့်ကိုင်ယူခြင်း အစရှိသည်တို့ကို”ဟု တစ်နည်း ပေးသေး၏။ “သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို လက်ဖြင့်ကိုင် ခြင်း စသည်ကို”ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။] ဗျာပါဒသဟဂတေန၊ သော။ စေတသာ၊ ဒဏ္ဍပရာမာသာဒီနိ၊ တုတ်ကိုသုံးသပ်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို။ [သူတစ်ပါးကို ပုတ်ခတ်ဖို့ရန် တုတ်ကိုကိုင်ခြင်း စသည်တို့ကို။](ကရောတိ) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသဟဂတေန၊ သော။ စေတသာ၊ ပြင့်။ ခန္ဓသိဝါဒယော၊ ကဒေနတ်

၁။ ဗျာပါဒသဟဂတေန။ ။ ဗျာပါဒဟူသည် သူတစ်ပါးကို သေစေလိုသောဒေါသတည်း။ ထိုဒေါသစိတ်ဖြင့် ဒဏ္ဍပရာမာသ (တုတ်ကိုင်မှု) စသည်ပြုလျှင် “ဗျာပါဒမနောကံ”ဟု ဆိုထား၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ရှင်ဒေဝဒတ်၏ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို သတ်ဖို့ရန် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်မှ ကျောက်တုံးကို လှိမ့်ချရာ၌ အထမမြောက်သော ပါဏာတိပါတာကံ၏ ပုဗ္ဗပယောဂ-အစိုက်မှာ ဗျာပါဒမနောကံ မြောက်-မမြောက် ငြင်းခုံကြရာဝယ် အဘယ်သို့ ဆုံးဖြတ်မည်နည်း။

၂။ ခန္ဓသိဝါဒယော။ ။ “ကုမာရော ခနော ဟရော”ဟု အဘိဓာန်၌ ပရိယာယ် ၃-မျိုးလာ၏။ ထို ခန္ဓကုမာရမည်သော နတ်ကို “ခဒေနတ်”ဟု မြန်မာပြန်သည်။ ရှေးအဘိဓာန်နိဿယ၌ “မိဿနိုးနတ်”ဟု မြန်မာပြန်၏။ “မဟိဿရော သိဝေါ သုလိ”စသည်ဖြင့် အဘိဓာန်၌ လာသောကြောင့် မဟိဿရနတ်ကိုပင် “သိဝနတ်”ဟု ခေါ်၏။ “မဟာဒေဝနတ်”ဟုလည်း ခေါ်၏။ ရှေးနိဿယတို့၌ မဟိဿရကို ရည်ရွယ်၍ သိဝကို ပရမိဿရ (ပရမိသွာ)ဟု အမျိုးမျိုး အနက်ပေးကြသည်။ ထိုနတ်တို့သည်။ ဟိန္ဒူတို့က ဘုရားအရာထား၍ ကိုးကွယ်အပ်သော နတ်တို့တည်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ပြရာဝယ် ထိုနတ်တို့ကို နိဒဿန နည်းအားဖြင့် ဥဒါဟရဏ် ထုတ်ပြသည်။ “ထို ခန္ဓသိဝနတ်တို့ကို အမြတ်တနိုး ကိုးကွယ်ရုံဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မပထမြောက်သည်-ဟု မဆိုလိုပါ”ဟုလို့၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူအတွက် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ အပောတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကြိယဒိဋ္ဌိတို့သာ ကမ္မပထ မြောက်သည်။ဟု မှတ်ပါ။

အနုဋီကာ။ ။ သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိဘဝတို့၌ ဖြစ်ရခြင်းသည် ကောင်းစွာပြုအပ်မကောင်းသဖြင့် ပြုအပ်သော ကံကြောင့်မဟုတ်။ ခန္ဓနတ် သိဝနတ်စသော တန်ခိုးကြီးသော နတ်ဘုရားတို့ကြောင့် (နတ်ဘုရားတို့၏ အလိုအတိုင်း)ဖြစ်ရ၏-ဟု ယူဆ၍ “ဒါနစေတနာ၏ အကျိုးသည်-မရှိ”စသည်ဖြင့် မှားယွင်းစွာသုံးသပ်သူ၏အတွက် “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသဟဂတေနစေတသာ။ ပ။ ပရိဘာဏာဒီနိ ကရောတိ”ဟူသော စကားကို အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုအပ်ပါသည်-ဟု ဝဒန္တဝါဒကို အနုဋီကာပြ၏။ မူလဋီကာပြသော-နိဒဿနနည်းမဟုတ်၊ မူချ ကမ္မပထ-မြောက်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံကို ပြသော စကား”ဟု ဝဒန္တ ဆရာတို့က ဆိုလိုသည်။

မဟာဒေဝနတ် အစရှိသူတို့သည်။ သေဌာ၊ ချီးမွမ်းအပ်၊ မြတ်သော ကိုးကွယ်ရာ တို့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ တေသံ၊ ထို 'ခဒေနတ် မဟာဒေဝနတ် အစရှိသူတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ အဘိဝါဒန၊ ပ။ ပရိဘာဏာဒီနိ၊ ရှိခိုးမှု၊ လက်အုပ်ချီမှု၊ နတ်ရုပ်တို့၏ အင်းပျဉ်ငယ်ကို ရေဆေးခြင်း။ ဆေးသုတ်ခြင်း အစရှိသော အမှုတို့ကို။ ကရောတိ၊ ၏။ တဒါ၊ ပ။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ပန၊ စက်။ စတ္ထ၊ ဤမနောက်၏ ကာယဒွါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ စေတနာ၊ စေတနာသည်။ အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ကာယကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ပန၊ ကား။ (မနောက်၏ကာယဒွါရ၌ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံကား။) ယဒါ၊ ၌။ အဘိဇ္ဈာ သဟဂတေန၊ သော။ စေတသာ၊ ဖြင့်။ ဝါစင်္ဂ၊ နှုတ်အင်္ဂါကို။ စောပေန္တော၊ လျက်။ ယံ၊ အကြင် ဥစ္စာသည်။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာတည်း။ တံ၊ ထို သူတစ်ပါးဥစ္စာသည်။ မမံ၊ ငါ၏ဥစ္စာသည်။ [မမ+ဣဒမမံ။]အဿ၊ ဖြစ်ပါမူကား။ အဟော ဝတ၊ အော်-ကောင်းလေစွ။ ဣတိ၊ သို့။ ပရဝိတ္တုပက ရဏံ၊ သူတစ်ပါး၏ နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော။ ဥစ္စာကို။ အဘိဇ္ဈာယတိ၊

၁။ ဘူတဝိဋ္ဌိက ပရိဘာဏာဒီနိ။ ။ နတ်ရုပ်ကို ဘူတ၊ ထို နတ်ရုပ်တို့၏ တည်နေရာ အင်းပျဉ်ငယ်ကို ဝိဋ္ဌိကာ-ဟု ခေါ်သည်။ [ဘူတဝိဋ္ဌိကာ ဒေဝကုလဝိဋ္ဌိကာတိ စတ္ထ ဒေဝတာနံ ဗလိကရဏဌာနဘူတံ (ပူဇော်ပသမှုကို ပြုရာဌာနဖြစ်၍ ဖြစ်သော)ဝိဋ္ဌိ-ပဌမဝိဌ ဝိမာနဝတ္ထုအဌကထာ။] တို့ အင်းပျဉ်ငယ်ကို ရေဆေးခြင်း ဆေးသုတ်ခြင်းကို "ပရိဘာဏ"ဟု ခေါ်သည်။

၂။ စေတနာ ပနေတ္ထ အဗ္ဗော ဟာရိကာ။ ။ အဘိဇ္ဈာ-စသော မနောက်တို့က ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် အဘိဇ္ဈာ-စသည်တို့နှင့် အတူတကွ ဖြစ်သော စေတနာသည် ကာယ ဒွါရ၌ ဖြစ်ရသော်လည်း ကာယကံဟူသော အမည်ကို မရ။ ထို့ကြောင့် "အဗ္ဗောဟာရိကာ"ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ရှေးကာယကံ ဝစီကံတို့ကို ပြရာ၌ "စေတနာပက္ခိကာ ဝါ ဘဝန္တိ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ" ဟု ပြခဲ့၏။ ထိုနည်းအတိုင်းဆိုလျှင် "အဘိဇ္ဈာဒီပက္ခိကာ ဝါ ဘဝန္တိ"ဟု လည်း ရှိသင့်၏။ သို့သော် "တိဝိဓာ ဘိက္ခဝေ မနောသဗ္ဗေတနာ အကုသလံ မနောကမ္မံ"ဟု ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် စေတနာသည် ဖိမိသဘောအတိုင်းပင် မနောက်အမည်ရနေ၏။ အဘိဇ္ဈာ-စသည်တို့၏ နောက်လိုက် အသင်းအပင်းဝင် ဖြစ်ဖွယ်မလို။ ထို့ကြောင့် "အဘိဇ္ဈာဒီပက္ခိကာ ဝါ"ဟု မဆိုတော့။

ရှေးရှုကြစည်၏။ ဗျာပါဒ သဟဂုဏေန၊ သော၊ စေတသာ၊ ဖြင့်။ ဣမေ သတ္တာ၊
 ဤ သတ္တဝါ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဟညန္တ၊ ဝါ၊ သတ်မှုလည်း သတ်အပ်ပါစေကုန်။
 ဗန္ဓု၊ ဝါ၊ နောင်ဖွဲ့မှုလည်း နောင်ဖွဲ့အပ်ပါစေကုန်။ ဥစ္ဆိန္တ၊ ဝါ၊ ဖြတ်မှုလည်း
 ဖြတ်အပ်ပါစေကုန်။ မာ ဝါ အဟေသု၊ မရှိမှုလည်း မရှိပါစေကုန်လင့်။ ဣတိ၊ သို့။
 ဝဒတိ၊ ပြောဆို၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သဟဂုဏေန။ စေတသာ၊ ဖြင့်။ ဒိန္နံ၊ ပေးလှူကြောင်း
 ဒါနစေတနာသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ယိဋ္ဌံ၊ ယဇ်ကြီးပူဇော်ကြောင်း စေတနာသည်။ နတ္ထိ၊
 ဣတိအာဒိနိ၊ ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို။ ဝဒတိ၊ ၏။ တဒါ၊ ပ။ ဝစီဒ္ဓါရေ
 သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ မနောက်၏ ဝစီဒ္ဓါယဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ စေတနာ၊
 သည်။ အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ဝစီကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်သည်။
 ဟောတိ။

ပန၊ ကား။ (မနောက်၏ ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး မနောဒ္ဓါရ၌
 ဖြစ်ပုံကား။)ယဒါ၊ ၌။ ကာယဂံ၊ ဝါစင်္ဂါနိ၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၊ နှုတ်အင်္ဂါတို့ကို။ အစော
 ပေတွာ၊ မလှုပ်စေမူ၍၊ ရဟော၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်၌။ နိသိန္နော၊ ထိုင်နေလျက်။
 အဘိဇ္ဈာ၊ ပ။ သဟဂတာနိ၊ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။
 စိတ္တာနိ၊ တို့ကို။ ဥပ္ပာဒေတိ။ တဒါ၊ ပ။ မနောဒ္ဓါရေ သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ ဆက်။
 ဣမသ္မိဋ္ဌာနေ၊ ဤ မနောက်၏ မနောဒ္ဓါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ စေတနာပိ၊ သည်လည်း
 ကောင်း။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တကာ၊ စေတနာနှင့် ယှဉ်ကုန်သော။ မဇ္ဈပိ၊ တရား
 တို့သည်လည်းကောင်း။ မနောဒ္ဓါရေယေဝ၊ ၌သာ။ သမုဋ္ဌဟန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [ဤ၌
 စေတနာက မနောက်ဖြစ်နေသောကြောင့် အဗ္ဗောဟာရိကအဖြစ် မရှိရကား ရှေး

၁။ ဗျာပါဒ။ ပ။ ဝဒတိ။ ။ ဗျာပါဒနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် “ဣမေ
 သတ္တာဟညန္တ”စသည်ဆိုလျှင် “ဗျာပါဒ မနောက်”ဟု ဆိုထား၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ရှင်ဒေဝဒတ်၏
 ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသတ်ဖို့ရန် လေးသမားတို့ကို စေခိုင်းရာ၌ ပါဏာတိပါတ-ကံအထမမြောက်သော်
 လည်း ဗျာပါဒ-ကံ အထမြောက်-မမြောက်ကို ဆုံးဖြတ် နိုင်လောက်ပါပြီ။

၂။ ဣမသ္မိ ပန ဌာနေ။ ပ။ သမုဋ္ဌဟန္တိ။ ။ ကာယဂံ ဝါစင်္ဂါတို့ကို မလှုပ်ရှားစေ
 သောကြောင့် စေတနာနှင့် စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မ အားလုံးပင် မနောဒ္ဓါရ၌သာ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့
 ကြောင့် (ရှေ့ ကာယဒ္ဓါရ ဝစီဒ္ဓါရ၌ မနောက်ဖြစ်ပုံကို ပြရာဝယ် စေတနာကို အဗ္ဗောဟာရိက
 ဟု ဆိုရသကဲ့သို့) “ဤ မနောဒ္ဓါရဝယ် မနောက်ဖြစ်ရာ၌ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ စေတနာ၏
 အဗ္ဗောဟာရိက-အဖြစ် မရှိတော့”ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဣမသ္မိ ပန ဌာနေ။ ပ။ တသ္မာ စေတနာယ
 အဗ္ဗောဟာရိကဘာဝေါ ကထမ္ဘိ နတ္ထိတိ အဓိပ္ပာ-ယော။ ဋီကာ။]

ဒွါရတုန်းကကဲ့သို့ “စေတနာ ပနေတ္ထ အဗ္ဗောဟာရိကာ”ဟု မဆိုတော့။] ဧဝံ၊
လျှင်။ အကုသလံ၊ သော။ မနောကမ္မံ၊ သည်။ တီသုပိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။
ဒွာရေသု၊ တို့၌။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

* ပန၊ ကား။ (အကုသိုလ်ကံ ၃-ပါးမှတစ်ပါး ကုသိုလ်ကံ ၃-ပါးကား။) တထာ ကုသလာနိ ကာယဝစီမနောကမ္မာနီတိ၊ ဟူ၍။ ယံ၊ အကြင်စကားကို။ (မယာ၊ ငါသည်။) ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ [“အကုသလံ မနောကမ္မံ ပန တီသုပိ ဒွာရေ သု သမုဋ္ဌာတိ” နှင့် ဆက်၍ ဆိုခဲ့ပြီ။] တတြ၊ ထိုစကားရပ်၌။ အယံ၊ ကား။ နယော၊ တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ ယဒါ၊ ကေနစိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော။ ကာရဏေန၊ ကြောင့်။ (ပါးစပ်၌ အနာဖြစ်နေခြင်း စသောအကြောင်းကြောင့်။) ဝတ္တု၊ ပြောဆိုခြင်းငှာ။ အသက္ခောန္တော၊ မစွမ်းနိုင်သည်။ (ဟုတွာ။) ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရမာမိတိ၊ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရမာမိ ဟူ၍ လည်းကောင်း။ အဒိန္နာဒါနာ ပဋိဝိရမာမိတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ ပဋိဝိရမာ မိတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမာနိ သိက္ခာပဒါနိ၊ တို့ကို။ (ကာယဒွါယ နှင့်ဆိုင်သော သိက္ခာပုဒ် ၃-ပါးတို့ကို။) ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ၊ လက်ချောင်းတို့ကို တွန့်စေခြင်းဖြင့်။ (လက်ပြသော အားဖြင့်။) ဂဏှာတိ၊ ယူ၏။ တဒါ၊ ပ။ သမုဋ္ဌာတိ၊ တေဟိ စိတ္တေဟိ၊ ထို ကုသိုလ် စိတ်တို့နှင့်။ သဟဂတာ၊ ကုန်သော အနဘိဇ္ဈာဒယော၊ အနဘိဇ္ဈာ-အစရှိသော တရားတို့သည်။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ” ၊ ကုန်သည်လည်း ကောင်း။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောက်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သည် လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။

ပန၊ ကား။ (ကာယကံ၏ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံ ကား။) ယဒါ။ တာနေဝ သိက္ခာပဒါနိ၊ ထို ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ အစရှိသော

၁။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ။ ။ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရမာမိ-သည်ဖြင့် ဆောက် တည်ရာဝယ် ဝိရတိဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဝိရတိဖြစ်လျှင် “ဝိရတိပက္ခိကာ ဝါ”ဟု ဆိုသင့် သည် မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- “တိဝိဇာ ဘိက္ခုဓေ ကာယသဗ္ဗေတနာ ကုသလံ ကာယကမ္မံ” ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ကုသိုလ်စေတနာကို ကံဟု ဟောတော်မူသော ကြောင့် ပါဏာတိပါတာဒီ ဝိရတိသည် ပဓာနမဟုတ်၊ ထို ဝိရတိဖြင့် အထူးပြုအပ်သော စေတနာသည်သာ ပဓာနတည်း။ မှန်၏- “ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရမာမိ” စသည်ဖြင့် ဆောက်တည်ခိုက်၌ ရှောင်ကြဉ်ဖွယ်ရာ ဝိတက္ကမိတဗ္ဗအာရုံ မရှိလျှင် ဝိရတိစေတသိကံပင် မဖြစ်၊ စေတနာကား ဖြစ်သည်သာ။ ဤသို့ စေတနာသာ ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် “ဝိရတိပက္ခိကာ ဝါ” ဟု မဆိုဘဲ “စေတနာပက္ခိကာ ဝါ” ဟုသာ ဆိုရသည်။

သိက္ခာပုဒ်တို့ကိုပင် ဝစီဘောဒံ ကတွာ ဂဏှာတိ၊ တဒါ။ ပ။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောကံဟု ခေါ်ဝေါ်။ ပ။ မရောက်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။-ပန၊ ကား။ (ကာယကံ၏ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး မနောဒွါရ၌ဖြစ်ပုံကား။) ယဒါ။ တေသု သိက္ခာပဒေသု၊ ထို ပါဏာတိပါတာ ဝေရာမဏိ-အစရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို။ ဒိယျမာနေသု၊ ပေးအပ်ကုန်လတ်သော်။ ကာယင်္ဂဝါစင်္ဂါနိ အစောပေတွာ။ မနသာ ဝ၊ ဖြင့်သာ။ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရမာမိတိ၊ ဟူ၍ လည်းကောင်း။ ပ။ ကာမေသု မိစ္ဆာစာရာ ပဋိဝိရမာမိတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဂဏှာတိ၊ တဒါ။ ပ။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောကံဟု ခေါ်ဝေါ်သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။

ပန၊ ကား။ (ကာယကံ၏ ၃-ဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ဝစီကံ၏ ၃-ဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံကား။) မုသာဝါဒါ ဝေရာမဏိ အာဒိနိ၊ ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ သိက္ခာပဒါနိ၊ တို့ကို။ ဝုတ္တနယေနေဝ၊ သာလျှင်။ (ကာယကံ၌ ဆိုအပ် ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။) ကာယာဒိဟိ၊ ကာယဒွာရ အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဂဏှန္တဿ။ ယူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကုသလံ။ ပ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဓာပိ၊ ဤ ဝစီကံ၏-ဒွါရ ၃-ပါးတို့ဝယ် ဖြစ်ရာ၌လည်း။ အနဘိဇ္ဈာဒယော။ ပ။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနော ကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သည် လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။

ပန၊ ကား။ (ဝစီကံ၏ ၃-ဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး မနောကံ၏ ၃-ဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံကား။) အနဘိဇ္ဈာဒိ သဟဂတေဟိ၊ အနဘိဇ္ဈာ-အစရှိသည်နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ စိတ္တေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ကာယင်္ဂ၊ ကို။ စောပေတွာ၊ ဤ။ စေတိယင်္ဂဏ။ ပ။ ဝန္တနာ ဒီနိ၊ စေတီရင်ပြင်တော်ကို တံမြက်လှည်းခြင်း၊ နံသာပန်း အစရှိသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်း၊ စေတီတော်ကို ရှိခိုးခြင်းအစရှိသော အမှုတို့ကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကမ္မံ၊ သည်။ ပ။ သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ မနောကံ၏ ကာယဒွါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ စေတနာ၊ သည်။ အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ကာယကံ ဟု။ ပ။ သည်။ ဟောတိ။

အနဘိဇ္ဈာသဟဂတေန၊ သော။ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ ဝါစင်္ဂိ စောပေတွာ။ ပရဿ၊ သုတစ်ပါး၏။ ယံ ဝိတ္တုပကရဏံ၊ အကြင် နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဥစ္စာသည်။ (အတ္ထိ။) ဝိတ္တိယာ၊ နှစ်သက်ခြင်း၏+ဥပကရဏံ၊ အကြောင်း။]တံ၊ တို့ နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဥစ္စာသည်။ မမံ၊ ငါ၏ဥစ္စာသည်။ န အဿ၊ မဖြစ်ပါမူကား။ အဟော ဝတ။ ဣတိ၊ သို့။ အနဘိဇ္ဈာယတော၊ ရှေးစွဲ မကြံစည် သော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ အဗျာပါဒသဟဂတေန၊ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗေ သတ္တာ၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည်။ အဝေရာ၊ ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပ ရန်မရှိကြကုန်

သည်။ အဗျာပဇ္ဇာ၊ ဒေါသမရှိကြကုန်သည်။ အနိဃာ၊ ဆင်းရဲမရှိကြကုန်သည်။ သုခိ၊ ချမ်းသာခြင်းရှိကြကုန်သည်။ (ဟုတွာ။) အတ္တာနံ၊ အတ္တဘောကို။ ပရိဟရန္တ၊ ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တဿ၊ မြွက်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသဟဂတေန၊ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ ဒိန္နံ၊ ပေးလှူကြောင်း၊ ဒါနစေတနာ၏ အကျိုးသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ အာဒိနိ၊ ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို။ ဥဒါဟရန္တဿ၊ မြွက်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ကမ္မံ၊ ပ။ သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ မနောက်၏ ဝစီဒ္ဓါရဝယ် ဖြစ်ရာ ၌။ စေတနာ၊ သည်။ အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ဝစီကံ ဟု။ ပ။ သည်။ ဟောတိ။

ပန၊ ကား။ (မနောက်၏ ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး မနောဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ပုံ ကား။) ကာယဂံဝါစင်္ဂါနိ အစောပေတွာ။ ရဟော၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်၌။ နိသိန္နဿ၊ ထိုင်နေလျက်။ မနသာဝ၊ စိတ်ဖြင့်သာလျှင်။ အနဘိဇ္ဈာဒိသဟဂတာနိ၊ အနဘိဇ္ဈာ အစရှိသည်တို့နှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်တို့ကို။ ဥပ္ပာဒေန္တဿ၊ ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကမ္မံ၊ ပ။ သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤမနောက်၏ မနောဒ္ဓါရ ဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ စေတနာပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ စေတနာသမ္ပယုတ္တကာ၊ ကုန်သော။ မဇ္ဈာပိ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ မနောဒ္ဓါရေယေဝ၊ ၌သာလျှင်။ သမုဋ္ဌဟန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [“သမုဋ္ဌဟန္တိတိ ဟု ဣတိရှိလျှင် ကောင်း၏။ “ဣတိ အယံ၊ ကား။ နယော၊ တည်း”ဟု တတြာယံ နယောကို ပြန်လှည့်ပါ။ ဤ၌ “စေတနာ ပနေတ္ထ အဗ္ဗောဟာရိကာ”ဟု မဆိုပုံကို အကုသိုလ်ကို ကာယကံ ဝစီကံတို့၏ မနောဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ပုံအတိုင်း သိပါ။]

တတ္ထ၊ ထို ပါဏာတိပါတ အဒိန္နာဒါန အစရှိသည့်တို့တွင်။ အာဏတ္ထိ-သမုဋ္ဌိတေသု၊ စေခိုင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော။ ပါဏာတိပါတ အဒိန္နာဒါနေသု၊ ပါဏာတိပါတ အဒိန္နာဒါန ကာယကံတို့၌။ ကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ကာယကမ္မံ ဟောတိ။ ဒ္ဓါရမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ကမ္မဝသေနေဝ၊ ကံနှင့်စပ်သဖြင့်သာလျှင်။ ကာယဒ္ဓါရံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တော၊ ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကမ္မံ၊ ကံကို။ ရက္ခတိ (နာမ)၊ နာမည် မပျက်အောင် စောင့်ရှောက်သည် မည်၏။ ဒ္ဓါရံ၊

၁။ ကမ္မံ ရက္ခတိ၊ ဒ္ဓါရံ ဘိန္နတိ။ ။ ပါဏာတိပါတ-အမှုကို နှုတ်ဖြင့် စေခိုင်း၍ ပြုစေရာ၌ ကာယကံ ဖြစ်သောကြောင့် ကာယကမ္မံ ဟု ဆိုသူသည် ကမ္မံ ရက္ခတိ-ကံကို မပျက်စီးအောင် စောင့်ရှောက် ပြောဆိုသူ မည်၏။ စေခိုင်းမှုအတွက် ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ပါလျက် ကံကို အရင်းခံဖြ၍ “ကာယဒ္ဓါရ၌ဖြစ်၏”ဟု ပြောဆိုသူကား အစစ်အမှန် ဝစီဒ္ဓါရကို ဖျက်ဆီး၍ ပြောဆိုရာ ရောက်သည်။ မုသာဝါဒ-စသည်တို့ကို လက်ပြခြေပြု၍ ဆိုရာ၌ “ဝစီကံသည် ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်၏”ဟု ပြောသူလည်း ကံကို စောင့်ရှောက်၍ ဒ္ဓါရကို ဖျက်ရာရောက်သည်။

ကို။ ဘိန္ဒုတိ နာမ၊ နာမည်ပျက်အောင် ပျက်သည်မည်၏။ ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ၊ ဖြင့်။ သမုဒ္ဓိတေသု၊ ဖြစ်ကုန်သော။ မုသာဝါဒါဒိသု၊ မုသာဝါဒ အစရှိသည်တို့၌။ ဒွါရရမ္ပ၊ သည်လည်း။ ကာယဒွါရံ ဟောတိ။ ကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ဒွါရဝဿနေဝ၊ ဒွါရနှင့် စပ်သဖြင့်သာလျှင်။ ကာယကမ္မံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တော၊ သည်။ ဒွါရံ၊ ကို။ ရက္ခတိ (နာမ)၊ မည်၏။ ကမ္မံ၊ ကို။ ဘိန္ဒုတိ နာမ၊ မည်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကမ္မံ၊ ကို။ ရက္ခာမိ၊ စောင့်ရှောက်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ကြံ၍။ ဒွါရံ၊ ကို။ န ဘိန္ဒုတမ္ပံ၊ မပျက်ထိုက်။ ဒွါရံ၊ ကို။ ရက္ခာမိ၊ အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ကြံ၍။ ကမ္မံ၊ ကို။ န ဘိန္ဒုတမ္ပံ။ ပန၊ အနွယ် ကား။ ယထာ ဝုတ္တေနေဝ၊ သော။ နယေန၊ (“ကထံ၊ သဟတ္တာ ဟိပါဏံ ဟနန္တဿ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်။) ကမ္မဉ္စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဒွါရဉ္စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝေဒိတမ္ပံ။ ဟိ၊ အကျိုးကား။ ဧဝံ၊ သို့။ (ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။) ကထေန္တော၊ ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကမ္မံ၊ ကို။ နေဝ ဘိန္ဒုတိ၊ ပျက်သည် မမည်။ ဒွါရံ၊ ကို။ န ဘိန္ဒုတိ၊ ပျက်သည် မမည်။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ... ကမ္မကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဉ္စဝိညာဏကထာ စသည်

‘ဣဒါနိ၊ ၃-ပါးသော ကံတို့ကို အကျယ်ပြုပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ပဉ္စဝိညာဏာနိ ပဉ္စဝိညာဏဒွါရနိတိ အာဒိသု၊ အစရှိသော မာတိကာ စကားရပ်တို့၌။ (ဝိတ္ထာရကထာ၊

၁။ ဒွါရံ ရက္ခတိ၊ ကမ္မံ ဘိန္ဒုတိ။ ။ လက်ပြ ခြေပြဖြင့် မုသားပြောရာ၌ ကာယဒွါရဝယ် ဖြစ်သောကြောင့် ကာယဒွါရဟု ပြောသူသည် အမှန်အကန် ဖြစ်ရကား ဒွါရကို စောင့်ရှောက်ရာရောက်၏။ ဒွါရကို အကြောင်းပြု၍ ထို မုသာဝါဒ-စသည်ကို ကာယကံဟု ပြောဆိုသူကား ကံကို ပျက်ရာရောက်သည်။

※ ※ ※ ※ ※

၂။ ဣဒါနိ၊ ပ။ အာဒိသု။ ။ ရှေ့ ဒွါရကထာ အစ၌ “တိဏိ ကမ္မာနိ၊ တိဏိ ကမ္မဒွါရနိ၊ ပဉ္စဝိညာဏာနိ၊ ပ။ ဒဿ အကုသလကမ္မပထာ”ဟု မာတိကာထားခဲ့၏။ ထို မာတိကာတွင် တိဏိ ကမ္မာနိ၊ တိဏိ ကမ္မဒွါရနိ-ဟူသော မာတိကာ ၂-ပုဒ်၏ ဝိတ္ထာရကထာ ကို ပြပြီး၍ ပဉ္စဝိညာဏာနိ-စသော မာတိကာပုဒ်တို့၏ ဝိတ္ထာရကထာကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒါနိ၊ ပ။ အာဒိသု”ဟု မိန့်သည်။ အာဒိဖြင့် ဆ ပဿ၊ ဆ ပဿ-ဒွါရ-စသည်ကို ယူပါ။ အာဒိသု၏ စပ်ပုဒ်ကို ယောဇနာ၌ “ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဇ္ဇော”ဟု ထည့်၏။ သို့သော် ရှေ့၌ “ဝိတ္ထာရကထာ ဟောတိ”ဟု ပါခဲ့သောကြောင့် “ဝိတ္ထာရကထာ ဟောတိ”ဟု နိဿယ၌ ထည့်လိုက်ပါသည်။

အကျယ်ဖြစ်သော စကားသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ စက္ခုဝိညာဉ်လည်းကောင်း။ ပ။ ကာယဝိညာဏံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ ဣမာနိ၊ ဤသည်တို့ကား။ ပဉ္စ၊ ငါးပါးကုန်သော။ ဝိညာဏာနိ နာမ၊ ဝိညာဉ်တို့မည်၏။ စက္ခုဝိညာဏ ဒွါရံ၊ စက္ခုဝိညာဏ ဒွါရ လည်းကောင်း။ သောတဝိညာဏဒွါရံ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ကာယဝိညာဏဒွါရံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ ဣမာနိ၊ တို့ကား။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဝိညာဏဒွါရာနိ နာမ၊ တို့မည်၏။ ပဉ္စန္ဒ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ ဒွါရာနံ၊ တို့၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္န၊ ဖြစ်သော။ စေတနာ၊ သည်။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ နေဝ ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဝစီကမ္မံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မနောကမ္မမေဝ၊ မနောကသည်သာ။ ဟောတိ၊ မဟုတ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်၏။

ပန၊ ကား။ စက္ခုသမ္ပသော၊ စက္ခုသမ္ပဿ-လည်းကောင်း။ သောတသမ္ပသော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ မနောသမ္ပသော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ ဣမေ၊ ဤသည်တို့ကား။ ဆ၊ ကုန်သော။ သမ္ပဿာ နာမ၊ သမ္ပဿာတို့ မည်၏။ စက္ခုသမ္ပဿဒွါရ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ စက္ခုသမ္ပဿ၏ ဒွါရလည်းကောင်း။ ဝါ၊ စက္ခုတည်းဟူသော သမ္ပဿ၏ ဒွါရလည်းကောင်း။ (တစ်နည်း) စက္ခု၊ စက္ခုဟူသော။ သမ္ပဿဒွါရံ၊ သမ္ပဿ၏ ဒွါရလည်းကောင်း။ [ဤသို့ စက္ခုဝိညာဏဒွါရကို

၁။ စက္ခု ဝိညာဏ ဒွါရံ။ “စက္ခုဝိညာဏဿ+ဒွါရံ စက္ခုဝိညာဏဒွါရံ-စက္ခုဝိညာဉ်၏ဒွါရ”ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံ လည်းကောင်း။ “စက္ခုဓာတ်+ဝိညာဏဒွါရံ ဓာတ်စက္ခုဝိညာဏဒွါရံ-စက္ခုပသား-ဟူသော+ဝိညာဉ်၏ဒွါရ”ဟု ကမ္မဓာရသမာသံ လည်းကောင်း ဤသို့ သမာသံပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ငိုကာ၌ ၂-နည်းပြ၏။ ထို့နောက် “စက္ခု+ဝိညာဏဒွါရံ”ဟု သမာသံမတွဲဘဲ ဝါကျအဖြစ်ဖြင့် တတိယနည်း ဖြစ်၏။ ထို ၃-နည်းလုံး၌ပင် အရကောက်မှာ စက္ခုပသား-ချည်းသာ ဖြစ်သည်။

သောတ ဃာန ဇိဌာ။ “သောတဝိညာဏဒွါရံ၊ ဃာနဝိညာဏဒွါရံ” စသည်ဖြင့် ဆိုလိုလျက် ဝိညာဏဒွါရဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ “သောတ ဃာန ဇိဌာ”ဟု ချဲ့ထားသည်။ “သောတ”စသည်တို့၌ မူလဋီကာ တတိယနည်းအတိုင်း ဝါကျဟု ကြံသောအခါ “သောတံ+ဝိညာဏဒွါရံ”ဟု ဆိုလိုလျက် အဝိဘတ္တိက နိဒ္ဒေသအားဖြင့် ဝိဘတ်မပါဘဲ (ဝိဘတ်သက်ပြီးမှ ချေလျက်) ညွှန်ပြထားသည် ဟု ကြံရသည်။

၂။ နေဝ ကာယကမ္မံ။ ပဉ္စဝိညာဉ်သည် ကာယဝိညာဉ် ဝစီဝိညာဉ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။ [ဝိညာဉ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စိတ်များကို သတိပြုပါ။] ဝိညာဉ်ပါမှ ကာယကံ ဝစီကံအထမြောက်၏။ ဝိညာဉ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ပဉ္စဒွါရ၌ဖြစ်သော စေတနာသည် ကာယကံ ဝစီကံအမည်မရဘဲ မနောကံ အမည်သာ ရ၏။ မနောကံ ဆိုသော်လည်း ကမ္မပထမြောက်သော မနောကံ မဟုတ်ပါ။

ဋီကာဖွင့်ပုံမှီး၍ ၃-နည်း ပေးပါ။] ပ။ ဣတိ ဣဓာနိ၊ တို့ကား။ ဆ၊ ကုန်သော။ သမ္ပဿဒွါရာနိ နာမ၊ တို့မည်၏။

စက္ခု အသံဝရော၊ စက္ခုအသံဝရလည်းကောင်း။ ဝါ၊ စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်သော အသံဝရ လည်းကောင်း။ သောတအသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ပသာဒကာယ အသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကာယပသာဒ၌ဖြစ်သော အသံဝရလည်းကောင်း။ စောပနကာယ အသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ လှုပ်ရှားစေတတ်သော ကာယ ဝိညတံ၌ဖြစ်သော အသံဝရလည်းကောင်း။ ဝါစာ အသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော အသံဝရလည်းကောင်း။ မနော အသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော အသံဝရလည်းကောင်း။ ဣတိ ဣဓေ၊ တို့ကား။ ၊ အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။ အသံဝရာနာမ၊ တို့မည်၏။ ၂-တေ၊ ထို ၈-ပါးသော အသံဝရတို့သည်။ အတ္ထတော၊ အနက်အရကောက်အားဖြင့်။ (တရားကိုယ်အားဖြင့်။) ဒုဿိလျှ၊ သီလ မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပါဏာတိပါတ-စသောစေတနာလည်းကောင်း။ မုဋ္ဌဿဇ္ဈံ၊ ပျောက်ကင်းသောသတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ပမာဒ လည်းကောင်း။ အညာဏံ၊ ဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟလည်းကောင်း။ အက္ခန္တိ၊ ခန္တီ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ဒေါသလည်းကောင်း။ ကောသဇ္ဈံ၊ ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထိန မိဒ္ဓ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣဓေ ပဉ္စ ဓမ္မာ၊ ဤ ၅-ပါးသော တရားတို့သည်။ ဟောန္တိ။

တေသု၊ ထို ၅-ပါးသော တရားတို့တွင်။ ဧကဓမ္မောပိ၊ တစ်ပါးသော တရားသည်လည်း။ ပဉ္စဒွါရေ၊ ပဉ္စဒွါရ၌။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန ပရိယောသာနေသု၊ ဝုဋ္ဌော၊

၁။ အဋ္ဌ အသံဝရာ။ ။ ဓမ္မပဒ-ဘိက္ခုဝဂ်၌ “စက္ခုနာ သံဝရော သာဓု”စသည်ဖြင့် “စက္ခုသံဝရ၊ သောတ၊ ဃာန၊ စိတ္တာ၊ ကာယ၊ ဝါစာ၊ မနသံဝရ”ဟု သံဝရခုနစ်ပါးကို ဟောတော်မူ၏။ ထို ခုနစ်ပါး၌ ကာယသံဝရကို ကာယပသာဒအတွက် ပသာဒကာယသံဝရ ဟု လည်းကောင်း၊ ကာယဝိညတံအတွက် စောပနကာယ သံဝရဟု လည်းကောင်း ခွဲ၍ သံဝရ ၈-ပါးဟု ဤ၌ ပြထား၏။ ထို သံဝရ ၈-ပါး၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အဖြစ်ဖြင့် အသံဝရကိုလည်း ၈-ပါးဟုလည်း ဆိုထားသည်။

၂။ တေ အတ္ထတော။ ပ။ ပဉ္စ ဓမ္မာ။ ။ သံဝရ ၈-ပါး၏ တရားကိုယ်သည် “သီလ၊ သတိ၊ ဉာဏ်၊ ခန္တီ၊ ဝီရိယ”အားဖြင့် ၅-ပါးသာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသံဝရ၏ ဆန့် ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အသံဝရ၏ တရားကိုယ်ကိုလည်း “ဒုဿိလျှ၊ မုဋ္ဌဿဇ္ဈံ၊ အညာဏ၊ အက္ခန္တိ၊ ကောသဇ္ဈံ”အားဖြင့် ၅-ပါးပင်ပြရသည်။ အက္ခန္တိဟူသည်-“မော ဟောတိ သီတဿ ဥဏုဿ”စသည်ဖြင့်လာသော “သီတ ဥဏု ခုသ မကသ ဝါတာတပ သရိသပ သမ္ပဿ ဒုရုတ္တဝစန”စသည်ကို သည်းမခံနိုင်သော ဒေါသတည်း။

အဆုံး ရှိကုန်သော။ စိတ္တောသု၊ တို့၌။ နဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ ဇေနက္ခယောယေဝံ၊
ဇောဇောသန္တိသာ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဇေနော၊ ဇော၌။ ဥပ္ပဇ္ဇော၊ ဖြစ်သည်။ (သမာဇော)ပိ၊
ဖြစ်ပါသော် လည်း။ ပဉ္စဒွါရေ အသံဝရောတိ၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ ပဉ္စဒွါရ၌ဖြစ်သော
အသံဝရဟူ၍။ ဂုဇ္ဇတိ၊ ၏။

ဟိ၊ ချဲ့။ စက္ခုဝိညာဏ သဟဇာတော၊ စက္ခုဝိညာဉ်နှင့် တကွဖြစ်သော။
ဖသော၊ သည်။ စက္ခုသမ္ပသော နာမ၊ မည်၏။ စေတနာ၊ သည်။ မနောကမ္မနာမ၊
မည်၏။ တံ စိတ္တံ၊ ထို စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်သည်။ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ၊ မည်၏။ ဧတ္ထ၊
ဤ စက္ခုသမ္ပဿ စသည်၌။ ပဉ္စဝိဇော၊ ၅-ပါး အပြားရှိသော။ အသံဝရော၊ သည်။
နတ္ထိ။ သမ္ပဋိဉ္စနသဟဇာတော၊ သော။ ဖသော၊ သည်။ မနောသမ္ပသော နာမ၊
မည်၏။ ပ။ တံ စိတ္တံ၊ ထို သမ္ပဋိဉ္စိတ်သည်။ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ။ ဧတ္ထာပိ၊
ဤ သမ္ပဋိဉ္စန မနောသမ္ပဿ၌လည်း။ အသံဝရောနတ္ထိ။ သန္တိရဏ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနေသုပိ၊
တို့၌လည်း။ ဧသေဝ နယော။ ပန။ ကား။ ဇေန သဟဇာတော၊ သော။ ဖသော၊
သည်။ မနောသမ္ပသော နာမ၊ မည်၏။ ပ။ တံ စိတ္တံ၊ ထို ဇောစိတ်သည်။ မနော
ကမ္မ ဒွါရံ နာမ။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဇေနသဟဇာတ မနောသမ္ပဿ၌။ အသံဝရော၊ သည်။
စက္ခု အသံဝရော နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ [စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်သော
ဇောစိတ်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုစိတ်နှင့်ယှဉ်သော အသံဝရကို စက္ခုအသံဝရဟု ဆိုရ
သည်။] သောတ။ ပ။ ဒွာရေသုပိ၊ သောတဒွါရ၊ ဃာနဒွါရ၊ ဇိဌာဒွါရ၊ ပသာဒ
ကာယဒွါရတို့၌လည်း။ ဧသေဝ နယော။

[၅-ပါးသောဒွါရကို ပြပြီး၍ စောပန-ကာယဒွါရကို ပြလိုသောကြောင့်
“ယဒါ ပန”စသည်မိန့်။]

ပန-ကား။ ယဒါ၊ ၌။ ရူပါဒီသု၊ ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့တွင်။
အညတရာရမ္မဏံ၊ တစ်ပါးပါးသော အာရုံဟူသော အာရုံရှိသော။ မနောဒွါရိက
ဇေနံ၊ မနောဒွါရိက ဇောသည်။ ဝစီဒွါရေန၊ ဝစီဒွါရနှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ သုဒ္ဓံ၊
ဝစီဒွါရမဗက် သက်သက်သော။ ကာယဒွါရသင်္ခါတံ၊ ကာယဒွါရဟု ဆိုအပ်သော။
စောပနံ၊ လှုပ်ရှားခြင်းသို့။ ပါပယမာနံ၊ ရောက်စေလျက်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဒါ။ တေန

၁။ သုဒ္ဓံ ကာယဒွါရသင်္ခါတံ။ ။ မုသာဝါဒ-စသော ဝစီကံကို လက်ပြ ခြေပြဖြ၍
ဖြစ်စေရာ၌ ကာယဒွါရဝယ် ဖြစ်ရကား ထို ဝစီကံနှင့် ရောနှိုင်းသောကြောင့် ထိုသို့ မရောသော
ကာယကံ သက်သက်ကိုသာ ပြလိုသည်ဖြစ်၍ “သုဒ္ဓံ ကာယဒွါရသင်္ခါတံ”ဟု ဆိုသည်။ [နောက်
“သုဒ္ဓံ ဝစီဒွါရသင်္ခါတံ” ၌လည်း ဤနည်း မှီးပါ။]

စိတ္တေန၊ ထို ဇောစိတ်နှင့်။ သဟဇောတော၊ သော။ ဖဿော၊ သည်။ မနောသမ္ပဿော နာမ၊ မည်၏။ ဇောနာ၊ သည်။ ကာယကမ္မံ နာမ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်။ တံ စိတ္တံ၊ ထို ဇောစိတ်သည်။ အဗ္ဗောဟာရိကံ၊ မနောဒွါရဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ဇောပနဿ၊ လှုပ်ရှားခြင်း၏။ (ကာယဒွါရဟုသော လှုပ်ရှားခြင်း၏။) ဥပ္ပန္နတ္တာ၊ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ မနောဒွါရန္တိ သန္နံ၊ မနောဒွါရဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။ [အဗ္ဗောဟာရိကံကို ထပ်ဖွင့်သည်။] “ဧတ္ထ၊ ဤ သုဒ္ဓကာယဒွါရ၌။ အသံဝရော၊ သည်။ ဇောပနကာယအသံဝရောနာမ၊ မည်၏။

ယဒါ၊ တာဒိသံ ယေဝ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ [ရူပါဒီ သု အညတရာရမ္မဏံ မနောဒွါရိက-ကို ညွှန်းသည်။] ဇေနံ၊ ဇောသည်။ ကာယဒွါရေန၊ နှင့်။ ဝိနာ၊ သုဒ္ဓံ၊ ကာယဒွါရမဖက် သက်သက်သော။ ဝစီဒွါရ သင်္ခါတံ။ ဇောပနံ၊ သို့။ ပါပယမာနံ၊ လျက်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဒါ။ တေနစိတ္တေန၊ ထို ဇောစိတ်နှင့်။ ပ။ ပန၊ ဆက်။ တံ စိတ္တံ၊ ထိုဇောစိတ်သည်။ အဗ္ဗောဟာရိကံ၊ မနောဒွါရဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်သို့ မရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဇောပနဿ။ ပ။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ သုဒ္ဓဝစီဒွါရ၌။ အသံဝရော၊ သည်။ ဝါစာအသံဝရော နာမ၊ မည်၏။

ပန၊ ကား။ ယဒါ၊ တာဒိသံ၊ ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သော။ ဇေနစိတ္တံ၊ သည် ကာယဝစီဒွါရေဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ သုဒ္ဓံ၊ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရမဖက် သက်သက်သော။ မနောဒွါရမေဝ၊ သည်သာ။ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဒါ။ တေန စိတ္တေန၊ ထို ဇောစိတ်နှင့်။ ပ။ မနောကမ္မံ နာမ၊ ပန၊ ဆက်။ တံ စိတ္တံ၊ ထိုဇောစိတ်သည်။ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ၊ ဧတ္ထ၊ ဤ သုဒ္ဓမနောဒွါရ၌။ အသံဝရော သည်။ မနောအသံဝရော နာမ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။

၁။ ဧတ္ထ၊ ပ။ ဇောပနကာယအသံဝရော။ ။ “ဧတ္ထ+အသံဝရ-ဤ သုဒ္ဓကာယ ဒွါရ၌+ဖြစ်သော အသံဝရ”ဟူသည့် ပါဏာတိပါတ-စသော ကာယကံတည်း။ ထို ကာယကံ သည် ဝစီဒွါရဟူသော ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်သော်လည်း သုဒ္ဓကာယဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ကြောင့် “ဧတ္ထ အသံဝရ”ဟုပင် ဆိုအပ်၏။ [ဧတ္ထ အသံဝရေတိ ဇောန သုဒ္ဓကာယဒွါရေန ဥပလက္ခိတော အသံဝရော ဒွါရန္တရေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိဝုတ္တော။-ဋီကာ။]

ထို့ပြင်- ပါဏာတိပါတ ဇောနာ-စသည်တို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ပဉ္စဒွါရ (ဝစီ ဒွါရ မနောဒွါရတို့ဖြင့်လည်း မမှတ်သားအပ်သော) ကာယဒွါရိက အကုသိုလ် ဟူသမျှကိုလည်း “ဧတ္ထ အသံဝရ”၌ ယူအပ်၏။ [ဒွါရန္တရေနပလက္ခိတံ သမ္ပ တံဒွါရိကာကုသလဉ္စ (ဝုတ္တံ)။ -ဋီကာ။]

ဣမေသံ အသံဝရာနံ၊ တို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ စက္ခုအသံဝရဒွါရံ၊ လည်းကောင်း။
ပ။ မနောအသံဝရဒွါရံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိဣမာနိ၊ ဤသည်တို့ကို အဋ္ဌအသံ
ဝရာဒွါရာမိ၊ ၈-ပါးသော အသံဝရဒွါရတို့ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ သိထိုက်ကုန်၏။

ပန။ ကား။ စက္ခုသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ မနောသံဝရော၊ လည်းကောင်း။
ဣတိ ဣမေ၊ တို့ကား။ အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။ သံဝရာ နာမ၊ သံဝရတို့မည်၏။ တေ၊
ထို၈-ပါးသော သံဝရတို့သည်။ အတ္တတော၊ အနက် အရကောက်အားဖြင့်။
(တရားကိုယ်အားဖြင့်) သီလံ၊ သီလ လည်းကောင်း။ သတိ၊ လည်းကောင်း။
ဉာဏံ၊ ဉာဏ်လည်းကောင်း။ ဓန္တိ၊ သည်းခံခြင်းလည်းကောင်း။ ဝီရိယံ၊ လည်းကောင်း။
ဣတိ၊ သို့။ ဣမေ ပဉ္စဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ တေသုပိ၊ ထို ၅-ပါးသော တရား
တို့တွင်လည်း။ [ပိဖြင့် အသံဝရတုန်းက တေသုကို ပေါင်းသည်။] ဧကဓမ္မောပိ၊
သည်လည်း။ ပ။ နပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧဝနက္ခဏေယဝ၊ ဌ်သာ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧဝနေ၊ ဌ်။ ဥပ္ပန္နော၊
သည်။ (သမာနော)ပိ။ ပဉ္စဒွါရေ သံဝရောတိ၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ ၅-ပါးသော။ ဒွါရန္တံ
ဖြစ်သော သံဝရဟူ၍။ ဝုဇ္ဇတိ။ သဗ္ဗဿပိ၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော။ တဿ၊ ထို
သံဝရ၏။ (ဥပ္ပတ္တိ-၌ စပ်။) စက္ခုဝိညာဏ သဟဇာတော ဟိ ဖဿော စက္ခုသမ္ပ
သောတိအာဒိနာ၊ အစရှိသည်ဖြင့်။ အသံဝရေ၊ ဌ်။ ဝုတ္တနယေနေဝ၊ သာ။ ဥပ္ပတ္တိ၊
ဖြစ်ပုံကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣတိ၊ လျှင်။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ သံဝရာနံ၊ တို့၏။
ဝသေန။ စက္ခုသံဝရဒွါရံ၊ လည်းကောင်း။ (“စက္ခုသံဝရ၏ ဒွါရလည်းကောင်း”သည်
ဖြင့် စက္ခုဝိညာဏဒွါရအတိုင်း ၃-နည်းပေးပါ)။ ပ။ မနောသံဝရဒွါရံ၊ လည်းကောင်း။
ဣတိ ဣမာနိ၊ ဤသည်တို့ကို။ အဋ္ဌသံဝရဒွါရာနိ၊ တို့ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

အကုသလကမ္မပထ ကထာ

ပန၊ ကား။ (အဋ္ဌသံဝရဒွါရမှတစ်ပါး ဒဿအကုသလကမ္မပထံ ကား။)
ပါဏာတိပါတော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။
ဣမေ ဒဿ၊ ဤ ၁၀-ပါးတို့သည်။ အကုသလကမ္မပထာ နာမ၊ အကုသလ

၁။ ကမ္မပထ။ ။ ကမ္မဇယေဝ သုဂတိဒုဂ္ဂတိနံ တဒုပ္ပန္နနသုခဒုက္ခာနံ စ ပထဘာဝေန
ပဝတ္တံ ကမ္မပထောတိ ဝုဇ္ဇတိ။ သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိ-ဘဝတို့၏လည်းကောင်း၊ ထိုဘဝတို့၌ ဖြစ်သော
သုခ ဒုက္ခတို့၏ လည်းကောင်း လမ်းကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်သော ကံကို ကမ္မပထဟု ဆို
အပ်၏။-အနု။ “ကမ္မဇယေဝ၊ သည်ပင်+ပထော၊ သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိဘဝ ထိုဘဝတို့၌ဖြစ်သော သုခ
ဒုက္ခတို့၏အကြောင်းတည်း။ ကမ္မပထော၊ ကြောင်း”ဟု ပြုပါ။

ကမ္မပထတို့မည်၏။ တတ္ထ၊ ထို ၁၀-ပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့တွင်။ (ပါဏာတိပါတော-စသည်၌ စပ်။) ပါဏဿ၊ သတ္တဝါကို။ (ပါတော၏ဆဋ္ဌိကံ။) အတိဝ၊ လျင်စွာသာလျှင်။ ပါတော၊ ကျစေခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကျစေကြောင်း စေတနာသည်။ ပါဏာတိပါတော နာမ၊ မည်၏။ ဖါဏဝော ပါဏဃာတော၊ သတ္တဝါကို သတ်ခြင်း။ ဝါ၊ သတ္တဝါကို သတ်ကြောင်း စေတနာ။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဇောတိ။ [ဟန-ဓာတ်ကို ဝေ-ပြုထားသည်ဟု သိစေလို၍ ပါဏဝောကို “ပါဏ ဃာတော”ဟု အဖြောင့်ဖွင့်သည်။]

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပါဏာတိပါတောဟူသော ပါဠိ၌။ ပါဏောတိ၊ ပါဏော ဟူသည်ကား။ ဝေါဟာရတော၊ ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ပညတ်အားဖြင့်။ သတ္တော၊ သတ္တဝါတည်း။ [ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ အစဉ်ကိုပင် “သတ္တဝါ”ဟု ခေါ်သည်။] ပရမတ္ထတော၊ ပရမတ္ထအားဖြင့်။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေတည်း။ တသ္မိံပါဏေ၊ ထို သတ္တဝါ၌။ ပါဏသညီနော၊ သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ (ဝဓက စေတနာ-၌စပ်။) ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒက ဥပက္ကမ သမုဋ္ဌာပိကာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်တတ်သော လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော။ [ရှေးက “ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်ကြောင်း လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော”ဟု ပေးကြ၏။] ကာယဝစီဒ္ဓါရာနံ၊ ကာယဒ္ဓါယ ဝစီဒ္ဓါရတို့တွင်။ အညတရဒ္ဓါရဗ္ဗဝတ္ထော၊ တစ်ပါးပါးသော ဒ္ဓါရ၌ဖြစ်သော။ (ကိုယ်တိုင် သတ်လျှင် ကာယဒ္ဓါရ၌ဖြစ်၊ သူတစ်ပါးကိုခိုင်းလျှင် ဝစီဒ္ဓါရ၌ဖြစ်သော။) ဝဓကစေတနာ၊ သတ်တတ်သူ၏စေတနာသည်။ ဝါ၊ သတ်ကြောင်း စေတနာသည်။ ပါဏာတိပါတော၊ ပါဏာတိပါတ မည်၏။ [ဤပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာ သာဋီကာ၊ ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာတို့၌ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပြထားပြီ။]

သော၊ ထိုပါဏာတိပါတသည်။ (အပ္ပသာဝဇ္ဇော မဟာသာဝဇ္ဇောတို့၌စပ်။) ဂုဏဝိရဟိတေသု၊ ဂုဏ်အထူးမှ ကင်းကုန်သော။ တိရစ္ဆာနဂတာဒိသု၊ တိရစ္ဆာန် အစရှိကုန်သော။ ပါဏေသု၊ သတ္တဝါတို့တွင်။ ခုဒ္ဒကေ၊ ငယ်သော။ ပါဏေ၊ သတ္တဝါ၌။ ဝါ၊ သတ္တဝါကို သတ်ရာ၌။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ ငယ်သော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏။ မဟာသရီရေ၊ ကြီးသော ကိုယ်ရှိသော။ ပါဏေ၊ ၌။ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ကြီးသော

၁။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော ။ အပ္ပကို ဝဇ္ဇ-၌ စပ်၍ “ငယ်သောအပြစ်ရှိ၊ နည်းသော အပြစ်ရှိ”ဟု ပေးကြ၏။ အမှန်ကား-သဒ္ဓထုံးစံအရ အပ္ပကို သာဝဇ္ဇ တစ်ပုဒ်လုံး၌သာ စပ်နိုင် သည်။ သ-ကို ကျော်၍ အဝဇ္ဇ၌ မစပ်နိုင်ပါ။ ယဟ+အဝဇ္ဇန ယော ဝတ္ထုတိတိ သာဝဇ္ဇော- အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော (အပြစ်ရှိသော) ပါဏာတိပါတ။ အပ္ပေါ+သာဝဇ္ဇော အပ္ပ သာဝဇ္ဇော- ငယ်သောသာဝဇ္ဇော။ (ငယ်သော+အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော ပါဏာတိပါတ။) “မဟာသာဝဇ္ဇော”

သာဝဇ္ဇဖြစ်၏။ ကသ္မာ၊ နည်း။ ပယောဂမဟန္တတာယ၊ ပယောဂ၏ များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပယောဂသမတ္တော၊ ပယောဂ၏ တူမျှသည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ)ပိ၊ ဖြစ်ပြန်သော်လည်း။ ဝတ္ထုမဟန္တတာယ၊ အရာဝတ္ထု၏ ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

[ဂုဏ်ထူးမှကင်းသော သတ္တဝါတို့ကို ပြုပြီး၍ ဂုဏ်ထူးရှိသော သတ္တဝါတို့ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဂုဏဝန္နေသု”စသည် မိန့်။]

ဂုဏဝန္နေသု၊ သီလ-စသော ဂုဏ်ရှိကုန်သော။ မနုဿဒီသု၊ လူ အစရှိသော သတ္တဝါတို့တွင်။ အပ္ပဂုဏော၊ ငယ်သော ဂုဏ်ရှိသော။ (ပါဏော) အပ္ပသာဝဇ္ဇော။ မဟာဂုဏော၊ ကြီးသောဂုဏ်ရှိသော။ (ပါဏော) မဟာသာဝဇ္ဇော။ ပန၊ ဆက်။ သရီရ ဂုဏာနံ၊ ကိုယ် ဂုဏ်တို့၏။ သမဘာဝေ၊ တူမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ သတိ။ ကိလေသာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ [ဒေါသ-စသော ကိလေသာတို့ကို ဆိုသည်။] ဥပက္ကမာနဉ္စ၊ လုံ့လပြုမှုတို့၏ လည်းကောင်း။ မုဒုတာယ၊ နုံ့ကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ ဝါ ညံ့ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော။ တိဗ္ဗတာယ၊ ထက် မြက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တဿ၊ ထိုပါဏာတိပါတ၏ သမ္ဘာရာ၊ အကျိုးတရားကို အတူတကွ ဆောင်တတ်သော အကြောင်း အဆောက်အဦတို့သည်။ [သဟ+ဘရိယတိ ဧတေဟိတိ သမ္ဘာရာ။ - အဝုတ္တကတ္တုသာဓန။ သတ်ခြင်းတည်းဟူသောအကျိုးကို အတူတကွ ဆောင်တတ် သော အကြောင်းအင်္ဂါ။] ပါဏော၊ သတ္တဝါလည်းကောင်း။ ပါဏသညိတာ၊ သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဝကေစိတ္တံ၊ သတ်သူ၏စိတ် လည်းကောင်း။ ဝါ၊ သတ်ကြောင်း စိတ်လည်းကောင်း။ ဥပက္ကမော၊ လုံ့လပြုခြင်း လည်းကောင်း။ တေန၊ ထိုလုံ့လကြောင့်။ မရဏံ၊ သေခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စ ၅-ပါးတို့သည်။ ဟောန္တိ။

ပယောဂါ၊ ပယောဂတို့သည်။ (လုံ့လပြုမှုတို့သည်။) သာဟတ္ထိကော၊ သာဟတ္ထိက-ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ မိမိလက်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ပယောဂ လည်းကောင်း။ အာဏတ္ထိကော၊ အာဏတ္ထိက-ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ စေခိုင်းခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ပယောဂလည်းကောင်း။ နိဿဂ္ဂိယော၊ နိဿဂ္ဂိယ-

၌လည်း နည်းတူ။ အပ္ပကိုလည်း “နည်း”ဟု မပေးလင့်။ အဖြစ်အရေအတွက်ကား နည်းချင်မှ နည်းမည်။ ထို့ကြောင့် “သေး=ငယ်”ဟု ပေးပါ။

ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ပစ်လွှတ်ခြင်းပယောဂ လည်းကောင်း။ (သေနတ်
မြားစသည်တို့ကို ပစ်လွှတ်ခြင်းပယောဂ လည်းကောင်း။) ထာဝရော၊ ထာဝရ-
ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ခိုင်မြဲသော ပယောဂလည်းကောင်း။ (လာသမျှလူတို့
ကျ၍ သေအောင် တွင်းတူးထားခြင်းစသော ပယောဂ။) ဝိဇ္ဇာမယော၊ ဝိဇ္ဇာမယ-
ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ အတတ်ပညာ ဂါထာမန္တန်ကို စီရင်ခြင်းပယောဂ
လည်းကောင်း။ ဣဒ္ဓိမယော၊ ဣဒ္ဓိမယ- ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကမ္မဇိဒ္ဓိကို
အသုံးပြုခြင်း ပယောဂလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဆ၊ ဖ-ပါးတို့သည်။ ဟောန္တိ။

ပန၊ စက်။ ဣမသ္မိံ အတ္ထော ဤအနက်ကို။ (ပယောဂတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်
ကို။) ဝိတ္တာရိယမာနေ၊ ချဲ့အပ်သော်။ အတိပ္ပပဉ္စော၊ အလွန်ကျယ်သော စကားအစဉ်
သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဝါ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တံ၊ ထိုပယောဂတို့၏။
အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ န ဝိတ္တာရယာမ၊ မချဲ့ကုန်တော့အံ့။ အညံ၊ ပယောဂမှတစ်ပါး
သော။ ဧဝရူပံ စ၊ ဤသို့ သဘောရှိသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း။ န
ဝိတ္တာရယာမ။ ပန၊ ထိုသို့ မချဲ့အပ်ပါသော်လည်း။ အတ္ထိကေဟိ၊ အကျယ်ကို
အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သမန္တ ပါသာဒိကံ၊ သမန္တပါသာဒိကာ-မည်သော။
ဝိနယဋ္ဌကထံ၊ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို။ ဩလောကေတွာ၊ ကြည့်၍။ (အယံ အတ္ထော၊
ကို။) ဂဟေတဗ္ဗော၊ ယူထိုက်၏။

အဒိန္နဿ၊ ဥစ္စာရှင်တို့ မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို။ အာဒါနံ၊ ယူခြင်းသည်။
ဝါ၊ ယူကြောင်းစေတနာသည်။ အဒိန္နဒါနံ၊ မည်၏။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာ
ကို။ ဟရဏံ၊ ဆောင်ခြင်းတည်း။ ယေယျံ၊ ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။

၁။ ပရဿ ဟရဏံ။ ။ “ပရဿ သန္တကဟရဏံ”ဟု သီလက္ခန် ဗြဟ္မစာလသုတ်
အဒိန္နဒါနသိက္ခာပုဒ်၌ ဋီကာဟောင်းဖွင့်၏။ ဤအလို “သုဏာတု မေ”၌ “မေ”၏နောက် ဝယ်
“ဝစနံ”ဟု ထည့်ရသကဲ့သို့ “သန္တကံကို အနက်အားဖြင့် ထည့်ပါ”ဟု သိစေ၏။ ဋီကာသစ်၌ကား
မိမိဥစ္စာမှ တစ်ပါးသော သူ့ဥစ္စာကို “ပရ”ဟု ယူ၍ “ပရဿ၊ သူ့ဥစ္စာကို”ဟု ပေး၏။
“ပရဿ+ဣဒံ ပရ”ဟုလည်း တစ်နည်းကြိလေ၏။ [“ပရသံဟရဏံ”ဟုလည်း သမာသံပုဒ်
မှုကွဲရှိ၏။ ထို၌ သံသဒ္ဓါသည် ဥစ္စာအနက်ဟောတည်း။ “ပရသံဟရဏံ၊ သူ့ဥစ္စာကိုဆောင်ခြင်း”
ဟု ပေးပါ။ သို့သော် သမာသံအတွင်း၌ “သံ”ဟု နိဂ္ဂဟိတံမဃုကံဘဲ မနေနိုင်သောကြောင့်
ထိုမှုကွဲကို စဉ်းစားပါ။]

၂။ ယေယျံ စောရိကာ။ ။ ရရာဒိ၊ ထေန-ဓာတ်သည် ခိုးခြင်းအနက်ကို ဟော၏။
ထေနေတိတိ ထေနော၊ ထေနဿ၊ ခိုးတတ်သူ၏+ဘာဝေါ ယေယျံ-ခိုးခြင်းကြိယာတည်း။ စော
ရဿ+ကြိယာ (အမှုအရာတည်း) စောရိကာ၊ ကြိယာအနက်၌ ဣကပစ္စည်း သက်။ တစ်နည်း-
စောရဿကြိယာဖြင့် ဣဒံ အနက်၌ ဣက-ပစ္စည်း သက်ဖို့ရန် ပြသည်။ “စောရဿ+စသာ

စောရိကာ၊ ခိုးသူ၏ အမူအရာတည်း။ (ခိုးခြင်းအမူအရာတည်း။) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထို အဒိန္နာဒါနံ-ဟူသော ပါဠိ၌။ အဒိန္နံ၊ ကား ပရပရိဂ္ဂဟိတံ^၁၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာတည်း။ ယတ္ထ၊ အကြင်ဥစ္စာ၌။ ပရော၊ ခိုးသူမှတစ်ပါးသော ဥစ္စာရှင်သည်။ ယထာကာမကာရိတံ၊ အလိုရှိတိုင်း ပြုနိုင်သူ၏ အဖြစ်သို့။ [“ယထာကာမံ၊ တိုင်း။ ကာရိတံ၊ သို့”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။] အာပစ္စန္ဓော၊ ရောက်သည်။ (ဟုတွာ။) အဒဏ္ဍရဟော၊ ဒဏ်ကို မထိုက်သည်လည်းကောင်း။ အနုပဝစ္စော စ၊ မကဲ့ရဲ့ထိုက်သည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ပရပရိဂ္ဂဟိတော၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော။ တသ္မိံ၊ ထိုဥစ္စာ၌။ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိနော၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော။ ဥစ္စာဟု အမှတ်ရှိသူ၏။ တဒါ ဒါယကဥပက္ကမ သမုဋ္ဌာပိကာ၊ ထိုသူဥစ္စာကို ယူတတ်သူ၏။ လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော။ (ထိုသူဥစ္စာကို ယူကြောင်းလုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော။) ထေယျစေတနာ၊ ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စေတနာသည်။ အဒိန္နာဒါနံ၊ မည်၏။ [တဒါဒါယက=တံ+အာ ဒါယက၊ ထိုကိုယူတတ်သူ။ ဝါ၊ ထိုကိုယူကြောင်း လုံ့လ။]

တံ၊ ထို အဒိန္နာဒါနသည်။ ဟိနေ၊ ညံ့သော။ (အဖိုးမတန်သော။) ပရသန္တ ကေ၊ သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာ၌။ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ၊ ငယ်သော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏။ ပဏီတော၊ မွန်မြတ်သော။ (အဖိုးတန်သော။) ပရသန္တ ကေ၊ ၌။ မဟာသာဝဇ္ဇံ၊ ကြီးသော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏။ ကသ္မာ၊ နည်း။ ဝတ္ထုပဏီတတာယ၊ ခိုးအပ်သောဝတ္ထု၏ မွန်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဝတ္ထုသမတ္တော၊ ဝတ္ထုတို့၏ တူမျှကုန်သည်၏။

စောရိကာ”ဟုပြု။ “ပရဿ ဟရဏံ၊ သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာကို ဆောင်ခြင်း”ဟူရာ၌ စိတ်ရိုးရိုးဖြင့် ဆောင်ခြင်းမဟုတ်ကြောင်း သိစေလို၍ “ထေယျံ စောရိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဥဇ္ဇကတ္ထကို ပြသည်။

၁။ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ။ ။ ဤ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ ပါဠိဖြင့် “အဒိန္န”အရ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက် ထားအပ်သော သူပိုင်ဥစ္စာကိုသာ ယူစေလိုသည်။ ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ်၌ လာသော အကပ်မခံအပ်သေးသော ဥစ္စာကို ဤ၌ အဒိန္န-ဟု မဆိုလိုပါ-ဟုလို။

၂။ ယတ္ထ ပရော၊ ပ။ ဟောတိ။ ။ “ဤဝါကျသည် အာဝုတ္တိနည်း စသော နည်းအား ဖြင့် ရှေ့နောက် ၂-ဝါကျ၌ စပ်ရသော အနိယမဝါကျ”ဟု သီလက္ခနိဋ္ဌိကာသစ် ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “တံ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ”ဟု ရှေ့သို့ လှည့်၍လည်းကောင်း၊ တသ္မိံ ပရပရိဂ္ဂဟိတော”ဟု လည်းကောင်း အနက်ပေးစေလိုသည်။ ဤ၌ကား ရှေ့သို့လှည့်၍မစပ်တော့ဘဲ တစ်ဆက်တည်း ပေးလိုက်သည်။ [“ယထာကာမံ၊ အလိုရှိတိုင်း+ကရေတိတိ ယထာကာမကာရိ၊ တဿ+ဘာဝေါ ယထာကာမကာရိတာ။ ယထာရူစိကရဏံ၊ အလိုရှိတိုင်းပြုနိုင်ခြင်း”ဟုလို။ ထိုဥစ္စာသည် သူပိုင် ဖြစ်သောကြောင့် မင်းပြစ်မင်းဒဏ် မထိုက်၊ စောဒနာခြင်းစသည်ဖြင့် ကဲ့ရဲ့လည်း မကဲ့ရဲ့ထိုက်။]

အဖြစ်သည်။ သတိ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဂုဏာဓိကာနံ၊ ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ၊ လွန်ကဲသော ဂုဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ သန္တကော၊ ဥစ္စာဖြစ်သော။ ဝတ္ထုသို့၊ ဌ။ ဝါ၊ ဝတ္ထုကို ယူရာ၌။ မဟာသာဝဇ္ဇံ။ [ဂုဏေဟိ + အဓိကာ ဂုဏာဓိကာ။ (တစ်နည်း)၊ ဂုဏော + အဓိကော ယေသန္တိ ဂုဏာဓိကာ။] တံတံ ဂုဏာဓိကံ၊ ထိုထိုဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဝါ၊ ထိုထိုလွန်ကဲသော ဂုဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ (ထောက်စာ၍။) တတော တတော၊ ထိုထိုဂုဏ်ရှိသူ အောက်။ ဟိနဂုဏဿ၊ ညံ့သော ဂုဏ်ရှိသူ၏။ သန္တကော၊ သော။ ဝတ္ထု သို့၊ ဌ။ ဝါ၊ ဌ။ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ။

တဿ၊ ထို အဒိန္နဒါန၏။ သမ္ဘာရာ၊ အကျိုးကို အတူတကွ ဆောင်တတ်သော အကြောင်း အဆောက်အဦတို့သည်။ (အင်္ဂါတို့သည်။) ပရပရိဂ္ဂဟိတံ၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာလည်းကောင်း။ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိတာ၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာဟု အမှတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ ထေယျစိတ္တံ၊ ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာစိတ် လည်းကောင်း၊ ဥပက္ကမော၊ လုံ့လလည်းကောင်း။ တေန၊ ထိုလုံ့လဖြင့်။ ဟရဏံ၊ ဆောင်ခြင်းလည်းကောင်း။ [“တေနာဟရဏံ”ရှိသည်ကား မကောင်း။ “တေနာဝဟရဏံ”ဟုရှိလျှင် တော်သေး၏။] ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဆ၊ ကုန်သော။ ပယောဂါ၊ တို့သည်။ သာဟတ္ထိကာယောဝံ၊ သာဟတ္ထိက-အစရှိသော ပယောဂတို့ပင်တည်း။ (ရှေ့သိက္ခာပုဒ်၌ ပြအပ်ခဲ့သော ပယောဂ ၆-ပါးပင်-ဟူလို။) တေ စ၊ ထို ပယောဂတို့သည်လည်း။ ယထာနုရုပ်၊ အကြင် အကြင် လျော်သည့်အတိုင်း။ ထေယျာဝဟာရော၊ ထေယျာဝဟာရ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ပုန်းလျှိုးကွယ်လျှိုး မသိအောင် ခိုးခြင်းလည်းကောင်း။ ပသယာဝဟာရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ ခိုးခြင်းလည်းကောင်း။ ပဋိစ္ဆာန္နာဝဟာရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဖုံးလွှမ်းအပ်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကို ခိုးခြင်းလည်းကောင်း။ ပရိကပ္ပာဝဟာရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကြံဆ၍ ခိုးခြင်းလည်းကောင်း။ ကုသာဝဟာရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကမ္ပည်း မဲလိပ်ပြောင်း၍ ခိုးခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စန္ဒ၊ ကုန်သော။

၁။ သာဟတ္ထိကာယောဝံ ။ မန္တပရိစ္ဆေဒန ပရဿ၊ သန္တကဟရဏံ ဝိဇ္ဇာ-မယော-မန္တာနိဗ္ဗုတိခြင်းဖြင့် သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ယူဆောင်ခြင်းသည် ဝိဇ္ဇာမယပယောဂတည်း။ ဝိနာမန္တေန ပရသန္တကဿ ကာယဝဓိ ပယောဂေဟိ အာကမုနံ တာဒိသ ဣဒ္ဓိပယောဂေန ဣဒ္ဓိပယော ပယောဂေါတိ။-မန္တာနိမပါဘံ ကာယဝဓိပယောဂတို့ဖြင့် တန်ခိုးကို အသုံးပြု၍ ယူဆောင်ခြင်းသည် ဣဒ္ဓိမယ ပယောဂတည်း။-အနု။

ဣမေသံ အဝဟာရာနံ၊ ဤ ခိုးခြင်းတို့၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌။ သင်္ခေပေါ၊ အကျဉ်းတည်း။ ဝိတ္တာရော ပန၊ ကိုကား။ သမန္တ ပါသာဒိကာယံ၊ သမန္တပါသာဒိကာ မည်သော ဝိနည်း အဋ္ဌကထာ၌။ (မယာ၊ သည်။) ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ (ဆိုခဲ့ပြီ။)

ပန၊ ကား။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရောတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ ကာမေသုတိ၊ ကား။ မေထုန သမာစာရေသု၊ မေထုန အကျင့်တို့၌။ [ကာမေသု-အရဟောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ မေထုနဟူသော ဝတ္ထုကာမ-ကို ယူပါ”ဟူလို။] မိစ္ဆာစာရောတိ၊ ကား။ ဧကန္တနိန္ဒိတော၊ ဧကန် ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော။ ဝါ၊ ဧကန် ကဲ့ရဲ့ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ လာမကာ စာရော၊ ယုတ်မာသောအကျင့်တည်း။ [မိစ္ဆာကို လာမက-ဟု ဖွင့်သည်။ ဧကန္တနိန္ဒိတောကား လာမကဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းပြတည်း။] ပန၊ ဆက်။ လက္ခဏတော၊ မှတ်သားအပ်သော သဘောအားဖြင့်။ အသဒ္ဓမ္မာဓိပ္ပာယေန၊ မသုတော်တို့၏ အကျင့်၌ဖြစ်သော အလိုဖြင့်။ ကာယဒွါရပ္ပဝတ္တော၊ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော။ အဂမနီ ယဋ္ဌာနဝိတိက္ကမစေတနာ၊ အဂမနီယဋ္ဌာနကို လွန်ကျူးကြောင်း စေတနာသည်။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော၊ မည်၏။

တတ္ထ၊ ထို အဂမနီယဋ္ဌာန ဝိတိက္ကမစေတနာဟူသောပါဠိ၌။ အဂမနီယဋ္ဌာန နာမ၊ အဂနီယဋ္ဌာန မည်သည်။ (ဝိသတိ ဣတ္ထိယော၊ အညေပုရိသာတို့၌ စပ်။) တာဝ၊ မိန်းမတို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ၊ ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော။) ပုရိသာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ ယောက်ျားတို့အတွက်။ မာတုရက္ခိတာ၊ အမိ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ လည်းကောင်း။ ပိတုရက္ခိတာ၊ အဘ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမလည်းကောင်း။ မာတာပိတုရက္ခိတာ၊ မိဘ ၂-ပါးတို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမလည်းကောင်း။ ဘာတုရက္ခိတာ၊ မောင်ကြီး မောင်ငယ် စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ လည်းကောင်း။ ဘဂနီရက္ခိတာ၊ အစ်မ ညီမ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ လည်းကောင်း။ ဉာတိ ရက္ခိတာ၊ ဆွေမျိုးစောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ လည်းကောင်း။ ဂေါတ္ထရက္ခိတာ၊ အနွယ်တူသူ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ လည်းကောင်း။ ဓမ္မရက္ခိတာ၊ တရားကျင့် ဖော်တို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမလည်းကောင်း။ သာရက္ခော၊ အစောင့်အရှောက်နှင့် တကွဖြစ်သော မိန်းမလည်းကောင်း။ သပရိဒဏ္ဍော၊ ဒဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော မိန်းမလည်း ကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ မာတုရက္ခိတာဒယော၊ မာတုရက္ခိတာ-အစရှိကုန်သော။ ဒသ၊ တစ်ကျိပ်သော မိန်းမတို့လည်းကောင်း။ [ဤတစ်ကျိပ်ကား အပျိုတို့တည်း။]

နေက္ကိတာ၊ ဥစ္စာဖြင့်ဝယ်အပ်သော မယားလည်းကောင်း။ ဆန္ဒဝါသိနီ၊ အလိုဆန္ဒတူမျှခြင်းကြောင့် နေခြင်းရှိသော မယားလည်းကောင်း။ ဘောဂဝါသိနီ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာကြောင့် နေခြင်းရှိသော မယားလည်းကောင်း။ ပဋဝါသိနီ၊ အဝတ်၊ ထဘီ၊ အင်္ကျီ၊ ပဝါကြောင့် နေခြင်းရှိသော မယားလည်းကောင်း။ သြဒပတ္တကိနီ၊ ရေခွက်၌ လက်ဆုံချ၍ ထိမ်းမြားအပ်သော မယားလည်းကောင်း။ သြဘဋ္ဌစုမ္မဋ္ဌာ၊ ချအပ်သော ခေါင်းခုရှိသော မယားလည်းကောင်း။ ဒါသီ စ ဘရိယာ၊ ကျွန်မလည်း-ဟုတ် မယားလည်း-ဟုတ်သော မယားလည်းကောင်း။ ကမ္မကာရီ စ ဘရိယာ၊ အလုပ်သူမလည်း-ဟုတ် မယားလည်း-ဟုတ်သော မယားလည်းကောင်း။ ဇောဟဋ္ဌာ၊ အောင်လံကိုထူ စစ်နိုင်ရာမှ ယူဆောင်အပ်သော သုံ့ပန်းမယား လည်းကောင်း။ မုဟုတ္တိကာ၊ တမုဟုတ်မျှ သွားလာအပ်သော ပြည့်တန်ဆာ မယားလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ နေက္ကိတာဒယော၊ နေက္ကိတာ-အစရှိကုန်သော။ ဧတာဒသ၊ ဤတစ်ကျိပ်သော မယားတို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိသတိ၊ ၂-ကျိပ်သော။ ဣတ္ထိယော၊ မိန်းမတို့တည်း။ [အဂမနီယဋ္ဌာနံ နာမ-ကို ရှေးဦးစွာမပေးဘဲ “ဝိသတိ။ ဣတ္ထိယော၊ တို့သည်။ အဂမနီယဋ္ဌာနံ နာမ၊ မည်၏”ဟု သော်လည်းပေးပါ။ ဤ မိန်းမတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

ဣတ္ထိသု ပန၊ ၂-ကျိပ်သော မိန်းမတို့တွင်ကား။ ဒွိန္နံ၊ ၂-ယောက်ကုန်သော။ သာရက္ခ သပရိဒဏ္ဍာနံ၊ သရက္ခ၊ သပရိဒဏ္ဍ-မိန်းမတို့လည်းကောင်း။ ‘ဒသန္တံ၊ တစ်ကျိပ်ကုန်သော။ နေက္ကိတာဒိနဉ္စ၊ နေက္ကိတာ-အစရှိသော မယားတို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွါဒသန္တံ၊ တစ်ကျိပ်နှစ်ယောက်ကုန်သော။ ဣတ္ထိနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ မိန်းမတို့အတွက်။ အညေ၊ မိမိယောက်ျားမှ တစ်ပါးကုန်သော။ ‘ပုရိသာ၊ တို့တည်း။ [“အညေ၊ ပုရိသာ၊ တို့သည်။ အဂမနီယဋ္ဌာနံနာမ၊ မည်၏”ဟု သော်လည်း ပေး။ အချို့စာအုပ်၌ ပုရိသာ-မပါ။ ပါမှ ကောင်းသည်။] ဣဒံ၊ ဤယောက်ျားတို့အတွက် ၂-ကျိပ်၊ မိန်းမတို့အတွက် မိမိလင်မှ တစ်ပါးသောယောက်ျားသည်။ အဂမနီယဋ္ဌာနံ နာမ၊ မည်၏။ [ဤကား-နိဂုံးတည်း။]

ပန၊ ဆက်။ [ရှေးနိဿယ၌ “ပန၊ ထိုမှတစ်ပါး”ဟု ပေးသည်။] သော ဧသ (ဧသော)မိစ္ဆာစာရော၊ ထိုသို့သော ဤ မိစ္ဆာစာရသည်။ သီလာဒိဂုဏရဟိတေ၊ သီလ-အစရှိသော ဂုဏ်မှကင်းသော။ အဂမနီယဋ္ဌာနေ၊ အဂမနီယဋ္ဌာန၌။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နေ၊ သီလ-အစရှိသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော။ (အဂမနီယဋ္ဌာနေ။) မဟာသာဝဇ္ဇော၊ တဿ၊ ထို ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၏။ သမ္ဘာရာ၊

တို့သည်။ အဂမနိယဝတ္ထု၊ မသွားလာထိုက်သော ဝတ္ထုလည်းကောင်း။ [ပြုအပ်
ပြီးသော ဣတ္ထိ ပုရိသ-တို့ကိုဆိုသည်။] တသို့၊ ထိုအဂမနိယ ဝတ္ထု၌။ သေဝနစိတ္တံ၊
မှီဝဲကြောင်း စိတ်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ မှီဝဲလိုသော စိတ်လည်းကောင်း။ သေဝနပ္ပယော
ဂေါ၊ မှီဝဲကြောင်း ပယောဂလည်းကောင်း။ မဂ္ဂေနမဂ္ဂပ္ပုပ္ဖိပတ္တိအဓိဝါသနံ၊ မဂ်
အချင်းချင်း ကျင့်ခြင်းကို သာယာခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရော၊
တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဧကော၊ တစ်ပါးသော။ ပယောဂေါ၊ သည်။ သာဟတ္ထိကော
ဧဝါ သာဟတ္ထိက-သာတည်း။

မုသာ၊ တိ၊ ကား။ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ကာရဿ၊ ချွတ်ယွင်းစေခြင်းကို ရှေးရှု
ပြုခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ (ချွတ်ယွင်းစေလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။) အတ္တဘဉ္စကော၊
အစီးအပွားကို ဖျက်စီးတတ်သော။ ဝစီပယောဂေါ ဝါ၊ ဝစီပယောဂသည်သော်

၁။ စတ္တာရော သမ္ဘာရာ။ ။ (၁) အဂမနိယဝတ္ထု၊ မိန်းမဘက်၌ မာတုရက္ခိတာ-
စသော ၂-ကျိပ်သော အဂမနိယဝတ္ထုတွင် တစ်ခုခု၊ ယောက်ျားဘက်၌ မိမိလင်မှတစ်ပါး (မိမိ
ကို ကြောင်းလမ်းထားသူမှ တစ်ပါးသော) အခြားယောက်ျား၊ (၂) သေဝနစိတ်၊ (၃) သေဝန
ပယောဂ၊ (၄) မဂ္ဂေနမဂ္ဂပ္ပုပ္ဖိပတ္တိ အဓိဝါသနံ၊ ဤအင်္ဂါ ၄ပါးတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ အင်္ဂါ ၄-ပါးကို ပြရာ၌ အကြွင်းမရှိအောင် ပြခြင်းတည်း။
မိမိအလိုအားဖြင့် မိစ္ဆာစာရပြုရာ၌ (ငြိမ်၍သာယာနေခြင်း စသည်ဝယ်) ပယောဂ-မပါသော်လည်း
အင်္ဂါ ၃-ပါးဖြင့် ကမ္မပထမြောက်၏။ အတင်းကျင့်ရာ၌ သေဝနစိတ် မရှိသော်လည်း အင်္ဂါ ၃-
ပါးဖြင့် ကမ္မပထမြောက်၏။ [ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ၊ အတ္တနောရုစိယာ ပဝတ္တိတဿ တယော၊
ဗလက္ကာရေန ပဝတ္တိတဿ တယော၊ အနာဝသေသဂ္ဂဟဏေန ပန စတ္တာရောတိ။ -သီလက္ခန်
ဋီကာဟောင်း။] ထို၌ “သန္နိဋ္ဌာနံ” ဟု ဆိုထားသော်လည်း အနုဋီကာ၌ကား “ကေစိ ပန
ဝဒန္တိ” ဟု ဆိုသည်။

၂။ မုသာ။ ။ မုသာတိ တတိယန္တော၊ ဒုတိယန္တော ဝါ နိပါတော။ မိစ္ဆာပရိယာ
ယော ကိရိယာပဓာနောတိ အာဟ-ဝိသံဝါဒနပုရေက္ကာရဿာတိ အာဒိ။ -သီလက္ခန်ဋီကာသစ်။
“မုသာ” အရ မှားယွင်းသော (ပြောတိုင်းလုပ်တိုင်း မမှန်သော) ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာ
ရသောကြောင့် “မိစ္ဆာပရိယာယော ကိရိယာ ပဓာနော” ဟု ဆိုသည်။

ဝါဒေါ။ ။ ဝဒတိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်း စေတနာ။
မုသာ-ချွတ်ယွင်းသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြင့်။ ဝါ၊ ကို+ဝါဒေါ၊ ပြောဆိုကြောင်း
(သိစေကြောင်း ဖြစ်စေကြောင်း) စေတနာတည်း။ မုသာဝါဒေါ၊ နာ။ [ဣမိနာ (ဤ ဝိသံဝါဒန။
ပ။ သမုဋ္ဌာပိကာ ပါ၌ဖြင့်။) မုသာသင်္ခါတေန ကာယဝစီပယောဂေန (တတိယန္တနိပါတ်ကို
ရည်ရွယ်သည်။) မုသာသင်္ခါတံ ဝါ ကာယဝစီပယောဂံ (ဒုတိယန္တနိပါတ်ကို ရည်ရွယ်သည်။)
ဝဒတိဝိညာပေတိ သမုဋ္ဌာပေ တိ ဝါ ဧတေနာတိ မုသာ ဝါဒေါတိ အတ္တမာဟ။ -ဋီကာသစ်။]
ဝဒတိကို “ဝိညာပေတိ” ဟု တတိယန္တနိပါတ် အတွက်လည်းကောင်း၊ “သမုဋ္ဌာပေတိ” ဟု
ဒုတိယန္တနိပါတ်အတွက်လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

လည်းကောင်း။ ကာယပယောဂေါ ဝါ၊ ကာယပယောဂသည် သော်လည်းကောင်း တည်း။ (ပန၊ ဆက်။ သီလက္ခန္ဓံ ပါ၏။) ဝိသဝါဒနာဓိပ္ပာယေန၊ ချွတ်ယွင်းစေခြင်း၌ ဖြစ်သောအလိုဖြင့်။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ ဝိသဝါဒက ကာယဝစီပယောဂ သမုဋ္ဌာပိကာ၊ ချွတ်ယွင်းစေကြောင်းဖြစ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ် စေတတ်သော။ စေတနာ၊ သည်။ မုသာဝါဒေါ၊ မည်၏။

အပရော နယော၊ အခြားတစ်နည်းကား မုသာတိ၊ ကား။ အဘူတံ၊ မဟုတ်သော။ အတစ္ဆံ၊ မမှန်သော။ ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုတည်း။ ဝါဒေါတိ၊ ကား။ တဿ၊

အနက်ပေးပုံ။ ။ ဤအလို “မုသာဝါဒံ၊ ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကို” ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်းဟူသည် သူတစ်ပါးကို သိစေခြင်း၊ သိစေတတ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြင့် သူတစ်ပါးကို သိစေ ကြောင်း စေတနာကို။ ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေကြောင်း စေတနာကို”ဟု အဋ္ဌကထာ အဖွင့်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်တ္ထ ပေးပါ။

၃။ ဝိသံ ပ။ က္ကာရဿ။ ။ ပုရေ၊ မပြောမီ ရှေ့၌+ကရဏံ၊ ပြုခြင်း။ ပုရေက္ကာရော၊ ခြင်း။ သံဝါဒီယတေ၊ ကောင်းစွာ ပြောစေခြင်း။ ဝါ၊ မှန်ကန်စွာ ပြောစေခြင်း။ သံဝါဒနံ၊ ခြင်း။ န+သံဝါဒနံ၊ မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုစေခြင်း မဟုတ်။ မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေခြင်း။ (သဒ္ဒတ္ထ။) ချွတ်ယွင်းစေလို အသိလိုစေလိုခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်တ္ထ။) ဝိသဝါဒနဿ+ပုရေက္ကာရော ယဿာတိ ဝိသဝါဒနပုရေက္ကာရော၊ [ဤပါ၌ဖြင့် မပြောမီ ရှေ့၌ လိမ်လိုသော စိတ်ရှိကြောင်း ကို ပြ၏။ ကာယပယောဂေါ ဝစီပယောဂေါဖြင့်ကား၊ ပြောဆဲခဏ ပြောတုန်းခဏ၌ လိမ်ခြင်း ကိုပြသည်။]ကမ္မပထ-မြောက်သော မုသာဝါဒကို ပြလို၍ “အတ္ထာဗုဒ္ဓကော”ဟု ဆိုသည်။ ဤနေရာ၌ အတ္ထသဒ္ဒါသည် အကျိုးဟူသော အနက်ကို မဟော၊ အစီးအဖွား ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်။ [ကမ္မပထပုတ္တမေဝ ဒဿေတုံ “အတ္ထဗုဒ္ဓနကောတိ”ဝုတ္တံ၊ ပရဿ၊ ဟိတဝိနာ-သကောတိ အတ္ထော-သိ-ဋီသစ်။]

၄။ အပရော နယော။ ။ မုသာဝါဒ၏ အင်္ဂါလက္ခဏာသည် ၄-ပါးရှိ၏။ ထို လက္ခဏာဝယ် “အတထံ ဝတ္ထု”ဟူသော လက္ခဏာလည်း ပါ၏။ ပထမ ပြခဲ့သောနည်း၌ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို “ဝါဒေါ-သိစေ ဖြစ်စေ”ဟု ဆိုသောကြောင့် (၁)ဝိသဝါဒနဓိတ္တ (၂) ကာယဝစီပယောဂ၊ (၃) ပရဿ တဒတ္ထဝိစာနန”ဟူသော အင်္ဂါ ၃-ပါးကိုသာ ပြနိုင်၏။ “အတထံ ဝတ္ထု”ဟူသော အင်္ဂါလက္ခဏာကို မပြနိုင်။ ထို့ကြောင့် ထို အင်္ဂါလက္ခဏာကို ပြနိုင် သောတစ်နည်းကို ပြလို၍ “အပရောနယော”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤနည်း၌ကား “မုသာ”အရ ကာယ-ဝစီပယောဂကို မယူဘဲ ပြောတိုင်းမဟုတ်သော ဝတ္ထုကို ယူရသောကြောင့် “အတထံ

ထို မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို။ ဘူတတော၊ ဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ဘာဝပ္ပဓာန-
ကြုံ။) တစ္ဆတော၊ မှန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝိညာပနံ၊ သိစေခြင်းတည်း။ ဝါ၊ သိစေ
ကြောင်း စေတနာတည်း။ ပန၊ ဆက်။ လက္ခဏတော၊ မှတ်သားအပ်သော
သဘောအားဖြင့်။ အတထံ၊ မမှန်သော။ ဝတ္ထု၊ ကို။ တထတော၊ မှန်သည်၏
အဖြစ် ဖြင့်။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ဝိညာပေတုကာမဿ၊ သိစေခြင်းငှာ အလိုရှိသော။
ပုဂ္ဂိုလ်၏။ တထာ၊ ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (ထိုမမှန်သော ဝတ္ထုကို အမှန်ဟု
သိစေလိုခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။) ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ၊ ကာယဝိညတ်
ဝစီဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ စေတနာ၊ သည်။ မုသာဝါဒေါ၊ မည်၏။ သော၊
ထို မုသာဝါဒသည်။ ယံ အတ္ထံ၊ အကြင်အစီးအပွားကို။ ဘဉ္ဇတိ၊ ဖျက်ဆီး၏။
တဿ၊ ထို အစီးအပွား၏။ အပ္ပတာယ၊ နည်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော။
မဟန္တတာယ၊ ကြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (များသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။) မဟာ
သာဝဇ္ဇော။ [ဤအလို “မုသာဝါဒေါ၊ မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သော
အားဖြင့် ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်း စေတနာ”ဟုပေးပါ။]

ဝတ္ထု”ဟူသော လက္ခဏာကိုလည်း ပြနိုင်သည်။ ဤနည်း၌ “မုသာ (မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို)
+ဝဒီယတိ ဂုဇ္ဇတိ စေတနာတိ မုသာဝါဒေါ”ဟု ပြ။ [သူတစ်ပါး၏ အသိမှားစေလိုသော စိတ်
ကို “ဝိသံဝါဒန စိတ္တ”ဟုလည်းကောင်း၊ မိမိက အမှားကို သိစေလိုသည် အားလျော်စွာ
သူတစ်ပါးက အမှားသိခြင်းကို “တဒတ္ထဝိဇာနန”ဟု လည်းကောင်း ဆိုသည်။]

၁။ လက္ခဏတော။ ပ။ စေတနာ။ ။ “မုသာဝါဒ”အရ တရားကိုယ် သဘောကို
ပြလို၍ “လက္ခဏတော”သည်ကို မိန့်သည်။ [လက္ခဏတောတိ သဘာဝတော၊ တထာတိ
တေန တထာကာရေန၊ ကာယဝစီ ဝိညတ္တိယော သမုဋ္ဌာပေတိတိ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ။-
သီလက္ခနိဒ္ဓိကာသစ်။] ဤအဖွင့်အတိုင်း တထာကို နောက်ပုဒ်နှင့်မတွဲဘဲပေးသည်။ သမာသံ
တွဲ၍လည်း ပေးနိုင်ပါ၏။

၂။ ယမတ္ထံ ။ ယမတ္ထံ စသော ဤစကားဖြင့် ကမ္မပထ-မြောက်သော မုသာဝါဒ၏
အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ကွဲပုံကို ပြ၏။ ဤ၌ ဥစ္စာ၏တန်ဖိုး လိုက်၍ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ
ဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ တန်ဖိုးချင်း တူလျှင်ကား ဥစ္စာရှင်၏ သီလ-စသော ဂုဏ်ငယ်၊ ဂုဏ်ကြီးလိုက်၍
အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ဖြစ်ရပေလိမ့်မည်။ [ယဿ အတ္ထံဘဉ္ဇတိ၊ တဿ-အပ္ပဂုဏတာယ
အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာဂုဏတာယ မဟာသာဝဇ္ဇောတိ အဒိန္နာဒါနေ ဝိယ အပ္ပသာဝဇ္ဇမဟာသာဝဇ္ဇတာ
လဗ္ဘတိ။-သီ-ဋီသစ်။]

အဝိစာ၊ သည်သာမကသေး၊ ဂဟဋ္ဌာနံ၊ အိမ်၌တည်သူ လူဝတ်ကြောင်တို့၏။ (အဒါတုကာမတာ-၌ စပ်။) အတ္တနော၊ မိမိ၏။ သန္တကံ၊ ဥစ္စာကို။ အဒါတုကာမတာယ၊ ပေးခြင်းငှာ အလိုမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နတ္ထိ၊ မရှိပါ။ [ရှိပါသလားဟု မေးလာသူ တောင်းလာသူအား ပြန်ပြောသော စကားတည်း။] ဣတိ အာဒိနယပဝတ္တော၊ ဤသို့အစရှိသော နည်းဖြင့်ဖြစ်သော မုသာဝါဒသည်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ သက္ကိနာ၊ သက်သေသည်။ (ဟုတွာ။) အတ္ထာဉ္ဇနတ္ထံ၊ အစီးအပွားကို ဖျက်ဆီးခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝုတ္တော၊ ပြောဆိုအပ်သော မုသာဝါဒ-သည်။ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ၏။ ပဗ္ဗဇိတာနံ၊ ရသေ့ ရဟန်းတို့၏။ အပ္ပကမ္မိ၊ အနည်းငယ်လည်း ဖြစ်သော။ တေလံ ဝါ၊ ဆီကိုသော်လည်းကောင်း။ သပ္ပိံ ဝါ၊ ထောပတ်ကိုသော်လည်းကောင်း။ လဘိတွာ၊ ရ၍။ ဟသာဓိပ္ပာယေန၊ ရယ်ရွှင်ခြင်း၌ဖြစ်သော အလိုဖြင့်။ [အပျက်အချော် ပြောလိုသဖြင့်။] အဇ္ဇ၊ ယနေ့။ ဂါမေ၊ ရွာ၌။ တေလံ၊ ဆီသည်။ နဒိမညေ၊ မြစ်ကဲ့သို့။ သန္တတိ၊ စီး၏။ [အနည်းငယ်ရသောကြောင့် ပြောင်လှောင်၍ပြောသော စကားတည်း။] ဣတိ၊ သို့။ ပူရဏကထာ၊ နယေန၊ ဖြည့်စွက်ပြောဆိုကြောင်း နည်းဖြင့်။ [ရှေးနိဿယ၌ “စကားပို စကားလျှံဆိုသော နည်းဖြင့်”ဟု ပေးသည်။] ပဝတ္တော၊ ဖြစ်သော မုသာဝါဒသည်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော။

၁။ အဝိ စ။ ။ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇခွဲရာ၌ ဆိုဖွယ်ကျန်သေးသောကြောင့် “အဝိစ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ရှေ့နည်းနှင့်မတူသော တစ်နည်းကို ပြခြင်းမဟုတ်။] လူတို့မှာ ဖြစ်တတ်သော မုသာဝါဒ၊ ရသေ့ ရဟန်းတို့မှာ ဖြစ်တတ်သော မုသာဝါဒတို့၏ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ တို့ကိုခွဲ၍ပြသည်။

၂။ ပူရဏကထာ။ ။ ပူရဏကထာ-ဟူသည် အနည်းငယ်ဖြစ်၍ ဦးနု (ယုတ်လျော့သော)ဆီကို စကားအားဖြင့် ဖြည့်၍ပြောအပ်သော စကားတည်း။ ပူရေတိတိ ပူရဏ၊ ပူရဏစ+သာ+ကထာ စာတိ ပူရဏကထာ၊ အပ္ပတာယ ဦးနုဿ၊ အတ္ထဿ ပူရဏဝသေန ပဝတ္တကထာ ပူရဏကထာ။ ဗဟုတရဘာဝေန ဝုတ္တကထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။-သီလက္ခနံဋီကာသစ်။ ယောဇနာ၌ကား “ပူရဏဿ+ကထနနယေန ပဝတ္တော မုသာဝါဒေါ”ဟု ဖွင့်၏။

မှတ်ချက်။ ။ မရှိ ဟူ၊ ပြောခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ပူရဏကထာနည်းဖြင့် (ဆီတွေ မြစ်ကြီးလိုစီးနေ၏ စသည်ဖြင့်) စကားကြီး၊ စကားကျယ်၊ စကားပို၊ စကားလျှံ ပြောဆိုခြင်း၌လည်းကောင်း သူတစ်ပါး အသိမှားစေလိုသော ဝိသံဝါဒနစိတ် ရှိမှသာ မုသာဝါဒဖြစ်သည်။ ထိုစကားမျိုး ပြောရုံဖြင့်ကား မုသာဝါဒ-မဖြစ်ပါ။ [အတ္တနော သန္တကံ အဒါတုကာမတာယာတိ ဟိ ဟသာဓိပ္ပာယေနာတိ စ မုသာဝါဒသာမညတော (မဟုတ် မမှန်ပြောခြင်း တူသည်၏)အဖြစ်ကြောင့်] ဝုတ္တံ။ ဥဘယတ္ထာဝိ စ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရေနေ မုသာဝါဒေါ၊ န ပန ဝစနမတ္တေန။-သီလက္ခနံ ဋီကာသစ်။]

ပန၊ ကား။ အဒိန္ဒယေဝ၊ မမြင်အပ်သော အကြောင်းအရာကိုပင်။ ဒိဋ္ဌံ၊ မြင်အပ်ပြီ။
ဣတိ အာဒိနာ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝဒန္တာနံ၊ ပြောဆိုသူတို့၏။
(မုသာဝါဒေါ၊ သည်။) မဟာ သာဝဇ္ဇော။

တဿ၊ ထိုမုသာဝါဒ၏။ သမ္ဘာရာ၊ တို့သည်။ အတထံ၊ မမှန်သော။ ဝတ္ထု၊
ဝတ္ထုလည်းကောင်း။ ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ၊ မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေကြောင်းစိတ်
လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းစေကြောင်း စိတ်လည်းကောင်း။ [တဇ္ဇော၊ ထို
စိတ်အားလျော်စွာဖြစ်သော။ ဝါယာမော၊ လုံ့လလည်းကောင်း။ [လုံ့လကို ရှေ့သွား
ပြုရသော ပယောဂကို ဆိုလိုသည်။] ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ (လိမ်အပ်သူ၏။)
တဒတ္ထဝိဇာနနံ၊ ထို လိမ်လိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ခြင်းလည်း
ကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရော ဟောန္တိ။ ဧကော၊ သော။ ပယောဂေါ၊ သည်။
သာဟတ္ထိကော၊ သာဟတ္ထိက-သာတည်း။ သော စ၊ ထို သာဟတ္ထိက-ပယောဂ
ကိုလည်း။ ကာယေန ဝါ၊ ကိုယ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ကာယပဋိဗဒ္ဓေန ဝါ၊
ကိုယ်နှင့်စပ်သော ဝတ္ထုဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ဝါစာယ ဝါ၊ နှုတ်ဖြင့်သော်
လည်းကောင်း။ ပရဝိသံဝါဒကကြိယကရဏေ၊ သူတစ်ပါးကို ချွတ်ယွင်းစေတတ်
သော အမူအရာကို ပြုခြင်း၌။ ဝါ၊ ပြုရာ၌။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ တာယ ကြိယာယ၊ ထို
အမူအရာကြောင့်။ ပရော၊ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (လိမ်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်
သည်။) တမတ္ထံ၊ ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ (လိမ်လိုအပ်သော အကြောင်းအရာကို။)
စေ ဇာနာတိ၊ အံ့။ (စဝံ သတိ။) အယံ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ကြိယသမ္ပုဋ္ဌာပိက စေတနာကွ
ဏေယေဝ၊ အမူအရာ ကြိယာကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာ၏ ခဏ၌ပင်။ မုသာ
ဝါဒကမ္မုနာ၊ မုသာဝါဒကံသည်။ ဗဇ္ဈတိ၊ ဖွဲ့အပ်၏။

ပန၊ ဆက်။ ယသွာ၊ ကြောင့်။ ကာယ ကာယပဋိဗဒ္ဓ ဝါစာဟိ၊ ကိုယ်၊
ကိုယ်နှင့်စပ်သောဝတ္ထု၊ နှုတ်တို့ဖြင့်။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ဝိသံဝါဒေတိယထာ၊ မှား
မှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေနိုင်သကဲ့သို့။ ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းစေနိုင်သကဲ့သို့။ တထာ၊
တူ။ ဣမဿ၊ ဤသူအား။ ဣမံ၊ ဤအကြောင်းအရာကို။ ဘဏာဟိ၊ လိမ်၍ ပြော
လိုက်ပါလော့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အာဏာပေဇ္ဇော၊ စေခိုင်းသည်။ (ဟုတွာ)ပိ၊ ဖြစ်၍
လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဖြစ်လျက်လည်းကောင်း။ [အာဏတ္ထိကပယောဂ။] ပဏ္ဍိ၊
မုသားစကားကို ရေးသားအပ်သော စာကို။ လိခိတွာ၊ ရေးခြစ်၍။ [“ပဏ္ဍိ၊ စာရွက်
၌လိခိတွာ၊ အကွရာကိုရေးခြစ်၍”ဟုလည်း သိ-ဋီသစ် ဖွင့်သေး၏။] ပုရတော၊
ရှေ့၌။ (လိမ်လိုအပ်သူ၏ ရှေ့၌။) နိဿဇ္ဇန္တော၊ စွန့်လွှတ်ချထားသည်။ (ဟုတွာ)
ပိ၊ လည်းကောင်း။ [နိဿဂ္ဂိယပယောဂ။] အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။

ဧဝံ သို့။ 'ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ မှတ်ထိုက်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ကုဋ္ဌာဒိသု၊ နံရံ အစရှိသော အရပ်တို့၌။ လိခိတွာ၊ ဤ။' (မဟုတ်မမှန်ရေး၍။) ထပေန္တော၊ ထားသည်။ (ဟုတွာ) ပိ၊ လည်းကောင်း။ [ထာဝရ - ပယောဂ။] ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ပိသံဝါဒေတိ၊ မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောစေနိုင်၏။ ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းစေနိုင်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤမှသာဝါဒ၌။ အာဏတ္တိကနိဿဂ္ဂိယ ထာဝရာပိ၊ အာဏတ္တိက၊ နိဿဂ္ဂိယ၊ ထာဝရလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ပယောဂါ၊ တို့သည်။ ယုဇ္ဈန္တိ၊ သင့်ကုန်၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် သင့်ပါကုန်သော်လည်း။ အဋ္ဌကထာသု၊ ရှေး အဋ္ဌကထာတို့၌။ အနာဂတတ္တာ၊ မလာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ 'ဝိမံသိတွာ၊ စူးစမ်းနှိုင်းချိန်၍။ (အာဏတ္တိက နိဿဂ္ဂိယထာဝရာ၊ ကုန်သော။ ပယောဂါ၊ တို့ကို။) ဂဟေတဗ္ဗာ၊ ယူထိုက်ကုန်၏။

ပိသုဏဝါစာတိ အာဒိသု၊ ပိသုဏဝါစာ-အစရှိသော ကမ္မပထတို့၌။ (သ-ဝိနိစ္ဆယော၊ အဆုံးအဖြတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ အတ္ထော၊ ကို။ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ယာယ ဝါစာယ၊ အကြင်စကားဖြင့်။ (ကရောတိ-၌ စပ်။) ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား။ တံ ဝါစံ၊ ထို ကုန်းတိုက်စကားကို။ ဘာသတိ၊ ပြောဆို၏။ 'တဿ၊ ထို ပြောဆိုရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ပာဒယေ၊ စိတ်၌။ 'အတ္တနော၊ မိမိ၏။ (မိမိဟူသော ပြောဆို

၁။ ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ ။ ဤအယူက သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ အတ္တနောမတိမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် "ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ"ဟု ဆိုသည်။ မိမိကိုယ်တိုင် "တထာ ဣဒမဿ ဘဏာမီတိ အာဏာပေန္တောပိ။ ပ။ ထပေန္တောပိ"ဟု ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတို့ကို ပြုပြီးဖြစ်ရကား အထူးစဉ်းစား စိစစ်ဖွယ် မလိုတော့။ ရှေးဆရာတို့ကို လေးစားသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တက္ကံသန - အပြစ်မရောက်စေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း "ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ"ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ [ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာတိ အတ္တနောမတိယာ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလတ္တာ အနတ္တက္ကံသနေန ဝုတ္တံ။ ကိဓုတ္တ ပိစာရေတဗ္ဗကာရဏံ အတ္ထိ။ သယမေဝ ပိစာရိတတ္တာ။ -သိ-ဋီသစ်။]

၂။ တဿ၊ ပ။ ကရောတိ။ ။ ပိသုဏ၌ "ပိယသုညကရဏာ"ဟု ဆိုလိုလျက် မလိုအပ်သော အကွရာတို့ကို ချေ၍ "ပိသုဏာ"ဟု ကြွင်းသည်။ "ပိယော စ+သုညံ စ ပိယသုညံ၊ ပိယသုညံ+ကရောတိတိ ပိယသုညကရဏာ"ဟု ပြု။ ပိယသုညတို့၌ ဘာဝဗ္ဗနာန ဘာဝလောပ ကြံစေလို၍ ပိယံကို "ပိယံဘာဝံ"ဟု လည်းကောင်း၊ သုညံကို "သုညဘာဝံ"ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း) ပိသတိ၊ ညီညွတ်နေသူတို့ကို ကွဲပြားအောင် ကြိတ်ချေတတ်၏။ ဣတိ ပိသုဏာ၊ ပိသ-ဓာတ်၊ ဥန-ပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတ၌ "ပိသုနာ"ဟု ရှိသည်။

၃။ အတ္တနော ပရဿ။ ။ ဦးဒတ္တ က ဦးနာဂ၏ အပြစ်ပြောသည်ကို ဦးတိဿသည် ကြား၏။ ထိုအခါ ဦးတိဿသည် ဦးဒတ္တနှင့် ဦးနာဂတို့ ကွဲပြားစေလို၍၊ သို့မဟုတ် ဦးနာဂက

သူ၏။) ပိယဘာဝံ၊ ချစ်အပ်သူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ သုညဘာဝံ စ၊ အချစ်မှ ကင်းဆိတ်သူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ကရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ သာ (ဝါစာ)၊ ထိုစကားသည်။ ပိသုဏဝါစာ၊ မည်၏။

ပန၊ ကား။ ိယာယ၊ အကြင်စကားဖြင့်။ အတ္တနံပိ၊ မိမိကိုလည်းကောင်း။ ပရံပိ၊ သူတစ်ပါးကိုလည်းကောင်း။ ဖရသံ၊ ကြမ်းတမ်းသည်ကို။ ကရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ (အယံ၊ ဤစကားသည်။ ဖရသဝါစာ၊ မည်၏။) ယာ ဝါစာ၊ အကြင်စကားသည်။ ိသယမ္ပိ၊ ကိုယ်တိုင်လည်း။ (ဖရသဝါစာ ကိုယ်တိုင်လည်း။) ဖရသ၊ ကြမ်းတမ်းသည်။ ကဏ္ဍသုခ၊ နားတို့၏ ချမ်းသာကြောင်းသည်။

“မိမိကို သတိပေးဖော်ရပေသည်”ဟု ချစ်စေလို၍ ဦးနာဂထံ သွားပြီးလျှင် ဦးဒတ္တ၏ အပြစ်ပြောစကားကို ပြော၏။ ထိုသို့ပြောခြင်းသည် မိမိကို ချစ်အောင်လည်းပြု၊ ဦးဒတ္တ၏အပေါ်၌ ဦးနာဂ၏ အချစ်ကင်းဆိတ်အောင်လည်း ပြုရာရောက်သည်။ ထို့ကြောင့် အတ္တနော ပိယဘာဝံ၌ “အတ္တနော”အရ ကုန်းတိုက်သော ဦးတိဿကိုယူ၍ “ပရဿ”အရ ဦးနာဂ၏ အပြစ်ကိုပြောသော ဦးဒတ္တကို ယူပါ။ [ပရဿာတိယံ ဘိန္နိတံ တံ ဝါစံ ဘာသတိ၊ တဿ-သိ-ဋီသစ်။]

၁။ ကာယ။ ပ။ ကရောတိ။ ။ ဖရသံ ကရောတိတိ ဖရသံကရဏာ၊ ဒေါသထွက်အောင် ကြမ်းတမ်းအောင် ပြုတတ်သောကြောင့် ဆဲဆိုမှုစကားကို “ဖရသကရဏာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ်ကို ချေ။ (တစ်နည်း) ဆဲသောအခါ ဆဲသူ မိမိ၌လည်းကောင်း၊ အဆဲခံရသော သူတစ်ပါး၌လည်းကောင်း ဒေါသအစွမ်းကြောင့် ကြမ်းတမ်းမှု ဖရသဖြစ်၏။ ထို ဖရသသည် ဆဲဆိုမှုကြောင့် ဖြစ်ရကား အကျိုးဖရသ၏ အမည်ကို အကြောင်းစကားပေါ်၌ တင်စား၍ ကြမ်းတမ်းသော စကားကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် “ဖရသ”ဟု ခေါ်ရသည်။ [တ္ထ ပန ပဌမနယေ ဖရသံ ကရောတိတိ ဝစနတ္ထေန ဝါ ဖလူပစာရေန ဝါ ဝါစာယ (စကားအပေါ်၌) ဖရသသဒ္ဒပွဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။-သိဋီသစ်။]

၂။ သယမ္ပိ ဖရသ။ ။ ဤနည်း၌ စကားလုံးကိုယ်တိုင်ပင် ကြမ်းတမ်းသောကြောင့် ဖရသအမည်ရ၏။ ထို ဖရသအမည်သည် ဥပစာမတင်ရဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်း အထင်ရဋီအားဖြင့် ရအပ်သောအမည်တည်း။ (တစ်နည်း) ဆဲဆိုခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ဒေါသတည်း။ ထို အကြောင်းဒေါသ၏ ဖရသ-အမည်ကို အကျိုးစကားပေါ်၌ တင်စား၍ အကျိုးစကားကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် “ဖရသ”ဟု ခေါ်သည်။ [ဒုတိယနယေ မဗ္ဗန္တဒဝသေန (နားငြီးဖွယ်ကောင်းသော စာတိဂေါတ္တ စသည်ကို ဖြတ်တောက်ဆဲဆိုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ပဝတ္တိယာ စကန္တ နိဋ္ဌုရဏာယ ရဋီသဒ္ဒဝသေန သဘာဝေန (အထင်ရဋီသဒ္ဒါဖြစ်သည့်အတွက် ဥပစာမတင်ရဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း) ကာရဏူပစာရေန ဝါ ဖရသသဒ္ဒပွဝတ္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ - သိ-ဋီသစ်။ ...သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ် ရှိသော်လည်း ထို နိမိတ်က အများနှင့် ဆိုင်နေသောကြောင့် ထင်ရှားရာ အနက်တစ်ခုပေါ်၌ တက်ရောက်ခြင်းကို “အထင်ရဋီ”ဟု ခေါ်သည်။]

(နားဝင်ချီသည်။) ခနော ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဟဒယဂံမာ၊ စိတ်သို့ရောက်သည်။
(နှလုံး အသည်းစွဲလောက်သည်။) န ဟောတိ။ အယံ၊ ဤစကားသည်။ ဖရသဝါစာ၊
မည်၏။

ယေန၊ အကြင် စကားဖြင့်။ သမ္ပ၊ စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော
အကြောင်းအရာကို။ နိရတ္တကံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာကို။
ပလပတိ၊ အမျိုးမျိုးအစားစား အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုတတ်၏။ သော၊ ထိုစကားသည်။
သမ္ပပ္ပလာပေါ၊ မည်၏။ တေသံ (ပိသုဏဝါစာဖရသဝါစာသမ္ပပ္ပလာပါနံ)၊ ထို
ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ၊ သမ္ပပ္ပလာပ-တို့၏။ မူလဘူတာ၊ အရင်းခံဖြစ်၍ ဖြစ်
သော။ စေတနာပိ၊ သည်လည်း။ ပိသုဏဝါစာဒိနာမမေဝ၊ ပိသုဏဝါစာ အစရှိ
သော နာမည်ကိုပင်။ လဘတိ၊ ရ၏။ စ၊ ဆက်။ ဣမ၊ ဤ အကုသလကမ္မပထ
အကုသုတ္တံ။ သာ ဇေ၊ ထိုစေတနာကိုသာ။ အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့
မှတ်အပ်၏။

၁။ နေဝ။ ပ။ ဟဒယဂံမာ။ ။ နေဝ ကဏ္ဍသုခေါ၊ န ဟဒယဂံမာတို့ကား ကြမ်းတမ်း
ပုံကို သရုပ်ဖော်သော စကားများတည်း။ ဆဲဆိုသော စကားလုံးက ကြမ်းတမ်းလှသောကြောင့်
ကြားရသောနားလည်း မချမ်းသာ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်က မကောင်းလှသောကြောင့် စိတ်နှလုံးသို့လည်း
မသက်ဝင်ပါ-ဟုလို။ [သုခန္တိ စောယာတိ သုခေါ၊ ကဏ္ဍနံ+သုခေါ ကဏ္ဍသုခေါ]

၂။ သမ္ပပ္ပလာပေါ။ ။ “သံ (ဟိတသုခံ)ဖလတိ ပိနာသေတိတိ သမ္ပ၊ ပလပတိ
စေတနာတိ ပလာပေါ၊ သမ္ပသု+ပလာပေါ သမ္ပပ္ပလာပေါ။ စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်
သော အကြောင်းအရာ (သမ္ပ)ဟူသည် “အနက် အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာတည်း”ဟု
သိစေလို၍ “နိရတ္တကံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွ ပွင့်၏။ (တစ်နည်း) ပလာပ-သဒ္ဒါသည် အနှစ်အဆံ
မပါသော ဖွဲ့၊ စပါးအဖျင်းကို ဟော၏။ အကြောင်းအရာလည်း အနှစ်အဆံနှင့်တူသော
အနက်အဓိပ္ပာယ် မပါသောကြောင့် ဖွဲ့၊ အဖျင်းနှင့် တူရကား “သမ္ပပ္ပလာပ”ဟု ခေါ်ရသည်။
ဤအလို သမ္ပ စ၊ (နားထောင်နေသူ၏) စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်တတ်သည်လည်း ဟုတ်၏+
တံ+ပလာပေါ စ၊ ဖွဲ့အဖျင်းနှင့် တူသည်လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ သမ္ပပ္ပလာပေါ”ဟု ပြုပြီ။
ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့သည် သမ္ပပ္ပလာပကို “ပြန်ဖျင်းသော စကား”ဟု ဖြန့်မာပြန်ကြသည်။

၃။ ပိသုဏ ဝါစာဒိနာမမေဝ။ ။ ဝစန္တိ စောယာတိ ဝါစာ (စေတနာ)။ ပိသုဏာ
ယ၊ ကို+ဝါစာ၊ ပြောကြောင်း စေတနာတည်း။ ပိသုဏဝါစာ။ ဤသို့ သမာသိတွဲလျှင်
စေတနာသည် မုချအားဖြင့် ပိသုဏဝါစာမည်၏။ “ပိသုဏ+ဝါစာ”ဟု ဝါကျခွဲလျှင်ကား
အကျိုးပိသုဏဝါစာ (စကားလုံး)၏အမည်ကို အကြောင်းစေတနာနှင့် တင်စားသော
ဖလပစာရအမည်တည်း။ “နာမမေဝ”ဟု နာမသဒ္ဒါထည့်ထားသော အဋ္ဌကထာလည်း ဥပစာကိုပင်
ရည်ရွယ်ဟန်တူသည်။ [သမာသဝိသယေ ဟိ မုချဝဿန အတ္ထောဂဟေတဗ္ဗော၊ ဗျာသဝိသယေ
ဥပစာရဝဿနာပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-သီလက္ခနံ-ဒီကာသစ်]

တတ္ထ၊ ထို-ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ၊ သမ္မပ္ပလာပ တို့တွင်။ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တ သာ၊ အဘိဇ္ဈာ၊ ဣဿာ-စသည်တို့ကြောင့် ညစ်နွမ်းသော စိတ်ရှိသူ၏။ [“လောဘောန ဝါ ဒေါသေန ဝါ ဝိဇာဓိတစိတ္တဿ” ဟု သီလက္ခနိဋီကာ ဖွင့်၏။] ပရေသံ၊ သူတစ်ပါးတို့၏။ ဘောဒါယ ဝါ၊ ကွဲပြားခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း။ အတ္တဇော၊ ၏။ ပိယကမျတာယ ဝါ၊ ချစ်ခြင်းကို အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ငှာသော်လည်းကောင်း။ ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ၊ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော။ စေတနာ၊ သည်။ ပိသုဏဝါစာ၊ မည်၏။ သာ၊ ထို ပိသုဏဝါစာသည်။ ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘောဒံ၊ ကွဲပြားခြင်းကို။ ကရောတ္တိ၊ ပြု၏။ တဿ၊ ထိုကွဲပြားအောင် ပြုရာပုဂ္ဂိုလ်၏။ အပ္ပဂုဏတာယ၊ နည်းသောဂုဏ် ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ၊ မဟာဂုဏတာယ၊ ကြောင့်။ မဟာသာဝဇ္ဇာ။

တဿ၊ ထို ပိသုဏဝါစာ၏။ သမ္ဘာရာ၊ တို့သည်။ ဘိန္နိတဗ္ဗော၊ ခွဲထိုက်သော။ ပရော၊ သူတစ်ပါးလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြောဆိုအပ်သော်။ (ဤသို့ ကုန်းတိုက်စကားကို ပြောဆိုလိုက်လျှင်။) ဣမေ၊ ဤသူတို့သည်။ နာနာ၊ အသီးအသီးတို့သည်။ ဘဝိဿန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။ ဝိနာ၊ ကွဲကွာကုန်သည်။ ဘဝိဿန္တိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဘောဒပုရေက္ခာရတာ ဝါ၊ ကွဲပြားခြင်းကို ရှေးစူပြုခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သော်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြောဆိုအပ်သော်။ အဟံ၊ ငါသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပိယော၊ ချစ်အပ်သည်။ ဘဝိဿာမိ၊ ဖြစ်လိမ့်အံ့။ ဝိဿာသိကော၊ အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသူသည်။ (ဘဝိဿာမိ၊ အံ့။) ဣတိ၊ သို့။ ပိယကမျတာ ဝါ၊ ချစ်ခြင်းကိုအလိုရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ တဗ္ဗော၊ ထို ကုန်းတိုက်ခြင်း အားလျော်စွာဖြစ်သော။ ဝါယာမော၊ လုံ့လလည်းကောင်း။ တဿ၊ ထို ပြောဆိုအပ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ တဒတ္ထ ဝိဇာနနံ၊ ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရော ဟောန္တိ။ [ဘောဒပုရေက္ခာရတာ၊ ပိယကမျတာ ဤ ၂-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးသော အင်္ဂါဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဘောဒပုရေက္ခာရတာ ဝါ၊ ပိယကမျတာ ဝါ ဟု ဝိကပ္ပနတ္ထ ဝါ-သဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။] ပန၊ ဆက်။ ပရေ၊ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။

၁။ ပရေသံ။ ပ။ ပိယကမျတာယ ဝါ။ ။ တချို့ ကုန်းတိုက်ရာ၌ ထိုသူနှစ်ယောက်ကွဲသွားခြင်းကိုသာ အလိုရှိ၏။ မိမိကိုချစ်ဖို့မလို။ အချို့ ကုန်းတိုက်ရာ၌ကား မိမိကို ချစ်ဖို့လိုလား၏။ ထိုသူနှစ်ယောက် ကွဲသွားခြင်းကို မရည်ရွယ်။ တချို့ ကုန်းတိုက်ရာ၌ ထိုသူနှစ်ယောက်လည်းကွဲစေလို၊ မိမိကိုလည်း ချစ်စေလို၏။ ထို့ကြောင့် ဝါ-သဒ္ဓါသည် ဝိကပ်လည်းမဖြ၊ သမုဋ္ဌည်းလည်း မမြဲပုံကိုပြသော အနိယမတ္တတည်း။ [ဤ အနိယမတ္တကိုပင် တချို့နေရာ၌ ဝိကပ်ဟု ယူဟန်တူသည်။]

(ခွဲအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။) အဘိဇ္ဇေ၊ မကွဲလတ်သော်။ ကမ္မပထဘောဒေါ၊ ကမ္မပထ အထူးအပြားသည်။ နတ္ထိ။ (ပုံရေ၊ တစ်ပါးသော ခွဲအပ်သူသည်။) ဘိဇ္ဇေဝေ၊ ကွဲသော်သာ။ (ကမ္မပထဘောဒေါ၊ သည်။) ဟောတိ။

ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ မမ္မစ္ဆေဒကကာယဝစီပယောဂံ သမုဋ္ဌာပိကာ၊ ပုတ် ခတ်သောအခါ သေလောက်ရာသည့် အနာအရပ်နှင့်တူသော ဇာတ်အစရှိသော အက္ခောသဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြတ်တောက်တတ်သော ကာယပယောဂံ ဝစီ ပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ကေန္တပရုသစေတနာ၊ ကေန ကြမ်းတမ်းသော စေတနာသည်။ ဖရသဝါစာ၊ မည်၏။ တဿာ၊ ထို ကေန္တပရုသစေတနာ၏။ အာဝိဘာဝတ္ထံ၊ ဖရသဝါစာအဖြစ်၌ ထင်စွာဖြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ။ (တစ်နည်း။)

၁။ မမ္မစ္ဆေဒက။ ပ။ ပိကာ။ ။ မရတိ ယေနာတိ မမ္မံ၊ ယေန၊ အကြင် ထိခိုက်အပ် သော အနာကြောင့်။ မရတိ၊ သေတတ်၏။ ဣတိ မမ္မံ၊ (ဒုဋ္ဌာရ-ဒုဋ္ဌ+အရ-ပျက်သော ဆိုးရွားသော အနာ။) [မရတိ၊ ယေနာ၌ မ-ပစ္စည်းဟု ဆို၏။ မောဂ္ဂုလ္လာနံ၊ က္ကာဒိ (၁၃၆)သုတ်ဖြင့် သက်သော မ-ပစ္စည်းကို ရည်ရွယ်သည်။ ရံကို ပရရုပ်(မ်)ပြု၊ ဓမ္မ၌ ဓရ-ဓာတ်၊ ရမ္မ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသကဲ့သို့ ရမ္မ-ပစ္စည်းဖြင့်လည်း ပြီးစေနိုင်၏။] အနာပေါ် တုတ်ကျလျှင် အလွန်နာ၏။ သေလောက်အောင် ခံရ၏။ ထိုအတူ ဇာတိဂေါတ္တံ-စသော အက္ခောသဝတ္ထုကို ထိခိုက်လျှင် (ထိခိုက်၍သေလျှင်) အလွန်နာ၏။ ထို့ကြောင့် ဇာတိ ဂေါတ္တံ-စသော အက္ခောသ ဝတ္ထုကို “မမ္မံ ပိယာတိ မမ္မံ”ဟု ဥပမာတဒ္ဒိတ် ဆင့်၍ “မမ္မံ”ဟု ခေါ်သည်။

ဆိန္နတိ ယေနာတိ ဆေဒကော (အဝုတ္တကတ္တိသာဓန)၊ မမ္မဿ+ဆေဒကော မမ္မစ္ဆေ ဒကော-အလွန်နာကျည်းဖွယ်ကောင်းသော အမျိုးအနွယ် စသည်ကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြတ်တောက် တတ်သော ဝစီပယောဂ။ (စာဖြင့်ရေး၍ ဆဲခြင်းစသည်၌ ကာယပယောဂလည်း ရနိုင်၏။) ထို့ကြောင့် “ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ”ဟု ဆိုသည်။ မမ္မစ္ဆေဒက ကာယဝစီပယောဂါနံ+ သမုဋ္ဌာပိကာ မမ္မံ၊ ပ။ သမုဋ္ဌာပိကာ (စေတနာ)။ [မမ္မာနီတိ ဒုဋ္ဌာရနိ (ဒုဋ္ဌ+အရနိ-ပျက်သော အနာတို့။) သဒိသတာယ ပန ဣဝအက္ခောသဝတ္ထုနိ မမ္မာနီတိ ဝုစ္ဆန္တိ။ ယတာ ဟိ ဒုဋ္ဌာရသု ယေနကေနစိ ဝတ္ထုနာယဋ္ဌိတေသု (စိတ္တံ)အဓိမတ္တံ ဒုက္ခံ ဟောတိ။ တထာ တေသု ဇာတိအာဒိသု အက္ခောသဝတ္ထုသု ဖရသဝါစာယ ဖုသိတမတ္တေသုတိ။-သိ-ဋီသစ်။]

၂။ ကေန္တပရုသစေတနာ။ ။ ဖရသဝါစာ၌ “ဖရသံ ဝစန္တိ တောယာတိ ဖရသ ဝါစာ”ဟု ပြုလျှင် စေတနာရ၏။ ကေန္တသဒ္ဒါကို ထည့်ခြင်းမှာ ဝါသနာအလိုက် နှုတ်ထွက် ကြမ်းရံမျှကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်ဘဲ တကယ်ဒေါသစိတ်ဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော ဖရသဝါစာကိုသာ ယူစေလိုသောကြောင့်တည်း။ [ကေန္တပရုသစေတနာ ဖရသာ ဝါစာ၊ ဖရသံ ဝစန္တိ တောယာတိ ကတ္တာ၊ “ဖရသစေတနာ”ဣဒ္ဓေဝ အဝတ္တာ “ကေန္တပရုသစေတနာ” တိဝစနံ ဒုဋ္ဌစိတ္တတာယ ဧဝ ဖရသစေတနာ အဓိပ္ပေတာ၊ န ပန သဝနဖရသတာမတ္တေကာတိ ဉာပနတ္ထံ-သိ-ဋီသစ်။]

တဿ၊ ထို ဧကန္တဖရသစေတနာ၏ ဖရသဝါစာအဖြစ်၏။ [တဿာတိ - ဧကန္တ
ဖရသစေတနာယ ဝေ၊ တဿာတိ ဝါ ဧကန္တဖရသစေတနာယ ဝေ ဖရသဝါစာဘာဝ
ဿ။ -သီလက္ခန္ဓံ ဋီကာသစ်။] အာဝိဘာဝတ္ထံ၊ ထင်စွာဖြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ဣဒံ၊
ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုတည်း။ ဧကော၊ သော။ ဒါရကော၊ သူငယ်
သည်။ မာတု၊ အမိ၏။ ဝစနံ၊ စကားကို။ အနာဒိယိတွာ၊ မနာယူမူ၍။ အရညံ၊
တောသို့။ ဂစ္ဆတိ ကံရ သွားသတတ်။ တံ၊ ထို သူငယ်ကို။ မာတာ၊ သည်။
နိဝုတ္တေတုံ၊ ပြန်နစ်စေခြင်းငှာ။ အသက္ကောန္တိ၊ မစွမ်းနိုင်သည်။ (ဟုတွာ။) စက္ကာ၊
ကြမ်းတမ်းသော။ မဟိံသီ၊ ကျွဲမသည်။ တံ၊ နင့်ကို။ အနုဗန္ဓတု၊ လိုက်ပါစေ-
ဟယ်။ ဣတိ၊ သို့။ အက္ကောသိ၊ ကျိန်ဆဲပြီ။

အထ၊ ထိုမှ နောက်၌။ အဿ၊ ထိုသူငယ်၏ အနီး၌။ တထေဝ၊ ထို အမိ
ကျိန်ဆဲလိုက်သည့် အတိုင်းပင်။ အရညေ၊ ၌။ မဟိံသီ၊ ကျွဲမသည်။ ဥဋ္ဌာသိ၊ ထပြီ။
ဒါရကော၊ သည်။ ယံ၊ အကြင် စကားကို။ မမ၊ ငါ၏။ မာတာ၊ သည်။ မုခေန၊
နှုတ်ဖြင့်။ ကထေသိ၊ ပြောလိုက်ပြီ။ တံ၊ ထိုစကားသည်။ မာ ဟောတု၊ ပြောတိုင်း
မဖြစ်ပါစေလင့်။ ယံ၊ အကြင် အကြံကို။ စိတ္တေန၊ စိတ်ဖြင့်။ စိန္တေသိ၊ ကြံပြီ။ တံ၊
ထို အကြံသည်။ ဟောတု၊ ကြံတိုင်းဖြစ်ပါစေသတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သစ္စကိရိယံ၊
သစ္စာပြုခြင်းကို။ ဝါ၊ ပြုထိုက်သော သစ္စာကို။ အကာသိ၊ ပြုပြီ။ [သစ္စကိရိယန္တိ-
သစ္စကရတံ၊ ကတ္တဗ္ဗသစ္စံ ဝါ။ -သီ- ဋီသစ်။] မဟိံသီ၊ ကျွဲမသည်။ တတ္ထေဝ၊ ထို
ထရာ အရပ်၌ပင်။ ဗဒ္ဒာ ဝိယ၊ ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည်အပ်သကဲ့သို့။ အဋ္ဌာသိ၊ ရပ်နေ
ပြီ။ ဣတိ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုတည်း။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။
မမ္မစ္ဆေဒကော၊ ပုတ်ခတ်သောအခါ သေလောက်ရာသည့် အနာအရပ်နှင့်တူသော
ဇာတ်-အစရှိသော အက္ကောသဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြစ်တောက်တတ်သော။
ပယောဂေါ၊ သည်။ (သမာနော) ပိ၊ သော်လည်း။ စိတ္တသဏှာတာယ၊ စိတ်၏
နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဖရသဝါစာ၊ သည်။ နဟောတိ။

ဟိ၊ မှန်၏။ မာတပိတရော၊ တို့သည်။ ကဒါစိ၊ တစ်ရံတစ်ခါ၌။ ပုတ္တကေ၊
သားငယ် သမီးငယ်တို့ကို။ ဧဝံပိ၊ ဤသို့လည်း။ ဝဒန္တိ၊ ပြောဆိုတတ်ကြကုန်၏။
(ကိ။) စောရာ၊ ခိုးသူတို့သည်။ ဝေါ၊ နင်တို့ကို။ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ၊ အပိုင်းငယ် အပိုင်း
ကြီး။ [ခဏ္ဍာခဏ္ဍာနောင် သုတ္တဋ္ဌိ ဣကပစ္စည်း၊ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယာ။
သီလက္ခန္ဓံ၌ “ခဏ္ဍာခဏ္ဍ”ဟု ရှိ၏။] ကရေန္တု၊ ပြုကြပါစေဟယ်။ ဣတိ၊ သို့။
(ဝဒန္တိ။) စ၊ ထိုသို့ပင် နှုတ်က ပြောဆိုကြပါကုန်သော်လည်း။ နေသံ၊ ထို သားငယ်
သမီးငယ်တို့၏။ ဥပရိ၊ အပေါ်၌။ ဥပ္ပုလမတ္တမ္ပိ၊ ကြာရှက်မျှကိုလည်း။ ပံတန္တံ၊

ကျသည်ကို။ န- ဣစ္ဆန္တိ၊ အလိုမရှိကြကုန်။ [ဥပ္ပလမတ္တမ္ပိနှင့် အရတူသောကြောင့် “ပတန္တ”ဟု ရှိသင့်သည်။ ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ပတန်”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။ “ပတိတုံ”ရှိလျှင်လည်း ကောင်း၏။] အာစရိယုပဗ္ဗာယာ စ၊ ဆရာ ဥပဗ္ဗာယ်တို့ သည်လည်း။ [စ-ဖြင့် မာတာပိတရောကို ဆည်း။] ကဒါစိ၊ ဌ။ ‘နိဿိတကော၊ တပည့်ငယ်တို့ကို။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝဒန္တိ။ (ကိ။) ကိ၊ အဘယ့်ကြောင့်။ ဣမေ၊ ဤ တပည့်တို့သည်။ အဟိရိကာ၊ ရှက်ခြင်း မရှိကုန်သည်။ အနောတ္တပ္ပိနော၊ လန့်ခြင်း မရှိကုန်သည်။ (ဟုတွာ။) စရန္တိ၊ လှည့်လည်ကုန်ဘိသနည်း။ နေ၊ ထို တပည့်တို့ ကို။ နိဒ္ဒရထ၊ နှင်ထုတ်ကြကုန်လေ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တိ၊ ပြောတတ်ကြကုန်၏။ [စာအုပ်တို့၌ “နိဒ္ဒမထ”ဟု ရှိ၏။ မေု-မာတ်က ထိုအနက်ကို မဟော။] အထ စ၊ ထိုသို့ပြောဆိုကြပါသော်လည်း။ နေသံ၊ ထို တပည့်တို့၏။ အာဂမာမိဂမသမ္ပတ္တိ၊ အာဂမ အဓိဂမ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို။ ဣစ္ဆန္တိ။

စ၊ ဆက်။ စိတ္တသဏှတာယ၊ စိတ်၏ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဖရသဝါစာ၊ သည်။ န ဟောတိ ယထာ၊ မဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဝစနသဏှတာ ယ၊ စကားလုံး၏ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (စကားလုံး နူးညံ့ရုံမျှဖြင့်။) အဖရသဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ မဟုတ်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ (စကားလုံးနူးညံ့ သော်လည်း ဖရသဝါစာ ဖြစ်သည်-ဟူလို။) ဟိ၊ မှန်။ မာရာပေတုကာမဿ၊ သေစေခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏။ (သတ်မိန့်ချလိုသော တရားသူကြီးစသူ၏။) ဣမံ၊ ဤသူ့ကို။ သုခံ၊ ချမ်းချမ်းသာသာ။ သယာပေထံ၊ အိပ်စေကြကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။

၁။ စိတ္တသဏှတာယ။ ။ မိခင်၏ စိတ်ရင်း စေတနာရင်းက အကျိုးလိုလားသော ကြောင့် နူးညံ့သည့်အတွက် “စိတ္တသဏှတာယ ဖရသဝါစာ န ဟောတိ”ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် စကားကို နားမထောင်သည့်အတွက် အမှန်အားဖြင့် ထိုအချိန်၌ ဒေါသဖြစ်နေသည်သာ။ ထို့ ကြောင့် “အက္ခောသိတဗ္ဗော ပရော၊ ကုပိတစိတ္တံ၊ အက္ခောသနံ”ဟု အင်္ဂါ ၃-ပါး ညီနေရကား ဖရသဝါစာကမ္မပထ-မြောက်သည်သာ ဟု မှတ်ပါ။ [စိတ္တသဏှတာယ ဖရသဝါစာ န ဟောတိ၊ ကမ္မပထပ္ပတ္တတ္တာ ကမ္မပထဘာဝံ ပန န သက္ကာ ဝါရေတုန္တိ။-သီလက္ခနိဒ္ဓိကာ။]

၂။ မာရာပေတု ကာမဿ။ ။ [“ဣမံ သုခံ သယာပေထံ”ဟူသော စကားသည် အသတ်ခိုင်းရာ၌ ပရိယာယ်အားဖြင့် ပြောအပ်သော စကားတည်း။ သတ်လိုက်သောအခါ ထိုသူသည် မလုပ်မယုက် ငြိမ်သက်သွားသောကြောင့် ချမ်းသာစွာ အိပ်နေရသူကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။] ဤ၌ “မာရာပေတုကာမဿ”ဟူသော စကားသည် စိတ်၏ ကြမ်းတမ်းပုံကိုပြသော စကားတည်း။ ဖရသဝါစာကမ္မပထ၌ကား “မာရာပေတုကာမတာ”အင်္ဂါမပါ။ “ကုပိတစိတ္တံ”သာ လာ၏။ ထို အင်္ဂါကိုလည်း သီလက္ခနိဒ္ဓိကာဟောင်း၌ “ကုပိတစိတ္တန္တိ အက္ခောသာမိပ္ပာယေနဝ ကုပိတစိတ္တံ၊

ဝစနံ၊ ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ အဖရသဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ မဟုတ်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ စိတ္တဖရသတာယ၊ စိတ်၏ကြမ်းတမ်းသည် အဖြစ်ကြောင့်။ ဧသ၊ ဤ စကားသည်။ ဖရသဝါစာဝ၊ ဖရသဝါစာသာတည်း။ သာ၊ ထို ဖရသဝါစာသည်။ ဝါ၊ ကို။ ယံ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သန္တာယ၊ ရည်ရွယ်၍။ ပဝတ္တိတာ၊ ဖြစ်စေအပ်ပြီ။ တဿာ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ အပ္ပဂုဏတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ၊ မဟာဂုဏတာယ မဟာသာဝဇ္ဇာ။ တဿာ၊ ထို ဖရသဝါစာ၏။ သမ္ဘာရာ၊ တို့သည်။ အက္ခောသိတဗ္ဗော၊ ဆဲရေး ထိုက်သော။ ပရော၊ သူတစ်ပါးလည်းကောင်း။ ကုပိတမိတ္တံ၊ အမျက်ထွက်သောစိတ်လည်းကောင်း။ အက္ခောသနာ၊ ဆဲရေးခြင်း လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တယော၊ ၃-ပါးတို့သည်။ ဟောန္တိ။

အနတ္တဝိညာပိကာ။ အနက် အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာကို သိစေ တတ်သော။ ဝါ၊ အကျိုးမရှိသော အကြောင်းအရာကို သိစေတတ်သော။ ကာယဝစီပယောဂသုဗ္ဗညာပိကာ၊ သော။ အကုသလစေတနာ၊ အကုသိုလ်စေတနာ သည်။ သမ္မပ္ပလာပေါ၊ -ပ မည်၏။ သော၊ ထို သမ္မပ္ပလာပသည်။ အာသေဝန- မန္တတာယ၊ အဖန်ဖန် မှီဝဲခြင်း၏ နည်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊

န မရဏာဓိပ္ပာယေန”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “မရဏာဓိပ္ပာယေန ဟိ စိတ္တကောပေ သတိ ဗျာပါဒေါ ယေဝ ဟောတိ=ဗျာပါဒကမ္မပထ”ဟု ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ အချုပ် မှတ်ချက်ကား- “ဒီ အကောင်ကို မြန်မြန် သတ်လိုက်ဖို့ ကောင်းတာပဲ။ သို့မဟုတ် ချမ်းသာစွာ အိပ်ပါစေ”စသည်ဖြင့် ပြောရာ၌ တကယ်သေစေလိုသော စေတနာ မပါလျှင် ဖရသဝါစာသာ ဖြစ်၏။ တစ်စုံတစ်ယောက်က သွား၍ သတ်စေလို သေစေလိုသော စေတနာ ပါခဲ့သော် သူ၏ စေတနာအတိုင်း တစ်စုံတစ်ယောက်က သွား၍ သတ်ရာ၌ အထမြောက်လျှင် ပါဏာတိပါတ၊ အထ-မမြောက်လျှင် ဗျာပါဒ-ဟု မှတ်ပါ။ [ဒုဋ္ဌစိတ္တဿ အမရဏာဓိပ္ပာယဿ ဖရသကာယဝစီပယောဂ သမ္မညာပိကာ ဖရသစေတနာ ဖရသဝါစာ။ မရဏာဓိပ္ပာယေ ပန သတိ အတ္တသိဒ္ဓိ၊ တဒဘာဝေသု ပါဏာတိပါတံ ဗျာပါဒါ စ ဟောန္တိ။-အနုဋီကာ]

၁။ အနတ္တဝိညာပိကာ။ ။ ပြောသူတို့၏ အလိုအားဖြင့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော်လည်း ထို အနက် အဓိပ္ပာယ်သည် နားထောင်သူတို့မှာ အကျိုးမရှိသောကြောင့် “အနက်”ဟုပင် မဆို ထိုက်။ ဤအလို အတ္တသဒ္ဓါသည် ဘာသိတတ္ထ=ပြောအပ်သော စကား၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဟော၏။ (တစ်နည်း) အတ္တသဒ္ဓါသည် ပယောဇနတ္ထ=အကျိုးဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ... [ကမံ တေပိ ဝတ္ထုမိစ္ဆိတော အတ္ထော သမ္ဘဝတိ၊ သော ပန အပ္ပလတ္တာ ဘာသိတတ္ထပရိယာယေန- အတ္ထောယေဝ နာမ န ဟောတိတိအာဟ-အနတ္တဝိညာပိကာတိ။ အပိစ ပယောဇနတ္တာဘာဝတော အနတ္တာ ဝါစာ၊ တံဝိညာပိကာတိပိ ဝဋ္ဋတိ။-သီလက္ခန်-ဋီကာသစ်။]

အာသေဝနမဟန္တတာယ၊ အဖန်ဖန် မှီဝဲခြင်း၏ များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ မဟာသာဝဇ္ဇော။ [အလေ့အလာမရှိဘဲ အကြောင်းအားလျော်စွာ ပြောလိုက်ခြင်းသည် အာသေဝန မန္တတည်း။ ဤ သမ္မပ္ပလာပမျိုးကို ပြောဖို့ရန် အလေ့အကျင့် များစွာ လုပ်ပြီးမှ ပြောဆိုခြင်းသည် အာသေဝန မဟန္တ မည်၏။] တဿ၊ ထို သမ္မပ္ပလာပ ၏။ သမ္ဘာရာ၊ တို့သည်။ ဘာရတယုဒ္ဓ သီတာဟရဏာဒိ-နိရတ္တကကထာ ပုရေက္ခာရတာ။ ဘာရတမင်းတို့၏ စစ်ထိုးခြင်း၊ သီတာမိဖုရားကို ဒဿဂီရိဘိလူး ဆောင်ခြင်း-အစရှိသော အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော စကားကို ရှေးရှုပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အကျိုးမရှိသော စကားကို ရှေးရှုပြုသူ၏ အဖြစ် လည်းကောင်း။ တထာရူပိကထာ ကထနဉ္စ၊ ထိုသို့သဘောရှိသော စကားကို ပြော ဆိုခြင်း လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွေ ၂-ပါးတို့သည်။ ဟောန္တိ။

ပန၊ ဆက်။ ပရေ၊ ပြောသူမှ တစ်ပါးသော နားထောင်သူသည်။ တံကထံ၊ ထိုစကားကို။ အဂ္ဂဏန္တေ၊ အဟုတ်အမှန်ဟု မယူလတ်သော်။ (မယုံကြည်လတ်သော်။) ကမ္မပထဘောဒေါ၊ သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ (“မဖြစ်”ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဒိုကာ၌ “န ဟောတိ”ဟု ဆိုသည်။) ပရေန၊ ပြောသူမှ တစ်ပါးသော နားထောင်သူသည်။ သမ္မပ္ပလာပေ၊ သမ္မပ္ပလာပကို။ (အပျက်အချော်စကားကို။) ဂဟိတေ ယေဝ၊ (အဟုတ်အမှန်ဟု) ယူအပ်သော်သာ။ (ယုံကြည်သော်သာ၊ ကမ္မပထဘောဒေါ)ဟောတိ။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ၊ အကြင် တရားသဘောသည်။) အဘိဇ္ဈာ ယတိ၊ ရှေးရှု ကြံစည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) အဘိဇ္ဈာ၊ မည်၏။ ပရတဏှာဘိမုခိ၊ သူတစ်ပါး၏ဘဏှာသို့ ရှေးရှုသည်။ ဟုတွာ။ (အဘိ၏အနက်။) တန္တိန္ဒတာယ၊ ထိုသူ့ဘဏှာသို့ ညွှတ်ကိုင်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်

၁။ ဘာရတ။ ပ။ ကထာ။ ။ ဘာရတမင်း ညီနောင်တို့၏ စစ်ထိုးခြင်းကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဘာရတ-ပုရာဏကထာကို “ဘာရတကထာ”ဟု ဆိုသည်။ ဒဿဂီရိ ဘိလူးက သီတာမိဖုရားကို ခိုးဆောင်သွားခြင်း၊ ရာမမင်းက ပြန်၍ ဆောင်ယူခြင်းကို ပြောဆို ကြောင်းဖြစ်သော ရာမ-ပုရာဏကထာကို “သီတာဟရဏ”ဟု ဆိုသည်။ ထို ကထာများသည် တကယ်အစစ် ဖြစ်ရပ်မဟုတ်။ လုပ်ကြံ၍ ရေးသားအပ်သော ဇာတ်ဝတ္ထုများတည်း။ ထိုကဲ့သို့ ဇာတ်ဝတ္ထုဖြစ်စေကာမူ ဥပမာသဘောအားဖြင့် အကျိုးရှိအောင် ရေးသားလျှင် သမ္မပ္ပလာပ မဖြစ် ပါ။ ထိုကထာတို့ကား အကျိုးမရှိ၊ နားထောင်ကောင်းရုံ အပျင်းပြေရုံသာ ဖြစ်သောကြောင့် သမ္မပ္ပလာပ ဖြစ်ရသည်။ [ဘာရတနာမကာနံ ဒွေဘာတုရာဇနံ ယုဒ္ဓကထာ၊ ဒဿဂီရိယက္ခေန သီတာယ နာမ ခေဝိယာ အာဟရဏကထာ၊ ရာမရညာ ပစ္စာဟရဏကထာ၊ ယထာ တံ အဒုနာ ဗာဟိရကဟိ ပရိစယ်တာ သက္ကတဘာသာယ ဂဏ္ဍိတာ သမ္မပ္ပလာပေါတိ ဝုတ္တံ “ဘာရတ။ ပ။ ပုရေက္ခာရတာ”တိ-သီလကုန်-ဒိုကာသစ်။]

တတ်၏။ [ဈာယတိ၏အနက်။] ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ သာ၊ ထိုအဘိဇ္ဈာသည်။ ဣဒံ၊ ဤသူ့ဥစ္စာသည်။ မမံ၊ ငါ့ဥစ္စာသည်။ အဿ၊ ဖြစ်ပါမှုကား။ အဟောဝတ၊ အော်... ကောင်းလေစွ။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ပရဘဏ္ဍာဘိဇ္ဈာယနလက္ခဏာ၊ သူတစ်ပါး၏ဘဏ္ဍာကို ရှေးရှုကြစည်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ အဒိန္နဒါနံ ဝိယ၊ အဒိန္နဒါနကဲ့သို့။ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇာသည်လည်းကောင်း။ မဟာသာဝဇ္ဇာ၊ မဟာသာဝဇ္ဇာသည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) တံဿ၊ ထို အဘိဇ္ဈာ၏။ သမ္ဘရာ၊ တို့သည်။ ပရဘဏ္ဍံ၊ သူတစ်ပါး၏ ဘဏ္ဍာလည်းကောင်း။ အတ္တနော၊ မိမိ၏ (အထံသို့)။ ပရိဏာမနဉ္စ၊ စိတ်ဖြင့်ညွှတ်စေခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ခွေ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန် ပရဘဏ္ဍဝတ္ထုကော၊ သူတစ်ပါး၏ဘဏ္ဍာဟူသော တည်ရာ အာရုံရှိသော။ လောဘော၊ လောဘသည်။ ဥပ္ပန္နေပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ယာဝ၊ အကြင်မျှလောက်။ ဣဒံ၊ ဤသူ့ဥစ္စာသည်။ မမံ၊ ငါ့ဥစ္စာသည်။ အဿ၊ ဖြစ်ပါမှုကား။ အဟောဝတ၊ ဣတိ၊ သို့။ အတ္တနော၊ မိမိ၏ (အထံသို့)။ န ပရိဏာမေတိ၊ မညွတ်စေသေး။ တာဝ၊ ထို မညွတ်စေသေးသမျှ၊ ကမ္မပထဘောဒေါ န ဟောတိ။

(ယော သဘာဝေါ၊ အကြင် သဘောတရားသည်။) ဟိတသုခံ၊ စီးပွားချမ်းသာကို။ ဗျာပါဒယတိ (ဝိ+အာပါဒယတိ)၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်၏။ ဝါ၊ ပျက်စီးတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ၊) ဗျာပါဒေါ၊ မည်၏။ သော၊ ထိုဗျာပါဒသည်။ ပရဝိနာသာရ၊ သူတစ်ပါး၏ ပျက်စီးခြင်းငှာ။ မနောပဒေါသ လက္ခဏော၊ မိမိ၏စိတ်၏ ပျက်စီးခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ [ဗျာပါဒဖြစ်ရာ၌ သူတစ်ပါး၏ ဟိတသုခံ ပျက်-မပျက်မှာ မသေချာ။ မိမိစိတ်ကား ရှေးဦးစွာပျက်၍ ဒေါသထွက် လေပြီ-ဟူလို။ ဥပမာ ကျင်ငယ်ရေကိုငုံလျက် သူတစ်ပါးကို လိုက်၍ ထွေးပက်သူ ကဲ့သို့တည်း။]

ဖရသဝါစာ ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ သည်လည်းကောင်း။ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ သည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ တဿ၊ ထိုဗျာပါဒ၏။ သမ္ဘရာ၊ တို့သည်။ ပရသတ္ထော၊ တစ်ပါးသော သတ္တဝါလည်းကောင်း။ တဿ၊ ထိုတစ်ပါးသော သတ္တဝါ၏။ ဝိနာသစိန္တာ၊ ပျက်စီးခြင်းကို ကြံစည်ခြင်းလည်းကောင်း။ (ဣတိ၊ သို့။) ခွေ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ ပရသတ္တဝတ္ထုကော၊ တစ်ပါးသောသတ္တဝါဟူသော တည်ရာအာရုံရှိသော။ ကောဓေ၊ ဒေါသသည်။ ဥပ္ပန္နေပိ၊ သော်လည်း။ ယာဝ၊ လောက်။ အယံ၊ ဤအကောင်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဥစ္စိဇ္ဇေယျ၊ ဖြတ်အပ်ပါမှုကား။ ဝိန သေယျ၊ ပျက်စီးပါမှုကား။ အဟောဝတ၊ အော်... ကောင်းလေစွ။ ဣတိ သို့။ တဿ၊ ထိုတစ်ပါးသောသူ၏။ ဝိနာသံ၊ ပျက်စီးခြင်းကို။ န စိန္တေတိ၊ မကြံစည်သေး။

တာဝ၊ ထို မကြံစည်သေးသမျှ။ ကမ္မပထဘောဒေါ န ဟောတိ။ [ဝိနာသံ နေရာ၌ “ဝိနာသနံ”ဟု ရှိလျှင် တော်သေး၏။ ဝိနာသနံ-ကား မကောင်း။]

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) ယထာဘူစူဂ္ဂဟဏာဘာဝေန၊ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ယူခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ မိစ္ဆာ၊ မှားသောအားဖြင့်။ ပဿတိ၊ မြင်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မည်၏။ သာ၊ ထို မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်။ နတ္ထိ ဒိန္နတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝိပရိတဒဿနလက္ခဏာ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် မြင်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ သမ္ပပ္ပလာပေါ ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ မဟာသာဝဇ္ဇာ စ ဟောတိ။ အပိစ၊ သည်သာ မကသေး။ အနိယတာ၊ အနိယတဖြစ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ၊ နိယတာ၊ နိယတဖြစ်သောမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်။ မဟာသာဝဇ္ဇာ၊ တဿာ၊ ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏။ သမ္ဘာရာ၊ တို့သည်။ ဝတ္ထုနော၊ အာရုံဖြစ်သော ဝတ္ထု၏။ ဂဟိတာကာရဝိပရိတတု၊ ယူအပ်သော အခြင်းအရာ၏ ပြောင်းပြန်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ [“လှူလျှင်အကျိုးမရှိ”ဟု ယူရာ၌ ထိုအယူ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော အကျိုး၏ရှိခြင်း စသည်တည်း။] ယထာ၊ အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်။ တံ၊ ထိုအာရုံကို။ (ထိုအယူကို။) ဂဏှာတိ၊ ယူ၏။ တထာဘာဝေန၊ ထိုယူတိုင်းသော အခြင်းအရာ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ တဿ၊ ထို ဝတ္ထု၏။ ဥပဋ္ဌာနံ၊ စိတ်၌ ထင်ခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွေ ဟောန္တိ။ တတ္ထ၊ ထိုမိစ္ဆာအယူတို့တွင်။ နတ္ထိကာဟေတုက အကြိယဒိဋ္ဌိဟိ ဧဝ၊ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကြိယဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်သာလျှင်။ ကမ္မပထန ဘောဒေါ ဟောတိ။ အညဒိဋ္ဌိဟိ၊ အခြားသော ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်။ (ကမ္မပထဘောဒေါ) န ဟောတိ။ [နတ္ထိကဒိဋ္ဌိစသည်တို့၏ အကျယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာငိုကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။ အချုပ်မှာ-နောက်နောက်ဘဝ၌ ကံ၏အကျိုးမရှိဟူသော အယူသည် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ အကြောင်းလည်းမရှိ အကျိုးလည်းမရှိ ဟူသော အယူသည် အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုရာမရောက် ဟူသောအယူသည် အကြိယဒိဋ္ဌိ။]

ပန၊ ဆက်။ ဒဿန္တံ၊ ဆယ်ပါးကုန်သော။ ဣမေသံ အကုသလကမ္မပထာနံ၊ တို့၏။ (ဝိနိစ္ဆယော-၌ စပိ။) ဓမ္မတော၊ ဣရားကိုယ်လည်းကောင်း။ ကောဋ္ဌာသ-တော၊ အဖို့အစုလည်းကောင်း။ အာရမ္မဏတော၊ အာရုံလည်းကောင်း။ ဝေဒနာတော၊ ဝေဒနာလည်းကောင်း။ မူလတော၊ စ၊ မူလလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စဟိ၊ ကုန်သော။ အာကာရေဟိ၊ အခြင်းအရာတို့ဖြင့်။ ဝိနိစ္ဆယောဝေဒိတဗ္ဗော၊ တတ္ထ၊ ထိုဓမ္မတော-စသော မာတိကာပုဒ်တို့တွင်။ ဓမ္မတောတိ (ပဒဿ)၊ ဓမ္မတော-ဟူသော မာတိကာပုဒ်၏။ (ဝိနိစ္ဆယံ၊ ကိ။) ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာဒဿမိ)၊ ထုတ်၍

ပြဦးအံ့။ စတေသု၊ ဤ ၁၀-ပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့တွင်။ ပဋိပါဠိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ သတ္တ၊ ၇-ပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့သည်။ စေတနာဓမ္မာဝ၊ စေတနာတရားတို့သည်သာ။ ဟောန္တိ။ အဘိဇ္ဈာဒယော၊ အဘိဇ္ဈာ-အစရှိကုန်သော။ တယော၊ သုံးပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့သည်။ စေတနာသမ္ပယုတ္တာ၊ စေတနာနှင့် ယှဉ်သော တရားတို့သည်။ (တရားကိုယ်အားဖြင့် လောဘာ၊ ဒေါသ၊ ဒိဋ္ဌိတို့သည်။) ဟောန္တိ။

ကောဋ္ဌာသတော^၁ တိ(ပဒဿ ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ ပဋိပါဠိယာ၊ အားဖြင့်။ သတ္တ၊ ခုနစ်ပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့လည်းကောင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေ အဋ္ဌ၊ ဤရှစ်ပါးတို့သည်။ ကမ္မပထာ ဧဝ၊ ကမ္မပထတို့သည်သာ။ ဟောန္တိ။ [ကမ္မပထ၌ ပါဝင်သည်-ဟုလို]။ မူလာနိ၊ မူလတို့သည်။ နော ဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒ၊ တို့သည်။ ကမ္မပထာ ဧဝ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ မူလာနိ စ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ အဘိဇ္ဈာ၊ သည်။ မူလံ၊ မူလအရာသို့။ ပတ္တာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော။ လောဘော၊ လောဘဟူသော။ အကုသလမူလံ၊ အကုသိုလ်မူလသည်။ ဟောတိ။ ဗျာပါဒေါ၊ သည်။ (မူလပတ္တာ။) ဒေါသော၊ ဒေါသဟူသော။ အကုသလမူလံ၊ သည်။ ဟောတိ။ [ထို့ကြောင့် အဘိဇ္ဈာနှင့်ဗျာပါဒသည် ကမ္မပထ-ကောဋ္ဌာသ၌ လည်း ပါဝင်၊ မူလ-ကောဋ္ဌာသ၌လည်း ပါဝင်သည်-ဟုလို။]

အာရမ္မဏတောတိ (ပဒဿ)၊ အာရမ္မဏတော ဟူသော မာတိကာပုဒ်၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ ပါဏာတိပါတော၊ သည်။ ဇီဝိတိန္ဒြိယာရမ္မဏတော၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ ဟူသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ခါရာရမ္မဏော၊ သင်္ခါရဟူသော အာရုံရှိသည်။ ဟောတိ။ [ဇီဝိတိန္ဒြေက သင်္ခါရတရားဖြစ်သောကြောင့် “သင်္ခါရာရမ္မဏော ဟောတိ”ဟု ဆိုသည်။] အဒိန္နာဒါနံ၊ သည်။ သတ္တာရမ္မဏံ ဝါ၊ သတ္တဝါ ဟူသော အာရုံရှိသည်သော်လည်းကောင်း။ [သတ္တဝါကို ခိုးရာ၌ သတ္တဝါကို

၁။ ကောဋ္ဌာသတော။ ။ ပါဠိတော်၌ စိတ်၏အင်္ဂါကို ပြရာဝယ် “ဗသော ဟောတိ။ ပ။ စေတနာ ဟောတိ။ စိတ္တံ ဟောတိ”ကို ဗဿအစုဟု လည်းကောင်း။ “ဝိတက္ကော ဟောတိ။ ပ။ စိတ္တဿကဂ္ဂတာ ဟောတိ”ကို ဗျာနအစု ဟုလည်းကောင်း။ “ပ။ အလောဘော ဟောတိ။ အမောဟော ဟောတိ”ကို မူလအစု ဟုလည်းကောင်း ဤသို့ တစ်စုစီတစ်စုစီ ပြထား ၏။ ထို ကောဋ္ဌာသ (အစု)အားဖြင့် ကမ္မပထတို့ကို ခွဲခြမ်းကို “ကောဋ္ဌာသတော”ဟု ဆိုသည်။ ထို ကောဋ္ဌာသတို့တွင် ဗဿပဉ္စမကဋ္ဌံ စေတနာဓမ္မပါ၏။ [ပါဠိတော်အစဉ် ကြည့်ပါ။] ထို စေတနာသည် ကမ္မပထဖြစ်သောကြောင့် “ဣမေ အဋ္ဌ ကမ္မပထာ ဧဝ”ဟု ဆိုသည်။

အာရုံပြုသည်။] သင်္ခါရာရမ္မဏံ ဝါ၊ သင်္ခါရ-ဟူသော အာရုံရှိသည် သော်လည်းကောင်း။
 ဟောတိ။ [ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးရာ၌ ရုပ်ဟူသော သင်္ခါရတရားဖြစ်သောကြောင့်
 “သင်္ခါရာရမ္မဏံ ဝါ” ဟု ဆိုသည်။] မိစ္ဆာစာရော၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရသည်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ
 ဝသေန၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏အစွမ်းဖြင့်။ သင်္ခါရာရမ္မဏော ဟောတိ။ သတ္တာရမ္မဏော၊
 သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသည်။ ဟောတိ။ ဣတိပိ၊ ဤသို့လည်း။ ဧကေ၊
 အချို့ဆရာတို့သည်။ (ဝဒန္တိ။) [ယောက်ျားမိန်းမဟူသော သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံ
 ပြုသောကြောင့် “သတ္တာရမ္မဏော” ဟု ဧကေဆရာတို့ဆိုသည်။] မုသာဝါဒေါ၊
 သည်။ သတ္တာရမ္မဏော ဝါ၊ သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသည် သော်လည်းကောင်း။
 သင်္ခါရာရမ္မဏော ဝါ၊ သည် သော်လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ [လိမ်အပ်သူ ဟူသော
 သတ္တဝါကိုသော်လည်း အာရုံပြုသည်။ သို့မဟုတ် လိမ်စရာဝတ္ထုဟူသော သင်္ခါရ
 ကိုသော်လည်း အာရုံပြုသည်။] တထာ၊ တူ။ ပိသုဏဝါစာ၊ သည်။ (သတ္တာရမ္မဏာ
 ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏာ ဝါ ဟောတိ။) ဖရသဝါစာ၊ သည်။ သတ္တာရမ္မဏာဝ၊ သတ္တဝါ
 ဟူသော အာရုံရှိသည်သာ။ ဟောတိ၊ ၏။ သမ္ပပ္ပလာပေါ၊ သည်။ ဒိဋ္ဌသုတဗုဒ္ဓံ
 ဝိညာတဝသေန၊ ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ဗုဒ္ဓံ၊ ဝိညာတအာရုံတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ရှုပါရုံကို
 ဒိဋ္ဌ၊ သဒ္ဓါရုံကို သုတ၊ သုံးပါးသောဝိညာဉ်ဖြင့် ရောက်၍သိအပ်သော ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာ
 ရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုံတို့ကို မုတ၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့် သိအပ်သော မိဗ္ဗာရုံကို ဝိညာတ-ဟု
 ဆိုသည်။] (သတ္တာရမ္မဏော ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏော ဝါ ဟောတိ။ တထာ၊ တူ။
 အဘိဇ္ဈာ၊ သည်။ (သတ္တာရမ္မဏာ ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏာ ဝါ ဟောတိ။) ဗျာပါဒေါ၊
 သည်။ သတ္တာရမ္မဏောဝ၊ သည်သာ။ ဟောတိ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ တောဘူမက
 ဓမ္မဝသေန၊ တောဘူမကဓမ္မတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ သင်္ခါရာရမ္မဏာဝ၊ သည်သာ။
 ဟောတိ။

ဝေဒနာတောတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ပါဏာတိ
 ပါတော၊ သည်။ ဒုက္ခဝေဒနော၊ ဒုက္ခဝေဒနာရှိသည်။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ ရာဇာ
 နော၊ မင်းတို့သည်။ စောရံ၊ ခိုးသူကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ ဟသမာနာပိ၊ ပြုံးရယ်ကုန်
 လျက်တည်း။ ဂစ္ဆထ၊ သွားကြကုန်။ နံ၊ ထို ခိုးသူကို။ ဃာတေထ၊ သတ်လိုက်ကြ
 ကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ကိဉ္ဇာပိ ဝဒန္တိ၊ အကယ်၍ကား ဆိုကြပေကုန်၏။ [ပြုံး၍ဆို
 သောကြောင့် သောမနဿဝေဒနာဟု ထင်စရာရှိသည်။] ပန၊ ထိုသို့ပင် ပြုံးလျက်
 ဆိုကြပါသော်လည်း။ နေသံ၊ ထိုမင်းတို့၏။ သန္နိဋ္ဌာပက စေတနာ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း
 စေတနာသည်။ ဒုက္ခသမ္ပယုတ္တာဝ၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သည်သာ။ ဟောတိ။
 အဒိန္နာဒါနံ၊ သည်။ တိဝေဒနံ၊ သုံးပါးသောဝေဒနာရှိ၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ တံ၊ ထို အဒိန္နာ

ဒါနသည်။ ပရဏာဏံ၊ သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာဘဏ္ဍာကို။ ဒိသွာ၊ မြင်၍။ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌဿ၊ ရွှင်လန်း နှစ်သက်သည်ဖြစ်၍။ ဂဏှတော၊ ယူသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ အတွက်။ သုခဝေဒနံ၊ သုခဝေဒနာ ရှိသည်။ ဟောတိ။ ဘီတတသိတဿ၊ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်သည် ဖြစ်၍။ ဂဏှတော၊ ၏ အတွက်။ ဒုက္ခဝေဒနံ၊ ရှိသည်။ ဟောတိ။ တထာ၊ တူ။ ဝိပါကနိဿန္တဖလာနိ၊ ဝိပါကအကျိုး နိဿန္တအကျိုးတို့ကို။ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ၊ ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အတွက်။ (ဒုက္ခဝေဒနံ၊ ဟောတိ။) ပန၊ ကား။ ဂဟဏကာလေ၊ ယုရုအခါ၌။ မဇ္ဈတ္တဘာဝေ၊ အလယ်အလတ်၌တည်သော သဘောရှိသူ၏ အဖြစ် ၌။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှုသူ၏အဖြစ်၌။ ဌိတဿ၊ တည်သည်ဖြစ်၍။ ဂဏှတော၊ ၏ အတွက်။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနံ၊ အဒုက္ခမသုခ ဝေဒနာရှိသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [တံဟိ၌ ဟိကို ဟေတုဇောတက ကြံ၍ “ဟိ ယသွာ၊ ကြောင့်”ဟု ပေးခဲ့လျှင် “ဣတိ၊ ကြောင့်။ တိဝေဒနံ ဟောတိ”ဟု ပြန်လှည့်နိုင်သည်။]

မိစ္ဆာစာရော၊ သည်။ သုခမဇ္ဈတ္တဝသေန၊ သုခဝေဒနာ ဥပက္ခာဝေဒနာ တို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဒွိဝေဒနော၊ နှစ်ပါးသော ဝေဒနာရှိသည်။ ဟောတိ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် နှစ်ပါးသောဝေဒနာ ရှိပါသော်လည်း။ သန္နိဋ္ဌာပကစိတ္တော၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း ဖြစ်သောစိတ်၌။ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ၊ ဥပက္ခာဝေဒနာသည်။ န ဟောတိ၊ နိုင်။ [ပုဗ္ဗ ဇေတနာ အဓိကံတုန်းက သုခဖြစ်လိုက် ဥပက္ခာဖြစ်လိုက် အားဖြင့် အပြောင်းအလွှဲ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း။ နောက်ဆုံးလွန်ကျူး၍ သာယာနေသောအခါ သန္နိဋ္ဌာပက စိတ်ဖြစ်သော မိစ္ဆာစာရ၌ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ မဖြစ်နိုင်ပါ-ဟူလို။ “မဇ္ဈတ္တဝေဒနော” ဟု ဗဟုဗွိဟိရှိသည်ကား မကောင်း။] မုသာဝါဒေါ၊ သည်။ အဒိန္နာဒါနေ၊ ၌။ ဂုတ္တနယေနေဝ၊ ဖြင့်သာ။ တိ ဝေဒနော (ဟောတိ)။ တထာ၊ တူ။ ပိသုဏဝါစာ၊ သည်။ (တိ ဝေဒနာ ဟောတိ။) ဖရသဝါစာ၊ သည်။ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ ရှိသည်။ ဟောတိ။ သမ္ပပ္ပလာပေါ၊ သည်။ တိဝေဒနော (ဟောတိ)။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ ပရေသု၊ ပြောသူမှတစ်ပါးသောနားထောင်သူတို့သည်။ သာဓု ကာရံ၊ ကောင်းချီးကို။ ဒေန္တေသု၊ ပေးကုန်စဉ်လည်းကောင်း။ [သမ္ပပ္ပလာပပျက်လုံး က ကောင်းလွန်းသောကြောင့် သြဘာပေးကြစဉ်-ဟူလို။] စေလုက္ခေပါဒီနိ၊ အဝတ် ကိုမြှောက်လွှင့်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို။ ခိပန္တေသု၊ မြှောက်ပစ်ကြကုန်စဉ်လည်း ကောင်း။ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌဿ၊ ရွှင်လန်းနှစ်သက်သည်ဖြစ်၍။ သိတာဟရဏဘာရတယုဒ္ဓာ ဒီနိ၊ သိတာမိဖုရားကို ဒသဂိရိတိလူး ဆောင်ခြင်း၊ ဘာရတမင်းတို့၏ စစ်ထိုးခြင်း အစရှိသောစကားတို့ကို၊ ကထနကာလေ၊ ပြောဆိုရာ အခါ၌။ သော၊ ထိုသမ္ပပ္ပလာ ပသည်။ သုခဝေဒနော၊ သုခဝေဒနာရှိသည်။ ဟောတိ။

ပဌမံ။ ရှေးဦးစွာ။ ဒိန္နဝေတနေန၊ ပေးအပ်ပြီးသော အခဖြင့်။ ဧကေန၊ အခြားတစ်ယောက်သည်။ ပစ္ဆာ၊ နောက်မှ အာဂန္ဓာ၊ လာ၍။ အာဒိတော၊ အစမှ။ ပဌာယ၊ စ၍။ ကထေဟိ၊ ပြောပါဦးလော့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တေ၊ ပြောဆိုအပ်သော်။ အနနုသန္တိကံ၊ အနုသန္ဓေ မရှိသော။ ပကိဏ္ဍကကထံ၊ ရောပြုမ်းသော စကားကို။ ကထေသာမိ န ခေါ၊ ပြောရအံ့လော။ နော (ကထေသာမိ န ခေါ)၊ မပြောရအံ့လော။ ဣတိ၊ သို့။ ဒေါမနုဿိတဿ၊ လွန်စွာဖြစ်သော ဒေါမနုဿရိသော ကွက်စိပ်ဆရာ၏။ ကထနကာလေ၊ ဌံ။ ဒုက္ခဝေဒနော ဟောတိ။ မဇ္ဈတ္တဿ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှုလျက်။ ကထယတော၊ ပြောဆိုသော ကွက်စိပ်ဆရာ၏။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနော၊ သည်။ ဟောတိ။ အဘိဇ္ဈာ၊ သည်။ သုခမဇ္ဈတ္တဝသေန၊ အားဖြင့်။ ခွိ ဝေဒနာ၊ ဟောတိ။ တထာ၊ တူ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ (ခွိ ဝေဒနာ ဟောတိ။) ဗျာပါဒေါ၊ သည်။ ဒုက္ခဝေဒနော ဟောတိ။ မူလတောတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ပါဏာတိ ပါတော၊ သည်။ ဒေါသမောဟဝသေန၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ခွိ မူလကော၊ ၂-ပါးသော မူလရှိသည်။ ဟောတိ။ အဒိန္နာဒါနံ၊ သည်။ ဒေါသမောဟဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ လောဘမောဟဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ (ခွိ မူလကံ ဟောတိ။) မိစ္ဆာစာရော၊ သည်။ လောဘမောဟဝသေန၊ ဖြင့်။ (ခွိ မူလကော ဟောတိ။) မုသာဝါဒေါ၊ သည်။ ဒေါသမောဟဝသေန ဝါ လောဘမောဟဝသေန ဝါ (ခွိ မူလကော ဟောတိ။) တထာ၊ တူ။ ပိသုဏဝါစာ၊ သည်လည်းကောင်း။ သမ္မပ္ပလာပေါ စ၊ သည်လည်းကောင်း။ (ခွိ မူလကော ဟောတိ။) ဖရသဝါစာ၊ သည်။ ဒေါသမောဟဝသေန၊ ဖြင့်။ (ခွိ မူလကော ဟောတိ။) အဘိဇ္ဈာ၊ အဘိဇ္ဈာဟူသော လောဘသည်။ မောဟဝသေန၊ ယှဉ်ဖက်မောဟ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဧကမူလ၊ တစ်ပါးသော မူလ-ရှိသည်။ ဟောတိ။ တထာ၊ တူ။ ဗျာပါဒေါ၊ သည်။ (ဧကမူလော ဟောတိ။) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ လောမောဟဝသေန၊ ဖြင့်။ ခွိမူလ၊ ၂-ပါးသော မူလရှိသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

အကုသလကမ္မပထကထာ နိဋ္ဌိတာ။

၁။ ပဌမံ။ ပ။ ကထေဟိ တိ ဝုတ္တေ။ ။ ရှေးဇေတိက စာပြောဆရာဟု လည်းကောင်း။ ကွက်စိပ်ဆရာဟု လည်းကောင်း ခေါ်အပ်သော ဆရာတို့ကို အခပေး၍ (ရယ်စရာ မောစရာပါသော)ထိုထိုဤဤ အကြောင်းအရာကို မသာ-အသုဘ-စသော ကိစ္စတို့၌ ပြောစေကြသည်။ ထိုကွက်စိပ်ဆရာကို ပထမပေးထားသော အဖိုးအခဖြင့်ပင် နောက်တစ်ယောက်က ထပ်၍ခိုင်းသည်။

ကုသလကမ္မပထကထာ

ပန၊ ကား။ (အကုသလကမ္မပထ-မှတစ်ပါး ကုသလကမ္မပထ-ကား။) ပါဏာတိပါတာဒိဟိ၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိသော ဒုစရိုက်တို့မှ။ (ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက်တို့မှ။) ဝိရတိယော၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတို့လည်းကောင်း။ အနဘိဇ္ဈာအဗျာ ပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိယော စ၊ အနဘိဇ္ဈာ အဗျာပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိတို့ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေ ဒသ၊ ဤ ၁၀-ပါးတို့သည်။ ကုသလကမ္မပထာ နာမ၊ တို့မည်၏။ တတ္ထ၊ ထို ၁၀-ပါးသော ကုသလကမ္မပထ တို့တွင်။ ပါဏာတိပါတာဒယော၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်။ ဝုတ္တတ္ထာ ဧဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက် ရှိကုန်သည်သာ။ [“ပါဏောတိ စေတ္ထဝေါဟာရတောသတ္တော၊ ပရမတ္တတော ဇီဝိ တိန္ဒြိယံ” စသည်ဖြင့် ပါဏာတိပါတ-စသောပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီး-ဟုလို၊] ဧတာယ ဤ တရားသဘောဖြင့်။ (တံသမင်္ဂီ နော၊ ထိုတရားနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။) ပါဏာတိပါတာဒိဟိ၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိသော ဒုစရိုက်တို့မှ။ ဝိရမန္တိ၊ ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ပါဏာတိပါတ-စသော ဒုစရိုက်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာ ဓမ္မဇာတိ။ ဝိရတိ၊ ဝိရတိ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ၊ သည်။) သယံ၊ မိမိဟူသော ဝိရတိ ကိုယ်တိုင်။ ဝိရမတိ၊ ရှောင်ကြဉ်တတ်၏။ (ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ ရှောင် ကြဉ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာ ဓမ္မဇာတိ။ ဝိရတိ မည်၏။) ဝါ၊ တစ် နည်း။ ဧတံ၊ ဤ တရားသဘောသည်။ ဝိရမဏမတ္တမေဝ၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းမျှသာ တည်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝိရတိ၊ မည်၏။ [ဝိရတိ စေတသိတ်က ပရမတ်တရား ဖြစ်သောကြောင့် ပရမတ္ထသဒ္ဓါကို ဝိဂြိုဟ်ပြုရိုးအတိုင်း ပြုသည်။]

ပါဏာတိပါတာ။ ပ။ အာရတိ ဝရတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ ဟော တော်မူအပ်သော။ (သိက္ခာပဒ-ဝိဘင်းနှင့် ဟောတော်မူအပ်သော။) ကုသလစိတ္တ သမ္ပယုတ္တော၊ ကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော။ ယာ ဝိရတိ၊ အကြင် ဝိရတိသည်။ အတ္ထိ။ သာ(ဝိရတိ)၊ ထို ဝိရတိသည်။ ပဘောဒတော၊ အပြားအားဖြင့်။ သမ္ပတ္တဝိရတိ၊ သမ္ပတ္တဝိရတိ လည်းကောင်း။ သမာဒါနဝိရတိ၊ လည်းကောင်း။ သမုစ္ဆေဒဝိရတိ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဝိဓော၊ ၃-ပါးအပြားရှိသည်။ ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထို ၃-ပါးသော ဝိရတိတို့တွင်။ အသမာဒိန္နသိက္ခာပဒါနံ၊ မဆောက်တည်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်ရှိကုန်သော။ (သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်၍ မထားကုန်သော။ အဝိတိက္ကမန္တာ နံ-၌ စပ်။) [သမာဒါနဝိရတိနှင့် ကွဲအောင် “အသမာဒိန္နသိက္ခာပဒါနံ” ဟုဆိုသည်။] အတ္ထနော၊ မိမိ၏။ ဇာတိဝယဗာဟုဿစွာဒိနိ၊ အမျိုးဇာတ်၊ အရွယ်၊ ချားသော

သုတရှိသူ၏အဖြစ် အစရှိသောဂုဏ်တို့ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ၊ ဆင်ခြင်၍။ အမှာကံ၊ ငါတို့၏။ [“အမျိုးမြတ်သော ငါတို့၏၊ အရွယ်ကြီးသော ငါတို့၏၊ ဗာဟုဿစူရဏ်ရှိသော ငါတို့၏”စသည်။] ဧဝရူပံ၊ ဤသို့ သဘောရှိသော။ ပါပံ၊ မကောင်းမှုကို။ ကာတု၊ ပြုခြင်းငှာ။ အယုတ္တံ၊ မသင့်။ ဣတိ၊ ဤသို့နှလုံးသွင်း၍။ သမ္ပတ္တံ၊ ရောက်လာသော။ (တွေ့ကြုံနေသော။) ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုကို။ အဝီတိက္ကမန္တာနံ၊ မလွန်ကျူးသူတို့၏(သန္တာန်၌)၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဖြစ်သော။ ဝိရတိ၊ ဝိရတိကို။ သမ္ပတ္တဝိရတိတိ၊ ဟူ၍ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

[ဝေဒိတဗ္ဗာနောက်၌ “တတြိဒံ ဝတ္ထု”ဟု ရှိ၏။ “ဧဂ္ဂနုပပါသကဿ ဝိယ”ဟု ဝိယ-သဒ္ဓါဖြင့် ဥဒါဟရဏ် ထုတ်ဆိုထားသောကြောင့် “တတြိဒံ ဝတ္ထု” ဟု ပါဖွယ် မလို။] (ကဿ ဝိယ၊ အဘယ်သူ၏ ဝိရတိကဲ့သို့နည်း။) သီဟဠဒီပေ၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌။ ဧဂ္ဂနုပပါသကဿ၊ ဧဂ္ဂနု ပပါသကာ၏။ (ဝိရတိ) ဝိယ၊ ဝိရတိ ကဲ့သို့တည်း။ ကိရ၊ ချဲ့ဦးအံ့။ တုဿ၊ ထို ဧဂ္ဂနု၏။ ဒဟရကာလေ ယေဝ၊ ငယ် ရွယ်သူ၏ အခါ၌ပင်။ (ငယ်ရွယ်စဉ် တုန်းကပင်။) မာတုယာ၊ အမိ၏။ ရောဂေါ၊ ရောဂါသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဝဇ္ဇေန စ၊ ဆေးဆရာသည်လည်း။ အလ္လသသမံ သံ၊ စိုစိုဖတ်ဖတ် လတ်ဆတ်သော ယုန်သားကို။ (အသက်ရှင်ဆဲဖြစ်သော ယုန်၏ အသားကို။) လဒ္ဓု၊ ရခြင်းငှာ။ ဝဋ္ဋတိ၊ သင့်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တံ၊ ပြောဆိုအပ် ပြီ။ တတော၊ ထိုသို့ ပြောခြင်းကြောင့်။ ဧဂ္ဂနဿ၊ ဧဂ္ဂနု၏။ ဘာတာ၊ အစ်ကို သည်။ တာတာ၊ ညီငယ်။ ဂစ္ဆ၊ သွားချေ။ ခေတ္တံ၊ လယ်တောသို့။ အာဟိဏ္ဏာဟိ၊ လှည့်လည်ချေလော့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ ဧဂ္ဂနံ၊ ကို။ ပေသေသိ၊ စေလွှတ်ပြီ။ သော၊ ထို ဧဂ္ဂနုသည်။ တံ ခေတ္တံ၊ တုံ လယ်တောသို့။ ဂတော၊ သွားပြီ။ တသ္မိံ စ သမယေ၊ ထိုအခါ၌လည်း။ ဧကော၊ တစ်ကောင်သော။ သသော၊ ယုန်သည်။ တရုဏသသံ၊ နုသော ကောက်ပင်ကို။ ခါဒိတုံ၊ ခဲစားခြင်းငှာ။ အာဂတော၊ လာသည်။ ဟောတိ၊ သော၊ ထို ယုန်သည်။ တံ၊ ထို ဧဂ္ဂနုကို။ ဒိသ္မာဝ၊ မြင်၍ သာလျှင်။ (မြင်လျှင်မြင်ခြင်းပင်။) ဝေဂေန၊ လျင်သော အဟုန်ဖြင့်။ ဓာဝန္တော၊ ပြေးလတ်သော်။ ဝလ္လိယာ၊ နွယ်ဖြင့်။ ဗဒ္ဒေါ၊ ပွဲမိသည်။ ဝါ၊ ငြိနေသည်။ (ဟုတွာ။) ကိရိ-ကိရိတိ၊ ကိရိ ကိရိဟူ၍။ သဒ္ဓံ၊ အသံကို။ အကာသိ၊ ပြုပြီ။

ဧဂ္ဂနော၊ သည်။ တေန သဒ္ဓေန၊ ထို အသံကြောင့်။ ဂန္ဓာ၊ ၍။ တံ၊ ထိုယုန်ကို။ ဂဟေတွာ၊ ဖမ်း၍။ စိန္တေသိ၊ ကြံပြီ။ (ကိံ၊ နည်း။) မာတု၊ အမိ၏။ ဘောသန္တံ၊ ဆေးကို။ ကရောမိ၊ ပြုရတော့အံ့။ ဣတိ စိန္တေသိ။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ စိန္တေသိ။ ကြံပြန်ပြီ။ (ကိံ) ယွာဟံ (ယော+အဟံ။) အကြင်ငါသည်။ မာတု

အမိ၏။ ဇီဝိတကာရဏာ၊ အသက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ဇီဝိတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေမှ။ (ယံ)ဝေါရောပေယျံ၊ အကြင် ခွင်းရာ၏။ (တဿ မေ၊ ထို ငါ၏။) ဇေ၊ ဤခွင်းခြင်းသည်။ န ပတိရူပံ၊ မလျောက်ပတ်ချေ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ စိန္တေသိ၊ ကြံပြန်ပြီ။ အထ၊ ထိုမှနောက်၌။ နံ၊ ထို ယုန်ကို။ (မုဉ္ဇိ-၌ စပ်။) ဂစ္ဆ၊ သွားတော့။ အရညေ၊ တော၌။ သသေဟိ၊ ယုန်တို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ တကွ။ တိဏောဒကံ၊ မြက် ရေကို။ ပရိဘုဉ္ဇ၊ သုံးဆောင်ချေတော့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ မုဉ္ဇိ၊ လွတ် လိုက်ပြီ။ စ၊ ဆက်။ ဘာတရာ၊ အစ်ကိုသည်။ တာတ၊ ညီငယ်။ သသော၊ ယုန် ကို။ လဒ္ဓေါကိံ၊ ရအပ်ပြီလော။ ဣတိ၊ သို့။ ပုစ္ဆိတော၊ မေးအပ်သည်။ (သမာနော သော။) တံ ပဝတ္ထိံ၊ ထိုဖြစ်ပုံအကြောင်းကို။ အာစိက္ခံ၊ ပြောပြပြီ။ တတော၊ ထိုသို့ ယုန်ကိုလွတ်ခြင်းကြောင့်။ နံ၊ ထို ဧဂ္ဂနကို။ ဘာတာ၊ အစ်ကိုသည်။ ပရိဘာသိ၊ ဘေးကိုပြု၍ ခြိမ်းခြောက်ပြီ။ သော၊ ထိုဧဂ္ဂနသည်။ မာတု၊ ၏။ သန္တိကံ၊ အထံ သို့။ ဂန္ဓာ၊ ၍။ အဟံ၊ ငါသည်။ ယတော၊ အကြင် အခါမှ စ၍။ ဇာတော၊ မွေးဖွား ပြီ။ တတော၊ ထိုအခါမှ စ၍။ သဉ္ဇိစ္စ၊ သတ္တဝါ ဟူသော သညာနှင့်တကွ စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍။ ပါဏံ၊ သတ္တဝါကို။ ဇီဝိတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေမှ။ ဝေါရောပေတာ၊ ခွင်းပူးသည်။ (ဟုတွာ။) နာဘိဇာနာမိ၊ မသိရ။ ဣတိ၊ သို့။ သစ္စံ၊ သစ္စာကို။ (မှန်သောစကားကို။) ဝတွာ၊ ဆို၍။ တည်ပြီ။ တာဝေဒဝ၊ ထိုခဏ၌ပင်။ အဿ၊ ထို ဧဂ္ဂန၏။ မာတာ၊ မိခင်သည်။ အံရောဂါ၊ ရောဂါမရှိသည်။ (ရောဂါပျောက်သည်။) အဟောသိ၊ ဖြစ်ပြီ။

ပန၊ ကား။ (သမ္ပတ္တဝိရတိမှတစ်ပါး သမာဒါနဝိရတိကား။) သမာဒိန္နသိက္ခာ ပဒါနံ၊ ဆောက်တည်အပ်ပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍။ (သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ကုန်ပြီး၍။ အဝိတိက္ကမန္တာနံ-၌ စပ်။) သိက္ခာပဒ သမာဒါနေစ၊ သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ရာအခါ၌လည်းကောင်း။ တတုတ္တရိန္နံ၊ ထို သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ရာအခါမှ နောက်၌လည်းကောင်း။ အတ္တနော၊ ၏။ ဇီဝိတမ္ပိ၊ အသက် ကိုသော်မှလည်း။ ပရိစ္စိတွာ၊ စွန့်၍။ ဝတ္ထု၊ လွန်ကျူးထိုက်သော ဝတ္ထုကို။ အဝိ

၁။ တတုတ္တရိန္နံ။ * ။ တတုတ္တရိကိုထောက်၍ “ဝိရတိ စေတသိတ်သည် အနာဂတ် အာရုံကို အာရုံပြု၏”ဟု ထင်မှားကြ၏။ “တတုတ္တရိံ ဝတ္ထု၊ အဝိတိက္ကမန္တာနံ”ဟု ပစ္စုပ္ပန် အနက်ဟော အန္တသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုပုံကိုရှု၍ ဝတ္ထုပေါ်လာမှ မလွန်ကျူးသော ဝိရတိဖြစ်ရကား သမာ ဒါနဝိရတိသည် ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကိုသာ အာရုံပြုသည်။ သို့သော် သိက္ခာပုဒ် ဆောက်တည်၍ ထားခြင်းကြောင့် ရှောင်ကြဉ်သည့်အတွက် သိက္ခာပုဒ်မဆောက်တည်ဘဲ ရှောင်သော သမ္ပတ္တဝိရတိ မှ ထူးခြားလျက်ရှိသည်။

တိက္ကမန္တာနံ၊ မလွန်ကျူးသူတို့၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ သော။ ဝိရတိ၊ ကို။ သမာဒါန ဝိရတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (ကဿ ဝိယ၊ နည်း။) ဥတ္တရ။ ပ။ ဝိယ၊ ဥတ္တရဝဗုမာနတောင်၌ နေလေ့ရှိသော ဥပါသကာ၏ ဝိရတိကဲ့သို့တည်း။

ကိရ၊ ချဲ့ဦးအံ့။ သော၊ ထို ဥပါသကာသည်။ အမ္မတိဿ ဝိဟာရဝါသိနော၊ အမ္မတိဿကျောင်း၌ နေလေ့ရှိသော။ ပိင်္ဂလဗုဒ္ဓရက္ခိတတ္ထေရဿ၊ ပိင်္ဂလဗုဒ္ဓရက္ခိတထေရ်၏။ [အချို့စာအုပ်၌ ထေရဿ နောက်ဝယ် “သတ္တ” ဟု ပါရှိ၏။ “ထေရ် ဖြစ်သော ဆရာ၏” ဟုပေး။] သန္တိကေ၊ ၌။ သိက္ခာပဒါနိ၊ တို့ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ခေတ္တံ၊ လယ်ကို။ ကဿတိ၊ ထွန်၏။ အထ၊ ထိုမှနောက်၌။ အဿ၊ ထို ဥပါသကာ၏။ ဂေါဏော၊ နားသည်။ နဋ္ဌော၊ ပျောက်ပြီ။ သော၊ ထို ဥပါသကာသည်။ တံ၊ ထိုနားကို။ ဂဝေသန္တော၊ ရှာလတ်သော်။ ဥတ္တရ ဝဗုမာန ပဗ္ဗတံ၊ ဥတ္တရ ဝဗုမာနတောင်ကို။ အာရဟိ၊ တက်ပြီ။ တတြ၊ ထိုတောင်၌။ နံ၊ ထို ဥပါသကာကို။ မဟာသပ္ပေါ၊ စပါးကြီးမြေသည်။ အဂ္ဂဟေသိ၊ ဖမ်းယူပြီ။

သော၊ ထို ဥပါသကာသည်။ စိန္တေသိ၊ ကြံပြီ။ (ကိ။) အဿ၊ ဤမြေ၏။ ဣမာယ တိဓိဏဝါသိယာ၊ ဤ ထက်လှစွာသော ဓားဖြင့်။ သီသံ၊ ဦးခေါင်းကို။ ဆိန္ဒိဿာမိ၊ ဖြတ်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ကြံပြီ။ ပုန၊ စိန္တေသိ၊ ကြံပြန်ပြီ။ (ကိ။) ယွာဟံ (ယော+အဟံ)၊ သည်။ ဘာဝနိယဿ၊ လူအများ၏ စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော။ ဝါ၊ လူအများသည် ချီးမွမ်းအပ်သော။ ဂရုနော၊ ဆရာ၏။ သန္တိကေ သိက္ခာပဒါနိ ဂဟေတွာ၊ (ယံ) ဘိန္တေယျ၊ အကြင်ဖျက်ရာ၏။ (တဿ မေ၊ ၏။) ဧတံ၊ ဤ ဖျက်ခြင်းသည်။ န ပတိရူပံ၊ မလျောက်ပတ်ချေ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ကြံပြန်ပြီ။ ဧဝံ၊ သို့။ ယာဝတတိယံ၊ ၃-ကြိမ်တိုင်အောင်။ စိန္တေတွာ၊ ကြံပြီး၍။ ဇီဝိတံ၊ ကို။ ပရိစ္စဇာမိ၊ စွန့်အံ့။ သိက္ခာပဒံ၊ ကို။ န(ပရိစ္စဇာမိ)၊ မစွန့်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ကြံ၍။ အံသေ၊ ပခုံး၌။ ထပိတံ၊ ထားအပ်သော။ တိဓိဏဒဏ္ဍာဝါသိ၊ ထက်လှစွာသော အရိုးရှိသော ဓားကို။ အရညေ၊ ၌။ ဆဉ္ဇေသိ၊ စွန့်လိုက်ပြီ။ တာဝဒေဝ၊ ထိုခဏ၌ ပင်။ နံ၊ ထို ဥပါသကာကို။ မဟာဝါဠော၊ စပါးကြီးမြေသည်။ မုဉ္ဇိတွာ၊ လွှတ်၍။ အဂမာသိ၊ သွားပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပန၊ ကား။ (သမာဒါနဝိရတိမှ တစ်ပါး သမုစ္ဆေဒဝိရတိ-ကား။) အရိယ၊ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ၊ အရိယမဂ်နှင့်ယှဉ်သော။ ဝိရတိ၊ ကို။ သမုစ္ဆေဒ ဝိရတိတိ၊ ဟူ၍။ (ကိလေသာကို သတ်ဖြတ်တတ်သော ဝိရတိဟူ၍။) ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ယဿာ၊ ယင်း သမုစ္ဆေဒဝိရတိ၏။ ဥပ္ပတ္တိတော၊ ဖြစ်ရာအခါမှ။ ပဘုတိ၊ စ၍။ ပါဏံ၊ သတ္တဝါကို။ ယာတေဿာမိ၊ သတ်အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ အရိယပုဂ္ဂလာနံ၊ တို့၏။ စိတ္တမ္ပိ၊

စိတ်သည် သော်မှလည်း။ နှု ၂ ပုဒ်တော်၊ မဖြစ်တော့။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ဣဒါနိ၊ ဌှိ။ အကုသလာနံ၊ အကုသလ ကမ္မပထတို့၏။ (ဝိနိစ္ဆယော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော)ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣမေသမ္ဘိ ကုသလကမ္မပထာနံ၊ ဤ ကုသလ ကမ္မပထတို့၏လည်း။ ဓမ္မတော၊ လည်းကောင်း။ ပ၊ မူလတော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စဟိ၊ အာကာရေဟိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ၊ ထို ဓမ္မတော-စသော မာတိကာပုဒ်တို့တွင်။ ဓမ္မတောတိ၊ (ပဒဿ)၊ ဓမ္မတောဟူသော မာတိကာပုဒ်၏။ (ဝိနိစ္ဆယံ၊ ကို။) ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)၊ အံ၊ စတေသု၊ ဤ ၃-ပါးသော ကုသလကမ္မပထတို့တွင်။ ပဋိပါဠိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ သတ္ထ၊ ၇-ပါးသော ကုသလကမ္မပထတို့သည်။ စေတနာပိ၊ တို့သည်လည်း။ ဝဇ္ဇန္တိ၊ သင့်ကုန်၏။ ဝိရတိယောပိ၊ တို့သည်လည်း။ ဝဇ္ဇန္တိ။ အန္တေ၊ အဆုံး၌။ တယော၊ ၃-ပါးသော ကုသလကမ္မပထတို့သည်။ စေတနာသမ္ပယုတ္တာဝ၊ စေတနာ နှင့် ယှဉ်ကုန်သည်သာ။ ဟောန္တိ။ [အနဘိဇ္ဈာသည် အလောဘာ၊ အဗျာပါဒသည် အဒေါသ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် အမောဟဖြစ်၍ “စေတနာ သမ္ပယုတ္တ”ဟုဆိုသည်။]

ကောဋ္ဌာသတောတိ(ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ပဋိပါဠိ ယာ၊ အားဖြင့်။ သတ္ထ၊ တို့သည်။ ကမ္မပထာ ဧဝ၊ ကမ္မပထတို့ သည်သာ။ ဟောန္တိ။ မူလာနိ၊ တို့သည်။ နော ဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ အန္တေ၊ ၌။ တယော၊ တို့သည်။ ကမ္မပထာ စေဝ၊ တို့သည်လည်းကောင်း၊ မူလာနိစ၊ တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ အနဘိဇ္ဈာ၊ သည်။ မူလံ၊ မူလအရာသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ အလောဘော၊ အလောဘာ ဟူသော။ ကုသလမူလံ ဟောတိ။ အဗျာပါဒေါ၊ သည်။ (မူလံ ပတွာ) အဒေါသော ကုသလမူလံ ဟောတိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ (မူလံ ပတွာ) အမောဟော ကုသလမူလံ ဟောတိ။

အာရမ္မဏတောတိ(ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ ပါဏာတိ ပါတာဒိနံ၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိသော ဒုဿိလျတို့၏။ အာရမ္မဏာနေဝ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ-အစရှိသော အာရုံတို့သည်ပင်။ စတေသံ၊ ဤ ကုသလကမ္မပထတို့၏။ အာရမ္မဏာ နိ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ [ဤ အဋ္ဌကထာကိုပင် ဋီကာ၌ “ဒုဿိလျဒါရမ္မဏာ တဒါရမ္မဏာ”ဟု ဆိုသည်။]ဟိ၊ မှန်။ ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗတော ယေဝ၊ လွန်ကျူးထိုက်သော အာရုံမှ(ဇီဝိတိန္ဒြေ-စသည်မှ)သာလျှင်။ ဝေရမဏိ နာမ၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း မည်သည်။ ဟောတိ။ [ဤ “ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗတော ယေဝ”ကို ကြည့်၍လည်းကောင်း၊ ရှေ့၌ဆိုအပ်ပြီးသော “ဝတ္ထု အဝိတိက္ကမန္တာနံ”ကို ကြည့်၍လည်းကောင်း “သုံးထွေဝိရတိ၊ ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗ၊ သမုတ်ရသည့်၊ ကာမနာမ်ရုပ်၊ ပစ္စုပ္ပန်မြဲမှတ်၊ စွဲမှီ

ကပ်၏”ဟု အခြေပြုသဖြင့်ဟိန္ဒု ဆိုလိုက်ပါသည်။]

[ဇီဝိတိန္ဒြေ-စသည်ကို အာရုံပြုသော ပါဏာတိပါတဝိရတိ-စသည်သည် အဘယ်နည်းဖြင့် ပါဏာတိပါတ-စသည်ကို အာရုံမပြုဘဲလျက် ပယ်စွန့်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယထာ ပန”စသည် မိန့်။]

ပန၊ ဆက်။ နိဗ္ဗာနာရမ္ပဏော၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိသော။ အရိယမဂ္ဂေါ။ အရိယမဂ်သည်။ ကိလေသော၊ တို့ကို။ ပဗောတိ၊ ယထာ။ ပယ်စွန့်နိုင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဇီဝိတိန္ဒြေယာဒိ အာရမ္ပဏာပိ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ-အစရှိသော အာရုံရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေ ကမ္မပထာ၊ ဤကုသလကမ္မပထတို့သည်။ ပါဏာတိပါတာဒိနိ၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိကုန်သော။ ဒုဿိလျာနိ၊ ဒုဿိလျစေတနာတို့ကို။ ပဗောန္တိ၊ ပယ်စွန့်နိုင်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ ဝေဒနာတောတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော-ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) သဗ္ဗေ၊ အလုံးစုံသော ကုသလကမ္မပထတို့သည်။ သုခဝေဒနာ ဝါ၊ သုခဝေဒနာ ရှိကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ ဝါ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ရှိကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်အရာသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ ဒုက္ခဝေဒနာ နာမ၊ ဒုက္ခဝေဒနာမည်သည်။ နတ္ထိ။

မူလတောတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ပဋိပါဠိယာ၊ အားဖြင့်။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ကမ္မပထာ၊ ကုသလကမ္မပထတို့သည်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့်။ ဝိရမန္တဿ၊ ရှောင်ကြဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ အလောဘ အဒေါသ အမောဟဝသေန၊ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟတို့၏ အပြားဖြင့်။ တိမူလာ၊ ၃-ပါးသော မူလရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဝိရမန္တဿ ဒွိမူလာ ဟောန္တိ။ အနဘိဇ္ဈာ၊ သည်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဝိရမန္တဿ။ ဒွိမူလာ၊ ၂-ပါးသော မူလရှိသည်။ ဟောတိ။ [“ဝိရမန္တဿ”ဟု ဆိုသော်လည်း အနဘိဇ္ဈာ-စသော မနောကံတို့သည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝိရတိမဟုတ်။ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟတို့ ဖြစ်ရကား ဝိရမန္တဿကို “ပဗောန္တဿ”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ အနဘိဇ္ဈာ။ ပ။ ဝိရမန္တဿာတိ အဘိဇ္ဈ ပဗောန္တဿာတိ အတ္ထော။ -ဋီကာ။] ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တ စိတ္တေန (ဝိရမန္တဿ) ဧကမူလာ ဟောတိ။ ပန၊ ဆက်။ အလောဘော၊ အနဘိဇ္ဈာဖြစ်သော အလောဘသည်။ အတ္တနာဝ၊ မိမိသည်သာလျှင်။ အတ္တနော၊ ၏။ မူလံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ အဗျာပါဒေပိ၊ ၌လည်း။ ဒေဝဝနယော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ အလောဘာ ဒေါသဝသေန၊ ဖြင့်။ ဒွိမူလာဝ၊ ၂-ပါးသော မူလရှိသည်သာ။ ဟောတိ။ [ဧဝံဖြင့်

ကေမူလ ကို ကန့်။ လူတိ။ သို့။ လူမေ ဒသ၊ ဤ ၁၀-ပါးတို့သည်။
ကုသလကမ္မပထ နာမ၊ တို့မည်၏။

ကမ္မပထသံသန္တနကထာ

လူဒါနိ၊ ဌ။ (ဒွါရဂါထာ၏ အစ မာတိကာဝယ် “တိထိ ကမ္မာနိ။ ပ။
ဒသကုသလကမ္မပထာ” ဟု ပြခဲ့ရာဝယ် ဒသကုသလကမ္မပထတို့ကို အကျယ်ပြုပြီးရာ
ယခုအခါ၌။) လူသို့၊ ဌာနေ၊ ဤနေရာ၌။ ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ၊ ကမ္မပထသံ
သန္တနံ မည်သည်ကို။ ဝေဒိတဌံ၊ သိထိုက်၏။

၁။ ကမ္မပထသံသန္တနံ ။ ဋီကာ၌ ကေစိဝါဒကို အဖြစ်ပြုပြီးနောက် တသ္မာသေည်ဖြင့်
မိမိဝါဒကို ပြရာဝယ် ကမ္မပထသံသန္တနံ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို “ကသ္မာ” ဟု
ပုစ္ဆာထုတ်၍ “ကမ္မပထာနံ။ ပ။ စတ္ထ သံသန္တိတတ္ထာ” ဟု ၃-မျိုးပြ၏။ ထိုတွင်...

(က) “အကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု ကမ္မပထာနဉ္စ အကမ္မပထေသု သမာနနာမတာ
ဝဿေန (စတ္ထ သံသန္တိတတ္ထာ)” ဟူသော ပထမအကြောင်းပြကို ကြည့်၍ “ကမ္မပထောစ၊
ကမ္မပထဖြစ်သော ဒုစရိုက် သုစရိုက်လည်း။ အကမ္မပထော စ၊ ကမ္မပထ မဟုတ်သော သံဝရ
အသံဝရလည်း။ ကမ္မပထာ၊ တို့” ဟု ကေသေသံပြု။ ထိုနောက် “စတ္ထ သံသန္တိ တတ္ထာ” ကြည့်၍
“သံသန္တိယန္တိ စတ္တာတိ သံသန္တနံ။ စတ္ထ၊ ဤအခန်း၌။ သံသန္တိယန္တိ၊ နှီးနှော၍ ပြအပ်ကုန်၏။
လူတိ သံသန္တနံ၊ ကမ္မပထာနံ။ ကမ္မပထမည်ကုန် ကမ္မပထမမည်ကုန်သော ဒုစရိုက် အသံဝရ
သေည်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ကမ္မပထာကမ္မပထေသု၊ ကမ္မပထ အကမ္မပထတို့၌။ ဝါ၊ တို့နှင့်။
သံသန္တနံ၊ ကာယကံ-စသော တူသော နာမည်ရှိကုန်သည်၏၊ အဖြစ်ဖြင့် နှီးနှောပြအပ်ရာ
အခန်းတည်း။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ ခန်း” ဟု ပြပါ။

(ခ) “ကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု သာမညနာမာဝိဇ္ဇာနဝဿေန (စတ္ထ သံသန္တိတတ္ထာ)”
ဟူသော ဒုတိယအကြောင်းပြကို ကြည့်၍ “သံသန္တိယန္တိ စတ္တာတိ သံသန္တနံ။ ကမ္မပထာနံ၊
တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ သာမညနာမာဝိဇ္ဇာနဝဿေန၊ ကာယကံ-စသော သာမညနာမည်ကို မစွန့်
ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကမ္မပထေသု၊ တို့၌။ ဝါ၊ တို့နှင့်။ သံသန္တနံ၊ နှီးနှောပြအပ်ရာ အခန်းတည်း။
ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ ခန်း” ဟု ပြပါ။

(ဂ) “ဥဘယေသံ စ ဥပ္ပတ္တိဝဿေန ဒွါရေသု စတ္ထ သံသန္တိတတ္ထာ” ဟူသော တတိယအ
ကြောင်းပြကို ကြည့်၍ “ကမ္မပထာနံ၊ ကမ္မပထ ဟုတ်၊ မဟုတ်သော ဒုစရိုက် အသံဝရ-သေည်
တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဒွါရေသု၊ တို့၌။ ဝါ၊ တို့နှင့်။ ဥပ္ပတ္တိဝဿေန၊ ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။
သံသန္တနံ၊ နှီးနှောပြအပ်ရာ အခန်းတည်း။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ ခန်း” ဟု ပြပါ။ [ဤဝိကပ် ၃-
မျိုး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ အစဉ်အတိုင်း ဖွင့်ပြပါလိမ့်မည်]

ဟိ၊ ချဲ့။ ပဉ္စပဿဒွါရဝသေနံ၊ ၅-ပါးသော ပဿဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်သော။ အသံဝရော၊ အသံဝရသည်။ အကုသလံ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော။ မနောကမ္မမေဝ၊ မနောကံသည်သာ။ ဟောတိ။ မနောပဿဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော။ (အသံဝရော၊ သည်။) တိဏိပိ၊ ၃-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ ကံတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ထပ်၍ ချဲ့ဦးအံ့။ သော။ ထို မနောပဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော အသံဝရသည်။ ကာယဒွါရေ၊ ဌံ။ စောပနံ၊ လှုပ်ရှားခြင်းသို့။ ပတ္တော၊ ရောက်သည်။ (သမာနော၊ သော။) အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ဟောတိ။ ဝစီဒွါရေ (စောပနံ၊ ပတ္တော သမာနော) အကုသလံ၊ ဝစီကမ္မံ ဟောတိ။ ဥဘယတ္ထ၊ ၂-ပါးစုံသော ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့၌။ စောပနံ၊ သို့။ အပတ္တော၊ မိရောက်သည်။ (သမာနော) အကုသလံ မနောကမ္မံ၊ ဟောတိ။

[ပဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍၊ အသံဝရဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ပဉ္စ အသံဝရဒွါရဝသေန”စသည်မိန့်။]

ပဉ္စအသံဝရဒွါရဝသေန၊ ၅-ပါးသော အသံဝရဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော။ (အသံဝရော)ပိ၊ သည်လည်း။ အကုသလံ မနောကမ္မံမေဝ ဟောတိ။

၁။ ပဉ္စပဿဒွါရဝသေန။ ။ ဒွါရကထာ အစ မာတိကာခေါင်းစဉ်၌ ကမ္မ- ကမ္မဒွါရ၊ ဝိညာဏ-ဝိညာဏဒွါရ၊ ဖဿ-ပဿဒွါရ-စသည်ဖြင့် စဉ်ခွဲသော်လည်း ကံတို့မှာ “ကာယဒွါရ၌ဖြစ်လျှင် ကာယကံမည်၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သည့်အတွက် ဆိုဖွယ်မလိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကာယဒွါရ-စသည်တို့၌ ထိုကံတို့၏ဖြစ်ပုံကို ဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ စက္ခုဝိညာဏဒွါရ-စသော ငါးပါးသော ဝိညာဏ-ဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့် အသံဝရ-သံဝရတို့၏ဖြစ်ပုံကို ဆိုကြောင်း စကား၏ အကြောင်းပရိယာယ်မရှိ (နှိုးနှောပြစရာမလို)သောကြောင့် လည်းကောင်း ထိုကမ္မဒွါရ ဝိညာဏဒွါရတို့ကို မဆိုတော့ဘဲ ရှောင်လွှဲ၍ (ထိုကိုရှောင်လျှင် ထို၌ဖြစ်သော ကမ္မ-ဝိညာဏတို့ကိုလည်း ရှောင်ပြီးဖြစ်၍) ပဿဒွါရ ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို စ၍ ပြလိုသောကြောင့် “ပဉ္စပဿဒွါရဝသေန”ဟိ”စသည်ကိုမိန့်သည်။ [တတ္ထ တိဝိကောမ္မဒွါရဝသေနံ။ ပ။ ဥပ္ပန္နောတိအာဒိ ဂုတ္တံ။-ဋီကာ။]

ပထမဝိဂ္ဂဟ။ ။ ပြခဲ့သော “ပဉ္စ ပဿဒွါရဝသေန”စသော ဝါကျ၊ “ပဉ္စ အသံဝရ ဒွါရဝသေန”စသောဝါကျနှင့် နောက်၌လာသော သံဝရဝါကျတို့ဖြင့် ကမ္မပထမြောက်-မမြောက် သော အသံဝရ-သံဝရတို့၏ ကမ္မပထ-အကမ္မပထတို့နှင့် သမာနနာမ (နာမည်တူ) ဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဋီကာ၌ “အကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု ကမ္မပထာနုဉ္စ အကမ္မပထေသု သမာနနာမတာဝသေန (ဧတ္ထ သံသန္တိတတ္တာ) ဟု ဟိတိပါဌ်ကို ပြ၏။ ထိုဟိတိနှင့်အညီ ကမ္မပထသံသန္တနုပုဒ်ကို ပထမဝိဂ္ဂဟပြုခဲ့ရသည်။ ထိုဟိတိ၏ ဖလဝါကျ စကားရပ်ကား-“ဣဓ ကမ္မပထ အပတ္တာနုဉ္စ။ ပ။ ကာယကမ္မာဒိတာဒိပနံ (ကမ္မပထ သံသန္တနံ နာမ)”ဟူသော ဋီကာစကားတည်း။

စောပန်ကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော(အသံဝရော) အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ တောတိ။ ဝါစာ အသံဝရဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော(အသံဝရော) အကုသလံ ဝစီကမ္မမေဝ ဟောတိ။ မနောအသံဝရဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော(အသံဝရော)အကုသလံ။ မနောကမ္မမေဝ၊ သည်သာ။ ဟောတိ။

‘[အသံဝရဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကိုပြပြီး၍ ဒုစရိုက်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “တိဝိဓံ ကာယဒုစရိတ်”စသည် မိန့်။]

‘တိဝိဓံ၊ ၃-ပါးအပြားရှိသော။ ကာယဒုစရိတ်၊ ကာယဒုစရိုက်သည်။ အကုသလံ။ ကာယကမ္မမေဝ၊ သည်သာ။ ဟောတိ။ စတုတ္ထိဓံ။ ဝစီဒုစရိတ်၊ သည်။ အကုသလံ ဝစီကမ္မမေဝ ဟောတိ။ တိဝိဓံ။ မနောဒုစရိတ်၊ သည်။ အကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ။

[အသံဝရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကိုပြပြီး၍ သံဝရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ပဉ္စဿဒွါရဝသေန ဥပ္ပန္နော သံဝရောပိ”စသည်မိန့်။]

ပဉ္စဿဒွါရဝသေန ဥပ္ပန္နော။ သံဝရောပိ။ သည်လည်း။ [ပိဖြင့် အသံဝရောကိုပေါင်း။] ကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ မနောဗဿ

၁။ တိဝိဓံ။ ပ။ မေဝ ဟောတိ။ ။ ပဿဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ပြရာ၌ “သော ဟိ ကာယဒွါရေ စောပန် ပတ္တော အကုသလံ ကာယကမ္မံ ဟောတိ”စသည်ဖြင့် ပြခဲ့၏။ ထို့ပြင် အသံဝရဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ပြရာ၌ “စောပန်ကာယအသံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပန္နော”စသည်ဖြင့်လည်း ပြခဲ့၏။ ထိုအလို ကမ္မပထမြောက်သော အသံဝရဝစီကသည် ကာယဒွါရ၌ဖြစ်လျှင် (လက်ပြခြေပြဖြင့် မုသားစသည် ပြောလျှင်) ကာယကံအမည် ဖြစ်ရတော့မည်တို့သို့ ထင်ရ၏။ ထိုသို့ မဖြစ်ဖို့ရန် (မထင်ဖို့ရန်) “စတုတ္ထိဓံ ဝစီဒုစရိတ်။ ပ။ ဝစီကမ္မမေဝ ဟောတိ”ဟု ဧဝဖြင့် မိန့်ရပြန်၏။ ပါဏာတိပါတ-စသော ကမ္မပထပတ္တ-အသံဝရတို့၏ ဝစီဒွါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌လည်း ရှေ့စကားများအလို ဝစီကံဟု ထင်စရာရှိ၏။ ထိုသို့ မဖြစ်ဖို့ (မထင်ဖို့)ရန် “တိဝိဓံ ကာယဒုစရိတ် အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ”ဟု ဧဝဖြင့် မိန့်ရပြန်သည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ- “ရှေ့စကားဖြင့် လျဉ်းပါးဖွယ်ကို ဤနောက်စကားဖြင့် ကာကွယ်သည်”ဟူလို။ [သော ဟိ ကာယဒွါရေ။ ပ။ အပဝါဒေနနိဝတ္တိဒဋ္ဌဗ္ဗာ။-ဋီကာ။]

ဒုတိယ ဝိဂ္ဂဟ။ ။ ဤပြခဲ့သော “တိဝိဓံ ကာယဒုစရိတ်”စသော ဝါကျနှင့် နောက်၌ လာသော “တိဝိဓံ ကာယဒုစရိတ်”စသော ဝါကျတို့ဖြင့် ပါဏာတိပါတ-စသော ကမ္မပထတို့သည် ဝစီဒွါရ-စသည်၌ ဖြစ်ကြသော်လည်း မိမိ၏ ကာယကံ-စသော နာမည်စသည်ကို မစွန့်ပုံကိုပြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဋီကာ၌ “ကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု သာမညနာမာဝိဇယနဝသေန (ဧတ္ထ သံသန္နိတတ္တာ)”ဟု ဟိတ်ပါ၍ပြ၏။ ထိုဟိတ်နှင့်အညီ ကမ္မပထသံသန္နနာမကို ဒုတိယဝဂ္ဂိဟတစ်မျိုး ပြခဲ့ရသည်။ ထို ဟိတ် ပါ၍၏ ဖလဝါကျကား “ကမ္မပထပတ္တာနံ။ ပ။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝါဝိဇယနဒီပနံ (ကမ္မပထသံသန္နနံ နာမ)”ဟူသော စကားတည်း။

ဒွါရဝဿန ဥပ္ပန္နော။ အယမ္မိ၊ ဤ သံဝရသည်လည်း။ အသံဝရော ဝိယ၊ သို့။ တိဏိပိ ကမ္မာနိ ဟောန္တိ။ ပဉ္စသံဝရဒွါရဝဿန၊ ၅-ပါးသော သံဝရဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော။ (သံဝရော) ဝိ၊ လည်း။ ကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ စောပနံ ကာယသံဝရဒွါရဝဿန ဥပ္ပန္နော (သံဝရော) ကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ ဝါစာသံဝရဒွါရဝဿန ဥပ္ပန္နော (သံဝရော) ကုသလံ ဝစီကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ မနောသံဝရဒွါရဝဿန ဥပ္ပန္နော (သံဝရော) ကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ။ တိဝိဓံ၊ သော။ ကာယသုစရိတံ၊ သည်။ ကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ စတုဗ္ဗိဓံ။ ဝစီသုစရိတံ၊ သည်။ ကုသလံ ဝစီကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ တိဝိဓံ။ မနောသုစရိတံ၊ သည်။ ကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ။

[အသံဝရ-သံဝရတို့၏ ဖြစ်ရာ-မဖြစ်ရာ ဒွါရကို ပြပြီး၍ ကံတို့၏ ဖြစ်ရာ-မဖြစ်ရာ ဒွါရကို ပြလိုသောကြောင့် “အကုသလံ ကာယကမ္မံ”စသည် မိန့်။]

အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ပဉ္စဗ္ဗဿဒွါရဝဿန၊ ဖြင့်။ နပ္ပစ္စတိ၊ မဖြစ်။ မနောဗ္ဗဿဒွါရဝဿနော၊ ဖြင့်သာ။ ဥပ္ပစ္စတိ၊ အကုသလံ။ ဝစီကမ္မံ၊ သည်။ ဣတ္ထ၊ ထိုအတူတည်း။ [“ပဉ္စဗ္ဗဿဒွါရဝဿန နပ္ပစ္စတိ၊ မနောဗ္ဗဿဒွါရဝဿနော-ဥပ္ပစ္စတိ”ကို ညွှန်းသည်။] ပန၊ ကား။ အကုသလံ မနောကမ္မံ။ ဆ ဗ္ဗဿဒွါရဝဿန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပစ္စတိ။ တံ၊ ထို အကုသိုလ် မနောက်သည်။ ကာယ ဝစီဒွါရေသု၊ တို့၌။ စောပနံ၊ သို့။ ပတ္တံ၊ ရောက်သည်။ (သမာနံ) အကုသလံ၊

၁။ တံ၊ ပ။ ကာယဝစီကမ္မံ ဟောတိ။ ။ ငိုကာ ပထမနည်းအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထားသည်။ ဤနည်းအလို “ကာယဝစီကမ္မံ၊ ကာယကံ ဝစီကံသည်”ဟု မပေးဘဲ နိဿယပေးသလို ပေးရသည်။ ဘာကြောင့်နည်း-မနောက်သည် ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံအမည် ဝစီကံအမည် မရနိုင်သောကြောင့်တည်း။ [နော န ယုစ္စတိ၊ စောပနံ ပတ္တံ ကာယေ ဝါစာယ စ အကုသလံ ကမ္မံ ဟောတိတိ အတ္ထသိဒ္ဓိတော-ငိုကာ။]

အထဝါ တံ သဒ္ဓဿ။ ။ “အထဝါ တံ သဒ္ဓဿ။ ပ။ သိဒ္ဓောဝ ဟောတိ”ဟူသော ငိုကာ ဒုတိယနည်း အလိုအားဖြင့် “ဆ ဗ္ဗဿဒွါရဝဿန၊ ဖြင့်။ ယံ၊ အကြင် ကံသည်။ ဥပ္ပစ္စတိ၊ ၏။ တံ၊ ထို ၆-ပါးသော ဗ္ဗဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောကံသည်။ ကာယဝစီဒွါရေသု၊ တို့၌။ စောပနံ၊ ပတ္တံ(သမာနံ) အကုသလံ။ ကာယဝစီကမ္မံ၊ ကာယကံ ဝစီကံ သည်။ ဟောတိ”ဟု ပေးပါ။

အထဝါ တန္တိ။ ။ “အထဝါ တန္တိ”စသော ငိုကာ တတိယနည်းအလို အားဖြင့်-“တံ၊ ထို ၆-ပါးသော ဗ္ဗဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော မနောက်သည်”ဟုပင် ခွဲရသည်။ သို့သော် ထို မနောက်ဟူသည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားဖြင့် ဖြစ်သော ကာယကံ ဝစီကံလည်း ပါသော မနောက်တည်း။ မှန်၏-စောဒက၏ အလိုမှာ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အဘိဇ္ဈာ-စသော ကံဟူသမျှ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်ဖြစ်၊ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်ဖြစ် မနောက် ဟူသာ ဆိုလိုသည်။ [ယော ဟိ

သော။ ကာယဝစီကမ္မံ၊ ကာယံဒွါရံ ဖြစ်သော ကံဝစီဒွါရံ ဖြစ်သော ကံသည်။
ဟောတိ။ ။ စောပနံ သို့။ အပတ္တံ၊ မရောက်သည်။ (သမာနံ) အကုသလံ။
မနောကမ္မမေဝ၊ သည်သံ။ ဟောတိ။

စ၊ ဆက်။ ပဉ္စ ဖဿဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။ (အကုသလံ) သော။ ကာယကမ္မံ၊
သည်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ)ယထာ၊ မဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ 'တုံ။ ပုံသံဝရဒွါရဝသေနပိ၊
ဖြင့်လည်း။ အကုသလံ ကာယကမ္မံ နုပ္ပဇ္ဇတိ။ ပန၊ အနွယ်-ကား။ စောပနကာယ
အသံဝရဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ဝါစာအသံဝရဒွါရဝသေန စ၊ ဖြင့်
လည်းကောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မနောအသံဝရဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ။ အကုသလံ၊ သော။
ဝစီကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ပဉ္စ အသံဝရဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ။ စောပနကာယ ဝါစာ
အသံဝရဒွါရဝသေန၊ စောပနကာယ အသံဝရဒွါရ ဝါစာ အသံဝရဒွါရတို့၏
အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မနော အသံဝရဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကုသလံ၊ မနောကမ္မံ၊
သည်။ အဋ္ဌအသံဝရဒွါရဝသေနပိ၊ ၈-ပါးသော အသံဝရဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း။
ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ၊ ဖြစ်သည်သာ။ ကုသလကာယကမ္မာဒိသုပိ၊ ကုသိုလ် ကာယကံ အစရှိ
သည်တို့၌လည်း။ ဧသေဝနယော။

ပန၊ အထူးကား။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဝိသေသော၊ အထူးတည်း။
အကုသလ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မာနိ၊ အကုသိုလ် ကာယကံ ဝစီကံတို့သည်။ မနော
အသံဝရဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ ယထာ၊ မဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ တထာ၊ တူ။
ဧတာနိ၊ ဤ ကုသိုလ် ကာယကံ ဝစီကံတို့သည်။ (မနောသံဝရဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။)
နုပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်ကုန်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဧတာနိ၊ ဤ
ကုသိုလ်ကာယကံ၊ ဝစီကံတို့သည်။ ကာယဂံဝါစင်၊ ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါကို။

ပရဿ အဓိပ္ပာယော၊ မနုဿာ နိဗ္ဗတ္တိတေနသဗ္ဗေန မနောကမ္မေနေဝ ဘဝိတမ္ပံ။-ဋီကာ]

အထဝါ ကမ္မန္တိ။ ။ “အထဝါ ကမ္မန္တိ” စသော ဋီကာ စတုတ္ထနည်းအလို အားဖြင့်
“တံ၊ ထိုကံသည်” ဟု သာမညစွဲပါ။ ထိုကံ၏ ၃-မျိုးပြားကို ပြလို၍ “ကာယဝစီဒွါရေသု
စောပနံ ပတ္တံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [အထဝါ ကမ္မန္တိ အဝိသေသေန ကမ္မသဒ္ဓမတ္တေန (မနော
ကမ္မဝယ် ကမ္မသဒ္ဓါမျှနှင့်) သမန္တံ ကတွာ” စသည်-ဋီကာ]

တတိယ ဝိဂ္ဂဟ။ ။ ဤဖြစ်သော “အကုသလံ ကာယကမ္မံ ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေန
နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ မနောဖဿဒွါရဝသေနဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသော ဝါကျတို့ဖြင့် ကမ္မပထ-အကမ္မပထတို့၏
ဖဿဒွါရ-စသည်တို့၌ ဖြစ်ပုံကို ရောနှော၍ ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျတို့ကို ရည်ရွယ်၍
ဋီကာ၌ “ဥဘယေသဉ္စ ဥပ္ပတ္တိဝသေန ဒွါရေသု ဧတ္ထ သံသန္တိတတ္တာ” ဟု ဟိတ်ပါဠိပြ၏။ ထို
ဟိတ်နှင့်အညီ ကမ္မပထသံသန္တနုပ္ပတိတို့ တတိယဝိဂ္ဂဟပြုခဲ့ရသည်။ ထို ဟိတ်၏ ဖလဝါကျ
စကားရပ်ကား “ယထာပကာသိတာနဉ္စ။ ပ။ ဥပ္ပတ္တိပကာသနံ ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ” ဟူသော
စကားရပ်တည်း။

(ဗဟုဝုဋ်ရှိလျှင် ကောင်း၏။) အစောပေတွာ၊ မလှုပ်စေမူ၍။ သိက္ခာပဒါနံ၊ တို့ကို။ ဂဏန္တဿ၊ ယူသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ (သန္တာန်၌)။ မနောသံဝရဒွါရေဝိ၊ ခွဲလည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝေ၊ ဖြစ်ကုန်သည်သာ။ [ဝေ၊ ဤ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ကမ္မာနံ၊ ကံတို့၏။ ဒွါရေသု၊ တို့ခွဲလည်းကောင်း။ ဒွါရာနဉ္စ၊ တို့၏လည်း။ ကမ္မေသု၊ တို့ခွဲလည်းကောင်း။ အနိယတတ္တာ၊ မမြဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒွါရနိဗန္ဓနံ၊ ဒွါရဖြင့် စိတ်ကို အမြဲသတ်မှတ်ဖွဲ့စပ်မှုကို။ န ကတံ၊ ပြုတော်မမူအပ်။]

အမှာ။ ။ ဤသို့ ဝေ-စသော ဋီကာပါဌ်ကို ထည့်၍ မရ-အဖွင့်အတိုင်း ယောနောသည်။ ဝေ-စသည်ဖြင့် ဋီကာ၌ နိဂုံးဝါကျ ထည့်ထားသောကြောင့် ဤနေရာတွင် ကမ္မပထသံသန္ဓနကထာ ပြီးပြီဟု ထင်သည်။ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာမှာရှုပါ။

[ယခုအခါ ဒွါရကထာ၏နိဂုံးနှင့်တကွ ဤ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏ဖြစ်ပုံကို ပြလို၍ တတ္ထ-စသည်ကို မိန့်သည်။ ဒွါရကထာ၏အစ မာတိကာ၌ တိဏိကမ္မဒွါရာနိ၊ ပဉ္စ ဝိညာဏဒွါရာနိ-စသည်ကို သတိပြုပါ။ ထို မာတိကာအတိုင်း ဆိုလိုမည်။]

တတ္ထ၊ ထို ကမ္မဒွါရ-စသည်တို့တွင်။ ကာမာဝစရံ၊ ကာမာဝစရဖြစ်သော။ ကုသလံ စိတ္တံ၊ သည်။ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန၊ ၃-ပါးအပြားရှိသော ကမ္မဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ပဉ္စ ဝိညာဏဒွါရဝသေန၊ ၄-ပါးသော ဝိညာဏဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပန၊ ကား။ ယမိဒံ။ ပ။ အဒုက္ခမသုခံ ဝါတိ၊ -ဟူသော။ ဣမိနာ နယေန၊ ဖြင့်။ ဆ ဖဿဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဋ္ဌ အသံဝရဒွါရဝသေန၊ ၈-ပါးသော အသံဝရဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ။ အဋ္ဌသံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒသ အကုသလကမ္မပထဝသေန၊ ၁၀-ပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒသ ကုသလကမ္မပထဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဣဒမ္ပိစိတ္တံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်လည်း။ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်မူလည်း။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သည်။ ဝါ၊ အတိတ်စိတ်၏ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ခဏတ္တယသို့ ရောက်သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေ။ ဆ ဖဿဒွါရဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်မူလည်း။ (ဥပ္ပန္နံ၊ ဟောတု၊ ဖြစ်စေ။) အဋ္ဌ သံဝရ

၁။ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန ။ “စိတ္တံ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟူသော စကားရပ်၌ ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်၏ ကာယကမ္မဒွါရ (ကာယဝိညာတ်)၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံ၊ ဝစီကမ္မဒွါရ (ဝစီဝိညာတ်)၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံမှာ ထင်ရှားပါ၏။ စိတ်ကိုယ်တိုင်က “အယနာမ မနော မနောဒွါရံ န ဟောတိတံ န ဝတ္တဗ္ဗံ”နှင့်အညီ မနောဒွါရဖြစ်နေသောကြောင့် “ထိုဒွါရ ဖြစ်သောစိတ်က အဘယ်နည်းဖြင့် ထိုဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောစိတ် ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

ဒွါရဝဿန ဝါ၊ ဖြင့်မူလည်း။ (ဥပ္ပန္နံ ဟောတု။) ဒသ ကုသလ ကမ္မပထဝဿန ဝါ၊ ဖြင့်မူလည်း။ (ဥပ္ပန္နံ သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေ။) ကာမာဝစရံ ကုသလံ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါတိ၊ ဟူ၍။ ဂုတ္တေ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော စိတ်သည်။ (“တိဝိဓကမ္မဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောစိတ်” အစရှိသော အလုံးစုံသော စိတ်သည်။) ဂုတ္တမေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်သာ။ ဟောတိ၊ ဖြစ်တော့၏။ [မည်သည့်နည်းဖြင့် ဖြစ်စေကာမူ “ကာမာဝစရံ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ” ဟု ဟောတော်မူလိုက်လျှင် အားလုံး ပါဝင်တော့သည်-ဟူလို] ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ဒွါရကထာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

အဖြေကား- မနောကမ္မဒွါရဖြစ်သော စိတ်၏ မနောကမ္မဒွါရ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ပုံကို မှတ်ယူ၍ “ကာမာဝစရံ ကုသိုလ်စိတ်သည် မနောကမ္မဒွါရ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်၏။” ဟု ဆိုလိုသည်။ [တိဝိဓကမ္မဒွါရဝဿန ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဣဒံ မနောကမ္မဒွါရဘူတဿ တေန သဘာဝေန ဥပ္ပတ္တိံ ဂဟေတွာ ဂုတ္တံ။ -ဋီကာ။ ...တေန သဘာဝေနာတိ မနောကမ္မဿ (မနောကံ၏) ဒွါရဘာဝေန၊ န အတ္တနောတိ အဓိပ္ပာယော။ -အနု။ ဤအလို ကာယကမ္မဒွါရ ဝစီကမ္မဒွါရနှင့် တွဲခိုက် “ဝဿန၊ အစွမ်းဖြင့်” ဟု အနက်ပေး၍ မနောကမ္မဒွါရဝဿနနှင့် တွဲခိုက် “ဝဿန၊ အဖြစ်ဖြင့်” ဟု အနက်ပေးပါ။ မနောကံဟူသည် အနဘိဇ္ဈာ-စသည်တည်း။ ထိုကံ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဒွါရအဖြစ်ဖြင့် ဤ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်သည်-ဟူလို။]

တစ်နည်းအဖြေ။ ။ တောဘူမကကုသလအဆုံး၌ “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ ပ။ စိတ္တာဓိပတေယျံ” ဟု ရှိ၏။ ထိုပါ၌ “စိတ္တာဓိပတေယျံ၊ စိတ္တာဓိပတိမှလာသော ဖဿ-စသော သမ္ပယုတ်တရားဟူ သော” ဟု အနက်ပေး၍ “စိတ္တာဓိပတေယျံ” အရ သမ္ပယုတ်တရားကို ကောက်ရသကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း “တိဝိဓကမ္မဒွါရ၌ သမ္ပယုတ်တရားစုကို မနောကမ္မဒွါရ” ဟု ကောက်ပါ။ [ယထာ ဝါ စိတ္တံ စိတ္တာဓိပတေယျန္တိ သမ္ပယုတ္တဝဿန ဂုစ္ဆတိ၊ ဧဝံ ဣဓာပီတိ ခေဒိတဗ္ဗံ။ -ဋီကာ။] ဤငါ့ကော၌ အနုဋီကာ ယှဉ်မှာ သမ္ပယုတ်တရားစု၏ မနောကမ္မဒွါရအမည်ကို စိတ်၌ပြန်၍ တင်စားပါ။ သို့မှ စိတ်ကို မနောကမ္မဒွါရဟု ယူနိုင်မည်-ဟူလို သတတ်။

တစ်နည်း။ ။ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရမပါဘဲ မနောအစဉ်ချည်း ဆက်၍ ဖြစ်နေရာ၌ ရှေးရှေးစိတ်ကို “မနောကမ္မဒွါရ=မနောကံ၏ဖြစ်ကြောင်း ဒွါရ” ဟု ယူနိုင်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် တိဝိဓကမ္မဒွါရဝဿန-၌လည်း မနောကမ္မဒွါရအတွက် ရှေးရှေးစိတ်ကိုယူ၍ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ စိတ္တံ အတွက် နောက်နောက်စိတ်ကို ယူနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ယူလျှင် စောဒနာဖွယ်ပင် မရှိတော့။ [စောပနဒ္ဒယရဟိတဿ မနောပဗန္ဓဿ မနောကမ္မဘာဝေ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ -ဋီကာ။ ... ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ အနန္တရပစ္စယဘူတမနောရဟိတဿ စိတ္တဿ အဘာဝတော။ -အနုဋီကာ။]

ဒွါရကထာအဖွင့်ပြီး၏။

ယံယံဝါပနအဖွင့်

အမှာ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာ ရမ္မဏံ ဝါ” နှင့် စပ်၍ “စိတ်ဖြစ်ဖို့ရာ အာရုံသည် အမြဲပါရ၏။ ဒွါရကား မမြဲ”ဟု ဆိုပြီးလျှင် “ဒွါရမမြဲ”ဟူသော ထိုစကားနှင့်စပ်၍ ဒွါရကထာကို အကျယ်ဆိုခဲ့ရာ ယခုအခါ ပြီးပြီဖြစ်၍ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ တိုင်အောင် ဖွင့်ပြပြီး ဖြစ်ရကား “ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗံ”စသော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြပါတော့မည်။

ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗာတိ ဧတ္ထံ။ ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗံ-ဟူသော ဤပါဠိ၌။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ယောဇနာ၊ ယံယံ ဝါ ပန-ဟူသောပုဒ်ကို ဆိုခြင်း၌ အကျိုးကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။ (ယှဉ်စပ်၍ ပြခြင်းတည်း။) ဟောဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ ဝုတ္တေသု၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော။ ရူပါရမ္မဏာဒီသု၊ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့တွင်။ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ၊ ရူပါရုံကိုသော်လည်း။ အာရဗ္ဗ၊ အာရုံပြု၍။ အာရမ္မဏံ ကတွာ၊ အာရုံပြု၍။ (ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [အာရဗ္ဗံ ကို “အာရမ္မဏံ ကတွာ”ဟု ဖွင့်သည်။] သဒ္ဓါရမ္မဏံ ဝါ၊ ကိုသော်လည်း။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ၊ ကိုသော်လည်း။ အာရဗ္ဗ၊ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ။ [အချို့စာအုပ်၌ “ဟောတိတိ”ဟု ရှိ၏။ ဣတိ(အယ်)၊ ဤဆိုအပ်ပြီးကား။ ယောဇနာ၊ တည်း”ဟု ပြန်အုပ်ပါ။]

၁။ ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗာတိ ဧတ္ထံ။ ။ “ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ”ဟု ဟောတော်မူပြီးလျှင် “အာရဗ္ဗံ”ဟု ဆက်၍ ပါဠိတော်၌ ဟောထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်အကျိုးငှာ “ယံယံ ဝါ ပန-ဟူသော ပုဒ်အပေါင်းကို ဟောတော်မူပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗာတိ ဧတ္ထံ”ဟူသော ပါဠိကို မိန့်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ကား “ပဒယောဇနာ၊ ဖလယောဇနာ ၂-ပါးတို့တွင် ဖလယောဇနာအားဖြင့် ယောဇနာလိုသော ဆရာသည် ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗာတိ ဧတ္ထံအယ် ယောဇနာ-မိန့်သော်”ဟု ကျမ်းတက်လေသည်။

၂။ အယံ ယောဇနာ။ ။ [ယုဇတတ်၊ ကာရိတိကျေ၊ ယုပစ္စည်း။] ယောဇနိယတော၊ ယှဉ်စေခြင်း။ ယောဇနာ၊ ခြင်း။ ထို ယောဇနာသည် တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ်ကို ယှဉ်စေခြင်း (စပ်၍ ဆက်သွယ်၍ ပြခြင်း)ဟူသော ပဒယောဇနာ၊ ထိုထိုပုဒ်၌ ရထိုက်သော အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်း (ပါဠိကို မြန်မာလို နိဿယပြန်ခြင်း)ဟူသော အတ္ထယောဇနာ၊ ထိုထိုပုဒ်ကို ဆိုရခြင်း၏ အကျိုးကို ယှဉ်စေခြင်း (ယှဉ်စပ်၍ ပြခြင်း)ဟူသော ဖလယောဇနာဟု ၃-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ-၏ နောက်၌ ပါဠိတော်ဝယ် ဟောတော်မူအပ်သော “ယံယံ ဝါ ပန” စသော ပုဒ်အပေါင်းကို ဟောတော်မူရခြင်း၏အကျိုးကို ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ တို့နှင့်တကွ ယှဉ်တွဲ၍ပြသောကြောင့် “ဖလယောဇနာ ဖြစ်သည်”ဟု မှတ်ပါ။ [အယ် ယောဇနာတိ-ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ပင်ယောဇနံ သမ္ပန္နော-ဋီကာ။]

“ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်။ (ယံယံ ဝါ ပန-မပါသော ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ အာရတ္တ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူသော စကားအစဉ်ဖြင့်။) ဧတဿ စိတ္တဿ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ ဧတေသု အာရမ္မဏေသု၊ ဤ အာရုံ ၆-ပါးတို့တွင်။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော။ အာရမ္မဏံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ အနညာတသ ဒိသံ၊ ခွင့်ပြုအပ်သည်နှင့် တူသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

၁။ စင်စစ်ကား။ ဣဒံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဧကသ္မိံသမ ယေ၊ တစ်ခုသောအခါ၌။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဧကဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ တစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ကို။ အာရတ္တ၊ ၍။ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ။ ပန၊ တစ်ဖန်။ အညသ္မိံ သမယေ၊ အခြားသောအခါ၌။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အညဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏(သန္တာန်၌)။ သဒ္ဓါဒိသုပိ၊ သဒ္ဓါရုံ အစရှိသည် တို့တွင်လည်း။ အညတရုံ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ အာရမ္မဏံ အာရတ္တ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧဝ၊ ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

ပယောဇန သမ္ပန္နံ။ ။ ယောဇနာကို “သမ္ပန္နော”ဟု ဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့် ဤ နေရာဝယ် ယောဇနာနှင့် သမ္ပန္နောကို သဘောတူ ဟု သိရ၏။ ထိုသမ္ပန္နသည်လည်း ဆဋ္ဌိဝိဘတ် ၏ အနက်ဖြစ်သော သာမိသမ္ပန္နံ၊ အနုသန္ဓေ ကျမ်းတက်မျိုး ဖြစ်သော အနုသန္ဓေသမ္ပန္နံ၊ အကျိုး ဖလကို ဆက်စပ်၍ ပြခြင်း ဟူသော ပယောဇနသမ္ပန္နံ၊ ပါဌဿသစသည်ကြောင့် ပုဒ်ချင်းဆက်စပ် ၍ ပြရသော ပဒသမ္ပန္နံ ဟု ၄-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင်-ဤနေရာ၌ ပယောဇနသမ္ပန္နံတည်း။ [ကော ပနာယံ သမ္ပန္နောတိ။ ပ။ တံပုဗ္ဗာပရဝစနေ ပယောဇနံ သမ္ပန္နော။-ဋီကာ။] ထိုအကျိုးကား ဧတ္တာဝတာ-စသော နောက်စကားဖြင့် ထင်ရှားလတ္တံ့။

၁။ ဧတ္တာ ဝတာ။ ပ။ သဒ္ဓါသံ ဟောတိ။ ။ ယံယံ ဝါ ပန မပါလျှင် “ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ”ဟု ဝိကပ္ပနတ္ထ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် ထိုအာရုံ ၆-ပါး တို့တွင် တစ်ပါးပါးကိုသာ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်က အာရုံပြုရာရောက်သည်။ ဤသို့ ရောက်သောအပြစ်ကို ပြသောကြောင့် “ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဧတ္တနေနအာပန္နံ ဒေါသံ ဒဿေတွာ”ဟု ဋီကာမိန့်သည်။

၂။ ခဏုဉ္စ။ ပ။ အာဟ။ ။ ဤဣဒဉ္စ-မှစ၍ ဒဿေတုံ ယံယံ ဝါ ပနာရက္ခာတိ အာဟ” တိုင်အောင်သော စကားဖြင့် ထိုအပြစ်ကို နှစ်စေ၍ “ယံယံ ဝါ ပန”ဟု ဟောတော်မူရ ခြင်း၏ အကျိုးကိုပြသည်။ ထိုတွင်-ဣဒဉ္စ။ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧဝဖြင့် စိတ်၏ သဗ္ဗာရမ္မဏ (အာရုံ ၆-ပါးလုံးကို) အာရုံပြုနိုင်ကြောင်းပြ၏။ ယံယံ ဝါ ပန-(အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောအာရုံ)ဟု ဆိုသဖြင့် မည်သည့်အာရုံ မဆို အာရုံပြုနိုင်ကြောင်း ပြသည်-ဟူလို။

၁၈။ ဆက်။ ဧဝံ သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဿ၊ ဖြစ်သော။ အဿ၊ ထို ပထမ မဟာ ကုသိုလ်စိတ်၏။ ဧကသ္မိံ ဘဝေ၊ တစ်ခုသော ဘဝ၌။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဂူပါ- ရမ္မဏံ၊ ကို။ အာရဗ္ဘံ၊ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။ ပစ္စာ၊ နောက်မှ။ သဒ္ဒါရမ္မဏံ (အာရဗ္ဘ ပဝတ္တိ ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ အယမ္မိကမော၊ ဤ အစဉ်သည်လည်း။ နတ္ထိ။

၁၉။ သည်သာ မကသေး။ ဂူပါဒီသုပိ၊ ဂူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့တွင်လည်း။ ပဌမံ၊ စွာ။ နီလာရမ္မဏံ၊ ညိုသောအဆင်း အာရုံကို။ (အာရဗ္ဘ ပဝတ္တိ ဟောတိ။) ပစ္စာ၊ နောက်မှ။ ပီတာရမ္မဏံ၊ ရွှေသောအဆင်း အာရုံကို။ (အာရဗ္ဘ ပဝတ္တိဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ အယမ္မိ နိယမော၊ ဤအမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း သည်လည်း။ နတ္ထိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမံ သဗ္ဗာရမ္မဏတဉ္စေဝ၊ ဤ အလုံးစုံသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ (ဣမံ)ကမာဘာဝဉ္စ၊ ဤ အစဉ်၏ မရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ကမာဘာဝေပိ၊ အစဉ် မရှိပြန်သော်လည်း။ ဝါ၊ အစဉ် မရှိရာတွင်လည်း။ နီလပီတာဒီသု၊ နီလ ပီတ-အစရှိသော အာရုံတို့တွင်။ နိယမာဘာဝံ စ၊ အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်အပ်သော အာရုံ၏မရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ဒသေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ “ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဘာ”တိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါ။) အာဟ၊ ပြီ။

ဣဒံ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဂုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်။ ဝါ၊ ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ၊ (ကိံ ဂုတ္တံ ဟောတိ။) ဣမေသု ဂူပါဒီသု၊ ဤ ဂူပါရုံ အစရှိသော အာရုံ တို့တွင်။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးသော အာရုံ ကိုသာ။ (အာရဗ္ဘံ၊ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်ကား။)န၊ မဟုတ်။ အထ ခေါ၊ အဟုတ်ကား။ ယံယံ ဝါ ပန၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အာရုံကို အာရဗ္ဘံ၊ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ။

၁။ ဧဝံ။ ပ။ ကမော နတ္ထိ။ ။ ဤပါဌ်ဖြင့် တစ်ဘဝတွင် ဂူပါရုံကို ရှေးဦးစွာ အာရုံပြုပြီးမှ သဒ္ဒါရုံကို ဒုတိယ၊ ဂန္ဓာရုံကို တတိယ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း အာရုံပြု ရခြင်း မရှိကြောင်းကို ပြ၏။ “ယံယံ ဝါ ပန၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အာရုံ”ဟု ဆိုသဖြင့် အစဉ်အတိုင်းမဟုတ်၊ သင့်သလို အာရုံပြုနိုင်သည်-ဟူလို။

၂။ ဂူပါဒီသု။ ပ။ နိယမော နတ္ထိ။ ။ ဂူပါဒီသုစာပိ။ ပ။ နိယမော နတ္ထိ ဖြင့် ဂူပါရုံတို့တွင်လည်း ရှေးဦးစွာ နီလ-အာရုံကို အာရုံပြု၍ နောက်မှ ပီတ-အာရုံကို အာရုံပြုရ မည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း။ သဒ္ဒါရုံတို့တွင်လည်း ရှေးဦးစွာ လူ၏အသံကို အာရုံပြု ရမည်။ နောက်မှ မိုးသံစသည်ကို အာရုံပြုရမည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အမြဲ သတ်မှတ်ခြင်းမရှိကြောင်းကို ပြ၏။ “ယံယံ ဝါ ပန၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောအာရုံ”ဟု ဆိုသဖြင့် မည်သည့်အာရုံကို စ၍ အာရုံပြုရမည်၊ ဒုတိယ အကြိမ်၌ မည်သည့် အာရုံကို အာရုံ ပြုရမည် ဤသို့စသည်ဖြင့် သတ်မှတ်ချက် မရှိကြောင်းကို ပြသည်-ဟူလို။

[ဤစကားဖြင့် သဗ္ဗာရမ္မဏတာ၏ ဆိုလိုရင်းကို ပြသည်။] စ၊ ဆက်။ ဧဝံ၊ သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနန္တိ၊ ဖြစ်ပြန်သော်လည်း။ ပဌမံ၊ စွာ။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ကို။ (အာရဇ္ဈ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။) ပစ္ဆာ သဒ္ဓါရမ္မဏံ အာရဇ္ဈ (ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။) ဣတိ။ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့လည်း။ အနုပ္ပဇ္ဇိတွာ၊ မဖြစ်မူ၍။ ယံယံ ဝါ ပန အာရဇ္ဈ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ ပဋိလောမတော ဝါ၊ ပဋိလုံအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း။ (ဓမ္မာရုံမှစ၍ နောက်ပြန်သော်လည်းကောင်း။) အနုလောမတော ဝါ၊ အနုလုံအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း။ (ရူပါရုံမှစ၍ အစဉ်အတိုင်းသော်လည်းကောင်း။) ဧကန္တရိကဒန္တရိကာဒိနယေန ဝါ၊ တစ်အာရုံခြား၊ နှစ်အာရုံခြား အစရှိသော နည်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း။ ရူပါရမ္မဏာဒိသု၊ ရူပါရုံအစရှိသောအာရုံတို့တွင်။ ယံဝါ တံဝါ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အာရုံကို။ အာရမ္မဏံ ကတွာ၊ ၍။ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ [ပဋိလောမတော ဝါ-မှစ၍ အတ္ထောတိုင်အောင် ယံယံ ဝါ ပန အာရဇ္ဈ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိကို ထပ်ဖွင့်သည်။ ဤစကားဖြင့် ကမာဘာဝ၏ ဆိုလိုရင်းကို ပြသည်။]

စ၊ ဆက်။ ရူပါရမ္မဏေသုပိ၊ တို့တွင်လည်း။ ပဌမံ၊ စွာ။ နီလာရမ္မဏံ၊ ကို။ (အာရဇ္ဈ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။) ပစ္ဆာ၊ မှ။ ပိတာရမ္မဏံ၊ ကို။ (အာရဇ္ဈ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။) ဣတိ ဣမိနာပိ နိယမေန၊ ဤ အမှတ်အသား အားဖြင့်လည်း။ အနုပ္ပဇ္ဇိတွာ၊ ယံယံ ဝါ ပန၊ ကို။ အာရဇ္ဈ၊ ၍။ နီလပိတကာဒိသု၊ နီလပိတက-အစရှိကုန်သော။ ရူပါရမ္မဏေသု၊ တို့တွင်။ ယံဝါ တံဝါ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ကို။ အာရဇ္ဈ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ [ယံယံ ဝါ ပနာရဇ္ဈကို “နီလံ၊ ပ။ ဣတိ အတ္ထော”ဟု ထပ်၍ ဖွင့်သည်။ ဤစကားဖြင့် နိယမာဘာဝ၏ ဆိုလိုရင်းကို ပြသည်။] သဒ္ဓါရမ္မဏာဒိသုပိ၊ သဒ္ဓါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့၌လည်း။ ဧသေ ဝနယော၊ တည်း။ (ဣတိ-ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ ဟောတိ။) [ဧသေဝနယောတိ-ဟု ဣတိ ရှိသင့်သည်။ မရှိလျှင် ထည့်၍ပေးပါ။] အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ တာဝ၊ နောက်ယောဇနာနည်းမှ ရှေးဦးစွာ။ ဧကာ၊ တစ်မျိုးသော။ ယောဇနာ၊ ဖလ- ယောဇနာတည်း။ (ယံယံ ဝါ ပန-ကို ဟောတော်မူခြင်း၏ အကျိုးကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။)

ပန၊ ကား။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ အပရာ၊ ပထမနည်းမှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသော။ ယောဇနာ၊ ယောဇနာတည်း။ ဧတဿ၊ ဤစိတ်၏။ ရူပံ၊ အဆင်း

၁။ အပရာ ပန ယောဇနာ။ ။ ရှေ့နည်း၌ ရူပါရမ္မဏံ စသောပုဒ်ကို “ရူပမေဝ+အာရမ္မဏံ ရူပါရမ္မဏံ”စသည်ဖြင့် ကမ္မဓာဏယ်တွဲ၍ အာရမ္မဏံ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ရ၏။ ဤနည်း၌ကား ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံတွဲ၍ စိတ္တံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့်စပ်ရသည်။ ယံယံ ဝါ ပန-ကို

ဟူသော။ အာရမ္မဏံ၊ သည်။ (အတ္ထိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ရူပါရုံဟူသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ တံ၊ ထို စိတ်သည်။) ရူပါရမ္မဏံ၊ ရူပါရမ္မဏံ မည်၏။ ပ။ ဧတဿ၊ ဤစိတ်၏။ ဓမ္မော၊ ဓမ္မဟူသော။ အာရမ္မဏံ (အတ္ထိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဓမ္မဟူသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တံ၊ ထို စိတ်သည်။) ဓမ္မရမ္မဏံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ၊ အဆင်းဟူသော အာရုံရှိသည်မှလည်းဖြစ်သော။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ၊ ဓမ္မ-ဟူသော အာရုံရှိသည်မှလည်း ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္ထု၊ ဟောတော်မူပြီး၍။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ယံယံ ဝါ ပနာရဇ္ဇာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါ) အာဟ၊ တဿ။ ထို ယံယံ ဝါ ပနာရဇ္ဈ-ဟူသော ပါဌ်၏။ အတ္ထော၊ အနက်ကား။ ဧတေသု ရူပါဒီသု၊ ဤ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့တွင်။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက် ပထမ ယောဇနာ နည်း၌။ ဝုတ္တနယေနဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်။ (သဗ္ဗာရမ္မဏတာ၊ ကမာဘာဝ နိယမာဘာဝ နည်းဖြင့်ပင်။) ယံဝါ တံဝါ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အာရုံကို။ အာရဇ္ဈ ဥပ္ပန္နံ။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ အပရာ၊ သော။ ယောဇနာ၊ တည်း။

ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ မဟာအဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ ယေဝါပနကော၊ ယေဝါပနက-တရား၌။ အဘိနဝံ၊ အသစ်ဖြစ်သော တရားသည်။ နတ္ထိ၊ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ (ရူပါရမ္မဏံ ဝါ-စသည်၌။) ဂဟိတမေဝ၊ ယူအပ်ပြီးသော တရားကိုသာ။ ဂဟိတံ၊ ထပ်၍ ယူအပ်ပြီး။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္ထု၊ ဆိုပြီး၍။ ရူပံ၊ ကို။ အာရဇ္ဈ ဝါ၊ အာရုံ ပြု၍ သော်လည်းကောင်း။ ပ။ ဓမ္မံ၊ ကို။ အာရဇ္ဈ ဝါ၊ လည်းကောင်း။ ဣဒံ ဝါ ဣဒံ

ဟောတော်မူခြင်း၌ သဗ္ဗာရမ္မဏတာ စသော အကျိုးရပ်မှာ ပထမနည်းအတိုင်းပင်တည်း။ [ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနာတိ သဗ္ဗာရမ္မဏတာဒိ နယေန-ဋီကာ။] ဤသို့ အကျိုးပြုမှုမှာ ရှေ့နည်းနှင့် မထူးဘဲ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ-စသည်၌ အနက်အရသာ ထူးသောကြောင့် ဤ ယောဇနာအရ အတ္ထယောဇနာကို ယူသင့်သည်။

၁။ ယေ ဝါ-ပနကော။ ။ ပါဠိတော်၌ ဤနေရာဝယ် “ယေဝါပန”ဟု မဟော။ “ယံယံ ဝါ ပန”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် “ယံ ဝါ ပနက”ဟု ဆိုသင့်၏။ သို့သော် “ယေဝါ ပနက”ဟု အသုံးမျိုးသောကြောင့် အတွင်ရဋီအားဖြင့် “ယေဝါ ပနက”ဟု သုံးခွဲထားဟန်တူ၏။ ယောဇနာ၌ကား ယံဝါပနကေတိ ယံဝါပနာတိ ဧတ္ထ ဝုတ္တယံ ယံဝါပနကေ”ဟု တွေ့ရ၏။ က၌ “ကာ-သဗ္ဗေ”ဟူသောဓာတ်။ အ-ပစ္စည်း။ “ယေဝါပနန၊ ယေဝါပန-သဒ္ဓါဖြင့်။ ကိယတိ-ကထိယတိ၊ ဟောအပ်၏။ ဣတိ ယေဝါပနကော”ဟု ပြုပါ။

ဝါ၊ ဤမည်သော အာရုံ ဤမည်သော အာရုံကိုမူလည်း။ အာရဇ္ဈ ဝါ၊ လည်းကောင်း။
 (စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့။ ကထေတုံ၊ မိန့်တော်မူခြင်း ငှာ။ ဣဒံ၊
 ဤ ယံယံ ဝါ ပန-ဟူသော စကားကို။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။
 °ဇ္ဈကမေဝ၊ ဤမျှလောက်သည်သာ။ အာဂတံ၊ လာ၏။

၁။ ဇ္ဈကမေဝ အာဂတံ။ ။ ဤအဋ္ဌကထာ ယောနာရုံကဲ့သို့ အကျယ်မပြဘဲ
 မဟာ အဋ္ဌကထာ၌ အကျဉ်းမျှပြသောကြောင့် “ဇ္ဈကမေဝ အာဂတံ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့
 အကျဉ်းမျှဆိုသော်လည်း ယံယံ ဝါ ပနာရဇ္ဈ-ကို “ဣဒံ ဝါ ဣဒံ ဝါ အာရဇ္ဈ”ဟု ဖွင့်သော
 ကြောင့် ဤ အဋ္ဌကထာကဲ့သို့ သဗ္ဗာရမ္ပဏတာ၊ ကမာဘာဝ၊ နိယမာဘာဝ ကိုဝင် ရည်ရွယ်၍
 “ဣဒံ ဝါ ဣဒံ ဝါ အာရဇ္ဈ”ဟု ဖွင့်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ အဋ္ဌကထာနှင့်
 မဟာအဋ္ဌကထာသည် အကျဉ်းအကျယ်သာ ကွဲပြား၏။ အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူ ဟု မှတ်ပါ။
 ...[တတ္ထ ဣဒံ ဝါ ဣဒံ ဝါတိ ဧတံ သဗ္ဗာရမ္ပဏတာဒိ သန္နာယ ကထိတန္တိ ဝေဒိတဉ္စ-
 ဋီကာ။]

ဓမ္မဒွေသကထာ အဖွင့်

[“ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသည်ဖြင့် ဖဿ၊ ဝေဒနာ-စသော သရုပ်ကို ထုတ်ပြခြင်းကို “ဓမ္မဒွေသ” ဟု ခေါ်သည်။]

ဖဿပဉ္စမကရာသီအဖွင့်

တသ္မိံ သမယေတိ ဣဒံ၊ တသ္မိံ သမယေ-ဟူသော ဤစကားသည်။ အနိယမနိဒ္ဒိဋ္ဌဿ၊ ယသ္မိံ သမယေ-ဟူသော အနိယမဖြင့် ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော။ (မည်သည့် သမယဟု သတ်မှတ်ခြင်းမရှိဘဲ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော။) သမယဿ၊ သမယကို။ နိယမတော၊ မှတ်သားသောအားဖြင့်။ (“သောမဟဿသဟဂုတံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတံ၊ ဂူပါရံ-စသည်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာအခါ”ဟု သတ်မှတ်သောအားဖြင့်။) ပဋိနိဒ္ဓေသဝစနံ၊ တစ်ဖန် ညွှန်ပြကြောင်း စကားတည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ တသ္မိံ သမယေ-ဟူသော ဤသဒ္ဒါ၏ အနိယမနိဒ္ဒိဋ္ဌ သမယကို နိယမအားဖြင့် တစ်ဖန် ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါ၏ အဖြစ် ကြောင့်။) ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင် အခါ၌။ ကာမာဝစရံ၊ ကာမာဝစရဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တသ္မိံ ယေဝ သမယေ၊ ထိုအခါ၌ပင်။ (ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်၏ ခဏတ္တယသို့ရောက်ရာ ထိုအခါ ၌ပင်။) ဖဿော၊ ဖဿသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ပ။ အဝိက္ခေပေါ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ တသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ။ ပ။ အဝိက္ခေပေါ ဟောတိ-ဟူသောပါဏဋီရပ်၌။ အယံ အတ္ထော၊ ဤ အနက်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိထိုက်၏။

[“ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသော ပါဠိရပ်၌ အာစရိယဝါဒကို ပြလို၍ “တတ္ထ” စသည် မိန့်။]

တတ္ထ၊ ထို ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ-အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။ (ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ-၌ စပ်။ ယောဇနာ၌ “တတ္ထာတိ စိတ္တဗဿာဒိသု” ဟု စွဲလေသည်။) စိတ္တံ၊ သည်။ (ဟောတိ) ယထေဝ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့ပင်။ ဧဝံ၊ တူ။ ဗဿာဒိသုပိ၊ ဖဿ-အစရှိသော တရားတို့တွင်လည်း။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ကိ၊ အဘယ်သို့။ ဟောတိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ကာမာဝစရော၊ ကာမာဝစရဖြစ်သော။ (ဖဿော၊ သည်။) ဟောတိ။ ကုသလော၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ (ဖဿော) ဟောတိ။ [ဥပ္ပန္နော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဤ ဝါကျသည် ရှေးစာအုပ်များ၌ မပါ။] သောမနဿသဟဂတော၊ သောမနဿသဟဂုတံ ဖြစ်သော။ (ဖဿော) ဟောတိ။

ဣတိ အာဒိနာ၊ ဤသို့အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ (အာဒိဖြင့် ဉာဏသမ္ပယုတ္တော၊ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ အာရမ္ဘံ၊ တစ်နည်း-ရူပါရမ္မဏော ဝါ စသည်တို့ကို ညွှန်းသည်။) လတ္တမာနပဒဝသေန၊ ရထိုက်သော ပုဒ်တို့နှင့် စပ်သဖြင့်။ ယောဇနာ၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ကာတဗ္ဗာ၊ ပြုထိုက်၏။ ဟိ၊ မှန်။ (လတ္တမာနပဒဝသေန ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ-ဟူသောစကားသည်မှန်၏။) (တစ်နည်း)-ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝေဒနာယံ၊ ဝေဒနာပုဒ်၌။ (ဝေဒနာဟောတိ-ဟူသော ပုဒ်၌။) သောမနဿသဟဂတန္တိ၊ သောမနဿသဟဂတံ-ဟူသော ပုဒ်ကို။ (န လတ္တဝီ၊ မရအပ် မရနိုင်။) ပညိန္ဒြိယေ စ-ပညိန္ဒြိယလည်း။ (ပညိန္ဒြိယံ ဟောတိ-ဟူသော ပုဒ်၌လည်း။) ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ-ဟူသော ပုဒ်ကို။ နံ လတ္တဝီ၊ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ လတ္တမာန ပဒဝသေနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ဣဒံ၊ ဤစကားသည်။ အဋ္ဌကထာ-မုတ္တကံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာတို့မှ လွတ်သော။ အာစရိယာနံ၊ ရေဝတ-ဆရာတို့၏။ မတံ၊ အလိုရှိအပ်သော အယူတည်း။ ပန၊ ဆက်။ ။ ဧတံ၊ ဤရေဝတဆရာ၏ စကားကို။ သာရတော၊ အနှစ်အသားအားဖြင့်။ ဝါ၊ အနှစ်အသားဟူ၍။ န ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မမှတ်ထိုက်။

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှ တစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤဗ္ဗဿ ဝေဒနာ-အစရှိသည်တို့တွင်။ ဖဿောဝ၊ ဖဿကိုသာ။ ပဌမံ၊ စွာ။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ (ဗ္ဗဿဿ၊ ဗ္ဗဿ၏။ ဣ-ဌံ စပ်။) ဝါ၊ ဖဿက။ (အဘိနိပါတဝယ် ဏ-ပစ္စည်း၌ စပ်။) စိတ္တဿ၊ ၏။ (အဘိနိပါတ-၌ စပ်) ပဌာမာဘိနိပါတတ္တာ၊ အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ကြောင်းတရား၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ဧတ္ထ ဖဿောဝပဌမံ။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။

၁။ နပနေတံ သာရတော ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။ အာစရိယာနံ အရ-ရေဝတ အမည်ရှိသော ဆရာကိုယူ။ ဆရာတစ်ပါးတည်း ဖြစ်သော်လည်း လေးစားလောက်သောကြောင့် “အာစရိယာနံ” ဟု ဗဟုဝန် ဆိုသည်။ ထိုဆရာကား “တသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာဟောတိ” စသော တရားသရုပ်ကို ထုတ်ပြရာ ဓမ္မုဒ္ဓေသ အခန်း၌လည်း ရှေ့ဝါကျ၌ရှိသော “ကာမာဝစရံ ကုသလံသောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ” စသော ဝိသေသနတို့ကို ရသင့်သလို လိုက်စေ၍ “ကာမာဝစရော ကုသလော သောမနဿသဟဂတော ဉာဏသမ္ပယုတ္တော ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ ယံယံ ဝါ ပန အာရမ္ဘဖဿော ဟောတိ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ယောဇနာစေလိုသည်။ ထိုသို့ ယောဇနာစေလိုသော စကားကို အနှစ်အသားဟု မမှတ်ပါနှင့်။ ဘာကြောင့်နည်း- ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာအခါဝယ် ဖဿဝေဒနာ-စသည်တို့ ပါဝင်ကြောင်းကိုသာ ဘုရားရှင် ပြတော်မူလိုရင်းဖြစ်၍ ဖဿ-စသည်တို့၏ ကာမာဝစရ ကုသိုလ်၊ သောမနဿသဟဂတံ ဖြစ်ကြောင်းစသည်ကို ပြတော်မူလိုရင်း မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။-ဋီကာ။

ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။) [အဘိနိပါတတိ ဧတေ-နာတိ အဘိနိပါတော၊ ပဌမံ+အဘိနိပါတော။] ဟိ၊ ချဲ့။ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။ အာရမ္မဏသ္မိံ၊ ဌိ။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ပဌမာဘိနိပါတော၊ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ကြောင်းသည်။ ဟုတွာ။ ဖဿော၊ သည်။ အာရမ္မဏံ၊ ကို။ ဖုသမာနော၊ ထိလျက်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဌမံ၊ စွာ။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ ဖဿေန၊ ဖြင့်။ ဖုသိတွာ၊ ထိ၍။ ဝေဒနာယ၊ ဖြင့်။ ဝေဒယတိ၊ ခံစား၏။ သညာယ၊ ဖြင့်။ သဉ္ဇာနာတိ၊ အမှတ်ပြု၍သိ၏။ စေတနာယ၊ ဖြင့်။ စေတေတိ၊ စေ့ဆော်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ ဖုဋ္ဌော၊ ပ။ စေတေတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဖုဋ္ဌော၊ အာရုံ၌ တွေ့ထိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝါ၊ အာရုံ၌တွေ့ထိသော စိတ် စေတသိက် အစုသည်။ ဝေဒေတိ၊ ခံစား၏။ ဖုဋ္ဌော၊ သဉ္ဇာနာတိ၊ မှတ်သိသိ၏။ ဖုဋ္ဌော၊ စေတေတိ၊ စေ့ဆော်၏။- သဉ္ဇာယတနသံယုတံ၊ ဒုတိယဒွယသုတံ။]

[ထို ဖဿ၏ ပဌမာဘိနိပါတ သဘောကိုပင် ဥပမာဖြင့် ပြလို၍ “အပိစ” စသည်ကို မိန့်။] အပိစ၊ သည်သာ မကသေး။ အယံ ဖဿော နာမ၊ ဤဖဿ မည်သည်။ (သဟဇာတသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဗလဝပစ္စယော ဟောတိ-၌ စပ်။) ပါသာဒံ၊ ပြာသာဒ်သို့။ ဝါ၊ ပြာသာဒ်ဆောက်လုပ်ခန်းသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်၊ ထမ္ဘော နာမ၊ တိုင်မည်သည်။ သေသဒဗ္ဗသမ္ဘာရာနံ၊ ကြွင်းသော သစ်-အဆောက်အဦတို့၏။ ဗလဝပစ္စယော၊ အားကြီးသောအကြောင်း သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ တုလာ၊ ထုပ်လျောက်။ သယံတ၊ ခေါင်လျောက်။ ဘိတ္တိပါဒ၊ နံရံခြေ။ ကုဋ၊ အထွတ်။ ထုပိကာဂေါပါနသိ၊ အခြင်ရနယ်။ [ဤဂေါပါနသိ၏နောက်၌ “သယံတက” ဟု ပါသေး၏။ ရှေးနိဿယ၌မပါ။] ပက္ခပါသက၊ ဝမ်းဘဲတောင်၊ ခေါင်အုပ်။ မုခဝဋ္ဋိယော၊ နဖူးစည်း တို့သည်။ ဝါ၊ ခြင်ပိတ်တို့သည်။ ထမ္ဘဗဒ္ဓာ၊ တိုင်၌ စပ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ။) ထမ္ဘော၊ တိုင်၌။ ပတိဋ္ဌိတာ ယထာ၊ တည်ရကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာလျှင်။ သဟဇာတ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊ အတူတကွဖြစ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့၏။ ဗလဝပစ္စယော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း။) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧသ(ဧသော)၊ ဤ ဖဿသည်။ ထမ္ဘသဒိသော၊ တိုင်နှင့်တူ ၏။ အဝသေသံ၊ ဖဿမှ ကြွင်းသော တရားတို့သည်။ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရသဒိသ၊ သစ် အဆောက်အဦနှင့် တူကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သဟဇာတသမ္ပယုတ္တ ဓမ္မာနံ ဗလဝပစ္စယော ဟောတိ။) တသ္မာပိ၊ ထို့ကြောင့်လည်း။ (ထိုသို့ဖဿ၏ အတူဖြစ်ဖက် သမ္ပယုတ် တရားတို့၏ အားကြီးသော အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း။) ပဌမံ၊ စွာ။ (ဖဿော၊ ကို။) ဝုတ္တော၊ ပြီ။

[ဝိဖြင့် ပဌမာဘိနိပါတတ္တာ ဟူသော ရှေ့အကြောင်းကို ပေါင်းပါ။ ယောနော၌ “အပေက္ခာ” ဟု ဆိုလေ၏။]

ပန၊ ထိုသို့ပင် အကြောင်း ပြကြပါသော်လည်း။ ဣဒံ၊ ဤ ရှေးဆရာတို့၏ ပြအပ်သော အကြောင်းသည်။ (ပဌမာဘိနိပါတတ္တာ-ဟူသော အကြောင်း၊ သဟဇာတသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဗလဝပစ္စယော-ဟူသော အကြောင်းသည်။) အကာရဏံ၊ သင့်သောအကြောင်း မဟုတ်။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဧကစိတ္တသို့၊ တစ်ခုသောစိတ်၌။ ဥပ္ပန္နဓမ္မာနံ၊ ဖြစ်ကြသော တရားတို့တွင်၊ အယံ၊ ဤတရားသည်။ ပဌမံ၊ စွာ။ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်၏။ အယံ၊ သည်။ ပစ္စာ၊ နောက်မှ။ (ဥပ္ပန္နော။) ဣတိ၊ သို့။ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ဝတ္တံ၊ ဆိုခြင်းငှာ။ န လတ္တာ၊ မရအပ်။ [ဤစကားဖြင့် ပဌမာဘိနိပါတတ္တာ-ဟူသော အကြောင်းကို ပယ်သည်။] ဖဿဿ၊ ဖဿ၏။ ဗလဝပစ္စယဘာဝေပိ၊ အားကြီးသောအကြောင်း၏ အဖြစ်၌လည်း။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းကို။ န ဒိဿတိ၊ မတွေ့ မမြင်အပ်။ [ဤစကားဖြင့် “သဟဇာတသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဗလဝပစ္စယော” ဟူသော အကြောင်းကို ပယ်သည်။] ပန၊ စင်စစ်ကား။ ဒေသနာဝါရေနေဝ၊ ဒေသနာတော်၏ အလှည့် အကြိမ်အားဖြင့်သာ။ (ဒေသနာက္ခမအားဖြင့်သာ။) ဖဿော၊ ကို။ ပဌမံ၊ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ ဝေဒနာ ဟောတိ။ ပ။ ဝိတက္ကော ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ အာဟရိတုမ္ပိ၊ ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှာလည်း။ ဝဋ္ဋေယျ၊ သင့်ရာ၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် သင့်ရာပါသော်လည်း။ ဒေသနာဝါရေန၊ အားဖြင့်။ ဖဿော၊ ကိုသာ။ ပဌမံ၊ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဖဿတရား၌။ (ပုဗ္ဗာပရက္ခမော၊ ရှေ့နောက်၏ အစဉ်ကို။ န ပရိယေသိတဗ္ဗော) ယထာ၊ မရှာထိုက်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သေသ ဓမ္မေသုပိ၊ ကြွင်းသော တရားတို့၌လည်း။ ပုဗ္ဗာပရက္ခမော နာမ၊ ရှေ့နောက်၏ အစဉ်မည်သည်ကို။ န ပရိယေသိတဗ္ဗော၊ မရှာထိုက်။ (ရှာဖွယ်မလို။) ပန၊ အနွယ ကား။ ဝစနတ္ထလက္ခဏရသာဒိဟိ၊ ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏ၊ ရသ၊ အစရှိသည် တို့ဖြင့်။ (အာဒိဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒုဋ္ဌာန်တို့ကိုယူ။) ဓမ္မာဝ၊ သဘာဝဓမ္မတို့ကိုသာ။ ပရိယေ သိတဗ္ဗော၊ ရှာထိုက်ကုန်၏။ သေယျထိဒံ၊ ဝစနတ္ထ လက္ခဏ ရသ-အစရှိသည်တို့ ဟူသည် အဘယ်နည်း။ (ရှေးနိဿယ၌ “ဣဒံ ဣမေ ဝစနတ္ထလက္ခဏရသာဒယော၊ တို့သည်။ သေယျထာ ကတမေ၊ အဘယ်သည်တို့နည်း” ဟု ပေးသည်။)

(ယော သဘာဝေါ၊ အကြင် သဘောတရားသည်။) ဖုသတိ၊ အာရုံ၌ တွေ့ထိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) ဖဿော၊ ဖဿမည်၏။ သွာယံ၊ (သော+အယံ)၊ ထို ဖဿသည်။ ဖုသနလက္ခဏော၊ အာရုံ၌ တွေ့ထိခြင်း

လက္ခဏာ ရှိ၏။ ဤကား အလွယ် ပေးခြင်းတည်း။ ။ “အနုဝဇ္ဇသုခဝိပါက လက္ခဏာ ကုသလာ” တုန်းက ညွှန်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အနက်အကျယ်ကိုလည်း ပေးပါ။] သဃ်ဋ္ဌနရသော၊ အာရုံစိတ်ကို ထိခိုက်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ သန္နိပါတပစ္စုပ္ပန်သော၊ အာရုံစိတ်တို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်း သဘောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ အာပါတကတဝိသယ ပဒဋ္ဌာနော၊ ရှေးရှုကျရောက်သော အာရုံလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ ဖဿသည်။ အရူပဓမ္မော၊ နာမ်တရား သည်။ သမာနောပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ အာရမ္မဏော၊ ဌံ။ ဖုသနာကာရေနော၊ တွေ့ထိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်သာ။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဖုသနလက္ခဏော၊ ဖုသနလက္ခဏာရှိ၏။ (အာရုံ၌ တွေ့ထိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။) [အမှာ-“ဖုသတိ၊ အာရုံကို တွေ့ထိ တတ်၏”ဟု ပေးရိုးရှိ၏။ ဤ၌ကား “အာရမ္မဏေ”ဟု အာဓာရထားပုံကို ကြည့်၍ “အာရုံ၌”ဟု အနက်တစ်မျိုး ပေးလိုက်ပါသည်။]

စ၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ (လက္ခဏာမှ တစ်ပါး ရသကား။) “ဧကဒေသေန၊ တစ်စိတ်တစ်ဖို့အားဖြင့်။ (ဘေးဘက်တစ်ခုခုအားဖြင့်။) အနုလ္လိယမာနောပိ၊ မငြိမကပ် ပါသော်လည်း။ ‘ရူပံ၊ ရူပါရုံသည်။ စက္ခု၊ စက္ခုပသာဒကို။ (သဃ်ဋ္ဌေတိ) ဝိယ၊ ထိခိုက်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ သဒ္ဓေါ၊ သဒ္ဓါရုံသည်။ သောတံ၊ သောတပသာဒကို။ (သဃ်ဋ္ဌေတိ) ဝိယ စ၊ ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ တထာ၊

၁။ ဧကဒေသေန အနုလ္လိယမာနောပိ။ ။ လောက၌ “ထိ”သော အရာဝတ္ထု ၂-ခုသည် ဘေးချင်းကပ်လျက် စပ်နေရိုးတည်း။ [သစ်သား ၂-ချောင်းကပ်၍ ထိနေပုံကို ကြည့်ပါ။] ဖဿ၏ စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာရုံကို လည်းကောင်း ထိခိုက်ရာ၌ ထိုကဲ့သို့ ထိပါသလော ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧကဒေသေန အနုလ္လိယမာနောပိ” ဟု မိန့်သည်။ ဧကဒေသေနကို ငိုကာ၌ “ဧကပဿန၊ ဘေးတစ်ဘက်ချင်းအားဖြင့်” ဟု ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “သစ်သား ၂-ချောင်းသည် ဘေးချင်းကပ်၍ ထိစပ်နေသကဲ့သို့ ဖဿသည် စိတ်အာရုံကိုထိရာ၌ငြိကပ် ထိစပ်မနေပါ”ဟုလို။

၂။ ရူပံ၊ ပ။ သောတံ။ ။ “ထိုသို့ မငြိ မကပ်လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် စိတ်အာရုံကို ထိနိုင်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ရူပံ ဝိယ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒကို ထိခိုက်ရာ၌ အရာဝတ္ထုချင်း မငြိမကပ်ဘဲ ဓာတ်ခိုက်သည့် သဘောအားဖြင့် ထိခိုက်သကဲ့သို့ (သဒ္ဓါရုံက သောတကို ထိခိုက်ရာ၌လည်း နည်းတူ။) ဖဿကလည်း မငြိမကပ် မထိမစပ်ဘဲပင် စိတ်အာရုံ ၂-ပါးစုံကို ထိခိုက်နိုင်သည်-ဟုလို။ [အဋ္ဌကထာ၌ “သဃ်ဋ္ဌေတိ”ဟု ကတ္တုသာဓံ ရှိသော်လည်း “ထိခိုက်တတ်”ဟူသော စကားနှင့် “ထိခိုက်ခြင်း ကိစ္စရှိ”ဟူသော စကားသည် အဓိပ္ပာယ် တူသောကြောင့် “သံယဋ္ဌနံ+ရသော ယဿာတိ သံယဋ္ဌနရသော”ဟု ဖြေပါ။]

တူ။ စိတ္တံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ အာရမ္မဏဉ္စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ သဗ္ဗံဋေတိ၊ ထိခိုက်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗံဋနရသော၊ သဗ္ဗံဋနရသ ရှိ၏။ (ထိခိုက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝတ္ထာရမ္မဏသဗ္ဗံဋနတော၊ ဝတ္ထုအာရုံ တို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်။ ဥပ္ပန္နတ္တာ၊ ဖြစ်ရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္ပတ္တိ အတ္ထေနပိ၊ သမ္ပတ္တိ အနက်ရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ရသေန၊ ရသအားဖြင့်။ သဗ္ဗံဋနရသော၊ သဗ္ဗံဋနရသ ရှိ၏။ (ဝတ္ထု အာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် အပြည့်အစုံ ဖြစ်ခြင်း ဟူသော ရသရှိ၏။) ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဟိ၊ သာဓက ကား။ အဋ္ဌကထာယံ၊ မဟာအဋ္ဌကထာ၌။ စတုဘူမကဗေသာ ။ပ။န သဗ္ဗံဋနရသောတိ၊ ဟူ၍။ ဧတံ၊ ဤစကားကို။ ဂုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ [ဟိ၊ မှန်။ စတုဘူမကဗေသာ၊ ဘုံ ၄-ပါး၌ဖြစ်သော ဖဿသည်။ နော ဖုသန လက္ခဏော နာမ၊ ဖုသနလက္ခဏာ မရှိသည်မည်သည်။ နတ္ထိ။ (“နော ဖုသန လက္ခဏော စတုဘူမက ဗေသာ နာမနတ္ထိ”ဟုသော်လည်း ပေး။) သဗ္ဗံဋန ရသော ပန၊ သဗ္ဗံဋနရသ သည်ကား။ ပဉ္စဒ္ဓါရိကော ဝ၊ ၅-ဒ္ဓါရိ၌ ဖြစ်သော ဖဿသည်သာ။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ ပဉ္စဒ္ဓါရိကဿ၊ ၅-ဒ္ဓါ၌ဖြစ်သော ဖဿ၏။

၁။ သဗ္ဗံဋန ရသော။ ။ ရသ၏ကိစ္စရသ သမ္ပတ္တိရသ ၂-မျိုးတွင် “ဧကဒေသေနပ။ သဗ္ဗံဋနရသော”ဖြင့် ကိစ္စရသကို ဖြစ်၏။ [သံပုဗ္ဗ၊ စုရာဒိ ဃဋ္ဌဓာတ်သည် တာဠန (ထိခိုက် ဂုတ်ခတ်)၊ ဤဟာ (အားထုတ်) အနက်တို့ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ တာဠန-အနက်တည်း။] စူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒ၌၊ သဒ္ဓါရုံသည် သောတပသာဒ၌ ထိခိုက်သကဲ့သို့ ဤ ဖဿ သည်လည်း ယှဉ်ဖက်စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာရုံကိုလည်းကောင်း ထိခိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ မှန်၏-ဖဿ၏ ထိခိုက်မှုကြောင့်သာ စိတ်နှင့်အာရုံ ၂-ပါးစုံသည် ပေါင်းမိ၏။ ဖဿသည် အာရုံကိုသာ ထိ၍ စိတ်ကို မထိလျှင်လည်းကောင်း၊ စိတ်ကိုသာ ထိ၍ အာရုံကို မထိလျှင် လည်းကောင်း စိတ်နှင့်အာရုံသည် မဆုံမိ မစပ်မိနိုင်။ [သဗ္ဗံဋနဉ္စ ဖဿဿ ဝိတ္တာရမ္မဏာနံ သန္တိပတနဘာဝေါ ဧဝံ-ဋီကာ။]

၂။ ဝတ္ထာရမ္မဏပ။ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ ဤနည်းကား သမ္ပတ္တိရသကို ပြသောနည်းတည်း။ “သမ္ပတ္တိ”ဟူသည်လည်း “ပြည့်စုံခြင်း”မဟုတ် ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်အတိုင်း အပြည့်အစုံ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ [ဖဿဿ သမ္ပတ္တနံ ဥပ္ပန္နနဗေဝ-အနု။] “ဝတ္ထာရမ္မဏသဗ္ဗံဋနတော ဥပ္ပန္နတ္တာ”ကို ကြည့်၍ “သံယဋ္ဌနေန၊ ဝတ္ထုအာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်+ရသော၊ အပြည့်အစုံ ဖြစ်ခြင်းဟူသော သမ္ပတ္တိရသသည်။ ယဿ အတ္ထိတိ သဗ္ဗံဋနရသော”ဟု ပြုပါ။

၃။ ပဉ္စဒ္ဓါရိကော။ ။ “သဗ္ဗံဋနရသသည် ပဉ္စဒ္ဓါရိက ဖဿအတွက်သာ ဖြစ်၏။ မနောဒ္ဓါရိက ဖဿအတွက် မဟုတ်”ဟု ဧဝံဖြင့် တားမြစ်ရာ ရောက်၏။ သို့သော် မနောဒ္ဓါရိက ဖဿအတွက် သမ္ပတ္တိအနက်အားဖြင့်သာ သဗ္ဗံဋနရသ မရသော်လည်း ကိစ္စအနက်အားဖြင့် ကား သဗ္ဗံဋနရသရနိုင်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓန လက္ခဏောတိပိ၊ ဗုဒ္ဓနလက္ခဏော ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သမိဋ္ဌန ရသော
တိပိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ နာမံ၊ အမည်သံညံ၊ (ဟောတိ။) မနောဒွါရိ ကဿ၊
မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော ဖဿ၏။ ဗုဒ္ဓန လက္ခဏောတွေဝ၊ ဗုဒ္ဓန လက္ခဏော
ဟူ၍သာ။ နာမံသညံ၊ (ဟောတိ။) သမိဋ္ဌနရသောတိ၊ ဟူ၍၊ (နာမံ) န ဟောတိ။]

စ၊ ဆက်။ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ဝတ္ထု၊ ဆိုပြီး၍။ ဣဒံ သုတ္တံ၊ ဤပါဠိကို။
(မိလိန္ဒ ပဉ္စပါဠိတော်ကို။) အာဘတ်၊ ဆောင်အပ်ပြီ။ (ရှေး မဟာအဋ္ဌကထာ ၌
ဆောင်အပ်ပြီ။ ကိ။) မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ ယထာ၊ ဥပမာကား။ ဒွေ၊
၂-ကောင်ကုန်သော။ မေဏ္ဍာ၊ ဆိတ်တို့သည်။ ယုဇ္ဈေယျ၊ ဓတ်ကုန်ရာ၏။
တေသု၊ ထို ဆိတ်၂-ကောင်တို့တွင်။ ဧကော၊ တစ်ကောင်သော။ မေဏ္ဍော၊ ကို။
(ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊ မှတ်ထိုက်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ စက္ခုပသာဒကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊
မှတ်ထိုက်၏။ ဒုတိယော၊ ဒုတိယဖြစ်သော။ မေဏ္ဍော၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊
ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ရူပံ၊ ရူပါရုံကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တေသံ၊ ထို ၂-ကောင်သော ဆိတ်
တို့၏။ သန္နိပါသော၊ ပေါင်းဆုံခြင်းကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊ ဧဝံ၊ တူ။ ဖဿော၊
ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဖဿော၊ သည်။ ဗုဒ္ဓန လက္ခဏော စ၊
ဗုဒ္ဓနလက္ခဏာ ရှိသည်လည်းကောင်း။ သမိဋ္ဌနရသောစ၊ ဝတ္ထု အာရုံတို့၏
ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် အပြည့်အစုံ ဖြစ်ခြင်း ဟူသော သမ္ပတ္တိရသ ရှိသည်လည်းကောင်း။
(ဟောတိ။)

မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ ယထာ၊ ဥပမာ တစ်နည်းကား။ ဒွေ၊ ၂-ခု
ကုန်သော။ သမ္မာ၊ လင်းကွင်းတို့ကို။ (“ခွက်ခွင်းတို့ကို”ဟုလည်း ပေးကြ၏။)
ဝဇ္ဇေယျ၊ မြည်စေကုန်ရာ၏။ ဝါ၊ တီးကုန်ရာ၏။ ပ။ ဒွေ၊ ၂-ဘက်ကုန်သော။
ပါဏယော၊ လက်တို့ကို။ (ပါဏိသဒ္ဓါ ပုလ္လိင်။) ဝဇ္ဇေယျ၊ (တေသု၊ ထို ၂-ဘက်
သောလက်တို့တွင်။) ဧကော၊ သော။ ပါဏိ၊ လက်ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊ ဧဝံ၊ စက္ခု
ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဒုတိယော။ ပါဏိ၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ ရူပံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တေသံ၊
ထို၂-ဘက်သော လက်တို့၏။ သန္နိပါတော၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊ ဧဝံ
ဖဿော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧဝံ၊ လျှင်။ ဖဿော၊ သည်။ ဗုဒ္ဓနလက္ခဏော စ၊ သည်
လည်းကောင်း။ သမိဋ္ဌနရသောစ၊ သည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ သို့။
(ဣဒံ သုတ္တံ အာဘတ်။) ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ ဝိတ္ထာရော၊ အကျယ်ကို။
(ဝေဒိတဗ္ဗော)။

ဝါ၊ တစ်နည်း။ စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာဒိ အာဒိသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။
စက္ခုဝိညာဏာဒိနိ၊ စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိသည်တို့ကို စက္ခုအာဒိနာမေန၊ စက္ခု

အစရှိသောနာမည်ဖြင့်။ (ဌာနပစာအားဖြင့်)။ ဂုတ္တာနိ၊ (ယထာ) ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤ ပါဠိရပ်၌လည်း။ တာနိ၊ ထိုစက္ခုဝိညာဉ် အစရှိသည်တို့ကို။ စက္ခုအာဒိနာမေန၊ ဖြင့်။ ဂုတ္တာနိ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ စက္ခု ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ အာဒိသု၊ ဧဝံ စက္ခု ဒဋ္ဌဗ္ဗံ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ဧဝံ၊ တူ။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဣတိလုမိနာနယေန၊ ဖြင့်။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဧဝံ သန္တေ၊ ဤသို့ ဖြစ်လတ်သော်။ စိတ္တာ ရမ္မဏသဗ္ဗံနုကော၊ စိတ်အာရုံ ၂-ပါးစုံကို ထိခိုက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဣမသ္မိံပိ သုတ္တေ၊ ဤ မိလိန္ဒပဉ္စပါဠိတော်၌လည်း။ ကိစ္စဋ္ဌေနေဝ၊ ကိစ္စအနက် ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ ရသေန၊ ရသအားဖြင့်။ သဗ္ဗိန္ဒနရသော၊ သဗ္ဗိန္ဒနရသ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ သိဒ္ဓော၊ ပြီးစီးသည်။ ဟောတိ။

ပန၊ ကား။ (ရသမှတစ်ပါး ပစ္စုပဋ္ဌာန်ကား။) တိတ္ထံ၊ ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဉ် ၃-ပါးတို့၏။ [စက္ခု စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခု ဝိညာဏံ၊ တိတ္ထံ သင်္ဂတိယသော”စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။] သန္တိပါတသင်္ခါတဿ၊ ပေါင်းဆုံခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ ကာရဏဿ၊ အကြောင်း၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ပဝေဒိတတ္တာ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သန္တိပါတ ပစ္စုပဋ္ဌာနော ဝတ္ထု အာရုံ ဝိညာဉ် ၃-ပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းဟူသော အခြင်း အရာအားဖြင့် ရှေးရှု ထင်လာတတ်၏။ [“တောနေဝါကာရေန ပစ္စုပဋ္ဌာတိ” ဟု ဆိုလတ္တံ့။] ဟိ၊ မှန်။ အယံ၊ ဤ ဖဿကို။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို ပါဠိရပ်၌။ တိတ္ထံ သင်္ဂတိ ဖဿောတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ကာရဏဿ၊ ၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ပဝေဒိတော၊ အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

စ၊ ဆက်။ ဣမဿ သုတ္တပဒဿ၊ ဤ သုတ်ပုဒ်၏။ (တိတ္ထံ သင်္ဂတိယသော ဟူသော ဤသုတ်ပုဒ်၏။) တိတ္ထံ၊ ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဉ် ၃-ပါးတို့၏။ သင်္ဂတိ ယာ၊ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ သင်္ဂတိမတ္တမေဝ၊ ပေါင်းဆုံခြင်းမျှသည်သာ။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ န (ဒဋ္ဌဗ္ဗော)၊ မမှတ်ထိုက်။ [တိတ္ထံ သင်္ဂတိ ဖဿော၌ “သင်္ဂတိ၊ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ”ဟု အနက်မှတ်ပါ။ သင်္ဂတိ၊ ပေါင်းဆုံခြင်းသည်။ “ဖဿော၊ သည်။

၁။ ကိစ္စဋ္ဌေနေဝ။ ။ “စက္ခု၊ စက္ခုပသာဒကို”ဟု ပေးလျှင် သဗ္ဗိန္ဒနရသအရ “စက္ခု ပသာဒနှင့် ရူပါရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် ဖဿဖြစ်၏”ဟူသော သမ္ပတ္တိရသ-သာရ၏။ “စက္ခု၊ စက္ခုဝိညာဉ်ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏” ဟု ပေးလျှင် စက္ခုဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်၊ ရူပါရုံဟူသော အာရုံ၊ ထို ၂-ပါးစုံကို ထိခိုက်တတ်သော ကိစ္စရသ-သာ ရသည်-ဟူလို။

ဟောတိ။ ဤ” ဟု အနက်မမှတ်ပါနှင့်-ဟုလို။ ပန၊ ဆက်။ ဧဝံ၊ သို့။ (ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဉ် ၃-ပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့် ဖဿဖြစ်၏။ ဟူ၍။) ပဝေဒိတတ္တာ၊ အပြားအား ဖြင့် သိစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ “တောနေဝါကာရေန၊ ထို ၃-ပါးစုံတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ပင်။ ပစ္စုပ္ပန်တိ၊ ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သန္တိပါတ ပစ္စုပ္ပန်တောတိ၊ သန္တိပါတပစ္စုပ္ပန်တော-ဟူ၍ (မယာ။) ဝုတ္တော၊ ပြီ။

ပန၊ ကား။ (ဥပ္ပဋ္ဌာနာကာရ-ပစ္စုပ္ပန်မှတစ်ပါး ဖလ-ပစ္စုပ္ပန်ကား။) ဖလဋ္ဌန၊ ဖလအနက်ရှိသော။ မစ္စုပ္ပန်န၊ ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့်။ ဧသ (ဧသော)၊ ဤ ဖဿသည်။ ဝေဒနာပစ္စုပ္ပန်တော နာမ၊ ဝေဒနာ ပစ္စုပ္ပန် မည်သည်။ ဝါ၊ ဝေဒနာဟူသော အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သည် မည်သည်။ ဟောတိ။ [ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာကို ရည်ရွယ်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ ဧသ (ဧသော)၊ ဤ ဖဿသည်။ ဝေဒနံ၊ ဝေဒနာဟူသော အကျိုးကို။ ပစ္စုပ္ပန်ပေတိ၊ ဖြစ်စေတတ်၏။ ဥပ္ပာဒေတိ၊ ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ အတ္ထော၊ ပစ္စုပ္ပန်ပေတိ၏ အနက်တည်း။ [“ပစ္စုပ္ပန်ပေတိ၊ ရှေးရှု ထင်လာစေတတ်၏”ဟု အနက် မပေးပါနှင့်။ “ဖြစ်စေတတ်၏” ဟု အနက်ပေးပါ-ဟုလို။]

၁။ ဆက်။ ဥပ္ပာဒယမာနောဝေဒနာကို ဖြစ်စေလတ်သော်။ ဗဟိဒ္ဓာ၊ အပဉ်။ (ပြင်ဘက်က။) ဥတုပစ္စယာ၊ အပူဟူသော အကြောင်းရှိသော။ (မီးကျိုး မီးခဲ ဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ဥသ္မာ၊ ပုဒ်၌ စပ်။) လာဓါသင်္ခါတဓာတုနိသယိတာ၊ ချိပ်ဟု ဆိုအပ်သော ဓာတ်၌မီသော။ ဥသ္မာ၊ အငွေ့သည်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။

၁။ တေနဝါကာရေန ပစ္စုပ္ပန်တိ။ ။ ဖလပစ္စုပ္ပန်၊ ဥပ္ပဋ္ဌာနာကာရပစ္စုပ္ပန်ဟု ၂-မျိုး ရှိကြောင်းကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာနိကာ စိတ္တပုဒ်၏ အပွင့်၌ ပြခဲ့ ပြီ။ ထိုတွင် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းလိုသောအခါ “လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ နာမဗုပ ပရိဂ္ဂဟော ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ နာမ”နှင့်အညီ ခုပ် နာမ် တရားတို့ကို လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပ္ပန်တင်၍ ဝိုင်းခြားရ၏။ ထိုသို့ ဝိုင်းခြားရာ၌ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ဉာဏ်အားထင်လာသော အခြင်းအရာကို “ဥပ္ပဋ္ဌာနာကာရပစ္စုပ္ပန်”ဟု ခေါ်သည်။ ဤ ဖဿ ကို ဆင်ခြင်ရာ၌ “ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဉ် ၃-ပါးစုံတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘော”ဟု ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဉာဏ် အား ထင်လာသည်-ဟုလို။

၂။ ဥပ္ပာဒယမာနော ဝေဒနာဝေဒိတတ္တာ။ ။ မီးကျိုးခဲ၊ ချိပ်၊ အငွေ့၊ ဤ၃-မျိုးကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ မီးကျိုးခဲသည် အပြင်ဘက်က အရာဝတ္ထုဖြစ်သော အကြောင်းတည်း။ ထိုမီးကျိုးခဲဖြင့် ချိပ်ကို ကင်သောအခါ ချိပ်၌ အပူငွေ့ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို အပူငွေ့သည် မီးကျိုးခဲကြောင့် ဖြစ်ရသော် လည်း မီးကျိုးခဲကို နူးညံ့အောင် မဖြူ၊ မိမိမှီရာ ချိပ်ကိုသာ နူးညံ့အောင် ပျော့ပျောင်းအောင် ပြုသကဲ့သို့၊ ထိုအတူဝတ္ထု အာရုံဟူသော ဗဟိဒ္ဓာကြောင်း။

နိဿယေ၊ မှီရာဖြစ်သော ချိပ်၌။ မုဒုဘာဝကာရီ၊ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုလေ့ ရှိသည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ အတ္တနော၊ ၏။ ပစ္စယဘူတေဝိ၊ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ (ဥဏှဘာဝေ -၌ စပ်။) ဗဟိဒ္ဓာ၊ ၌။ ဝိတစိတင်္ဂါရ သင်္ခါတေ၊ ကင်းသော အလွှဲရှိသော မီးကျိုးဟု ဆိုအပ်သော။ ဥဏှဘာဝေ၊ အပူငွေ့၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ဖြစ်၌။ (မုဒုဘာဝကာရီ၊ သည်။ န ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။) ဧဝံ၊ တူး၊ ဝတ္ထာရမ္မဏ သင်္ခါတအညပစ္စယော၊ ဝတ္ထု အာရုံဟု ဆိုအပ်သော တစ်ပါးသော အကြောင်းရှိသည်။ သမာနောပိ၊ သော်လည်း။ စိတ္တနိဿိတတ္တာ၊ စိတ်၌ မှီသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတ္တနော၊ ၏။ နိဿယဘူတေ၊ မှီရာဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ စိတ္တေ ဧဝ၊ ၌သာ။ ဧသ (ဧသော)၊ ဤ ဖဿသည်။ ဝေဒနပ္ပာဒကော၊ ဝေဒနာ ကို ဖြစ်စေတတ်သည်။ ဟောတိ။ အတ္တနော၊ ၏။ ပစ္စယဘူတေဝိ၊ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော။ ဝတ္ထုဗြို၊ ဝတ္ထုရုပ်၌ သော်လည်းကောင်း။ အရမ္မဏေ ဝါ၊ ၌သော်လည်းကောင်း။ (ဝေဒနပ္ပာဒကော၊ သည်။ န ဟောတိ။) ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပန၊ ကား။ (ပစ္စုပ္ပန်မှတစ်ပါး ပဒုပ္ပန်ကား။) တဒ္ဓသမန္နဟာရေန၊ ထို ဖဿအား လျှောက်ပတ်သော နှလုံးသွင်း အာဝဇ္ဇန်းသည် လည်းကောင်း။

စိတ် ဖဿ-ဟူသော ၃-မျိုးတို့တွင် ဝတ္ထု အာရုံကြောင့် ဖြစ်ရသော ဖဿသည် ထိုဝတ္ထု အာရုံ၌ ဝေဒနာကို မဖြစ်စေ၊ မိမိမှီ ရာ စိတ်၌သာ ဝေဒနာကို ဖြစ်စေသည်။ [ဝတ္ထု အာရုံသည် မီးကျိုးနှင့် တူ၏။ စိတ်သည် ချိပ်နှင့် တူ၏။ ဖဿသည် အပူငွေ့နှင့်တူ၏။ ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် မုဒုဘာဝနှင့် တူ၏။]

မှတ်ချက်။ ။ “ဥဏှပစ္စယာ။ပ။ဓာတုနိဿိတာ”ဟု ဣတ္ထိလိင်ပုဒ်များကို တွေ့ရ၏။ ဥသ္မာ၌ ဥသ(ဒါယေ)ဟူသော ဓာတ်၊ မက် ပစ္စည်း၊ ပုလ္လိင် ဟု ထောမနိဓိ ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “ဥဏှပစ္စယော နိဿိတာ”ဟု ပုလ္လိင်ရှိလျှင် ကောင်းမည်၊ ဥဏှဘာဝေ၌လည်း ဝိတစိတင်္ဂါရသင်္ခါတေ ဟူသော ဝိသေသနကို ရှု၍ အပူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဟူသည် ဝိတစိတင်္ဂါရဟူသော မီးကျိုးခဲပင်တည်း ဟု သိပါ။ [ရှေးနိဿယဝယ် “ဥဏှဘာဝေ၊ အပူရှိသော ဝတ္ထု”ဟု ဖော်ပြသည်။]

၁။ စိတ္တေယေဝ။ ။ ဖဿသည် ဝေဒနာဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေသောအခါ စိတ်၌သာ ဖြစ်စေ၏-ဟူရာ၌ စိတ္တေယေဝဖြင့် ဖဿ၏ စေတသိက် (စိတ်၌မှီသော) သဘော ဖြစ်ကြောင်း၊ ဝတ္ထုအာရုံတို့နှင့် မရောဘဲ ဝေဒနာကို ထိခိုက်နိုင်သော သဘောဖြစ်ကြောင်း ပြသည်။ [စိတ္တေယေဝါတိ ဧတေန စေတသိကသဘာဝတံ ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ အသံ သဗ္ဗံ သုဗ္ဗဋ္ဌနံ ဝေဒနာယ ဒေသတိ။-ဋီကာ။]

၂။ တဒ္ဓသမန္နဟာရေန။ ။ တဒ္ဓကို “အနုစ္စဝိကတ္ထရုဋ်ပုဒ်”ဟု နောက်ဆောနိဒ္ဒေသ၌

ဣန္ဒြိယေန စ၊ စက္ခု-စသော ဣန္ဒြိယသည်လည်းကောင်း။ ပရိက္ခတော၊ ထက်ဝန်းကျင် ပြုစုစီမံအပ်သော။ ဝိသယေ၊ အာရုံ၌။ ၊ အနန္တရာယေန၊ အန္တရာယ်မရှိသဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇနတော၊ ဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ ဧသ (ဧသော)၊ ဤ ဖဿကို။ အာပါတဂတဝိသယ ပဒဋ္ဌာနောတိ၊ ရှေးရှု ကျရောက်လာသော အာရုံလျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိ၏ ဟူ၍။ ဂုစ္စတိ။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ၊ အကြင် တရားသဘောသည်။) ဝေဒယတိ၊ ခံစားတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ ခံစားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာမည်၏။ သာ၊ ထို ဝေဒနာသည်။ *ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊ ခံစားတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ [ဝေဒယိတံ၌ ဘာဝပွဇာန-ကြံ] အနာဘဝနရသာ၊ ခံစားခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသာ၊ အာရုံ၏ ဣဋ္ဌအခြင်းအရာကို သုံးဆောင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ စေတသိကအဿာဒ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ စိတ်၌မှီလျက် သာယာသောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏။ ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနာ၊ ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ဟူသော နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ [ဤ သုခဝေဒနာအတွက် “ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနာ”ဟု ဆိုသည်။]

ဖွင့်လတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် ခိုကာ၌ “တဿ ဖဿဿ ကာရဏဘူတော တဒနုဓူပေါ”ဟု ဖွင့်သည်။ “သမန္နာဟာရ”ဟူသည် အာဝဇ္ဇန်းတည်း။ [စာအုပ်တို့၌ “တဇ္ဇာ”ဟု ရည်း တွေ့ရ၏။ “တဇ္ဇာ တဿာရဗ္ဗံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “တဇ္ဇော ဝါယာမော”သည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၃-လိင် ရှိနိုင်၏။ “တဇ္ဇော ဧဝ သမန္နာဟာရော”ဟု ယောဇနာ၌လည်း စိကြိုဟ်ပြုထား၏။ ထို့ကြောင့် “တဇ္ဇသမန္နာဟာရေန”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်။]

၁။ ပရိက္ခတေ။ “ပရိက္ခတ (ပရိ+ကတ)ဟူသည် အာရုံကို ပြုစီမံခြင်းတည်း။ “ထင်လာသော အာရုံသည် ဖဿဖြစ်ဖို့ရန် နီးစွာသော အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန် ဖြစ်၏” ဟု ရာ၌ ထိုအာရုံ ကို စက္ခု-စသော ဣန္ဒြိယ က ရှေးရှုလျက်လည်း ရှိရခြင်း၊ အာဝဇ္ဇန်းက ထိုအာရုံကို ဆင်ခြင်စိရခြင်း၊ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကို “ပရိက္ခတ (ထက်ဝန်းကျင် ပြုပြင်အပ် ဝိုင်းဝန်း၍ ပြုအပ်)”ဟု ဆိုသည်။ [ပရိက္ခတတာ အဘိသင်္ခတတာ။]

၂။ အနန္တရာယေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ ။ ထိုသို့ ဝိုင်း၍ပြုအပ်သော အာရုံမျိုး၌ စိတ်မဖြစ် အောင် မည်သည့်တန်ခိုးရှင်မျှ မတားနိုင်သည့်အတွက် စိတ်ဖြစ်လျှင်လည်း ဖဿပါ ဖြစ်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “အနန္တရာယေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော”ဟု ဆိုသည်။

*ဝေဒယိတ၊ အနာဘဝန။ ။ ဝေဒယိတ၌ ဝိဒ-ဇာတ်၊ ဓုရာဒိ-ဏယ-ပစ္စည်းဖြင့် “ဝေဒယ”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် တ-ပစ္စည်းဖြင့် “ဝေဒယိတ”ဟု ဖြစ်၏။ ယောဇနာ၌၊ “ဝေဒေန+အယိတံ ပဝတ္တံ ဝေဒယိတံ- (ခံစားခြင်းဖြင့် ဖြစ်သော တရား)ဟု ကြံလေ၏။ ဝိဒ-ဇာတ်၏ အနက်များစွာတွင် အနာဘဝန-အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဤဓေတုသိက်၌ လက္ခဏာနှင့်ရသသည် သဘောတူ၏။ “အာရုံကို ခံစားမှုသည် ထိုတရား၏ အမှတ်အသားလည်း ဖြစ်၊ အလုပ်ကိစ္စရသလည်း ဖြစ်သည်”ဟူလို။

ဟိ၊ ချဲ့။ စတုဘူမိကဝေဒနာ၊ ဘုံ ၄-ပါး၌ ဖြစ်သောဝေဒနာသည်။ နော
ဝေဒယိတလက္ခဏာ နာမ၊ ဝေဒယိတ-လက္ခဏာ မရှိသည် မည်သည်။ နတ္ထိ။
[“နော ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊ သော။ စတုဘူမိက ဝေဒနာ နာမ နတ္ထိ” ဟု
သော်လည်း၊ ပေး။] အနုဘဝနရသတာ ပန၊ နုဘဝနရသ၏ အဖြစ်ကိုကား။
သုခဝေဒနာယ၊ မေဝ၊ ဌိသာ။ လတ္တံ၊ ရအပ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတွာ၊ ဆိုပြီး၍။
ပုန၊ တစ်ဖန်။ တံ ဝါဒံ၊ ထိုဝါဒကို ။ ပဋိက္ခိပိတွာ၊ ပယ်ပြီး၍။ သုခ ဝေဒနာ ဝါ၊
သုခဝေဒနာသည် မူလည်း။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ ဝါ၊ သည်မူလည်း။
(ဟောတု။) အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ဝါ၊ အဒုက္ခမသုခ ဝေဒနာသည် မူလည်း။
(ဟောတု။) သဗ္ဗာ၊ အလုံးစုံသော ဝေဒနာသည်။ အနုဘဝနရသာ၊ ခံစားခြင်း
ကိစ္စရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝတွာ၊ ဆိုပြီး၍။ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ ဒီပိတော၊
ပြအပ်ပြီ။ (ကိ။) အာရမ္မဏရသာနုဘဝနဌာနံ၊ အာရုံအရသာကို ခံစားရာဌာနသို့။
ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ သေသသမ္ပယုတဓမ္မာ၊ ဝေဒနာမှ
ကြွင်းသော သမ္ပယုတ် တရားတို့သည်။ ဧကဒေသမတ္တမေဝ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ
မျှကိုသာ။ အနုဘဝန္တိ၊ ခံစားနိုင်ကုန်၏။

ဟိ၊ မှန်။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဟိ၊ ထင်ရှားဆိုအံ” ဟု တပ္ပါကဋီကရဏ
ကြံသည်။] ဖဿဿ၊ ၏။ ဖဿနမတ္တမေဝ တွေ့ထိခြင်းမျှ သည်သာ။ ဟောတိ။
[ဤတွေ့ထိခြင်းကိုပင် “တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ခံစားခြင်း”ဟု ဆိုသည်။ နောက်၌
လည်း နည်းတူ။] သညာယ၊ ၏။ သညာနနမတ္တကမေဝ၊ အမှတ်ပြု၍ သိခြင်းမျှ
သည်သာ။ (ဟောတိ။) စေတနာယ၊ ၏။ စေတနာမတ္တကမေဝ၊ စေ့ဆော်ခြင်း
မျှသည်သာ။ (ဟောတိ။) ဝိညာဏဿ၊ ဝိညာဉ်၏။ ဝိဇာနနမတ္တကမေဝ၊ သညာ
ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ပုံ သိခြင်းမျှသည်သာ။ (ဟောတိ။) ဧကံသုတောပန၊
စင်စစ်အားဖြင့်ကား။ ဣဿရ ဝတာယ၊ အစိုးရခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။

၁။ ဣဿရဝတာယ။ ။ ဣဿရသဒ္ဓါသည် အစိုးရသူ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟော၏။
ဣဿရဝသဒ္ဓါလည်း အစိုးရသူပုဂ္ဂိုလ်ကိုပင် ဟော၏။ ဤသို့ အရတုနေသောကြောင့် အရက္ခအောင်
ရှေ့ဣဿရ၌ ဣဿရဘာဝဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပ္ပဓာန-ဘာဝလေယံ ကြံပြီးမှ “ဣဿရော
ဧတိဿာ အတ္ထိတိ ဣဿရဝါ(ဝေဒနာ)”ဟု ကေသဝေါကဲ့သို့ မဏိမဉ္ဇူ ကြံသည်။ [ဝ-ပစ္စည်း
မသက်ဘဲ ဝန္တ၊ ပစ္စည်းသက်၍ “ဣဿရဝန္တ”ဟု ပြီးပြီးမှ နှုတ်ချေလျှင်လည်း ဖြစ်နိုင်စရာ
ရှိ၏။ ဥပမာ-မဟန္တဿ+ဘာဝေါ မဟတ္တံ-၌ နှုတ်ချေရသကဲ့သို့တည်း။] ထို့နောက် “
ဣဿရဝါယ+ဘာဝေါ ဣဿရဝတာ”ဟု ဆက်ပါ။ ဤနည်းအလို “အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ရှိသော
ဝေဒနာ၏ အဖြစ်”ဟု အနက်ပေးမှ သဒ္ဓတ္တ ဖြည့်စုံစရာ ရှိသည်။

ဝိဿဝိတာယံ၊ ထိုက်တန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝါ၊ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သာမိဘာဝေန၊ အရှင်သခင်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝေဒနာဝ၊ သည်သာ။ အာရမ္မဏရသံ၊ ကို။ အနုဘဝတိ၊ ခံစား၏။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ ဝေဒနာ၊ သည်။ ရာဇာ ဝိယ၊ မင်းနှင့် တူ၏။ သေသဓမ္မာ၊ ဝေဒနာမှ ကြွင်းသော သမ္ပယုတ် တရားတို့သည်။ သူဒေါ ဝိယ၊ စားဖိုသည်နှင့်တူ၏။ သူဒေါ၊ သည်။ နာနာရသဘောဇနံ၊ အမျိုးမျိုး အရသာရှိ သော ဘောဇဉ်ကို။ သမ္မာဒေတွာ၊ ပြီးစီးစေ၍။ [နိပ္ပာဒေတွာဟု အခြားနေရာ၌ ဖွင့်လေ့ရှိ၏။ ပြည်စုံစေပြီး၍ -ဟုလို။] ပေဋ္ဌာယ၊ ပွဲတော်အုပ်၌။ ပက္ခိပိတွာ၊ ထည့်ပြီး၍။ လဉ္စနံ၊ တံဆိပ်ကို။ ဒတွာ၊ ပေးပြီး၍။ (တံဆိပ် ခပ်နှိပ်ပြီး၍။) ပြိတ်ထားသော အဖုံးကို အခြားလူတစ်ယောက်က ဖွင့်၍ အဆိပ် ခတ်လိုက်မည် စိုးသောကြောင့် ထိုသို့ မဖွင့်နိုင်အောင် တံဆိပ်နှိပ်လိုက်ရသည်။] ရညော၊ ၏။ သန္တိကေ၊ အနီး၌။ သြတာရေတွာ၊ ချ၍။ လဉ္စနံ၊ ကို။ ဘိန္ဒိတွာ၊ ဖျက်၍။ ပေဋ္ဌံ၊ ကို။ ဝိဝရိတွာ၊ ဖွင့်၍။ သဗ္ဗသုပဗျဉ္ဇနေဟိ၊ အလုံးစုံသော ဟင်းရည် ဟင်းလျာတို့မှ။ အဂ္ဂဂ္ဂံ၊ အဦးအဖျား၊ အဦးအဖျားကို။ အာဒေါယ၊ ယူ၍။ ဘာဇနေ၊ ခွက်တစ်ခု၌။ ပက္ခိပိတွာ၊ ထည့်၍။ (စုပေါင်း ထည့်ထား၍။) သဒေါ သနိဒ္ဓေါ သဘာဝဝိမိသနတ္ထံ၊ အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ် အပြစ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို စုံစမ်းခြင်း အကျိုးငှာ။ အဇ္ဈောဟရတိ၊ မျိုရ၏။ (စား၍ ပြရ၏။) [အဆိပ်ပါလျှင် ချက်ထားသော စားဖိုသည်ပင် ရှေးဦးစွာ သေရလိမ့်မည်။] တတော၊ ထိုမှ နောက်၌။ ရညော၊ အား။ နာနဂ္ဂရသ ဘောဇနံ၊ အမျိုးမျိုး ကောင်းမြတ်သော အရသာရှိသော ဘောဇဉ်ကို။

၁။ ဝိဿဝိတာယ။ ။ ဝိပုဗ္ဗ၊ သုဓာတ်သည် ဓာတုနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီအရဟံ-အနက် ကို ဟော၏။ ဝိဿဝတိ၊ ထိုက်တန်၏။ ဣတိ ဝိဿဝိ၊ (ဝိဿဝိဟူသော၍ ဣကာရဗ္ဗုနောင် ဣတ္ထိဇာတက ဤပစ္စည်း။) ဝိဿဝိယာ၊ ထိုက်တန်သော ဝေဒနာ၏။ (တစ်နည်း-အသတ္တိ လိပ်စွည်းဖြင့်) ဝိဿဝိနော၊ ထိုက်တန်သော ရှင်ဘုရင်၏ + ဘာဝေါ ဝိဿဝိတာ။ [အနေကတ္တတ္တာ ဟိ ဓာတုနံ အရဟတ္တော ဝိပုဗ္ဗော သုသဒ္ဓေါ။ -ဋီကာ။] (တစ်နည်း) ဝိပုဗ္ဗ-သုဓာတ်သည် သဇန (စွမ်းနိုင်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ သဇနံကို သမတ္တနံဟု ယောဇနာ ဖွင့်၏။ အာရုံကို (သို့မဟုတ်-စားဖွယ်ကို) အလိုရှိတိုင်း အာရုံပြုနိုင် (သို့မဟုတ်-စားစွမ်းနိုင်) ခြင်းဟူသော ဝသိတာ သည်လည်းကောင်း၊ အာရုံပြုခြင်း (စားခြင်း၊ စွန့်ပေးခြင်း- စသည်ဖြင့် အလိုရှိတိုင်း ပြုခြင်း)ဟူသော ကာမကာရိတာသည် လည်းကောင်း ဝိဿဝိတာ မည်၏။ [ဝိဿဝံ ဝါ သဇနံ၊ ဝသိတာ ကာမကာရိတာ ဝါ ဝိဿဝိတာ-ဋီကာ။] ဤနည်းဝယ် မဓုဋီကာ၌ “ဝိသဝုဗ္ဗ+ဣတတိ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဣဓာတု ဝသိတဝါစကော၊ ကာမကာရိတဝါစကော ဝါ”ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်လေ၏။ စဉ်းစားပါ။

ဥပနာမေတိ၊ ဆက်သရ၏။ ရာဇာ၊ သည်။ ဣဿရဝတာယ၊ ဖြင့်။ ဝိဿဝိတာယ၊ ဖြင့်။ ဝါ၊ ဖြင့်။ သာမီ၊ အရှင်သခင်သည်။ ဟုတွာ၊ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတံ၊ အလိုရှိအပ်သော ဘောဇဉ်ကို။ ဘုဉ္ဇတိ၊ စားနိုင်၏။

ဟိ၊ ဥပမာန ဥပမေယျရောနှော၍ ပြဦးအံ့။ တတ္ထ၊ ထို ဥပမာစကားရပ်၌။ သုဒဿ၊ ၏။ ဘတ္တဝိမံသနမတ္တမိဝ၊ ထမင်းကို စုံစမ်းရခြင်းမျှကဲ့သို့။ အဝ သေသမဗ္ဗာနံ၊ ဝေဒနာမှကြွင်းသော သမ္ပယုတ်တရားတို့၏။ အာရမ္မဏရသဿ၊ ကို။ ဧကဒေသာနဘာဝနံ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ခံစားရခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ သုဒေါ၊ သည်။ ဘတ္တေကဒေသမတ္တမေဝ၊ ထမင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ မျှကိုသာ။ ဝိမံသတိ ယထာ၊ စုံစမ်းရသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သေသမဗ္ဗာပိ၊ ဝေဒနာမှ ကြွင်းသော တရားတို့သည်လည်း။ အာရမ္မဏရသေကဒေသမေဝ၊ အာရုံ အရသာ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုသာ။ အနဘာဝန္တိ၊ ခံစားကြရကုန်၏။ ပန၊ ကား။ ရာဇာ၊ သည်။ ဣဿရဝတာယ ဝိဿဝိတာယ သာမီဟုတွာ။ ယဒိစ္ဆကံ၊ အလိုရှိတိုင်း။ ဘုဉ္ဇတိ ယထာ၊ စားနိုင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဝေဒနာပိ၊ သည်လည်း။ ဣဿရဝတာယ ဝိဿဝိတာယ။ သာမီဘာဝေန၊ အရှင်သခင်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အာရမ္မဏရသံ၊ ကို။ အနဘာဝတိ၊ ခံစားနိုင်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အနဘာဝနရသာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တတိ။

ဒုတိယေ အတ္ထဝိကပ္ပေ၊ ဒုတိယ အတ္ထဝိကပ်၌။ (ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသာ ဝါ ဟူသော ဒုတိယ အတ္ထဝိကပ်၌။) ဣဓ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုရှိအပ်သော။ အယံ ဝေဒနာ၊ ဤ သောမနဿဝေဒနာကို။ ယထာ ဝါ တထာ ဝါ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အာရမ္မဏဿ၊ ၏။ ဣဋ္ဌာကာရမေဝ၊ ဣဋ္ဌ အခြင်းအရာကိုသာ သမ္ပုဉ္ဇတိ၊ ကောင်းစွာ ခံစား၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသာတိ၊ ဟူ၍ ။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ပန၊ ကား။ (ရသမှတစ်ပါး ပစ္စုပ္ပန်ကား။) စေတသိက အဿာဒေတော၊ စိတ်၌မှီသော သာယာတတ်သော တရား၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော၊ ဤ ဝေဒနာကို။ အတ္တနော၊ ၏။ သဘာဝေနေဝ၊ ပင်ကို သာယာခြင်း သဘောအားဖြင့်ပင်။ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာခြင်းကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်ရွယ်၍။ စေတသိက အဿာဒ ပစ္စုပ္ပန်နာတိ၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ စိတ်၌မှီသော သာယာတတ်သော တရား၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ပန၊ ကား။ (ပစ္စုပ္ပန်မှတစ်ပါး ပဒဋ္ဌာန်ကား။) ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဿဒ္ဓကာယော၊ ငြိမ်းအေးပြီးသော ရူပကာယ နာမကာယ ရှိသူသည်။ သုခံ၊ သုခကို။ ဝေဒေတိ။ ခံစား၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) နိလာဒိဗေဒံ ၊ အညို အစရှိသော အပြားရှိသော။ အာရမ္မဏံ၊ ကို။ သဉ္ဇာနာတိ၊ မှတ်သိ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့၊ မှတ်သိ သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) သညာ၊ ၏။ သာ၊ ထို သညာသည်။ *သဉ္ဇာနန လက္ခဏာ၊ မှတ်သိ သိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ပစ္စာဘိညာဏရသာ၊ ရှေးအမှတ်ဖြင့် နောက်ထပ်သိခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ဟိ၊ မှန်။ စတုဘူမိကသညာ၊ သည်။ နော သဉ္ဇနနလက္ခဏာ နာမ၊ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ မရှိသည့် မည်သည်။ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗာ၊ အလုံးစုံသော သညာသည်။ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ၊ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာရှိသည်သာ။ ဟောတိ၊ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤသညာတို့တွင်။ ယာ၊ အကြင် သညာသည်။ အဘိညာဏေန၊ ရှေး အမှတ်အသားဖြင့်၊ သဉ္ဇာနာတိ၊ ၏။ သာ၊ ထိုသညာသည်။ ပစ္စာဘိညာဏရသာ နာမ၊ ပစ္စာဘိညာဏ-ရသ မည်သည်။ ဟောတိ။

တဿာ၊ ထိုသညာ၏။ (ပဝတ္ထိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၌စပ်။) ဝမုကိဿ၊ လက်သမား၏။ ဒါရမ္မိ၊ သစ်သား၌။ အဘိညာဏံ၊ အမှတ်အသားကို။ ကတွာ၊ ပြုပြီး၍။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ တေန အဘိညာဏေန၊ ထို အမှတ်အသားဖြင့်။ တံ၊ ထို သစ်သားကို။ ပစ္စာဘိဇာနနကာလေ၊ နောက်ထပ် သိရာအခါ၌ လည်းကောင်း။ (ပဝတ္ထိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၌-စပ်။) ပုရိသဿ၊ ၏။ ကာဠတိလကာဒိ အဘိညာဏံ၊ မဲသော အပြောက် အကွက် အစရှိသော အမှတ်အသားကို။ [ကာဠောဝေ တိလကော ကာဠတိ လကော။-ယောဇနာ။ ရှေး နိဿယ၌ ကာဠကို “မဲ့မည်း”ဟု လည်းကောင်း၊ တိလကကို “မှန်ကူ”ဟု လည်းကောင်း ပေး၏။] သလ္လဂ္ဂေတွာ၊ မှတ်သား၍။ ပုန။ တေန၊ ထို အမှတ်အသားဖြင့်။ ဧသော၊ ဤသူကား။ အသုကော နာမ၊ ထိုမည်သူတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ တဿ၊ ထို ယောက်ျားကို။ ပစ္စာဘိဇာနနကာလေ၊ ၌ လည်းကောင်း။ ရညော၊ ၏။ ပိဋန္တနဂေါပက ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ၊ တန်ဆာကို စောင့်ရှောက်သော ဘဏ္ဍာစိုး၏။ တသ္မိံ တသ္မိံ- ပိဋန္တနေ၊ ထိုထို တန်ဆာ၌။ နာမပဏ္ဍကံ၊ နာမည် စာရွက်ငယ်ကို။ ဝါ၊ ကမ္ပည်းစာရွက်ငယ်ကို။ [နာမဿ လိခနပဏ္ဍကံ- နာမည်ကို ရေးအပ်ရာ စာရွက်ငယ်။] ဗန္ဓိတွာ၊ ဖွဲ့ချည်၍။ အသုကံ ပိဋန္တနံ နာမ၊ ထိုမည်သော တန်ဆာကို။ အာဟရ၊ ဆောင်ခဲ့လော့။ ဣတိ၊ သို့။

*သဉ္ဇာနန ပစ္စာဘိညာဏ။ ။ပညာကဲ့သို့ ထူးထူးထွေထွေ မသိဘဲ ထင်လာသော အာရုံကို အညိုပဲ၊ အရွှေပဲ၊ အရှည်ပဲ-စသည်ဖြင့် မှတ်သောအားဖြင့် သိခြင်းကို “သဉ္ဇာနန”ဟု ခေါ်၏။ ထို ရှေးအမှတ်အသားဖြင့် နောက်ထပ်သိခြင်းကို “ပစ္စာဘိညာဏ”ဟု ခေါ်သည်။ ပတိ၊ တစ်ဖန်။ ဝါ၊ နောက်ထပ်။ အဘိညာဏရသာ၊ ရှေးအမှတ်ဖြင့် သိခြင်းကိစ္စရှိ၏။ ထိုသို့ ရှေးအမှတ် ဖြင့် နောက်ထပ်သိရာ၌လည်း တတိယအကြိမ် ထပ်၍ သိဖို့ရန် မှတ်သေး၏။ ထိုမှတ်ခြင်းကား သဉ္ဇာနနတည်း။

ဂုဏ္ဏေ၊ သော်။ ဒိဝံ၊ ဆီမီးကို။ ဇာလေတွာ၊ တောက်စေ၍။ ဝါ၊ ညှိထွန်း၍။ ရတန
ဂန္ထံ၊ ရတနာတိုက်ခန်းသို့။ ပဝိသိတွာ၊ ဝင်၍။ ပဏ္ဏံ၊ စာရွက်ကို။ ဝါစေတွာ၊ တိုးတိုး
ဆိုစေ၍။ ဝါ၊ ဖတ်၍။-တဿ တဿေဝ ပိဋန္တနဿ၊ ထိုထို တန်ဆာကို သာလျှင်။
အာဟရဏကာလေစ၊ ဆောင်ယူရာ အခါ၌လည်းကောင်း။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ [ဤ ဥပမာများဖြင့် ရှေးဦးစွာ မှတ်သားပြီးနောက် ထို အမှတ်ဖြင့်
နောက်ထပ် သိပုံကိုပြသည်။]

အပရော၊ အခြားသော။ နယော၊ နည်းကို။ (ဧဝံ ဝေဒိဗ္ဗော။) ဟိ၊ ချဲ့၊
“သဗ္ဗသင်္ဂါဟကဝသေန၊” အလုံးစုံသော သညာကို သိမ်းယူသော စကား၏
အစွမ်းဖြင့်။ သညာ၊ သည်။ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ၊ ရှိ၏။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ဝါ၊
နောက်ထပ်။ သဉ္ဇာနန ပစ္စယနိမိတ္တ ကရဏရသာ၊ မှတ်သိ သိမှတ်ခြင်း၏
အကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်အသားကို ပြုခြင်းကိစ္စရှိ၏။ (ကေ ဝိယ၊
အဘယ်သူတို့ကဲ့သို့နည်း။) ဒါရုအာဒိသု၊ သစ်သား အစရှိသည်တို့၌။ တစ္ဆကာဒယော
ဝိယ၊ လက်သမား အစရှိသူတို့ ကဲ့သို့တည်း။ (လက်သမား စသူတို့၏ မှတ်သားပုံ
ကဲ့သို့တည်း။)

ယထာ ဂဟိတ နိမိတ္တဝသေန၊ အကြင်အကြင် ယူအပ်ပြီးသော အမှတ်
အသား၏ အစွမ်းဖြင့်။ အဘိနိဝေသကရဏ ပစ္စုပ္ပန္နာနာ၊ မှားမှားယွင်းယွင်း
နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုတတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်
၏။ (ကေ ဝိယ၊ အဘယ်သူတို့ ကဲ့သို့နည်း။ ဟတ္ထိဒဿကအန္ဓာ၊ ဆင်ကို ညွှန်ပြ
သော သူကန်းတို့သည်။ (အဘိနိဝေသံ၊ မှားမှား ယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်း
ကို။ ဝါ၊ စွဲလမ်းခြင်းကို။ ကရောန္တိ ဝိယ၊ ပြုကုန်သကဲ့သို့တည်း။) [ဤ ပုဒ်၏
အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ အာရမ္မဏေ၊
၌။ အနောဂါဠ ဝုတ္တိတာယ၊ သက်ဝင်သော ဖြစ်ခြင်း မရှိသည်၏။ ဣတိ၊ သို့။

၁။ သဗ္ဗဝေဒယော ဝိယ။ ။ရှေးဦးစွာ မှတ်သားသော သညာ၊ နောက်ထပ် သိဖို့ရန်
အမှတ်အသားပြုသော သညာ ဤသညာအားလုံးကို သိမ်းယူခြင်းကို “သဗ္ဗသင်္ဂါဟကဝသေန”ဟု
ဆိုသည်။ လက်သမားသည် ဤသစ်သားကို မည်သည့်နေရာ၌ အသုံးပြုဖို့ရာ ဟု ရှေးဦးစွာ
မှတ်သားလိုက်၏။ ထိုမှတ်သားခြင်းမျိုးသည် နောက်ထပ်သိဖို့ရန်လည်း မှတ်သားရာ ရောက်၏။
ထိုသို့ မှတ်သားရာ၌ ပထမသိခြင်းကား သဉ္ဇာနနလက္ခဏာတည်း။ နောက်ထပ်သိဖို့ရန်
အမှတ်အသားပြုခြင်းကား ကိစ္စတည်း။ တစ္ဆကာဒယော၌ အာဒိဖြင့် ရှေ့၌ဖြစ်သော ကာဠတိလက-
စသည်ကို မှတ်တတ်သော ပုရိသ၊ ပိဋန္တနင်္ဂါပက ဘဏ္ဍာဂါရိက-တို့ကို ယူပါ။ [တစ္ဆကော
ဝမုကိ မတော။- အဘိဓာန်။]

(နက်နက်နဲနဲ မယူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အစိရ်ဌာန ပစ္စု ပဌာနာ၊ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်း မရှိသော တရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်၏။ (ကိမိဝ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ဝိဇ္ဇ၊ ဝိယ၊ လျှပ်စစ်ကဲ့သို့ တည်း။ [လျှပ်စစ်သည် ကြာမြင့်စွာ မတည်သကဲ့သို့ သညာလည်း အာရုံ၌ ကြာမြင့်စွာ မတည်-ဟုလို။] ယထာ ဥပဋ္ဌိတ ဝိသယပဒဌာနာ၊ အကြင်အကြင် ထင်လာတိုင်းသော အာရုံဟူသော နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ (ကိမိဝ။) တိဏပုရိသကေသု၊ မြက်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော ယောကျ်ားရုပ်တို့၌။ မိဂပေါတကာနံ၊ သမင်ငယ်တို့၏ ။ ပုရိသာတိ ဥပ္ပန္နသညာ ဝိယ၊ ယောကျ်ားတွေဟု ဖြစ်သော အမှတ်အသား ကဲ့သို့တည်း။ [ဤပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ သညာတို့တွင်။ ယာ၊ အကြင် သညာသည်။ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တာ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သာ သညာ၊ ထိုသညာသည်။ ဉာဏဓမ္မ၊ ဉာဏ်သို့သာ။ အနုဝတ္တတိ၊ အစဉ်လိုက်၏။ ဉာဏ်သို့ အစဉ်လိုက် သောကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်သညာသည် အဘိနိဝေသကိုလည်း မပြု။ ဝိပရိ တဂ္ဂါဟ-လည်း မဖြစ်တော့-ဟုလို။ (ကိမိဝ။) သသမ္ဘာရပထဝီ အာဒိသု၊ အဆောက်အဦနှင့်တကွဖြစ်သော ပထဝီ အစရှိသည်တို့၌။ သေသဓမ္မာ၊ ပထဝီမှ ကြွင်းသော အာပေါ-စသော တရားတို့သည်။ ပထဝီအာဒိနိ၊ ပထဝီ- အစရှိသည်တို့သို့။ (အာနုဝတ္တန္တိ) ဝိယ၊ အစဉ်လိုက်ကုန်သကဲ့သို့တည်း။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) စေတယတိ၊ ဧဝံဆော် 'တတ်၏။' ဣတိ၊ ထိုသို့ ဧဝံဆော် တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) စေတနာ၊ မည်၏။ အတ္တနာ၊ မိမိနှင့်။ သဒ္ဓိ၊ တကွ။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို။ အာရမ္မဏေ။ ၌။

၁။ သသမ္ဘာရပဒဌာနာ။ ။ အတူတကွ ဖြစ်ဖက် အာပေါ တေဇော ဝါ ယော- စသော ရုပ်တို့ကို "သမ္ဘာရ"ဟု ခေါ်၏။ ထိုသမ္ဘာရနှင့်တကွ ဖြစ်သော ပထဝီဓာတ်ကို "သသမ္ဘာရပထဝီ"ဟု ခေါ်သည်။ ယခုမျက်မြင် မြေကြီးပင်တည်း။ ထိုမြေကြီး၌ ပထဝီဓာတ် လွန်ကဲရကား ကက္ကဋ္ဌ သဘောရှိ၏။ ကြွင်းသော ရုပ်တရားတို့သည် ပထဝီသဘောသို့ လိုက်လျော၍ ဖြစ်ကြရသောကြောင့် မြေကြီးတစ်ခုလုံး ခက်မာခြင်းသဘော ရှိရလေသည်။ မီး၊ လေ၊ ရေ တို့လည်း သသမ္ဘာရ တေဇော၊ သသမ္ဘာရ ဝါယော၊ သသမ္ဘာရ အာပေါ တို့တည်း။ ထိုဝတ္ထုတို့၌ လည်း ကြွင်းသော ရုပ်တရားတို့သည် တေဇော၊ သို့မဟုတ် ဝါယော၊ သို့မဟုတ် အာပေါတို့၏ သဘောသို့ လိုက်ကြရကုန်၏။

၂။ ဧဝံဆော်ခြင်း။ ။ စေတနာကို "ဧဝံဆော်ခြင်း"ဟု ရှေးဆရာတို့ မြန်မာပြန်ကြ၏။ ထိုမြန်မာပြန်၌ "ဧ"ဟူသော စကားသည် ဤ အဘိသန္ဓဟန အနက်ဖြစ်သော ဖွဲ့စပ်ခြင်းပင် တည်း။ "ဆော်"ဟူသော စကားကား နောက်၌ လာမည့် ဓမ္မတ္ထသာမီဓသုတို့၏ နှိုးဆော်ပုံကို

အဘိသန္ဓဟတိ၊ ဖွဲ့စပ်တတ်၏။ လူတိ (အယံ)၊ ကား။ အတ္ထော၊ စေတယတိ ဟူသော ပုဒ်၏ အနက်တည်း။ သာ၊ ထို စေတနာသည်။ စေတယိတလက္ခဏာ၊ စေတနာတတ်သည်၏အဖြစ်-ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏။ [စုရဒါ၊ စိတ-ဓာတ်သည် ဥဿာဟ-အနက်ကို ဟော၏။ ထိုဥဿာဟဟူသည်လည်း ဝီရိယ မဟုတ်၊ လေးလေးစားစား အာရုံပြုခြင်းတည်း။] စေတနာဘာဝလက္ခဏာ၊ စေတနာတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ လူတိ အတ္ထော၊ နက်။ [စေတယိတ-၌ ဘာဝဗ္ဗဓာန ကြံပါ။ စေတနာဘာဝေါ ဗျာပါရဘာဝေါ-ဋီကာ။] အာယူဟနရသာ၊ ဖရိဖရဲကြံ၍ မနေအောင် ပေါင်းစုခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏။

ဟိ၊ မှန်။ စတုဘူမိက စေတနာ၊ သည်။ နော စေတယိတ လက္ခဏာ နာမ၊ မည်သည်။ နတ္ထိ။ သဗ္ဗ၊ အလုံးစုံသော စေတနာသည်။ စေတယိတလက္ခဏာဝ၊ စေတယိတလက္ခဏာ ရှိသည်သာ။ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ အယူဟနရသတာ၊ အာယူဟနရသ ရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ ကုသလာကုသလေသု ဒေ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စိတ်တို့၌သာ။ ဟောတိ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ကုသလာကုသလကမ္မာယူဟနဋ္ဌာနံ၊ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်ရာဋ္ဌာနသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ သော်။ သေသသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊ စေတနာမှ ကြွင်းသော သမ္ပယုတ်တရား တို့၏။ ဧကဒေသမတ္တမေဝ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှသည်သာ။ ကိစ္စံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ စေတနာ ပန၊ သည်ကား။ အတိရေက ဥဿာဟ၊ လွန်ကဲသော အားထုတ်ခြင်း ရှိသည်။ အတိရေကဝါယာမာ၊ လွန်ကဲသော ကြိုးစားခြင်းရှိသည်။ ဒိဂုဏုဿာဟ၊ နှစ်ဆတက် အားထုတ်ခြင်းရှိသည်။ ဒိဂုဏဝါယာမာ၊ နှစ်ဆတက်

ကို ယူထားသော စကားတည်း။ အဘိသန္ဓဟတိကို “ပဗန္ဓတိ၊ အဆက်မပြတ်အောင် ဖွဲ့စပ်တတ်၏။ ပဝတ္ထေတိ၊ အဆက်မပြတ်အောင် ဖြစ်စေတတ်၏” ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား- စေတနာ၏ စေတနာမူကြောင့် အာရုံ၌ အဆက်မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာ သမ္ပယုတ်တရားတွေ ဖြစ်နေကြသည်-ဟူလို။

၁။ အာယူဟနရသာ။ “အာ+ဦဟန”ဟု ခွဲ၊ ယ-လာ၍ “အာယူဟန”ဟု ဖြစ်၏။ အာသည် ဗျာပန အနက်ဟော။ ဦဟဓာတ်သည် (“ဓာတုနံ အနေကတ္တတ္တာ”နှင့်အညီ ရာသိကရဏ အနက်ဟော။ အာ-ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားတိုင်း၌ ပျံ့နှံ့၍+ ဦဟန-တစ်ပါးစီကွဲ၍ မနေအောင်) ပေါင်းစုခြင်း။ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို တစ်ပါးစီကွဲ၍ မနေစေဘဲ ပေါင်းစုခြင်းကိစ္စကို “အာယူဟနရသ”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ္တသာမီ ဥပမာ၌ “ဧကတော ခေတ္တံ ဩတရတိ”ဟု ပေါင်းစုပုံကို ဥပမာပြသည်။ [အနေကတ္တတ္တာ ဓာတုနံ ဦ ဟနံ ရာသိကရဏံ။ ပ။ ဧတ္ထ ဓ ဗျာပနတ္ထံ အာကာရံ၊ တဿ ဓ ယကာရဂမံ ကတွာ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထံ အာယူဟနန္တိ ပဒံ ဝေဒိတဝံ။-သစ္စဝိဘင်း အနုဋီကာ။]

ကြိုးစားခြင်း ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ [အတိရေက ဥဿာဟာကိုပင် “အတိရေက ဝါယာမာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဒီဂဏသံသာဟာ ဒီဂဏဝါယာမာတို့ကား အတိရေက ဖြစ်ပုံကို ပြသော စကားတည်း။ ဒီဂဏ ဆိုသော်လည်း ၂-ဆတက် အားထုတ် ခြင်း မဟုတ်။ ဗျာပါရ များခြင်းတည်း။] တေန၊ ကြောင့်။ ပေါရာဏာ၊ ရှေးဆရာ တို့သည်။ ထာဝရိယ။ပ။စေတနာတိ ဟူ၍။ အာဟု၊ ဆိုကြကုန်ပြီ။ [သော စေတနာ၊ ဤ စေတနာသည်။ ထာဝရိယသဘာဝသဏ္ဌိတာ၊ လယ်ယာ ပိုင်ရှင်၏။ သဘော၌ ကောင်းစွာတည်သော တရားတည်း။] ဓေတ္တသာမီ၊ လယ်ယာပိုင်ရှင် ကို။ ထာဝရိယောတိ၊ ထာဝရိယ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။

ဓေတ္တသာမီ၊ လယ်ပိုင်ရှင်ဖြစ်သော။ ပုရိသော၊ သည်။ ပဉ္စပုဏ္ဏာသ၊ ၅-ကျိပ် ၅-ယောက်သော။ ဗလိပုရိသေ၊ အစား ယောက်ျားတို့ကို ။ ဂဟေတွာ၊ ခေါ်၍။ လာယိဿာမီ၊ ရိတ်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ စကတော၊ တစ်ပေါင်း တည်း။ ဓေတ္တံ၊ လယ်သို့။ ဩတရတိ ယထာ၊ သက်ဆင်း သကဲ့သို့။ တဿ၊ ထိုလယ်ပိုင်ရှင် ယောက်ျား၏။ အတိရေကော၊ လွန်ကဲသော။ ဥဿာဟော၊ အားထုတ်ခြင်းသည်။ အတိရေကော၊ သော။ ဝါယာမော၊ ကြိုးစားခြင်းသည်။ ဒီဂဏော၊ ၂-ဆတက်သော။ ဥဿာဟော၊ သည်။ ဒီဂဏော၊ သော။ ဝါယာမော၊ ကြိုးစားခြင်းသည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ နိရန္တရံ၊ မပြတ်မလပ်။ (ဝဒတိ- ဌိစပ်။) ဂဏှာထာတိ အာဒီနိ၊ ဂဏှထ- အစရှိသော စကားတို့ကို။ ဝါ၊ ယူကြငင်ကြ အစရှိသော စကားတို့ကို။ ဝဒတိ ယထာ ပြောသကဲ့သို့။ သိမံ၊ အပိုင်းအခြားကို။ (“မည်သည့်နေရာတိုင်အောင် ရိတ်ရမည်”ဟူသော အပိုင်းအခြား ကို။) အာစိက္ခတိ ယထာ၊ ပြောပြသကဲ့သို့။ တေသံ၊ ထိုကောက်ရိတ်သမားတို့ဖို့။ သုရာဘတ္တဂန္ဓမာလာဒီနိ၊ သေရည်၊ ထမင်း၊ နံ့သာ၊ ပန်း အစရှိသည်တို့ကို။ ဇာနာတိ ယထာ၊ သိသကဲ့သို့။ (တိုက်ကျွေးဖို့ ပေးကမ်းဖို့ရန် အလိုက် သိသကဲ့သို့။) မဂ္ဂံ၊ လမ်းကို။ (ရိတ်၍သွားရမည့်-လမ်း၊ ရိတ်စရာလမ်းကို။) သမကံ၊ ညီမျှအောင်။

၁။ ထာဝရိယသဘာဝသဏ္ဌိတာ။ ။ ရွှေငွေစသော ဥစ္စာသည် ရွှေလျားပြောင်းသွားတတ်သော ကြောင့် ဇနီပဉ္စဉ္စာ မည်၏။ လယ်ယာတို့ကား မရွှေ့ မပြောင်းတတ်သော ထာဝရဉ္စာ မည်၏။ ထာဝရော ယဿ အတ္ထိတိ ထာဝရိယော။ ဣက- ပစ္စည်းမှ က-ကို ယ-ပြု။ [ယောဇနာ၌ “ထာဝရဿ ဓေတ္တဿ သာမီ ထာဝရိယော”ဟု ပြုလေ၏။] ထာဝရိယဿ+သဘာဝေါ ထာဝရိယသဘာဝေါ - လယ်ပိုင်ရှင်၏ လုပ်သားတို့ထက် ဗျာပါရများသော သဘော၊ ထာဝရိယ သဘာဝ+သဏ္ဌိတာ ထာဝရိယသဘာဝသဏ္ဌိတာ လယ်ပိုင်ရှင်ကဲ့သို့ ဗျာပါရများခြင်း သဘောကို “ထာဝရိယသဘာဝ”ဟု ခေါ်ပါ။ ထိုသဘော၌ ကောင်းစွာ တည်သည်။ ထိုသဘောရှိသည်- ဟူလို။

ဟရတိ ယထာ၊ ဆောင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ သံမုဒံ၊ ဤသို့ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီးခြင်းရှိသော။
ဣဒံ၊ ဤ ဥပမေယျကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

ဟိ၊ ဥပမာန ဥပမေယျကို ရောနှော၍ ပြဦးအံ့။ ခေတ္တသာမိ၊ သော။
ပုရိသော၊ ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) စေတနာ၊ ကို။
(ဝေဒိတဗ္ဗော) ပဉ္စပဏ္ဏာသ၊ သော။ ဗလိပုရိသာတို့ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော ယထာ။
တထာ၊ တူ။) စိတ္တဂံဝသေန၊ စိတ်အင်္ဂါ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နာ၊ ဖြစ်ကုန်သော
ပဉ္စပဏ္ဏာသ၊ ၅၅-ပါးသော။ ကုသလာဓမ္မော၊ ဖဿ ဝေဒနာ-စသော ကုသိုလ်
တရားတို့ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကုန်၏။) ခေတ္တသာမိ ပုရိသသ၊ ၏။ ဒိဂုဏဿာဟ
ဒိဂုဏဝါယာမကရဏကာလော၊ ၂-ဆတက် အားထုတ်မှု၊ ၂-ဆတက် ကြိုးစား
မှုကို ပြုရာအခါကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဝိယ၊ တထာ။) ကုသလာကုသလ ကမ္မာ
ယူဟနဋ္ဌာနံ ပတွာ၊ စေတနာယ၊ ၏။ ဒိဂုဏဿာဟော 'ဒိဂုဏဝါယာမော
ဟောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ အဿာ၊ ထိုစေတနာ၏။ အာယူဟနရသတာ၊
အာယူဟနရသ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပန၊ ကား။ (ရသမှ တစ်ပါး ပစ္စုပ္ပန်ကား။) သာ သော၊ ထိုစေတနာသည်။
သံဝိဒဟနပစ္စုပ္ပန်နာ၊ စီမံတတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ
တတ်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ စေတနာသည်။ သံဝိဒဟမာနာ၊ စီမံတတ် သည်။
(ဟုတွာ။) [စီမံတတ်သည် အဖြစ်ဖြင့်-ဟူလို။] ဥပဋ္ဌဟတိ၊ ယောဂီတို့ဉာဏ် အား
ထင်လာ၏။ (ကော 'ဝိယ၊ အဘယ်သူတို့ ကဲ့သို့နည်း။) သကိစ္စ ပရကိစ္စ သာဓကော၊
မိမိကိစ္စ သူတစ်ပါးကိစ္စကို ပြီးစေတတ်ကုန်သော။ ဇေဋ္ဌသိဿ မဟာဝဇ္ဇကိအာဒယော၊
တပည့်ကြီး လက်သမားကြီး အစရှိသူတို့သည်။ သံဝိဒ ဟန္တိ ဝိယ၊ စီမံတတ်ကုန်
သကဲ့သို့တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဇေဋ္ဌသိသော၊ သည်။ ဥပဇ္ဈာယံ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ကို။
ဒူရတောဝ၊ ဌိပင်။ အာဂစ္ဆန္တံ၊ လာနေသည်ကို။ ဒိသွာ၊ မြင်ရ၍။ သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။
အဓိယမာနော၊ သရဇ္ဈာယ်သည်။ ဝါ၊ စာအံသည်။ (ဟုတွာ၊ ဤ။) ဣတရေပိ၊ မိမိမှ
တစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဒါရကော၊ သူငယ်တို့ကို။ အတ္တနော အတ္တနော၊ မိမိ
မိမိ၏။ အဇ္ဈေနကမ္မေ၊ သရဇ္ဈာယ်ခြင်း အမှု၌။ ဝါ၊ စာအံခြင်း အမှု၌။ ပဝတ္တယတိ၊
ဖြစ်စေ၏။ [အဓိပုဗ္ဗ ဣဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း။ ဣကို ပြောလျှင် အဇ္ဈေနဟု ဖြစ်၍၊ ဧကို
အယပြုလျှင် အဇ္ဈယနဟု ဖြစ်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ တသ္မိံ၊ ထိုတပည့်ကြီးသည်။
အဓိယိတုံ၊ သရဇ္ဈာယ်ခြင်း ငှာ။ အာရဒ္ဓေ၊ အားထုတ်လတ်သော်။ တေပိ၊ ထို
သူငယ်တို့သည်လည်း။ တဒနဝတ္တိတာယ၊ ထို တပည့်ကြီးသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၏
အဖြစ်ဖြင့်။ အဓိယန္တိ၊ သရဇ္ဈာယ် ကြရကုန်၏။

စ၊ ဥပမာ တစ်နည်းကား။ (ဇေဋ္ဌသိဿနှင့် တူပုံမှတစ်ပါး မဟာဝမုကီနှင့် တူပုံကား။) မဟာဝမုကီ၊ သည်။ သယံ။ တစ္ဆန္တော၊ ရွှေလတ်သော်။ (ရွှေပေါ် ထိုးလတ်သော်။) ဣတရေပိ၊ မိမိမှတစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တစ္ဆကော၊ လက် သမားငယ်တို့ကို။ အတ္တနော၊ အတ္တနော၊ ၏။ (တစ္ဆနကမ္မေ၊ ရွှေခြင်းအမှု၌။ (ရွှေပေါ်ထိုးခြင်း အမှု၌။) ပဝတ္တယတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဟိ၊ မှန်။ တသ္မိံ၊ ထိုလက်သမားကြီးသည်။ တစ္ဆိတုံ၊ ရွှေခြင်းငှာ။ အာရဒ္ဓေ၊ အားထုတ်လတ်သော်။ တေပိ၊ ထို လက်သမားငယ်တို့သည်လည်း။ တဒန ဝတ္တိတာယ၊ ထိုလက်သမားကြီးသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ တစ္ဆန္တိ၊ ရွှေကြရကုန်၏။

စ၊ ဥပမာ တစ်နည်းကား။ [မဟာဝမုကီအာဒယော၌ အာဒိအရ ဥပမာကို ပြပြန်သည်။] ယောနောယကော၊ စစ်သား၏ ရှေ့ဆောင် အကြီးအကဲသည်။ ဝါ၊ စစ်ဗိုလ်သည်။ သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။ ယုဇ္ဈမာနော၊ စစ်တိုက်လတ်သော်။ ဣတရေပိ၊ မိမိမှတစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ယောဓေ၊ စစ်သားငယ်တို့ကို။ သမ္မဟာရဝတ္တိယံ၊ (ပြင်းစွာ ပုတ်ခတ်ခြင်းဟူသော) စစ်တိုက်မှုဝယ် ဖြစ်ခြင်း၌။ ပဝတ္တယတိ ယထာ၊ ဖြစ်စေသကဲ့သို့။ ဟိ၊ မှန်။ တသ္မိံ၊ ထို စစ်ဗိုလ်သည်။ ယုဇ္ဈိတုံ၊ စစ်တိုက်ခြင်းငှာ။ အာရဒ္ဓေ၊ သော်။ တေပိ၊ ထို စစ်သားငယ်တို့သည်လည်း။ အနိဝတ္တမာနာ၊ နောက်မဆုတ်ကုန်ဘဲ။ တဒနဝတ္တိတာယ၊ ထို စစ်ဗိုလ်သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ယုဇ္ဈန္တိ ယထာ၊ စစ်တိုက်ကြကုန် သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧသာပိ၊ ဤ စေတနာသည်လည်း။ အတ္တနော၊ ၏။ ကိစ္စေန၊ ကိစ္စအားဖြင့်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ ပဝတ္တမာနာ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ အညေပိ၊ မိမိမှ တစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သမ္မယုတ္တဓမ္မေ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို။ အတ္တနော၊ အတ္တနော၊ မိမိ မိမိ၏။ ကြိယာယ၊ အမူအရာ၌။ ကိစ္စ၌။ ပဝတ္တေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။

ဟိ၊ မှန်။ တဿာ၊ ထို စေတနာသည်။ အတ္တနော၊ ၏။ ကိစ္စံ၊ ကို။ အာရဒ္ဓါယ၊ အားထုတ်လတ်သော်။ တံ သမ္မယုတ္တာပိ၊ ထို စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့သည်လည်း။ အာရတန္တိ၊ အားထုတ်ကြရကုန်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ သကိစ္စ။ ပ။ ဝိယာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ စ ပန၊ ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့။ အစွာယိက ကမ္မာနုဿရဏာဒိသု၊ အဆောတလျှင် ဖြစ်စေအပ်သော အမှုကို အောက်မေ့ခြင်း အစရှိသည်တို့၌။ အယံ၊ ဤစေတနာသည်။ သမ္မယုတ္တာနံ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့၏။ ဥဿဟနဘာဝေန၊ အားထုတ်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏ ဖြစ်

၁။ ဥဿဟနဘာဝေန။ ။ဥပုဗ္ဗ-သဟဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း။ ဥဿဟိယဏေ ဥဿဟနံ၊ ဥဿဟနံ စေတသံ အတ္တိတိ ဥဿဟနာ (သမ္မယုတ္တဓမ္မော)။ “သမ္မယုတ္တာနံ”ဟူသော ဘာဝသမ္ပန်ကို

ကြောင်းဖြစ်ရာ အားဖြင့်၊ ပဝတ္ထမာနာ၊ ဖြစ်လတ်သော်၊ ပါကဋာ၊ ထင်ရှားသည်။
ဟောတိ၊ ဤ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ [ဤစေတနာအတွက် ပဒဋ္ဌာန် မပါ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌
“သေသဓန္ဒပဒဋ္ဌာနာ” ဟု ပဒဋ္ဌာန် ထည့်သည်။]

အာရမ္မဏံ စိန္တေတိတိ၊ စိတ္တန္တံ အာဒိနာ၊ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။
စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ ဝစနတ္ထော၊ ဝစနတ္ထကို။ ဝုတ္တော ဧဝံ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။ ပန၊
ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး လက္ခဏာချတ္တကား။ လက္ခဏာဒိတော၊ လက္ခဏာ အစရှိသော
အားဖြင့်၊ စိတ္တံ၊ သည်။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ သညာ ပညာတို့ကို သိပုံမှတစ်မျိုးတစ်ဖုံ
အာရုံကို သိခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ၊ ရှေ့ဆောင် ရှေ့သွား၏အဖြစ်ဟူသော
ကိစ္စရှိ၏။ [ပုဗ္ဗင်္ဂမ၌ ဘာဝပုဇာန-ကြီး။] သန္တဟန ပစ္စုပ္ပန်၊ အစဉ်မပြတ်အောင်
ဖွဲ့စပ်တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ နာမရူပ ပဒဋ္ဌာန်၊
ယှဉ်ဖက် စေတသိက်နာမ်၊ မှီရာဝတ္ထု ရုပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဟိ၊
ချဲ့။ စတုဘူမိကစိတ္တံ၊ သည်။ နော ဝိဇာနနလက္ခဏံ နာမ၊ ဝိဇာနနလက္ခဏာ
မရှိသည် မည်သည်။ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော စိတ်သည်၊ ဝိဇာနနလက္ခဏမေဝ၊
ဝိဇာနနလက္ခဏာ ရှိသည်သာ။ (ဟောတိ။) ပန၊ ကား။ ဒွါရံ၊ စက္ခု-စသော
ဒွါရသို့။ ပတွာ၊ ဤ။ (စက္ခုဝိညာဉ် စသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍။) အာရမ္မဏ
ဝိဘာဝနဋ္ဌာနေ၊ အာရုံကို ထင်စွာဖြစ်စေရာ ဌာန၌။ စိတ္တံ၊ သည်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ၊

ထောက်၍ “ဥဿဟနာနံ၊ အားတက်သရော ရှိကုန်သော သမ္ပယုတ် တရားတို့၏+ဘာဝေါ၊
ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ ဥဿဟနဘာဝေါ၊ ရာ”ဟု ပြုပါ။ ထို ဥဿဟနဘာဝ-ဟူသည်
သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ အားထုတ်ကြောင်းတည်း။ [ဇာအုပ်တို့၌ “ဥဿဟန”ဟု သာ၌
ဝုဒ္ဓိတွေ့ရ၏။ “သမ္ပယုတ္တာနံ၊ တို့ကို။ ဥဿဟန ဘာဝေန၊ အားထုတ်စေတတ်သည်၏
အဖြစ်ဖြင့်”ဟုလည်း ကာရိတ် သွင်း၍ ပေးကြ၏။ သို့သော် ဋီကာ၌ “အာဒရဘာဝေန”ဟု
ကာရိတ်မပါဘဲ ဖွင့်သောကြောင့် “ဥဿဟန”ဟုသာ ရှိသင့်မည် ထင်သည်။]

ဆက်ဦးအံ့-စေတနာသည် အာရုံကိုယူရာ၌ ဗျာပါရ အားကြီးသောကြောင့် စေတနာနှင့်
ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားများလည်း ဗျာပါရ အားကြီးသကဲ့သို့ တက်တက်ကြွကြွ ရှိရလေသည်။
စိတ် စေတသိက် တရားတို့က တက်တက်ကြွကြွ ရှိသောကြောင့် စိတ္တဓရုပ်လည်း သွက်သွက်
လက်လက် ဖြစ်နေပေသည်။ စိတ္တဓရုပ် သွက်သွက်လက်လက် ဖြစ်သောကြောင့် အတူဖြစ်ဖက်
တိဓရုပ်များလည်း သွက်သွက်လက်လက် ဖြစ်ကြရကား ကုသိုလ်ပြုသောအခါ၌ ဖြစ်စေ၊
အကုသိုလ်ပြုသောအခါ၌ ဖြစ်စေ စေတနာထက်သန်လျှင် ထက်သန်သလောက် ခန္ဓာကိုယ်
တစ်ခုလုံး သွက်သွက်လက်လက် ထက်ထက်မြက်မြက်ရှိ၍ စေတနာ မထက်သန်လျှင်
မထက်သန်သလို အေးအေးစက်စက် ထုံထုံထိုင်းထိုင်း နံနံချာချာ ဖြစ်နေလေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင်
ကောင်းမှုမကောင်းမှု ကိစ္စတို့၌ အရင်းခံဖြစ်သော စေတနာကို “ကမ္မ-အမှုသည် လက်သည်”ဟု
ဆိုရပေသည်။

ရှေ့သွားသည်။ ပုရေစာရိကံ၊ ရှေ့သွားသည်၊ ဟောတိ။ [ပုဗ္ဗင်္ဂမံကို ပုရေစာရိကံ ဟု ထပ်ဖွင့်။]

ဟိ၊ မှန်။ စက္ခုနာ၊ စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ဒိဋ္ဌံ၊ မြင်ထိုက်သော။ ဂူပါရမ္မဏံ၊ ကို။ စိတ္တေနဝ၊ ဖြင့်သာ။ ဝိဇာနာတိ၊ သိ၏။ သောတေန သုတံ သဒ္ဓါရမ္မဏံ စိတ္တေနဝ ဝိဇာနာတိ၊ ဃာနေန ဃာယိတံ (နမ်းရှုထိုက်သော) ဂန္ဓာရမ္မဏံ စိတ္တေနဝ ဝိဇာနာတိ၊ ဇီဝာယ သာယိတံ (သာယာထိုက်သော) ရသာရမ္မဏံ စိတ္တေနဝ ဝိဇာနာတိ၊ ကာယေန ဖုသိတံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ စိတ္တေနဝ ဝိဇာနာတိ။ မနေန၊ မနောဒွါရဖြင့်။ ဝိညာတံ၊ သိထိုက်သော။ ဓမ္မာရမ္မဏံ စိတ္တေနဝ ဝိဇာနာတိ။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ နာဂရဂုတ္တိကော နာမ၊ မြို့စောင့် ယောက်ျားမည်သည်။ နဂရမဇ္ဈေ၊ မြို့၏ အလယ်၌။ သိဃာဋ္ဌကော၊ လမ်းဆုံ လမ်းခွဲ၌။ နိသိဒိတ္တာ၊ ထိုင်၍။ အယံ၊ ဤသူကား။ နေဝါသိကော၊ အမြဲနေခြင်း ရှိသူတည်း။ ဝါ၊ မြို့နေသူတည်း။ အယံ၊ ကား။ အာဂန္တုကော၊ ခေတ္တ ရောက်လာသူတည်း။ (ဧည့်သည်တည်း။) ဣတိ၊ သို့။ အာဂတာဂတံ၊ ရောက်လာ ရောက်လာသော။ ဇနံ၊ လူကို။ ဥပဓာရေတိ ယထာ၊ မှတ်သားသကဲ့သို့။ ဝဝတ္ထာပေတိ ယထာ၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ သမ္ပဒံ၊ ဤသို့ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီးခြင်းရှိသော။ ဣဒံ၊ ဤ ဥပမေယျကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

စ၊ သာဓက ကား။ မဟာထေရေနပိ၊ အရှင်နာဂသိနိ မဟာထေရ်သည် လည်း။ ဧတံ၊ ဤ စကားကို။ ပုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။ (ကို။) မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ၊ နာဂရဂုတ္တိကော နာမ၊ မည်သည်၊ နဂရဿ၊ ၏။ မဇ္ဈေ၊ ၌။ သိဃာဋ္ဌကော၊ ၌။ နိသိန္ဒော၊ ထိုင်လျက်။ ပုရတ္ထိမတော ဒိသတော၊ အရှေ့အရပ်မှ။ ပုရိသံ၊ ကို။ အာဂစ္ဆန္တံ၊ လာသည်ကို။ ပဿေယျ ယထာ၊ မြင်ရာသကဲ့သို့။ ပစ္ဆိမတော ဒိသတော ပုရိသံ အာဂစ္ဆန္တံ ပဿေယျ ယထာ၊ ဒက္ခိဏတော ဒိသတော ပုရိသံ အာဂစ္ဆန္တံ ပဿေယျ ယထာ၊ ဥတ္တရတော ဒိသတော ပုရိသံ အာဂစ္ဆန္တံ ပဿေယျ ယထာ။ ဧဝမေဝ၊ သာလျှင်။ မဟာရာဇံ၊ ဇာ။ ယံ ရူပံ၊ အကြင် ရူပါရုံကို။ စက္ခုနာ၊

၁။ စက္ခုနာ ဟိ ဒိဋ္ဌံ ။ ဒိဋ္ဌံ၌ တ-ပစ္စည်းသည် ရိုးရာအားဖြင့် “မြင်အပ်ပြီး” ဟူသော အတိတ်အနက်နှင့်တကွ မူချမြင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ “စက္ခုပသာဒဖြင့် မြင်အပ်ပြီးဖြစ်လျှင် စက္ခုဝိညာဉ်က ထပ်၍မြင်ဖွယ် မလို။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ ဒိဋ္ဌံအရ “မြင်အပ်ပြီး” ဟု မပေးဘဲ “မြင်ထိုက်” ဟု တ-ပစ္စည်း၏ အနာမဋ္ဌ ကာလသာမန်နှင့်တကွ အရဟ-အနက်ပေးရသည်။ မြင်ခြင်းကြိယာ၏ ကတ္တားမှာ စက္ခုဝိညာဉ်တည်း။ စက္ခုဒြါရဖြင့် မြင်ထိုက်သော ရူပါရုံကို စက္ခု ဝိညာဉ်စိတ်ကမြင်သိ သိသည်-ဟူလိုသည်။ မုတံ၊ ဝိညာတံ-တို့၌လည်း နည်းတူ။ စက္ခုနာ ဟိ ဒိဋ္ဌံတိစက္ခုနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာ]

စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ပဿတိ၊ မြင်၏။ တံ၊ ထို ရူပါရုံကို။ ဝိညာဏေန၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့်။ ဝိဇာနာတိ။ ယံ သဒ္ဓံ၊ အကြင် သဒ္ဓါရုံကို။ သောတေန၊ ဖြင့်။ သုဏာတိ၊ ကြား၏။ ပ။ ယံ ဂန္ဓံ၊ အကြင် ဂန္ဓာရုံကို။ ယာနေန၊ ဖြင့်။ ယာယတိ၊ နမ်းရှု၏။ ပ။ ယံ ရသံ၊ အကြင် ရသာရုံကို။ ဇိဝှာယ၊ ဖြင့်။ သာယတိ၊ သာယာ၏။ ပ။ ယံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ၊ အကြင် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို။ ကာယေန၊ ဖြင့်။ ဖုသတိ၊ တွေ့ထိ၏။ ပ။ ယံ ဓမ္မံ၊ အကြင် ဓမ္မာရုံကို။ မနဿ၊ မနောဒွါရဖြင့်။ ဝိဇာနာတိ။ တံ ထို ဓမ္မာရုံကို။ ဝိညာဏေန၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့်။ ဇာနာတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဧဝံ၊ သို့။ ပ။ ပုရေစာရိကံ ဟောတိ၊ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမရသန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။

တဒ္ဒေတံ (တံ+ဧတံ)၊ ထိုစိတ်သည်၊ ပစ္စိမံ ပစ္စိမံ၊ နောက်နောက်၌ ဖြစ်သည်။ (ဟုတွာ။) ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ပုရိမံ ပုရိမံ၊ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ်ကို။ နိရုန္တရံ၊ အကြား မရှိသည်ကို။ ကတွာ။ သန္တဟနမေဝ၊ ဆက်စပ်လျက် သာလျှင်။ ဥပဋ္ဌာတိ၊ ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သန္တဟနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ မည်၏။ ပန၊ ကား။ (ပစ္စုပဋ္ဌာနံမှတစ်ပါး ပဒဋ္ဌာနံကား။) ပဉ္စေါကာရဘဝံ၊ ပဉ္စေါကာရဘုံ၌။ အဿ၊ ထိုစိတ်၏။ နိယမတော၊ အမြဲအားဖြင့်။ နာမရူပံ၊ နာမ်ရုပ်သည်။ (ပဒဋ္ဌာနံ၊ နီးစွာသော အကြောင်းသည်။ ဟောတိ။) စတုဝေါကာရဘဝေ၊ ၌။ နာမမေဝ၊ နာမ်သည်သာ။ ပဒဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနန္တိ၊ ဟူ၍။ (မယာ။) ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုအံ့။ ဧတံ စိတ္တံ၊ သည်။ (“စေတနာ ဟောတိ၊ စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု ပြအပ်သော ဤစိတ်သည်။) ပုရိမ နိဒ္ဒိန္ဒစိတ္တေန၊ ရှေ့ သမယ ဝဝတ္ထာန ခန်း၌ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော စိတ်နှင့်။ သဒ္ဓိ၊ တကွ။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးတည်းသာ။ (ဟောတိ) ကံ၊ ဖြစ်သလော။ ဥဒါဟု၊ သို့မဟုတ်။ အညံ၊ အခြားသောစိတ်သည်။ (ဟောတိ ကံ၊ လော။) ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ [သမယဝဝတ္ထာန ခန်း၌ “စိတ္တံဥပ္ပန္နံ”ဟု ပြအပ်ခဲ့သော စိတ်နှင့် ဤနေရာ၌ ပြအပ်သော စိတ်သည်တစ်ပါးတည်းသာလော၊ သို့မဟုတ် တစ်မျိုးစီ လောဟု မေးသည်။] (ဧတံ စိတ္တံ၊ ပုရိမနိဒ္ဒိန္ဒစိတ္တေန၊ နှင့်။ သဒ္ဓိ။) ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးတည်းသာ။ ဟောတိ။ (ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။) အထ၊ ထိုသို့ တစ်ပါးတည်းဖြစ်လျှင်၊ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပုရိမနိဒ္ဓိန္ဒ၊ ရှေ့ သမယဝဝတ္ထာန ခန်း၌ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော စိတ်ကို။ ပန၊ တစ်ဖန်။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ဧတံ၊ ဤ ပြဿနာကို။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌။ (အာစရိယေဟိ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။) အဝိဇာရိတံ၊ မစိစစ်အပ်ခဲ့။

[ယောဇနာ၌ ပုရိမနိဒ္ဓိ၌ ဟူသော ပုဒ်လည်း မပါ။ “ဧတံ စိတ္တံ ပုန ဝုတ္တန္တိ ဧတံ ဝစနံ အဋ္ဌကထာယံ အဝိစာရိတံ” ဟု ဝုတ္တန္တိနှင့် အဝိစာရိတံကို တစ်ဝါကျတည်းလုပ်၍။ ယောဇနာ ထားသည်။]

ပန၊ ထိုသို့ပင် မစိစစ်အပ်ခဲ့ပါသော်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ စိတ္တံ ဟောတိဟု နောက်ထပ် ဟောတော်မူခြင်း၌။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ယုတ္တိ၊ သင့်သောအကြောင်းတည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ ရူပါဒိနိ၊ ရူပ အစရှိသော ကလာပ်ရုပ်တို့ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ဝါ၊ စွဲမှီ၍။ ပညတ္တာ၊ ပညတ်အပ်ကုန်သော။ သူရိယာဒယော၊ နေ အစရှိသည်တို့သည်။ အတ္ထတော၊ လိုရင်း အနက်အားဖြင့်။ ရူပါဒိဟိ၊ ရူပ အစရှိသည်တို့မှ။ အညောတစ်မျိုးတခြားတို့သည်။ နဟောန္တိ ယထာ၊ မဟုတ်ကုန်သကဲ့သို့။ တေနော၊ ထိုသို့ တစ်မျိုးတခြား မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ ယသ္မိံ သမယော၌။ သူရိယော၊ သည်။ ဥဒေတိ၊ တက်လာ၏။ တသ္မိံ သမယော၊ နေတက်လာရာ ထိုအခါ၌။ တဿ၊ ထို နေ၏။ တေဇသင်္ခါတံ၊ အရှိန်ဟု ဆိုအပ်သော။ ရူပမ္ပိ၊ အဆင်းအရောင် သည်လည်း။ (ဥဒေတိ၊ ပေါ်ထွက်လာ၏။) ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုစ္စမာနေပိ၊ ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။ (“နေထွက်လာလျှင် အဆင်းအရောင်လည်း ပေါ်ထွက်လာ၏” ဟု နေက တခြား အဆင်းအရောင်က တခြား ဤသို့ ခွဲခြား၍ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။) ရူပါဒိဟိ၊ အဆင်းအရောင် အစရှိသည်တို့မှ။ အညော၊ တစ်မျိုးတခြားသော။ သူရိယော နာမ၊

၁။ အယံ ပနေတ္ထ ယုတ္တိ။ ။ “စိတ္တံဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဟုဓမ္မဝဝတ္ထာန်ခန်း၌ ဟောတော်မူပြီးပါလျက် “စိတ္တံဟောတိ” ဟု ဓမ္မဒွေသခန်း၌ စိတ္တံကို ထပ်၍ ဟောတော်မူရာဝယ် ထိုသို့ ဟောတော်မူခြင်း၏ သင့်လျော်သော အကြောင်းကို “ယုတ္တိ” ဟု ဆိုသည်။ ထို ယုတ္တိကို ပြသော စကားသည် “ပုန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ” တိုင်အောင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ယထာ ဟိ” စသည်ကို ယုတ္တိအကျယ်ပြဟု မှတ်ပါ။

၂။ ယထာပ။ သူရိယော နာမ နတ္ထိ။ ။ “နေ၌အဆင်းအရောင် ၇-မျိုးရှိ၏” ဟု ဆိုကြ၏။ ထို အဆင်းအရောင်ကို “ရူပ” ဟုဆိုသည်။ အာဒိဖြင့် ရူပ(ဝတ္ထု)မှတစ်ပါးသော အတုဖြစ်ဖက် ဥတုဧရုပ်(ပထဝီစသော) ရ-ပါးကို ယူပါ။ ထို ရူပ-စသည်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍ “သူရိယ” ဟုလည်းကောင်း၊ “နေ” ဟုလည်းကောင်း နာမည်ပညတ် သတ်မှတ် ခေါ်ဝေါ်ရာဝယ် ထို ရူပ-စသည်တို့မှတစ်ပါး နေ(သူရိယ)ဟု သီးခြားမရှိ။ ထို့ကြောင့် “အကြင်အခါ နေထွက်လာ၏။ ထိုအခါ အရှိန်အဝါဟူသော အဆင်းရူပလည်း ပေါ်လာ၏” ဟု ဆိုရာ၌ စကားသုံးနှုန်းပုံမှာ နေက တခြား ရူပက တခြားဟု ဖြစ်နေသော်လည်း လက်တွေ့အားဖြင့် ရူပ-စသည်တခြား နေတခြား မရှိတော့သကဲ့သို့...

နေမည်သည်။ န အတ္တိ ယထာ၊ မရှိသကဲ့သို့။ တထာ၊ တူ။ စိတ္တံ၊ ကို။
 ဖဿာဒယော၊ ဖဿ အစ ရှိကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ဥပါဒါယ။ န ပညာပိယတိ၊
 ပညတ်အပ်သည် မဟုတ်။ အတ္တတော ပန၊ လိုရင်းအနက်အားဖြင့်ကား။ ဧတံ၊
 ဤစိတ်သည်။ တေဟိ၊ ထို 'ဖဿ အစရှိသည်တို့မှ။ အညမေဝ တစ်မျိုးတခြား
 သည်သာ။ ဟောတိ။ တေန၊ ကြောင့်။ ယသ္မိံ သမယေ၊ ဌံ။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပန္နံ၊
 အတိတ်စိတ်၏ ဘင်ဓဏမှ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ဓဏတ္တယသို့
 ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဧကံသေနဝ၊ စင်စစ်အားဖြင့် သာလျှင်၊ တသ္မိံ
 သမယေ၊ ထိုခါ၌။ ဖဿာ ဒီဟိ၊ ဖဿ အစရှိသည်တို့မှ။ အတ္တတော၊ အားဖြင့်
 အညမေဝ၊ တစ်မျိုးတခြား သာလျှင် ဖြစ်သော။ တံ၊ ထိုစိတ်သည်။ ဟောတိ။
 ဣတိ၊ သို့။ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ကို။ ဒီပနတ္ထာယ၊ ငှာ။ ဧတံ၊ ဤစိတ်ကို။ ပန။
 ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၂ စ၊ သည်သာမကသေး၊ ယသ္မိံသမယေ။ပ။ ဟောတိတိ အာဒိသု၊ အစရှိ
 သော ပါဠိရပ်တို့၌။ ဘာဝေန္တေန၊ ဘာဝေတိ-တြိယာကို ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်။
 ဝဝတ္ထာပိတေ၊ ဝိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်သော။ သမယေ၊ သမယ၌။ ယော၊ အကြင်
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဘာဝေတိ၊ မဂ္ဂကို ဖြစ်စေ၏။ သော၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အတ္တတော၊
 အားဖြင့်။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ၊ ဖြစ်သည်မမည်။ တေနဝ၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ တတ္ထ၊
 ထို ရူပပစ္စယာ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။ ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိတိ၊
 ဟူ၍။ ဝုတ္တံ ယထာ၊ ဟောတော်မူအပ် သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ယော ဘာဝေတိသော
 ဟောတိတိ၊ ယော ဘာဝေတိ သော ဟောတိ-ဟူ၍။ န ဝုတ္တံ။ ပန၊ အနွယ် ကား။
 ဃသ္မိံ သမယေ။ပ။ ဟောတိတိ အာဒိသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ စိတ္တေန၊
 ဖြင့်။ ဝဝတ္ထာပိတေ၊ သော။ သမယေ၊၌။ သမယဝ ဝတ္ထာပိတံ၊ သမယဖြင့်

၁။ တထာ။ပ။ အညမေဝ ဟောတိ။ ။ ဤ ဥပမေယျဝါကျ၌ ဥပမာနမှ ပြောင်းပြန်
 အနက်ကိုချည်းပြ၏။ ထို့ကြောင့် ပြခဲ့သော နေ-ဥပမာသည် ဝိသဒိသုပမာတည်း။ ဥပမာန၌
 ရူပ-စသည်မှတစ်ပါး သူရိယ ဟု သီးခြားမရှိ။ ဤ ဥပမေယျ၌ကား ဖဿစသည်မှတစ်ပါး
 စိတ်ဟု သီးခြားရှိသည်။ ဤသို့ ဖဿ-စသည်မှတစ်ပါး စိတ်ဟု သီးခြားရှိကြောင်းကို
 ပြခြင်းအကျိုးငှာ “စိတ္တံ ဟောတိ” ဟု စိတ်ကို ထပ်၍ ဟောတော်မူပါသည်။

၂။ ယထာစပ။အာဒိသု။ ။ “ယသ္မိံသမယေရူပပစ္စယာ”စသော ရူပါဝရေ ကုသလပဒ၊
 ထိုပါဠိတော်ဝယ် “ယသ္မိံ”ပ။မဂ္ဂ ဘာဝေတိ”၌ ဘာဝေတိ၏ ကတ္တားဖြစ်သော ဘာဝေန္တပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်
 သမယကို မှတ်သား၏။ ထိုဘာဝေန္တပုဂ္ဂိုလ်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသောကြောင့်
 “ဖဿော ဟောတိ”စသည်ကဲ့သို့ “ယော ဘာဝေတိ၊သော ဟောတိ”ဟု ထို ရူပါဝရေကုသလပဒ
 ဓမ္မုဒ္ဓေသ၌ ဟောတော်မမူ။

၃။ ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝရ-စသည်။ ။ဤကာမာဝရကုသိုလ် အရာ၌ကား
 “ယသ္မိံသမယေ။ပ။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”ဟု ရှေးဦးစွာ စိတ်ဖြင့် သမယကို မှတ်သား၍ “တသ္မိံ”

ပိုင်းခြားသတ်မှတ် အပ်ပြီးသော။ စိတ္တံ၊ သည်။ တထာ၊ ထို ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း။
 (“န သော အတ္တတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသည့် အတိုင်း။) အတ္တတော၊
 လိုရင်း အနက်အားဖြင့်။ ဝါ၊ တရားကိုယ်အားဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်သည်ကား။ န၊
 မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ တဒါ၊ ဌံ။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ ယထေဝ၊
 ဖြစ်သကဲ့သို့သာ၊ ဝေဒနာ၊ သည်။ ဟောတိ ယထေဝ။ တထာ၊ တူ။ စိတ္တမ္ပိ၊
 သည်လည်း။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမဿပိ အတ္တဿ၊ ကိုလည်း။ (ပိဖြင့်
 ရှေ့ဣမဿ အတ္တဿကို ပေါင်း။) ဒိပနတ္တံ၊ ငှာ။ ဣဒံ၊ ဤစိတ်ကို။ ပန ဝတ္တံ၊
 ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [ဤ ဝေဒိတဗ္ဗံ နောက်၌ “ဣတိ အယံ၊ ကား။ ယုတ္တိ၊ တည်း”
 ဟု အယံ ပနေတ္ထ ယုတ္တိကို ပြန်၍ လှည့်ပါ။]

ပန၊ ဆက်။ ဣဒံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံကား။ ဧတ္ထ၊ ဤစိတ္တံ ဟောတိဟု
 စိတ်ကို ထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ရာ၌။ သန္နိဋ္ဌာနံ၊ အဆုံးအဖြတ်တည်း။ ဝါ၊
 ဆုံးဖြတ်ကြောင်း အကျိုးတည်း။ ဥဒ္ဓေသဝါရေ၊ ဌံ။ (ဖဿော ဟောတိ။ ပ။ အဝိက္ခေပေါ
 ဟောတိ ဟူသော ဥဒ္ဓေသဝါရ-၌။) သင်္ဂဏှနတ္တံ၊ စိတ်ကို သိမ်းယူခြင်း
 အကျိုးငှာလည်းကောင်း။ နိဒ္ဓေသဝါရေ၊ ဌံ။ (ကတမော တသ္မိံ သမယေ ဖဿော
 ဟောတိ-စသော နိဒ္ဓေသ ဝါရ၌။) ဝိဘဇနတ္တံ၊ စိတ်ကိုအကျယ် ဝေဖန်ခြင်း
 အကျိုးငှာ လည်းကောင်း။ (ပန။ ဝတ္တံ၊ ပြီ။) [သင်္ဂဏှနတ္တံ ဝိဘဇနတ္တံကို ချဲ့လို၍
 “ပုရိမေန ဟိ” စသည်မိန့်။] ဟိ၊ ချဲ့၊ ပုရိမေန၊ ရှေ့ဖြစ်သော။ စိတ္တသဒ္ဓေန၊ ဖြင့်။
 (စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ၌ ပါသော စိတ္တသဒ္ဓါဖြင့်။) ကေဝလံ၊ သင်္ဂဏှနတ္တ မဖက်
 သက်သက်။ သမယော၊ ကို။ ဝဝတ္ထာပိတော၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်ပြီ။ ပန၊
 ဆက်။ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ တသ္မိံ ဝဝတ္ထာပိတသမယေ၊ ထို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်ပြီးသော
 သမယ၌။ ယေဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဖြစ်ကုန်၏။ ဝါ၊ ပါဝင်ကုန်၏။ တေသံ။

သမယေ”ဟု စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ထို သမယဝယ် (ရူပါဝစရ၌၊ ဘာဝေပုဂ္ဂိုလ်
 မဖြစ်သလို မဟုတ်ဘဲ) စိတ်ကလည်းဗဿ-စသည်တို့ကဲ့သို့ ဖြစ်လျက် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။
 ဤသို့သော အဓိပ္ပာယ်ကို ပြခြင်း အကျိုးငှာလည်း စိတ္တံ ဟောတိ ဟု ထပ်၍ ဟောတော်မူရသည်။
 [ဤ၌လည်း ဥပမာနုသညံ ဝိသဒိသုပမာပင်တည်း။]

၁။ ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ။ ။ ရှေ့ယုတ္တိပြ စကားဝယ် “စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု
 ဟောတော်မူရခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကို ၂-မျိုးအားဖြင့် ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အကျိုးကိုပြ၍
 ဆုံးဖြတ်ချက် ချလိုသောကြောင့် “ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ”ဟု မိန့်သည်။ ထိုအကျိုးကား
 “ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ”စသော ဥဒ္ဓေသဝါရ၌ “စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု စိတ်ကို
 သိမ်းယူခြင်းအကျိုး “ကတမော တသ္မိံ သမယေ ဖဿော”စသော နိဒ္ဓေသ ဝါရ၌ “ကတမံတသ္မိံ
 သမယေစိတ္တံ” စသည်ဖြင့် အကျယ်ဝေဖန်ရခြင်း အကျိုးတည်း။

ထို တရား တို့ကို။ ဒဿနတ္ထံ၊ ငှာ။ ဖဿော ဟောတိတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကား ရပ်ကို။ (ဘဂဝတာ။) အာရန္တံ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။ စိတ္တဉ္စာပိ၊ သည်လည်း။ တသ္မိံ သမယေ၊ ထိုစိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်ပြီးသော သမယ၌။ ဟောတိ ယေဝ၊ ဖြစ်သည်သာ။ ဝါ၊ ပါဝင်သည်သာ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ -တဿာပိ၊ ထို စိတ်ကိုလည်း။ သင်္ဂဏနတ္ထံ၊ ငှာ။ ဇေတံ စိတ္တံ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [ဤတိုင်အောင် သော စကားဖြင့် ဥဒ္ဓေသဝါရေ သင်္ဂဏနတ္ထံ၏ အကျယ်ကို ပြသည်။]

စ၊ သည်သာ မကသေး။ (အကျိုးသည်သာ မကသေး-ဟုလို။) [“သင်္ဂဏ နတ္ထံ၏ အကျယ်မှတစ်ပါး ဝိဘဇနတ္ထံ၏ အကျယ်ကား”ဟုလည်း ပေးပါ။] ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤ ဥဒ္ဓေသ အရာ၌။ ဇေတသ္မိံ၊ ဤစိတ်ကို။ အဝုစ္စမာနေ၊ ဟောတော်မမူအပ်သော်။ (ဟောတော်မမူလိုက်လျှင်။) ကတမံ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ နိဒ္ဓေသဝါရေ၊ ၌။ ဝိဘဇိတုံ၊ အကျယ် ဝေဖန်ခြင်းငှာ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်းသည်။ ဘဝေယျ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဇေ၊ ဤသို့ မတတ်ကောင်းလတ်သော်။ အဿ၊ ထိုစိတ်ကို။ ဝိဘဇနံ ယေဝ၊ အကျယ်ဝေဖန်ကြောင်း စကားရပ်သည်ပင်။ ပရိဟာယေထ၊ ယုတ်လျော့ရာ၏။ (မဝေဖန်နိုင်ဘဲ ရှိရာ၏။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထိုစိတ်ကို။ နိဒ္ဓေသဝါရေ၊ ၌။ ဝိဘဇနတ္ထံ၊ ငှာလည်း။ ဇေတူ၊ ဤ စိတ္တံ ဟောတိ ဟူသော စကားကိုလည်း။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဉ္စ၊ [ဤ ဝုတ္တံတိုင်အောင်သော စကားဖြင့် နိဒ္ဓေသဝါရေ ဝိဘဇနတ္ထံ၏ အကျယ်ကို ပြသည်။ ဤနေရာတွင် ဣတိထည့်၍ ဣဒံပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာန်ကို ပြန်၍ လှည့်သင့်သည်။ ယသ္မာ ဝါ-စသော စကားကား ပြအပ်ပြီးသော ယုတ္တိစကား သန္နိဋ္ဌာန် စကားတို့မှ တစ်နည်းပြအပ်သော စကားတည်း။]

ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါ၌၌။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နန္တိ ဇေ၊ ဟူသော ဤစကားသည်။ ဒေသနာသီသမေဝ၊ ဒေသနာတော်၏ ဦးခေါင်းမျှသာတည်း။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးတည်းသာ။ န ဥပ္ပန္နတိ၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤအကြောင်းကို။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာ၌။ ဝိစာရိတံ၊ စိစစ်အပ်ပြီ။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နန္တိ ဧတ္ထာပိ၊ ဟူသော ဤပါ၌၌လည်း။ စိတ္တမတ္ထမေဝ၊ စိတ်မျှကိုသာ။ အဂ္ဂဟေတွာ၊ မယူမူ၍။ ပရောပဏ္ဏာသကုသလဓမ္မေဟိ၊ ငါးဆယ်ကျော် ကုသိုလ်တရားတို့နှင့်။ (ဖဿ-စသော တရားတို့နှင့်။) သဒ္ဓိယေဝ၊ အတူတကွ သာလျှင်။ စိတ္တံ၊ ကို။ ဂဟိတံ၊ ယူအပ်ပြီ။ ဇေ၊ လျှင်။ တတ္ထ၊ ထိုသမယ ဝဝတ္ထာန်ခန်း၌။ [ရှေးနိဿယ၌ “တတ္ထ၊ ထို စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟူသော စကားရပ်၌”ဟု-

စွဲ၏။-သင့်သည်သာ။] သင်္ခေပတော၊ အကျဉ်းချုပ် အားဖြင့်။ သဗ္ဗေပိကုန်သော။ စိတ္တ စေတသိကဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူပြီး၍။ ဣဓ၊ ဤ ဥဒ္ဒေသဝါရ၌။ သရူပေန၊ သရုပ်သကောင်အားဖြင့်။ (ထို အကျဉ်းပြအပ်ပြီးသော တရားစုကို သရုပ် ထုတ်ပြသော အားဖြင့်။) ပဘောဒတော၊ အထူး အပြားအားဖြင့်။ (“ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ”စသော အထူး အပြားအားဖြင့်။) ဒဿေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ ဖဿော ဟောတိတိ အာဒိ၊ ကို။ (ဘဂဝတာ။) အာရန္တံ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဖဿာဒယော၊ ဖဿ-အစရှိသော တရားတို့ကို။ (ဝုတ္တာ) ဝိယ၊ ဟောတော်မူအပ် ကုန်သကဲ့သို့။ (တထာ။) စိတ္တံပိ၊ ကိုလည်း။ ဝုတ္တမေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်သာ။ ဣတိ ဝေဒိတမ္ပံ။

ဈာနကံရာသိအဖွင့်

[ဖဿလျှင် ၅-ခုမြောက်ရှိသော ဖဿပဉ္စမကရာသိကို ဖွင့်ပြပြီး၍၊ ယခု အခါ၌ ဈာနကံရာသိကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဝိတက္ကေတိ”စသည် မိန့်သည်။] (ယော သဘာဝေါ။) ဝိတက္ကေတိ၊ အာရုံကို ကြံတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ အာရုံကို ကြံတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) ဝိတက္ကော၊ ဝိတက္ကမည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိတက္ကနံ၊ အာရုံကို ကြံခြင်း။ ဝိတက္ကော၊ ခြင်း။ ဥပါနံ၊ အာရုံကို ကြံခြင်း။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သွားယံ (သော+အယံ)၊ ထိုဝိတက်သည်။ အာရမ္မဏေ၊ အာရုံပေါ်၌။ စိတ္တံဿ၊ ကို။ အဘိနိရောပနလက္ခဏော၊ ရှေးရှု ဘက်ရောက်စေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ ရှေးရှု တင်ပေးခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ [အဘိနိရောပန၌ အဘိ+နိပဗ္ဗ-ရူပဓာတ်+ကာရိတ် ဏာပေပစ္စည်း+ယုပစ္စည်း။] ဟိ၊ မှန်။ သော ထိုဝိတက်သည်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ စိတ္တံကို။ အာရောပေတိ၊ တက်ရောက်စေတတ်၏။ ဝါ၊ တင်ပေးတတ်၏။

၁။ ဝိတက္ကော။ ။ “ဝိတက္ကေတိတိ ဝိတက္ကော၊ ဝိတက္ကနံ ဝါ ဝိတက္ကော”ဟု သာဓန ၂-မျိုးသာပြထားသော်လည်း “ဝိတက္ကန္တံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မော စတေနာတိ ဝိတက္ကော”ဟု ကရုဏသာဓနလည်း ရနိုင်၏။ ထိုသို့ သာဓန ၃-မျိုး ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကို သင်္ဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာ စိတ္တအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။ [“ဝိတက္ကော-ကြံ+စည်ခြင်း”ဟု ပေးရိုးရှိ၏။ သို့သော် အာရမ္မဏဘိနိရောပနလက္ခဏာနှင့် အညီ စိတ်ကို အာရုံပါရောက်အောင် အစွာ တင်ပေးခြင်းသာ ဝိတက်၏ တာဝန်တည်း။ ထိုသို့ တင်ပေးပြီးနောက် ထိုအာရုံကို အထပ်ထပ် အာရုံပြုသော အားဖြင့် “စည်နေခြင်း” သဘောမှ ဝိစာရ၏ သဘောသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝိတက္ကေတိ-ကြံတတ်၏”ဟုသာ အနက်ပေးပါ။]

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ ကောစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ယောက်ျားသည်။ ရာဇဝလ္လဘံ၊ မင်းကျွမ်းဝင်သော။ (မင်း၏ အကျွမ်းဝင်သူဖြစ်သော။) ဉာတိံ ဝါ၊ ဆွေမျိုးကိုသော်လည်းကောင်း။ မိတ္တံ ဝါ၊ မိတ်ဆွေကိုသော်လည်းကောင်း။ နိဿာယ၊ မှီ၍။ ရာဇဂေဟံ၊ မင်း၏ အိမ်တော်သို့။ (နန်းတော်သို့။) အာရောဟတိ ယထာ၊ တက်ရောက်ရသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဝိတက္ကံ၊ ကို။ နိဿာယ။ စိတ္တံ၊ သည်။ အာရမ္မဏံ၊ သို့။ အာရောဟတိ၊ တက်ရောက်ရ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သော၊ ထို ဝိတက်ကို။ အာရမ္မဏေ။ပ။လက္ခဏောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။

ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ နာဂသေနတ္ထေရော၊ အရှင်နာဂသိန် ထေရ်သည်။ အာဟ၊ ဆိုပြီ။ (ကိံ) ဝိတက္ကော၊ သည်။ အာကောဋ္ဌနလက္ခဏော၊ အာရုံကို ရှေးဦးစွာ ခေါက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ ဘေရိ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ အာကောဋ္ဌိတာ ယထာ၊ ရှေးဦးစွာ တီးခေါက်အပ်သကဲ့သို့။ အထပစ္ဆာ၊ ထိုမှနောက်၌။ အနုရဝတိယထာ၊ အဆက်ဆက် မြည်နေသကဲ့သို့။ အနုသဒ္ဓါယတိ ယထာ၊ အဆက်ဆက် အသံပြုသကဲ့သို့။ [သဒ္ဓံဟူသောနာမ်ပုဒ် နောင် ကရောတိအနက်၌ အာယ-ပစ္စည်းသက်ထားသော-နာမတော်။] မဟာရာဇ၊ ဇာ။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာလျှင်။ အာကောဋ္ဌနာ၊ ရှေးဦးစွာ ခေါက်ခြင်းကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဝိတက္ကော၊ ဝိတက်ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ပစ္ဆာ၊ နောက်မှ။ အနုရဝနာ၊ အဆက်ဆက် မြည်ခြင်းကို။ အနုသဒ္ဓါယနာ၊ အဆက်ဆက် အသံပြုခြင်းကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ) ယထာ၊ ဧဝံ၊ ဝိစာရော၊ ဝိစာရကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။

သွာယံ(သော+အယံ)၊ ထို ဝိတက်သည်။ အာဟနန ပရိယာဟနနရသော၊ အစွာ တီးခေါက်ခြင်း ထက်ဝန်းကျင် တီးခေါက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ ရှေးရှု ခေါက်ခြင်း လှည့်ပတ်၍ ခေါက်ခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏။ တထာဟိ၊ ထိုစကား မှန်၏။ တေန၊ ထို ဝိတက်ကြောင့်။ ယောဂါဝစရော၊ ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အာရမ္မဏံ။ပ။ကရောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ [အာရမ္မဏံ၊ ကို။ ဝိတက္ကာဟတံ၊ ဝိတက်သည် အစွာ ခေါက်အပ်သည်ကို။ (အာဟတံ၌ အာသည် အာဒိကမ္မ အနက်ဟော။) ဝါ၊ ဝိတက်သည် ရှေးရှုခေါက်အပ်သည်ကို။ (အာသည် အဘိ မုခ' အနက်ဟော။) ဝိတက္က ပရိယာဟတံ၊ ဝိတက်သည် ထက်ဝန်းကျင် ခေါက်အပ်သည်ကို။ ဝါ၊ ဝိတက်သည် လှည့်ပတ်၍ ခေါက်အပ်သည်ကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။] အာရမ္မဏေ၊ ၌။ စိတ္တဿ၊ ကို။ အာနယန ပစ္စုပ္ပန္နာနော၊ ဆွဲဆောင်တတ်သော တရား ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။

တေန၊ ထို သဘောတရားဖြင့်။ စိတ္တံ၊ သည်။ အာရမ္မဏော၊ ၌။ ဝိစရတိ၊ လှည့်လည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ စိတ်၏ အာရုံ၌ လှည့်လည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) ဝိစာရော၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိစရဏံ၊ အာရုံ၌ အထူးသဖြင့် လှည့်လည်ခြင်း။ ဝိစာရော၊ ခြင်း။ အနုသဉ္စရဏံ၊ အာရုံ၌ အဖန်ဖန် ကောင်းစွာ လှည့်လည်ခြင်း။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သွာယံ (သော+အယံ)၊ ထို ဝိစာရသည်။ အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇနလက္ခဏော၊ အာရုံကို အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထို အာရုံ၌။ သဟဇာတာနုယောဇန ရသော၊ တကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို အဖန်ဖန် ယှဉ်ကပ်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ စိတ္တဿ၊ ကို။ အနုပ္ပဗန္ဓ ပစ္စုပ္ပန္နာနော၊ အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။

စ၊ ဆက်။ နေသံ၊ ထို ဝိတက် ဝိစာရတို့၏။ ကတ္တစိ၊ အချို့စိတ်၌။ (ဝိတက်ယှဉ်ရာ ၅၅-ပါးသော စိတ်၌။) အဝိပ္ပယောဂေါ မကွေမကွာ ယှဉ်ခြင်းသည်။ သန္တေဝိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဩဠာရိကဋ္ဌေန၊ အာရုံယူမှု၌ ကြမ်းတမ်းသည်၏။ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန စ၊ ရှေ့သွား၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ (ပဌမာဘိနိပါတော-၌ စပ်။) ဃဏ္ဍာဘိဃာတော ဝိယ၊ ခေါင်းလောင်း၏ ရှေးရှု ထိုးခတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အသံကဲ့သို့။ [ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ ဃဏ္ဍာ-ဘိဃာတသဒ္ဓေါ ဝိယံ ဟုရှိ၏။] အဘိနိရောပနဋ္ဌေန၊ ရှေးရှု တင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စေတသော၊ ၏။ ပဌမာဘိနိပါတော၊ အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာကျရောက်ခြင်း သဘောသည်။ ဝိတက္ကော၊ ဝိတက်တည်း။ [အဘိနိရောပနဋ္ဌေန-ဟူသော ပါဠိသည် ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ ဩဠာရိကဋ္ဌေန၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန စ-ဟု ရှိပြီး ဖြစ်သောကြောင့် မပါခြင်းက ကောင်းမည်ထင်သည်။] သုခမဋ္ဌေန၊ အာရုံယူမှု၌ သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း။ အနုမဇ္ဇနသဘာဝဋ္ဌေန စ၊ အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်ခြင်း သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဃဏ္ဍာနုရဓာဝိယ၊ ခေါင်းလောင်း၏ အဆက်မပြတ် ခြည်သံကဲ့သို့။ ဝါ၊ ကြေးညည်းသံ ကဲ့သို့။ အနုပ္ပဗန္ဓော၊ အာရုံ၌ စိတ်ကို အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်ခြင်း သဘောသည်။ ဝိစာရော၊ တည်း။ [ဤပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၊ သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာတို့၌ ပြထားပြီ။]

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိတက် ဝိစာရ ၂-ပါးတို့တွင်။ ပဌမုပ္ပတ္တိ ကာလေ၊ ပထမ ဖြစ်ရာအခါ၌။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ပရိပ္ပန္နနဘူတော၊ တုန်လှုပ်ကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ ဝိပ္ပါရဝါ၊ အာရုံယူမှု၌ အထူးသဖြင့်

တုန်လှုပ်ခြင်းရှိ၏။ [ဝိပူရဝါတိ ဝိစလနယုတ္တော။-ဋီကာ။ ဝိပူရဏံ၊ အထူးသဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း။ ဝိပွာရော၊ ခြင်း။ ဝိပွာရောယဿ အတ္ထိတံ ဝိပွာရဝါ။ “ဝိပွာရဝါ၊ အာရုံယူမှု၌ အထူးသဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်းသဘောရှိသော။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ ပဌမုပ္ပတ္တိကာလေ၌။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ပရိပ္ပန္နနဘူတော၊ တုန်လှုပ်ကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်၏”ဟု အစဉ်အတိုင်းလည်း ပေးနိုင်သည်။ ပါရာမီကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ “ပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ” ဟု ရှိ၏။ ဝိစာရ ဥပမာ၌လည်း “နာတိပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ”ဟု တွေ့ရလတ္တံ့။] အာကာသော၊ ၌။ ဥပ္ပတိတုကာမဿ၊ ပျံတက်လိုသော။ ပက္ခိနော၊ ငှက်ကြီး၏။ ပက္ခဝိက္ခေပေါ ဝိယ၊ အတောင်ခတ်ခြင်း ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အတောင်ခတ်ခြင်းနှင့် တူသည်လည်းကောင်း။ ဂန္ဓာနုပန္နစေတသော၊ ပန်းရနံ သို့ အစဉ်လိုက်သော စိတ်ရှိသော။ ဘမရဿ၊ ပီတုန်း၏။ ပဒုမာဘိမုခပါတော ဝိယစ၊ ပဒုမ္မာကြာတောသို့ ရှေးရှု ပျံသွားခြင်း ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဝါ၊ နှင့် တူသည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) [“ပါတော၊ ကျခြင်း”ဟု မပေးနှင့်။ နောက် ဝိစာရဥပမာ၌ ရစ်ဝဲနေလိမ့်ဦးမည်။ ထို့ကြောင့် “ပတ-ဂတိမှိ”အရ “ပျံသွားခြင်း”ဟု ပေးပါ။]

ဝိစာရော၊ သည်။ သန္တဝုတ္တိ၊ ငြိမ်သက်သော ဖြစ်ခြင်းရှိ၏။ စိတ္တဿ၊ ၏။ နာတိပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ၊ အလွန်မတုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ် ဟူသောသဘောတည်း။ အာကာသော၊ ၌။ ဥပ္ပတိတဿ၊ ပျံတက်ပြီးသော။ ပက္ခိနော၊ ၏။ ပက္ခပ္ပသာရဏံ ဝိယ၊ အတောင်ကို ဆန့်တန်းခြင်း ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဝါ၊ နှင့်တူသည် လည်းကောင်း။ (အတောင်ကိုဆန့်၍ လေဟုန်စီးကာ ငြိမ်သက်စွာ ပျံနေခြင်းနှင့် တူသည် လည်းကောင်း။) ပဒုမာဘိမုခ ပတိတဿ၊ ပဒုမ္မာကြာတောသို့ ရှေးရှုရောက်ပြီးသော။ (ဤ၌လည်း “ကျပြီးသော”ဟု မပေးနှင့်။) ဘမရဿ၊ ၏။ ပဒုမဿ၊ ပဒုမ္မာကြာတော၏။ ဥပရိဘာဂေ၌။ ပရိတ္တမနံဝိယ၊ (ဘေးရန်ရှိ မရှိ စသည်ကို သိဖို့ရန်) ရစ်ဝဲခြင်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ရစ်ဝဲခြင်းနှင့် တူသည် လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ၏။ (ဥပမာနုပုဒ်တို့ကို အတွင်းသွင်း၍လည်းပေးပါ။)

ပန၊ ဝါဒန္တရုက္ခား။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌။ အာကာသော၊ ၌။ ဂစ္ဆတော၊ ပျံသွားသော။ မဟာသကုဏဿ၊ ငှက်ကြီး၏။ ဥဘောဟိ၊ ၂-ဖက်ကုန်သော။ ပက္ခေဟိ၊ အတောင်တို့ဖြင့်။ ဝါတံ၊ လေဟုန်ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ပက္ခေ၊ တို့ကို။ သန္နိသီဒါပေတွာ၊ ကောင်းစွာ တည်နေစေ၍။ ဂမနံဝိယ၊ ပျံသွားခြင်းကဲ့သို့။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ စေတသော၊ ကို။ အဘိနိရောပန ဘာဝေန၊ ရှေးရှုတင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္တော၊ ဖြစ်သော။ ဝိတက္ကော၊ သည်။

(ဟောတိ။) [“အာရမ္မဏေ။ပ။ဝိတက္ကောသညံ၊ အာကာသေ။ပ။ ဂမနံ ဝိယ၊ ပျံသွားခြင်းနှင့် တူ၏”ဟုလည်း ဥပမာကို နောက်ထား၍ အနက် ပေးနိုင်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ထို ဝိတက်သည်။ ဧကဂ္ဂေါ၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်။ ဟုတွာ၊ ၍။ ဝါ၊ လတ်သော်။ အပ္ပေတိ၊ အပ္ပနာသို့ရောက်၏။ ဝါတဂ္ဂဟဏတ္ထံ၊ လေအဟုန်ကို ယူခြင်းအကျိုးငှာ။ ပက္ခေ၊ တို့ကို။ ဖန္ဒာပယမာနဿ၊ လှုပ်ရှားစေလျက်။ (အတောင်ခတ်လျက်။) ဂမနံ ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ အနုမဇ္ဇနဘာဝေန၊ အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္ထော၊ ဝိစာရော၊ သည်။ ဟောတိ။ [“အနုမဇ္ဇန ဘာဝေန။ပ။ဝိစာရော၊ ဝါတဂ္ဂဟဏတ္ထံ။ပ။ဂမနံ ဝိယ”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ထို ဝိစာရသည်။ အာရမ္မဏံကို။ အနုမဇ္ဇတိ၊ အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်တတ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [“အဋ္ဌကထာယံ ပန”မှ အဋ္ဌကထာယံကို ဤ ဝုတ္တံ-၌ စပ်ပါ။]

တံ၊ ထို အဋ္ဌကထာ စကားသည်။ အနုပ္ပဗန္ဓေန၊ အာရုံ၌ စိတ်ကို အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်ခြင်းအားဖြင့်။ ပဝတ္တိယံ၊ ဖြစ်ရာအခါ၌။ အတိ ဝိယ၊ အလွန်အကဲသာလျှင်။ ယုတ္တေတိ၊ သင့်မြတ်ပါပေ၏။ ပန၊ ဆက်။ နေသံ၊ ထို ဝိတက် ဝိစာရ ၂-ပါးတို့၏။ သော ဝိလေသော၊ သည်။ (ပြခဲ့သော အထူးသည်။) ပဌမ ဒုတိယဇ္ဈာနေသု၊ တို့၌။ ပါကဋ္ဌော၊ ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ။ (ဤ ဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာသင်္ဂီကာ၌ ပြထားပြီ။)

အဝိစ၊ သည်သာ မကသေး။ မလဂ္ဂဟိတံ၊ ယူအပ်သော အညစ်အကြေး ရှိသော။ (ကြေးတင်နေသော။) ကံသဘာဇနံ၊ ကြေးခွက်ကို။ ဧကေန ဟတ္ထေန၊

၁။ အတိဝိယယုတ္တေတိ။ ။ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော စကားသည် ဤသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာဝယ် ပြခဲ့သောစကားနှင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်၍ နေသောကြောင့် မသင့်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ မှန်၏-ဤ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ၌ “ဝိပ္ပါရဝါဝိတက္ကော”ဟု ဆို၏။ ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ “ဝါတဂ္ဂဟဏတ္ထံပက္ခေ ဖန္ဒာပယမာနဿဂမနံဝိယ။ ပ။ဝိစာရော”ဟု ဆိုထား၏။ ဝိတက်၏ သဘောသည်ပင် ရှေး အဋ္ဌကထာ၌ ဝိစာရ၏သဘော ဖြစ်နေပြန်သည်။ ဤသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ၌ “သန္တုဝုတ္တိ ဝိစာရော”ဟု ဆို၏။ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌ကား “ပက္ခေသန္တုသိဒါပေတွာ။ပ။ဝိတက္ကော”ဟု ဆို၏။ ဝိစာရ၏သဘောကိုပင် ဤ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ၌ ဝိတက်၏သဘောကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြန် သည်။ ဤသို့ ရှေးအဋ္ဌကထာစကားနှင့် ဤ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ စကားသည် ပြောင်းပြန်ဖြစ်နေ၏။ သို့သော် ဤ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာသည် ဝိတက်၏ ပထမဖြစ်ရာအခါကို ရည်ရွယ်၍ ပဌမပုပ္ဖတ္တိကာလ- စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သည်။ ရှေးအဋ္ဌကထာ ၌ကား ဥပစာရဘာဝနာ အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်ရာအခါဝယ် ဝိတက်၏ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသောကြောင့် ဝိတက်၏ အာရုံယူပုံလည်း အလွန်ငြိမ်သက်၏။ ထို့ကြောင့် “တံ အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တိယံ အတိဝိယ ယုတ္တေတိ”ဟု ဆိုသည်။

၁။ အဝိစ။ ။တေလဇ္ဈကေနာတိ တေလေန စုတ္တေန ဝိသိတတေလေန၊ လတ္တတိ ဟိသတိ မလဘာဝန္တိ လတ္တု၊ ယဒါဒိနာ ၂၊ လတ္တု ၈ + တံ+ ဥပကမ္ဘာတိ လတ္တုပကံ၊ တေန၊

လက်တစ်ဖက်ဖြင့်။ ဒဉ်၊ မြဲစွာ။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ ဣတရေန၊ အခြားသော။ ဟတ္ထေန၊ ဖြင့်။ စုဏ္ဏတေလေန ဝါ၊ ဆပ်ပြာမှုန့်တို့ဖြင့် ရောအပ်သော ဆီဖြင့် သော်လည်းကောင်း။ လဏ္ဍပကေန ဝါ၊ ပွတ်တိုက်ခြင်းငှာ လျှောက်ပတ်သော ဘရွတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ပရိမစ္ဆန္တဿ၊ ပွတ်တိုက်သူ၏။ ဒဉ္ဇုဟာဏ ဟတ္ထော ဝိယ၊ မြဲစွာ ကိုင်ယူကြောင်း လက်သည်ကဲ့သို့။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ ဟောတိ။ ပရိမစ္ဆန္တဟတ္ထော ဝိယ၊ ထက်ဝန်းကျင် ပွတ်တိုက်ကြောင်း လက်သည်ကဲ့သို့။ ဝိစာရော ဟောတိ။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ ဒဏ္ဍပ္ပဟာရေန၊ တုတ်ဖြင့် ပုတ်ခတ်ခြင်းဖြင့်။ စက္ကံ၊ စက်ဘီးကို။ ဘမယိတွာ၊ လည်စေ၍။ ဘာဇနံ၊ ခွက်ကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသော။ ကုမ္ဘကာရဿ၊ အိုးလုပ်သမား၏။ ဥပ္ပိဋ္ဌနဟတ္ထော ဝိယ၊ ဖိနှိပ်ကြောင်း လက်သည် ကဲ့သို့။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတော စိတောစ၊ ဤဘက် ဤဘက်၌လည်း။ သဉ္ဇရဏဟတ္ထော ဝိယ၊ လှည့်လည်ကြောင်း လက်သည်ကဲ့သို့။ ဝိစာရော၊ သည်။ ဟောတိ။ ။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ မဏ္ဍလံ၊ ကောက်နယ် တလင်းဝိုင်းကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသူ၏။ မဇ္ဈေ၊ အလယ်၌။ သန္နိရုဇ္ဈိတွာ၊ ကောင်းစွာ ဖိနှိပ်၍။ ဌိတကဏူကော ဝိယ၊ တည်သော စူးသည်ကဲ့သို့။ အဘိနိရောပနော၊ ရှေးရှုတင်တတ်သော။ ဝိတက္ကော (ဟောတိ။) ဗဟိ၊ ဆား ပတ်ဝန်းကျင်၌။ ပရိတ္တမနကဏူကော ဝိယ၊ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်ပတ်ကြောင်း စူးသည်ကဲ့သို့။ အနုမစ္စမာနော၊ အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်တတ်သော။ ဝိစာရော(ဟောတိ)။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) ပိဏယတိ၊ နှစ်သက်စေတတ်၏။ ဝါ၊ တိုးပွားစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ပီတိ၊ မည်၏။ သာ၊ ထို ပီတိသည်။ သမ္ပိယာယနလက္ခဏာ၊ လွန်စွာချစ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ လွန်စွာ နှစ်သက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ကာယစိတ္တပိဏနရဿ၊ ကိုယ် စိတ် ၂-ပါးကို

ပရိမစ္ဆန္တနုပဓာနိကာဒိနာတိ အတ္ထော။ ဝါ သဒ္ဓေါတေလေန ဝါတိ ယောစေတဗ္ဗော။ ဤသို့ ယောဇနာဖွင့်သောကြောင့် “စုဏ္ဏတေလေန လဏ္ဍပကေန” ဟု ရှေးပါဠိရှိဟန်တူသည်။ ရှေး နိဿယ၌ကား “စုဏ္ဏတေလဝါလဏ္ဍပကေန-ဆပ်ပြာမှုန့် ဆီဆွတ်စတစ်အပ်သော ဆိတ်မွေး စသည်ဖြင့် ပြုအပ်သော သားပြီးတပွတ်ဖြင့်”ဟု တစ်ပုဒ်တည်း အနက်ပေးသည်။

၁။ မဏ္ဍလံ။ မဏ္ဍလံကို “ဓလမဏ္ဍလံ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် အလယ် တည့်တည့်၌ စူးတစ်ချောင်းဖြင့် ထောက်ထား၍ ထိုစူး၌ ကြိုးတပ်ပြီးလျှင် ဆားပတ်ပတ်လည် အလိုရှိသလောက် ဝိုင်းဝန်းကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။ ယခုခေတ် ကွန်ပါဏ်ဝိုင်းလှည့်ပတ်ဝန်လည်း သဘောတူပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် မဏ္ဍလံကို “သာမည-အဝန်းအဝိုင်း”ဟု ပေးသင့်မည် ထင်သည်။

ပွားတိုးစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဖရဏရသာ၊ ပဏိတရုပ်တို့ဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံးကို ဖြန့်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ဩဒဂ္ဂပစ္စုပ္ပန်နာ၊ တက်ကြွသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏။ [ဤပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာမီကဏ် အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ ဈာန်ခန်း၌ ပြထားပြီ။]

ပန၊ ဆက်။ သာ ဒေသာ၊ ထို ပီတိသည်။ ခုဒ္ဒိကာပီတိ၊ ခုဒ္ဒိကာပီတိလည်း ကောင်း။ ခဏိကာပီတိ၊ လည်းကောင်း။ ဩက္ကန္တိကာပီတိ၊ လည်းကောင်း။ ဥဗ္ဗေဂါပီတိ၊ လည်းကောင်း။ ဖရဏာပီတိ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စဝိဓာ၊ ၅-ပါး အပြားရှိသည်။ ဟောတိ၊ တတ္ထ၊ ထို ၅-ပါးသော ပီတိတို့တွင်။ ခုဒ္ဒိကာ၊ ခုဒ္ဒိကာမည်သော။ ပီတိ၊ သည်။ သရိရေ၊ ကိုယ်၌။ လောမဟံသမတ္တမေဝ၊ အမွေးတို့၏ ရှင်ခြင်းမျှကိုသာ။ ဝါ၊ ကြက်သီးမွေးညင်း ထခြင်းမျှကိုသာ။ ကာတုံ၊ ငှာ။ သက္ကောတိ၊ စွမ်းနိုင်၏။ [ထို့ကြောင့် အငယ်ဟော ခုဒ္ဒ သဒ္ဓါနောင် သုတ္တံ၌ က-ပစ္စည်းသက်၊ အ ကို ဣပြု၍ “ခုဒ္ဒိကာ”ဟု ဆိုသည်။ “သေးငယ်သောပီတိ”ဟုလို။] ခဏိကာ၊ ခဏိကာမည်သော။ ပီတိ၊ သည်။ ခဏေ ခဏေ၊ ခဏ ခဏ၌။ ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒသဒိသာ၊ ‘လျှပ်စစ်၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့်တူသည်။ ဝါ၊ လျှပ်လက်ခြင်းနှင့် တူသည်။ ဟောတိ။ [လျှပ်လက်လလို၊ ခဏခဏ ဖြစ်၍ ပျက်သွားသည်-ဟုလို။ ခဏေ ခဏေ+ပဝတ္တာ ခဏိကာ”ဟု ပြု။ ခဏ-တစ်ပုဒ်ချေ။ ခဏခဏဖြစ်သော ပီတိ။] ဩက္ကန္တိကာ၊ ဩက္ကန္တိကာမည်သော။ ပီတိ၊ သည်။ သမုဒ္ဒတိရံ၊ သမုဒ္ဒရာကမ်းသို့။ ဝိစိ၊ လှိုင်း တဝိုင်းသည်။ (ဩက္ကမိတ္တာ၊ ဩက္ကမိတ္တာ၊ သက်ရောက်၍ သက်ရောက်၍။ ဘိဇ္ဇတိ) ဝိယ၊ ပျက်သကဲ့သို့။ (တဏှ၊ တူ။) ကာယံ၊ ကိုယ်သို့။ ဩက္ကမိတ္တာ၊ ဩက္ကမိတ္တာ၊ ၍။ ဘိဇ္ဇတိ၊ ပျက်တတ်၏။ [ဩက္ကမတိတိ (သက်ရောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဩက္ကန္တာ၊ ဩက္ကန္တာယေဝ ဩက္ကန္တိကာ-ဟု ပြု။] ဥဗ္ဗေဂါ၊ ဥဗ္ဗေဂါမည်သော။ ပီတိ၊ သည်။ ဗလဝတီ၊ အားရှိသည့်။ ဟောတိ။ ကာယံ၊ ကို။ ဥဒ္ဓဂ္ဂံ၊ အထက်သို့ တက်သည်ကို။ ကတ္တာ၊ အာကာသေ၊ ၌။ လင်္ခာပနပမာဏပ္ပတ္တာ၊ ပျံတက်စေခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်သို့ ရောက်သည်။ ဟောတိ။ [လင်္ခာဓာတ် ကာပေပစ္စည်း ယုပစ္စည်းဖြင့် “လင်္ခာပန”ဟု ပြီး၏။ “ဥဒ္ဓံ+ဝေဂေါဇတိဿာတိ ဥဗ္ဗေဂါ”ဟု ပြု။ အထက်သို့တက်သော အဟုန်ရှိသော ပီတိ။]

တထာဟိ၊ ထိုစကား မှန်၏။ ပုဏ္ဏဝလ္လိကဝါသိ၊ ပုဏ္ဏဝလ္လိက အရပ်၌ နေလေ့ရှိသော။ မဟာတိဿတ္ထေရော၊ မဟာတိဿထေရ်သည်။ ပုဏ္ဏမဒိဝသေ၊ လပြည့်နေ့၌။ သာယံ၊ ညချမ်းအခါ၌။ စေတိယင်္ဂဏံ၊ စေတိ ရင်ပြင်သို့။ (ပုဏ္ဏဝလ္လိက ကျောင်းတိုက်၌ရှိသော စေတိရင်ပြင်သို့။) ဂန္ဓာ၊ ၍။ စန္ဒာလောကံ၊

လရောင်ကို။ ဒီသွား၊ ကြည့်၍။ မဟာစေတီယာဘိမုခေါ၊ မဟာစေတီသို့ ရှေးစွသည်။ ဟုတွာ၊ ၍။ ဣမာယ ဝေလာယ၊ ဤ အချိန်အခါ၌။ စတသော၊ ၄-ပါးကုန်သော။ ပရိသာ၊ ပရိသတ်တို့သည်။ (ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသက၊ ဥပါသိကာ ပရိသတ်တို့သည်။) မဟာစေတီယံ၊ မဟာစေတီတော်ကို။ ဝန္တန္တိဝတ၊ ရှိခိုးနေကြလေယောင် တကား။ ဣတိ၊ သို့။ ပကတိယာ၊ ပင်ကိုအားဖြင့်။ (ရှေးတုန်းက။) ဒိဋ္ဌာရမ္မဏ ဝသေန၊ မြင်အပ်ပြီးသော အာရုံ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ ဘုရားဟူသော အာရုံရှိသော။ ဥဗ္ဗေဂါပိတိ၊ ဥဗ္ဗေဂါပိတိကို။ ဥပ္ပါဒေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍။ သုဓာတလေ-အင်္ဂိတေ အပြင်၌။ ပဟတစိတြဂေဏ္ဍုကော ဝိယ၊ ပေါက်အပ်သော ဆန်းကြယ်သော ဂျင်လုံးသည်ကဲ့သို့။ ဝါ၊ ပေါက်အပ်သော ဆန်းကြယ်သော ဘောလုံးသည်ကဲ့သို့။ (ဘောလုံးသည် ပေါက်လိုက်သောအခါ မြေက မာသောကြောင့် အထက်သို့ မြောက်တက်လာသကဲ့သို့။) အာကာသေ၊ ၌။ ဥပ္ပတိတွာ၊ ပျံတက်၍။ စေတီယင်္ဂဏေယေဝ၊ မဟာစေတီ ရင်ပြင်တော်၌သာ။ အဋ္ဌာသိ၊ တည်ဖူးပြီ။

တထာ၊ ထိုမှ တစ်ပါး။ ဂိရိကဏ္ဍကဝိဟာရဿ၊ ဂိရိကဏ္ဍက တျောင်းတိုက် ၏။ ဥပနိဿယေ၊ နှိရာဖြစ်သော။ (ဂေါစရင် အမှီပြုရာ ဖြစ်သော။) ဝတ္တဂါလကဂါမေ၊ ဝတ္တဂါလက ရွာ၌။ ဧကာ၊ တစ်ယောက်သော။ ကုလဓိတာပိ၊ အမျိုးသမီးသည်လည်း။ (ပိဖြင့် မဟာတိဿထေရ်ကို ပေါင်း။) ဗလဝဗုဒ္ဓါရမ္မဏာယ၊ အားရှိသော ဘုရားဟူသော အာရုံရှိသော။ ဥဗ္ဗေဂါပိတိယာ၊ ဖြင့်။ အာကာသေ၊ ၌။ လဃေသိ၊ ပျံတက်ဖူးပြီ။ [“ဗလဝတိယာ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏာယ ဥဗ္ဗေဂါပိတိယာ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ သို့မဟုတ် “ဗုဒ္ဓါရမ္မဏာယ ဗလဝဥဗ္ဗေဂါပိတိယာ” ဟု ရှိလျှင်လည်း ကောင်း၏။] ကိရ၊ ချဲ့။ တဿာ၊ ထို အမျိုးသမီး၏။ မာတာပိတရော၊ တို့သည်။ သာယံ၊ ညချမ်းအခါ၌။ ဓမ္မဿဝနတ္ထာယ၊ ၄။ ဝိဟာရံသို့။ ဂစ္ဆန္တာ၊ သွားကုန်လတ်သော်။ (သွားခါနီး ဖြစ်ကုန်လတ်သော်။) အမ္မ၊ ချစ်သမီး။ တွံ၊ သင်သည်။ ဂရဘာရာ၊ လေးသော ကိုယ်ဝန်ရှိ၏။ အကာလေ၊ အခါမဲ့၌။ ဝိစရိတုံ၊ လှည့်လည်ခြင်းငှာ။ န သက္ကောသိ၊ မစွမ်းနိုင်။ မယံ၊ တို့သည်။ တုယံ၊ သင်၏။ ဝါ၊ သင့်ဖို့။ ပတ္တိံ၊ ကုသိုလ်အဖို့ကို။ ကတွာ၊ ၍။ ဓမ္မံ၊ ကို။ သောဿာမ၊ နာခဲ့ကုန်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍ အဂမံသု၊ သွားကြကုန်ပြီ။

သာ၊ ထို အမျိုးသမီးသည်။ ဂန္တုကာမာ၊ လိုက်လိုသည်။ (သမာနာ) ပိ၊ သော်လည်း။ တေသံ၊ ထို မိဘတို့၏။ ဝစနံ၊ စကားကို။ ပဋိဇာဟိတုံ၊ ပယ်မြစ် ခြင်းငှာ။ အသက္ကောန္တိ၊ မစွမ်းနိုင်သည်။ (ဟုတွာ။) ဃရေ၊ ၌။ ဩဟိယိတွာ၊

ကျန်ရစ်၍။ ဃာရဒ္ဒါရေ၊ အိမ်တံခါး၌။ ဌတွာ၊ ရပ်၍။ စန္ဒာလောကေန၊ လရောင်ဖြင့်။ ဂိရိကဏ္ဍကော၊ ဂိရိကဏ္ဍက ကျောင်းတိုက်၌။ (ဂိရိကဏ္ဍက ကျောင်းတိုက်ထဲက။) အာကာသေ၊ ၌။ စေတိယင်္ဂဏံ၊ ကို။ ဩလောကေန္တိ၊ လှမ်းမျှော်၍ ကြည့်လတ်သော်။ စေတိယဿ၊ စေတိတော်အား။ ဒိပပူဇံ၊ ဆီမီးဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကို။ အဒ္ဓသ၊ မြင်ရပြီ။ စတသေသာ၊ ကုန်သော။ ပရိသာ၊ စ၊ တို့သည်လည်း။ မာလာဂန္ဓာဒီဟိ၊ ပန်းနံ့သာ အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ဖြင့်။ စေတိယပူဇံ၊ စေတိတော်ကို ပူဇော်ခြင်းကို။ ကတွာ၊ ပဒက္ခိဏံ၊ လက်ယာရစ်။ ကရောန္တိယော၊ ပြုနေသည်တို့ကို။ (လက်ယာရစ် လှည့်နေသည်တို့ကို။ အဒ္ဓသ။) ဘိက္ခုသံဃဿ၊ စ၊ ရဟန်း သံဃာတော်၏လည်း။ ဂဏသဇ္ဈာယသဒ္ဓံ၊ အပေါင်း၏ သရဇ္ဈာယ်သံကို။ (အပေါင်းအားဖြင့် သရဇ္ဈာယ်သံကို။) အသောသိ၊ ကြားရပြီ။

အထ၊ ထို အခါ၌။ အဿာ၊ ထို အမျိုးသမီး၏။ ယေ၊ အကြင် လူတို့သည်။ ဝိဟာရံ၊ သို့။ ဂန္ဓာ၊ ၍။ ဧဝရူပေ၊ သော။ စေတိယင်္ဂဏေ၊ ၌။ အနု သဉ္ဇရိတုံ၊ အစဉ်လှည့်လည်ခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ (လှည့်လည်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း။) ဧဝရူပံ၊ သော။ မဓရံ၊ ချို့မြန် ကောင်းမြတ်သော အရသာနှင့် တူသော။ ဓမ္မကထံ၊ တရားစကားကို။ သောတုံ၊ နာခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ (နာခွင့်ကိုလည်းကောင်း။) လာန္တိ၊ ရကြကုန်၏။ ဣမေ မနုဿာ၊ တို့သည်။ ဧညာ ဝတ၊ ဘုန်းကံရှိပါသကုန်စွာ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ကြိ၍။ မုတ္တရာသိ သဒိသံ၊ ပုလဲအစနှင့် တူသော။ စေတိယံ၊ စေတိတော်ကို။ ပဿန္တိယာ ဧဝ၊ လှမ်း၍ ဖူးမြော်စဉ်ပင်။ ဥဗ္ဗေဂါ၊ အထက်သို့ တက်သော အဟုန်ရှိသော။ ဝိတိ၊ သည်။ ဥဒပါဒိ၊ ပြီ။ သာ၊ ထို အမျိုးသမီးသည်။ အာကာသေ၊ ၌။ လဃိံတွာ၊ ပျံတက်၍။ မာတာပိတုနံ၊ တို့၏။ ပုရိမတရံ ယေဝ၊ ရှေးဦးစွာသာလျှင်။ အာကာသေန၊ ကောင်းကင် ခရီးဖြင့်။ [အချို့စာအုပ်၌ “အာကာသတော၊ မှ”ဟု ရှိ၏။ ကောင်းသည်။] စေတိယင်္ဂဏေ၊ ၌။ ဩရယု၊ သက်ဆင်း၍။ စေတိယံ၊ ကို။ ဝန္တိတွာ၊ ၍။ ဓမ္မံ၊ ကို။ သုဏမာနာ၊ နာလျက်။ အဋ္ဌာသိ၊ တည်ပြီ။ [မိဘတို့က တောင်ပေါ်ကျောင်းသို့ တက်နေရသောကြောင့် နောက်ကျနေသည်။]

အထ၊ ထိုမှ နောက်၌။ (အမျိုးသမီးရောက်ပြီးသည်မှ နောက်၌။) နံ၊ ထို အမျိုးသမီးကို။ မာတာပိတရော၊ တို့သည်။ အာဂန္ဓာ၊ လာ၍။ အမ္မ၊ ချစ်သမီး။ တံ၊ သင်သည်။ ကတရေန မဂ္ဂေန၊ အဘယ်လမ်းဖြင့်။ အာဂတာ၊ လာသည်။ အသိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့၊ ပုစ္ဆံ သု၊ မေးကြကုန်ပြီ။ သာ၊ ထို အမျိုးသမီးသည်။ အာကာသေန၊ ကောင်းကင်ဖြင့်။ အာဂတာ၊ လာသည်။ အမှိ၊ ဖြစ်ပါ၏။ မဂ္ဂေန၊

လမ်းဖြင့်။ (သွားရိုးလမ်းဖြင့်။ အာဂတာ၊ သည်။) န (အမှီ)၊ မဖြစ်ပါ။ ဣတိ၊ သို့။
ဝက္ခာ၊ ပြော၍။ ဝါ၊ သော်။ အမ္မ၊ ချစ်သမီး။ အာကာသေန နာမ၊ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့်
မည်။ ခီဏာသဝါ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သဉ္စရန္တိ၊ လှည့်လည်တော်မူ
ကြကုန်၏။ တံ၊ သည်။ ကထံ၊ အဘယ်နည်းဖြင့်။ အာဂတာ၊ သည်။ နည်း။ ဣတိ၊
သို့။ ဝုတ္တာ၊ ပြောဆိုအပ်သည်။ (သမာနာ။) အာဟ၊ ပြောပြီ။ (ကိ။) မယုံ၊
ကျွန်မ၏။ (ဗလဝပီတိ-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ဌိတာယ-၌ စပ်။) စန္ဒာလောကေန၊
ဖြင့်။ စေတိယံကို။ ဩလောကန္တိယာ၊ ကြည့်လျက်။ ဌိတာယ၊ တည်လတ်သော်။
ဗုဒ္ဓါရမ္မဏာ၊ သော။ ဗလဝပီတိ၊ အားရှိသော ပီတိသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်ပါ၏။
အထ၊ ထို အခါ၌။ အဟံ၊ ကျွန်မသည်။ အတ္တနော၊ ၏။ ဌိတဘာဝံ၊ ရပ်နေသည်၏
အဖြစ်ကို။ (ရပ်နေမှန်းကို။) နေဝ (အညာသိ)၊ မသိလိုက်ပါ။ နိသိန္နဘာဝံ၊
ထိုင်နေသည်၏အဖြစ်ကို။ (ထိုင်နေမှန်းကို။) န အညာသိ၊ မသိလိုက်ပါ။ ပန၊
စင်စစ်ကား။ ဂဟိတနိမိတ္တေနဝ၊ ယူအပ်ပြီးသော အာရုံဖြင့်သာလျှင်။ အာကာသံ၊
သို့။ လဃိ-တွာ၊ ပျံတက်၍။ စေတိယင်္ဂဏော၌။ ပတိဌိတာ၊ တည်သည်။ အမှီ၊
ဖြစ်ပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြောပြီ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဥဗ္ဗေဂါပီတိ၊ ဥဗ္ဗေဂါပီတိသည်။
အာကာသော၊ ၌။ လဃံပနပ္ပမာဏာ၊ ပျံတက်စေခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်။
ဟောတိ။

ပန၊ ကား။ ဖရဏပီတိယာ၊ ဖရဏပီတိသည်။ (တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့သော
ပီတိသည်။) ဥပ္ပန္နာယ၊ သော်။ သကလသရီရံ၊ အလုံးစုံသော ကိုယ်သည်။
(အနုပရိပ္ပူဋ် ဟောတိ-၌ စပ်။) ဓမ္မိတွာ၊ လေဖြင့် မှုတ်၍။ ပူရိတဝတ္ထိ ဝိယ၊
ပြည့်စေအပ်သော စည်ပေါင်းသည်ကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ မဟတာ၊ ကြီးစွာသော။
ဥဒကောယေန၊ ရေအလျဉ်သည်။ ပက္ခန္ဓပဗ္ဗတကုစ္ဆိ ဝိယ စ၊ ပြေးဝင်အပ်သော
တောင်ဝှမ်းသည် ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ အနုပရိပ္ပူဋ်၊ အစဉ်အတိုင်း ဖြန့်အပ်သည်။
ဟောတိ။ [သကလသရီရံ နောက်၌ ဖရိတွာဟု ရှိ၏။ သကလ သရီရံကို
“အနုပရိပ္ပူဋ် ဟောတိ”၌ စပ်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “ဓမ္မိတွာ”ဟု ရှေးနိဿယ
ရှိသည့် အတိုင်းကောင်းသည်။ လေဖြင့် မှုတ်၍ ပြည့်စေအပ်သော စည်ပေါင်းကဲ့သို့-
ဟူလို။]

ပန၊ ဆက်။ ပဉ္စဝိဓာ၊ သော။ သာ နော ပီတိ၊ သည်။ ဂစ္ဆံ၊ ကိုယ်ဝန်ကို။
ဂဏန္တိ၊ ယူလတ်သော်။ [ပီတိရင့်လာလျှင် ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ဖြစ်သော
ကြောင့် ထို ပဿဒ္ဓိဖြစ်ပို့ရန် ရင့်နေသည်ကို “ဂစ္ဆံ ဂဏန္တိ”ဟု ဆိုသည်။] ပရိပါကံ၊
ရင့်ကျက်ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်လတ်သော်။ [ဂစ္ဆံ ဂဏန္တိ-ကို ထပ်ဖွင့်သည်။]

ကာယပဿဒ္ဓိံ စ၊ ကာယပဿဒ္ဓိလည်း ဖြစ်သော။ စိတ္တပဿဒ္ဓိံ စ၊ ဖြစ်သော။ ဒုဝိခံ၊ သော။ ပဿဒ္ဓိံ၊ ကို။ ပရိပူရေတိ၊ ပြည့်စေ၏။ ပဿဒ္ဓိံ၊ သည်။ ဂစ္ဆံ၊ ကို။ ဂဏှန္တိ၊ သော်။ ပရိပါကံ၊ သို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ သော်။ ကာယိကံ၊ ကိုယ်၌လည်း ဖြစ်သော။ စေတသိကံ စ၊ စိတ်၌လည်း ဖြစ်သော။ ဒုဝိခံ သုခံ ပရိပူရေတိ။ သုခံ၊ သည်။ ဂစ္ဆံ၊ ကို။ ဂဏှန္တိ၊ သော်။ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တိ။ ခဏိကသမာဓိံ၊ ခဏိကသမာဓိလည်း ဖြစ်သော။ ဥပစာရသမာဓိံ၊ သော။ အပ္ပနာသမာဓိံ၊ သော။ တိဝိခံ သမာဓိံ ပရိပူရေတိ။ [“အပ္ပနာသမာဓိန္တိ” ဟု ဣတိပါသည်ကား မကောင်း။ ခဏိကသမာဓိံ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ဣတိ၊ သို့။ တိဝိခံ သမာဓိံ။-ဟုသော်လည်းပေး။] တာသု၊ ထို ပီတိတို့တွင်။ [သုခက သမာဓိကို ပြည့်စေတတ်သော်လည်း သုခ၏ အရင်းခံမှာ ပီတိဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပီတိကို ပြရာဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း ပီတိကိုစွဲရသည်။] အပ္ပနာသမာဓိပူရိကံ၊ အပ္ပနာသမာဓိကို ပြည့်စေတတ်သော ပီတိကို။ ထပေတွာ၊ ထား၍၊ ဣတရာ၊ အခြားကုန်သော။ ဒွေပိ၊ ၂-ပါးသော ခဏိကသမာဓိ ဥပစာရသမာဓိကို ပြည့်စေတတ်သော ပီတိတို့သည်လည်း။ ဣ၊ ဤကာမာဝစရ ကုသိုလ်အရာ၌။ ယုဇ္ဈန္တိ၊ သင့်ကုန်၏။ [အပ္ပနာသမာဓိ ပူရိက ပီတိမှာ ဈာန်အရာ၌သာ ရနိုင်သည်။]

(ယံ ဓမ္မဇာတိ။) သုခယတိ၊ ချမ်းသာစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ချမ်းသာ စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ ဓမ္မဇာတိ။) သုခံ၊ မည်၏။ ယဿ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တံ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သုခံ၊ ချမ်းသာသည်ကို။ ဝါ၊ ချမ်းသာအောင်။ ကရေတိ၊ ပြုတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ (အဓိပ္ပာယ်အနက်။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကာယစိတ္တာဗာခံ၊ ကိုယ်နာ စိတ်နာ ၂-ဖြာသော ဒုက္ခဝေဒနာကို။ သုဋ္ဌ၊ လွန်စွာ။ ခါဒတိ၊ ခဲစားတတ်၏။ ခနတိ စ၊ တူးဖြိုလည်း တူးဖြိုတတ်၏။ ဣတိ သုခံ။ [“ဤပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ဈာန်ခန်း၌ ပြထားပြီ။] ဧတံ၊ ဤသုခသည်။ သောမနဿ ဝေဒနာယ၊ ၏။ နာမံ၊ တည်း [သုခဟု ဆိုသော်လည်း ကာယိကသုခ မဟုတ်။ ဤမဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်ရာ ဝယ် စေတသိကသုခ- သာတည်း။ သောမနဿဝေဒနာ ကိုပင် စေတသိက-

၁။ သုခယတိ။ ။ “သုခ ဒုက္ခ၊ သုခဓာတ် ဒုက္ခဓာတ်သည်။ တကြိယာယံ၊ ထို ချမ်းသာခြင်း ကြိယာ ဆင်းရဲခြင်းကြိယာ ဟူသော အနက်၌။ (ဝတ္ထတိ။) အကမ္မကာဝဏ္ဏမေ ဝါတဝေါ” ဟု ဆို၍ “ဒုက္ခတိ-ဆင်းရဲ၏” ဟု သဒ္ဓနီတိပုံစံထုတ်၏။ ထို့ကြောင့် သုခယတိ၌ သုခဓာတ် ကာရိတံ ဣယ-ပစ္စည်းဟု မှတ်ပါ။ သုခ၌လည်း ကာရိတံပစ္စည်းကျေ၊ အ-ပစ္စည်းတည်း။ “ချမ်းသာစေတတ်” ဟူရာ၌ “မိမိဖြစ်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို ချမ်းသာအောင် ပြုတတ်၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် “ယဿဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည်ကို မိန့်သည်။

သုခဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “သောမနဿဝေဒနာယ”ဟု ဆိုသည်။] တဿ၊ ထိုသုခ၏။ လက္ခဏာဒီနီ၊ တို့ကို။ ဝေဒနံပဒေ၊ ဝေဒနာပုဒ်၌။ ဂုတ္တနယေနေဝ၊ ဖြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ ကုန်၏။

အပရော၊ ရှေ့နည်းမှ တစ်ပါးသော။ နယော၊ ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗာ) သုခံ၊ သည်။ သာတလက္ခဏံ၊ မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါနှင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို သာယာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ သမ္ပယုတ္တကာနံ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို။ ဥပဗြူဟနရသံ၊ တိုးပွားစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ သမ္ပယုတ္တကာနံ၊ တို့ကို။ (လိုက်စေ။) အနုဂ္ဂဟဏ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ အဖန်ဖန် ယူခြင်းသဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ ချီးမြှောက်ခြင်း သဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။

စ၊ ဆက်။ နေသံ ပီတိသုခါနံ၊ ထို ပီတိ သုခတို့၏။ ကတ္တစိ၊ အချို့စိတ်၌။ (ပီတိယုဂ်ရာ စိတ်၌။) အဝိပ္ပယောဂေ၊ မက္ခေမက္ခာ ယှဉ်ခြင်းသည်။ သတိဝိ၊ ရှိပါသော်လည်း။ ဣဋ္ဌာရမ္မဏ ပဋိလာဘတုဋ္ဌိ၊ ဣဋ္ဌာရုံကို ရခြင်းကြောင့် နှစ်သက်ခြင်းသဘောသည်။ ပီတိ၊ ပီတိတည်း။ ပဋိလဒ္ဓရသာနာဝနံ၊ ရအပ်ပြီးသော အာရုံအရသာကို စံစားခြင်းသဘောသည်။ သုခံ၊ သုခတည်း။ ယတ္ထ၊ အကြင်စိတ်၌။ ပီတိ၊ သည်။ (အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ယှဉ်၏-ဟူလို။) တတ္ထ၊ ထို ပီတိယုဂ်ရာစိတ်၌။ သုခံ၊ သည်။ (အတ္ထိ။) ယတ္ထ၊ ၌။ သုခံ၊ သည်။ (အတ္ထိ။) တတ္ထ၊ ထို သုခယုဂ်ရာ စိတ်၌။ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်။ ပီတိ၊ သည်။ န(အတ္ထိ)။ ပီတိ၊ ကို။ သင်္ခါရက္ခန္ဓ သင်္ဂဟိတာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူအပ်၏။ သုခံ၊ ကို။ ဝေဒနာက္ခန္ဓ သင်္ဂဟိတံ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူအပ်၏။ ကန္တာရဓိန္နဿ၊ ခရီးခဲ၌ ပင်ပန်းနေသူ၏။ ဝနန္တောဒက သဝနဒဿနေသု ဝိယု၊ စာတဿရတောကို ကြားရခြင်း၊ ရေကို မြင်ရခြင်းတို့၌ ကဲ့သို့။ ပီတိ၊ သည်။ (ဟောတိ။) ဝနန္တယပ္ပဝေသန ဥဒကပရိဘောဂေသု ဝိယ၊ တောရိပ်သို့ဝင်ရခြင်း၊ ရေကိုသုံးဆောင်ရခြင်းတို့၌ ကဲ့သို့။ သုခံ၊ သည်။ (ဟောတိ။) [ဤပုဒ်တို့၏ အကျယ်ကို ပါရာမီကဏ် ဘာသာဋီကာ ဈာန်ခန်း၌ ပြထားပြီ။]

ဟိ၊ ချဲ့။ ပုရိသော၊ သည်။ မဟာကန္တာရမဂ္ဂံ၊ ကြီးစွာသော ခရီးခဲကို။ ပဋိပနော၊ သွားသည်။ (သမာနော၊ ဖြစ်စဉ်။) ဃမ္မပရေတော၊ နေ့ နေ့ပူသည် နှိပ်စက်အပ်သည်။ (ဟုတွာ။) [“ပရံ+ဣတော-အလွန်ရောက်အပ်”ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်သော်လည်း “နှိပ်စက်အပ်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ပေးလိုက်သည်။] တသိတော၊ ပင်ပန်းသည်။ ပိပါသိတော၊ လွန်စွာဖြစ်သော မွတ်သိပ်ခြင်းရှိသည်။ [သဉ္ဇာတ-အဿအနက်၌

ဣတ-ပစ္စည်းသက်။] (ဟုတွာ။) ပဋိပထေ၊ ရှေးစူခရီး၌။ (ခရီးရင်ဆိုင်။) ပုရိသံ၊ ကို။ ဒိသွာ၊ မြင်ရ၍။ ကတ္ထ၊ အဘယ်အရပ်၌။ ပါနိယံ၊ သောက်ရေသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိပါသနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပုစ္ဆေယျ၊ မေးရာ၏။ သော၊ ထိုယောက်ျားသည်။ (ဝဒေယျ-၌ စပ်။) အဋ္ဌဝိ၊ တောအုပ်ကို။ ဥတ္တရိတွာ၊ လွန်ပြီး၍သာလျှင်။ (လွန်လျှင် လွန်ခြင်းပင်။) ဇာတဿရဝနသဏ္ဍော၊ ဇာတဿရအိုင်ရှိသော တောအုပ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိလေ၏။ (ရှိလေရဲ့။) တတ္ထ၊ ထိုတောအုပ်သို့။ ဂန္ဓာ၊ ရောက်၍(ရောက်လျှင်။) လဘိဿသိ၊ ရေကိုရပါလတ္တံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒေယျ၊ ပြောရာ၏။ သော၊ သည်။ တဿ၊ ၏။ ကထံ၊ စကားကို။ သုတွာ၊ ကြားရ၍။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော၊ ရှင်လန်း အပြားအားဖြင့် ရှင်လန်းသည်။ (အလွန်ရှင်လန်းသည်။) ဘဝေယျ၊ ဖြစ်ရာ၏။

တတော၊ ထိုကြားရာအခါမှ နောက်၌။ ဂစ္ဆန္တော၊ သွားလတ်သော်။ ဗုမိယံ၊ ၌။ ပတိတာနိ၊ ကျကုန်သော။ ဥပ္ပလဒလနာလပတ္တာဒိနိ၊ ကြာပွင့်ဖတ်၊ ကြာရိုး၊ ကြာရွက် အစရှိသည်တို့ကို။ ဒိသွာ၊ မြင်ရ၍။ သုဋ္ဌတရံ၊ အလွန် အမင်း။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော၊ သည်။ ဟုတွာ။ ဂစ္ဆန္တော၊ သော်။ အလ္လဝတ္ထေ၊ စိုသောအဝတ် ရှိကုန်သော။ အလ္လကေသေ၊ စိုသောဆံပင် ရှိကုန်သော။ ပုရိသေ၊ တို့ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရရာ၏။ ဝနကုက္ကုဋ္ဌမောရာဒိနံ၊ ရေကြက်၊ ဥဒေါင်း အစရှိသော ငှက်တို့၏။ သဒ္ဓံ၊ အသံကို။ သုဏေယျ၊ ကြားရရာ၏။ [“အဏ္ဍော နိရုဓနံ ဝါလံတောယံ အဗ္ဗုဒကဉ္စကံ”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ဝနကုက္ကုဋ္ဌ ဝနသဒ္ဓါသည် ရေဟူသောအနက်ကို ဟော၏။] ဇာတဿရပရိယန္တေ၊ ဇာတဿရအိုင်၏ အဆုံး၌။ (ဘေးပတ်ဝန်းကျင်၌။) ဇာတံ၊ ပေါက်သော။ မဏိဇာလ သဒ္ဓိသံ၊ ပတ္တမြား ကွန်ရက်နှင့်တူသော။ နီလဝနသဏ္ဍံ၊ စိမ်းညိုသော တောအုပ်ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရရာ၏။ သရေ၊ ဇာတဿရအိုင်၌။ ဇာတာနိ၊ ပေါက်ကုန်သော။ ဥပ္ပလ ပဒုမ ကုမုဒါဒိနိ၊ ဥပ္ပလ-မည်သောကြာ၊ ပဒုမ္မာကြာ၊ ကုမုဒြာကြာ အစရှိသည်တို့ကို။ ပဿေယျ၊ အစွဲ၊ ကြည်လင်သော။ ဝိပ္ပသန္တံ၊ အထူးသဖြင့် ကြည်လင်သော။ ဥဒကံ၊ ရေကို။ ပဿေယျ။

သော၊ ထိုယောက်ျားသည်။ ဘိယျော ဘိယျော၊ အလွန်အလွန်။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော ဟုတွာ။ ဇာတဿရံ၊ ဇာတဿရအိုင်သို့။ ဩတရိတွာ၊ သက်ဆင်း၍။ ယထာရစိ၊ အလိုရှိတိုင်း။ နုတွာ စ၊ ရေချိုးပြီး၍လည်းကောင်း။ ပိဝိတွာ စ၊ ရေသောက်ပြီး၍ လည်းကောင်း၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဒရထော၊ ငြိမ်းအေးပြီးသော အပူရှိသည်။ (ဟုတွာ။)

ဘိသမုဋ္ဌာလပေါက္ခရာဒီနိ၊ ကြာဇ္ဇယံ ကြာဉကြာဇေ အစရှိသည်တို့ကို။ ခါဒိတွာ၊ ခဲစားပြီး၍။ နိလုပ္ပလာဒီနိ၊ ကြာညိုပန်း အစရှိသည်တို့ကို။ ပိဋန္တိတွာ၊ ပန်ဆင်၍။ မန္ဒာလကမူလာနိ၊ ဟင်းညှိမြစ်တို့ကို။ ခန္ဓေ၊ ပန်း၌။ ခိပိတွာ၊ ပစ်တင်၍။ ဥတ္တရိတွာ၊ ရေမှတက်၍။ သာဋကံ၊ ပုဆိုးကို။ နိဝါသေတွာ၊ ဝတ်၍။ ဥဒကသာဋကံ၊ ရေသနပ်ကို။ အာတပေ၊ နေပူ၌။ ကတွာ၊ ပြု၍။ (လှန်း၍) သီတဇ္ဈာယာယ၊ အေးသောအရိပ်၌။ မန္တမန္တေ၊ ညင်းညင်းသာသာသော။ ဝါတေ၊ လေသည်။ ပဟရန္တေ၊ တိုက်ခတ်စဉ်။ နိပန္နော၊ လျောင်းလျက်။ အဟောသုခံ အဟောသုခန္တိ၊ အော်-ချမ်းသာလေစွာ၊ အော်-ချမ်းသာလေစွာ ဟူ၍။ ဝဒေယျ ယထာ၊ ပြောဆိုရာ သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒံ သမ္ပဒံ၊ ဤ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီးခြင်းရှိသော ဥပမေယျကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ အီ။

ဟိ၊ ဥပမာန ဥပမေယျ ရောနှော၍ ပြည့်အံ့။ တဿ ပုရိသဿ၊ အီ။ ဇာတဿရဝနဘဏ္ဍသဝနတော၊ ဇာတဿရအိုင်ရှိသော တောအုပ်ကို ကြားရရာ အခါမှ။ ပဋ္ဌာယ၊ ၍။ ယာဝဥဒကဒဿနာ၊ ရေကိုမြင်ရာအခါ တိုင်အောင်၊ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌကာလော ဝိယ၊ ရွှင်လန်း အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းရာအခါကဲ့သို့။ ပုဗ္ဗတာဂါရမ္မဏေ၊ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော အာရုံ၌။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌကာရာ၊ ရွှင်လန်းအပြား အားဖြင့် ရွှင်လန်းသော အခြင်းအရာရှိသော ပီတိကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) နှတွာ စ။ ပ။ အဟောသုခန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝဒတော၊ ပြောဆိုသော ယောက်ျား၏။ နိပန္နကာလော ဝိယ၊ လျောင်းရာအခါ ကဲ့သို့။ ဗလဝပ္ပတ္တံ၊ အားရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ အာရမ္မဏ ရသာနဘဝနာကာရ သဏ္ဌိတံ၊ အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကောင်းစွာတည်သော။ သုခံ၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) စ၊ စက်။ တသ္မိံ တသ္မိံ သမယေ၊ ထိုထိုအခါ၌။ (ဇာတဿရ ဝနသဏ္ဌကို ကြားရရာအခါ၊ ရေကို မြင်ရရာ အခါ၊ တောရိပ်သို့ ဝင်ရာအခါ၊ ရေကို သုံးဆောင်ရာအခါ၌) ပါကဋ္ဌဘာဝတော၊ ပီတိ သုခတို့၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတံ၊ ဤလူဠရမ္မဏ ပဋိလာဘတုဋ္ဌိ-အစရှိသော စကားကို။ (အာစရိယေဟိ၊ ရှေးဆရာ

၁။ ဘိသမုဋ္ဌာလပေါက္ခရာဒီနိ။ အဘိဓာန်(၆၈၇)၌ ဘိသနဒ်မုဋ္ဌာလကို ကြာဇ္ဈယ် အနက်ဟော ပရိယာယ် ၂-ပုဒ်ဟု ဆိုထား၏။ ဤနေရာ၌ကား ထို၂-ပုဒ်သည် အနက်တူ မဟုတ်နိုင်။ ဝိဂီသ သံယုတ်ဋီကာ၌ “မုဋ္ဌာလန္တိ-သေတရတ္ထပဒုမာနံ မူလံ (ကြာရင်း ကြာစွယ်)။ ဘိသန္တိ-တေသယေဝ ကန္တံ(ကြာဉ)”ဟု ဖွင့်၏။ ပေါက္ခရာသဒ္ဒါသည် အနက်အမျိုးမျိုးကို ဟောနိုင်သော်လည်း ဤနေရာ၌ “ပဒုမကောသ-ကြာဇေအိမ်၊ ကြာဇ္ဈက်”ဟူသော အနက်ဖြစ်သင့်၏။ ထိုကြာဇ္ဈက်၌ ပါရှိသော အစေ့များကို စားလေ့ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပေါက္ခရ-အရ ကြာဇ္ဈက် အစေ့တိုင်အောင် ယူပါ။

တို့သည်။) ဂုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဝေဒိတမ္ပံ။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ယတ္ထ၊ အကြင်စိတ်၌။ ပီတိ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ တတ္ထ၊ ထို ပီတိယှဉ်ရာ စိတ်၌။ သုခမ္ပိ၊ သည်လည်း။ အတ္ထိ။ ဣတိ ဧတံ၊ ဤစကားကို။ (မယာ။) ဂုတ္တမေဝ၊ ဆိုအပ်၊ ပြီးသည်သာ။ [ရှေ့၌ “ယတ္ထပီတိ၊ တတ္ထသုခံ”ဟု ဆိုခဲ့သည်ကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။]

စိတ္တဿေကဂ္ဂတာတိ၊ ကား။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဧကဂ္ဂဘာဝေါ၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ (ပါဠိတော် ဟောတိ-၌ စပ်။) ဧကံ၊ ဤ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ-ဟူသော အမည်သည်။ သမာဓိဿ၊ သမာဓိ၏။ နာမံ၊ တည်း။ ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာချတ္တကား။ အဿ၊ ထို သမာဓိ၏။ လက္ခဏာဒီသု၊ လက္ခဏာ အစရှိသည်တို့တွင်။ တာဝ၊ နောက်တစ်နည်းမှ ရှေးဦးစွာ၊ အဋ္ဌကထာယံ၌။ ဂုတ္တံ၊ ပြီ။ (ကိ။) သမာဓိ၊ သည်။ ပါမောက္ခလက္ခဏော စ၊ အကြီး အမှူး၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ အဝိက္ခေပ လက္ခဏော စ၊ ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ကုဋ္ဌာဂါရကတ္ထိကာ၊ စုလစ်မွမ်းချွန် အထွတ်ရှိသောအိမ်၏ အချက်သည်။ သေသဒဗ္ဗသမ္ဘာရာနံ၊ ကြွင်းသော အဆောက်အဦတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ အာဗန္ဓနတော၊ လွန်စွာ ပွဲတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပမုခါ၊ အကြီးအမှူးသည်။ ဝါ၊ ပဓာနသည်။ ဟောတိယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ သဗ္ဗကုသလဓမ္မာနံ၊ အလုံးစုံသော ကုသိုလ်တရားတို့၏။ သမာဓိစိတ္တေန၊ သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကြောင့်။ ဣဇ္ဈနတော၊ ပြီးစီးရခြင်းကြောင့်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ ကုန်သော။ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထို ကုသိုလ်တရား တို့၏။ သမာဓိ၊ သည်။ ပါမောက္ခော၊ အကြီးအမှူးသည်။ ဟောတိ။

တေန၊ ကြောင့်။ ယထာ မဟာရာဇေ၊ ပ။ အဂ္ဂမဂ္ဂါယတိတိ၊ ဟူ၍။ (အာယသမ္ပတာ နာဂသေနတ္ထေရေန၊ သည်။) ဂုတ္တံ၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ [မဟာရာဇေ၊ ဇာ။ ကုဋ္ဌာဂါရဿ၊ အထွတ်ရှိသော အိမ်၏။ ယာကာစိ၊ အမှတ်မရှိ အလုံးစုံကုန်သော။ ဂေါပါနသိယော၊ အငြင်ရနယ်တို့သည်။ (သန္တိ။) သဗ္ဗာ၊ ကုန်သော။ တာ၊ ထို အခြင်ရနယ်တို့သည်။ ကုဋ္ဌင်္ဂမာ၊ အထွတ်သို့ ရောက်ကြရကုန်သည်။ ကုဋ္ဌနိန္ဒာ၊ အထွတ်သို့ ညွှတ်ကိုင်ကြရကုန်သည်။ ကုဋ္ဌသမောသရဏာ၊ အထွတ်၌ ပေါင်းဆုံ ကြရကုန်သည်။ (ဟောန္တိ။) ကုဋ္ဌံ၊ အထွတ်ကို။ တာသံ၊ ထို အခြင်ရနယ်တို့ထက်။ အဂ္ဂံ၊ အမြတ်ဆုံး ဟူ၍။ (အရေးအကြီးဆုံး ဟူ၍။) အက္ခာယတိ ယထာ၊ ဆိုအပ် သကဲ့သို့။ မဟာရာဇေ ဧဝမေဝ၊ ယေကေစိ၊ အမှတ်မရှိ အလုံးစုံကုန်သော။ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ (သန္တိ။) သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ တေ၊ ထို ကုသိုလ်တရား တို့သည်။ သမာဓိနိန္ဒာ၊ သမာဓိသို့ ညွှတ်ကြရကုန်သည်။ ပ။ သမာဓိပမ္ဘာရာ၊ ကုန်သည်။

(ဟောန္တိ။) သမာဓိ၊ ကို။ တေသံ၊ ထို ကုသိုလ်တရားတို့ထက်။ အဂ္ဂံ၊ အမြတ်ဆုံးဟူ၍။ အက္ခယတိ၊ ဆိုအပ်၏။]

စ၊ ပါမောက္ခလက္ခဏာမှတစ်ပါး အဝိက္ခေပလက္ခဏာကား။ သေနင်္ဂံ၊ စစ်အင်္ဂါသို့။ ပက္ခာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ ရာဇာ နာမ၊ မင်းမည်သည်။ (ဂစ္ဆတိ-စသည်၌ စပ်။) ယတ္ထ ယတ္ထ၊ အကြင်အကြင် အရပ်၌။ သေနာ၊ စစ်တပ်သည်။ ဩသီဒတိ၊ ဆုတ်နစ်၏။ တံတံ ဌာနံ၊ စစ်တပ်၏ဆုတ်နစ်ရာ ထိုထို အရပ်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ သွားရ၏။ တဿ၊ ထိုမင်း၏။ ဂတဂတဌာနေ၊ ရောက်အပ် ရောက်အပ်သော အရပ်၌။ သေနာ၊ သည်။ ပရိပူရတိ၊ ပြည့်၏။ ပရသေနာ၊ တစ်ဖက်စစ်တပ်သည်။ ဘိဇ္ဇိတွာ၊ ပျက်၍။ ရာဇာနမေဝ၊ မင်းသို့သာ။ (တစ်ဖက်စစ်တပ်၏ အရှင်ဖြစ်သော မင်းသို့သာ။) အနုဝတ္ထတိ ယထာ၊ အစဉ် လိုက်ရသကဲ့သို့။ (မိမိတို့မင်းရှိရာသို့ ဆုတ်ရသကဲ့သို့။) ဧဝမေဝ။ သဟဇာတဓမ္မာနံ၊ တကွဖြစ်ဖက်တရား တို့အား။ ဝိက္ခိပိတုံ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းငှာ။ ဝါ၊ ပျံ့လွင့်ခွင့်ကို။ ဝိပွက်ရိတုံ၊ ဖရိဖရဲပြန်ကြံခြင်းငှာ။ ဝါ၊ ခွင့်ကို။ အပ္ပဒါနတော၊ မပေးခြင်းကြောင့်။ သမာဓိ၊ သည်။ အဝိက္ခေပလက္ခဏော နာမ၊ ဝိကေကုပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်လက္ခဏာ ရှိသည်မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ(ဝုတ္တံ)။ [တာဝံ ဝုတ္တံပြန်လှည့်။]

ပန၊ ကား။ အပရော၊ တစ်ပါးသော။ နယော၊ ကို။ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) စိတ္တဿေကဂ္ဂတာသင်္ခါတော၊ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာဟု ဆိုအပ်သော။ အယံ သမာဓိနမ၊ ဤ သမာဓိမည်သည်။ အဝိသာရလက္ခဏော၊ မိမိသဘောအားဖြင့် မပျံ့လွင့်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဝိက္ခေပလက္ခဏော၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မပျံ့လွင့်ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ [“ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏” ဟုလည်း ပေး။] နာနိယစုတ္တာ နံ၊ ဆပ်ပြာမှုန့်တို့ကို။ (သမ္ပိဏ္ဍကံ၊ ပေါင်းစုတတ်သော။) ဥဒကံ ဝိယ၊ ရေကဲ့သို့။ သဟဇာတဓမ္မာနံ၊ တို့ကို။ သမ္ပိဏ္ဍနရသော၊ ပေါင်းစုခြင်း ကိစ္စရှိ၏။

ဥပသမပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ငြိမ်သက်ခြင်းသဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးစွထင်လာ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဉာဏပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဉာဏ် တည်းဟူသော အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်၏။ (ဖလပစ္စုပဋ္ဌာနံ။) ဟိ၊ မှန်။ သမာဟိတော။ ပ။

ခ၊ အဝိသာရ၊ အဝိက္ခေပ။ - မိမိပင်ကိုသဘောအတိုင်း မပျံ့လွင့်ခြင်းသည် အဝိသာရမည်၏။ “သရ-ဂတိ” ဟူသော ဓာတ်နှင့်အညီ “ဝိဝိဓသရဏံ ဝိသာရော - အထူးထူး အပြားပြား သွားခြင်း။ ဝါ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း။ န+ဝိသာရော အဝိသာရော။ အဝိက္ခေပကား-သမ္ပယုတ်တရား တို့ကို ပစ်လွှင့်တတ်သော ဥဒ္ဒစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ [အဝိသာရော အတ္တနော ဧဝံ အဝိသာရဏသဘာဝေါ၊ အဝိက္ခေပေါ၊ သမ္ပယုတ္တာနံ အဝိက္ခိတ္တတာ-ဋီကာ]

ပဿတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [သမာဟိတော၊ အာရုံ၌ ကောင်းစွာ
ထားအပ်သော စိတ်ရှိသူသည်။ ဝါ၊ သမာဓိရှိသူသည်။ ယထာဘူတံ၊ မဖောက်မပြန်
ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ။ ဇာနတ်၊ သိ၏။ ပဿတိ၊ မြင်၏။ -ဓန္ဒသံယုတံ၊ သမာဓိ-
သုတ်။] ဝိသေသတော၊ အထူးအားဖြင့်။ (များသောအားဖြင့်။) သမာဓိ၊ သည်။
သုခပဒဋ္ဌာနော၊ သုခဟူသော နိုးစွာသောအကြောင်းရှိ၏။ [အများအားဖြင့် သုခရှိလျှင်
သမာဓိဖြစ်တတ်၏။ သို့သော် သုခမပါသော စတုတ္ထဈာန် သမာဓိများလည်း
ရှိသေးရကား၊ ဝိသေသတောကို ယေဘုယျေနဟု ဖွင့်သည်။] နိဝါတော၊ လေမရှိသော
အရပ်၌။ (လေငြိမ်သော အရပ်၌။) ဒိပစွနံ၊ ဆီမီးအလျှံတို့၏။ ဌိတိ ဝိယ၊
တည်ငြိမ်ခြင်းကဲ့သို့၊ စေတသော၊ ၏။ ဌိတိ၊ တည်ငြိမ်ခြင်းသဘောတည်း။ ဝါ၊
တည်ငြိမ်ကြောင်းသဘောတည်း။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ [မီးလျှံ၏တည်ငြိမ်ပုံကို ဥပမာပြ
သဖြင့် စေတသော ဌိတိ အရ၌ စိတ္တက္ခဏာတစ်ခု၏ တည်ခြင်းကိုမဆိုလို၊ မီးလျှံ
အစဉ်ကဲ့သို့ စိတ်အစဉ်၏တည်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။]

ဣန္ဒြိယရာသိအဖွင့်

[ဈာနရာသိကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ဣန္ဒြိယရာသိကိုဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “သဒ္ဓဟန္တိ”
စသည်ကိုမိန့်။]

ဧတာယ၊ ဤ သဘောတရားဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မော၊ တို့သည်။) သဒ္ဓဟန္တိ၊
ဘုရားအစရှိသော အာရုံကို ယုံကြည်တတ်ကုန်၏။ (ဣတိ၊ ကြောင့်။ သာ၊ ထို
သဘောတရားသည်။ သဒ္ဓါ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ယာ၊ အကြင်သဘောတရား
သည်။) သယံ၊ မိမိဟူသော သဒ္ဓါကိုယ်တိုင်။ သဒ္ဓဟတိ၊ ဘုရား အစရှိသောအာရုံကို
ယုံကြည်တတ်၏။ (ဣတိ၊ ကြောင့်။ သာ၊ သဒ္ဓါ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ သော၊
ဤ သဘောတရားသည်။ သဒ္ဓဟန မတ္တဓမ္မေ၊ ဘုရားအစရှိသောအာရုံကို ယုံကြည်ခြင်း
မျှသာတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်၊ သဒ္ဓါ၊ မည်၏။ သာဝ၊ ထို သဒ္ဓါသည်ပင်။

၁။ သဒ္ဓဟန္တိ ဧတာယ။ ။ သဒ္ဓါသည် ယုံကြည်သောအားဖြင့် ဖြစ်လတ်သော် ယှဉ်ဖက်
တရားတို့အားလည်း ထို ယုံကြည်ခြင်းကြိယာ၌ဖြစ်အောင် ပကတူပနိဿယသဘောအားဖြင့်
ကျေးဇူးပြုလျက်ရှိ၏။ ဤသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့သည် သဒ္ဓါကို အကြောင်းပြု၍ ယုံကြည်မှုကြိယာ
၌ ဖြစ်ကြရသောကြောင့် “သဒ္ဓဟန္တိ ဧတာယ” ဟုဆိုသည်။ ဤသို့ သဒ္ဓါသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏
ယုံကြည်သောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ကြသောအခါ ထို စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ တည်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ
ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဓန္ဒာအစဉ်လည်းဘုရားအစရှိသော အာရုံကို ယုံကြည်နေရကား “သဒ္ဓါတရား
ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ “ကတ္တုသမိ၊ ဘာဝသမိ ပြုရခြင်း၏အကြောင်းကို
ရှေးနည်းအတိုင်းသိပါ။]

၂။ သာဝံပ။ ဣန္ဒြိယံ။ ။ ရှေးစာအုပ်များ၌ “သာဝ”ဟုရှိ၏။ ဝိရိယိန္ဒြိယံ၊ သတိန္ဒြိယစသည်
တို့၌ “တဒေဝ”ဟုလည်းကောင်း၊ “သာဝ”ဟုလည်းကောင်းရှိသောကြောင့် “သာဝ”ဟုရှိသင့်သည်။

အဿဒ္ဒိယဿ၊ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တပြုဒ်ကို။ အဘိဘဝနတော၊ လွမ်းမိုးနိုင်ခြင်းကြောင့်။ (ဝါ၊ လွမ်းမိုးနိုင်သည့်အတွက်။) အင်္ဂုတိယဋ္ဌေန၊ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြိယမည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဓိမောက္ခလက္ခဏော၊ (ယုံကြည်ဖွယ် ဝတ္ထုကို ယုံကြည်သောအားဖြင့်)ဆုံးဖြတ်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ‘ဣန္ဒြိယံ၊ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ကို။ ကာရေတိ၊ ပြုစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ သဒ္ဓါဝါ၊ သဒ္ဓါသည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေတည်း။ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ၊ သဒ္ဓါဣန္ဒြေ။’

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တမှ တစ်ပါး လက္ခဏာဒုတ္တကား။ သာဇော သဒ္ဓါ၊ ထို သဒ္ဓါသည်၊ သမ္မသာဒနလက္ခဏာ စ၊ ကောင်းစွာ ကြည်လင်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ သမ္မက္ခန္ဓနလက္ခဏာ စ၊ ကောင်းစွာ ပြေးဝင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသည် လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) [“ပက္ခန္ဓနံ သံသီဒနံ”ဟု

အဓိပတိယဋ္ဌေနကားဣန္ဒြိယသဒ္ဓါ၏ အနက်တည်း။ ဣန္ဒြိယသဒ္ဓါသည် အဓိပတိ အနက်ကို ဟောသော “အနိပ္ပုပ္ပါဒ်ပဒိကပုဒ်”ဟုဆိုလိုသည်။ အဘယ်ကြောင့် “အစိုးတရ ဖြစ်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဿဒ္ဒိယဿ အဘိဘဝနတော”ဟု မိန့်သည်။ အဿဒ္ဒိယ ဟူသည်- သဒ္ဓါမရှိသော(ဘုရားအစရှိသော အာရုံ၊ ကံ ကံ၏အကျိုး စသည်၌ မယုံကြည်သော) ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တပြုဒ်တည်း။ တစ်ချို့နေရာ၌ မိစ္ဆာဓိမောက္ခ(မယုံကြည်ထိုက်သော ပုရဏကဿပ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ယုံကြည်သောအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချတတ်သော မှားသော အဓိမောက္ခစေတသိက်)ကိုလည်း အဿဒ္ဒိယဟုခေါ်သေး၏။ [နတ္ထိသဒ္ဓါ ယသာတိ အဿဒ္ဓေါ၊ အဿဒ္ဓဿ+ဘာဝေါ အဿဒ္ဓိယံ]။

၁။ အဓိမောက္ခလက္ခဏေ။ ။ အဓိမောက္ခသည် “ယုံကြည်သောအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဟူသော သဒ္ဓါမိမောက္ခ၊ အဓိမောက္ခစေတသိက်တည်းဟူသော ယေဝါပနကာမိမောက္ခ”ဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ဤ သဒ္ဓါစေတသိက်ကိုပင် ယုံကြည်ထိုက်သော ဝတ္ထုတို့၌ ယုံကြည်သောအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်တတ်သောကြောင့် “သဒ္ဓါမိမောက္ခ”ဟု ခေါ်သည်။ ပကိဏ်းစေတသိက်တွင်းက အဓိမောက္ခကိုပင် (“ဖဿောဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ”စသည်တို့ကဲ့သို့ နာမည်သီးခြား မတပ်ဘဲ) “ယေဝါပန တသ္မိံ သမယေ”စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူရာတွင် ပါဝင်သွားသောကြောင့် ယေဝါပနကာ မိမောက္ခ ဟုခေါ်သည်။ ထိုတွင် အဓိမောက္ခလက္ခဏေ၌ အဓိမောက္ခကား သဒ္ဓါမိမောက္ခတည်း။

၂။ ဣန္ဒြိယံ ကာရေတိ။ ။ ဣန္ဒြိယဝိဘင်း မူလဋီကာ၌ ဣန္ဒြိယံကို “ဣန္ဒြိယာဝံ”ဟုဖွင့်၏။ ထိုဣန္ဒြိယာဝံကိုလည်း “ပရမိဿရဘာဝံ”ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။ “ဣဒိ ပရမိဿရိယေ”ဟူသော ဓာတ်နက်ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း။ သဒ္ဓါစေတသိက်သည် မိမိနင့်ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အဓိမောက္ခလက္ခဏာအရာ၌ မိမိကို မင်းမြှောက်စေသကဲ့သို့။ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟူသော ရာထူးကို သမ္ပယုတ်တရားတို့က ပြုပေးရသည်။

ဆိုလိုရင်းကား-ငါမပါလျှင် အသင် သမ္ပယုတ်တရားတို့မှ ဆုံးဖြတ်စွမ်းနိုင်သော အဓိမောက္ခ-သဘောမရှိကြ၊ ထို ဆုံးဖြတ်ရမည့် ကိစ္စဝယ် ငါက အကြီးအချုပ်လုပ်မည်၊ အသင်တို့က ငါ့ကို အကြီးအချုပ်ပြုစေကြ၊ အကြီးအကဲမြှောက်ကြ-ဟုလို၊ [ကာရေတိ၏ ကာရိတံကံ၊ ဓာတ်ကတ္တာကို “သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ”ဟု ရှေးဆရာတို့ ထည့်ကြသည်။

ဋီကာရှိ သောကြောင့် “ပက္ခန္ဓနုလက္ခဏာ”ဟု ရှေးပါဠိရှိဟန်တူသည်။] ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ စက္ကဝတ္တိဿ၊ စကြာရတံနာကို လည်စေနိုင်သော။ ရညော၊ ၏။ ဥဒကပ္ပသုဘဒကော၊ ရေနောက်ကို ကြည်စေနိုင်သော။ မဏိ၊ ပတ္တမြားသည်။ ဥဒကော၊ ဌ။ ပက္ခိတ္တော၊ ထည့်အပ်သည်။ (သမာနော။) ပက်သေဝါ လပဏက္ကဒ္ဓမံ၊ ညွှန်ပျစ်၊ မှော်၊ ရေညှိ၊ ညွှန်ကြိုကို၊ သန္နိသီဒါပေတိ ယထာ၊ ကောင်းစွာ နစ်မြုပ် စေသကဲ့သို့။ ဥဒကံ၊ ကို။ အစ္ဆံ၊ ကြည်လင်သည်ကို။ ဝိပ္ပသန္တံ၊ အထူးသဖြင့် ကြည်လင်သည်ကို။ အနာဝိလံ၊ မနောက်ကျသည်ကို။ ကရောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ သဒ္ဓါ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ သော်။ နိဝရဏော၊ နိဝရဏ အနောက်အကျတို့ကို။ ဝိက္ခမ္ဘေတိ၊ ခွာနိုင်၏။ ကိလေသော၊ တို့ကို။ သန္နိသီဒါပေတိ၊ ကောင်းစွာ နစ်မြုပ် စေ၏။ စိတ္တံ၊ ကို၊ ပသာဒေတိ၊ ကြည်လင်စေ၏။ အနာဝိလံ၊ ကို။ ကရောတိ။ ပသန္နေန၊ သော။ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ ယောဂါဝစရော၊ ယောဂါဝစရ ဖြစ်သော။ (အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော။) ကုလပုတ္တော၊ အမျိုးသားသည်။ ဒါနံ၊ ကို။ ဒေတိ၊ ပေးလှူ၏။ သီလံ၊ ကို။ သမာဒိယတိ၊ ဆောက်တည်၏။ ဥပေါသထကမ္မံ၊ ဥပုသ် စောင့်သုံးမှုကို။ ကရောတိ။ ဘာဝနံ၊ ကို။ အာရဘတိ၊ အားထုတ်၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ တာဝ၊ သမ္ပက္ခန္ဓနုလက္ခဏာမှ ရှေးဦးစွာ။ သဒ္ဓါ၊ ကို။ သမ္ပသာဒနုလက္ခဏာတိ၊ ကောင်းစွာကြည်လင်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကာရိတံကံ၊ ဓာတ်ကတ္တာ၊ ရနိုင်သောအရာဝယ် တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် အသုံးများ၏။ ထို့ကြောင့် “သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ”ဟု ထည့်သင့်၏။ ဝိရိယိန္ဒြေ-ဓသည်တို့၌ ဤနည်း ဖိုးပါ။

သဒ္ဓတ္ထ။ ။ ဣန္ဒြိယ ကာရေတိ-ဟူသော အနက်သည် ဣန္ဒြိယသဒ္ဓါ၏ သဒ္ဓတ္ထမဟုတ်၊ ဣန္ဒြေထိုက်သော တရားတို့၏သဘောကိုပြသော သဘာဝတ္ထတည်း။ သဒ္ဓတ္ထကား “ဣန္ဒြိယပရိသာရိယံ ကရောတိတိဣန္ဒြေ”ဟု ဝဇနတ္ထပြု၍ အလွန်အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ဖြတ်စွာဘုရားကို လည်းကောင်း၊ ကံကိုလည်းကောင်း “ဣန္ဒြ”ဟုခေါ်ပါ။ ဣန္ဒြေန+ဒေသိတံ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေန၊ ဣန္ဒြမည်သော ဖြတ်စွာဘုရားသည်။ ဒေသိတံ၊ ဟောတော် မူအပ်သော တရားတည်း။ ဣန္ဒြိယံ၊ တရား။ (တစ်နည်း)ဣန္ဒြဿ၊ ဣန္ဒြမည်သော ကံ၏။ လိင်္ဂ၊ သီစေအပ်သော စက္ခု-ဓသော ဣန္ဒြေတည်း။ (တစ်နည်း)သန္တိတံ၊ စီမံအပ်သော စက္ခု-ဓသော ဣန္ဒြေတည်း။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေ။ ဤသို့ ဝဇနတ္ထပြု၍ ဒေသိတ-အနက်လိင်္ဂ-အနက်၊ သန္တိတ-အနက်၌ ဣယ-ပစ္စည်းသက်၊ ဒ-ကို ခြံမြဲ၍ “ဣန္ဒြိယ”ဟုပြီးသော တဒ္ဓိတိပုဒ်တည်း။ အခြားသော အနက်များလည်းရှိသေး၏။ ထိုအနက်များကို ဣန္ဒြိယဝိတင်း အဋ္ဌကထာဋီကာ၌ လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓနီတိ တဒ္ဓိတိခနိ၌လည်းကောင်း ရှုပါ။ [သက္ကတ၌ကား ဣန္ဒြ-အရ အစိုးရသော ပရမတ္ထကို အရကောကံ၍ ထိုအနက်များကိုပင် ဖွင့်ပြသည်။]

တေန၊ ကြောင့်။ အာယသ္မာ နာဂသေနော၊ သည်။ အာဟ၊ ဆိုပြီ။ (ကိ။) မဟာရာဇ။ စက္ကဝတ္တိ၊ စကြာရတနာကို လည်စေနိုင်သော။ ရာဇာ၊ သည်။ ၁-တုရင်္ဂနိယာ၊ ၄-ပါးသော အင်္ဂါရှိသော။ သေနာယ၊ နှင့်။ သဒ္ဓိ။ အဒ္ဓါနမဂ္ဂ၊ အခွန်ရှည်သော ခရီးကို။ ပဋိပန္နော၊ သွားသည်။ (သမာနော။) ပရိတ္တံ၊ အနည်းငယ်သော။ ဥဒကံ၊ ကို။ တရေယျ၊ ဖြတ်ကူးရာ၏။ တံ ဥဒကံ၊ သည်။ (ဘဝေယျ-၌ စပ်။) ဝါ၊ ကို။ (သနိဗ္ဗိတံ-၌ စပ်။) ဟတ္ထိဟိ စ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ (ကမ္မရုပ် ကြိယာတို့၌ စပ်။) ဝါ၊ တို့ကြောင့်လည်းကောင်း။ (ကတ္တရုပ် ကြိယာတို့၌ စပ်။) အသေဟိ စ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တို့ကြောင့်လည်းကောင်း။ ရထေဟိ စ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တို့ကြောင့်လည်းကောင်း။ ပတ္တိဟိ စ၊ ခြေလျင် စစ်သားတို့သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တို့ကြောင့် လည်းကောင်း။ သနိဗ္ဗိတံ၊ လှုပ်ချောက်ချားအပ်သည်။ (ဟုတွာ။) အာဝိလံ၊ နောက်ကျသည်။ လုလိတံ၊ နှောက်အပ်သည်။ ကလလိဘူတံ၊ ညွှန်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်။ ဘဝေယျ၊ ၏။ [“လုလ-မဒ္ဒနေ-နင်းချေ မွေနှောက်အပ်”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။]

ဥတ္တိတ္ထော၊ ရေကို ကူးမြောက်ပြီးသော။ စက္ကဝတ္တိ၊ သော။ ရာဇာ၊ သည်။ မနုဿေ၊ တို့ကို။ အာဏာပေယျ၊ စေခိုင်းရာ၏။ (ကိ။) ဘဏေ၊ အမောင်တို့။ ပါနီယံ၊ သောက်ရေကို။ အာဟရထ၊ ဆောင်ချေကြကုန်။ ပိဝိဿာမိ၊ သောက်အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဏာပေယျ။) [ဋီကာ၌ “ပါနီယံ” နေရာဝယ် “ပိတံ” ဟုရှိ၏။ ပိတံ၊ သောက်ထိုက်သော ရေကိုဟု ပေး။] ရညော စ၊ ၏လည်း။ ဥဒကပ္ပသာဒကော၊ သော။ မဏိ၊ သည်။ ဘဝေယျ၊ ရှိရာ၏။ ဒေဝ၊ မင်းမြတ်။ ဧဝံ၊ အမိန့်တော်အတိုင်းပါ။ ဣတိ၊ ဤသို့ သံတော်ဦးတင်၍။ တေ မနုဿော၊ တို့သည်။ စက္ကဝတ္တိဿ၊ သော။ ရညော၊ မင်းအား။ ပဋိသုဏိတွာ၊ ဝန်ခံ၍။ ဥဒကပ္ပသာဒကံ၊ သော။ တံ မဏိ၊ ကို။ ဥဒကော၌။ ပက္ခိပေယျ၊ ထည့်ကုန်ရာ၏။ (မဏိမှ၊ ကို။) ဥဒကော၌။ ပက္ခိတ္တမတ္တော၊ ထည့်အပ်ကာမျှနှင့်။ သဟ၊ တစ်ပြိုင်နက်။ ပကံသေဝါလပဏကံ၊ သည်။ ဝိဂစ္ဆေယျ၊ ကင်းရာ၏။ ကဒ္ဒမော စ၊ သည်လည်း။ သန္နိသိဒေယျ၊ ကောင်းစွာ။ နစ်မြုပ်ရာ၏။ ဥဒကံ၊ သည်။ အစ္စ၊ သည်။ ဝိပ္ပသန္တံ၊ အနာဝိလံ ဘဝေယျ။ တတော၊ ထိုမှ

၁။ သဟ ဥဒကေ။ ။ “သဟသာ ဥဒကေ ပက္ခိတ္တမတ္တော”ဟု အချို့စာအုပ်၌ရှိ၏။ ကဗျာကယာ ထည့်မည်မဟုတ်သောကြောင့် “သဟသာ”ဟု မရှိသင့်။ “သဟသဇ္ဇေကတေ မယံ”ကဲ့သို့ “သဟ ဥဒကေပက္ခိတ္တမတ္တော”ဟုသာ ရှိသင့်သည်။ တစ်ချို့စာအုပ်၌ “တသ္မိဥဒကေ ပက္ခိတ္တမတ္တော”ဟုလည်းရှိ၏။ “တသ္မိ၊ ထို ပတ္တမြားကို။ ဥဒကေ၊ ၌။ ပက္ခိတ္တမတ္တော၊ ထည့်အပ်ကာမျှ ဖြစ်လတ်သော်”ဟု ပေးပါ။

နောက်၌။ စက္ကဝတ္တိဿ၊ သော။ ရညော၊ အား။ ပါနီယံ၊ ကို။ ဥပနာမေယျ၊ ဆက်သကုန်ရာ၏။ (ကိ၊ အဘယ်သို့ သံတော်ဦးတင်၍ ဆက်သကုန်ရာသနည်း။) ဒေဝေါ၊ သည်။ ပါနီယံ၊ ကို။ (တစ်နည်း) ပီတံ၊ သောက်တော်ရေကို။ ပီဝတု၊ သောက်တော်မူပါ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ သံတော်ဦးတင်၍။ (ဥပနာမေယျ။)

မဟာရာဇေ။ ဥဒကံ၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ စိတ္တံ၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေ မနုဿာ၊ တို့ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ) ယထာ။ ဧဝံယောဂါဝစရော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သေဝါလပဏကံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ကဒ္ဒမော စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗောယထာ၊ ဧဝံ၊ ကိလေသာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဥဒကပသာဒကော၊ သော။ မဏိ၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော ယထာ၊ ဧဝံ သဒ္ဓါ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဥဒကပ္ပသာဒကမ္ပိ၊ သော။ မဏိမ္ပိ၊ ကို။ ပက္ခိတ္တမတ္တော၊ ထည့်အပ်ကာမျှ ဖြစ်လတ်သော်၊ ပကံ။ ပ။ ပဏကံ၊ သည်။ ဝိဂစ္ဆတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ သန္နသိတတိ ယထာ၊ ကောင်းစွာ နစ်မြုပ်သကဲ့သို့။ ဥဒကံ၊ သည်။ အစ္စ ဝိပ္ပသန္တံ အနာဝိလံ ဘဝတိယထာ၊ မဟာရာဇ ဧဝ မေဝ။ သဒ္ဓါ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဈမာနာ၊ သော်။ နိဝရဏေ၊ တို့ကို။ ဝိက္ခမ္ဘေတိ၊ ခွာနိုင်၏။ ဝိနိဝရဏံ၊ ကင်းသော နိဝရဏရှိသော။ စိတ္တံ၊ သည်။ အစ္စဝိပ္ပသန္တံ အနာဝိလံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ (အာဟာမိနံဆိုပြီး။)

ပန၊ ကား။ (သမ္ပသာဒနလက္ခဏာ၏ ဥပမာမှတစ်ပါး သမ္ပက္ခန္ဓနလက္ခဏာ ၏ ဥပမာကား။) ကုမ္ဘီလ။ ပ။ ကိတ္ထံ၊ မိကျောင်း၊ မကန်း၊ ဖမ်းစားတတ်သော ရက္ခိသ် အစရှိသည်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော။ ပူရံ၊ ရေဖြင့်ပြည့်သော။ မဟာနဒိံ၊ မြစ်ကြီးကို။ အာဂမ္မ၊ ရောက်၍။ ဘိရုကဇနော၊ ကြောက်တတ်သော လူအပေါင်း သည်။ ဥဘောသု၊ ၂-ဘက်ကုန်သော။ တိရေသု၊ ကမ်းတို့၌။ တိဋ္ဌတိ၊ ရပ်နေ၏။ သင်္ဂါမသုရော၊ စစ်မြေပြင်၌ ရဲရင့်သော။ မဟာယောဓော ပန၊ သူရဲကောင်းကြီးသည် ကား။ အာဂန္ဓာ၊ လာ၍။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဌိတာ၊ ရပ်နေကုန်သည်။ အတ္ထ၊ ဖြစ်ကုန်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပုစ္ဆိတွာ၊ မေး၍။ ဝါ၊ သော်။ သပ္ပဋိဘယဘာဝေန၊ ဘေးဘျမ်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ရေထဲ၌ ဘေးရန်ရှိသောကြောင့်။) ဩတရိတံ၊ သက်ဆင်းခြင်းငှာ။ န ဝိသဟာမ၊ မဝံ့ပါကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ ပြောဆိုအပ်သော်။ (မဆင်းဝံ့လို့ ရပ်နေရကြောင်းကို ပြောအပ်သော်။) သုနိသိတံ၊ ကောင်းစွာသွေးအပ်ပြီးသော။ အသိံ၊ သန်လျက်ကို။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ မမ၊ ငါ၏။ ပစ္ဆတော၊ နောက်၌။ (နောက်က။) ဧထ၊ လိုက်ခဲ့ကြကုန်။ မာဘာယိတ္ထ၊ မကြောက်ကြကုန်လင့်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတွာ၊ ပြောဆို၍။ (ပြောပြော ဆိုဆို။) နဒိံ၊ သို့။ ဩတရိတွာ၊ သက်ဆင်း၍။ အာဂတာဂတေ၊ လာကုန် လာကုန်သော။ ကုမ္ဘီလာဒယော၊ မိကျောင်း အစရှိသော ဘေးရန်တို့ကို။ ပဋိဗာဟိတွာ၊ တားမြစ်၍။

ဩရိမတိရေ၊ ဤဘက်ကမ်း၌။ (ဤဘက်ကမ်းက။) မနုဿာနံ၊ တို့၏။ သောတ္တိဘာဝံ၊ ချမ်းသာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ကရောန္တော၊ ပြုလျက်။ ပါရိမတိရံ၊ ထိုဘက်ကမ်းသို့။ နေတိယထာ၊ ပို့ဆောင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ပါရိမတိရတောပိ၊ ထိုဘက်ကမ်းမှလည်း။ သောတ္တိနာ၊ ချမ်းသာသဖြင့်။ ဩရိမတိရံ၊ ဤဘက်ကမ်းသို့။ အာနေတိ၊ ယထာ၊ ဆောင်လာသကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ဧဝမေဝ။ ဒါနံ၊ ကို။ ဒဒတော၊ ပေးလှူသောပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ သီလံ၊ ကို။ ရက္ခတော၊ စောင့်ရှောက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း။ ဥပေါသထကမ္ပံ၊ ဥပသ်စောင့်သုံးခြင်း အမှုကို။ ကရောတော၊ ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ဘာဝနံ၊ ကို။ အာရဘတော၊ အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ သဒ္ဓါ၊ သည်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ ရှေ့သွားသည်။ ပုရေစာရိကာ၊ ရှေ့သွားသည်။ ဟောတိ၊ တေန၊ ကြောင့်။ ပက္ခန္ဓနုလက္ခဏာ စ သဒ္ဓါတိ၊ ဟူ၍။ (မယာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

အပရော၊ ရှေ့နည်းမှ တစ်ပါးသော။ နယော၊ ကို။ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ သဒ္ဓါ၊ သည်။ သဒ္ဓဟနုလက္ခဏာ၊ ယုံခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဩကပ္ပနုလက္ခဏာ ယုံကြည်ထိုက်သော ဝတ္ထုတို့၌ အစဉ်အတိုင်းသက်ဝင်၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ [ဩကပ္ပနုလက္ခဏာတိ အနုပဝိသိတွာ ဧဝမေတန္တိ ကပ္ပနုလက္ခဏာ။-ဋီကာ။] ဥဒကပသာဒကမဏိ ဝိယ၊ ရေနောက်ကို ကြည်စေတတ်သော ပတ္တမြားကဲ့သို့။ ပသာဒနရသာ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဩဗုတ္တရဏော ဝိယ၊ ရေကို ဖြတ်ကူးသော သူရဲကောင်းကဲ့သို့။ ပက္ခန္ဓနရသာ၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုတို့၌ ပြေးဝင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ အကာလုသိယ ပစ္စုပ္ပန္နာနာ၊ မနောက်ကျသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေ့ရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဓိမုတ္တိ ပစ္စုပ္ပန္နာနာ၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုတို့၌ ဆုံးဖြတ်ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ၊ ယုံကြည်ထိုက်သော ဝတ္ထုလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ [ဗုဒ္ဓါဒိဝတ္ထုနိ သဒ္ဓေယျာနိ-ဘုရား အစရှိသော ရတနာ ၃-ပါး၊ ကံ-ကံ၏အကျိုးတို့ကို “သဒ္ဓေယျဝတ္ထု”ဟုခေါ်သည်။ သဒ္ဓါတဗ္ဗာနီတိ သဒ္ဓေယျာနိ။ သံပုဗ္ဗ-ဒါဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ သောတာပတ္တိယဂ်ပဒဋ္ဌာနာ၊

၁။ သောတာပတ္တိယဂ်ပဒဋ္ဌာနာ။ ။ သပ္ပရိသုပသေဝန (သုတော်ကောင်းကို မှီခို ဆည်းကပ်ရခြင်း)၊ သဒ္ဓမ္မသဝန (သုတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာရခြင်း)၊ ယောနိ သောမနသိကာရ၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ (လောကုတ္တရာတရားအား လျော်သော အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်း) တို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်၏ အကြောင်း အင်္ဂါတို့တည်း။ ထိုအကြောင်းအင်္ဂါ ပြည့်စုံသူမှာ သောတာပတ္တိမဂ်နှင့် ယှဉ်သောသဒ္ဓါ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သောကြောင့် “သောတာပတ္တိယဂ်ပဒဋ္ဌာနာ”ဟု ဆိုသည်။ [ဤနေရာ၌ သဒ္ဓါအရ သောတာပတ္တိမဂ်နှင့် ယှဉ်သော သဒ္ဓါကို ယူပါ။]

သောတာပတ္တိမဂ်၏ အကြောင်းအင်္ဂါဟူသော နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ သာ၊
ထို သဒ္ဓါကို။ ဟတ္ထဝိတ္တဗီဇာနိ” ဝိယ၊ လက်၊ ဥစ္စာ၊ မျိုးစေတို့ကဲ့သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊
မှတ်ထိုက်၏။

ဝီရိယ၊ ရဲရင့်သူ၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သဘောတည်း။ ဝီရိယံ၊
ဘော။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိရာနံ၊ ရဲရင့်သူတို့၏။ ကမ္မံ၊ အလုပ်တည်း။ ဝီရိယံ၊ လုပ်။
[ကမ္မဟူရာ၌ ထိုအလုပ်ကို ဝီရိယဖြင့် လုပ်ရသောကြောင့် အကျိုး-အလုပ်၏။
ကမ္မ-အမည်ကို အကြောင်းဝီရိယ၌ တင်စားထားသော ဗလူပစာရ-ဟုမှတ်ပါ။]
ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိမိနာ၊ အစီအရင်ဖြင့်။ နယေန၊ နည်းလမ်းဖြင့်။ ဥပါယေန၊

၁။ ဟတ္ထ ဝိတ္တ ဗီဇာနိ။ ။ပတ္တမြားထွက်သော ကျောက်တောင်သို့ ရောက်သောအခါ
မကျိုး မပျက် ကောင်းသော လက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ ထိုရတနာတို့ကို ကောက်ယူနိုင်၍
ကောင်းသော လက်မရှိသူကား ထိုရတနာတို့ကို မကောက်ယူနိုင်သကဲ့သို့၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်
တိုင်အောင်သော တရားရတနာတို့ ထွက်ပေါ်ရာ ဗုဒ္ဓသာသနာ တည်းဟူသော ရတနာတောင်ကြီးဝယ်
သဒ္ဓါတရားတည်းဟူသော လက်ရှိသူသာ သူတော်ကောင်းဥစ္စာတို့ကို ကောက်ယူနိုင်၏။ သဒ္ဓါလက်
မပါသူကား မကောက်ယူနိုင်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါသည် လက်နှင့်တူ၏။

ဝိတ္တနှင့် တူပုံ။ ။“သဒ္ဓိဓ ဝိတ္တံ၊ ပုရိသဿ သေဋ္ဌံ” ဟူသော ယက္ခသံယုတ်၊ အာဠက-
သုတ် ပါဠိတော်နှင့်အညီ ရတနာအမျိုးမျိုးကို ရောင်းရာ ဈေးအတွင်းသို့ ရောက်သူသည်
ဝယ်ဖို့ရန် ဥစ္စာပါမှသာ ဝယ်ယူနိုင်၊ ဥစ္စာမပါသူကား မဝယ်ယူနိုင်သကဲ့သို့၊ ဗုဒ္ဓသာသနာတည်း
ဟူသော ရတနာဈေးကြီးဝယ် သဒ္ဓါတည်းဟူသော ဥစ္စာပါသူသည်သာ သူတော်ကောင်း
ရတနာများကို ဝယ်ယူနိုင်၏။ သဒ္ဓါဥစ္စာ မပါသူကား မဝယ်ယူနိုင်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါသည်
ဥစ္စာနှင့်တူ၏။

မျိုးစေနှင့် တူပုံ။ ။“သဒ္ဓါ ဗိဇ၊ တပေါ ပုဋ္ဌိ”ဟူသော ဗြာဟ္မဏသံယုတ်၊ ကသိဘာရဒ္ဒါဇ-
သုတ် ပါဠိတော်နှင့်အညီ မိုး လေ ကောင်းမွန်နေသော ဥတုရေမြေဝယ် မျိုးစေရှိသူသာ
စိုက်ပျိုးကြံ့ချ၍ အသီးအနှံတို့ကို ရ၏။ မျိုးစေ မရှိသူကား မကြံနိုင်သကဲ့သို့၊ တရားတည်းဟူသော
မိုး လေ ကောင်းမွန်နေသော သာသနာမြေဝယ် သဒ္ဓါမျိုးစေရှိသူသာ ကြံချ၍ သူတော်ကောင်းတရား
အသီးအနှံများကို ရနိုင်၏။ သဒ္ဓါမျိုးစေမရှိသူကား မကြံချနိုင်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါသည်
မျိုးစေနှင့်လည်းတူ၏။

၂။ ဝိဗိနာပဿဝီရိယံ။ ။ ရှေ့ ၂-နည်း၌ ဝီရိယ၊ ဝိရာနံ-ပုဒ်တို့နောင်
ဘာဝအနက်ကမ္မအနက်၌ ဣ-ပစ္စည်းသက်။ရ-၏ အ-ကို ဣဖြ၍ ဝီရိယဟု ပြီးခဲ့၏။ ဤ
နည်း၌ကား “ဝိ+ဤရိယ”ဟု ခွဲ။ ဤရိယံတစ် ပဝတ္ထေတဗ္ဗန္တိ ဤရိယံ။ဤရဓာတ်၊ ဣ ပစ္စည်း။

သင့်သောအကြောင်းဖြင့်။ ဤရယ်တဗွဲ ပဝတ္ထယိတဗွဲ၊ ဖြစ်စေထိုက်သော တရားတည်း။ လူတိ၊ ကြောင့်။ ဝိရိယံ၊ မည်၏။ တဒေဝ၊ ထိုဝိရိယသည်ပင်။ ကောသန္ဓဿ၊ ကောသန္ဓကို။ (ပျင်းရိသူ၏ အဖြစ်ကို။) အဘိဘဝနတော၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ အတွက်။ အဓိပတိယဌေန၊ ကြောင့်။ လူနြိယံ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏော၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းလက္ခဏာ၌။ [ဋီကာ၌ “အနုဗလပ္ပဒါနံ ပဂ္ဂဟော” ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ပဂ္ဂဟလက္ခဏေ-ဟု ရှိသင့်၏။] လူနန္ဒံ၊ မိမိ၏ အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကို။ ကာရေတိ၊ လူတိ၊ ကြောင့်။ လူနြိယံ၊ မည်၏။ ဝိရိယမေဝ၊ သည်ပင်။ ဤနြိယံ၊ လူနြေတည်း။ ဝိရိယိနြိယံ၊ ဝိရိယလူနြေ။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာဒျတ္တကား။ တံ ဧတံ ဝိရိယံ၊ သည်။ ဥပတ္တမ္ဘနလက္ခဏဉ္စ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ခြင်း လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏဉ္စ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ ဇိတ္ထဃရံ၊ အိုသောအိမ်သည်။ (အိမ်အိုသည်။) အာဂန္တုဂေဟန၊ အာဂန္တုကဖြစ်သော။ ထူထူပတ္တမ္ဘေန၊ ထောက်တိုင်ဖြင့်၊ (ထောက်ပံ့တတ်သော တိုင်ဖြင့်။) တိဋ္ဌတိယထာ၊ တည်ရာသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ ယောဂါဝစစရော၊ သည်။ ဝိရိယုပတ္တမ္ဘေန၊ ဝိရိယ-တည်းဟူသော ထောက်တိုင်သည်။ ဥပတ္တမ္ဘိတော၊ ထောက်ပံ့အပ်သည်။ ဟုတွာ၊ သဗ္ဗကုသလဓမ္မေဟိ၊ တို့မှ၊ န ဟာယတိ၊ မယုတ်။ န ပရိဟာယတိ၊ မလျော့။ ဧဝံ၊ လျှင်။ တာဝ၊ ပဂ္ဂဟလက္ခဏာမှရှေးဦးစွာ။ အဿ၊ ထို ဝိရိယ၏။ ဥပတ္တမ္ဘနလက္ခဏတာ၊ ဥပထမ္ဘနလက္ခဏာ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကာရိတပစ္စည်းကျေ။ “ဝိမိနာ+ဤရိယံ ဝိရိယံ” ဟု သမာသံတွဲပါ။ ဝိသည် ဝိမိအနက်ဟော။ ထို ဝိမိဟူသည် တစ်စုံတစ်ခုကိစ္စ လုပ်ငန်းကို ဖြစ်စေဖို့ရန် ရှေးဦးစွာ တင်ကြို၍ စီမံအပ်သော ပုဗ္ဗပယောဂတည်း။ ထို အစီအရင်ကိုပင် နယ(နည်းလမ်း) ဥပါယ (သင့်သောအကြောင်း) ဟု ဖွင့်သည်။

ဆိုလိုရင်းကား- ကိစ္စတစ်ခု ပြုလုပ်ဖို့ရန် ပျင်းရိသောကြောင့် ဝိရိယ-မဖြစ်သူ၏ သန္တာန်၌ ထိုအလုပ်ကို မလုပ်ခြင်းကြောင့် ရရှိမည့်အပြစ်၊ လုပ်ခြင်းကြောင့် ရရှိမည့် အကျိုးကို စဉ်းစား ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ ထိုအလုပ်ကို လုပ်ဖို့ရန် ဝိရိယဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဝိရိယမျိုးကို ရည်ရွယ်၍ “ဝိမိနာ ဤရယ်တဗွဲ-သင့်လျော်သော ပုဗ္ဗပယောဂ ဥပါယ အစီအရင်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော တရား” ဟု ဆိုသည်။

တေန၊ ကြောင့်။ နာဂသေနော ထေရော၊ သည်။ အာဟ၊ ပြီ။ (ကို။) မဟာရာဇ။ ပုရိသော၊ သည်။ ဂေဟေ၊ အိမ်သည်။ ပတန္တေ၊ ပြိုလုလတ်သော်။ တံ၊ ထိုအိမ်ကို။ အညေန၊ အခြားသော။ ဒါရနာ၊ ထောက်တိုင်ဖြင့်။ ဥပတ္တဗ္ဗေယျ၊ ယထာ၊ ထောက်ထားရာ သကဲ့သို့။ ဥပတ္တမ္ဘိတံ၊ ထောက်အပ်သည်။ သန္တံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ထောက်ခြင်းဟူသောကြောင်းကြောင့်။ တံ ဂေဟံ၊ သည်။ န ပတေယျ ယထာ၊ မလဲရာ သကဲ့သို့။ [ဧဝံ တံ ဂေဟံ-ဟု ဧဝံ-ပါသည်ကား မကောင်း။] မဟာရာဇ ဧဝ မေဝ။ ဝိရိယံ၊ သည်။ ဥပတ္တမ္ဘနုလက္ခဏံ၊ ထောက်ပံ့ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝိရိယုပတ္တမ္ဘိတာ၊ ဝိရိယသည် ထောက်ပံ့အပ်ကုန်သော။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ကုသလာဓမ္မာ၊ တို့သည်။ န ဟာယန္တိ၊ မယုတ်ကုန်။ န ပရိဟာယန္တိ၊ မလျော့ကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဟ၊ ပြီ။)

ဝါ ပန၊ သည်သာ မကသေး။ (ဥပတ္တမ္ဘနု လက္ခဏာမှတစ်ပါး ပဂ္ဂဟလက္ခဏာ ကား။) ခုဒ္ဒိကာယ၊ ငယ်သော။ (သေနာယ) စ၊ စစ်တပ်၏လည်းကောင်း။ မဟတိယာ၊ ကြီးသော။ သေနာယ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ [မဟတိကာယ ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။] သင်္ဂါမေ၊ ပေါင်းဆုံခြင်းသည်။ ဝါ၊ စစ်ပွဲသည်။ ပဝတ္ထေ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ခုဒ္ဒိကာ၊ သော။ သေနာ၊ သည်။ ဩလီယေယျ၊ ဆုတ်နစ်ရာ၏။ တတော၊ ထိုသို့ ဆုတ်နစ်ခြင်းကြောင့်။ ရညော၊ အား။ အာရောဓေယျ၊ သံတော်ဦးတင်ရာ၏။ ရာဇာ၊ သည်။ ဗလဝါဟနံ၊ အားရှိသော စစ်တပ်ကို။ ပေသေယျ၊ စေလွှတ်ရာ၏။ တေန၊ ထိုအားရှိသော စစ်တပ်သည်။ ပဂ္ဂဟိတာ၊ ချီးမြှောက်အပ်သော။ (ထောက်ပံ့အပ်သော။) သကသေနာ၊ မိမိ စစ်တပ်သည်။ ပရသေနံ၊ တစ်ပါးသော ရန်သူ၏ စစ်တပ်ကို။ ပရာဇေယျ ယထာ၊ ရှုံးစေရာ သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ ဝိရိယံ၊ သည်။ သဟဇာတ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊ တကွဖြစ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့အား။ ဩလီယိတံ၊ ကွန်ဆုတ်ခြင်းငှာ။ ဩသက္ကိတံ၊ ဆုတ်နစ်ခြင်းငှာ။ န ဒေတိ၊ မပေး။ ဥက္ကိပတိ၊ မြှောက်ပင့်၏။ ပဂ္ဂဏှာတိ၊ ချီးမြှောက်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏဉ္စ ဝိရိယန္တိ၊ ဟူ၍။ (မယာ) ဂုတ္တံ။

အပရော နယော (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ ဝိရိယံ၊ သည်။ ဥဿာဟလက္ခဏံ၊ ရသည့်ဆင်းရဲ ကြိတ်အံ့ခဲ၍ အမြဲသည်းခံခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏။ [ဥ (ဒုက္ခလာဘော) ဆင်းရဲကို ရလတ်သော်။ သဟနံ၊ သည်းခံနိုင်ခြင်း။ ဥဿာဟော၊ ခြင်း။] သဟဇာတာနံတို့ကို။ ဥပတ္တမ္ဘနုရသံ၊ ထောက်ပံ့ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ အသံသီဒန ဘာဝပစ္စုပ္ပန်၊ ဆုတ်နစ်ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏။ သံဝိဂ္ဂေါ ယောနိသော ပဒဟတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝစနတော၊

ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ သံဝေဂပဒဋ္ဌာနံ၊ ထိတ်လန့်ကြောင်း သဟောတ္တပ္ပ ဉာဏ်လျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။ [သံဝိဂ္ဂေါ၊ ထိတ်လန့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ယောနိသော၊ သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်။ ပဒဟတိ၊ အားထုတ်၏။ အချို့က မသင့်သောအားဖြင့် အလွဲကို အားထုတ်တတ်သောကြောင့် “ယောနိသော ပဒဟတိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။ -စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ပတောဒ-သုတ်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံ၊ ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထုလျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိ၏။ သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ (လမ်းမှန်အားဖြင့်။) အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယသည်။ (ရှေ့ဝီရိယဖြင့် အားထုတ်အပ်သော နောက်ဝီရိယသည်။) သဗ္ဗာသံ၊ ကုန်သော။ သမ္ပတ္တိနံ၊ သမ္ပတ္တိတို့၏။ (မနုဿသမ္ပတ္တိ၊ ဒေဝသမ္ပတ္တိ၊ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိတို့၏။) မူလံ၊ အကြောင်းရင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တောယ၊ ဤ သဘောတရားဖြင့်။ (တံ သမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလာ၊ ထို သဘောတရားနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ (တစ်နည်း) သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။) သရန္တိ၊ အောက်မေ့တတ် အမှတ်ရတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ အောက်မေ့ကြောင်း အမှတ်ရကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ၊ ထို သဘောတရားသည်။ သတိ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ယာ၊ အကြင် သဘောတရားသည်။) သယံ၊ မိမိဟူသော သတိကိုယ်တိုင်။ သရတိ၊ အောက်မေ့တတ် အမှတ်ရတတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ အောက်မေ့တတ် အမှတ်ရတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ။ သတိ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဧသာ၊ ဤ သဘောတရားသည်။ သရဏမတ္ထမေဝ၊ အောက်မေ့ခြင်း အမှတ်ရခြင်း မျှသာတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သတိ၊ မည်၏။ [သရဏံ သတိ ဟု-ဘာဝသာဓနပြု။ မတ္တဖြင့် ကရဏသတ္တိကတ္တုသတ္တိကို ကန့်။ ဧဝကား သုန္နိဋ္ဌာနာ ဝဓာရဏတည်း။] သာဝ၊ ထို သတိ သည်ပင်။ မုဋ္ဌသစ္စဿ၊ ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ (ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို။) အဘိဘဝနတော အဓိပတိယဋ္ဌေန။ ဣန္ဒြိယံ၊ မည်၏။

၁။ သံဝေဂပဒဋ္ဌာနံ။ ။ဇာတိ၊ ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏ၊ အပါယဗယ၊ အတိတေဝဋ္ဌမူလဒုက္ခ၊ အနာဂတေ ဝဋ္ဌမူလဒုက္ခ၊ ပစ္စုပ္ပန္န အာဟာရ ပရိယေသဒုက္ခ။ ဤရှစ်ဌာနသည် သံဝေဂ၏ အကြောင်းဝတ္ထုတည်း။ ထို ရှစ်ဌာနကို အာရုံပြု၍ စဉ်းစားသောအခါ ထိတ်လန့်ကြောင်းဖြစ်သော ဩတ္တပ္ပနှင့်တကွ ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို သဟောတ္တပ္ပဉာဏ်ကို “သံဝေဂ”ဟုခေါ်၏။ ထို သံဝေဂသည် ဝီရိယဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။ ဤ ပဒဋ္ဌာနကို ကုသိုလ်ဝီရိယ၌သာ ရအပ်၏။ [ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံ-အရ ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထုရှစ်ပါး အကျယ်ကို သုတ်ပါထေယျ သံ ဂီတိသုတ်ကိုမှီး၍ ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏော၊ စိရကတ-အစရှိသော အာရုံသို့ ကပ်၍တည်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဝါ၊ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံသို့ ကပ်၍တည်ခြင်း မစွန့်လွှတ်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ မိမိ၏။ အစိုးရသည်၏အဖြစ်ကို။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ၊ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ ကာရေတိ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ။ သတိ ဧဝံ သည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေတည်း။ သတိန္ဒြိယံ၊ သတိဣန္ဒြေ။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာဒျတ္တကား။ သာဇော သတိ၊ သည်။ အဝိလာပန လက္ခဏာ စ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မပေါ်လွင် စေခြင်း လက္ခဏာရှိသည် လည်းကောင်း။ ဥပဂ္ဂဏန လက္ခဏာ စ၊ အာရုံကို သိမ်းပိုက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့၊ ရညော။ ၏။ ဘဏ္ဍာဂါရိကော၊ ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးသည်။ ဒသဝိဓံ၊ သော။ ရတနံ၊ ကို။ ဂေါပယန္တော၊ လုံခြုံစေလျက်။ ဝါ၊ စောင့်ရှောက်လျက်။ သာယံ၊ ညနေချမ်းအခါ၌ လည်းကောင်း။ ပါတံ၊ နံနက်အခါ၌ လည်းကောင်း။ ရာဇာနံ၊ ကို။ ဣဿရိယသမ္ပတ္တိံ၊ အစိုးရသူ၏ ပြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စည်းစိမ်ကို။ သလ္လက္ခာပေတိ ယထာ၊ မှတ်မိစေသကဲ့သို့။ သာရေတိယထာ၊ အောက်မေ့စေသကဲ့သို့။ ဝါ၊ အမှတ်ရစေသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ သတိ၊ သည်။ ကုသလံ ဓမ္မံ၊ ကို။ သလ္လက္ခာ ပေတိ၊ မှတ်စေ၏။ သရာပေတိ၊ အောက်မေ့စေ၏။ ဝါ၊ အမှတ်ရစေ၏။

တေန၊ ကြောင့်။ ထေရော၊ ရှင်နာဂသီနိ ထေရ်သည်။ အာဟ၊ ပြီ။ (ကိံ။) မဟာရာဇေ၊ စက္ကဝတ္တိဿ၊ သော။ ရညော၊ ၏။ ဘဏ္ဍာဂါရိကော၊ သည်။ စက္ကဝတ္တိံ၊ သော။ ရာဇာနံ၊ ကို။ သာယံ၊ ၌လည်းကောင်း။ ပါတံ၊ ၌လည်းကောင်း။ ယသံ၊ အခြံအရံကို။ သရာပေတိ၊ အမှတ်ရစေ၏။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့အမှတ်ရစေ သနည်း။) ဒေဝ၊ မင်းမြတ်။ ဟတ္ထိ၊ ဆင်တို့သည်။ ဧတ္တကာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ

၁။ အဝိလာပန၊ ဥပဂ္ဂဏန။ ။ ဝိလာပန၌ ဟူဇာတ်၊ ကာပေ ပစ္စည်း၊ ယုပစ္စည်း၊ ပ-
၏အ-ကို ဣပ္ပ၊ တစ်နည်း-သက္ကတ၌ ဩပုဒ်သည် ပါဠိ၌ “သိရီ”ဟုဖြစ်သကဲ့သို့ သက္ကတ၌ပူ
ဇာတ်သည် ပါဠိ၌ “ဝိလုဇာတ်”ဟု ဖြစ်သင့်၏။ ဤသို့ဆိုလျှင် ဝိလုဇာတ် ကာပေပစ္စည်း၊
ယုပစ္စည်းဟု ကြံပါ။ ယိုးပျ(ဝိလု)ဇာတ်သည် သပ္ပန-ရေပေါ်၌ ပေါ်၍သွားခြင်းအနက်ကို
ဟော၏။ ဤ သတိသည် အာရုံကို ပေါ်လောပေါ်၍ မသွားစေ။ [ဥဒကေ အလာရု ဝိယ
အာရမ္မဏံ ဝိလဝိတ္တာ ဂန္တံ အပ္ပဒါနံပ။အဝိလာပနံ-ဋီကာ။] နောက်၌ “အပိတေ ခေမ္မ
အပနုဇာတိ၊ ဟိတေ ဓမ္မေ ဥပဂ္ဂဏတိ”ကို ကြည့်၍ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မပယ်ရှားဘဲ
သိမ်းပိုက်ထားခြင်းကို “ဥပဂ္ဂဏန”ဟု ယူပါ။

ပါကုန်၏။ အသား၊ မြင်းတို့သည်။ ဧတ္တကာ။ ရထား၊ ရထားတို့သည်။ ဧတ္တကာ။ ပတ္တိ၊ ခြေလျင်တပ်သားတို့သည်။ ဧတ္တကာ။ ဟိရည်၊ ငွေသည်။ ဧတ္တကာ။ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိပါ၏။ သုဝဏ္ဏံ၊ ရွှေသည်။ ဧတ္တကာ။ သဗ္ဗံ၊ သော၊ သာပတေယျံ၊ ဥစ္စာနှစ်သည်။ ဧတ္တကာ။ ဒေဝေါ၊ မင်းမြတ်သည်။ တံ၊ ထိုစည်းစိမ်ကို။ သုရတု၊ အမှတ်ရတော်မူပါ။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သံတော်ဦးတင်၍။ (သရာပေတိ) ယထာ၊ အမှတ်ရစေသကဲ့သို့။ [“သော ဓနသ္မိ မနိတ္ထိယ” အဘိဓာန်နှင့်အညီ သ သဒ္ဓါသည် ဥစ္စာအနက်ကို ဟော၏။ သဿ၊ ဥစ္စာ၏ + ပတိ၊ အရှင်တည်း။ သပတိ၊ ဥစ္စာ၏အရှင်။ သပတိဿ၊ ဥစ္စာရှင်၏ + ဟိတံ၊ စီးပွားတည်း။ သာပတေယျံ၊ ဥစ္စာရှင်၏ စီးပွား။ ဟိတအနက်၌ ဧကယျပစ္စည်း။]

မဟာရာဇ ဧဝမေဝ။ သတိ၊ သည်။ ကုသလေ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ အပိလာ ပေတိ၊ ပေါလော မပေါ်စေ။ [ပေါလောပေါ်၍ လွှင့်မသွားစေ။ အာရုံအဖြစ်ဖြင့် ထင်လာစေသည် ဟူလို။] (ကိ၊ သို့။ အပိလာပေတိ၊ နည်း။) ဣမေ စတ္တာရော၊ ဤ ၄-ပါးတို့သည်။ သတိပဋ္ဌာနာ၊ တို့တည်း။ ပ။ ဣမေသတ္တာ၊ ဤ ၇-ပါးတို့သည်။ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ၊ တို့တည်း။ အယံ၊ ဤ တရားအပေါင်းသည်။ အရိယော၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော။ မဂ္ဂေါ၊ မဂ်တည်း။ အယံ၊ ဤ သမာဓိသည်။ သမထော၊ တည်း။ အယံ၊ ဤ ပညာသည်။ ဝိပဿနာ၊ တည်း။ အယံ၊ ဤ ပညာသည်။ ဝိဇ္ဇာ၊ တည်း။ အယံ၊ ဤ အရတ္တဖိုလ်သည်။ ဝိမုတ္တိ၊ တည်း။ ဣမေ၊ ဤ တရားတို့သည်။ လောကုတ္တရာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ (အပိလာပေတိ။) ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ မဟာရာဇ။ သတိ၊ သည်။ အပိလာပနလက္ခဏာ၊ ရှိ၏။ ဣတိ။ အာဟ၊ ပြီ။ [ဋီကာ၌ “အပိလာပေ ကရောတိ”ဟု ဖွင့်၏။ ပိလုမှ ဥကို ဩ၊ ဩကို အာဝပြု၍ “အပိလာပေ”ဟု ရှိသင့်၏။ အကမ္မကနောင်ကာရိတ်ဝင်လျှင် သကမ္မကဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်ရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် “အပိလာပေ+ကရောတိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

ပန၊ ကား။ (အပိလာပန လက္ခဏာမှတစ်ပါး ဥပဂ္ဂဏှနလက္ခဏာကား။) စက္ကဝတ္တိဿ၊ သော။ ရညော၊ ၏။ ပရိဏာယကရတနံ၊ သားကြီး ရတနာသည်။ ရညော၊ ၏။ အဟိတေ စ၊ စီးပွား မဟုတ်သူတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဝါ၊ စီးပွားမဲ့ ဖြစ်သူတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဟိတေ စ၊ စီးပွားဖြစ်သူတို့ကို လည်းကောင်း။ ဝါ၊ စီးပွားကို ပြုတတ်သူတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဥတ္တာ၊ သိ၍။ အဟိတေ၊ စီးပွားမဲ့ ဖြစ်သူတို့ကို။ အပယာပေတိ ယထာ၊ ဖယ်ရှားသကဲ့သို့။ (ဖွဲသွားစေသကဲ့သို့။) ဟိတေ၊ စီးပွားဖြစ်သူတို့ကို။ ဥပယာပေတိယထာ၊ ချဉ်းကပ်စေသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။

သတိ၊ သိတသည်။ ဟိတာ ဟိတာနံ၊ စီးပွားဖြစ်ကုန် စီးပွားမဲ့ဖြစ်ကုန်သော။
ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဂတိယော၊ ဖြစ်ခြင်းတို့ကို။ (သဒ္ဓတ္ထ။) ဝါ၊ ပြီးစီးခြင်းတို့ကို၊
(အဓိပ္ပာယတ္ထ။) သမန္နေသိတွာ (သံ+အနု+သိတွာ)၊ ကောင်းစွာ ရှာ၍။
ကာယဒုစရိတာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အဟိတာ၊
စီးပွားမဲ့ တရားတို့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ သိ၍။ အဟိတော၊ စီးပွားမဲ့ ဖြစ်ကုန်သော။
ဓမ္မေ၊ ဒုစရိက် တရားတို့ကို။ အပနုဒေတိ၊ ပယ်ရှား၏။ ကာယသုစရိတာဒယော၊
ကာယ သုစရိက် အစရှိကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ဤတရားတို့သည်။ ဟိတာ၊ စီးပွား
တို့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ သိ၍။ ဟိတော၊ စီးပွားဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ သုစရိက်
တရားတို့ကို။ ဥပဂ္ဂဏှာတိ။ သိမ်းပိုက်၏။ [ဥပ-ကပ်၍+ဂဏှ-ယူ” ဟူသည်
“သိမ်းပိုက်ခြင်း”ပင်တည်း။]

တေန၊ ကြောင့်။ ထေရော အာဟ၊ (ကိ) ဟာရာဇ စက္ကဝတ္တိဿ ရညော။
ပရိယယကရတနံ၊ သည်၊ ရညော၊ ၏။ ဟိတာဟိတော၊ စီးပွားဖြစ်သူ စီးပွားမဲ့သူ
ဖြစ်သူတို့ကို။ ဇာနာတိ၊ (ကိ)။ ဣမေ၊ ဤ သူတို့သည်။ ရညော၊ ၏။ ဟိတာ၊
စီးပွားဖြစ်သူတို့တည်း။ ဣမေ၊ ဤသူတို့ကား။ အဟိတာ၊ စီးပွားမဲ့ ဖြစ်သူတို့တည်း။
ဣမေ၊ တို့သည်။ ဥပကာရာ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သူတို့တည်း။ ဣမေ၊
တို့ကား။ အနုပကာရာ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို မပြုတတ်သူတို့တည်း။ ဣတိ
ဇာနာတိ၊ [အခြားနေရာ၌ ဥပကာရနှင့်တွဲလျှင် “အပကာရ-ကျေးဇူးမဲ့ကို
ပြုတတ်သူ”ဟု သုံးစွဲတတ်၏။]

တတော၊ ထိုသို့ သိခြင်းကြောင့်။ အဟိတော၊ စီးပွားမဲ့ ဖြစ်သူတို့ကို။
အပနုဒေတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဟိတော၊ စီးပွားဖြစ်သူတို့ကို။ ဥပဂ္ဂဏှာတိ ယထာ၊
ကဲ့သို့။ မဟာရာဇ ဧဝမေဝ။ သတိ၊ သည်။ ဥပ္ပန္နမာနာ၊ သော်။ ဟိတာဟိတာနံ
ဓမ္မာနံ။ ဂတိယော၊ တို့ကို။ သမန္နေသတိ၊ ကောင်းစွာရှာမှီး၏။ (ကိ)။ ဣမေ ဓမ္မာ၊
တို့သည်။ ဟိတာ၊ စီးပွားတို့တည်း။ ဣမေဓမ္မာ၊ တို့ကား။ အဟိတာ၊ စီးပွားမဲ့တို့တည်း။
ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဥပကာရာ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သော
တရားတို့တည်း။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့ကား။ အနုပကာရာ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို
မပြုတတ်သော တရား တို့သည်။ ဣတိ (သမန္နေသတိ)။ တတော၊ ထိုသို့
ရှာမှီးခြင်းကြောင့်။ အဟိတေ ဓမ္မေ၊ အပနုဒေတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဟိတေ ဓမ္မေ။
ဥပဂ္ဂဏှာတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ မဟာရာဇ ဧဝမေဝ။ သတိ၊ သည်။ ဥပဂ္ဂဏှာန
လက္ခဏာ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ (အာဟ၊ ပြီ။)

[လက္ခဏာမှာ ရှေးနည်းအတိုင်း ဖြစ်သော်လည်း ရသ-စသည်ကို ထည့်၍

ပြလိုသောကြောင့် “အပရော နယော” ဟုမိန့်သည်။ အပရော နယောတိ ရသာဒိ
ဒဿနတ္ထံ အာရဒ္ဓံ။-ဋီကာ။] အပရော နယော (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ သတိ၊ သည်။
အပိလာပနလက္ခဏာ။ ရှိ၏။ အသဗ္ဗောသန ရသာ၊ အာရုံကို ပျောက်ပျက်စေတတ်သော
ပမာဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကိစ္စ ရှိ၏။ အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အာရုံကို စောင့်ရှောက်
တတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။
ဝိသယာဘိမုခိဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အာရုံသို့ ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။
ထင်လာ၏။ ထိရသညာ ပဒဋ္ဌာနာ၊ ခိုင်မြဲသောသညာလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏။
[ဤပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။
ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာ၊ ကာယအစရှိသော သတိပဋ္ဌာန်လျှင် နီးစွာသော
အကြောင်း ရှိ၏။ ပန၊ ဆက်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ ဒဋ္ဌံ၊ မြဲစွာ။ ပတိဋ္ဌိတတ္တာ၊
တည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဒေသိကာ ဝိယ၊ မြို့၏တံခါးတိုင်နှင့် တူ၏
ဟူ၍လည်းကောင်း။ [ထို တံခါးတိုင်သည် အထက်၌ ၁၈-တောင်မြင့်လျှင်
အောက်၌လည်း ၁၈-တောင်စိုက်ရ၏။] စက္ခုဒွါရဒိ ရက္ခဏတော၊ စက္ခုဒွါရ-
အစရှိသော ဒွါရကို စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒေါဝေါရိကော
ဝိယ စ၊ တံခါးမျိုးနှင့် တူ၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

(ယော သဘာဝေါ။) အာရမ္မဏေ၊ ၌။ စိတ္တံ၊ ကို။ သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။
အာဓိယတိ-ထပေတိ၊ ထားတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာ
ထားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) သမာဓိ၊ မည်၏။
[အာဓိယတိ၌ အာပုဗ္ဗ ဗူဝါဒိ ဓာဓာတ်၊ အ-ပစ္စည်း၊ ယ-လာ၊ ဓာ၏ အာကို ဣပြ။
ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ကား “အာဓေတိ” ဟု ရှိ၏။ အ-ပစ္စည်းကို ပြု၊ သံ+အာ+ဓာဓာတ်၊
ဣပစ္စည်းဖြင့် “သမာဓိ” ဟု ဖြစ်၏။] သောဝ၊ ထို သမာဓိသည်ပင်။ ဝိက္ခေပဿ၊

၁။ ကာယာဒိ သတိပဋ္ဌာန ပဒဋ္ဌာနာ။ “ကာယာဒိ” အရ ကာယ ဝေဒနာစိတ္တ
ဓမ္မဟူသော အာရုံရ၏။ “သတိပဋ္ဌာနာ” အရကား-ထိုအာရုံကို အာရုံပြုသော သတိရ၏။ ဤသို့
အရမတူသောကြောင့် သတိပဋ္ဌာနာအရ အာရမ္မဏီ၊ က သတိပဋ္ဌာန်တို့၏ အမည်ကို ကာယ-
အစရှိသော အာရုံ၌တင်စားထားသော ဗလုပဓာဓကားဟု မှတ်ပါ။ [သတိယာ ဝတ္ထုဘူတာ
ကာယာဒယော ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနာ။-ဋီကာ။]

တစ်နည်း။ ။ရှေးရှေးသတိသည် နောက်နောက်သတိ၏ ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်သောကြောင့်
“ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာ-ကာယ အစရှိသည်၌ ဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာန်လျှင်
နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏” ဟု ပေးပါ။ [သတိယောယေဝ ဝါ ပုရိမာ ပစ္ဆိမာနံ ပဒဋ္ဌာနံ။-ဋီကာ။]

သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်သော ဥဒ္ဒစ္စကို။ အဘိဘဝနတော။ပ။ ဣန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဝိက္ခေပလက္ခဏေ၊ ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ ကို။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ၊ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။) ကာရေတိ၊ ပြုစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယံ၊ သာမာဓိယေဝ၊ သည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ အစိုးရသော တရားတည်း။ သမာဓိန္ဒြိယံ၊ သမာဓိ ဣန္ဒြိယံ၊ ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပစ္စက္ခသံဝဏ္ဏနာမှတစ်ပါး အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာကား။ အဿ၊ ထို သမာဓိ၏။ လက္ခဏာဒီနီ၊ တို့ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ (အောက် ကေဂ္ဂတာ ပုဒ်၏ အဖွင့်၌။) ဝုတ္တနယေနေဝ၊ ဖြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနီ။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) ပဇာနာတိ၊ အပြားအားဖြင့်သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ပညာ၊ မည်၏။ ကိ၊ အဘယ်ကို။ ပဇာနာတိ၊ နည်း။ ဣဒံ၊ ဤ တဏှာ ကြဉ်ထား တောဘူမက တရားသည်။ (အဘိဓမ္မာနည်း။) ဝါ၊ ဤ ဇာတိ- အစရှိသော တရားသည်။ (သုတ္တန်နည်း။) ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခတည်း။ ဣတိ အာဒိနာ၊ သော။ နယေန၊ ဖြင့်။ အရိယသစ္စာနီ၊ တို့ကို။ (ပဇာနာတိ။) ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌။ ပညာပေတိ၊ အပြားတို့ဖြင့် သိစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပညာ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [“ပ+ည”ဟု-ပုဒ်ခွဲ။ ပသည် ပကာရ အနက်ဟော။ ပညာပေတိတိ ပကာရေဟိ ဇာနာပေတိ။-ဋီကာ။] ကိန္တိ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ ပညာပေတိ၊ အပြားတို့ဖြင့် သိစေတတ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ အနိစ္စံ၊ အနိစ္စ။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခ။ အနတ္တံ၊ အနတ္တ။ ဣတိ၊ သို့။ ပညာပေတိ၊ အပြားတို့ဖြင့် သိစေတတ်၏။ သာဝ၊ ထို ပညာသည်ပင်။ အဝိဇ္ဇာယံ၊ ကို။ အဘိဘဝနတော။ပ။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဒဿနလက္ခဏေ၊ ဒုက္ခ- အစရှိသည်ကို သိမြင်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ ကာရေတိ၊ ဣတိ “ဣန္ဒြိယံ၊ ပညာဝ၊ သည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ ပညာန္ဒြိယံ၊ ဖြစ်။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာချုတ္တကား။ သာဓော ပညာ၊ သည်။ ဩဘာသနလက္ခဏာ စ၊ ထွန်းပြခြင်း လက္ခဏာရှိသည် လည်းကောင်း။ ပဇာနနလက္ခဏာ စ၊ အပြားတို့ဖြင့် သိခြင်း လက္ခဏာ ရှိသည် လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ စတုစ္ဆိတ္တိကေ၊ ၄-ဘက် နံရံရှိသော။ (၄-ဘက် ကာထားသော။) ဂေဟေ၊ အိမ်၌။ ရတ္တိဘာဂေ၊ ညဉ့်အဖို့၌၊ ဒီပေ၊ ဆီမီးကို။ ဇာလိတေ၊ တောက်ပ စေအပ်သော်။ ဝါ၊ ညှိထွန်းအပ် သော်။ [ဇေဓာတ်သည် အကမ္မကဓာတ်ဖြစ်၍ ကံရှိသောအခါ ကာရိတံဝင်၍ဇာလဟု ရှိရသည်။] အန္တကာရော၊ အမိုက်မှောင်သည်။ နိရုဇ္ဈတိ ယထာ၊ ချုပ်ပျောက်ရသကဲ့သို့။

[အနွှံ+ကရောတိတိ အနွှံကာရော၊ ပကတိမျက်စိကို ကန်းသကဲ့သို့ပြုတတ်သော အမှောင်။] အာလောကော၊ အရောင်သည်။ ပါတုဘဝတိ ယထာ၊ ထင်ရှားဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ ပညာ၊ သည်။ သြဘာသနလက္ခဏာ၊ ရှိ၏။ ပညောဘာသသမော၊ ပညာရောင်နှင့်တူသော။ သြဘာသော နာမ၊ အရောင်မည်သည်။ နတ္ထိ။ ဟိ၊ မှန်။ ပညှဝတော၊ ဝိပဿနာ ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ၊ သည်။ ဧကပလ္လကေန၊ တစ်ခုတည်းသော ထက်ဝယ် တင်ပျဉ်ဖြင့်။ နိသိန္နဿ၊ ထိုင်နေလတ်သော်။ ဒသသဟဿိလောကဓာတု၊ တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်သည်။ ဧကာလောကာ၊ တစ်ခုတည်းသော အရောင်ရှိသည်။ ဟောတိ။ [ဝိပဿနပက္ကိလေသ၌ လာသော သြဘာသကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသည်။”]

တေန ထေရော အာဟ၊ (ကိ)မဟာရာဇ။ ပုရိသော၊ သည်။ အနွှံကာရော၊ အမှိုက်မှောင်ဖြစ်သော။ ဂေဟေ၊ ၌။ [အမှောင်၏အမည်ကို အမှောင်ရှိသော အိမ်၌ တင်စားထားသော ဂုဏ္ဏပစ္စာတည်း။] တေလပ္ပဒိပံ၊ ဆီမီးကို။ ပဝေသေယျ၊ သွင်းရာ၏။ ပဝိဋ္ဌော၊ သွင်းအပ်ပြီးသော။ ပဒိပေါ၊ သည်။ အနွှံကာရုံကို။ ဝိဒ္ဓံသေတိ ယထာ၊ ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့။ သြဘာသံ၊ အရောင်ကို။ ဧနေတိ ယထာ၊ ဖြစ်စေသကဲ့သို့။ အာလောကံ၊ အလင်းကို။ ဝိဒ္ဓံသေတိ ယထာ၊ ထင်ရှားပြသကဲ့သို့။ [“ဒသ-ဒဿနေ”ဓာတ်ကျမ်း။] ရူပါနိ စ၊ ရူပါရုံတို့ကိုလည်း။ ပါကဋ္ဌာနိ၊ ထင်ရှားသည်တို့ကို။ ကရောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ မဟာရာဇ ဧဝမေဝ။ ပညာ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ သော်။ အဝိဇ္ဇန္တကာရံ၊ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်ကို။ ဝိဒ္ဓံသေတိ။ ဝိဇ္ဇောဘာသံ၊ ဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အရောင်ကို။ ဧနေတိ။ ဉာဏာလောကံ၊ ဉာဏ်တည်းဟူသော အရောင်ကို။ ဝိဒ္ဓံသေတိ၊ ၏။ အရိယသစ္စာနိ၊ တို့ကို။ ပါကဋ္ဌာနိ ကရောတိ။ [နိဂုံးဖြစ်၍ ဧဝံ ဟုရှိစေ။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ မဟာရာဇ။ ပညာ၊ သည်။ သြဘာသနလက္ခဏာ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဟ။)

ပန၊ ကား။ (သြဘာသနလက္ခဏာမှတစ်ပါး ပဇာနန လက္ခဏာကား။) ဆေကော၊ ကျွမ်းကျင်သော။ ဘိသက္ကော၊ ဆေးဆရာသည်။ အာတုရာနံ၊ ကြင်နာသူ တို့၏။ ဝါ၊ မကျန်းမာသူတို့၏။ ဝါ၊ တို့အား။ သပ္ပာယာသပ္ပာယာနိ၊ လျှောက်ပတ်ကုန် မလျှောက်ပတ်ကုန်သော။ ဘောဇနာနိ၊ ဘောဇဉ်တို့ကို။ ဇာနာတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ပညာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ။ ကုသလာကုသလေ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော။ သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗေ၊ မှီဝဲထိုက်ကုန် မမှီဝဲထိုက်ကုန်သော။ ဟိနပဏီတေ၊ ယုတ်ညံ့ကုန် မွန်မြတ်ကုန်သော။ ကဏှာပ။ ဘာဂေ၊ မည်းညစ်သော တရား၊ ဖြူစင်သောတရား၊ ထိုတရားတို့နှင့် တူသော အဖို့ရှိကုန် မတူသောအဖို့

ရှိကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ပဇာနာတိ။ သာဓက-ကား။ ဓမ္မသေနာပတိနာပိ၊ သည်လည်း။ ဧတံ၊ ဤစကားကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ (ကိံ) အာဝုသော၊ ငါ့ရှင် မဟာကောဠိက။ (ယံသွာ၊ ကြောင့်။) ပဇာနာတိ၊ အပြားတို့ဖြင့် သိတတ်၏။ ဣတိခေါ တသွာ၊ ထို့ကြောင့်။ ပညာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ကိဉ္စ၊ အဘယ်ကို။ ပဇာနာတိ၊ နည်း။ ဣဒံ၊ ဤတရားသည်။ ဒုက္ခံ၊ တည်း။ ဣတိ ပဇာနာတိ၊ ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်။ ဝိတ္တာရေတဗ္ဗံ၊ အကျယ်ချဲ့ထိုက်၏။ -[မူလပဏ်၊ စူဠယမဂဂင်၊ မာဟာဝေဒလ္လသုတ်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ အဿာ၊ ထိုပညာ၏။ ပဇာနနလက္ခဏာတာ၊ ပဇာနနလက္ခဏာ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၏။

အပရော နယော(ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ ပညာ၊ သည်။ ယထာသဘာဝ ပဋိဝေဓလက္ခဏာ၊ သဘောအားလျော်စွာ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ [အမှန်ကိုသိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏-ဟူလို။ ယထာသဘာဝဖြင့် အမှားအားဖြင့် သိခြင်းကို ကန့်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကုသ။ ပ။ ဝိယ၊ ကျွမ်းကျင်သော လေးသမားသည် ပစ်အပ်သောလေး၏ ထိုးထွင်းခြင်းကဲ့သို့။ (တထာ။) အကွလိတပဋိဝေဓ လက္ခဏာ၊ မချွတ်မယွင်း ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ ပဒိပေါ၊ သည်။ (ဩဘာသတိ) ဝိယ၊ ထွန်းပြသကဲ့သို့။ (တထာ။) ဝိသယောဘာသနရသာ၊ အာရုံကို ထွန်းပြခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ အာရုညဂတသုဒေသကော၊ တော၌ရောက်သော ကောင်းစွာလမ်းညွှန် တတ်သော ယောက်ျားသည်။ (အမုဉ္ဇော)ဝိယ၊ မတွေဝေသကဲ့သို့။ ဝါ၊ မျက်စိမလည် သကဲ့သို့။ (တထာ။) အသမ္မောဟပစ္စုပ္ပန်နာ၊ သမ္မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။ ထင်လာ၏။

(ယော သဘာဝေါ။) မနတိ၊ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) မနော၊ ၏။ ဝိဇာနာတိ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [“မနတိ” အရ သညာသိ ပညာသိကိုယူမည်စိုး၍ “ဝိဇာနာတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဝိညာဉ်သိသိသည်-ဟူလို။] ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ အဋ္ဌကထာစရိယာ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။ အာဟု၊ ကုန်ပြီ။ (ကိံ) နာဠိယာ၊ ကွမ်းစားခွက်ဖြင့်။ မိနမာနော ဝိယ၊ ချင့်သူကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ မဟာတုလာယ၊ ကြီးစွာသော ချိန်ခွင်ဖြင့်။ [ရှေးက ချိန်ခွင်ကြီးကို “ရာဇ”ဟုခေါ်သည်။] ဓာရယမာနော ဝိယစ၊ နှိုင်းချိန်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ အာရမ္မဏံ၊ ကို။ ဝိနာတိ၊ နှိုင်းချိန်တတ်၏။ န ဇာနာတိ၊ မသိတတ်။ ဣတိ၊

၁။ မိနာတိ။ ပ။ မနော။ ။ မိနော၏ အနက်များစွာတို့တွင် ဤနေရာ၌ မာန(နှိုင်းချင့်ခြင်း) အနက်ကို ယော၏။ ကိယာဒိဝိသိဖြစ်၍ “မိနာတိတိမနော”ဟု ပြု၊ ယုပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေ။

ကြောင့်။ မနော၊ မည်၏။ ဣတိ။ အာဟု၊ ကုန်ပြီ။ တဒေဝ၊ ထို မနသည်ပင်။ မနနလက္ခဏေ၊ သိခြင်း လက္ခဏာ၌၊ ဝါ၊ နှိုင်းချိန်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ (သဗ္ဗယုတ္တဓမ္မေဟိ) ကာရေတိ၊ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ။ မနော၊ မနသည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ မနိန္ဒြိယံ၊ နြေ။ ဧတံ၊ ဤမနိန္ဒြိယ-သဒ္ဓါသည်။ ဟေတ္တာ၊ ၌၊ ဝုတ္တစိတ္တဿေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော စိတ်၏သာလျှင်။ ဝေဝစနံ၊ ဝေဝစပရိယာယ်တည်း။

“ပီတိသောမနဿသမ္ပယောဂတော၊ သာယာနှစ်သက်တတ်သော သောမနဿနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ပီတိဖြင့် မှတ်သားအပ်သော သောမနဿနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ သောဘနံ၊ တင့်တယ်သော။ မနော၊ စိတ်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သုမနော၊ မည်၏။ [(တစ်နည်း)ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သောဘနံ၊ သော။ မနော၊ သည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သုမနော၊ မည်၏။] သုမနဿ၊

မိနာတိ၏ နောက်၌ ပါဠိအမျိုးမျိုး ပျက်၍နေ၏။ “န ဇာနာတိ”ဟု ရှိသင့်သည်။ အာရုံကို နှိုင်းချိန်ရုံသာ နှိုင်းချိန်တတ်၏။ ပညာကဲ့သို့ မသိတတ်-ဟူလို၊ ရှေးနိဿယ၌ “ပဇာနာတိ”ဟုရှိ၏။ မဉ်းစားပါ။

၁။ ပီတိ။ပ။သောမနဿ။ “ပီတိသောမနဿသမ္ပယောဂတော”ဟူသော ဟိတ်ကို မူလဋီကာဆရာသည် မနှစ်သက်။ ဘာကြောင့်နည်း- “ပီတိ စ+သောမနဿဉ္စ ပီတိသောမနဿ”ဟု ဒွန်သမာသ်တွဲ၍ ထို ပီတိသောမနဿ ၂-ပါးစုံနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့် စိတ်သည်(တစ်နည်း) ပုဂ္ဂိုလ်သည် သုမနအမည်ရလျှင် “သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿ”ဟု ပြုသောအခါ ထို သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်ဖြစ်သော ပီတိသောမနဿ ၂-ပါးစုံကို ရဖွယ်ရှိသောကြောင့်တည်း။ အမှန်အားဖြင့် ကား သောမနဿ အရတွင် ပီတိ မပါဝင်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ပီတိနေရာဝယ် “သာတ”သဒ္ဓါကို ယှဉ်စေသင့်သည်-ဟု မိန့်သည်။

အနုဋီကာ။ ။အနုဋီကာဆရာကား-ပီတိနှင့် သောမနဿကို ဒွန်သမာသ်မတွဲဘဲ “ပီတိယာ+ယုတ္တံ သောမနဿ ပီတိသောမနဿ”ဟု မဇ္ဈေလောပိ တပုဂ္ဂိုလ်တွဲ၍ သောမနဿကိုသာ အရောက်ကပ်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿ”၌လည်း “ပဇာနဖြစ်သော သောမနဿဆဒ္ဓနာသာ ရသည်”ဟု မိန့်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် “ပီတိသောမနဿ”ဟု အဘယ့်ကြောင့် ပီတိကို အဝိထည့်ထားရပါသနည်း။ ဤသို့မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ပီတိနှင့်ယှဉ်သော သောမနဿက များသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထင်ရှားသောကြောင့်လည်းကောင်း ပီတိကို ထည့်၍ဆိုပါသည်။

တစ်နည်း။ ။ပီတိသောမနဿ၌ “ပီတိယာ+ဥပလက္ခိတံ သောမနဿ ပီတိသောမနဿ”ဟု ပြု။ ဥပလက္ခဏာနည်းအရ ပီတိဖြင့် မှတ်သားအပ်သော သောမနဿ-ဟူလို၊ ဤစကားဖြင့် သဗ္ဗိတိကသောမနဿကို တိုက်ရိုက်ပြု၍ နိဗ္ဗိတိကဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန သမ္ပယုတ္တသောမနဿတို့ကို ဥပလက္ခိတဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် ယူရသည်။

၂။သုမနော။ ။ဇာအုပ်များ၌ “သောဘနံ+မနော ယဿာတိ သုမနော”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် တွေ့ရ၏။ ထို ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် အရဆိုလျှင် တင့်တယ်သောစိတ်ကိုမရ၊ တင့်တယ်သောစိတ်ရှိသူ

တင့်တယ်သောစိတ်၏။ (ဝါ၊ တင့်တယ်သောစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။) ဘာဝေါ၊
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ သောမနဿ၊ ဖြစ်ရာ။ သာတလက္ခဏေ၊ သာယာ
စေတတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ(သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ) ကာရေ
တိ၊ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ။ သောမနဿမေဝ၊ သည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ သော
မနဿိန္ဒြိယံ၊ ဖြစ်။ ဧတံ၊ ဤ သောမနဿိန္ဒြိယ-သဒ္ဓါသည်။ ဟေတ္တာ၊ ၌။
ဝုတ္တဝေဒနာယ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ဝေဒနာ၏။ ဝေဝစနံ၊ ဝေဝစံပရိယာယ်
စကားလှယ် သဒ္ဓါတည်း။

တေန၊ ထို သဘောတရားဖြင့်။ သမ္ပယုတ္တကာ၊ သမ္ပယုတ် ဖြစ်ကုန်သော။
ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဇီဝန္တိ၊ အသက်ရှင်ကြကုန်၏။ (အသက်ရှည်ကြကုန်၏။) ဣတိ၊
ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏။ အသက်ရှင်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ၊ ထို
သဘောတရားသည်။) ဇီဝိတံ၊ မည်၏ အနုပါလနလက္ခဏေ။ စောင့်ရှောက်ခြင်း
လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ မိမိ၏ အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ကို။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ)
ကာရေတိ၊ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ။ ဇီဝိတမေဝ၊ ဇီဝိတသည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ ဇီဝိ-

တင့်တယ်သောစိတ်ရှိသူပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ရ၏။ မဂ္ဂ၌လည်း “ပုဂ္ဂလော သုမနောဟောတိ” ဟုပင်
ဖွင့်၏။ ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ်ရသောနည်းလည်း အခြားနေရာ၌ ရှိပါ၏။ သို့သော် “ဝိတိသောမနဿ
သမ္ပယောဂတော”ဟူသော စကားသည် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် မဆိုင်၊ စိတ်နှင့်သာဆိုင်၏။ မူလဋီကာ၌လည်း
“ယေန ယော+ဂါသုမနော ဟောတိ”ဟု ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော စိတ်ကိုပင် ဆိုထား၏။ [မဂ္ဂ၌
“ပုဂ္ဂလော သုမနော”ဟု ဖွင့်သည်ကိုလည်း စဉ်းစားပါ။] ထို့ကြောင့် “သောဘနံမနောတိ
သုမနော”ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသံသာ သင့်မည်ထင်သည်။ အရကိုလည်း တင့်တယ်သောစိတ်ကို
ကောက်ပါ။

ဇီဝန္တိ။ ။နာမ်ဇီဝိတအရာဖြစ်၍ “သမ္ပယုတ္တကာဓမ္မာ”ဟု ကတ္တားထည့်၏။ ဤဝစနတ္ထသည်
ရုပ်ဇီဝိတနှင့်လည်းဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “သဟဇာတ ဓမ္မာ”ဟုလည်း ကတ္တားရှိနိုင်သည်။ ဤ
ဇီဝိတကြောင့် သဟဇာတ်တရားတို့သည် ဥပါဒ်မှ ဘင်တိုင်အောင် တည်နိုင်၊ အသက်ရှင်နိုင်ကြ၏။
ရှေးရှေး ဇီဝိတသည် မိမိ၏နောက်၌ အလားတူသဟဇာတ်တရားတို့ ဖြစ်ဖို့ရန် ကျေးဇူးပြု၏။
ထို ကျေးဇူးပြုမှုသည် တစ်ဘဝအတွက် စုတိတိုင်အောင် လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတစ်ယောက်အတွက်
ပရိနိဗ္ဗာန် စံသည့်တိုင်အောင်လည်းကောင်း ကျေးဇူးပြုလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဇီဝိတ ဖြစ်ခိုက်
ဓဏတ္ထယ၌ အသက်ရှင်ဆဲ ကိုယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဇီဝန္တိ၊ အသက်ရှင်ကြကုန်၏”ဟု လည်းကောင်း၊
နောက်နောက် အဆက်ဆက်ဖြစ်ဖို့ရန် ကျေးဇူးပြုမှုကို ရည်ရွယ်၍ “ဇီဝန္တိ၊ အသက်ရှည်ကြကုန်၏”ဟု
လည်းကောင်း ၂-နက်ပေးနိုင်သည်။ [ကြွင်း အဓိပ္ပာယ် များကို သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌
လည်းကောင်း၊ မူလဋီကာနိဿယ၌ လည်းကောင်းရှုပါ။]

တိန္ဒြိယံ၊ ခန္တေ။ တံ၊ ထို ဇီဝိတိန္ဒြိယသည်။ ပဝတ္ထသန္တာတာဓိပတေယျံ၊ အဆက် မပြတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်၏ အကြီးအကဲသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ပန၊ ပဒတ္တမှ တစ်ပါးလက္ခဏာချတ္တကား။ လက္ခဏာဒီပိ၊ လက္ခဏာ အစ ရှိသည်တို့ဖြင့်။ (အနုပါလနုလက္ခဏံ-စသည်၌ အဘိန္နဝိသေသန စပ်။) ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ သည်။ အတ္တနာ၊ မိမိနှင့်။ အဝိနိဘုတ္တာနံ၊ အသီးအခြား မခွဲအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တကွ ဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို။ အနုပါလနုလက္ခဏံ၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ လက္ခဏာရှိ၏။ တေသံ၊ ထို တကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို။ ပဝတ္ထနရသံ၊ ဥပါဒ်မှ ဘင်တိုင်အောင် ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ တေသံ ယေဝ၊ ထို တကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကိုပင်။ ထပနပစ္စု ပဉ္စာနံ၊ ဘင်မတိုင်မီ ဖြစ်တည်အောင် ထားတတ်သော တရားဟု ယောဂီ တို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ယာပယိတဗ္ဗဓမ္မပဒဋ္ဌာနံ၊ ဥပါဒ်မှစ၍ ဘင်သို့ ကျအောင် ရောက်စေထိုက်သော တရားလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။

စ၊ ဆက်။ အနုပါလနုလက္ခဏာဒီပိ၊ အနုပါလနုလက္ခဏာ အစရှိသော။ (အာဒိဖြင့် ပဝတ္ထနထပနကို ယူ။) ဝိဓာနေ၊ အစီအရင်သည်။ သန္တေပိ၊ သော်လည်း။ ဥဒကံ၊ ရေသည်။ ဥပ္ပလာဒိနိ၊ ကြာ အစရှိသည်တို့ကို။ (အနုပါလေတိ) ဝိယ၊ စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့။ (တထာ။) အတ္တိက္ခဏေယေဝ၊ အနုပါလေတဗ္ဗတရားတို့၏ ထင်ရှားရှိသေ ခဏ၌သာလျှင်။ တံ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယသည်။ တေ ဓမ္မေ၊ ထိုတကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို။ အနုပါလေတိ၊ စောင့်ရှောက်၏။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ဓာတိ၊ အထိန်းသည်။ ကုမာရံ၊ သတို့သားကို။ (ပါလေတိ)ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (တထာ။) ယထာသကံ ပစ္စယုပ္ပန္နေပိ၊ အကြင်အကြင် မိမိဥစ္စာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ရသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ တကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို။ ပါလေတိ၊ ၏။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ နိယာမကော၊ လှေသူကြီးသည်။ (သယံပဝတ္တိတနာ ဝါသမ္ပန္နေန၊ မိမိသည် ဖြစ်စေအပ်သော လှေနှင့် စပ်သဖြင့်။ ပဝတ္တတိ)ဝိယ၊ ဖြစ်တည်နိုင်သကဲ့သို့။ (တထာ။) သယံပဝတ္တိတဓမ္မာဝါသမ္ပန္နေန မိမိသည် ဖြစ်စေ အပ်သော တရားနှင့် စပ်သဖြင့်သာလျှင်။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်တည်နိုင်၏။ [ဤတိုင်အောင် အနုပါလနုလက္ခဏာကို ထင်စွာပြသော စကားတည်း။]

၁။ ပဝတ္ထသန္တာတာဓိပတေယျံ။ ။ပဝတ္တတိ၊ အဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်၊ ပဝတ္တံ၊ မည်၏။ အဆက်မပြတ်ဖြစ်၍နေသော ခန္ဓာအစဉ်တည်း။ ပဝတ္တံ စ+တံ+သန္တတိဓာတိ ပဝတ္ထသန္တာတိ၊ အဓိပတိမေဝ အာဓိပတေယျံ၊ သူတ္တုဉ္ဇဏေယျပစ္စည်းသက်။ ပဝတ္ထသန္တာတိယာ+ အာဓိပတေယျံ ပဝတ္ထသန္တာတာဓိပတေယျံ။ [ပဝတ္ထသန္တာတာ ဓိပတေယျန္တိ ပဝတ္ထသန္တာတာယ သန္တာတိယာ အဓိပတိဘူတံ-ဋီကာ။]

[လက္ခဏမှတစ်ပါး ရသကိုပြလို၍ “နဘင်္ဂတော”စသည် မိန့်။] ဘင်္ဂတော၊ ဘင်္ဂဇာယု။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက်ဖြစ်သော နောက်၌။ န ပဝတ္တယတိ၊ သဟဇာတ်တရားတို့ကို မဖြစ်စေနိုင်။ (ကသ္မာ၊ နည်း) အတ္တနော စ၊ မိမိဟူသော ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ လည်းကောင်း။ ပဝတ္တယိတဗ္ဗာနံ စ၊ ဖြစ်စေထိုက်သော သဟဇာတ် တရားတို့၏ လည်းကောင်း။ အဘာဝါ၊ မရှိတော့ခြင်းကြောင့်တည်း။ [ရသမှတစ်ပါး ပစ္စုပဋ္ဌာန်ကို ပြလို၍ နဘင်္ဂကုဏေ စသည်မိန့်။] ဘင်္ဂကုဏေ၊ ဌံ။ န ထပေတိ၊ သဟဇာတ်တရားတို့ကို တည်တံ့အောင် မထားနိုင်။ (ကသ္မာ။) သယံ၊ မိမိဟူသော ဇီဝိတိန္ဒြေက။ ဘိဇ္ဇမာနတ္တာ၊ ပျက်ဆဲ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (ကော ဝိယ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ခိယမာနော၊ ကုန်ခန်းဆဲဖြစ်သော။ ဝဋ္ဋိသိနေဟော၊ မီးစာ ဆီသည်။ ဒီပသိခံ၊ ဆီမီးလျှံကို။ (နထပေတိ) ဝိယ၊ တည်တံ့အောင် မထားနိုင်သကဲ့သို့တည်း။

စ၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း။ (အတ္ထိဇဏ၌ စောင့်ရှောက်နိုင်၊ ဘင်္ဂဇာယု အထက်၌ မဖြစ်စေနိုင်၊ ဘင်္ဂဇာ၌ တည်တံ့အောင် မထားနိုင်ပါသော်လည်း။) အနုပါလန။ပ။ဝိရဟိတံ၊ စောင့်ရှောက်နိုင်ခြင်းဟူသော အာနုဘော၊ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းဟူသော အာနုဘော၊ တည်တံ့အောင် ထားနိုင်ခြင်းဟူသော အာနုဘောမှကင်းသည်။ န(ဟောတိ)၊ မဖြစ်။(ကသ္မာ။) ယထာဝုတ္တကုဏေ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ဇဏ၌။ (အတ္ထိဇဏ-စသည်၌) တဿတဿ၊ ထိုထိုကိစ္စကို။ (စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ဖြစ်တည်စေခြင်း၊ ထားခြင်းကိစ္စကို။) သာဓနတော၊ ပြီးစေနိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ဣတိ ဓဋ္ဌဗ္ဗံ။

မဂ္ဂင်္ဂရာသီအဖွင့်

[ဣန္ဒြိယရာသီကို ဖွင့်ပြပြီး၍ မဂ္ဂင်္ဂရာသီကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “သမ္မာဒိဋ္ဌိ အာဒိသု” စသည်မိန့်။]

သမ္မာဒိဋ္ဌိ အာဒိသု၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌။ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဒဿနဋ္ဌေန၊ မြင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မည်၏။ [ဒဿန၌ ဘာဝပ္ပဓာနကြံ၊ နောက်၌လည်း နည်းတူ။] အဘိနိရောပနဋ္ဌေန၊ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို အာရုံကို ရှေးရှုတတ်တတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ၊ မည်၏။ ပဂ္ဂဟဏဋ္ဌေန၊ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သမ္မာဝါယာမော၊ မည်၏။ ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌေန၊ အာရုံ၌ ကပ်၍ တည်တတ်သည်၏

အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သမ္မာသတိ၊ မည်၏။ အဝိက္ခေပဋ္ဌေနဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သမ္မာသမာဓိ၊ မည်၏။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။

ပန၊ သဘာဝတ္ထမှတစ်ပါး ဝစနတ္ထကား။ ဝစနတ္ထတော၊ အားဖြင့်။ [ယောဇနာ၌ “ဝစနတ္ထော”ဟု ရှိ၏။ “ဝစနတ္ထော၊ ကိ။ ဧဝံဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု ပေးပါ။] (ယာ ဓမ္မဇာတိ။) “သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ ဝါ၊ မဖောက်မပြန်။ ပဿတိ၊ မြင်တတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ ကောင်းစွာမြင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာဓမ္မဇာတိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ တာယ၊ ထို သဘောတရားဖြင့်။ (သမ္မယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။) သမ္မာ၊ စွာ။ ပဿန္တိ၊ မြင်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္မယုတ်တရားတို့၏ ကောင်းစွာ မြင်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မည်၏။ (ယော သဘာဝေါ) သမ္မာ။ သင်္ကပ္ပေတိ၊ ကြံတတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ ကောင်းစွာ ကြံတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော သဘာဝေါ၊ သည်။ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ တေန၊ ထို သဘောတရားဖြင့်။ (သမ္မယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။) သမ္မာ၊ စွာ။ သင်္ကပ္ပေန္တိ၊ ကြံတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္မယုတ်

၁။ သမ္မာ ပဿတိ။ ။သမ္မာတိ အဝိပရိတနိယျာနိကဘာဝေန။-ဋီကာ။ မရ၌ သမ္မာ၏ သုန္ဓု(ကောင်းစွာ) အနက်ကို မနှစ်သက် သော်လည်း သမ္မာကို “ကောင်း”ဟုသာ အနက်ပေးပါ။ ဘာကြောင့် “ကောင်းသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဝိပရိတနိယျာနိကဘာဝေန”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ “မဖောက်မပြန်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ ကာမဘဝ ဝဋ္ဋဒုက္ခတို့မှ ထွက်မြောက် တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ကောင်းသည်-ဟူလို။ ကာမာဝစရ မဂ္ဂသည် ဒုဂ္ဂတိ ဘဝမှ ထွက်မြောက်တတ်၏။ မဟဂ္ဂုတ်မဂ္ဂသည် ကာမဘဝမှ ထွက်မြောက် တတ်၏။ လောကုတ္တရာမဂ္ဂသည် ဝဋ္ဋဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်တတ်၏။ ဤကား မိမိ၏အယူတည်း။

အနုဋီကာ။ ။အနုဋီကာ၌မူ “အဝိပရိတတ္ထော ဟိ သမ္မာသဒ္ဓေါ”ဟု လည်းကောင်း၊ “အဝိပရိတနိယျာနိကတ္ထော ဧဝံ ဝါ သမ္မာသဒ္ဓေါ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ဒိဋ္ဌိ စသည်နှင့်လည်း သမာနာဓိကရဏ (တုလျာဓိကရဏ)ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို “သမ္မာ၊ မဖောက်မပြန်သော။ ဝါ၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ ကာမဘဝ၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်တတ်သော။ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိတည်း”ဟု အနက်ပေးစေ လိုသည်။ ဒိဋ္ဌိနှင့် စပ်စိုက် သမ္မာကို တုလျာဓိကရဏအနက် ပေးနိုင်ပါ၏။ ပဿတိ၌စပ်စိုက် “သမ္မာ-စွာ”ဟု ကြိယာဝိသေသနသုံး ပေးလိုဖြစ်ပါသည်။ ထိုအဖွင့်သည် ပဿတ္တတာ၌ “ပဿတ္တတာ စ ဧဝံမေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ”ဟူသော ဋီကာစကားနှင့် ညီမည်မထင်ပါ။ ထို၌ “သမ္မာ၊ (အဝိပရိတ နိယျာနိက၏ အဖြစ်ကြောင့်) ချီးမွမ်းအပ်စွာ”ဟုသာ ပေးနိုင်ပါသည်။ [ဧဝံမေဝါတိ- အဝိပရိတနိယျာနိကဘာဝေန။-မရ။]

တရားတို့၏ ကောင်းစွာကြံကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ၊ မည်၏။ (ယော သဘာဝေါ) သမ္မာ။ ဝါယမတိ၊ အားထုတ် တတ်၏။ (တစ်နည်း) ဝါယာမေတိ၊ လုံ့လကိုပြုတတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ ကောင်းစွာ အားထုတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော သဘာဝေါ။ သမ္မာဝါယာ မော၊ မည်၏။) [စာအုပ်များ၌ “ဝါယာမေတိ”ဟု တွေ့ရ၏။ ဝိ+အာပုဗ္ဗ၊ ယမုဓာတ်၊ ဘူဝါဒိကုံးဖြစ်၍ “ဝါယမတိ”ဟုသာ ရှိသင့်၏။ တစ်နည်း “ဝါယာမံ”ဟူသော ဒုတိယန္တနာမ်ပုဒ်နှင့် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ “နာမဓာတ်”ဟု သော်လည်းကြပါ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ တေန၊ ဖြင့်။ (သမ္မယုတ္တ ဓမ္မာ) သမ္မာ။ ဝါယမန္တိ၊ အားထုတ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္မယုတ်တရားတို့၏ ကောင်းစွာ အားထုတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သောသဘာဝေါ။) သမ္မာဝါယာမော၊ မည်၏။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ) သမ္မာ။ သရတိ၊ အမှတ်ရတတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ ကောင်းစွာ အမှတ်ရတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာ ဓမ္မဇာတိ။ သမ္မာသတိ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တာယ၊ ဖြင့်။ (သမ္မယုတ္တဓမ္မာ) သမ္မာ။ သရန္တိ၊ အမှတ်ရတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္မယုတ်တရားတို့၏ ကောင်းစွာ အမှတ်ရကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) သမ္မာသတိ၊ မည်၏။ (ယော သဘာဝေါ) သမ္မာ။ သမာဓိယတိ၊ အာရုံ၌ကောင်းစွာ တည်တတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ အာရုံ၌ကောင်းစွာ တည်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော သဘာဝေါ။ သမ္မာသမာဓိ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ တေန၊ ဖြင့်။ (သမ္မယုတ္တဓမ္မာ) သမ္မာ။ သမာဓိယန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္မယုတ်တရားတို့၏ အာရုံ၌ ကောင်းစွာတည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) သမ္မာသမာဓိ၊ မည်၏။

အဝိစ၊ တစ်နည်းကား။ ပသတ္ထာ၊ ချီးမွမ်းအပ်သော။ (ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိတည်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ချီးမွမ်းအပ်သော ဒိဋ္ဌိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ သုန္ဒရာ၊ ကောင်းသော။ ဒိဋ္ဌိ၊ တည်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ကောင်းသော ဒိဋ္ဌိ။ ဣတိ ဣမိနာပိ နယေန၊ ဤနည်းအား ဖြင့်လည်း။ တေသံ၊ ထို သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိသောပုဒ်တို့၏။ ဝစနတ္ထော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ပသတ္ထဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ပြခဲ့သော အဝိပရီတ နိယျာနိက ပင်တည်း။] ပန၊ ပစ္စက္ခသံ ဝဏ္ဏနာမှတစ်ပါး အတိဒေသံသံဝဏ္ဏနာကား။ လက္ခဏာဒိနိ၊ တို့ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ ခြံ။ ဝုတ္တာနေဝ၊ သည်သာ။ [ဝိတကံ စသည်တို့၌ ဆိုခဲ့ပြီဟူလို။]

ဗလရာသီအဖွင့်

[မဂ္ဂင်္ဂရာသီကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ဗလရာသီကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “သဒ္ဓါဗလာဒီသုပိ” စသည် မိန့်။]

သဒ္ဓါဗလာဒီသုပိ၊ သဒ္ဓါဗလံ-အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း။ သဒ္ဓါဒီနိ၊ သဒ္ဓါအစရှိသော ပုဒ်တို့သည်။ ဂုတ္တတ္ထာနေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိကုန်သည်သာ။ [သဒ္ဓါဓိန္ဒြေ စသည်၌ ဆိုခဲ့ပြီး-ဟူလို။] ပန၊ အတိဒေသ သံဝဏ္ဏနာမှ တစ်ပါးပစ္စက္ခသံဝဏ္ဏနာကား။ အကမ္မိယဋ္ဌေန၊ တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဗလံ၊ ဗလမည်၏။ ဣတိ။ ဝေဒိတမ္ပံ၊ ၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဧတေသု၊ ဤ ဗိုလ် ၇-ပါးတို့တွင်။ အဿဒ္ဓိယေ၊ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်။ ဝါ၊ မိစ္ဆာဓိမောက္ခကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ မတုန်လှုပ်တတ်။ ဣတိ။ ကြောင့်။ သဒ္ဓါဗလံ၊ သဒ္ဓါဗလ မည်၏။ ကောသဇ္ဇေ၊ ပျင်းရိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ။ ဝိရိယဗလံ၊ မည်၏။ မုဋ္ဌဿဇ္ဇေ၊ ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ။ သတိဗလံ မည်၏။ ဥဒ္ဓဇ္ဇေ၊ ဥဒ္ဓစ္စကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ။ သမာဓိဗလံ၊ မည်၏။ အဝိဇ္ဇာယ၊ အဝိဇ္ဇာကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ။ ပညာဗလံ၊ မည်၏။ အဟိရိကေ၊ အဟိရိကကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ။ ဟိရိဗလံ၊ မည်၏။ အနောတ္တပ္ပေ၊ ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ။ ဩတ္တပ္ပဗလံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အယံ၊ ဤ အနက်ဖွင့်သည်။ ဥဘယပဒဝသေန၊ သဒ္ဓါပုဒ် ဗလပုဒ် အစရှိ သော နှစ်ပုဒ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အတ္ထဝဏ္ဏနာ၊ အနက်အဖွင့်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထိုဗိုလ် ၇-ပါးတို့တွင်။ ပုရိမာနိ၊ ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ပဉ္စ၊ ၅-ပါးသော ဗိုလ်တို့ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ လက္ခဏာဒီဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ပကာသိတာနေဝ၊ ထင်ရှားပြအပ်ကုန်ပြီးသည်သာ။ [ဤ ပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာ ဋီကာ သမုစ္စည်းပိုင်း ဗလအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

ပစ္စိမဒ္ဓယေ၊ နောက်ဖြစ်သော ဟိရိဩတ္တပ္ပ-ဗိုလ် နှစ်ပါးအပေါ်၌။ (ဝစနတ္ထလက္ခဏာဒီနိ၊ တို့ကို။ ဧဝံ ဝေဒိတမ္ပာနိ။ ယာဓမ္မဇာတိ။) ကာယဒုစရိတာဒီဟိ၊ ကာယဒုစရိုက် အစရှိသည်တို့ကို။ ဝါ၊ တို့ကြောင့်။ [နောက်၌ အဋ္ဌကထာဝယ် “ဥပယောဂတ္ထေ ကရဏဝစနံ”ဟု လည်းကောင်း၊ ဋီကာဝယ် “ဟေတု အတ္ထေကရဏဝစနံ”ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်လတ္တံ့။] ဟိရိယတိ၊ ရှက်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ ကာယဒုစရိုက်စသည်တို့ကို ရှက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။)

ဟိရီ၊ မည်၏။ ဧတံ၊ ဤ ဟိရီဟူသော အမည်သည်။ လဇ္ဇာယ၊ ကာယ ဒုစရိုက် စသည်တို့ကို ရှက်ခြင်း သဘောတရား၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။ (ယံ ဓမ္မဇာတံ။) တေဟိ ဝေ၊ ထို ကာယဒုစရိုက် စသည် တို့ကြောင့်ပင်။ (ဤ၌ကား ဟိတ်အနက်သာ ဖွင့်လတ္တံ့။) သြတ္တပ္ပတိ၊ ထိတ်လန့်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ ကာယဒုစရိုက် စသည် တို့ကြောင့် ထိတ်လန့်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ ဓမ္မဇာတံ။) သြတ္တပ္ပံ၊ မည်၏။ ဧတံ၊ ဤ သြတ္တပ္ပဟူသော အမည်သည်။ ပါပတော၊ မကောင်းသော ဒုစရိုက်ကြောင့်။ ဥဗ္ဗေကဿ၊ ထိတ်လန့်ခြင်း သဘောတရား၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။ တေသံ၊ ထို ဟိရီသြတ္တပ္ပနှစ်ပါးတို့၏။ နာနာကရဏဒီပနတ္ထံ၊ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ လဇ္ဇာ ဘယလက္ခဏေန၊ လဇ္ဇာ ဘယလက္ခဏာနှင့်။ (သိဒ္ဓိ။) သမုဋ္ဌာနံ စ၊ သမုဋ္ဌာန် လည်းကောင်း။ အဓိပတိ စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမံ မာတိကံ၊ ကို။ ဌပေတွာ၊ ထား၍။ အယံ ဝိတ္ထာရကထာ၊ ဤ အကျယ်ဖြစ်သော စကားကို။ ဝုတ္တာ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်ပြီး။ (ကိ။)

ဟိရီနာမ၊ ဟိရီမည်သည်။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ မိမိ ခန္ဓာကိုယ်ဟူသော နိယကဇ္ဈတ္တလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိ၏။ [နိယကဇ္ဈတ္တံ+ဇာတိအာဒိသမုဋ္ဌာနံ တေသာတိ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ။ -ဋီကာ။] သြတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ ဗဟိဒ္ဓာ သမုဋ္ဌာနံ၊ ဗဟိဒ္ဓ ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိ၏။ ဟိရီ နာမ၊ မည်သည်။ အတ္တာဓိပတိ၊ မိမိဟူသော အကြီးအကဲရှိ၏။ သြတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည် လောကဓိပတိ၊ လောက ဟူသော အကြီးအကဲရှိ၏။ ဟိရီ နာမ၊ မည်သည်။ လဇ္ဇာသဘာဝ သဏ္ဍိတာ၊ ရှက်ခြင်း သဘောအားဖြင့် ကောင်းစွာတည်၏။ သြတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ ဘယ သဘာဝ သဏ္ဍိတံ၊ ကြောက်ခြင်းသဘောအားဖြင့် ကောင်းစွာတည်၏။ ဟိရီ နာမ၊ မည်သည်။ သပ္ပတိဿဝ လက္ခဏာ၊ ရှေးရှု နားထောင်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော ဂါရဝတရားလျှင် မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိ၏။ [သဟ+ပတိဿဝေန သပ္ပတိဿဝံ၊ ပတိဿဝဘူတံ တံသဘာဂဉ္စ ယံကိစ္ဆိံ ဂါရဝန္တိ အတ္ထော။ - ဋီကာ။] သြတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိ^၁ လက္ခဏံ၊ အပြစ်ကို ကြောက်တတ်သူ၏ အဖြစ်၊ အပြစ် ကို ဘေးဟု ရှုလေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။

၁။ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိ။ ။ ဘာယတိ၊ ကြောက်တတ်၏။ ဣတိ ဘိရုကော။ [ဘိဇာတိ- ရူပဇ္ဇည်း၊ သုတ္တန္တံ က-ပဇ္ဇည်းသက်။ တစ်နည်း-ဘိဇာတိ-ဣကပဇ္ဇည်း၊ ရ်-လာ။] ဝဇ္ဇံ + ဘိရု ကော ဝဇ္ဇဘိရုကော၊ ဘယတော+ပဿတိတိ ဘယဒဿာဝိ။ [ဒိသဇာတိ- အာဝိပဇ္ဇည်း။] ဝဇ္ဇ ဘိရုကော စ+သော+ဘယဒဿာဝိဇာတိ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိ။ [ဝဇ္ဇံ ဘာယတိ၊ တဉ္စ ဘယတော ပဿတိဘိ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိ။ -ဋီကာ။ ဤဋီကာ၌ တဿိလအနက် မဖွင့်။]

တတ္ထ၊ ဤ ဟိရိ သြတ္တပ္ပ ၂-ပါးတို့တွင်။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ မိမိခန္ဓာကိုယ် ဟူသော နိယကဇ္ဈတ္တလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ ဟိရိ၊ ကို။ စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ကာရဏေဟိ၊ အကြောင်းတို့ကြောင့်။ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ လေးပါးသရုပ်ကို ဇာတိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ- စသည်ဖြင့် ပြသည်။ ဇာတိ၊ အမျိုးဇာတ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဆင်ခြင်၍ လည်းကောင်း၊ ဝယံ၊ အရွယ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ၊ ဤလည်းကောင်း။ သူရဘာဝံ၊ ရဲရင့်သူ၏အဖြစ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ၊ ဤလည်းကောင်း။ ဗဟုသမ္ဘံ၊ များသောသုတရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ၊ ဤလည်းကောင်း။ (သမုဋ္ဌာပေတိ။) ကထံ၊ အဘယ်သို့ ဖြစ်စေသနည်း။ ဇေတံ ပါပကရဏံ နာမ၊ ဤ (ငါးဖမ်းခြင်း အစရှိသော) မကောင်းမှုကို ပြုခြင်းမည်သည်။ ဇာတိသမ္ပန္နာနံ၊ အမျိုးဇာတ်နှင့် ပြည့်စုံသူတို့၏ န ကမ္မံ၊ အလုပ်မဟုတ်။ ဣဒံ၊ ဤ (ငါးဖမ်းခြင်းအစရှိသော) အလုပ်သည်။ ဟိနဇ္ဈာနံ၊ ယုတ်ညံ့သော ဇာတိရှိကုန်သော။ ဂေဝဋ္ဋာဒိနံ၊ တံငါသည် အစရှိသူတို့၏ ကမ္မံ၊ အလုပ်တည်း။ မာဒိသဿ၊ ငါကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ ဇာတိသမ္ပန္နဿ၊ ဇာတ်နှင့် ပြည့်စုံသူအား။ ဝါ၊ ၏။ ဣဒံ ကမ္မံ၊ ဤအလုပ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှာ။ န ယုတ္တံ၊ မသင့်။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ တာဝ၊ ဝယ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ဇာတိ၊ ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ၊ ဆင်ခြင်၍။ ပါဏာတိပါတာဒိပါပံ၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိသော မကောင်းမှုကို။ အကရောဇ္ဈော၊ မပြုဘဲ၊ ဟိရိ၊ ဟိရိ ကို။ သမုဋ္ဌာပေတိ။

တထာ .သိုမှတစ်ပါး။ (ဇာတိ ပစ္စဝေက္ခိဏာမှတစ်ပါး ဝယပစ္စဝေက္ခိဏာကား။) ဇေတံ ပါပကရဏံ နာမ၊ မည်သည်။ ဒဟရေဟိ၊ ငယ်ရွယ်သူတို့သည်။ ကတ္တမ္ဘံ၊ ပြုထိုက်သော။ ကမ္မံ၊ အလုပ်တည်း။ မာဒိသဿ၊ သော။ ဝယေ၊ ကြီးရင့်သော အရွယ်၌။ ဌိတဿ၊ တည်သူအား။ ဝါ၊ ၏။ ဣဒံ ကမ္မံ ကာတုံ န ယုတ္တံ၊ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဝယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ ပ။ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ (ဝယ ပစ္စဝေက္ခိဏာ မှတစ်ပါး သူရဘာဝ ပစ္စဝေက္ခိဏာကား။) ဇေတံ ပါပကရဏံ နာမ၊ မည်သည်။ [စာအုပ်များ၌ ပါပကမ္မံ နာမ ဟု ရှိ၏။ “ပါပကရဏံ နာမ”ဟု ရှိမှ ရှေ့နောက် ညီသည်။] ဒုဗ္ဗလဇာတိကာနံ၊ အားမရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘော ရှိသူတို့၏။ (အားနည်းသူတို့၏။) ကမ္မံ၊ အလုပ်တည်း။ သူရဘာဝါနံ၊ ရဲရင့်သူ၏အဖြစ် ရှိသူတို့၏။ ဝါ၊ သူရဘောကောင်းတို့၏န(ကမ္မံ)၊ အလုပ်မဟုတ်။ မာဒိသဿ၊ သော။ သူရဘာဝသမ္ပန္နဿ၊ ရဲရင့်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော သတ္တိနှင့်ပြည့်စုံသူ၏။ (သူရဘော ကောင်းသူ၏။) ဣဒံ ကမ္မံကာတုံ န ယုတ္တံ၊ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ သူရဘာဝံ၊ ရဲရင့်သူ၏ အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ သူရဘော ကောင်းခြင်းကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ ပ။ သမုဋ္ဌာပေတိ။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ (သုရဘာဝပစ္စဝေက္ခဏာ မှတစ်ပါး ဗာဟုဿစွပစ္စ-
 ဝေက္ခဏာကား။) ဧတံ ပါပကရဏံ နာမ၊ မည်သည်။ အန္တဟလာနံ၊ ကန်းမိုက်
 သူတို့၏။ ကမ္မံ၊ တည်း။ ပဏ္ဍိတာနံ၊ ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတို့၏။ န(ကမ္မံ)။
 မာဒိသဿ၊ သော။ ပဏ္ဍိတဿ၊ ပညာရှိဖြစ်သော။ ဗဟုဿတဿ၊ များသော
 သုတရှိသူ၏။ ဣဒံ။ ပ။ န ယုတ္တံ၊ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဗာဟုဿစွ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။
 ပ။ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ဧဝံ ဤသို့လျှင်။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ သော။ ဟိရိ၊ ကို။ စတုဟိ၊
 ကုန်သော။ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ၏။ စ ပန၊ ထပ်၍ ဆက်ဦး
 အံ။ သမုဋ္ဌာပေတွာ၊ ဖြစ်စေပြီး၍။ အတ္တဇော၊ ၏။ စိတ္တော၊ ဌံ။ ဟိရိ၊ ကို။ ပဝေ-
 သေတွာ၊ သွင်း၍။ ပါပကမ္မံ၊ မကောင်းမှုကို။ န ကရော တိ၊ မပြု။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။
 ဟိရိ နာမ၊ မည်သည်။ အဇ္ဈတ္တ သမုဋ္ဌာနာ၊ သည်။ ဟောတိ။

ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ ဩတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ၊ ဗဟိဒ္ဓ
 ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသည်။ (ဟောတိ၊ နည်း။) တံ၊ သည်။ ပါပကမ္မံ၊ ကို။ သစေ
 ကရိဿသိ၊ အကယ်၍ ပြုအံ့။ (ဧဝံ သတိ။) စတုသု၊ ကုန်သော။ ပရိသာသု၊ တို့၌
 ဂရဟပ္ပတ္တော၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းသို့ ရောက်သည်။ ဘဝိဿသိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဟိ၊ မှန်။
 [နာဂရိကော၊ မြို့ကြီးသားသည်။ အသုစိ၊ မစင်ကို။ (ဂရဟတိ) ယထာ၊ ကဲ့ရဲ့
 စက်ဆုပ်သကဲ့သို့။ (တထာ။) ဝိည၊ ပညာရှိတို့သည် တံ၊ မကောင်းမှုပြုသော
 သင့်ကို။ ဂရဟိဿန္တိ၊ ကဲ့ရဲ့ စက်ဆုပ်ကုန် လတ္တံ့။ ဘိက္ခု၊ အို-ရဟန်း။ သီလ-
 ဝန္တေဟိ၊ သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဝဇ္ဇိတော၊ ရှောင်ကြဉ်အပ်သည်။ (သမာဇော၊
 သော်။) ကထံ၊ အဘယ်သို့။ ကရိဿသိ၊ ပြုလတ္တံ့နည်း။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။
 သစ္စဝေက္ခန္တော၊ ဆင်ခြင်လျက်။ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌိတေန၊ ဗဟိဒ္ဓ-ဟူသော ဖြစ်ကြောင်း
 ရှိသော၊ ဩတ္တပ္ပေန၊ ဩတ္တပ္ပကြောင့်။ ပါပကမ္မံ၊ ကို။ န ကရောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့
 လျှင်။ ဩတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ၊ ရှိသည်။ ဟောတိ။ [မိမိ
 မှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်များကို “ဗဟိဒ္ဓ”ဟု ဆိုသည်။]

ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ ဟိရိ နာမ၊ မည်သည်။ အတ္တာဓိပတိ၊ မိမိဟူသော
 အကြီးအကဲရှိသည်။ (ဟောတိ၊ နည်း။) ဣမ၊ ဤလောက၌။ ဧကစ္စော၊ အချို့
 သော၊ ကုလပုတ္တော၊ အမျိုးသားသည်။ အတ္တာနံ၊ မိမိကို။ အဓိပတိ၊ အဓိပတိကို။
 ဇေဋ္ဌကံ၊ အကြီးအကဲကို။ [အဓိပတိ ကို ထပ်ဖွင့်သည်။] ကတွာ၊ မာဒိသဿ၊ သော။
 သဒ္ဓာပဗ္ဗဇိတဿ၊ သဒ္ဓာကြောင့် ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့သော။ (သဒ္ဓာ သက်သက်
 ကြောင့် ရဟန်းပြုခဲ့သော။) ဗဟုဿတဿ၊ များသော သုတရှိသော။ ဓုတင်္ဂဓာရိဿ၊
 ဓုတင်ကို ဆောင်လေ့ရှိသူအား။ ဝါ၊ ၏။ ပါပကမ္မံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ကာတု၊ န

ယုတ္တံ။ ဣတိ၊ ဤသို့တွေး၍။ ပါပံ၊ ကို။ န ကရောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဟိရိ နာမ၊ မည်သည်။ အတ္တာဓိပတိ၊ သည်။ ဟောတိ။ တေန၊ ကြောင့်။ ဘဂဝါ အာဟ(ကံ)။ သော။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အတ္တာနံယေဝ၊ မိမိကိုပင် အဓိပတိ၊ အဓိပတိ ကို။ ဇေဋ္ဌကံ၊ အကြီးအကဲကို။ ကရိတွာ။ အကုသလံ၊ ကို။ ပဗဟတိ၊ ပယ်စွန့်၏။ ကုသလံ၊ ကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ သာဝဇ္ဇံ၊ အပြစ်ရှိသော အကုသိုလ်တရားကို။ ပဗဟတိ။ အနဝဇ္ဇံ၊ အပြစ်မရှိသော ကုသိုလ်တရား ကို။ ဘာဝေတိ၊ ၏။ အတ္တာနံ၊ ကို။ သုဒ္ဓံ၊ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင်။ ပရိဟရတိ၊ ရွက်ဆောင်၏။ ဣတိ။ (အာဟ၊ ပြီ)။-[တိကအင်္ဂုတ္တိရ်၊ အာဓိပတေယျသုတံ။]

ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ ဩတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ လောကာဓိပတိ၊ လောက ဟူသော အကြီးအကဲရှိသည်။ (ဟောတိ၊ နည်း။) ဣဓ ဧကစ္စော ကုလ ပုတ္တော။ လောကံ၊ ကို။ ဝါ၊ လူအပေါင်းကို။ အဓိပတိ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ ပါပကမ္မံ နကရော တိ။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ အယံ လောကသန္နိ ဝါသော၊ သတ္တဝါအပေါင်း၏ စုဝေးတည်နေရာ ဤဩကာသ လောကသည်။ မဟာ၊ ကျယ်ဝန်း ၏။ မဟန္တသ္မိံ၊ ကျယ်ဝန်းသော။ လောကသန္နိဝါသော၊ သတ္တဝါ အပေါင်း၏ စုဝေး တည်နေရာ ဩကာသလောက၌။ ဣဒ္ဓိမန္တော၊ တန်ခိုးရှိကုန်သော။ ဒိဗ္ဗစက္ခုကာ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ် ရှိကုန်သော။ ပရစိတ္တဝိဒုနော၊ သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိကုန်သော။ သမဏ ဗြာဟ္မဏာ၊ သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည်။ သန္တိ။ တေ၊ ထို သမဏ ဗြာဟ္မဏ တို့သည်။ ဒူရတောပိ၊ အဝေး၌လည်း။ ပဿန္တိ၊ လှမ်း၍ မြင်ကြကုန်၏။ [ရှေး နိဿယ၌ “ဒူရတောပိ၊ အဝေးမှလည်း” ဟု ဖေး၏။ အပါဒါနံ-အပါဒါနိ မဖြစ်နိုင်။] အာသန္နာ၊ နီးကုန်သည်။ ဝါ၊ အနီး၌ နေကုန်သည်။ (သမာနာ) ပိ၊ ဖြစ်ပါကုန် သော်လည်း။ န ဒိဿန္တိ၊ မမြင်အပ် မမြင်နိုင်ကုန်။ စေတသာပိ၊ မိမိတို့၏ စိတ်ဖြင့်လည်း။ စိတ္တံ၊ သူတစ်ပါးစိတ်ကို။ ပဇာနန္တိ၊ အပြားအားဖြင့် သိကုန်၏။ တေပိ၊ ထို သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည်လည်း။ မံ၊ ငါ့ကို။ ဧဝံ၊ သို့။ ဇာနိဿန္တိ၊ သိကုန်လတ္တံ့။ (ကံ။) ဘော၊ အမောင်တို့။ ဣမံ ကုလပုတ္တံ၊ ကို။ ပဿထ၊ ကြည့်ကြကုန်။ သဒ္ဓာယ၊ ကြောင့်။ အဂါရသ္မာ၊ အိမ်မှ။ (နိက္ခမိတွာ။) အနဂါရိယံ၊ အိမ်၏ အစီးအပွားဖြစ်သော လယ်ထွန်၊ ကုန်ရောင်း၊ နွားကျောင်းမှ မရှိရာ ရဟန်းဘောင်သို့။ ပဗ္ဗဇိတော၊ ကပ်ရောက်ပြီးသည်။ သမာနော၊ ဖြစ်ပါလျက်။ ပါပကေဟိ၊ ကုန်သော။ အကုသလေဟိ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မေဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝေါကိဏ္ဏော၊ ရောပြုမ်းသည်။ (ဟုတွာ။) ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဣတိ၊ သို့။ (ဇာနိဿန္တိ။)

ဣဒ္ဓိမန္တိယော၊ တန်ခိုးရှိကုန်သော။ ဒိဗ္ဗစက္ခုကာ၊ နတ်၌ ဖြစ်သော ပသာဒ
စက္ခု ရှိကုန်သော။ ပရစိတ္တ ဝိဒူနိယော၊ သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိကုန်သော။ ဒေဝတာ၊
နတ်တို့သည်။ သန္တိ။ တာ၊ ထိုနတ်တို့သည်။ ဒုရတောပိ ပဿန္တိ။ ပ။ ဓမ္မေဟိ၊
တို့နှင့်။ ဝေါကိဏ္ဏော ဟုတ္တာ ဝိဟရတိ၊ ဣတိ (ဇာနိသန္တိ)။ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။
လောကံယေဝ၊ ကိုပင်။ အဓိပတိံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ။ ပ။ ပရိဟရတိ၊ ဣတိ (အာဟ)။
- [အာဓိပတေယျသုတ်။] ဧဝံ၊ လျှင်။ ဩတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ လောကာ ဓိပတိ၊
လောကဟူသော အကြီးအကဲရှိသည်။ ဟောတိ။

[သမုဋ္ဌာနံ၊ အဓိပတိ လဇ္ဇာ၊ ဘယလက္ခဏေန-ဟူသော မာတိကာပုဒ်တို့တွင်
အဓိပတိ၏အကျယ်ကို ပြပြီး၍၊ လဇ္ဇာဘယ၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့်
“လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဌိတာ ဟိရိ” စသည်မိန့်။]

ပန၊ ကား။ လဇ္ဇာ။ ပ။ ဩတ္တပ္ပန္တိ ဇေတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါး၌။ လဇ္ဇာတိ၊
ကား။ လဇ္ဇနာကာရော၊ ရှက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတည်း။ ဟိရိ၊ သည်။ တေန
သဘာဝေန၊ ထိုရှက်ခြင်းသဘောအားဖြင့် ။ သဏ္ဌိတာ၊ ကောင်းစွာတည်၏။ ဘယန္တိ၊
ကား။ အပါယဘယံ၊ အပါယ်မှ ကြောက်ခြင်းတည်း။ ဩတ္တပ္ပံ၊ သည်။ တေန သဘာ
ဝေန၊ ထိုကြောက်ခြင်း သဘောအားဖြင့်။ သဏ္ဌိတံ။ တဒဘယမ္ပိ၊ ထို ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ
၂-ပါးစုံသည်လည်း။ ပါပပရိဝဇ္ဇနေ၊ မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ရာအခါ၌။ ပါကဋံ၊
သည်။ ဟောတိ။

ဟိ၊ ချဲ့။ ဧကစ္စော၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (ပါပကမ္မံ နကရောတိ-၌ စပ်။)
ယထာ နာမ၊ ဥပမာမည်သည်ကား။ ဧကော၊ သော။ ကုလပုတ္တော၊ သည်။ ဥစ္စာရ
ပဿာဝါဒီနိ၊ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် အစရှိသည်တို့ကို။ ကရောန္တော၊ ပြုနေစဉ်။
လဇ္ဇိတဗ္ဗယုတ္တကံ၊ ရှက်ခြင်း၌ သင့်လျော်သော။ (ရှက်ခြင်းငှာ သင့်လျော်သော၊
ရှက်လောက်သော။) ဧကံ၊ တစ်ယောက်ကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ (သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။) လဇ္ဇနာ
ကာရပုတ္တော၊ ရှက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသို့။ ရောက်သည်။ (ရှက်သူ၏ အမှု
အရာ ရှိသည်။) ဘဝေယျ ယထာ၊ ဖြစ်ရာသကဲ့သို့။ ဟိဋ္ဌိတော၊ ရှုတ်ချအပ်သည်။
(လူမြင်ကွင်း၌ ပြုရမလားဟု အရှုတ်ချခံရသည်။ ဘဝေယျ ယထာ၊ ကဲ့သို့။) ဧဝ
မေဝ။ အဇ္ဈတ္တံ၊ နိယကဇ္ဈတ္တံ။ (မိမိသန္တာန်၌။) လဇ္ဇိဓမ္မံ၊ လဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်၏ သဘော
သို့။ (ရှက်ခြင်းသဘောသို့။) ဩက္ကမိတွာ၊ သက်ရောက်၍။ ပါပကမ္မံ၊ ကို။ န ကရော
တိ။ ဧကစ္စော၊ သည်။ အပါယဘယဘိတော၊ အပါယ်မှ ကြောက်သည်။ ဟုတ္တာ
ပါပကမ္မံ န ကရောတိ။

တတြ၊ ထိုသို့ မပြုရ၌။ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ၊ ကား။ ဩပမ္မံ၊ ဥပမာ
တည်း။ [“ဥပမာယေဝ ဩပမ္မံ”ဟု ပြ] ဟိ၊ ချဲ့။ ဒွိသု၊ နှစ်လုံးကုန်သော။ အယော

ဂုဋ္ဌေသု၊ သံလုံးတို့တွင်။ ဧကော၊ တစ်လုံးသည်။ သီတလော၊ အေးသည်။ ဂုထမက္ခိတော၊ မစင်သည် လူးအပ်သည်။ ဘဝေယျ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဧကော၊ တစ်လုံးသည်။ ဥဏှော၊ ပူသည်။ အာဒိတ္တော၊ အလျှံ တပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သည်။ ဘဝေယျ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထိုသံလုံး နှစ်လုံးတို့တွင်၊ ပဏ္ဍိတော၊ ပညာရှိသည်။ (ဉာဏ်အမြော်အမြင်ရှိသူသည်။) သီတလံ၊ အေးသော သံလုံးကို။ ဂုထမက္ခိတတ္တံ၊ မစင် လူးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဇိဂုစ္ဆန္တော၊ စက်ဆုပ်သည်။ (ဟုတွာ။) န ဂဏှာတိယထာ၊ မကိုင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ဣတရံ၊ အေးသော သံလုံးမှ တစ်ပါးသော ပူသော သံလုံးကို။ ဒါဟာယေန၊ ပူလောင်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်။ န ဂဏှာတိယထာ၊ ကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။ တတ္ထ၊ ထို ဥပမာစကားရပ်၌။ သီတလဿ၊ အေးသော သံလုံးကို။ ဂုထမက္ခနဇိဂုစ္ဆာယ၊ မစင်လူးခြင်းမှ စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်။ အဂဏှနံ ဝိယ၊ မကိုင်ခြင်းကိုကဲ့သို့။ အဗ္ဗတ္တံ၊ ၌။ လန္ဓိဓမ္မံ၊ သို့။ ဩက္ကမိတွာ၊ ဤ။ ပါပဿ၊ ကို။ အကရဏံ၊ မပြုခြင်းကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ။) ဥဏှဿ၊ ပူသောသံလုံးကို။ ဒါဟာ ယေန၊ ကြောင့်။ အဂဏှနံ ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ အပါယာယေန၊ အပါယ်မှ ကြောက်ခြင်း ကြောင့်။ ပါပဿ အကရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

[လဇ္ဇာဘယ၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ လက္ခဏ၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “သပ္ပတိဿဝလက္ခဏာ ဟိရီ”စသည့် မိန့်။]

သပ္ပတိဿဝ။ ပ။ ဩတ္တပ္ပန္နိ၊ ဟူသော။ ဣဒံပိ ဒွယံ၊ ဤလက္ခဏာ၂-ပါး အပေါင်းသည်လည်း။ ပါပပရိဝဇ္ဇနေ ဧဝ၊ မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၌ပင်။ ပါကဋံ ဟောတိ။ [ရှေ့၌ “ပါပပရိဝဇ္ဇနေ”ဟု ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်၍ “ပါပပရိဝဇ္ဇနေ ဧဝ”ဟု ဧဝ-ထည့်သည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ ဧကစ္စော၊ သည်။ (ပါပံန ကရောတိ-၌ စပ်။) ဇာတိ မဟတ္တ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ အမျိုးဇာတ်၏ မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း လည်းကောင်း။ သတ္တုမဟတ္တ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ ဆရာဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်း။ ဒါယဇ္ဇမဟတ္တ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ အမွေဖြစ်သောကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားစသည်၏ မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်း။ သဗြဟ္မစာရိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ၊ သီတင်းသုံး ဖော်တို့၏ မြင့်မြတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတုဟိ၊ ကုန်သော။ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ သပ္ပတိဿဝ လက္ခဏံ၊ ရှေးစု နားထောင်ခြင်း နှင့်တကွဖြစ်သော ဂါရဝတရားဟူသော လက္ခဏာရှိသော။ ဟိရီ၊ ကို။ သမုဋ္ဌာပေတွာ ပါပံ န ကရောတိ။

ဧကစ္စော၊ သည်။ အတ္တာနုဝါဒဘယံ၊ မိမိကိုယ်ကို မိမိ စွပ်စွဲခြင်းဟူသော ဘေးလည်းကောင်း။ ပရာနုဝါဒဘယံ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ စွပ်စွဲခြင်းဟူသောဘေး

လည်းကောင်း။ ဒဏ္ဍာဘယံ၊ ဒဏ်ခံရခြင်းဟူသော ဘေးလည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတိဘယံ၊ ဒုဂ္ဂတိဘေးလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတုဟိ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ ဝဇ္ဇ။ ပ။ လက္ခဏံ၊ အဖြစ်ကို ကြောက်တတ်သူ၏ အဖြစ်၊ အပြစ်ကို ဘေးဟု ရှုလေ့ ရှိသူ၏အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာရှိသော။ ဩတ္တပ္ပံ၊ ကို။ သမုဋ္ဌာပေက္ခာ၊ ပါပံ န ကံရောတိ။ တတ္ထ၊ ထို ဟိရိဩတ္တပ္ပ အရာ၌။ ဇာတိမဟတ္တပစ္စေကေက္ခာဒီနိ စေဝ၊ တို့ကိုလည်းကောင်း။ အတ္တာနုဝါဒ ဘယာဒီနိ စ၊ တို့ကိုလည်းကောင်း။ ဝိတ္တာရေတွာ၊ အကျယ်ချဲ့၍။ ကထေတဗ္ဗာနိ၊ ပြောဟောထိုက်ကုန်၏။ (ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တာ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်ပြီ။) [ဇာတိမဟတ္တပစ္စေကေက္ခာ- စသည်တို့၏ အကျယ် ကို ဧကင်္ဂတ္တရဋ္ဌကထာ၊ အပရအစ္စရာသဃံတဝဂ်၌ လည်းကောင်း၊ အတ္တာနု ဝါဒဘယ- စသည်တို့၏အကျယ်ကို စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဘယဝဂ်၊ အတ္တာနုဝါဒ- သုတ်၌လည်းကောင်း ရှုပါ။]

မူလရာသီအဖွင့်

[ဓလရာသီကို ဖွင့်ပြပြီး၍ မူလရာသီကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “န လုဗ္ဗန္တိ၊ ဧတေန” စသည်မိန့်။]

ဧတေန၊ ဤသဘောတရားဖြင့်။ (သမ္မယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။) န လုဗ္ဗန္တိ၊ မတပ်မက်တတ်ကုန်။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္မယုတ်တရားတို့၏ မတပ်မက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော သဘာဝေါ၊ အလောဘော၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ယော သဘာဝေါ။) သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။ န လုဗ္ဗတိ၊ မတပ်မက်တတ်။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ မတပ် မက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော သဘာဝေါ၊ အလောဘော၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ တံ၊ ထို သဘောတရားသည်။ အလုဗ္ဗနမတ္တမေဝ၊ မတပ်မက်ခြင်းမျှသာ တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အလောဘော၊ မည်၏။ အဒေါသာမောဟေသုဝါ၊ အဒေါသ အမောဟတို့၌လည်း။ ဧသေဝနယော။

တေသု၊ ထိုအလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ စိတ္တဿ၊ ၏။ အဂေလေက္ခဏော၊ မမက်မောခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကမလတလေ၊ ကြာဖက် အပြင်၌။ ဇေဗိန္န၊ ရေပေါက်သည်။ (နလဂ္ဂတိ) ဝိယ၊ မငြိကပ်သကဲ့သို့။ (တထာ။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ စိတ္တဿ၊ ၏။) အလဂ္ဂဘာဝလက္ခဏော၊ မငြိကပ်သည် အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏။ ဗုတ္တဘိက္ခု၊ မငြိမကပ် လွတ်လပ်သော ရဟန္တာရဟန်းသည်။ (န ပရိဂ္ဂဏှာတိ) ဝိယ၊ တစ်စုံ

တစ်ခုကို မှု မသိမ်းပိုက်သကဲ့သို့။ (တထာ။) အပရိဂ္ဂဟဏရသော၊ မသိမ်းပိုက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ အသုစိမှိ၊ မစင်၌။ ပတိတပုရိသော ဝိယ၊ ကျသော ယောက်ျားသည်ကဲ့ သို့။ အနုလ္လိနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ မငြိကပ်ခြင်းဟူသော အလိုရှိသောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏။

အဒေါသော၊ သည်။ အစဏ္ဍိက္ကလက္ခဏော၊ ကြမ်းတမ်းခြင်းမရှိသူ၏ အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ [စဏ္ဍော+ယဿ အတ္ထိတိ စဏ္ဍိကော၊ စဏ္ဍိကဿဘာဝေါ စဏ္ဍိက္ကံ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ အနုကုလမိတ္တော၊ အရာရာ၌ လိုက်လျောသော မိတ်ဆွေ သည်။ (န ဝိရုဇ္ဈတိ) ဝိယ၊ မဆန့်ကျင်သကဲ့သို့။ (တထာ။) အဝိရောဓလက္ခဏော၊ မဆန့်ကျင်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ အာယာတဝိနယရသော၊ အာယာတကို ပယ် ပျောက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ ရန်ငြိုးကို ပယ်ပျောက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ စန္ဒနံ၊ စန္ဒကူးသည်။ (ပရိဋ္ဌာဟံ၊ ပူလောင်ခြင်းကို။ ဝိနေတိ) ဝိယ၊ ပယ်ပျောက်သကဲ့သို့။ (တထာ။) ပရိဋ္ဌာဟဝိနယရသော၊ ဒေါသအပူကို ပယ်ပျောက်ခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏။ ပုဏ္ဏစန္ဒော၊ ပြည့်သော လသည်။ (သီတလော) ဝိယ၊ အေးမြသကဲ့သို့။ (တထာ။) သောမ္မဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ အေးမြသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။ ထင်လာ၏။ အမောဟော၊ကို။ လက္ခဏာဒီဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌ ပညိန္ဒြိယပဒေါ၊ ပညိန္ဒြိယပုဒ် ၌။ ဝိဘာဝိတော ဧဝ၊ ထင်စွာပြအပ်ပြီးသည်သာ။

ပန၊ ဆက်။ တိသု၊ ကုန်သော။ ဣမေသု၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟ တို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ မစ္ဆေရမလဿ၊ မစ္ဆေရ အညစ်အကြေး၏။ (မပေး ရက်လို ဝန်တိုခြင်းဟူသော အညစ်အကြေး၏။) ပဋိပက္ခော၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ [မစ္ဆေရကို ပယ်တတ်သော ပဟာယကပဋိပက္ခ ဖြစ်သည်ဟူလို။] အဒေါသော၊ သည်။ ဒုဿီလျမလဿ၊ ဒုဿီလျ အညစ်အကြေး၏။ (ပဋိပက္ခော။) အမောဟော၊ သည်။ ကုသလေသု၊ ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တို့၌။ အဘာဝနာယ၊ မဖြစ်စေကြောင်း မတိုးပွားစေကြောင်း မောဟ၏။ ဝါ၊ ဘာဝနာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏ၏။

၁။ အနုလ္လိနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော ။ ဘာဝသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် အလို-ဟူသော အနက်ဟောတည်း။ ဆိုလိုရင်းကား- မစင်ထဲ၌ ကျနေသော ယောက်ျားသည် မစင်တွေ ငြိကပ်၍နေသော်လည်း စိတ်အားဖြင့် မငြိကပ်ခြင်းကိုသာ အလိုရှိသကဲ့သို့၊ အလောဘ ၏သဘောလည်း လောဘနေယျအာရုံတို့နှင့် ရော ယှက်နေရသော်လည်း သဘောအားဖြင့် ထိုအာရုံတို့၌ မငြိမကပ်လိုသော သဘောရှိသည်-ဟူလို။

၂။ ဒုဿီလျမလဿ ။ ဈာနသော သီလဗျက်မှုသည် ဒေါသအရင်း ခံလျက်ရှိတတ်၏။ လောဘဗြဋ္ဌာန်းသော အဒိန္နာဒါနဒုဿီလျသော်မှ ဥစ္စာရှင်ကို မုန်းသော ဒေါသအရင်းခံလျက် ရှိတတ်သေး၏။ ထို့ကြောင့်“အဒေါသော၊ ပ။ ဣဒံ၊ ကိ။ ဒေါသသမုဋ္ဌာနတံ

ပဋိပက္ခော။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ ဒါနဟေတု၊ ဒါန၏ အကြောင်းသည်။ (ဟောတိ။) အဒေါသော၊ သည်။ သီလဟေတု (ဟောတိ)။ အမောဟော၊ သည်။ ဘာဝနာဟေတု (ဟောတိ။)

စ၊ သည်သာ မကသေး။ တေသု၊ ထို အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ အဓိကံ၊ ပိုလွန်သော ဂုဏ်ကို။ န ဂဏှာတိ၊ မယူ။ (ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ အလောဘေန အဓိကံ န ဂဏှာတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) လုဒ္ဓဿ၊ လောဘကြီးသူ။ အဓိကဂ္ဂဟဏတော၊ အပိုအလွန်ကို ယူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အလောဘေန အဓိကံ န ဂဏှာတိ၊ ဣတိဝိညာယတိ။) အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ ဦးနံ၊ ယုတ်လျော့သောဂုဏ်ကို။ နဂဏှာတိ။ (ကသ္မာ အဒေါသေန ဦးနံ နဂဏှာတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ဒုဋ္ဌဿ၊ ဒေါသကြီးသူ၏။ ဦးနဂ္ဂဟဏတော၊ ယုတ်လျော့သည်ကို ယူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အဒေါသေန ဦးနံ နဂဏှာတိ၊ ဣတိ ဝိညာပတိ။) အမောဟေန၊ ကြောင့်။ ဝိပရိတံ၊ ဖောက်ပြန်သော ဝိပလ္လာသလေးပါးကို။ နဂဏှာတိ၊ (ကသ္မာ အမောဟေန ဝိပရိတံ န ဂဏှာတိ၊ ဣတိဝိညာယတိ။) မူဠဿ၊ မောဟကြီးသူ၏။ ဝိပရိတဂ္ဂဟဏတော၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ယူတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်။ အမောဟေန ဝိပရိတံ န ဂဏှာတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ ဤအလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ဝိဇ္ဇမာနံ၊ ထင်ရှားရှိသော။ ဒေါသံ၊ အပြစ်ကို။ ဒေါသတော၊ အပြစ်အားဖြင့်။ ဓာရေန္တော၊ ဆောင်ရွက်မှတ်သားလျက် ဒေါသေ၊ အပြစ်၌။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်တတ်၏။ [အပြစ်ဟု ဝန်ခံသည်-ဟုလို] ဟိ၊ မှန်။ လုဒ္ဓော၊ လောဘကြီးသူသည်။ ဒေါသံ၊ အပြစ်ကို။ ပဋိစ္စာဒေတိ၊ ဖုံးကွယ်ထားတတ်၏။ အဒေါသေန၊

ဒေါသဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ (ပါဏာတိပါတ စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။) ဒေါသုပနိဿယတိ စ၊ ဒေါသဟူသော အားကြီးသော မှီရာရှိသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ (အဒိန္နဒါန-စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။) သန္တာယဝုတ္တံ။ -ဋီကာ။

၁။ အနဓိကံ ဂဏှာတိ-စသည်။ ။ အနဓိကံ၌ အယုတ္တသမာသံ၊ “န အဓိကံအနဓိကံ” ဟု ပြု၍ န-ကို ဂဏှာတိနှင့် တွဲပါ။ အနုနံ အဝိပရိတံ တို့၌လည်း နည်းတူ။ “လုဒ္ဓဿ အဓိကဂ္ဂဟဏတော” စသော ဟိတိတို့ကား ဉာပက ဟိတိများတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကသ္မာ ဝိညာယတိ” ဟု ထည့်သည်။ မိမိနှင့်စပ်သော ဂုဏ်မရှိသူအပေါ်၌ ဂုဏ်ကိုယူခြင်းသည် (ဂုဏ်ရှိသလိုပြောဆိုခြင်းသည်) အဓိကဂ္ဂဟဏတည်း။ မိမိမုန်းသူ၌ ရှိနေသောဂုဏ်ကိုချေဖျက်၍ ဂုဏ်မရှိသူဟု ပြောဆိုခြင်းသည် ဦးနဂ္ဂဟဏတည်း။ ဒေါသဓာတ်ခံဖြင့် မစ္ဆရိယဖြစ်နေသူတို့သည် ဤ ဦးနဂ္ဂဟဏကို ပြုတတ်၏။

ကြောင့်။ ဝိဇ္ဇမာနံ၊ သော။ ဂုဏံ၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ။ ဂုဏတော၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးအားဖြင့်။ ဓာရေန္တော၊ လျက်။ ဂုဏော၊ ဂုဏ်ကျေးဇူး၌။ ပဝတ္တတိ။ “သူတစ်ပါး၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဂုဏ်ကျေးဇူး”ဟု အသိအမှတ်ပြုသည်-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ ဒုဋ္ဌော၊ ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သူသည်။ ဝါ၊ ဒေါသကြီးသူသည်။ ဂုဏံ၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို။ မက္ခေတိ၊ ချေဖျက်တတ်၏။ အမောဟေန၊ ကြောင့်။ ယာထာဝ သဘာဝံ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော သဘောကို။ ယာထာဝ သဘာဝတော၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော သဘောအားဖြင့်။ ဓာရေန္တော၊ လျက်။ ယာထာဝ သဘာဝေ၊ ၌။ ပဝတ္တတိ။ [“အမှန် အတိုင်းသိသည်”ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ မူဠော၊ တွေဝေသူသည်။ ဝါ၊ မောဟကြီးသူ သည်။ တစ္ဆံ၊ အမှန်ကို။ အတစ္ဆန္တိ၊ မမှန်ဟူ၍ လည်းကောင်း။ အတစ္ဆံ၊ မမှန် သည်ကို။ တစ္ဆန္တိ၊ အမှန်ဟူ၍ လည်းကောင်း။ ဂဏှာတိ၊ ယူတတ်၏။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ပိယဝိပ္ပယောဂဒုက္ခံ၊ ချစ်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့နှင့် ကွေကွင်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဒုက္ခသည်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်။ (ကသ္မာ) လုဒ္ဓဿ၊ လောဘကြီးသူ၏။ ပိယသဘာဝတော စ၊ ချစ်ခြင်းသဘော ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ပိယဝိပ္ပယောဂါသဟနတော စ၊ ပိယဝိပ္ပယောဂဒုက္ခကို သည်းမခံနိုင်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ အဒေါ- သေန၊ ကြောင့်။ အပ္ပိယသမ္ပယောဂ ဒုက္ခံ၊ မချစ်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့နှင့် အတူတကွ ယှဉ်တွဲရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဒုက္ခသည်။ န ဟောတိ။ ဟိ(ကသ္မာ)၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။ ဒုဒ္ဓဿ၊ ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သူ၏။ ဝါ၊ ဒေါသကြီးသူ၏။ အပ္ပိယ သဘာဝတော၊ မုန်းခြင်းသဘော ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အပ္ပိယသမ္ပယောဂါသဟနတော စ၊ အပ္ပိယသမ္ပယောဂ ဒုက္ခကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း ကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ အမောဟေန၊ ကြောင့်။ ဣစ္ဆိတာလာဘ ဒုက္ခံ၊ အလို ရှိအပ်သော အရာဝတ္ထုကို မရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဒုက္ခသည်။ န ဟောတိ။ ဟိ(ကသ္မာ)။ အမူဠဿ၊ မတွေဝေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ တံ။ ပ။ သဘာဝတော၊ တံကုတေတ္ထလမ္ဘာ-ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်ခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်တည်း။ [ဧတ္ထ၊ ဤ အိုခြင်းသဘောရှိသော တရား၌။ တံ၊ ထို မအိုပါစေ နှင့်ဟူသော တောင့်တခြင်းကို။ ကုတော လမ္ဘာ၊ အဘယ်မှာ တောင့်တတိုင်းရအပ်ပါ အံ့နည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်လေ့ရှိသောကြောင့် “အလိုရှိအပ်သောဝတ္ထုကို မရသည့်အတွက် ဒုက္ခမဖြစ်တော့”ဟူလို။]

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ဇာတိဒုက္ခံ၊ ဇာတိဒုက္ခသည်။ န ဟောတိ။ (ကသ္မာ။)

အလောဘဿ၊ နါ။ တဏှာပဋိပက္ခတော၊ တဏှာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဇာတိဒုက္ခဿ၊ နါ၊ တဏှာမူလကတ္တာ စ၊ တဏှာဟူသော
 အကြောင်းအရင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ [တဏှာဖြင့်
 ထိုထိုဘဝကို တောင့်တသောကြောင့် ဇာတိဖြစ်ရကား ဇာတိသည် တဏှာအရင်းခံ
 ရှိ၏။] အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ ဇရာဒုက္ခံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ (ကသွာ။)
 တိက္ခဒေါသဿ၊ ထက်သောဒေါသရှိသူ၏။ ခိပ္ပံ၊ လျင်မြန်စွာ။ ဇရာသမ္ဘဝတော၊
 အိုခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း။ [“ဒေါသကြီးလျှင် အိုလွယ်၏”ဟုလို၊]
 အမောဟေန၊ ကြောင့်။ မရဏဒုက္ခံ၊ သည်။ န ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ သမ္မောဟမရဏံ၊
 တွေတွေဝေဝေ သေရခြင်းသည်။ ဒုက္ခံ၊ ဆင်းရဲကြောင်းတည်း။ ဧတံ၊ ဤ သမ္မောဟ
 မရဏသည်။ အမူဠဿ၊ မတွေဝေသူ၏(အတွက်)။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ စ၊ သည်သာ
 မကသေး။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ဂဟဋ္ဌာနံ၊ အိမ်၌ တည်သူ လူဝတ်ကြောင်တို့၏။
 (သုခသံဝါသတာ၊ ချမ်းချမ်းသာသာ ပေါင်းသင်းရခြင်း ရှိ ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။
 ဟောတိ။-လယ်ယာစသည်အတွက် ငြင်းခုံခြင်း မရှိသောကြောင့်တည်း။) အမော
 ဟေန၊ ကြောင့်။ ပဗ္ဗဇိတာနံ၊ ရသေ့ရဟန်းတို့၏။ (သုခ သံဝါသတာ၊ သည်။
 ဟောတိ။-အယူဝါဒနှင့်စပ်၍ ငြင်းခုံရခြင်း မရှိသောကြောင့် တည်း။) [ပစ္စည်းမရှိသော
 ရှေးခေတ်ကို ရည်ရွယ်သည်။ ယခုခေတ်၌ကား အလောဘ ရှိမှ ပဗ္ဗဇိတတို့လည်း
 သုခသံဝါသ ဖြစ်နိုင်သည်။ အလောဘ မရှိသူ(လောဘကြီးသူ)တို့ကား ကျောင်းလုမှု၊
 ဒါယကာ ဒါယိကာမလုမှု စသည်ဖြင့် ဒုက္ခသံဝါသ ဖြစ်ကြသည်။] ပန၊ ကား။
 အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗေသမ္ဘိ၊ အလုံးစုံသော ဂဟဋ္ဌ ပဗ္ဗဇိတ တို့၏လည်း။
 သုခသံဝါသတာ ဟောတိ။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ “အမောဟတို့
 တွင်။ ဝိသေသတော။ အထူးအားဖြင့်။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ပေတ္တိဝိသယေ၊
 ပြိတ္တာတို့၏ အထူးအားဖြင့် ဖြစ်ရာနယ်၌။ ဝါ၊ ပြိတ္တာဘုံ၌။ ဥပပတ္တိ၊ ပဋိသန္ဓေ
 နေရခြင်းသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဟိ၊ မှန်။ ယေဘုယျေန၊ အားဖြင့်။ သတ္တာ၊
 တို့သည်။ တဏှာယ၊ ဥစ္စာ စသည်၌ တပ်မက်ခြင်း တဏှာကြောင့်။ ပေတ္တိဝိသယံ၊
 ပြိတ္တာတို့၏ အထူးအားဖြင့် ဖြစ်ရာနယ်သို့။ ဥပပဇ္ဇန္တိ၊ ကပ်ရောက်ကြရကုန်၏။
 အလောဘော စ၊ သည်လည်း။ တဏှာယ၊ နါ။ ပဋိပက္ခော၊ တည်း။ အဒေါသေန၊
 ကြောင့်။ နိရယေ၊ ငရဲ၌။ ဥပပတ္တိ န ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ ဒေါသေန၊ ဖြင့်။
 စဏှဇာတိတာယ၊ ကြမ်းတမ်းသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ ဒေါသသဒိသံ၊ ဒေါသနှင့်သဘောတူသော။ နိရယံ၊ သို့။ ဥပပဇ္ဇန္တိ၊

ကုန်၏။ အဒေါသော စ၊ သည်လည်း။ ဒေါသဿ၊ ၏။ ပဋိပက္ခော၊ တည်း။ အမောဟေန၊ ကြောင့်၊ တိရစ္ဆာနယောနိယံ၊ တိရစ္ဆာန်အမျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ န ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ မောဟေန၊ ကြောင့်။ (သတ္တာ၊ တို့သည်။) နိစ္စံ၊ အမြဲ။ သမ္ပူဠံ၊ ပြင်းစွာ တွေဝေသော။ တိရစ္ဆာနယောနိ၊ သို့။ ဥပပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။ အမောဟော စ၊ သည်လည်း။ မောဟဿ၊ ၏။ ပဋိပက္ခော၊ တည်း။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ စတေသု၊ တို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ ရာဂဝသေန၊ ရာဂ၏အစွမ်းဖြင့်။ ဥပဂမနဿ၊ ချဉ်းကပ်ခြင်း၏။ အဘာဝကရော၊ မရှိခြင်းကို ပြုတတ်၏။ [ရာဂ၏အစွမ်းဖြင့် မိတ်ဆွေဖွဲ့လို၍ ထိုသူသို့ ချဉ်းကပ်၏။] အဒေါသော၊ သည်။ ဒေါသဝသေန၊ ဖြင့်။ အပဂမဿ၊ ဖွဲ့စည်းခြင်း၏။ (အဘာဝကရော။) [ချဉ်းကပ်ပြီးနောက် ဒေါသအတွက် မတည့်သောအခါ ခွဲခွာ ကြပြန်၏။] အမောဟော၊ သည်။ မောဟဝသေန၊ ဖြင့်။ အမဇ္ဈတ္တဘာဝဿ၊ လျစ်လျူ မရှုနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘော၏ (အဘာဝကရော။) [အမဇ္ဈတ္တဘာဝဿ ပဋိဃာနုနယသင်္ခါတဿ မောဟေန ပဝတ္တိ။ ဋီကာ။ လျစ်လျူမရှု နိုင်သည့်အတွက် ဒေါသဖြင့် မုန်းခြင်း၊ လောဘဖြင့် ချစ်ခြင်းကို ပြုကြ၏။ အမောဟသည် 'ထိုနှစ်မျိုးလုံး မရှိခြင်းကို ပြုတတ်သည်-ဟုလို']

စ၊ သည်သာ မကသေး။ တိဟိဝိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ စတေဟိ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့ကြောင့်။ (တိဿော သညာယော-၌စပ်။) ပဋိပါဋိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ (အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ အစဉ်အားဖြင့်။) နေက္ခမ္မသညာ၊ နေက္ခမ္မသညာလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကာမမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း။ ဖြစ်သော အလောဘနှင့် ယှဉ်သော သညာလည်းကောင်း။ အဗျာပါဒသညာ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဗျာပါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော သညာလည်းကောင်း။ အဝိဟိံသာသညာ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဝိဟိံသာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော သညာ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဿော၊ ကုန်သော။ ဣမာ (သညာယော)၊ ဤ သညာတို့သည်လည်းကောင်း။ အသုဘသညာလည်းကောင်း။ ဝါ၊ အသုဘဟု ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း။ အပ္ပမာဏသညာ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အတိုင်း အရှည်မရှိသော သတ္တဝါပညတ်လျှင် အာရုံရှိသော မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော သညာလည်းကောင်း။ ဓာတုသညာ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဓာတ်သဘောချဉ်းသာဟု ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဿော၊ ကုန်သော။ ဣမာ သညာယော စ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။

ပန၊ ဆက်။ ဝါ၊ သည်သာမကသေး။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ကာမ။ ပ။ အန္တဿ၊ ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာမှုကို ခံစားသောအားဖြင့် အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်း ဟူသော အဖို့ကို လည်းကောင်း။ အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ အတ္တ။ ပ။ အန္တဿ၊ အတ္တဘော၏ ပင်ပန်းကြောင်း ဖြစ်သောအကျင့်၌ အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်းဟူသော အဖို့ကို လည်းကောင်း။ ပရိဝဇ္ဇနံ၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။ အမောဟေန၊ ကြောင့်။ မဇ္ဈိမာယ၊ ကာမသုခလ္လိက အတ္တကို လမထာနယောဂ အကျင့်နှစ်ပါး၏ အလယ်၌ဖြစ်သော။ ပဋိပတ္တိယာ၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ရပ် ပဋိပတ်ကို။ ပဋိပဇ္ဇနံ၊ ကျင့်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။ တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ အဘိဇ္ဈာ ကာယဂန္ထဿ၊ အဘိဇ္ဈာ-ဟူသော ကာယအထုံးအဖွဲ့ကို။ ပဘောဒနံ၊ ဖျက်နိုင်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ပြေနိုင်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။ အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ ဗျာပါဒ ကာယဂန္ထဿ၊ ဗျာပါဒဟူသော ကာယအထုံးအဖွဲ့ကို။ (ပဘောဒနံ ဟောတိ။) အမောဟေန၊ ကြောင့်။ သေသဂန္ထဒ္ဒယဿ၊ ကြွင်းသောအထုံးအဖွဲ့ ၂-ပါးအပေါင်းကို။ (ပဘောဒနံ ဟောတိ။) စ၊ သည်သာ မကသေး။ ပုရိမာနိ၊ ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ သတိပဋ္ဌာနာနိ၊ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၊ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်တို့သည်။ ပုရိမာနံ၊ ကုန်သော။ ဒွိန္နံ၊ ၂-ပါးကုန် သော အလောဘ အဒေါသတို့၏။ အာနုဘာဝေန၊ အာနုဘော်ကြောင့်။ (လူဇူန္တိ၊ ပြီးစီးကုန်၏။) [ဋီကာ၌ “လူဇူ-ဟု”မရှိ “သိဇူ”ဟု ရှိ၏။] ပစ္စိမာနိ၊ နောက်၌ ဖြစ်ကုန်သော။ (ဒွေ၊ ကုန်သော။ သိပဋ္ဌာနာနိ၊ စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၊ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်တို့သည်။) ပစ္စိမဿေဝ၊ နောက်ဖြစ်သော အမောဟ၏ သာလျှင်။ အာနုဘာဝေန၊ ကြောင့်။ လူဇူန္တိ။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ တို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ အာရောဂျဿ၊ ရောဂါမရှိသူ၏ အဖြစ်၏။ (ကျန်းမာခြင်း၏။) ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ အလုဒ္ဓော၊ လောဘမကြီးသူသည်။ လောဘနိယမ္ပိ၊ လောဘ၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော။ အသပ္ပာယံ၊ မလျှောက်ပတ်သော အရာဝတ္ထုကို။ (မလျှောက် ပတ်သော ဥတု၊ မလျှောက်ပတ်သော အိပ်ရာနေရာ၊ မလျှောက်ပတ်သောအစာ အာဟာရကို။) န သေဝတိ၊ မမှီဝဲ။ တေန၊ ထိုသို့ မမှီဝဲခြင်းကြောင့်။ အရောဂေါ၊ ရောဂါမရှိသည်။ (ကျန်းမာသည်။) ဟောတိ။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြောင်းပြန်ပြန်၍ “လောဘကြီးသူ၊ အစားမက်မောသူ၊ မလျှောက်ပတ်သော အိပ်ရာနေရာ၌ နေသူသည် မကျန်းမာ”ဟု မှတ်ပါ။] အဒေါသော၊ သည်။ ယောဗ္ဗနဿ၊ နုပျို့သူ၏ အဖြစ်၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ အဒုဋ္ဌော၊ ဒေါသမကြီးသူသည်။ ဝလိပလိတာဝဟေန၊

အရေတွန်ခြင်း ဆံဖြူခြင်းကို ဆောင်တတ်သော။ ဒေါသဂိုဏ်း၊ ဒေါသမီးသည်။ အသုယုမာနော၊ မလောင်အပ်သည်။ (ဟုတွာ။) ဒီဃရတ္တံ၊ ရှည်စွာသော ညဉ့်ပတ်လုံး။ ယုဝါ၊ နုပျိုသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ အမောဟော၊ သည်။ ဒီဃာယုတာယ၊ ရှည်သော အသက်ရှိသူ၏ အဖြစ်၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ အမူဠော၊ မတွေဝေ သူသည်။ ဟိတာဟိတံ၊ စီးပွားစီးပွားမဲ့ကို။ ဥတွာ၊ သိ၍။ အဟိတံ၊ စီးပွားမဲ့ကို။ ပရိဝုဇ္ဈော၊ ရှောင်ကြဉ်လျက် လည်းကောင်း။ ဟိတံ၊ စီးပွားကို။ ပဋိသေဝမာနော၊ မှီဝဲလျက် လည်းကောင်း။ ဒီဃာယုကော၊ ရှည်သော အသက်ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ [“အသက် ဉာဏ်စောင့်သည်” -ဟူလို။]

စ၊ သည်သာမကသေး။ ဧတ္ထ၊ တို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ ဘောဂသမ္ပတ္တိယာ၊ စည်းစိမ်၏ ပြည့်စုံခြင်း၏။ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ အလုဒ္ဓဿ၊ လောဘမကြီးသူ၏။ စာဂေန၊ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်းကြောင့်။ ဘောဂပဋိလာဘော၊ စည်းစိမ်ကို ရခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ [နောက် နောက်ဘဝ၌ စည်းစိမ်ရသည်-ဟူလို။] အဒေါသော၊ သည်။ မိတ္တသမ္ပတ္တိယာ၊ မိတ်ဆွေ၏ ပြည့်စုံခြင်း၏။ ပစ္စယော ဟောတိ၊ (ကသွာ။) မေတ္တာယ၊ ကြောင့်။ မိတ္တာနံ၊ မိတ်ဆွေတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ပဋိလာဘတော ဧဝံ၊ ရခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ အပရိဟာနတော စ၊ မယုတ်လျော့ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ အမောဟော၊ သည်။ အတ္တသမ္ပတ္တိယာ၊ မိမိ၏ ပြည့်စုံခြင်း၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ အမူဠော၊ သည်။ အတ္တနော၊ ၏။ ဟိတမေဝ၊ စီးပွားကိုသာ။ ကရောန္တော၊ ပြုလျက်။ အတ္တာနံ၊ မိမိကို။ သမ္မာဒေတိ၊ ပြည့်စုံစေ၏။

စ၊ သည်သာမကသေး။ အလောဘော၊ သည်။ ဒိဗ္ဗဝိဟာရဿ၊ ဒိဗ္ဗဝိဟာရ ဟူသော ဈာန်လေးပါး၏။ ပစ္စယော ဟောတိ။ [ဒိဗ္ဗဝိဟာရဿာတိ စတုနံ ဈာနနံ။ -ဋီကာ။] အဒေါသော၊ ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာသည်။ ဗြဟ္မဝိဟာရဿ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရ၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ။) အမောဟော၊ သည်။ အရိယဝိဟာရဿ၊ အရိယာတို့၏ နေကြောင်း ဖလသမာပတ်၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ။) [အရိယဝိဟာရော ဖလသမာပတ္တိ။ -ဋီကာ။] စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ တို့တွင်။ အလောဘော၊ ကြောင့်။ သကပက္ခေသု၊ မိမိ၏ အသင်းအပင်း ဖြစ်ကုန်သော။ သတ္တသင်္ခါရေသု၊ သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၌။ နိဗ္ဗုတော၊ ငြိမ်းအေးသည်။ ဟောတိ၊ (ကသွာ။) တေသံ၊ ထိုမိမိ၏ အသင်းအပင်းဖြစ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၏။ ဝိနာသေန၊ ပျက်စီးခြင်း ကြောင့်။ အဘိသင်္ဂဟေတုကဿ၊ အလွန် ကပ်ငြိခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ဒုက္ခဿ၊ ၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ ပရပက္ခေသု၊

သူတစ်ပါး အသင်းအပင်း ဖြစ်ကုန်သော။ (သတ္တသင်္ခါရေသု၊ နိဗ္ဗုတော ဟောတိ။) ဟိ(ကသ္မာ)။ နည်း။ အဒဋ္ဌဿ၊ ဒေါသမကြီးသူ၏။ ဝေရီသုပိ၊ ရန်သူတို့၌ သော်မှ လည်း။ ဝေရီသညာယ၊ ရန်သူဟူသော အမှတ် သညာ၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်း ကြောင့်တည်း။ အမော ဟေန၊ ကြောင့်။ ဥဒါသိနံ၊ ပက္ခေသု၊ အလယ်အလတ် အသင်းအပင်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှု ထိုက်သော အသင်းအပင်းဖြစ်ကုန်သော (သတ္တသင်္ခါရေသု နိဗ္ဗုတော ဟောတိ၊ ကသ္မာ။) အမူဋ္ဌဿ၊ ၏။ သဗ္ဗာဘိ သင်္ဂတာယ၊ အလုံးစုံသော သကပက္ခ ပရပက္ခ တို့၌ ကပ်ငြိခြင်း၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။

စ၊ သည်သာမကသေး။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ အနိစ္စဒဿနံ၊ အနိစ္စဟု ရှုခြင်းသည်။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ လုဒ္ဓော၊ သည်။ ဥပဘောဂါသာယ၊ အသုံး အဆောင်၌ တွယ်တာခြင်းကြောင့်။ အနိစ္စေပိ၊ အနိစ္စလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ခါရေ၊ တို့ကို။ အနိစ္စတော၊ အားဖြင့်။ န ပဿတိ၊ မရှုနိုင်။ အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ ဒုက္ခဒဿနံ၊ ဒုက္ခဟု ရှုခြင်းသည်။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ အဒေါသဇ္ဈာသယော၊ အဒေါသဟူသော အဇ္ဈာသယရှိသူသည်။ ပရိစ္ဆတ္တအာယာတဝတ္ထု၊ ပရိဂ္ဂဟော၊ စွန့်လွှတ်အပ်ပြီးသော အာယာတဝတ္ထုကို သိမ်းပိုက်ခြင်းရှိသည်။ ဝါ၊ အာယတဝတ္ထု ကို သိမ်းပိုက်မှုကို စွန့်လွှတ်ပြီးသည်။ (ဟုတွာ။) သင်္ခါရေယေဝ၊ သင်္ခါရတို့ကိုသာ။ ဒုက္ခတော၊ အားဖြင့်။ ပဿတိ၊ ရှုတတ်၏။ [အာယာတဝတ္ထုသည် ဒေါသဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းပင် ဖြစ်သော်လည်း သင်္ခါရဟု ရှုသောအခါ ဒေါသ ပြေပျောက်သွားသည် -ဟူလို] အမောဟေန၊ ကြောင့်။ အနတ္တဒဿနံ။ ဟောတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ အမူဋ္ဌော၊ သည်။ ယာထာဝဂဟဏကုသလော၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာယူခြင်း၌ ကျွမ်းကျင် သည်။ (ဟုတွာ။) အပရိဏာယကံ၊ ရှေ့ဆောင် အတ္တမရှိသော။ ခန္တပဉ္စကံ၊ ခန္တာ ၅-ပါး အပေါင်းကို။ အပရိဏာယကတော၊ ရှေ့ဆောင် အတ္တ မရှိသည်၏ အဖြစ် ဖြင့်။ ဗုဒ္ဓတိ၊ သိတတ်၏။

စ၊ သည်သာမကသေး။ စတေဟိ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့ ကြောင့်။ အနိစ္စဒဿနာဒိနိ၊ အနိစ္စဟု ရှုခြင်း အစရှိသည်တို့သည်။ (ဟောန္တိ)- ယထာ၊ ကဲ့သို့။ စဝံ၊ တူ။ ဇေတပိ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့သည် လည်း။ အနိစ္စဒဿနာဒိဟိ၊ အနိစ္စဟု ရှုခြင်း အစရှိသည်တို့ကြောင့်။ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ အနိစ္စဒဿနာနေန၊ အနိစ္စဟု ရှုခြင်းကြောင့်။ အလောဘော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဒုက္ခဒဿနေန၊ ကြောင့်။ အဒေါသော (ဟောတိ)။ အနတ္တဒဿနေန၊ ကြောင့်။ အမောဟော ဟောတိ။ ကော နာမ၊ အဘယ်မည်သူသည်။ ဣဒံ၊ ဤ

ရုပ်နာမ်တရားသည်။ အနိစ္စံ၊ တံည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သမ္မာ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ။ ဥတွာ၊ သိပြီး၍။ ဝါ၊ သိပြီးဖြစ်ပါလျက်။ တဿ၊ ထို အနိစ္စဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရား၏။ အတ္တယ၊ ငှာ။ ပိဟံ၊ တောင့်တခြင်းကို။ ဥပ္ပါဒေယျ၊ ဖြစ်စေ ရာပါတော့အံ့နည်း။ [သို့အတွက် အနိစ္စဟု ရှုခြင်းကြောင့် အလောဘ ဖြစ်နိုင်သည်-ဟူလို။] သင်္ခါရေ၊ တို့ကို။ ဒုက္ခံတိ၊ ဝါ၊ ဟူ၍သော်လည်း။ ဇာနန္တော၊ သိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အပရံပိ၊ တစ်ပါးလည်းဖြစ်သော။ အစ္ဆန္တတိမိဏံ၊ အလွန်ထက်မြက်သော။ ကောဒေကံ၊ ဒေါသဟူသော ဒုက္ခကို။ ဥပ္ပါဒေယျ၊ ဖြစ်စေရပါတော့အံ့နည်း။ [သို့အတွက် ဒုက္ခဟု ရှုခြင်းကြောင့် အဒေါသ ဖြစ်နိုင်သည် -ဟူလို။] (သင်္ခါရေသု၊ တို့၌။) အတ္တသုညတဉ္စ၊ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ် ကိုလည်း။ ဗုဒ္ဓိတွာ၊ သိပြီး၍။ ဝါ၊ သိပြီးပါလျက်။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ သမ္မောဟံ၊ လွန်စွာ တွေ့ဝေခြင်းသို့။ အာပဇ္ဇေယျ၊ ရောက်ရာပါတော့အံ့နည်း။ [သို့အတွက် အနတ္တဟု ရှုခြင်းကြောင့် အမောဟ ဖြစ်သည်-ဟူလို။] ဣတိ၊ ဤတွင် အလောဘ အဒေါသ အမောဟအဖွင့် အပြီးတည်း။

ကမ္မပထရာသီအဖွင့်

[မူလရာသီကို ဖွင့်ပြပြီး၍၊ ကမ္မပထရာသီကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “နာဘိဇ္ဈာယတိ” စသည်ကို မိန့်။]

(ယာ၊ ဓမ္မဇာတိ။) နာဘိဇ္ဈာယတိ၊ ရှေး၍ မကြိတတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ၊ ဓမ္မဇာတိ။) အနာဘိဇ္ဈာ၊ မည်၏။ (ယော၊ သဘာဝေါ။) ကာယိက စေတသိကသုခံ၊ မိမိ သူတစ်ပါး ၂-ဦးသားတို့၏ ကာယိကသုခ စေတသိက သုခ ကိုလည်းကောင်း။ ဣလောက ပရလောကဟိတံ၊ ဤလောက၌ ဖြစ်သော စီးပွား နောက်လောက၌ ဖြစ်သော စီးပွားကိုလည်းကောင်း။ ဂုဏာနုဘာဝ ပဋိလဒ္ဓံ၊ ဂုဏ်၏ အာနုဘော်ကြောင့် ရအပ်သော။ ကိစ္ဆိသဒ္ဓန္တ၊ ကျော်စောသံကို လည်းကောင်း။ န ဗျာပါဒေတိ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ မရောက်စေတတ်။ ဝါ၊ မဗျက်ဆီးတတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော၊ သဘာဝေါ။) အဗျာပါဒေါ၊ မည်၏။ (ယာ၊ ဓမ္မဇာတိ။) သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ ဝါ၊ မဖောက်မပြန်။ ပဿတိ၊ မြင်တတ်၏။ (ဣတိ၊ ကြောင့်။ သာ၊ ဓမ္မဇာတိ။ သမ္မာဒိဒ္ဓိ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ သောဘနာ၊ တင့်တယ်သော။ ဒိဒ္ဓိ၊ ဒိဒ္ဓိတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သမ္မာဒိဒ္ဓိ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ တာနိ နာမာနိ၊ ထို အနာဘိဇ္ဈာအဗျာပါဒ သမ္မာဒိဒ္ဓိဟူသော အမည်တို့သည်၊ အလောဘာဒိနံ ယေဝ၊

အလောဘ အစရှိသည်တို့၏ သာလျှင်။ (နာမာနိ။) [အလောဘကို “အနဘိဇ္ဈာ” ဟု လည်းကောင်း၊ အဒေါသကို “အဗျာပါဒ” ဟု လည်းကောင်း၊ အမောဟကို “သမ္မာဒိဋ္ဌိ” ဟု လည်းကောင်း ခေါ်သည်။] ပန၊ ထိုသို့ အလောဘ စသည်တို့၏ အမည်ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဟေဋ္ဌာ၊ ဌံ။ ဧတေ ဓမ္မာ၊ ဤ အလောဘ အစ ရှိသောတရားတို့ကို။ မူလဝသေန၊ မူလ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣမ၊ ဤ နေရာ၌။ ကမ္မပထ ဝသေန၊ ကမ္မပထအဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။

လောကပါလဒုကအဖွင့်

[လောကပါလ-ဒုက်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဟိရောတ္တပ္ပာနိပိ” ဟု မိန့်သည်။]

ဟိရောတ္တပ္ပာနိပိ၊ ဟိရိဩတ္တပ္ပတို့ကိုလည်း။ ဟေဋ္ဌာ၊ ဌံ။ ဗလဝသေန၊ ဖြင့်။ ဂဟိတာနိ၊ ကုန်ပြီ။ [“ဟိရိဗလ ဩတ္တပ္ပဗလ” အဖြစ်ဖြင့် ယူခဲ့သည်-ဟူလို။] ဣမ၊ ဤနေရာ၌။ လောကပါလဝသေန၊ လောကပါလ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ဂဟိတာနိ။) ဟိ၊ မှန်။ လောကံ၊ သတ္တလောကကို။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ဤဟိရိဩတ္တပ္ပ တရားတို့သည်။ ပါလယန္တိ၊ စောင့်ရှောက်တတ်ကုန်၏။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ ဒွေ မေ၊ ပ။ ဒါရာတိဝါတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။

[ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဒွေ ကုန်သော။ သုက္ကာ၊ ဖြူစင်ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ လောကံ၊ ကို။ ပါလေန္တိ၊ စောင့်ရှောက်ကုန်၏။ ဒွေ၊ ၂-ပါး တို့သည်။ ကတမေ၊ အဘယ်တို့နည်း။ ဟိရိ စ၊ လည်းကောင်း။ ဩတ္တပ္ပဉ္စ၊ လည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဒွေ သုက္ကာ။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ (“ပါလေန္တိ၊ ဘိက္ခဝေ ဒွေ သုက္ကာ ဓမ္မာ လောကံ” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပိုတည်း။) လောကံ၊ ကို။ သစေ န ပါလေယျ၊ အကယ်၍ မစောင့် ရှောက်ကုန်အံ့။ (ဧဝံ သတိ။) ဣမ၊ ဤ လောက၌။ မာတာတိ ဝါ၊ အမိဟူ၍ လည်းကောင်း။ မာတုဇ္ဈာတိ ဝါ၊ မိကြီး မိထွေးဟူ၍လည်းကောင်း။ မာတုလာနိတိ ဝါ၊ ဦးရီး ဦးလေး၏ မယားဟူ၍လည်းကောင်း။ အာစရိယ ဘရိယာတိ ဝါ၊ ဆရာကတော်ဟူလည်းကောင်း။ ဂဇနံ၊ သိက္ခာတင်ပေးသော ပုဏ္ဏားဆရာကြီးတို့၏။ ဒါရာတိ ဝါ၊ ဆရာကတော်တို့ ဟူ၍လည်းကောင်း။ န ပညာယျေထ၊ မထင်ရှားတော့ရာ။ အဇ္ဈေက၊ ပ။ သိင်္ဂါလာ၊ ဆိတ်သိုး၊

ပ။ ထင်လာကုန်၏ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်ဟူသော နီးစွာသော အကြောင်းရှိကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ အဝုပသမ္ပ၊ ပ။ ဘူတာ၊ မငြိမ်သက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ဥဒ္ဓစ္စပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဝါ၊ မငြိမ်သက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ဥဒ္ဓစ္စ အစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ [အာဒိသဒ္ဓါသည် ပဓာနအနက်၊ ကောဋီ(အစွန်းအစ)အနက် ၂-မျိုးကို ဟော၏။ နောက်လည်း နည်းတူ။]

ကာယဿ၊ ၏။ လဟုဘာဝေါ၊ လျင်မြန် ပေါ့ပါးသည်၏ အဖြစ်တည်း။ ကာယလဟုတာ၊ အဖြစ်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ လဟုဘာဝေါ၊ တည်း။ စိတ္တလဟုတာ၊ အဖြစ်။ တာ၊ ထိုကာယလဟုတာ စိတ္တလဟုတာတို့သည်။ ကာယ။ ပ။ လက္ခဏာ၊ စေတသိက်အပေါင်းစိတ်တို့၏ လေးလံကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထိနမိဒ္ဓ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း၊ လက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ ကာယ။ ပ။ ရသာ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ လေးလံကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထိနမိဒ္ဓ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့ကို နှိမ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏ အဒန္တတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ မန့်နေ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ၊ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏ ။ ဂရုဘာဝ။ ပ။ ဘူတာ၊ လေးလံကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ထိနမိဒ္ဓ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်၏။

ကာယဿ၊ ၏။ မုဒုဘာဝေါ၊ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ကာယမုဒုတာ၊ အဖြစ်။ ပ။ တာ၊ ထို ကာယမုဒုတာ စိတ္တမုဒုတာတို့သည်။ ကာယ။ ပ။ လက္ခဏာ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ခက်ထန်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။ ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တ။ ပ။ နိမ္မိဒ္ဓနရသာ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ခက်ထန်ကုန်သည်၏။ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒိဋ္ဌိ မာန ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့ကို နှိမ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ အပ္ပဋိယာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ မထိပါးတတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့။ ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ ထဒ္ဓ။ ပ။ ဘူတာ၊ ခက်ထန်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ဒိဋ္ဌိ မာန ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ ပ။ ကုန်၏။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကာယဿ၊ ၏။ ကမ္မညဘာဝေါ၊ ကောင်းသောအမှု၌ ခံသည်၏အဖြစ်တည်း။ ကာယကမ္မညတာ၊ ဖြစ်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ကမ္မညဘာဝေါ၊ တည်း။ စိတ္တကမ္မညတာ။ တာ၊ ထို ကာယကမ္မညတာ စိတ္တကမ္မညတာ တို့သည်။ ကာယ။ ပ။ လက္ခဏာ။ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ကောင်းသောအမှု၌ မခံကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်း

ဖြစ်ရာ ဥဒ္ဒစ္စ-စသည်မှ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။ ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏ အကမ္မဉာဏ။ ပ။ ရသာ၊ ကောင်းသောအမှု၌ မခံကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၊ ဥဒ္ဒစ္စ- စသည်မှ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့ကို နှိမ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ အာရမ္မဏ။ ပ။ ပဋ္ဌာနာ၊ အာရုံပြုခြင်း၏ ပြည့်စုံကြောင်းတရားဟု ယောဂီတို့။ ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ၊ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ အကမ္မဉာဏ။ ပ။ ဘူတာ၊ ကောင်းသောအမှု၌ မခံကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ဥဒ္ဒစ္စ -စသည်မှ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ [ရှေး၌ ဥဒ္ဒစ္စဖြင့် ကုက္ကုစ္စကိုပါယူ၊ ကာမစ္ဆန္တ-စသည်ကို “အဝသေသနိဝရဏ”ဟု ဆိုသည်။]

တာ၊ ထို ကာယကမ္မဉာဏ စိတ္တကမ္မဉာဏတို့သည်။ ပသာဒနိယဝတ္ထုသု၊ ကြည်ညိုဖွယ်ဝတ္ထုတို့၌။ ပသာဒါဝဟာ၊ ကြည်ညိုခြင်းကို ဆောင်တတ်ကုန်၏။ သုဝဏ္ဏဝိသုဒ္ဓိ ဝိယ၊ အလွန် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော ရွှေကဲ့သို့။ ဟိတကြိယာသု၊ စီးပွားကို ပြုခြင်းတို့၌။ ဝိနိယောကက္ခမဘာဝါဝဟာ၊ ယှဉ်စပ်သုံးစွဲမှု၌ ခံသည်၏အဖြစ်ကို ဆောင်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ [လျော်ပြီး ဦးပြီးသော ရွှေသည် ပုတီးနားတောင်းစသော တန်ဆာပြုမှုတို့၌ သုံးစွဲခြင်းငှာ သင့်လျော်သကဲ့သို့၊ ကောင်းသောကိစ္စတို့၌ စိတ် စေတသိက်များကို- ယှဉ်စပ်သုံးစွဲခြင်းငှာ သင့်လျော်အောင် ရွက်ဆောင်တတ်ကြသည်-ဟူလို။]

ကာယဿ၊ ၏။ ပါဂုညဘာဝေါ၊ ပြုမ်းတီးလေ့လာ မကျင့်နာသည်၏အဖြစ်တည်း။ ကာယပါဂုညတာ၊ အဖြစ်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ပါဂုညဘာဝေါ၊ တည်း။ စိတ္တပါ-ဂုညတာ။ တာ၊ ထို ကာယပါဂုညတာ စိတ္တပါဂုညတာတို့သည်။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ အဂေလုည ဘာဝလက္ခဏာ၊ မကျင့်နာကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ ရှိကုန် ၏။ ကာယ။ ပ။ ရသာ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ကျင့်နာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို နှိမ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ နိရာဒိနဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အပြစ်မရှိသောတရား ဟု ယောဂီတို့။ ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တ ပဒဋ္ဌာနာ၊ ကုန်၏။ ကာယ။ ပ။ ဘူတာ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ကျင့်နာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကိုပြုတတ်သော အဿဒ္ဓိယ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကာယဿ၊ ၏။ ဥဇုကဘာဝေါ၊ ဖြောင့်မတ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ကာယုဇုကတာ၊ အဖြစ်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဥဇုကဘာဝေါ၊ တည်း။ စိတ္တုဇုကတာ။ တာ၊ ထို ကာယုဇုကတာ စိတ္တုဇုကတာတို့သည်။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ အဇ္ဇဝလက္ခဏာ၊ ဖြောင့်မတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ ကာယ။ ပ။ ရသာ၊

စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ကောက်ကျစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို နှိမ်နင်းခြင်း ကိစ္စရှိကုန်၏။ အဓိပ္ပတာပစ္စုပ္ပန်နာ၊ မကောက်ကျစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီ တို့။ ပ။ ထင်လာကုန်၏။ ကာယစိတ္တ ပဒဋ္ဌာနာ၊ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ ကုဋိလ။ ပ။ ဘူတာ၊ ကောက်ကျစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော မာယာ သာဓွေယျ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ [ဤ ကာယပဿဒွိ-စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ် ဘာသာ ဋီကာ၌ အပြည့် အစုံ ပြထားပြီ။]

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) သရတိ၊ ဘုရား အစရှိသော အာရုံကို အမှတ်ရတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) သတိ၊ မည်၏။ (ယံဓမ္မဇာတိ။) သမ္မဇာနာတိ၊ ထက်ဝန်းကျင် အပြားတို့ဖြင့် သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ ထက်ဝန်းကျင် အပြားတို့ဖြင့် သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ ဓမ္မဇာတိ။) သမ္မဇေ၊ သမ္မဇေ မည်၏။ သမန္တတော၊ ထက်ဝန်းကျင်၌ ။ ပကာရေဟိ၊ အပြားတို့ဖြင့်။ ဇာနာတိ၊ သိတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ ပန၊ ဆက်။ သာတ္တကသမ္မဇေ၊ သာတ္တကသမ္မဇေ လည်းကောင်း။ သပ္ပာယသမ္မဇေ၊ လည်းကောင်း။ ဂေါစရသမ္မဇေ၊ လည်းကောင်း။ အသမ္မောဟသမ္မဇေ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတုနံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ၊ ဤ သမ္မဇေတို့၏။ ဝသေန ဖြင့်။ အဿ၊ ထို သမ္မဇေ၏။ ဘေဒေါ၊ အပြား ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [သမ္မဇေ ၄-ပါးတို့၏ သဘောကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။] ထိုထက်အကျယ်ကို သိလက္ခနာအဋ္ဌကထာ သာမညဖလသုတ်အဖွင့်၌ ရှုပါ။] စ၊ ဆက်။ တေသံ၊ ထိုသတိ သမ္မဇေတို့၏။ လက္ခဏာ ဒီနိ၊ တို့ကို။ သတိန္ဒြိယပညိန္ဒြိယေသု၊ တို့၌။ ဝုတ္တနယေနေ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤ သို့လျှင်။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တမေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ တံ ဓမ္မဒ္ဓယံ၊ ထို သတိ ပညာတရားနှစ်ပါးအပေါင်းကို။ ပန၊ တစ်ဖန်။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊

၁။ သမ္မဇေ။ ။ သံကို “သမန္တတော”ဟု လည်းကောင်း၊ ပကို “ပကာရေဟိ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ သိသင့်သမျှ အာရုံအားလုံးကို အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ခုံအောင် သိနိုင်သည် ဟူလို၊ တရားကိုယ်မှာ ပညာပင်တည်း။ “ဇာနာတိ”ဟု ကတ္တုသင်္ခ ၀ နေတ္တုပြုသောကြောင့် သံ-ရှေးပ-ရှေးရှိသော ဉာဓာတ်၊ ကိယာဒိ-နာပစ္စည်းဖြင့် “သမ္မဇာန”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ကိတ်ဈပစ္စည်း သက်၍၊ နှုကို ၂ ပြု၊ ဒွေဘော်လာပြီးလျှင် ဇာ၌ ရသပြု၊ ဈပစ္စည်းကို “ကတ္တားဟော”ဟု ကြံပါ။ အခြားနေရာ၌ကား သဘော သမ္မဇာနော စသည်ဖြင့် သမ္မဇာနပုဒ်က ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟော၍ “သမ္မဇာနဿ+ဘာဝေါ သမ္မဇေ”ဟု ပြုရသည်။ ဋီကာ၌ “သမံ သမန္တတော ပကာရေဟိ ဇာနနံ သမ္မဇေ”ဟု ဘာဝသာနေ တစ်နည်းပြထား၏။

ဤအရာ၌။ ဥပကာရဝသေန၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဂဟိတံ၊ ယူတော်မူအပ်ပြီ။ [ဤတရား ၂-ပါးသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သော ယောဂီတိုင်းအား ကျေးဇူးများသောကြောင့် ထပ်၍ ယူအပ်သည်-ဟူလို။]

(ယော သဘာဝေါ။) ကာမစွန္ဒာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ ပစ္စနိကဓမ္မေ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို။ သမေတိ၊ ငြိမ်းစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ ကာမစွန္ဒ အစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) သမထော၊ မည်၏။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ။) အနိစ္စာဒိဝသေန၊ အနိစ္စ-အစရှိ သည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိဝိဓေဟိ၊ အထူးထူး အပြားပြားကုန်သော။ အာကာရေဟိ၊ တို့ဖြင့်၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တကိုပင် “ဝိဝိဓအာကာရ” ဟု ဆိုသည်။] ဓမ္မေ၊ တေဘူ မကတရားတို့ကို။ ပဿတိ၊ ရှုတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ အနိစ္စ-အစ ရှိသောအထူးထူး အပြားပြားသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် တေဘူမကတရားတို့ကို ရှုတတ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ဝိပဿနာ၊ မည်၏။ ဒေသာ။ ဤ ဝိပဿနာသည်။ အတ္တတော၊ အနက်တရားကိုယ်အားဖြင့်။ ပညာဝ ပညာပင်တည်း။ ဒွိန္ဒု၊ ကုန်သော။ ဣမေသမ္ပိ၊ ဤ သမထ ဝိပဿနာတရားတို့၏လည်း။ လက္ခဏာ ဒီနိ၊ တို့ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တာနေဝ၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသည်သာ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် အောက်၌ဟောတော် မူအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဣဓ၊ ဤနေရာ၌။ ဧတေ၊ ဤ သမထ ဝိပဿနာတရား တို့ကို။ ယုဂနန္ဒဝသေန၊ အစုံဖွဲ့အပ်သော တရားတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။

(ယော သဘာဝေါ။) သဟဇာတဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ပဂ္ဂဏှာတိ၊ ချီးမြှောက်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) ပဂ္ဂါဟော၊ မည်၏။ [တရားကိုယ်မှာ ဝိရိယပင်တည်း။] ဥဒ္ဓစ္စ

၁။ ယုဂနန္ဒဝသေန။ - ယုဂေါ၊ ထမ်းပိုး၌။ နန္ဒာ၊ ဖွဲ့အပ်သော အာဇာနည်မြင်းတို့တည်း။ ယုဂနန္ဒာ၊ တို့။ အာဇာနည်မြင်းတို့သည် တစ်စီးကို တစ်စီးက မလွန်ဘဲ အချင်းချင်း ကျေးဇူး ပြုကာ အညီအမျှ ထမ်းပိုးကို ထမ်းဆောင်ကြသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ သမထဝိပဿနာတရားတို့လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတစ်ခု၌ အချင်းချင်း လွန်တက်၍ မသွားဘဲ အညီအမျှ အာရုံပြုကြရ သည်။ [သမံ ပဝတ္တာတိ အညမညာနတိဝတ္ထနေန သမံ။ ပ။ ပဝတ္တာ။ -အနုဋီကာ။] နန္ဒာ၌ နဟ-ဗန္ဓနေ ဟူသော ဓာတ်၊ တ-ပစ္စည်း၊ သိနိဟ-မှ သိနိဒ္ဓမြစ်သကဲ့သို့တည်း။ အချို့စာအုပ်များ၌ “ယုဂနန္ဒာ” ဟု ရှိ၏။ ထိုပါဠိ၌ နန္ဒဓာတ်လည်း ဖွဲ့ခြင်း အနက်ဟောပင်၊ အ-ပစ္စည်းဟု ကြံပါ။

အနုဋီကာ။ ။ အညမညသဟာယဘာဝပဂမနေန ယောဂီနော မနောရထဓုရာ ကမ္မနေ(စိတ်တည်း)ဟူသော ရထားထမ်းပိုးကို ဆွဲငင်ခြင်း၌ ရထဓုရာကမ္မနေ ဝိယအာဇာနေယုယုဂေါ ယုဂလကော ဟုတွင် အညမညာနတိဝတ္ထမာနေန နန္ဒာ ဗဒ္ဓာ ဝိယာတိ ဝါ ယုဂနန္ဒာ၊ ဤသို့လည်း ဖွင့်သေး၏။ ဤအလို“ယုဂေါ၊ အစုံသည်(ဟုတွင်)၊ ဗဒ္ဓါ၊ ဖွဲ့အပ်သော တရားတို့တည်း။ ယုဂနန္ဒာ၊ တို့”ဟု ပြပါ။

သင်္ခါတဿ၊ သော။ ဝိက္ခေပဿ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်သောတရား၏ ပဋိပက္ခဘာဝတော၊ ဆန့်ကျင် ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိက္ခေပေါ ဝိက္ခေပသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အဝိက္ခေပေါ၊ မည်၏။ [အသဒ္ဓါသည် ပဋိပက္ခအနက်ဟော။ တရားကိုယ်မှာ သမာဓိပင်တည်း။] ဧတေသံပိ၊ ဤ ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပတို့၏လည်း။ [ပိဖြင့်သတိ သမ္ပဇေကို ပေါင်း။] လက္ခဏာဒီနိ၊ တို့ကို။ ဟေတ္တာ၊ ဝုတ္တာနေဝ၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသည်သာ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် အောက်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီး ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဣဓ၊ ဤနေရာ ၌။ ဧတံ ဒွယံ၊ ဤ ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ ၂-ပါးအပေါင်းကို။ ဝီရိယသမာဓိယောဇနတ္ထာယ”ဝီရိယ သမာဓိ တို့ကို ယှဉ်စေရုံကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဂဟိတံ၊ ထပ်၍ ယူတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယေဝါပနကအပ္ပဋိ

ယေဝါပန။ ပ။ ကုသလာ^၁ တိ၊ ကား။ ဖသော ဟောတိ။ ပ။ အဝိက္ခေပေါ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ကေဝလံ၊ ယေဝါပနက -တရားမဖက်သက်သက်။ ပဒပဋိပါဋိယာ၊ ပုဒ်တို့၏ အစဉ်အားဖြင့်။ ဥဒ္ဓိန္ဒာ၊ သရုပ်အရ ထုတ်ပြအပ်ပြီးကုန်သော။ ဣမေပရော

၁။ ဝီရိယသမာဓိယောဇနတ္ထာယ။ ။ သဗ္ဗကုသလဓမ္မေသု လီနဒ္ဓန္တာဘာဝေါ ဧတေဟိ ဒွိဟိ သမံ ယုတ္တေဟိတိ ဝီရိယသမာဓိယောဇနတ္ထာယာတိ အာဟ၊ ယောဂဝဇနတ္ထာယာတိ အတ္ထော- အလုံးစုံသော ကုသိုလ်တရားတို့၌ တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း၏ မရှိမှုသည် အညီအမျှ ယှဉ်ကြကုန်သော ဤဝီရိယ သမာဓိ ၂-ပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝီရိယ သမာဓိယောဇနတ္ထာယ”ဟု သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုသည်။- ဋီကာ။ ဤဋီကာ၌ ယောဇနတ္ထာယ ကို “ယောဂဝဇနတ္ထာယ”ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်၏။ “ယောဇနတ္ထာယ၊ ယှဉ်စပ်စေရုံကို ပြဆိုခြင်း အကျိုးငှာ”ဟု ပေးပါ။ ဘုရားရှင်က ယှဉ်စပ်ကိုသာ ပြတော်မူ၏၊ ယှဉ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကား ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ “ဝီရိယသမာဓိတို့၏ ထိုထိုကုသိုလ်ကိစ္စ၌ အညီအမျှ ယှဉ်ကြရုံကို ဆိုခြင်း (ယှဉ်စေရသည်ဟု နားလည်စေခြင်း) အကျိုးငှာ ဤ ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ ၂-ပါးကို ထပ်၍ ဘုရားရှင်ယူတော်မူသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

မှန်၏။ ဝီရိယနှင့် သမာဓိလည်း အညီအမျှ ယှဉ်ကြရသော တစ်ပါးကိုတစ်ပါးက မလွန်ရသော တရားပင်တည်း။ “ဝီရိယလွန်တော့ ဥဒ္ဓစ္စ၊ သမာဓိလွန်တော့ ကောသစ္စ”ဟု ရှေး ဆရာတို့ ဆိုရိုးအတိုင်း ဝီရိယလွန်၍ သမာဓိလျော့နေလျှင် ဥဒ္ဓစ္စဖြစ်တတ်၏။ သမာဓိလွန်၍ ဝီရိယလျော့နေလျှင်လည်း ကောသစ္စဖြစ်၍ တွန့်ဆုတ်နေတတ်၏။ ဤတရား ၂-ပါးသည် အညီအမျှ ယှဉ်နေမှသာ လိုရာကိစ္စ ပြီးစေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝီရိယသမာဓိယောဇနတ္ထာယ၊ ဝီရိယသမာဓိ တို့ကို ယှဉ်စပ်ရုံကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ”ဟု ပေးထားသည်။

၂။ ယေဝါပန။ ပ။ ကုသလာ။ ။ အဋ္ဌကထာဆရာသည် ယေဝါပန။ ပ။

ပဏ္ဏာသဓမ္မော ဧဝံ ဤ ငါးဆယ်ထက်ပိုလွန်သော တရားတို့သည်သာ။(၅၆-ပါး တို့သည်သာ။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်သည်ကား။) န၊ မဟုတ်သေး။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ ယသ္မိံ သမယော၊ ဌံ။ ကာမာဝစရံ၊ ကာမာဝစရ ဖြစ်သော။ တိဟေတုကံ၊ တိဟိတံဖြစ်သော။ သောမနဿသဟဂတံ၊ သောမနဿသဟဂုတ် ဖြစ်သော။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာသော။ အသင်္ခါရိကံ၊ အသင်္ခါရိက ဖြစ်သော။ မဟာ စိတ္တံ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ အတိတ်စိတ်၏ ဘင်ခဏမှ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ခဏတ္တယသို့ ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တသ္မိံ သမယော၊ ဌံ။ အညေပိ၊ ဖဿ-စသည်တို့မှ တခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တေဟိယေဝ ဖဿာဒိဟိ၊ ထိုဖဿ-အစရှိသည်တို့နှင့်ပင်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ အညီအမျှ ကျပွားဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ကုန်သည်။ ဟုတွာ၊ ၍။ ပဝတ္တမာနာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ အတ္တနော အတ္တနော၊ အား။ အနုရူပံ၊ လျော်သော။ ပစ္စယံ၊ အကြောင်းကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲမှီ၍။ သမုပ္ပန္နာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါဘာဝေန၊ ဖောက်ပြန် ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ အရူပိနော၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း မရှိကုန်သော။ (ဝါ၊ နာမ် ဖြစ်ကုန်သော။) သဘာဝတော၊ မိမိ မိမိတို့၏ အမှတ်အသားအားဖြင့်။ ဥပလက္ခမာနာ၊ ရအပ်ကုန်သော။ ယေဝါပန ဓမ္မော၊ အကြင်တရားတို့သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိကုန်၏။ သဗ္ဗေပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန် သော။ (ဖဿမှစ၍ အားလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။) ဣမေ ဓမ္မော၊ တို့သည်။ ကုသလာ၊ ကုသိုလ်တရားတို့တည်း။ ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဖဿော-အစ အရူပိနောဓမ္မော- တိုင်အောင်သော စကားအစဉ်ဖြင့်။ စိတ္တဂံဝသေန၊ စိတ်၏ အင်္ဂါ၏အဖြစ်ဖြင့်။ ပါဠိယံ၊ ဌံ။ အာရဋ္ဌေ၊ တက်ရောက်ကုန်သော။ ပရောပဏ္ဏာ သဓမ္မော၊ ၅၀-ကျော် တရားတို့ကို။ ဒီပေတွာ၊ ပြတော်မူပြီး၍။ ယေဝါပနကဝသေန ယေဝါပနက၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝါ၊ ယေဝါပန-သဒ္ဓါဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော တရားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အပရေပိ၊ တခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ နဝါကုန်သော။

အရူပိနောဓမ္မောကို အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒ (နိဂုံးအပိုင်းအခန်း)၌ သွင်းပြခဲ့၏။ ထိုကြောင့် “ယေဝါပန။ ပ။ ကုသလာတိ”ဟု တပေါင်းတည်း တည်ပါ၍လုပ်သည်။ “ဖဿ-စသောအားဖြင့် သရုပ်ပြခဲ့သော ၅၆-ပါး တရားတို့သာ မကသေး၊ အခြားသောတရားများလည်း ရှိကြသေး၏။ ထိုတရားအားလုံးပင် ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။ [ပါဠိတော်၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ အရူပိနော ဓမ္မာပုဒ်တို့တွင် ပဋိစ္စ၏ကံကို “အတ္တနော အတ္တနော အနုရူပပစ္စယံ” ဟု ထည့်၏။ အရူပိနောကို “ရူပါဘာဝေန” ဟု ဝိသေသနထည့်၍ ဖွင့်၏။ “ရူပနံ ရူပံ၊ နုတ္တိ+ရူပံ+စတေသန္တိ အရူပိနော”ဟု ပြုပါ။ ဓမ္မာ ကို “သဘာဝတော ဥပလက္ခမာနာ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် အစစ်အမှန် မရကောင်းသော ပညတ္တိဓမ္မတို့ကို တားမြစ်သည်။ “အစစ်အမှန် ပရမတ္ထအားဖြင့် ရအပ်ရကောင်းသည်”ဟူလို။]

၁။ ယေဝါပနကဝသေန။

။ ပါဠိတော်၌ ။ “ယေဝါပန”ဟု ဟောတော်မူအပ်

ဓမ္မေ၊ ဆန္ဒအဓိမောက္ခ အစရှိသော တရားတို့ကို။ ဓမ္မရာဇာ၊ တရားမင်းဘုရားသည်။ ဒီပေတိ၊ ပြတော်မူ၏။

ဟိ၊ မှန်။ ဧဝံ၊ တောသု၊ သုတ္တပဒေသု၊ ထိုထို ပါဠိတော်ပုဒ်တို့၌။ ဆန္ဒော၊ ဆန္ဒ လည်းကောင်း။ ပ။ မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ နဝ၊ ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မော၊ တို့သည်။ ပညာယန္တိ၊ ထင်ရှားကုန်၏။ စ၊ ဆက်။ ဣမ သ္မိပိ မဟာစိတ္တေ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌လည်း။ ကတ္ထုကဗျတာ ကုသ လဓမ္မစန္ဒော၊ ပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော ကုသိုလ်ဓမ္မဖြစ်သော ဆန္ဒသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဝါ၊ ပါဝင်၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှိပါသော်လည်း။ စိတ္တင်္ဂဝသေန၊ ဖြင့်။ ပါဠိယံ၊ ၌ န အာရဋ္ဌော၊ မတက်ရောက်။ [အာပုဗ္ဗ ရဟဓာတ်၊ တ- ပစ္စည်းဖြစ်၍ ကတ္တားဟော ကြသည်၊ ကံဟော ဖြစ်လျှင် “အာရောပိတော” ဟု ကာရိတ်ဝင်စေ ရသည်။] သော၊ ထိုကုသလဓမ္မစန္ဒကို။ ဣမ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ ယေဝါပနကဝသေန၊ ယေဝါပနက-သဒ္ဓါဖြင့် ဟောတော်မူ အပ်သောတရား၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်တော်မူပြီ။

[ဣမသ္မိပိ မဟာစိတ္တေကို ပုဒ်တိုင်းလိုက်စေ။] အဓိမောက္ခော၊ သည်။ အတ္ထိ။ ပ။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ အတ္ထိ။ မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ အပ္ပနာသို့ရောက်သော မေတ္တာ၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ပရိကံ မေတ္တာသည်။ အတ္ထိ။ [မဟာကုသိုလ်အရာ ဖြစ်၍ အပ္ပနာဈာန်မေတ္တာကို မယူရ၊ မဟာကုသိုလ်၌ယှဉ်သော ပရိကံ မေတ္တာကိုသာ ယူရသည်။ “ပရိကံမေတ္တာ” ဟူရာ၌ သာမန်မေတ္တာများလည်း ပါဝင်၏။ နောက် ပုဗ္ဗဘာဂတို့၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်မှီးပါ။] သော၊ ထိုမေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂသည်။ ဝါ၊ ကို။ အဒေါသေ၊ အဒေါသကို။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်သော်။ ဂဟိတောဝ၊ ယူအပ်ပြီးတော့ သည်သာ။ ဟောတိ။ [“အဒေါသော ဟောတိ” အရတုန်းက ပါဝင်သွားလေပြီ ဟုလို။] ကရဏာ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ အပ္ပနာသို့ရောက်သော ကရဏာ၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ် သော ပရိကံကရဏာသည်။ အတ္ထိ။ မုဒိတာ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ သည်။ အတ္ထိ။ [ဤ ကရဏာ မုဒိတာကား ပါဠိတော်၌ အခြားနာမည်တစ်မျိုးဖြင့် မယူခဲ့သေး။] ဥပေက္ခာ

သော တရားကို “ယေဝါပနက” ဟု ခေါ်သည်။ ယေဝါပနာတိ၊ ယေဝါပနတို့ဟူ၍။ ကာယန္တိ ကထိယန္တိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယေဝါပနကာ၊ တို့မည်၏။ ကာ- ဓာတ် သည် ကထာ- အနက်ဟော။ ဖသော ဟောတိစသည်တို့ကိုသို့ သရုပ်သကောင်အားဖြင့် မဟော ဘဲ ယေဝါပန- သဒ္ဓါဖြင့် ပေါင်းစုံ၍ ရောပြုစီးသောပြုစီး ဟောတော်မူအပ်သော တရားများ ဟုလို။

ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ အပ္ပနာသို့ရောက်သော ဥပေက္ခာ၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ပရိကံဥပေက္ခာသည်။ အတ္ထိ။ သော ပန၊ ထို ဥပေက္ခာသည်ကား။ ဝါ၊ ကိုကား။ တတြမဇ္ဈတ္တတာယ၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာကို။ ဂဟိတာယ၊ ယူအပ်သော်။ ဂဟိတောဝ၊ ယူအပ်ပြီးတော့သည်သာ။ ဟောတိ။ [ယေဝါပနက- အဖြစ်ဖြင့် တတြမဇ္ဈတ္တတာကို ယူလိုက်လျှင် ထိုဥပေက္ခာ ပုဗ္ဗဘာဂ ပါဝင်တော့သည်-ဟူလို။] သမ္မာဝါစာ၊ သည်။ အတ္ထိ။ ပ။ သမ္မာကမ္မန္တော၊ သည်။ အတ္ထိ။ ပ။ [ဤသို့ ပေယျာလရှိသင့်၏။ ထို ပေယျာလဖြင့် “စိတ္တင်္ဂဝသေန ပန”စသည်ကို မြှုပ်ထား၏။ ဤသို့ (ပေ)ဟု ရှိမှ နောက်လာမည့် “သောပိ” ဖြင့် သမ္မာအာဇီဝ တစ်ပါးတည်းကို စွဲနိုင်မည်။] သမ္မာအာဇီဝေါ အတ္ထိ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှိပါသော်လည်း။ စိတ္တင်္ဂဝသေန ပါဠိယံ န အာရဇ္ဈော။ သောပိ၊ ထို သမ္မာအာဇီဝကိုလည်း။ ဣမံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၌။ ယေဝါပနကဝသေန။ ဂဟိတော၊ ပြီ။

ပန၊ ဆက်။ နဝသု၊ ကုန်သော။ ဣမေသု၊ ဤ တရားတို့တွင်။ ဆန္ဒော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေ စတ္တာရောဝ၊ ဤ လေးပါးသော စေတသိက်တို့ကိုသာ။ ဧကက္ခဏေ၊ တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌။ လဗ္ဘန္တိ၊ ရအပ်ကုန်၏။ [နိယတယောဂီစေတသိက်များ ဖြစ်သောကြောင့် တစ်ပြိုင်နက် ယှဉ်ကြသည်- ဟူလို။] သေသ၊ ကြွင်းသောစေတသိက် ၅-ပါးတို့ကို။ နာနာက္ခဏေ၊ အသီးအသီးသော ခဏ၌။ (လဗ္ဘန္တိ။) [အနိယတယောဂီစေတသိက်များ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာရုံမတူသောကြောင့်လည်းကောင်း တစ်ပြိုင်နက် မရနိုင်-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ ယဒါ၊ ၌။ ဣမိနာ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ ဝိဇ္ဇာဝါစံ၊ မိစ္ဆာဝါစာကို။ ပဗေဟတိ၊ ပယ်စွန့်၏။ [မပြောတော့ဟု ရှောင်ကြဉ်သောအားဖြင့် ပယ်စွန့်၏”] ဝိရတိဝသေန၊ ဖြင့်။ သမ္မာဝါစံ၊ ကို။ ပူရေတိ၊ ပြည့်စေ၏။ တဒါ၊ ၌။ ဆန္ဒာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ စတ္တာရော၊ ၄-ပါးသော နိယတစေတသိက်တို့လည်းကောင်း။ သမ္မာဝါစာ စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေ ပဉ္စ၊ ဤ ၅-ပါးသော စေတသိက်တို့ကို။ ဧကက္ခဏေ၊ ၌ ။ လဗ္ဘန္တိ၊ ရအပ်ကုန်၏။

၁။ မိစ္ဆာဝါစံ။ ပ။ ပူရေတိ။ ။ “မိစ္ဆာဝါစာကို ပယ်စွန့်၍ ဝိရတိ၏ အစွမ်းဖြင့် စိတ်အင်္ဂါကို ပြည့်စေ၏”ဟူရာ၌ “ကောင်းသောစကားကို ပြောသောအားဖြင့် စိတ်အင်္ဂါကို ပြည့်စေသည်မဟုတ်၊ သမ္မာဝါစာဝိရတိနှင့် ယှဉ်သောအားဖြင့် စိတ်အင်္ဂါကို ပြည့်စေ၏”ဟု သိစေလို၍ “ဝိရတိဝသေန။ ပ။ ပူရေတိ”ဟု မိန့်သည်။ [ဝိရတိဝသေနာတိဝစိပဝတ္တိယာန ပူရေတိ၊ ကိန္နု၊ ဝိရတိယောဓနာတိ အတ္ထော-ဋီကာ။] “မိစ္ဆာကမ္မန္တံ ပဗေဟတိ၊ ဝိရတိဝသေန သမ္မာကမ္မန္တံ ပူရေတိ”၌လည်း နည်းတူ။

ယဒါ မိစ္ဆာကမ္မန္တံ ပဟေတိ၊ ဝိရတိဝသေန သမ္မာကမ္မန္တံ ပူရေတိ၊ တဒါဆန္ဒာ
ဒယော စတ္တာရော၊ သမ္မာကမ္မန္တာစာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဧကက္ခဏေ လဗ္ဘန္တိ။ ယဒါ
မိစ္ဆာ အာဇီဝံ ပဟေတိ၊ ဝိရတိဝသေန သမ္မာအာဇီဝံ ပူရေတိ၊ တဒါဆန္ဒာဒယော
စတ္တာရော၊ သမ္မာအာဇီဝါစာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဧကက္ခဏေ လဗ္ဘန္တိ။ ယဒါ။ ကရုဏာယ၊
ဖြင့်။ ပရိကမ္ပံ၊ ပရိကံကို။ ကရေတိ၊ တဒါ ဆန္ဒာဒယော စတ္တာရော၊ ကရုဏာ
ပုဗ္ဗဘာဂေါစာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဧကက္ခဏေ လဗ္ဘန္တိ။ ယဒါမုဒိတာယ ပရိကမ္ပံ
ကရေတိ၊ တဒါဆန္ဒာ ဒယော စတ္တာရော၊ မုဒိတာပုဗ္ဗဘာဂေါစာတိ ဣမေ ပဉ္စ
ဧကက္ခဏေ လဗ္ဘန္တိ။

ပန၊ ဆက်။ ဣတော၊ ဤ သမ္မာဝါစာကို ပြည့်စေခြင်း အစရှိသည်မှ။
(ဝိရတိ ၃-ပါး ကရုဏာ မုဒိတာတို့မှ။) မုစ္စိတွာ၊ လွတ်၍။ [အချို့စာအုပ်၌
“မုစ္စိတွာ”ဟု ရှိ၏။ ဒိဝါဒီ မုစ-ဓာတ်သည် အပါဒါန်ကို ခဲ့သည်။ ရုဓာဒိ ဖြစ်မှု
ကံကို ခဲ့၍ “ဣမေ မုစ္စိတွာ”ဟု ရှိရလိမ့်မည်။] ဒါနံ၊ အလှူကို။ ဒေန္တဿ၊ ပေးလှူ
သူ၏(သန္တာန်၌ လည်းကောင်း)။ သီလံ၊ ကို။ ပူရေန္တဿ၊ ပြည့်ကျင့်သူ၏(သန္တာန်၌
လည်းကောင်း)။ ယောဂေ၊ အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၌။ ကမ္ပံ၊ စီးဖြန်းမှုကို။
ကရေန္တဿ၊ ပြုသူ၏။ (သန္တာန်၌ လည်းကောင်း)။ စတ္တာရိ၊ ဆန္ဒ အဓိမောက္ခ
မနသိကာရ တဩမဇ္ဈတ္တတာအားဖြင့် ၄-ပါးကုန်သော။ အပတ္ထကင်္ဂါနေဝ၊
မချွတ်မယွင်းသော အင်္ဂါတို့ကိုသာ။ (အမြဲယှဉ်သော အင်္ဂါတို့ကို သာ။) လဗ္ဘန္တိ။

ဝေ၊ ဤသို့လျှင်။ နဝသု၊ ကုန်သော။ ဣမေသု ယေဝါပနကမ္မေသု၊ တို့တွင်။
ဆန္ဒောတိ ဧတံ နာမံ၊ ဆန္ဒောဟူသော ဤ အမည်သည်။ ကတ္ထုကမ္ပတာယ၊
အာရုံကို ပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။ [ကမ္မမစ္ဆန္တ-
စသည်၏ အမည်မဟုတ်၊ ထိုထို အာရုံကို ပြုလိုသော ဆန္ဒစေတသိက်၏ အမည်
ဖြစ်သည်- ဟူလို။] တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သော ဆန္ဒော၊ သည်။ ကတ္ထုကမ္ပတာလက္ခဏော၊
ပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ အာရမ္မဏပရိယေသသနရသော၊
အာရုံကို ရှာမှီးခြင်းကိစ္စရှိ၏။ အာရမ္မဏေန၊ ဖြင့်။ အတ္ထိ ကတာပစ္စုပ္ပန်နော၊
အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။ ထင်လာ၏။ ဝံဒေဝ၊ ထိုအာရုံသည်ပင်။
အဿ၊ ထိုဆန္ဒ၏။ ပဒဋ္ဌာနံ၊ နီးစွာသောကြောင်းတည်း။ စ၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤ
ဆန္ဒကို။ အာရမ္မဏဿ၊ ကို။ ဂဟဏေ၊ ယူခြင်း၌ ။ စေတသော၊ ၏။ ဟတ္ထပသာ
ရဏံ ဝိယ၊ လက်ကို ဆန့်တန်းခြင်းနှင့် တူ၏ဟူ၍။ ဝါ၊ လက်လှမ်းခြင်းနှင့် တူ၏
ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ [ဤပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အဓိမုစ္ဆနံ၊ အာရုံ၌ သက်ဝင်ခြင်း။ ဝါ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ အဓိမောက္ခော၊ ခြင်း။ သော၊ ထို အဓိမောက္ခသည်။ သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ အသံသပ္ပနရသော၊ ထို ဤ ရွှေ့ရှား မဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဝိစိကိစ္ဆာတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကိစ္စရှိ၏။ နိစ္စယပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဆုံးဖြတ်တတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ သန္နိဋ္ဌာတဗ္ဗဓမ္မပဒဋ္ဌာနော၊ ဆုံးဖြတ်ထိုက်သော တရားလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ အာရမ္မဏော၊ ၌။ နိစ္စလဘာဝေန၊ လှုပ်ရှားခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယာ ဝိယ၊ ခိုင်မြဲစွာ စိုက်ထားအပ်သော တံခါးတိုင်နှင့်တူ၏။ ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကိရိယာ၊ ပြုခြင်း။ ကာရော၊ ပြုခြင်း။ မနသိ၊ စိတ်၌။ ကာရော၊ အာရုံကို ပြုပေးခြင်းတည်း။ မနသိကာရော၊ ခြင်း။ ပုရိမ မနတော၊ ရှေးစိတ်မှ။ ဝိသဒိသံ၊ မတူသော။ မနံ၊ ကို။ ကာရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ မနသိကာရောမည်၏။ [ဤ ဒုတိယဝိဂြိုဟ်ဖြင့် ဝိထိပဋိပါဒက-ဇဝနပဋိပါဒကမနသိကာရကို ရည်ရွယ်သည်။] သွာယံ (သော အယံ)၊ ထိုမနသိကာရသည်။ အာ ရမ္မဏပဋိပါဒကော၊ အာရမ္မဏပဋိပါဒက-မနသိကာရ လည်းကောင်း။ ဝိထိ ပဋိပါဒကော၊ လည်းကောင်း။ ဇဝန ပဋိပါဒကော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိပ္ပကာရော၊ ၃-ပါးအပြားရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထို ၃-ပါးတို့တွင်။ အာရမ္မဏ ပဋိပါဒကော၊ အာရုံကို ထိရောက်စေတတ်သော မနသိကာရသည်။ မနသိ၊ ၌။ ကာရော၊ အာရုံကို ပြုပေးတတ်သော တရားတည်း။ ဣတိ၊ ဤဝစနတ္ထကြောင့်။ မနသိကာရော၊ မနသိကာရမည်၏။ [တရားကိုယ်မှာ မနသိကာရ စေတသိက်ပင် တည်း။] သော၊ ထိုမနသိကာရသည်။ သာရဏလက္ခဏော၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ပြောင့်ပြောင့်မတ်မတ် သွားစေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ [နောက်၌ သမ္ပယုတ္တာ နံ သာရဏိ ဝိယ-ကို ထောက်၍ “သာရဏ-သွားစေခြင်း”ဟု အနက်ပေးရသည်။ “အောက်မေ့ခြင်း”ဟု အနက်မပေးရ။] သမ္ပယုတ္တာနံ၊ တို့ကို။ အာရမ္မဏေန၊ နှင့်။ သမ္ပယောဇနရသော၊ ယှဉ်စေခြင်း

၁။ အသံသပ္ပနရသော။ ။ သပ္ပဓာတ်သည် ဂတိ-အနက်ဟောတည်း။ သံ (သမန္တတော)၊ ထက်ဝန်းကျင်အာရုံ၌+သပ္ပနံ၊ သွားခြင်းတည်း။ သံသပ္ပနံ၊ ခြင်း။ အာရုံတစ်ခုတည်း၌ မတည်နိုင်၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲ ထက်ဝန်းကျင်အာရုံ၌ ရွှေ့ရှားသွားလာခြင်းဟူသော သံသပ္ပနကိုပင် သံသယ(ယုံမှားခြင်း)ဟု ခေါ်၏။ အဓိမောက္ခသည် ထိုသံသပ္ပနကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုလျက် ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကိစ္စရှိသည်။ [ဒါရကဿ ဝိယ ဣတောစိတော။ သံသပ္ပနဿ (ကလေးသည် အငြိမ်မနေနိုင်သကဲ့သို့ ဟိုအာရုံ သည်အာရုံ၌ ရွှေ့ရှားလျက်) ကရိဿာမိ န ကရိဿာမိတိ အဝိနိစ္စယဿ (ပြုရအံ့လော မပြုရအံ့လောဟု ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်သော သံသယ၏) ပဋိပက္ခ ကိရိယာအသံသပ္ပနံ-ဋီကာ။]

ကိစ္စရှိ၏။ အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝ ပစ္စု ပဋ္ဌာနော၊ အာရုံသို့ ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။ ထင်လာ၏။ သင်္ခါရက္ခန္ဓ ပရိယာပနော၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်၏။ သမ္ပယုတ္တာနံ၊ တို့ကို။ အာရမ္မဏ ပဋိပါဒကတ္တေန၊ အာရုံသို့ ထိရောက်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သာရထိ ဝိယ၊ ရထားထိန်းနှင့် တူ၏ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ပန၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ဝိထိပဋိပါဒကောတိ ဧတံ၊ ဝိထိပဋိပါဒကော-ဟူသော ဤအမည်သည်။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနဿ၊ ပဉ္စဒွါရာ ဝဇ္ဇန်း၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။ ဧဝန ပဋိပါဒကောတိ(ဧတံ)၊ သည်း။ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇနဿ၊ ၏။(အဓိဝစနံ) တေ၊ ထိုဝိထိ ပဋိပါဒက၊ ဧဝနပဋိပါဒက-မနသိကာရ တို့ကို။ ဣမ၊ ဤစိတ်အင်္ဂါကို ပြရာ၌။ န အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုမရှိအပ်ကုန်။ [ဤ မနသိကာရ ၃-မျိုး၏ အကျယ်နှင့်တကွ လက္ခဏာ-စသည်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ မနသိကာရ-စေတသိက် အခန်း၌ ရှုပါ။]

တေသု ဓမ္မေသု၊ ထိုစိတ် စေတသိက်တို့၌။ မဇ္ဈတ္တတာ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၊ မည်၏။ သာ၊ ထိုတတြမဇ္ဈတ္တတာသည်။ စိတ္တစေတသိကာနံ၊ တို့ကို။ သမဝါဟိတလက္ခဏာ၊ မိမိကိစ္စ၌ အညီအမျှ ဆောင်စေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ အညီအမျှဖြစ်စေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဦနာဓိကတာ နိဝါရဏရသာ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မိမိကိစ္စတို့၌

၁။ သမဝါဟိတ လက္ခဏာ။ “သမံ (အဝိသမံ) သကသကကီဓေသု ပဝတ္တန လက္ခဏာ” ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ခန္ဓနိဒ္ဒေသ၌ မဟာဋီကာဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် “သမံ+ဝါဟိတ” ဟု ခွဲပြီးလျှင် သမံသည် “အညီအမျှအနက်ဟော” ဟု သိသာ၏။ ဝါဟိတ၌ ဝဟဓာတ်၊ ကာရိတ်ကျေ။ တ-ပစ္စည်းဖြင့် “ဆောင်စေခြင်း” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ မိမိကိစ္စကို အညီအမျှ ထမ်းဆောင်စေခြင်း ဟူသည် မိမိကိစ္စ၌ အညီအမျှ ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ပဝတ္တနကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဟု မှတ်ပါ။ [ယောဇနာ၌ “သံ+အဝပုဗ္ဗ ဟိ-ဓာတ်” ဟု ကြံလေ၏။ မဟာဋီကာဖွင့်ပုံနှင့် မည်။] သမဝါဟိတံ၊ မိမိ မိမိကိစ္စကို အညီအမျှ ထမ်းဆောင်စေခြင်းဟူသော+လက္ခဏံ ယသ္မာတိ သမဝါဟိတလက္ခဏာ။

၂။ ဦနာဓိကတာ နိဝါရဏရသာ။ “[ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “ဦနာဓိကတာ” ဟု ရှိ၏။] အာဇာနည်ခြင်းတို့ကို ရထား၌တပ်၍ မောင်းနှင်သော ရထားထိန်းသည် ခြင်းတစ်စီးကို အဟုန်လျော့အောင် ဆွဲ၍လည်း မထား၊ အခြားတစ်စီးကို အဟုန်တိုးအောင် မောင်းနှင်၍လည်း မပေး၊ သူတို့ဘာသာ အညီအမျှ ပြေးသွားနေသည်ကို အသင့်အားဖြင့် ရှုစားလျက် စက်ကြိုးကိုသာ ကိုင်ထား၏။ ထိုသို့ အသင့်အားဖြင့် ရှုစားနေသော်လည်း အာဇာနည်ခြင်း ၂-စီး၏ တစ်စီးနှင့် တစ်စီး မယုတ်ဘဲ မလွန်ဘဲ အညီအမျှ ပြေးသွားနေခြင်းမှာ ရထားထိန်း၏ အရှိန်ကြောင့်သာ ဖြစ်ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မိမိတို့ကိစ္စ၌ မလျော့ခြင်း မလွန်ခြင်းမှာ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၏ အစွမ်းကြောင့်သာ ဖြစ်ရကား တတြမဇ္ဈတ္တတာသည် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏

လျော့သည်၏အဖြစ် လွန်သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း၊ ပက္ခပါတုပစ္စေဒနရသာ၊ အလျော့ဘက် အတိုးဘက်၌ ကျရောက်ခြင်းကို ဖြတ်တောက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ မဇ္ဈတ္တဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ စိတ္တစေတသိကာ နံ၊ တို့ကို။ အဇ္ဈုပေက္ခနဝသေန၊ လျစ်လျူရှုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ သမပ္ပဝတ္တာနံ၊ အညီအမျှ ဖြစ်ကုန်သော။ အာဇာနေယျာနံ၊ အာဇာနည်မြင်းတို့ကို။ အဇ္ဈုပေက္ခနသာရထိ ဝိယ၊ အသင့်အားဖြင့် ရှုစားသော ရထားထိန်းနှင့် တူ၏ ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်ထိုက်၏။

ကရုဏာ မုဒိတာ၊ တို့သည်။ ဗြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသေ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသ၌။ အာဝိ၊ စွာ၊ ဘဝိဿန္တိ၊ ဣံ။ ဟိ၊ မှန်၊ ကေဝလံ၊ သက်သက်။ (ဘုံအားဖြင့် ရောယှက်ခြင်းမဖက် သက်သက်။) တာ၊ ထို ကရုဏာ မုဒိတာတို့သည်။ အပ္ပနပ္ပတ္တာ၊ အပ္ပနာသို့ ရောက် ကုန်သော။ ရူပါဝစရာ၊ တို့တည်း။ ဣဓ၊ ဤကာမာဝစရကုသိုလ် အရာ၌။ ကာမာ ဝစရာ၊ တို့တည်း။ ဣတိ အယမေဝ၊ ဤ ရူပါဝစရ အဖြစ် ကာမာ ဝစရ အဖြစ်သည်သာ။ ဝိသေသော၊ ထူး၏။ ကာယဒုစ္စရိတတော၊ မှ။ ဝိရတိ၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်း။ ကာယဒုစ္စရိတ ဝိရတိ၊ ခြင်း။ သေသပဒဒ္ဒယေဝိ၊ ကြွင်းသော (ဝစိဒုစ္စရိတဝိရတိ၊ မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ)ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်း၌လည်း။ ဒေသဝ နယော၊ တည်း။

ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာဒျတ္တကား။ လက္ခဏာဒိတော၊ အစရှိသော အားဖြင့်။ တိဿောပိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတာ၊ ဤ ဝိရတိတို့သည်။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထုနံ၊ ကာယဒုစ္စရိတ် အစရှိသော ဝတ္ထုတို့ကို။ အဝိတိက္ကမလက္ခဏာ၊ မလွန်ကျူးခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏။ အမဒ္ဒနလက္ခဏာ၊ မကျော်နင်းခြင်း လက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ ဣတိဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထု တော၊ မှ။ သင်္ကောစနရသာ၊ တွန့်ဆုတ်ခြင်း ကိစ္စရှိကုန်၏။ အကိရိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဒုစ္စရိတ်ကို မပြုခြင်းသဘောတရား

မိမိတို့ကိစ္စ၌ လျော့ခြင်း လွန်နေခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းကိစ္စ ရှိရာ ရောက်သည်။ [အလိနာနုဒ္ဒတပ္ပဝတ္ထိပစ္စယတ္တာ ဦးနာဓိကတာ နိဝါရဏရသာ-ဋီကာ။]

၁။ ပက္ခပါတုပစ္စေဒနရသာဝါ။ ။ ဣဒံ နိဟိနကိစ္စံ ဟောတု၊ ဣဒံ အဘိရေက တရကိစ္စံတိ ဧဝံ ပက္ခပါတဝသေန ဝိယ ပဝတ္ထိ ပက္ခပါတော၊ တံ ဥပဇ္ဇိန္ဒြိယံ ဟောတိတိ အဓိပ္ပာယော။ -မဟာဋီကာ။ [မိမိယှဉ်ဖက်တို့တွင် ဤတရားက နဂိုကိစ္စကို လျော့၍ပြုစေ၊ ဤတရားက ပို၍ပြုစေ၊ ဤသို့ စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်း အမှုသည် ၂-ဖက်ရှိသည်တွင် တစ်ဖက်၌ မိမိက ပါနေသကဲ့သို့ (ဘက်လိုက်သကဲ့သို့)ဖြစ်၏။ တကြမဇ္ဈတ္တဘာသည် ဤသို့ ဘက်လိုက်မှုကို ဖြတ်တောက်သကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း ကိစ္စရှိသည်။ “ဘက်မလိုက်ဘဲဆိုင်ရာကိစ္စကို အညီအမျှ ဆောင်စေသည်”ဟူလို။]

ဟု ယောဂီတို့။ ပ။ ထင်လာကုန်၏။ သဒ္ဓါ။ ပ။ ပဒဋ္ဌာနာ၊ သဒ္ဓါ၊ ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပ၊ အပ္ပိစ္ဆတာ-အစရှိသော ဂုဏ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိကုန်၏။ ပါပကိရိယတော၊ မကောင်းမှုကို ပြုခြင်းမှ။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဝိမုခိဘာဝဘူတာ၊ မျက်နှာလွှဲ၏ အဖြစ် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။

ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ ဖဿာဒိနီ၊ အစရှိကုန်သော။ ဆပညာသ၊ ၅-ကျိပ် ၆-ပါးသော တရားလည်းကောင်း၊ ယေဝါပနကဝသေန၊ ဖြင့်။ (ယေဝါပနက-နာမည် ဖြင့်။) ဂုတ္တာနိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။ နဝ၊ ကိုးပါးသောတရားတို့ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ သဗ္ဗာနိပိ၊ အလုံးစုံသောတရားတို့သည်လည်း။ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဒွေသဝါရေ၊ ဤ ဓမ္မဒွေသ-ဝါရ၌။ ဝါ၊ ဤတရားတို့ကို သရုပ်ထုတ်ပြရာ ဝါရ၌။ ပဉ္စသဋ္ဌိ၊ ၆-ကျိပ် ၅-ပါးသော၊ ဓမ္မပဒါနီ၊ တရားအစုတို့သည်။ ဘဝန္တိ၊ ကုန်၏။ တေသု၊ ထို ၆-ကျိပ် ၅-ပါးသော တရားတို့တွင်။ ဧကက္ခဏေ၊ ၌ ကဒါစိ၊ တစ်ရံတစ်ခါ၌။ ဧကသဋ္ဌိ၊ သော။ (ဓမ္မပဒါနီ။) ဘဝန္တိ။ ကဒါစိ၊ ၌။ သမသဋ္ဌိ အတိကျ ၆-ကျိပ် သော။ (ဓမ္မပဒါနီ ဘဝန္တိ။) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ တာနိ၊ ထိုတရားတို့ သည်။ သမ္မာဝါစာ ပူရဏာဒိဝသေန၊ သမ္မာဝါစာကို ပြည့်စေခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိယံ၊ ဖြစ်ရာအခါ၌။ ပဉ္စသု၊ ကုန်သော။ ဌာနေသု၊ ဌာနတို့၌။ ဧကသဋ္ဌိ(ဓမ္မပဒါနီ) ဘဝန္တိ။ [သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာဖြစ်ရာ ၅-ဌာနကို ရည်ရွယ်သည်။ ထို ၅-ပါး တို့၏ တစ်ပြိုင်နက် မယှဉ် နိုင်သောကြောင့် “ဧကသဋ္ဌိ”ဟု ဆိုသည်။] တေဟိ၊ ထို ၅-ဌာနတို့မှ။ မုတ္တေ၊ လွတ်သော။ ဧကသ္မိံ၊ သော။ ဌာနေ၊ ၌။ [ထိုတရား ၅-ပါးတို့ မပါရာ ဌာန၌။] သမသဋ္ဌိ(ဓမ္မပဒါနီ) ဘဝန္တိ။ ပန၊ ဆက်။ ယေဝါပနကေ၊ ယေဝါပနက တရားတို့ကို။ ဌပေတွာ၊ ထား၍။ ပါဠိယံ၊ ၌။ ယထာရူတဝသေန၊ အကြင်အကြင် ဟောတော် မူအပ်သော တရားတို့၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ တိုက်ရိုက် ဟောတော်မူအပ်သော တရားတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဂယုမာနာနိ ယူအပ်ကုန်လတ်သော်။ ဆပညာ သာဝ၊ ၅-ကျိပ် ၆-ပါးသာလျှင် ဖြစ်သော။ (ဓမ္မပဒါနီ) ဟောန္တိ။

ပန၊ ဆက်။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန၊ ယူအပ်ပြီးသော တရားတို့ကို မယူခြင်းအား ဖြင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ၅-ကျိပ် ၆-ပါးတို့တွင်။ ဖဿပဉ္စမကံ၊ လည်းကောင်း။ ဝိတက္ကော၊

၁။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန။ ။ ဂဟိတဿ၊ ရှေ့၌ ယူအပ်ပြီးသော တရားကိုအဂ္ဂဟ တံ၊ ထပ်၍ မယူခြင်း။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ၊ ခြင်း။ [အ-ကို ဂဟဏနှင့် အနက်အားဖြင့် စပ်သော ကြောင့် မစပ်သင့်သော ဂဟိတနှင့် တွဲထားသော အယုတ္တသမာသံ။] တစ်နည်း-အဂဟိတဿ၊

လည်းကောင်း။ ပ။ စိတ္တကဂ္ဂတာ၊ လည်းကောင်း။ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ၊ ၅-ပါးသော ဣန္ဒြိယတို့လည်းကောင်း။ ဟီရိဗလံ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဗလာနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ အလောဘော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ မူလာနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ [အမောဟကို ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ-အရတွင် “ပဉ္စိန္ဒြိယ ဟောတိ”၌ ယူခဲ့ပြီ။] ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိအာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ ဒွါဒသ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ သမတိသ၊ အတိကျ သုံးဆယ်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ [သင်္ဂြိုဟ်၌ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဝယ် ၃၈-ပါး ယှဉ်၏ဟု ဆိုသော်လည်း ယေဝါပနက တရား ၉-ပါးကို နုတ်၍ ပဿပဉ္စမက၌ စိတ်ပါနေသောကြောင့် ထိုစိတ်ထည့်၍ သမတိသ ဖြစ်ရသည်။]

သမတိသာယ၊ သော။ တေသုဓမ္မေသု၊ တို့တွင်။ အဋ္ဌာရသ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တရားတို့သည်။ အဝိဘတ္တိကာ၊ ဝေဖန်အပ်သော အပြား မရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ ဒွါဒသ၊ ကုန်သော။ (ဓမ္မာ၊ တို့သည်။) သဝိဘတ္တိကာ၊ ဝေဖန်အပ်သော

ရှေ့၌ မယူအပ်သေးသည်ကို+ဂဟဏံ၊ ယူခြင်း။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ၊ ခြင်း။ [ဤနည်း၌ ယုတ္တသမာသံ။] ပဿပဉ္စမက၌ ဝေဒနာကို ယူပြီး၍ သုခ-သောမနဿိန္ဒြိယတို့ကို ထပ်၍ မယူ။ ဈာနရာသိ၌ ဧကဂ္ဂတာကို ယူပြီးဖြစ်၍ သမာဓိန္ဒြိယကို မယူ။ “ပဉ္စိန္ဒြိယ” အရ သဒ္ဓာ၊ ဝိရိယ၊ သတိ၊ ပညာ၊ နိဝိတိန္ဒြိယတို့ကို ယူပါ။

၁။ သဝိဘတ္တိကာ အဝိဘတ္တိကာ။ ။ ဝိဘဏိယတေတိ ဝိဘတ္တိ၊ ဈာနရာသိစသော ကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေဖန်အပ်သော အပြား။ သဟ+ဝိဘတ္တိယာ ယေ ဝတ္တန္တိတိ သဝိဘတ္တိကာ၊ နတ္ထိ+ဝိဘတ္တိ ယေသံတိ အဝိဘတ္တိကာ။ သမာသန္တ က-ပစ္စည်းသက်။ [ရှေးနိဿယ၌ ယောဓနာကို မိုး၍ “သဝိဘတ္တိကာ၊ ထိုထိုရာသိ ကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေဖန်ခြင်း ရှိကုန်သည်။ အဝိဘတ္တိကာ၊ ထိုထို ရာသိကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေဖန်ခြင်းကင်းကုန်သည်” ဟု အနက်ပေးလေသည်။]

သ၏၊ ဝိစ္စာနာနာနကံ။ ။ သဝိဘတ္တိကာ၌ သဟ၏ ကာရိယဖြစ်သော သသည် ဝိစ္စာနာ-အနက်ရှိ၏ ဥပမာ-သလောမကော(အမွေးရှိသောလူ) သပက္ခကော(အတောင်ရှိ သောငှက်)ဟူရာ၌ ကဲ့သို့တည်း။ ဤပုဒ်တို့ကို ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ကလာပ်ဝတ္ထိသမာသံ(၂၆၇)သုတ်ဝယ် “သဟ+လောမေန ဝတ္တတေတိ သလောမကော” ဟု ပြု၏။ ဤသို့ပြုမှလည်း သဟဟူသော မူလပုဒ်ရင်းပါသောကြောင့် သဘာဝကျ၏။ အနက်ကိုလည်း “အမွေးနှင့်တကွဖြစ်သော လူ” ဟု သဒ္ဓတ္တလည်းကောင်း၊ “အမွေးရှိသော လူ” ဟု အဓိပ္ပာယ်တူလည်းကောင်း ပေးပါ။ ဆရာတို့ကား “ဝိစ္စာနာနာနာ+လောမာနိ အသာတိ သလောမကော” ဟု ပြုတော်မူကြသည်။ [သဟယောဂ+ သဟယောဂဝန္တ ခွဲ၍ မရသောပုဒ်များ၌ ဤသို့ ဝိစ္စာနာ-အနက်ယူမှ အဓိပ္ပာယ်မှန်ရသည်။]

အပြားနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်။ ဝါ၊ ဝေဖန်အပ်သော အပြားရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ အဋ္ဌာရသ၊ ၁၈-ပါးတို့ဟူသည်။ ကတမေ၊ အဘယ်တို့နည်း။ ဖဿော၊ လည်းကောင်း။ [ဖဿ၏ အခြားနာမည်တစ်မျိုးဖြင့် ဝေဖန်၍မရခြင်းကို “အဝိဘတ္တိက” ဟု ဆိုသည်။ နောက်၌လည်း နည်းတူ။] သညာ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ကာယပဿဒ္ဓိအာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ ဒွါဒသ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌာရသ၊ ကုန်သော။ ဣမေ၊ ဤတရားတို့သည်။ အဝိဘတ္တိကာ ဟောန္တိ။ ဝေဒနာ၊ လည်းကောင်း။ [ဝေဒနာ၏ “သုခံ ဟောတိ၊ သောမနဿိန္ဒြိယံ ဟောတိ” စသည်ဖြင့် အခြားနာမည်တစ်မျိုးတပ်၍ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သည်ကို “သဝိဘတ္တိက” ဟု ဆိုသည်။ နောက်၌လည်း နည်းတူ။] စိတ္တံ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ အံဒေါသော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွါဒသ၊ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သဝိဘတ္တိကာ ဟောန္တိ။

တေသု၊ ထို ၁၂-ပါးသော သဝိဘတ္တိက တရားတို့တွင်။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာတို့ကို။ ဒွိသု၊ ကုန်သော။ ဌာနေသု၊ တို့၌။ ဝိဘတ္တာ၊ ဝေဖန်အပ်ကုန်ပြီ။ ဧကော၊ သော။ (ဓမ္မော။) တိသု၊ ကုန်သော။ (ဌာနေသု၊ တို့၌။ ဝိဘတ္တာ၊ ပြီ။) ဒွေ၊ ကုန်သော။ (ဓမ္မာတို့ကို။) စတူသု (ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ)၊ ဧကော (ဓမ္မော) ဆသု (ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ)၊ ဧကော (ဓမ္မော) သတ္တသု ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ။ [ထိုစကားကို ချဲ့လို၍ ကထာ-စသည် မိန့်။] ကထံ၊ အဘယ်သို့ ဝေဖန်အပ်သနည်း။ စိတ္တံ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ အံဒေါသော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ဣမေ၊ ဤတရားတို့ကို။ ဒွိသု ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ။ ဟိ၊ မှန်။ စတေသု၊ ဤတရားတို့တွင်။ တာဝ၊ စွာ။ စိတ္တံ၊ ကို။ ဖဿပဉ္စမကံ၊ သို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ စိတ္တံ ဟောတိတိ၊ စိတ္တံ ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣန္ဒြိယာနိ၊ တို့သို့။ ပတွာ၊ မနိန္ဒြိယံ မနိန္ဒြိယံ ဟောတိဟူ၍။ (ဝုတ္တံ။) ဝိဘတ္တာ၊ ကို။ ဈာနဂါနိ ပတွာ ဝိဘတ္တာဟောတိဟိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။ မဂ္ဂဂါနိ ပတွာ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပောတိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပောဟောတိ ဟူ၍။ (ဝုတ္တာ။) သဒ္ဓာ၊ ကို။ ဣန္ဒြိယာနိ ပတွာ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဟောတိတိ။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဗလ္လာနိ ပတွာ။ သဒ္ဓာဗလန္တိ၊ သဒ္ဓာဗလံ ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။ ဟိရိ၊ ကို။ ဗလ္လာနိ ပတွာ ဟိရိဗလံ ဟောတိတိ ဝုတ္တာ။ လောကပါလဒုကံ၊ လောကပါလဒုကံသို့။ ပတွာ။ ဟိရိတိ၊ ဟိရိ ဟောတိဟူ၍။ ဝုတ္တာ။ ဩတ္တပ္ပေပိ၊ ၌လည်း။ ဒေဝဝနယော၊ အလောဘော၊ ကို။ မူလံ ပတွာ အလောဘောဟောတိတိဝုတ္တာ။ ကမ္မပထံ ပတွာ။ အနဘိဇ္ဈာတိ၊ အနဘိဇ္ဈာဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။ အံဒေါသော၊ ကို။ မူလံ ပတွာ အံဒေါသော ဟောတိတိ ဝုတ္တာ။

ကမ္မပထပတွာ။ အဗျာပါဒေါတိ၊ အဗျာပါဒေါ ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တော။ [အချို့၊ စာအုပ်၌ ဧဝံမပါ။ နိဂုံးဝါကျဖြစ်၍ ဧဝံ ရပါသည်။ နောက်၌လည်း ပါသည်။] ဧဝံ သို့လျှင်။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ဣမေ၊ ဤတရားတို့ကို။ ဒွိသုဋ္ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ။

[သတ္တ ဓမ္မာ ဒွိသု ဋ္ဌာနေသု-၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ဧကော တိသု-၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဝေဒနာပန- စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ ဝေဒနာ၊ ကို။ ဖဿပဉ္စမကံ ပတွာ ဝေဒနာ ဟောတိတိ ဝုတ္တာ။ ဈာနဂါနိ ပတွာ။ သုခံတိ၊ သုခံ ဟောတိ ဟူ၍ ။ ဝုတ္တာ၊ ဣန္ဒြိယာနိ ပတွာ။ သောမနဿန္တိယန္တိ သောမနဿိန္တိယံ ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ဧကော၊ သော။ ဓမ္မော၊ ဝေဒနာတရားတို့ကို။ တိသု ဋ္ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ။ [ဒွေ စတုသု-၏။ အကျယ်ကို ပြလို၍ ဝိရိယံ ပန- စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ ဝိရိယံ၊ ကို။ ဣန္ဒြိယာနိပတွာ ဝိရိယိန္တိယံ ဟောတိတိ ဝုတ္တံ၊ မဂ္ဂဂါနိ ပတွာ။ သမ္မာဝါယာမောတိ၊ သမ္မာဝါ ယာမော ဟောတိ ဟူ၍။ (ဝုတ္တံ။) ဗလ္လာနိ ပတွာ။ ဝိရိယဗလံတိ၊ ဝိရိယဗလံ ဟောတိ ဟူ၍။ (ဝုတ္တံ။) ပိဋ္ဌိဒုကံ၊ ပိဋ္ဌိဒုကံသို့။ ပတွာ။ ပဂ္ဂါဟောတိ၊ ပဂ္ဂါဟော- ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ [ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ ၂-ပါးကို “ပိဋ္ဌိဒုကံ”ဟု ခေါ်၏။] သတိပိ၊ ကိုလည်း။ ဣန္ဒြိယာနိ။ ပ။ ဝုတ္တာ၊ မဂ္ဂဂါ နိပတွာ။ သမ္မာသတိတိ၊ သမ္မာသတိ ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။ ဗလ္လာနိ ပတွာ။ သတိဗလန္တိ၊ သတိဗလံဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။ ဥပကာရဒုကံ၊ ဥပကာရဒုကံသို့။ ပတွာ သတိ ဟောတိတိ ဝုတ္တာ။ [သတိသမ္ပဇေကို ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ကျေးဇူးများသော ဥပကာရတရားဟု နာမည်တပ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် “ဥပကာရဒုကံ”ဟု ခေါ်သည်။] ဧဝံ။ ပ။ စတုသု ဋ္ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ။

[ဧကော ဆသု- ၏ အကျယ်ကို ပြလို၍ “သမာဓိ ပန”စသည် မိန့်။] ပန၊ ကား။ သမာဓိ၊ ကို။ ဈာနဂါနိ ပတွာ။ ပ။ ဝုတ္တာ ဣန္ဒြိယာနိ ပတွာ သမာဓိန္တိယန္တိ (ဝုတ္တာ)၊ မဂ္ဂဂါနိ ပတွာ သမ္မာသမာဓိတိ (ဝုတ္တာ)၊ ဗလ္လာနိ ပတွာ သမာဓိဗလန္တိ (ဝုတ္တာ)။ ပိဋ္ဌိဒုကံပတွာ။ သမထော အဝိက္ခေပေါတိ၊ ဟူ၍။ (ဝုတ္တာ။) [သမထ- ဝိပဿနာကိုလည်း ပိဋ္ဌိဒုကံဟု ခေါ်သည်။] ဧဝံ။ ဧကော၊ သော။ အယံ ဓမ္မော၊ ဤ သမာဓိတရားကို။ ဆသု ဋ္ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ။ [ဧကော သတ္တသု ဋ္ဌာနေသုကို ချဲ့လို၍ “ပညာ ပန”စသည် မိန့်။] ပန၊ ကား။ ပညာ၊ ကို။ ဣန္ဒြိယာနိ ပတွာ။ ပ။ ဝုတ္တာ၊ မဂ္ဂဂါနိ ပတွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိတိ(ဝုတ္တာ)၊ ဗလ္လာနိ ပတွာ ပညာဗလန္တိ (ဝုတ္တာ)၊ မူလာနိ ပတွာ အမောဟောတိ (ဝုတ္တာ)၊ ကမ္မပထံ ပတွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိတိ (ဝုတ္တာ)၊ ပိဋ္ဌိဒုကံ ပတွာ သမ္ပဇေ ဝိပဿနာတိ (ဝုတ္တာ)၊ ဧဝံ ဧကော။ ဓမ္မော၊ ပညာတရား ကို။ သတ္တသု ဋ္ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ။

ပန၊ ဆက်။ ကောစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပရိဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်သည်။
 ဝဒေယျ၊ ပြောဆိုအံ့။ (ကိ။)။ ဧတ္ထ၊ ဤသဝိဘတ္တိက တရားတို့ကို။ (ဒုတိယဌာနာ
 ဒီသု၊ ဒုတိယဌာန အစရှိသည်တို့၌။ ဝါ၊ ဒုတိယရာသီ အစရှိသည်တို့၌။ ဘာဇိယ
 မာနေသုပိ၊ ဝေဖန်အပ်ပါကုန်သော်လည်း။) အပုဗ္ဗံ နာမ၊ အသစ်ဖြစ်သော တရား
 မည်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်ဌာန၌။ ဂဟိတမေဝ၊
 ယူအပ်ပြီးသော တရားကိုပင်။ ဂက္ခိတွာ၊ ယူ၍။ တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ၊ ထိုထို
 ဒုတိယ ဌာန-စသည် ၌။ ပဒံ၊ ဈာန- အစရှိသော ပုဒ်ကို။ ပူရိတံ၊ ပြည့်စေအပ်ပြီ။

၁။ ဧတ္ထ အပုဗ္ဗံ နာမ နတ္ထိ။ ။ စောသု သဝိဘတ္တိကောသု ဒုတိယဌာနာဒီသုပိ
 ဘာဇိယမာနေသု အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ။ -ဋီကာ။ [ဧတ္ထံ ယ-ပစ္စည်းကို “လက္ခဏအနက်ဟော”ဟု
 သိစေလို၍ “စောသု။ ပ။ ဘာဇိယမာနေသု”ဟု ဖွင့်သည်။] ပထမဌာန-စသည်၌ ဟောတော်မူ
 အပ်ပြီးသော ဝေဒနာစသော သဝိဘတ္တိကတရားတို့ကို ဒုတိယဌာန-စသည်တို့၌ ဝေဖန်အပ်ကုန်
 သော်လည်း (ဗဿပဉ္စမကရာသိ၌ပါသော ဝေဒနာကို ဒုတိယဈာန ရာသိ၌ သုခံဟုလည်းကောင်း၊
 တတိယ လူန္ဒြိယရာသိ၌ သောမနသိန္ဒြိယံဟု လည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့်
 ဝေဖန်အပ်သော်လည်း) အသစ်တရားဟူ၍ မရှိတော့။ “ဝေဒနာတစ်မျိုးတည်းကိုပင် ၃-ဌာန၌
 ဟောတော်မူသည်”ဟုလို။ [“အဋ္ဌမကော သောတာပနော”ကဲ့သို့ စိတ္တပုဒ်က ပြန်၍ ရေတွက်လျှင်
 ဗဿသည် ၅-ပါးမြောက်ဖြစ်၏။ ထိုဗဿလျှင် ၅-ပါးမြောက်ရှိသော တရားအပေါင်းကို
 “ဗဿပဉ္စမက”ခေါ်၏။ စာအုပ်တို့၌ “ဗဿပဉ္စက”ဟု အရှိများသည်။]

၂။ ပဒံ ပူရိတံ။ ။ ဈာနာဒိပဒံ ပဉ္စကာဒိဝသေန ပူရိတံ။ -ဋီကာ။ ရှေ့၌ ဟော
 အပ်ပြီးသော ဝေဒနာကိုပင် ဈာနရာသိ၌ “သုခံ”ဟု ထပ်၍ ဟောတော်မူခြင်းအားဖြင့် “ဈာနံ”
 ဟူသော ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော ဈာနင် ၅-ပါးပြည့်အောင် ဖြည့်တော်မူအပ်သည်-ဟုလို။ ရှေ့၌
 ဟောအပ်ပြီးသော စိတ္တကိုပင် “လူန္ဒြိယံ”ဟူသောပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော လူန္ဒြေပြည့်အောင်
 “မနိန္ဒြိယံ”ဟု ထပ်၍ ဟောတော်မူသောအားဖြင့် ဖြည့်တော်မူအပ်သည်။ -ဤသို့ စသည်ဖြင့်သိပါ။

ပဒံ၏အနက်။ ။ ဈာနာဒိပဒံ၌ ပဒံ၏အနက်ကို ဋီကာ၌ ၃-မျိုးဖွင့်၏။ ထို
 တွင် “ပဒသမူဟော ဝါကျ”ဟူသော ပထမနည်းအလို ပဒံ-သဒ္ဒါသည် “ပုဒ်အပေါင်း”ဟူသော
 ဝါကျကို ဟော၏။ ထိုပုဒ်အပေါင်းကိုလည်း ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် “ပဒံ”ဟု ခေါ်ရသည်။
 ဤအလို “ဈာနာဒိပဒံ၊ ဈာနံ အစရှိသည်တို့၏ +ဝိတက္ကော ဝိစာရော-စသော ပုဒ်အပေါင်းကို”ဟု
 ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ “ပဒကောဋ္ဌာသော ပဒံ”ဟု ဖွင့်သော ဒုတိယနည်းအလို ပဒသဒ္ဒါသည်
 အစုအနက်ဟောတည်း။ ဗဿပဉ္စမကရာသီ တစ်စု၊ ဈာနရာသီ တစ်စု စသည်ဖြင့် ထိုထိုအစု
 ကောဋ္ဌာသ-ရ၏။ “ဈာနာဒိပဒံ၊ ဈာနံ စသည်တို့၏ အစုကို”ဟု ပေး၍ “ဈာနရာသီအစု၌
 တရား ၅-ပါးရှိရာ ထို၅-ပါးပြည့်အောင် ဖြည့်တော်မူအပ်သည်”ဟု မှတ်ပါ။ တစ်နည်း-
 တံတမေဝ ပဒံ”ဟု ဖွင့်သော တတိယနည်းအလို ပဒ-သဒ္ဒါသည် ဝိတက္ကော ဝိစာရော-စသော

အနုနုသန္တိကာ၊ အဆက်အသွယ်မရှိသော။ ကထာ၊ စကားကို။ (ကထိတာ-၌ စပ်။) ဥပ္ပဋိပါဋိယာ၊ အစဉ်မဟုတ်သောအားဖြင့်။ (ကထိတာ-၌ စပ်။) စောရေဟိ၊ ခိုးသူတို့သည်။ အာဘတဘဏ္ဍာသဒိသာ၊ ယူဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာနှင့်တူသည်။ ဂေါယူထေန၊ နွားအပေါင်းသည်။ ဂတမဂ္ဂေ၊ သွားအပ်သော လမ်း၌။ အာလုလိတ တိဏသဒိသာ၊ မွေနှောက်အပ်သော မြက်တို့နှင့် တူသည်။ (ဟုတွာ။) အဇာနိတွာ၊ မသိမှု၍။ ကထိတာ၊ ပြောဆိုအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝဒေယျ၊ ပြောဆိုအံ့။) သော၊ ထို ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်ကို။ မာဟေဝန္တိ၊ ဟူ၍။ (ဤသို့၊ မပြောပါနှင့် ဟူ၍။) ပဋိသေ ဓေတွာ၊ တားမြစ်ပြီး၍။ ဝတ္တဗ္ဗော၊ ဆက်၍ ပြောဆိုထိုက်၏။ (ကိ။) ဗုဒ္ဓာနံ၊ ဘုရား ရှင်တို့၏။ အနုနုသန္တိကာ၊ သော။ ဒေသနာ နာမ၊ မည်သည်။ နတ္ထိ၊ သာနုသန္တိကာဝ၊ အကျိုးပယောဇဉ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဒေသနာသည်သာ။ ဟောတိ၊ အဇာနိတွာ၊ ၍။ ကထိတာပိ၊ ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာသည်လည်း။ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗာ၊ အလုံးစုံ သော ဒေသနာတော်ကို။ ဇာနိတွာ ယေဝ၊ သိတော်မူ၍ သာလျှင်။ ကထိတာ၊ ဟောတော် မူအပ်ပြီ။ (ဣတိ ဝတ္တဗ္ဗော။)

တစ်ပုဒ်ကိုသာ ဟော၏။ “ဈာနာဒိပဒံ၊ ဈာနံ အစရှိသည်တို့၏ ဝိတက္ကော ဝိစာရေ-စသော ပုဒ်ကို”ဟု ပေးပါ။

ပြည့်စေပုံ။ ။ အဘယ်နည်းဖြင့် “ပြည့်အပ်ပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသော ကြောင့် ဋီကာ၌ “အဝုတ္တံ ဟာဝိတံ နာမ ဟောတိတိ ဝုတ္တံ ပုရိတံ”ဟု မိန့်သည်။ ဈာနပဉ္စက၌ “သုခံ ဟောတိ” ဟု မဟောလျှင် ထိုသုခံကို ယုတ်လျော့စေရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် ဟော အပ်သည်ကို “ပုရိတ- ပြည့်စေအပ် ပြည့်အပ်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

၁။ အနုနုသန္တိကာ။ ။ ဤ၌ “အနုသန္တိ”ဟူသည် ပယောဇနသမ္ပန္န-ဟူသော အကျိုး အနုသန္တေတည်း။ ပုရိသ-သဒ္ဓါ တစ်ခုကို ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဟောနေလျှင် ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကားသည် ဆက်သွယ်၍ မရ၊ စာစပ်၍ မဖြစ်၊ အကျိုးလည်း မရှိသကဲ့သို့၊ ဝေဒနာ တစ်ခုကိုပင် “ဝေဒနာ ဟောတိ၊ သုခံ ဟောတိ၊ သောမနသိန္ဒြိယံ ဟောတိ”ဟု ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဟောနေခြင်းကြောင့် အနုသန္တေလည်း မရှိ၊ အကျိုးလည်း မရှိသော စကားဖြစ်သည်- ဟုလို။ [“ကောစိ သမ္ပန္နော နတ္ထိ”ဟု ဋီကာ၌ အနုသန္တိကို “သမ္ပန္နော”ဟု ဖွင့်၏။ မရ၌ “ကောစိ သမ္ပန္နော- ကောစိ ပယောဇနံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။]

၂။ ဥပ္ပဋိပါဋိယာ။ ။ [ကထိတာ-၌စပ်။] ဗဿပဉ္စမကရာသိ၏ အကြား၌ ဟောအပ်ပြီးသော ဝေဒနာ စိတ္တတို့ကို နောက်နောက်ရာသိ၌ ထပ်၍ ဟောသောကြောင့် တရားစဉ်အတိုင်း ဟောရာမရောက်၊ အစဉ်မဟုတ်သောအားဖြင့် ဟောအပ်ရာ ရောက်သည်။ ဥပမာ- ခိုးသူတို့ ခိုးယူအပ်ခဲ့သော ဘဏ္ဍာထုပ်သည် အစီအစဉ်မရှိဘဲ ဟိုအထုပ် သည်အထုပ် ထဲ၌ အမျိုးမျိုး ထည့်ထားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ နွားအပေါင်း သွားအပ်သော လမ်း၌ မြက်တွေ ရှုပ်ပွေနေသကဲ့သို့ လည်းကောင်း ဖြစ်နေသည်-ဟူလို။

ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော၊ သည်။ တေသံ တေသံ
ဓမ္မာနံ၊ တို့၏ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စံ၊ ဇာနာတိ၊ သိတော်မူ၏။ တံ၊ ထိုကိစ္စကို။ ဥတွာ၊ သိတော်
မူ၍။ ကိစ္စဝေဓန၊ ဖြင့်။ ဝိဘတ္တိံ၊ ဝေဖန်ခြင်းသို့။ (ဝေဖန်အပ်သော အပြားသို့။)
အာရောပေန္တော၊ တင်တော်မူလတ်သော်။ အဋ္ဌာရသ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။
ဧကေကကိစ္စာ၊ တစ်ခု တစ်ခုစီသော ကိစ္စရှိကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥတွာ၊ သိတော်မူ
၍။ ဧကေကသ္မိံ၊ သော။ ဌာနေ၊ ဌံ။ ဝိဘတ္တိံ အာရောပေသိ။ သတ္တကုန်သော။ ဓမ္မာ၊
ဝိတက်စသော တရားတို့သည်။ ဒွေဒွေကိစ္စာ၊ ၂-ပါး ၂-ပါးသော ကိစ္စရှိကုန်၏။ [“ဒွိဒွိ
ကိစ္စာ” ဟု ရှိလျှင် သဒ္ဓါနေကောင်း၏။] ဣတိ ဥတွာ၊ ဒွိသု ဒွိသု၊ ဌာနေသု၊ တို့၌။
ဝိဘတ္တိံ အာရောပေသိ။ ဝေဒနာ၊ သည်။ တိ ကိစ္စာ၊ ၃-ပါးသော ကိစ္စရှိ၏။ ဣတိ
ဥတွာ တိသု ဌာနေသု ဝိဘတ္တိံ အာရော ပေသိ။ ဝီရိယသတိနံ၊ တို့၏။ စတ္တာရိ
စတ္တာရိ၊ ၄-ပါး ၄-ပါးကုန်သော။ ကိစ္စာနိ၊ တို့သည်။ (ဟောန္တိ။) ဣတိ ဥတွာ၊
စတူသု စတူသု ဌာနေသု ဝိဘတ္တိံ အာရော ပေသိ။ သမာဓိ၊ သည်။ ဆ ကိစ္စော၊
၆-ပါးသော၊ ကိစ္စရှိ၏။ ဣတိ ဥတွာ ဆသု ဌာနေသု ဝိဘတ္တိံ အာရောပေသိ။
ပညာသံသည်။ သတ္တ ကိစ္စာ၊ ၇-ပါးသော ကိစ္စရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥတွာ၊ သိတော်မူ၍။
သတ္တသု၊ ကုန်သော။ ဌာနေသု၊ ဌာနတို့၌။ ဝိဘတ္တိံ၊ သို့။ အာရောပေသိ၊ တင်တော်
မူပြီ။ [အာပုဗ္ဗရဟ-ဓာတ်၊ ဏာပေပစ္စည်းဖြင့်။ “အာရော ပေ-ဓာတ်ရောက်စေ” ဟု
သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ “တင်” ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်။]

တတြ၊ ထိုသို့ ကိစ္စကို သိ၍ ဝေဖန်တော်မူရာ၌။ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။
ဩပမ္ပံ၊ ဥပမာတည်း။ [ဥပမာယေဝ ဩပမ္ပံ၊ သုတ္တံ၌ ဣ ပစ္စည်းသက်။] ကိရ၊
ချဲ့။ ဧကော၊ တစ်ယောက်သော။ ပဏ္ဍိတော၊ ကြောင်းကျိုးမြင်သိ ပညာရှိသော၊
ရာဇာ၊ သည်။ ရဟောဂတော၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ ရောက်သည်။ (ဟုတွာ။) စိန္တေ သိ၊
ကြံပြီ။ (ကိ။) ဣမံ ရံဧကေလသန္တကံ၊ ဤ မင်းမျိုး၏ ဥစ္စာကို။ ယထာ ဝါ တထာ
ဝါ၊ ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်လည်း။ နခါဒိတမ္ပံ၊ မခံစားထိုက်။
(မသုးစွဲထိုက်။) သိပ္ပာနုစ္ဆဝိကံ၊ အတတ်အား လျှောက်ပတ် သော။ ဝေတနံ၊ လစာ
ရိက္ခာကို။ ဝဓေသမာမိ၊ တိုးပွားစေအံ့။ (တိုး၍ ပေးအံ့။) ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံပြီ။ (ဣတိ၊
ဤသို့ ကြံပြီး၍။) သော၊ ထိုမင်းသည်။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ သိပ္ပိကေ၊ အတတ်သည်
တို့ကို။ သန္နိပါတာပေတွာ၊ စည်းဝေးစေ၍။ ဧကေကသိပ္ပ ဇာနနကေ၊ တစ်ခုတစ်ခုသော
အတတ်ကို တတ်သူတို့ကို။ ပက္ခောသထ၊ ခေါ်ကြကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။
ဧဝံ၊ သို့။ ပက္ခောသိယမာနာ၊ ခေါ်အပ်ကုန်လတ်သော်။ အဋ္ဌာရသ၊
တစ်ဆယ့်ရှစ်ယောက်ကုန်သော။ ဇနာ၊ လူတို့သည်။ ဥဋ္ဌဟိသု၊ ထကုန်ပြီ။ တေသံ၊

ထို ၁၈-ယောက်သော လူတို့အား။ ဧကေကံ၊ တစ်ခုတစ်ခုသော။ ပဋိဝိသံ၊ ရိက္ခာ အဖို့ကို။ ဒါပေတွာ၊ ပေးစေပြီး၍။ ဝိဿဇ္ဈေသိ၊ လွတ်လိုက်ပြီ။ ဒွေ၊ ၂-ခု ၂-ခု ကုန်သော။ သိပ္ပါနိ၊ အတတ်တို့ကို။ ဇာနန္တ၊ တတ်သိသူတို့သည်။ အာဂစ္ဆန္တ၊ လာကြကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တေ၊ ပန၊ ဆိုအပ်သော်ကား။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ဇနာ၊ တို့သည်။ အာဂမံသု၊ လာကြကုန်ပြီ။ တေသံ၊ ထိုလူတို့အား။ ဒွေ၊ ၂-ခု၊ ကုန်သော။ ပဋိဝိသေ၊ ရိက္ခာအဖို့တို့ကို။ ဒါပေသိ၊ ပေးစေပြီး။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ သိပ္ပါနိ၊ တို့ကို။ ဇာနန္တ၊ တို့သည်။ အာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တေ၊ သော်။ ဧကော၊ တစ်ယောက်သည်သာ။ အာဂစ္ဆိ၊ လာပြီ။ တဿ၊ ထိုသူအား။ တယော၊ ပဋိဝိသေ၊ ဒါပေသိ၊ စတ္တာရိ၊ သိပ္ပါနိ ဇာနန္တ၊ အာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တေ၊ သော်။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဇနာ၊ တို့သည်။ အာဂမံသု၊ တေသံ၊ ထိုလူတို့အား။ စတ္တာရော၊ စတ္တာရော၊ ပဋိဝိသေ၊ ဒါပေသိ။ [ပဋိဝိသေ-သဒ္ဓါသည်၊ ပုလ္လိတည်း။ ထို့ကြောင့် “စတ္တာရော၊ စတ္တာရော”ဟု ရှိသင့်သည်။] ပဉ္စ၊ သိပ္ပါနိ ဇာနန္တ၊ အာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တေ။ ဧကောပိ၊ တစ်ယောက်သည်လည်း။ (တစ်ယောက်မျှလည်း။) န၊ အာဂစ္ဆတိ၊ မလာ။ ဆ၊ သိပ္ပါနိ ဇာနန္တ၊ အာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တေ။ ဧကော၊ သည်သာ။ အာဂစ္ဆိ၊ တဿ၊ ဆ၊ ပဋိဝိသေ၊ ဒါပေသိ၊ သတ္တသိပ္ပါနိ ဇာနန္တ၊ အာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တေ၊ ဧကော၊ အာဂစ္ဆိ၊ တဿ။ ပ။ ဒါပေသိ။

တတ္ထ၊ ထို ဥပမာ၌။ ပဏှိတော၊ သော။ ရာဇာ၊ ဝိယ၊ မင်းကိုကဲ့သို့။ အနတ္တရော၊ အတူမရှိ မြတ်သော။ ဓမ္မရာဇာ၊ တရားမင်းဘုရားကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) သိပ္ပဇာနနကာ၊ ဝိယ၊ အတတ်ကို တတ်သိသူတို့ကိုကဲ့သို့။ စိတ္တ၊ စိတ္တင်္ဂဝသေန၊ စိတ် စိတ်အင်္ဂါ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပနာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။) [“စိတ္တံ ဟောတိ” အရစိတ္တ၊ ဖဿော ဟောတိ- စသည်တို့အရ ဖဿ-စသော စိတ္တင်္ဂတည်း။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တံ စိတ္တင်္ဂဝသေန”ဟု ရှိသော ပါဠိသာ ကောင်းသည်။] သိပ္ပါနန္တ၊ ဝိကဝေတနဝနံ၊ ဝိယ၊ အတတ်အား လျောက်ပတ်သော ရိက္ခာကို တိုးပွားစေခြင်းကို ကဲ့သို့။ ကိစ္စဝသေန၊ ဖြင့်။ ဇောသံ၊ တေသံ၊ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဝိဘတ္တိအာရောပနံ၊ ဝေဖန်အပ်သော အပြားသို့ တင်ခြင်းကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။) ပန၊ ဆက်။ သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ ဧတေ၊ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဖဿပဉ္စမကဝသေန၊ ဖဿပဉ္စမက အစွမ်းလည်းကောင်း။ (ဣတိ-၌ စပ်။) ဈာနင်္ဂဝသေန၊ ဈာနင်္ဂ၏ အစွမ်းလည်းကောင်း။ ပ။ ပဂ္ဂါဟာ၊ ဝိက္ခေပဝသေန၊ ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ၏ အစွမ်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ သတ္တရဿ၊ ကုန်သော။ ရာသယော၊ အစုတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ။

ဓမ္မဒွေသ ဝါရကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ကာမာဝစရကုသလ နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

ဣဒါနိ၊ ဓမ္မုဒ္ဒေသဝါရကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ဓမ္မုဒ္ဒေသဝါရေ၊ ၌။ ပါဠိ
အာရဋ္ဌာနိ၊ ပါဠိတော်၌ တက်ရောက်ကုန်သော။ (ပါဠိတော်၌ တင်အပ်ကုန်သော)။
ဆပညာသ၊ ၅၆-ပါး သော။ တာနေဝ ပဒါနိ၊ ထိုပုဒ်တို့ကိုပင်။ ဝိဘဇိတွာ၊
အကျယ်ဝေဖန်၍။ ဒဿေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ ကတမော တသ္မိံ သမယေ ဖဿော
ဟောတိတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ နိဒ္ဒေသ ဝါရော၊ ကို။ (ဘဂဝတာ)
အာရဋ္ဌေါ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။ တတ္ထ၊ ထို နိဒ္ဒေသဝါရ၌။ တာဝ၊ ဝိဿဇ္ဇနာမှ
ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာယ၊ ညွှန်ပြအပ်သော။) ပုစ္ဆာယ၊ ပုစ္ဆာ၏။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့
ကား။ အတ္ထော၊ အနက်တည်း။ ယသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ကုမာဝစရံ၊
ကာမာဝစရဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ သောမနဿသဟဂတံ၊
သောမနဿသဟ ဂုတ် ဖြစ်သော။ တိဟေတုကံ၊ တိဟိတံဖြစ်သော။ အသင်္ခါရိကံ၊
အသင်္ခါရိကဖြစ်သော။ မဟာစိတ္တံ၊ မဟာစိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တသ္မိံ
သမယေ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် တိဟိတံ အသင်္ခါရိက
မဟာစိတ်၏ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌ (ယော ဖဿော၊ အကြင် ဖဿကို။) ဖဿော
ဟောတိတိ၊ ဖဿော ဟောတိဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ သော ဖဿော၊
ထိုဖဿဟူသည်။ ကတမော၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ(အယံ)၊ ကား။ (အတ္ထော၊
တည်း။) ၊ ဣမိနာနယေန၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗပုစ္ဆာသု၊ တို့၌။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁။ ပုစ္ဆာယ။ ပ။ မတ္ထော။ ။ “ကတမော တသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ”
ဟူသော ပုစ္ဆာဝါကျ၏ အနက်ကို ပြလို၍ “ပုစ္ဆာယ။ ပ။ မတ္ထော”ဟု စချီသည်။ “အကြင်အခါ၌
ကာမာဝစရကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ်-တိဟိတံအသင်္ခါရိက မဟာစိတ် ဖြစ်၏။ ထိုအခါ၌
ဖဿောဟောတိ”ဟု ဥဒ္ဒေသဝါရဝယ် အကြင်ဖဿကို ဟောတော်မူအပ်ခဲ့ပြီ။ ထိုဖဿဟူသည်
အဘယ်နည်း။ ဆိုလိုရင်းကား-ပုစ္ဆာဝါကျ၌ မေးအပ်သော ဖဿဟူသည် အခြားဖဿမဟုတ်
ဓမ္မုဒ္ဒေသဝါရ၌ “ဖဿော ဟောတိ”ဟု ဟောတော်မူအပ်ခဲ့သော ဖဿပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။

၂။ ဣမိနာ။ ပ။ အတ္ထော။ ။ ပါဠိတော်ဝယ် နိဒ္ဒေသဝါရအစ၌ “ကတမော တသ္မိံ
သမယေ ဖဿော ဟောတိ”ဟု စတင်လျက် ပုစ္ဆာဝါကျရှိ၏။ ထိုပုစ္ဆာဝါကျ၌ “တသ္မိံ သမယေ”
ဟူသော နိယမအတွက် “ကာမာဝစရ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”စသော ပါဠိတော်၌
တိုက်ရိုက်ရှိသော ပါဠိကို လိုရင်းချုံး၍ “ယသ္မိံ သမယေ။ ပ။ မဟာစိတ္တံဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု အနိယမ
ဝါကျ အပိုထည့်၍ လည်းကောင်း၊ တသ္မိံသမယေ၏ နောက်၌ “ဖဿော ဟောတိတိ ဝုတ္တော”ဟု
လည်းကောင်း၊ “သော ဖဿော”ဟု လည်းကောင်း အပိုထည့်၍ အနက်ယောဇနာ ရသကဲ့သို့၊

ယော တသ္မိသမယေ ဖဿောတိ၊ ကား။ တသ္မိသမယေ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်
 သောမနဿသဟဂုတ် တိဟိတ် အသင်္ခါရိက မဟာစိတ်၏ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။
 ဖုသနကဝသေန၊ တွေ့ထိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ၂ဥပ္ပဇ္ဈော၊ ဖြစ်သော။ ယော
 ဖဿော၊ သည်။ (အတ္ထိ။)⁹ သော၊ ထိုဖဿသည်။ ဖဿော၊ ဖဿမည်၏။ ဣတိ၊

ထိုအတူ “ကတမာ တသ္မိသမယေဝေဒနာ ဟောတိ” စသော ပုစ္ဆာဝါကျတို့၌လည်း ဤကဲ့သို့
 ထည့်ပါ၌များထည့်၍ အနက်ယောဇနာပါ-ဟူလို။ [“သော ဖဿော”ဟု ထည့်သော
 ကြောင့် “ယောဖဿော”ဟုလည်း နိဿယပေးရာ၌ အပိုထည့်ရသည်။ တသ္မိသမယေ ကိုကား
 ပဓာနဖြစ်သော သော ဖဿော-၌ စပ်ပါ။]

၁။ ဖုသနကဝသေန။ ။ ဖုသနကဝသေနာတိ သန္တေ အသန္တေဝိ ဝိသယေ အာပါ
 တဂတေ စိတ္တဿ သန္နိပတနဝသေန။ -ဋီကာ။ ထိုဋီကာ၌ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော
 ရုပ်နာမ်အရုံကို “သန္တဝိသယ”ဟု လည်းကောင်း၊ ပညတ်အာရုံကို “အသန္တဝိသယ”ဟု
 လည်းကောင်း ဆိုသည်။ အသန္တဝိသယ ပိကား “ထင်ရှားမရှိသော်လည်း ထင်ခြင်းသို့ရောက်နိုင်၏။”ဟု
 ဂရဟာပြုသော စကားတည်း။ တစ်နည်း-သန္တကိုပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနတည်း။ သန္တအာရုံသည်
 လည်းကောင်း၊ အသန္တအာရုံသည် လည်းကောင်း ထင်ခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော် ထိုအာရုံ၌
 စိတ်၏ကျရောက်ခြင်း၊ အာရုံနှင့် စိတ်၏ ပေါင်းမိခြင်းကို “ဖုသနက(ထိခြင်း)”ဟု ဆိုသည်။
 အရာဝတ္ထု ၂-ခု ထိခြင်း ကဲ့သို့သော ထိခြင်းမျိုး မဟုတ်-ဟူလို။ [ဖုသယတော၊ တွေ့ထိခြင်း။
 ဖုသနံ၊ ခြင်း။ ဖုသနမေဝ+ ဖုသနကံ။ သွတ္တံ၌ က-ပစ္စည်းသက်။]

၂။ ဥပ္ပဇ္ဈော ဖဿော၊ သော ဖဿော။ ။ စာအုပ်တို့၌ ဥပ္ပဇ္ဈော ဖဿော၏နောက်ဝယ်
 “သော ဖဿော”ဟု နိယမစကားကို တွေ့ရ၏။ ထိုစကားသည် ပိုဟန်တူ၏။ ဘာကြောင့်နည်း
 ယော ဖဿောဟူသော အနိယမ၏ နိယမမှာ အယံ တသ္မိသမယေဖဿောဝယ် “အယံ”ဟု
 ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ရှိပြီး ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ မှန်၏ “အယံပနေတ္ထ ယောဇနာ”ဟု စချီ၍
 ပြအပ်လတ္တံ့သော ယောဇနာ၌ “ယော တသ္မိ သမယေ ဖဿော။ ပ။ အယံ တသ္မိသမယေ
 ဖဿော ဟောတိတိ”ဟု အဆုံးဝါကျနှင့်တွဲ၍ ယောဇနာ(အနက်ယုဉ်စေပုံ)ကို ပြထားသည်။
 ထိုကြောင့်-ယော ဖဿောအတွက် နိယမထည့်လိုလျှင် “တသ္မိသမယေ အယံ ဖဿော
 ဟောတိ”ဟူသော ထည့်ထိုက်၏။ ထိုသို့ ပိုသည်ဟု ထင်သော်လည်း ပါဠိရှိအတိုင်းပင် ပေးလိုက်
 ပါသည်။

၃။ သော ဖဿောတိ ဣဒံ။ ။ နောက်ပြင် စာအုပ်များ၌ “သော၊ ဖဿောတိဣဒံ”
 ဟု တွေ့ရ၏။ ရှေးစာအုပ်များ၌ကား “သော ဖဿောတိ ဣဒံ”ဟု တွေ့ရ၏။ ထို ၂-မျိုးတွင်
 ဝိစာရနိဒ္ဒေသ၌ “အာရမ္မဏေ စရဏကဝသေန စာရော၊ ဣဒမဿ သဘာဝပဒံ”ဟု လည်းကောင်း၊
 သတိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသ၌ “သရဏကဝသေန သတိ၊ ဣဒံသတိယာ သဘာဝပဒံ”ဟု လည်းကောင်း
 ဤသို့စသည်ဖြင့် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို ဣတိသဒ္ဒါဖြင့် မတည်ဘဲ ဖွင့်ရာ၌သာ “ဣဒံ”သဒ္ဒါ
 ပါရှိ၏။ ဣတိသဒ္ဒါဖြင့် တည်ရာ၌ကား “ဝိတိတိ သဘာဝပဒံ”ဟု ဣဒံပုဒ် မပါ။ ထို့ကြောင့်

ဤကား အနက်။ ဣဒံ၊ ဤ၊ ဖဿော-ဟူသော ပုဒ်သည်။ ဖဿဿ၊ ၏။ သဘာဝဒီပနတော၊ သဘောကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သဘာဝပဒံ နာမ၊ သဘာဝပဒ-မည်၏။ (မိမိသဘောကိုသာ ပြသောပုဒ် မည်၏။)

“ဖဿောတိ ဣဒံ”ဟု မရှိသင့်၊ “ဣဒံ”ဟူသော ရှိသင့်၏။ ထို့ပြင် “သော ဖဿောတိ”သည် ဝိသညဟု လည်း ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။

၁။ သဘာဝပဒံ။ ။ သဘာဝဒီပနတောကို ကြည့်၍ “သဘာဝဒီပနံ+ပဒံသဘာဝပဒံ”ဟု ပြု။ သဘာဝဒီပနဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌ ဒီပနဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ။ ချဲ့ဦးအံ-စိတ္တံ မနော-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ စိတ္တံသည် အာရုံကိုသိခြင်းဟူသော ကိစ္စအထူးကိုခွဲ၍၊ မနောကား အာရုံကို နှိုင်းချိန်ခြင်းဟူသော ကိစ္စ အထူးကို ဝဲသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကိစ္စအထူးကိုလည်း မဝဲသော-

မာနသံ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ မနောနှင့် မာနသံသည် စိတ်ဟူသော အနက်ချင်းတူသော်လည်း သဒ္ဓါချင်း ထူးပုံကို ဝဲသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သဒ္ဓါအထူးကိုလည်း မဝဲသော-

ပဏှရံ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ စိတ်ကိုပင် ဖြူစင်သော ဂုဏ်ရှိသောကြောင့် ဂုဏဝိသေသကို ဝဲသကဲ့သို့ ၊ ထို့အတူ ဂုဏဝိသေသကိုလည်း မဝဲသော-

ဧတသိကံ သာတံ- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ သာယာခြင်းသဘော တည်းဟူသော ဝေဒနာ၏ စိတ်၌ မှီသော ကြောင့် မှီရာဝိသေသကိုခွဲ၍ ဧတသိကံ-ဟု ဆိုရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မှီရာဝိသေသကိုလည်း မဝဲသော-

စိတ္တဿ ဌိတိ- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ စိတ်၏တည်ခြင်း အနိက်အတန့်ကို ပြသောကြောင့် အခြားတရား၏ တည်ခြင်းအနိက်အတန့် မဟုတ်ဟူသော အထူးကို ဝဲသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အခြားတရား၏ တည်ခြင်းမဟုတ်ဟူသော အထူးကိုလည်း မဝဲသော-

အလုဒ္ဓနာ- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ အလောဘမှတစ်ပါး အခြားသော တရား၏ လိုချင်ခြင်းကြိယာ မဟုတ်ဟူသော အထူးကို ဝဲသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အခြားသော တရား၏အမူအရာ ကိရိယာ မဟုတ်ဟူသော အထူးကိုလည်း မဝဲသော-

အလုဒ္ဓိတတ္ထံ-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ အခြားသောစိတ်၏ ပဝတ္တိနိမိတ်အနက်ဖြစ်သော ဘာဝ၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အထူးကို ဝဲသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အခြားသောတရား၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အထူးကိုလည်း မဝဲသော ဗုဒ္ဓန (တွေ့ထိခြင်း)ဟူသော မိမိသဘောမျှကိုသာ ပြသော ပုဒ်ကို “သဘာဝပဒံ”ဟု ဆိုသည်။

ဆိုလိုရင်းကား- သဘာဝမှတစ်ပါး အခြားအနက်အထူးကို မပြဘဲ သဘာဝကိုသာ (ဗုဒ္ဓန-စသော သဘောမျှကိုသာ) ပြသောပုဒ်ကို “သဘာဝပဒံ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ဗုဒ္ဓနာ-စသည်တို့ကား သဘာဝကို ပြသည့်အပြင် အာကာရကိုလည်း ပြသေး၏။ ထို့ကြောင့် “သဘာဝပဒံ”ဟု မခေါ်ရ။ [စိတ္တံ မနောတိ အာဒိသုဝိယ ကိစ္စဝိသေသံ၊ ပ။ အနုပေက္ခိတွာ မဗ္ဗမတ္တဒီပနံ သဘာဝပဒံ။ -ဋီကာ။]

ဖုသနာတိ၊ ကား။ ဖုသနာကရော၊ တွေ့ထိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (အတ္ထိ၊ ရှိ၏။) ဖုသနာကာရော၊ တွေ့ထိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကိုပင် [“ဖုသနာကာရော” ဟု ရှေ့၌ ရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဧဝံ ထည့်သည်။] ဥပသဂ္ဂေန၊ သံ ဥပသာရဖြင့်။ ပဒံ၊ ပုဒ်ကို။ ဝဗေတွာ၊ တိုးပွားစေ၍။ သမ္ပုသနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ သမ္ပုသိတတ္တံ၊ နှိ၊ ကား။ သမ္ပုသိတဘာဝေါ၊ အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး ယောဇနာကို ဆိုဦးအံ့။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့။ ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ ယော တသ္မိံ သမယေ ဖဿော- အစရှိသော ဖဿနိဒ္ဒေသ၌၊ ယောဇနာ၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။ တသ္မိံ သမယေ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ် သောမနဿ သဟဂုတ် တိဟိတ် အသင်္ခါရိက မဟာစိတ်၏ ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ ဖုသနကဝဿေန၊ ဖြင့်။ (ဥပ္ပန္နော၊ သော။) ယော ဖဿော၊ သည်။ (အတ္ထိ။) တသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ယာ ဖုသနာ၊ အကြင်အာရုံ၌ တွေ့ထိ ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (အတ္ထိ။) တသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ယာ သမ္ပုသနာ၊ အကြင်အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (အတ္ထိ။) တသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ယံ သမ္ပုသိတတ္တံ၊ အကြင် အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိတတ်သော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ (အတ္ထိ။) [“တသ္မိံ သမယေ၊

၁။ ဖုသနာကာရော။ ။ ဖုသိတဿ ဟိ စိတ္တဿ ဖုသနကိရိယာ ဖုသနာကာရော။- ဋီကာ။ ဤ ဋီကာအတိုင်း စိတ်၏ အာရုံ၌ ထိခြင်း အမှုအရာကိရိယာကို “ဖုသနာကာရ” ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ကိတ်ပုဒ်ကို အာကာရဖြင့် ဖွင့်ပြရာဝယ် “သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ ကိတ်ပဒကို၊ ယုပစ္စယ၊ အာကာရနှင့်၊ ဘာဝသဒ္ဓါ၊ ဖွင့်ပြရာ၊ ကြိပါမုချ၊ ကိတ်ဘာဝ”ဟူသော နိယံနှင့် အညီ ဘာဝသာဓန ကြိရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဖုသိယတေ ဖုသနံ”ဟု ဘာဝသာဓနပြု။

၂။ သမ္ပုသနာ။ ။ သံသည် သမာဂမ(သမောတန)အနက်ဟော။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သမ္ပုသနာတိ အာရမ္မဏ သမာဂမဖုသနာ၊ န ပဋိလာဘ သမ္ပုသနာ”ဟု မိန့်သည်။ ပဋိလာဘ သမ္ပုသနာ ဟူသည်ကား “ဖုသန္တိ စိရာ နိဗ္ဗာနံ” ကဲ့သို့ တစ်စုံတစ်ခုသော အရာ ဝတ္ထုကို ထိခြင်း၊ သို့မဟုတ်-တရားတစ်မျိုးမျိုးကို ရခြင်းတည်း။ ထိုကဲ့သို့ ရခြင်းမျိုးမဟုတ်- ဟူလို “သမာဂမေ ဖုသနာ သမ္ပုသနာ”ဟု ပြု။ ရှေးက ဖုသနာကိုပင် သံ-ဥပသာရဖြင့် တိုးချဲ့ ထားသည်။

၃။ သမ္ပုသိတတ္တံ။ ။ သမ္ပုသိတဿ အာရမ္မဏေန သမာဂတဿ စိတ္တဿ ဘာဝေါ သမ္ပုသိတတ္တံ။ -ဋီကာ။ “သမာဂမေ+ဖုသိတံ (တွေ့ထိတတ်သော စိတ်) သမ္ပုသိတံ၊ သမ္ပုသိတဿ ဘာဝေါ သမ္ပုသိတတ္တံ”ဟု ပြု။

၌၊ အယံ၊ ဤသို့သော။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ” ဟု “အယံတသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ” နှင့် လှမ်း၍ တွဲရသည်။]

အထ ဝါ၊ ထို့ပြင် ‘တစ်နည်းကား။ တသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ဖုသနဝသေန၊ အာရုံ၌ ထိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ယော ဖဿော၊ ကို။ အညေနာပိ၊ အခြားလည်း ဖြစ်သော။ ပရိယာယေန၊ ပရိယာယ်အားဖြင့်။ ဖုသနာ သမ္ပုသနာ သမ္ပုသိတတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ တသ္မိံသမယေ၊ ၌ ။ အယံ၊ ဤသို့သော။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ(အယံ)၊ ကား။(ယောဇနာ၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်း တည်း။) ဝေဒနာဒိနမ္ပိ၊ ဝေဒနာ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏လည်း။ နိဒ္ဒေသေသု၊ တို့၌။ ဣမိနာဝ နယေန၊ ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်။ ပဒယောဇနာ၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ [ဤ ၂-နည်းကို ကြည့်၍ ပါဠိတော်၌ ၂-နည်း အနက်ပေးပါ။]

ပန၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ နိဒ္ဒေသ၌။ [ယောဇနာဝယ်“ဧတ္ထ၊ ဤ ပထမစိတ်၌” ဟု စွဲလေသည်။] သဗ္ဗသာဓာရဏော၊ အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသနှင့် ဆက်ဆံသော။ ဝိဘတ္တိဝိနိစ္ဆယော၊ အကျယ် ဝေဖန်ပုံ အဆုံးအဖြတ်တည်း။ [“ယာနိမာနိ ဟိ”ဟု ဝိတ္ထာရဇောတက ဟိ-ပါလျှင် ကောင်းသည်။ မပါလျှင်ထည့်။] ဟိ၊ ချဲ့။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ပဌမံ၊ စွာ။ ကာမာဝစရံ၊ သော။ ကုသလံ၊ သော။ မဟာစိတ္တံ၊ ကို။ ဘာဇေတွာ၊ အကျယ်ဝေဖန်၍။ ဒဿေန္တေန၊ ပြတော်မူလိုလတ်သော်။ ယာနိမာနိ အတိရေက ပဏ္ဏာသပဒါနိ၊ အကြင် ၅၀-ကျော် ပုဒ်တို့ကို။ မာတိကာဝသေန၊ ခေါင်းစဉ်မာတိကာ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဌပေတွာ၊ ထားတော်မူပြီး၍။ ပန၊ ကပ်ဖန်၊ ဧကေက ပဒံ၊ တစ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ဝိဘတ္တိံ၊ အကျယ်ဝေဖန်အပ်ကုန်သည် အဖြစ်သို့။ (ဘာဝပ္ပဓာန- ကြံပါ။) အရောပိတာနိ၊ တင်အပ်ကုန်ပြီး။ တာနိ၊ ဣ၅၀-ကျော်ပုဒ်တို့သည်။ ဝိဘတ္တိံ၊ အကျယ် ဝေဖန်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆန္တာနိ၊ ရောက်ကုန်လတ်သော်။ တိဟိ၊ ကုန်သော။ ကာရဏေဟိ၊ အကြောင်းတို့ကြောင့်။ ဝိဘတ္တိံ၊ သို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။ နာနာ၊ အသီးအသီး။ ဟောန္တာနိ၊ ဖြစ်ကုန်လတ်သော်။ စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ နာနာ၊ အသီးအသီး။ ဘဂ္ဂန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပုဒ်တို့၌။ အပရဒီပနာ၊ တစ်ပါးသော ဝေဇနပရိယာယ် စကားလှယ်ကို ပြခြင်းသည်။ ဝါ၊ တစ်ပါးသော ဝေဇနပရိယာယ် စကားလှယ်ဖြင့် ရှေ့အနက်ကို ပြခြင်းသည်။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဌာနာနိ၊ ဌာနတို့သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ [အပရဿ ဝေဇနဿ၊ အပရေန ဝါ။ ပုရိမတ္ထဿ ဒီပနာ အပရဒီပနာ။-ဋီကာ။]

[တိဟိ ကာရဏေဟိ ဝိဘတ္တိံ ဂစ္ဆန္တိ-စသည်ကို အကျယ်ပြလို၍ “ကထံ”ဟု မိန့်။] ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ (တာနိ ဝိဘတ္တိံ ဂစ္ဆန္တာနိ တိဟိ ကာရဏေဟိ ဝိဘတ္တိံ ဂစ္ဆန္တိ၊ နာနာ ဟောန္တာနိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ နာနာ ဘဝန္တိ၊ အပရဒိပနာ ပနေတ္ထ ခွေ ဌာနာနိ။ ဂစ္ဆတိ၊ နည်း။) ဟိ၊ ချဲ့။ ဧတာနိ၊ ဤ ၅၀-ကျော်ပုဒ်တို့သည်၊ ပျဉ်းနဝသေန^၁ ၊ သဒ္ဒါ၏ အစွမ်း လည်းကောင်း။ ဥပသဂ္ဂဝသေန^၂ ၊ ဥပသာ-ရ၏ အစွမ်း လည်းကောင်း။ အတ္ထဝသေန^၃ ၊ အနက်၏ အစွမ်း လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဟိ၊ ကုန်သော။ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ ဝိဘတ္တိံ၊ သို့။ ဂစ္ဆန္တိ။ တတ္ထ၊ ထို သုံးပါးသော အကြောင်းတို့တွင်။ (ပျဉ်းနဝသေန၊ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ အတ္ထဝသေန-တို့၌ စပ်။) ကောဓော ကုဇ္ဈနာ ကုဇ္ဈိတတ္ထံ - ဒေါသော ဒုဿနာ ဒုဿိတတ္ထန္တိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ပျဉ်းနဝသေန၊ သဒ္ဒါ၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝိဘတ္တိံဂမနံ၊

၁။ ပျဉ်းနဝသေန။ ပ။ ဂတော။ ။ တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့် ကောဓတည်း။ ဟူသော ဒေါသတစ်မျိုးကိုသာ ရသော်လည်း “ကောဓော”ဟု ဣ-ပစ္စည်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ “ကုဇ္ဈနာ” ဟု ယု-ပစ္စည်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ “ကုဇ္ဈိတတ္ထံ”ဟု ဣ-ပစ္စည်းဖြင့် လည်းကောင်း ခွဲခြား ဝေဖန်ခြင်းသည် သဒ္ဒါ၏ အစွမ်းဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းတည်း။ ဒေါသော ဒုဿနာ ဒုဿိတတ္ထံတို့၌လည်း နည်းတူ။

၂။ ဥပသဂ္ဂဝသေန။ ။ တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့် ဝိစာရတစ်ပါးသာ ရ၍ မပြားသော်လည်း စာရောနောက်၌ ဝိ-ဥပသာရဖြင့် “ဝိစာရော”ဟု လည်းကောင်း၊ ထို့နောက် အနု၊ ဝိ-ဥပသာရ ၂-မျိုးဖြင့် “အနုဝိစာရော”ဟု လည်းကောင်း၊ ထို့နောက် ဥပ၊ ဝိ-ဥပသာရ ၂-မျိုးဖြင့် “ဥပဝိစာရော” ဟု လည်းကောင်း အကျယ် ဝေဖန်ခြင်းသည် ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့် အကျယ် ဝေဖန်ခြင်းတည်း။

၃။ အတ္ထဝသေန။ ။ ပဏ္ဍိစ္စ-စသည်တို့၏ အနက် အရကောက်မှာ ဉာဏ်ပညာ ချည်းရသောကြောင့် အနက်အားဖြင့် မပြားသကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ သို့သော် “ပဏ္ဍိတဿ+ဘာဝေါ ပဏ္ဍိစ္စ”အရ အကြားအမြင် အတွေ့အကြုံများသော ပညာကို “ပဏ္ဍိစ္စ”ဟု ခေါ်ရ၏။ “ကုသလဿ+ဘာဝေါ ကောသလ္လံ”အရ အတတ်အမျိုးမျိုး၌ ကျွမ်းကျင်သော ပညာကို “ကောသလ္လံ”ဟု ခေါ်ရ၏။ “နိပုဏဿ+ဘာဝေါနေပုဉ်”အရ သိမ်မွေ့နက်နဲ ခက်ခဲသော အရာကို သိတတ်သော ပညာကို “နေပုဉ်”ဟု ခေါ်ရ၏။ “ဝိဘာဝေတိတိ ဝိဘာဝေါ၊ ဝိဘာဝေါယဝ ဝေဘဗျာ”နှင့် အညီ အနိစ္စ အစရှိသည်တို့ကို ထင်စွာပြတတ် (သုတစ်ပါး နားလည်အောင် နာမည်တပ်၍ တင်ထင်ရှားရှား ဟောပြ ရေးသားတတ်)သော ပညာကို “ဝေဘဗျာ”ဟု ခေါ်ရ၏။ ဣပစ္စည်းဖြစ်သော ကြောင့် “ဝေဘာဗျံ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။

“စိန္တတိတိစိန္တာ”အရ အနိစ္စ အစရှိသည်ကို စဉ်းစားကြံစည်တတ်သော ပညာကို “စိန္တာ”ဟု ခေါ်ရသည်။ “ဥပပရိက္ခတိတိ ဥပပရိက္ခာ”အရ ရုပ်နာမ်တို့၏ အနိစ္စ စသည်ကိုနှိုင်းချိန်

အကျယ် ဝေဖန်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ပုံကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။
ဧတ္ထ၊ ဤ၊ ကောဓော၊ ကုဇ္ဈနာ၊ ကုဇ္ဈိတတ္ထံ၊ ဒေါသော၊ ဒုဿနာ၊ ဒုဿိတတ္ထံ-ဟူသော
ပါဠိရပ်၌။ ဧကောဝ၊ တစ်ပါးတည်းသာလျှင် ဖြစ်သော။ ကောဓော၊ ကောဓသည်။
ဗျဉ္ဇနဝသေန၊ ဖြင့်။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝိဘတ္တိံ၊ သို့။ ဂတော၊ ရောက်ပြီ။

ပန၊ ကား။ စာရော၊ ဝိစာရေ၊ အနုဝိစာရော၊ ဥပဝိစာရောတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊
သို့။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘတ္တိဂမနံ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ပဏ္ဍိစ္စံ၊ ပ။ ဥပ
ပရိက္ခာတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ အတ္ထဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘတ္တိဂမနံ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေသု၊
ထို ၅၀-ကျော် ပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသတို့တွင်။ [ယောဇနာ၌ ဖဿပဒနိဒ္ဒေသဒီသု-
ဟု စွဲ၏။ အဓိပ္ပာယ်မှာအတူပင်။] တာဝ၊ ဝေဒနာပဒ နိဒ္ဒေသ-စသည်တို့မှရှေးဦးစွာ။
(နိဒ္ဒိဋ္ဌေ။) ဖဿ ပဒနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ တိဿောပိ၊ သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမာ
ဝိဘတ္တိယော၊ ဤ ဝေဖန်ခြင်းတို့ကို။ လဗ္ဘန္တိ၊ ရအပ်ကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဖဿော
ဖုသနာတိ၊ ဟူ၍။ (ဝိဘတ္တိဂမနံ၊ ဝေဖန်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း သည်။)
ဗျဉ္ဇနဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘတ္တိဂမနံ၊ သည်။ ဟောတိ။ သမ္ပုသနာတိ၊ ဟူ၍။
(ဝိဘတ္တိဂမနံ) ဥပသဂ္ဂဝသေန (ဝိဘတ္တိဂမနံ ဟောတိ။ သမ္ပုသိတတ္ထံတိ၊ ဟူ၍
(ဝိဘတ္တိဂမနံ) အတ္ထ-ဝသေန ဝိဘတ္တိဂမနံ ဟောတိ။ ဣမိနာ၊ နယေန၊ ဖြင့်။
သဗ္ဗပဒ နိဒ္ဒေသေသု၊ အလုံးစုံ ၅၀-ကျော် ပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသတို့၌။ ဝိဘတ္တိဂမနံ၊
အကျယ် ဝေဖန်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ပုံကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ရာဝယ် အကြောင်းကို မြင်လျှင် အကျိုးကို နှိုင်းချိန်တတ်၊ အကျိုးကို မြင်လျှင် အကြောင်းကို
နှိုင်းချိန်တတ်သော ပညာကို “ဥပပရိက္ခာ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သတ္တိချင်းကြီးစွာချင်း
မတူကြသောကြောင့် “အတ္ထဝသေန ဝိဘတ္တိဂမနံ”ဟု ဆိုသည်။

အနုဋီကာ။ ။ ဗဟုသုတ ဘာဝသမ္ပာဒိကာယ ပညာယ ပဏ္ဍိစ္စပရိယာယော၊
သိပ္ပာယတနာဒိသု ဒက္ခတာဘူတာယ ကောသလ္လပရိယာယော၊ ယတ္ထကတ္တိစိတိကုသုခုမာယ
နေပုညပရိယာယော၊ သမ္မာ ဓမ္မေ ပညပေန္တိယာ ဝောဗျာ ပရိယာယောတိ ဧဝမာဒိနာ တေသု
တေသု ပညာဝိသေသေသု တေ တေ ပရိယာယဝိသေသာ ဝိသေသေန ပဝတ္တာတိ တေသံ ပညာ
ဝိသေသာနံ နာနာ ကာလေ လဗ္ဘမာနတာ ဝုတ္တာ။ အခြားတစ်နည်းကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။

၁။ သမ္ပုသိတတ္ထန္တိ အတ္ထဝသေန။ ။ ကုဇ္ဈိတတ္ထံတုန်းက “ဗျဉ္ဇနဝသေန ဝိဘတ္တိ
ဂမနံ”ဟု ဆိုခဲ့ပါလျက် ဤ သမ္ပုသိတတ္ထံကို အဘယ်ကြောင့် “အတ္ထဝသေန ဝိဘတ္တိဂမနံ”ဟု
ဆိုရသနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား ကောဓော၊ ကုဇ္ဈနာ၊ ကုဇ္ဈိတတ္ထံတို့၌ အနက်
အရမှာ အမျက်ထွက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အာကာရ-အနက်သာ ရသောကြောင့် အနက်အားဖြင့်
မပြား။ သဒ္ဓါအားဖြင့်သာ ပြားသည်။ ဤ၌ သမ္ပုသိတတ္ထံအရ ဖဿော ဖုသနာတို့၏ အနက်ဖြစ်

[တာနိ ဝိဘတ္တိံ ဂစ္ဆန္တာနိ။ ပ။ ဝိဘတ္တိံ ဂစ္ဆန္တိ-၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍၊ နာနာ ဟောန္တာနိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ နာနာ ဘဝန္တိ-၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် နာနာ ဟောန္တာနိပိ-စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ (တာနိ၊ ထို ၅၀-ကျော်ပုဒ်တို့သည်။) နာနာ၊ အသီးအသီး။ ဟောန္တာနိပိ၊ ဖြစ်ပြန်ကုန်သော်လည်း။ နာမနာနတ္ထေန၊ နာမည်အားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏အဖြစ် လည်းကောင်း၊ လက္ခဏာနာနတ္ထေန၊ လက္ခဏာအားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ကိစ္စနာနတ္ထေန၊ ကိစ္စအားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပဋိက္ခေပနာနတ္ထေန၊ ပဋိက္ခေပအားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏အဖြစ် လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ နာနာ၊ အသီးအသီးတို့သည်။ ဟောန္တိ။ တတ္ထ၊ ထိုလေးပါးသော အကြောင်းတို့တွင်။ (နာမနာနတ္ထေန၊ လက္ခဏာနာနတ္ထေန၊ ကိစ္စနာနတ္ထေန၊ ပဋိက္ခေပနာနတ္ထေန-တို့၌ စပ်။) ကတမော။ ပ။ ဒုဿနာတိ ဧတ္ထ၊ ကတမော။ ပ။ ဒုဿနာဟူသော ဤပါဠိရပ်၌။ ဗျာပါဒေါတိ ဝါ၊ ဗျာပါဒဟူသော တရားသည် လည်းကောင်း။ ဒေါဿေတိဝါ၊ ဒေါသဟူသော တရားသည်လည်းကောင်း၊ ဒွေပိ၊ ၂-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေ၊ ဤတရား တို့သည်၊ ကောဓောဝေ၊ ကောဓချည်းသာတည်း။ နာမေန၊ နာမည်အားဖြင့်။ နာနတ္ထံ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတာ၊ ရောက်ကုန်ပြီ။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ နာမနာနတ္ထေန၊ နာမည်အားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နာနတ္ထံ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [ဤသို့ တရားကိုယ်တူလျက် နာမည်ထူးသောကြောင့် ဒေါသမူစိတ်၏ ဥဒ္ဓေသ၌ “ဒေါသော ဗျာပါဒေါ”ဟု နာမည် ၂-မျိုးကို ပြ၍ နိဒ္ဒေသ၌လည်း ထိုအတိုင်းပင် ချဲ့သည်။]

[နာမနာနတ္ထေနကို ပြပြီး၍ လက္ခဏာနာနတ္ထေနကို ပြလိုသောကြောင့် ရာသဋ္ဌေန-စသည် မိန့်။] စ၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ရာသဋ္ဌေန၊ အစု၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ပဉ္စပိ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ ဧကောဝ၊ တစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်သော။ ခန္ဓော၊ သည်။ ဟောတိ။ ပန၊ ထိုသို့ ခန္ဓာတစ်ပါးတည်း ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့တွင်။ ရူပံ၊ ရုပ်သည်။ ရူပနလက္ခဏံ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝေဒနာ၊ သည်။ ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊ ခံစားခြင်းသော ဖုသနာကာရ သာမညမဟုတ်။ အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိခြင်းဟူသော သမာဂမ ဖုသနာကာရတည်း။ ဤသို့ ဖဿော ဖုသနာတို့နှင့် အနက်ချင်း မတူ၊ သံအတွက် သမာဂမအနက် ပို၍ လာသောကြောင့် “အတ္ထဝေသန ဝိဘတ္တိဂမနံ”ဟု ဆိုရသည်။ [သမ္ပဿိတတ္တန္တိ ဧတ္တာပိ န ဖဿောတိ ဧဝမာကာရောဝ အတ္တော ဝုတ္တော၊ သမ္ပဿောတိ ဧဝမာကာရော ပန ဝုတ္တောတိ အတ္တတော ဝိဘတ္တိဂမနန္တိ ဝုတ္တံ။- ဇီကာ။]

လက္ခဏာရှိ၏။ သညာ၊ သည်။ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ၊ မှတ်သိ သိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ စေတနာသည်။ စေတယိတလက္ခဏာ၊ စေတော်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ [သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဖွဲ့ရသော စေတသိက် ၅၀-တို့တွင် စေတနာသည် ပဓာနဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် စေတနာ၏ လက္ခဏာကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၏ လက္ခဏာအဖြစ်ဖြင့်ပြသည်။] ဝိညာဏံ၊ သည်။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဣတိ ဣမိနာ လက္ခဏာနာနတ္ထေန၊ ဤသို့ လက္ခဏာအားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ လက္ခဏာနာနတ္ထေန၊ ကြောင့်။ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

[လက္ခဏာနာနတ္ထေနကို ပြပြီး၍ ကိစ္စနာနတ္ထေနကို ပြလိုသောကြောင့် စတ္တာရော သမ္ပပ္ပဓာနာ-စသည် မိန့်။] စတ္တာရော။ ပ။ ပဒဟတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်သော။ ဝီရိယံ၊ သည်။ ကိစ္စနာနတ္ထေနကိစ္စအားဖြင့် ထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စတုသု၊ ကုန်သော။ ဌာနေသု၊ တို့၌ အာဂတံ၊ လာပြီ။ [ကိစ္စလေးပါးထူးပုံကို သင်္ဂြိုဟ် သမ္ပပ္ပဓာန်အခန်းဖြင့် သိပါ။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ကိစ္စနာနတ္ထေန နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

[ကိစ္စနာနတ္ထေနကို ပြပြီး၍ ပဋိက္ခေပ နာနတ္ထေနကို ပြလိုသောကြောင့် စတ္တာရော အသဒ္ဓမ္မာ-စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား စတ္တာရော။ ပ။ န သဒ္ဓမ္မဂရုတာတိ ဧဝမာဒိသု၊ ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ပဋိက္ခေပ နာနတ္ထေန၊ ပယ်တတ်သော တရား၏ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [စတ္တာရောကုန်သော၊ အသဒ္ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ကောဓဂရုတာ၊ အမျက်ထွက်ခြင်း၌ အလေးပြုတတ်သူ၏ အဖြစ် ဟူသော။ နသဒ္ဓမ္မဂရုတာ၊ သဒ္ဓမ္မဂရုတာမဟုတ်သော တရားလည်းကောင်း။ (ဝါ၊ အသဒ္ဓမ္မတရား လည်းကောင်း။) မက္ခဂရုတာ၊ သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း၌ အလေးပြုတတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော။ န သဒ္ဓမ္မဂရုတာ၊ လည်းကောင်း။ လာဘဂရုတာ၊ လာဘ၌ အလေးပြုတတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော။ သက္ကာရဂရုတာ၊ သက္ကာရ၌ အလေးပြုတတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော။ န သဒ္ဓမ္မဂရုတာ၊ လည်းကောင်းတည်း။ -စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိရိ၊ ဒုတိယကောဓဂရု-သုတ်။]

၁။ ပဋိက္ခေပ နာနတ္ထေန။ ။ အသဒ္ဓမ္မသည် တစ်မျိုးတည်းဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် လေးမျိုးသော နာနတ္ထကို သိရသနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပဋိက္ခေပ နာနတ္ထေန နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်။ အသဒ္ဓမ္မ တစ်မျိုးတည်းဖြစ်သော်လည်း သဒ္ဓမ္မကို ပယ်မြစ်သော ကောဓ-စသည်တို့က ၄-မျိုးပြားသောကြောင့် အသဒ္ဓမ္မ ၄-မျိုး ပြားရသည်-ဟုလို။ [အကျယ်ကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။]

ပန၊ ဆက်၊ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ ဣမာနိ နာနတ္တာနိ၊ ဤ နာနတ္တတို့ကို။
 ဖဿေယေဝ၊ ဖဿတစ်ပါးတည်း၌သာ။ န လဗ္ဘန္တိ၊ ရအပ်ကုန်သည် မဟုတ်။
 သဗ္ဗေသုပိ၊ ကုန်သော။ ဖဿပဉ္စမကာဒိသု၊ ဖဿပဉ္စမက အစရှိသောတရားတို့၌။
 လဗ္ဘန္တိ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဖဿဿ၊ ၏။ ဖဿောဝတိ နာမံ၊ ဖဿဟူသော အမည်သည်။
 (ဟောတိ။)။ ပ။ စိတ္တဿ၊ ၏ စိတ္တန္တိ(နာမံ)၊ သည်။ ဟောတိ။ စ၊ အဖို့တစ်ပါးကား။
 (နာမနာနတ္တ ရပုံမှတစ်ပါး လက္ခဏာနာနတ္တ ရပ်ကား။) ဖဿော၊ သည်။
 ဖုသနလက္ခဏော၊ ရှိ၏။ ပ။ ဝိညာဏံ၊ သည်။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ ရှိ၏။
 [ဖဿပဉ္စမက၌ “ဖဿောဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ၊ သညာ ဟောတိ၊ စေတနာ
 ဟောတိ၊ စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု ရှိသောကြောင့် “စိတ္တံ ဝိဇာနန လက္ခဏံ”ဟု ရှိလျှင်
 ကောင်းမည်ထင်သည်။] တဏှာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ (လက္ခဏ-နာနတ္တ ရပုံမှတစ်ပါး
 ကိစ္စနာနတ္တ ရပ်ကား။) ဖဿော၊ သည်။ ဖုသနကိစ္စော၊ တွေ့ထိခြင်း ကိစ္စရှိ၏။
 ပ။ ဝိညာဏံ၊ သည်။ ဝိဇာနနကိစ္စံ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်း
 ကိစ္စ ရှိ၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့၊ ကိစ္စနာနတ္တေန၊ ကြောင့်။ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
 ပဋိက္ခေပနာနတ္တံ၊ သည်။ ဖဿပဉ္စမကော၊ ၌။ နတ္ထိ။

အလောဘာဒိနိဒ္ဒေသေ ပန၊ အလောဘ-အစရှိသော ပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသ၌
 ကား။ (လဗ္ဘတိ-၌ စပ်။) အလောဘော။ ပ။ အလုတ္တိတတ္တန္တိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော။
 နယေန၊ ဖြင့်။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ ပဋိက္ခေပနာနတ္တေန၊
 ပယ်တတ်သောတရား၏ ထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧဝံ၊ သို့။ နာနတ္တံ၊ ကို။
 ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [လောဘော လုတ္တနာ လုတ္တိတတ္တံကို ပယ်တတ်သောကြောင့် “အလောဘော
 အလုတ္တနာ အလုတ္တိတတ္တံ”ဟု ရနိုင်သည်။] ဧဝံ၊ သို့။ သဗ္ဗပဒနိဒ္ဒေသေသု၊ အလုံးစုံ
 သော ပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသတို့၌။ လဗ္ဘမာနဝသေန၊ ရထိုက်သော နာနတ္တတို့၏ အစွမ်း
 ဖြင့်။ စတုဗ္ဗိမံပိ၊ သော။ နာနတ္တံ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

[နာနာ ဟောန္တာနိ။ ပ။ နာနာဘဝန္တိ၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ အပရဒီပနာပနတ္တ
 ဒွေ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် အပရဒီပနာ-စသည်မိန့်။]

ပန၊ ကား။ အပရဒီပနာ၊ တစ်ပါးသော ဝေဇုပရိယာယ်စကားလှယ်ကို
 ပြခြင်းသည်။ ဝါ၊ တစ်ပါးသော ဝေဇုပရိယာယ်စကားလှယ်ဖြင့် ရှေ့အနက်ကို ပြ
 ခြင်းသည်။ ပဒတ္တုတိ ဝါ၊ ပုဒ်အနက်ကို ထင်စွာပြခြင်းသည် သော်လည်းကောင်း။
 ဒဠိကမ္မံ ဝါ၊ ခိုင်မြဲအောင် ပြခြင်းသည်သော်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ
 ဧဝံ၊ သို့။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဌာနာနိ၊ တို့သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ၏။ [ပဒတ္တဿ ပဒန္တရေန
 ဝိဘာဝနံ ပဒတ္တုတိ။ -ဋီကာ။ “ပဒတ္တထုတိ”ဟု ဆိုလိုလျက် အတ္ထပုဒ် အကျေကြံ။]

ဟိ၊ ချဲ့။ ယဋ္ဌိကောဋိယာ၊ တောင်ဝှေးဖျားဖြင့်။ ဥပ္ပိဋ္ဌေန္တေန ဝိယ၊ အထက်မှ ဖိ၍ ထောက်သူကဲ့သို့။ (မြွေကို ဖမ်းရာ၌ အထက်ကဖိ၍ တစ်ချက်တည်း ထောက်လိုက် သကဲ့သို့။) သက်မေဝ၊ တစ်ကြိမ်သာလျှင်။ ဖဿောတိ၊ ဖဿောဟူ၍။ ဝုတ္တေ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ ဧတံ ပဒံ၊ ဤ ဖဿော ဟူသော ပုဒ်သည်။ [စာအုပ်တို့၌ “ဧဝံ” ဟု ရှိ၏။ မကောင်း။] ဖုလ္လိတမဏ္ဍိတဝိဘူသိတံ နာမ၊ လွန်စွာဖြစ်သော ပွင့်လင်း ခြင်းရှိသော ပုဒ်၊ အမွမ်းတင်အပ်သော ပုဒ်၊ တန်ဆာဆင်အပ်သော ပုဒ် မည်သည်။ န ဟောတိ။ ပုနပျုနံ၊ အဖန်ဖန်။ ဗျဉ္ဇနဝသေန၊ လည်းကောင်း။ ပ။ အတ္ထဝသေန၊ လည်းကောင်း။ ဖဿော။ ပ။ သမ္ပုသိတတ္တန္တိ၊ ဟူ၍၊ ဝုတ္တေ။ ဖုလ္လိတမဏ္ဍိတဝိဘူသိတံ နာမ၊ မည်သည်၊ ဟောတိ။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ ဒဟရကုမာရံ၊ သတို့သားငယ်ကို။ နှာပေတွာ၊ ရေချိုးစေပြီး၍။ ဝါ၊ ရေချိုးပေးပြီး၍။ မနောရမံ၊ စိတ်၏ မွေ့လျော်ရာ ဖြစ်သော။ [ရမတိ ဧတ္တာတိ ရမံ၊ မနဿ+ရမံ မနောရမံ။ (တစ်နည်း) ရမံ၌ ကာရိတံအကျေကြံ၍ “စိတ်ကို မွေ့လျော်စေနိုင်သော” ဟု ပေး] ဝတ္ထံ၊ အဝတ်ကို။ ပရိဒဟာပေတွာ၊ ဝတ်စေပြီး၍။ (ဝတ်ပေးပြီး၍။) ပုပ္ဖာနိ၊ တို့ကို။ ပိဋ္ဌန္ဓာပေတွာ၊ ပန်ဆင်စေပြီး၍။ (ပန်ဆင်ပေးပြီး၍။) အက္ခိနိ၊ မျက်လုံးတို့ကို။ အဉ္ဈေတွာ၊ မျက်ရေးကွင်းပြီး၍။ [အဉ္ဈဓာတ်-ဝုရာဒိဂိုဏ်း။] အထ၊ ထိုမှ နောက်၌။ အဿ၊ ထို သတို့သား၏။ နလာဋ္ဌေ၊ နဖူးပြင်၌။ ဧကမေဝ၊ တစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်သော။ မနောသိလာဗိန္နံ၊ ဆေးဒန်း မြင်းသီလာ ပြောက်ကို။ ကရေယျံ၊ ပြုကုန်ရာ၏။ တဿ၊ ထို သတို့သား၏။ ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆေးဒန်း မြင်းသီလာတစ်ပြောက်ကို ပြုရုံမျှဖြင့်။ စိတ္တတိလကော နာမ၊ ဆန်းကြယ်သော မှန်ကူပြောက်ရှိသူ မည်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်သေး။ ပန၊ အနွယ် ကား။ နာနာ ဝဏ္ဏေဟိ၊ အမျိုးမျိုးသော အဆင်းတို့ဖြင့်။ ပရိဝါရေတွာ၊ ခြံရံ၍။ ဗိန္နုသု၊ အပြောက်တို့ကို။ ကတေသု၊ ပြုအပ်ကုန်လတ်သော်။ စိတ္တတိလကော နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒံ သမ္ပဒံ၊ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီး ခြင်းရှိသော ဤ ဥပမေယျကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ ပဒတ္ထု တိ နာမ၊ ပုဒ်အနက်ကို ထင်စွာပြခြင်းမည်၏။

၁။ ဖုလ္လိတ မဏ္ဍိတ ဝိဘူသိတံ။

။ သဉ္ဇာတံ ဖုလ္လံ ယဿ အတ္ထိတံ ဖုလ္လိတံ။

သဉ္ဇာတ အဿတ္ထိ အနက်၌ ဣတ-ပစ္စည်းသက်။ မဏ္ဍိယတေတိ မဏ္ဍိတံ၊ နိမ့်ရာအရပ်ကို ဖိုသိပ်ခြင်းကို “မဏ္ဍန” ဟု ခေါ်၏။ အမွန်းတင်ခြင်းမျိုးတည်း။ ဝိဘူသိယတေတိ ဝိဘူသိတံ။ ဆိုလိုရင်းမှာ “တစ်ပုဒ်တည်းဟောထားလျှင် ဝေဝေဆာဆာ မရှိ” ဟူလို။

[ပဒတ္တုတိ ဝါ-၏။ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ဒဠိကမ္မံ ဝါ-၏ အကျယ်ကို ပြလိုသော ကြောင့် ဗျဉ္ဇနဝသေန -စသည် မိန့်။] ဗျဉ္ဇနဝသေန၊ လည်းကောင်း။ ပ။ အတ္ထဝသေန၊ လည်းကောင်း။ ပုနပ္ပုနံ။ ဘဏနမေဝ၊ ဆိုခြင်းသည်ပင်။ ဒဠိကမ္မံ နာမ၊ ခိုင်မြဲအောင်ပြုခြင်း မည်၏။ [ဗျဉ္ဇနဝသေန ဥပသဂ္ဂဝသေန အတ္ထဝသေနတို့သည် ရှေ့၌ ပါပြီးဖြစ်၍ “ဘဏနမေဝ”ဟု ဧဝဖြင့် ဆိုသည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ (တစ်နည်း)ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့ အာဝသောတိ ဝါ၊ အာဝသော ဟူ၍သော်လည်းကောင်း။ ပ။ သပ္ပေတိ ဝါ၊ ဟူ၍သော်လည်းကောင်း။ ဝုတ္တေ၊ ဆိုအပ်သော် ဒဠိကမ္မံနာမ၊ မည်သည်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်။ ပန၊ အန္တယကား။ အာဝသော၊ အာဝသော၊ ငါ့ရှင် ငါ့ရှင်။ ဘန္တေ ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား အရှင်ဘုရား။ ယက္ခော၊ ယက္ခော၊ ဘီလူး ဘီလူး။ သပ္ပေ၊ သပ္ပေ၊ မြေ မြေ။ ဣတိ၊ ဝုတ္တေ၊ ဆိုအပ်သော်။ ဒဠိကမ္မံ နာမ မည်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝ မေဝ။ သတိဒေဝ၊ တစ်ကြိမ်သာလျှင်။ ယဉ္ဇိကောဋီယာ၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပိဋ္ဌေန္တေန ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ ဖသောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တေ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ ပဒံ၊ သည်။ ဒဠိကမ္မံ နာမ၊ ခိုင်မြဲအောင် ပြအပ်သောပုဒ် မည်သည်။ န ဟောတိ။ ပုနပ္ပုနံ၊ ပ။ အတ္ထဝသေန၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ဖသော။ ပ။ သမ္ပုသိတတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တေ ယေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်သာ။ ဒဠိကမ္မံ နာမ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ လျှင်။ အပရဒိပနာ၊ သည်။ ဒွေ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ။ ဧတဿာပိ၊ ဤ အပရဒိပနာ၏လည်း။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ လဗ္ဗမာနကပဒ နိဒ္ဒေသေသု၊ ရထိုက်သောပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသတို့၌။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [သဗ္ဗတ္ထ မပါသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံ၏။ သဗ္ဗတ္ထ ပိုဟန် တူသည်။]

အယံ။ ပ။ ဟောတိတိ၊ ကား ယသ္မိံ သမယေ၊ ၌ ၊ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာသော။ ကာမာဝစရံ၊ သော။ မဟာကုသလစိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ [ရှေး၌ ပြခဲ့သော “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ သောမနဿသဟဂတံ တိဟေတုကံ အသင်္ခါရိကံ မဟာစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ကိုပင် ချုံး၍ တသ္မိံသမယေ၏ အစွဲကို ပြသည်။ ပါဠိတော် အနက်ပေးသောအခါ ရှေ့နည်းကိုလည်း ပေးနိုင်၏၊ ဤနည်းကိုလည်း ပေးနိုင်၏။] တသ္မိံ သမယေ၊ ကာမာဝစရံ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌ ။ အယံ၊ ဤသို့သော။ ဖသော နာမ၊ ဖဿမည်သော တရားသည်။ ဟောတိ၊ ။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ တာဝ၊ ဝေဒနာပဒ နိဒ္ဒေသ-စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌဿ။) ဖဿပဒနိဒ္ဒေသသု၊ ။ ဝဏ္ဏနာ၊ အဖွင့်တည်း။ ဝါ၊ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာတည်း။ ဣတော၊ ဤ ဖဿပဒနိဒ္ဒေသမှ၊ ပရေသု၊ နောက်ဖြစ်ကုန်သော။

ဝေဒနာဒိနံ၊ အစရှိကုန်သော။ ပဒါနံ၊ တို့၏။ နိဒ္ဒေသေသု ပန၊ တို့၌ကား။
ဝိသေသမတ္တမေဝ၊ ထူးသော အစီအရင်မျှကိုသာ။ ဝဏ္ဏယိဿာမ၊ ဖွင့်ကုန်တော့အံ့။
သေသံ၊ ကြွင်းသော အစီအရင်ကို။ ဣဓ၊ ဤ ဖဿပဒနိဒ္ဒေသ၌။ ဝုတ္တနယေနေဝ၊
ဖြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယံ တသ္မိံ သမယေတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါ၌၌။ ကတမာ၊ ပ။ ဟောတိတိ၊
ဟူ၍။ ကိဉ္ဇာပိအာရဇံ၊ အကယ်၍ကား၊ ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် အားထုတ်အပ်ပါပေ၏။ ပန၊
ထိုသို့ပင် ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် အားထုတ်အပ်ပါသော်လည်း။ သာတပဒဝသေန၊
သာတဟူသော နပုလ္လိင်ပုဒ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ (သာတဟူသော နပုလ္လိင်ပုဒ်ကို ငဲ့၍။)
ယံတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿ ဇန္တိ
ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါ၌၌။ တဿ သာတသုခဿ၊ ထို သာယာစေတတ်သော
သုခအား။ အနုစ္စဝိကာ၊ လျောက်ပတ်သော။ သာရုပ္ပါ၊ လျောက်ပတ်သော
မနောဝိညာဏဓာတ်ကို။ တဇ္ဇာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဟိ၊ မှန်။ အယံ တဇ္ဇသဒ္ဓေါ၊
ဤ တဇ္ဇာ-သဒ္ဓါသည်။ အနုစ္စဝိကတ္ထော၊ အနုစ္စဝိက ဒုနက်ရှိသည်။ ဟောတိ။
[“အနုစ္စဝိကတ္ထောပိ”ဟု ယောဇနာ၌ ရှိ၏။ ထို ပိဖြင့် ဆိုအပ်လတ္တံ့၊ အနက်ကို
ငဲ့သည် ဟု ဆို၏။ သို့သော်- ပိ ပါခြင်းသည် ရိုးရာမကျ၊ နောက်အနက်ကျမှ ပိ
ပါလိမ့်မည်။] ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ တဇ္ဇံ၊ ပ။ မန္တေ
တိတိ၊ ဟူ၍။ (အာဟ၊ ပြီ။) [တဇ္ဇံ၊ ထိုအကျိုးအား လျောက်ပတ်သော။ တဿရုပ္ပံ၊
ထို အကျိုးအား လျောက်ပတ်သော၊ (တဇ္ဇံကို ထပ်ဖွင့်သည်။) ကထံ၊ စကားကို။
မန္တေတိ၊ တိုင်ပင်၏။ ... ဥပရိပဏ် သုညတဝဂ်၊ ဗာလပဏ္ဍိတသုတ်။]

၁။ တဇ္ဇာဝုစ္စတိ။ ပ။ သာရုပ္ပါ။ ။ ပါဠိတော်ဝယ် “တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏ
ဓာတု သမ္ပဿဓံ ဓေတသိကံ သာတံ ဓေတသိကံ သုခံ”ဟု ရှိ၏။ တဇ္ဇာ၌ တ- သဒ္ဓါသည်
ပါဠိတော်ဝယ် ဟောတော်မူအပ်ဆဲဖြစ်သော သာတ-သုခတို့ကို ညွှန်ပြသည်ဟု သိစေလို၍
“တဿ သာတသုခဿ”ဟု လည်းကောင်း၊ တဇ္ဇာ တစ်ပုဒ်လုံးသည် အနုစ္စဝိကအနက်ဟောတည်း။
ဟု သိစေလို၍ “အနုစ္စဝိကာ”ဟုလည်းကောင်း၊ အနုစ္စဝိကာနံ သာရုပ္ပအနက်ကို သိစေလို၍
“သာရုပ္ပါ”ဟု လည်းကောင်း ထို အနုစ္စဝိက အနက်ကို ဟောရာ၌ ခာတ်-ပစ္စည်း ခွဲဖွယ်မလို။
“အထင်ရင့်၊ ဧကဒေသုပတ”ဟု သိစေလို၍ “ဝုစ္စတိ”ဟုလည်းကောင်းဖွင့်သည်။ ဤသို့
အထင်ရင့်ဖြစ်သောကြောင့် “တဇ္ဇာ”ဟု အာ-မပျောက်ဘဲ သမာသ်အတွင်း၌ ရှိရသည်။ [အနက်
အများ၏ အမည်ကို မနောဝိညာဏဓာတ်၌ တင်စားသောကြောင့် ဧက ဒေသုပတဟု
ဆိုသည်။]

[ဆောင်] ဝုစ္စတိ ဝုတ္တံ၊ နာမံရှိရာ၊ ဥပတ၊ ဖြိစ္စာ ဉာဏ်ဖြင့် ဖွဲ့

ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဣမဿ သုခဿ။ ဤ သာတသုခ၏။ ပစ္စယေဟိ၊ အကြောင်းဖြစ် ကုန်သော။ ရူပါဒိဟိ၊ ရူပါရုံ အစရှိကုန်သော။ တေဟိ အာရမ္မဏေဟိ၊ ထိုအာရုံတို့ ကြောင့်။ ဇာတာ၊ ဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်တည်း။ ဣတိပိ၊ ထိုကြောင့်လည်း။ တဇ္ဇာ၊ တဇ္ဇာမည်၏။ [ဤ ပိဖြင့် ရှေးအနုစ္စဝိကတ္ထ အနက်ကို ပေါင်းသည်။] မနောဝိညာဏမေဝ၊ မနောဝိညာဉ်သည်ပင်။ နိဿတ္တဋ္ဌေန၊ သတ္တမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောကြောင့်။ ဓာတု၊ ဓာတ်တည်း။ မနောဝိညာဏဓာတု၊ မနောဝိညာဉ်သည်ပင် ဓာတ်။ [ဓာတုသဒ္ဒါသည် သတ္တဝါမဟုတ် ဇီဝမဟုတ်သော ဓာတ်သဘောဖြစ်၏။ ဟူသော အနက်ကို ပြ၏။] သမ္ပဿတော၊ သမ္ပဿကြောင့်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်သော သာတသုခတည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သမ္ပဿေ၊ ဌ်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်သော သာတသုခတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သမ္ပဿေ၊ မည်၏။ စိတ္တနိဿိတတ္တာ၊ စိတ်၌နိဿည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ စေဟသိကံ၊ မည်၏။ [“စေတသိ+နိဿိတံ” ဟူသော တဒ္ဒိတ် ဝစနတ္ထကို ပြသည်။] မဓရဋ္ဌေန၊ ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော အရသာနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သာတံ၊ မည်၏။

၁။ တေဟိ ဝါ။ ပ။ တဇ္ဇာ။ ဤ၌နည်း၌ “တ+ဇာ” ဟု ခွဲ၊ တ-သဒ္ဒါဖြင့် သံမဃနိဒ္ဒေသ၌ ဟောဟောမှုအပိုပြီးသော ရူပါရမ္မဏံ သဒ္ဒါရမ္မဏံ စသည်ကို ခွဲ၏။ ထိုအာရုံတို့သည် ဣဋ္ဌအာရုံများဖြစ်ရကား သာတ-သုခဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဣမဿသုခဿ ပစ္စယေဟိ” ဟု ဝိသေသန အပိုထည့်သည်။ ဆိုလိုရင်း-မှာ “တေဟိ+ဇာတာတဇ္ဇာ” သာတည်း။ [ဤနည်းအလို တဇ္ဇာသည် နိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း။ မနောဝိညာဏဓာတုနှင့် တွဲသောအခါ သမာသ်အလယ် ရဿ ဖြစ်သောကြောင့် “တဇ္ဇ” ဟု ပါဠိတစ်မျိုး ဖြစ်သင့်သည်။ သို့သော် အနုစ္စဝိကတ္ထ အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်ကို ရည်ရွယ်၍ “တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတု” ဟုသာ ပါဠိတော်၌ ရှိရတော့သည်။ တ-သဒ္ဒါနှင့် သမာသ်တွဲရာ၌ နိဂ္ဂဟိတံ မလာလျှင် ခွေဘော်လာမြဲဖြစ်၍ “ဇာ” ဟု ဖြစ်ရသည်။ မနောဝိညာဏဓာတုကို ရသောကြောင့် “တဇ္ဇာ” ဟု အာပစ္စယန္တလည်း ဖြစ်ရသည်။]

ဋီကာတစ်နည်း။ ။ ဋီကာ၌ “တဿ ဝါ။ ပ။ တဇ္ဇာ” ဟု အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းပြသေး၏။ ထိုအလို “တဿ+ဇာတာ တဇ္ဇာ” ဟု ဆဋ္ဌိသမာသ်ပြု။ တဿ၊ ထိုသာတသုခ၏ + ဇာတာ၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖဿအကျိုးငှာဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်တည်း။ တဇ္ဇာ၊ ဓာတ်။

၂။ သမ္ပဿေ။ ။ ဖဿနှင့် သာတ-သုခဝေဒနာသည် အတူတကွဖြစ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ “ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ” ကို ထောက်၍ “သမ္ပဿတော+ဇာတံ” ဟု လည်းကောင်း။ သဟဇာတ နိဿယပစ္စည်းကို ထောက်၍ “သမ္ပဿေ+ဇာတံ” ဟု လည်းကောင်း ဝိဂြိဟ် ၂-မျိုး ပြသည်။

၃။ မဓရဋ္ဌေန သာတံ။ ။ မဓရဋ္ဌေနသည် သာတံ၏ အနက်ပြတည်း။ သာတသဒ္ဒါသည် ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော အရသာအနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကရူပိဒ်

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။) တသ္မိံသမယေ၊ ကာမာဝစရ ကုသိုလံ သောမနဿသဟဂုတံ တိဟိတံ အသင်္ခါရိက မဟာစိတ်၏ ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ ယထာဝုတ္တေန၊ အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော။ အတ္တေန၊ အနုဝိဇ္ဇက အစရှိသော အနက်ကြောင့်။ တဇ္ဇာယ၊ တဇ္ဇာမည်သော။ မနောဝိညာဏ ဓာတုယာ၏ သမ္ပဿဇံ၊ သမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော။ ဝါ သမ္ပဿ၌ ဖြစ်သော။ စေတသိကံ၊ စိတ်၌ မှီသော။ ယံ သာတံ၊ အကြင် တံသမင်္ဂိပုဂ္ဂလ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို မိမိ၌ သာယာစေတတ်သော သဘောသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ တသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ အယံ ဤသို့သော။ ဝေဒနာ၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ (ဝုတ္တံဟောတိ။) ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ သုဗ္ဗပဒေဟိ၊ တို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ ယောဇနာ၊ အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ [သာတ-ပုဒ်ပြီးပုံကို ဋီကာ၌ တိုက်ရိုက်ပြထား၏။]

ဣဒါနိ၊ စေတသိကံ သာတံပုဒ်ကို ဟောတော်မူပြီးရာ ယခုအခါ၌။ (ဝုတ္တေသု၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။) စေတသိကံ သုခံတိ အာဒိသု၊ စေတသိကံ သုခံ အစရှိသော ပုဒ်တို့တွင်။ စေတသိကပဒေန၊ စေတသိကပုဒ်ဖြင့်။ ကာယိကသုခံ၊ ကို။ ပဋိက္ခိပတိ၊ ပယ်မြစ်တော်မူ၏။ သုခပဒေန၊ သုခပုဒ်ဖြင့်။ စေတသိကံ၊ စိတ်၌ မှီသော။ ဒုက္ခံ၊ ကို။ (ပဋိက္ခိပတိ။) စေတောသမ္ပဿန္တိ၊ ကား။ စိတ္တသမ္ပဿေ၊ စိတ်၏ သမ္ပဿ၌။ ဇာတံ၊ ဖြစ်သော။ သာတံ သုခံ ဝေဒယိတန္တိ၊ ကား။ သာတံ ဝေဒယိတံ၊ တံသမင်္ဂိပုဂ္ဂလ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို မိမိ၌ သာယာစေတတ်သော သာတ-ဝေဒနာဖြစ်သော။ န အသာတံ ဝေဒယိတံ၊ မသာယာစေတတ်သော အသာတဝေဒနာ မဟုတ်သော။ သုခံ ဝေဒယိတံ၊ သုခ ဝေဒနာ ဖြစ်သော။ န ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ မဟုတ်သော သဘောတရားသည်။ ဟောတိ။ [ဤသို့ဖွင့်ခြင်းကား သာတံ သုခံ ပုဒ်တို့က ဝေဒယိတ-ပုဒ်၏ ဗျဝဇ္ဇေဒက ဝိသေသန ဖြစ်ကြောင်းကို ဖွင့်ပြခြင်းတည်း။] ပရတော၊ သာတံ သုခံ ဝေဒယိတံ ပုဒ်တို့၏ နောက်၌။ တိဏိ၊ သုံးပါးကုန်သော။ ပဒါနိ၊ စေတောသမ္ပဿဇာ သာတာ သုခါ ဟူသော ပုဒ်တို့ကို။ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝေသေန၊ ဖြင့်။ ဝုတ္တာနိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ [ဝေဒနာပုဒ်က ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် စေတောသမ္ပဿဇာ သာတာ သုခါတို့ကို

တည်း-ဟူလို၊ ဋီကာ၌ ဤ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းပြလို၍ “သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဝ” စသည်ဖြင့် ဝါ-သဒ္ဓါနှင့်ဗာကွ ဆိုသည်။ ဋီကာအလို “တံသမင်္ဂိပုဂ္ဂလ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဝ သာဒယတိတိ သာတံ” ဟု ဟေတုကတ္တုသင်္ချာ၊ ကာရိတိကျေ။ ဏ-ပစ္စည်း၊ ဒ-ကို တ-ပြု။ [အဋ္ဌကထာ နိဿယကိုကြည့်၍ ပါဠိတော်၌ “တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇံ” စသော ပုဒ်တို့ကို အနက်ပေးပါ။]

လူတ္တိလိင်အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည်။] ပန၊ ဆက်။ သာတာဝေဒနာ၊ သာတာဝေဒနာ ဖြစ်သော။ န အသာတာ (ဝေဒနာ)၊ အသာတာ-ဝေဒနာ မဟုတ်သော။ သုခါ ဝေဒနာ၊ သုခဝေဒနာ ဖြစ်သော။ န ဒုက္ခာ (ဝေဒနာ)၊ ဒုက္ခဝေဒနာ မဟုတ်သော သဘောတရားသည်။ (ဟောတိ။) လူတိ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ၊ နောက်သုံးပုဒ်တို့၌။ အယမေဝ အတ္ထော၊ ဤ အနက်ပင်တည်း။ [သာတ သုခံ ဝေဒယိတံနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ချင်း တူသောကြောင့် “အယမေဝ”ဟု ဧဝဖြင့် ဆိုသည်။]

သညာနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) တဇ္ဇာ။ ပ။ သမ္ပဿ ဇာတိ၊ ကား။ တဿာ ကုသလသညာယ၊ ထိုကုသိုလ်သညာအား။ အနုစ္စဝိကာယ၊ လျှောက်ပတ်သော။ မနောဝိညာဏဓာတုယ၊ ၏။ သမ္ပဿမ္ပိ၊ ၌။ ဇာတာ၊ ဖြစ်သော သညာတည်း။ သညာတိ၊ သညာဟူသော အမည်သည်။ သဘာဝနာမံ၊ သဘောကိုသာပြသော နာမည်တည်း။ [ဗဿတုန်းက “သဘာဝပဒံ နာမ”ဟု ဖွင့်ခဲ့၏။ ဤ၌ “သဘာဝနာမံ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် စကားအသုံး ရှေ့နောက် မတူသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူပင်တည်း။] သဉ္ဇာနနာတိ၊ ကား။ သဉ္ဇာ နနာကာရော၊ အမှတ်ပြု၍ သိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတည်း။ သဉ္ဇာနိတတ္တန္တိ၊ ကား။ သဉ္ဇာနိတဘာဝေါ၊ အမှတ်ပြု၍ သိတတ်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သဘောတည်း။ စေတနာနိဒ္ဒေသေပိ၊ ၌လည်း။ လူမိနာဝ နယေန၊ ဖြင့်သာလျှင်။ (အတ္ထော) ဝေဒိတဗ္ဗော။

စိတ္တ နိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ စိတ္တ ဝိစိတ္တတာယ၊ ထူးဆန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။ [“စိတ္တကို ဝိစိတ္တဟု ထပ်ဖွင့်။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော သဘော တရားသည်”ဟု ပါဠိတော်၌ အနက်ပေး။] (ယံ၊ အကြင် တရားသဘောသည်။) အာရမ္မဏံ၊ ကို။ မိနမာနံ၊ နှိုင်းချင့်လျက်။ ဇာနာတိ၊ သိတတ်၏။ လူတိ၊ ကြောင့်။ (တံ၊ သည်။) မနော၊ မနမည်၏။ မာနသံတိ၊ ကား။ မနော ဧဝ၊ စိတ်ပင်တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ အန္တလိက္ခစရော၊ ပ။ မာနသောတိ ဧတ္ထ ပန၊ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌ကား။ သမ္ပယုတ္တကဓမ္မော၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားကို။ (ရာဂကို။) မာနသောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ [“မနသိ+ဘဝေါ မာနသော”ဟု ပြု၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ရာဂ-ကျောကွင်း။-အန္တလိက္ခစရော၊ ကောင်းကင်၌ လှည့်လည် နိုင်သော။ မာနသော၊

၁။ မိနမာနံ ဇာနာတိ။ ။ ဇာနာတိကိုကြည့်၍ “မန-ဉာဏ”ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် “မနတိတိမနော”ဟု လည်းကောင်း၊ “မိနမာနံ”ကို ကြည့်၍ “မာ-ပရိမာဏေ(ပရိစ္ဆိန္နနေ)”ဟူသော ဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းဖြင့် “မိနာတိ၊ နှိုင်းချင့်တတ်၏။ လူတိ မနော”ဟု လည်းကောင်း ပြုကြ၏။

စိတ်၌ဖြစ်သော။ ယွာယံ (ယော+အယံ)ပါသော၊ အကြင် ရာဂတည်းဟူသော
ကျော့ကွင်းသည်။ စရတိ၊ လှည့်လည်၏။ (“တေန တံ ဗာဓယိဿာမိ၊ န မေ
သမဏ မောက္ခသိ”ဟူသော ၂-ပါဒကို ဆက်။ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ မာရကထာ။)
“အန္တလိက္ခေ စရန္တေ ပဉ္စာဘိညေပိ ဗန္ဓတိတိအန္တလိ က္ခမရော၊ ရာဂပါသော”-
ဝိမတိ။ အဘိညာဉ်ရ၍ ကောင်းကင်၌ သွားနေသူတို့ကို သော်မှ နောင်ဖွဲ့နိုင်သော
ရာဂ-ကျော့ကွင်းကို “အန္တလိက္ခမရ- ကောင်းကင်လှည့်လည်နိုင်သည်”ဟု ဆိုသည်။]

ကထံဟိ။ ပ။ ဇနေသုတောတိ ဧတ္ထ၊ ချွံ။ အရဟတ္တံ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကို။
မာနသံတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [မာနံ+သာတိ ဩသာနံ၊ ကရောတိတိ မာနသံ။ -
မာနကို အဆုံးတိုင်အောင်ပြုတတ်သော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်။ မာန သဒ္ဓူ
ပပဒ သာဓာတ်၊ သာ-ဩသာနကရဏေ။ ... ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရား။ တုယံ၊
အရှင်ဘုရား၏။ သာသနေ၊ ချွံ။ ရတော၊ မွေ့လျော်သော။ ဇနေ၊ လူအပေါင်း၌။
သု။ တော၊ ထင်ရှားသော။ သာဝကော၊ သာဝကသည်။ အပ္ပတ္တမာနသော၊
မရောက်အပ်သေးသော အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသည်။(ဟုတွာ။) သေခေါ၊ သေကုပုဂ္ဂိုလ်သည်။
(သမာနော၊ ဖြစ်ပါလျက်။) ကထံ၊ ကြောင့်။ ကာလံ၊ သေခြင်းကို။ ကယိရာ၊
ပြုရာပါသနည်း။ -သင်္ဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ် တတိယဝဂ်၊ ဂေါမိက-သုတ်။] ပန၊
အတ္ထုဒ္ဓါရဗုတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသကို ဆိုဦးအံ့။ ဣမံ၊ ဤ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌။ မနောဝ၊
စိတ်သည်ပင်။ မာနသံ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဧတံ ပဒံ၊ ဤ မာနသံဟူသော ပုဒ်ကို။
ဗျဉ္ဇန ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝဗိတံ၊ တိုးပွားစေအပ်ပြီ။ [“မနော ဧဝ မာနသံ”ဟု ပြု၍
သုတ္တံ၌ ဏ-ပစ္စည်းသက်၊ ဝုဒ္ဓိပြု၊ သ-လာ။]

ဟဒယံတိ၊ ကား။ စိတ္တံ၊ တည်း။ [“ဖာလေဿာမိတိ ဟိ”ဟု ရှိသင့်သည်။
မရှိလျှင် ထည့်။] ဟိ၊ ချဲ့။ စိတ္တံ ဝါ။ ပ။ ဖာလေဿမိတိ ဧတ္ထ၊ ချွံ။ ဥရော၊ ရင်ကို။
ဟဒယံတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ တေ၊ သင်၏။ စိတ္တံ ဝါ၊ ကိုမူလည်း။ မိပိဿာပိ၊
ပစ်လွှင့်အံ့။ တေ၊ သင်၏။ ဟဒယံ ဝါ၊ ရင်ကိုလည်း။ ဖာလေဿာမိ၊ ခွဲအံ့။
[ယက္ခသံယုတ်၊ သုစိလောမသုတ်။] ဟဒယာ ဟဒယံ၊ ပ။ တစ္ဆတိတိ ဧတ္ထ၊ ချွံ။
စိတ္တံ၊ ကို။ (ဟဒယံတိ ဝုတ္တံ။) [ဟဒယာ၊ မိမိ၏စိတ်ဖြင့်။ ဟဒယံ၊ သူတစ်ပါးစိတ်ကို။
အညာယ၊ သိ၍။ တစ္ဆတိ မညောရွေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ -မူလပဏ် -မူလပရိယာယဝဂ်၊
အနင်္ဂဏ-သုတ်။] ဝက္ကံ ဟဒယံတိ ဧတ္ထ၊ ချွံ။ ဟဒယဝတ္ထု၊ ကို။ (ဟဒယံတိ ဝုတ္တံ။)
[မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၊ ကာယာနုပဿနာ-ပဋိကူလ မနသိကာရပဗ္ဗ။]
ပန၊ အတ္ထုဒ္ဓါရံ သာမညဗုတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့။ စိတ္တမေဝ၊
ကိုပင် အဗ္ဘန္တရဌေန၊ အတွင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဟဒယံတိ ဝုတ္တံ။

[ဟဒယံ၊ အတွင်း၌ဖြစ်သော စိတ်။ အဇ္ဈတ္တိကတရား ဖြစ်သောကြောင့် “အတွင်း”ဟု ဆိုသည်။]

တမေဝ၊ ထိုစိတ်သည်ပင်။ ပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန၊ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ပဏ္ဍရံ၊ မည်၏။ [“ပဏ္ဍရံ၊ ဖြူစင်သုန့်ရှင်းသော သဘောသည်”ဟု ပါဠိတော်၌ ပေး။] ဧတံ၊ ဤ ပဏ္ဍရံဟူသော ပုဒ်ကို။ ဘဝံ၊ ဘဝင်ကို။ သန္ဓာယ၊ ရှိ။ ဝုတ္တံ၊ မူအပ်ပြီ။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ ပဘဿရမိဒံ။ ပ။ ဥပက္ကိလိန္တိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဣဒံ စိတ္တံ၊ ဤစိတ်သည်။ ပဘဿရံ၊ ပြီးပြီးပြန်ပြန် ထွက်သောအရောင်ရှိ၏။ (သရတိ နိဿရတိတိ သရာ၊ ပဘာ+သရာ ယသ္မာတိ ပဘဿရံ။) တဉ္စ၊ ထိုစိတ်သည်လည်း။ အာဂန္တု၊ ကေဟိ၊ အဂန္တုက ဖြစ်ကုန်သော။ ဥပက္ကိလေသေဟိ၊ ညစ်နွမ်းစေတတ် သော ကိလေသာတို့ကြောင့်။ ဥပက္ကိလိန္တံ၊ ညစ်နွမ်း၏။ -ကောအင်္ဂုတ္တိရံ၊ အစ္စရာ သင်္ဘာတ ဝဂ်။] ပန၊ ဆက်။ တတော၊ ထိုဘဝင်မှ။ နိက္ခန္တတ္တာ၊ ထွက်လာသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ အကုသလံပိ၊ အကုသိုလ်ကို သော်မှလည်း။ [ပိဋ္ဌင်္ဂ ကုသိုလ်မှာ ဆိုဖွယ် မရှိဟု သမ္ဘာဝနာပြု။] ဂင်္ဂါယ၊ ဂင်္ဂါမြစ်မှ၊ နိက္ခန္တာ၊ ထွက်သော။ နဒိ၊ မြစ်ကို။ ဂင်္ဂါ၊ ဂင်္ဂါ ဟူ၍။ (ဝုတ္တာ ဝိယ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။) ဂေါဓာဝ ရိတော၊ ဂေါဓာဝရိမြစ်မှ၊ နိက္ခန္တာ၊ သော။ (နဒိ၊ ကို။) ဂေါဓာဝရိ၊ ဟူ၍။ (ဝုတ္တာ) ဝိယ စ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ (ဧဝံ၊ အတူ။) ပဏ္ဍရန္နေဝ၊ ပဏ္ဍရ ဟူ၍သာ။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ [အကြောင်းဘဝင်၏ ပဏ္ဍရအမည်ကို အကျိုးအကုသိုလ်၌ တင်စားသောကြောင့် အကုသိုလ်ကိုလည်း “ပဏ္ဍရ”ဟု ဆိုရသည်။ ကာရဏူပစာတည်း။ ဝိထိစဉ်အားဖြင့် “ဘဝင်စလန၊ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်း၊ ဇော”ဟု ရှိသောကြောင့် အကုသိုလ်ဇောကို “ဘဝင် မှ ထွက်လာသည်”ဟု ဆိုသည်။ ဋီကာ၌ အခြားတစ်နည်း ပြသေး၏။]

ပန၊ ဆက်ဦးအံ့။ မနော မနာယတနံ နန္တိ ဣဓ၊ မနော မနာယတနံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌။ မနောဂ္ဂဟဏံ၊ မနောသဒ္ဓါသည်။ မနဿေဝ၊ မန၏ပင်။ အာယတန ဘာဝဒိပနတ္ထံ၊ အာယတန၏အဖြစ်ကို ပြရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ တေန၊ ထို မနောသဒ္ဓါဖြင့်။

၁။ မနော မနာယတနံ။ ။ ဤ၌ မနော၏အတွက် အနက်တစ်မျိုး၊ မနာယတ န၏ အတွက်အနက်တစ်မျိုးဟု ၂-မျိုးမမှတ်ရ။ “မနော၊ မနဟူသော။ ယံ မနာယတနံ၊ သည်”ဟု ဝိသေသန-ဝိသေသျှအဖြစ်ဖြင့် တစ်နက်တည်း မှတ်ရသည်။ မနာယတနံကို မနောဟု ဝိသေသန ပြုသဖြင့် မနာယတနံ အရမန၏ တည်ရာဟဒယဝတ္ထုစသည်ကို မရ၊ စိတ်သာရသည်ဟု ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “မနဿ+အာယတနံ မနာယတနံ”ဟု ဆဋ္ဌိတပဠိရိသ်မပြုဘဲ “မနော ဧဝ အာယတနံ မနာယတနံ”ဟု ကမ္မစာရည်းသမာသ် ပြုရသည်။

တေ၊ ဤ အနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ (ကိ၊ အဘယ် အနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြသနည်း။ ဒေဝါနံ၊ နတ်တို့၏။ အာယတနံ၊ တည်ရာ နတ်ကွန်းသည်။) ဒေဝါယတနံ၊ ဒေဝါယတနံ-မည်သည်။ ဟောတိ ဝိယ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) ဣဒံ၊ ဤတရားသည်။ မနဿ၊ မန၏။ အာယ-တနတ္တာ၊ တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ မနာယတနံ၊ မနာယတနမည်သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ အထ ခေါ၊ အဟုတ်ကား။ မနော ဧဝံ၊ မနသည်ပင်။ အာယတနံ၊ အာယတနတည်း။ မနာယတနံ၊ မနအာယတန။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။

တတ္ထ၊ ထို မနာယတနံ ပါဠိ၌။ နိဝါသဋ္ဌာနတ္ထေန၊ နေရာဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အာကရဋ္ဌေန၊ ရောပြုမိန်းရာ ပေါ်ထွက်ရာဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ သမောသရဏဋ္ဌေန၊ ပေါင်းဆုံရာဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန၊ ကောင်းစွာပေါက်ဖွားရာဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ကာရဏဋ္ဌေန စအကြောင်းဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အာယတနံ၊ အာယတနမည်၏ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

တထာဟိ၊ ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့။ လောကေ၊ ၌(လောကပြောရိုးဆိုစဉ်၌။) ဣဿာရာယတနံ၊ အစိုးရသော ဗြဟ္မာမင်း၏နေရာ။ ဝါသဒေဝါယတနံ၊ ဝါသဒေဝမည်သော ဗိဿနိုးနတ်၏နေရာ။ ဣတိ အာဒိသု၊ ဤသို့အစရှိသော စကားရပ်တို့၌။ နိဝါသဋ္ဌာနံ၊ နေရာအရပ်ကို။ အာယတနန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ အပ်၏။ [“ဝါသဒေဝေါဟရိကဏှော” စသော အဘိဓာန်(၁၆)၌ “ဗိဿနိုး”ဟု နိဿယသစ် အနက်ပေးသည်။] သုဝဏ္ဏာယတနံ၊ ရွှေတို့၏ ပေါ်ထွက်ရာအရပ်

၁။ တတ္ထ။ ပ။ အာယတနံ။ ။ နိဝါသဋ္ဌာန- စသော အနက်များသည် အာယတန သဒ္ဒါ၏ သဒ္ဓတ္ထ(ဝစနတ္ထ)မဟုတ်ကြ။ ထိုအနက်များ၌ အာယတန-သဒ္ဒါက ထင်ရှားသောကြောင့် ရဋ္ဌိအနက်များတည်း။ [ရဋ္ဌိဝသေန အာယတနသဒ္ဓဿတ္ထံ ဝတ္ထု အပိဇာတိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ “အပိဇနိဝါသနဋ္ဌာနဋ္ဌေန”စသော အာယတနနိဝါသင် အဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်- မူလဋီကာ။] အာယ တနသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကို ထိုအဋ္ဌကထာ၌ တိုက်ရိုက်ပြထား၏။

၂။ အာကရဋ္ဌေန။ ။ ထောမနိမိ အာပုဗ္ဗ-ကြံဇာတ် အပ်-ပစ္စည်းဖြင့် “အကရ”ဟု ရှိ၏။ ပါဠိ၌ အာပုဗ္ဗ-ကိရဇာတ်၊ အ-ပစ္စည်းဟု ကြံ။ ကိ၏ ဣကို (အ)ပြု။ အာကိရိယန္တေ ဇာတဝေါ အကြဘိ အာကရေ- ရွှေဇာတ်၊ ငွေဇာတ်စသော ဇာတ်သတ္တုတို့၏ ရေပြုမ်းအပ်ရာ (ဇာတ်သတ္တုတို့၏ ထွက်ရာ) ရွှေတွင်း၊ ငွေတွင်း၊ ပတ္တမြားတွင်း၊ ကျောက်တွင်းစသော အရပ်။

(ရွှေတွင်း။) ရတောယတနံ၊ ငွေတို့၏ ပေါ်ထွက်ရာအရပ်။ (ငွေတွင်း။) “ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ အာကရော၊ ရောမြမ်းရာအရပ်ကို။ (အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။)”

[လောကကြောင်း ပုံစံကို ပြပြီး၍ သာသနာတော်ကြောင်း ပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် “သာသနေ ပန” ဟု မိန့်။] သာသနေ ပန၊ သာသနာတော်၌ကား။ မနောရမေ၊ စိတ်၏ ဓမ္မလျော်ရာဖြစ်သော။ အာယတနေ၊ လူအများ သတ္တဝါအများတို့၏ ပေါင်းဆုံရာအရပ်၌ ။ ဝိဟင်္ဂမာ၊ ငှက်အပေါင်းတို့သည်။ နံ၊ ထို ပညောင်ပင်ကြီးကို။ သေဝန္တိ၊ မှီဝဲကြကုန်၏။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ သမောသရဏဋ္ဌာနံ၊ ပေါင်းဆုံရာ အရပ်ကို။ (အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။)

ဒက္ခိဏာပထော၊ ဂင်္ဂါမြစ်၏ တောင်ဘက်ကမ်း အရပ်သည်။ ဂုန္န၊ နွားတို့၏။ အာယတနံ၊ ပေါက်ဖွားရာ အရပ်တည်း။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ သဉ္ဇာတိဒေသော၊ ကောင်းစွာ ပေါက်ဖွားရာအရပ်ကို။ (အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။) [သမ္မာ+ဇာယန္တိ ဧတ္တာတိ သဉ္ဇာတိ- နွားစသည်တို့၏ ကောင်းစွာပေါက်ဖွားရာဒေသ။]

သတိ၊ ထင်ရှားရှိသော။ အာယတနေ၊ အဘိညာဉ်ဟူသော အကြောင်းသည်။ သတိရှိလတ်သော်။ တတြ တတြေ၊ ထိုထိုအဘိညာဉ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော

၁။ သမောသရဏဋ္ဌာနံ ။ ပဉ္စကအင်္ဂုတ္တိုရ် မဇ္ဈိမပဏ်-သုမနဝဂ်-အဋ္ဌမ-သုတ် ၌လာသော ပါဠိတည်း။ “လူနှင့်တကွ သတ္တဝါအများတို့၏ ပေါင်းစုရာ သာယာသောအရပ်ဝယ် ပညောင်ပင်ကြီးတစ်ပင် ပေါက်နေ၏။ ထိုပညောင်ပင်ကြီးကို ငှက်အပေါင်းလာ၍ မှီခိုနေကြသည်” ဟု ဥပမာပြ၍ “သဒ္ဓါတရားရှိသော ဥပါသကာကိုလည်း ရဟန္တာတိုင်အောင် သူတော်မြတ် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့က မှီခိုကြရသည်” ဟု ဟောတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုပါဠိ၌ အာယတန-သဒ္ဓါသည် အများ၏ ပေါင်းဆုံစုဝေးရာဟူသော အနက်ကိုဟော၏။

ရှေးနိဿယ။ ။ “မနောရမေ၊ နှလုံး ဓမ္မလျော်ဖွယ်သော။ အာယတနေ၊ ရဟန်းသူမြတ်တည်းဟူသော ငှက်တို့၏ စုဝေးရာ အင်ကြင်းတောနှင့်တူသော ဘုရားသာသနာတော်၌။ ဝိဟင်္ဂမာ၊ ရဟန်းသူတော်သူမြတ်ဟု ဆိုအပ်သော ငှက်အပေါင်းတို့သည်။ နံ၊ ထိုသီလသမာဓိ ပညာဂုဏ်ဖြင့်လွန်၍ သူမွန်သူမြတ်ဟု ဆိုအပ်သော တောစိုးသစ်ပင်ကြီးကို။ သေဝန္တိ၊ မှီဝဲကုန်၏” ဟု ပေးလေသည်။ ဤသုတ်မှတစ်ပါး အခြားသုတ္တန်များ၌ ထိုအဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်လေရောသလားဟု စဉ်းစားမိသည်။ ဤ သုတ်၌ကား ထိုအဓိပ္ပာယ်မျိုးမရပါ။

၂။ တတြ တတြေ ၀။ ပ။ အာယတနေ။ ။ “ယဿ ယဿ အဘိညာသန္တိကရဏိယဿ ဓမ္မဿ စိတ္တံ အဘိနိဇ္ဈာမေတိ အဘိညာ သန္တိကရိယာယ” ဟု ဥပရိပဏ္ဏာသ၊ ကာယဂတာသတိသုတ်-ပါဠိတော်ရင်းဝယ် အနိယမဝါကျရှိသောကြောင့် “တတြတတြေ” ဖြင့် အဘိညာ သန္တိကရဏိယ ဓမ္မကို စွဲရသည်။ သက္ခိဘဗ္ဗတံကို “ပစ္စက္ခဘာဝံဟု လည်းကောင်း၊ သတိ အာယတနေကို “သတိကာရဏေ” ဟု လည်းကောင်း “အဘိညာဝကာရဏံ” ဟု ကာရဏသရုပ်

ဣဒ္ဓိဝိဓ-စသော ဓမ္မဉ္စပင်။ သက္ကိဘဗ္ဗတံ၊ မျက်မှောက်ပြုနိုင်သူ၏ အဖြစ်သို့။ ပါပဏာတိ၊ ရောက်၏။ ဣတိ အာဒီသု၊ တို့၌ ကာရဏံ၊ အကြောင်းကို (အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။)

ပန၊ အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့။ ဣဓ၊ ဤ မနော မနာယတနံ-ဟူသောပါဌ်၌။ သဉ္ဇာတိ ဒေသဋ္ဌေန၊ သဉ္ဇာတိဒေသ အနက် လည်းကောင်း။ သမောသရဏဋ္ဌေန၊ သမောသရဏအနက် လည်းကောင်း။ ကာရဏဋ္ဌေန၊ ကာရဏအနက် လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ တိဝိဓာပိ၊ သုံးပါး အပြားအားဖြင့်လည်း။ ဝဋ္ဋတိ၊ ၏။ (ရှေးနိဿယ၌ “တိဝိဓာပိ ဝဋ္ဋန္တိ”ဟု ရှိ၏။) ဟိ၊ ချဲ့။ ဖဿာဒယော၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဧတ္ထ၊ ဤ မန၌။ သဉ္ဇာယန္တိ၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ကောင်းစွာ ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေနပိ၊ သဉ္ဇာတိဒေသ အနက်အားဖြင့်လည်း။ ဧတံ၊ ဤ မနသည်။ အာယတနံ၊ မည်၏။ ဗဟိဒ္ဓါ၊ အပသန္တာန်၌ ။ ရူပ သဒ္ဓ ဂန္ဓ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ၊ တို့သည်။ အာရမ္မဏ ဘာဝေန၊ အာရုံ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ မန၌။ ဩသရန္တိ၊ သက်ရောက်ကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သက်ရောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမောသရဏဋ္ဌေနပိ၊ သမောသရဏ အနက်အားဖြင့်လည်း။ (ဧတံ၊ သည်။) အာယတနံ၊ မည်၏။ ပန၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ဖဿာဒီနံ၊ ဖဿံ - အစရှိသော တရားတို့၏။ သဟဇာတဒိ ပစ္စယဋ္ဌေန၊ သဟဇာတ-အစရှိသော ပစ္စည်း၏ အဖြစ် ဖြင့်။ ကာရဏတ္ထာ၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကာရဏဋ္ဌေနပိ၊ အကြောင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်း။ အာယတနံ၊ အာယတန-မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကို လည်းကောင်း ထို အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။ [“သန္တိကာတဗ္ဗဿာတိ ပစ္စက္ခတော ကာတဗ္ဗသံ အဓိဋ္ဌာန ဝိကုဗ္ဗနာဒိ ဓမ္မဿ”။ -ဥပရိပဏိဋိကာ။]

ရှေးနိဿယ။ ။ “သတိ(အတ္တနော သန္တာနေ ဘူတေ ပုဗ္ဗေ ပရိစိတ္ထေ)၊ ရှေးဘဝ၌ လေ့ကျက်အပ်ဖူးသောအားဖြင့် မိမိသန္တာန်၌ ထင်ရှားဖြစ်ဖူးသော။ အာယတနေ၊ ဣဒ္ဓိဝိဓ- စသော အဘိညာဉ်အား လျှောက်ပတ်သော အဓိကာရ အကြောင်းသည်။ သတိ-သန္တေ ဝိဇ္ဇမာနေ၊ ရှိလတ်သော်။ တဋ္ဌေတဋ္ဌေဝ၊ ထိုထို ဣဒ္ဓိဝိဓ-စသော အရာ၌လျှင်။ သက္ကိဘဗ္ဗတံ၊ သက်သေထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ပါပဏာတိ၊ ၏။ ” ဟု ပေးလေ၏။ အခြားပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ကို တွေ့၍ ပေးလေရောသလား ဟု စဉ်းစားမိ၏။ ယခုတွေ့ရသော ကာယဂတာသတိ သုတ္တန်ပါဠိတော်၏ အဖွင့် အလိုအားဖြင့်ကား ဤသို့ မပေးနိုင်။ ဤဝါကျ၌ ယေဇနာဖွင့်ပုံမှာ သာ၍ အဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့် မညီသေး၏။

မနိန္ဒြိယံ၊ မနိန္ဒြိယပုဒ်သည်။ ဂုတ္တတ္ထမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာ။

(ယံ ဓမ္မဇာတ်၊ သည်။) ဝိဇာနာတိ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုး တစ်ဖုံ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တံ ဓမ္မဇာတ်၊ သည်။) ဝိညာဏံ၊ မည်၏။ ဝိညာဏံ မေဝ၊ ဝိညာဉ်သည်ပင်။ ခန္ဓော၊ ခန္ဓာတည်း။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ဝိညာဉ်ခန္ဓာ။ တဿ၊ ထိုခန္ဓသဒ္ဓါ၏။ ရာသီ အာဒိဝသေန၊ အစု အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အတ္ထော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိထိုက်၏။ ဟိ-ချဲ့။ မဟာဥဒကက္ခန္ဓောတွေဝ၊ များစွာသော ရေအစု ဟူ၍သာ။ သန့်၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤပါဠိရပ်၌။ ရာသဋ္ဌေန (ရာသီ+အဋ္ဌေန)၊ အစုဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ခန္ဓော၊ ခန္ဓသဒ္ဓါကို။ ဂုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ -(စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဒုတိယပဏ်-ပုညာဘိသန္ဓဝဂ်၊ ပုညာဘိသန္ဓ-သုတ်။) သီလက္ခန္ဓော၊ သီလဂုဏ်။ သမာဓိက္ခန္ဓော၊ သမာဓိဂုဏ်။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ ဂုဏဋ္ဌေန၊ ဂုဏ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ (ခန္ဓော ဂုတ္တော။) ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ မဟန္တံ၊ ကြီးစွာသော။ ဒါရက္ခန္ဓံ၊ သစ်တုံးကို။ အဒ္ဓသ၊ မြင်တော်မူရပြီ။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ပဏ္ဏတ္ထိမတ္တဋ္ဌေန၊ ပညတ်မျှဖြစ်သော အနက်အားဖြင့်။ (ခန္ဓော ဂုတ္တော။)

၁ပန၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ဣဓ ဤ ဝိညာဏက္ခန္ဓော-ဟူသော ပုဒ်၌။ ရုဠိ-တော၊ ရုဠိအားဖြင့်။ ခန္ဓော၊ ခန္ဓသဒ္ဓါကို။ ဂုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။

၁။ ပဏ္ဏတ္ထိမတ္တဋ္ဌေန။ ။ မတ္တသဒ္ဓါဖြင့်သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်ကို ကန့်သည်။ “ရာသဋ္ဌေန ခန္ဓော”၌ ခန္ဓ-သဒ္ဓါသည် အစုအနက် ဟူသော သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်ကို ငဲ့သေး၏။ ဂုဏဋ္ဌေန ခန္ဓော” စသည်၌လည်း ထိုအတူ ဆိုင်ရာအနက်ဟူသော သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်ကို ငဲ့သေး၏ “သစ်တုံး”ဟူသော နာမည်ပညတ်ကို ဟောရာ၌ကား ထိုကဲ့သို့ သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်ကို မငဲ့သောကြောင့် “ပဏ္ဏတ္ထိမတ္တ ဋ္ဌေန”ဟု ဆိုသည်။ [ထိုဒါရက္ခန္ဓဟူသော နာမည်ပညတ်မျိုးသည် ဒါရမှတစ်ပါး သီလာ (ကျောက်တုံး)စသည်တို့၌ မဖြစ်နိုင်။]

၂။ ဣဓပန။ ပ။ ရုဠိတော။ ။ဤ၌ ရုဠိဟူသည် ဧကဒေသဣ၊ ပစာဖြစ်သော အတင်ရုဠိတည်း။ မှန်၏- ဤ ပထမမဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာအခါ၌ ပါဝင်သော “ဝိညာဏက္ခန္ဓာ” ဟူသည် ပစ္စုပ္ပန်အနိုက်၌ ဖြစ်သော စိတ်တည်း။ ထိုစိတ်တစ်ခုတည်းကို အစု စု၍ မဖြစ်ရကား ရာသီအနက်အားဖြင့် ခန္ဓအမည် မရနိုင်။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စိတ် ၃-မျိုးပေါင်းမိမှ(အဇ္ဈတ္တ ဝိညာဉ်ဗဟိဒ္ဓဝိညာဉ် စသည်ဖြင့် ၂-မျိုးစီ ပေါင်းမိမှ) ရာသီအနက်အားဖြင့် ခန္ဓ-အမည်ရနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ၃-မျိုး စသည်ပေါင်းမိမှ ရာသီအနက်အားဖြင့် ခန္ဓ-အမည်ရနိုင်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာအမည်ကို ဤပစ္စုပ္ပန်စိတ်တစ်ခု၌ တင်စားထားရကား ဧကဒေသဣ၊ ပစာ-ရုဠိအမည်သာ ဖြစ်ရလေသည်။ ထို့ကြောင့် “ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ ဧကဒေသဘူတ”စသည်ဖြင့် အကျယ်မီနိမ့်သည်။

(တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ရာသဋ္ဌေန၊ အစုဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧတံ ဝိညာဏံ၊ ဤ ဝိညာဉ်သည်။ (ဝိညာဏက္ခန္ဓောဟံ ဟောတော်မူအပ်သော ဤ ဝိညာဉ်သည်။) ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၏။ ဧကဒေသော တစ်စိတ်တစ်ဒေသ တည်း။ (အချို့စာ၌ “ဧကံ ဝိညာဏံ” ဟု ရှိ၏၊ မကောင်း။) တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ရုက္ခဿ၊ သစ်ပင်၏။ ဧကဒေသံ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သော သစ်ကိုင်းကို။ ဆိန္ဒန္တော၊ ဖြတ်သူကို။ ရုက္ခံ ဆိန္ဒတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ သစ်ပင်ဖြတ်သူဟူ၍။ ဝုစ္စတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ ဤ အတူသာလျှင်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။ ဧကဒေသဘူတံ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်၍။ ဖြစ်သော။ ဧကမ္ပိ၊ တစ်ခုလည်းဖြစ်သော။ (ဤ ၌ကား ဧကံ-ဟုပင် ရှိသင့်၏။) ဝိညာဏံ၊ ကို။ ရုဋ္ဌိတော၊ ရုဋ္ဌိအားဖြင့်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။

တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတုတိ၊ ကား။ ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ အစရှိကုန်သော တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုတရားတို့အား။ အနုစ္စဝိကာ၊ လျောက်ပတ်သော။ မနောဝိညာဏ ဓာတု၊ မနောဝိညာဏဓာတ်တည်း။ ဟိ၊ မှန်။ ဣမသ္မိံ ပဒေ၊ ဤ တဇ္ဇာ မနော ဝိညာဏဓာတု ဟူသောပုဒ်၌။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ကို။ (ဝုတ္တံ-၌ စပ်။) မိနနဋ္ဌေန၊ နှိုင်းချင့်တတ်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ မနော၊ မနမည်၏။ ဝိဇာနနဋ္ဌေန၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ပုံ သိတတ် သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏမည်၏။ သဘာဝဋ္ဌေန၊ သဘောဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ နိဿတ္တဋ္ဌေန၊ သတ္တဝါမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဓာတု၊ ဓာတ်မည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ တိဟိ၊ (မန+ဝိညာဏ+ဓာတုအားဖြင့်) ၃-ပါးကုန်သော။ နာမေဟိ၊ အမည်တို့ဖြင့်။ ဝုတ္တံ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ ဣမသ္မိံ ဖဿပဉ္စမဏေ ဤ ဖဿပဉ္စမက နိဒ္ဒေသ၌။ တာဝ၊ ဝေဒနာ-စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌော၊ ညွှန်ပြအပ်သော။) ဖဿော၊ ဖဿသည်။ ယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။ ဖဿော ဧဝ၊ ဖဿသာတည်း။ န တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇော၊ တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏ ဓာတုသမ္ပဿဇေ မဟုတ်။ [ဖဿသည် သမ္ပဿဇေ(ဖဿကြောင့် ဖြစ်သောတရား) မဖြစ်နိုင်-ဟူလို] စိတ္တဉ္စ၊ စိတ်သည်လည်း။ (စိတ္တံ ဟောတိ၌ စိတ်သည်လည်း။) ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု ဧဝ၊ တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏ ဓာတ်သာတည်း။ (ဧဝဖြင့် သမ္ပဿဇေကို ကန့်၊ မနောဝိညာဏ ဓာတ်ဟူသော စိတ်ကသာ ဖဿ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ ဖဿက မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း

မဟုတ်သောကြောင့် စိတ်ကို သမ္မဿဇဟု မခေါ်နိုင်-ဟူလို။) တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။
 ဣမသ္မိံ ပဒဒ္ဒယေ၊ ဤ ဖဿစိတ္တဟူသော ပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်း၌။ တဇ္ဇာ
 မနောဝိညာဏဓာတုသမ္မဿဇာတိ၊ ဟူ၍။ န အာရောပိတာ၊ တင်တော်မမူအပ်။
 (ပါဠိတော်ဝယ် ဖဿနိဒ္ဒေသ၌ လည်းကောင်း၊ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ လည်းကောင်း “တဇ္ဇာ
 မနောဝိညာဏဓာတုသမ္မဿဇာ”ဟု နာမည်တပ်၍ ဟောတော် မမူအပ်-ဟူလို။)

ဇိတက္ကပဒါဒိသု ပန၊ ဝိတက္ကပုဒ် အစရှိသည်တို့၌ကား။ လတ္တမာနာပိ၊
 ရထိုက်ပါသော်လည်း။ (တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတုသမ္မဿဇာကို ရထိုက်ပါသော်
 လည်း) ဣမ၊ ဤ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌။ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ၊ ဖြတ်အပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 (ဟောတော်မမူဘဲ ဖြတ်ထားအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။) န ဥဒ္ဒတာ၊ ထုတ်ဆောင်တော်
 မမူအပ်။ (ဝိတက္က-စသော ပုဒ်တို့၌ “တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတုသမ္မဿဇ”ဟူသော
 နာမည်ကို ရနိုင်ပါသော်လည်း ဤ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ မဟောဘဲ ဖြတ်ထားအပ်ပြီး
 ဖြစ်သောကြောင့် ထိုတဇ္ဇာ မနောဝိညာဏ ဓာတုသမ္မဿဇ နာမည်ကို ထုတ်ပြတော်
 မမူအပ်-ဟူလို။)

စ ပန၊ ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့။ ဖဿပဉ္စမကာနံ၊ ဖဿပဉ္စမက ဖြစ်ကုန်သော။
 ဣမေသံ ဓမ္မနံ၊ တို့၏။ (ပညတ္တိ-၌ စပ်။) ဝါ၊ ဤတရားတို့ကို။ (ဝိနိဇ္ဈာန် ၌
 စပ်။) ပါဠိယေက္ကံ ပါဠိယေက္ကံ၊ အသီးအသီး။ ဝိနိဇ္ဈာန်၊ ခွဲခြားခြင်းကို။ ကတွာ၊
 ပြုတော်မူ၍။ ပညတ္တိံ၊ နာမည်ပညတ်ကို။ ဥဒ္ဒရမာနေန၊ ထုတ်ပြတော်မူသော။
 ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဒုက္ကရံ၊ ခဲယဉ်းစွာပြုအပ်သော အမှုကို။ ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပါပေပြီ။
 ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင် ပြဦးအံ့။ ဧကဘာဇနေ၊ တစ်ခုတည်းသော ခွက်၌။
 ပက္ခိပိတွာ၊ ထည့်၍။ ဒီဝသံ၊ တစ်နေ့ပတ်လုံး။ နိဗ္ဗယိတာနံ၊ ဓမ္မနောက်အပ်ပြီးကုန်သော။
 နာနာဥဒကကာနံ၊ အထူးထူးသော ရေတို့၏ သော်လည်းကောင်း။ နာနာ တေလာနံ
 ဝါ၊ အထူးထူးသော ဆီတို့၏ သော်လည်းကောင်း (နာနာကရဏ-၌ စပ်။)
 ဝဏ္ဏဂန္ဓရသာနံ၊ အဆင်း အနံ့ အရသာတို့၏။ နာနာတာယ၊ ထူးကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ ဒီသ္မာ ဝါ၊ မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍သော်လည်းကောင်း။ ဃာယိတွာ ဝါ၊
 နှာခေါင်းဖြင့် နှမ်း၍သော်လည်းကောင်း။ သာယိတွာ ဝါ၊ လျှာဖြင့် သာယာ၍
 သော်လည်းကောင်း။ (လျက်၍သော်လည်းကောင်း။) နာနာကရဏံ၊ အသီးအခြားပြု
 ကြောင်း အထူးကို။ ဉာတုံ၊ သိခြင်းငှာ။ သက္ကာ၊ တတ်ကောင်းသည်။ ဘဝေယျ၊
 ဖြစ်တန်ရာသေး၏။ ဧဝံ သန္တေပိ၊ ဤသို့ သိခြင်းငှာ တတ်ကောင်းပါသော်လည်း။
 တံ၊ ထို သိခြင်းကို။ ဒုက္ကရန္တိ၊ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်၏ဟူ၍။ ဝါ၊ ပြုနိုင်ခဲ၏ဟူ၍။

ဝုတ္တံ၊ (မိလိန္ဒပဉ္စဉ်) မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနပန၊ မြတ်စွာဘုရားသည်ကား။
 ဧကာရမ္မဏေ၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌။ ပဝတ္တမာနာနံ၊ ကုန်သော။ အရူပီနံ၊
 နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ စိတ္တစေတသိကာနံ၊ စိတ်စေတသိက် ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမေသံ
 ဓမ္မာနံ၊ ဤ တရားတို့၏။ (ပညတ္တိံ ၌ စပ်။) ပါဠိယေက္ကံ ပါဠိယေက္ကံ အသီးအသီး။
 ဝိနိဗ္ဗောဂံ၊ ခွဲခြားခြင်းကို။ ကတ္တာ၊ ပြုတော်မူ၍။ ပညတ္တိံ၊ နာမည်ပညတ်ကို။
 ဥဒ္ဓရမာနေန၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူလတ်သော်။ (တစ်နည်း) ဥဒ္ဓရမာနေန၊
 ထုတ်ဆောင်တော်မူသော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန၊ သည်။ အတိဒုက္ကရံ၊ အလွန်ခဲယဉ်းစွာ
 ပြုအပ်သော အမှုကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပါပေပြီ။

တေန၊ ထို့ကြောင့်။ အာယသ္မာ နာဂသေနတ္ထေရော၊ အရှင်နာဂသိန်ထေရ်သည်။
 အာဟ၊ မိန့်တော်မူပြီ။ (ကံ အာဟ။) မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ (မိလိန္ဒမင်းကို ခေါ်
 သည်။) ဘဂဝတာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဒုက္ကရံ၊ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သော အမှုကို။
 ကတံ၊ ပြုအပ်ပါပေပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အာဟ၊ မိန့်တော်မူပြီ။ ဘန္တေ နာဂသေန၊
 အရှင်နာဂသိန်။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ကံ၊ အဘယ်သို့သော။ ဒုက္ကရံ၊ ကို။ ကတံ၊
 ပြုအပ်ပါသနည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ လျှောက်ပြီ။ မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ ဘဂဝတာ၊
 သည်။ ဧကာရမ္မဏေ၊ ၌။ ပဝတ္တမာနာနံ၊ ကုန်သော။ အရူပီနံ၊ ကုန်သော
 စိတ္တစေတသိကာနံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ၊ ဤတရားတို့ကို။ ယံ ဝဝတ္ထာနံ၊
 အကြင် ပိုင်းခြားခြင်းကို။ အက္ခာတံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ကံ၊ အဘယ်သို့။

၁။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနပ။ အတိဒုက္ကရံ။ ။ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ အမြဲအားဖြင့်
 စေတသိက် ၃၃-ပါး ယှဉ်၏။ ထို စိတ် စေတသိက်တို့သည် ဧကုပ္ပါဒ-စသော လက္ခဏာ ၄-
 ပါးနှင့်ညီစွာ အတူဖြစ် အတူချုပ် တူသောမှီရာရှိ၍ အာရုံတစ်ခုကို ဝိုင်းလျက် ပြုကြလေရာ
 သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရှင် မဟုတ်လျှင် “ဤသဘောကား ဖဿ၊ ဤသဘောကား ဝေဒနာ” စသည်ဖြင့်
 ခွဲခြား၍ သိဖို့ရန် မည်သည့် လောကဓာတ်နည်းနှင့်မျှ ရှေးကလည်းမဖြစ်ခဲ့၊ ယခုလည်း မဖြစ်နိုင်၊
 နောက်နောင်အခါ ကမ္ဘာအဆက်ဆက်လည်း ဖြစ်နိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် အရှင်နာဂသိန်သည်
 မိလိန္ဒမဟာရာဇာအား ဤအဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားအောင် သမုဒ္ဒရာဝယ် မြစ်ကြီးငါးသွယ်မှ စီးဝင်လာသော
 ရေကို ဥပမာပြုလျက် မိန့်တော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ တရားတော်ကို နှစ်နှစ်ကာကာ ယုံကြည်၍ အဘိဓမ္မာ လေ့လာကြရသော
 မိမိတို့အတွက်မှာ ဘုရားတရားတော်ကို အစဉ်လိုက်၍ “သဘောအားဖြင့် အချင်းချင်း မတူကွဲပြား
 ထူးခြားသော တရားဓမ္မတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသဘာဝဓမ္မတို့၏ ဝိတိအစဉ်အားဖြင့် စိကာစဉ်ကာ
 ဖြစ်ပေါ်နေပုံကိုလည်းကောင်း၊ ထို သဘာဝဓမ္မတို့၏ ဟေတုသတ္တိ အာရမ္မဏသတ္တိ-စသော
 ပဋ္ဌာန်းပစ္စယသတ္တိ ဂိုဏ်းလည်းကောင်း၊ ကြံစည်စဉ်းစား နာကြားဖို့ချ၍ နေရသည်မှာ အလွန်
 ဝမ်းမြောက်ဖွယ် ကောင်းပါပေသည်။

အကွာတံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ အယံ၊ ဤ တွေ့ထိခြင်းသဘောတရားသည်။
 ဖဿော၊ ဖဿတည်း။ အယံ၊ ဤခံစားခြင်း သဘောတရားသည်။ ဝေဒနာ၊
 ဝေဒနာတည်း။ အယံ၊ ဤ မှတ်သားခြင်း သဘောတရားသည်။ သညာ၊ သညာတည်း။
 အယံ၊ ဤ စေ့ဆော်ခြင်းသဘောတရားသည်။ စေတနာ၊ စေတနာတည်း။ ဣဒံ၊
 ဤ ဆန်းကြယ်သော သဘောတရားသည်။ စိတ္တံ၊ စိတ်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ယံ
 ဝဝတ္ထာနံ၊ အကြင်ပိုင်းခြားခြင်းကို။ အကွာတံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တံ၊ ထိုပိုင်းခြားခြင်း
 ဟူသော။ ဒုက္ကရံ၊ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သော အမှုကို။ ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊
 ဤသို့။ အာဟ၊ မိန့်တော်မူပြီ။

ဘန္တေ၊ ရား၊ ဩပမ္ပံ၊ ဥပမာကို။ ကရောဟိ၊ ပြုပါဦးလော့။ ဣတိ၊ ဤသို့
 လျှောက်ပြီ။ မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ ယထာ၊ ဥပမာကား။ ကောစိ ဒေဝ၊
 တစ်စုံတစ်ယောက်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ပုရိသော၊ သည်။ နာဝါယ၊ လှေဖြင့်။ သမုဒ္ဒံ၊
 သို့။ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ၊ သက်ဝင်၍။ ဟတ္ထပုဋေန၊ လက်ခုပ်ဖြင့်။ ဥဒကံ၊ ရေကို။
 ဂယေတွာ၊ ယူ၍။ ဇိဌာယ၊ လျှာဖြင့်။ သာယိတွာ၊ လျက်၍။ ဇာနေယျ နုခေါ၊
 သိနိုင်ရာသလော။ ကိ၊ အဘယ်သို့။ ဇာနေယျ၊ သိနိုင်ရာသနည်း။ မဟာရာဇ။
 သော ပုရိသော၊ သည်။ ဣဒံ၊ ဤရေသည်။ ဂင်္ဂါယ၊ ဂင်္ဂါမြစ်၏။ ဝါ၊ ဂင်္ဂါမြစ်က။
 ဥဒကံ၊ ရေတည်း။ ဣဒံ၊ သည်။ ယမုနာယ၊ ၏။ ဝါ၊ က။ ဥဒကံ၊ တည်း။ ဣဒံ၊
 သည်။ အစိရဝတိယာ၊ ၏။ ဝါ၊ က။ ဥဒကံ၊ တည်း။ ဣဒံ၊ သည်။ သရဘုယာ၊
 သရဘူမြစ်၏။ ဝါ၊ သရဘူမြစ်က။ ဥဒကံ၊ တည်း။ ဣဒံ၊ သည်။ မဟိယာ၊ မဟိ
 မြစ်၏။ ဝါ၊ က။ ဥဒကံ၊ တည်း။ (မြစ်ကြီးငါးသွယ်က ရေတွေသည် သမုဒ္ဒရာထဲသို့
 ဝင်လာသောကြောင့် ဤ စကားကို ဆိုရသည်။) ဣတိ၊ ဤသို့။ ဇာနေယျ နုခေါ၊
 သိနိုင်ရာသလော။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ ဘန္တေ နာဂသေန၊ အရှင်နာဂသိန်။
 ဇာနိတုံ၊ သိခြင်းငှာ။ ဒုက္ကရံ၊ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်ပါ၏။ ဣတိ ဤသို့ လျှောက်ပြီ။
 မဟာရာဇ။ ဧကာရမ္မ ဇော၊ ဌံ။ ပဝတ္ထမာနာနံ၊ ကုန်သော။ အရူပိနံ၊ ကုန်သော။
 စိတ္တစေတသိကာနံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ၊ ဓမ္မာနံ၊ တို့ကို။ ယံ ဝဝတ္ထာနံ၊ အကြင်
 ပိုင်းခြားခြင်းကို။ အကွာတံ၊ ပြီ။ ပ။ ဣဒံ၊ ဤ ဆန်းကြယ်သော သဘောသည်။
 စိတ္တံ၊ တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ယံ ဝဝတ္ထာနံ၊ ကို။ အကွာတံ။ တံ၊ ထိုပိုင်းခြား
 ရခြင်းသည်။ တတော၊ ထိုရေကို ခွဲခြား ရခြင်းထက်။ ဒုက္ကရတရံ၊ သာ၍ ခဲယဉ်းစွာ
 ပြုအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

ဝိတက္ကနိဒ္ဒေသ၊ ဝိတက္ကနိဒ္ဒေသ၌။ (တက္ကော-စသည်၌ အပေါင်းအာဇာရ+
 အစိတ် အာဇေယံအဖြစ်ဖြင့် စပ်။) တက္ကနဝသေန၊ အာရုံသို့ စိတ်ကို ဆွဲငင်ခြင်း၏

အစွမ်းအားဖြင့်။ တက္ကော၊ တက္ကမည်၏။ တဿ၊ ထို ဝိတက်၏(ပဝတ္တိ-၌ စပ်။) ကိတ္တကံ၊ အဘယ်မျှလောက်ကို။ တက္ကေသိ၊ ဆွဲငင်သွားသနည်း။ ကုမ္ဘံ၊ တစ်ကုမ္ဘကို။ တက္ကေသိ၊ ဆွဲငင်သွားပြီ။ သကဋ္ဌံ၊ တစ်လှည်းကို။ တက္ကေသိ၊ ပြီ။ ယောဇနံ၊ တစ်ယူဇနာတိုင်တိုင်။ တက္ကေသိ၊ ပြီ။ အဒ္ဓယောဇနံ၊ ယူဇနာ ဝက်တိုင်တိုင်။ တက္ကေသိ၊ ပြီ။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ (လောကသိဒ္ဓေန၊ လောက၌ ထင်ရှားသော။) ဟက္ကနဝသေန၊ အာရုံသို့စိတ်ကို ဆွဲငင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်၏။ ဣဒံ၊ ဤ တက္ကောဟူသော ပုဒ်သည်။ ဝိတက္ကဿ၊ ဝိတက်၏။ သဘာဝပဒံ၊ သဘောကိုသာပြသော ပုဒ်တည်း။ ဝိတက္ကနဝသေန၊ အာရုံသို့ အထူးထူး အပြားပြား ဆွဲငင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝိတက္ကော၊ ဝိတက္ကမည်၏။ ဧတံ၊ ဤ ဝိတက္ကောဟူသော အမည်သည်။ ဗလဝတရတက္ကဿ၊ အထူးသဖြင့် အားရှိသော ဆွဲငင်ခြင်း၏ နာမံ၊ အမည်တည်း။

သုဋ္ဌ၊ ကောင်းစွာ။ ကပ္ပနဝသေန၊ ကြံစည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ သင်္ကပ္ပော၊ သင်္ကပ္ပ မည်၏။ ဧကဂ္ဂံ၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသော။ စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ အာရမ္မဏေ၊ အာရုံ၌။ ဝါ၊ သို့။ အပ္ပေတိ၊ ရောက်စေတတ်၏။ ဝါ၊ သွင်းထားတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာမည်၏။ (အပ္ပဓာတ်-ပါပုဏန အနက်ဟော၊ ယုပစ္စည်း၊ ကာရိတ်ကျေ။) ဒုတိယပဒံ၊ ဗျပ္ပနာဟူသော ဒုတိယပုဒ်ကို။ ဥပသက္ကဝသေန၊ ဝိ-ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝဗ္ဗိတံ၊ တိုးပွားစေအပ်ပြီ။ (ဝိအနက် အထူးမရှိပါ-ဟူလို။) ဝါ တစ်နည်း။ ဗလဝတရ၊ သာ၍ အားရှိသော။ အပ္ပနာ၊ စိတ်ကို အာရုံ၌ တင်သွင်းတတ်သော တရားသည်။ ဗျပ္ပနာ၊ ဗျပ္ပနာမည်၏။ အာရမ္မဏေ၊ အာရုံ၌။ စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ အဘိနိရောပေတိ၊ ရူးရှုတင်ထားတတ်၏။ ပတိဋ္ဌာပေတိ၊ တည်စေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုကြောင့်။ စေတသော အဘိနိရောပနာ၊ မည်၏။ (“အဘိနိရောပန-ရှေးရှု တင်ခြင်း”ဟူသည် အာရုံပေါ်၌ စိတ်ကိုတည်စေခြင်းတည်း။ ထိုကြောင့် “ပတိဋ္ဌာပေတိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။) ယာထာဝတာယ၊ ဟုတ်မှန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ နိယျာနိကတာယ စ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်

၁။ **ဧဝံ တက္ကနဝသေန။** ။တက္ကသဒ္ဒါသည် အခြားနေရာ၌ ကြံစည်ခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ “ကုမ္ဘံ တက္ကေသိ” စသည်ဖြင့် လောက၌ ထင်ရှားသော စကားအသုံးကို ထောက်၍ ဆွဲငင်ခြင်း အာဏာနုအနက်ကို ဟောရသည်။ ကြံစည်ခြင်းအနက်ကိုကား သင်္ကပ္ပပုဒ်က ဟောလိမ့်မည်။ ဆွဲငင်ခြင်းဟူသည်လည်း စိတ်ကို အာရုံပေါ်သို့ရောက်အောင် ဆွဲငင်ခြင်းတည်း။ (“အဘိနိရောပန-စိတ်အာရုံသို့တင်ပေးခြင်း”နှင့် သဘောတူပင်တည်း။) [ဧဝံ တက္ကနဝသေန လောကသိဒ္ဓေနာတိ အဓိပ္ပာယ်။ ဧဝံဓမ္မဝဋ္ဌ။ ပ။ အာရမ္မဏံ သာ အာဏာနု ဝိတက္ကနံ။-ဋီကာ။]

တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ (ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ရည်ရွယ်သည်။) ကုသလဘာဝပုတ္တော၊ ကုသိုလ်၏ အဖြစ်သို့ ရောက် သော။ ပသတ္တော၊ ချီးမွမ်း အပ်သော။ သင်္ကပ္ပော၊ သင်္ကပ္ပတည်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သမ္မာသင်္ကပ္ပော၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပမည်၏။ (သမ္မာသဒ္ဓါသည် ပသတ္ထအနက်ဟောတည်း။ ထို“ပသတ္ထ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းမှာလည်း ယာထာဝတာဂုဏ်၊ နိယျာနိကတာဂုဏ်တည်း”ဟု သိစေလို၍ “ယာထာဝ၊ ပ။ ပသတ္တော”ဟု ဖွင့်သည်။)

ဝိစာရနိဒ္ဒေသေ၊ ဝိစာရ နိဒ္ဒေသ၌။ အာရမ္မဏေ၊ အာရုံ၌။ စရဏကဝသေန၊ လှည့်လည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ စာရော၊ စာရမည်၏။ (ဝိစာရ၏ ဥပမာကို ပြရာ၌ ပျားပိတုန်း၏ ရစ်ဝနေပုံကို ဥပမာပြသည်။ ထို့ကြောင့် အာရုံပေါ်၌ အထပ်ထပ် အာရုံပြုသောအားဖြင့် သုံးသပ်နေခြင်းကိုပင် “စရဏက-လှည့်လည်ခြင်း”ဟု ဆိုသည်။) ဣဒံ၊ ဤစာရောဟူသောပုဒ်သည်။ အဿ၊ ထိုဝိစာရ၏ သဘာဝပဒံ၊ သဘောကိုသာ ပြသောပုဒ်တည်း။ ဝိစရဏဝသေန၊ အာရုံ၌ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည် ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝိစာရော၊ ဝိစာရမည်၏။

အနုဂန္ဓာ အာရုံသို့အစဉ်လိုက်၍။ ဝိစရဏဝသေန၊ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည် ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အနုဝိစာရော၊ အနုဝိစာရမည်၏။ (အနုသဒ္ဓါသည် အနုဂမန အနက်ဟောတည်း။) ဥပဂန္ဓာ၊ အာရုံသို့ကပ်၍။ ဝိစရဏဝသေန၊ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပဝိစာရော၊ ဥပဝိစာရမည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ ဝိ၊ အနု၊ ဥပ-ဟူသော ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဒါနိ၊ ပုဒ်တို့ကို။ ဝဗ္ဗိတာနိ၊ တိုးပွားစေအပ်ကုန်ပြီ။ [ဥပသဂ္ဂဝသေန ဝါ-ဟူသော ဤနည်းအားဖြင့် ဝိစာရ၊ အနုဝိစာရတို့လည်း စာရ၏ အနက်ကိုပင် ဟောကြရသည်။ ဥပသာရအတွက် အနက်သီးခြား မရှိ။ ရှေး၌ ဖွင့်ခဲ့သော နည်းအားဖြင့်ကား ဥပသာရအတွက် -အနက်သီးခြားရှိသည်။] (ဝနစရဏော၊ တောလည် မုဆိုးသည်။) သရံ၊ မြားကို။ ဇိယာယ၊ လေးညို့၌။ အနုသန္တဟိတွာ၊ ဆက်စပ်၍။ ဌပေတိ ဝိယ၊ ထားသကဲ့သို့။ တထာ၊ ထိုအတူ။ အာရမ္မဏေ၊ အာရုံ၌။ စိတ္တံ၊ ကို။ အနုသန္တဟိတွာ၊ ဆက်စပ်၍။ ဌပနတော၊ ထားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဘာဝပဓာန။) စိတ္တဿအနုသန္တာနတာ၊ စိတ္တဿ အနုသန္တာနတာ- မည်၏။ [“စိတ္တဿ၊ စိတ်ကို- အနုသန္တာနတာ၊ အာရုံ၌ ဆက်စပ်တတ်သည်၏

၁။ ဝိစရဏဝသေန။ သမန္တတော စရဏံ ဝိစရဏံ။-ဋီကာ။ ဤအလို ဝိသဒ္ဓါသည် သမန္တ အနက်ဟောတည်း။ ဝိစာရသည် အာရုံကိုအဖန်ဖန် သုံးသပ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ထိုသို့ အဖန်ဖန်သုံးသပ်ခြင်းလည်း အာရုံပေါ်၌ ထက်ဝန်းကျင် ရစ်ဝနေသကဲ့သို့ဖြစ်ရကား “သမန္တတော စရဏံ ဝိစရဏံ”ဟု ဆိုသည်။

အဖြစ်ဟူသော သဘောတရားသည်။ (တစ်နည်း) စိတ္တဿ၊ ကို။ အနုသန္ဓာနတာ၊ ဖွဲ့စပ်ခြင်း သဘောတရားသည်”ဟု ပါဠိတော်၌ ယေး။ နောက်နည်းအလို တာပစ္စည်း အနက်မရှိ။]

(ယာ ဓမ္မဇာတိ၊ အကြင် သဘောတရားသည်။) အာရမ္မဏံ၊ အာရုံကို။ အနုပေက္ခမာနော ဝိယ၊ အဖန်ဖန် ကြည့်ရှုသကဲ့သို့။ (ဝိယသည် ဥပရိက္ခာပဇာတက။) တိဋ္ဌတိ၊ တည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အနုပေက္ခနတာ၊ မည်၏။ [အနုပေက္ခနတာ၊ အာရုံကို အဖန်ဖန်ကြည့်ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောတရား။ ဝါ၊ ကြည့်ရှုခြင်း သဘောတရား။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိစရဏဝသေန၊ အာရုံ၌ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပေက္ခနတာ၊ ကြည့်ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အနုပေက္ခနတာ၊ အနုပေက္ခနတာမည်၏။ [အနုပေက္ခနတာ၊ အာရုံကို ထက်ဝန်းကျင်လှည့်လည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကြည့်ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်။ ဝါ၊ ကြည့်ရှုခြင်း။ အနုကို “ဝိစရဏဝသေန”ဟု ဖွင့်။]

ပီတိနိဒ္ဒေသ၊ ပီတိနိဒ္ဒေသ၌။ ပီတိတိ၊ ပီတိဟူသော ပုဒ်သည်။ သဘာဝပဒံ၊ သဘောကိုသာပြသော ပုဒ်တည်း။ ပမုဒိတဘာဝေါ၊ လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ ပါမောဇ္ဇံ၊ ပါမောဇ္ဇမည်၏။ [ပမောဒနံ၊ လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ ပမောဒေါ၊ ခြင်း။ ပမောဒေါယေဝ ပါမောဇ္ဇံ၊ သတ္တ၌ ဣပစ္စည်း။ ပမုဒိတဘာဝေါကာ၊ အနက်ဖွင့်သာ။] အာမောဒနာကာရော၊ လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာသည်။ အာမောဒနာ မည်၏။ ပမောဒနာကာရော၊ အပြားအားဖြင့် ဝမ်းမြောက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ ပမောဒနာ၊ ပမောဒနာမည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း ဘောသဇ္ဇာနံ ဝါ၊ ဆေးတို့ကိုသော်လည်းကောင်း။ တေလာနံ ဝါ၊ ဆီတို့ကို

၁။ ယထာ ဝါပ။ ဝုတ္တာ။ ။ မုဒေတိသည် “မုဒေါ ဟဿ ကိဉ္စာ ဓုတ္တာဒနေသုဓုတ မိဿနေ”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် ဝမ်းမြောက် ရွှင်လန်းခြင်းဟူသော ဟဿအနက်ဖြင့် “အာမောဒနာကာရောပ။ ပမောဒနာ”ဟု ဖွင့်ပြပြီး၍ ဓုရဒိ မုဒေတိ၏ မိဿနအနက်ကို တစ်နည်းဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ယထာ ဝါ ဘောသဇ္ဇာနံ ဝါ” စသည်မိန့်။ လောက၌ ဆေး၊ သို့မဟုတ် ဆီ၊ သို့မဟုတ် ရေနွေး ရေအေးတို့ကို တပေါင်းတည်းပြုခြင်းကို “မောဒနာ”ဟု ဆိုရိုးရှိ၏။ ထိုအတူ ဤ၌လည်း ပီတိနှင့်ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ပီတိက တပေါင်းတည်းပြုခြင်းကို “မောဒနာ”ဟု ဆိုရ၏။ ထို မောဒနာကိုပင် အာ-ဥပသာရ ပ-ဥပသာရတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ပါဠိတော်၌ “အာမောဒနာ၊ ပမောဒနာ”ဟု ဟောတော်မူသည်။ အာ-ဥပသာရ၊ ပ-ဥပသာရတို့အတွက် အနက်သီးခြားမရှိ-ဟူလို။

သော်လည်းကောင်း။ ဥဏှောဒကသီတောဒကာနံ ဝါ၊ ရေနွေး ရေအေးတို့ကိုသော်လည်းကောင်း။ ဧကတော၊ တပေါင်းတည်း။ ကရဏံ၊ ပြုခြင်းကို။ မောဒနာတိ၊ မောဒနာဟူ၍။ ဝုစ္ဆတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ ဤအတူ။ အယဒ္ဓိ ပီတိ၊ ဤပီတိသည်လည်း။ ဓမ္မာနံ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို။ ဧကတော၊ တပေါင်းတည်း။ ကရဏေန၊ ပြုခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ မောဒနာ၊ မောဒနာမည်၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဧကတော ကရဏကြောင့်။ မောဒနာဟု ဆိုရပါသော်လည်း။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ အာ၊ ပ၊ ဥပသာရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ မဏ္ဍေတွာ၊ တန်ဆာဆင်၍။ အာမောဒနာပမောဒနာတိ၊ အာမောဒနာ ပမောဒနာဟူ၍၊ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

(ယော၊ အကြင် သဘောတရားသည်။) ဟာသေတိ၊ တံ သမင်္ဂီပုဂ္ဂလသမ္မယုတ္တဓမ္မတို့ကို ရွှင်လန်းစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ၊ သည်။) ဟာသော၊ ဟာသမည်၏။ [ပီတိဖြစ်သောအကျိ ပီတိနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း တပြုံးပြုံးတရွှင်ရွှင် ဖြစ်စေတတ်၊ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကိုလည်း ရွှင်လန်းစေတတ်သည်-ဟူလို၊] ပဟာသေတိ၊ အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ပဟာသော၊ ပဟာသမည်၏။ ဧတံ၊ ဤဟာသော ပဟာသောဟူသော အမည်သည်။ ဟဋ္ဌပယဋ္ဌာကာရာနံ၊ ရွှင်လန်းခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတို့၏ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။

ဝိတ္တိံ တိ၊ ဝိတ္တိဟူသည်ကား။ ဝိတ္တံ၊ ဥစ္စာတည်း။ ဧတံ၊ ဤ ဝိတ္တိဟူသော အမည်သည်။ ဓနဿ၊ ဥစ္စာ၏။ နာမံ၊ အမည်တည်း။ ပန၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤ ပီတိသည်။ သောမနဿပစ္စယတ္တာ၊ သောမနဿ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ သောမနဿ၏ အကြောင်းဖြစ်သည့်အတွက်။ ဝိတ္တိသရိက္ခတာယ၊ ဥစ္စာနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိတ္တိ၊ ဝိတ္တိ မည်၏။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့။ ဓနိနော၊ ဓနရှင်၏။ ဓနံ၊ ဥစ္စာကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ သောမနဿံ၊ သောမနဿသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ယထာ၊ ဖြစ်ရသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ပီတိမတောပိ၊ ပီတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း။ ပီတိ၊ ပီတိကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ သောမနဿံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တသ္မာ၊

၁။ ဝိတ္တိံ ။ ဝိတ္တိနှင့် ဝိတ္တံသည် ဓနအနက်ကိုဟော၏။ ရူဇာဒိ ဝိဇာတိ-လာဘအနက်ဟော၊ တိပစ္စည်း၊ တ-ပစ္စည်းတည်း။ “သောမနဿံ ဝိန္နတိ တောယာတိ ဝိတ္တိံ၊ ဝိန္နတိ ဧတေနာတိ ဝိတ္တံ”ဟုပြု။ လောက၌ စည်းစိမ်ဥစ္စာသည် သောမနဿ (ဝမ်းမြောက်ခြင်း၏) အကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့ ဤ ပီတိတည်းဟူသော ဥစ္စာလည်း သောမနဿ၏ အကြောင်းပစ္စည်းဖြစ်သည်-ဟူလို။

ထို့ကြောင့်။ ဝိတ္တိတိ၊ ဝိတ္တိဟူ၍ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဧတံ၊ ဤ ဝိတ္တိဟူသော အမည်သည်။ တုဋ္ဌိသဘာဝ သဏ္ဌိတာယ၊ နှစ်သက်ခြင်းသဘော၌ ကောင်းစွာ တည်သော။ ပီတိယာ၊ ၏။ နာမံ၊ တည်း။

ပန၊ ကား။ ပီတိမာ၊ ပီတိရှိသော။ ပုဂ္ဂလော၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ကာယစိတ္တာနံ၊ ကိုယ်စိတ်တို့၏။ ဥဂ္ဂတတ္တာ၊ တက်ကြွကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဗ္ဗုဂ္ဂတတ္တာ၊ အလွန်တက်ကြွကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဥဒဂ္ဂေါတိ၊ ဥဒဂ္ဂေါ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ ဥဒဂ္ဂဿ၊ အထက်၌ အဖျားရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ၊ တက်ကြွသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ ဩဒဂ္ဂံ၊ အထက်၌ အဖျားရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ။ ဝါ၊ တက်ကြွသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။

အတ္တနော၊ မိမိ၏။ မနတာ၊ စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ အတ္တ မနတာ၊ မိမိစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။ ဟိ၊ ချဲ့။ အနဘိရဋ္ဌဿ၊ မိမိ သူတစ်ပါး

၁။ ဩဒဂ္ဂံ။ “ဥဒဂ္ဂေါကို ဥ+အဂ္ဂေါ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ သက္ကတံ၌ ဥတံ-ဥပသာရသည် သန္တိစပ်သောအခါ ဒ-အဖြစ်ဖြင့် စပ်၏။ ပါဠိ၌ကား ထို တ-၏အစား ဒ-အက္ခရာလာ၍ ဥဒဂ္ဂ-ဟု ဖြစ်ရ၏။ ဥဒ္ဒံ+အဂ္ဂေါ ယဿာတိ ဥဒဂ္ဂေါ။ ယဿ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဥဒ္ဒံ၊ အထက်၌။ အဂ္ဂေါ၊ အဦးအဖျားသည်။ အတ္တိ။ ဣတိ သော ဥဒဂ္ဂေါ။ ပီတိဖြစ်နေသောအခါ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ တက်ကြွနေသောကြောင့် အထက်၌ အဦးအဖျားရှိသကဲ့သို့ မော့လျက် တကြောကြော ဖြစ်နေသည်။ ထို ဥဒဂ္ဂ၏ဖြစ်ကြောင်းမှာ ဤပီတိစေတသိက်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဥဒဂ္ဂဿ+ဘာဝေါ ဩဒဂ္ဂံ”ဟု ပြုရသည်။ ဘာဝအနက်၌ ဣ-ပစ္စည်းသက်၊ ဂ-တစ်လုံးချေ။

၂။ အတ္တမနတာ။ ။မနှစ်သက် မရွှင်လန်းသူမှာ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု စိတ်ဆင်းရဲမှု အကြောင်းတစ်ခုခု ရှိတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသူ၏စိတ်သည် မိမိသဘောကျသောစိတ်မဟုတ်ရကား “အတ္တနောမန”မည်။ ကိုယ်ချမ်းသာမှု စိတ်ချမ်းသာမှု အကြောင်းတစ်ခုခုရှိမှ ချမ်းသာသောစိတ် ဖြစ်ရကား မိမိသဘောကျ “အတ္တနောမန”မည်၏။ ထို အတ္တနောမန၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဟူသည် ဤ ပီတိမည်သော စေတသိက်ပင်တည်း။

၃။ အနဘိရဋ္ဌဿ။ ။သိလက္ခနံ ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဗ္ဗုတ္တိကနိဒါန်း၌ အနဘိရဋ္ဌိကို “နေဝ အတ္တနော န ပရေသံ ဟိတံ အဘိရာဓယတိတိ အနဘိရဋ္ဌိ၊ ကောပဿေတံ အဓိဝေနံ”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ အဘိရာဓယတိကိုလည်း “သာဓယတိ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ဓာတ်ကျမ်း၌လာသော ရာဓဓာတ်၏ အဘိနိပ္ပါဒန အနက်ပင်တည်း။ အဘိရာဓယတိတိ အဘိရဋ္ဌေါ-မိမိသူတစ်ပါး၏ စီးအပွားကို ပြီးစေတတ်သူ။ ဝါ၊ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သူ၊ နအဘိရဋ္ဌေါ အနဘိရဋ္ဌေါ-သူ။ [ရှေးနိဿယ၌ “အနဘိရဋ္ဌဿ၊ မငြိမ်းအေးသော ကိုယ် စိတ်ရှိသူ၏။ ဝါ၊ အမျက်ထွက်သူ၏”ဟု ပေးလေသည်။]

စီးအပွားကို မပြီးစေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ၊ မနှစ်သက် မရွှင်ပျသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ မနော၊ စိတ်သည်။ ဒုက္ခပဒဋ္ဌာနတ္တာ၊ ဒုက္ခ၏ နီးစွာသော အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏ မနော နာမ၊ စိတ်မည်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ အဘိရဒ္ဓဿ၊ မိမိ သူတစ်ပါး စီးအပွားကို ပြီးစေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ၊ နှစ်သက်ရွှင်ပျသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ (မနော၊ စိတ်သည်။) သုခပဒဋ္ဌာနတ္တာ၊ သုခ၏ နီးစွာသော အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ မနော နာမ၊ စိတ်မည်သည်။ ဟောတိ။ [ပီတိဖြစ်လျှင် ပဿဒ္ဓိသုခဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပီတိကို “သုခ၏ နီးစွာသောအကြောင်း”ဟု ဆိုသည်။]

ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ ဝါ၊ ဤ နည်းအားဖြင့်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ မနတာ၊ စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာသည်။ အတ္တမနတာ၊ မည်၏။ သကမနတာ၊ မိမိ စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။ သကမနဿ၊ မိမိစိတ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား အနက်။ [သကမနသဘာဝေါ၊ ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ သုတ္တန္တိကဒုက၊ နိက္ခေပကဏ္ဍ-ခန္တိနိဒ္ဒေသ-မူလဋီကာကို ကြည့်ပါ။] (သကဟု ဖွင့်သဖြင့် “အတ္တသည် စိတ်ဟူသော အနက်ကို မဟော၊ မိမိဟူသော အနက်ကို ဟောသည်”ဟု ပြသည်။) ပန၊ ဆက်။ သာ၊ ထို အတ္တမနတာကို။ ယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။ အညဿ၊ စိတ်မှတစ်ပါး အခြားသော။ ကဿစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက် သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အတ္တမနတာ၊ အတ္တမနတာသည်။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ စိတ္တဿေဝ၊ စိတ်၏သာလျှင်။ ဧသော ဘာဝေါ၊ ဤ သဘောတရားသည်။ စေတ သိကော၊ စိတ်၌ဖြစ်သော။ ဓမ္မော၊ သဘောတရားတည်း။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ အတ္တမနာ စိတ္တဿာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ မူအပ်ပြီ။

ဧကဂ္ဂတာနိဒ္ဒေသေ၊ ဧကဂ္ဂတာနိဒ္ဒေသ၌။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ။) အစလဘာဝေန၊ မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ဌိတိ၊ မည်၏။ ပရတော၊ နောက်၌။ ပဒဒ္ဓယံ၊

၁။ သာပန။ ပ။ စိတ္တဿာတိ ဝုတ္တာ။ ။ထို ပီတိမည်သော စေတသိက်တရားကို အတ္တမနတာ ဟုဆိုလျှင် စိတ္တဿဟု အဘယ်ကြောင့် ဝိသေသနသမ္ပန် ထည့်ရသေးသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် သာ ပန-စသည်မိန့်။ “အတ္တမနတာ၊ မိမိစိတ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ” ဟူသည် “အဘယ်သူ၏ အတ္တမနတာပါနည်း၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၏ အတ္တမနတာ - ပါလော”ဟု ဖော်ဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် “စိတ္တဿ”ဟု ဝိသေသနသမ္ပန် ထည့်ရသည်။ “တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အတ္တမနတာမဟုတ်၊ စိတ်၏ အတ္တမနတာ ဖြစ်သည်” ဟုလို၊ ဇာအုပ်များ၌ “နအညဿ ကဿစိ အတ္တနော မနတာ”ဟုရှိ၏။ “န အညဿ ကဿစိ အတ္တမနတာ”ဟု ရှိမှ စာသွားပြောင့်သည်။

သဏ္ဌိတိအဝဋ္ဌိတိဟူသော ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်းကို။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ သံ၊ အဝ-
ဥပသာရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပနိတံ၊ တိုးပွားစေတော်မူအပ်ပြီ။ (ဤ အလို သံ-
အတွက် အဝအတွက် အနက်မရှိ။) အပိ စ၊ တစ်နည်းကား။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ။)
သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ၊ တို့ကို။ အာရမ္မဏမှီ၊ ဌ။ သမ္ပိဏ္ဏေတွာ၊ ပေါင်း၍။ တိဋ္ဌတိ၊ ၏။
ဣတိ (သာဓမ္မဇာတိ)။ သဏ္ဌိတိ၊ သဏ္ဌိတိမည်၏။ [သံ သဒ္ဓါ၏ အဘိဓာန်လာ
အနက်တို့တွင် သမောဓာနအနက် ဟု သိစေလို၍ “သမ္ပိဏ္ဏေတွာ”ဟု ဆိုသည်။]
(ယာဓမ္မဇာတိ။) အာရမ္မဏံ၊ သို့။ ဩဂါဟေတွာ၊ သက်ဝင်၍။ အနုပဝိသိတွာ၊
အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်၍။ (ဩဂါဟေတွာကို ထပ်ဖွင့်သည်။) တိဋ္ဌတိ၊ ၏။
ဣတိ(သာ ဓမ္မဇာတိ၊ အဝဋ္ဌိတိ၊ မည်၏။ [အဝဋ္ဌိတိ၌ အဝကို ဩဂါဟေတွာဟု
ဖွင့်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ ကုသလပက္ခသ္မိံ၊ ကုသိုလ်အဖို့၌။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါလည်းကောင်း။
သတိ၊ သတိလည်းကောင်း။ သမာဓိ၊ သမာဓိလည်းကောင်း၊ ပညာ၊ လည်းကောင်း။
ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရော၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အာရမ္မဏံ၊ သို့။ ဩဂါဟန္တိ၊
သက်ဝင်တတ်ကုန်၏။ တေနော၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါကို။ ဩကပ္ပနာ၊
ဩကပ္ပနာဟူ၍။ ဝါ၊ အာရုံ၌ သက်ဝင် ယုံကြည်တတ်သော တရားဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊
ဟောတော်မူအပ် ပြီ။ [အပေါ်ယံ ယုံကြည်ခြင်းမျိုးမဟုတ်၊ အာရုံ၌ သက်ဝင်၍
ယုံကြည်ခြင်းကို ဩကပ္ပနာဟု ခေါ်သည်။] သတိ၊ သတိကို။ အပိလာပနတာ၊
အပိလာပနတာ ဟူ၍။ ဝါ၊ ပေါလောမပေါ်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဟူ၍။
(ဝုတ္တာ၊ ပြီ။) သမာဓိ၊ သမာဓိကို။ အဝဋ္ဌိတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ အာရုံ၌ သက်ဝင်၍
တည်တတ်သော သဘောဟူ၍။ (ဝုတ္တာ။) ပညာ၊ ပညာကို။ ပရိယောဂါဟနာတိ၊
ပရိယောဂါဟနာ ဟူ၍။ ဝါ၊ ထက်ဝန်းကျင် အာရုံ၌ သက်ဝင်တတ်သော
တရားဟူ၍။ (ဝုတ္တာ။)

ပန၊ ကား။ အကုသလပက္ခေ၊ အကုသိုလ်အဖို့၌။ တဏှာ၊ တဏှာ
လည်းကောင်း။ ဒိဋ္ဌိ၊ လည်းကောင်း။ အဝိဇ္ဇာ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ။ တယော၊
ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အာရမ္မဏံ၊ သို့။ ဩဂါဟန္တိ၊ သက်ဝင်ကုန်၏။ တေနော၊
ထို့ကြောင့်ပင်။ တေ၊ ထို တရားတို့ကို။ ဩဃာတိ၊ ဩဃတို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။
[ကာမောဃ၊ ဘဝေါဃ၊ ဒိဋ္ဌောဃ၊ အဝိဇ္ဇောဃ-ဟု ဟောတော်မူသည်။] ပန၊

၁။ အပိလာပနတာ။ ပိလုဓာတ် ယုပစ္စည်းဖြင့် ဥကိုဩ၊ ဩကို အဝပြုလျှင်
“ပိလဝန”ဟု ဖြစ်၏။ သက္ကတ၌ ယု-ဟု တစ်လုံးဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဥ-မချေ ရသကဲ့သို့
ထို ယုကို ဖြန့်ထားသော ပိလုဓာတ်၌လည်း ဥ-မချေရ။ ထို့ကြောင့် “အပိလဝနတာ”ဟု ရှိလျှင်
ကောင်းမည်ထင်သည်။

ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ အကုသိုလ်အဖို့၌။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာသည်။^၁ ဗလဝတိ၊ အားရှိသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့။ ရဇ္ဇဌာနဌာနေ၊ မြူမှုန်တို့၏ ထကြွရာအရပ်ကို။ (ဖုန်ထရာအရပ်ကို။) ဥဒကေန၊ ရေဖြင့်။ သိဉ္စိတွာ၊ သွန်းဖျန်း၍။ သမ္ပဋ္ဌေ၊ တံမြက်လှည်းအပ်သော်။ [ရှေးနိဿယ၌ “သမ္ပဋ္ဌေ၊ ကောင်းစွာ အညီအညွတ် ပြုအပ်သော်” ဟု ပေး၏။] ထောကမေဝ၊ အနည်းငယ်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ကာလံ၊ ကာလပတ်လုံး။ ရဇော၊ မြူမှုန်သည်။ သန္နိသီဒတိ၊ ကောင်းစွာတည်၏။ ဝါ၊ ငြိမ်သက်စွာတည်၏။ (ရဇ္ဇဌာနဌာနေသည်။) သုက္ကန္တေ သုက္ကန္တေ၊ ခြောက်လတ်ခြောက်လတ်သော်။ (အန္တအနက်မရှိ။) ပကတိဘာဝေန၊ ပကတိ အဖြစ်ဖြင့်။ (နဂိုအတိုင်း။) ဝုဋ္ဌာတိ ယထာ၊ ထသကဲ့သို့။ ဧဝ မေဝ၊ ဤ အတူသာလျှင်။ အကုသလပက္ခေ၊ ၌။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာသည်။ ဗလဝတိ၊ အားရှိသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ပန၊ ဗျုတ်ရိတ်ကား။ တသ္မိံ ဌာနေ၊ ထိုအရပ်ကို။ (ဥပလိတ္တေ-၌ စပ်။) ဃဋ္ဌေဟိ၊ ရေအိုးတို့ဖြင့်။ ဥဒကံ၊ ရေကို။ အာသိဉ္စိတွာ၊ သွန်းလောင်း၍။ (ရှေးနိဿယ၌ “အာသိဉ္စိတွာ” ဟု ရှိ၏။) ကုဒါလေန၊ ပေါက်တူးဖြင့်။ ခဏိတွာ၊ တူးဆွ၍။ အာကောဋ္ဌနမဒ္ဒနဃဋ္ဌနာနိ၊ မြေခဲလုံးတို့ကို ထုရိုက်ခြင်း၊ ထုရိုက်ပြီးနောက် မြေမှုန်တို့ကို ရေဖြင့်နယ်ခြင်း၊ နယ်ပြီးနောက် ဒင်ဆောင့်ခြင်းတို့ကို။ ကတွာ၊ ပြု၍။ ဥပလိတ္တေ၊ အင်္ဂတေဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော်။ အာဒါသေ ဝိယ၊ ကြေးမုံ၌ကဲ့သို့။ ဝါ၊ မှန်၌ကဲ့သို့။ ဆာယာ၊ အရိပ်သည်။ ပညာယတိ၊ ထင်ရှား၏။ ဝဿသတာ တိက္ကမေပိ၊ အနှစ်တစ်ရာလွန်ရာအခါ၌သော်လည်း။ တံမုဟုတ္တကတံဝိယ၊ ထိုတစ်မုဟုတ်၌ ပြုလုပ်အပ်သကဲ့သို့။ ဟောတိ ယထာ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ ကုသလပက္ခေ၊ ၌။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ သည်။ ဗလဝတိ၊ အားရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ဥဒ္ဒစ္စဝိစိကိစ္ဆာဝသေန၊ ဥဒ္ဒစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တဿ၊ ဖြစ်သော။ (အကုသလနိဒ္ဒေသ၌ ပဝတ္တဿဟု ရှိလတ္တံ့။) ဝိသာဟာရဿ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်

^၁ န ဗလ ဝတိ ဟောတိ။ ။ အကုသိုလ်ခန်း၌လည်း ဧကဂ္ဂတာနိဒ္ဒေသဝယ် “အဝဉ္စိတိ” ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထို ဧကဂ္ဂတာကို အားမရှိလျှင် အာယံကြောင့် “အဝဉ္စိတိ” ဟု ဟောတော်မူရပါသနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- ပါဏာတိပါတ-စသော မကောင်းမှုကို ပြုရာဝယ် အနိုက်အတန်ပင် ဖြစ်စေကာမူ ထိုအာရုံ၌ သက်ဝင်၍ တည်မှ ပါဏာတိပါတ-စသောအမှုတို့ ထမြောက်ကြ၏။ ထို ထမြောက်လောက်ရုံမျှ သက်ဝင်၍ တည်ခြင်းကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ “အဝဉ္စိတိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။ “နဗလဝတိ။ ပ။ တထာ အဝဋ္ဌာနမတ္တဘာဝတော” ဟူသော ဋီကာအဓိပ္ပာယ်ကို မှီးသည်။

ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်း၏။ ဝါ၊ အထူးထူးအပြားပြား ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်း၏။ ဝါ၊ ဖရိုဖရဲဖြန့်ကြဲခြင်း၏။ ပဋိပက္ခတော၊ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဝိသာဟာရော၊ မည်၏။

ဥဒ္ဒစ္စဝိစိကိစ္ဆာဝသေနေဝ၊ ဥဒ္ဒစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်။ ဂစ္ဆန္တံ၊ သွားနေသော။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ (သဟဇာတဓမ္မေ၊ တကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို။) ဝိက္ခိပတိ နာမ၊ အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်သည်မည်၏။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဝိက္ခိပတိ နာမ၊ အထူးထူးသော အာရုံသို့ ပြေးသွားပျံ့လွင့်သည် မည်၏။” ဟု ပေးလေ၏။ နောက် အကုသလနိဒ္ဒေသ၌ “သဟဇာတဓမ္မေ”ဟု ရှေ့ပုဒ်မှ လိုက်လာသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဝိပုဗ္ဗ-ခိပ-ဓာတ်က သဒ္ဒတ္ထအားဖြင့် ပျံ့လွင့်ခြင်းဟူသော အကမ္မက အနက်ကိုမဟော၊ ပစ်လွှင့်ခြင်းဟူသော သကမ္မကအနက်ကိုသာ ဟောသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထို ရှေးနိဿယအနက်ကို စဉ်းစားပါ။]

အယံ ပန၊ ဤ ဧကဂ္ဂတာသည်ကား။ တထာဝိဓော၊ ထိုသို့ သဘောရှိသော။ ဝိက္ခေပေါ၊ အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်သော တရားသည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဣတိ။ အဝိက္ခေပေါ၊ ပမည်၏။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဥဒ္ဒစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝသေနေဝ၊ ဖြင့်ပင်။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝိသာဟဒုံနာမ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်အပ်သည်မည်သည်။ ဝါ၊ အထူးထူး အပြားပြား ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်အပ်သည်မည်သည်။ ဝါ၊ ဖရိုဖရဲ ဖြန့်ကြဲအပ်သည် မည်သည်။ ဟောတိ၊

၁။ အဝိသာဟာရော။ ။ဝိရုပ်၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်။ (တစ်နည်း)ဝိဝိဓ၊ အထူးထူးအပြားပြား+သံဟရဏံ၊ ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်း။ ဝါ ဖရိုဖရဲဖြန့်ကြဲခြင်း။ ဝိသာဟာရော၊ ခြင်း။ ဥဒ္ဒစ္စဝိစိကိစ္ဆာသည် တစ်ခုသော အာရုံ၌ ငြိမ်သက်စွာ မတည်နိုင်-မဆုံးဖြတ်နိုင်ရကား စိတ်ကို ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ယူကာ ဖြန့်ကြဲသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဟူသည် စိတ်၏ အာရုံတစ်ခု၌ ငြိမ်သက်စွာ တည်နေခြင်းဟူသော ဧကဂ္ဂတာတည်း။ ထိုသို့ တည်နေခြင်းကို “အဝိသာဟာရ”ဟု ဆိုသည်။ [သံ+ဟာရ၌ နိဂ္ဂဟိတဈေးဒီယပြု။] (တစ်နည်း) သံ+ဟာရ၌ သံသည် သမာဓာန အနက်ဟောတည်း။ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို တပေါင်းတည်း ဆောင်ခြင်း ပေါင်းစုခြင်းကို “သံဟာရ”ဟု ဆို၍ ထိုသို့ ပေါင်းစုမှုမရှိခြင်းကို “ဝိသာဟာရ”ဟု ခိုကာ၌ တစ်နည်းဖွင့်၏။ ဤနည်း၌ ဝိသည် အဘာဝ အနက်ဟောတည်း။ ဝိသာဟာရော၊ ပေါင်းစုမှု၏မရှိခြင်းသည်။ န၊ မဟုတ်၊ သမ္ပယုတ်တို့ကို ပေါင်းစုမှုမရှိခြင်းမဟုတ်၊ ပေါင်းစုခြင်းသဘောတရား။

၂။ ဝိသာဟာရုံ နာမ။ ။ဝိ+သံ+အာ+ဟာရဓာတ်၊ တ-ပစ္စည်း၊ ကံဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဣတော စိတော စ ပသာရိယတိ”ဟု ကံဟော အာချာတ်ကြိယာဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ပြသည်။ “ပသာရိယတိ”ဟု ဣတိပါနေသည်ကား မကောင်းလှ။ ထို့ကြောင့် “ဣတိ၊

၏။ ဣတော စိတော စ၊ ဤ အာရုံ ဤအာရုံသို့လည်း။ ပသာရိယတိ၊ ဖြန့်အပ်၏။ ဣတိ၊ ဤကား အနက်တည်း။ ပန၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤ ဧကဂ္ဂတာသည်။ ဧဝံ၊ သို့။ အဝိသာဟဋ္ဌဿ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်အပ်သည် မဟုတ်သော။ ဝါ၊ အထူးထူးအပြားပြား ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်အပ်သည် မဟုတ်သော။ ဝါ၊ ဖရိုဖရဲ ဖြန့်ကြဲအပ်သည် မဟုတ်သော။ မာနဿ၊ စိတ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ ဣတိ၊ အဝိသာဟဋ္ဌ မာနသတာ၊ မည်၏။

သမထောတိ ဧတ္ထ၊ သမထောဟူသော ဤပါဠိ၌။ (လဗ္ဘမာနော၊ အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့် ရထိုက်သော။) သမထော၊ သမထသည်။ စိတ္တသမထော၊ လည်းကောင်း။ အဓိကရဏသမထော၊ လည်းကောင်း။ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ တိဝိဇော၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင်။ အဋ္ဌသု၊ ရှစ်ပါးကုန်သော။ သမာ ပတ္တိသု၊ တို့၌။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ သည်။ စိတ္တသမထောနာမ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)။ တံ၊ ထိုသမာဓိသို့။ အာဂမ္မ၊ ရှေးရှုရောက်၍။ ဝါ၊ စွဲ၍။ စိတ္တစလနံ၊ စိတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်းသည်။ စိတ္တဝိပ္ပန္နိတံ၊ စိတ်၏ အထူးထူး အပြား ပြား တုန်လှုပ်ခြင်းသည်။ သမ္ပတိ၊ ငြိမ်သက်၏။ ဝုပသမ္ပတိ၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ် သက်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ စိတ်လှုပ်ရှားခြင်း၏ ငြိမ်သက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ [“တံ အာဂမ္မ၊ ထိုကဲ့စွဲ၍” ဟူရာ၌ “ထိုကြောင့်”ဟု အဖြောင့်အား ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ထွက်၏။ သို့ဖြစ်၍ “သမ္ပတိ ဧတေနာတိ သမထော”ဟု ကရဏ သာဓိပြု။ “စိတ္တဿ+သမထော စိတ္တသမထော”ဟု ဆက်ပါ။] သော၊ ထိုသမာဓိကို။ စိတ္တသမထောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ [ရှေးနိဿယ၌ “တံ၊ သော” တို့အရ ဧကဂ္ဂတာကို စွဲပြီးလျှင် သမထောဟူသော နောက်ပုဒ်ကို၌ “သော”ဟု ထားရ ကြောင်းကို ဆုံးဖြတ်လေ၏။ ထိုအဆုံးအဖြတ်ကို “တံ သဗ္ဗသင်္ခါရ သမထောတိ ဝုစ္စတိ” ဟူသော လာလတ္တံ့စကားကို ထောက်၍ စဉ်းစားပါ။]

သမ္မုခါဝိနယာဒိ၊ သမ္မုခါဝိနယ အစရှိသော။ သတ္တဝိဇော၊ ခုနစ်ပါး အပြား ရှိသော။ သမထော၊ သည်။ အဒိကရဏသမထောနာမ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ (တစ်နည်း)ဟိ(ယသ္မာ)။ တံ၊ ထို သမ္မုခါဝိနယ အစရှိသော သမထသို့။ အာဂမ္မ၊ ၍။ တာနိတာနိ အဓိကရဏာနိ၊ ထိုထိုအဓိကရဏ်တို့သည်။ သမ္ပန္နိ၊ ငြိမ်းအေးကုန်၏။

ဤကားအနက်”ဟု ပေးလိုက်သည်။ ပသာရိယတိနေရာဝယ် “ဟရိယတိ”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ ရှေးနိဿယ၌ “ဝိသာဟဋ္ဌနာမ၊ ဖောက်ပြန်သည်ဖြစ်၍ ရှေ့ရှား ပျံ့လွင့်သည်မည်သည်”စသည်ဖြင့် ကတ္တုဒ်ဟော အနက်ပေးလေသည်။

ဂူပသမ္ဘန္တိ၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းအေးကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ အဓိကရုဏ်းတို့၏ ငြိမ်းအေးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော၊ ထိုသမ္မုခါဝိနယ အစရှိသော သမထကို။ အဓိကရုဏ်း သမထောတိ၊ ဟူ၍။ (အဓိကရုဏ်း၏ ငြိမ်းအေးကြောင်းဟူ၍) ဂုစ္စတိ၊ ပန၊ ကား။ ယသ္မာ၊ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ သင်္ခါရာ၊ တို့သည်။ နိဗ္ဗာနံ၊ သို့။ အာဂမ္မ၊ ၍။ သမ္ဘန္တိ၊ ငြိမ်းအေးကုန်၏။ ဂူပသမ္ဘန္တိ၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းအေးကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းအေးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အဓိကရုဏ်းသာလည်း ရနိုင်၏။ “ငြိမ်းအေးရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ပေး။) တံ၊ ထို နိဗ္ဗာန်ကို၊ သဗ္ဗ သင်္ခါရ သမထောတိ၊ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထ ဟူ၍။ ဝါ၊ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းအေးကြောင်းဟူ၍။ ဂုစ္စတိ၊ ၏။ ဣမသ္မိံအတ္ထေ၊ ဤ သမထော ဟူသော ပုဒ်၏ အနက်၌။ စိတ္တသမထော၊ စိတ္တသမထကို။ အဓိပ္ပေတော၊ အလိုရှိအပ်၏။

(ယံ ဓမ္မဇာတံ။) သမာဓိလက္ခဏော၊ သမာဓိ၏ လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယမိမိအစိုးရသည်၏ အဖြစ်ကို။ (သုမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ၊ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။) ကာရေတိ၊ ပြုစေတတ်၏။ ဣတိ (တံဓမ္မဇာတံ။) သမာဓိန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ (ယံ ဓမ္မဇာတံ။) ဥဒ္ဓစ္စေ၊ ဥဒ္ဓစ္စကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ မတုန်လှုပ်တတ်။ ဣတိ (တံဓမ္မဇာတံ။) သမာဓိဗလံ၊ မည်၏။ [ဗလ၏ အကမ္မနအနက်ကို ဖွင့်သည်။] သမ္မာ သမာဓိတိ၊ ကား။ ယာထာဝ သမာဓိ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော သမာဓိသည်။ နိယျာနိက သမာဓိ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တတ်သော သမာဓိသည်။ ကုသလ သမာဓိ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော သမာဓိသည်။ (ဟောတိ။) [သမ္မာ၏အနက်ကို ယာထာဝ၊ နိယျာနိက၊ ကုသလဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ သဒ္ဓတ္ထမှာ “ကောင်းသော”ဟုပင်ဖြစ်သည်။ သမ္မာသင်္ကပ္ပပုဒ်အဖွင့်ကို ပြန်ကြည့်ပါ။]

သဒ္ဓိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ဗုဒ္ဓာဒိဂုဏာနံ၊ ဘုရားအစရှိသော ရတနာ ၃-ပါး၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို။ သဒ္ဓဟနဝသေန၊ ယုံကြည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါမည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဗုဒ္ဓါဒိနိ၊ ဘုရား အစရှိကုန်သော။ ရတနာနိ၊ ရတနာတို့ကို။ သဒ္ဓဟတိ၊ ယုံကြည်တတ်၏။ ပတိယယတိ၊ စွဲ၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ သဒ္ဓါ၊ မည်၏။ [ဤ သို့ သဒ္ဓဟတိကို ပတိယယတိဟု ဖွင့်ခြင်းမှာလည်း သဒ္ဓဟတိ၌

၁။ ပတိယယတိ။ ။ဇာအုပ်များ၌ “ပတ္တိယာယတိ”ဟုတွေ့ရ၏။ “အပရစ္စယော”ပုဒ်၌ ပစ္စယောသည် ယုံကြည်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ပုဒ်ရင်းမှာ ပတိပုဗ္ဗ ဣဇာတိအ-ပစ္စည်းတည်း။ ဤ၌လည်း “ပတိ+အယတိ”ဟု ဖြစ်သောအခါ (ယ)လာ၍ “ပတိယ-ယတိ”ဟု ဣဇာတိဖြင့်သာ ပါ၍မှန်ဖြစ်သင့်၏။ ပတိ ယယတိ၊ စွဲ၍ဖြစ်၏။ (သဒ္ဓတ္ထ) ယုံကြည်၏။

သံပုဗ္ဗ ဓာ-ဓာတ်ဖြစ်၍ “ကောင်းစွာထားတတ်၏။ စေ့စပ်တတ်၏”စသော အနက်တို့ကို ယူမည်စိုးသောကြောင့်တည်း။]

သဒ္ဓဟနာတိ၊ ကား။ သဒ္ဓဟနာကာရော၊ ယုံကြည်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ တည်း။ ဗုဒ္ဓါဒိနံ၊ ဘုရား အစရှိသော ရတနာတို့၏ ဂုဏေ၊ ဂုဏ်တို့သို့။ ဩဂါဟတိ၊ သက်ဝင်တတ်၏။ ဘိန္ဒိတွာ၊ ခွဲ၍။ (အနုပဝိသတိ) ဝိယ၊ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်သကဲ့သို့။ အနုပဝိသတိ၊ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်တတ်၏။ ဣတိ။ ဩကပ္ပနာ၊ မည်၏။ တောယ၊ ဤ သဒ္ဓါဖြင့်။ သတ္တာ၊ သတ္တဝါတို့သည်။ ဗုဒ္ဓါဒိနံ၊ ဘုရားအစရှိသော ရတနာတို့၏။ ဂုဏေသု၊ ဂုဏ်တော်တို့၌။ အတိဝိယ၊ အလွန်အကဲသာလျှင်။ [အဘိ၏ အဖွင့်တည်း။] ပသီဒန္တိ၊ ကြည်ညိုကြကုန်၏။ (ဤတိ။ သော၊ ထိုသဒ္ဓါတရားသည်။ အဘိပ္ပသာဒေါ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ သယံ၊ မိမိ ဟူသော သဒ္ဓါကိုယ်တိုင်။ အဘိပ္ပသီဒတိ၊ အလွန်ကြည်လင်တတ်၏။ ဣတိ။ (သော၊ ထို သဒ္ဓါတရားသည်။) အဘိပ္ပသာဒေါ၊ မည်၏။ [မဏ္ဍိတုသုကေ သုတတိယာနှင့်အညီ ကြည်လင်ခြင်းအနက်ဟော ပုဒ်က သတ္တမျုတ္တင်၍ “ဂုဏေသု”ဟု အာစာရဖြင့် ထားသည်။]

ဤဒါနိ၊ ၌။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိနံ၊ ကုန်သော။ သမာသပဒါနံ၊ သမာသ်ပုဒ်တို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ အညသ္မိံ၊ သော။ ပရိယာယေ၊ အကြောင်းကို။ [“အညသ္မိံ ကာရဏေ”- ဋီကာ။] အာရဒ္ဓေ၊ အားထုတ်အပ်သော်။ အာဒိပဒံ၊ အစဖြစ်သောပုဒ်ကို။ [ယာ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓဟနာ-စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ရာဝယ် အစဖြစ်သော သဒ္ဓါ-ပုဒ်ကို။] ဂဟေတွာဝ၊ ယူ၍သာလျှင်။ ပဒဘာဇနံ၊ ပဒဘာဇနီကို။ ကရိယတိ၊ ပြုအပ်၏။ အယံ၊ ဤသို့ ပြုခြင်းသည်။ အဘိဓမ္မေ၊ ၌။ ဓမ္မတာ၊ သဘောတံထွာ ဓမ္မတာတည်း။ (ထုံးစံတည်း။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ သဒ္ဓါတိ၊ ဟူ၍။ ဂုတ္တံ၊ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဣတ္ထိယာ၊ မိန်းမ၏။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေသည်။ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ၊ ဣတ္ထိန္ဒြိယမည်သည်။ (ဟောတိ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ တထာ၊ တူ။ ဣတံ၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယပုဒ်

(အဓိပ္ပာယ်တွင်) [ပရံ နပစ္စတိ ပရဿ သဒ္ဓါယ ဧတ္ထ န ပဝတ္တတိ။-မဟာဝါ၊ ဓမ္မစက္ကသုတ်ဖွင့် တေရသကဏ်။ ... ဤ၌ “န ပဝတ္တတိ”သည် ဣဓာတ်၏ အနက်ပြတည်း။]

၁။ ဩကပ္ပနာ။ ။ အဝပုဗ္ဗ ကပ္ပဓာတ်ကို ဩဂါဟတိဟု အနက်ဖွင့်သည်။ ဓာတုနံ အာနကတ္တတာပင်တည်း။ ထိုဩဂါဟနကို ဂါဟု-ဝိလောဠဇန ဓာတ်နက်အရ မွေ့နှောက် ချောက်ချားခြင်းအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “ဘိန္ဒိတွာ ဝိယ အနုပဝိသတိ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ “ရတနာ ၃-ပါးတို့၏ ဂုဏ်တော်တွင်းသို့ ခွဲ၍ဝင်သွားသကဲ့သို့ သက်ဝင်ယုံကြည်တတ်သော သဒ္ဓါ”ဟုလို။]

သည်။ န၊ မဟုတ်။[သဒ္ဓါယ ဣန္ဒြိယံ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ”ဟု ဆဋ္ဌိတပျုရိသံသမာသံ ပြုရမည်မဟုတ်။] ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဣဒံ၊ ဤ သဒ္ဓိန္ဒြိယံပုဒ်သည်။ သဒ္ဓါဝ၊ သဒ္ဓါသည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေတည်း။ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ၊ သဒ္ဓါဣန္ဒြေ။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ သမာနာဓိကရဏဘာဝဉာပနတ္ထမ္ပိ၊ တူသော တည်ရာအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေခြင်းအကျိုးငှာလည်း။ ပန၊ တစ်ဖန်။ သဒ္ဓါတိ၊ ဟူ၍။ ဂုတ္တံ၊ ပြီ။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ သဗ္ဗပဒနိဒ္ဒေသေသု၊ အလုံးစုံသောပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသတို့၌။ အာဒိပဒဿ၊ အစပုဒ်ကို။ ပန၊ တစ်ဖန်။ ဝစနေ၊ ဟောတော်မူခြင်း၌။ ပယောဇနံ၊ အကျိုးကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ အဓိမောက္ခလက္ခဏေ၊ ယုံကြည်သော အားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ ကို။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ၊ တို့ကို။) ကာရေတိ၊ ဣတိ။ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ အသဒ္ဓိယေ၊ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ မတုန်လှုပ်တတ်။ ဣတိ။ သဒ္ဓါဗလံ၊ သဒ္ဓါဗိုလ်မည်၏။

ဝီရိယိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ စေတသိကောတိ ဣဒံ၊ စေတသိကောဟူသော ဤပုဒ်ကို။ ဝီရိယဿ၊ ၏။ နိယမတော၊ အမြဲအားဖြင့်။ စေတသိကာဘာဝဒီပနတ္ထံ၊ စိတ်၌ မှီသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဂုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဣဒံဝီရိယံ၊ သည်။ (ကာယိကန္တိ ဝိစ္စမာနမှီကာယိကံ နာမ နတ္ထိ-၌စပ်။) ယဒပိ။ ပ။ ဥဒ္ဒေသံ ဂစ္ဆတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝမာဒီသု၊ ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ သုတ္တေသု၊ သုတ်တို့၌။ [မဟာဝဂ္ဂ-ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ်၊ သာကစ္ဆဝဂ်၊ ပရိယာယ-သုတ်၊] စကံမနာဒိနိ၊ စကြိုသွားခြင်း အစရှိသည်တို့ကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ဥပ္ပန္နတ္တာ၊ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကာယိကန္တိ၊ ကာယိကဟူ၍။ ဂုစ္စမာနမ္ပိ၊ ဟော်တော်မူအပ် ပါသော်လည်း။ ကာယဝိညာဏံ ဝိယ၊ ကာယ ဝိညာဉ်သည်ကဲ့သို့။ ကာယိကံ နာမ၊ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သည်မည်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ [ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော ဝိညာဉ်သည် ကာယိကမည်၏။ ထိုကာယိက ဝိညာဉ်မျိုးရှိ သကဲ့သို့ ကာယိကဝီရိယ မရှိ-ဟူလို] ပန၊ အနွယ် ကား။ ဧတံ၊ ဤ ဝီရိယသည်။ စေတသိကမေဝ၊ စိတ်၌ မှီသည်သာလျှင်တည်း။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ စေတသိကောတိ၊ ဟူ၍။ ဂုတ္တံ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ ဘိက္ခုတို့။ ကာယိကံ၊ ကာယ ဒွါရ၌ ဖြစ်သော။ ယဒပိ ဝီရိယံ၊ အကြင် ဝီရိယသည်လည်း။ အတ္ထိ၊ ၏။] တဒပိ၊ ထို ကာယိက ဝီရိယ သည်လည်း။ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂေ၊ ဝီရိယ သမ္မောဇ္ဈင် မည်၏။ စေတသိကံ၊ စိတ်၌ မှီသော။ ယဒပိဝီရိယံ၊ အကြင် ဝီရိယသည်လည်း။ (အတ္ထိ) တဒပိ၊ ထိုစေတသိက ဝီရိယသည်လည်း။ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂေ၊ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင် မည်၏။ ဣတိ ဟိ၊ ဤ သို့လျှင်။ ဣဒံ၊ ဤ ဝီရိယသည်။ ဥဒ္ဒေသံ၊ သရုပ်အားဖြင့် ထုတ်ပြအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။]

ဝိရိယာရမ္ဘောတိ၊ ကား။ ဝိရိယသင်္ခါတော၊ ဝိရိယဟု ဆိုအပ်သော အာရမ္ဘော၊ အားထုတ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ဣမိနာ၊ ဤ ဝိရိယ-ဟူသော ဝိသေသနဖြင့်။ သေသာရမ္ဘေ၊ ဝိရိယမှ ကြွင်းသော အာရမ္ဘတို့ကို။ ပဋိက္ခိပတိ၊ ပယ်၏။ ဟိ၊ မှန်။ အယံ အာရမ္ဘသဒ္ဓေါ၊ ဤ အာရမ္ဘ-သဒ္ဓါသည်။ ကမ္မေ၊ ကံ လည်းကောင်း။ (ဣတိ-၌ စပ်။) အာပတ္တိယံ၊ အာပတ် လည်းကောင်း။ ကိရိယာယံ၊ ကိရိယာ လည်းကောင်း။ ဝိရိယေ၊ ဝိရိယ လည်းကောင်း။ ဟိံသာယံ၊ ညှင်းဆဲခြင်း လည်းကောင်း။ ဝိကောပနေ၊ ဖျက်ဆီးခြင်း လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အနေကေသု၊ ကုန်သော၊ အတ္ထေသု၊ တို့၌။ အာဂတော၊ လာပြီ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခကို။ သမ္ဘောတိ၊ ခံစားရ၏။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော။ တံ၊ ထိုဒုက္ခကို။ အာရမ္ဘပစ္စယာ၊ မိမိကိုယ်တိုင် အားထုတ်အပ်သော ကံဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ သမ္ဘောတိ၊ ခံစားရ၏။ အာရမ္ဘာနံ၊ မိမိကိုယ်တိုင် အားထုတ်အပ် ကုန်သော ကံတို့၏ နိရောဓေန၊ ချုပ်ခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ခဿ၊ ၏။ သမ္ဘဝေါ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ ပါဠိရပ်၌။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ အာရမ္ဘောတိ၊ အာရမ္ဘဟူ၍။ အာဂတံ၊ လာပြီ။ [ဒုဒ္ဒကနိကာယံ- သုတ္တနိပါတ်၊ မဟာဝဂ်၊ ဒွယတာနုပဿနာ-သုတ်။ “အာရိန္ဒိယတေ၊ အားထုတ်အပ်၏။ ဣတိ-အာရမ္ဘော”ဟု ပြု။]

အာရမ္ဘတိ စ၊ အာပတ်သို့လည်း ရောက်၏။ ဝိပဋိသာရိစ၊ နှလုံးမသာယာခြင်း ရှိသည်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧတ္ထ ။ အာပတ္တိ၊ သည်။ အာရမ္ဘောတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတာ၊ ပြီ။ [စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိရ်-ပဌမပဏ်၊ စက္ကဝဂ်၊ ဥဇ္ဇယသုတ်။] မဟာရမ္ဘာ၊ များစွာအားထုတ်အပ်သော ကိရိယာရှိကုန်သော။ ဝါ၊ များစွာအားထုတ် အပ်သော ကိစ္စရှိကုန်သော။ တေ မဟာယညာ၊ ထိုကြီးစွာသော ယဇ်တို့သည်။ မဟာပူလာ၊ များသော အကျိုးရှိကုန်သည်။ နဟောန္တိ၊ ကုန်။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ယညဿာ ပနာဒိကိရိယာ၊ ယဇ်တိုင်ထူခြင်း အစရှိသော အမှုအရာသည်။ ဝါ၊ ယဇ်တိုင်ထူခြင်း အစရှိသော ကိစ္စသည်။ (အာရမ္ဘောတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတာ။) [ပဉ္စကအင်္ဂုတ္တိရ်-တတိယပဏ်၊ တိကဏ္ဍကိဝဂ်၊ အာရမ္ဘတိသုတ်။] ဗုဒ္ဓသာသနေ၊ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌။ အာရမ္ဘထ၊ အစွာ အားထုတ်ကြကုန်လော့။ နိက္ကမထ၊ ကောသဇ္ဇမှ ထွက်မြောက်ကြကုန်လော့။ ယုဉ္ဇထ၊ ပြီးစီးအောင် အားထုတ်ကြကုန်လော့။ [စ၍ အားထုတ်ပြီးနောက် ကောသဇ္ဇဖြစ်၍ ပျင်းရိနေတတ်၏။ ထိုကဲ့သို့ မပျင်းရိအောင် အားထုတ်ကြ-ဟုလို။] ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ဝိရိယံ၊ သည်။ (အာရမ္ဘောတိအာဂတံ။) [သဂါထာဝဂ္ဂ-ဗြဟ္မသံသုတ်၊ ဒုတိယဝဂ်၊ အာရမ္ဘဝတိ သုတ်။] သမဏံ၊ ဂေါတမံကို။ ဥဒ္ဓိဿ၊ ရည်စူး၍။ ပါဏံ သတ္တဝါကို။ အာရမ္ဘန္တိ၊ သတ်ဖြတ်ကြကုန်၏။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ဟိံသာ၊ ဟိံသာသည်။ အာရမ္ဘောတိ အာဂတာ။) [မဇ္ဈိမပဏ်၊

ဂဟပတိဝဂ်၊ ဇီဝကသုတ်။]

ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမ သမာရမ္ဘာ၊ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမတို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်းမှ။ ပဋိဝိရတော၊ ရှောင်ကြဉ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ ဆေဒန ဘဉ္စနာဒိကံ၊ ဖြစ်ခြင်း ခွဲခြင်းအစရှိသော။ ဝိက္ခောပနံ၊ ဖျက်ဆီးခြင်းသည်။ (အာရမ္ဘောတိ အာဂတံ။) [သီလက္ခန္ဓံ၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ်-စူဠသီလအခန်း။] ပန၊ အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့။ ဣမံ ဤဝိရိယိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသဌ်။ ဝိရိယမေဝ၊ ဝိရိယကိုသာ။ အာရမ္ဘောတိ၊ အာရမ္ဘဟူ၍။ အဓိပ္ပေတံ၊ အလိုရှိအပ်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ ဝိရိယာရမ္ဘောတိ၊ ဝိရိယသင်္ခါတော အာရမ္ဘောတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ မိန့်ဆိုပြီး။ ဟိ၊ မှန်၏။ ဝိရိယံ၊ ကို။ အာရမ္ဘနကဝသေန၊ အားထုတ် ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အာရမ္ဘောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ ဣဒံ၊ ဤ ဝိရိယာ ရမ္ဘော ဟူသော ပုဒ်သည်။ အဿ၊ ထို ဝိရိယ၏။ သဘာဝပဒံ၊ သဘောကိုသာပြသော ပုဒ်တည်း။

ကောသဇ္ဇတော၊ ပျင်းရိသူ၏အဖြစ်မှ။ နိက္ခမနဝသေန၊ ထွက်မြောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ နိက္ခမော၊ နိက္ခမမည်၏။ [“နိက္ခမနံ နိက္ခမော”ဟု ပြု၊ နိက္ခမတိ ဧတေနာတိ နိက္ခမော”ဟုလည်း ပြုနိုင်သည်။ ကောသဇ္ဇမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဝိရိယ-ဟူလို။] ပရပရံ၊ အဆင့်ဆင့် မြင့်သော။ ဌာနံ၊ အရာသို့။ အက္ခမနဝသေန (အာ+ကမနဝသေန)၊ ရှေးရှုရောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပရက္ခမော၊ မည်၏။ [“ပရံ+အက္ခမော”ဟု ဖြတ်၊ ပရံ၊ အဆင့်ဆင့်မြင့်ရာသို့။ အက္ခမော၊ ရှေးရှုရောက်ခြင်း။ ဝါ၊ ရှေးရှုရောက်ကြောင်းဝိရိယ။] ဥဂ္ဂန္တာ၊ အထက်သို့တက်၍။ ဝါ၊ တိုးတက်၍။ ယမနဝသေန၊ အားထုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥယျာမော၊ ဥယျာမ-မည်၏။ [ဥ-ကို “ဥဂ္ဂန္တာ”ဟု ဖွင့်၏။ ဥပဂ္ဂန္တာဟု ရှိသည်ကားမကောင်း။ ယမုဓာတ်-ယုပစ္စည်းဖြင့် “ယမန”ဟု ရှိ၏။ ယာမနဟု ရှိလျှင် ပါဌ်ပျက်တည်း။ ဗျာယမနဝသေန (ဝိ+အာယမနဝသေန)၊ ထူးကဲစွာ အားထုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါယာမော၊ မည်၏။ [ဝိ+အာ+ယမုဓာတ်ဏံ ပစ္စည်း။]

ဥဿဟနဝသေန၊ အားထုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥဿဟော၊ မည်၏။ အဓိမတ္တုဿဟနဝသေန၊ လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော အားထုတ်ခြင်း၏

၁။ ဥဿဟော။ ။ဥပုဗ္ဗ သဟဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်း အနက်ဟောဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ဆို၏။ ဥ ဥပသာရု၏ လာဘအနက်နှင့် သဟဓာတ်၏ သည်းခံခြင်းအနက်ကိုယူ၍ ဥ (ဒုက္ခလာဘော)၊ ဆင်းရဲရလတ်သော။ သဟတိတိ “ဥဿဟော”ဟုလည်း ပြုကြ၏။ ယု ပစ္စည်းဖြင့် ဥဿဟနံ၊ ဏ-ပစ္စည်းဖြင့် “ဥဿဟ”ဟု ဖြစ်၏။

အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ အတိုင်းထက်အလွန် အားထုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥဿောဋီ။ ဥဿောဋီ မည်၏။ ထိရဘာဝဋ္ဌေန၊ ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ထာမော၊ ထာမသည်၏။ (“ထာတိ တိဋ္ဌတိတိ၊ မြို့စွာတည်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်။ ထာမော”ဟုပင် ပြုပါ။) စိတ္တစေတသိကာနံ၊ တို့ကို ဓာရဏဝသေန၊ မလျော့ရအောင် ဆောင်ထားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒါရေတိ၊ ဆောင်ထားတတ်၏။ ဣတိ။ ဧတိ၊ မည်၏။ (ဓာဓာတ်-တိပစ္စည်း၊ ဓာ၏ အာကို ဣပြု။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဝိစ္ဆေဒ တော၊ အဆက်မပြတ်သော အားဖြင့်။ ပဝတ္တနဝသေန၊ ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကုသလသန္တာနံ၊ ကုသိုလ်အစဉ်ကို။ ဓာရေတိ၊ ဆောင်တတ်၏။ ဣတိ။ ဧတိ၊ မည်၏။

အပရော နယော၊ အခြားတစ်နည်းကား။ ဧသော၊ ဤ ဝိရိယသည်။ ကာမာနံ၊ ကာမတို့ကို။ ပနုဒနာယ၊ ပယ်ခြင်းငှာ။ [ယောဇနာ၌ ပနုဒနာယကို တတိယာဝိသေသနဟု ဆို၏။ သို့သော် နဒါဒိဟိသုတ်၌ ပနုဒနဟု နပုလ္လိင် ရှိသောကြောင့် ပနုဒနာယသည် တတိယာဝိဘတ်၏ ကာရိယ မဖြစ်နိုင်။ သဝိဘတ်၏ ကာရိယသာ ဖြစ်သင့်သည်။ ဗန္ဓနစ္ဆေဒါယ ဩဃနိတ္ထဏာယ တို့၌လည်း နည်းတူ။] နိက္ကမော စ၊ ကာမမှ ထွက်မြောက်တတ်သောတရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ ဤ ဝိရိယသည်။ ဗန္ဓနစ္ဆေဒါယ၊ ကိလေသာအနှောင်အဖွဲ့ကို ဖြတ်ခြင်းငှာ။ ပရက္ကမော စ၊ အဆင့်ဆင့်မြင့်သောအရာသို့ ရောက်ကြောင်းတရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ ဩဃနိတ္ထဏာယ၊ ဩဃမှ ထွက်မြောက်ခြင်းငှာ။ - ဥယျာမော စ၊ တိုးတက်၍ အားထုတ်ကြောင်းတရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ ပါရံ၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ဟိုဘက်ကမ်းသို့။ ဝါ၊ အပြီးအဆုံးသို့။ ဂမနဋ္ဌေန၊ ရောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဝါယာမော စ၊ အထူးသဖြင့် အားထုတ်ကြောင်းတရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန၊ ရှေးသွား၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဥဿာဟော စ၊ ဒုက္ခ ရလတ်သော် သည်းခံကြောင်း တရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ အဓိမတ္တဋ္ဌေန၊ လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဝါ၊ အတိုင်းထက်အလွန် အားထုတ်တတ်

၁။ ဥဿောဋီ။ ။ဥပုဗ္ဗ သဟဓာတ် တ-ပစ္စည်း။ ဟန္တေဟိ ဟော၊ ဟဿဠော ဝါ အဒဟနံဟာနံ-သုတ်ဖြင့် တ-ပစ္စည်းကို ဟ-ပြု၊ သဟဓာတ်၏ ဟ-ကို ဋ-ပြု၊ သုတ်ကြီးဖြင့် သ-၏ (အ)ကို ဩပြု၊ ဥနောက် ဒွေဘော်လာ “ဥဿောဋီ”ဟု ပြီးပြီးနောက် နဒါဒိ ဤပစ္စည်းသက်၍ “ဥဿောဋီ”ဟု ဖြစ်၏။ သာမနံ ဥဿာဟထက် လွန်သော ဝိရိယတည်း။ [ရှေးနိဿယ၌ကား “ဥ (ပဗဠံ) ဒုက္ခရကမ္မံ သဟတိ ယာယာတိ ဥဿောဋီ”ဟု ပြု၍ သဟဓာတ်ကို သောဠ ပြုလေ၏။]

သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဥသောဋ္ဌိ စ၊ အလွန်အကဲအားထုတ်ကြောင်း တရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ ပလိယုတ္တိ နုတယ၊ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော တံခါးကျည်းမင်းတုပ်ကို ခွါလှစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ထာမော စ၊ အားအစွမ်းလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ အဝဋ္ဌိတိ ကာရိတာယ၊ သက်ဝင်၍ တည်ခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဓိတိ စ၊ ခိုင်မြဲစွာ တည်တတ်သော တရားလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ၊ ကား၊ (အပရော နယော၊ တည်း။)

ကာမံ။ ပ။ အဝသိဿတူတိ၊ ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ပဝတ္တိကာလေ၊ ဖြစ်ရာအခါ၌။ အသိထိလ ပရက္ကမနဝသေန၊ မလျော့သဖြင့် အဆင့်ဆင့် မြင့်သောအရာသို့ ရောက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ အသိထိလ ပရက္ကမတာ၊ မည်၏။ ထိရပရက္ကမောဒဋ္ဌ ပရက္ကမော၊ ခိုင်မြဲသော အဆင့်ဆင့် မြင့်သောအရာသို့ ရောက်ကြောင်း ဝီရိယတည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ ကာမံ၊ စင်စစ်။ တစော စ၊ အရေသည် လည်းကောင်း။ နှာရ စ၊ အကြောသည်လည်းကောင်း။ အဋ္ဌိ စ၊ အရိုးသည်လည်းကောင်း။ အဝသိဿတု၊ ကြွင်းကျန်ပါစေတော့။ -[ဒက အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ပဌမပဏ်၊ ကမ္မကရဏဝဂ်-ဥပညာတသုတ်။]

ပန၊ ကား။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတံ ဝီရိယံ၊ သည်။ ကုသလကမ္မကရဏဋ္ဌာနေ၊ ကုသိုလ်ကံကို ပြုရာဌာန၌။ ဆန္တံ၊ အလိုဆန္ဒကို။ န နိက္ခိပတိ၊ မလျှော့ချတတ်။ ဓူရံ ၊ တာဝန်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကို။ ဝါ၊ ဝန်ခံအပ်သော ပဋိညာဉ်ကို။ န နိက္ခိပတိ၊ မလျှော့ချတတ်။ န ဩတာရေတိ၊ အောက်သို့ မချတတ်။ န ဝိဿဇ္ဇေတိ၊ မစွန့်တတ်။ အနောသက္ကိတမာနသတံ၊ မဆုတ်နစ်သောစိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ အာဝဟတိ၊ ဆောင်တတ်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အနိက္ခိတ္တဆန္ဒတာ အနိက္ခိတ္တဓူရ တာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [အနိက္ခိတ္တဆန္ဒတာ၊ မချအပ်သော ကုသိုလ်ဆန္ဒရှိသူ၏ အဖြစ်။ အနိက္ခိတ္တဓူရတာ မချအပ်သော တာဝန်ရှိသူ၏ အဖြစ်။]

၁။ ဓူရံ။ သက္ကတ၌ ဓူရ်ဗေတ်၊ ကွပ်ပစ္စည်း၊ ဟိံသာ-အနက်ဟောဟု ဆို၏။ ပါဠိ၌ကား ဓူဠိဗေတ်၊ အ-ပစ္စည်းဟု ကြိပါ။ “ဓူဠတိ၊ မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို ညှဉ်းဆဲတတ်၏။ ဣတိ ဓူရံ” ဟု ပြု၊ ဇွကို သုတ်ကြီးဖြင့် ရ-ပြု။ တာဝန်ဟူသည် ကိုယ်ဖြင့်ဖြစ်စေ စိတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ ထမ်းဆောင်၍ နေရသောကြောင့် ထိုတာဝန်က တာဝန်ရှိသူကိုနှိပ်စက်ရာ ရောက်သည်။ ဤနေရာ၌ “ကုသလကမ္မကရဏဋ္ဌာနေ” ဟူသော ရှေ့စကားကို ထောက်၍ ဓူရ်၏ အရကောက်ကို ကုသလံဟု ဖွင့်၍ ဓူရ်အားလုံးနှင့် ဆိုင်အောင် “ပဋိညာ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။ ထို ပဋိညာ ဟူသည် ဝန်ခံအပ်သော တာဝန်ပင်တည်း။

ပန၊ ကား။ တဇ္ဇာတိကေ၊ ထိုဝီရိယကို လျှော့ချထိုက်သော သဘောရှိသော။ (ဝီရိယကို လျှော့ရတော့မလို ဖြစ်နေသော။) ဥဒက သစ္စိန္တောနေ၊ ရေဖြင့် ရောအပ်သော မြွေညွန့်အရပ်၌။ ဓုရဝါဟဂေါဏံ၊ ဝန်ဆောင် နွားလားကို။ ဂဏှထ၊ ယူခဲ့ကြကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တိ၊ ပြောတတ်ကြကုန်၏။ သော၊ ထို ဝန်ဆောင် နွားလားသည်။ ဇဏ္ဍုနာ၊ ခူးပုဆစ်ဖြင့်။ ဘူမိံ၊ မြေကို။ ဥပ္ပိဋ္ဌိတွာပိ၊ ဖိနှိပ်၍သော်မှလည်း။ ဝါ၊ ထောက်၍သော်မှလည်း။ ဓုရံ၊ ဝန်ကို။ ဝဟတိ ယထာ၊ ဆောင်သကဲ့သို့။ ဘူမိယံ၊ ၌။ ပတိတုံ၊ ကျခြင်းငှာ။ (ဝန်ကို မြေကြီးပေါ်၌ ကျခြင်းငှာ။) န ဒေတိ ယထာ၊ မပေးသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ ဝီရိယံ၊ သည်။ ကုသလ ကမ္မကရဏဋ္ဌာနေ၊ ၌။ ဓုရံ၊ ကို။ ဥက္ခိပတိ၊ အထက်သို့ ချီးမြှောက်၏။ ပဂ္ဂဏှာတိ၊ ချီးမြှောက်၏။ တသ္မာ။ ဓုရသမ္ပဂ္ဂါဟောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏော၊ သမ္ပယုတ်တရား တို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းလက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြံ၊ ကို။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မဟိ) ကာရေတိ၊ ဣတိ။ ဝီရိယိန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ ကောသဇ္ဇေ၊ ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ။ ဝီရိယဗလံ၊ မည်၏။ ယာထာဝ နိယျာနိက ကုသလဝါယာမတာယ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန် သော ဝါယာမ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွတ်မြောက်တတ်သော ဝါယာမ၊ ကုသိုလ်ဝါယာမ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္မာဝါယာမော၊ မည်၏။

သတိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ သရဏကဝသေန၊ အမှတ်ရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ အောက်မေ့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ သတိ၊ မည်၏။ ဣဒံ၊ ဤ သတိပုဒ်သည်။ သတိယာ၊ ၏။ သဘာဝပဒံ၊ တည်း။ ပုနပျုနံ၊ အဖန်ဖန်။ သရဏတော၊ အမှတ်ရခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ အောက်မေ့ခြင်းကြောင့်။ အနုဿရဏဝသေန၊ အဖန်ဖန် အမှတ်ရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အနုဿတိ၊ မည်၏။ (အနုသဒ္ဓါ ပုနပျုနံ အနက်ဟော။) အဘိမုခံ၊ ရှေးရှု။ ဂန္ဓာ ဝိယ၊ သွားသကဲ့သို့။ သရဏတော၊ ကြောင့်။ ပတိ သရဏဝသေန၊ ရှေးရှု အမှတ်ရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပတိဿတိ၊ ပတိဿတိ မည်၏။ (ပတိသဒ္ဓါသည် အဘိမုခ အနက်ရှိ၏။) တစ်နည်း-ဧတံ ဤပတိဿတိ ပုဒ်သည်။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ ပတိ ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝနိတမတ္တံ၊ တိုးပွားစေအပ် ကာမျှဖြစ်သော ပုဒ်တည်း။ [ပတိ အနက်မရှိ-ဟူလို။] သရဏာကာရော၊ အမှတ် ရခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ သရဏတာ၊ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ သရဏတာတိ၊ သရဏတာဟူသော အမည်သည်။ တိဏ္ဍံ၊ ဘုရား စသော အားဖြင့်သုံးပါးကုန်သော။ သရဏာနမ္ပိ၊ သရဏတို့၏လည်း။ နာမံ၊ တည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တံ၊ ထိုဘုရားစသော ကိုးကွယ်ရာဟူသော အနက်ကို။ ပဋိ သေခေတုံ၊ တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ ပုန၊ တစ်ဖန်။ သတိဂ္ဂဟဏံ၊ သတိသဒ္ဓါကို။ ကံတံ၊

ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ “သတိသင်္ခါတာ၊ သော။ သရဏတာ၊ အမှတ်ရခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတည်း။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ သတိသရဏတာ ဟူသော ပုဒ်၌။ အတ္ထော၊ တည်း။ သုတပရိယတ္တဿ၊ ကြားနာအပ် ကိုယ်တိုင် သင်ယူ အပ်ပြီးသော အတတ်ကို။ ဓာရဏဘာဝတော၊ ဆောင်ရွက် မှတ်သားနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဓာရဏတာ၊ မည်၏။ [ယခုအခါ၌ စာတို့ကို မမေ့အောင် ဆောင်နိုင်ခြင်းကို ဉာဏ်ဟု ထင်မှတ်ကြ၏။ “မှတ်ဉာဏ်ကောင်းသည်” ဟုလည်း ချီးမွမ်းကြ၏။ သို့သော်- ထို မမေ့အောင်မှတ်နိုင်ခြင်းသည် ဉာဏ်မဟုတ်၊ ဤ သတိ၏ သဘောသာတည်း။] အနုပဝိသန သင်္ခါတေန၊ အာရုံ၌ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ ဩဂါဟနဋ္ဌေန၊ သက်ဝင်ခြင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်။ အပိလာပနဘာဝေါ၊ အာရုံတို့၌ ပေါလောပေါလော မျော့မသွားစေတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အပိလာပနတာ၊ မည်၏။

၂။ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ လာဗုကဋ္ဌဟာဒိနိ၊ ဘူးတောင်းအစရှိ သည်တို့သည်။ (အထဲ၌ အသားမရှိသော ဘူးသီးခွက် စသော အရာဝတ္ထုတို့သည်။) ဥဒကော၊ ရေပေါ်၌။ ယ္ဓဝန္တိ၊ ယထာ၊ ပေါလော ပေါ်ကုန်သကဲ့သို့။ န အနုပဝိသန္တိ ယထာ၊ မသက်ဝင် မနစ်မြုပ်ကုန်သကဲ့သို့။ တထာ၊ ထိုအတူ။ အာရမ္မဏော၊ ၌။ သတိ၊ သတိသည်။ ပိလဝတိ၊ ပေါလောပေါ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ န အနုပဝိသတိ၊ အစဉ်အတိုင်း မသက်ဝင်သည်ကား။ န၊ ဟုတ်။ (ဝိသဒိသူပမာ။) ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ဤ သတိသည်။ အာရမ္မဏံ၊ သို့။ အနုပဝိသတိ၊ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်တတ်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အပိလာပနတာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။

၁။ သတိသင်္ခါတာပ။ အတ္ထော။ ။ ပါဠိတော်၌ “သတိ သရဏတာ” ဟု ရှိ၏။ သတိ-သဒ္ဓါသည် သရဏတာကို အထူးပြုသော ဝိသေသနတည်း။ ထို ဝိသေသနဖြင့်၊ “ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သော ရတနာ ၃-ပါးတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ” ဟု အနက်ပေးမည်ကို တားမြစ်သည်။ “သတိ၊ သတိဟူသော။ သရဏတာ၊ အောက်မေ့ခြင်း အခြင်းအရာ” ဟု ပေးပါ- ဟုလို။ သရဏံ ယေဝ သရဏတာ၊ တာပစ္စည်း အနက်မရှိ။

၂။ ယထာပ။ ပ။ သတိ။ ။ ရေပြင်ပေါ်၌ ဘူးခွက်သည် ပေါလော ပေါလောမျော၍ နေသကဲ့သို့၊ မသက်ဝင် မနစ်မြုပ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အာရုံပေါ်၌ သတိသည် ပေါလော ပေါလော မျော့မသွား၊ သက်ဝင် နစ်မြုပ်၏။ အာရုံပေါ်၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မမျောခြင်း၏ အကြောင်း သည် ဤသတိပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သတိကို “အပိလဝနတာ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ ပေါလော ပေါလော မမျောခြင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ” ဟု ဆိုရသည်။ [ဤအလို “အပိလဝနတာ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်းသည်။ သတိ၏ လက္ခဏာကို ပြရာ၌ကား “အပိလာပန” ပင်တည်း။]

ကြာမြင့်စွာသောကာလ၌ ပြုအပ်ပြီးသောအမှု၊ ကြာမြင့်စွာသော ကာလ၌ ပြောဆိုအပ်ပြီးသော စကားတို့၏။ အသမ္မုဿနဘာဝတော၊ မပျောက်ပျက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အသမ္မုဿနတာ၊ မည်၏။ [“မုသ-နဿနေ” ဓာတ်ကျမ်း၊ “မေလျော” ဟု မပေးနှင့်။]

ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏေ၊ စိတ်၌ အာရုံ၏ ကပ်၍တည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ၌ လည်းကောင်း။ ဇောတနလက္ခဏေ စ၊ အာရုံကို ထွန်းပြကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာ၌ လည်းကောင်း။ ဣန္ဒြိယံ (သမ္မယုတ္တဓမ္မေဟိ) ကာရေတိ၊ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ။ သတိသင်္ခါတံ၊ သော။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ သတိန္ဒြိယံ၊ သတိဣန္ဒြိယံ။ ပမာဒေ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ မေလျော့ကြောင်း ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ။ သတိဗျာဓိ၊ မည်၏။ ယာထာဝ သတိ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော သတိတည်း။ နိယျာနိကသတိ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တတ်သော သတိတည်း။ ကုသလာ၊ သော။ သတိ၊ တည်း။ ဣတိ။ သမ္မာသတိ၊ မည်၏။

ပညိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ၊ ဌ။ တဿ တဿ အတ္ထဿ၊ ထိုထို အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို။ ပါကဋကရဏသင်္ခါတေန၊ ထင်ရှားအောင် ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ပညာပနဋ္ဌေန၊ ထင်ရှားစေတတ်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ပညာ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အနိစ္စာဒိနာ၊ အနိစ္စတာ အစရှိသော။ [“အနိစ္စတာ ဒိနာ” ဟု ဆိုလိုလျက် တာ-ပစ္စည်းအကျေကြ်။] တေန တေန ပကာရေန၊ ထိုထို အပြားအားဖြင့်။ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ဇာနာတိ၊ သိတတ်၏။ ဣတိပိ၊ ထို့ကြောင့်လည်း။ ပညာ၊ မည်၏။ ဣဒံ၊ ဤပညာဟူသောပုဒ်သည်။ အဿာ၊ ထိုပညာ၏ သဘာဝပဒံ၊ တည်း။ ပဇာနနာကာရော၊ အပြားအားဖြင့်။ သိခြင်းဟူသော

၁။ ဥပဋ္ဌာန၊ ဇောတန။ ။ အခြားနေရာ၌ “စိတ်၏ အာရုံ၌ တည်ခြင်းကို ဥပဋ္ဌာန” ဟု ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ကား စိတ်၌ အာရုံ၏ ကပ်၍တည်ခြင်းကို “ဥပဋ္ဌာန” ဟု ခေါ်သည်။ “ဇောတန” ဟူသည်လည်း ထိုကဲ့သို့ အာရုံထင်လာအောင် သတိက အာရုံကို ထွန်းပြခြင်းတည်း။ [စိတ္တေ အာရမ္မဏဿ ဥပဋ္ဌာနံ ဇောတနဉ္စ သတိယေဝါတိ၊ တဿာဇော လက္ခဏံ - ဋီကာ။] နိဿယ၌ “ကပ်တည်ကြောင်း၊ ထွန်းပြကြောင်း” ဟု ကရဏသင်္ခါ အနက်ပေး၍ ဘာဝဗ္ဗဇာ ကြိုလိုက်သည်။ [ယေန ဓမ္မေန စိတ္တေ အာရမ္မဏံ ဥပတိစ္ဆတိ၊ ဇောတတိ စ၊ သော ဓမ္မော ဥပဋ္ဌာနံ ဇောတနန္တိ စ ဝုတ္တော။ - အနု။]

၂။ ပညာ။ ။ “ပါကဋကရဏ၊ ပညာပနဋ္ဌ” ကိုကြည့်၍ ပ-ပုဗ္ဗဉာဓာတ် ကာရိတ်ကျေ၊ အ-ပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာ-ပစ္စည်း။ ပ-ဥပသာရကြောင့် ဉာဓာတ်သည် ထင်ရှားခြင်း အနက်ဟော။ ပညာပေတိ၊ (အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို) ထင်ရှားစေတတ်၏။ ဣတိ ပညာ။ နောက်နည်း၌ ပ-ဥပသာရသည် ပကာရ အနက်ဟော။ ဉာဓာတ်ကား သိခြင်းအနက်ဟောတည်း။ ပကာရေန ဇာနာတိတိ ပညာ။

အခြင်းအရာသည်။ ပဇာနနာ၊ မည်၏။ အနိစ္စာဒိနိ၊ အနိစ္စတာ အစရှိသော အခြင်းအရာတို့ကို။ ဝိစိနာတိ၊ စိစစ်တတ်၏။ ဣတိ။ ဝိစယော၊ မည်၏။ ပဝိစယောတိ၊ ဟူ၍။ ဥပသဂ္ဂေန၊ ပဥပ၊ ဘရဖြင့်။ ပဒံ၊ ပုဒ်ကို။ ဂုဗိတံ၊ တိုးပွားစေတော်မူအပ်ပြီ။ [ပ-အနက်မရှိ-ဟူလို။] စတုသစ္စဓမ္မေ၊ လေးပါးသော သစ္စာတရားတို့ကို၊ ဝိစိနာတိ၊ ၏။ ဣတိ။ ဓမ္မဝိစယော၊ မည်၏။ အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ ဝိစိနာတိ၊ ၏။ ဣတိ။ ဓမ္မဝိစယော၊မည်၏။ အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ သံလက္ခဏာဝသေန၊ ကောင်းစွာမှတ်သားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ သလ္လက္ခဏာ၊ မည်၏။ သာယေဝ၊ ထို သလ္လက္ခဏာကိုပင်။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ဥပသဂ္ဂနာနတ္ထေန၊ ဥပသာရအားဖြင့် ထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဥပလက္ခဏာ ပစ္စုပလက္ခဏာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ [ဥပ-ပတိ ဥပသာရတို့ အနက်မရှိ - ဟူလို။]

ပဏ္ဍိတဿ၊ ပညာရှိသူ၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ ပဏ္ဍိစ္စ၊ ရာ။ ကုသလဿ၊ ကျွမ်းကျင်သူ၏။ ဘာဝေါ တည်း။ ကောသလ္လံ၊ ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ။ နိပုဏဿ၊ ဖြူစင်သူ၏။ ဘာဝေါ၊ တည်း။ နေပုညံ၊ ဖြူစင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။ အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ ဝိဘာဝနဝသေန၊ ထင်စွာဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝေဘဗျာ၊ မည်၏။ အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ စိန္တနကဝသေန၊ သိခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ စိန္တာ၊ မည်၏။ [“စိန္တနံ စိန္တာ”ဟု ပြု။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယဿ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ စိန္တာပေတိ၊ သိစေတတ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း စိန္တာ၊ မည်၏။ [ယဿ ဝါ ဟု ဝါသဒ္ဓါပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဣတိပိဟု ပိ-လိုမည်မထင်။] အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ ဥပပရိက္ခတိ၊ စူးစမ်း နှိုင်းချိန်တတ်၏။ ဣတိ။ ဥပပရိက္ခာ၊ မည်၏။

ဘူရိတိ၊ ဘူရိဟူသော အမည်သည်။ ပထဝိယာ၊ မြေကြီး၏။ နာမံ၊ တည်း။ အယံပိ၊ ဤ ပညာသည်လည်း။ သဏှဋ္ဌေန၊ သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ဟူသော

၁။ ဝေဘဗျာ။ ။ဝိဘာဝနဝသေနကိုကြည့်၍ “ဝိပုဗ္ဗ ဘူဓာတံ၊ ကာရိတိကျေ၊ ဏပစ္စည်းဖြင့် “ဝိဘာဝေတိတိ(အနိစ္စတာ စသော အခြင်းအရာတို့ကို) ထင်စွာပြတ်တံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဘာဝေါ-မည်၏၊ ဝိဘာဝေါယေဝ ဝေဘဗျာ”ဟု ပြု၊ သုတ္တံ၌ ဣ ပစ္စည်း၊ ဝ-ကို ဗ-ဖြု၊ ဣပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဝေဘဗျံ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏၊ သို့သော် ပညာကို အရကောက်ရသောကြောင့် “ဝေဘဗျာ”ဟု ထားဟန်တူသည်။

၂။ သဏှဋ္ဌေန။ ။ကျောက်၊ ကျောက်စရစ်၊ သဲ-စသည်တို့မှ ကောင်းသော မြေကို ရည်ရွယ်၍ “သဏှ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုမြေနုကိုသို့ ကိလေသာ တည်းဟူသော ကျောက်စသည်မှ ကင်းသောကြောင့် ပညာအစစ်အမှန်လည်း သဏှပင်ဖြစ်သည်။

အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဝိတ္ထုဋ္ဌေန ၈။ ပြန့်ကျယ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော
အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဘူရိ ဝိယ၊ မြေကြီးနှင့်တူ၏။ ဣတိ၊ ဘူရိ၊ မည်၏။
တေန၊ ကြောင့်။ ဘူရိ ဝုစ္စတိ ပထဝီ။ ပ။ ဘူရိပညောတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။
ပထဝီမြေကြီးကို။ ဘူရိ၊ ဘူရိဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ အပ်၏။ ပထဝီသမာယ၊ မြေကြီးနှင့်
တူသော။ ဝိတ္ထုဋ္ဌေယ ဝိပုလာယ၊ ပြန့်ကျယ်သော။ တာယ ပညာယ၊ နှင့်။ သမန္နာ
ဂတော၊ ပြည့်စုံတော် မူ၏။ ဣတိ ကြောင့်။ ဘူရိပညော၊ မည်၏။ -[မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ၊
အဋ္ဌကဝဂ်၊ သုတ္တက-နိဒ္ဒေသ။] အပိစ၊ သည်သာ မကသေး။ ဘူရိတိ၊ ဟူသော။
ဧတံ၊ ဤအမည်သည်။ ပညာယ၊ ၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။ [ဤအလို အထင်ရဋ္ဌိဟု
မှတ်ပါ။] ဘူတော၊ ထင်ရှားရှိသော။ အတ္ထေ၊ အနက်၌။ [ပရမတ္ထတရားလေးပါးကို
ဆိုသည်။] ရမတိ၊ မွေ့လျော်တတ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ ဘူရိ၊ မည်၏။
[ဘူတသဒ္ဓါပပဒ+ရမတိ၊ ကိစ္စပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်း။ “ဘူတရီ”ဟု
ဆိုလိုလျက် တ-ကိုချေ။]

အသနိ၊ မိုးကြိုးသည် သိလုစ္စယေ၊ ကျောက်တောင်တို့ကို။ (မေဓတိ)ဝိယ၊
ညဉ့်ဆဲ ဖျက်ဆီးတတ်သကဲ့သို့။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ။) ကိလေသေ၊ တို့ကို။ မေဓတိ
ဟိံသတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ မေဓာ၊ မည်၏။ [ဓာတ်ကျမ်း၌ လာသော မေဓ-ဓာတ်၏
ဟိံသာ အနက်ကို ဖွင့်သည်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ခိပ္ပံ၊ လျင်စွာ။ ဂဟဏဓာရဏဋ္ဌေန၊
သင်ယူနိုင် ဆောင်ရွက်မှတ်သားနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ မေဓာ၊
မည်၏။ [ဓာတ်ကျမ်း၌ “မေဓ-ဓာတ်သည် လျင်စွာယူခြင်းအနက်ဟော”ဟုဆို၏။
ထိုအနက်ဖွင့်သည်။ “မေဓတိ ခိပ္ပံ ဂဟာတိတိ မေဓာ”ဟု ပြု။] ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်
၏ သန္တာန်၌။ ဥပဋ္ဌာတိ၊ ကပ်၍ တည်၏။ တံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အတ္တဟိတပဋိပတ္တိယံ၊
မိမိစီးပွားကို ကျင့်ခြင်း၌။ ပရိဏေတိ၊ ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်တတ်၏။ ၈။ တစ်နည်း
ကား။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ယာထာဝ လက္ခဏပဋိဝေဓေ၊ ဟုတ်မှန်သော
လက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌ ပရိဏေတိ၊ ၏။ ဣတိ။ ပရိဏာယိကာ၊ မည်၏။

၁။ ပရိဏာယိကာ။ ။ ပရိပုဗ္ဗ-နိဓာတ်၊ ကျပစ္စည်း၊ ရ-ကြောင့် န-ကို ထ-ပြန်၊
ဧ-ကို အာယ-ပြု၊ နောက် က-အက္ခရာကြောင့် အ-ကို ဣပြု။ အာပစ္စည်းသက်၍
“ပရိဏာယိကာ”ဟု ပြီး၏။ ထို နိဓာတ်သည် အာချာတ်ရုပ်ဖြင့် “နေတိ၊ နယတိ”ဟု
ရှိရသောကြောင့် “ပရိဏေတိ၊ သို့မဟုတ်-ပရိဏယတိ”ဟု ရှိသင့်သည်။ “ပရိဏာမေတိ၊
ညွတ်စေတတ်၏။”ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်ဟန်တူ၏။ မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို မိမိစီးပွားကို
ကျင့်မှု၌ ပို့ဆောင်တတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မှန်သောလက္ခဏာကို
ထိုးထွင်း၏ သိမှု၌ ပို့ဆောင်တတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း ပညာကို “ပရိဏာယိကာ”ဟု
ခေါ်ရသည်။

အနိစ္စာဒိဝသေန၊ အနိစ္စတာ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ဝိပဿတိ၊ အထူးထူး အပြားပြား ရှုတတ်၏။ ဣတိ။ ဝိပဿနာ၊ ဝိပဿနာမည်၏။ သမ္မာ၊ မဖောက်မပြန်။ အနိစ္စာဒိဟိ၊ အနိစ္စတာ အစရှိ(ကုန်သော။ ပကာရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဇာနာတိ၊ ၏။ ဣတိ။ သမ္မဇဉ်၊ မည်၏။ [အနိစ္စာဒိနိ ဟု စာအုပ်တို့၌ တွေ့ရ၏။ ပကာရေဟိ၏ သရုပ်ပြဖြစ်သောကြောင့် “အနိစ္စာဒိဟိ” ဟု ရှိသင့်သည်။ ရှေး၌ “အနိစ္စာဒိနာ ပကာရေန” ဟု ရှိခဲ့သည်။ စာရှိအတိုင်း ဆိုလျှင် “ပကာရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို” ဟု ပေးပါ။] ဥပ္ပထပဋိပဇ္ဇေ၊ မမှန်သောလမ်း၌ သွားနေကုန်သော။ ဝါ၊ လမ်းမှား၌ သွားနေကုန်သော။ သိန္ဓဝေ၊ သိန္ဓောမြင်းတို့ကို။ ဝိထိအာရောပနတ္ထံ၊ လမ်းမှန်သို့ တက်ရောက်စေခြင်းအကျိုးငှာ။ ပတောဒေါ၊ နှင်တံသည်။ (လှံတံသည်။) ဝိဇ္ဈတိ ဝိယ၊ ထိုးဆွတ်တတ်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ ထိုအတူ။) ဥပ္ပထေ၊ မမှန်သောလမ်း၌။ ဝါ၊ လမ်းမှား၌ (ကာမဂုဏ် အာရုံလမ်း၌။) ဓာဝနကံ၊ ပြေးသွားနေသော။ ကူဋစိတ္တံ၊ ကောက်ကျစ်သောစိတ်ကို ဝိထိအာရောပနတ္ထံ၊ လမ်းမှန်သို့ တက်ရောက်စေခြင်းအကျိုးငှာ။ (ဝိပဿနာလမ်းသို့ တက်ရောက်စေခြင်း ငှာ။) ဝိဇ္ဈတိ၊ ထိုးဆွတ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပတောဒေါ၊ မည်၏။ ဒဿနလက္ခဏေ၊ မြင်ခြင်းလက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ (သမ္မယုတ္တဓမ္မဟိ) ကာရေတိ၊ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ၊ ပညာ သင်္ခါတံ၊ သော၊ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ ပညိန္ဒြိယံ။ [နိဿယ၌ “ပညာဝ ဣန္ဒြိယံ၊ ပညိန္ဒြိယံ” ဟုရှိ၏။] အဝိဇ္ဇာယ၊ ကြောင့်။ နကမ္မတိ၊ ဣတိ။ ပညာဗလံ၊ မည်၏။ ကိလေသစ္ဆေဒနဋ္ဌေန၊ ကိလေသာကို ဖြတ်တောက်တတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ပညာဝ၊ သည်ပင်။ သတ္ထံ၊ လက်နက်တည်း။ ပညာသတ္ထံ၊ ပညာ လက်နက်။ အစ္စုပ္ပန္တဋ္ဌေန၊ အထက်သို့ စွင့်စွင့် မြင့်တက်တတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ပညာဝ၊ သည်ပင်။ ပါသာဒေါ၊ ပြဿာဒိတည်း။ ပညာပါ သာဒေါ၊ ပညာပြာသာဒိ။ [သဒိသုပစာဖြစ်၍ မူလ လိင်အတိုင်း “သတ္ထံပါသာဒေါ” ဟု ထားရသည်။]

၁။ ပတောဒေါ။ ။တုဒဓာတ်သည် ပိဋန(နှိပ်စက်ခြင်း)အနက်ဟော၊ “နှိပ်စက်” ဟူသည် ထိုးဆွခြင်းပင်တည်း။ နှင်တံ(လှံတံ) သည် လမ်းမှားသို့ ပြေးနေသော သိန္ဓောမြင်းကို ထိုးဆွ၍ လမ်းမှန်သို့ တင်ပေးသကဲ့သို့၊ ထိုအတူပညာသည် ကာမဂုဏ်အာရုံ လမ်းမှားသို့ ပြေးသွားနေသောစိတ်ကို ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူသော လမ်းမှန်သို့ရောက်အောင် (တစ်နည်း- ကာမသုခလွှဲကာ၊ အတ္တကိုလမထဟူသော လမ်းမှားသို့သွားနေသောစိတ်ကို မဇ္ဈိမပဋိပဒါဟူသော လမ်းမှန်သို့ရောက်အောင်) တင်ပေးတတ်သောကြောင့် နှင်တံနှင့်တူသည်။ [ရှေ့၌ “ပတောဒေါ ဝိယ” ဟု ပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဝိဇ္ဈတိတိ၏နောက်၌ “ပတောဒေါဝိယ” ဟု ရှိပြန်သည်မှာ ပိုဟန်တူသည်။]

အာလောကနဋ္ဌေန၊ ထင်စွာပြတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။
 ပညာဝ၊ သည်ပင်။ အာလောကော၊ အရောင်တည်း။ ပညာအာလောကော၊ ပညာ
 အရောင်။ ဩဘာသနဋ္ဌေန၊ ထွန်းလင်းတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။
 ပညာဝ၊ သည်ပင်။ ဩဘာသော၊ အလင်းတည်း။ ပညာဩဘာသော၊ ပညာအလင်း။
 ပဇ္ဇောတနဋ္ဌေန၊ အပြားအားဖြင့် တောက်ပတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။
 ပညာဝ၊ ပင်။ ပဇ္ဇောတော၊ အထိန် အဝင်းတည်း။ ပညာပဇ္ဇောတော၊ ပညာ အထိန်
 အဝင်း။ ဟိ၊ မှန်။ ပညဝတော၊ ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဧကပလ္လင်္ကေန၊ တစ်ခု
 တည်းသော ထက်ဝယ်တင်ပျဉ်ဖြင့်။ နိသိန္နဿ၊ ထိုင်နေလတ်သော်။ ဒဿသဟဿိ
 လောကဓာတု၊ တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်သည်။ ဧကောလောကာ၊ တစ်ခု
 တည်းသော အရောင်ရှိသည်။ ဧကောဘာသာ၊ တစ်ခုတည်းသော အလင်းရှိသည်။
 ဧကပဇ္ဇောတာ၊ တစ်ခုတည်းသော အဝင်းအထိန်ရှိသည်။ ဟောတိ၊ တေန၊ကြောင့်။
 ဧတံ၊ ဤ ပညာ အာလောကော စသော သုံးပုဒ်ကို။ ပုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ် ပြီ။
 [ပညဝတောအရ ဝိပဿနာပညာ ရှိသူကိုရ၏။ ထိုဝိပဿနာ ပညာ အရှင်မှာ
 ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလ်သေတွင် ပါဝင်သော ဩဘာသ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ လောက
 ဓာတ်ကြီးတစ်ခုလုံး၌ အရောင်အလင်းတွေ ဖြစ်နေသည်-ဟုလို။]

ပန၊ ဆက်။ တိသု၊ ကုန်သော။ ဣမေသု ပဒေသု၊ ဤ ပညာ အာလော
 ကောစသော ပုဒ်တို့တွင် ။ ဧကပဒေနပိ၊ တစ်ခုသော ပုဒ်ဖြင့်လည်း။ ဧတသ္မိံအတ္ထေ၊
 ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်သည်။ သိဒ္ဓေ၊ ပြီးစီးပါလျက်။(တဒ နရူပပေက ဣဓာပိ
 ဒေသနာ ကတာ-၌စပ်။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အာလောကာ၊ အရောင်တို့သည်။ ဣမေ
 စတ္တာရော၊ ဤလေးပါးတို့တည်း။ ကတမေ စတ္တာရော၊ အဘယ်လေးပါးတို့နည်း။
 စန္ဒာလောကော၊ လရောင် လည်းကောင်း။ သူရိယာလောကော၊ နေရောင်
 လည်းကောင်း။ အဂျာလောကော၊ မီးရောင် လည်းကောင်း။ ပညာလောကော၊
 ပညာရောင် လည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အလောကာ၊ တို့သည်၊ ဣမေ
 စတ္တာရော၊ တို့တည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ စတုန္နံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ အာလော

၁။ အာလောကောစသည်။ ။ ဗုဒ္ဓဒိ လောက-ဓာတ်သည် ဒီပန (ပြခြင်း)အနက်ကို
 ယော၏။ “အရောင်=အလင်း”ဟု ပညတ်နက်ဖြစ်၏။ အဝပုဗ္ဗ ဘာသဓာတ်လည်း ဗုတ(ထွန်းလင်း
 ခြင်း)အနက်ရှိ၏။ “အရောင်အလင်း”ဟုပင် ပညတ်နက်ဖြစ်၏။ ဗုတဓာတ်လည်း ဒိတ္တိ
 (ထွန်းလင်းခြင်း) အနက်ပင်တည်း။ ပါဠိ၌ ပရိယာယ်သဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာ၌လည်း
 “အရောင်၊ အလင်း၊ ဝင်းထိန်”ဟု ပရိယာယ်ပြန်လိုက်သည်။

ကာနံ၊ တို့တွင်။ ယဒိဒံ (ယော+အယံ) ပညာလောကော၊ အကြင် ပညာရောင်သည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ ဧတံ၊ ဤ ပညာရောင်သည်။ အဂ္ဂံ၊ အမြတ်ဆုံးတည်း။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဩဘာသာ၊ အလင်းတို့သည်။ ဣမေစတ္တာရော၊ တို့တည်း။ ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ပစ္စောတာ၊ အဝင်းအထိန်တို့သည်။ ဣမေ စတ္တာရော၊ တို့တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ အဇ္ဈာသယဝဿန၊ အလိုဆန္ဒ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ယာနိ ဧတာနိ သုတ္တာနိ၊ တို့ကို။ (ဘဂဝတာ။) ဒေသိတာနိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ တဒနုရူပေနော၊ ထိုသုတ်တို့အား လျော်သဖြင့် သာလျှင်။ ဣဓာပိ၊ ဤ အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၌လည်း။ ဒေသနာ၊ ကို။ ကတာ၊ ပြီ ၊ ဟိ၊ မှန်။ အတ္တော၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ အနေကေဟိ၊ ကုန်သော။ အာကာရေဟိ၊ အခြင်းအရာတို့ဖြင့်။ ဝိဘဇ္ဇမာနေ၊ ဝေဖန်အပ်သော။ သုဝိဘတ္တော၊ ကောင်းစွာ ဝေဖန်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အညထာ စ၊ အခြားသော အနက်ဖြင့်လည်း။ အညော၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပုဇ္ဈတိ၊ သိနိုင်၏။ အညထာ စ၊ ထိုသူ သိနိုင်လောက်သောအနက်မှ တစ်ပါးသောအနက်ဖြင့်လည်း။ အညော၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပုဇ္ဈတိ၊ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်တည်း။

ရတိ ကရုဏဋ္ဌေန၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ရတိ ဒါယကဋ္ဌေန၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို ဖေးတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ရတိ ဇနကဋ္ဌေန၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ စိတ္တိကတဋ္ဌေန၊ စိတ်မဟုတ်သော်လည်း စိတ်ကဲ့သို့ အလေးဂရုပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဒုလ္လဘပါတုဘာဝဋ္ဌေန၊ ခဲယဉ်းစွာ ရအပ်သည်ဖြစ်၍

၁။ အတ္တော ဟိ။ ပ။ သုဝိဘတ္တော။ ။ “အနက်တစ်မျိုးကို အထပ်ထပ်ဆိုသဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသ မရောက်ပါလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “အတ္တော ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ အနက်တစ်မျိုးကို အခြင်းအရာ (သဒ္ဒါ အမျိုးမျိုးဖြင့် ဝေဖန်မှ ကောင်းစွာ အပြည့်အစုံ ဝေဖန်ရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသ မဖြစ်ပါ-ဟုလို့၊ ပုနရုတ္တိဒေါသ မဖြစ်လျှင် ရှိပါစေတော့၊ အကျိုးထူး တစ်ခုတစ်ရာမရှိလျှင် နိရုတ္တကဒေါသရောက်ရာသည်မဟုတ်လော၊ အဘယ်ကြောင့် အမျိုးမျိုးဝေဖန်မှ သုဝိဘတ္တဖြစ်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်၍ “အညထာ စ အညော ပုဇ္ဈတိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ တချို့က “ပညာ အာလောကော”ဟု ဟောမှ အနက် အဓိပ္ပာယ် နားလည်၍၊ တချို့ကမူ “ပညာ ဩဘာသာ၊ ပညာ ပစ္စောတာ”ဟု တစ်မျိုးမျိုး ဟောမှ နားလည်နိုင်ရကား ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးကို နားလည်စေရခြင်း အကျိုးရှိသောကြောင့် အမျိုးမျိုးဝေဖန်မှ သုဝိဘတ္တဖြစ်သည်-ဟူ၍။

ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ (အခြား နေရာ၌ ဒုလ္လဘဒဿနနှင့် သဘောတူပင်တည်း။) အတုလဋ္ဌေန၊ အတုမရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အနောမသတ္တ ပရိဘောဂဋ္ဌေနစ၊ မယုတ်ညံ့သော အထက်တန်း သတ္တဝါတို့၏ အသုံးအဆောင်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း ။ ပညာဝ၊ သည်ပင်။ ရတနံ၊ ရတနာတည်း။ ပညာရတနံ၊ ပညာရတနာ။

တေန၊ ထို သဘောတရားဖြင့်။ သတ္တာ၊ တို့သည် န မုယုန္တိ၊ မတွေဝေကုန်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သယံ၊ မိမိဟူသော အမောဟကိုယ်တိုင်။ အာရမ္မဏော၊ ၌။ န မုယုတိ၊ မတွေဝေတတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အမောဟော၊ မည်၏။ [“မုယုန္တိ ဧတေနာတိ မောဟော၊ မုယုတိတိ မောဟော၊ န + မောဟော အမောဟော” ဟု ပြုစေလိုသည်။] ဓမ္မဝိစယပဒံ၊ ဓမ္မဝိစယပုဒ်သည်။ ဝုတ္တတ္ထ မေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာ။ ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတံ၊ ဤ ဓမ္မဝိစယ ပုဒ်ကို။ ပန၊ တစ်ဖန်။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤ ကား အမေးတည်း။ အမောဟဿ၊ ၏။ မောဟပဋိပက္ခဘာဝဒီပနတ္ထံ၊ မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝါ၊ မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကို ပြလိုခြင်း ဟူသောကြောင်းကြောင့်။ (ဝုတ္တံ၊ ပြီ။)

တေန၊ ထို ဓမ္မဝိစယပုဒ်ဖြင့်။ ဧတံ၊ ဤအနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ (ကံ၊ အဘယ်အနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ နည်း။) ပွာယံ (ယော+အယံ) အမောဟော၊ သည်။ (အတ္ထံ။) သော၊ ထို အမောဟသည်။ ကေဝလံ၊ ပဋိပက္ခမဖက် သက်သက်။ မောဟ တော၊ မှ။ အညော၊ အခြားသော။ ဓမ္မော၊ သည်။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ မောဟဿ၊ ၏။ ပဋိပက္ခော၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ ဓမ္မဝိစယသင်္ခါတော၊

၁။ ရတနံ။ ။ရတိကရဏဋ္ဌေန ရတိဒါယကဋ္ဌေန ရတိဇနကတ္ထေန တို့ကို ကြည့်၍ “ရတိကရောတိတိ ရတိကရဏံ၊ ရတိံ ဒဒါတိတိ ရတိဒါနံ၊ ရတိံ ဇနေတိတိ ရတိဇနနံ”ဟု ဆိုလိုလျက် မလိုရာ အက္ခရာတို့ကိုချေ၍ လည်းကောင်း၊ တိ၏ ဣကို အ-ပြု၍လည်းကောင်း၊ ရတန ဟုပြီးရသည်။ စိတ္တိကတဋ္ဌေန-စသည်တို့ကား သဒ္ဒတ္ထ မဟုတ်၊ ရတန၏ ဂုဏ်ကိုပြသော ပုဒ်တည်း။ ထိုပုဒ်တို့၏ အနက်၏အရ အထင်ရှဉ်းအားဖြင့် ရတန ဟုခေါ်ရသည်။ အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက ပုဒ်တည်း။ အခြားနေရာ၌ကား “မဟဂ္ဂ-များသောအဖိုးရှိ” အနက်ကိုလည်းပြ၍။

စိတ္တိကတံ မဟဂ္ဂန္တု၊ အတုလံ ဒုလ္လဘဒဿနံ။

အနောမသတ္တပရိဘောဂံ၊ ရတနံ တေန ဝုစ္စတိ။

ဓမ္မဝိစယဟု ဆိုအပ်သော။ အမောဟော နာမ၊ အမောဟမည်သော တရားကို။ ဣဓ၊ ဤ ပါဠိတော်၌။ အဓိပ္ပေတော၊ ဤ။ ဣတိ၊ ဤ အနက်ကို။ (ဒီပေတိ။ အသဒ္ဓါ အညအနက်မဟုတ် ပဋိပက္ခအနက်-ဟူလို။) [“ဓမ္မဝိစယော၊ ဓမ္မဝိစယဟု ဆိုအပ် သော။ ယော အမောဟော၊ အကြင် မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တရား သဘောသည်”ဟု ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။] သမ္မာဒိဋ္ဌိတိ၊ ကား။ ယာထာဝ နိယျာနိ ကကုသလဒိဋ္ဌိ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သောဒိဋ္ဌိ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တတ် သော ဒိဋ္ဌိ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။

၁။ ဇီဝိတိန္ဒြယနိဒ္ဒေသေ၊ ။ ယော၊ ပ။ အာယုတိ၊ ကား။ သမ္မယုတ္တကာနံ၊ ကုန်သော။ တေသံ အရူပဓမ္မာနံ၊ ထို နာမ်တရားတို့၏ ။ (အာယု-၌ စပ်။) ဝါ၊ တို့ကို။ အာယာပနဋ္ဌေန၊ ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ယော အာယု၊ ။ အကြင် အသက်သည်။ အတ္ထိ၊ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ) ကြောင့်။ တသ္မိံ၊ ထို ဇီဝိတိန္ဒြေသည်။ သတိ၊ သော်။ အရူပဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ထိုသို့ နာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အာယုတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဤ။ ဣဒံ၊ ဤ အာယုဟူသော ပုဒ်သည်။ အသ၊ ထိုဇီဝိတိန္ဒြေ၏ သဘာဝပင်။ တည်း။

ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့် ဧတေ၊ ဓမ္မာ၊ ဤ သမ္မယုတ်ဖြစ်သော နာမ် တရားတို့သည်။ အာယုသ္မိံ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေဟူသော အသက်သည်။ သတိယေဝ၊ ရှိသော်သာ။ ဝါ၊ ရှိခြင်းကြောင့်သာ။ (လက္ခဏဟိတံ။) တိဋ္ဌန္တိ၊ တည်တန့်နိုင်ကုန်၏။ ယပေန္တိယာပေန္တိ၊ မျှတနိုင်ကုန်၏။ ဣရိယန္တိ ဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ ပါလယန္တိ၊ စောင့်ရှောက်နိုင်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဌိတိတိ၊ အာဒိနိ၊ ဌိတိ - အစရှိသော

၁။ အာယု။ ။အယဓာတ်၊ ကုပစ္စည်းဖြစ်၍ ဝုဒ္ဓိဖြင့် “အာယု”ဟု ဖြစ်၏။ ဝိဂြိုဟ်၌ကား က-အနုဗန် မရှိသောကြောင့် “အယန္တိ”ဟု ရှိရသည်။ အယဓာတ်သည် ဂတိ အနက်ရှိသောကြောင့် “ဂစ္ဆန္တိ” ဟု ဓာတ်နက်ဖွင့်၍ ထိုဂမုလည်းဖြစ်ခြင်းအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ပဝတ္တန္တိ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ “ယေ ဂဗျတ္တာ တေ ဝု ဗျတ္တာ၊ ပဝတ္တိ ပါပုဏတ္တကာ” -ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟ။] ဆက်ဦးအံ့-တသ္မိံ သတိ၊ ထိုတရားရှိလတ်သော်” ဟူရာ၌ လက္ခဏအနက်သည် ဟိတံသဘောလည်းရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “အယန္တိ ဧတေ-နာတိ အာယု”ဟု ဝစနတ္ထပြု။ “အယန္တိ ဧတေန”အရ “ဖြစ်ကြောင်း” ဟူသည် ဓဏတ္ထယမျှဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်။ တစ်ဘဝအတွက် ကံ အရှိန်ရှိသမျှ တစ်ဘဝလုံး ဖြစ်ကြောင်းတည်း။ မှန်၏။ -ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတဟု ခေါ်အပ်သော ဤအာယုသည် ကံကုန်လျှင် တစ်ဘဝအတွက် အဆက်ပြတ်၏။ ထို အာယုပြတ်လျှင်လည်း နာမ်တရားအားလုံးနှင့် ကမ္မဇရုပ်အားလုံးပင် မဖြစ်နိုင်ကြ။ [အယန္တိတိ ဧကကမ္မနိဗ္ဗတ္တမနုဿာဒိ သန္တတိ၊ အဝိစ္စေဝဝေသန ပဝတ္တန္တိ။-ဋီကာ။]

ပုဒ်တို့ကို။ ဂုတ္တာနိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ပန၊ သဒ္ဒတ္ထမှတစ်ပါး၊ ဝစနတ္ထကား။
 ဧတ္ထ၊ ဤ၊ ဌိတိ - စသော ပုဒ်တို့၌။ ဝစနတ္ထော၊ ကို။ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဧတာယ၊
 ဤ သဘောတရားဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တကာ၊ ကုန်သော။ အရူပဓမ္မာ၊ တို့သည်။)
 တိဋ္ဌန္တိ၊ တည်တံ့နိုင်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တည်တံ့နိုင်ကြောင်း
 ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာဓမ္မဇာတိ။) ဌိတိ၊ မည်၏။ (ဧတာယ၊ ဖြင့်။ သမ္ပယုတ္တ
 ကာ။ အရူပဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ယပေန္တိ၊ မျှတကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏
 မျှတကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ယပနာ၊ မည်၏။ တထာ၊
 ထိုသမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မျှတကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ယာပနာ၊ မည်၏။ ပန၊
 ဆက်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ရဿပြုမှသာ။ ဗုဒ္ဓန္တရနံ၊ အနက်ကို သိကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
 ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဖုရိမပဒေ၊ ယပနာဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌။ ရဿတ္ထံ၊ ရဿ၏အဖြစ်ကို။
 ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။

ဧတာယ၊ ဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တကာ အရူပဓမ္မာ။) ဣရိယန္တိ၊ အသက်မွေးကြကုန်၏။
 ဝါ၊ အသက်ရှင်ကြရကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ဣရိယနာ၊
 မည်၏။ [ဣရိယ ဓာတ်သည် ဇီဝဂုတ္တိအနက်ကို ဟော၏။] (ဧတာယ၊ ဖြင့်။
 သမ္ပယုတ္တကာ အရူပဓမ္မာ၊) ဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်ရကုန်၏။ ဣတိ၊ ဝတ္တနာ၊ မည်၏။
 (ဧတာယ သမ္ပယုတ္တကာ အရူပဓမ္�ာ။) ပါလယန္တိ၊ မိမိကို စောင့်ရှောက်တတ်ကုန်၏။
 ဣတိ၊ ပါလနာ၊ မည်၏။ ဧတေန၊ ဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တကာ အရူပဓမ္မာ။) ဇီဝန္တိ။
 အသက်ရှင်ကြရကုန်၏။ ဣတိ၊ ဇီဝိတံ၊ မည်၏။ အနုပါလန လက္ခဏော၊
 သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ)
 ကာရေတိ၊ ဣတိ။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ၊ မည်၏။

ဟိရိဗလနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ယံ တသ္မိံ သမယေတိ၊ ကား။ တသ္မိံ သမယေ၊
 ကာမာဝစရကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် တိဟိတံအသင်္ခါရိက မဟာစိတ်၏
 ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ ယေန ဓမ္မေန၊ အကြင် တရားကြောင့်။ (ဟိရိယတိ-၌ စပ်။) ဝါ၊
 တစ်နည်း။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသံ၊ ပုလ္လိင်၏ နုပုလ္လိင် ပြောင်းလွဲခြင်းကို။ ကတွာ။ တသ္မိံ
 သမယေ၊ ၌။ ယော ဓမ္မော၊ သည်။ (ဟိရိယတိ။) ဣတိပိ၊ ဤသို့လည်း။ အတ္ထော

၁။ ပုရိမ ပဒေ ရဿတ္ထံ ကတံ။ ။ယပဓာတ်သည် မျှတခြင်းအနက်ကို
 ဟောရာ၌ စုရာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ ဧကပစ္စည်းသက်ရသည်။ ထို ဧကပစ္စည်းကြောင့် ပုဒ္ဓိလည်း ရောက်
 ရသည်။ ထို့ကြောင့် ယာပနာသည် သဒ္ဓါနည်းအားဖြင့် ပုဒ်ရင်းတည်း။ ယပနာကား တမင်လာ
 ရဿပြုထားသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ “ယပနာ”ဟု ဟောမှ သိနိုင်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသည့်အတွက်
 ရဿပြု၍ ဟောတော်မူရသည်။

ဝေဒိတဗ္ဗော။ [နောက်နည်း၌ “ယံ”ကို လိင်္ဂဝိပလ္လာသကြိ၍ ဟိရိယတိ၏ ကတ္တာ အဖြစ်ဖြင့် “ယော ဓမ္မော”ဟု ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ။] ဟိရိယိတဗ္ဗေနာတိ။ ဟိရိယိတဗ္ဗေနဟူသော သဒ္ဒါသည်။ ဥပယောဂတ္ထေ၊ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ အနက်၌။ ကရဏဝစနံ၊ ကရိုဏ်းဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း။ ဟိရိယိတဗ္ဗယုတ္တကံ၊ ရှက်ထိုက်သည် ၏ အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သော။ ဝါ၊ ရှက်ခြင်း၌ ယှဉ်သော။ ကာယဒုစ္စရိတာ ဒိဓမ္မံ၊ ကာယဒုစ္စရိုက် အစရှိသော တရားကို။ ဟိရိယတိ ဇီဂုစ္ဆတိ၊ စက်ဆုပ်ဟတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [“ဟိရိယိတဗ္ဗေန၊ စက်ဆုပ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်နှင့်။ (ဘာဝပ္ပဓာန။) တစ်နည်း၊ စက်ဆုပ်ခြင်းနှင့်။ (တဗ္ဗပစ္စည်း ဘောဟော။) ယုတ္တံ ဟိရိယိတဗ္ဗယုတ္တကံ၊ သမာသန္တ က-ပစ္စည်း။]

ပါပကာနန္တိ၊ ကား။ လာမကာနံ၊ ယုတ်ညံ့ကုန်သော။ အကုသလာနံ ဓမ္မာနန္တိ၊ ကား။ အကောသလ္လ သမ္ဘုတာနံ၊ ဉာဏ်ကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်မဟုတ် ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တို့သို့။ (သမာပတ္တိယာ-၌ စပ်။) သမာပတ္တိယာတိ ဣဒမ္ပိ၊ သမာပတ္တိယာ ဟူသော ဤ သဒ္ဒါသည်လည်း။ (ပိဖြင့် ဟိရိယိတဗ္ဗေနကို ပေါင်း။) ဥပယောဂတ္ထေ၊ ၌။ ကရဏဝစနံ၊ တည်း။ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုအကုသိုလ်တရားတို့ကို။ ဝါ၊ တို့သို့။ သမာပတ္တိံ၊ ကောင်းစွာရောက်ခြင်းကို။ ပဋိလာဘံ၊ ရခြင်းကို။ သမင်္ဂီဘာဝံ၊ ပြည့်စုံသူ၏အဖြစ်ကို။ ဟိရိယတိ ဇီဂုစ္ဆတိ၊ စက်ဆုပ်တတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။

ဩတ္တပ္ပဗလနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေနာတိ၊ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေနဟူသော သဒ္ဒါသည်။ ဟေတွတ္ထေ၊ ဟိတ်အနက်၌။ ကာရဏဝစနံ၊ တည်း။ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗ ယုတ္တကေန၊ ကြောက်လန့်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သော။ ဝါ၊ ကြောက်လန့်ခြင်း နှင့် ယှဉ်သော။ ဩတ္တပ္ပဿ၊ ၏။ ဟေတုဘူတေန၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိနာ၊ ကာယဒုစ္စရိုက် အစရှိသည်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဩတ္တပ္ပဿ၊

၁။ ဟိရိယိတဗ္ဗေန။ ။ “ဟိရိ”ဟူသော ဤ ကာရန္တဓာတ်သည် “လစ္စနအနက်ဟော” ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ဆိုသော်လည်း ဤ၌ ဇီဂုစ္ဆတိတိ အတ္ထောကိုကြည့်၍ “ဇီဂုစ္ဆနတ္ထ” ဟု ဖတ်ပါ။ သက္ကတ၌ ဖြိုဓာတ်သည် ပါဠိ၌ “ဟိရိ”ဟု ဖြစ်၏။ ဒိဝါဒိဂိုဏ်း ဖြစ်သောကြောင့် ယ-ပစ္စည်း သက်၍ “ဟိရိယိတဗ္ဗေန၊ ဟိရိယတိ”ဟု ရှိရသည်။ သက္ကတ၌ “ဖြို”ဟု ဧကဿရဓာတ် ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိ၌ “ဟိရိ”ဟု အနက်ဧကဿရဓာတ် ဖြစ်သော်လည်း ဓာတွမ်မချေရ။ ဥပမာ- “ရွှေ”ဟူသော ဧကဿရဓာတ်သည် ပါဠိ၌ “ဂိလေ”ဟု အနက်ဧကဿရဓာတ် ဖြစ်သော်လည်း ဓာတွန် မကျေသကဲ့သို့တည်း။ [မူလဋီကာ၌ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းဖွင့်ထားသေး၏။]

၏။ ဟေတုဘူတာယ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ် သော။ ဂုတ္တပ္ပကာရာယ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ သမာပတ္တိယာ စ၊ အကုသိုလ်တရားတို့သို့ ကောင်းစွာရောက်ခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း။ သြတ္တပ္ပတိ၊ ၏။ ဘာယတိ၊ ကြောက်တတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ [သြတ္တပ္ပိတဗ္ဗေန၌ ဟိတ်အနက်ဖွင့်ခြင်းမှာ အဝပုဗ္ဗ+ဒိဝါဒီ တပ-ဓာတ်က ကြောက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၍ ထိုကြောက်ခြင်း အနက်က ဟိတ်ကို ငဲ့သောကြောင့် တည်း။ “တပ္ပ” ဟု ပ-ဒွေဘော် ဖြစ်ရခြင်းမှာလည်း ယ-ကို ပုဗ္ဗရုပ် ပြုသောကြောင့် တည်း။ ဂုတ္တပ္ပကာရ-ဟူသည် “ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ” ဟု ဆိုအပ်ပြီး သောအပြား တည်း။]

အလောဘနိဒ္ဒေသေ၊ ဌ။ အလုဗ္ဘနကံ ဝသေန၊ မလိုချင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အလောဘော၊ မည်၏။ န လုဗ္ဘတိ၊ မလိုချင်တတ်။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ အလောဘော၊ မည်၏။ ဣဒံ၊ ဤ အလောဘောဟူသော ပုဒ်သည်။ အသ၊ ထို အလောဘ၏။ သဘာဝပဒံ၊ တည်း။ အလုဗ္ဘနာတိ၊ ကား။ အလုဗ္ဘနာကာရော၊ မလိုချင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (ဟောတိ။) လောဘသမဂီ ပုဂ္ဂလော၊ လောဘနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ လုဗ္ဗိတော နာမ၊ လုဗ္ဗိတ မည်၏။ လုဗ္ဗိတော၊ လောဘကြီးသူသည်။ န၊ မဟုတ်။ အလုဗ္ဗိတော၊ လောဘကြီးသူမဟုတ်။ အလုဗ္ဗိတဿ၊ လောဘမကြီးသူ၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ အလုဗ္ဗိတတ္ထံ၊ ရာ။ သာရာဂပဋိပက္ခတော၊ ပြင်းစွာ တပ်မက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ပြင်းစွာတပ်မက်တတ်သော ရာဂ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သာရောဂေါ၊ ပြင်းစွာ တပ်မက်တတ်သော ရာဂသည်။ န၊ မဟုတ်။ အသာရောဂေါ၊ မဟုတ်။ [သာရောဂေါကို “သံ+ရာဂေါ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ သံသည် ဘုသ-အနက်ဟော၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ သ၏ အ-ကို ဒီဃပြု။ ပဋိပက္ခတော နေရာ၌ “ပဋိက္ခေပတော” ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။]

အသာရဇ္ဇနာတိ၊ ကား။ အသာရဇ္ဇနာကာရော၊ ပြင်းစွာ မတပ်မက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (ဟောတိ။) အသာရဇ္ဇိတဿ၊ ပြင်းစွာ မတပ်မက်သော

၁။ အလုဗ္ဘနကံ။ “အလုဗ္ဘနမေဝ အလုဗ္ဘနကံ” ဟု မီကာဖွင့်သောကြောင့် လုတဓာတ်၊ ဒိဝါဒီ ယ ပစ္စည်း၊ ဘောဟောယုပစ္စည်းဖြင့် “လုဗ္ဘနံ” ဟုပြီးပြီးနောက် “လုဗ္ဘနမေဝ လုဗ္ဘနကံ” ဟု သုတ္တံ၌ က-ပစ္စည်းသက်။ န+လုဗ္ဘနကံ အလုဗ္ဘနကံ။ [“ဗုသနကဝသေန ဖဿော” တုန်းကလည်း ဤနည်းရနိုင်၏။] ပါဠိတော်၌ “လုဗ္ဘနံလောဘော၊ န+လောဘော အလောဘော” ဟု ပြု။ နောက်နည်း၌ကား “လုဗ္ဘတိတိလောဘော” ဟု ကတ္ထုသင်္ခပြု၍ “န+လောဘော အလောဘော” ဟု ပြုပါ။

ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘာဝေါ၊ တည်း။ အသာရဇ္ဇိတတ္ထံ၊ ရာ။ န အဘိဇ္ဈာယတိ၊ သူတစ်ပါး စည်းစိမ်ကို ရှေးရှုမကြဲတတ်။ ဣတိ။ အနဘိဇ္ဈာ၊ မည်၏။ အလောဘော ကုသလ မူလံတိ၊ ကား။ အလောဘသင်္ခါတံ၊ သော။ ကုသလမူလံ၊ ကုသိုလ်မူလသည်။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ အလောဘော၊ သည်။ ကုသလာနံ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ပစ္စယဋ္ဌေန၊ ဟေတု သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ မူလံ၊ မူလတည်း။ ဣတိ။ ကုသလမူလံ၊ မည်၏။ ကုသလဉ္စ၊ ကုသိုလ်လည်း ဟုတ်၏။ တံ၊ ထို ကုသိုလ်ဟူသည်။ ပစ္စယဋ္ဌေန၊ ဟေတု သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ မူလဉ္စ၊ မူလလည်းဟုတ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ ကုသလမူလံ၊ မည်၏။

အဒေါသ နိဒ္ဒေသေ၊ ဌ [“အဒေါသပဒ”ဟု “ပဒ” ပါသည်ကား အပို၊ ရှေးနိဿယ၌လည်း မပါ။] အဒဿနကဝသေန၊ မပျက်စီးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အဒေါသော ၊ မည်၏။ [“ဒုဿနံ ဒေါသော”ဟု ဘာဝသာဓနပြု၊ “န ဒေါသော အဒေါသော”ဟု ဆက်။] န ဒုဿတိ၊ မပျက်စီးတတ်။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ အဒေါသော၊ မည်၏။ ဣဒံ၊ ဤ အဒေါသောဟူသော ပုဒ်သည်။ အဿ၊ ထို အဒေါသ၏။ သဘာဝပဒံ၊ တည်း။ အဒဿနာတိ၊ ကား။ အဒဿနာကာရော၊ စိတ်၏ မပျက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ ဟောတိ။ အဒဿိတဿ၊ မပျက် သော စိတ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ အဒဿိတတ္ထံ၊ ရာ။

ဗျာပါဒ ပဋိပက္ခတော၊ ဗျာပါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဗျာပါဒေါ၊ ဗျာပါဒသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ။ အဗျာပါဒေါ၊ မည်၏။ ကောဒေုက္ခပဋိပက္ခတော၊ အမျက်ထွက်ခြင်းဟူသော ဒုက္ခ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏

၁။ အဒေါသော။ ။ဒိဝါဒီ ဒုသဓာတ်သည် အပိုတိ-မနှစ်သက်ခြင်း၊ ဝိဂတ-ပင်ကိုသဘောမှ ကင်းခြင်းဟူသော ပျက်စီးခြင်း၊ ဤ ၂-နက်ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ ဝိဂတ အနက်ကို ယူ၍ပေးလိုက်သည်။ “အဒဿနကဝသေန၊ မနှစ်သက် မဟုတ် နှစ်သက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဟု လည်းကောင်း၊ “နဒုဿတိ၊ မနှစ်သက်မဟုတ် နှစ်သက်တတ်၏” ဟုလည်းကောင်း ဤသို့လည်း အပိုတိအနက် ပေးနိုင်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ “အဒဿန-ဝသေန၊ မဖြစ်မှားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်”ဟု လည်းကောင်း၊ “န ဒုဿတိ၊ မဖြစ်မှားတတ်”ဟု လည်းကောင်း ပေးလေသည်။

၂။ အဗျာပါဒေါ။ ။ဝိ-အာ-ပုဗ္ဗ ပဒ-ဓာတ်၊ ဣ ပစ္စည်း၊ ဝိဂ္ဂုပံ+ အာပစ္စတိ ဧတေနာတိ ဗျာပါဒေါ-စိတ်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းကို ရောက်ကြောင်း ဒေါသ၊ ကရဏသာမိ ရရာပုဒ်၌ ဟေတုကတ္တုသ္မာဓ်လည်း ရနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ကာရိတ်အကျေကြ၍ “ဝိဂ္ဂုပံ အာပါဒေတိတိ ဗျာပါဒေါ”ဟုလည်း ပြုရ၏။ န+ဗျာပါဒေါ၊ အဗျာပါဒေါ။

အဖြစ်ကြောင့်။ ဗျာဓဇ္ဈော၊ လွန်စွာနှိပ်စက် ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒုက္ခသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ။ အဗျာဓဇ္ဈော၊ မည်၏။ အဒေါသသမိတံ၊ သော။ ကုသလမူလံ၊ ကုသိုလ်တို့၏ မူလသည်။ ဝါ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော မူလသည်။ အဒေါသော၊ အဒေါသ ဟူသော။ ကုသလမူလံ၊ ကုသလမူလ မည်၏။ တံ၊ ထိုကုသလမူလံ ဟူသော ပုဒ်သည်။ ဝုတ္တတ္ထမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာ။

ကာယပဿဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသာဒီသု၊ ကာယပဿဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ အစရှိသည်တို့၌။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကာယောတိ၊ ကာယော ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်။ တယော၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ စေတသိက်ခန္ဓာတို့ကို။ အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုရှိအပ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓသာတိ အာဒိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓသ အစရှိသော စကားရပ်ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ စတာယ၊ ဤ သဘောတရားဖြင့်။ တေ ဓမ္မာ၊ ထို သမ္မယုတ်တရားတို့သည်။ ပဿမ္မန္တိ၊ ငြိမ်းအေးကုန်၏။ ဝိဂတဒရတာ၊ ကင်းသော ကိလေသာ အပူရှိကုန်သည်။ သမဿာသပ္ပတ္တာ၊ လွန်စွာ သက်သာခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သည်။ ဘဝန္တိ၊ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္မယုတ်တရားတို့၏ ငြိမ်းအေးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ပဿဒ္ဓိ၊ မည်၏။ ဒုတိယပဒံ၊ ပတိပဿဒ္ဓိဟူသော ဒုတိယပုဒ်ကို။ ဥပသဂ္ဂဝေသန၊ ပတိ-ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝနိတံ၊ တိုးပွားစေတော်မူအပ်ပြီ။ ပဿမ္မနာတိ၊ ကား။ ပဿမ္မနာကာရော၊ ကိလေသာ အပူတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း ဟူသော

၁။ အဗျာဓဇ္ဈော။ ။ ဗာဓ ဓာတ်သည်တားမြစ်ခြင်း၊ ညှဉ်းဆဲခြင်းနှိပ်စက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ ဝိဿေသန အာ (ဘုသော) ဗာဓတီတိ ဗျာဓဇ္ဈော=မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို လည်းကောင်း၊ စိတ်ကိုလည်းကောင်း အထူးအားဖြင့် အလွန်နှိပ်စက်တတ်သော တရား။ ဗျာဓဇ္ဈောယေဝ ဗျာဓဇ္ဈော၊ သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်။ ဤဗျာဓဇ္ဈသဒ္ဓါသည် “ဒုက္ခ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထိုဒုက္ခသည် ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ထိုဒုက္ခ ၂-မျိုးလုံးကို ယူမည်မှီး၍ “ကော” ဟုဝိဿေသနပြုသည်။ ဒေါသစေတသိက်တည်းဟူသော စေတသိက ဒုက္ခ-ဟုလို့ “အ” သဒ္ဓါသည် ပဋိပက္ခအနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် “ကောဒေဒုက္ခ ပဋိပက္ခတော” ဟု ဟိတိထည့်သည်။ [မူလဒိကာ၌ ကမ္မသာဓန တစ်နည်းပြသေး၏။ ထိုနိဿယ၌ ရှိပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဗာအုပ်များ၌ “အဗျာဓဇ္ဈော”ဟု ပဓာတ် တတိယကရာ ၅ ၂-လုံးဖြင့်ချည်း ရှိ၏။ ထိုပါဌ်သည် “ကောဒေဒုက္ခ”ဟူသော ဟိတိပါဌ်ကိုထောက်၍ မသင့်။ ဘာကြောင့်နည်း။ ဗျာဓဇ္ဈသဒ္ဓါသည် ဗျာပါဒ(ဒေါသ)ကို တိုက်ရိုက်ဟောသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထိုဗျာပါဒကိုဟောလျှင် ရှေ့အဗျာပါဒေါနှင့် အနက်တူနေသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ [ဗျာဓဇ္ဈဒ္ဓေဒု ဗျာဓဇ္ဈော၊ ဗျာဓဇ္ဈော၊ ဗျာဓဇ္ဈံ၊ ဒုက္ခန္တိအတ္ထော-။ -သောသဒ္ဓပစ္စဝေက္ခဏာ-အဖွင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဒိကာ။]

အခြင်းအရာသည်။ ဟောတိ၊ ဒုတိယပဒံ၊ ပတိပဿန္တနာဟူသော ဒုတိယပုဒ်ကို။ ဥပသက္ကဝေေန ဝုဗ္ဗိတံ။ ပဿန္တိသမင်္ဂီတာယ၊ ပဿန္တိနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပတိပဿန္တိတဿ၊ ငြိမ်းအေးပြီးသော။ ခန္တတ္ထယဿ၊ စေတသိက် ခန္တာသုံးပါး အပေါင်း၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ ပတိပဿန္တိတတ္ထံ၊ ငြိမ်းအေးပြီးသော စေတသိက်ခန္တာ သုံးပါးအပေါင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။ သဗ္ဗပဒေဟိဝိ၊ ပဿန္တိ ပတိပဿန္တိ အစရှိသော အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့ဖြင့်လည်း။ တိတ္ထံ၊ ကုန်သော။ ခန္တာနံ၊ တို့၏။ ကိလေသဒရထ ပတိပဿန္တိ ဧဝံ၊ ကိလေသာ အပူတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကိုသာ။ ကထိတာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဒုတိယနယေန၊ ဖြင့်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။ ဒရထပတိပဿန္တိ ဧဝံ၊ ကိလေသာအပူတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကိုသာ။ ကထိတာ။

လဟုတာတိ၊ ကား။ လဟုတာကာရော၊ လျင်မြန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (ဟောတိ၊) [စေတသိက် ခန္တာအပေါင်း၏ ဘဝင်အစဉ်မှ လျင်မြန်စွာ ထနိုင်ခြင်းကို ကာယဿလဟုတာဟု ဆိုသည်။] လဟု ပရိဏာမတာတိ (ဇတ္ထ)၊ ဌံ။ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဧတေသံ ဓမ္မာနံ၊ ဤတရားတို့၏ လဟု၊ လျင်မြန်သော။ ပရိဏာမော၊ ပြောင်းလွဲခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တေဓမ္မာ။) လဟုပရိဏာမာ၊ တို့မည်၏။ တေသံ၊ ထိုလျင်မြန်သော ပြောင်းလွဲခြင်း ရှိသော တရားတို့၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ လဟု ပရိဏာမတာ၊ ရာ။ သီယံ သီယံ၊ လျင်စွာ လျင်စွာ။ ပရိဝတ္တန သမတ္တတာ၊ အဖန်ဖန် ဖြစ်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်တည်း။ ဝါ၊ ပြောင်းလွဲခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၁။ လဟုပရိဏာမတာ။ “လဟု+ပရိဏာမော”ဟု ၂-ပုဒ်ခွဲ၍ ဗဟုဒ္ဓိဟိသမာသံ ပြု။ လဟုပရိဏာမာနံ+ဘာဝေါ လဟုပရိဏာမတာ။ လဟုအရ “သီယံ သီယံ”ဟု လည်းကောင်း၊ ပရိဏာမတာအရ “ပရိဝတ္တနသမတ္တတာ”ဟု လည်းကောင်း အနက်ဖွင့်သည်။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် ပရိပုဗ္ဗ နမုဓာတ်သည် ပရိဝတ္တန(ပြောင်းလွဲခြင်း) အနက်ဟောဟု ပြ၏။ ပရိဝတ္တန-အဖန်ဖန် ဖြစ်ခြင်းဟူသည် ကုသိုလ်ကိစ္စကို ပြုရာ၌ လည်းကောင်း၊ အနိစ္စ-စသည်ဖြင့် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းရာ၌လည်းကောင်း ထိန မိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်တို့ကဲ့သို့ ထိုင်းမှိုင်း လေးတွဲခြင်း မရှိဘဲ ရှေးဇီထိနှင့်နောက်ဇီထိအကြား၌ ဘဝင်များစွာ မခြားအောင် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နိုင်ခြင်း တည်း။ ထိုဖြစ်နိုင်ခြင်းကိုပင် ရှေးဇီထိမှ ပြောင်းလွဲ၍ နောက်ဇီထိတစ်ခု ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပရိဝတ္တန ဟု ခေါ်ရသည်။ ရှေးနိဿယ၌ ပရိဏာမ၊ ပရိဝတ္တနတို့ကို “ပြန်ခြင်း”ဟု ပေးသည်။ ထိုပြန်ခြင်း ဟူသည် ထပ်ပြန်တလဲလဲဖြစ်ခြင်းပင်တည်း။ [ထိနမိဒ္ဓါဒိ ပဋိပက္ခဘာဝေန ကုသလကမ္မေ အနိစ္စာ ဒိမန သိကာရေ စ သီယံ သီယံ ပရိဝတ္တနသမတ္တတာ လဟုပရိဏာ မတာ။-ဋီကာ။]

အဒန္တတာတိ ဧတံ၊ အဒန္တတာဟူသော ဤ သဒ္ဒါသည်။ ဂရဘာဝပဋိက္ခေပဝ-
စနံ၊ လေးနှေးသည်၏ အဖြစ်ကို ပယ်ကြောင်း သဒ္ဒါသည်။ အဘာရိယတာ၊
ဝန်မလေး သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [“အဒန္တတာ”ဟု
စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏။ “အဒန္တန”ဟူသောပါဠိကို မတွေ့ဖူးပါ။ ဒဓိဓာတ်၊ အ-ပစ္စည်း၊
“ဒန္တော”ဟု ပြီးစေ၍ “နတ္ထိ ဒန္တော ဧတေသံတိ အဒန္တာ၊ အဒန္တာနံ ဘာဝေါ အဒန္တ
တာ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းသည်။] အဝိတ္ထန္တနာတိ၊ ကား။ မာနာဒိကိလေသဘာရဿ၊
မာန-အစရှိသော ကိလေသာဝန်၏။ အဘာဝေန၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ အထဒ္ဒတာ၊
မခက်ထန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ [စာအုပ်တို့၌ “အဝိတ္ထနတာ”ဟု ရှိ၏။
“ဝိတ္ထန”ဟုပါဠိ မရှိ။ ဝိပုဗ္ဗ-ထဘိဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းဖြင့် “ဝိတ္ထန္တန”ဟူသာ ရှိ၏။
ထိုထဘိဓာတ်နောင်တ[ပစ္စည်းသက်လျှင် “ထဒ္ဒ”ဟု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အဝိတ္ထန္တ
နတာ”ဟု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ လည်းကောင်း။ “အထဒ္ဒတာ”ဟု သံဝဏ္ဏနာ၌ လည်း
ကောင်း ရှိမှ သင့်မည်ထင်သည်။] ဧဝံ၊ သို့လျှင် ပဌမေန၊ ပထမ ပုဒ်ဖြင့်။ တိတ္ထံ၊
ကုန်သော။ ခန္ဓာနံ၊ စေတသိက် ခန္ဓာတို့၏ လဟု တာကာရော၊ လျင်မြန်ကုန်သည်၏
အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို။ ကထိတော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဒုတိယေန၊
ဒုတိယပုဒ်ဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။ လဟုတာကာရော ကထိတော။

မုဒုတာတိ၊ ကား။ မုဒုဘာဝေါ၊ နူးညံ့သည်၏အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။
မဒ္ဒဝတာတိ(ဧတ္ထ)၊ သိနိဒ္ဓံ၊ ပြေပြစ်သော။ မဒ္ဓံ၊ ညက်ညောသော စိတ်ကို။ မဒ္ဒဝံ၊
မဒ္ဒဝ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ မဒ္ဒဝဿ၊ ပြေပြစ် ညက်ညောသော စိတ်၏ ဘာဝေါ၊
တည်း။ မဒ္ဒဝတာ၊ ရာ။ [“မုဒုနော+ဘာဝေါ မဒ္ဒဝံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရသော်လည်း
အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် စိတ်ကို အရကောကံရသောကြောင့် “ဝုစ္စတိ သိနိဒ္ဓံ-မဒ္ဓံ”ဟု
ဝုစ္စတိသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်။] အကက္ခန္ဓတာတိ၊ ကား။ အကက္ခန္ဓဘာဝေါ၊ မကြမ်းတမ်း
သော စိတ်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ ဣဓာပိ၊ ဤ မုဒုတာ နိဒ္ဒေသ၌လည်း။
ပုရိမနယေန၊ ဖြင့်။ တိတ္ထံ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ (မုဒုတာကာရော၊ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်
ဟူသော အခြင်းအရာကို။ ကထိတော၊ ပြီ။) ပစ္စိမနယေန၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။
မုဒုတာကာရောဝ၊ ကိုသာ။ ကထိတော။

ကမ္မညတာတိ၊ ကား။ ကမ္မနိ၊ ကောင်းသော အမှု၌။ သာဓုတာ၊ ကောင်းသည်၏
အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ ကုသလကိရိယာယ၊ ကုသိုလ်ကို ပြုခြင်း၌ ဝိနိယောကက္ခမတာ၊
ယှဉ်စပ်ခြင်း၌ ခံသည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [“ကုသိုလ်
အဗျာကတဆိုင်ရာ ကောင်းသော အလုပ်၌ ကောင်းမွန်ခံ့ညားသော တရား”ဟုလို။
“ကမ္မနိ+သာဓု ကမ္မည၊ ကမ္မညဿ ဘာဝေါ ကမ္မညတာ”ဟု ပြု။] သေသပဒ္ဒယံ၊

ကြွင်းသော ကမ္မညတ္တံ ကမ္မညဘာဝေါဟူသော ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်းကို။ ဗျဉ္ဇနဝသေန၊
 တ္တသဒ္ဓါ ဘာဝသဒ္ဓါတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝဓိတံ၊ ဟိ၊ မှန်။ ပဒဒ္ဓယေနာပိ၊ ပုဒ် ၂-
 ပါးအပေါင်းဖြင့် လည်း။ ပုရိမနယေန၊ ဖြင့်။ တိတ္ထံ၊ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ (ကမ္မနိယာကာရော၊
 ကောင်းသော အမှု၌ ခံသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို။ ကထိတော။)
 ပစ္ဆိမနယေန၊ ဖြင့်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။ ကမ္မနိယာကာရော၊ ကိုသာ။
 ကထိတော၊ ပြီ။

ပဂုဏတာတိ၊ ကား။ ပဂုဏဘာဝေါ၊ ဖြမ်းတီးလေ့လာသည်၏ အဖြစ်သည်။
 (ဟောတိ။) အနာတုရတာ၊ မကျင်နာသည်၏ အဖြစ်တည်း။ နိဂ္ဂိုလာနတာ၊ ဂိလာန
 မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [ဤ ပဂုဏတာ ပုဒ်၏
 သဒ္ဓတ္တကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ကာယပါဂုညတာအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။] သေသ
 ပဒဒ္ဓယံ၊ ကြွင်းသော ပဂုဏတ္တံ ပဂုဏဘာဝေါဟူသော ပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်းကို။
 ဗျဉ္ဇနဝသေန၊ တ္တသဒ္ဓါဘာဝသဒ္ဓါတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝဓိတံ၊ ဣဓာပိ၊ ဤ
 ပါဂုညတာ နိဒ္ဒေသ၌လည်း။ ပုရိမနယေန တိတ္ထံ ခန္ဓာနံ (နိဂ္ဂိုလာနာကာရော၊
 မကျင်နာကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို။ ကထိတော။) ပစ္ဆိမနယေန
 ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ။ နိဂ္ဂိုလာနာကာရော၊ ကိုသာ။ ကထိတော။

ဥဇုကတာတိ၊ ကား။ ဥဇုကဘာဝေါ၊ ဖြောင့်မတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။
 (ဟောတိ။) ဥဇုကေန၊ သော။ အာကာရေန၊ အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ပဝတ္တနတာ၊
 ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ ဥဇုကဿ၊ သော။ ခန္တုတ္တယဿ၊
 ခန္ဓာသုံးပါးအပေါင်း၏ လည်းကောင်း။ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏ လည်းကောင်း။
 ဘာဝေါ၊ တည်း။ ဥဇုကတာ၊ ဖြောင့်မတ်သောတရား၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။
 အဓိမှတာတိ၊ အဓိမှတာဟူသော သဒ္ဓါသည်။ ဂေါမုတ္တဝင်္ကဘာဝပဋိက္ခေပေါ၊
 နွားကျင်ကောက်ကဲ့သို့ ကောက်သည်၏ အဖြစ်ကို ပယ်ရှားကြောင်း သဒ္ဓါတည်း။
 အဝင်္ကတာတိ၊ ဟူသော သဒ္ဓါသည်။ စန္ဒလေခါ ဝင်္ကဘာဝပဋိက္ခေပေါ၊ လရေး
 ကောက်ကဲ့သို့ ကောက်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပ။ သဒ္ဓါတည်း။ အကုဋိလတာတိ၊

၁။ ပဒဒ္ဓယေနပိ ဟိ။ “ဟိ”ဟု ဒဋ္ဌိစောတကဖြင့် တက်လာသော်လည်း
 ရှေ့စကားကိုထောက်ခံသော အခြင်းအရာကို မတွေ့ရ။ ပါဠိရှိအတိုင်းသာဆိုလျှင် ပဒဒ္ဓယေန
 ပုရိမနယေန ၂-ပုဒ်လုံးပင် ကထိတော၌ စပ်ရမည်ဖြစ်၍ ကထိတောအတွက် ကရိုဏ်း ၂-
 ခုရှိခြင်းမှာ မကောင်း။ ရှေး၌ “စဝ ပဌမပဒေန”ဟု လည်းကောင်း၊ ဣဓာပိ ပုရိမနယေန”ဟု
 လည်းကောင်း။ ကရိုဏ်းတစ်မျိုးစီသာ ရှိခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် စာကျနေဟန်တူသည်။ ဤသို့ရှိလျှင်
 ကောင်း၏။ “ပဒဒ္ဓယေနပိ ဟိ ကုသလင်္ကရိယာယ ဝိနိယောက္ခမတာ ယေဝ ဝုတ္တာ”ဟု
 ဒဋ္ဌိဝါကျ ရှိစေ၍ “ဣဓာပိ ပုရိမနယေန” စသည်ဖြင့် ရှိသင့်မည်ထင်သည်။

ဟူသောသဒ္ဒါသည်။ နဂံလကောဋီ ဝင်္ကဘာဝ ပဋိက္ခေပေါ၊ ထယ်တုံး၏ အဖျား
ကောက်ခြင်းကဲ့သို့ ကောက်သည်၏အဖြစ်ကို ပယ်ရှားကြောင်း သဒ္ဒါတည်း။

ဟိ၊ ချဲ့။ ယော၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပါပံ၊ မကောင်းမှုကို။ ကတွာဝ၊
ပြုပြီး၍သာ။ န ကရောမိ၊ မပြုပါ။ ဣတိ၊ သို့။ ဘာသတိ၊ လိမ်၍ ပြော၏။ သော၊
ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဂန္ဓာ၊ သွား၍။ ပစ္စောသက္ကနတာယ၊ တစ်ဖန် ဆုတ်နစ်တတ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။ ဂေါမုတ္တဝင်္ကော နာမ၊ နွားကျင်ကောက်ကဲ့သို့ ကောက်သူမည်သည်။
ဟောတိ၊ ယော ပါပံ။ ကရောန္တောဝ၊ ပြုလျက်သာ။ (အပြုသားနှင့်ပင်။) အဟံ၊
သည်။ (ငါဖြင့်။) ပါပဿ၊ မှ။ ဘာယာမိ၊ ကြောက်ပါ၏။ ဣတိ၊ ဘာသတိ၊
ညာ၍ ပြော၏။ သော၊ သည်။ ယေဘုယျေန၊ အားဖြင့်။ ကုဋီလတာယ၊ ကောက်
သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ စန္ဒလေခါဝင်္ကော နာမ၊ လရေးကောက်သကဲ့သို့ ကောက်သူ
မည်သည်။ ဟောတိ၊ ယောပါပံ။ ကရောန္တောဝ၊ ပြုလျက်သာ။ ကော၊
အဘယ်သူသည်။ ပါပဿ၊ မှ။ န ဘာယေယျ၊ မကြောက်ဘဲ ရှိပါအံ့နည်း။ ဣတိ၊
ဘာသတိ၊ ပရိယာယ်ဖြင့် ပြော၏။ သော၊ ထိုသူသည်။ နာတိ ကုဋီလတာယ၊

၁။ ဂန္ဓာ ပစ္စောသက္ကနတာယ။ ။ ပါပံ ကတွာ- အရ မကောင်းမှုကိုပြုခြင်းကို
ရည်ရွယ်၍ “ဂန္ဓာ” ဟုဆိုသည်။ န ကရောမိတိ ဘာသတိ-အရ မပြုပါဟု မိမိအမှုကို ဖုံးခြင်းကို
“ပစ္စောသက္ကန-တစ်ဖန် ပြန်၍ ဆုတ်ခြင်း”ဟု ဆို၏။ ပြုလျက်သားနှင့် မပြုဟု ဖုံးခြင်းသည်
မာယာသဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် “ပစ္စောသက္ကနဘာဝေန ပဝတ္တံ အကုသလမေဝ ပစ္စောသက္ကနံ”
ဋီကာ၌ လည်းကောင်း၊ “ပစ္စောသက္ကနံ မာယာ”ဟု အနုဋီကာ၌ လည်းကောင်း မိန့်သည်။
ထိုကဲ့သို့ ဂန္ဓာ ပစ္စောသက္ကန အမှုသည် နွားကျင်ကောက်နှင့်တူ၏။ နွားတို့သည် သွားရင်း
ကျင်ငယ်စွန့်သောအခါ ဝဲဘက်ကခြေ မြှောက်လျှင် ဝဲဘက်သို့ ကျင်ငယ်ကြောင်း ကောက်သွား၏၊
တစ်ဖန် ယာဘက်ခြေ မြှောက်ပြန်သော် ယာဘက်သို့ ကျင်ငယ်ကြောင်း ပြန်လာပြန်၏။
ဤနည်းအားဖြင့် တစ်လမ်းလုံး ကောက်၍ချည်း နေသောကြောင့် ထို ဂန္ဓာ ပစ္စောသက္ကန
ပြုသူကို “ဂေါမုတ္တဝင်္ကနှင့် တူသူ” ဟု ဆိုသည်။ [၃-ဒွါရလုံး မစင်ကြယ်သူလည်း အကောက်
တွေ များလှသောကြောင့် “ဂေါမုတ္တဝင်္ကနှင့် တူ၏”ဟု နောက်တစ်နည်း ပြသည်။]

၂။ ဘာယာမဟံ ပါပဿ။ ။ မကောင်းမှုကို ပြုလျက်သားနဲ့ “တို့များတော့
မကောင်းမှုမှ ကြောက်ပါ၏”ဟု ပြောဆိုသူသည် ဂန္ဓာ ပစ္စောသက္ကနလောက် မကောက်သောကြောင့်
“သုံးရက်လအရေး၏ ခပ်ကျေးကျေး ကောက်ခြင်းနှင့်တူ၏”ဟု ဆိုသည်။ [၃-ဒွါရတို့တွင် ဒွါရ
၂-ပါး မစင်ကြယ်သူသည်လည်း လ-အရေးဝယ် အစ ၂-ဖက်က ကောက်နေသည်နှင့်
တူသောကြောင့် “စန္ဒလေခါဝင်္က”ဟု နောက်တစ်နည်း ပြသည်။]

၃။ ကော ပါပဿ န ဘာယေယျ။ ။ မကောင်းမှုကို ပြုလျက်ပင် “ဘယ်သူသည်
မကောင်းမှုမှ မကြောက်ဘဲ ရှိပါမည်လဲ”ဟု ပြောသူကား သူမပြုဟု ဖုံးရာမရောက်၊ မလွဲသာ၍
ပြုမိသည်ဟု ဝန်ခံရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် အလွန်အမင်း မကောက်ရကား ထယ်တုံး၏ လက်ကိုင်ရာ

အလွန် မကောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ မကောက်လွန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နင်္ဂလကောဋိဝကော နာမ၊ ထယ်တုံး၏ အဖျားကောက်ခြင်းကဲ့သို့ ကောက်သူ မည်သည်။ ဟောတိ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဒ္ဓါရာနိ၊ ကံ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဒွါရတို့သည်။ အသုဒ္ဓါနိ၊ မစင်ကြယ်ကုန်။ သော၊ သည်။ ဂေါမုတ္တ ဝကော နာမ ဟောတိ။ ယဿ၊ ၏။ ယာနိ ကာနိစိ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးကုန်သော။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ (ကမ္မဒ္ဓါရာနိ အသုဒ္ဓါနိ။) သော၊ သည်။ စန္ဒလေခါဝကော နာမ ဟောတိ။ ယဿ၊ ၏။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါး ပါးသော။ ဧကံ၊ တစ်ပါးသော ကမ္မဒ္ဓါရသည်။ (အသုဒ္ဓါ၊ မစင်ကြယ်။) သော၊ သည်။ နင်္ဂလကောဋိဝကော နာမ ဟောတိ။

ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ ဒိဃဘာဏကော၊ ဒိဃနိကာယကို ရွတ်အံကြကုန်သော ထေရ်တို့သည်။ (ဒိဃနိကာယဆောင် ထေရ်တို့သည်) အာဟု၊ ကုန်ပြီ။ (ကိ။) ဧကေစ္စ၊ အချို့သော။ ဘိက္ခု၊ သည်။ သဗ္ဗဓယေ၊ အလုံးစုံသော အရွယ် သုံးပါး၌။ ဧကဝီသတိယာ၊ သော။ အနေသနာသု၊ မသင့်သော ရှာမှီးခြင်းတို့၌ လည်းကောင်း။ ဆသု၊ ကုန်သော။ အဂေါစရေသု စ၊ ကျက်စားရာ မဟုတ်သော အရပ်တို့၌ လည်းကောင်း။ စရတိ၊ လှည့်လည်၏။ အယံ(ဘိက္ခု)၊ ဤရဟန်းသည်။ ဂေါမုတ္တဝကော နာမ ဟောတိ။ ဧကော၊ အချို့သော။ (ဘိက္ခု၊ သည်။) ပဌမဓယေ၊ ၌။ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ၊ ကိ။ ပရိပူရေတိ၊ ပြည့်စေ၏။ ဝါ၊ ပြည့်ကျင့်၏။ လန္တိ၊ မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်းရှိသည်။ ကုက္ကုစ္စကော၊ အပ်လေသလော မအပ်သလောဟု တွေးတော စဉ်းစားတတ်သော ကုက္ကုစ္စရှိသည်။ သိက္ခာကာမော၊ သိက္ခာသုံးပါးကို လိုလားသည်။ ဟောတိ။ မဇ္ဈိမဝယပစ္စိမဝယေသု၊ တို့၌ ပုရိမသဒိသော၊ ရှေး၌ဖြစ်သော ဂေါမုတ္တဝကံပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တူသည်။ ဟောတိ။ အယံ (ဘိက္ခု)၊ သည်။ စန္ဒလေခါဝကော နာမ ဟောတိ။

ဧကော၊ သော။ (ဘိက္ခု။) ပဌမဓယေ၊ ၌လည်းကောင်း။ မဇ္ဈိမဝယေပိ၊ ၌ လည်းကောင်း။ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ ပူရေတိ၊ လန္တိ။ ပ။ သိက္ခာကာမော ဟောတိ။ ပစ္စိမဝယေ၊ ၌။ ပုရိမသဒိသော၊ ရှေး၌ ဖြစ်သော ဂေါမုတ္တဝကံ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တူသည်။ ဟောတိ။ အယံ (ဘိက္ခု)၊ နင်္ဂလကောဋိ ဝကော နာမ ဟောတိ။ ကိလေသဝသေန၊

အဖျားတစ်ဖက်၌သာ ကောက်ခြင်းနှင့်တူသည်။ [၃-ဒွါရထို့တွင် ဒွါရတစ်ခုခုသာ မစင်ကြယ်သူသည် ထို “နင်္ဂလကောဋိဝကံနှင့်တူ၏”ဟု နောက်တစ်နည်းပြသည်။ ဒိဃဘာဏက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အယူ ဝါဒကား ထင်ရှားပြီ။]

ကိလေသာတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဧဝံ သို့။ ဝင်္ကဿ၊ ကောကံသော။ တဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ ၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာကို။ ဇိမှတာဝင်္ကတာ ကုဋိလတာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ တာသံ၊ ထို ဇိမှတာ ဝင်္ကတာကုဋိလတာတို့၏။ ပဋိပက္ခဝသေန၊ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ အဇိမှတာဒိကာ၊ အဇိမှတာ အစရှိသည်တို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ခန္ဓာဓိဋ္ဌာနာဝ၊ ခန္ဓာဟူသော တည်ရာရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ဒေသံနာ၊ ဒေသနာတော်ကို။ ကတာ၊ ပြုတော် မူအပ်ပြီ။ [ဝေဒနာကန္တဿ သညာကန္တဿ သင်္ခါရကန္တဿဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝိညာဏကန္တဿဟူ၍ လည်းကောင်း ခန္ဓာကို တည်ရာပြု၍ ဟောတော်မူအပ်သည် ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ခန္ဓာဓိဋ္ဌာနာဝ ဒေသနာ။ ကတာ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တော၊ ဤ အဇိမှတာ အစရှိသည်တို့သည်။ ခန္ဓာနံ၊ ခန္ဓာတို့၏။ အဇိမှတာဒိကာ၊ အဇိမှတာ အစရှိသည်တို့တည်း။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ၏။ (အဇိမှတာဒိကာ၊ တို့သည်။) နော၊ မဟုတ်ကုန်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ခန္ဓာဓိဋ္ဌာနာဝ ဒေသနာ။ ကတာ၊ ပြီ။)

ဧဝံ သို့လျှင်။ သဗ္ဗေဟိပိ၊ ကုန်သော။ ဣမေဟိ ပဒေဟိ၊ ဤ ကာယုဇကတာ အစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်။ ပုရိမနယေန၊ ဖြင့်။ တိဏ္ဍံ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ (ဥဇတာကာရောဝ၊ ဖြောင့်မတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကိုသာ။ (ကထိတော။) ပဋိမနယေန၊ ဝိညာဏကန္တဿ၊ ၏။ (ဥဇတာကာရောဝ၊ ဖြောင့်မတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အခြင်းအရာကိုသာ။ ကထိတော၊ ဣတိ၊ သို့။ အရူပိနံ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏ ။ နိက္ကိလေသတာယ၊ ကိလေသာမရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဥဇတာကာရောဝ ကထိတော၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ဣမေဟိ ပဒေဟိကိုကထိတော ၌ တိုက်ရိုက်စပ်၊ ပုရိမနယေနကို “ တိဏ္ဍံ ခန္ဓာနံ။ ပ။ ဝိညာဏကန္တဿ ဥဇတာ ကာရောဝ ကထိတော”ဟူသော ထည့်ပါ၌ စပ်။ ထိုကြောင့် ကရိုဏ်း ၂-ရပ် ယှဉ်ကပ်၍ နေသည်။]

ဣဒါနိ၊ ဌံ။ ယေဝါပနာတိ၊ ဟူသော။ ယွာယံ (ယော+အယံ) အပ္ပနာဝါရော၊ အကြင် အပ္ပနာဝါရကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တေန၊ ထို အပ္ပနာဝါရဖြင့်။ ဓမ္မုဒ္ဓေသဝါရေ၊ ဓမ္မုဒ္ဓေသဝါရ၌။ ဒဿိတာနံ၊ ပြတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော။ ယေ ဝါပနကာနံ ယေဝ၊ ယေဝါပနက တရားတို့၏ ပင်။ သင်္ခေပတော၊ အကျဉ်းချုပ် အားဖြင့်။ နိဒ္ဓေသော၊ အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ကထိ တော၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ နိဒ္ဓေသဝါရအဖွင့် အပြီးတည်း။ နိဒ္ဓေသဝါရကထာ နိဋ္ဌိတာ။

[နိဂုံးကိုပြလို၍ ဧတ္တာဝတာ စသည်မိန့်။] ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာလည်းကောင်း။ သမယနိဒ္ဒေသော၊ လည်းကောင်း။ ဓမ္မဒ္ဒေသော၊ လည်းကောင်း။ အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဥဒ္ဒေသဝါရေ၊ ဥဒ္ဒေသဝါရ၌။ စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ပရိစ္ဆေဒေဟိ၊ အပိုင်းအခြားတို့ လည်းကောင်း။ (ဣတိ-၌ စပ်။) ပုစ္ဆာ လည်းကောင်း။ သမယ နိဒ္ဒေသော၊ လည်းကောင်း။ ဓမ္မနိဒ္ဒေသော၊ လည်းကောင်း။ [ဓမ္မဒ္ဒေသောဟု မှားနေတတ်သည်။] အပ္ပနာ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ နိဒ္ဒေသဝါရေ၊ ၌။ စတူဟိ ပရိစ္ဆေဒေဟိ၊ တို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌ ပရိစ္ဆေဒ ပဋိမဏ္ဍိ တော၊ ရှစ်ပါးသော ပရိစ္ဆေဒတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ [“အဋ္ဌဟိ ပရိစ္ဆေဒေတံ ပဋိမဏ္ဍိတော”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။] ဓမ္မဝဝတ္ထာနဝါရော၊ ဓမ္မဝဝတ္ထာနဝါရ သည်။ (ဗဿ တခြား၊ ဝေဒနာတခြား ဤသို့ စသောအားဖြင့် ဓမ္မတို့ကို တစ်ပါးစီ သီးသန့်ခွဲခြား၍ တည်စေရာ ဝါရသည်။) နိဋ္ဌိတောဝ၊ ပြီးတော့သည်သာလျှင်။ ဟောတိ။

ဓမ္မဝတ္ထာနဝါရ ပြီး၏။

သင်္ဂဟဝါရ အဖွင့်

ဣဒါနိ၊ ဓမ္မဝဝတ္ထာနဝါရကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။ တသ္မိံ ခေါ၊ ပန သမယေ စတ္တာရော ခန္ဓာ ဟောန္တိတိ၊ အစရှိသော။ သင်္ဂဟဝါရော၊ သင်္ဂဟဝါရကို။ (ဘဂဝတာ) အာရဒ္ဓေါ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။ (“ဣဒါနိ” ပါသောကြောင့် “အားထုတ်တော်မူအပ်၏”ဟု ပစ္စုပ္ပန်အနက် ပေးကြ၏။) သော၊ ထို သင်္ဂဟဝါရသည်။ ဥဒ္ဓေသနိဒ္ဓေသပဋိနိဒ္ဓေသာနံ၊ တို့၏။ ဝသေန၊ အပြားအားဖြင့်။ (ဝသ-သဒ္ဓါ ဘောဒ-အနက်ဟော။) တိဝိဓော၊ သည်။ ဟောတိ၊ တတ္ထ၊ ထို၃-ပါးတို့တွင်။ တသ္မိံ ခေါ ပန သမယေ စတ္တာရော ခန္ဓာတိ ဧဝမာဒိကော၊ တသ္မိံ၊ ပ။ ခန္ဓာ၊ ဤ သို့အစရှိသော စကားရပ်သည်။ ဥဒ္ဓေသော၊ အကျဉ်းချုပ် ညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ်တည်း။ ကတမေ တသ္မိံ သမယေ စတ္တာရော ခန္ဓာတိ အာဒိကော၊ အစရှိသော စကားရပ်သည်။ နိဒ္ဓေသော၊ အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ်တည်း။ ကတမော တသ္မိံသမယေဝေဒနာက္ခန္ဓာတိ အာဒိ ကော၊ အစရှိသော စကားရပ်သည်။ ပဋိနိဒ္ဓေသော၊ တစ်ဖန် အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ်တည်း။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တတ္ထ၊ ထို သုံးပါးသော ဝါရတို့တွင်။ ဥဒ္ဓေသဝါရေ၊ ၌။ စတ္တာရော ခန္ဓာတိ အာဒိယော၊ အစရှိကုန်သော။ တေဝိသတိ၊ ၂၃-ပါးသော။ ကောဋ္ဌာသာ၊ အစုတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ (စတ္တာရော ခန္ဓာ တစ်စု၊ ဒွေ အာယတနာနိ တစ်စု-ဤသို့အားဖြင့် “ဧကာ ဓမ္မဓာတု” တိုင်အောင် ၂၃-စုကို ပါဠိတော် ကြည့်၍ သိပါ။) တေသံ၊ ထို၂၃-ပါးသော အစုတို့၏။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော နည်းဖြင့်။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယသ္မိံသမယေ၊ ၌။ ကာမာဝစရံ၊ သော။ ပဌမံ၊ သော။ မဟာကုသလစိတ္တံ၊

၁။ သင်္ဂဟဝါရော။ ။ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ”သော ပဒဘာဇနီကို စ၍ဖွင့်ရာ၌ နိဒ္ဓေသဝယ် “ဓမ္မဝဝတ္ထာနဝါရ၊ သင်္ဂဟဝါရ၊ သုညတဝါရ”ဟု ဝါရကြီး၃-ပါး ရှိ၏ ဟုဆိုခဲ့၏။ ထိုတွင် ဓမ္မဝဝတ္ထာနဝါရကို ဖွင့်ပြပြီး၍ သင်္ဂဟဝါရကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒါနိ၊ ပ။ သင်္ဂဟဝါရော အာရဒ္ဓေါ”ဟုမိန့်သည်။ သင်္ဂဟ=သံ+ဂဟ၊ သံသည် သင်္ဇေပ အနက်ဟော။ သံခိပိတ္တာ+ဂဟဏံ သင်္ဂဟော။ (တစ်နည်း) သံသည် သဟ အနက်ဟော။ သဟ+ဂဟဏံ သင်္ဂဟော။ ဓမ္မဝ ဝတ္ထာနဝါရ၌ ပြအပ်ခဲ့သောဖဿ၊ ဝေဒနာ-စသော တရားတို့ကို ခန္ဓာ၄-ပါး၊ အာယတန ၂-ပါး၊ ဓာတ်၂-ပါးစသည်ဖြင့် ပြခြင်းသည် ၅၀-ကျော် (၆၅)တရားတို့ကို၄-ပါး ၂-ပါး စသည်ဖြင့်အကျဉ်းချုပ်၍ ယူခြင်းဖြစ်သောကြောင့် သင်္ဂဟမည်၏။ (တစ်နည်း)၅၀-ကျော်(၆၅)တရားတို့ကိုပင် ခန္ဓာ၄-ပါး အာယတန ၂-ပါး စသည်ဖြင့် အတူတကွပေါင်း၍ ယူခြင်းဖြစ်သောကြောင့် သင်္ဂဟမည်၏။ သင်္ဂဟဿ၊ အကျဉ်းချုပ်ယူခြင်း၏။ ဝါ၊ အတူတကွ ပေါင်း၍ယူခြင်း၏။ ဝါရော၊ အလှည့်အကြိမ်ဖြစ်သော စကားရပ်တည်း။ သင်္ဂဟဝါရော၊ ရပ်။

မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တသ္မိသမယေ၊ ကာမာဝစရ ပထမ
 မဟာကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ စိတ္တဂံဝသေန၊ စိတ်၏ အင်္ဂါ၏အစွမ်းဖြင့်၊
 ဥပ္ပန္နာ၊ ကုန်သော။ ယေဝါပနကော၊ ယေဝါပနက တရားတို့ကို။ ထပေတွာ၊
 ချန်ထား၍။ ပါဠိ အာရဋ္ဌာ၊ ပါဠိ၌ တက်ရောက်ကုန်သော။ ယေ အတိရေက
 ပဏ္ဏာသဓမ္မာ၊ အကြိုင် ၅၀-ကျော်တရားတို့သည်။ (သန္တိ)။ (“ထပေတွာ ယေဝါ
 ပနကော” ဟူသော စကားကို ဋီကာဆရာ မနုစံသက်၍ ဋီကာ၌ အဋ္ဌကထာ၏
 အလိုကို ရှေးဦးစွာ ပြပြီးလျှင် မိမိ၏ အလိုကို နောက်၌ ပြထားသည်။ ဋီကာ၌
 ရှုပါ။) သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ တေ၊ ထို၅၀- ကျော်တရားတို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။
 သင်္ဂယု မာနာ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်လတ်သော။ ရာသဋ္ဌေန၊ အစုဟူသော အနက်အားဖြင့်။
 စတ္တာရော၊ ၄-ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ (ရှေး
 နိဿယ၌ “ရာသဋ္ဌေန၊ ကြောင့်” ဟုပေး၏။ ဤ၌ကား “ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊
 အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး” စသော စကားကို ထောက်၍ “အားဖြင့်” ဟု ကြိယာ
 ဝိသေသန ပေးလိုက်ပါသည်။)

ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တေန၊ ဆိုအပ်ပြီးသော။ (မနာယတန အဖွင့်၌ “တတ္ထနိ
 ဝါသဋ္ဌေန” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော။) အာယတနဋ္ဌေန၊ အာယတန၏
 အနက်အားဖြင့်။ ဒွေဝါ ၂-ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ အာယတနာနိ၊ တို့သည်။
 ဟောန္တိ၊ သဘာဝဋ္ဌေန၊ သဘောဟူသော အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ သုညတ
 ဋ္ဌေန၊ အတ္တိ-ဝေမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။
 နိဿတ္တဋ္ဌေန၊ သတ္တ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူ သော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။
 ဒွေဝ ဓာတုယော ဟောန္တိ။ ပစ္စယသင်္ခါ တေနော၊ အာဟာရပစ္စည်းဟု ဆိုအပ်သော။

၁။ ပစ္စယသင်္ခါတေန။ ။ “အာဟာရဋ္ဌေန”အရ အာဟာရပစ္စည်းကို ယူစေလို၍
 “ပစ္စယသင်္ခါတေန” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ (ပစ္စယသင်္ခါတေနာတိ အာဟာရပစ္စယသင်္ခါတေနာတိ
 ဝုတ္တိ ဟောတိ။-ဋီကာ။)ဤသို့ ဝိသေသနပြုသဖြင့် အာဟာရသဒ္ဓါ၏ အကြောင်းသာမညအနက်
 အစာအာဟာရအနက်စသည်ကို တားမြစ်၏။ မဓု၌ကား “အာဟာရပစ္စယသင်္ခါတေနာတိ န
 သဟဇာတာဒိဝသေန”ဟု သဟဇာတ စသော ပစ္စည်းများကို တားမြစ်သည်-ဟု ဖွင့်၏။
 စဉ်းစားပါ။

တစံနည်း။ ။ ဇနကသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကအကြောင်း၊ ဥပတ္တမ္ဘက သတ္တိ
 ဖြင့် ထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဟုအကြောင်း ၂-မျိုးရှိသည်တွင်ဇနကအကြောင်းကို
 ဟောတု၊ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းကို ပစ္စယဟုခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “အာဟာရဋ္ဌ” အရ ဇနက
 အကြောင်းမဟုတ်၊ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဟု သိစေလို၍ “ပစ္စယသင်္ခါတေန”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။-
 ဋီကာ ဒုတိယနည်း။

အာဟာရဋ္ဌေန၊ အာဟာရ အနက်အားဖြင့်။ (တစ်နည်း၊ ပစ္စယ သင်္ခါတေန၊ ထောက်ပံ့တတ်သောအကြောင်းဟု ဆိုအပ်သော။ အာဟာရဋ္ဌေန၊ အားဖြင့်။) ဧတ္ထ၊ ဤ ၅၀-ကျော်တရားတို့တွင်။ တယောဝ၊ ၃-ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ (ဗဿ စေတနာ ဝိညာဉ်ဟူကုန် သော။) ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အာဟာရာ၊ အာဟာရတို့သည်။ ဟောန္တိ။ အဝသေသာ၊ ဗဿစေတနာဝိညာဉ်တို့မှ ကြွင်းသောတရားတို့သည်။ နော အာဟာရော၊ အာဟာရ မဟုတ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ (ရှေးနိဿယ၌ “အဝသေသာ” အရ ဗဿစေတနာ ဝိညာဉ်မှတစ်ပါး ပါဠိတော်၌ လာသော ကျန်၅၃-ပါးကို ယူလေ၏။ သို့သော်- ဝိညာဏက “စိတ္တံ၊ မနိန္ဒြိယံ” ဟု သော နာမည်ဖြင့် ၂-ဌာန ပါသောကြောင့် အဝသေသာ အရ ၅၂-ပါးသာ ရနိုင်ပါသည်။)

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတေ၊ ဤဗဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့သည်။ အညမညံဝါ၊ အချင်းချင်း၏လည်းကောင်း။ တံ သမုဋ္ဌာနရူပဿ ဝါ၊ ထို တရားတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်၏လည်းကောင်း။ ပစ္စယာ၊ အကြောင်းတို့သည်။ န ဟောန္တိ ကိံ၊ မဖြစ်ကုန်သလော။ ဣတိ၊ ဤကား အမေး တည်း။ (ဧတေ၊ ဤ ဗဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့သည်။ အညမညံ ဝါ၊ ၏ လည်းကောင်း။ တံသမုဋ္ဌာနရူပဿ ဝါ၊ ၏လည်းကောင်း။ ပစ္စယာ၊ တို့သည်။) န ဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်သည်ကား။ နော၊ မဟုတ်ကုန်။ (ဟောန္တိ ဝေ။) ပန၊ ထိုသို့ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဣမေ၊ ဤ ဗဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့ကို။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ဝါ၊ တို့သည်။ (ဟောန္တိ-၌ စပ်။) ၁တထာ စ၊ ထိုဝေဒနာ သညာ စသည် တို့ ကျေးဇူးပြုတိုင်းသော သဟဇာတ-စသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ ဟောန္တိ။ အညထာ စ၊ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ (ဝေဒနာ သညာ-စ သည်တို့ ကျေးဇူးပြုပုံမှတစ်ပါး အာဟာရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းဟူသော အခြင်း အရာအားဖြင့်လည်း။) ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပစ္စယတ္ထေ၊ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်သည်။ သမာနေပိ၊ တူပါသော်လည်း။ အတိရေကပစ္စယာ၊ လွန်ကဲသော အကြောင်းတို့သည်။ (ဝါ၊ အပိုအလွန် ကျေးဇူး ပြုတတ်ကုန်သည်။) ဟောန္တိ။ တသ္မာ၊ကြောင့်။ အာဟာရာတိ၊ တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

၁။ တထာ စ အညထာ စ။ ။ တထာဖြင့် စောဒနာဝါကျ၌ပါသော အညမညံတံ သမုဋ္ဌာနရူပဿကို ညွှန်း၏။ ထို့ကြောင့် သဟဇာတ အညမည-စသော သဟဇာတစံမျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို “တထာစ ဟောန္တိ”ဟု ဆိုသည်။ ထို သဟဇာတစံမျိုးမှ တစ်ပါးသော အာဟာရ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို “အညထာစဟောန္တိ”ဟု ဆိုသည်။

ကထံ၊ အဘယ်သို့။ (အတိရေကပစ္စယာ။ ဟောန္တိ၊ နည်း။) ဟိ၊ ချဲ့။
 စေတသု၊ ဤ သုံးပါးတို့တွင်။ ဖဿာဟာရော၊ သည်။ အဝသေသော၊ ဖဿစေတနာ
 ဝိညာဉ်တို့မှ ကြွင်းကုန်သော။ စိတ္တစေတသိကာ၊ တို့သည်။ ယေသံ ဓမ္မာနံ၊
 အကြင်တရားတို့အား။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်။ (သဟဇာတ-စသော
 သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်။) ဟောန္တိ။ တေသဉ္စ၊ ထို တရားတို့အားလည်း။
 ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုတတ်သည်။ ဟောတိ။ တိဿော၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာ၊
 တို့ကိုလည်း။ အာဟရတိ၊ အပိုအလွန်ဆောင်တတ်သေး၏။) [ထို့ကြောင့် “အတိ
 ရေကပစ္စယာ”ဟု ဆိုသည်။] မနောသဉ္စေတနာဟာရော၊ သည်။ တေသဉ္စ၊ ထို
 တရားတို့အားလည်း။ (ကြွင်းသော စိတ်စေတသိက်တို့ ကျေးဇူးပြုရာ တရားတို့
 အားလည်း။) ပစ္စယော ဟောတိ။ တယော၊ ကုန်သော။ ဘဝေ၊ ဘဝတို့ကိုလည်း
 ။ အာဟရတိ။ ဝိညာဏာဟာရော၊ သည်။ တေသဉ္စ၊ တို့အားလည်း။ (ကြွင်းသော
 စိတ်စေတသိက်တို့ ကျေးဇူးပြုရာ တရားတို့အားလည်း။) ပစ္စယော ဟောတိ။ ပဋိ
 သန္တိနာမရူပဉ္စ၊ ပဋိသန္ဓေဖြစ်သော နာမ်ရုပ်ကိုလည်း။ အာဟရတိ၊ ဣတိ၊ သို့။
 (အတိရေကပစ္စယာ၊ ဟောန္တိ။)

သော-ထို ဝိညာဏာဟာရ ဟူသည်၊ ဝိပါကောဝ-ဝိပါက်သည်သာလျှင်၊
 (ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဉ်တည်းဟူသော ဝိပါက်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ) နနု-ဖြစ်သည်
 မဟုတ်လော။ ဣဒံပန၊ ဤပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်ကား၊ ကုသလဝိညာဏ်၊
 ကုသိုလ်ဝိညာဉ်သည်။ ဟောတိနနု၊ လော။ ဣတိ၊ ဤကားစောဒနာတည်း။ (ဣဒံ၊
 ဤပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။) ကုသလဝိညာဏ်၊ သည်။ ကိဉ္စာပိ ဟောတိ၊
 အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း။ တံသရိက္ခတာယ၊
 ထိုဝိပါက်ဝိညာဉ်နှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိညာဏာဟာရောတွေဝ၊ ဟူ၍သာ။
 ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

[အာဟာရဋ္ဌေန အရ အာဟာရပစ္စည်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ပြပြီး၍
 ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဥပတ္တမ္ဘကဋ္ဌေနဝိ”]

၁။ တိဿော ဝေဒနာ။ ။ ဖဿ အားလုံးအတွက် ဖြစ်သင့်သမျှ ဆောင်နိုင်ပုံကို
 ရည်ရွယ်၍ “တိဿောဝေဒနာ” ဟုဆိုသည်။ ဤပထမ မဟာကုသိုလ်ဖဿကားသုခဝေဒနာကို
 သာဆောင်နိုင်သည်။ နောက်စေတနာဟာရက တယောဘဝ ဆောင်နိုင်ပုံ၊ ဝိညာဏာဟာရက
 ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ် ဆောင်နိုင်ပုံ၌လည်း ဤသို့ ယထာသမ္ဘဝနည်း အားဖြင့်ဆိုထားသည်ဟုမှတ်ပါ။
 [တိဿောဝေဒနာ အာဟရတိတိ-အာဒိယထာသမ္ဘဝ ပသေန ဝုတ္တံ၊ န ဣမသ္မိံ ယေဝစိတ္တေ
 ဖဿာဒိဝေဒနာ-ဋီကာ။ ထိုသို့ဆောင်ရာ၌ အကျယ်ကို သမုစ္စည်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ “စတ္တာရော
 အာဟာရ” အဖွင့်၌ရှုပါ။]

ဟု တစ်နည်းမိန့်ပြန်သည်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဥပတ္တမ္ဘကဋ္ဌေန၊ ထောက်ပံ့တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ တယော၊ ကုန်သော။ ဣမေ၊ ဤဗဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့ကို။ အာဟာရတိ၊ တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဟိ၊ ချဲ့။ ကဗဠိကာရာဟာရော၊ သည်။ ရူပကာယဿ၊ ရူပကာယကို။ (ဥပတ္တမ္ဘကော) ဝိယ၊ ထောက်ပံ့တတ်သကဲ့သို့။ (တထာ-တူ။) ဣမေ၊ ဤဗဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့သည်။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊ တို့အား။ ဥပတ္တမ္ဘပစ္စယာ၊ ထောက်ပံ့တတ်သည်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ တောနေဝ၊ ထို့ကြောင့်ပင်၊ အရူပိနော အာဟာရာ၊ ပ။ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

အပရော နယော၊ အခြားတစ်နည်းကား။ အဇ္ဈတ္တိက သန္တတိယာ၊ အဇ္ဈတ္တိက ခန္ဓာ အစဉ်၏။ ဝိသေသပစ္စယတ္တာ၊ ထူးသော အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကဗဠိကာရာဟာရော၊ ကိုလည်းကောင်း။ တယော၊ ကုန်သော။ ဣမေ၊ ဓမ္မာစ၊ ဤ ဗဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့ကို လည်းကောင်း။ အာဟာရတိ၊ တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဟိ၊ ချဲ့။ ကဗဠိကာရော၊ ကဗဠိကာရ ဟူသော။ အာဟာရော၊ သည်။ ကဗဠိကာရာဟာရဘာသာနံ၊ ကဗဠိကာရာဟာရ ဟူသော အစာရှိကုန်သော။ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ ရူပကာယဿ၊ ၏။ ဝိသေသပစ္စယော၊ ထူးသောအကြောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ နာမကာယေ၊ ဌံ၊ ဗသော၊ သည်။ ဝေဒနာယ၊ ၏။ (ဝိသေသပစ္စယော ဟောတိ။) မနောသဇ္ဈေတနာ၊ သည်။ ဝိညာဏဿ၊ ၏။ (ဝိသေသပစ္စယော ဟောတိ။) ဝိညာဏံ၊ သည်။ နာမရူပဿ၊ ၏။ (ဝိသေသ-ပစ္စယော ဟောတိ။) ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ သေယျထာပိ ဘက္ခဝေ။ ပ။ နာမရူပတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သေယျထာပိ၊ ဥပမာ မည်သည်ကား။ အယံ ကာယော၊ ဤ ရူပကာယသည်။ အာဟာရဋ္ဌိတိကော၊ အာဟာရဟူသော တည်ကြောင်းရှိသည်။ (ဟုတွာ။) အာဟာရံ၊ ကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲမှီ၍။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်၏။ အနာဟာရော၊ အစာအာဟာရမရှိသည်။ (သမာနော၊ သော်။) နော တိဋ္ဌတိ၊ မတည်နိုင်။ -ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတိ၊ ပဗ္ဗတဝဂ်-ကာယသုတ်။] တထာ၊ တူ။ ဗဿပစ္စယာ၊ ဗဿဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဝေဒနာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ၊ ကြောင့်။ ဝိညာဏံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ၊ ကြောင့်။ နာမရူပံ၊ သည်။ ဟောတိ။ [နိဒါနသံယုတိ၊ ဗုဒ္ဓဝဂ်-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသုတ်။ ဤ အပရော နယော-နည်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ သမုဇ္ဈည်းပိုင်း၊ အာဟာရအဖွင့်၌ ရူပါ။]

[ပါဠိတော်၌ “တယော အာဟာရ” ဟူသော ပါဠိကိုဖွင့်ပြပြီး၍ “အဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ”

အစရှိသော ပါဠိကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အဓိပတိယဋ္ဌေန ပန” စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ အဓိပတိယဋ္ဌေန၊ မိမိနှင့်စပ်သော တရားတို့၏ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဝါ၊ အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ အဋ္ဌေဝ၊ ရှစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ (ဇီဝိတ၊ စိတ်၊ ဝေဒနာ၊ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ပညာ-အားဖြင့် ရှစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ နောက်၌လည်း ပါဠိတော်ကြည့်၍ သိပါ။) ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဣန္ဒြိယာနိ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ အဝသေသာ၊ ကြွင်းသော တရားတို့သည်။ (ဣန္ဒြိယာနိ န ဟောန္တိ။) တေန၊ ကြောင့်။ အဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ ဟောန္တိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဥပနိဇ္ဈာယနဋ္ဌေန၊ အာရုံသို့ကပ်၍ ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ပဇ္ဇေဝ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဈာနင်္ဂါနိ ဟောန္တိ။ တေန၊ ကြောင့်။ ပဉ္စင်္ဂိကံ ဈာနံ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ နိယျာနဋ္ဌေန စ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက် မြောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဟေတွဋ္ဌေန စ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော သမ္မာပကဟိတံ ဟူသော အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ပဇ္ဇေဝ ဓမ္မာ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဟောန္တိ။ တေန၊ ကြောင့်။ ပဉ္စင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ ပံ၊ မှန်။ (ပဉ္စင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ- ဟူသော စကားသည် မှန်၏-ဟုလို။) အရိယမဂ္ဂေါ၊ အရိယာမဂ်သည်။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊ ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါ ရှိသည်။ ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ။ ပန၊ ထိုသို့ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ လောကီယစိတ္တော၊ ၌။ ဧကက္ခဏေ၊ တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌။ တိဿော၊ ကုန်သော။ ဝိရတိယော၊ တို့ကို။ နလံဗုဒ္ဓိ၊ မရအပ်ကုန်။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဉ္စင်္ဂိကောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။

[သုတ္တန်ပါဠိတော်ကို ထောက်ထား၍ ပဉ္စင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟူသော စကားကို မနှစ်သက်သော စေဒက ပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “နနစ” စသည်မိန့်။] (အာစရိယ၊ အံရှင် အဋ္ဌကထာဆရာ။) နနစ၊ စောဒနာပါဦးအံ့။

၁။ ယထာဂတမဂ္ဂေါ။ ။ ဤပါဠိတော်သည် သဠာယတနသံယုတ်-အာသိဝိသ-ဝဂ်၊ ကိသုကောပမ-သုတ် ပါဠိတော်တည်း။ ထို၏ အဋ္ဌကထာ၌ “ယာဒိသောဧဝပဗ္ဗေ အာဂတဝိပဿနာမဂ္ဂေါ၊ အယဒ္ဓိ အဋ္ဌင်္ဂိသမန္နာဂတတ္တာ ကာဒိသော ဧဝ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်၌ “အာဂတ”ဟူသော ပုဒ်ကိုထောက်၍ “ယထာ+အာဂတ” ဟု ခွဲပြီးလျှင် “အာဂတဿ၊ ရှေ့ အဖို့၌ဖြစ်ပေါ်လာပြီးသော ဝိပဿနာမဂ်အား+အနု ရှပ်၊ လျော်သည်တည်း။ ယထာဂတံ၊ သည်။ ယထာဂတံ၊ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးသော ဝိပဿနာမဂ် အားလျော်စွာ+ပဝတ္တော၊ ဖြစ်သော+မဂ္ဂေါ၊ လောကုတ္တရာမဂ်တည်း။ ယထာဂတမဂ္ဂေါ၊ မဂ်”ဟုပြု။ [ယောဇနာ၌ကား “ယထာ+ဂတ” ဟုပုဒ်ခွဲ၍ “ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဝတ္တမဂ္ဂဿ အနုရှပ် ဂစ္ဆတိပဝတ္တတိတိ ယထာဂတော၊ ယထာဂတော စ+သော+မဂ္ဂေါ စာတိယထာဂတမဂ္ဂေါ”ဟု ပြုလေ၏။] ဆိုလိုရင်းကား-လောကုတ္တရာမဂ်မရမီ

(ကိံ) ယထာဂတမဂ္ဂေါတိခေါ။ ပ။ အဓိဝစနံတိ၊ ဟူသော။ ဣမသ္မိသုတ္တေ၊ ဤသုတ်၌။ လောကုတ္တရာမဂ္ဂေါ၊ သည်။ အဋ္ဌဂီကော၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်။ ဟောတိယထေဝ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ တထေဝ၊ ထိုအတူသာလျှင်။ ပုဗ္ဗဘာဂ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေါပိ၊ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ဝိပဿနာမဂ်သည်လည်း။ အဋ္ဌဂီကော၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိ၏။ ဣတိ ဣမဿတ္ထဿ၊ ဤအနက်၏။ ဝါ၊ ကို။ ယထာဂတ ဝစနေန၊ ယထာဂတသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဒီပိတတ္တာ၊ ပြတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ လောကီယ မဂ္ဂေနာပိ၊ လောကီ ဝိပဿနာ-မဂ်သည်လည်း။ အဋ္ဌဂီကေန၊ ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါရှိသည်။ ဘဝိတဗ္ဗမ နန၊ ဖြစ်ထိုက်သည်မဟုတ် ပါလော။ ဣတိ၊ သို့။ (နနစ၊ စောဒနာပါ၏။) (ဘိက္ခု၊ ရဟန်း။ ယထာဂတ မဂ္ဂေါတိ၊ ယထာဂတ မဂ္ဂေါ ဟူသော။ စတံ၊ ဤအမည်သည်။ အရိယဿ၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌဂီကဿ၊ သော။ မဂ္ဂဿ၊ ၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။)

(ဘဒြမုခ၊ ကောင်းသောမျက်နှာရှိသော ငါ့ရှင်စောဒက။ လောကီယမဂ္ဂေနာပိ၊ သည်လည်း။ အဋ္ဌဂီကေန၊ သည်။) ၂နဘဝိတဗ္ဗံ၊ မဖြစ်ထိုက်။ (တစ်နည်း- ရှေ့ကပုဒ်တွေကို အားလုံးလိုက်၍ “ဣမဿတ္ထဿ ဒီပိတတ္တာ” ဟူသော စောဒ-

ရှေ့အဖို့ ဝိပဿနာ အနိက္ခိ၌ဖြစ်သော လောကီမဂ်နှင့် အလားတူစွာ ဖြစ်သော လောကုတ္တရာမဂ်ကို “ယထာဂတမဂ်” ခေါ်သည်-ဟူလို။

၁။ ယထာဂတဝစနေန။ ပ။ ဒီပိတတ္တာ။ ။ လောကုတ္တရာမဂ်၏ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိကြောင်း မှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏။ ထိုလောကုတ္တရာမဂ်သည် အင်္ဂါရှစ်ပါး ရှိသကဲ့သို့ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာမဂ်လည်း အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ယထာဂတသဒ္ဓါဖြင့်ပြအပ်၏။ ပြပုံကား-“ယထာဂတ- လာခဲသော လောကီဝိပဿနာမဂ်အားလျော်သော လောကုတ္တရာမဂ်” ဟု ဆိုသဖြင့် “လောကီမဂ်လည်း အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိ၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်-ဟူလို။ ထိုသို့ အဓိပ္ပာယ် ရသောကြောင့် လောကီဝိပဿနာမဂ်ကိစ္စတပ်သော ဤပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်လည်း မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ရှိသောစိတ်သာ ဖြစ်ထိုက်ရကား “ပဉ္စဂီကော မဂ္ဂေါ ဟောတိ” ဟုဟောတော်မူသော “အဋ္ဌဂီကော မဂ္ဂေါ ဟောတိ” ဟုဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလောဟု စောဒနာသည်။

၂။ န ဘဝိတဗ္ဗံ။ ပ။ ပရိယာယဒေသနာ။ ။ ပရိယာယဒေသနာဟူသည် တိုက်ရိုက် ဟောအပ်သော ဒေသနာမဟုတ်။ သွယ်ဝိုက်၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်တည်း။ ဤ ယထာဂတမဂ္ဂေါ-စသော ဒေသနာတော်သည် လောကီမဂ်၌ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးရှိ၏ ဟုပြသော်လည်း တကယ်အားဖြင့် ရှိသည်မဟုတ်။ ဝိပဿနာ မစီးဖြန်းမီ ရှေ့အဖို့က ကာယကံ ဝစီကံ အာစီဝတို့ စင်ကြယ်ပြီးဖြစ်၍ ထိုရှေ့အဖို့က စင်ကြယ်မှုကို “ဝိရတိသုံးပါး” ဟု ယူပြီးလျှင် ဝိပဿနာဇော ၌လည်း ထိုဝိရတိသုံးပါး ပါဝင်သည့်အနေအဖြစ် ယထာဂတ (လောကီဝိပဿနာမဂ်မှာလည်း အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိ၏) ဟုဟောတော်မူသည်။ ထိုသို့ပရိယာယဒေသနာ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိပဿနာ စိတ္တက္ခဏ၌ ဝိရတိသုံးပါး မယှဉ်ရကား အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂ မဖြစ်နိုင်။ ပဉ္စဂီက မဂ္ဂသာ ဖြစ်နိုင်မည် ဟူလို။

ကာ ဘောဂဟိတ်ကို “ဣမသ္မိံ အတ္ထေ ဒီပိတေပိ” ဟု လက္ခဏာ အရစိတင်၍
ပေးမည်။ ယထာဂတ မဂ္ဂေါတိ။ ပ။ အဓိဝစနံတိ၊ ဟူသော။ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ၊ ဌ။
လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ၊ သည်။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊ သည်။ ဟောတိ ယထေဝ၊ ကဲ့သို့။
တထေဝ။ ပုဗ္ဗဘာဂ၊ ဝိပဿနာမဂ္ဂေါပိ၊ သည်လည်း။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊ ဧ။
ဣတိဣမသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဤအနက်ကို။ ယထာဂတဝစနေန၊ ဖြင့်။ ဒီပိတေပိ၊
ပြအပ်ပါသော်လည်း။ လောကီယ မဂ္ဂေနာပိ၊ သည်လည်း။ အဋ္ဌင်္ဂိကေန၊ သည်။
နဘဝိတဗ္ဗံ။) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသွာ၊ ကြောင့်။ န ဘဝိတဗ္ဗံ၊ မဖြစ်ထိုက်သနည်း။)
ဟိ ယသွာ၊ ကြောင့်။ အယံ သုတ္တန္တိကဒေသနာ နာမ၊ ဤသုတ္တန္တိကဒေသနာမည်သည်။
ပရိယာယဒေသနာ၊ ပရိယာယဒေသနာတည်း။ (တသွာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့
သုတ္တန္တိကဒေသနာ၏ ပရိယာယဒေသနာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ န ဘဝိတဗ္ဗံ။)
တေန၊ ကြောင့်။ ပုဗ္ဗေဝ။ ပ။ သုပရိသုဒ္ဓေါ ဟော-တိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါအာဟ။)
(ပုဗ္ဗေဝ၊ ဝိပဿနာ မရောက်မီ ရှေ့အဖို့၌ပင်။ အသံ၊ ထိုရဟန်း၏။ ကာယကမ္ပံ၊
သည်လည်းကောင်း။ ဝစီကမ္ပံ၊ သည်လည်းကောင်း။ အာဇီဝေါ၊ အသက်မွေး
ဝမ်းကျောင်းသည်လည်းကောင်း။ သုပရိသုဒ္ဓေါ၊ အလွန် စင်ကြယ်သည်။ ဟောတိ။)
ပန၊ ကား။ အယံ၊ ဤ ပဉ္စင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟောတိ ဟူသော အဘိဓမ္မာ
ဒေသနာသည်။ နိပ္ပရိယာယဒေသနာ၊ ပရိယာယမဟုတ် မုချဒေသနာတည်း။ ဟိ၊

၁။ တေနာဟံ။ ပ။ ဟောတိတိ။ ။ ဥပရိပဏ်-သဠာယတနဝဂ်၊ မဟာသဠာယတန
သုတ် ပါဠိတော်တည်း။ ဤပါဠိတော်၏ အဆက်၌ “အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါဘာဝနာပါရိ
ပူရိ ဂစ္ဆတိ” ဟု ရှိ၏။ ထိုသို့ “အဋ္ဌင်္ဂိက” ဟု ဆိုသော်လည်း ပုဗ္ဗေဝ-ဟူသော ရှေ့စကားကို
ထောက်၍ ဝိပဿနာဇန၌ အင်္ဂါရစ်ပါးပြည့်သည်မဟုတ်။ ရှေ့အဖို့က ကာယကံ ဝစီကံ အာဇီဝ
စင်ကြယ်မှုကို “ဝိရတိသုံးပါး” ဟုယူ၍ “အင်္ဂါရစ်ပါးပြည့်သည်”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့်
ဤဒေသနာတော်လည်း ပရိယာယဒေသနာ ဖြစ်ကြောင်းကို ထောက်ခံသော သာဓကဖြစ်သည်။
မှတ်ချက်။ ။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာမှု ရှိသောကြောင့်သာဓကတွေဖြစ်၍
ဖွင့်နေရသော်လည်း အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်းကို စ၍လေ့လာခဲ့ရသော မိမိတို့မှာ “ဝိရတိယော
ပန တိဿောပိ လောကုတ္တရ စိတ္တေသု သဗ္ဗထာပိ နိယတာ ဧကတောဝ လဗ္ဘန္တိ၊ လောကီယေသု
ပန ကာမာဝစရကုသလေသ္မေဝ ကဒါမိ” ဟူသော စကားတုန်းကပင် လောကီမဟာကုသိုလ်စိတ်၌
အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်မရ၊ ပဉ္စင်္ဂိကမဂ်သာ အမြဲရကြောင်း နားလည်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြပါသည်။ [ဝိရတိာ-ပါး
ပါးယှဉ်သောအခါ ဝိရတိာ-ပါး တိုးနိုင်၍ ဆဋ္ဌင်္ဂိက ဖြစ်ပါသော်လည်း ဝိပဿနာစိတ်
ဖြစ်သောအခါ ရုပ်နာမ်တစ်ခုခုကို လက္ခဏာယှဉ်တင်၍ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ-ဟု ခုခံသောကြောင့်
ဝိတိတ္တမိတဗ္ဗဝတ္ထုကို အာရုံမပြုရကား ဝိရတိာ-ပါး မျှလည်း မယှဉ်နိုင်ပါ။]

မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။ လောကီယ စတ္တသ္မိံ၊ ဌံ။ တိဿော၊ ကုန်သော။ ဝိရတိယော၊ တို့ကို။ န လက္ခန္တိ၊ တစ်ပြိုင်နက်၊ မရအပ်၊ မရနိုင်ကုန်။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (လောကီစိတ်၌ ဝိရတိသုံးပါးတို့ တစ်ပြိုင်နက် မရအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ပဉ္စဂီကော၊ ၅-ပါးသော အင်္ဂါရှိ၏ဟူ၍သာ။ ဝုတ္တော၊ ပြီး၊ လူတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

[“ပဉ္စဂီကော မဂ္ဂေါ ဟောတိ”၏ အဖွင့်ကို ပြပြီး၍ “သတ္တဗလောနိ ဟောန္တိ” ၏ အဖွင့်ကို ပြလိုသောကြောင့် “အကမ္မိယဋ္ဌေန ပန” စသည် မိန့်။] ပန၊ ကား။ အကမ္မိယဋ္ဌေန၊ အဿဒ္ဓိယ အစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့သည် မလှုပ်ရှားစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ သတ္တော၊ ၇-ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မော၊ သဒ္ဓါ အစရှိသောတရားတို့သည်။ ဗလောနိ၊ ဗိုလ်တို့သည်။ ဟောန္တိ။ မူလဋ္ဌေန၊ အခြေအမြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ တယော၊ ကုန်သော။ ဓမ္မော၊ အလောဘ အစရှိသော တရားတို့သည်။ ဟေတု၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဖုဿနဋ္ဌေန၊ တွေ့ထိခြင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧကော၊ သော။ ဓမ္မော၊ တရားဟူသည်။ ဖဿော၊ ဖဿတည်း။ ဝေဒယိတဋ္ဌေန၊ ခံစားတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧကော၊ ဓမ္မော၊ ဟူသည်။ ဝေဒနာ၊ တည်း။ သဉ္ဇာနနဋ္ဌေန၊ အမှတ်ပြု၍ သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧကော၊ ဓမ္မော၊ သည်။ သညာ၊ တည်း။ စေတယနဋ္ဌေန၊ စေတနာတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧကော၊ ဓမ္မော။ စေတနာ၊ တည်း။ စိတ္တ ဝိစိတ္တဋ္ဌေန၊ ထူးဆန်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ [စိတ္တကို ဝိစိတ္တဟု ထပ်ဖွင့်သည်။] ဧကော၊ သော။ ဓမ္မော၊ သည်။ စိတ္တံ၊ တည်း။

ရာသဋ္ဌေန စေ၊ အစုဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဝေဒယိတ-ဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဧကော၊ ဓမ္မော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။ ရာသဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ သဉ္ဇာနနဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကော၊ ဓမ္မော သညာက္ခန္ဓော။ ရာသဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ အဘိသင်္ခရဏဋ္ဌေန စ၊ ပြုစီမံတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဧကော၊ ဓမ္မော သင်္ခါရက္ခန္ဓော။ ရာသဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ စိတ္တ ဝိစိတ္တဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကော၊ ဓမ္မော ဝိညာဏက္ခန္ဓော။ (ဝိညာဏအရ ဝိညာဉ်၏ သညာပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းကိုပင် “စိတ္တ ဝိစိတ္တ--ထူးဆန်းသော သိခြင်း” ဟုဆိုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိညာဏကိုပင် “စိတ္တ ဝိစိတ္တဋ္ဌေန” ဟုဖွင့်သည်။ ဝိဇာနနမေဝ စိတ္တ ဝိစိတ္တတာတိ

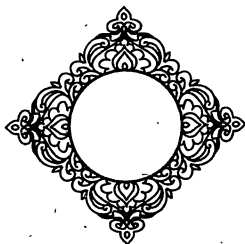
စိတ္တ ဝိစိတ္တဋ္ဌေန ဧကောဝ ဓမ္မော ဝိညာဏက္ခန္ဓော တိ အာဟ။-ဋီကာ။)

ဝိဇာနနဋ္ဌေန စေ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းဟူသော အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက် မနာယတန အဖွင့်၌။ ဝုတ္တ အာယတနဋ္ဌေန စ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အာယတန၏ အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော။ မနာယတနံ၊ မနာယတနသည်။ ဟောတိ။ ဝိဇာနနဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့် လည်းကောင်း။ အဓိပတိ-ယဋ္ဌေန စ၊ မိမိနှင့်စပ်သော တရားတို့၏ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကမေဝ၊ သော။ မနိန္ဒြိယံ၊ သည်။ ဟော တိ။ ဤ-ဝါကျသည် ပါဠိသွားတစ်မျိုး ဖြစ်နေ၏။ ရှေ့၌ “ဧကောဝ ဓမ္မော” ဟု ချည်းလာခဲ့၏။ နောက်၌လည်း လာလတ္တံ့၊ ထို အတိုင်းဆိုလျှင် “ဧကောဝ ဓမ္မော မနာယတနံ၊ ဧကောဝ ဓမ္မော မနိန္ဒြိယံ” ဟု ရှိသင့်သည်။] ဝိဇာနနဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့် လည်းကောင်း။ သဘာဝ သုညတ နိဿတ္တဋ္ဌေန စ၊ ပရမတ္ထ သဘာဝဟူသော အနက်၊ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၊ သတ္တဝါ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသောအနက် အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဧကောဝ ဓမ္မော။ မနောဝိညာဏ ဓာတု နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ။ အဝသေသာ၊ ကြွင်းသောတရားတို့သည်။ (မနောဝိညာဏ ဓာတုနာမ၊ မည်သည်။) န ဟောန္တိ။ ပန၊ ဆက်၊ စိတ္တံ၊ ကို။ ဌပေတွာ၊ ၍။ ယထာ ဝုတ္တေန၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော။ အတ္တေန၊ အားဖြင့်။ (အာယတနဋ္ဌ၊ သဘာဝ သုညတနိဿတ္တဋ္ဌ အားဖြင့်။) အဝသေသာ၊ မနောဝိညာဏဓာတ်မှ ကြွင်းကုန်သော။ သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မော၊ တို့သည်။ ဧကံ၊ တစ်ပါးသော။ ဓမ္မာယတနမေဝ၊ ဓမ္မာယတန သည်သာလျှင် လည်းကောင်း။ ဧကာ၊ သော။ ဓမ္မဓာတုယေဝ စ၊ သည်သာလျှင် လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပန၊ ဆက်။ ယေဝါပန တသ္မိံ သမယေတိ ဣမိနာ အပ္ပနာဝါရေန၊ ယေဝါ- ပန တသ္မိံသမယေ ဟူသော ဤ အပ္ပနာဝါရဖြင့်။ ဣဓာပိ၊ ဤ သင်္ဂဟ- ဝါရ၌လည်း။ [ဝိဖြင့် ဓမ္မဝ ဝတ္ထာနဝါရကို ပေါင်း။] ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော် မူအပ်ပြီးကုန်သော။ ယေဝါပနကာဝ၊ ယေဝါပနက တရားတို့ကိုသာ။ (ဆန္ဒ အဓိမောက္ခ အစရှိသော ယေဝါပနက တရားတို့ကိုသာ။) သင်္ဂ-ဟိတာ၊ သိမ်းယူ အပ်ကုန်ပြီ။ စ၊ ဆက်။ ဣဓ၊ ဤ သင်္ဂဟဝါရ၌။ (ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်သော။ ယေဝါပနကာဝ၊ တို့ကိုသာ။ သင်္ဂဟိတာ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော ဝါရတို့၌။ (နောက်လာမည့် သုညတ-ဝါရနှင့် ဒုတိယစိတ်စသည်ဝယ် လာမည့်ဝါရတို့၌။ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာ ယေဝါပနကာဝ သင်္ဂဟိတာ။) ဟိ၊ မှန်။

ဣတော၊ ဤ သင်္ဂဟဝါရမှ။ ပရံ၊ ဌံ။ ဧတ္ထကံပိ၊ ဤမျှလောက်သော စကားကိုလည်း။
 န ဝိစာရယိသာမ၊ မစိစစ်ကုန်တော့အံ့။ နိဒ္ဒေသ ပဋိနိဒ္ဒေသ ဝါရေသု၊ တို့၌။
 ဟေဋ္ဌာ၊ ဌံ။ ဝုတ္တနယေနဝ၊ ဖြင့်သာ။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။
 သင်္ဂဟဝါရော၊ သင်္ဂဟဝါရသည်။ နိဋ္ဌိတော၊ ပြီ။
 ကောဋ္ဌာသဝါရောတိပိ၊ ကောဋ္ဌာသဝါရဟူသော အမည်သည်လည်း။
 ဧတဿေဝ၊ ဤ သင်္ဂဟဝါရ၏ပင်။ နာမံ၊ အမည်တည်း။

သင်္ဂဟဝါရပြီး၏။

သုညတဝါရအဖွင့်

လူဒါနီ၊ သင်္ဂဟဝါရကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။ တသ္မိံ ခေါပန သမယေ မ္မော
ဟောန္တိတိ၊ တသ္မိံ ခေါ ပန။ ပ။ ဟောန္တိ အစရှိသော။ သုညတဝါရော၊ ကို။
(ဘဂဝတာ။) အာရဒ္ဓေါ၊ ပြီ။ ဝါ၊ ဤ။ သော၊ ထိုသုညတဝါရကို။ ဥဒ္ဓေသနိ-
ဒ္ဓေသဝသေန၊ ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသတို့၏။ အပြားအားဖြင့်။ ဒွိတ၊ အားဖြင့်။ ဝ
ဝတ္ထိတော၊ ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်ပြီ။ (ဤ ဝါရ၌ ပဋိနိဒ္ဓေသ မပါ။) တတ္ထ၊ ထို
ဥဒ္ဓေသနိဒ္ဓေသတို့တွင်။ ဥဒ္ဓေသဝါရေ၌။ မ္မော ဟောန္တိတိ လူမိနာ၊ မ္မော ဟောန္တိ။
ဟူသော ဤ ကောဋ္ဌာသနှင့်။ သဒ္ဓိံ။ စတုဝိ သတိ၊ သော။ ကောဋ္ဌာသာ၊ အစု
တို့သည်။ ဟောန္တိ။ စ၊ ဆက်။ သဗ္ဗကောဋ္ဌာသေသု၊ အလုံးစုံသော ကောဋ္ဌာသတို့၌။
စတ္တာရော ဒွေ တယောတိ၊ စတ္တာရော ဒွေတယောဟူ၍။ ဂဏန ပရိစ္ဆေဒေါ၊
ဂဏန်းဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်းကို။ န ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မမူအပ်။ [စတ္တာရော ခန္ဓာ ဒွေ
အာယတနာနိ စသည်ဖြင့် စတ္တာရော ဒွေ စသော ဂဏန်းများမပါ - ဟူလို။]
ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ (န ဝုတ္တော။) သင်္ဂဟဝါရေ ၌။ ပရိစ္ဆိန္နန္တော၊ စတ္တာရော ဒွေ
စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်ပြီး ကုန်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (န ဝုတ္တော။) ဟိ၊ မှန်။ တတ္ထ၊
ထို သင်္ဂဟဝါရ၌။ ပရိစ္ဆိန္နန္တော ယေဝ၊ ပိုင်းခြားအပ်ပြီးသော မွေတို့ကိုသာ။ လူဓာပိ၊
ဤ သုညတဝါရ၌လည်း။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

ဟိ၊ မှန်။ (မွေတို့ကိုသာ ဟောအပ်၏ဟူသော စကားသည် မှန်၏။)
တစ်နည်း-ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။ စတ္ထ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော တရားအပေါင်း၌။ [စတ္တာတိ
စတသ္မိံ ယထာဝုတ္တေ သမယေ။] (တစ်နည်း) စတ္ထ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော ခန္ဓာ အစရှိသော
တရားတို့၌။ [ဧတေသု ဝါ ဓမ္မေသု။ - ဋီကာ။] သတ္တောဝါ၊ သတ္တဝါကို လည်းကောင်း။
ဘာဝေါ ဝါ၊ အထည်ကိုယ်ပညတ်ခြံကိုလည်းကောင်း။ အတ္တာဝါ၊ အတ္တကို
လည်းကောင်း။ န ဥပလက္ခတိ၊ မရအပ်။ [“ဘာဝေါ တိ သတ္တော၊ ယောကောစိ
ဝါ အတ္တော”ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ သတ္တောဟူသော ပါဠိသည်
ရှေးက ရှိဟန်မတူ။] မ္မောဝ၊ မွေတို့ကိုသာ။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ဧတော၊ ဤတရားတို့သည်။
ဓမ္မမတ္တာ၊ ဓမ္မမျှတို့သာတည်း။ အသာရာ၊ အနှစ်သာရမရှိကုန်။ အပရိဏာယကာ၊
ရှေ့ဆောင်လမ်းပြမရှိကုန်။ လူတိ၊ သို့။ လူမိသာ သုညတာယ၊ ဤ သုည၏
အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ ဤသတ္တ-အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒီပနတ္ထံ၊
ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ စတ္ထ၊ ဤ တသ္မိံ ခေါ ပန
သမယေမ္မော ဟောန္တိ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။ ဧဝံ၊ သို့။ အတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယသ္မိံ သမယေ၊ ဌံ။ ကာမာဝစရံ၊ သော။ ပဌမံ၊ သော။ မဟာကုသလစိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မိံ သမယေ၊ ကာမာဝစရ ပထမ မဟာကုသိုလ် စိတ်၏ ဖြစ်ရာ ထိုခါ၌။ စိတ္တဂုံသေန၊ စိတ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နာ၊ ကုန်သော။ အတိရေက ပဏ္ဏာသ ဓမ္မာ၊ ၅၀-ကျော် တရားတို့သည်။ သဘာဝဋ္ဌေန၊ ပရမတ္ထ သဘာဝ ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဓမ္မာ ဧဝံ၊ ဓမ္မတို့ချည်းသာ။ ဟောန္တိ။ အညော၊ ဓမ္မမှတစ်ပါးသော။ ကောစိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော။ သတ္တော ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဘာဝေါ ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ ပေါသော ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ ပုဂ္ဂလော ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ န ဟောတိ၊ မရှိ။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ပါဠိတော်၌ “ဓမ္မာ ဟောန္တိ” ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ဓမ္မမှတစ်ပါးအခြားသော သတ္တ စသည် မရှိ-ဟုလို] တထာ၊ တူ။ ရာသဋ္ဌေန (ရာသိ+အဋ္ဌေန)၊ အစုဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ခန္ဓာဝ၊ ခန္ဓာတို့ ချည်းသာ။ ဟောန္တိ။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ပုရိမ နယေနဝ၊ ဖြင့်သာလျှင်။ သဗ္ဗပဒေသု၊ တို့၌။ အတ္ထယောဇနာ၊ အနက်ကို ယှဉ် စေခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဈာနတော၊ မှ။ အညံ၊ အခြားသော ဈာနဂီ၊ ဈာနင်သည်။ (နတ္ထိ) မဂ္ဂတော ဝါ၊ မဂ်မှလည်း။ အညံ၊ အခြားသော။ မဂ္ဂဂီ၊ သည်။ နတ္ထိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣဓ၊ ဤ သုညတ ဝါရ၌။ ဈာနံ ဟောတိ မဂ္ဂေါ ဟောတိ ဣဇ္ဈေဝ၊ ဟူ၍သာ။ ပုတ္တံ၊ ဖြီ။ [သင်္ဂဟ ဝါရ၌ “ဈာနဂီနိ မဂ္ဂဂီနိ” ဟု ဟောသကဲ့သို့ ဤ၌မဟောဘဲ “ဈာနံ ဟောတိ၊ မဂ္ဂေါ ဟောတိ” ဟုသာ ဟောတော် မူအပ်သည်-ဟုလို] ဟိ၊ မှန်။ ဥပနိဇ္ဈာ ယနဋ္ဌေန၊ အာရုံသို့ ကပ်၍ ရှုတတ် သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဈာနဓမ္မဝ၊ ဈာန်သည်သာ။ ဟောတိ။ ဟေတွတ္ထေန၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော သမ္မာပက အကြောင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်။ မဂ္ဂေါဝ၊ သည်သာ။ ဟောတိ။ အညော၊ ဈာန် မဂ်တို့မှ တစ်ပါးသော။ ကောစိ၊ သော။ သတ္တောဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဘာဝေါ ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ န ဟောတိ၊ မရှိ။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ သဗ္ဗပဒေသု၊ တို့၌။

၁။ တထာ ရာသဋ္ဌေန ခန္ဓာဝ။ ။ တထာဖြင့် “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ပဌမံမဟာကုသလစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တဂုံသေန ဥပ္ပန္နာ အတိရေကပဏ္ဏာသဓမ္မာ” တို့ကိုလည်းကောင်း၊ “န အညော ကောစိ သတ္တော ဝါ ဘာဝေါ ဝါ၊ ပေါသော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ ဟောတိ” ဟူသော စကားကိုလည်းကောင်း ဖြန့်ညှစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဣတိ ဧဝံ ပုရိမန ယေနဝ။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟုမိန့်သည်။

အတ္ထယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ နိဒ္ဒေသဝါရော၊ သည်။ ဥတ္တာနတ္ထော ယေဝ၊ ပေါ်လွင်
ထင်ရှားသောအနက် ရှိသည်သာ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

သုညတဝါရော နိဋ္ဌိတော။

စ၊ ဆက်။ ဝါ၊ နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့။ တိဟိ၊ ကုန်သော။ မဟာဝါရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။
မဏ္ဍောတွာ၊ တန်ဆာဆင်၍။ နိဋ္ဌိဋ္ဌဿ၊ ညွှန်ပြတော်မူအပ်သော။ ပဌမစိတ္တဿ၊
ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ အတ္ထဝဏ္ဏနာ၊ အနက်ဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

ဒုတိယမဟာကုသိုလ်စိတ်

ဣဒါနိ၊ ပထမစိတ်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ဒုတိယစိတ္တာဒိနိ၊ ဒုတိယစိတ်
အစရှိသော စိတ်တို့ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ ကတမေ ဓမ္မာတိ အာဒိ၊ အစရှိသော
စကားရပ်ကို။ (ဘဂ ဝတာ၊ သည်။) အာရန္တံ၊ ပြီ။ သဗ္ဗေသုပိ၊ ကုန်သော။ တေသု၊
ထို ဒုတိယစိတ် အစရှိသော စိတ်တို့၌။ [ယောဇနာ၌ကား၊ “ဒုတိယစိတ္တာဒိနိ
ဥဒ္ဓေသေသု”ဟု ဖွင့်၏။] ပဌမစိတ္တော၊ ၌။ ဝုတ္တနယေနော၊ ဖြင့်သာ။ တယော
တယော၊ သုံးပါး သုံးပါးကုန်သော။ မဟာဝါရာ၊ ဝါရကြီးတို့ကို။ (ဓမ္မဝ
ဝတ္ထာနဝါရ၊ သင်္ဂဟဝါရ၊ သုညတဝါရ။) ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ စ၊ ဆက်။ ကေဝလံ၊
ပဒတ္တ မဖက် သက်သက်။ မဟာဝါရာ ဧဝ၊ ဝါရကြီးတို့ကိုသာ။ (ဝေဒိတဗ္ဗာ၊
ကုန်သည်ကား။) န၊ မဟုတ်ကုန်သေး။ ပဌမစိတ္တော၊ ၌။ ဝုတ္တသဒိသာနံ၊ ဟောတော်
မူအပ်ပြီးသော ပုဒ်နှင့်တူကုန်သော။ သဗ္ဗပဒါနံ၊ တို့၏။ အတ္ထောပိ၊ ကိုလည်း။
ဝုတ္တနယေနော၊ ဖြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣတော၊ ဤဝါရတို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း၊ ပဒတ္တကို ညွှန်ပြခြင်းမှ။ (ရှေးနိဿယ၌
“ဣတော၊ ဤဒုတိယစိတ္တ နိဒ္ဓေသမှ”ဟုပေးလေ၏။) ပရမ္ပိ၊ ၌လည်း။ အပုဗ္ဗပဒ-
ဝဏ္ဏနယေဝ၊ ရှေးမဟုတ်သောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုသာ။ ဝါ၊ အသစ်ဖြစ်သော
ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုသာ။ ကရိသာမ၊ ပြုကုန်တော့အံ့။ တာဝ၊ တတိယစိတ္တ
နိဒ္ဓေသ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဋ္ဌိဋ္ဌေ။) လူမသို့ ဒုတိယစိတ္တ နိဒ္ဓေသ၊ ၌။
သသင်္ခါရေနာတိ ဣဒမေဝ၊ သသင်္ခါရေန ဟူသော ဤ ပုဒ်သည်သာ။ အပုဗ္ဗံ၊
ရှေးမဟုတ်သည်။ ဝါ၊ အသစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တဿ၊ ထိုသသင်္ခါရေနဟူသော
ပုဒ်၏။ အတ္ထော၊ ကို။ (ဧဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။) (ယော၊ အကြင်အကြောင်းအပေါင်းသည်။)
သင်္ခါရေန၊ တွန့်ဆုတ်သော စိတ်ကို ပြုစီမံတတ်သာ ပယောဂ ဥပါယနှင့်။

သဟ(ဝတ္ထတိ)။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော၊ ထိုအကြောင်းအပေါင်းသည်။) သသင်္ခါရော၊^၁
သသင်္ခါရမည်၏။ သသင်္ခါရေန၊^၂တွန့်ဆုတ်သော စိတ်ကို ပြုစီမံတတ်သော သင်္ခါရ
နှင့် တကွဖြစ်သော။ သပ္ပယောဂေန၊ ပယောဂနှင့်တကွဖြစ်သော။ သဥပါယေန၊
ဥပါယနှင့်တကွဖြစ်သော။ တေန ပစ္စယ ဂဏေန၊^၃ ထိုအာရုံ မနသိကာရစသော

၁။ သသင်္ခါရော။ ။ သဟသင်္ခါရေနကား လဟုကနည်းအားဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုသောစကား
တည်း။ “သဟ+သင်္ခါရေန+ ယော+ဝတ္ထတိတိ သင်္ခါရော” ဟုဗဟုဋီဟိပြု။ ထိုသသင်္ခါရောသည်
ပဋ္ဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ရှိရိုးဖြစ်သော ပုဒ်အစိုက်အတန့်ကို ငဲ့သော ပဒါဝတ္ထိကန္တ၊ ပါဠိတော်၌ရှိသော
သသင်္ခါရေနပုဒ်ကို ဖြတ်သော ဒန္တစ္ဆေဒန နည်းတည်း။ တေန သသင်္ခါရေနကား ပါဠိတော်၌
ဝါကျအရှိကိုငဲ့သော ဝါကျာဝတ္ထိကန္တ၊ ဖြတ်အပ်ပြီးသော ဆင်စွယ်ကို ပြန်၍ ချွန်ပေးသည်နှင့်
တူသော ဒန္တသောဓန နည်းတည်း။

၂။ သသင်္ခါရေန။ ။ သသင်္ခါရေနကို “သပ္ပယောဂေန သဥပါယေန ပစ္စယဂဏေနာတိ
အတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် “သင်္ခါရ” ဟူသော သမာသ်ပုဒ်တစ်စိတ်အရ ပယောဂ
ဥပါယကို ယူပါဟု လည်းကောင်း၊ “သသင်္ခါရ” ဟူသော သမာသ်ပုဒ်လုံးအရ ပစ္စယဂဏကို
ယူပါဟု လည်းကောင်းသိစေ၏။ ချဲ့ဦးအံ့။ “သင်္ခါရောတိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ကိစ္စ၌ တွန့်ဆုတ်နေသော
စိတ်ကို မတွန့်ဆုတ်အောင် ပြုပြင်တတ်၏။ ဣတိ သင်္ခါရော” ဟုပြုပါ။ ထိုပြုပြင်တတ်သောအရာ
ဟူသည် ပယောဂနှင့် ဥပါယတည်း။

၃။ ပယောဂ။ ။ “သပ္ပယောဂေနာတိ လိနဿ စိတ္တဿ ဥဿာဟနပယောဂ
သဟိတေန (အားတက်စေတတ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂနှင့် တကွဖြစ်သော)”ဟု
ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် စေတီရင်ပြင်တော်ကို တံမြက်လှည်းမှု စသည်ပြုဖို့ရန် တွန့်ဆုတ်နေသော
စိတ်ကို မတွန့်ဆုတ်ဖို့ရန်၊ အားတက်လာဖို့ရန် ပြုစီမံတတ်သော လက်မောင်းလက်ရုံးကို
ဆန့်တန်းခြင်း လမ်းလျှောက်ခြင်း စသော ကာယပယောဂ၊ အားတက်စေတတ်သော “ဝီရိယ
ဝတောကိနာမ န သိဇ္ဈထိ” စသော ပါဠိဂါတာ ဖျို့ကဗျာကို ရွတ်ဆိုခြင်းစသော ဝစီပယောဂကို
“ပယောဂ”ဟုယူပါ။

၄။ ဥပါယ။ ။ “ဥပယတိ၊ အကျိုးသို့ ကပ်ရောက်တတ်၏။ ဣတိ ဥပါယော” နှင့်အညီ
အကျိုးသို့ ကပ်ရောက်တတ်သော အကြောင်းတစ်မျိုးကို “ဥပါယ” ဟုခေါ်၏။ [ဥပ+ဣဓာတိ၊
ဏပစ္စည်း။]ထို ဥပါယကို ဋီကာ၌ “ကုသလဿ ကရဏာကရဏေသု အာဒိနဝါနိသံသပစ္စဝေက္ခ
ဏံ၊ ပရေဟိ ဥဿာဟနတိ ဧဝမာဒိ” ဟုဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ကို ပြုခြင်း၌အကျိုး မပြု
ခြင်း၌အပြစ်ကို ဆင်ခြင်မှုဟူသော မိမိ၏ မနောပယောဂကိုလည်းကောင်း၊ ဆရာ မိဘစသော
သူတစ်ပါးတို့က ကိုယ်ဖြင့်ဖြစ်စေ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေတိုက်တွန်းမှု ဟူသော ကာယပယောဂ
ဝစီပယောဂကို လည်းကောင်း “ဥပါယ”ဟုယူပါ။

၅။ ပစ္စယဂဏေန။ ။ ပစ္စယဂဏ၏ သရုပ်ကို “ယေန အာရမ္မဏာဒိနာ”ဟု
ဖွင့်ထားသောကြောင့် အာရုံ မနသိကာရ-စသော စိတ်ဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းအပေါင်းကို “ပစ္စယဂဏ”
ဟု ယူရသည်။ မှန်၏-မည်သည့်စိတ်မဆို အာရုံမပါဘဲ မဖြစ်နိုင်၊ အာဝဇ္ဇန်းဟူသော ယောနိသော

အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်။ (ဥပ္ပန္နံ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ မှန်။ အာရမ္မဏာဒိနာ၊ အာရုံအစရှိသော။ ယေန ပစ္စယဂဏေန၊ အကြင်အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်။ ပဌမံ၊ ပထမဖြစ်သော။ မဟာစိတ္တံ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သပ္ပယောဂေန၊ သော။ သဥပါယေန၊ သော။ ဧကေန (ပစ္စယဂဏေန)၊ ထိုအကြောင်းအပေါင်းကြောင့်ပင်။ ဣဒံ၊ ဤ ဒုတိယ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

တဿ၊ ထို ဒုတိယ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ ဧဝံ၊ သို့။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣမ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဧကဇ္ဈော၊ အချို့သော။ ဘိက္ခု၊ သည်။ ဝိဟာရ ပစ္စန္တေ၊ ကျောင်းတိုက်၏ အစွန်အဖျား၌။ ဝသမာနော၊ နေလျက်။ စေတိယဂံဏ သမ္ပဇ္ဇနဝေလာယ၊ စေတီရင်ပြင်တော်ကို တံမြက်လှည်းရာ အချိန်သည်လည်းကောင်း။ ထေရုပဋ္ဌာနဝေလာယ၊ ထေရ်ကို ဆည်းကပ်ရာ အချိန်သည်လည်းကောင်း။ (ဆရာတော်ကို ဆည်းကပ်ရာ အချိန်သည်လည်းကောင်း။) သမ္ပတ္တာယ၊ ရောက်သော် လည်းကောင်း။ ဓမ္မသဝနဒီပဝေ၊ တရားနာရာနေသည်။ သမ္ပတ္တေဝါ၊ ရောက်သော် လည်းကောင်း။ မယံ၊ ၏။ ဝါ၊ ငါ့မှာ။ ဂန္ဓာ၊ သွား၍။ ပစ္စာဂစ္ဆတော၊ ပြန်လာလတ်သော်။ အတိဒ္ဓရံ၊ အလွန်ဝေးသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လိမ့်မည်။ န ဂမိဿာမိ၊ မသွားတော့အံ့။ (မသွားတော့ပါဘူးလေ။) ဣတိ၊ ဤသို့။ စိန္တေတွာ၊ ကြံပြီး၍။ [ဤတိုင်အောင် စိတ်၏ တွန့်ဆုတ်ပုံကို ပြသည်။] ပုန၊ တစ်ဖန်။ စိန္တေသိ၊ ကြံပြန်ပြီ။ (ကိံ။) ဘိက္ခုဿ နာမ၊ ရဟန်းအားမည်သည်။ (ရဟန်းဆိုတာ။) စေတိယဂံဏံ၊ ဝါ၊ စေတီရင်ပြင်တော်သို့ လည်းကောင်း။ ထေရုပဋ္ဌာနံ ဝါ၊ ထေရ်ကို ဆည်းကပ်ရာ အရပ်သို့လည်းကောင်း။ ဓမ္မသဝနံ၊ တရားနာရာ အရပ်သို့လည်းကောင်း။ အဂန္တံ၊ မသွားဘဲ နေခြင်းငှာ။ အသာရပုံ၊ မလျောက်ပတ်ချေ။ ဂမိဿာမိ၊ သွားဦးအံ့။ (သွားဦးမှပါပဲလေ။) ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေသိ၊ ပြီ။ [ဤ တိုင်အောင် အကျိုးအပြစ် စဉ်းစားပုံ မနောပယောဂ ဟူသောဥပါယကို ပြသည်။]

မနသိကာရ မပါဘဲလည်း ကုသိုလ်မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ထို့ပါးကို အရင်းခံအဖြစ်ဖြင့် ယူရ၏။ အရမ္မဏာဒိနာ၌ အာဒိ-အရကားသမယ အဖွင့်တုန်းက ပြခဲ့သော ဟေတု၏ အရဖြစ်သော ဟေတုပစ္စည်း စသော ရသင့်ရာ အကြောင်းများကိုလည်း ယူရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ သသင်္ခါရေနကို ဥပ္ပန္နံ စပ်ရသောကြောင့် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း ဝယ် “သသင်္ခါရိကံ” ဟူသော ပုဒ်ကိုလည်း “သသင်္ခါရေန+ဥပ္ပန္နံ သသင်္ခါရိကံ” ဟု ဥပ္ပန္နတဒ္ဓိတိ ပြုမှ ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်လျော်သည်။ ဤ ဒုတိယစိတ်ကို “သသင်္ခါရေန ဥပ္ပန္နံ ဟုဟောတော်မူသောကြောင့် ပထမစိတ်ကို သင်္ခါရ မရှိသော အကြောင်းအပေါင်းကြောင့် ဖြစ်သောစိတ် ဟုဗျုတ်ရကနည်းအားဖြင့် သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ ပထမစိတ်ကို “သသင်္ခါရိကံ” ဟု တိုက်ရိုက်ဆိုထားသည်။

ဣတိ။ သို့။ စိန္တေတွာ၊ ကြံပြီး၍။ ဂစ္ဆတိ။ ၏။ [ဤစကားဖြင့် ဒုတိယ မဟာ ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ပုံကို ပြသည်။]

တဿ၊ ထိုရဟန်း၏ (သန္တာန်၌)။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ အတ္တ နော၊ ၏။ ပယောဂေန၊ ပယောဂကြောင့်။ (ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သော။ ကုသလစိတ္တံ၊ သည်။ သသင်္ခါရေန၊ တွန့်ဆုတ်သောစိတ်ကို ပြုစီမံတတ်သော ပယောဂ ဥပါယ-ဟူသော သင်္ခါရနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ပစ္စယဂဏေန၊ အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ နာမ၊ ဖြစ်သည်မည်သည်။ ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပရေန၊ သူတစ်ပါးသည်။ ဝတ္တာဒိနံ၊ ဝတ် အစရှိသည်တို့ကို။ အကရဏေ၊ မပြုခြင်း၌။ အာဒိနဝံ၊ အပြစ်ကို လည်းကောင်း။ ကရဏေ၊ ပြုခြင်း၌။ အာနိသံသံ၊ စ၊ အကျိုးကိုလည်းကောင်း။ ဒဿေတွာ၊ ပြ၍။ ဩဝဒီယမာနဿ၊ ဆုံးမအပ်သော်။ ဝါ၊ ဆုံးမအပ်သော။ (တဿ၊ ထိုရဟန်း၏ သန္တာန်၌)။ [ဤစကားဖြင့် သူတစ်ပါး၏ ဩဝါဒဟူသော ဥပါယကို ပြ၏။] (ဥပ္ပန္နံကုသလစိတ္တံ သသင်္ခါရေန ပစ္စယဂဏေန၊ ဥပ္ပန္နံနာမ ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ နိဂ္ဂဟဝ သေန၊ နှိပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (အတင်းတိုက်တွန်းသောအားဖြင့်။) ဧဟိ၊ လာ။ ဣဒံ၊ ဤအမှုကို။ ကရောဟိ၊ ပြုလော့။ ဣတိ၊ သို့။ ကာရိယမာနဿ၊ ပြုစေအပ်သော်။ ဝါ၊ ပြုစေအပ်သော။ (တဿ၊ ထိုရဟန်း၏ သန္တာန်၌။-ဤ စကားဖြင့် သူတစ်ပါး၏ ဥပါယကို ပြ၏။) ဥပ္ပန္နံ ကုသလစိတ္တံ။ ပ။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ (ဥပ္ပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။) ...ဒုတိယ စိတ္တံ နိဋ္ဌိတံ။

၁။ အတ္တနော ပယောဂေန။ ။ စာအုပ်များဝယ် ပယောဂေန၏နောက်၌ ဝါသဒ္ဓါကိုတွေ့ရ၏။ ထိုဝါကို ရှေးအဖွင့်များ မဖွင့်ကြ၊ သူ၏ ဝိကပ်ပြုစရာလည်းမရှိ။ ထို့ကြောင့် တဿဝံမှ စ၍ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ တိုင်အောင် ဝါကျသုံးမျိုးခွဲ၍ အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

(၁) တဿ ဧဝံ အတ္တနော ပယောဂေန ဥပ္ပန္နံ ကုသလစိတ္တံ သသင်္ခါရေန ပစ္စယ ဂဏေန ဥပ္ပန္နံ နာမ ဟောတိ။

(၂) တဿ ပရေန ဝါဝတ္တာဒိနံ အကရဏေ စ အာဒိနဝံ၊ ကရဏေ စ အာနိသံသံ ဒဿေတွာ ဩဝဒီယမာနဿ ဥပ္ပန္နံ ကုသလစိတ္တံ သသင်္ခါရေန ပစ္စယ ဂဏေန ဥပ္ပန္နံ နာမ ဟောတိ။

(၃) တဿ နိဂ္ဂဟဝသေန ဝါ “ဧဟိ ဣဒံ ကရောဟိ” တိ ကာရိယမာနဿ ဥပ္ပန္နံ ကုသလစိတ္တံ သသင်္ခါရေန ပစ္စယဂဏေန ဥပ္ပန္နံ နာမ ဟောတိ။
ဤသို့သုံးဝါကျခွဲ၍ အဓိပ္ပာယ်ယူသောအခါ ပထမဝါကျအတွက် ဝါသဒ္ဓါ ပါဖွယ်မလိုကြောင်း၊ ဒုတိယ တတိယဝါကျအတွက်သာ “ပရေန ဝါ၊ နိဂ္ဂဟဝသေန ဝါ” ဟု ဝါသဒ္ဓါ ပါသင့်ကြောင်း သိသာ၏။ [အတင်းတိုက်တွန်းမှုကို “နိဂ္ဂဟ”ဟုဆိုသည်။]

တတိယမဟာကုသိုလ်စိတ်

တတိယေ၊ တတိယစိတ်၌။ (သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပူယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ်၌။) ဉာဏေန၊ နှင့်။ ဝိပူယုတ္တံ၊ မယှဉ်သည်တည်း။ ဣတိ၊ ြေး၊ ဉာဏဝိပူယုတ္တံ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ယသွား၊ ကြောင့်။ ဣဒံ၊ ဤတတိယစိတ်သည်လည်း။ (ပိဖြင့်ရှေးစိတ်၂-ပါးကိုပေါင်း။) အာရမ္မဏေ၊ ၌။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌံ၊ ရွှင်လန်း အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းသည်။ ဝါ၊ အလွန်ရွှင်လန်းသည်။ ဟောတိ။ [“ဤစကားဖြင့် သောမနဿ သဟဂုတ် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။”] ပန၊ ထိုသို့အလွန်ရွှင်လန်းပါသော်လည်း ။ ဧတ္ထ၊ ဤတတိယစိတ်၌။ ပရိစ္ဆိန္ဒက ဉာဏံ၊ ပိုင်းဖြတ်တတ်သော ဉာဏ်သည်။ န ဟောတိ၊ မရှိ။ ဝါ၊ မပါ။ တသွား၊ ကြောင့်။ ဣဒံ၊ ဤ တတိယစိတ်ကို။ (ဝေဒိတဗွံ- ၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၌ စပ်။) ဒဟရကုမာရကာနံ၊ ငယ်ရွယ်သော သတို့သားတို့ ၏။ (သတို့သားငယ်တို့၏။) ဘိက္ခု၊ ကို။ ဒိသွား၊ ရှိ။ အယံ ထေရော၊ ဤထေရ်သည်။ မယှံ၊ ငါ၏။ (ထေရော၊ တည်း။) ဣတိ၊ ဤသို့နှလုံး သွင်း၍။ ဝန္တနကာလေ၊ ရှိခိုးရာအခါ၌လည်းကောင်း။ တေနဝ နယေန၊ ထိုနည်းအားဖြင့် သာလျှင်။ (ငါတို့၏ စေတီတည်း စသော နည်းအားဖြင့်သာလျှင်။) စေတီယဝန္တန ဓမ္မဿဝနကာလာဒိသု စ၊ စေတီတော်ကို ရှိခိုးရာအခါ၊ တရားနာရာအခါ အစရှိသည်တို့၌ လည်းကောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိ ဝေဒိတဗွံ။ ပန၊ ဆက်။ ပါဠိယံ၊ ၌။ ဧတ္ထ၊ ဤ တတိယစိတ်၌။ သတ္တ သု၊ ကုန်သော။ ဌာနေသု၊ တို့၌။ ပညာ၊ သည်။ ပရိဟာယတိ၊ ယုတ်လျော့၏။ သေသံ၊ ပညာ၏ ယုတ်လျော့ခြင်းမှ ကြွင်းသော အစီအရင်သည်။ ပါကတိကမေဝ၊ ပင်ကို သဘော ရှိသည်သာ။ (ပထမ ဒုတိယစိတ်တို့နှင့် တူသည်သာ။) ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ... တတိယစိတ္တံ နိဋ္ဌိတံ။

စတုတ္ထမဟာကုသိုလ်စိတ်

စတုတ္ထစိတ္တေဝိ၊ ၌လည်း။ (သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပူယုတ် မဟာ ကုသိုလ် သသင်္ခါရိက စိတ်၌လည်း။) ဒေသဝနယော၊ တည်း။ ပန၊ အထူးကား။

၁။ သတ္တသု ဌာနေသု။ ။ ပညိန္ဒြဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာဣန္ဒြိယဌာနသမ္ပာဒိဋ္ဌိ ဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာမဂ္ဂင်္ဂဌာန၊ ပညာဗလ်ဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာ ဗလဌာန၊ အမောဟော ဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာ မူလဌာန၊ သမ္ပာဒိဋ္ဌိဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာ ကမ္မပထဌာန၊ သမ္ပစည်ဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာ ဥပကာရဌာန၊ ဝိပဿနာဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာ ဝိဋ္ဌိဒုကဌာန ကို “၇-ဌာန”ဟု ဆိုသည်။ ထို၇-ဌာန၌ ပညာကို အရကောကံရသော ပညိန္ဒြ စသည်မပါ-ဟူလို။

လူဒံ၊ ဤစတုတ္ထစိတ်ကို။ (လဗ္ဘတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-တို့၌ စပ်။) သသင်္ခါရေနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝစနတော၊ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ-၌ စပ်။) ယဒါ၊ ၌။ မာတာပိတရော၊ တို့သည်။ ဒဟရကုမာရကော၊ ငယ်ရွယ်သော သတို့သားတို့ကို။ (သတို့သားငယ်တို့ကို) သိသေ၊ ၌။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ (ဦးခေါင်းကို နှိမ်၍။) စေတိယာဒိနိ၊ စေတိတော် အစရှိသော ရှိခိုးဖွယ်တို့ကို။ ဝန္တာပေန္တိ၊ ရှိခိုးစေကြကုန်၏။ တေ စ၊ ထိုသတို့သားငယ် တို့သည်လည်း။ အနတ္တိကာ၊ ရှိခိုးခြင်းဖြင့် အလိုမရှိကြ ကုန်သည်။ (ပင်ကိုက ရှိမခိုး လိုကြကုန်သည်။) သမာနာပိ၊ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဟဋ္ဌ ပဟဋ္ဌာဝ၊ ရှင်လန်း အပြားအားဖြင့် ရှင်လန်းကုန်သည်သာ။ ဝါ၊ အလွန်ရှင်လန်း ကုန်သည်သာ။ (ဟုတွာ။) ဝန္တန္တိ၊ ရှိခိုးကုန်၏။ ဧဝရူပေ၊ သော။ ကာလေ၊ ၌။ လဗ္ဘတိ၊ လူတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပဉ္စမမဟာကုသိုလ်စိတ်

ပဉ္စမေ၊ ၌။ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ် အသင်္ခါရိက စိတ်၌။) ဥပေက္ခာသဟဂတံတိ၊ ကား။ ဥပေက္ခာဝေဒနာယ၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တံ၊ အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ- အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော။ (စိတ္တံ-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ လူဒံ၊ ဤပဉ္စမစိတ်သည်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ မဇ္ဈတ္တံ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသည်။ ဝါ၊ လျစ်လျူ ရှုသည်။ ဟောတိ၊ ပန၊ ထိုသို့လျစ်လျူရှုပါ သော်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပဉ္စမစိတ်၌။ ပရိစ္ဆိန္ဒကဉာဏံ၊ သည်။ ဟောတိ ယေဝ၊ ရှိသည်သာ။ ပန၊ ဆက်။ ပါဠိယံ၊ ၌။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပဉ္စမစိတ်၌။ ဈာနစတုက္ကေ၊ ၌။ ဥပေက္ခာ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ လူန္ဒြိယဋ္ဌကေ၊ လူန္ဒြိယ အဋ္ဌက၌။ ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဝတွာ၊ ဟောတော်မူပြီး၍။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာဒိပဒါနံ၊ ဝေဒနာ အစရှိသောပုဒ်တို့၏။ နိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ သာတာ သာတသုခ ဒုက္ခ ပဋိက္ခေပဝသေန၊ သာတ အသာတကို ပယ်ခြင်း၊ သုခ ဒုက္ခကို ပယ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒေသနံ၊ ကို။ ကတွာ၊ ပြုတော်မူ၍။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ၊ ကို။ ကထိတာ၊ ပြီ။ [“နေဝသာတံ နာသာတံ” ဟုလည်းကောင်း၊ “အဒုက္ခမသုခံ” ဟုလည်း ကောင်း ဒေသနာတော်ကို ပြုတော်မူသည်။ ပါဠိတော်ကို ကြည့်ပါ။]

အသော၊ ထိုအဒုက္ခမသုခဝေဒနာ၏။ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏေ၊ လျစ်လျူရှုခြင်း လက္ခဏာ၌။ လူန္ဒြိယကာရဏဝသေန၊ အစိုးရသည်၏အဖြစ်ကို ပြုစေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပေက္ခိန္ဒြိယဘာဝေါ၊ ဥပေက္ခိန္ဒြိယ၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

[“ဣန္ဒြိယံ ကာရေတိ” နှင့်လျော်အောင် “ဣန္ဒြိယကာရဏ” ဟု ရှိသောမူ သာကောင်း၏။] စ၊ ဆက်။ ပဒပဋိပါဠိယာ၊ ပုဒ်တို့၏ အစဉ်အားဖြင့်။ ဧကသိဋ္ဌာနေ၊ တစ်ခုသောဌာန၌။ (ဈာနဂံ ဌာန၌။) ပိတိ၊ သည်။ ပရိဟိနာ၊ ယုတ်လျော့၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ စိတ္တဂံဝသေန၊ ဖြင့်။ ပါဠိအာရဋ္ဌာ၊ ပါဠိတော်၌ တက်ရောက်ကုန်သော။ ပဉ္စပဏ္ဏာသေဝ၊ ၅၅-ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ တေသံ၊ ထိုတရားတို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗကောဋ္ဌာသေသု၊ အလုံးစုံသော ကောဋ္ဌာသတို့၌လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဝါရေသု စ၊ တို့၌လည်းကောင်း။ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဆဋ္ဌ-စသည်မဟာကုသိုလ်စိတ်

ဆဋ္ဌ သတ္တမ အဋ္ဌမာနိ၊ ဆဋ္ဌစိတ်၊ သတ္တမစိတ်၊ အဋ္ဌမစိတ်တို့ကို။ ဒုတိယတတိယ စတုတ္ထေသု၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထစိတ်တို့၌။ ဝုတ္တနယေနေဝ၊ ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။ ဝေဒိဗ္ဗာနိ၊ ကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဧကဝလံ၊ ကြွင်းသော အစီအရင်မဖက် သက်သက်။ ဣမေသု၊ ဤဆဋ္ဌ၊ သတ္တမ၊ အဋ္ဌမစိတ်တို့၌။ ဝေဒနာ ပရိဝုတ္တနဉ္စေ၊ ဝေဒနာကို လဲလှယ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ သီတိပရိဟာနဉ္စ၊ ပိတိ၏ ယုတ်လျော့ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ၏။ သေသံ၊ ကြွင်းသော အစီအရင်ကို။ ဥပ္ပတ္တိနယေန၊ စိတ်ဖြစ်ပုံနည်းနှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ တာဒိသမေဝ၊ ထို ဒုတိယတတိယ စတုတ္ထစိတ်တို့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာ။ ဟိ၊ မှန်။ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ ပရိကမ္မကာလေပိ၊ ကရုဏာ မုဒိတာ ပရိကံပြုရာ အခါ၌လည်း။ ဣမေသံ၊ ဤဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။ မဟာအဋ္ဌတထာယံ၊ ၌။ အနုညာတာ စဝ၊ ခွင့်ပြုအပ်သည်သာ။ ဣမာနိ အဋ္ဌ၊ ဤ ရှစ်ပါးသောစိတ်တို့သည်။ ကာမာဝစရ ကုသလစိတ္တာနိ နာမ၊ တို့မည်၏။

၁။ ကရုဏာ၊ ပ။ အနုညာတာစဝ။ ။ “တေသံ တာဒိသမေဝ” ဟူသော စကားကို နိုင်မြဲလေ့ရှိ “ကရုဏာ၊ ပ။ အနုညာတာစဝ” ဟုမိန့်သည်။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်များဖြစ်သောကြောင့် ကရုဏာ မုဒိတာတို့ မယှဉ်နိုင်ဟု ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့ ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိသည့်အတိုင်း ပင် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ “ဥပေက္ခာသဟဂတေသု ပနေတ္ထကရုဏာ မုဒိတာန သန္တိတိ ကေစိ ဝဒန္တိ” ဟု ကေစိဝါဒ လာသည်။ ထိုသို့ ကေစိဆရာတို့က ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်၌ ကရုဏာ မုဒိတာတို့ မယှဉ်နိုင်ဟု ဆိုသော်လည်း မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ယှဉ်နိုင်ကြောင်းကို ခွင့်ပြုထားသည်-ဟုလို့ [ကေစိဝါဒ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် တကွ ပယ်ရှားချက်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီး၊ မူလဋီကာကိုလည်း ရှုပါ။]

ပုညကိရိယာဝတ္ထုစသည်

သဗ္ဗာနိပိ၊ ကုန်သော။ တာနိ၊ ထိုကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်တို့ကို။ ဒသဟိ၊ ကုန်သော။ ပုညကိရိယာဝတ္ထုဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ ကုန်၏။ ကထံ၊ အဘယ်သို့ သိထိုက်ကုန်သနည်း။ ဒါနမယံ၊ ဒါနမယဖြစ်သော။ ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထုလည်းကောင်း။ သိလမယံ၊ သော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) ဘာဝနာမယံ၊ သော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) အပစိတိ သဟဂတံ၊ အရိအသေပြုခြင်းဟူသော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) ဝေယျာဝစ္စသဟဂတံ၊ ဝေယျာဝစ္စဟူသော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) ပတ္တာနုပ္ပဒါနံ၊ ပတ္တာနုပ္ပဒါန ဟူသော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) အဗ္ဗနုမောဒနံ၊ ဟူသော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) ဒေသနာမယံ၊ ဖြစ်သော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) သဝနမယံ၊ သော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပံ၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပဖြစ်သော။ ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဣမာနိ ဒသ၊ ဤ ၁၀-ပါးတို့ သည်။ ပုညကိရိယာဝတ္ထုနိ နာမ၊ တို့မည်၏။ တတ္ထ၊ ထို၁၀-ပါးသော ပုညကိရိယာဝတ္ထု တို့တွင်။ ဒါနမေဝ၊ ဒါနသည်ပင်။ ဒါနမယံ၊ မည်၏။ (မယံအတွက် အနက်သီးခြား မရှိ။) ပုညကိရိယာ စ၊ ပြုထိုက်သော ကောင်းမှုလည်း ဟုတ်၏။ သာ၊ ထို ပြုထိုက်သော ကောင်းမှု ဟူသည်။ တေသံ တေသံ အာနိသံသာနံ၊ ထိုထို အကျိုး အာနိသင် တို့၏။ ဝတ္ထု စ၊ တည်ရာအကြောင်းလည်း

၁။ ပုညကိရိယာဝတ္ထု။ ။ ကတ္တာဗ္ဗာတိကိရိယာ။ ပုညစ+ တံ+ ကိရိယာ စာတိပုညကိရိယာ (ပြုထိုက်သော ကောင်းမှု။) ပုညကိရိယာ စ၊ ပြုထိုက်သော ကောင်းမှုလည်းဟုတ်၏။ သာ။ ပ။ ဟူသည်။ ဝတ္ထု စ၊ ထိုထိုအကျိုးတို့၏ တည်ရာအကြောင်းလည်းဟုတ်၏။ ဣတိပုညကိရိယာဝတ္ထု။ ဒါနမယံ စသည်၌ မယပစ္စည်း၏ သွတ္တဖြစ်ပုံနှင့် အခြားတစ်နည်းကို ပြခဲ့ပြီ။

၂။ အပစိတိ သဟဂတံ။ ။ အပ-ရှေးရှိသော စိ-ဓာတ်သည် ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ဖျက်ဆီးခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ သို့သော် ဓာတုနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီ ဤနေရာ၌ အရိအသေပြုခြင်း အနက်ကို ဟောသင့်၏။ “အပစိနနံ၊ အရိအသေပြုခြင်း။ အပစိတိ၊ ခြင်း။ အပစိတိ ဧဝ အပစိတိသဟဂတံ”ဟူသော ဋီကာပထမနည်းအလို သဟဂတ အတွက်အနက်သီးခြား မရှိ။... (တစ်နည်း) အပစိတိ အရ အရိအသေပြုကြောင်း စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အရိအသေပြုသော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာ ကိုလည်းကောင်းယူ၍ “ အပစိတိယာ+ သဟဂတံ အပစိတိသဟဂတံ” ဟု ပြုလျှင် ထိုတရားတို့နှင့်ယှဉ်သော စေတနာကိုလည်းကောင်း ထိုအမူအရာကိရိယာနှင့် တကွဖြစ်သော စေတနာကိုလည်းကောင်း “အပစိတိသဟဂတမည်၏” ဟူ၍တာဖွင့်သည်။

[ဝေယျာဝစ္စသဟဂတံ၌လည်း နည်းတူ]

ဟုတံ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ မည်၏။ သေသေသုပိ၊ ဒါနမယ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထုမှ ကြွင်းသော သီလမယ ပုညကိရိယာဝတ္ထု စသော ပုညကိရိယာဝတ္ထု တို့၌လည်း။ ဧသေဝ နယော၊ တည်း။

တတ္ထ၊ ထိုပုညကိရိယာဝတ္ထုတို့တွင်။ (ဒါနမယံ ပုညကိရိယာဝတ္ထု နာမ- စသည်၌ စပ်။) စိဝရာဒိသု၊ သင်္ကန်းအစရှိကုန်သော။ စတုသု၊ ကုန်သော။ ပစ္စယေသု၊ တို့တွင်။ [ဤစကားဖြင့် ဝိနည်း၌လာသော ဒါနဝတ္ထုကို ပြ၏။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ရူပါဒိသု၊ ရူပါရုံ အစရှိကုန်သော။ ဆသု၊ ကုန်သော။ အာရမ္မဏေသု၊ တို့တွင်။ [ဤစကားဖြင့် အဘိဓမ္မာ၌လာသော ဒါနဝတ္ထုကို ပြသည်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ အနာဒိသု၊ ထမင်း အစရှိကုန်သော။ (အာဒိဖြင့် “ အနံ ပါနံ ဃရံ ဝတ္ထံ၊ ယာနံ မာလာ ဝိလေပနံ။ ဂန္ဓော သေယျာ ပဒိပေယျံ၊ ဒါနဝတ္ထု သိယံ ဒသ” ဟူသော (၄၂၂) အဘိဓာန်ဂါထာ၌ လာသော ပါနံ စသည်တို့ကို ယူ။) ဒသသု၊ ကုန်သော။ ဒါနဝတ္ထုသု၊ တို့တွင်။ [ဤစကားဖြင့် သုတ္တန်၌လာသော ဒါနဝတ္ထုကို ပြသည်။] တံတံ၊ ထိုထို ဒါနဝတ္ထုကို။ ဒေန္တဿ၊ ပေးလှူသောပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌ လည်းကောင်း)။ တေသံ၊ ထို သင်္ကန်း အစရှိသော လှူဖွယ်ဝတ္ထုတို့၏။ [စာအုပ် တို့၌ “တေသံ တေသံ” ဟုဝိစ္ဆာရှိ၏။ “တံတံ”ဟု ဧကသုစိဝိစ္ဆာ ဆိုပြီးနောက် ထိုအရကိုပင် “တေသံ တေသံ”ဟု ဗဟုသုစိဝိစ္ဆာ မပြုထိုက်။ ထို့ကြောင့် “တေသံတံ စိဝရာဒိနံ” ဟူသော ယောဇနာ နှင့်အညီ တေသံတစ်ပုဒ်သာ ရှိထိုက်သည်။] ဥပ္ပါဒတော၊ ဖြစ်ရာအခါမှ။ ပဋ္ဌာယ၊ ဤ။ ပဗ္ဗဘာဂေ၊ ရှေ့အဖို့လည်းကောင်း။ (ပုဗ္ဗစေတနာ အခိုက်လည်းကောင်း။) ပရိစ္ဆာဂကာလေ၊ စွန့်လွှတ်ရာ အခါလည်းကောင်း။ (မုဗ္ဗစေတနာ အခိုက် လည်းကောင်း။) ပစ္စာ၊ ၌။ သောမနဿစိတ္တေန၊ သောမနဿနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ဖြင့်။ အနုဿရဏေစ၊ အောက်မေ့ရာအခါ လည်းကောင်း။ (အပရစေတနာ အခိုက်လည်းကောင်း။) ဣတိ၊ သို့။ တိသု၊ ကုန်သော။ ကာလေသု၊ တို့၌။ ပဝတ္ထာ၊ သော။ စေတနာ၊ သည်။ ဒါနမယံ၊ ဒါနမယဖြစ်သော။ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထုနာမ၊ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထု မည်၏။

ပဉ္စသီလံ၊ ၅-ပါးသီလကို သော်လည်းကောင်း။ အဋ္ဌသီလံ၊ ရှစ်ပါးသီလကို သော်လည်းကောင်း။ ဒသသီလံ၊ ကိုသော်လည်းကောင်း။ သမာဒိယန္တဿ၊ ဆောက်တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ (ပဝတ္ထာ စေတနာ-၌ စပ်။) ပဗ္ဗဇိဿာမိ၊ ရှင်ရဟန်းပြုအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဝိဟာရံ၊ သို့။ ဂစ္ဆန္တဿ၊ သွားသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ လည်းကောင်း။ ပဗ္ဗန္တဿ၊ ရှင်ဖြစ်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ မနောရထံ၊ စိတ်၏အလိုကို။ မတ္ထကံ၊ အထွတ်အထိပ်သို့။

ပါပေတွာ၊ ရောက်စေ၍။ (အဟံ၊ သည်။) ပုဗ္ဗဇိတော၊ ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသည်။ အမှီ ဝတ၊ ဖြစ်ရပေစွ။ သာဓု သာဓု၊ ကောင်းလေစွ ကောင်းလေစွ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဝဇ္ဇန္တဿ၊ ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ ပါတိမောက္ခံ၊ ပါတိမောက္ခသီလကို။ သံဝရန္တဿ၊ စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ (ပါတိမောက္ခ သံဝရသီလကို စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုသည်။) စိဝရာဒယော၊ သင်္ကန်း အစရှိကုန်သော။ ပစ္စယေ၊ တို့ကို။ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ၊ ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ (ပစ္စယသန္နိသိတ သီလကို စောင့် ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုသည်။) အာပါထဂတေသု၊ ရှေးစုကျခြင်းသို့ရောက်ကုန်သော။ ဂူပါဒီသု၊ ဂူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့၌။ စက္ခဒ္ဓါရာဒိနိ၊ စက္ခဒ္ဓါရ အစရှိသော ဒ္ဓါရတို့ကို။ သံဝရန္တဿ၊ စောင့်စည်းသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ (ဣန္ဒြိယသံဝရ သီလကို စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုသည်။) အာဇီဝံ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းကို။ သောဓန္တေသ၊ စ၊ သုတ်သင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ (အာဇီဝ ပါရိ သုဒ္ဓိသီလကို စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုသည်။) ပဝတ္တာ စေတနာ၊ သီလမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမ။

ပဋိသန္တိဒါယံ၊ ပဋိသန္တိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌။ ဂုတ္တေန၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ ဝိပဿနာမဂ္ဂေန၊ ဝိပဿနာ အစဉ်အားဖြင့်။ စက္ခု၊ စက္ခုပသာဒကို။ အနိစ္စတော၊ အနိစ္စအားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဒုက္ခတော၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ အနတ္တတော၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဘာဝေန္တဿ၊ ဖြစ်စေသောပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌လည်းကောင်း) ။ပ။ မနံ၊ မနောဒ္ဓါရကို။ [သောတဒ္ဓါရ၊ ဃာနဒ္ဓါရ၊ ဇိဝါဒ္ဓါရ၊ ကာယဒ္ဓါရတို့ကို ပေယျာလမြှုပ်ထားသည်။] ရူပေ၊ ရူပါရုံတို့ကို။ ပ။ ဓမ္မေ၊ ဓမ္မာရုံတို့ကို။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ ကို။ ပ။ မနောဝိညာဏံ၊ ကို။ စက္ခုသမ္ပဿံ၊ စက္ခုသမ္ပဿံ။ ပ။ မနောသမ္ပဿံ၊ ကို။ စက္ခုသမ္ပဿံ၊ စက္ခုသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော။ ဝေဒနံ၊ ကို။ ပ။ မနောသမ္ပဿံ၊ သော။ ဝေဒနံ၊ ကို။ ပ။ ရူပသည်၊ ရုပ်၌ဖြစ်သော သညာကို။ ပ။ ဇရာမရဏံ၊ ကို။ အနိစ္စတော၊ ပ။ ဘာဝေန္တဿ၊ ၌လည်းကောင်း။ ပဝတ္တာ၊ စေတနာ၊ သည်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဋ္ဌတိံသာယ၊ ၃၈-ပါးသော။ အာရမ္မဏေသု၊ တို့၌။ အပ္ပနံ၊ အပ္ပနာသို့။ အပ္ပတ္တာ၊ မရောက်သေးသော။ သဗ္ဗာပိ၊ သော။ စေတနာ၊ သည်။ ဘာဝနာမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထုနာမ၊ မည်၏။ [အာကာသကသိုဏ်းကို ကသိဏုဂ္ဂါဋီမာကာသ၌ သွင်းပြီးလျှင် အာလောကကသိုဏ်းကို ဩဒါတကသိုဏ်း၌ သွင်း၍ ဓမ္မသင်္ဂဏီစသော ပါဠိတော်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း “၃၈” ပါးသာ လာ၏။

ကာမာဝစရအခန်း ဖြစ်၍ “အပ္ပနံ အပ္ပတ္တာ” ဟုဆိုသည်။ အပ္ပနာသို့ ရောက်လျှင် ရူပါဝစရဘာဝနာ ဖြစ်လိမ့်မည်။]

ပန၊ ကား။ မဟလ္လကံ၊ အသက် သိက္ခာ၊ ဂုဏ်ဝါကြီးရင့်သူကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ ပစ္စုပ္ပန်။ ပ။ မဂ္ဂသမ္ပဒါနာဒိဝသေန၊ ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်း၊ သပိတ်သင်္ကန်းကို လှမ်းယူခြင်း၊ ရှိခိုးခြင်း၊ လမ်းဖယ်ပေးခြင်း (လမ်း၌ဆုံနေလျှင် မိမိက ဖယ်ပေးခြင်း) အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အပစိတိသဟဂတံ၊ အပစိတိ ပုညကိရိယာဝတ္ထုကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဂုဗတရာနံ၊ အသက် သိက္ခာ ဂုဏ်ဝါကြီးရင့်သူတို့၏။ [သာရတ္ထဋီကာ-သေနာသနက္ခန္ဓက၊ အဂ္ဂါသနာဒိကထာ၌ “ယေ ဂုဗ မပစာယန္တိတိ ဇာတိဂုဗော ဝံယောဂုဗော ဂုဏဂုဗောတိ တယောဂုဗာ” ဟုဖွင့်၏။] ဝတ္ထုပဋိ ပတ္တိကရဏဝသေန၊ ဝတ် အကျင့်ကို ပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ဂါမံ၊ သို့။ ပိဏ္ဍာယ၊ ငှာ။ ပဝိဋ္ဌံ၊ ဝင်လာသော။ ဘိက္ခုံ၊ ကို။ ဒိသ္မာ၊ ၍။ ပတ္တိံ၊ ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ဂါမေ၊ ၌။ ဘိက္ခုံ၊ ဆွမ်းကို။ သမာဒါပေတွာ၊ ဆောက်တည်စေ၍။ (ထိုထိုအိမ်၌ ဆွမ်းလှူကြဖို့ရန် ဆော်သြ၍-ဟူလို၊ “သမာပေတွာ၊ ပြည့်စုံစေ၍” ဟု ရှိလျှင်လည်း ကောင်း၏။) ဥပသံဟရဏဝသေန၊ ရဟန်း၏ အထံသို့ ဆောင်ပို့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ။ ဂစ္ဆာ၊ သွားချေ။ ဘိက္ခုနံ၊ တို့၏။ ပတ္တိံ၊ ကို။ အာဟာရ၊ ဆောင်ယူချေလော့။ ဣတိ၊ ဤသို့ စေခိုင်းအပ်သော စကားကို။ သုတွာ၊ ကြား၍။ ဝေဂေန၊ လျင်စွာ။ ဂန္ဓာ၊ ၍။ ပတ္တာဟရဏာဒိဝသေန၊ သပိတ်ကို ဆောင်ယူခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ကာယဝေယျာဝဋီကကာလေ၊ ကိုယ်ဖြင့် ဝေယျာဝစ္စကို ပြုရာအခါ၌။ ဝေယျာဝစ္စသဟဂတံ၊ ဝေယျာဝစ္စ ပုညကိရိယာဝတ္ထုကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၍။ [ဂုဗတရာနံ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိကရဏဝ သေနသည်ရဟန်းသာမဏေတို့၏ ဝေယျာဝစ္စပြုပုံကို ပြသောစကားတည်း။ ဂါမံ ပိဏ္ဍာယံ စသောစကားတို့ကား လူဝတ်ကြောင်တို့၏ ဝေယျာဝစ္စပြုပုံကို ပြသောစကားတည်း။]

ဒါနံ၊ အလှူကို။ ဒတွာ၊ ပေးလှူပြီး၍လည်းကောင်း။ ဂန္ဓာဒိဟိ၊ နဲ့သာ အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ဖြင့်။ ပူဇံ၊ ပူဇော်မှုကို။ ကတွာ၊ ပြုပြီး၍လည်းကောင်း။ အသုကဿ နာမ၊ ထိုမည်သူ၏အတွက်။ ပတ္တိံ၊ ရောက်အပ် ရအပ်သော ကုသိုလ် အဖို့သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်ပါစေ။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်လည်းကောင်း။ သဗ္ဗသတ္တာနံ၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏အတွက်။ (ပတ္တိံ၊ သည်။) ဟောတု၊ ဖြစ်ပါစေ။ ဣတိ ဝါ၊ သော်လည်းကောင်း။ ပတ္တိံ၊ ရောက်အပ် ရအပ်သော ကုသိုလ်အဖို့ကို။ ဒ ဒတော၊ ပေးသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ပတ္တာနုပ္ပဒါန ပုညကိရိယာဝတ္ထုကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ [အနုပ္ပဒိယတေ ဒေတေနာတိ အနုပ္ပဒါနံ၊ တစ်ဆင့်ပေးဝေကြောင်း

(အမျှဝေကြောင်း) ဖြစ်သောစေတနာ။ ပတ္တိယာ၊ ရောက်အပ် ရအပ်သော ကုသိုလ် အဖို့ကို။ အနုပ္ပဒါနံ၊ တစ်ဆင့်ပေးဝေကြောင်းဖြစ်သော စေတနာတည်း။ ပဝတ္တာနုပ္ပဒါနံ။]

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ဧဝံ၊ သို့။ ပတ္တိံ၊ ကို။ ဒဒတော၊ ပေးဝေသောပုဂ္ဂိုလ်၏။(အမျှဝေသောပုဂ္ဂိုလ်၏။) ပဲ့ညက္ခယော၊ ကောင်းမှု၏ ကုန်ခြင်းသည်။ ဟောတိကံ၊ ဖြစ်သလော။ [မိမိကုသိုလ်ကို သူတစ်ပါးအား ဝေလိုက်သည့်အတွက် ကုန်သွားသလား-ဟုလို] (ပတ္တိံ 'ဒဒတော။ ပဲ့ညက္ခယော၊ သည်။) န ဟောတိ၊ မဖြစ်၊ ပန၊ အနုယကား။ ဧကံ၊ တစ်ခုသော။ ဒီပံ၊ ဆီမီးကို။ ဇာလေတွာ၊ တောက်စေ၍။ ဝါ၊ ညှိထွန်း၍။ တတော၊ ထိုဆီမီးမှ။ ဒီပသဟသံ၊ ဆီမီးတစ်ထောင်ကို။ ဇာလေန္တဿ၊ တောက်စေသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ (မီးကူး၍ ထွန်းပေးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။) ပဌမဒီပေါ၊ ပထမ ဆီမီးကို။ ခီဇောတိ၊ ကုန်သွားပြီဟူ၍။ န ဝတ္ထဗ္ဗော ယထာ၊ မဆိုထိုက်သကဲ့သို့။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ပရိမာလောကေန၊ ရှေ့ဆီမီးရောင်နှင့်။ သိဒ္ဓိံ။ ပစ္ဆိမာလောကော၊ နောက်ဆီမီးရောင်သည်။ ဧကတော၊ တစ်ပေါင်းတည်း။ ဟုတွာ၊ ၍။ အတိမဟာ၊ အလွန်ကျယ်ပြန့်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဝေမေဝ၊ တူသာလျှင်။ ပတ္တိံ။ ဒဒတော၊ ၏။ ပရိဟာနိ နာမ၊ ယုတ်လျော့ ခြင်းမည်သည်။ နတ္ထိံ။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ဝုဗ္ဗယေဝ၊ တိုးပွားခြင်းသည် သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပရေဟိ၊ သူတစ်ပါးတို့သည်။ ဒိန္နာယ၊ အမျှပေးဝေအပ်သော။ ပတ္တိယာ ဝါ၊ ရောက်အပ် ရအပ်သော ကုသိုလ်အဖို့သော်လည်းကောင်း။ အညာယ၊ အမျှပေးဝေ အပ်သော ကုသိုလ်မှတစ်ပါးသော။ ပဲ့ညကိရိယာယဝါ၊ ပြုအပ်သောကောင်းမှုကို သော်လည်းကောင်း။ သာဓု သာဓုတိ၊ သာဓု သာဓု ဟူ၍။ အနုမောဒနဝသေန၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ အပ္ပနုမောဒနံ၊ အပ္ပနုမောဒနပဲ့ညကိရိယဝတ္ထုကို ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [သဂြိုဟ်၌ “ပတ္တာနုမောဒန” ဟုရှိ၏။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ကား “အပ္ပနုမောဒန” ဟုရှိ၏။ ထိုသို့ရှိသည်အလိုက် အဓိပ္ပာယ် အယူအဆ ကွဲပြားပုံ ကို သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ ပဲ့ညကိရိယဝတ္ထုခန်း၌ ရှုပါ။]

ဧကော၊ တစ်ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ တရားဟောရလျှင်။ မံ၊ ငါ့ကို။ ဓမ္မကထိကောတိ၊ ဟူ၍။ ဇာနိဿန္တိ၊ သိကြကုန်လတ္တံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဣစ္ဆာယ၊ ယုတ်မာသောအလို၌။ ဌတွာ၊ တည်၍။ လာဘဂရုကော၊ လာဘ်၌ အလေးပြုသည်။ ဟုတွာ၊ ဒေသတိ၊ ဟော၏။ တံ၊ ထိုဟောကြောင်းစေတနာသည်။ မဟပ္ပလံ၊ များသော အကျိုးရှိသည်။န၊ မဖြစ်။ ဧကော၊ သည်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။

ပဂုဏ်၊ အဝါးဝစ္စာ လေ့လာအပ်ပြီးသော။ ဓမ္မံ၊ ကို။ အပစ္စာသိသမာနော၊ လာဘ်ကို မတောင့်တသည်။ ဟုတ္တာ၊ ။ ၍။ ဝိမုတ္တာယတနသီသေန၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အကြောင်းကို အဦးပဓာနပြုသဖြင့်။ ဝါ၊ နိဗ္ဗာန်ကို ပဓာန အကြောင်းပြုသဖြင့်။ ပရေသံ၊ သူတစ်ပါးတို့အား။ ဒေသေတိ၊ ဟော၏။ ဣဒံ၊ ဤ ဟောကြောင်းစေတနာ သည်။ ဒေသနာမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထု နာမ၊ ၏။

ဧကော၊ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သုဏန္တော၊ တရားနာလတ်သော်။ ဣတိ၊ ဤသို့ တရားနာရလျှင်။ ဓံ၊ ကို။ သဒ္ဓေါတိ၊ သဒ္ဓါရှိသူ ဟူ၍။ ဇာနိဿန္တိ၊ သိကုန်လတ္တံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ သုဏာတိ၊ နာ၏။ တံ၊ ထိုတရားနာကြောင်း စေတနာသည်။ မဟပ္ပလံ၊ သည်။ န၊ မဖြစ်။ ဧကော၊ သည်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ တရားနာရသည်ရှိသော်။ မေ၊ ၏။ ဝါ၊ မှာ။ မဟပ္ပလံ၊ များသောအကျိုးသည်။ ဘဝိဿတိ၊ လတ္တံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဟိတဖရဏေန၊ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၌ အစီးအပွားကို ဖြန့်ကြောင်းဖြစ်သော။ ဝါ၊ မိမိ၏ အစီးအပွားကိုဖြန့်ကြောင်းဖြစ်သော။ မုဒုစိတ္တေန၊ နူးညံ့သောစိတ်ဖြင့်။ ဓမ္မံ၊ ကို။ သုဏာတိ၊ နာ၏။ ဣဒံ၊ ဤ၊ တရားနာကြောင်း စေတနာသည်။ သဝနမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယာဝတ္ထု နာမ၊ မည်၏။

ဒိဋ္ဌိံ၊ အသိဉာဏ်ကို။ ဝါ၊ အယူကို။ ဉာဏ်ဖြင့်သိအပ်သော အယူကို ကာရဏပစ္စာရအားဖြင့် ဒိဋ္ဌိ ဟုဆိုသည်။]ဥဇုံ၊ ဖြောင့်မတ်အောင်။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ ဖြစ်သော။ ပုညကိရိယာဝတ္ထုနာမ၊ မည်၏။ ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ ဒီဃဘာဏကာ၊ ဒီဃနိကာယကိုရွတ်အံ့ သရဇ္ဈာယ်သော ထေရ်တို့သည်။ ဝါ၊ ဒီဃနိကာယ်ဆောင် ထေရ်တို့သည်။ အာဟု၊ ဆိုကြကုန်ပြီ။ (ကိံ) ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မသည်။ သံဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံသော ပုညကိရိယာဝတ္ထုတို့၏။

၁။ ဝိမုတ္တာယတန သီသေန။ ။ ဝိမုတ္တိသဒ္ဓါသည် များသောအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ် ကိုသာ ဟော၏။ ဤနေရာ၌ကား နိဗ္ဗာန်ကိုဖွင့်ကြသည်။ အာယတနသဒ္ဓါသည် အကြောင်း ဟူ သော အနက်ကိုဟော၏။ သီသသဒ္ဓါကား အဦးပဓာန အနက်ဟောတည်း။ နိဗ္ဗာန်ကိုပဓာနအား ဖြင့် ရည်စူး၍ တရားဟောသည်။ “တရားနာသူများကို တတ်သိ လိမ္မာစေလိုခြင်းများလည်း အပဓာနအားဖြင့်ပါဝင်နိုင်သည်”ဟုလို။ [ဝိမုတ္တာယတနသီသေနာတိ နိဗ္ဗာနသင်္ခါတဿ အာယတနဿ သီသဘာဝေန၊ နိဗ္ဗာနဿ ဝါ ပဋိလာဘဿ ပဓာနကာရဏဘာဝေန-နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း၏ ပဓာနအကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်-ယောဇနာ။ အနည်းငယ်ပျက်သည်ကို ပြင်လိုက်သည်။]

၂။ ဟိတ ဖရဏေန။ ။ ဟိတ ဖရဏေနာတိ ဒေသကေ မေတ္တာဖရဏေန။ ဤနည်း၌ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်ဝယ် စိပွားလိုလားသော မေတ္တာကို“ဟိတဖရဏ” ဟုဆိုသည်။ ဧဝေမ ဟိတံ ဘဝိဿတိတိ ပဝတ္တေန ဟိတစိတ္တေန ဝါ။ ဤဒုတိယနည်း၌ကား မိမိအစီးအပွားကို သိုလားသောစိတ်ကို “ဟိတဖရဏ”ဟုဆိုသည်။ အဓိပ္ပာယ်၂-မျိုးလုံးပင် စိတ်အနေ နူးညံ့သောကြောင့် “မုဒုစိတ္တေန” ဟုဆိုသည်။

နိယမလက္ခဏံ၊ အကျိုးကြီးသည် အဖြစ်ကို အမြဲသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ လက္ခဏာ တည်း။ [နိယမ လက္ခဏန္တိ မဟပူလတာ နိယမဿလက္ခဏံ။-ဋီကာ။ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်ဖြစ်၍ အကျိုးကြီးသည်-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ကသ္မာ။ ဒိဋ္ဌိဇကမ္မံ၊ သည်။ သဗ္ဗေသံ၊ တို့၏။ နိယမလက္ခဏံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။ ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ယံ ကိဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ ပုညံ၊ ကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဒိဋ္ဌိယာ၊ အသိဉာဏ်၏။ ဝါ၊ အယူ၏။ ဥဇက-ဘာဝေနဝ၊ ဖြောင့်မတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်။ မဟပူလံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဒိဋ္ဌိဇကမ္မံ၊ သည်။ သဗ္ဗေသံ၊ တို့၏။ နိယမလက္ခဏံ၊ သည်။ ဟောတိ။)

[ပုညကိရိယ ဝတ္ထုတို့၏ စေတနာသုံးတန်ကို ပြလို၍ ဧတေသုပန-စသည်မိန့်။] ပန၊ ဆက်။ ဧတေသု ပုညကိရိယ ဝတ္ထုသု၊ တို့တွင်။ တာဝ၊ သီလမယ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌံ) ဒါနမယံ၊ ဒါနမယ ပုညကိရိယ ဝတ္ထုသည်။ ဒါနံ၊ အလှူကို။ ဒဿာမိ၊ ပေးလှူအံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေန္တဿ၊ ရှေ့အဖို့ဝယ် ကြံစည်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒါနံကို။ ဒေတော၊ ပေးလှူဆဲပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မေ၊ သည်။ (ဒါနံကို) ဒိန္နံ၊ ဖော်လှူ အပ်ပေပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ၊ ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ပုဗ္ဗစေတနံ၊ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော စေတနာ လည်းကောင်း။ မုဉ္ဇစေတနံ၊ စွန့်လွှတ်ကြောင်း စေတနာ လည်းကောင်း။ အပရစေတနံ၊ နောက်အဖို့ ၌ဖြစ်သော စေတနာလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဿောပိ၊ ကုန်သော။ စေတနာ၊ တို့ကို။ ဧကတော၊ တစ်ပါင်းတည်း။ ကတွာ၊ ဤ။ ဒါနမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ။ သီလမယံပိ၊ သီလမယ ပုညကိရိယဝတ္ထု သည်လည်း။ သီလံ၊ ကို။ ပူရေဿမိ၊ ဖြည့်ကျင့်အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သီလပူရဏကာလေ၊ သီလကို ဖြည့်ကျင့်ရာအခါ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မေ၊ သည်။ (သီလံကို) ပူရိတံ၊ ဖြည့်ကျင့်အပ်ပေပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သဗ္ဗာပိ၊ ကုန်သော။ တာ၊ ထိုပုဗ္ဗ မဇ္ဈ အပရစေတနာတို့ကို။ ဧကတော ကတွာ၊ သီလမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမဟောတိ။ ပ။ ဋီဇကမ္မဗ္ဗိ၊ သည်လည်း။ ဒိဋ္ဌိ၊ အသိဉာဏ်ကို။ ဝါ၊ အယူကို။ ဥဇကံ၊ ဖြောင့်မတ်အောင်။ ကရိဿာမိ၊ ပြုအံ့။ ဣတိ၊ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ကို။ ဥဇံ၊ ဖြောင့်မတ်အောင်။ ကရောန္တဿ၊ ပြုဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မေ၊ သည်။ ဒိဋ္ဌိ၊ ကို။ ဥဇကံ၊ ဖြောင့်မတ် သည်ကို။ ကတာ၊ ပြုအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သဗ္ဗာပိ၊ ကုန်သော။ တာ၊ ထိုပုဗ္ဗ မဇ္ဈ အပရစေတနာတို့ကို။ ပ။ ဒိဋ္ဌိဇကမ္မံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမ ဟောတိ။

[ပုညကိရိယာဝတ္ထု ၁၀-ပါးကို သီလမယ၊ဒါနမယ၊ ဘာဝနာမယ သုံးပါး၌ သွင်းပုံကို ပြလို၍ “သုတ္တေ ပန” စသည်မိန့်။]

ပန၊ ကား။ သုတ္တေ၊ သုတ္တန်ပါဠိတော်၌။ တီဏိ ယေဝ၊ သုံးပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ပုညကိရိယာဝတ္ထုနိ၊ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထုတို့သည်။ အာဂတာနိ၊ လာကုန်ပြီ။ တေသု၊ ထိုသုံးပါးသော ပုညကိရိယာဝတ္ထုတို့၌။ ဣတရေသမ္ပိ၊ အခြားသော ပုညကိရိယာဝတ္ထုတို့ကိုလည်း။ သင်္ဂဟော၊ သိမ်းယူခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ အပစိတိဝေယျာဝစ္စာနိ၊ အပစိတိဝေယျာဝစ္စတို့သည်။ သီလမယေ၊ သီလမယ ပုညကိရိယာဝတ္ထု၌။ သင်္ဂဟံ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏၊ အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆန္တိ။ ပတ္တာနုပဒါန အပ္ပနုမောဒနာနိ၊ ကိုသည်။ ဒါနမယေ၊ ၌။ (သင်္ဂဟံဂစ္ဆန္တိ။) ဒေသနာသဝနဒိဋ္ဌိဇုကမ္မာနိ၊ တို့သည်။ ဘာဝနာမယေ၊ ၌။ (သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။) [ဤသို့ သိမ်းယူရခြင်းအကြောင်းကို ဋီကာဖွင့်အတိုင်း သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ ယေ၊ အကြင် ဆရာတို့သည်။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ၊ သည်။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံသော ပုညကိရိယာဝတ္ထုတို့၏။ နိယမလက္ခဏံ၊ အကျိုးကြီးသည်၏အဖြစ်ကို အမြဲသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ လက္ခဏာတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တိ။ တေသံ၊ ထိုဆရာတို့၏။ (ဝါဒေ၊ အယူ၌။) တံ၊ ထို ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ ပုညကိရိယာဝတ္ထုသည်။ တိသုပိ၊ သုံးပါးသော ဒါနမယ၊ သီလမယ၊ ဘာဝနာမယ တို့၌လည်း။ သင်္ဂဟံ၊ သို့။ ဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ဧတာနိ၊ ဤ ပုညကိရိယာဝတ္ထုတို့သည်။ သဇေပတော၊ အားဖြင့်။ တီဏိ၊ တို့သည်။ ဟုတ္တာ၊ ဝိတ္တာရတော၊ အားဖြင့်။ ဒသ၊ ဆယ်ပါးတို့သည်။ ဟောန္တိ။

တေသု၊ ထို၁၀-ပါးတို့တွင်။ ဒါနံ၊ ကို။ ဒဿာမိ၊ အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေန္တော၊ ရှေ့အဖို့ဝယ် ကြံစည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။ ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနံ၊ တို့တွင်။ အညတရေနေဝ၊ တစ်ပါးပါးသောစိတ်ဖြင့် သာလျှင်။ စိန္တေတိ၊ ၏။ ဒဒမာနောပိ၊ ပေးလှူဆဲပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ တေသံ ယေဝ၊ ထိုရှစ်ပါးသော ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့တွင်ပင်။ အညတရေန၊ ဖြင့်။ ဒေတိ၊ ၏။ မေ၊ သည်။ ဒါနံ၊ ကို။ ဒိန္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တောပိ၊ ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ တေသံ ယေဝ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ သီလံ၊ ကို။ ပူရေဿာမိ၊ အံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ သီလံ၊ ကို။ ပူရေန္တောပိ၊ ဖြည့်ကျင့်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ပ။ ပူရေတိ။ မေ၊ သည်။ သီလံ၊ ကို။ ပူရိတံ၊ ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဘာဝနံ၊ ဘာဝနာကို။ ဘာဝေဿာမိ၊ ပွားစေအံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ ဘာဝေန္တောပိ၊ ပွားစေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ပ။ ဘာဝေတိ။ [ဘာဝနံ ဘာဝေ

န္တောပိအရ အပ္ပနာသို့ မ'ရောက်သေးသော ကာမာဝစရ ဘာဝနာကိုသာ ယူရမည်။ အပ္ပနာသို့ရောက်အောင် ပွားစေနိုင်လျှင် ကာမာဝစရစိတ်မဟုတ်၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ဖြစ်သည်။] မေး 'သည်။ ဘာဝနာ၊ ကို။ ဘာဝိတာ၊ ပွားစေအပ်ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဇေဋ္ဌာပစိတိကမ္မံ၊ ကြီးရင့်သူတို့ကို အရိအသေပြုမှုကို။ ကရိဿာမိ၊ အံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ (ဇေဋ္ဌာပစိတိကမ္မံ၊ ကို။) ကရောန္တောပိ၊ ပြုဆဲပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ပ။ ကရောတိ။' မေး သည်။ (ဇေဋ္ဌာပစိတိကမ္မံ၊ ကို။) ကံတံ၊ ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။

ကာယဝေယျာဝဋီကကမ္မံ၊ ကိုယ်ဖြင့်ဆည်းကပ်လုပ်ကျွေး ကြောင်း အမှုကို ပြုတတ်သူ၏ အလုပ်ကို။ ကရိဿာမိ၊ အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေန္တောပိ၊ သည်လည်း။ (တေသံ ယေဝ အညတရေန စိန္တေတိ။ ကာယဝေယျာဝဋီကကမ္မံ၊ ကို။) ကရောန္တောပိ၊ သည်လည်း။ (တေသံ ယေဝ အညတရေန ကရောတိ။) မေး သည်။ (ကာယဝေယျာဝဋီကကမ္မံ၊ ကို။) ကတံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တောပိ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ [ရေ၊ ၂-ဝါကျကိုပေယျာလမြှုပ်ထားသည်။ နောက်၌လည်း ဤသို့ ပေယျာလမြှုပ်ထားသည် ဟူ၍ ချည်းမှတ်ပါ။] ပတ္တိ၊ ရောက်အပ် ရအပ်သော ကုသိုလ်အဖို့ကို။ ဒဿာမိ၊ အံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ (ပတ္တိ၊ ကို။) ဒဒန္တောပိ၊ ပေးဆဲပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ (တေသံ ယေဝ အညတရေန ဒေတိ။) မေး သည်။ (ပတ္တိ၊ ကို။) ဒိန္နာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တောပိ (တေသံ ယေဝ အညတရေန ပစ္စဝေက္ခတိ။)

ပတ္တိ ဝါ၊ ကိုသော်လည်းကောင်း။ သေသကုသလံ ဝါ၊ ပတ္တိကုသိုလ်မှ ကြွင်းသော ကုသိုလ်ကိုသော်လည်းကောင်း။ [အမျှမပေးဝေအပ်သော ဒါနကုသိုလ်၊ သီလကုသိုလ်၊ စသည်ကိုယူ။] အနုမောဒိဿာမိ၊ ဝမ်းမြောက်အံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ အနုမောဒန္တောပိ၊ ဝမ်းမြောက်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ပ။ အနုမောဒတိ။ မေး သည်။ အနုမောဒိတံ၊ ဝမ်းမြောက်အပ်ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဓမ္မံ၊ ကို။ ဒေသေဿာမိ၊ အံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ (ဓမ္မံ၊ ကို။) ဒေသေန္တောပိ၊ သည်လည်း။ ပ။ ဒေသေတိ။ မေး

၁။ ကာယဝေယျာဝဋီကကမ္မံ။ ။ ဝေယျာဝဋ်သည် ဗျာဝဋ်နှင့် သဘောတူတည်း။ ဗျာဝဋ်၌ ဝိ-အာပုဗ္ဗ ဝရဓာတ်၊ တ-ပစ္စည်း။ ဝရဓာတ်သည် ဤနေရာ၌ "ဘတ္တိ အနက်ဟော" ဟုကြံသင့်၏။ ဗျာဝရယတိဇ္ဇေနာတိ ဗျာဝဋော=သူတစ်ပါးကို ဆည်းကပ်ကြောင်းဖြစ်သော ကူညီပိုင်းဝန်းမှု ပြုရလုပ်ကျွေးမှု။ ဗျာဝဋ် ကရောတိဘိ-ဝေယျာဝဋ်ကော။ "ဗျာကရကံ အဓိ တေ ဝေယျာကရဏိကော"ကိုသို့ ရုပ်ပြီးပါစေ။ ဝေယျာဝဋ်ကဿ+ ကမ္မံ ဝေယျာဝဋ်ကမ္မံ= ပြုစု သုပ်ကျွေးမှုကို ပြုတတ်သူ၏အလုပ်။ တချို့နေရာ၌ဏိကပစ္စည်းမသက်ဘဲ "ဗျာဝဋော-ကြောင့်ကြ ခိုက်သူ" ဟုလည်းရှိ၏။ "ဗျာဝရယတိတိ ဗျာဝဋော" ဟုပြု၊ ဗျာဝဋဿ+ ဘာဝေါ ကမ္မံ ဝါ ဝေယျာဝဋ်။

သည်။ (ဓမ္မော၊ ကိ။) ဒေသိတော၊ ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဓမ္မံ၊ ကိ။ သောဿာမိ၊ နာအံ။ ပ။ စိန္တေတိ။ (ဓမ္မံ၊ ကိ။) သုဏန္တောပိ၊ နာဆပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ပ။ သုဏာတိ။ မေ၊ သည်။ (ဓမ္မော၊ ကိ။) သုတော၊ ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ကိ။ ဥဇကံ ကရိဿာမိ။ ပ။ စိန္တေတိ။ ပန၊ အထူးကား။ (ဒိဋ္ဌိ၊ ကိ။ ဥဇံ၊ ကရောန္တော၊ ပြုဆဲပုဂ္ဂိုလ်သည်။ စတုန္တံ၊ ကုန်သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာနံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့တွင်။ အညတရေန ကရောတိ။ [အသိဉာဏ်ကို ပြောင့်မှန် အောင် ပြုကြောင်းစိတ် ဖြစ်သောကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ကိုသာ ယူသည်။] မေ၊ သည်။ ဒိဋ္ဌိ၊ ကိ။ ဥဇကာ၊ ကိ။ ကတာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တော၊ သည်။ အဋ္ဌန္တံ၊ ရှစ်ပါးသော မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့တွင်။ အညတရေန ပစ္စဝေက္ခတိ။

အနန္တ-စသည်

[မဟာကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးတည်းဖြင့် အပရိမာဏ သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြလို၍ “ဣမသ္မိံ ဌာနေ” အစရှိသောပါဌ်ကို မိန့်။ နောက်၌ “ဧဝံသဗ္ဗာနိပိ ။ ပ။ အဋ္ဌေဝေတာနိ” ဟူသော နိဂုံးစကားကို ကြည့်၍ ကျမ်းတက်သည်။]

ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးကိုပြရာ ဤအရာ၌။ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ အနန္တာနိနာမ၊ အနန္တတို့မည်သည်ကို။ ဂဟိတာနိ၊ ရှေးဆရာတို့ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ (စတ္တာရိ အနန္တာနိ ဟူသောစကားသည် မှန်၏ဟူလို။) အနန္တာနိ၊ အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော အရာတို့သည်။ အာကာသော၊ ကောင်းကင်ဟူသော။ အနန္တော၊ အနန္တလည်းကောင်း။ စက္ကဝါဠာနိ၊ စကြဝဠာ တို့ ဟူသော။ အနန္တာနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ သတ္တနိကာယော၊ သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော အနန္တော၊ လည်းကောင်း။ ဗုဒ္ဓဉာဏံ၊ ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်ဟူသော။ အနန္တံ၊ လည်းကောင်း။ (ဣတိ၊ သို့။) စတ္တာရိ၊ ၄-ပါးတို့တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ အာကာသံသ၊ ၏။ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယဝါ၊ အရှေ့အရပ်၌ သော်လည်းကောင်း။ ပဏ္ဍိမုတ္တရ ဒက္ခိဏာ သု ဝါ၊ အနောက်မြောက်တောင်အရပ်တို့၌ သော်လည်းကောင်း။ ဧတ္တကာနိ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော။ ယောဇနသတာနိ၊ ယူဇနာအရာတို့သည်။ ဟောန္တိ။ (ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့ လည်းကောင်း။) ဧတ္တကာနိ၊ ကုန်သော။ ယောဇန သဟဿာနိ၊ ယူဇနာ အထောင်တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ ဝါ၊ လည်းကောင်း။ ပရိစ္ဆေဒေါ၊ အပိုင်းအခြားသည်။ နတ္ထိ၊ သိနေရုံမတ္တမှီ၊ မြင်းမိုရ်တောင် ပမာဏ ရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ အယောကုဋံ၊ သံတုံးကို။ ပထဝီ၊ မြေကို။ ဒွိခါ၊ နှစ်ဖြာ။

ကတွာ၊ ဤ။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ (အောက်အဇ္ဈကာသသို့။) ခိတ္တံ၊ ပစ်ချအပ်သည်။ (သမာနံ၊ သော်။) ဘဿတေဝ၊ တစ်လျှောတည်းလျှောကျတော့သည်သာ။ ပတိဋ္ဌိတံ၊ တည်ရာကို။ နော လသောထ၊ မရရာ။ [ဤစကားဖြင့် မြေအောက်၌ရေ၊ ရေအောက်၌ လေ၊ လေအောက်၌ရှိသော အဇ္ဈကာသကို ပြသည်။ အထက်အဇ္ဈကာသလည်း ဤအတူပင်တည်း။] ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ အာကာသံ၊ သည်။ အနန္တံ နာမ၊ အနန္တမည်၏။ [“အာကာသော အနန္တော” ဟု ပုလ္လိင်လည်းရှိ၏။]

စက္ကဝါဠာနမ္ပိ၊ တို့၏လည်း။ (ပိဖြင့် အာကာသကို ပေါင်း။) သတေဟိ ဝါ၊ အရာတို့အားဖြင့် လည်းကောင်း။ သဟဿေဟိ ဝါ၊ အထောင်တို့အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိံ၊ ဟိ၊ ချဲ့။ အကနိဋ္ဌဘဝနေ၊ အကနိဋ္ဌဘုံ၌။ နိဗ္ဗတ္တာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ (မဟာဗြဟ္မာနော-၌ စပ်။) ဒဠေဓမ္မဓနုဂ္ဂဟဿ၊ ခိုင်မြဲသော လေးရှိသော လေးသမား၏။ လဟုကေန၊ ပေါ့ပါးသော။ သရေန၊ မြားဖြင့်။ တိရိယံ၊ ဖီလာ။ ဝါ၊ ကနံ၊ လနံ။ တာလစ္ဆာယံ၊ ထန်းပင်ရိပ်ကို။ အတိက္ကမနမတ္တေန၊ လွန်ခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ဝါ၊ လွန်လောက်ရုံမျှ ဖြစ်သော။ ကာလေန၊ အချိန်ဖြင့်။ စက္ကဝါဠသတသဟဿံ၊ စကြဝဠာတစ်သိန်းကို။ အတိက္ကမန သမတ္တေန၊ လွန်သွားခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော။ ဧဝေန၊ အဟုန်နှင့်။ သမန္နာဂတာ၊ ပြည့်စုံကုန်သော။ စတ္တာရော၊ ၄-ယောက်ကုန်သော။ မဟာဗြဟ္မာနော၊ ဗြဟ္မာကြီး တို့သည်။ [အရပ် ၄-မျက်နှာသို့ ပြေးရမည်ဖြစ်၍ အကနိဋ္ဌ ဗြဟ္မာကြီး ၄-ယောက် ကို ပြသည်။] (မယံ၊ တို့သည်။) စက္ကဝါဠပရိယန္တံ၊ စကြဝဠာတို့၏ အဆုံးကို။ ပဿိသာမ၊ ကြည့်ကုန်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ကြံ၍။ တေန ဧဝေန၊ ထို အဟုန်ဖြင့်။ သဓေပိ ဓာဝေယျံ၊ အကယ်၍မူလည်း ပြေးသွားစေကုန်ဦးတော့။ (ဧဝံ သတိပိ၊ ဤသို့ပြေးသွားပါသော်လည်း။) စက္ကဝါဠပရိယန္တံ၊ ကို။ အဒိသွာဝ၊ မမြင်မူ၍သာ။

၁။ သဓေပိ၊ ပ။ ဓာဝေယျံ။ ။ ရုပ်ဓန္တာရှိသောသတ္တဝါတို့တွင် အထက်တန်းအကျဆုံး သတ္တဝါကိုပြလို၍ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာကို ပြသည်။ “ဒဠေဓမ္မဓနုဂ္ဂဟ” ဟု ခေါ်သော လေးတော်သား တစ်ယောက်သည် အလွန်ပေါ့သောမြားဖြင့် ထန်းပင်ရိပ်ကို ကနံလနံဖြတ်လွန်အောင်ပစ်သောအခါ ထန်းပင်ရိပ်တစ်ရိပ်ကို မြားလွန်သွားရာ အချိန်အခါသည် ဘာလောက်မျှမကြာ၊ သို့ရာတွင် “တစ်စက္ကနိဋ္ဌကြာသည်” ဟု ဆိုကြစို့။ ထိုမျှလောက်အချိန်ကလေးဖြင့် စကြဝဠာတစ်သိန်းကို လွန် သွားအောင် ပြေးနိုင်သော အဟုန်ရှိကြသော အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာကြီးတို့သည် စကြဝဠာအဆုံးကို ကြည့်ကုန်အံ့ ဟုကြံ၍ ပြေးသွားလျှင် ဗြဟ္မာအသက်တမ်းစေ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရမည်သာ၊ စကြဝဠာ အဆုံးကိုကား မတွေ့နိုင်ပါ။ ဤသို့လျှင် စကြဝဠာသည်အဆုံး အပိုင်းအခြားမရှိသော အနန္တ တစ်မျိုးဖြစ်သည်-ဟုလို။ [ဒဠေဓမ္မဓနုဂ္ဂဟ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မူလဋီကာ- ကာမာဝစရကုသိုလ်- သမယအဖွင့်၌ ရှုပါ။]

ပရိနိဗ္ဗာယေယျံ၊ ပရိနိဗ္ဗာန် စံကုန်ရာ၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ စက္ကဝါ ဌာနိ၊ တို့သည်။ အနန္တာနိ နာမ၊ တို့မည်၏။

ပန၊ ကား။ (တစ်နည်း) ပန၊ စကြဝဠာ အနန္တမှတစ်ပါး သတ္တဝါအနန္တကား။ စက္ကကေသု၊ ကုန်သော။ စက္ကဝါဠေသု၊ တို့၌။ ဥဒကဋ္ဌကထလဋ္ဌကသတ္တာနံ၊ ရေ၌တည်ကုန် ကုန်း၌တည်ကုန်သော သတ္တဝါတို့၏။ ပမာဏံ၊ သည်။ နတ္ထိ။ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ သတ္တနိကာယော၊ သတ္တဝါအပေါင်းသည်။ အနန္တောနာမ၊ မည်၏။ တတောပိ၊ ထိုအနန္တသုံးပါးထက်လည်း။ ဗုဒ္ဓဉာဏံ၊ သည်။ အနန္တမေဝ၊ အနန္တအစစ်သာတည်း။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ အပရိမာဏေသု၊ အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်သော။ စက္ကဝါဠေသု၊ တို့၌။ အပရိမာဏာနံ၊ ကုန်သော။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌။ ကာမာဝစရ၊ ပ။ စိတ္တာနိ၊ ကာမာဝစရ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက ကုသိုလ်စိတ်တို့သည်။ ဧကဿ၊ တစ်ယောက်သော သတ္တဝါ၏ သန္တာန်၌။ ဗဟူနိ၊ များစွာသောစိတ်တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ ဗဟူနံပိ၊ များစွာသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌လည်း။ ဗဟူနိ၊ များစွာသော ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သဗ္ဗာနိပိ၊ ကုန်သော။ တာနိ၊ ထိုကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်တို့သည်။ ကာမာဝစရဋ္ဌေန၊ ကာမာဝစရ၏ အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ သောမနဿ သဟဂတဋ္ဌေန၊ သောမနဿ သဟဂုတ်၏ အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တဋ္ဌေန၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်၏ အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ အသင်္ခါရိကဋ္ဌေန၊ အသင်္ခါရိက၏ အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကတ္ထံ၊ တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။ ဧကမေဝ၊ တစ်ခုတည်းသာ လျှင် ဖြစ်သော။ သောမနဿသဟဂတံ၊ သော။ တိဟေတုကံ၊ သော။ အသင်္ခါရိကံ၊ သော။ မဟာစိတ္တံ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တထာ၊ တူ။ သသင်္ခါရိကံ၊ သော။ မဟာစိတ္တံ၊ သည်။ ပ။ တထာ၊ တူ။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ၊ သော။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ သော။ ဒွိဟေတုကံ၊ သော။ သသင်္ခါရိကစိတ္တံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သဗ္ဗာနိပိ၊ ကုန်သော။ (ကာမာဝစရ ကုသလစိတ္တာနိ ၌ စပ်။) အပရိမာဏေသု စက္ကဝါဠေသု အပရိမာဏာနံ၊ သတ္တာနံ၊ တို့၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနိ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ကာမာဝစရ ကုသလစိတ္တာနိ၊ တို့ကို။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ သည်။ မဟာတုလယ၊ ကြီးစွာသော ချိန်ခွင်ဖြင့်။ တုလယမာနော ဝိယ၊ နှိုင်းချိန် သူကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ တုဗ္ဗေ၊ ပြည်တောင်း၌။ ပက္ခိပိတ္တာ၊ ထည့်၍။ မိနမာနော

ဝိယ၊ နှိုင်းချင့်သူကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ သဗ္ဗညုတညာဏေန၊ ဖြင့်။ ပရိစ္ဆိဒ္ဓိတွာ၊ ပိုင်းဖြတ်တော်မူ၍။ ဧတာနိ၊ ဤ ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့သည်။ အဋ္ဌေဝ၊ ရှစ်ပါးတို့သာတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သရိက္ခဋ္ဌေန၊ တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ (ကာမာဝစရချင်း၊ သောမနဿ သဟဂုတ်ချင်း၊ သို့မဟုတ်- ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ချင်း၊ သမ္ပယုတ်ချင်း၊ သို့မဟုတ်-ဝိပ္ပယုတ်ချင်း၊ အသင်္ခါရိကချင်း၊ သို့မဟုတ်-သသင်္ခါရိကချင်း တူသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်။) အဋ္ဌေဝ၊ ရှစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ကောဋ္ဌာဿ၊ အစုတို့ကို။ ကတွာ၊ ၍။ ဒဿေသိ၊ ပြတော်မူပြီ။

[မဟာကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးကို ဆဗ္ဗိဓ ပညာယူဟန်ဖြင့် သိမ်းယူပုံကို ပြလို၍ “ပုန ဣမသ္မိံ ဌာနေ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ရှေး၌ ဣမသ္မိံ ဌာနေဟု ပါခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “ပုန” ဟုဆိုသည်။]

ပုန၊ တစ်ဖန်။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ၌။ ဆဗ္ဗိဓေန၊ ၆-ပါး အပြားအားဖြင့်။ ပညာယူဟန်၊ ကောင်းမှုကို အားထုတ်ခြင်း မည်သည်ကို။ ဂဟိတံ၊ ရှေးဆရာတို့ ယူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ (ပညာယူဟန်၏ ဆဗ္ဗိဓအဖြစ်သည် မှန်၏။) ပုညံ၊ ကောင်းမှုသည်။ သယံကာရံ၊ သယံကာရ ကောင်းမှုသည်။ အတ္ထိ၊ ပရံကာရံ၊ ပရံကာရ ကောင်းမှုသည်။ အတ္ထိ၊ သဟဟတ္ထိကံ၊ သာဟတ္ထိက ကောင်းမှုသည်။ အတ္ထိ၊ အာဏတ္ထိကံ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ သမ္ပဇာနကတံ၊ သမ္ပဇာနကတ ကောင်းမှုသည်။ အတ္ထိ၊ အသမ္ပဇာနကတံ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဆဗ္ဗိဓံ၊ သည်။ ဟောတိ။

[ထို၆-ပါးကို ချဲ့ပြလို၍ တတ္ထ-စသည်မိန့်။] တတ္ထ၊ ထို၆-ပါးတို့တွင်။ အတ္တနော၊ ၏။ ဓမ္မတာယ၊ သဘောအားဖြင့်။ ကတံ၊ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုသည်။ သယံကာရံနာမ၊ သယံကာရ မည်၏။ (မိမိဘာသာပြုအပ်သော ကောင်းမှုမည်၏။) [ကရိယတေတိ ကာရံ၊ သယံ+ကာရံ သယံကာရံ။] ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ကရောန္တံ၊ ပြုနေသည်ကို။ ဧသ္မာ၊ မြင်၍။ ကတံ၊ အတုလိုက်၍ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုသည်။ ပရံကာရံ နာမ၊ မည်၏။ [ပရံ + အနုကာရံ ပရံကာရံ။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ အနုကာရံ၊ အတုလိုက်၍ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုသည်။ ပရံကာရံ၊ “ပရံကာရံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဝါစာသိလိဋ္ဌ နိဂ္ဂဟိတံလော၊ တစ်နည်း ဝိဘတ်မကျေသော အလှူတ္တ သမာသံ။] သဟတ္ထေန၊ မိမိလက်ဖြင့်။ ကတံ၊ သည်။ သာဟတ္ထိကံ နာမ၊ မည်၏။ [သဟတ္ထေန+ကတံ သာဟတ္ထိကံ။] အာဏာပေတွာ၊ စေခိုင်း၍။ ကာရိတံ၊ ပြုစေ အပ်သော ကောင်းမှုသည်။ အာဏတ္ထိကံနာမ၊ မည်၏။ [အာဏတ္ထိယာ + ကာရိတံ အာဏတ္ထိကံ။] တမ္ပဉ္စ၊ ကံကိုလည်းကောင်း။ ဖလဉ္စ၊ ကံ၏ အကျိုးကိုလည်း ကောင်း။ သဒ္ဒဟိတွာ၊ ယုံကြည်၍။ ကတံ၊ သည်။ သမ္ပဇာနကတံ နာမ၊ မည်၏။

[သမ္မဇာနေန၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသည်။ ဟုတွာ။ ကတံ၊ တည်း။ သမ္မဇာနကတံ။] ကမ္ပံပိ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဖလမ္ပိ၊ ကိုလည်းကောင်း။ အဇာနိတွာ၊ မသိမူ၍။ ကတံ၊ သည်။ အသမ္မဇာနကတံ နာမ၊ မည်၏။ [အသမ္မဇာနေန + ဟုတွာ ကတံအသမ္မဇာနကတံ။]

တေသု၊ ထို၆-ပါးတို့တွင်။ သယံကာရံ၊ သယံကာရ ကောင်းမှုကို။ ကရောန္တောပိ။ ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ၊ ကုသလစိတ္တာ နံ၊ တို့တွင်။ အညတရေနော၊ ကရောတိ။ ပရံကာရံ၊ ကို။ ကရောန္တောပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ သဟတ္ထေန၊ ဖြင့်။ ကရောန္တောပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ အာဏာပေတွာ၊ ၍။ ကာရေန္တောပိ၊ ပြုစေသောပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်းကောင်း။ [ရှေ့၌ “ကာရိတံ” ဟုရှိခဲ့သောကြောင့် “ကာရေန္တော” ဟုရှိမှ ရှေ့နောက်ညီသည်။] အဋ္ဌန္တံ ဣမေသံ၊ ကုသလစိတ္တာနံ၊ အညတရေနော၊ ကရောတိ။ ပန၊ အထူးကား။ သမ္မဇာနကရဏံ၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသည်ဖြစ်၍ ပြုခြင်းသည်။ စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဟောတိ။ အသမ္မဇာနကရဏံ၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် မသိသည်ဖြစ်၍ ပြုခြင်းသည်။ စတူဟိ။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ (ဟောတိ။)

အပရာပိ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော ၆-ပါးမှ အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမသ္မိဋ္ဌာနေ၊ ၌။ စတသော၊ ကုန်သော။ ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိယော၊ အလှူ၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကြောင်းတို့ကို။ ဂဟိတာ၊ ရှေးဆရာတို့ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ပစ္စယာနံ၊ လှူဖွယ် ဝတ္ထုပစ္စည်းတို့၏။ ဓမ္မိကာတာ၊ တရားရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ စေတနာမဟတ္တံ၊ စေတနာ၏ ကြီးသည်၏ အဖြစ် လည်းကောင်း။ ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဝတ္ထု၏ ပြည့်စုံခြင်း လည်းကောင်း။ ဂုဏာတိရေကတာ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏ ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသည်၏အဖြစ် လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ (စတသော ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိယော ဂဟိတာ။) တတ္ထ၊ ထို လေးပါးတို့တွင်။ ဓမ္မေန၊ တရားနှင့်။ သမေန၊ ညီသဖြင့်။ ဥပ္ပန္နာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ပစ္စယာ၊ တို့သည်။ ဓမ္မိကာ နာမ၊ တို့မည်၏။ [ဓမ္မော၊ စတေသု သန္တိတိ ဓမ္မိကာ။] ပန၊ ကား။ သဒ္ဓဟိတွာ၊ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်၍။ ဩကပ္ပေတွာ၊ ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်၍။ ဒဒတော၊ ပေးလှူသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ စေတနာမဟတ္တံ နာမ၊ စေတနာ၏ ကြီးသည်၏ အဖြစ် မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ခိဏာသဝဘာဝေါ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ် သည်။ ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိနာမ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဝတ္ထု၏ ပြည့်စုံခြင်း မည်၏။ ခိဏာသဝသေဝ၊ ရဟန္တာ၏ပင်။ နိရောဓာ၊ နိရောဓသမာပတိမှ။ ဝုဋ္ဌိတံဘာဝေါ၊ ထပြီးခါစ၏ အဖြစ်သည်။ ဂုဏာတိရေကတာ နာမ၊ ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသည်၏

အဖြစ်မည်၏။ ဣမာနိ စတ္တာရိ၊ ဤလေးပါးတို့ကို။ သမောဓာနေတွာ၊ ပေါင်း၍ ဒါတုံ၊ လှူခြင်းငှာ။ သက္ကောန္တဿ၊ စွမ်းနိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကာမာဝစရံ၊ သော။ ကုသလံ၊ သည်။ ဣမသ္မိံ ယေဝ အတ္တဘာဝေ၊ ဤ အတ္တဘောဌ်ပင်။ ဝိပါကံ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ အကျိုးကို။ ဒေဟိ၊ ပေး၏။ (ကေသံ ဝိယ၊ အဘယ်သူတို့၏ ကုသိုလ်ကဲ့သို့နည်း။) ပုဏ္ဏသေဋ္ဌိ ကာဠဝလိယ သုမနမာလာရာဒီနံ၊ ပုဏ္ဏသူဌေး၊ ကာဠဝလိယ ဥပါသကာ၊ သုမန-ပန်းသည် အစရှိသူတို့၏။ (ကုသလံ) ဝိယ၊ ကုသိုလ်ကဲ့သို့တည်း။ [ပုဏ္ဏသူဌေးဝတ္ထု၊ သုမနပန်းသည်ဝတ္ထုကို ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။ ကာဠဝလိဝတ္ထုကိုဥပရိပဏ် - ဒေဝဒဟသုတ် - အဋ္ဌကထာ၌ရှုပါ။ ထို၌ ပုဏ္ဏသူဌေးဝတ္ထုလည်း ပါ၏။]

ပန၊ ဆက်။ သဇ္ဇေပတော၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗမ္ဘိ၊ သော။ ဧတံ ကာမာဝစရကုသလ စိတ္တံ၊ သည်။ စိတ္တံ၊ စိတ်တည်း။ ဣတိ ကရိတွာ၊ ဤသို့ ပြု၍။ စိတ္တဋ္ဌေန၊ စိတ်ဟူ သော အနက်အားဖြင့်။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးတည်း သည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝေဒနာဝသေန၊ ဝေဒနာ၏ အပြားအားဖြင့်။ သောမနဿသဟဂတံ၊ သောမနဿ သဟဂုတ်လည်းကောင်း။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒုဝိဓံ၊ သည်။ ဟောတိ။ ဉာဏဝိဘတ္တိ ဒေသနာဝသေန၊ ဉာဏ်အားဖြင့် ဝေဖန်ကြောင်း ဒေသနာ၏ အစွမ်းဖြင့်။ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ။ ဟိ၊ ချဲ့။ သောမနဿသဟဂတံ၊ သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ သော။ အသင်္ခါရိကံ၊ သော။ မဟာစိတ္တံ၊ မဟာကုသိုလ် စိတ်သည်လည်းကောင်း။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကံ။ မဟာစိတ္တဉ္စ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တဋ္ဌေန၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ အသင်္ခါရိက ဋ္ဌေန စ၊ အသင်္ခါရိက၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကမေဝ ဟောတိ။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ သော။ သသင်္ခါရိကံ၊ သသင်္ခါရိကစိတ်သည်လည်းကောင်း။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ သော။ အသင်္ခါရိကံ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ သော။ သသင်္ခါရိကဉ္စ၊ သည်လည်းကောင်း။ တထာ၊ တူ။ (ဧကမေဝ ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့၊ မှတ်အပ်၏။

ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ဉာဏဝိဘတ္တိဒေသနာဝသေန၊ ဖြင့်။ စတုဗ္ဗိဓေ၊ သော။ ဧတသ္မိံ၊ ဤ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ အသင်္ခါရ သသင်္ခါရဝိဘတ္တိတော၊ အသင်္ခါရ သသင်္ခါရကို ဝေဖန်ခြင်းအားဖြင့်။ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ အသင်္ခါရိကာနိ၊ အသင်္ခါရိက စိတ်တို့ လည်းကောင်း။ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ သသင်္ခါရိကာနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌေဝ၊ ကုန်သော။ ကုသလစိတ္တာနိ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ တာနိ၊ ထိုရူပပါးသော ကုသိုလ်စိတ်တို့ကို။ ယာတာဝတော၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော

အားဖြင့်။ ဥတ္တာ၊ သိတော်မူ၍။ ဘဂဝါ၊ ဘုန်း၊ ၆-ပါး ရှိတော်မူသော။ သဗ္ဗညု၊ ကြွင်းမဲ့ဥသည့် အလုံးစုံကို သိတော်မူသော။ ဂဏီဝရော၊ ဂိုဏ်းဆရာတို့ထက် မြတ်တော်မူသော။ မုနိသေဋ္ဌော၊ ဘုရားမြတ်သည်။ အာစိက္ခတိ၊ ဟောပြတော်မူ၏။ ဒေသေတိ၊ ညွှန်ပြတော်မူ၏။ ပညပေတိ၊ ပညတ်တော်မူ၏။ ပဋ္ဌပေတိ၊ အပြားအား ဖြင့် တည်စေတော်မူ၏။ ဝိဝရတိ၊ ဖွင့်လှစ်တော်မူ၏။ ဝိဘဇတိ၊ ဝေဖန်တော်မူ၏။ ဥတ္တာနိ ကရောတိ၊ ပေါ်လွင်အောင် ပြုတော်မူ၏။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ [ဂဏော ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဂဏီနော၊ ဂဏီနံ+ ဝရော ဂဏီဝရော။ -ယောဇနာ။]

အဋ္ဌသာလိနီယာ၊ အဋ္ဌသာလိနီမည်သော။ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယ၊ ဓမ္မသင်္ဂဟီ အဋ္ဌကထာ၌။ ကာမာဝစရကုသလနိဒ္ဒေသော၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်၏ နိဒ္ဒေသသည်။ သမတ္တော၊ ပြီးပြီ။

ရူပါဝစရကုသိုလ်အဖွင့်

စတုက္ကနည်း-ပထမဈာန်

ဣဒါနိ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို ပြတော်မူပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ရူပါဝစရ
 ကုသလံ၊ ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိအာဒိ၊ အစရှိသော
 စကားရပ်ကို။ (ဘဂဝတာ။) အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။ ဝါ၊ ၏။
 [ဣဒါနိပါရာ၌ ပစ္စုပ္ပန်အနက် ပေးလေ့ရှိ၏။] တတ္ထ၊ ထို ကတမေ ဓမ္မာကုသလာ
 အစရှိသော စကားရပ်၌။ ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိတိ(ဇတ္ထ)၊ ဟူသော
 ဤပါဌ်၌။ ဂူပဘဝေါ၊ ရူပဘဝကို။ ရူပံ၊ ရူပ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ဥပပတ္တိ^၂တိ ၊
 ကား။ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ဇာတိ၊ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ သဉ္ဇာတိ၊ ပဋိသန္ဓေ
 နေခြင်းတည်း။ မဂ္ဂေါတိ၊ ကား။ ဥပါယော၊ အကြောင်းတည်း။ ပန၊ အဘိဓ

၁။ ရူပဝုစ္စတိ ရူပဘဝေါ။ ။ “ဝုစ္စတိ”ဟု လာရာ၌ ဥပစာတင်စားရခြင်းက များ၏။ ထို့ကြောင့်
 ဤနေရာ၌ ရုပ်တရား၏ ရူပ-အမည်ကို ရုပ်ရှိသောဘုံဘဝ၌ တင်စား၍ “ကုန္ဒာပစရန္တိ” ကဲ့သို့
 ဌာနပူဇာရအားဖြင့် ရူပဘဝကို ရူပခေါ်သည်ဟု ထင်စရာရှိ၏။ သို့သော် ဤနေရာမျိုး၌
 ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသော ဥတ္တရပဒလောပ သမာသ်ဟူသော ယူလေ့ရှိသည်။
 ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဥတ္တရပဒလောပံ ကတ္တာရူပဘဝေါ ရူပန္တိ ဝုတ္တော”ဟု မိန့်သည်။ [ကိ
 ဥပစာရဝဿန ရူပံ ရူပဘဝေါ နာမ၊ ဥဒါဟု ဥတ္တရပဒလောပေနာတိ အာဟ ဥတ္တရပဒလောပန္တိ
 အာဒိ။-မရ]

၂။ ဥပပတ္တိ။ ။ ဥပပုဗ္ဗ-ဝိဒဓာတ်၊ တိပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဥပပတ္တိသဒ္ဓါသည်
 ယုတ္တိအနက်ကိုလည်းဟော၏။ ဤ၌ ယုတ္တိ အနက်ဟော မဟုတ်၊ ဖြစ်ခြင်း အနက်ဟောဟု
 သိစေလို၍ “နိဗ္ဗတ္တိ” ဟုဖွင့်သည်။ ထိုနိဗ္ဗတ္တိ အရ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ပဝတ္တိအခါ၌
 ဖြစ်ခြင်းဟု ၂-မျိုးရှိသောကြောင့် ပဋိသန္ဓေဖြစ်ခြင်းကို ယူစေလို၍ “ဇာတိ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။
 “ဧကန္တိ ဇာတိ” စသည်၌ တင်ဘဝလုံးကိုလည်း “ဇာတိ”ဟု ခေါ်နိုင်ရကား ထိုဘဝဇာတိကို
 ယူမည်စိုး၍ “သဉ္ဇာတိ” ဟု ထပ်ဖွင့်ပြန်သည်။ ဤ“သဉ္ဇာတိ” သဒ္ဓါကား ပဋိသန္ဓေနေသော
 အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းအနက်၌ ထင်ရှား၏။

၃။ မဂ္ဂေါ။ ။ မဂ္ဂ-ဓာတ်သည် ရှာမှီးခြင်း အနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဥပပတ္တိ”
 မဂ္ဂတိ ဂဝေသတိ” ဟု ဝစနတ္ထပြုသည်။ “ပဋိသန္ဓေကို ရှာမှီးခြင်း”ဟူသည် ပဋိသန္ဓေကို
 ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဇနတိ နိပ္ပါဒတိ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ ဤသို့ သဒ္ဓတ္ထ
 အုပ္ပါယတ္ထအားဖြင့် “ရှာမှီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သောတရား” ဟု အနက်ဖြစ်သော်လည်း
 အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ဥပါယ(အကြောင်း)အနက်ဟော ဟု ပြလို၍ “မဂ္ဂေါတိ ဥပါယော” ဟု
 ဖွင့်သည်။ “ပကတိလမ်းသည် လိုရာအရပ်သို့ ရောက်ဖို့ရန် အကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ
 ဈာန်တည်းဟူသော လမ်းသည်လည်း ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်ဖို့ရန် အကြောင်းဖြစ်သည်”ဟုလို။

ယျတ္တမှတစ်ပါး ဝစနတ္ထကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတ္ထံ၊ ဤ မဂ္ဂေါဟူသော ပုဒ်၌။ ဝစနတ္ထော၊ ကို။ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) တံ ဥပပတ္တိံ၊ ထို ပဋိသန္ဓေကို။ မဂ္ဂတိ ဂံဝေသတိ၊ ရှာမှီး တတ်၏။ ဇနေတိ၊ ဖြစ်စေတတ်၏။ နိပ္ပါဒေတိ၊ ပြီးစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ မဂ္ဂေါ၊ မည်၏။ ဣဒံ(အတ္တဇာတံ)၊ ဤ အနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။ ဟောတိ။ (ကိံဝုတ္တံဟောတိ။) ယေန မဂ္ဂေန၊ အကြင် အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကြောင့်။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဖြင့်” ဟုပေး၏။ ဤ၌ ဇနကဟိတံဟု သဘော ထား၍ “ကြောင့်”ဟုပေးပါသည်။] ရူပဘဝေ၊ ရူပဘဝ၌။ ဥပပတ္တိံ နိဗ္ဗတ္တိံ၊ ဖြစ်ရခြင်းသည်။ ဇာတိ သဉ္ဇာတိ၊ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တံ မဂ္ဂံ၊ ထို အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဣတိ၊ ဤအနက် သည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိတ္တံ ဟောတိ။)

ပန၊ ပရိဟာရပုက္ကမ္မမှတစ်ပါး ဧတာဒကပ္ပကွကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတေန၊ ဤအကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကြောင့်။ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်။ ရူပဘဝေ၊ ၌။ ဥပပတ္တိံ၊ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည်။ ဟောတိ ကိံ၊ ဖြစ်သလော။ ဣတိ၊ ဤ ကားအမေးတည်း။ (ဧတေန နိယမတော ရူပဘဝေ ဥပပတ္တိံ) န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ (ကသွာ။ န ဟောတိ၊ နည်း။) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ရူပဘဝါ တက္ကမောပိ ဟောတိ-၌ စပ်။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သမာဓိံ၊ ဈာန်သမာဓိကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေကြကုန်လော့။ သမာဟိတော၊ ကောင်းစွာ အာရုံ၌ထားအပ်သော စိတ်ရှိသူ သည်။ ဝါ၊ သမာဓိရှိသူသည်။ ယထာဘူတံ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ။ ပဇာနာတိ၊ အပြားအားဖြင့် သိနိုင်၏။ ပဿတိ၊ မြင်နိုင်၏။ [ဈာန် သမာဓိမှ တိုးတက်၍ မဂ်ဖိုလ်ရလောက်အောင် သိနိုင် မြင်နိုင်သည်- ဟုလို။] ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တေန၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ (ခန္ဓသံယုတ်နကုလပိတုဂံ၊ သမာဓိသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော။) နိဗ္ဗေဘောဂိယေန၊ ရူပဘဝကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖို့၌ဖြစ်သော။ ဝါ၊ လောဘ ဒေါသ မောဟအတုံးအခဲကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖို့၌ ဖြစ်သော။ မဂ္ဂေန၊ အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကြောင့်။ ရူပဘဝါတိက္ကမောပိ၊ ရူပဘဝကို လွန်မြောက်ခြင်း သည်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတေန နိယမတော ရူပဘဝေ ဥပပတ္တိန ဟောတိ။) ပန၊ ထိုသို့ပင် အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကြောင့် အမြဲအားဖြင့် ရူပဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း မဖြစ်နိုင်သော်လည်း။ (န ဟောတိ၊ ဝါကျကို ပြန်စွဲသည်။) ရူပပပတ္တိယာ၊ ရူပဘဝ၌ဖြစ်ခြင်း၏။ ဣတော၊ ဤဈာန်မှ။ အညော၊ အခြားသော။ မဂ္ဂေါ နာမ၊ အကြောင်းမည်သည်။ နတ္ထိံ၊ တေန၊ ကြောင့်။ ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂဘာဝေတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

စ၊ ဆက်။ (ပြတ်ပြီးကို ပြန်ဆက်။) အတ္တတော၊ ပရမတ္ထအားဖြင့်။ (တရားကိုယ်အားဖြင့်။) အယံ မဂ္ဂေါ နာမ၊ ဤ မဂ္ဂမည်သည်။ စေတနာပိ၊ စေတနာသည်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ စေတနာယ၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ၊ အညီအမျှ ဧကုပ္ပါတော အစရှိသောအပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သောတရားတို့သည်လည်း။ (ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။) တဒုဘယမ္ပိ၊ ထို စေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မ၊ ၂-ပါးစုံသည်လည်း။ (ဟောတိ။) [“သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ” ဟု ဗဟုဝဏ်ကတ္တာ ပါနေသောကြောင့် ကတ္တာ ၃-လုံးအတွက် ဟောတိ ဟု ဧကဝဏ်ကြိယာ တစ်ခုတည်း မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့်နောက် ၂-ပါးအတွက် အသီးသီးထည့်၍ စပ်သည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ နိရယဉ္ဇာဟံ။ ပ။ မဂ္ဂန္တိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါ၌၌။ စေတနာ၊ သည်။ မဂ္ဂေါ နာမ၊ မဂ္ဂမည်၏။ [သာရိပုတ္တ၊ သာရိပုတ္တရာ။ အဟံ၊ သည်။ နိရယဉ္ဇ၊ ငရဲကိုလည်း။ ပဇာနာမိ၊ အပြားအားဖြင့် သိတော်မူ၏။ နိရယဂါမိ၊ ငရဲသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ မဂ္ဂံစ၊ အကြောင်း စေတနာကိုလည်း။ ပဇာနာမိ။ (မူလပဏ်-သီဟနာဒဝဂ်၊ မဟာသီဟနာဒ-သုတ်။)]

သဒ္ဓါ။ ပ။ ဒေဝလောကန္တိဧတ္ထ၊ ၌။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ စေတနာ သမ္ပယုတ် တရားတို့သည်။ မဂ္ဂေါ နာမ၊ မည်၏။

သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါသည် လည်းကောင်း။ ဟိရိယံ၊ ရှက်ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ [“ဟိရိ ဧဝံ ဟိရိယံ” သုတ္တံ၌ ဣယ-သက်။] (တစ်နည်း) ရှက်ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ (ဟိရိနော+ ဘာဝေါ ဟိရိယံ။ - ယောဇနာ။ ဆန်းကြောင့် ဒီဃ။) ကုသလံ၊ ကုသိုလ် ဖြစ်သော။ ဒါနံ၊ ပေးလှူကြောင်း အလောဘသည် လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာသည် လည်းကောင်း။ ဧတေ ဓမ္မာ၊ ဤတရားတို့သည်။ သပ္ပရိသာနယာတာ၊ သူတော်ကောင်းသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဧတံ၊ ဤ သဒ္ဓါ၊ ဟိရိ၊ ကုသလ ဒါန-ဟူသော တရားအပေါင်းကို။ ဒီဝိယံ၊ နတ်ပြည်သို့ ရောက်စေတတ်သော။ မဂ္ဂံ၊ အကြောင်းဟူ၏။ ဝဒန္တိ၊ ဟောတော်မူကြကုန်၏။ (ဒီဝံ+ ဂမေတိတိ ဒီဝိယံ။-ယောဇနာ။) ကဿူ၊ ဒီဝိယံ မဂ္ဂံ။ ဝဒန္တိ၊ ကုန်သနည်း။ ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ဧတေန၊ ဤ သဒ္ဓါ၊ ဟိရိ၊ ကုသလဒါန-ဟူသော တရားအပေါင်းဖြင့်။ (ဇေန၊ လူ အပေါင်းသည်။) ဒေဝလောကံ၊ နတ်ပြည်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်ရ၏။ တဿူ၊ ဒီဝိယံ မဂ္ဂံ ဝဒန္တိ။ [အဋ္ဌကအင်္ဂုတ္တိရ် -ဒါနဝဂ်၊ ဒုတိယဒါန-သုတ်။]

အယံ ဘိက္ခုဝေ မဂ္ဂေါ အယံ ပဋိပဒါတိ၊ ဟူသော။ သင်္ခါရပပတ္တိသုတ္တာဒိသု၊

သင်္ခါရပပတ္တိသုတ် အစရှိသောသုတ်တို့၌။ စေတနာပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ၊ တို့သည် လည်းကောင်း။ မဂ္ဂေါ နာမ၊ မည်၏။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အံ၊ ဤ စေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မသည်။ မဂ္ဂေါ၊ လမ်းကြောင်းတည်း။ အံ၊ ဤ စေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မသည်။ ပဋိပဒါ၊ အကျင့်တည်း။ ... ဥပရိပဏ်-အနုပဒဝဂ်၊ သင်္ခါရပပတ္တိ-သုတ်]

ပန၊ အတ္ထု ဒွါရ သာမညမှတစ်ပါး အတ္ထု ဒွေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့။ ဣမသ္မိဌာနေ၊ ဤ ရူပါဝစရကုသိုလ်အရာ၌။ ဗျာနန္တိ ဗျာနံဟူ၍။ ဝစနတော၊ ဟောတော် မူခြင်းကြောင့်။ စေတနာသမ္ပယုတ္တာ၊ စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့ကို။ အဓိပ္ပေတာ၊ ကုန်၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် စေတနာသမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မဂ္ဂ-ဟုအလိုရှိအပ်ပါကုန် သော်လည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဗျာနစေတနာ၊ ဗျာနနှင့်ယှဉ်သော စေတနာသည်။ ပဋိသန္တိ၊ ကို၊ အာကမ္ပတိ၊ ငင်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ စေတနာပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ (မဂ္ဂေါတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထု၊ ၄။) ဝဋ္ဋန္တိ ယေဝ၊ သင့်ကုန်သည်သာ။

ဘာဝေတိတိ၊ ကား။ ဇနေတိ(ဥပ္ပာဒေတိ)၊ ဖြစ်စေ၏။ ဝဗေတိ၊ တိုးပွားစေ၏။ အံ၊ ဤ အနက်သည်။ တာဝ၊ အခြားအနက်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ဣမံဤပါဠိတော်၌။

၁။ ဗျာနန္တိ၊ ပ။ အဓိပ္ပေတာ။ ။ ပါဠိတော်၌ မဂ္ဂဘာဝေတိ၏ နောက်နားဝယ် “ဗျာနံဥပသမ္ပန္န ဝိဟရတိ” ဟု ဆက်၍ဟောတော်မူထား၏။ ထို “ဗျာနံ” အရ ဝိတက်စသော အင်္ဂါ ၅-ပါးကို ရသောကြောင့် ဗျာနံနှင့် အရတူဖြစ်သော မဂ္ဂ အရ၌လည်း ဝိတက်စသော ၅-ပါးပင်ရ၏။ ထိုငါးပါးလုံးပင် စေတနာနှင့် ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့ချည်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဗျာနန္တိ ဝစနတော စေတနာသမ္ပယုတ္တာ အဓိပ္ပေတာ” ဟု ဆိုသည်။

၂။ ယသ္မာ၊ ပ။ ဝဋ္ဋန္တိ ယေဝ။ ။ “မဂ္ဂ” အရ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မအပြင် စေတနာကိုလည်း ယူနိုင်သောနည်းကို ပြလို၍ “ယသ္မာ ပန” စသည်မိန့်။ “ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂဘာဝေတိ=ရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ဖို့ရန် မဂ္ဂကို ပွားစေ၏။” ဟူရာ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို စေတနာသည်သာ ပေးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် စေတနာသည် မဂ္ဂဖြစ်ရကား မဂ္ဂ အရ၌ စေတနာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိတက်စသော သမ္ပယုတ်တရားများကိုလည်းကောင်း ဧကန်ယူသင့်သည်- ဟုလို။ [ဝဋ္ဋန္တိတိ မဂ္ဂ ဘာဝတော (စေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့၏ မဂ္ဂမည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ပျာနဝစနေန သင်္ဂဟေတွာ(ဗျာနံသဒ္ဓါဖြင့် စေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တ ၂-မျိုးလုံးကို သိမ်းယူ၍) မဂ္ဂေါတိ ဝတ္ထု၊ ဝဋ္ဋန္တိတိ အတ္ထော။-ဋီကာ။]

၃။ ဘာဝေတိ၊ ။ ဘူဓာတ်သည် သတ္တာ (ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းအနက်) ဝုဒ္ဓိ(တိုးပွားခြင်းအနက်) စသည်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် သတ္တာအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဇနေတိ” ဟု ဖွင့်၏။ ဝုဒ္ဓိအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဝဗေတိ” ဟုဖွင့်၏။ ထိုတွင် မဂ္ဂ ဘာဝေတိ၌ မိမိသန္တာန်ဝယ် ပထမဖြစ်စေခြင်းကို “ဇနေတိ” ဟု ဆို၍ ထပ်ကာထပ်ကာ တိုးပွားစေခြင်း၊ ဗျာနဝင်စားခြင်းကို

ဘာဝနာယ၊ ဘာဝနာကြိယာ၏။ (ဘာဝေတိဝယ် ဘာဝနာကြိယာ၏။) အတ္ထော၊ တည်း။ ပန၊ ကား။ အညတ္ထ၊ အခြားသောပါဠိ၌။ ဥပသဂ္ဂဝ သေန၊ သံ၊ ပရိ၊ ဝိ၊ ဥပသာရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ သမ္ဘာဝနာ၊ သမ္ဘာဝနာ အနက်လည်းကောင်း။ ပရိဘာဝနာ၊ လည်းကောင်း။ ဝိဘာဝနာ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အညထာပိ၊ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ အတ္ထော၊ သည်။ ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထိုအနက်တို့တွင်။ ဥဒါယိ၊ ဥဒါယိ။ ဣမ၊ ဤ သာသနာတော်၌။ မမ၊ ငါ၏။ သာဝကာ၊ တို့သည်။ (မံ၊ ငါဘုရားကို။) သီလဝါ သမဏော ဂေါတမော ပရမေန သီလက္ခန္ဓေန သမန္နဂတောတိ၊ ဟူ၍။ အဓိသီလေ၊ လွန်ကဲသော သီလ၌။ သမ္ဘာဝေန္တိ၊ ချီးမွမ်းကြကုန်၏။ ဝါ၊ သက်ဝင် ယုံကြည်ကြ ကုန်၏။ [သမဏော ဂေါတမော၊ ရဟန်းဂေါတမသည်။ သီလဝါ၊ သီလရှိ၏။ ပရမေန၊ လွန်မြတ်သော။ သီလက္ခန္ဓေန၊ သီလဂုဏ်နှင့်။ သမန္နဂတော၊ ပြည့်စုံ၏။ ... မဇ္ဈိမပဏ၊ ပရိဗ္ဗာဏဝဂ်၊ မဟာသကုလုဒါယီ-သုတ်။] ဣတိ အယံ၊ ဤဘာဝနာသည်။ သမ္ဘာဝနာ နာမ၊ မည်၏။ ဩကပ္ပနာ၊ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်းတည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ [ဤ ဩကပ္ပနာကိုကြည့်၍ သမ္ဘာဝေန္တိကို တစ်နည်းပေးရသည်။]

သီလပရိဘာဝိတော၊ သီလဖြင့် ထုံမွမ်းအပ်သော။ သမာဓိ၊ သည်။ မဟပ္ပလော၊ ငျားသော အကျိုးရှိသည်။ မဟာနိသံသော၊ များသော အာနိသင်ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သမာဓိပရိဘာဝိတော၊ သော။ ပညာ၊ သည်။ မဟပ္ပလာ မဟာနိသံသာ ဟောတိ။ ပညာပရိဘာဝိတံ၊ သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ သမ္မဒေဝ ကောင်းစွာသာလျှင်။ အာသဝေဟိ၊ အာသဝေါတို့မှ။ ဝိမုစ္စတိ၊ လွှတ်၏။ [ဒီဃနိကာယ မဟာပရိနိဗ္ဗာန-သုတ်။] ဣတိ အယံ၊ ဤဘာဝနာသည်။ ပရိဘာဝနာ နာမ၊ မည်၏။ ဝါသနာ၊ ထုံမွမ်းခြင်းတည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား အနက်။ ... ဣဃံ၊

“ဝဗျေတိ” ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။ [စာအုပ်များ၌ ဇနတိ နောက်ဝယ် “ဥပ္ပာဒေတိ” ဟုတွေ့ရ၏။ ဇနတိကို အဓိပ္ပာယ်ပြောရာမှ အပိုပါလာဟန်တူသည်။] ဋီကာ၌ “အညတ္ထ ဒိဋ္ဌိ အတ္ထံ ပရစ္စဇိတွာ ဇနတိ ဝဗျေတိတိ အယမတ္ထောကသမာ ဝုတ္တော”ဟု တွေ့ရသောကြောင့် ရှေးစာအုပ်များ၌ ဥပ္ပါဒေတိပါ၌ ရှိဟန်မတူ။]

၁။ အယံ၊ ပ။ အတ္ထော။ ။ ရှေးနိဿယများ၌ “အယံ တာဝ။ ပ။ အတ္ထော” ကိုစကားပျိုး ဟု နာမည်တပ်ကြ၏။ ဆိုလိုရင်းကား-အခြားနေရာ၌ ဘာဝနာ၏ အနက်များကို ဆက်လက် ပြလိုသောကြောင့် ရှေးဦးစွာ စကားပျိုးထားသည်-ဟူလို။ “ပျိုး”ဟူသည် နောင်ကြီးလတ္တံ့၏ အခြေခံစိုက်ပျိုးခြင်းတည်း။ ဤ၌လည်း နောက်အကျယ်လာလတ္တံ့ အခြေခံအကျဉ်းကို “စကားပျိုး”ဟု ခေါ်သည်။ ဤနေရာ၌ကား ထိုကဲ့သို့စကားပျိုး ဖြစ်ဟန်မတူပါ။ ဖွင့်ပြီးအနက်ကို အဆုံးသတ်ခြင်းသာ ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။

တိုက်တွန်း၏။ ရူပံ၊ ရူပက္ခန္ဓာကို။ ဝိဘာဝေဟိ၊ ကွယ်ပျောက်စေလော့။ ဝေဒနံ၊ ကို။ ပ။ ဝိညာဏံ၊ ကို။ ဝိဘာဝေဟိ။ ဣတိ အယံ၊ သည်။ ဝိဘာဝနာ နာမ၊ ဝိဘာဝနာ မည်၏။ အန္တရဓာပနာ၊ ကွယ်ပျောက်စေခြင်းတည်း။

ပုန၊ တစ်ဖန်။ အပရံစ၊ တစ်မျိုးကား။ ဥဒါယိ၊ ဥဒါယိ။ ယထာ(ယံပဋိမဒံ)၊ အကြင် အကျင့်ကို။ ပဋိပန္နာ၊ ကျင့်ကုန်သော။ မေ၊ ငါ၏။ သာဝကာ၊ တို့သည်။ စတ္တာရော၊ ကုန်သော။ သတိပဋ္ဌာနေ၊ တို့ကို။ ဘာဝေန္တိ၊ ဖြစ်စေကြကုန်၏။ မယာ၊ ငါသည်။ သာဝကာနံ၊ တို့အား။ သာ ပဋိပဒါ၊ ထိုအကျင့်ကို။ အက္ခာတာ၊ ဟောပြတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ အယံ ပန၊ ဤဘာဝနာသည်ကား။ ဥပ္ပာဒနဝနုနဋ္ဌေန၊ ဖြစ်စေခြင်း တိုးပွားစေခြင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဘာဝနာ နာမ၊ မည်၏။ [ယောဇနာ၌ “ယထာတိ ယေနကာရဏေန” ဟုဖွင့်၏။ ထိုအလို “ယထာ၊ အကြင် အကြောင်းဖြင့်။ ပဋိပန္နာ။ ပ။ ဘာဝေန္တိ။ တထာ၊ ထိုအကြောင်းဖြင့်။ သာဝကာနံ ပဋိပဒါ အက္ခာတာ” ဟုပေး။ မဇ္ဈိမပဏ်၊ မဟာသကုလဒါယိ-သုတ်။] ဣမသ္မိံပိ ဌာနေ၊ ဤ ဈာန်အရာ၌လည်း။ အယမေဝ၊ ဤ ဥပ္ပာဒန ဝနုန အနက်ကိုသာ။ အဓိပ္ပေတာ။ တေန၊ ကြောင့်။ ဘာဝေတိတိ ဇနေတိ(ဥပ္ပာဒေတိ) ဝဗေတိတိ၊ ဟူ၍။ (မယာ။) ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ငါးမာဝစရကုသလ နိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ၂။ ဓမ္မပုပ္ဖဂံမာ၊ ဓမ္မ ရှေ့သွားရှိသော။ ဝါ၊ ဓမ္မ ပစာနရှိသော။ ဒေသနာ၊

၁။ ပုနစပရံ ။ ပြခဲ့သောသုတ်တို့၌ ဘူဓာတ်၏ သမ္ဘာဝနာ ပရိဘာဝနာ ဝိဘာဝနာ အနက်များကို ဖွင့်ထားပါလျက် ထိုအနက်များကိုမယူဘဲ အဘယ့်ကြောင့် ဥပ္ပာဒနဝနုနအနက်ကို ယူရပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ပုနစ ပရံ-စသော သုတ်ကို ထုတ်ပြရပြန်သည်။ ရှေ့သုတ်များ၌ “သံ-ပရိ-ဝိ” ဟူသော ဥပသာရကြောင့် သမ္ဘာဝနာစသော အနက်ကို ဘူဓာတ်က ဟောသော်လည်း ဥပသာရမပါလျှင် ဥပ္ပာဒနဝနုနအနက်ကိုသာ “ပုနစ ပရံ” စသော သုတ်၌ တွေ့ရသောကြောင့် ဤ အဋ္ဌကထာ၌လည်း ဘာဝေတိကို “ဇနေတိ(ဥပ္ပာဒေတိ)ဝဗေတိ” ဟု ဖွင့်ရပါသည်-ဟုလို။ [အညတ္တဒိဋ္ဌိ အတ္ထံ ပရိစ္စမိတ္တာ ဇနေတိ ဝဗေတိတိ အယမတ္ထော ကသ္မာ ဝုတ္တောတိ နိရုပသဂ္ဂဿ အညတ္တ ဇေမတ္ထဿေဝ (ဤသို့ ဥပ္ပာဒန ဝနုနအနက်၏သာ) ဒိဋ္ဌတ္တာတိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေတံ ပုနစ ပရံ ဥဒါယိတံ သုတ္တမာဟူ၍-ဋီကာ။]

၂။ ဓမ္မပုပ္ဖလပုပ္ဖဂံမာ။ ။ “ယသ္မိံ သမယေ။ ပ။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဟူရာ၌စိတ်သည် ပစာနဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မ ပုပ္ဖဂံမာ-စိတ်တည်းဟူသော ဓမ္မလျှင်ပစာနရှိသော ဒေသနာ” ဟု ဆိုသည်။ “မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ။ ဈာနံ ဥပသမ္ပန္တံ ဝိဟရတိ”ဟူသော ဤဒေသနာ၌ကား မဂ္ဂကို ဖြစ်စေသော ဈာန်ကို ပြီးစေ၍နေသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ် ရသောကြောင့် “ပုပ္ဖလပုပ္ဖဂံမာ-ပုဂ္ဂိုလ် ပစာနရှိသောဒေသနာ” ဟုဆိုသည်။

ကို။ ကတာ ယထာ၊ ပြုတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ တထာ၊ တူ။ ဧတ္ထ၊ ဤ၊ ရူပါဝစရ ကုသလနိဒ္ဒေသ၌။ (ဓမ္မပုဗ္ဗင်္ဂ၊ သော။ ဒေသနံ၊ ကို။) အကတွာ၊ မပြုမူ၍။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပုဂ္ဂလပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ ပုဂ္ဂိုလ် ရှေ့သွားရှိသော။ ဝါ၊ ပုဂ္ဂိုလ် ပဓာနရှိသော။ (ဒေသနာ၊ ကို။) ကတာ၊ ပြုတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ပဋိပဒါယ၊ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါဖြင့်။ (ဈာန်မရမီရှေ့အစို့၌ ကျင့်ခြင်းဟူသော ပဋိပတ်ဖြင့်။) သာဓေတဗ္ဗတော၊ ပြီးစေထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ကာမာဝစရကုသလနိဒ္ဒေသ၊ ၌။ ဓမ္မပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဒေသနာ။ ကတာ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ တထာ(ဓမ္မပုဗ္ဗင်္ဂံ ဒေသနံ) အကတွာ ပုဂ္ဂလပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဒေသနာ။ ကတာ၊ ပြီ။) ဟိ၊ မှန်။ ဣဒံ၊ ဤ ရူပါဝစရဈာန်ကို။ စတုသု၊ ကုန်သော။ ပဋိပဒါသု၊ အကျင့်တို့တွင်။ (ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္တိ၊ ဘိညာ စသော အကျင့်တို့တွင်။) အညတရာယ၊ တစ်ပါးပါးသော အကျင့်ဖြင့်။ သာဓေတဗ္ဗံ၊ ပြီးစေထိုက်၏။ ကာမာဝစရဝိယ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ် သည်ကဲ့သို့။ ပဋိပဒါယ၊ နှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ သော ပဋိပဒါစ နာမ၊ ဤ ပဋိပဒါမည်သည်လည်း။ ပဋိပန္နကော၊ ကျင့်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ ဝါ၊ ရှိမှ။ ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ ဧတံ အတ္ထံ၊ ဤ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို။ (ကသ္မာဟူသော ပုစ္ဆာ၏ ပရိဟာရဖြစ်သော ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို။) ဒသေတံ၊ ငှာ။ ပုဂ္ဂလပုဗ္ဗင်္ဂံ၊ သော။ ဒေသနံ၊ ကို။ ကရောန္တော၊ ပြုတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ။) ရူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါ) အာဟ။ အမှာ။ ။ ဤ မှနောက်၌ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာနှင့် စာသွားတူသော ပုဒ်ဖွင့် များကို နိဿယသာ ရေးပါမည်။ အဓိပ္ပာယ်ကိုကား ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိတိ၊ ကား။ ကာမေဟိ၊ ကာမတို့မှ။ ဝိဝိဇ္ဇိတွာ၊ ကင်းဆိတ်၍။ ဝိနာ၊ ကင်းသည်။ ဟုတွာ၊ ၍။ အပသက္ကိတွာ၊ ဖဲခွါ ရှောင်ရှား၍။ [ဝိဝိဇ္ဇေတွာ ဟု လည်းကောင်း၊ အပက္ကမိတွာ ဟုလည်းကောင်း စာအုပ်များ၌ရှိ၏။ ဝိဝိဇ္ဇ၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဝိဇ္ဇိတွာ ဟု လည်းကောင်း၊ “အပသက္က တာဝ ဘဂိနိ” ပုဒ်ကဲ့သို့ “အပသက္ကိတွာ” ဟု လည်းကောင်း ရှိသင့်ပါသည်။ ပါရာဇိ ကဏ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း “အပသက္ကိတွာ”ဟုရှိ၏။ အပက္ကမိတွာကား ဋီကာဖွင့် ပါ၌တည်း။] ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ဟူသော ပါ၌၌။ ယော အယံ ဝေကာရော၊ အကြင်ဝေသဒ္ဓါသည်။ (အတ္ထိ။) သော၊ ထိုဝေသဒ္ဓါကို။ နိယမတ္ထောတိ၊ နိယမတ္ထဟူ၍။ ဝါ၊ အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက် ရှိ၏ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ စ၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ နိယမတ္ထော၊ ရှိ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဌမဇ္ဈာနံ၊

သို့။ ဥပသမ္ပန္န၊ ရောက်၍။ တသ္မိံ ဝိဟရဏသမယေ၊ ထိုနေရာအခါ၌။ အဝိဇ္ဇမာနာနမ္ပိ၊ ထင်ရှားမရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ကာမာနံ၊ ကာမတို့၏။ တဿ ပဌမဇ္ဈာနဿ၊ ၏။ ပဋိပက္ခဘာဝံ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ ကာမပရိစ္ဆာဂေနေဝ။ နာမတို့ကို စွန့်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်။ အဿ၊ ထို ပထမဈာန်ကို။ အဓိဂမံစ၊ ရခြင်းကို လည်းကောင်း။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ ကထံ၊ အဘယ်သို့ ပြသနည်း။ ဟိ၊ အဖြေကို ဆိုဦးအံ့။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ နိယမေ၊ ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် အမြဲသတ်မှတ်ခြင်းကို။ ကရိယမာနေ၊ ပြုအပ်သော၊ ဣဒံ၊ ဤ ဧဝတ္ထဗလသည်။ (ဤ ဧဝသဒ္ဓါ၏ အကျိုးသည်။) ပညာယတိ၊ ထင်ရှား၏။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့ ထင်ရှားသနည်း။) နန၊ စင်စစ်။ ဣမဿ ဈာနဿ၊ ဤ ပထမဈာန်၏။ ကာမာ၊ ကိလေသကာမ တို့သည်။ ပဋိပက္ခဘူတာ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ယေသု၊ ယင်းကိလေသကာမတို့သည်။ သတိ၊ ရှိကုန်လတ်သော်။ ဣဒံ၊ ဤ ပထမဈာန်သည်။ နပ္ပဝတ္တတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ (ကောဝိယ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) အန္တကာရေ၊ အမှိုက်မှောင်သည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ ပဒီပေါဘာသော၊ ဆီမီးရောင်သည်။ န ပဝတ္တတိ ဝိယ၊ မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့သို့တည်း။ [ဥပမာနဝါကျကို အပြင်အတိုင်းထား၍ အနက်ပေးသည်။ အမှောင်နှင့်ကာမ၊ မီးရောင်နှင့် ပထမဈာန် တူသည်။]

စ၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ဩရိမတိရပရိစ္ဆာဂေနေဝ၊ ဤဘက်ကမ်းကို စွန့်ခြင်း ကြောင့်သာလျှင်။ ပါရိမတိရဿ၊ ထိုဘက်ကမ်းကို။ အဓိဂမော၊ ရခြင်းသည်။ ဟောတိ ဣ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) တေသံ၊ ထို ကိလေသကာမတို့ကို။ ပရိစ္ဆာဂေနေဝ၊ စွန့်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်။ အဿ၊ ဤပထမဈာန်ကို။ အဓိဂမော၊ သည်။ ဟောတိ၊ [ဥပမာနဝါကျကို အတွင်းသွင်း၍ ပေးပုံ။] ဣတိ၊ သို့။ ဣဒံ၊ ဤ ဧဝတ္ထဗလသည်။ ပညာယတိ၊ ၏။ [ကိံ အမေးကိုဣတိထည့်၍ ပြန်ဖြေသည်။] တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဤ ဧဝတ္ထဗလ၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) နိယမံ၊ ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် အမြဲသတ်မှတ်ခြင်းကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။ [ကထံ အမေးကို ပြန်အုပ်သည်။]

တတ္ထ၊ ထို ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိဇ္ဇအကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသောပါဠိ၌။ (စောဒကဿ၊ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဤဒိသိ၊ ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ သည်။) သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ကိဒိသိ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ သည်။ သိယာ၊ နည်း။-ပန သည် ပုစ္ဆာစောတက နိပါတ်ပုဒ်။) ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ သေ၊ ဤ ဧဝသဒ္ဓါကို။ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ၊ ရှေ့ပုဒ်၌သာ။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။

ဥတ္တရပဒေ၊ နောက်ပုဒ်၌။ န ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ အကုသလေဟိ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေဟိ၊ တို့မှ။ အဝိဝိစ္စာပိ၊ မကင်းဆိတ်၍ မူလည်း။ ဈာနံ၊ ဈာန်ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ပြီးစေ၍။ ဝိဟရေယျ၊ ကံ၊ နေနိုင်သလော။ ဣတိ ဣဒံ၊ ဤကဲ့သို့ရူအပ်သော။ စောဒနာ၊ သည်။ သိယာ၊ ၏။ ဧတံ၊ ဤရှေ့ပုဒ်၌ သာ ဝေသဒ္ဓါကို ဆိုခြင်းကို။ [ဧတန္တိ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ အဝဇာရဏဝစနံ။-သာရတ္ထ ဋီကာ။] ဧဝံ၊ ဤသင်စောဒက ကြံဆအပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ န ခေါ ၁၅၅။ မမှတ်ထိုက်။

ဟိ၊ ချဲ့ဦးအံ့။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ [အဖြေအားလုံးဆုံးမှ ဣတိထည့်၍ ပြန်လှည့်မည်။] (ဈာနဿ၊ ပထမဈာန်၏။) နိဿရဏတော၊ ထိုကာမတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ထွက်မြောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပုဗ္ဗပဒေ ဧဝ၊ ရှေ့ပုဒ်၌သာ။ ဧသ၊ ဤဝေသဒ္ဓါကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီး၊ ဟိ၊ မှန်။ ကာမဓာတုသမတိက္ကမနတော၊ ကာမဓာတ်ကို လွန်မြောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ကာမရာဂပဋိပက္ခတော စ၊ ကာမရာဂ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဣဒံ ဈာနံ၊ ဤပထမဈာန်သည်။ ကာမာန မေဝ၊ ကာမတို့၏သာ။ ဝါ၊ တို့သည်သာ။ (ဧဝဖြင့် ဗျာပါဒ-စသော နိဝရဏတို့ကို ကန့်။) နိဿရဏံ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်း ထွက်မြောက်ရာတည်း။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ မိန့်တော်မူသနည်း။ ကာမာနမေတံ နိဿရဏံ၊ ယဒိဒံ နေက္ခမ္မန္တိ၊ ကာမာန။ ပ။ နေက္ခမ္မံ ဟူ၍။ အာဟ၊ မိန့်တော်မူပြီ။ [ယဒိဒံ နေက္ခမ္မံ၊ အကြင် ပထမဈာန်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဧတံ၊ ဤ ပထမဈာန်သည်။ ကာမာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ နိဿရဏံ၊ တည်း။ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိ။)]

ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဝေသဒ္ဓါကို ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း။ ဥတ္တရပဒေပိ၊ နောက် ဝိဝိစ္စပုဒ်၌လည်း။ (အနေတွာ ဝတ္ထဗ္ဗော-၌စပ်။) ဣဓေဝဘိက္ခဝေ

၁။ ကာမာနမေတံ နိဿရဏံ။ ။ နိပုဗ္ဗ-သရ=ဂတိမှီဟူသောဓာတ်၊ယုပစ္စည်း။ နိဿရဏံ နိဂစ္ဆန္တိ ဧတေန ဧတ္ထ ဝါတိ နိဿရဏံ။ ဤသို့ ကရဏသင်္ခါ၊ အဓိကရဏသင်္ခါ ရှိသောကြောင့် “ကာမာနံ” ဟု သမ္ပန်အနက်ဟောဆဋ္ဌိယန္တရှိရသည်။ ဤသို့ ပစ္စည်း၏ အနက်၌စပ်ခိုက် သမ္ပန္နဆဋ္ဌိရှိရ သော်လည်း နိပုဗ္ဗ-သရဓာတ်၌စပ်ခိုက် ဆဋ္ဌိကတ္တာလည်း ဖြစ်နိုင်၏ဟု ဋီကာမိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် “ကာမာနံ-တို့သည်”ဟုလည်းတစ်နည်းပေးရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ နိဿရဏ၏တွဲဖက် ရှေ့ပုဒ်ဝယ် ဆဋ္ဌိယန္တရှိရပုံကိုထောက်၍ “သကလဝဋ်ဒုက္ခနိဿရဏနိဗ္ဗာနဿ” စသော သင်္ကန်းတောင်း၌လည်း “သကလဝဋ်ဒုက္ခဿ+ နိဿရဏံ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “အလုံးစုံသော ဝဋ်ဒုက္ခ၏+ထွက်မြောက်ရာ နိဗ္ဗာန်”ဟု အနက် မှန်မှတ်ပါ။

(ပဌမော) သမဏော၊ ဣဓ ဒုတိယော သမဏောတိစ္ဆေ၊ ဣဓေဝ။ ပ။ သမဏော ဟူသော ဤပါဌ်၌။ (ဧဝံကောရော၊ ဧဝံသဒ္ဓါကို။) အာနေတွာ၊ နောက် ဣသို့ဆောင်၍။ ဂုစ္စတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧဝံကောရော၊ ကို။ အာနေတွာ၊ ဆောင်၍။ ဝတ္တဗ္ဗော၊ ဆိုထိုက်၏။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဣဓေဝ၊ ဤသာသနာတော်၌သာ။ (ပဌမော) သမဏော။ ပထမတန်းသောတာပန်ရဟန်းကို။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ ဣဓ ဧဝံ၊ ဤသာသနာတော်၌သာ။ ဒုတိယော သမဏော၊ ဒုတိယတန်း သကဒါဂါမ် ရဟန်းကို။ လဗ္ဘတိ၊...မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်စသော ပါဠိတော်များ၌(ပဌမော) မပါ။] ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣတော၊ ဤ ကာမဇ္ဈန္ဒမှ။ အညေဟိပိ၊ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော။ နိဝရဏသင်္ခါတေဟိ၊ ကုန်သော။ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ တို့မှ။ အဝိဝိစ္စ၊ မကင်းဆိတ်မူ၍။ ဈာနံ၊ ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ၍။ ဝီဟရိတံ၊ ငှပ်။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့အကုသိုလ်တရား တို့မှ မကင်းဆိတ်မူ၍ ဈာန်ဝင်စားလျက် နေခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧဝံကောရော၊ ကို။ အာနေတွာ၊ ၍။ ဝတ္တဗ္ဗော၊ ၍။)တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ နောက် ဝိဝိစ္စပုဒ်သို့ ဧဝံသဒ္ဓါကိုဆောင်၍ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စေဝ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ၊ ဝိဝိစ္စေဝ။ ပ။ ဓမ္မေဟိ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ပဒဒ္ဒယေပိ၊ ဝိဝိစ္စဟူသော ပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်း၌လည်း။ ဧသ၊ ဤဧဝံသဒ္ဓါဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းကို။ ဒဌဗ္ဗော၊ ၍။ [“ဧသ ဒဌဗ္ဗောတိ ဧသ နိယမော ဒဌဗ္ဗော”-သာရတ္ထဋီကာ။] (ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧတံ၊ ဤ ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဧဝံသဒ္ဓါ ဆိုခြင်းကို။ ဧဝံ၊ ဤသင်စောဒက ကြိဆအပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ နဒဌဉ္စံ၊ ထိုက်။] [ဟိ(ယသ္မာ)ကို ပြန်၍အပ်သည်။]

စ၊ ဆက်ဦးအံ့။ ပဒဒ္ဒယေပိ၊ ဝိဝိစ္စဟူသော ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်း၌လည်း။ ဝိဝိစ္စာတိ၊ ဝိဝိစ္စဟူသော။ ဣမိနာ သာဓာရဏဝစနေန၊ ဤဝိဝေက အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသောစကားဖြင့်။ တဒင်္ဂဝိဝေကာဒယော၊ တဒင်္ဂဝိဝေက အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ [အာဒိဖြင့် ဝိက္ခမ္ဘန (ဈာန်)، သမုစ္ဆေဒ(မဂ်)، ပဋိပဿဒ္ဓိ(ဖိုလ်)، နိဿရဏ(နိဗ္ဗာန်)ဟူသော ဝိဝေက ၄-ပါးတို့ကိုယူ။ တဒင်္ဂဝိဝေက=ကာမကုသိုလ်။] ကာယဝိဝေကာဒယော စ၊ ကာယဝိဝေကအစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ [အာဒိဖြင့် စိတ္တဝိဝေက(ဈာန်)، ဥပဓိဝိဝေက (နိဗ္ဗာန်) တို့ကိုယူ။ ကာယဝိဝေက=အပေါင်းအဖော် တို့မှ ကင်းခြင်း။] သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ ဝိဝေကာ၊ တို့သည်။ သင်္ဂဟံ၊ သိမ်းယူအပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဝိဇ္ဇာပိ ဂစ္ဆန္တိ၊ အကယ်၍ကား ရောက်ပါပေကုန်၏။ တထာပိ၊ ထိုသို့ပင် ရောက်ပါကုန်သော်လည်း။ (သမုစ္ဆေဒ ဝိဝေကာဒိနံ၊ သမုစ္ဆေဒ

ဝိဝေက အစရှိသည်တို့၏။ အသမ္ဘဝတော၊ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်။) ကာယဝိဝေကော၊ ကာယဝိဝေက လည်းကောင်း။ စိတ္တဝိဝေကော၊ လည်းကောင်း။ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ၊ တယော ဧဝ၊ ၃-ပါးသော ဝိဝေကတို့ကိုသာ။ ဣမ၊ ဤ ဈာနကထာ၌။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။

ပန၊ ကား။ [ဝိဝိစ္စပုဒ်၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာမှတစ်ပါး ကာမေဟိပုဒ်၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာကို ဆိုဦးအံ့-ဟူလို။] ကာမေဟိတိ ဣမိနာပဒေန၊ ကာမေဟိ ဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်။ [သင်္ဂဟိတာ-၌ စပ်၊ ယ-၏ ရှေ့ကပုဒ်သည် တ-၏ နောက်၌သာ များသောအားဖြင့် စပ်ရသည်။] နိဒ္ဒေသေ၊ မဟာနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်၌။ ကတမေ ဝတ္ထုကာမာ၊ မနာပိယာ ရူပါတိအာဒိနာ၊ ကတမေ။ ပ။ ရူပါ-အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ယေ စ ဝတ္ထုကာမာ၊ အကြင် ဝတ္ထုကာမတို့ကိုလည်း။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ တတ္ထေဝ စ၊ ထို မဟာနိဒ္ဒေသ၌ ပင်လျှင်လည်းကောင်း။ ဝိဘဏေ စ၊ ဈာနဝိဘင်း၌ လည်းကောင်း။ ဆန္ဒော၊ ကာမဂုဏ်ကို လိုချင် တောင့်တတတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ ကာမ မည်၏။ ရာဂေါ၊ ဆန္ဒထက် တိုးတက်၍ စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ မည်၏။ ဆန္ဒရာဂေါ၊ ရာဂထက် တိုးတက်၍ လိုချင်စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ မည်၏။ သင်္ကပ္ပေါ၊ နိမိတ္တ အနုဗျဉ္ဇနကို ကြံစည်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ မည်၏။ ရာဂေါ၊ သင်္ကပ္ပထက် တိုးတက်၍ စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ မည်၏။ သင်္ကပ္ပရာဂေါ၊ ရာဂထက်တိုးတက်၍ ကြံစည်စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ မည်၏။ ဣမေ၊ ဤဆန္ဒ-စသည်တို့ကို။ ကာမာတိ၊ ကာမတို့ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဧဝံ၊ သို့။ ယေ စ ကိလေသကာမာ၊ အကြင် ကိလေသကာမ တို့ကိုလည်း။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ တေ သဗ္ဗေပိ၊ ထိုအလုံးစုံသော ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမတို့ကိုလည်း။ သင်္ဂဟိတာ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣစ္စေဝ၊ ဤသို့သာ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။

ဟိ၊ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ပြဦးအံ့။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမတို့ကို သိမ်းယူခြင်းသည်။ သတိ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိတိ၊ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဟူသောပါဠိ၌။ (ယုဇ္ဇတိ-၌ စပ်။) ဝါ၊ ပါရှိ၏။ (အတ္ထော-၌ စပ်။) ဝတ္ထုကာမေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝိစ္စေဝ၊ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်။ ဣတိပိအတ္ထော၊ ဤအနက်သည်လည်း။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။ တေန၊ ထို ဝတ္ထုကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့်။ [တေနာတိ ဝတ္ထုကာမ ဝိဝေကေန-ဋီကာ။] ကာယဝိဝေကော၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ

ဓမ္မေဟိတိ၊ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ-ဟူသောပါဌ်၌။ (ယုဒ္ဓတိ- ၌ စပ်။) ဝါ၊ ပါဌ်၏။ (အတ္ထော-၌ စပ်။) ကိလေသကာမေဟိ၊ တို့မှ။ (ဝိဝိဇ္ဇေဝ၊ လျှင်။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ သဗ္ဗာကုသလေဟိ၊ အလုံးစုံ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝိစ္စ ဧဝ၊ လျှင်။ ဣတိ အတ္ထော၊ သည်။ ယုဒ္ဓတိ တေန၊ ထိုကိလေသကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့်။ စိတ္တဝိဝေကော၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ သည်။ ဟောတိ။

စ၊ ဆက်ဦးအံ့။ ဧတ္ထ၊ ဤကာယဝိဝေက စိတ္တဝိဝေက ၂-ပါးတွင်၊ ပုရိမေန၊ 'ရှေးဖြစ်သော ကာယဝိဝေကဖြင့်။ ဝတ္ထုကာမေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝေက ဝစနတော ယေဝ၊ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်ပင်လျှင်။ ကာမသုခပရိစ္ဆာဂေါ၊ ကာမချမ်းသာကို စွန့်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိဘာဝိတော၊ ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ်သည်။ ဟောတိ၊၏။) ဒုတိယေန၊ ဒုတိယ စိတ္တဝိဝေကဖြင့်။ ကိလေသကာမေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝေက ဝစနတော (ဧဝ)၊ ပင်လျှင်။ နေက္ခမ္မ သုခပရိဂ္ဂဟော၊ ဈာန်ချမ်းသာကို သိမ်းပိုက်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။ စ၊ ဆက်ဦးအံ့။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမ ဝိဝေကဝစနတောယေဝ၊ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်ပင်။ ဧတေသံ၊ ဤဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသောပုဒ်တို့တွင်။ ပဌမေန၊ ပထမပုဒ်ဖြင့်။ သံကိလေသ ဝတ္ထုပ္ပဟာနံ၊ သံကိလေသတို့၏ ဝတ္ထုကို ပယ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ပယ်ခြင်းကို ။ (ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ။) [တဏှာဒိသံကိလေသာနံ ဝတ္ထုနော ပဟာနံ။-ဋီကာ။] ဒုတိယေန၊ ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်။ သံကိလေသပ္ပဟာနံ၊ သံကိလေသကို ပယ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိဘာဝိတံဟောတိ။) ပဋ္ဌမေန၊ ဖြင့်။ လောလဘာဝဿ၊ လျှပ်ပေါ်လော်လီ သူ၏ အဖြစ်၏။ ဟေတုပရိစ္ဆာဂေါ၊ အကြောင်းကိုစွန့်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။) [လောလဘာဝေါ နာမ တတ္ထ တတ္ထ ရူပါဒိသု တဏှုပ္ပာဒေါ၊ တဿ ဟေတု ဝတ္ထုကာမော ဧဝ။] ဒုတိယေန၊ ဖြင့်။ ဗာလဘာဝဿ၊ မိုက်သူ၏ အဖြစ်၏။ (ဟေတုပရိစ္ဆာဂေါ ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။) ဗာလဘာဝေါ နာမ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုစ္စိန္တိ တစိန္တာ ဝါ၊ တဿ အယောနိသောမနသိကာရော၊ သဗ္ဗေဝိ ဝါ အကုသလာ ဓမ္မာ ဟေတု။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ပဋ္ဌမေန၊ ဖြင့်။ ပယောဂသုဒ္ဓိ၊ ပယောဂ၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိဘာဝိတာဟောတိ။) ဒုတိယေန၊ ဖြင့်။ အာသယပေါသနံ၊ အဇ္ဈာသယကို စင်ကြယ်စေခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဉာတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။ ဒေ၊ ဤနည်းသည်။ တာဝ၊ ကိလေသကာမပက္ခမှ ရှေးဦးစွာ။ ကာမေဟိတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ဝုတ္တကာမေသု၊ ဆိုအပ်ပြီးသော ကာမတို့တွင်။ ဝတ္ထုကာမပက္ခေ၊ ဝတ္ထုကာမပက္ခ၌။

နယော၊ သိကြောင်းနည်းတည်း။

ပန၊ ကား။ ကိလေသကာမပက္ခေ၊ ကိလေသကာမ ပက္ခန္ဓာ။ ဆန္ဒောတိ စ၊ ဆန္ဒော ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော။ ရာဂေါတိ စ၊ ရာဂေါဟူသည်လည်း ဖြစ်သော။ ဧဝမာဒိဟိ၊ ဤသို့ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်။ အနေကဘောဒေါ၊ များသော အပြားရှိသော။ [ကာမာသဝ၊ ကာမရာဂ သံယောဇဉ်၊ ရူပတဏှာ စသည်ဖြင့် များသောအပြားရှိသော။] ကာမစ္ဆန္ဒော ဧဝ၊ ကာမစ္ဆန္ဒကိုသာ။ ကာမောတိ၊ ကာမ ဟူ၍။ အဓိပ္ပေတော၊ အလိုရှိအပ်၏။ သော စ၊ ထိုကာမစ္ဆန္ဒကိုလည်း။ (ဝုတ္တော- ဌံ စပ်။) ဝါ၊ သည်လည်း။ (သမာနော-ဌံ စပ်။) အကုသလ ပရိယာပန္နော၊ အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်သည်။ သမာနောပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ (ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ အရ၌ ပါဝင်နိုင်ပါသော်လည်း။) တတ္ထ ကတမေ ကာမာ ဆန္ဒော ကာမောတိ အာဒိနာ၊ တတ္ထ။ ပ။ ကာမော-အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌။ ဈာနပဋိပက္ခတော၊ ဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိသု၊ သီးခြားလည်း။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကိလေသကာမတ္တာ၊ ကိလေသကာမ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပုရိမပဒေ၊ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေတိ-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ အကုသလပရိယာပန္နတ္တာ၊ အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒုတိယပဒေ၊ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်၌။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ စ၊ ဆက်။ အဿ၊ ထို ကာမစ္ဆန္ဒ၏။ အနေကဘောဒ တော၊ တစ်ပါးမက များသောအပြားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကာမတောတိ၊ ကာမတော ဟူ၍။ အဝတွာ၊ မဟောမူ၍။ ကာမေဟိတိ၊ ကာမေဟိ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

စ၊ ဆက်။ အညေသမ္ပိ၊ ကာမမှ တစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံဒိဋ္ဌိမာန အစရှိသော တရားတို့၏။ [အညေသမ္ပိတိဒိဋ္ဌိ မာန အဟိရိကာနောတ္တပ္ပာဒိနံ- တံသဟိတဖဿာဒိနံ စ။] အကုသလဘာဝေ၊ အကုသိုလ်တို့၏ အဖြစ်သည်။ ဝိဇ္ဇာမာနေ၊ ထင်ရှားရှိပါလျက်။ “တတ္ထ ကတမေ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ ကာမစ္ဆန္ဒော” တိ အာဒိနာ၊ “တတ္ထ။ ပ။ ကာမစ္ဆန္ဒော” အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ၌။ ဥပရိဈာနနိပစ္စနိကပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော၊ အထက်၌ ဆိုအပ်လတ္တံ့ ကုန်သော ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ ပြောင့်ပြောင့်ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ကို ပြလိုခြင်းကြောင့်။ နိဝရဏာနေဝ၊ တို့ကိုသာ။ ဝုတ္တာနိ၊ ကုန်ပြီ။ [ဋီကာ၌ “ဥပရိ။ ပ။ ဒဿနတ္ထံ တပ္ပစ္စနိကနိဝရဏဝ စနံ” ဟုအဖွင့်တွေ့ရ၏။ ထိုအလို “ဒဿနတော” နေရာဝယ် “ဒဿနတ္ထံ” ဟု လည်းကောင်း။ “နိဝရဏာနေဝ ဝုတ္တာနိ” နေရာဝယ် “နိဝရဏဝစနံ” ဟု လည်းကောင်း ရှေးပါဠိရှိဟန်တူသည်။ “ဥပရိဈာနနိကနိ+ ပစ္စနိကပဋိပက္ခဒဿနတော” ဟုသမာသံ

မတွဲဘဲလည်း ပါဠိရှိ၏။]ဟိ။ ချဲ့။ နီဝရဏာနိ၊ 'တို့သည်။ ဈာနင်္ဂပစ္စနိကာနိ၊ ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။ တေသံ၊ ထို နီဝရဏတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဈာနင်္ဂါနေဝ၊ တို့သည်သာ။ ပဋိပက္ခာနိ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် ပြုတတ်ကုန်၏။ ဝဒ္ဓံသကာနိ၊ ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏။ ဝိယာတကာနိ၊ -သတ်ဖြတ်တတ်ကုန်၏။ 'ဣတိ 'ဥတ္တံ ဟောတိ။ [ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ ဝိယာတကာနိ မပါ။] တထာဟိ၊ ထိုစကား မှန်၏။ “သမာဓိ၊ သည်။ ကာမစ္ဆန္တဿ၊ ကာမစ္ဆန္တနီဝရဏ၏။ ပဋိပက္ခော၊ ဆန့်ကျင် ဘက်တည်း။ ဝိတိ၊ သည်။ ဗျာပါဒံဿ ဗျာပါဒနီဝရဏ၏။ ပဋိပက္ခာ၊ တည်း။ ဝိတက္ကော ထိနမိဒ္ဓဿ ပဋိပက္ခော၊ သုခံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ၊ ပဋိပက္ခံ၊ ဝိစာရော ဝိစိကိစ္ဆာယ(ဝိစိကိစ္ဆာ နီဝရဏ၏။) ပဋိပက္ခော။ ” ဣတိသို့၊ ပေဋကေ၊ ပေဋကော ပဒေသ၌။ ဥတ္တံ၊ ပြီ။ [ရှေးနိဿယ၌ “ပေဋကေ-နေတ္ထိကျမ်း၌” ဟုလည်းပေး၏။]

ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ-ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိဓမ္မေဟိ ဟူသော ပုဒ်တို့တွင်။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိတိ ဣမိနာ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်။ ကာမစ္ဆန္တဿ၊ ကာမစ္ဆန္တနီဝရဏ၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေက သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဂုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ ဟောတိ။ ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ ဣမိနာ၊ ဖြင့်။ ပဉ္စန္ဒရိ၊ ငါးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ နီဝရဏာနံ၊ တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဂုတ္တော ဟောတိ။ ပန၊ ဆက်။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟ-ဏေန၊ ယူအပ်ပြီးသောတရားတို့ကို မယူခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ မယူအပ် သေးသော တရားတို့ကို ယူခြင်းဖြင့်။ [ရှေးနည်း၌ကား ယူအပ်ပြီးသော ကာမစ္ဆန္တ နီဝရဏကို နောက်ပုဒ်ဖြင့် ထပ်၍ယူသည်။ ဤနည်း၌ကား ဤသို့ကပ်၍ ယူမည် မဟုတ်။] ပဌမေန၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဟူသော ပထမပုဒ်ဖြင့်။ ကာမစ္ဆန္တဿ၊ ၏။ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကော ဂုတ္တော ဟောတိ။ ဒုတိယေန၊ ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်။ သေသ နီဝရဏာနံ၊ ကာမစ္ဆန္တနီဝရဏမှ ကြွင်းသော နီဝရဏတို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဂုတ္တော ဟောတိ။ တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ ပဌမေန၊ ဖြင့်။ တိသု၊ သုံးပါးကုန်သော။ အကုသလဗုလေသု၊ အကုသိုလ်ဗုလတို့တွင်။ ပဉ္စ ကာမဂုဏဘောဒ ဝိသယဿ၊ ငါးပါးသော ကာမဂုဏ် အထူးအပြားဟူသော အာရုံရှိသော။ လောဘဿ၊ ၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဂုတ္တော ဟောတိ။ ဒုတိယေန၊ ဖြင့်။ အာယာတ ဝတ္ထုဘောဒါဒိ ဝိသယာနံ၊ အာယာတ ဝတ္ထု အထူးအပြားအစရှိသော။ အာရုံရှိကုန်သော ဒေါသ မောဟာနံ၊ တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဂုတ္တော ဟောတိ။

[နီဝရဏ အကုသလတို့မှ တစ်နည်းပြလို၍ “ဩဃာဒိသု ဝါ” စသည်မိန့်။] ဝါ၊ တစ်နည်းကား။ ပဌမေန၊ ဖြင့်။ ဩဃာဒိ သု၊ ဩဃံ အစရှိကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊

တို့၌။ ကာမောဃကမယောဂ ကာမာသဝ ကာမုပါဒါန အဘိဇ္ဈာ ကာယဂန္ထ ကာမရာဂ သံယောဇနာနံ၊ တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တောဟောတိ၊ ဒုတိယေန။ အဝသေသ၊ ဩဃယောဂါသဝ ဥပါဒါန ဂန္ထ သံယောဇနာနံ၊ ကြွင်းသော ဩဃ။ ပ။ သံယောဇဉ်တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ စ၊ ဆက်။ ပဌမေန။ တဏှာယ၊ ၏လည်းကောင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ၊ ထိုတဏှာနှင့်အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော တရားတို့၏လည်းကောင်း။ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိယေန။ အဝိဇ္ဇာယ၊ ၏လည်းကောင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ၊ ထို အဝိဇ္ဇာနှင့် အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြား တို့ဖြင့် ယှဉ်သော တရားတို့၏ လည်းကောင်း။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တောဟောတိ။ အဝိစ၊ ဤနည်းသာ မကသေး။ ပဌမေန။ လောဘသမ္ပယုတ္တအဋ္ဌစိတ္တုပ္ပါဒါန လောဘသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ရှစ်ပါးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တောဟောတိ၊ ဒုတိယေန။ သေသာနံ၊ ကုန်သော။ စတုနံ၊ ကုန်သော။ အကုသလ စိတ္တုပ္ပါဒါနံ၊ တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ တာဝ၊ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌။ အတ္ထပ္ပကာသနာ၊ အနက်ကို ပြခြင်းတည်း။ ဝါ၊ အနက်ကို ပြကြောင်းပြရာ အဋ္ဌကထာတည်း။

စ၊ အနုသန္ဓေကို ဆက်ဦးအံ့။ ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါဠိရပ်ဖြင့်။ ပဌမဇ္ဇယာနုဿ၊ ၏။ ပဟာနဂ်၊ ပယ်ထိုက်သော အင်္ဂါကို။ ဝေသေတွာ၊ ပြီး၍။ [ပဟတဗ္ဗန္တိ ပဟာနံ၊ ပဟာနံ စ + တံ + အဂံ စာတိပဟာနဂ်။ ပယ်ထိုက်သော ကာမ၊ အကုသလဓမ္မ ဟူသော အစိတ်အပိုင်း။] ဣဒါနိ၊ ၌။ သမ္ပယောဂဂ်၊ (ဝိတက်စသော) ယှဉ်ဖက်အင်္ဂါကို။ ဒသေတံ၊ ငှာ။ သဝိတက္ကံ သဝိစာရန္တိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားရပ်ကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဝါ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထို သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ အစရှိသောစကားရပ်၌။ ရက္ခော၊ သည်။ ပုပ္ဖေန စ၊ အပွင့်နှင့်လည်းကောင်း။ ဖလေန စ၊ အသီးနှင့် လည်းကောင်း။ (သဟ၊ တက္ကံ ဝုတ္တတိ) ဝိယ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တလက္ခဏာဒိ ဝိဘာဓေန၊ ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာ အစရှိသော ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြား ရှိသော။ (ဝိတက္ခေန ဝိစာရေန-၌ စပ်။) အပ္ပနာသမ္ပယောဂတော၊ အပ္ပနာနှင့် အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြား

၁။ အပ္ပနာ သမ္ပယောဂတော။ ။ “အပ္ပနာနှင့်ယှဉ်သောတရား”ဟူသည် ဝိတက်ဝိစာရပင်တည်း။ ဝိတက်ကို ပါဠိတော်၌ “အပ္ပနာ-ဗျပ္ပနာ”စသည်ဖြင့် “အပ္ပနာ” ဟုနာမည်တပ်၏။ ထို့ကြောင့်

တို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ ရူပါဝစရ ဘာဝပုတ္တောန၊ ရူပါဝစရ၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော။
ဝိတက္ကေန စေဝ၊ နှင့်လည်းကောင်း။ ဝိစာရေန စ၊ နှင့်လည်းကောင်း။ သဟ။
ဝတ္တတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဣဒံ ဈာနံ၊ ကို။ သဝိတက္ကံ သဝိစာရန္တိ၊ ဟူ၍။
ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌။ ဣမိနာ စ
ဝိတက္ကေန ဣမိနာ စ ဝိစာရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတောတိ အာဒိနာ၊
အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန၊ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန် ဖြစ်သော။ (ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော
တည်ရာရှိသော။) ဒေသနာ၊ ကို။ ကတာ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင်
ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန် ဒေသနာကို ပြုတော် မူအပ်ပါသော်လည်း။ အတ္ထော၊ ကို။ တတြာပိ၊
ထိုဈာန ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ လည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတိုင်းသာ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။

ဝိဝေကဇန္တိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဝိဝိတ္တိ၊
ကင်းဆိတ်ခြင်း။ ဝိဝေကော၊ ခြင်း။ နီဝရဏဝိဂမော၊ နီဝရဏတို့မှကင်းခြင်း။
ဣတိ အတ္ထော။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိဝိတ္တော၊ ကင်းဆိတ်၏။ ဝါ၊ ကင်းဆိတ်စေအပ်၏။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိဝေကော၊ မည်၏။ နီဝရဏဝိဝိတ္တော၊ နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော။
ဝါ၊ နီဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ်စေအပ်သော။ ဈာနသမ္ပယုတ္တာဓမ္မရာသိ၊
ဈာနသမ္ပယုတ် တရားအစုတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ တသ္မာ ဝိဝေကော၊ ထိုနီဝရဏတို့မှ
ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်သော ဈာန်တည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တသ္မိံ
ဝိဝေကော၊ ထို နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော ဈာနသမ္ပယုတ် တရားအစု၌။ ဝါ၊
နီဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ်စေအပ်သော ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌။ ဇာတံ၊
ဖြစ်သောဈာန် တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိဝေကံ၊ ၏။

ပီတိသုခန္တိ ဧတ္ထ၊ ပီတိသုခံ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ ပီတိသုခါနိ၊ တို့ကို။
ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်ကာမာဝစရကုသလ အဖွင့်၌။ ပကာသိတာနေဝ၊ ထင်ရှား
ပြအပ်ကုန်ပြီး သည်သာ။ ပန၊ ဆက်။ တေသု၊ ထိုပီတိသုခတို့တွင်။ “ဝုတ္တပ္ပကာ

ဝိတက်တည်းဟူသော အပ္ပနာသည် အဘယ်နည်းအားဖြင့် “အပ္ပနာသမ္ပယောဂ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း”ဟု
မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ပါဠိတော်၌ ဝိတက်ကိုသာ “အပ္ပနာ”ဟု ခေါ်ထားသော်လည်း အဋ္ဌကထာ
အသုံးအနှုန်းအားဖြင့် ဝိတက်၏ကိစ္စအထူးကြောင့် ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော
ပထမဈာန်သမာဓိ၌ လည်းကောင်း၊ ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏ စသည်တို့မှ ဝေးကွာခြင်းကြောင့်
ပထမဈာန်သမာဓိနှင့် အလားတူသော ဒုတိယဈာန်သမာဓိ စသည်တို့၌လည်းကောင်း။ “အပ္ပနာ”
ဟု ခေါ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပထမဈာန်သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော ဝိတက်ကို “အပ္ပနာ သမ္ပယောဂတော”
ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။-မူလဋီကာ။ [ဤ မူလဋီကာ အဓိပ္ပာယ်ကို သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ-
အပ္ပနာစဝနဝါရအခန်း၌ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြခဲ့ပြီ။]

ရာယ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ (ပီတိအဖွင့်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာ စသော အပြားရှိသော။) ပဉ္စဝိဇယ၊ သော။ ပီတိယာ၊ တွင်။ အပ္ပနာသမာဓိဿ၊ အပ္ပနာသမာဓိ၏။ မူလံ၊ အခြေခံသည်။ ဟုတွာ။ ဝဗ္ဗနာ၊ တိုးပွားလာသော။ သမာဓိသမ္ပယောဂံ၊ သမာဓိနှင့် အညီအမျှ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်းသို့။ ဂတာ၊ ရောက်သော။ ယာ၊ ဖရဏပီတိ၊ အကြင် ဖရဏာပီတိသည်။ (အတ္ထိ။) အယံ၊ ဤ ဖရဏာပီတိကို။ ဣမသ္မိံ၊ အတ္ထေ၊ ဤ ပီတိသုခံ ဟူသော ပုဒ်၏အနက်၌။ ပီတိတိ၊ ဟူ၍။ အဓိပ္ပေတာ။ အဿဈာနဿ၊ ဤ ဈာန်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အသ္မိံ၊ ဈာနေ၊ ၌။ အယဉ္စ ပီတိ၊ ဤပီတိသည်လည်းကောင်း။ ဣဒဉ္စ သုခံ၊ ဤ သုခသည် လည်းကောင်း။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ (ဈာနံ)၊ ကို။ ပီတိသုခန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုဇ္ဇတိ၊ ၏။

အထ ဝါ၊ ထို့ပြင် တစ်နည်းကား။ ပီတိစ၊ လည်း။ သုခဉ္စ၊ လည်း။ ပီတိသုခံ၊ ပီတိသုခ။ ဓမ္မဝိနယာဒယော ဝိယ၊ ဓမ္မဝိနယော၊ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့တည်း။ အဿ ဈာနဿ၊ ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အသ္မိံ၊ ဈာနေ၊ ၌။ ဝိဝေကဇံ၊ ဝိဝေက-ကြောင့် ဖြစ်သော။ [ဝိဝေက၏အနက်ကို အကျယ်ပေးလိုက အဖွင့်ကြည့်ပေးပါ။] ပီတိသုခံ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ ဣတိ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့လည်း။ ဝါ၊ ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း။ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ၊ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခမည်၏။ [ဝိဝေကဇံ တစ်ပုဒ်၊ ပီတိသုခံ တစ်ပုဒ်ဟု ၂-ပုဒ်မခွဲဘဲ တစ်ပုဒ်တည်းသာ ဖြစ်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ဈာနံ၊ သည်။ ဝိဝေကဇံ၊ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဟောတိ ယထေဝ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့သာလျှင်။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧတ္ထ၊ ဤဈာန်၌။ ပီတိသုခမ္ပိ၊ ပီတိသုခသည်လည်း။ ဝိဝေကဇမေဝ၊ ကြောင့်ဖြစ်သည် သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ၏။ အဿ၊ ထိုဈာန်၏။ တဉ္စ၊ ထိုဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသုခသည်လည်း။ အတ္ထိ၊ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧကပဒေနေဝ၊ ဖြင့်သာလျှင်။ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခန္တိ၊ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ ဟူ၍။ ဝတ္ထု၊ ဆိုခြင်းငှာ။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ၌။ ဣဒံ သုခံ ဣမာယ ပီတိယာ သဟဂတန္တိအာဒိနာ၊ သဟဂတံအစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ (ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း။ အတ္ထော၊ ကို။ တတြာပိ၊ ထိုဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌လည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤဖွင့်ဆိုအပ် သည်အတိုင်းသာ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။

ပဌမံ ဈာနန္တိ ဧတ္ထ၊ ဟူသောဤပါဠိ၌။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ (ဂဏနာနု ပုဗ္ဗတာယ)၊ ဂဏန်းအစဉ်အားဖြင့်။ ပဌမံ၊ ပထမ ဖြစ်သော။ (ဈာနံ-၌ စပ်။) [တစ်နည်း၊

ပဌမံ၊ ပဌမဟူသော သဒ္ဓါသည်။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ၊ ဂဏန်းအစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း။ (ဂဏန်းအစဉ်အားဖြင့် ပထမကို ဟောသောသဒ္ဓါဖြစ်သည်။) - ဟူလို။] ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သောဈာန်တည်း။ ဝါ၊ ရအပ်သော ဈာန်တည်း။ (ပြခဲ့သော ဥပ္ပန္နအမျိုးမျိုးတွင် ပဋိလဒ္ဓဥပ္ပန္နတည်း။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဌမံ၊ မည်၏။ ပဌမံ၊ စွာ။ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ၊ ဝင်စားထိုက်သော ဈာန်တည်း။ ဣတိပိ ကြောင့်လည်း။ ပဌမံ၊ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဣဒံ၊ ဤ ရှေးဦးစွာ ဝင်စားခြင်း ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ဧကန္တလက္ခဏံ၊ ဧကန် လက္ခဏာသည်။ န၊ မဟုတ်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ) ကြောင့်။ စိတ္တဝသိဘာဝေါ၊ လေ့လာအပ်ပြီးသော ဝသိဘောရှိသော။ အဋ္ဌသမာပတ္တိလဒ္ဓာဘိ၊ ရှစ်ပါးသော သမာပတ်ကို ရခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အာဒိတော၊ အစဈာန်မှ။ ပဌာယ၊ စ၍။ မတ္တကံ၊ အပြီးအဆုံးသို့။ ပါပေန္တောပိ၊ ရောက်စေလျက်လည်း။ သမာပဇ္ဇိတံ၊ ဝင်စားခြင်းငှာ။ သက္ကောတိ။ မတ္တကတော၊ အထွတ်အထိပ်ဈာန်မှ။ ဝါ၊ နောက်ဆုံးဈာန်မှ။ ပဌာယ၊ ၍။ အာဒိ၊ အစသို့။ ပါပေန္တောပိ သမာပဇ္ဇိတံ သက္ကောတိ။ အန္တရန္တရာ၊ အကြားအကြား၌။ ဩက္ကမန္တောပိ၊ သက်ရောက်လျက်လည်း။ (သမာပဇ္ဇိတံ) သက္ကောတိ။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ၊ သည်။ ဧကန္တ လက္ခဏံ၊ သည်။ န ဟောတိ။) [အဆုံးမှစ၍ ဝင်စားသောအခါ၊ အကြားအကြား၌ ဝင်စားသောအခါဝယ် ဤ ဈာန်သည် ပထမ ဝင်စားအပ်သောဈာန် မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် “ပဌမသမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ” သည် ဧကန္တလက္ခဏာ မဟုတ်ပါ- ဟူလို။] ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ပုဗ္ဗုပ္ပတ္တိယဋ္ဌေန၊ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ [ပဌမဥပ္ပန္နံ ကို ရည်ရွယ်သည်။] ပဌမံ နာမ ဟောတိ။

ဈာနန္တိ (ဧတ္ထ) ၊ ဈာနံ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌။ (အတ္ထုဒ္ဓာရဏာဝေန၊ အတ္ထုဒ္ဓာရ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ လဗ္ဘမာနံ၊ ရထိုက်သော။) ဈာနံ၊ ဈာန်သည်။ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန် လည်းကောင်း။ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့၊ ဒုတိမံ၊ နှစ်ပါး အပြားရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထို-ပါးသော ဈာန်တို့တွင်။ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော၊ ရှစ်ပါးသော သမာပတ်တို့သည်။ ပထဝီကသိကာဒိ အာရမ္မဏံ၊ ပထဝီကသိုက် အစရှိသောအာရုံကို။ ဥပနိဇ္ဈာယန္တိ၊

၁။ ပဌမံ။ ။ “ပဌမံ၊ ဂဏန်းအစဉ်အားဖြင့် ပထမ ဖြစ်သော။ ဝါ၊ ရှေးဦးစွာရအပ်သော။ ဝါ၊ ရှေးဦးစွာဝင်စားအပ်သော” ဟု ပါဠိတော်၌ ဖေးပါ။ ပထမဟူသော အမည်သည် ပထမနည်းအလို ဒေသနာက္ကမ၊ ဒုတိယနည်းအလို ဥပ္ပတ္တိက္ကမ (ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဖြစ်ခြင်း၏အစဉ်) တတိယနည်းအလို ပဝတ္တိက္ကမ (ဝင်စားသောအခါဖြစ်စဉ်) အားဖြင့်ရအပ်သော အမည်တည်း။

ရှုတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသော အာရုံကို ရှုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ၊ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်ဟူ၍။ သန့်၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတာ၊ ရောက်ကုန်ပြီ။ ပန၊ ကား၊ ဝိပဿ နာမဂ္ဂဗလာနိ၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့သည်။ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ နာမ၊ မည်၏။ တတ္ထ၊ ထိုဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့တွင်။ ဝိပဿနာ၊ သည်။ အနိစ္စာဒိလက္ခဏဿ၊ အနိစ္စ အစရှိသော လက္ခဏာကို။ ဥပနိဇ္ဈာနတော၊ ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ မည်၏။ ဝိပဿနာယ၊ သည်။ ကတကိစ္စဿ၊ ပြုအပ်သော ကိစ္စ၏။ မဂ္ဂေန၊ မဂ်ဖြင့်။ (မဂ်ကျမှ။) ဣဇ္ဈာနတော၊ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်။ မဂ္ဂေါ၊ သည်။ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ မည်၏။ ပန၊ ကား။ ဖလံ၊ ဖိုလ်သည်။ နိရောဓသစ္စံ၊ နိရောဓသစ္စာ ဟူသော။ တထလက္ခဏံ၊ မှန်ကန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာကို။ ဥပနိဇ္ဈာယတိ၊ ရှုတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ နာမ၊ မည်၏။ တေသု၊ ထို-ပါးသော ဈာန်တို့တွင်။ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဤပဌမံ ဈာန် ဟူသောပုဒ်၏အနက်၌။ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်ကို။ အဓိပ္ပေတံ၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်၏ အလိုရှိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနတော၊ အာရုံကို ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ပစ္စနိကဈာယနတော ဝါ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့ကို လောင်မြိုက် တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဈာနန္တိ၊ ဈာန်ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ [စာအုပ်တို့၌ “ဈာပန” ဟု ရှိ၏။ ဈာယနသာ ရှိသင့်ကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဥပသမ္ပဇ္ဇတိ၊ ကား။ ဥပဂန္တာ၊ ရောက်၍။ ပါပုဏိတွာ၊ ရောက်၍။ ဣတိဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဥပသမ္ပဒယိတွာ၊ ပြီးစေ၍။ နိပ္ပာဒေတွာ၊ ပြီးစေ၍။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ၌။ ဥပသမ္ပဇ္ဇာတိ ပဌမဿ။ ပ။ ဥပသမ္ပဒါတိ၊ ဒါဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ တဿာပိ၊ ထိုဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၏လည်း။ ဧဝမေ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည့် အတိုင်းသာ။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [ဥပသမ္ပဇ္ဇတိ၊ ကား။ ပဌမဿ ဈာနဿ။ ပဌမဈာန်၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝါ၊ သို့။ လာဘော ပဋိလာဘော၊ ရခြင်း။ ပတ္တိ သမ္ပတ္တိ၊ ရောက်ခြင်း။ ဖုသနာ သမ္ပုသနာ၊ ထိခြင်း။ သစ္စိကိရိယာ၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ ဥပသမ္ပဒါ၊ ပြီးစီးခြင်းတည်း။] ဝိဟရတိတိ၊ ကား။ တဒနုဓူပေန၊ ထိုဈာန်အားလျောက်ပတ်သော။ ဣရိယာ ပထဝိဟာရေန၊ ဣရိယာပုတ်တည်း။ ဟူသော နေခြင်းဖြင့်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တပ္ပကာရဇ္ဈာနသမဂ္ဂိ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော ဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသည်။

ဟုတွာ။ (ဣတိကို ထပ်ဖွင့်သည်။) အတ္တဘာဝဿ၊ အတ္တဘော၏။ ဝါ၊ ကို။ ဣရိယနံ၊ အမူအရာကို။ ဝုတ္တိံ၊ ဖြစ်ခြင်းကို။ ပါလနံ၊ စောင့်ခြင်းကို။ ယပနံ ယာပနံ၊ ရှည်သောကာလသို့ ရောက်စေခြင်းကို။ စာရံ၊ လှည့်လည်ခြင်းကို။ ဝိဟာရံ၊ ဣရိယာတစ်ပါး ညောင်းညာများကို တစ်ပါးဖြင့်ဖြတ် မကျလတ်အောင် ဆောင်ခြင်းကို။ အဘိနိပ္ပာဒေတိ၊ ပြီးစေတော်မူ၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ ဟိ၊ သာဓက ကား။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ဌံ။ ဝိဟရတိတိ၊ ဣရိယတိ။ ပ။ ဝိဟတတိတိ၊ ဟူသော။ ဧတံ (သုတ္တံ)၊ ဤ ပါဠိကို။ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ။ [ဝိဟရတိတိ၊ ကား။ ဣရိယတိ ဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။ ပါလေတိ၊ စောင့်ရှောက်၏။ ယပေတိ ယာပေတိ၊ ရှည်သော ကာလသို့ ရောက်စေ၏။ စရတိ၊ လှည့်လည်၏။ ဝိဟရတိ၊ ဣရိယာတစ်ပါး။ ပ။ ဆောင်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ ဝိဟရတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။]

ပထဝိကသိဏန္တိတ္ထေ၊ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌။ ပထဝိမဏ္ဍလမ္ပိ၊ ပထဝိကသိုဏ်း ဝန်းကိုလည်း။ သကလဋ္ဌေန၊ အလုံးစုံဟူသော အနက်ကြောင့်။ ပထဝိကသိဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ တံ၊ ထိုပထဝိ ကသိုဏ်းဝန်းကို။ နိဿာယ၊ မှီ၍။ ပဋိလဒ္ဓံ၊ ရအပ်သော။ နိမိတ္တမ္ပိ၊ နိမိတ်ကိုလည်းကောင်း။ ပထဝိကသိဏနိမိတ္ထေ၊ ဌံ။ ပဋိ-လဒ္ဓဇ္ဈာနမ္ပိ၊ အာရုံပြု၍ ရအပ်သောဈာန်ကိုလည်းကောင်း။ (ပထဝိကသိဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။) [ဝိသဒ္ဓါ၊ ၃-ခုသည် အညမညသမုစ္စည်း။] တတ္ထ၊ ထိုပထဝိကသိုဏ်း အစရှိသည်တို့တွင်။ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဤပထဝိကသိဏ်ဟူသော ပုဒ်၏ အနက်၌။ ဈာနံ၊ ကို။ ပထဝိကသိဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ပထဝိကသိဏသင်္ခါတံ၊ ပထဝိကသိုဏ်းဟု ဆိုအပ်သော။ ဝါ၊ ပထဝိကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသည်ဟု ဆိုအပ်သော။ ဈာနံ၊ သို့။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ရောက်၍။ (တစ်နည်း) ဈာနံ၊ ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ပြီးစေ၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဣတိ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။

၁။ ပထဝိကသိဏ်။ ။ ကသိဏသဒ္ဓါသည် အလုံးစုံဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ [သမ္ပ သမတ္တမနိလံ၊ နိဗ္ဗိလံ သကလံ တဏှာ။ နိဿေသံ ကသိဏာဿေသံ၊ သမဂ္ဂဉ္စ အနုနက်။ (၇၀၂-အဘိဓာန်။)] ပထဝိယေဝ၊ မြေသည်ပင်။ ကသိဏံ၊ အလုံးစုံ အကုန်အစင်အာရုံပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကသိဏတည်း။ ပထဝိကသိဏံ။ ပထဝိကသိုဏ်း= အလုံးစုံ အကုန်အစင် အာရုံပြုအပ်သောမြေဝိုင်း။ ဤအနက်သည် ငါးမျှအနက်တည်း။ ထိုပထဝိကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ရအပ်သော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကား သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် ပထဝိကသိဏ မည်၏။ ပဋိဘာဂသဒ္ဓါ သည် “အတူ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ တံ တံ နိဿာယကို ကြည့်၍ မဉ္ဇာ ဥက္ကဋ္ဌိံ ကရောန္တိ ကဲ့သို့ ဌာနပစာရလည်း ကြုံကြ၏။ ဈာန်ကို အရကောက်ရာ၌ကား အကြောင်း အာရုံ၏အမည်ကို အကျိုးအာရမ္မဏိက ဈာန်၌ တင်စားသောကြောင့် ကာရဏုပစာရအားဖြင့် ကသိဏမည်၏။ ရှေးနိဿယ၌ “ကုန္တာ ပစရန္တိ” ကဲ့သို့ ဌာနျူပစာရ ကြုံလေသည်။

ဧတ္ထ၊ ဤ ပထဝီကသိဏံ ဈာနံ ဟူသော ပါဠိ၌။ သင်္ခေပတ္တော၊ အကျဉ်းဖြစ်သော အနက်တည်း။

ပန၊ ဆက်။ ဣမသ္မိံ ပထဝီကသိဏော၊ ၌။ ပရိကမ္ပံ၊ ပရိကံကို။ (အဖန်ဖန် ပြုလုပ်အပ် အားထုတ်အပ်သော ဘာဝနာမျှကို။) ကတွာ၊ ဤ။ စတုက္က ပဉ္စကဇ္ဈာနာနိ၊ စတုက္ကဈာနံ ပဉ္စကဈာနံတို့ကို-နိဗ္ဗတ္တေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍။ ဈာနပဒ ဌာနံ၊ ဈာန်ဟူသော နီးကပ်သောအကြောင်း ရှိသော။ ဝိပဿနံ၊ ကို။ ဝဗေတွာ၊ ပွားစေ၍။ (ဈာန်ဝင်စားပြီးမှ ဝိပဿနာကို ပွားစေ၍။) အရဟတ္တံ၊ ဖိုလ်သို့။ ပတ္တုကာမေန၊ ရောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော။ ကုလပုတ္တေန၊ သည်။ ကိံ၊ အဘယ်ကို။ ကတ္တဗ္ဗံ၊ ပြုထိုက်ပါသနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ တာဝ၊ ဘာဝနာမပွားမီ ရှေးဦးစွာ။ အာဒိတော၊ အစမှ စ၍။ ပါတိမောက္ခ သံဝရ။ ပ။ သင်္ခါတာနိ၊ ပါတိမောက္ခ သံဝရသီလ ဣန္ဒြိယ သံဝရသီလ အာဇီဝ ပါရိသုဒ္ဓိသီလ ပစ္စယသင်္ခါသီတသီလဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ သီလာနိ၊ တို့ကို။ ဝိသောဓေတွာ၊ အထူး သုတ်သင်ပြီး၍။ သုပရိသုဒ္ဓေ၊ အလွန် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော။ (သုသည် သုဋ္ဌ အနက်ဟော။) သီလေ၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၌။ ပတိဋ္ဌိတေန၊ တည်ပြီးသည်။ (ဟုတွာ ပတိပဋ္ဌိတဗ္ဗံ-၌ စပ်။) အဿ၊ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏။ အာဝါသာဒိသု၊ အာဝါသ အစရှိကုန်သော။ ဒသသု၊ ကုန်သော။ ပလိဗောဓေသု၊ တို့တွင်။ ယောပလိဗောဓော၊ အကြင် ပလိဗောဓသည်။ အတ္ထိံ၊ [ပရိပုန္နတိ၊ ဘာဝနာအလုပ်ကို နှောင့်ယှက်တတ်၏။ ဣတိ ပလိဗောဓော။ -ပလိဗောဓ ခဝ-ပါးကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စသည်၌ ရှုပါ။]

တံ၊ ထိုပလိဗောဓကြီး ခဝ-ပါးကို၊ ဥပစိန္တိတွာ၊ ဖြတ်ပြီး၍။ ကမ္မဋ္ဌာနဒါယကံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပေးနိုင်သော။ ကလျာဏမိတ္တံ၊ ကလျာဏ မိတ်ဆွေသို့။ ဥပသကံမိတွာ၊ ချဉ်းကပ်၍။ ပါဠိယာ၊ ပါဠိတော်၌။ အာဂတေသု၊ ကုန်သော။ အဋ္ဌတိသာယာသော။ ကမ္မဋ္ဌာနေသု၊ တို့တွင်။ အတ္တနော၊ ၏။ စရိယာနု-ကုလံ၊ စရိုက်အား လျောက်ပတ်သော။ ကမ္မဋ္ဌာနံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို။ ဥပပရိက္ခန္ဓေန၊ စူးစမ်းဆင်ခြင်လတ်သော်။ အဿ၊ ထိုမိမိအား။ ဣဒံ ပထဝီကသိဏံ၊ ဤပထဝီ

၁။ အဋ္ဌတိ သာယ။ ။ အာကာသကသိုဏ်းကို ကသိဏုဋ္ဌာဋီမာကာသ၌ သွင်းပြီးလျှင် အာလောက ကသိုဏ်းကို ဩဒါတကသိုဏ်း၌ သွင်း၍ ဓမ္မသင်္ဂဏီ စသော ပါဠိတော်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၈-ပါးသာ လာသောကြောင့် “အဋ္ဌတိသာယ” ဟုဆိုသည်။ [ကိဉ္စာဝိ ပါဠိယံ ပထဝီကသိဏာဒိနိ ရူပါဝရေဇ္ဈာနာရမ္ပဏာနိ အဋ္ဌေဝ ကသိဏာနိ သရူပတော အာဂတာနိ၊ ဩဒါတကသိဏေ ပန အာလောကကသိဏံ၊ အာကာသကသိဏေ စ (ကသိဏုဋ္ဌာဋီမာကာသကို ဆိုသည်။) ပရိစိန္တနာကာ သကသိဏံ အဗ္ဗောဂဓံ ကတွာ ဒေသနာ ကတာ။-ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၊ သေသကသိဏ နိဒ္ဒေသ။]

ကသိုဏ်းဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်။ အနုကူလံ၊ လျောက်ပတ်သည်။ သစေဟောတိ၊ အံ့။ (ဝေ သတိ။) ဣဒမေဝ ကမ္မဋ္ဌာန်၊ ဤပထဝီကသိုဏ်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင်။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ဈာန ဘာဝနာယ၊ ဈာန်ကို ဖြစ်စေခြင်းအား။ [ဈာန်ခန်းအဖွင့် ဖြစ်၍ “ဈာန ဘာဝနာယ” ဟု ဆိုသည်။] အနုနုရူပံ၊ မလျောက်ပတ်သော။ ဝိဟာရံ၊ ကျောင်းတိုက်ကို။ (မဟာဝါသံ နဝါဝါသံ စသည်ဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ လာသော မလျောက်ပတ်သော ၁၈-ရပ်သောကျောင်းကို) ပဟာယ၊ ပယ်စွန့်၍။ အနုရူပေ၊ လျောက်ပတ်သော။ ဝိဟာရေ၊ ၌။ ဝိဟာရန္တေန၊ နေလျက်။ [မဝေးနီးဗော၊ မရောလူရှင်၊ မှက်ခြင်ပါးနီး၊ ပစ္စည်းမိတ်ဆွေ၊ ရလွယ်လေ၊ ငါးထွေ ကျောင်းအင်္ဂါ။ ဤအင်္ဂါ၅-ပါးနှင့်ညီသော ကျောင်းတိုက်၌ နေလျက်။] ခုဒ္ဒက ပလိဗောဓုပစ္ဆေဒံ၊ ငယ်သော ပလိဗောဓကို ဖြတ်ခြင်းကို။ ကတွာ၊ ၍။ (ရှည်သောလက်သည်း ဆံပင်တို့ကိုဖြတ်ခြင်း အစရှိသော ငယ်သော ပလိဗောဓကို ပယ်ခြင်းကိုပြု၍။) ကသိဏ ပရိကမ္မံ၊ ပ။ ကောသလ္လပ္ပဘောဒံ၊ ကသိုဏ်းပရိတ်ကိုပြုခြင်း ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း ၇-ပါးသော အသပ္ပါယကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ၇-ပါးသော အသပ္ပါယကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ၇-ပါးသော သပ္ပါယကို မှီဝဲခြင်း ၁၀-ပါး အပြားရှိသော အပ္ပနာကောသလ္လ အပြားရှိသော။ သမ္ပံ၊ သော။ ဘာဝနာဝိဓာနံ၊ ဘာဝနာအစီအရင်ကို။ အပရိဟာသေန္တေန၊ မယုတ်လျောစေဘဲ။ ဈာနာဓိဂမတ္တာယ၊ ဈာန်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ။ ပဋိပစ္စိတမ္ပံ၊ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်ရာ၏။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးကား။ ဧတ္ထ၊ ဤအဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌။ သင်္ခေပေါ၊ အကျဉ်းတည်း။ ဝတ္ထာရော ပန၊ ကိုကား။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ၊ (မယာ၊ သည်။) ဝုတ္တနယေနေဝ၊ ပြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤပထဝီကသိဏ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌။ (ဘာဝနာဝိဓာနံ၊ ကို။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တနယေနေဝ။ ဝေဒိတမ္ပံ ယထာ၊ ကဲ့သို့။) ဝေ၊ တူ။ ဣတော၊ ဤပထဝီကသိဏ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ။ ပရေသုပိ၊ နောက်ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌လည်း။ (ဘာဝနာဝိဓာနံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတမ္ပံ။) ဟိ၊ မှန်။ သဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနာနံ၊ တို့၏။ သမ္ပံ၊ သော။ ဘာဝနာဝိဓာနံ၊ ကို။ အဋ္ဌကထာနယေန၊ ရှေးအဋ္ဌကထာနည်းဖြင့်။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ၊ ၌။ ဝိတ္ထာရိတံ၊ ချဲ့အပ်ပြီ။ တတ္ထ၊ တတ္ထ၊ ထိုထို အဋ္ဌကထာ၌။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ဝုတ္တေန၊ ဆိုအပ်သော။ တေန၊ ထိုဘာဝနာ အစီအရင် ဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ နံ၊ ထိုဘာဝနာ အစီအရင်ကို။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ န ဝိတ္ထာရယာမ၊ မချဲ့ကုန်။ ပန၊ ထိုသို့ မချဲ့ပါကုန် သော်လည်း။ ပါဠိယာ၊ ၏။ ဟေတွာ၊ ၌။ အနာဂတံ၊ မလာသေးသော။ အတ္ထံ၊

ကို။ အပရိဟာပေန္တာ၊ မယုတ်လျောစေကုန်ဘဲ။ နိရန္တရံ၊ အကြားမရှိအောင်။ အနုပဒဝဏ္ဏနမေဝ၊ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုသာ။ ကရိသာမ၊ ပြုကုန်အံ့။

တသ္မိံ သမယေတိ၊ ကား။ ပဌမရွာနံ၊ သို့။ ဥပသမ္ပန္န၊ ဤ။ တသ္မိံ ဝိဟရဏ သမယေ၊ ထိုနေရာအခါ၌။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ။ ပ။ အဝိက္ခေပေါ၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ကာမာဝစရပဌမကုသလစိတ္တေ၊ ၌။ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ ပဒပဋိပါဋိယာ၊ အားဖြင့်။ ဆပ္ပဏ္ဍာသ၊ ၅၆-ပါးသော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ စိုးစဉ်း အနည်းငယ် ဆိုဖွယ်အထူးကား။ ကေဝလံ၊ သက်သက်။ တေ၊ ထို၅၆-ပါးသော တရားတို့သည်။ ကာမာဝစရာ၊ တို့တည်း။ ဣမေ၊ ဤ ၅၆-ပါးသော တရားတို့သည်။ ဘူမန္တရဝသေန၊ ဘုံအထူး၏ အစွမ်းဖြင့်။ မဟဂ္ဂတာ၊ မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော။ ဝါ၊ မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါဝစရာ၊ ရူပါဝစရတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ (ဤသို့ ကာမာဝစရမဟုတ်ဘဲ ရူပါဝစရ အဖြစ်ကား။) ဧတ္ထ၊ ဤ၅၆-ပါးသော တရားတို့၌။ ဝိသေသော၊ အထူးတည်း။ သေသံ၊ ကြွင်းသော အစီအရင်ကို။ တာဒိသမေဝ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာ။ (ကာမာဝစရ ကုသိုလ် အဖွင့်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာ။) ပန၊ အထူးကား။ ဧတ္ထ၊ ဣရူပါဝစရ ကုသိုလ်အဖွင့်၌။ ယေဝါပနကာ၊ ယေဝါပနကဖြစ်ကုန်သော။ ဆန္ဒာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ စတ္တာ ရောဝ၊ ၄-ပါးသော တရားတို့ကိုသာ။ လဗ္ဘန္တိ။ [ယေဝါပနကတရား၉-ပါးတို့တွင် ဆန္ဒ၊ အဓိမောက္ခ၊ မနသိကာရ၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ ၄-ပါးတို့သာ ရ၏။ ပထဝိ ကသိဏဈာန်ခန်းဖြစ်သောကြောင့် ကရဏာ၊ မုဒိတာ၂-ပါးမရ။ မဟဂ္ဂုတ်၌ ဝိရတိမယှဉ်သောကြောင့် ဝိရတိ သုံးပါးလည်းမရ။] ကောဋ္ဌာသဝါရ သုညတဝါရာ၊ တို့သည်။ ပါကတိကာ ဧဝ၊ ပင်ကိုသဘော ရှိကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ... ပဌမံ၊ ပထမဈာန်သည်။ (နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီ။)

ဒုတိယဈာန်

ဒုတိယဈာန နိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ၊ ကား။ ဝိတက္ကဿ စ၊ ဝိတက်လည်းကောင်း။ [ဣတိ-၌ စပ်။ “ဝိတက္ကဿ စ၊ ၏ လည်းကောင်း” ဟုပေးလျှင် “ဣတိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ဟုပေးပါ။] ဝိစာရဿ စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေသံ ဒွိန္နံ၊ ဤ ၂-ပါးသောတရားတို့၏။ ဝုပသမာ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းကြောင့်။ သမတိက္ကမာ၊ လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်။ ဒုတိယဈာနကုဏေ၊

ဒုတိယဈာန်ခဏ၌။ အပါတုဘာဝါ၊ ထင်ရှားမဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထို ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော ပါဠိ၌။ (စောဒနာသောဓနာနယော၊ စောဒနာ သောဓနာနည်းကို။ ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့၊ သောနည်းဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဒုတိယဈာန်၊ ၌။ သဗ္ဗေပိ၊ လည်းဖြစ်ကုန်သော။ ပဌမဈာန်ဓမ္မာ၊ ပဌမဈာန် တရားတို့သည်။ ကိဉ္ဇာပိ န သန္တိ၊ အကယ်၍ကား မရှိပါပေကုန်။ ဟိ၊ မှန်၏။ တစ်နည်း-ဟိ- (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ပဌမဈာန်၊ ၌။ ဖဿာဒယော၊ ဖဿ အစရှိကုန်သော တရားတို့သည်။ အညေယေဝ၊ ဒုတိယ ဈာန်ဖဿ- အစရှိသော တရားတို့မှ တစ်မျိုးတခြားတို့သာတည်း။ ဣဓ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်၌။ (ဖဿာဒယော၊ တို့သည်။) အညေယေဝ၊ ပထမဈာန်ဖဿ အစရှိသော တရားတို့မှ တစ်မျိုးတခြားတို့သာတည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဒုတိယဈာန်၊ ၌။ သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ ပဌမဈာန်ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ကိဉ္ဇာပိ န သန္တိ-ကုန်၊ (ပြန်လှည့်စပ်သည်။) ပန၊ ထိုသို့ပင် မရှိပါကုန်သော်လည်း။ ဩဠာရိကဿ ဩဠာရိကဿ၊ ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းသော။ အင်္ဂဿ၊ ဈာန်အင်္ဂါကို။ သမတိက္ကမာ၊ ကြောင့်။ ပဌမဈာန်တော၊ ဈာန်မှ။ ပရေသံ၊ နောက်ဖြစ်ကုန်သော။ ဒုတိယဈာနာဒိနံ ဒုတိယဈာန် အစရှိသည်တို့ကို။ အဓိဂမော၊ ရခြင်းသည်။ ဟောတိ။ ၏။ ဣတိ ဣမဿ အတ္ထဿ၊ ကို။ (ဒီပန၌ ယု-ပစ္စည်းဖြစ်၍ဆဋ္ဌိကံ ထားသည်။) ဒီပနတ္ထံ၊ ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ။ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ၊-မာဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣဓ၊ ဤ ဈာနကထာ၌။ နိယကဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိကို မှီ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တကို။ အဇ္ဈတ္တန္တိ၊ အဇ္ဈတ္တဟူ၍။ အဓိပ္ပေတံ၊ အလိုရှိအပ်၏။ ဝိဘင်္ဂေ ပန၊ ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ကား။ (တစ်နည်း) ဝိဘင်္ဂေ ပန၊ ၌လည်း။ အဇ္ဈတ္တံ ပဇ္ဇတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဧတ္တကမေဝ၊ ဤ မျှလောက်ကိုသာ။ (ပါဠိရှိတိုင်း ပေးသည်။) တစ်နည်း-ဝေမေဝ၊ ဤအတိုင်းသာ။ (ဖြစ်သင့်သော ပါဠိ။ ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ နိယကဇ္ဈတ္တံ၊ တွက်။ အဓိပ္ပေတံ၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အတ္တနိ၊ မိမိ၌။ ဇာတံ၊ ဖြစ်သော။ အတ္တနော၊ ၏။ သန္တာနေ၊ ၌။ နိဗ္ဗတ္တံ၊ ဖြစ်သော။ ဣတိ၊ သို့။ 'ဧတ္ထ၊ ဤ အဇ္ဈတ္တံ ဝုဒ်၌။ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်သည်။ (ဟောတိ။) [ပါရာဇိကဏ်၌ "အတ္တနိ ဇာတံ အတ္တနော သန္တာနေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ အယမေတ္ထ အတ္ထော" ဟု ရှိ၏။ ထိုစာသွားက ကောင်းသည်။ ဘာကြောင့်နည်း-အတ္တနိ ဇာတံကို "အတ္တနော သန္တာနေ နိဗ္ဗတ္တံ" ဟု ဖွင့်ရာရောက်သောကြောင့်တည်း။]

သမ္မသာဒနံတိ ဧတ္ထံ-ဟူသော ဤ ပါ၍၌။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါကို။ သမ္မသာဒနံ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ သမ္မသာဒနယောဂတော၊ ကြည်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ ဈာနမ္ပိ၊ ဈာန်သည်လည်း။ သမ္မသာဒနံ-မည်၏။ (ကိမိဝ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) နီလဝတ္ထယောဂတော၊ ညိုသောအဆင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ နီလဝတ္ထံဝိယ၊ နီလဝတ္ထ မည်သကဲ့သို့တည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ တံ ဈာနံ၊ သည်။ သမ္မသာဒနသမန္နဂတတ္တာ၊ ကြည်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခော ဘဝုပသမနေန စ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့ လှုပ်ချောက်ချားမှု၏ ငြိမ်သက်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ စေတော၊ စိတ်ကို။ သမ္မသာဒယတိ၊ ကြည်လင်စေတတ်၏။ တသ္မာပိ၊ ကြောင့်လည်း။ (ပိဖြင့်ရှေ့နည်းကို ပေါင်း။) သမ္မသာဒနန္တိ-ဒန ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ အပ်ပြီ။ စ၊ ဆက်။ ဣမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ၊ ဤအတ္ထဝိကပ်၌။ စေတသော၊ စိတ်ကို။ သမ္မသာဒနံ၊ ကြည်လင်စေတတ်သော။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ပဒသမ္မန္နော၊ ပုဒ်တို့၏ ဆက်စပ်ခြင်းကို။ ဝေဒိ တဗ္ဗော၊ ၏။-ပုရိမသ္မိံ၊ ရှေ့ဖြစ်သော။-အတ္ထဝိကပ္ပေ ပန၊ ၌ကား။ စေတသော တိ ဧတံ၊ စေတသော ဟူသော ဤပုဒ်ကို။ ဧကောဒိဘာဝေန၊ ဧကောဒိဘာဝပုဒ်နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ တကွ။ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ ယှဉ်စေလိုက်၏။

တတြ၊ ထို စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ ပုဒ်တို့၌။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ အတ္ထယောဇနော၊ အနက်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။ ဧကော၊ မြတ်သည်။ ဝါ၊ အဖော်မပါသည်။ (ဟုတွာ။) ဥဒေတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ဧကောဒိ၊ ဒီမည်၏။ ဝိတက္ကဝိစာရေဟိတို့သည်၊ အနန္တာရဋ္ဌတ္တာ၊ မတက်ရောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော၊ မြတ်သည်။ ဟုတွာ ဥဒေတိ ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ မှန်၏။ သေဋ္ဌောပိ၊ မြတ်သော အရာကိုလည်း။ လောကေ၊ ၌။ ဧကောတိ၊ ဧကော ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိတက္ကဝိစာရဝိရဟတော၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့မှ ကင်းခြင်းကြောင့်။ ဧကော အသဟာယော၊ အဖော်မရှိသည်။ ဟုတွာ (ဥဒေတိ၊ ဖြစ်၏။) ဣတိပိ၊ သို့လည်း။ ဝတ္ထံ၊ ငှာ။ ဝဋ္ဋတိ၊ အထဝါ၊ ထို့ပြင် တစ်နည်းကား။ သမ္မယုတ္တဓမ္မေ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို။ ဥဒါယတိ၊ တက်ကြွစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ဥဒိ၊ မည်၏။ ဥဋ္ဌာပတိ၊ တက်ကြွစေတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ သေဋ္ဌဋ္ဌေန၊ မြတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဧကော စ၊ မြတ်သည်လည်း ဟုတ်၏။ သော၊ ထို အမြတ်ဟူသည်။ ဥဒိစ၊ သမ္မယုတ္တဓမ္မတို့ကို တက်ကြွစေတတ်သည်လည်းဟုတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧကောဒိ၊ မည်၏။ ဧတံ၊ ဤ ဧကောဒိဟူသော အမည်သည်။ သမာဓိဿ၊ သမာဓိ၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။

ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်၊ ဣမံ ဧကောဒိ၊ ဤမြတ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော သမာဓိကို။ ဝါ၊ ဤ ဝိတက် ဝိစာရ အဖော်မပါသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော သမာဓိကို။ ဝါ၊ ဤ မြတ်လည်းမြတ် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း တက်ကြွစေတတ်သော သမာဓိကို။ ဘာဝေတိ ဝဗေတိ၊ တိုးပွားစေတတ်၏။ [ဘူဓာတ်သည် သတ္တာအနက်အပြင် ဝုဒ္ဓိ(ဝဗုဒ္ဓ) အနက်လည်း ရှိ၏။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ ဒုတိယဇ္ဈာနံ၊ သည်။ ဧကောဒိဘာဝံ၊ ဧကောဒိဘာဝမည်၏။ ပန၊ ဆက်ဦးအံ့။ သော အယံ ဧကောဒိ၊ ထိုသို့သော ဤ ဧကောဒိသည်။ ယသ္မာ စေတသော၊ ၏။ ဧကောဒိ၊ ဧကောဒိတည်း။ သတ္တဿ၊ ၏။ န ဧကောဒိ၊ ဧကောဒိ မဟုတ်။ ဧဝဿ၊ အသက်ကောင်း၏။ န ဧကောဒိ၊ တသ္မာ။ ဧတံ၊ ဤဈာန်ကို။ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [ဣတိ အယံ၊ ကား။ အတ္တယောနော၊ တည်း။-ဤသို့တကြာယံ အတ္တယောနောကို ပြန်အုပ်ရန်“ဣတိ” ပါလျှင် ကောင်း၏။ မပါလျှင် ထည့်။]

စ၊ စောဒနာပါဦးအံ့။ အယံ သဒ္ဓါ၊ ဤ သဒ္ဓါသည်။ ပဌမဇ္ဈာနေပိ၊ ဌလည်း။ အတ္တိနန၊ ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ ဧကောဒိနာမကော၊ ဧကောဒိအမည်ရှိသော။ အယဉ္ဇ သမာဓိ၊ ဤ သမာဓိသည်လည်း။ (ပဌမဇ္ဈာနေပိ အတ္တိ နန။) အထ၊ ထိုသို့ ရှိပါလျက်။ ကသ္မာ၊ ဣဒမေဝ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်ကိုသာ။ သမ္ပသာဒနန္တိ စ၊-နံ ဟူ၍လည်းကောင်း။ စေတသော ဧကောဒိ ဘာဝန္တိ စ၊-ဝံ ဟူ၍ လည်းကောင်း။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ ဣတိ၊ စောဒနာတည်း။ (ပရိဟာရော မယာ) ဝုစ္စတော။ ဟိ။ ချေ။ တစ်နည်း-ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ အဒုပဌမဇ္ဈာနံ၊ ထိုပထမ ဈာန်သည်။ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘောန၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ချားခြင်း ကြောင့်။ ဝိစိတရဂံသမာကုလံ၊ လှိုင်းငယ် လှိုင်းကြီးတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော။ [ခုဒ္ဓိကာ ဦးမိယော ဝိစိယော၊ မဟာတိယော တရဂီ။] စလံ ဣဝ၊ ရေသည်ကဲ့သို့။ သုပ္ပသန္တံ၊ ကောင်းစွာ ကြည်လင်သည်။ န ဟောတိ၊ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဝိတက်ဝိစာရတို့ လှုပ်ရှားသည်အတွက် ကောင်းစွာ မကြည်လင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သဒ္ဓါယ၊ သဒ္ဓါသည်။ သတိယာပိ၊ လည်း။ သမ္ပသာဒနန္တိ၊-နံ ဟူ၍။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော် မမူအပ်ခဲ့။ စ၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) စ၊ သမ္ပသာဒနံဟု မဟောရုံသာ မကသေး။ န သုပ္ပသန္တတ္တာ ယေဝ၊ ကောင်းစွာ မကြည်လင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ ဧတ္ထ၊ အဲဒီ ပဌမဈာန်၌။ သမာဓိပိ၊ သည်လည်း။ သုဠ၊ ကောင်းစွာ။ န ပါကဇ္ဇော၊ မထင်ရှား။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ မကြည်လင်သည့်အတွက် သမာဓိ၏လည်း ကောင်းစွာ မထင်ရှား သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဧကောဒိဘာဝန္တိပိ၊ ဘာဝံ ဟူ၍လည်း။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်ခဲ့။ ပန၊ အနွယ ကား။ ဣမံသ္မိံ ဈာနော

၌။ ဝိတက္က ဝိစာရပလိဗောဓာဘာဝေန၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ နှောင့်ယှက်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ လဒ္ဓေါကာသာ၊ ရအပ်ပြီးသော အခွင့်အလမ်းရှိသည်။ (ဟုတွာ။) သဒ္ဓါ၊ သည်။ ဗလဝတိ၊ အားရှိ၏။ ဗလဝသဒ္ဓါ သဟာယပွင့်လာသောနေ့၊ အားရှိသော သဒ္ဓါအဖော်ကို ရခြင်းကြောင့်ပင်။ သမာဓိပိ၊ သည်လည်း။ ပါကဋ္ဌော၊ ထင်ရှား၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ သဒ္ဓါအားရှိသည့်အတွက် သမာဓိ၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဣဒမေ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်ကိုသာ။ ဧဝံ၊ ဤသို့သမ္မသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန၊ ဆက်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ၌။ သမ္မသာဒနန္တိ ယာ သဒ္ဓါ။ ပ။ သမ္မာသမာဓိတိ-မိဟူ၍။ ဧတ္ထကမေ၊ ဤမျှလောက်ကိုသာ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဤမျှလောက် ကိုသာ ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တေန၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ ဧတေန၊ ဤ ဝိဘင်းပါဠိတော် ပါဠိနှင့်။ သဒ္ဓိံ။ အယံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ၊ ဤ အနက် အဖွင့်ကို။ ဝါ၊ သည်။ ယထာ၊ အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် (သိအပ်သော်) ။ န ဝိရုဇ္ဈတိ၊ မဆန့်ကျင်။ အညဒတ္ထ၊ စင်စစ်။ သံသန္တတိ စေ၊ နှိုးလည်း နှိုးနှော၏။ သမေတိ စ၊ ညီလည်းညီညွတ်၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့ မဆန့်ကျင်လောက်အောင် နှိုးနှောညီညွတ်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ သမ္မသာဒနန္တိ၊ ကား။ ယာ သဒ္ဓါ၊ အကြင် ယုံကြည်ခြင်းသည်။ ယာ သဒ္ဓဟနာ၊ အကြင်ယုံကြည်ပုံ အခြင်းအရာသည်။ ယာ ဩကပ္ပနာ၊ အကြင် အာရုံ၌ သက်ဝင်ခြင်းသည်။ ယော အဘိပ္ပသာဒေါ၊ အကြင် အလွန်ကြည်လင်ခြင်းသည်။ (အတ္ထိ။) စေတသော ဧကောဒိဘာဝန္တိ၊ ကား။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ယာ ဌိတိ၊ အကြင် တည်ခြင်းသည်။ ပ။ ယော သမ္မာသမာဓိ-မိသည်။ (အတ္ထိ။)

အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ၊ ကား။ ဘာဝနာယ၊ နာဖြင့်။ (ဝိတက္ကဿ၊ ၏။ ဝါ၊ ကို။) ပဟိနတ္တာ၊ ပယ်အပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧတသ္မိံ၊ ဤဈာန်၌။ ဝါဧတဿ၊ ၏။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ။ အဝိတက္ကံ၊ မည်၏။ ဣမိနာဝနယေန၊ ဤနည်းဖြင့်ပင်။ အဝိစာရံ-ရ၊ မည်၏။ ဝိဘင်္ဂေပိ၊ ၌လည်း။ ဣတိ အယဉ္ဇ။ ပ။ အဝိစာရန္တိ၊ ဣတိ။ ပ။ အဝိစာရံ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ အယဉ္ဇဝိတက္ကော၊ ဤဝိတက်သည်လည်းကောင်း။ အယဉ္ဇ ဝိစာရော၊ လည်းကောင်း။ သန္တာ၊ ငြိမ်သက်ပြီးကုန်သည်။ သမိတာ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်။ ဝုပသန္တာ၊ အထူး ငြိမ်းအေးပြီးကုန်သည်။ အတ္ထကံတာ အတ္တတ္ထကံတာ၊ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်။ အပ္ပိတာ၊ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်စေအပ်ပြီးကုန်သည်။ [“ဝိနာသံ ဂမိတာ”-ဋီကာ။ အပ္ပိတာတိ ဂမိတာ ဝိနာသံ ပါပိတာ။-ဝေရဉ္စကဏ္ဍ

ဝိမတိဋ္ဌိကာ။] သောသိတာ ဝိသောသိတာ၊ ခြောက်သွေ့ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်။ ဗျန္တိကတာ၊ ကင်းသော အပိုင်းအခြားရှိအောင် ပြုအပ်ပြီးကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ တေန၊ ကြောင့်။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ၊ ရံ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။

ဧတ္ထ၊ ဤ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ ဟူသော ပါဠိ၌။ (ဌာတွာ၊ ရပ်တန့်၍။ စောဒကော၊ သည်။) အာဟ၊ ပြီ။ (ကံ၊ အဘယ်သို့ ဆိုသနည်း။) စ၊ စောဒနာ ပါဠိအံ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ လ္လမိနာပိ-မာ ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်လည်း။ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်သည်။ (ဘာဝနာဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသည့်အတွက် ဝိတက် ဝိစာရ မရှိခြင်းဟူသော ဤအနက်သည်။) [ဘာဝနာယ ပဟိနတ္တာ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ အဘာဝသင်္ခါတော အတ္ထော။-ဋီကာ။] သိဒ္ဓေါနန၊ ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော။ အထ၊ ထိုသို့ပြီးပါလျက်။ ကဿ၊ ကြောင့်။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ (လ္လတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။ ပရိဟာရော မယာ) ဝုစ္စတေ။ [ဝုစ္စတေ၏ နယ်ကား “ဝတ္တဗ္ဗမေဝါတိ” တိုင်အောင်တည်း။] ဧတံ၊ ဤစကားသည်။ ဧဝံ၊ ဤ ငါ့ရှင်စောဒက ပြောပြအပ်သည်အတိုင်း မှန်ပါပေ၏။ အယံ အတ္ထော၊ ဘာဝနာဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသည့်အတွက် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းဟူသော ဤအနက်သည်။ သိဒ္ဓေါ၊ ပြီးပါပေသည်သာ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ပြီးပါသော်လည်း။ ဧတံ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော ဤစကားသည်။ တဒတ္ထဒီပကံ၊ ထိုဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းမျှဟူသော အနက်ကိုပြသော စကားသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဩဠာရိကဿ ပန။ ပ။ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ အဝေါစုမှ နန၊ ဆိုခဲ့ကုန်ပြီ မဟုတ်လော။

အဝိစ၊ သည်သာ မကသေး။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဝုပသမာ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းကြောင့်။ ဣဒံ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်သည်။ သမ္ပသာဒနံ-နံ မည်၏။ ကိလေသကာလုသိယဿ၊ ကိလေသာတို့၏ လှုပ်ချောက်ချား ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏။ (ဝုပသမာ၊ ကြောင့်။ သမ္ပသာဒနံ၊ မည်သည်။) န၊ မဟုတ်။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဝုပသမာ၊ ကြောင့်။ ဧကောဒိဘာဝံ၊ ဧကောဒိဘာဝံ မည်၏။ ဥပစာရဈာနမိဝ၊ ဥပစာရဈာန်သည် ကဲ့သို့။ နိဝရဏပ္ပဟာနာ၊ နိဝရဏ တို့ကို ပယ်ခြင်းကြောင့်။ (ဧကောဒိဘာဝံ၊ မည်သည်။) န၊ မဟုတ်။ ပဌမဈာနမိဝ၊ ကဲ့သို့။ အင်္ဂပါတုဘာဝါ၊ စ၊ ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း။ (ဧကောဒိဘာဝံ)န။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဣဒံ ဝစနံ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာဟူသော ဤစကားသည်။ သမ္ပသာဒနဧကောဒိဘာဝါနံ၊ သမ္ပသာဒန ဧကောဒိဘာဝတို့၏။ ဟေတုပရိ ဒီပကံ၊ အကြောင်းကိုပြသော စကားတည်း။ တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။

ဝါ၊ သည်သာ မကသေး။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဝုပသမာ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ၊ ဤဈာန်သည်။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ မည်၏။ တတိယ စတုတ္ထဈာနာနိ၊ ဝိယ၊ တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ စက္ခု ဝိညာဏာဒီနိ၊ ဝိယ၊ စ၊ ခန္ဓုဝိညာဉ် အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ အဘာဝါ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (မယှဉ်ခြင်းကြောင့်။) အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ၊ မည်သည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဧဝံ၊ သို့။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရ ဘာဝဿ၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရ အဖြစ်၏။ ဟေတုပရိဒီပကဉ္စ၊ အကြောင်းကို ပြသော စကားသည်လည်း။ (ဟောတိ။) ဝိတက္ကဝိစာရာ ဘာဝမတ္တပရိဒီပကံ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းမျှကို ပြသော စကားသည်။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ ကား။ အဝိတက္ကံအဝိစာရန္တိ ဣဒံ ဝစနံ၊ သည်။ ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝမတ္တပရိဒီပကမေဝ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းကိုပြသော စကားသည်သာ။ (ဟောတိ။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပုရိမံ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော ရှေ့စကားကို။ ဝတ္တာပိ၊ ဟောတော်မူပြီး၍လည်း။ (ပန၊ တစ်ဖန်။) ဝတ္တဗ္ဗမေဝ၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ ဟု ဟောတော်မူထိုက်သည်သာ။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။

သမာဓိဇ္ဇန္တိ၊ ကား။ ပဌမဈာန သမာဓိတော၊ ပထမဈာန် သမာဓိကြောင့်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်သော။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော၊ ယှဉ်ဖက် သမာဓိကြောင့်။ ဇာတံ၊ သော။ (ဈာနံ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ တတ္ထ၊ ထိုသမာဓိစံ ဟူသော ပါဠိ၌။ (စောဒနာသောနောနယော ဧဝံဓေဒိတဗ္ဗော။) ပဌမဓ္မိ၊ ပထမဈာန်သည်လည်း။ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော၊ ယှဉ်ဖက် သမာဓိကြောင့်။ ကိဉ္ဇာပိ၊ ဇာတံ၊ အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏။ အထ ခေါ၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း။ အယမေဝ (သမာဓိ)၊ ဤ သမာဓိသည်သာ။ သမာဓိတိ၊ သမာဓိဟူ၍။ (တစ်နည်း) အယမေဝ(သမာဓိ) သမာဓိတိ၊ ဤသမာဓိမှ သမာဓိဟူ၍။ ဝတ္တဗ္ဗတံ၊ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို။ အရဟတိ၊ ထိုက်၏။ (ကသ္မာနည်း။) ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘ ဝိရဟေန၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ချားမှုမှ ကင်းခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ကင်းသည်အတွက်။ (ဟိတိကူ။) အတိဝိယ၊ အလွန်အကဲသာလျှင်။ အစလတ္တာ၊ မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ သုပ္ပသန္တတ္တာ စ၊ လွန်စွာကြည်လင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဤသမာဓိမှ သမာဓိဟူ၍ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဣမဿ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်၏။ ဝတ္ထဘဏနတ္ထံ၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဟောတော်မူခြင်းငှာ။ ဣဒမေဝ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်ကို သာ။ သမာဓိဇ္ဇန္တိ၊ သမာဓိစံ ဟူ၍။ ဝတ္ထံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ပိတိသုခန္တိ ဣဒံ-စံ

ဟူသော ဤပုဒ်သည်။ ဝုတ္တနယမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ။

ဒုတိယန္တိ၊ ကား။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ(ဂဏနာနု ပုဗ္ဗတာယ)၊ ဂဏန်း အစဉ်အားဖြင့်။ ဒုတိယံ၊ ဒုတိယဖြစ်သော။ (ဈာန်-၌ စပ်။) ဣဒံ၊ ဤဈာန်ကို။ ဒုတိယံ၊ နှစ်ကြိမ်မြောက်။ သမာပဇ္ဇတိ၊ ဝင်စားအပ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ ဒုတိယံ၊ မည်သော။ (ဈာန်- ၌ စပ်။) တသ္မိံ၊ သမယေ ဟောတီတိ အာဒိသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ဈာန်ပဉ္စကော၊ ၌။ ဝိတက္က ဝိစာရပဒါနိ၊ ဝိတက္က ဝိစာရပုဒ်တို့သည်။ (ပရိဟိနာနိ၊ ယုတ်လျော့ကုန်၏။) မဂ္ဂပဉ္စကေစ၊ ၌လည်း။ သမ္မာသင်္ကပ္ပပဒံ၊ သည်။ ပရိဟိနံ။ တေသံ၊ ထိုယုတ်လျော့ သောပုဒ်တို့နှင့်။ ဝသေန၊ စပ်သဖြင့်။ သဝိဘတ္တိကာ ဝိဘတ္တိကပဒဝိနိစ္ဆယော၊ သဝိဘတ္တိကပဒ အဝိဘတ္တိကပဒ အဆုံးအဖြတ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ကောဋ္ဌာသဝါရေဝိ၊ ၌လည်း။ တိဝဂ်ံ ကံ ဈာန် ဟောတိ၊ စတုရဂီကော မဂ္ဂေါဟောတီတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတံ၊ ပါဠိတော်၌ လာပြီ။ သေသံ၊ ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်။ ပဌမဇ္ဈာန သဒိသမေဝ၊ ပထမဈာန်နှင့် တူသည်သာ။ (ပထမဈာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်အပေါင်းနှင့် တူသည်သာ။) ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ဒုတိယံ၊ ဒုတိယဈာန်သည်။(နိဋ္ဌိတံ။)

တတိယဈာန်

တတိယဇ္ဈာနနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါတိ (ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌။ ဝိရာဂေါ နာမံ၊ ဝိရာဂ မည်သည်။ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ၊ (သမာဓိခံ ပီတိသုခံ ဟု) ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ ပီတိယာ၊ ကို။ ဓိဝုစ္ဆန္တံ ဝါ၊ စက်ဆုပ် ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ သမတိက္ကမောဝါ၊ လွန်မြောက်ခြင်းသည် လည်းကောင်း တည်း။ ပန၊ ဆက်။ ဥဘိန္နံ၊ ပီတိယာ ဝိရာဂါ နှစ်ပုဒ်တို့၏။ အန္တရာ၊ အကြား၌။ စသဒ္ဓေါ၊ သည်။ သမ္မိဏ္ဍာနတ္ထော၊ ပေါင်းစည်းခြင်း အနက်ရှိ၏။ သော၊ ထို စသဒ္ဓါသည်။ ဝုပသမံ ဝါ၊ ဝုပသမ သက်သက်ကိုသော်လည်းကောင်း။ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝုပသမံ ဝါ၊ ဝိတက္ကဝိစာရ ဝုပသမကို သော်လည်းကောင်း။ သမ္မိဏ္ဍေတိ၊ ပေါင်းစည်း၏။ တတ္ထ၊ ထိုပေါင်းအပ်သော အနက်၂-ပါးတို့တွင်။ ယဒါ၊ အကြင်အခါ၌။ ဝုပသမမေဝ၊ ဝိတက္က ဝိစာရမဓကံ ဝုပသမံ သက်သက်ကိုသာ။ သမ္မိဏ္ဍေတိ၊ ၏။ တဒါ၊ ၌။ ပီတိယာ၊ ပီတိကို။ ဝိရာဂါ စ၊ စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဘိယျော၊ အလွန်ဆိုဖွယ်ကား။ ကိဉ္စ၊ အဘယ်နည်း။ (ပီတိယာ၊

၏။ ဂူပသမာ စ၊ လည်းကောင်း။ ဧဝံ၊ သို့။ ယောဇနာ၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။

စ၊ ဆက်။ ဣမိဿာ ယောဇနာယ၊ ဤ ယောဇနာနည်း၌။ ဝိရာဂေါ၊ ဝိရာဂ သဒ္ဓါသည်။ ဇီဂုစ္ဆနတ္ထော၊ ဇီဂုစ္ဆန အနက်ရှိသည်။ ဟောတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဝိရာဂ သဒ္ဓါ၏ ဇီဂုစ္ဆန အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ပီတိယာ၊ ကို။ ဇီဂုစ္ဆနာ စ၊ စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ (ပီတိယာ၊ ၏။) ဂူပသမာ စ၊ ပယ်ခွာလွန်မြောက် ငြိမ်းပျောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ပန၊ ကား။ (ဂူပသမသမ္ပိဏ္ဏနမှတစ်ပါး ဝိတက္က ဝိစာရ ဂူပသမသမ္ပိဏ္ဏန ကား။) ယဒါ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဂူပသမံ၊ ကို။ သမ္ပိဏ္ဏတိ၊ ၏။ [ပါရာဇိကဏ်၌ “ဝိတက္က ဝိစာရ ဂူပသမ” ဟုသမာသ်ရှိ၏။ သာ၍ ရှေ့နောက်၌သည်။] တဒါ၊ ပီတိယာ၊ ကို။ ဝိရာဂေါ စ၊ လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဘိယျော၊ ကား။ ကိဉ္စ၊ နည်း။ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဂူပသမာ စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိဧဝံ၊ သို့။ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ စ၊ ဆက်။ ဣမိဿာ ယောဇနာယ၊ ၌။ ဝိရာဂေါ၊ ဝိရာဂ သဒ္ဓါသည်။ သမတိက္ကမနတ္ထော။ သမတိက္ကမန အနက်ရှိသည်။ ဟောတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဝိရာဂသဒ္ဓါ၏ သမတိက္ကမန အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ပီတိယာ၊ ကို။ သမတက္ကမာ စ၊ လွန်မြောက်ခြင်း ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဂူပသမာ စ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ (ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အယံ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ [ဤအဖွင့်အတိုင်း ပါဠိတော်၌- ၂-နည်းပေးပါ။]

စ၊ ဆက်။ ဧတေ ဝိတက္က ဝိစာရာ၊ ဤဝိတက် ဝိစာရတို့သည်။ ဒုတိယဇ္ဈာနေ ယေဝ၊ ၌ပင်။ ဝါ၊ ဒုတိယဈာန်တုန်းကပင်။ ကာမံ ဂူပသန္တာ၊ အကယ်၍ကား ငြိမ်းအေးပြီးပါပေကုန်ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ငြိမ်းအေးပြီးပါကုန်သော်လည်း။ ဣမဿ ဈာနဿ၊ ဤ တတိယဈာန်၏။ မဂ္ဂပရိဒီပနတ္ထံ၊ လမ်းကြောင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ လည်းကောင်း။ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ စ၊ ဂုဏ်ကို ပြောဆိုခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း။ ဧတံ၊ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဂူပသမာ ဟူသော ဤစကားကို။ (ဘဂဝတာ။) ဂုတ္တံ၊ ပေါင်းစည်းသောအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [နန ထည့်၍ စောဒနာ ဝါကျထုတ်ပြီး တစ်နည်းပေးပါဦး။] ဟိ၊ ချဲ့။ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဂူပသမာတိ၊ မာဟူ၍။ ဂုတ္တော၊ သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ (ပညာယတိ ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ- တို့၌စပ်။) ဣဒံ၊ ဤအနက်သဘောသည်။ ပညာယတိ၊ ထင်ရှား၏။ (ကိံ၊ အဘယ် အနက်သဘောသည်။ ပညာယတိ၊ နည်း။) နန၊ စင်စစ်။ (ဧကံသတ္တ

နိပါတ်။) ဝိတက္က ဝိစာရ ဝုပသမော၊ ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းသည်။
 လူမသ ဈာနသ၊ ၏။ မဂ္ဂေါ၊ လမ်းကြောင်းတည်း။ လူတိ၊ ဤ အနက်သဘောသည်။
 ပညာယတိ။ စ၊ အပို့တစ်ပါးကား။ (မဂ္ဂ ပရိဒီပနတ္ထမှ တစ်ပါး ဝဏ္ဏဘဏ္ဍနတ္ထ
 ကား။) တတိယေ၊ တတိယဖြစ်သော။ အရိယာမဂ္ဂေ အနာဂါမိ အရိယမဂ်၌။ ဝါ၊
 ကျမှ။ အပ္ပဟိနာနံ၊ ပယ်အပ်သည် မဟုတ်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ (သမာနာနံပိ၊
 ဖြစ်ပါကုန် သော်လည်း။ ဝါ၊ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။) သက္ကာယ ဒိဋ္ဌာဒိနံ၊
 သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့ကို။ (ပဟာနံ-၌ စပ်။) ပဉ္စနံ။ ပ။ ပဟာနာတိ၊ ပဉ္စနံ။
 ပ။ ပဟာနာ ဟူ၍။ ဧဝံ သို့။ ပဟာနံ၊ ပယ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ပယ်ခြင်းကို ပြသော
 စကားသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုစ္စမာနံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ တဒဓိဂမာယ၊ ထို
 အနာဂါမိမဂ်ကို ရခြင်း။ အကျိုးငှာ။ ဥဿုကာနံ၊ အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။
 ဥဿာဟဇနနတ္ထံ၊ အားတက်သရောကို ဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ။ ဝဏ္ဏဘဏ္ဍနံ၊
 ဂုဏ်ကို ပြောဆိုခြင်းသည်။ ဝါ၊ ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်း စကားသည်။ ဟောတိယထာ၊
 ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ သာလျှင်။ လူစ၊ ဤ တတိယဈာန်၌။ ဝါ၊ ကျမှ။ အဝုပသန္တာနံ၊
 ငြိမ်းအေးသည် မဟုတ်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ (သမာနာနံပိ၊ သော်လည်း။ ဝါ၊ ကုန်သော။)
 ဝိတက္က ဝိစာရနံ၊ တို့၏။ ဝုပသမော၊ သည်။ ဝါ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ပြသော
 စကားသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုစ္စမာနော၊ သော်။ ဝဏ္ဏဘဏ္ဍနံ ဟောတိ။ တေန၊ ထိုသို့
 မဂ္ဂပရိဒီပန ဝဏ္ဏဘဏ္ဍန အကျိုးရှိခြင်းကြောင့်။ ဝိတိယာ၊ စ သမတိက္ကမာ။ ပ။
 ဝုပသမာတိ၊ ဟူ၍။ အယံ အတ္ထော၊ ဤ သမုစ္စယ အနက်ကို။ (မုယာ။) ဝုတ္တော၊
 ပြီ။

၁+၂။ ပဟာနံ၊ ဝုပသမော။ ။ “ပဟာနံ ဝုစ္စမာနံ ဝဏ္ဏဘဏ္ဍနံ ဟောတိ” ဟု တစ်ဝါကျတည်း၌ဝိဘတ်
 တူရှိရကား အရတူရပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် “ပဟာနံ” အရ ပယ်ခြင်း ကိရိယာကိုသာ မယူဘဲ
 ပယ်ခြင်းကိုပြသော စကားတိုင်အောင် ဗလူပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ ဝုပသမော၌လည်း နည်းတူ။
 [ပါရာစိကဏ် မအူဆရာတော်၏ နိဿယ၌ကားဤသို့မယူဘဲ “ပဟာနော ဝုစ္စမာနော” ဟု
 လက္ခဏပြင်တော်မူ၏။ မိမိကားဝဏ္ဏဘဏ္ဍနသည် ဝိဿသကတ္တာ၊ ပဟာနံသည် သာမညကတ္တာ၊ ဟု
 ကတ္တား၂-ခုရှိမှ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံသည် ဟု ယူဆပါသည်။]

၃။ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ။ ။ စာအုပ်တို့၌ရှိသော ဥဿာဟဇနကို “ဥဿာဟဇနနတ္ထံ” ဟု
 မအူနိဿယ၌ ပြင်၏။ ထိုသို့ ပြင်ခြင်းကား ဥပမေယျဝါကျ၌-ဥဿာဟဇနနမပါဘဲ ဝဏ္ဏဘဏ္ဍန
 သာ ပါခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ “ဥဿာဟဇနနတ္ထံ ပဒံဘဏ္ဍနံ ပဒေ သမ္ပဒါနံ” ဟူသော
 ယောဇနာဖွင့်နှင့်လည်းကောင်း၊ အရူပကုသိုလ်အဖွင့်ဝယ် “ဣမံဋ္ဌိ ဈာနေ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ”
 ပ။ ဝစနံ ဝေဒိတဋ္ဌံ” ဟူသော စကားနှင့်လည်းကောင်း ညီမျှပါပေသည်။

“ဥပေက္ခကော” စ ဝိဟရတိတိ ဧတ္ထ၊ ဌံ။ ဥပပတ္တိတော၊ အသင့်အားဖြင့်။ ဣက္ခတိ၊ ရှုတတ်၏။ ဣတိ၊ ဥပေက္ခာ။ မည်၏။ သမံ၊ ညီညီမျှမျှ။ ပံသတိ၊ ရှုတတ်၏။ အပက္ခပတိတာဝ၊ တစ်ဖက်၌ မကျသည်သာလျှင်။ (အယုတ္တသမာသံ၊ အ-ကို ပတ္တိတ-၌ စပ်။) ဟုတွာ၊ ဤ။ ပဿတိ၊ ၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဝိသဒါယ၊ (သံကိလေသ ကင်းသဖြင့်) သန့်ရှင်း ထင်ရှားသော။ ဝိပုလာယ၊ (မဟဂ္ဂုတ်အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသဖြင့်) ကြီးကျယ် ပြန့်ပြောသော။ ထာမဂတာယ၊ (ပီတိနှင့် မရောပြွမ်း သဖြင့်) အားအစွမ်းသို့ ရောက်သော။ တာယ၊ ထိုဥပေက္ခာနှင့်။ “သမန္နာဂတတ္တာ၊ ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တဘိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီ၊ တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။” ဥပေက္ခကောတိ၊ ဥပေက္ခကော ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်။ ဥပေက္ခာ၊ သည်။ ဆဋ္ဌဝံပေက္ခာ၊ ဆဋ္ဌဝံပေက္ခာ လည်းကောင်း။ ပ။ ပါရိသုဒ္ဓါ ပေက္ခာ၊ -ကွာလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒသဝိဇာ၊ ဆယ်ပါး အပြားရှိသည်။ ဟောတိ။

တတ္ထ၊ ထိုဆယ်ပါးသော ဥပေက္ခာတို့တွင်။ ဣဓ၊ ဤ သာသနာတော်၌။ ခိဏာသဝေါ၊ ကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိသော။ ဝါ၊ ရဟန္တာဖြစ်သော။ ဘိက္ခု၊ သည်။ စက္ခုနာ၊ စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ရူပံ၊ ရူပါရုံကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ ဝါ၊ မြင်လတ် သော်။ သုမနော၊ ကောင်းသောစိတ်ရှိသည်။ (ဝမ်းမြောက်သည်။) နေဝ ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဒုမ္မနော၊ မကောင်းသော စိတ်ရှိသည်။ (နှလုံးမသာယာသည်။) န ဟောတိ။ ဥပေက္ခကော၊ အသင့်အားဖြင့် ရှုသည်။ (ဟုတွာ) စ၊ ဖြစ်၍လည်းကောင်း။ သတော၊ အမှတ်ရသည်။ သမ္မဇာနော၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသည်။ (ဟုတွာ) စ၊ လည်းကောင်း။ ဝိဟရတိ၊ နေနိုင်၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတံ၊ လာသော။ (ဆက္ကအင်္ဂုတ္တိရံ - အာဟုနေယျဝဂ်၊ ပဌမအာဟုနေယျ - သုတ်၌ လာသော။) ခိဏာသဝဿ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဆသု၊ ကုန်သော။ ဒွါရေသု၊ တို့၌။ ဣဋ္ဌာနိ- ဌဆဋ္ဌာရမ္မဏာပါတော၊ ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌဖြစ်သော ဖ-ပါးသော အာရုံ၏ ရှေးရှုကျခြင်းသည်။ (သတိ၊ လတ်သော်။) ပရိသုဒ္ဓပံကတိဘာဝါဝိယောနာကာရဘူတာ၊ ထက်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ပင်ကိုသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကို မစွန့်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ယာဥပေက္ခာ၊ သည်။ (အတ္ထိ) အယံ၊ ဤ

၁။ ဥပေက္ခကော။ ။ သမန္နာဂတတ္တာကို ကြည့်၍ ဥပေက္ခကော၌ အဿတ္ထိတဒ္ဓိတိဝိဂြိုဟ် ပြုရိုးရှိ၏။ သို့သော်-မဟုမ္ဘိယံ အဿတ္ထိတို့သည် ကတ္တုသားခံဝိဂြိုဟ်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်မရမှ ပြုရသောဝိဂြိုဟ်များတည်း။ ထို့ပြင်-က ပစ္စည်းသည် အဿတ္ထိအနက်၌ သက်လေ့မရှိ။ ထို့ကြောင့် သဘော သမ္မဇာနောကို ကတ္တုသားခံဝိဂြိုဟ် ပြုလတ္တံ့ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “ဥပပတ္တိတော + ဣက္ခတိတိ ဥပေက္ခကော” ဟု ကတ္တုသားခံဝိဂြိုဟ်ပင် ပြုသင့်သည်။

ဥပေက္ခာသည်။ ဆဋ္ဌင်္ဂုပေက္ခာနာမ၊ မည်၏။ [ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ “ပရိသုဒ္ဓပကတိ” ဟူသည် ကိလေသာကင်း၍ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော-သဘောတည်း။ ပရိသုဒ္ဓပကတိ ခိဏာသဝပကတိ နက္ခိလေသတည်း။-ဋီကာ။]

ပန၊ ကား။ ဥပေက္ခာသဟဂတေန၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော။ စေတသာ၊ ဖြင့်။ ဧကံ ဒိသံ၊ တစ်ခုသော အရပ်ကို။ (တစ်ခုသော အရပ်၌ရှိသော သတ္တဝါအပေါင်းကို။) ဖရိတွာ၊ ဖြန့်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေနိုင်၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (ဒီဃနိကာယ်-သီလက္ခန္ဓဝဂ်၊ တေဝိဇ္ဇ-သုတ်၌ လာသော။) သတ္တေသု၊ သတ္တဝါတို့၌။ မဇ္ဈတ္တာကာရဘူတာ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသူ၏ အခြင်းအရာ ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ယာ ဥပေက္ခာ (အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ နာမ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာမည်၏။ [သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ ကမ္မဿကာ ဟု ရှုတတ်သော ဥပေက္ခာတည်း။] ဝိဝေကနိဿိတံ၊ ဝိဝေက၌ မှီသော။ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံ၊ ကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဝါ၊ တိုးပွားစေ၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (မဇ္ဈိမပဏ်-ပရိဗ္ဗာဏဝဂ်၊ မဟာသကုလဒါယီ-သုတ်၌ လာသော။) သဟဇာတဓမ္မာနံ၊ တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့၏(အပေါ်၌)။ မဇ္ဈတ္တာကာရဘူတာ၊ သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာ နာမ၊ မည်၏။

ပန၊ ကား။ ကာလေန၊ ရှေးကာလနှင့်။ (အနုရူပံ၊ လျော်သော။) ကာလံ၊ နောက်ကာလ၌။ (တစ်နည်း) ကာလေန ကာလံ၊ မကြာမကြာ။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ၊ နောက်နောက် ဝိရိယုပေက္ခာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးရှေးဝိရိယုပေက္ခာကို။ မနုဿိကရောတိ၊ နှလုံးသွင်း၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ အာဂတာ၊ သော။ (တိက အင်္ဂုတ္တိုရ်-လောဏကပလ္လဝဂ်၊ နိမိတ္တ-သုတ်၌လာသော။) အနုစူရဒ္ဓနာ၊ တိသိထိလ-

၁။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ ။ တွန့်ဆုတ်ခြင်းတည်းဟူသော လိနပက္ခ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းတည်း ဟူသော ဥဒ္ဓစ္စပက္ခ၌ ကျရောက်ခြင်းမှ ကင်းသည်အတွက် အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သော အလယ်အလတ် ဝိရိယကို “ဥပေက္ခာ” ဟု ခေါ်၏။ နောက်နောက် ဝိရိယုပေက္ခာဖြစ်လျှင် ရှေးရှေး ဝိရိယုပေက္ခာ၏ အခြင်းအရာကိုယူ၍ ဖြစ်ရသောကြောင့် နောက်နောက်ဝိရိယုပေက္ခာ၏ အကြောင်းဖြစ်ရကား ထိုဥပေက္ခာသည် နိမိတ္တလည်းမည်၏။ ထို့ကြောင့် “ဥပေက္ခာယေဝ၊ လိနုဒ္ဓစ္စပက္ခသို့ ကျရောက်ခြင်းမှ ကင်းသည်အတွက် အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သော ရှေးရှေး ဝိရိယသည်ပင်။ နိမိတ္တံ၊ နောက်နောက် ဝိရိယ၏အကြောင်းတည်း။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ၊ ကြောင်း။” ဟုပြုပါ။ [လိနုဒ္ဓစ္စပက္ခပါတရပါတံ။ ပ။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ။-ဋီကာ။] ဆိုလိုရင်းကား-ဝိရိယလွန်တော့ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ဝိရိယလျော့လွန်းတော့ ကောသု ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မလျော့မတင်း စောင်းကြိုးညှင်းသို့အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သော ဝိရိယကို “ဝိရိယုပေက္ခာ” ဟု ခေါ်သည်-ဟုလို။

ဝိရိယသင်္ခါတာ၊ အလွန် အားထုတ်အပ်သည်လည်းမဟုတ် အလွန်လျော့သည်လည်းမဟုတ်သော ဝိရိယ ဟု ဆိုအပ်သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္တိ)။ အယံ၊ သည်။ ဝိရိယုပေက္ခာ နာမ၊ မည်၏။

ကတိ၊ အဘယ်မျှလောက်ကုန်သော။ သင်္ခါရုပေက္ခာ၊ တို့သည်။ သမာဓိဝသေန၊ သမာဓိ၏ အစွမ်းကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်သနည်း။ ကတိ၊ ကုန်သော။ သင်္ခါရုပေက္ခာ၊ တို့သည်။ ဝိပဿနာဝသေန၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ၊ နည်း။ အဋ္ဌ၊ ရှစ်ပါးကုန်သော။ သင်္ခါရုပေက္ခာ၊ တို့သည်။ သမာဓိဝသေန၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [လောကီသမာပတ် ရှစ်ပါးကို ရဖို့ရန်ဖြစ်သော သင်္ခါရုပေက္ခာ ရှစ်ပါးတည်း။] ဒသ၊ ကုန်သော သင်္ခါရုပေက္ခာ၊ တို့သည်။ ဝိပဿနာ ဝသေန၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ။ [မဂ်၄-ပါး၊ ဖိုလ်၄-ပါး၊ သုညတဝိဟာရ သမာပတ်၊ အနိမိတ္တ ဝိဟာရသမာပတ်အားဖြင့် ၁၀-ပါးတို့ကို ရဖို့ရန်ဖြစ်သော သင်္ခါရုပေက္ခာ ၁၀-ပါးတည်း။] ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်-မဟာဝဂ်၊ ဉာဏကထာ၌လာသော။) နိဝရဏာဒိ ပဋိသင်္ခါ၊ နိဝရဏစသည်ကို ပယ်ထိုက်သော တရား၏ အဖြစ်ဖြင့် ရှုတတ်သော။ (အာဒိဖြင့် ဒုတိယဈာန် စသည်တို့အတွက် ဝိတက် ဝိစာရ စသည်ကိုယူ။) သန္တိဋ္ဌနာ၊ ပယ်ခြင်းကိစ္စ၌ ဗျာပါရမပြုဘဲကောင်းစွာ တည်တတ်သော။ ဂဟဏေ၊ နိဝရဏ စသည်ကို ယူခြင်း၌။ မဇ္ဈတ္တဘူတာ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သောသဘော ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ (အပြစ်ကိုမြင်ပြီး ဖြစ်၍ လျစ်လျူရှုတတ်သော။) ယာ ဥပေက္ခာအတ္တိ။ အယံ၊ သည်။ သင်္ခါရုပေက္ခာနာမ၊ မည်၏။ [ဂဟဏေ၊ နိဝရဏ စသည်ကိုယူခြင်း၌+ မဇ္ဈတ္တဘာဝေန၊ လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ခါရေ၊ တို့ကို။ ဥပေက္ခာတိတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ။ တထာ၊ ထို လျစ်လျူရှုသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္တော၊ သော။ ဝိပဿနာပညာ၊ တည်း။-အနု။] ပန၊ ကား။ ယသ္မိံ သမယေ။ ပ။ ဥပေက္ခာသဟဂတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ ဤသို့။

၁။ ပဋိသင်္ခါ၊ သန္တိဋ္ဌနာ။ ။ နိဝရဏေ ပဋိသင်္ခါတိ ပဉ္စနိဝရဏာနိ ပဟာတဗ္ဗဘာဝေန ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ သန္တိဋ္ဌနာတိ နိဝရဏာနံ ပဟာနာတိမှဒိဘူတတ္တာ တေသံပဟာနေပိ အဗျာပါရဘာဝ ပဂမနေန မဇ္ဈတ္တဘာယ သန္တိဋ္ဌနာ။ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ မဟာဝဂ္ဂ-ဉာဏကထာ၊ သင်္ခါရုပေက္ခာနိဒ္ဒေသ။) ဤ အဖွင့်ကို ထောက်၍ “ပဋိသင်္ခါတစ်ပုဒ်၊ သန္တိဋ္ဌနာ တစ်ပုဒ်”ဟု သိသာ၏။ ထိုတွင် ပဋိသင်္ခါဟူသည် နိဝရဏ စသည်ကို ပယ်ထိုက်သော တရား၏ အဖြစ်ဖြင့် ရှုတတ်သော ပညာတည်း။ သန္တိဋ္ဌနာဟူသည် “ထိုနိဝရဏ စသည်ကို ပယ်ခြင်း၌သော်မှလည်း ဗျာပါရ မရှိတော့ဘဲ လျစ်လျူ ရှုလျက် ကောင်းစွာ တည်တတ်သော ပညာတည်း” ဟုမှတ်ပါ။ [အဋ္ဌ၊ ဒသတို့၏သရုပ်ကို ဋီကာ၌လည်းကောင်း၊ ပါဠိတော်ရင်း၌လည်းကောင်း ရှုပါ။]

အာဂတာ၊ သော။ (ဤ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်-ကာမာဝစရကုသလ အခန်း၌ လာခဲ့ပြီးသော။) အဒုက္ခမသုခ သင်္ခါတာ၊ အဒုက္ခမသုခ ဟုဆိုအပ်သော။ ယာဥပေက္ခာ (အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ 'ဝေဒနပေက္ခာနာမ၊ မည်၏။ ယံ၊ အကြင်ခန္ဓာ ငါးပါး အပေါင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ယံ၊ အကြင်ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း သည်။ ဘူတံ၊ ထင်ရှားဖြစ်၏။ [ယဒတ္ထိ ယံ ဘူတန္တိ ယံ အတ္ထိ၊ ယံ ဘူတံ ဇောရဟိ ခန္ဓပဉ္စကံ။] 'တံ၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို။ ပဇဟတိ၊ မုစ္ဆိတုကမျတာဉာဏံ ဖြင့် ပယ်စွန့်၏။ 'ဥပေက္ခံ၊ ဥပေက္ခာကို။ ပဋိလဘတိ၊ ရ၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (ဥပရိပဏ်-ဒေဝဒဟဝဂံ၊ အာနေဉ္စ သပ္ပါယ-သုတ်၌ လာသော။) ဝိစိနုနေ၊ သင်္ခါရတို့ကို စိစစ်ခြင်း၌။ မဇ္ဈတ္တဘူတာ၊ သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ ဝိပဿနပေက္ခာ နာမ၊ မည်၏။

ပန၊ ကား။ ဆန္ဒာဒိသု၊ အစရှိကုန်သော။ ယေဝါပနကေသု၊ ယေဝါပနက တရား၉-ပါးတို့၌။ အာဂတာ၊ သော။ (ဤ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် ပဌမ မဟာ ကုသိုလ်စိတ်၌ပင် လာခဲ့သော။) သဟဇာတာနံ၊ တကွဖြစ်ဖက်စိတ် စေတသိက် တို့၏ အပေါ်၌။ သမဝါဟိတဘူတာ၊ အညီအမျှ အားထုတ်တတ်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ နာမ၊

၁။ တံ ပဇဟတိ။ ။ “ထို ခန္ဓာ၅-ပါးသည် (တဏှာ သမုဒယကဲ့သို့) ပယ်ထိုက်သော တရားမဟုတ်ပါဘဲ အဘယ်ကြောင့် ထိုခန္ဓာ ၅-ပါးကို ပယ်၏”ဟုဆိုပါသနည်း- ဟု မေးဖွယ် ရှိ၏။ အနိစ္စာနုပဿနာ စသည်တို့ဖြင့် နိစ္စသညာ စသည်ကို ပယ်စွန့်လတ်သော် ခန္ဓာ၅-ပါးအပေါ်၌ ကောင်းစွာ အပြစ်မြင်သောကြောင့် ထိုခန္ဓာ၅-ပါးနှင့်စပ်သော ဆန္ဒရာဂကို ပယ်စွန့် လိုက်လျှင်ပင် ခန္ဓာ၅-ပါး လည်းနောက်ထပ်မယူသောအားဖြင့် ပယ်စွန့်ရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “တံ ပဇဟတိ” ဟုဆိုပါသည်။ [အနိစ္စာနုပဿနာဒိဟိ နိစ္စသညာဒယော ပဇဟန္တော သမ္ပဒေဝ ဒိဋ္ဌာဒိ နဝတ္တာ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန ပဇဟတိ(ဌာနိဆန္ဒရာဂကို ပယ်ခြင်းဖြင့် ဌာနခန္ဓာ ၅-ပါးကိုလည်း ပယ်ရာရောက်၏။) ယထာ အာယတိ အာဒါနံ နဟောတိ၊ တထာပဋိပတ္တိယာ ပဇဟတိ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ။]

၂။ ဥပေက္ခံ ပဋိလဘတိ။ ။ အဘယ်အရာ၌ အသင့်အားဖြင့် ရှုမှုကို ရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ သောကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒိဋ္ဌသောဝတ္ထိကတ္တယဿ သပ္ပလက္ခဏဝိစိနုနေဝိယ ဒိဋ္ဌလက္ခဏတ္တယဿ ဘူတဿ သင်္ခါရလက္ခဏဝိစိနုနေ” ဟု အာဓာရနှင့်တကွ ဥပေက္ခာဖြစ်ပုံကို ထည့်၍ပြသည်။ မြင်အပ်ပြီးသော လည်ရစ်၃-ဆင့်ပါသော မြွေ၏အပေါ်၌ မြွေဟုတ်-မဟုတ်မစိစစ်တော့ဘဲ စိစစ်မှု၌ လျစ်လျူ ရှုသကဲ့သို့ မြင်အပ်ပြီးသော လက္ခဏာအရေး ၃-ပါးရှိသော ခန္ဓာ ပဉ္စကအပေါ်၌ အနိစ္စ စသောလက္ခဏာကို စိစစ်မှု၌ လျစ်လျူ ရှုမှုကို ရသည်-ဟုလို။ [ရှေးနိဿယ၌ ဤဋီကာပါဠိကို ထည့်၍မေးသည်။]

မည်၏။ [ဝဟဇာတ်ကသာ ဆောင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၍ ဝါဟဇာတ်ကား အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ တု-ပစ္စည်းမဟုတ်၊ တ-ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဆဋ္ဌိကံကို မငဲ့သောကြောင့် “ သဟဇာတာနံ၊ တို့၏ အပေါ်၌” ဟု ပေးသည်။]

ဥပေက္ခာကော စ ဝိဟရတီတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (ဤပါဠိ တော် ဈာန်ခန်း၌ လာသော။) အဂ္ဂသုခေ၊ အမြတ်ဆုံး သုခဖြစ်သော။ [လောကီတရားတွင် တတိယဈာန်အထက် သုခ၊ မရှိတော့သည်ဖြစ်၍ အဂ္ဂသုခ ဟု ဆိုသည်။] တသ္မိံပိ၊ ထိုတတိယဈာန် ချမ်းသာ၌သော်မှလည်း။ အပက္ခပါတဇနနိ၊ သုခအဖို့၌ ကျရောက်ခြင်းကို မဖြစ်စေတတ်သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ ဈာနုပေက္ခာနာမ၊ မည်၏။ ပန၊ ကား။ ဥပေက္ခာသတိ ပါရှိသဒ္ဓိံ စတုတ္ထံ ဈာနန္တိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (ပါဠိတော် ဈာန်ခန်း၌လာသော။) သဗ္ဗပစ္စနိကပရိသုဒ္ဓာ၊ အလုံးစုံသော ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော။ ပစ္စနိက ဂူပသမဇနေပိ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်း၌ သော်မှလည်း။ အဗျာပါရဘူတာ၊ ဗျာပါရမရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ နာမ၊ မည်၏။

တတ္ထ၊ ထို ဥပေက္ခာတို့တွင်။ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ စ၊ သည်လည်းကောင်း။ ပ။ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ စ၊ သည်လည်းကောင်း။ အတ္ထတော၊ လိုရင်းအနက်အားဖြင့် (တရားကိုယ်အားဖြင့်။) ဧကာ၊ တစ်ခုတည်းသော။ တတြမဇ္ဈတ္တု ပေက္ခာဝ၊ သည်သာ။ ဟောတိ။ [ရှေးနိဿယ၌ “ ဧကာ-တူ၏” ဟု ပေးသည်။] ပန၊ ထိုသို့ပင် တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ တေန တေန အဝတ္ထာဘောဒေန၊ ထိုထို အခိုက်အတန့် အထူးအားဖြင့်။ အဿာ၊ ဤ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ၏။ အယံ ဘောဒေါ၊ ဤ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ စသောအားဖြင့် ကွဲပြား ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ။ (ကောဝိယ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ဧကဿာပိ၊ တစ်ယောက်တည်း ဖြစ်၍လည်း။ သတော၊ ဖြစ်သော။ သတ္တဿ၊ သတ္တဝါ၏။ ကုမာရ။ ပ။ ဝသေန၊ သတို့သားငယ်၊ လုလင်ပျို၊ လူကြီး၊ စစ်သူကြီး၊ ရှင်ဘုရင် အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဘောဒေါ ဝိယ၊ ကွဲပြားခြင်းကဲ့သို့တည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တာသု၊ ထိုဥပေက္ခာတို့တွင်။ ယတ္ထ၊ အကြင်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ။ တတ္ထ၊ ထို စိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာဒယော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ အစရှိသော ဥပေက္ခာတို့သည်။ န(ဟောန္တိ)၊ မဖြစ်ကုန်။ ယတ္ထ ဝါပန၊ အကြင် စိတ္တုပ္ပါဒ်၌မှလည်း။ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ။ ဟောတိ၊ ။ တတ္ထ၊ ထို စိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာဒယော၊ တို့သည်။ န ဟောန္တိ၊ လူတိ၊ သို့။ (ဘောဒေါ၊

ကွဲပြားပုံကို။) ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [ဝေဒိတဗ္ဗော ဟုရှိလျှင် “ဥပေက္ခာ၊ တို့ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကုန်၏” ဟုပေး။ ဤစကားအရ “ဆ-ဗြ-ဗော-တ၊ ဈာနနှင့်ပ၊ အတ္ထ တတြာ” ဟု ဆိုကြသည်။]

စ၊ ဆက်။ ဧတာသံ၊ ဤ ဥပေက္ခာတို့၏။ အတ္ထတော၊ အားဖြင့်။ ဧကီဘာဝေါ၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သင်္ခါရပေက္ခာ ဝိပဿနပက္ခာနဓ္မိ၊ တို့၏လည်း။ (ဧကီဘာဝေါ ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်၏။ ဧသာ၊ ဤ ဥပေက္ခာသည်။ (တစ်နည်း) ဧတာ၊ ဤ သင်္ခါရပေက္ခာ ဝိပဿနပေက္ခာတို့သည်။ ပညာဧဝ၊ ပညာချည်းသာတည်း။ ကိစ္စဝသေန၊ ကစွဲ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒွိဓာ၊ နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့်။ ဘိန္နာ၊ ပြား၏။ (တစ်နည်း) ဘိန္နာ၊ ပြားကုန်၏။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင်ထင်အောင်ပြအံ့။ ပုရိသဿ၊ ၏။ (ဝိစိနနေ- ဌ်စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ပရိယေသမာနဿဌ်-စပ်။) သာယံ၊ ညနေချမ်းအခါ၌။ ဂေဟံ၊ အိမ်သို့။ ပဝိဋ္ဌံ၊ ဝင်လာသော။ သံပွဲ၊ မြွေကို။ အပေဒဒဏ္ဍံ၊ ဆိတ်ခြေသဏ္ဌာန် ရှိသောတုတ်ကို။ (အရင်း၌ ခွပါ၍ ဆိတ်ခွါနှင့်တူသော တုတ်ကို။) ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ ပရိယေသမာနဿ၊ ရှာစဉ်။ တံ၊ ထိုမြွေကို။ ထုသကောဋ္ဌာသော၊ ဖွဲ့အစဉ်။ [အချို့စာအုပ်၌ “ထုသကောဋ္ဌကေ” ဟုရှိ၏။ “ဖွဲ့တိုက်၌” ဟုလည်းပေးကြသည်။] နိပန္နံ၊ လျောင်းနေသည်ကို။ (စင်းနေသည်ကို။ စင်းစင်းကြီးအလျားလိုက်နေ သည်ကို ။) ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ သပ္ပေါ န ခေါ၊ မြွေလေလော၊ နော (သပ္ပေါ န ခေါ)၊ မြွေ မဟုတ်လေသလော။ ဣတိ၊ သို့။ အဝလောကေန္တဿ၊ ငဲ့၍ ကြည့်စဉ်။ သောဝတ္ထိ ကတ္တယံ၊ လှပတင့်တယ်ကြောင်းဖြစ်သော လည်ရေးသုံးဆင့်အပေါင်း ကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်ရ၍။ နိဗ္ဗေမတိကဿ၊ ယုံမှား မရှိတော့သည်ဖြစ်၍။ (မြွေအစစ်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး ဖြစ်၍။) သပ္ပော၊ မြွေလေလော။ န သပ္ပော၊ မြွေမဟုတ်လေသလော။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိစိနနေ၊ စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၌။ မဇ္ဈတ္တတာ၊ အလယ်အလတ်၌တည်သော သဘောရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှုတတ်သူ၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ သာလျှင်။ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ၊ အားထုတ်အပ်ပြီးသော ဝိပဿနာ ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝိပဿနာဉာဏေန၊ ဖြင့်။ လက္ခဏတ္ထယေ၊ လက္ခဏာ ၃-ပါးအပေါင်းကို။ ဒိဋ္ဌေ၊ မြင်အပ်ပြီးသော်။ သင်္ခါရာနံ၊ တို့၏။

၁။ သောဝတ္ထိကတ္တယံ။ ။ သုဝတ္ထိဟူသော ပါဠိသည် “သွဉ်” ဟူသော သက္ကတမှ လာ၏။ ထိုပုဒ်ကို အဗျယပုဒ်ဟုဆို၏။ “သု+ အတ္ထ” ဟု ခွဲ၍ “သုဘာယ+ဟိတံ၊ တင့်တယ်ခြင်း၏ စိပွား” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ ဓမ္မေ၊ အာသီသ၊ ပုဂ္ဂ ဓသော အနက်များကို ဟော၏။ မဂ်လာ အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ မြွေ၌ လည်ရေးသုံးဆင့်သည် လှပတင့်တယ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ရကား သုတ္တိ(သုဝတ္ထိ) မည်၏။ သုတ္တံ၌ ဣကပစ္စည်းသက်၍ “သောဝတ္ထိက” ဟုဖြစ်သည်။

အနိစ္စဘာဝါဒီ ဝိစိနနေ၊ အနိစ္စ အစရှိသည်အဖြစ်ကို စိစစ်ခြင်း၌။ ယာ၊ မဇ္ဈတ္တတာ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ၊ ဤ မဇ္ဈတ္တတာသည်။ ဝိပဿနပေက္ခာ၊ မည်၏။

ပန၊ ဆက်။ တဿ၊ ပုရိသဿ၊ ၏၊ ဝါ၊ သည်။ (ပရိယေသတော ဂဟဏေတို့၌ စပ်။) အပေဒဒဏ္ဍကေန၊ ဆိတ်ခြေသဏ္ဌာန်ရှိသော တုတ်ဖြင့်။ ဂါဠ၊ မြိမြိစွာ။ သပ္ပံ၊ ကို။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ ကိန္တိ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ အဟံ၊ သည်။ ဣမံ သပ္ပံ၊ ကို။ အဝိဟေဌေန္တော၊ မညည်းဆဲဘဲ။ အတ္တာနဉ္စ၊ မိမိကိုလည်း။ ဣမိနာ၊ ဤ မြေသည်။ ဝါ၊ ကို။ အသုသာပေန္တော၊ မကိုက်စေဘဲ။ မုဉ္ဇယျံ၊ လွတ်ရပါအံ့နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ မုဉ္ဇနာကာရမေဝ၊ လွတ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကိုပင်။ (လွတ်ဖို့ရန် အခြင်းအရာကိုပင်။) ပရိယေသတော၊ ရှာစဉ်။ ဝါ၊ ရှာသော။ (တဿ ပုရိသဿ၊ ၏။) ဂဟဏေ၊ ဖမ်းကိုင်ခြင်း၌။ မဇ္ဈတ္တတာ၊ သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ လက္ခဏတ္တယဿ၊ လက္ခဏာ၃-ပါးအပေါင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ ဒိဋ္ဌတ္တာ၊ မြင်အပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်။ အာဒိတ္တေဝိယ၊ လွန်စွာတောက်လောင်သော မီးပုံ၃-ပုံနှင့် တူကုန်သော။ တယော ဘဝေ၊ ၃-ဘဝတို့ကို။ (ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဘဝတို့ကို။) ပဿတော၊ မြင်နေရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သင်္ခါရဂ္ဂဟဏေ၊ သင်္ခါရတို့ကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် ယူခြင်း၌။ ယာမဇ္ဈတ္တတာဟောတိ။ အယံ၊ ဤ မဇ္ဈတ္တတာသည်။ သင်္ခါရပေက္ခာ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိပဿနပေက္ခာယ၊ သည်။ သိဒ္ဓာယ၊ ပြီးလတ်သော်။ သင်္ခါရပေက္ခာပိ၊ သည်လည်း။ သိဒ္ဓာဝ၊ ပြီးတော့သည်သာ။ ဟောတိ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ပြီးပါသော်လည်း။ ဧသ၊ ဤ ဥပေက္ခာသည်။ ဝိစိနနဂ္ဂဟဏေသု၊ စူးစမ်းရှာဖွေခြင်း ယူခြင်းတို့၌။ ပဇ္ဈတ္တသင်္ခါတေန၊ လျစ်လျူရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ဣမိနာ ကိစ္စေန၊ ဤ ကိစ္စအားဖြင့်။ ဒွိဓာ၊ အားဖြင့်။ ဘန္ဓာ၊ ပြား၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ ပန၊ ကား။ ဝိရိယုပေက္ခာ သည် လည်းကောင်း။ ဝေဒနပေက္ခာ စ၊ သည်လည်းကောင်း။ အညမညဉ္စ၊ အချင်းချင်း လည်းကောင်း။ (မိမိတို့၂-ပါးချင်း လည်းကောင်း။) အဝသေသာဟိ စ၊ ကြွင်းသော ဥပေက္ခာတို့နှင့်လည်းကောင်း။ အတ္တတော၊ အားဖြင့်။ ဘိန္ဒုယေဝ၊ ကွဲပြားသည်သာ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဒသသု၊ ကုန်သော။ ဣမာသု ဥပေက္ခာသု၊ တို့တွင်။ ဈာနပေက္ခာ၊ သည်။ ဣဓ၊ ဤ တတိယဈာန်၌။ အဓိပ္ပေတာ၊ ၏။ သာ၊ ထိုဈာနပေက္ခာသည်။ မဇ္ဈိတ္တလက္ခဏာ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သောသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ အနာဘောဂရသ၊ ပဏီတသုခ၌သော်မှ နှလုံးမသွင်းခြင်းကိစ္စရှိ၏။ အဗျာပါရ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပဏီတသုခ၌ ကြောင့်ကြမစိုက်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်

ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ပဏီတသုခ၌ ကြောင့်ကြမစိုက်ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ပီတိဝိရာဂ ပဒဋ္ဌာနာ၊ ပီတိ၌ စက်ဆုပ်ခြင်း(လွန်မြောက်ခြင်း) လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဧတ္ထ၊ ဤ ဥပေက္ခာကော စ ပုဒ်အဖွင့်၌။ (ဌတွာ စောဒကော အာဟ၊ ကိ။) စ၊ စောဒနာပါဦးအံ့။ အယံ၊ ဤ ဈာနပေက္ခာသည်။ အတ္ထတော၊ အနက်သဘော အားဖြင့်။ (တရားကိုယ်အားဖြင့်။) တတြမဇ္ဈတ္တု ပေက္ခာဝ၊ သည်သာ။ 'ဟောတိ၊ ၏။ သာ စ၊ ထိုတတြမဇ္ဈတ္တု ပေက္ခာသည်လည်း။ ပထမ ဒုတိယဇ္ဈာနေသုပိ၊ တို့၌လည်း။ အတ္ထိ၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ၏ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့၌ ၌လည်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တတြာပိ၊ ထိုပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့၌လည်း။ ဥပေက္ခကော စပိဟရတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ အယံ၊ ဤ တတြမဇ္ဈတ္တု ပေက္ခာ သည်။ ဝါ၊ ကိ။ ဝတ္ထဗ္ဗာ၊ ဟောတော်မူလိုက်သည်။ သိယာ နန၊ ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ [ဤ သိယာကျမှအဘောဂဝါကျဆုံး၍ နနနှင့် တွဲသည်။] အထ၊ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ သာ၊ ထို တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာကို။ (ဘဂဝတာ) - န ဝုတ္တာ။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဟ၊) ဣတိ။ ဤကား စောဒနာတည်း။ အပရိ ဗျတ္တကိစ္စတော၊ မထင်ရှားသော ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (န ဝုတ္တာ၊) ဟိ၊ ချဲ့။ တဿာ၊ ထို တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ၏။ တတ္ထ၊ ထို ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့၌။ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စသည်။ အပရိဗျတ္တံ၊ မထင်ရှား။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ဝိတက္ကာဒိဟိ၊ ဝိတက် အစရှိသည်တို့သည်။ (အာဒိဖြင့် ဝိစာရ၊ ပီတိတို့ကို ယူ။) အဘိဘူတတ္တာ၊ လွှမ်းမိုး အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပန၊ ကား။ ဣဓ၊ ဤ တတိယဈာန်၌။ အယံ၊ ဤ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာကို။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ဇာတာ-၌ စပ်။) ဝိတက္က ဝိစာရပီတိဟိ၊ တို့သည်။ အဘိဘူတတ္တာ၊ ကြောင့်။ ဥက္ခိတ္တ သိရာ ဝိယ၊ မြောက်ချီအပ်သော ဦးခေါင်း ရှိသကဲ့သို့။ (ဦးခေါင်း မော်နေသကဲ့သို့။) ဟုတွာ၊ ၍။ ပရိဗျတ္တကိစ္စာ၊ ထင်ရှားသော ကိစ္စရှိသည်။ ဇာတာ၊ ဖြစ်ပြီ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ထင်ရှားသော ကိစ္စရှိ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။ ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိတိ တေဿ၊ ဟူသော ဤပုဒ်၏။ သဗ္ဗသော၊ အလုံးစုံအားဖြင့်။ အတ္ထ ဝဏ္ဏနာ၊ အနက်ဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီ။

ဣဒါနိ၊ ၌။ သတော စ သမ္ပဇာနောတိ ဧတ္ထ၊ ပါဌ်၌။ (အတ္ထဝဏ္ဏနာ၊ ကိ။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။) သရတိ၊ အောက်မေ့တတ် မှတ်တတ်၏။ ဣတိ၊ သတော၊ သတ

မည်၏။ သမ္မဇာနာတိ၊ ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်၏။ ဣတိ။ သမ္မဇာနော-
နမည်၏။ ပုဂ္ဂလေန၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်။ (ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ဖြင့်။) သတိ စ၊ သတိကိုလည်းကောင်း။
သမ္မဇေည၊ ကိုလည်းကောင်း။ ပုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တတ္ထ၊ ထို သတိ
သမ္မဇေည ၂-ပါးတို့တွင်။ သတိ၊ သတိသည်။ သရဏလက္ခဏာ၊ သိမှတ်ခြင်း
လက္ခဏာရှိ၏။ အသမုဿနရသာ၊ မေ့လျော့ ပျောက်ပျက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
ကိစ္စရှိ၏။ အာရက္ခပစ္စုပ္ပန်နာ၊ ကိလေသာတို့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏
အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ ကိလေသာတို့မှ စောင့်ရှောက်
ခြင်းအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ သမ္မဇေည၊ သည်။ အာသမ္မောဟလက္ခဏံ၊
သမ္မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် လက္ခဏာရှိ၏။ [အသမ္မုယုနံ အသမ္မောဟော၊ သမ္မ
ဒေဝ ပဇာနနံ၊ သမ္မောဟပဋိပက္ခော ဝါ။] တိရဏရသံ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။
[တိရဏံကိစ္စဿ ပါရဂမနံ ကိစ္စ၏ ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။] ပဝိစယပစ္စုပ္ပန်နံ၊
စုစမ်းစိစစ်ခြင်း သဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။

တတ္ထ၊ ထို သဘော သမပဇာနော ဟူသော ပါဠိ၌။ (စောဒနာသောနောနယော
ဇဝံဝေဒိတဗ္ဗော။) [ရှေးနိဿယ၌ “တတ္ထ၊ ထိုဈာန်တို့တွင်” ဟု စွဲ၏။] ဣဒံ
သတိသမ္မဇေည၊ သည်။ ပုရိမဇ္ဈာနေသုဝိ၊ ရှေးဈာန်တို့၌လည်း။ ကိဉ္ဇာပိ အတ္ထိ၊
အကယ်၍ကား ရှိပါပေ၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။
မုဋ္ဌသတိဿ၊ ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသော။ အသမ္မဇာနဿ၊ ကောင်းစွာ
အပြားအားဖြင့် မသိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ဥပစာရဇ္ဈာနမတ္တမ္ဘိ၊ ဥပစာရ
ဈာန်မျှသော်မှလည်း။ န သမ္မဇ္ဇတိ၊ မပြီးစီးနိုင်တုံသေး၏။ [ပါရာမီကဏ်
အဋ္ဌကထာ၌ “ဥပစာရဇ္ဈာနမတ္တမ္ဘိ” ဟု ရှိသည်။] အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာဈာန်သည်။
ပဂေဝ၊ ရှေးဦးမဆွ အစကပင်။ န သမ္မဇ္ဇတိ၊ နိုင်။ (တစ်နည်း-အပ္ပနာ၊ သည်။
ပဂေဝ၊ အဘယ်မှာ ပြီးစီးနိုင်ပါအံ့နည်း။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ မုဋ္ဌသတိ
အသမ္မဇာနပုဂ္ဂိုလ်မှာ အပ္ပနာဈာန်ကို မဆိုထားဘိ ဥပစာရဈာန်ကိုသော်မှလည်း
မပြီးစီးနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဣဒံ သတိသမ္မဇေည၊ သည်။ ပုရိမဇ္ဈာနေသုဝိ၊
တို့၌လည်း။ ကိဉ္ဇာပိ အတ္ထိ၊ အကယ်၍ကား ရှိပါပေ၏။ [ပြန်လှည့်စပ်သည်။]
ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှိပါသော်လည်း တေသံဈာနာနံ၊ ထိုရှေးဈာန်တို့၏။ ဩဠာရိကတ္တာ၊
ကြမ်းတမ်းကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဘူမိယံ၊ ၌။ ပုရိသဿ၊ ၏။ ဂတိ၊
သွားရခြင်းသည်။ သုခါ၊ သည်။ ဟောတိ၊ တတ္ထ၊ ထို ရှေးဈာန်တို့၌။
သတိသမ္မဇေညကိစ္စံ၊ သည်။ အဗျတ္တံ၊ မထင်ရှား။ ပန၊ အနွယ် ကား။ (တစ်နည်း)

ပန၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ဣမဿ ဈာနဿ၊ ဤ တတိယဈာန်၏။ ဩဠာရိ ကင်္ဂပဟာနေန၊ ကြမ်းတမ်းသောဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ပယ်ပြီးခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ပြီးသည့် အတွက်။ သုခမတ္တာ၊ နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပုရိသဿ၊ ၏။ ခုရောရာယံ၊ သင်စုန်းသွား၌။ (သမိပျူပစာ၊ သင်စုန်းသွားအနီး၌-ဟူလို။) ဂတိဝိယ၊ သွားရခြင်း ကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) သတိသမ္ပဉ္ဇေပရိဂ္ဂဟိတာယေဝ၊ သတိသမ္ပဉ္ဇေဖြင့် သိမ်းဆည်း အပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဂတိ၊ ဖြစ်ရခြင်းကို။ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ၊ အလိုရှိထိုက်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဤဈာန်၏ နူးညံ့သည့်အတွက် သတိ သမ္ပဉ္ဇေဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သော စိတ်၏ဖြစ်ခြင်းကို အလိုရှိထိုက်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။) ဣဓေဝ၊ ဤတတိယဈာန်၌သာ။ ဣဒံ၊ ဤသတိသမ္ပဉ္ဇေကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

ကိဉ္စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဘိယျော၊ ထိုထက်အလွန် ရှိသေး၏။ [ဘိယျော၊ ထိုထက်အလွန် ဆိုဖွယ်သည်။ ကိဉ္စ၊ အဘယ်နည်း။ (ရှေးနိဿယ။)] ဓေနုပဂေါ၊ အမိနွားမသို့ကပ်တတ်သော။ ဝစ္ဆော၊ နွားငယ်သည်။ ဓေနုတော၊ မှ။ အပနီတော၊ ဖယ်အပ်သည်။ (ဟုတွာ။) အရက္ခိယမာနော၊ မစောင့်ရှောက်အပ်သော်။ ပုနဒေဝ၊ တစ်ဖန်သာလျှင်။ ဓေနံ၊ သို့။ ဥပဂစ္ဆတိ ယထာပိ၊ ကပ်ရောက်သကဲ့သို့လည်း။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒံ တတိယဇ္ဈာနသုခံ၊ သည်။ ပီတိတော၊ မှ။ အပနိတံ၊ ဖယ်အပ်သည်။ (သမာနံ) ပိ၊ သော်လည်း။ [ပါရာဇိကဏ်၌ “တံ” မပါ။] သတိသမ္ပဉ္ဇောရက္ခေန၊ သတိသမ္ပဉ္ဇေတည်းဟူသော အစောင့်အရှောက်ဖြင့်။ အရက္ခိယမာနံ၊ မစောင့်ရှောက် အပ်သော်။ ပုနဒေဝ ပီတိံ ဥပဂစ္ဆေယျ၊ ပီတိသမ္ပယုတ္တမေဝ၊ ပီတိသမ္ပယုတ္တ ဒုတိယဈာန်သည်သာ။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ဤကား ပီတိံဥပဂစ္ဆေယျကို အဓိပ္ပာယ် ထပ်ပြခြင်းတည်း။) ဝါ၊ သည်သာမကသေး။ သုဓေဝိ၊ သုခ၌လည်း။ သတ္တာ၊ သတ္တဝါတို့သည်။ သာရဇ္ဇန္တိ၊ လွန်စွာတပ်မက်ကြကုန်၏။ ‘ဣဒဉ္စ၊ ဤ တတိယဈာန်သည်လည်း။ အတိမဓုသုခံ၊ အလွန်ချိုမြိန်သော သုခရှိ၏။ [အချို့စာအုပ်၌ “အတိမဓုရံ သုခံ” ဟု ရှိ၏။] (ကသ္မာ၊ ကြောင့်နည်း။) တတော၊ ထို တတိယ ဈာန်မှ။ ပရံ၊ နောက်၌။ သုခေါ ဘာဝါ၊ သုခ၏ မရှိတော့ခြင်းကြောင့်တည်း။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ သုခေ၊ ဤ တတိယဈာန် ချမ်းသာ၌။ သတိပဗ္ဗဉ္ဇောနုဘာဝေန၊ သတိသမ္ပဉ္ဇေ၏ အစွမ်းကြောင့်။ အသာရဇ္ဇနာ၊ မတပ်မက်ခြင်းသည်။ ‘ဟောတိ။ အညထာ၊ တစ်ပါးသော အကြောင်းကြောင့်။ (အသာရဇ္ဇနာ၊ သည်။) နော ဟောတိ၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣမဓ္မိ အတ္တဝိသေသံ၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ် အထူးကိုလည်း။ (သတိသမ္ပဉ္ဇေ၏ အာနုဘော်ကြောင့်သာ အသာရဇ္ဇန မဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက် အဓိပ္ပာယ် အထူးကိုလည်း။) ဒသေတုံ၊

ပြတော်မူခြင်းငှာ။ ဣဒံ၊ ဤသတိသမ္ပဉေကို။ ဣဓေ၊ ဣ တတိယဈာန်၌သာ။
ဝါ၊ ကျမှသာ။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ နံ။
ဣဒါနိ၊ ဌ။ သုခဉ္စကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိတိ၊ ဧတ္ထံ၊ ပါ၌။ (စောဒနာ၊
သောဓနာနယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီနော၊ တတိယ ဈာန်နှင့်
ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သုခပုဋိသံဝေဒနာဘောဂေါ၊ သုခကိုခံစားခြင်း၌ နှလုံးသွင်း
မှုသည်။ ကိဉ္စာပိ နတ္ထိ၊ အကယ်၍ကားမရှိပါပေ။ ဧဝံ၊ သန္တေပိ၊ ဤသို့ပင် ဖြစ်ပါ
သော်လည်း။ (ဤသို့ သုခကို ခံစားခြင်း၌ နှလုံးသွင်းမှု မရှိပါသော်လည်း။ သမ္ပယုတ္တံ
သုခ-၌လည်းကောင်း၊ သုခံ ပဋိသံဝေဒေယျ-၌လည်းကောင်းစပ်။) ယသ္မာ၊ ကြောင့်။
တဿ၊ ထို တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏။ နာမကာယေန၊ နာမကာယနှင့်။
သမ္ပယုတ္တံ၊ ယှဉ်သော။ သုခံ၊ သည်(အတ္ထိ။) [တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့
တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ နာမကာယသမ္ပယုတ္တသုခ ရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။)
ဧတမတ္ထံ၊ ဤအနက်ကို။ (နာမကာယ သမ္ပယုတ္တသုခ ရှိ၏ဟူသော ဤအနက်ကို။)
ဒဿေန္တော၊ သည်။ (ဟုတွာ။) သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေ ဒေတိတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊
ဟောတော်မူပြီ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ (နာမကာယ သမ္ပယုတ္တံ၊ နာမကာယနှင့်
ယှဉ်သော၊ ယံ တံ သုခံ၊ အကြင်သို့သော ထိုသုခသည်။ (အတ္ထိ။) အဿ၊
ထိုတတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏။ တံသမုဋ္ဌာနေန၊ ထိုသုခဟူသော ဖြစ်ကြောင်း
ရှိသော။ အတိပဏိတေန၊ အလွန်မြတ်သော။ ရူပေန၊ စိတ္တဧရုပ်သည်။ ရူပကာယော၊
ရူပကာယကို။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဖုဇ္ဈော၊ ဖြန့်အပ်၏။ ယဿ၊ ယင်း ရူပကာယ၏။
[ပါရာဇိကဏံ၌ “ယဿ” ဟု ရှိသည်။] ဖုဇ္ဈော၊ ဖြန့်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
ဈာနာ၊ မှ။ ဝုဋ္ဌိတော၊ ထပြီးသည်။ သမာနောပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ (ပိဖြင့်၊ ဈာန်ဝင်
စားခိုက်ကို ဆည်းသည်။) သုခံ၊ ကို။ ပဋိသံဝေဒေယျ၊ ခံစားရာ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။
(ထိုသို့အတိ ပဏိတရုပ်သည် ရူပကာယ၏ တွေ့ထိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။)
ဧတမတ္ထံ၊ ကို။ (အတိပဏိတရုပ်သည် ရူပကာယကို တွေ့ထိအပ်သည့် အတွက်
ဈာန်မှထသော်လည်း ချမ်းသာကို ခံစားရာ၏ ဟူသော ဤအနက်ကို။) ဒဿေန္တော၊
သည်။ (ဟုတွာ။) သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။

၁။ ဖုဇ္ဈော-ဖုဇ္ဈော။ ။ ပါဠိ-“ထွေရှိရာဝယ်” “ဖုဇ္ဈော” ပါဠိကို အံသင့်ဟု ယူဆ၍ ပါရာဇိကဏံ
ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဧကအင်္ဂုတ္တိုရ် ကာယဂတာသတိဝဂ် “စေတသာဖုဇ္ဈော” ဟူသော
ပါဠိတော်၌ကား “စေတသာဖုဇ္ဈောတိ ဧတ္ထ ဒုဝိဓံ ဖရဏံအံပေါ-ဖရဏဉ္စ ဒိဗ္ဗစက္ခုဖရဏဉ္စ။ ပ။
အာပေန ဖရဏံ” ဟူအဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း၊ “စေတသာ ဖုဇ္ဈောတိ စိတ္တေန ဖရိတော” ဟု
ဋီကာ၌လည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ထိုအလိုအားဖြင့် “ဖရဏတံ-တပစ္စည်း၊ ဖ-၏ အ-ကို ဥ၊ တ-
ကို ငြေ၍ “ဖုဇ္ဈော” ပါဠိကသာ၍ သင့်မြတ်ဖွယ်ရှိပါသည်။

ဣဒါနိ၊ ဌံ။ ယံ တံ အရိယာ။ ပ။ သုခဝိဟာရီတိ ဧတ္ထ-ရိဟူသော
 ဤပါဌ်၌။ (ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဌံစပ်။) ယံ ဈာနဟေတု-ယံ ဈာနကာရဏာ၊ အကြင်
 ဈာန်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ တံ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂလံ။ ထို တတိယ
 ဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဗုဒ္ဓဘယော၊ ကုန်သော။ အရိယာ၊ အရိယာ
 တို့သည်။ အာစိက္ခန္တိ၊ ပြောဆိုကြကုန်၏။ ဒေသေန္တိ၊ ညွှန်ပြကြကုန်၏။ ပညပေန္တိ၊
 ပညတ်ကြကုန်၏။ ဝါ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေကြကုန်၏။ ပဌပေန္တိ၊ အပြားအားဖြင့်
 ထားကြကုန်၏။ ဝိဝရန္တိ၊ အကျယ် ဖွင့်ကြကုန်၏။ ဝိဘန္တိ၊ ဝေဖန်ကြကုန်၏။
 ဥတ္တာနိ ကရေန္တိ၊ ပေါ်လွင်အောင် ပြကြကုန်၏။ ပကာသေန္တိ၊ ထင်ရှား
 ပြကြကုန်၏။ ပသံသန္တိ၊ ချီးမွမ်းကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊
 အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ကိန္တိ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ (အာစိက္ခန္တိ၊ ကုန်သနည်း။)
 ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီတိ၊ ဥ။ ပ။ ရိ-ဟူ၍။ (အာစိက္ခန္တိ၊ ကုန်၏။)
 တတိယံ၊ သော။ တံဈာနံ၊ သို့။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ၍။ ဝိဟရတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။
 အတ္ထယောဇနော၊ အနက်ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။

ပန၊ ပရိဟာရ။ ပ။ ဦးအံ။ ကသ္မာ။ နံ၊ ထိုတတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို။
 [ပါရာဇိကဏ်၌ “တံ” ဟူရှိ၏။] တေ၊ ထို အရိယာတို့သည်။ ဧဝံ၊ ပသံသန္တိ၊
 ကုန်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ပသံသာရဟတော၊ ချီးမွမ်းထိုက်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ (နံ တေ ဧဝံ၊ ပသံသန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။)
 ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ယသ္မာ၊ အတိမဓရသုခေ၊
 အလွန်ချိုမြိန်သော သုခရှိသော။ သုခပါရမိပ္ပတ္တေ၊ သုခ၏ အလွန်ဆုံး အပိုင်းအခြားသို့
 ရောက်နေသော။ တတိယဇ္ဈာနေပိ၊ ဌံသော်မှလည်း။ ဥပေက္ခကော၊ အသင့်အားဖြင့်
 ရှုတတ်၏။ တတ္ထ၊ ထိုတတိယဈာန်၌။ သုခါဘိသင်္ဂေန၊ သုခ၌ ငြိကပ်တတ်သော
 တဏှာသည်။ န အာကမ္ပိယတိ၊ မဆွဲငင်အပ်။ ဝါ၊ နိုင်။ စ၊ သည်သာမကသေး။
 ယထာ၊ အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်။ ပီတိ၊ ပီတိသည်။ န
 ဥပ္ပဗ္ဗတိ၊ မဖြစ်။ ဧဝံ၊ ပီတိမဖြစ်နိုင်လောက်အောင်သော ဤ အခြင်းအရာအားဖြင့်။
 ဥပဋ္ဌိတသတိတာယ၊ ကပ်၍တည်သော သတိရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ပိသေသန။)
 သတိမာ၊ သတိရှိ၏။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ယသ္မာ။ အရိယာကန္တံ၊ ဧဝံ၊
 အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ အရိယဇနသေဝိတမေဝ စ၊
 အရိယာတို့ မှီဝဲအပ်သည်သာလျှင်လည်း ဖြစ်သော။ အသင်္ကလိဋ္ဌံ၊ ကိလေသာတို့သည်
 မပူလောင်အပ် မနှိပ်စက် အပ်သော။ ဝါ၊ ကိလေသာတို့ဖြင့် မညစ်နှမ်းသော။
 သုခံ၊ နာမကာယေန၊ ဖြင့်။ ပဋိသံဝေဒတိ၊ ခံစား၏။ တသ္မာ၊ ပသံသာရဟော။

၏။ ဣတိ(တသ္မာ) ပသံသာရဟတော၊ ဤသို့ ချီးမွမ်းထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 နံ၊ ထိုတတိယဇ္ဈာနသမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အရိယာ။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။
 ပသံ သာရဟတောတုဘူတော၊ ချီးမွမ်းထိုက်သူ၏ အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။
 ပြါရာဇိကဏ်၌ “ပသံသာဟေတုဘူတော” ဟု ရှိ၏။] တော ဂုဏော၊ ထိုဂုဏ်တို့ကို။
 ပကာသေန္တာ၊ ကုန်လျက်။ ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီတိ၊ ဟူ၍။ ပသံ
 သန္တိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတိယိန္ဒြိယံ။ ကား။ ဂဏနာနပုဗ္ဗတာ၊ ဖြင့်။ တတိယံ၊ သော။ (တစ်နည်း)
 တတိယန္တိ ဧတ္ထ၊ ၌။ တတိယံ၊ တတိယ ဟူသည်။ ဂဏနာနပုဗ္ဗတာ၊ တည်း။ ဣဒံ၊
 ဤဈာန်သို့။ တတိယံ၊ ၃-ကြိမ်မြောက်။ သမာပဇ္ဇတိ၊ ကောင်းစွာ ရောက်အပ်၏။
 ဝါ၊ ဝင်စားအပ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ တတိယံ၊ သော။ (ဈာန် ဥပသမ္ပုဇ္ဈ
 ဝိဟာရတိ-၌ စပ်။) တသ္မိ သမယေ ဖသော ဟောတိတိ အာဒိသု၊ အစရှိသော
 ပါဠိရပ်တို့၌။ ဈာနပဉ္စကော၊ ၌။ ပီတိပဒမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ပရိဟိန္တံ၊ ယုတ်လျော့၏။
 တဿာပိ၊ ထိုပီတိပဒ၏လည်း။ ပိဖြင့်ရှေ့၌ ယုတ်လျော့ခဲ့ပြီးသော ဝိတက်
 ဝိစာရတို့ကို ပေါင်း။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ သဝိဘတ္တိကာဝိဘတ္တိကပဒဝိနိစ္ဆယော၊ သဝိ
 ဘတ္တိကပဒ အဝိဘတ္တိကပဒ အဆုံးအဖြတ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကောဋ္ဌာသဝါရေပိ၊
 ၌လည်း။ ဒုဝင်္ဂိကံ ဈာန်ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတံ၊ ပါဠိတော်၌လာပြီ။ သေသံ၊
 ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်။ ဒုတိယဇ္ဈာန သဒ္ဓိသမေဝ၊ ဒုတိယဈာန်နှင့်
 တူသည်သာ။ (ဒုတိယဈာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်အပေါင်းနှင့် တူသည်သာ။)
 ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ... တတိယံ၊ သည်။ (နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီ။)

စတုတ္ထဈာန်

စတုတ္ထဈာန်နိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ၊ စ ပဟာနာတိ၊
 ကား။ ကာယိကသုခဿ၊ စ၊ ကာယိက သုခကိုလည်းကောင်း။ ကာယိကဒုက္ခဿ
 စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ပဟာနာ၊ ကြောင့်။ ပုဗ္ဗေဝါတိ၊ ကား။ တဉ္စ၊ ထိုပယ်ခြင်းသည်
 လည်း။ ပုဗ္ဗေဝ၊ ရှေး၌ပင်။ (ဟောတိ။) စတုတ္ထဈာန်ကွဏေ၊ စတုတ္ထဈာန် ခဏ၌။
 န (ဟောတိ)၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ သောမနဿ ဒေါမနဿာနံ အတ္တဂံမာတိ၊ ကား။
 စေတသိကသုခဿ စ၊ စေတသိက သုခ လည်းကောင်း။ စေတသိက ဒုက္ခဿ
 စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေသံ ဒွိန္ဒုပိ၊ ဤ၂-ပါးတို့၏လည်း။ ပုဗ္ဗေဝ၊
 ပင်။ အတ္တဂံမာ၊ ချုပ်ခြင်းကြောင့်။ ပဟာနာ၊ ကြောင့်။ ဣစ္စေဝ၊ ဤ အနက်သည်ပင်။

ဝါ၊ ကိုပင်။ ဝတ္ထု၊ ဆိုအပ်သည်။ ဝါ၊ ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ [ပါဠိတော်၌ အတ္ထင်္ဂမာ ဟု ဟောသော်လည်း ပဟာနာဟူသော အနက်ကိုသာ မိန့်တော်မူလိုသည်- ဟူလို။] ပန၊ ပရိဟာရ။ ပ။ အံ။ ကဒါ၊ အဘယ်အခါ၌။ နေသံ၊ ထို သုခ စသည်တို့ကို။ ပဟာနံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။ စတုန္တံ၊ ကုန်သော။ ဈာနာနံ၊ တို့၏။ ဥပစာရက္ခဏေ၊ ဥပစာရဈာန် - ခဏ၌။ (ပဟာနံ ဟောတိ။) ဟိ၊ ချဲ့။ သောမနဿ၊ ကို။ စတုတ္ထဈာနဿ၊ ၏။ ဥပစာရက္ခဏေ၊ ယေဝ၊ ဌိပင်။ ပဟိယတိ၊ ပယ်အပ်၏။ ဒုက္ခဒေါမနဿသုခါနိ၊ တို့ကို။ ပဌမဒုတိယတတိယဈာနဉာနံ၊ ဈာန်တို့၏။ ဥပစာရက္ခဏေသု၊ တို့၌။ (ပဟိယန္တိ၊ ကုန်၏။) ဧဝံ၊ လျှင်။ ပဟာနက္ခဏေမေန၊ ပယ်ခြင်း၏ အစဉ်အားဖြင့်။ အဝုတ္တနံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ကုန်သော။ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂံ၊ ပန၊ ဌိကား။ (ပန၊ ပက္ခန္ဓာရ။) ဣန္ဒြိယာနံ၊ တို့၏။ ဥဒ္ဓေသက္ခမေနဝ၊ ဥဒ္ဓေသ အစဉ်အားဖြင့်သာလျှင်။ ဣဓာပိ၊ ဤ ဈာနကထာ၌လည်း။ ဝုတ္တနံ၊ ကုန်သော။ ဧတေသံ သုခ ဒုက္ခသောမနဿ ဒေါမနဿာနံ၊ ဤ။ ပ။ တို့ကို။ ပဟာနံ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပရိဟာရ။ ပ။ အံ။ ဧတာနိ၊ ဤ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ သောမနဿ၊ ဒေါမနဿတို့ကို။ တဿ တဿ ဈာနဿ၊ ၏။ ဥပစာရက္ခဏေ၊ ယေဝ၊ ဌိပင်။ ယဒိ ပဟိယန္တိ၊ အကယ်၍ကား ပယ်အပ်ကုန်အံ့။ အထ၊ ထိုသို့ ပယ်အပ်ကုန်လတ်သော်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကတ္တစုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ ပ။ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ဈာနေသွေဝ၊ ဈာန်တို့၌သာ။ (ဈာန်ခဏကျမှသာ။) နိရောဓော၊ ချုပ်ခြင်းကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ [ကတ္တ စ၊ အဘယ်တရားကြောင့်လည်း။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဈာနဘာဝနာဖြင့် မဇ္ဈာအပ်သေး၍ ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော။ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ ဒုက္ခိန္ဒြိယသည်။ အပရိသေသံ၊ အကြွင်းမရှိအောင်။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်သနည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဣဓ၊ ဤ သာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ သည်။ ကာမေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ၊ သာလျှင်။ ပ။ ဝိဟရတိ၊ ၏။ ဧတ္ထ၊ ဤပထမဈာန်ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ၊ သော။ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိ။ ပ။ စတုတ္ထံ ဈာနံဥပသမ္ပဗ္ဗ ဝိဟရတိ။ ဧတ္ထ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ၊ မဇ္ဈာအပ်သေးသဖြင့် ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော။ သောမနဿိန္ဒြိယံ၊ သည်။ အပရိသေသံ၊ အောင်။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ၏။] အတိသယံ၊ နိရောဓတ္တော၊ အလွန်အကဲ ချုပ်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဧဝံ ဈာနေသွေဝ နိရောဓော၊ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။) ဟိ၊ မှန်၏။ [ဝိတ္ထာရ၊ မဆိုလောက်၍ ဒဋ္ဌိကရဏ ကြံသည်။] နေသံ၊ ထိုဒုက္ခ စသည်တို့၏။ ပဌမဈာနာဒိသု၊ ပထမဈာန် အစရှိသည်

တို့၌။ အတိသယ နိရောဓော၊ အလွန်အကဲချုပ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ၊ ၏။) နိရောဓောယေဝ၊ ချုပ်ခြင်းသာမန်သည်သာ။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ အပိုတစ်ပါးကား၊ ဥပစာရံကုဏေ၊ ဥပစာရဈာန်ခဏ၌။ နိရောဓောယေဝ၊ ချုပ်ခြင်းသာမန်သည်သာ။ ဟောတိ၊ ၏။ အတိသယ နိရောဓော၊ အလွန်အကဲ ချုပ်ခြင်းသည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။

တထာဟိ၊ ထိုစကားကို ချဉ်းအံ့။ နာနာဝဇ္ဇနေ၊ ဈာနဝိထိမှ ကွဲပြားသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော။ ဝါ၊ အထူးထူး အပြားပြားသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော။ ပဌမဈာနပစာရေ၊ ပထမဈာန်၏ ဥပစာရခဏ၌။ နိရုဒ္ဓံသာပိ၊ ချုပ်ပြီးလည်းဖြစ်သော။ ဒုက္ခိန္ဒြိယဿ၊ ၏။ (ဥပ္ပတ္တိ-၌ စပ်။) ခုံသမကသာဒိ သမ္ပဿေန ဝါ၊ မှက် ခြင် အစရှိသည်တို့၏ အတွေ့ကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဝိသမာသနပတာပေန ဝါ၊ မညီမညွတ် ထိုင်နေရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ပင်ပန်းခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း။ [ဝိသမ+ အာသန ဥပတာပ။ ဝိသမနိသစ္စာယ ဥပ္ပန္နကိလမထော။- ဋီကာ။] ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာသေး၏။ အန္တော အပ္ပနာယံ၊ အပ္ပနာဈာန် အတွင်း၌။ ဥပ္ပတ္တိ၊ သည်။ န တေဝ သိယာ၊ မဖြစ်ရာသည်သာ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဥပစာရေ၊ ၌။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်ပြီးလည်း ဖြစ်သော။ ဧတံ၊ ဤ ဒုက္ခိန္ဒြိယသည်။ သုဋ္ဌ၊ ကောင်းစွာ။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်ပြီးသည်။ န ဟောတိ၊ သေး။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ပဋိပက္ခေန၊ ဆန့်ကျင်ဘက်သုခသည်။ (ဆန့်ကျင်ဘက်ဈာန် ဟုလည်း ပေးကြ၏။) အဝိဟတတ္တာ၊ မပယ်သတ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပန၊ အနုယ ကား။ အန္တော အပ္ပနာယံ၊ ၌။ ပီတိဖရဏေန၊ ပီတိ၏ ဖြန့်ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ပီတိကြောင့်ဖြစ်သော ပဏိတရုပ်၏ ပျံ့နှံ့ခြင်းကြောင့်။ [ပီတိဖရဏေနာပိ ပီတိယာ ဖရဏရသတ္တာ (ဝုတ္တံ)။- ဋီကာ။] သဗ္ဗောကာယော၊ တစ်ကိုယ်လုံးသည်။ သုခေါက္ကန္တကာယဿ၊ သုခသည် သက်ရောက်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ စ၊ ဆက်။ သုခေါက္ကန္တကာယဿ၊ သုခသည် သက်ရောက်အပ်သော ကိုယ်ရှိသူ၏။ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ သည်။ သုဋ္ဌ၊ စွာ။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ပဋိပက္ခေန၊ သည်။ ဝိဟတတ္တာ၊ ပယ်သတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

စ၊ အပိုတစ်ပါးကား။ (ဒုက္ခပယ်ပုံမှတစ်ပါး ဒေါမနဿပယ်ပုံကား။) နာနာဝဇ္ဇနေ ယေဝ၊ နာနာဝဇ္ဇနပင်ဖြစ်သော။ (ပထမဈာန် ဥပစာရ၌ကဲ့သို့ နာနာဝဇ္ဇနပင် ဖြစ်သော်-ဟူလို။) ဒုတိယဈာနပစာရေ၊ ၌။ ပဟိနဿာပိ၊ ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်သော။ ဒေါမနဿိန္ဒြိယဿ၊ ၏။ [ယသ္မာနယံ၏ ပြင်ဘက်ဥပ္ပတ္တိ-၌ စပ်။] ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတံ၊ ဤ ဒေါမနဿိန္ဒြိယသည်။

(ဥပ္ပဇ္ဇတိ၌ စပ်။) ဝိတက္ကဝိစာရပစ္စယေ၊ ဝိတက္က ဝိစာရဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ကာယကံလမထေစ၊ ကိုယ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသည်လည်းကောင်း။ စိတ္တုပ္ပယာတေ စ၊ စိတ်ကို ထိခိုက်ခြင်းသည်။ လည်းကောင်း။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သေး၏။ ဝိတက္ကဝိစာရဘာဝေ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းသည်။ (သတိ၊ သော်။ ဧတံ၊ ဤ ဒေါမနသိန္ဓြေသည်။) နေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ပန၊ ဆက်။ ယတ္ထ၊ အကြင်၊ စိတ္တုပ္ပာဒ်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ၌။ ဝိတက္ကဝိစာရဘာဝေ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ရှိခြင်းကြောင့်။ ဧတံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ စ၊ ဆက်။ ဒုတိယဇ္ဈနပစာရ၊ ၌။ ဝိတက္ကဝိစာရ၊ တို့ကို။ အပ္ပဟိနာဓေ၊ မပယ်အပ်ကုန်သေးသည်သာ။ ဣတိ(တသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တတ္ထ ထို ဒုတိယဇ္ဈာန်၏ ဥပစာရစာ၌။ အဿ၊ ထို ဒေါမနသိန္ဓြေ၏။ ဥပ္ပတ္တိ၊ သည်။ သိယာ၊ ၏။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အပ္ပဟိနပစ္စယတ္တာ၊ မပယ်အပ်သေးသော ဝိတက် ဝိစာရ ဟူသော အကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [ဤဟိတ်သည် အဋ္ဌသာလိနီ၌မပါ၊ ပါရာမီကဏ်၌ ပါသည်။] ဒုတိယဇ္ဈာနေ၊ ၌။ ဥပ္ပတ္တိ၊ သည်။ န တွေဝ သိယာ၊ သာ။ (ကသ္မာ။) ပဟိနပစ္စယတ္တာ၊ တည်း။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ တတိယဇ္ဈာနပစာရေ၊ ၌။ ပဟိနဿာပိ၊ ပယ်အပ်ပြီး လည်းဖြစ်သော။ သုခိန္ဒြိယဿ၊ ၏။ ပီတိသမ္ပဋ္ဌာနပဏိတရူပဖုဋ္ဌကယဿ၊ ပီတိကြောင့်ဖြစ်သော ပဏိတရုပ်တည် ဖျံ့နှံ့အပ်သောကိုယ်ရှိသူ၏ (သန္တာန်၌)။ ဥပ္ပတ္တိ၊ သည်။ သိယာ၊ သေး၏။ တတိယဇ္ဈာနေ၊ ၌။ ဥပ္ပတ္တိ န တွေဝ သိယာ၊ တောရာ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တတိယဇ္ဈာနေ၊ ၌။ သုဓဿ၊ ၏။ ပစ္စယဘူတာ၊ အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ပီတိ၊ သည်။ သမ္ပဋ္ဌော၊ အလုံးစုံ အပြားအားဖြင့်။ နိရုဒ္ဓါ၊ ပြီး။ ဣတိ(တသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တတိယဇ္ဈာနေ ဥပ္ပတ္တိ နတွေဝ သိယာ။ (ပြန်လှည့်စပ်။) [စာအုပ်တို့၌ နိရုဇ္ဈတိ ဟု ရှိ၏။ “နိရုဒ္ဓါ” ဟု ပါရာမီကဏ်အတိုင်းရှိမှု ကောင်းသည်။] တထာ၊ ပါး။ စတုတ္ထဇ္ဈာနပစာရေ ပဟိနဿာပိ၊ သောမနသိန္ဒြိယဿ။ အာသန္နတ္တာ စ၊ နီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အပ္ပနာပတ္တာယ၊ အပ္ပနာသို့ ရောက်သော။ ဥပေက္ခာယ၊ ၏။ အဘာဝေန၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ တွက်(ဟိတ်ကူ။) သမ္ပာ၊ စွာ။ အနုတက္ကန္တတ္တာ စ၊ မလွန်မြောက်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဥပ္ပတ္တိသိယာ၊ န တွေဝ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ။ စ၊ နိရုံးဆိုဦးအံ့။ တသ္မာ ဧဝ၊ ပင်။ (ထိုသို့ ဈာန်အခိုက်ကျမှ ကောင်းစွာချုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။) ဇတ္ထပ္ပန္နံ၊ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိတိ၊ ဟူ၍။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို ဈာန်၌။ အပရိသေသဂ္ဂဟဏံ၊ အပရိသေသ သဒ္ဓါကို။ ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်ထိုက်၏။

. ဧတ္ထဤသုခဿ စ. ပဟာနာ- အစရှိသော ပါဠိ၌။ (ဌတွာ စောဒကော။) အာဟ၊ ပြီ။ (ကံ။) အထ၊ ထိုသို့ဖြစ်လတ်သော်။ (ထိုသို့၊ ထိုထိုချာန်၏ ဥပစာရ၊ စကဋ္ဌံ ပယ်အပ်ကုန်ပြီးသော်။) ဧဝံ၊ သို့။ တဿ၊ တဿ- ချနဿ၊ ၏။ ဥပစာရေ၊ ၌။ ပဟိနာပိ၊ ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတာ၊ ဝေဒနာ၊ တို့ကို။ ဣဓ၊ ဤ စတုတ္ထချာန်၌။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ သမာဟဋ္ဌာ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်တော်မူအပ်ပါ ကုန်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။ [ပါရာမီကဏ်၌ “သမာဟရီ” ဟုရှိ၏။] သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို လွယ်ကူစွာယူခြင်း အကျိုးငှာ။ (သမာဟဋ္ဌာ၊ ကုန်ပြီ။) ဟိ၊ ချဲ့။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)။ အဒုက္ခမသုခန္တိ ဧတ္ထ၊ ဤ ပါဠိ၌။ ယာ အယံ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ သာ၊ ထို အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို။ ဝါ၊ သည်။ သုခမာ၊ သိမ်မွေ့၏။ အတိဒုဗ္ဗိညေယျာ၊ အလွန်ခဲယဉ်းသဖြင့် သိအပ်၏။ သုခေန၊ လွယ်ကူသဖြင့်။ ဂဟေတုံ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူခြင်း ငှာ။ (သိခြင်းငှာ။) န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ အဒုက္ခ မသုခဝေဒနာ၏ လွယ်ကူစွာယူခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ယထာ နာမ၊ ဥပမာ မည်သည်ကား။ ဒုဋ္ဌဿ၊ ပျက်သော ပယောဂရှိသော။ (ဒုဋ္ဌပ္ပယောဂဿ။) ယထာ တထာ ဝါ၊ ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်။ (တော်သလိုလျော်သလို။) ဥပသကံမိတွာ၊ ချဉ်းကပ်၍။ ဂဟေတုံ၊ ဖမ်းယူခြင်းငှာ။ အသက္ကုဏေယျဿ၊ မတတ်ကောင်းသော။ ဂေါဏဿ၊ ကို။ ဂဟဏတ္ထံ၊ ဖမ်းယူခြင်းငှာ။ ဂေါပေါ၊ နွားကျောင်းသားသည်။ ဧကသ္မိံ ဝဇေ၊ တစ်ခုသော ခြံ၌။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ဂါဝေါ၊ တို့ကို။ သမာဟရတိ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်၏။ အထ၊ ထိုမှနောက်၌။ ဧကေကံ၊ တစ်ကောင်၊ တစ်ကောင်ကို။ နိဟရန္တော ထုတ်ဆောင်လတ်သော်။ ပဋိပါဠိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ အာဂတံ၊ လာသော။ (တမ္ဗိ-၌ စပ်။) အယံ၊ ဤ ယခုလာသော နွားသည်။ ဘော၊ ထိုအဖမ်း ခက်သော နွားတည်း။ နံ၊ ထိုနွားကို။ ဂဏှထ၊ ဖမ်းကြကုန်။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ တမ္ဗိ၊ ထိုနွားကိုလည်း။ ဂါဟာပယတိ၊ ယထာ၊ ဖမ်းယူစေသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧတဿ၊ ဤ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို။ သုခေန၊ လွယ်ကူသဖြင့်။ ဂဟဏတ္ထံ၊ ငှာ။ သဗ္ဗာ၊ ကုန်သော။ ဧတာ၊ ဤ ဝေဒနာတို့ကို။ သမာဟရတိ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်တော်မူ၏။ ဟိ အကျိုးကား။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ သမာဟဋ္ဌာ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်အပ်ကုန်သော။ ဧတာ၊ ဤဝေဒနာတို့ကို။ ဒဿောတွာ၊ ပြတော်မူ၍။ ယံ(ဝေဒယိတံ)၊ အကြင် ဝေဒနာသည်။ နေဝသုခံ၊ သုခလည်းမဟုတ်။ န ဒုက္ခံ၊ ဟုတ်။ န သောမနဿံ၊ ဟုတ်။ နဒေါမနဿံ၊ ဒေါမနဿလည်းမဟုတ်။ အယံ၊ ဤ ဝေဒနာသည်။ အဒုက္ခ၊ မသုခ ဝေဒနာတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဘော၊ ဤ၊

အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသည်။ ဝါ၊ ကို၊ ဂါဟယိတုံ၊ ယုစေခြင်းငှာ။ သက္ကာ၊ တတိကောင်းသည်။ ဟောတိ။

အပိစ၊ သည်သာမကသေး။ အဒုက္ခမသုခါယ၊ ခါဖြစ်သော။ စေတောဝိမုတ္တိယာ၊ စေတောဝိမုတ္တိ၏။ [ဤ စတုတ္ထဈာန်ကိုပင် "အဒုက္ခမသုခါစေတော ဝိမုတ္တိ" ဟု ခေါ်သည်။] ပစ္စယဒဿနတ္ထဉ္စာပိ၊ ရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်း။ [အဓိဂမဿ ဥပါယဘူတပစ္စယဒဿနတ္ထံ--သာရတ္ထ။] ဧတာ၊ ဤ ဝေဒနာတို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ သုခပ္ပဟာနာဒယော၊ သုခကိုပယ်ခြင်း အစရှိသည်တို့သည်။ တဿ၊ ထို အဒုက္ခမသုခါ စေတောဝိမုတ္တိ၏။ ပစ္စယာ၊ ရခြင်း၏ အကြောင်းတို့တည်း။ ယထာဟ၊ နည်း။ စတ္တာရော ခေါ် အာဝုသော ပစ္စယာ။ ပ၊ သမာပတ္တိယာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဟောတော်မူပြီ။ [အာဝုသော၊ ငါ့ရှင်။ အဒုက္ခမသုခါယ၊ နိဗ္ဗာ။ စေတောဝိမုတ္တိယာ၊ သို့။ သမာပတ္တိယာ၊ ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၏။ ပစ္စယာ၊ တို့သည်။ -ဤသို့စသည် ပေးပါ။]

ဝါ၊ တစ်နည်း။ အညတ္ထံ၊ အခြားသော သောတာပတ္တိမဂ်၌။ ပဟိနာပိ၊ ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အာဒယော၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့ကို။ တတိယမဂ္ဂဿ၊ ၏။ ဝုတ္တာဏနတ္ထံ၊ ဝုဏ်ကို ပြောဟောခြင်း အကျိုးငှာ။ တတ္ထံ၊ ထို တတိယမဂ်၌။ ပဟိနာတိ၊ ပယ်အပ်ကုန်ပြီဟူ၍။ ဝုတ္တာ ယထာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ အဿ ဈာနဿ၊ ဤ စတုတ္ထ ဈာန်၏။ ဝုတ္တာဏနတ္ထံပိ၊ ငှာလည်း။ ဧတာ၊ ဤ ဝေဒနာတို့ကို။ ဣဓ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်၌။ ဝုတ္တာ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိပိ၊ သို့လည်း။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပစ္စယယာတေန၊ အကြောင်းကို ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့်။ ဧတ္ထံ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်၌။ ရာဂဒေါသာနံ၊ တို့၏။ အတိဒူရဘာဝံ၊ အလွန်ဝေးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿေတုမ္ပိ၊ ငှာလည်း။ ဧတာ၊ တို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဧတာသု၊ ဤ ဝေဒနာတို့တွင်။ သုခံ၊ ကာယိကသုခသည်။ သောမနဿဿ၊ သောမနဿ၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းတည်း။ သောမနဿံ၊ သောမနဿသည်။ ရာဂဿ၊ ၏။ (ပစ္စယော)၊ ဒုက္ခံ၊ ကာယိကဒုက္ခံသည်။ ဒေါမနဿဿ၊ ၏။ ပစ္စယော၊ ဒေါမနဿံ ဒေါသဿ ပစ္စယော။ စ၊ ဆက်။ သုခါဒိဃာတေန၊ သုခ အစရှိသည်တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ခြင်းဖြင့်။ (ဟတာ-၌ စပ်။) သပ္ပစ္စယာ၊ အကြောင်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ တေ၊ ရာဂဒေါသ၊ တို့ကို။ ဟတာ၊ ပယ်သတ်အပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အတိဒူရေ၊ အလွန်အဝေး၌။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။)

အဒုက္ခမသုခန္တိ၊ ကား။ ဒုက္ခဘာဝေန (ဒုက္ခ+အဘာဝေန)၊ ဒုက္ခ၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ အဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခလည်းမရှိသော။ သုခဘာဝေန၊ ကြောင့်။ အသုခံ။ သော။ (ဈာန်-၌ စပ်။) ဧတေန၊ ဤ အဒုက္ခမသုခံ ဟူသော ပါဠိဖြင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်၌။ ဒုက္ခသုခပဋိပက္ခဘူတံ၊ ဒုက္ခသုခ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ တတိယဝေဒနံ၊ တတိယဝေဒနာကို။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ ဒုက္ခသုခဘာဝမတ္ထံ၊ ဒုက္ခသုခ၏ မရှိခြင်းမျှကို။ န ဒီပေတိ၊ ပြသည် မဟုတ်။ တတိယဝေဒနာ နာမ၊ တတိယဝေဒနာမည်သည်။ အဒုက္ခမသုခါ၊ အဒုက္ခမသုခါ၊ ဝေဒနာတည်း။ ဥပေက္ခာတိပိ၊ ဟူ၍လည်း။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ သာ၊ ထိုအဒုက္ခမသုခ ဝေဒနာသည်။ ‘လုတ္တနိဋ္ဌဝိပရိတာနဘာဝနလက္ခဏာ၊’ လုတ္တနိဋ္ဌာရုံ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော လုတ္တမဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ မဇ္ဈတ္တရသာ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်မတ်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ လျစ်လျူ ရှုခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ အဝိဘူတပစ္စုပ္ပန်မှာ၊ မထင်ရှားသော ဝေဒနာ ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ သုခနိရောဓပဒဋ္ဌာနာ၊ သုခချုပ်ရာ စတုတ္ထဈာန်ပစာလျှင် နိးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ [“သုခနိရောဓော နာမ လုဓ စတုတ္ထဈာန်ပစာရော။” သာရတ္ထဋီကာထောက်၍ “သုခ ဒုက္ခ” ဟု မရှိသင့်။]

ဥပေက္ခာ သတိ ပါရိသုဒ္ဓိန္တိ၊ ကား။ ဥပေက္ခာယ၊ ကွာသည်။ ဇနိတသတိ ပါရိသုဒ္ဓိံ၊ ဖြစ်စေအပ်သောသတိ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣမသ္မိံ ဈာနေ၊ ၌။ သုပရိသုဒ္ဓါ၊ အလွန် ထက်ဝန်းကျင်-စင်ကြယ်သော။ သတိ၊ သတိသည်။ (အတ္ထိံ) တဿာ သတိယာ၊ ၏။ ယာ ပါရိသုဒ္ဓိံ၊ အကြင် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည်။ (အတ္ထိံ) သာ စ (ပါရိသုဒ္ဓိံ)၊ ကိုလည်း။ (စ-သဒ္ဓါ အဋ္ဌာန-ပယုဂံ။) ဥပေက္ခာယ၊ သည်။ ကတာ၊ ပြုအပ်ပြီ။ အညေန၊ အခြားတရားသည်။ န ကတာ၊ ပြုအပ်သည်မဟုတ်။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ (ထိုသို့ သတိစင်ကြယ်ခြင်း၏ ဥပေက္ခာသည် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဧတံ၊ ဤ ဈာန်ကို။ ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိန္တိ၊ ဒွိံ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ ဝိဘင်္ဂေပိ၊ ဈာန်ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌လည်း။ အယံ၊ ပ။ ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိန္တိ၊ အယံ၊ ပ။ သုဒ္ဓိံ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [အယံ သတိ၊ သည် လုမာယ ဥပေက္ခာယ၊ ကွာကြောင့်။ ဝိသဒါ၊ သန့်ရှင်းခြင်းသည်။ ပရိသုဒ္ဓါ၊ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်။ ပရိယောဒါတာ၊ ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်သည်။ ဟောတိ၊ တေန၊ ကြောင့်။ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံတိ၊ ဒွိံ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။] စ၊ ဆက်။ ယာယ ဥပေက္ခာယ၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤဈာန်၌။ သတိပါရိသုဒ္ဓိံ၊ သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ “သတိယာ ပါရိသုဒ္ဓိံ” ဟု ဝါကျရှိ၏။] သာ၊ ထိုဥပေက္ခာသည်။ အတ္ထတော၊

အနက်သဘောအားဖြင့်။ တကြ မဇ္ဈတ္တတာ၊ တာ စေတသိက်တည်း။ ဣာဝိ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ စ၊ ဆက်။ ကေဝလံ၊ သက်သက်။ (အခြားသမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့်
မရောမယှက် သက်သက်။) ဧတ္ထ၊ ဤဈာန်၌။ တာယ၊ ထိုဥပေက္ခာကြောင့်။ သတိ
ယေဝ၊ သည်သာ။ ပရိသုဒ္ဓါ၊ သည်။ န၊ မဟုတ်သေး။ အပိစ၊ အဟုတ်ကား။ သဗ္ဗေ၊
ကုန်သော။ သမ္ပယုတ္တဗ္ဗောပိ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့သည်လည်း။ (ပရိသုဒ္ဓါ၊ ကုန်သေး၏။)
ပန၊ သို့သော်လည်း။ (ထိုသို့ သမ္ပယုတ်အားလုံးစင်ကြယ်ပါကုန် သော်လည်း။)
သတိ သိသေန၊ သတိကို ခေါင်းတပ်သဖြင့်၊ ဒေသနာ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ၊ ထိုဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိ ဟူသောပါ၌။ (စောဒနာသောဓနာ
နယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) [“တတ္ထ၊ ထို-ပါးသော ဈာန်တို့တွင်” ဟုရှေးနိဿယ
ပေး၏။] အယံ ဥပေက္ခာ၊ ဤ တကြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည်။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။
တိသု၊ ကုန်သော။ ဈာနေသုပိ၊ တို့၌လည်း။ ကိဉ္ဇာပိ၊ ဝိဇ္ဇာပိ၊ အကယ်၍ကား
ရှိပါပေ၏။ (ယှဉ်ပါပေ၏-ဟုလို။) ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှိပါသော်လည်း။ ဒီဝါ၊
နေအခါ၌။ သူရိယပ္ပဘာဘိဘဝါ၊ နေအရောင်၏ လွှမ်းမိုးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။
သောမ္မဘာဝေန၊ အေးမြသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အတ္တနော၊ မိမိအား။
ဥပကာရကတ္တေန၊ ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သဘာဂါယ၊ သဘောတူသော။
ရတ္တိယာ၊ ညဉ့်ကို။ အလာဘာ စ၊ မရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ဒီဝါ၊ ၌။
ဝိဇ္ဇာမာနာပိ၊ ရှိပါသော်လည်း။ ဝါ၊ ရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ စန္ဒလေခါ၊ လ-အရေး
သည်။ အပရိသုဒ္ဓါ၊ သည်။ အပရိယောဒါတာ၊ သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။
ဧဝံ၊ တူ။ အယံပိ တကြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ စန္ဒလေခါ၊ ဤ တကြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာဟူသော
လ-အရေးသည်လည်း။ ဝိတက္ကဒိပစ္စနိကဓမ္မတေဇာဘိဘဝါ၊ ဝိတက် အစရှိသော
ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ တန်ခိုး၏ လွှမ်းမိုးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။
[ပါရာဇိကဏ်၌ “ဝိတက္ကဝိစာရာဒိ” ဟု ရှိ၏။] သဘာဂါယ၊ သော။ ဥပေက္ခာဝေ
ဒနာရတ္တိယာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတည်းဟူသော ညဉ့်ကို။ အပ္ပဋိလာဘာစ၊ လည်းကောင်း။
ဝိဇ္ဇာမာနာပိ၊ ရှိပါသော်လည်း။ ဝါ၊ သော။ (အယမ္ပိ တကြမဇ္ဈတ္တ ပေက္ခာ
စန္ဒလေခါ။) ပဌာမာဒိဇ္ဈာန ဘောဒေသု၊ ပထမဈာန် အစရှိသော ဈာန်အပြားတို့၌။
အပရိသုဒ္ဓါ ဟောတိ၊ စ၊ ဆက်။ အပရိသုဒ္ဓါယ၊ သော။ တဿာ၊ ထိုတကြ မဇ္ဈတ္တ
ပေက္ခာ၏။ [အနုယဝါကျ၌ တဿာ ပရိသုဒ္ဓတ္တာရှိသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း အပရိ
သုဒ္ဓတ္တာ ရှိလျှင်ကောင်း၏။] ဒီဝါ၊ ၌။ အပရိသုဒ္ဓစန္ဒလေခါယ၊ ၏။ ပဘာဝိယ၊
ကဲ့သို့။ သဟဇတာ၊ ကုန်သော။ သတိအာဒယောပိ၊ သတိအစရှိသော
တရားတို့သည်လည်း။ အပရိသုဒ္ဓါဝ ဟောန္တိ။ တဿာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့တကြမဇ္ဈတ္တ
ပေက္ခာ၏ ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်သည့်အတွက် သတိ အစရှိသော တရားတို့၏

လည်း ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သေသု၊ ထို
အောက် ဈာန်တို့တွင်။ ဧကမ္မိ၊ တစ်ပါးသော ဈာန်ကိုလည်း။ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္နိ၊
ဟူ၍။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်ခဲ့။ ပန၊ အနွယ်ကား။ ဣဓ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်၌။
ဝိတက္ကာဒိပစ္စနိကဓမ္မတေဇာဘိဘဝါဘာဝါ၊ ဝိတက် အစရှိကုန်သော ဆန့်ကျင်ဘက်
တရားတို့၏ တန်ခိုး၏ လွှမ်းမိုးမှု၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ သဘာဂါယ၊
သော၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္တိယာ၊ ကို။ ပဋိလာဘာစ၊ လည်းကောင်း။ အယံ တတြ-
မဇ္ဈတ္တပေက္ခာ စန္ဒလေခါ၊ သည်။ အတိဝိယ၊ လျှင်။ ပရိသုဒ္ဓာ၊ ၏။ တဿ၊ ထို
တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏။ ပရိသုဒ္ဓတ္တာ၊ ကြောင့်။ ပ။ ပရိယောဒါတာ ဟောန္တိ။
တဿ၊ ကြောင့်(တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သည့်အတွက်
သတိ အစရှိကုန်သော တရားတို့၏လည်း ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ကုန်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။) ဣဒေမေ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်ကိုသာ။ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္နိ၊
ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဣတိဝေဒိတမ္ပ။

စတုတ္ထန္တိ၊ ကား။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ၊ ဖြင့်။ စတုတ္ထံ၊ သော။ (တစ်နည်း)
စတုတ္ထန္တိ ဧတ္ထ၊ ၌။ စတုတ္ထံ၊ ဟူသည်။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ၊ တည်း။ ဣဒံ၊ ဤဈာန်
ကို။ စတုတ္ထံ၊ မြောက်။ သမာပဇ္ဇတိ၊ အပ်၏။ ဝါ၊ ၏။ ဣတိပိ စတုတ္ထံ၊ ဖဿော
ဟောတိတိ အာဒိသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ တာဝ၊ ဈာနပဉ္စကမ္ပ ရှေ့ဦးစွာ။
(နိဒ္ဒိဋ္ဌေ) ဖဿပဉ္စမကေ၊ ၌။ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ ကို။ ဝေဒနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊
၏။ ဈာနပဉ္စကဏ္ဍိယံအဋ္ဌကေသု ပန၊ တို့၌ကား။ ဥပေက္ခာဟောတိ ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ
ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တမေဝ၊ တိုက်ရိုက်ပင် ဟောတော်မူအပ်သည်သာ။ သေသာနိ၊
ကုန်သော။ တတိယေ၊ တတိယဈာန်၌။ ပရိဟိနပဒါနိ၊ ယုတ်လျော့သော ပုဒ်တို့သည်။
ဣဓပိ ၊ ဤစတုတ္ထဈာန်၌လည်း။ ပရိဟိနာနေဝ၊ ယုတ်လျော့ကုန်သည်သာ။
ကောဋ္ဌာသဝါရေပိ၊ ၌လည်း။ ဒုဝဂီကံ ဈာနံတိ(စတ္ထ)၊ ဟူသောဤပါဠိ၌။ ဥပေက္ခာ
စိတ္တေကဂ္ဂတာဝသေနေဝ၊ တို့၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်။ ဝေဒိတမ္ပ၊ ၏။ သေသံ၊
သော။ သမ္ပ၊ အလုံးစုံသော အစီအရင်သည်။ တတိယ သဒိသမေဝ၊ တတိယဈာန်
နှင့် တူသည်သာ။ (တတိယဈာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်နှင့် တူသည်သာ။) ဣတိ၊
အပြီးတည်း။ ... စတုတ္ထနယော၊ ဈာန်၄-ပါး အပေါင်းကို သိရာသိကြောင်း
နည်းသည်။ နိဋ္ဌိတော။

ဤတွင်တစ်စန်းရပ်။

အဋ္ဌသာလိနိမူလနီကာ

နိဿယ

ကာမကုသိုလ်ပဒဘာဇနီအဖွင့်

“ယေဝါပန။ ပ။ အရူပိနော ဓမ္မာတိ ဣဒံ၊ ဓမ္မာဟူသော ဤစကားကို။ (နဂုတ္တံ၊ အဝရောဓိတံ-တို့၌ စပ်။) ဖဿော ဟောတိတိ ဝေမာဒိကံ ဝိယ၊ ဖဿော ဟောတိ ဤသို့အစရှိသော စကားရပ်ကိုကဲ့သို့။ ဝိသု၊ သီးခြား။ တေပိ၊ ထိုအရူပဓမ္မတို့သည် လည်း။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဟောတိသဒ္ဓေန၊ ဟောတိ-သဒ္ဓါနှင့်။ ဝါ၊ ဟူဓာတ်ဖြစ်သော သဒ္ဓါနှင့်။ (တိ-သဒ္ဓါ ဓာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌံ) သမ္ပန္နံ၊ စပ်သည်ကို။ ကတွာ၊ န ဂုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်။ ပန၊ အနွယ်။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာဝသေသေစ၊ သရုပ် အားဖြင့် ထုတ်ပြအပ်ပြီးသော ဖဿအစရှိသောတရား၊ ထိုတရားတို့မှကြွင်းသော ယေဝါပနက တရားတို့ကိုလည်း။ ဂဟေတွာ၊ တစ်ပေါင်းတည်းယူ၍။ ဣမေဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ အပ္ပေတုံ၊ အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်စေခြင်းငှာ။ (နိဂုံးအုပ်ခြင်းငှာ။) ဂုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့နှလုံးသွင်း၍။ အပ္ပနာယ၊ အပ္ပနာ၌။ (သင်္ဂဟကာရေန။) အဝရောဓိတံ၊ သက်ရောက်စေအပ်ပြီ။ ဝါ၊ သွင်းအပ်ပြီ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ နိဒ္ဒေသေပိ၊ နိဒ္ဒေသ၌လည်း။ ဧတဿ၊ ဤယေဝါပန။

၁။ ယေဝါပန။ ပ။ န ဂုတ္တံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ယေဝါပန။ ပ။ အရူပိနော ဓမ္မာ” ဟူသော ပါဠိတော်စကားကို “ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ” နှင့်တွဲ၍ အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒ၌ သွင်းထား၏။ ထိုသို့ သွင်းထားရာ၌ အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ ယူဆချက်ကား ယေဝါပန။ ပ။ ဓမ္မာ”ဟူသော စကားရပ်ကို “ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသည်တို့ကဲ့သို့ “ဟောန္တိ” ဟု ကြိယာနှင့် ဆက်သွယ်၍ ဘုရားရှင် ဟောတော်မမူအပ်။ ထို့ကြောင့် “ဖဿောဟောတိ” စသည်တို့ကဲ့သို့ ဓမ္မုဒ္ဓေသ ပရိစ္ဆေဒ၌ မပါဝင်သင့်။ “ဣမေ ဓမ္မာကုသလာ”ဟူသော နိဂုံး၌သာ ပါဝင်သင့်၏ ဟု ယူဆသည်။

၂။ ဧဝဉ္စကတွာ။ ။ ထိုသို့နိဂုံး၌ ပါဝင်သောကြောင့်ပင် နောက်အကျယ်ပြသော နိဒ္ဒေသ၌လည်း ဤ “ယေဝါ ပန။ ပ။ အရူပိနော ဓမ္မာ”အတွက် ပဒဘာဇနီယကို ဘုရားရှင် ပြတော်မမူ။ [ဥဒ္ဓိဋ္ဌာဝသေသေ၌ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဟူသည် သရုပ်အားဖြင့် ထုတ်ပြအပ်ပြီးသော “ဖဿ၊ ဝေဒနာ” စသည်တို့တည်း။ အဝသေသဟူသည် ထို တရားတို့မှ ကြွင်းသော ယေဝါပနက တရားတို့တည်း။]

ပ။ ဓမ္မာ ဟူသောစကားရပ်၏။ ပဒဘာဇနီယံ၊ ပဒဘာဇနီကို။ န ဂုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပန၊ ထိုသို့ အဋ္ဌကထာဆရာက အပ္ပနာ၌ သွင်းပါသော်လည်း။^၁ သရူပေန၊ သရုပ်သကောင်အားဖြင့်။ အဒဿိတတ္တာ၊ မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ပဿောဟောတိ စသည်တို့ကဲ့သို့ သရုပ်သကောင်အားဖြင့် မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ၊ အတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္တာ၊ ဟောတော်မူပြီး၍။ ဒုတိယေန၊ ဒုတိယဖြစ်သော။ ဟောတိ သဒ္ဓေန၊ နှင့်။ သမ္ပန္နော၊ စပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ နိဒ္ဒေသော စ၊ အကျယ် နိဒ္ဒေသကိုလည်းကောင်း။ န ကတော၊ ဘုရားရှင်ပြုတော်မမူအပ်။ ပန၊ ဆက်။ သင်္ခေပေန ၊ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်။ ဥဒ္ဓိသိတ္တာ၊ ပြပြီး၍။ သင်္ခေပေနော၊ အားဖြင့်ပင်။ ယေဝါပန ဓမ္မာ၊ ယေဝါ ပနတရားတို့ကို။ နိဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ ညွှန်ပြအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဧတဿ ဓမ္မဿ၊ ဤယေဝါပနက တရားကို။ ဥဒ္ဓေသေ၊ ဥဒ္ဓေသ၌။ (ဓမ္မုဒ္ဓေသ ပရိစ္ဆေဒ၌။) အဝရောဓော၊ သွင်းခြင်းသည်။ ယုတ္တော၊ သင့်မြတ်၏။ နိဒ္ဓေသာဝသာနေ၊ နိဒ္ဓေသ အဆုံး၌။ ဂုတ္တဿ၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ (ဧတဿ

၁။ သရူပေန ပ။ ဂုတ္တတ္တာတိ။ ။ ဤစကားကား မူလဋီကာဆရာ၏ မိမိအယူကို ပြသောစကားတည်း။ ဆိုလိုရင်းမှာ “ယေဝါပန။ ပ။ အရူပေန ဓမ္မာ” ဟူသောစကားကို အဋ္ဌကထာဆရာ သွင်းသလို အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒ၌ မသွင်းဘဲ ‘ဥဒ္ဓေသဝယ် ဓမ္မုဒ္ဓေသ ပရိစ္ဆေဒ၌လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဓေသအဆုံးဝယ် ဓမ္မနိဒ္ဓေသ၌လည်းကောင်း သွင်းသင့်သည်ဟူလို။

၂။ အတ္ထိတိ။ ပန။ ကတော။ ။ ဓမ္မုဒ္ဓေသ၌သွင်းလျှင် “ပဿော ဟောတိ” စသည်တို့ကဲ့သို့ ဟောတိသဒ္ဓါ မပါဝါတကားဟု စောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် “အတ္ထိတိဝတ္တာ။ ပ။ နကတော” ဟု မိန့်သည်။ “အတ္ထိ ပဋိစ္စသမုပ္ပနာ” ဟု ဟောတော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “ဒုတိယ ဟောတိကြိယာနှင့် ဆက်စပ်မှုကို မပြုအပ်တော့” ဟူလို။ [အတ္ထိနှင့်ဟောတိသည် ဘူဓာတ်၏ အနက်ချင်းတူသောကြောင့် အတ္ထိကို ပထမ၊ နောက်မှဟောရမည့် ဟောတိသဒ္ဓါကို ဒုတိယဟု ဆိုထားသည်။]

၃။ သင်္ခေပေန ပန။ ။ သို့ဖြစ်လျှင် နိဒ္ဓေသ၌ အဘယ်ကြောင့် အကျယ်ပြတော်မမူအပ်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သင်္ခေပေန။ ပ။ နိဒ္ဓိဋ္ဌာ” ဟု မိန့်သည်။ “ပဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသည်တို့ကဲ့သို့ သရုပ်အားဖြင့် မပြဘဲ “ယေဝါပန။ ပ။ အရူပေန ဓမ္မာ” ဟု အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ဥဒ္ဓေသ၌ ပြခဲ့သောကြောင့် နိဒ္ဓေသ၌လည်း အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်ပင် ပြရတော့သည်-ဟူလို။

ပုစ္ဆာ၏အရကောက်။ ။ အတ္တတော ပန သမ္ဘဝိ (ပုစ္ဆာ) တုတ္တပဝတ္ထံ ဝေဒန-ထိုမေးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သောစကား။ (တစ်နည်း) တဒုပ္ပါဒကော ဝါ စိတ္တုပ္ပါဒေါ-ထို အမေးစကားကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ -အနဋီကာ။

ဓမ္မဿ၊ ဤ ယေဝါပနက တရားကို။ ဓမ္မနိဒ္ဒေသ စ၊ ဓမ္မနိဒ္ဒေသ၌လည်း။
(အဝရောစော ယုတ္တော။) ဣတိ၊ ကား။ (နော၊ ငါတို့၏။ မတိ၊ အလိုတည်း။)

ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒဝစနေနေဝ၊ ပုစ္ဆာ ပရိစ္ဆေဒ စကားဖြင့်ပင်။ (“ကတမေဓမ္မာ
ကုသလာတိ အယံ ပုစ္ဆာနာမ”ဟူသော ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒ စကားဖြင့်ပင်။) ပုစ္ဆာဘာဝေ၊
ပုစ္ဆာ၏ အဖြစ်ကို။ ဝိညာတေ၊ သိအပ်ပြီးသော်။ ပုစ္ဆာဝိသေသ ဉာပနတ္ထံ၊
ပုစ္ဆာအထူးကို သိစေခြင်းအကျိုးငှာ။ (ပုစ္ဆာ ၅-မျိုးတွင် ကထေတု ကမျတာပုစ္ဆာဟူသော
ပုစ္ဆာအထူးဖြစ်ကြောင်းကို သိစေခြင်း အကျိုးငှာ။) အယံ ကထေတုကမျတာ
ပုစ္ဆာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။ ပဉ္စဝိဓဟိတိ၊ ဟူသောပါ၌ဖြင့်။ မဟာနိဒ္ဒေသေ၊
မဟာနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်၌။ အာဂတာ၊ လာကုန်သော။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာတို့ကို။
ဒဿေတိ၊ ၏။

လက္ခဏန္တိ၊ ကား။ ဉာတုံ၊ ငှာ။ ဣစ္ဆိတော၊ သော။ ယော ကောစိ၊ သော။
သဘာဝေါ၊ သဘောတည်း။ အညာတန္တိ၊ ပါ၌ဖြင့်။ ယေန ကေနစိ၊ သော။
ဉာဏေန၊ ဖြင့်။ အညာတသာဝံ၊ သိအပ်ပြီး မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ အာဟ၊
မိန့်တော်မူပြီ။ အဒိဋ္ဌန္တိ၊ ဖြင့်။ ဒဿနဘူတေန၊ မျက်ဝါးထင်ထင် မြင်တတ်သည်ဖြစ်၍
ဖြစ်သော။ ဉာဏေန၊ ဖြင့်။ ပစ္စက္ခံ ဝိယ၊ မျက်မှောက်ကိုကဲ့သို့။ အဒိဋ္ဌတံ၊
မြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (အာဟ။) အတုလိတန္တိ၊ ဖြင့် ဣဒံ၊ ဤ
အရာဝတ္ထုသည်။ ဣက္ခကံ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ဣသိ၊ သို့။ တုလာဘူတာယ၊
ချိန်ခွင်သဖွယ် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ပညာယ၊ ဖြင့်။ အတုလိတတံ၊ နှိုင်းချိန်အပ်ပြီး
မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (အာဟ။) အတိရိတန္တိ၊ ဖြင့်။ တိရဏဘူတာယ၊
ဆုံးဖြတ်တတ်သည် ဖြစ်ဖြစ်သော။ ပညာယ၊ ဖြင့်။ အကတဉာဏ ကိရိယာ
သမာပနတံ၊ မပြုအပ်သေးသော ဉာဏ်အမူအရာကို ပြီးဆုံးစေခြင်းရှိသည်၏
အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ ဉာဏ်အမူအရာကို ပြီးဆုံးအောင် မပြုအပ်သေးသည်၏အဖြစ်ကို။
(အာဟ။) အဝိဘူတန္တိ၊ ဖြင့်။ ဉာဏဿ၊ အား။ အပါကဋဘာဝံ၊ မထင်ရှားသေးသည်၏
အဖြစ်ကို။ (အာဟ။) အဝိဘာဝိတန္တိ၊ ဖြင့်။ ဉာဏေန၊ ဖြင့်။ အပါကဋိကတဘာဝံ၊
ထင်စွာမပြုအပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကို။ (အာဟ။)

ဧတာယ၊ ဤ ပုစ္ဆာဖြင့်။ အဒိဋ္ဌံ၊ သိမြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သော သဘောကို။
ဇောတိယတိ၊ ထွန်းပြအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ သိမြင်အပ်ပြီးမဟုတ်သော
သဘောကို ထွန်းပြကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာ၊ ထိုပုစ္ဆာသည်။) အဒိဋ္ဌဇောတနာ၊
မည်၏။ အနုမတိယာ၊ တရားနာသူတို့၏ အလိုကို။ ပုစ္ဆာ၊ မေးကြောင်းစကားသည်။
အနုမတိပုစ္ဆာ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ တံ ကိမညထ ဘိက္ခဝေတိ အာဒိ ပုစ္ဆာယ၊

တံ ကိံ မညထ ဘိက္ခဝေ အစရှိသော ပုစ္ဆာဖြင့်။ တုမှာကံ၊ သင်တို့၏။ အနုမတိ၊ အလိုသည်။ ကာ၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အနုမတိ၊ အလိုသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပုစ္ဆိတာ၊ မေးတော်မူအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ကထေတုကမျတာတိ၊ ကား။ ကထေတုကမျတာယ၊ ဖြေခြင်းငှာ အလိုတော်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ပဉ့် ပုစ္ဆတိ-၌ စပ်။)

ပဘောဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနန္တိ၊ -ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ မာတိကာဒေသနံ၊ မာတိကာ ဒေသနာတော်ကို။ (သင်္ဂဟကာရော။) အာဟ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း- ကသ္မာ ဝိညာယတိ။) ဟိ ယသ္မာ။ တတ္ထ၊ ထို မာတိကာ ဒေသနာတော်၌။ ပရတော၊ ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ရှေ့၌။ ကုသလာဒိကေ၊ အစရှိကုန်သော။ ပဘောဒေ၊ အထူးအပြားတို့ကို။ ဝတ္တာ၊ ဟောတော်မူပြီး၍။ ပစ္ဆတော၊ နောက်၌။ (ကုသိုလ် အစရှိသော ပဘောဒတို့မှ နောက်၌။) ဓမ္မာ၊ ဓမ္မတို့ကို။ ဝတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ပဘောဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနန္တိ မာတိကာဒေသနံ သင်္ဂဟကာရော အာဟ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထန္တိ၊ ပါဌ်ဖြင့်။ နိဒ္ဒေသံ၊ နိဒ္ဒေသကို။ ဝါ၊ ပဒဘာဇနီကို။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ)။ မာတိကာယ၊ မာတိကာဒေသနာ တော်၌။ သဝိသေသနာ၊ ကုသလာ အကုသလာ စသော ဝိသေသနနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ ဓမ္မတို့ကို။ ဝတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ ဖေ၊ စ၊ ထို ဓမ္မတို့သည်လည်း။ ဝိသေသိတဗ္ဗတ္တာ၊ ဝိသေသျှတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဓာနာ၊ ပြဋ္ဌာန်းကုန်၏။ ပဓာနံ စ၊ ပြဋ္ဌာန်းသော တရားသည်လည်း။ ဣတိ ကတ္တဗ္ဗတာယ၊ ဤသို့ မေးမှု ဖြေမှုကို ပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်၌။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဓာနာနံ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာနုမေဝ၊ ဓမ္မတို့၏သာလျှင်။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗတာ၊ မေးထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ဝိသန္ဓိတဗ္ဗတာစ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ တသ္မာ။ တေ ပုစ္ဆိတဗ္ဗေ၊ ထို မေးထိုက်သော ဓမ္မတို့ကို။ ဒသေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ ကတမေ ဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ ဝိသေသစန္ဒော၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်စသော ဝိသေသန ရှိကုန်သော။ တေ၊ ထို ဓမ္မတို့ကို။ ပုစ္ဆိတာ၊

၁။ ဣတိ ကတ္တဗ္ဗတာယ။ ။ ဣတိသဒ္ဓါသည် ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ပုစ္ဆိတဗ္ဗတာ ဝိသန္ဓိ တဗ္ဗတာကို ညွှန်ပြသော စကားတည်း။ [ဣတိတိ ဣမိနာပကာရေန ပုစ္ဆိတဗ္ဗ ဝိသန္ဓိတဗ္ဗဘာဝ သင်္ခါတေန။ -မဂ္ဂ။] “ကတ္တဗ္ဗတာ၊ ပြုထိုက်သည်၏အဖြစ်” ဟူသည် ပုစ္ဆာအဖြစ်ဖြင့် ပြုထိုက် ခြင်း၊ ဝိသန္ဓိနုအဖြစ်ဖြင့် ပြုထိုက်ခြင်းတည်း။ ဆိုလိုရင်းမှာ ပဓာနဖြစ်သော ဓမ္မတို့ကိုသာမေးသင့် ဖြေသင့်သည်-ဟူလို။

ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ ပုန။ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။^၁ ဝုတ္တံ။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းကြောင့်။ ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထံ၊ အထူးအပြားရှိသော ဓမ္မတို့ကို ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ။ အယံ ပဒါနုက္ကမော၊ ဤကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ ဟူသော ပုဒ်အစဉ်ကို။ ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝုတ္တံ ဟောတိ။) ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ ဝိဿန္တနေပိ၊ ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာဟူသော အဖြေ၌လည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာလျှင်။ ယောဇနာ၊ ယှဉ်စေခြင်းကို။ (ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းဟူသော ပဒယောဇနာ၊ အနက်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းဟူသော အတ္ထယောဇနာကို။) ကာတဗ္ဗာ၊ ၏။

ပဘောဒတော။ပ။ ဒီပေတွာတိ ဧတဿ၊ ဟူသော ဤပါ၍၏။ အတ္ထံ၊ အနက်ကို။ ဝိဝရိတုံ၊ ဖွင့်ခြင်းငှာ။ ဣမသ္မိဉ္စိတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ အနေကပ္ပဘောဒါ၊ တစ်ပါးမက များသော အပြားရှိကုန်သော ဓမ္မတို့ကို။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ဟောထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ သမ္ပန္နော၊ စပ်ခြင်းသည်။ (“ဒေသေတဗ္ဗာ”ဟုကြိယာကို ထည့်၍ စပ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။)

တသ္မာတိ၊ ကား။ ၂ အဝေါဟာရ ဒေသနတော၊ ဝေါဟာရ ဒေသနာမဟုတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သုတ္တန်ဒေသနာ မဟုတ်သည့်အတွက်။) ဓမ္မာနမေဝ၊ ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏သာ။ ဝါ၊ တို့ကိုသာ။ ဒေသေတဗ္ဗတ္တာ၊ ဟောထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ တေသံ၊ ထို ဓမ္မတို့၏။ ဃနဝိနိဇ္ဈောဂ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏာ ဝဟနတော၊ ဃနဝိနိဇ္ဈောဂဉာဏ် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို ဆောင်နိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဆောင်နိုင်ကုန်သည့်အတွက်။) ပဘောဒဝန္တနံ၊ အထူးအပြားရှိသော ဓမ္မတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဒေသေတဗ္ဗတ္တာ၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။ ကုသလာ။ ပ။ ဒီပေတွာတိ ဧတေန၊ ဤပါ၍နှင့်။ သမ္ပန္နော၊ စပ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။

၁။ ဝုတ္တံတိကတောတိ။ ။ ဆက်နေသော ၂-ဝါကျ၌ ဣတိ ၂-ပုဒ်ပါနေ၏။ ရှေ့ဣတိကို ဧဝံနှင့်တွဲ၍ “ဣတိ ဧဝံ ကာရဏေန”ဟုလည်းကောင်း၊ နောက်ဣတိကို “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ” သို့ ပြန်လည်၍ စပ်ဖိုရန်လည်းကောင်း မရ၌ ဒုတိယနည်းဖွင့်၏။ ထို ဒုတိယနည်းကိုမှီး၍ သင့်တော်အောင် အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။

၂။ အဝေါဟာရပ။တဗ္ဗတ္တာ။ ။ အဝေါဟာရဒေသနတောမှ စ၍ ပဘောဒဝန္တနံ ဒေသေတဗ္ဗတ္တာ တိုင်အောင်သော စကားရပ်ဖြင့် တသ္မာ၏ စွဲနက်ကိုပြသည်။ ထိုသို့ပြရာ၌ အဋ္ဌကထာဝယ် တသ္မာနောက်က “ဓမ္မာ ဧဝံ ပ။ဟောတိတိ” စသော အကျယ်ကို ကြည့်၍ ပြခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဧဝမေဝ၊ ဤအတိုင်းပင်။ ယထာဂုတ္တဒီပနဿ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ဒီပနကြိယာ၏။ (ဓမ္မာနံ ဒေသနံ ဒီပေတွာ၌ ဒီပနကြိယာ၏။)။ သကာရဏံ၊ အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဟေတု၊ မူလဟိတ်ကို။ ပကာသေတုံ၊ ထင်ရှားပြခြင်းငှာ။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ (“တသ္မာ”ဟူသော ဟိတ်မှတစ်ဖန်။) ဓမ္မာ ဧဝါတိအာဒိ၊ အစရှိသော စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဂုတ္တံ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ (တစ်နည်း- ရှေ့က “ကသ္မာ ဝိညာယတိ ဟိ၊ ယသ္မာ”ဟုပေးပြီးလျှင် “ဣတိ၊ ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ၊ ၏”ဟုလည်း ပေးနိုင်၏။)

ဓမ္မာတိ သာမညမတ္တဝစနေန၊ ဓမ္မာ ဟု သာမညမျှဖြစ်သော စကားဖြင့်။ [ကုသလာ အကုသလာ စသော ဝိသေသန မပါဘဲ ဓမ္မာဟူသော သာမညမျှ ဖြစ်သော စကားဖြင့်။] သမူဟာဒိဃနဝသေန၊ သမူဟ အစရှိသော တစ်ခဲနက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဧကတ္တဂ္ဂဟဏံ၊ ဓမ္မတစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ကို ယူခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဓမ္မာ ဟု သာမညဟောလိုက်လျှင် ဓမ္မ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ကို ယူစရာရှိသောကြောင့်။) ပဘောဒဒေသနာ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စသော အပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်သည်။ ဧကတ္တဝိနိဗ္ဗောဂကရဏံ၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ကို အသီးသီးခွဲစိတ်မှုကို ပြုတတ်သော။ ဃနဝိနိဗ္ဗောဂဉာဏံ ဃနဝိနိဗ္ဗောဂ ဉာဏ်ကို။ အာဝဟတိ၊ ဆောင်နိုင်၏။ ထဏ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ (ပဘောဒဒေသနာ၊ သည်။) ကုသလာဒိ ဓမ္မာနံ၊ ကုသိုလ်အစရှိသော အကြောင်းတရား တို့ကိုလည်းကောင်း။ အဗျာ-ကတာဒိ အတ္တာနဉ္စ၊ အဗျာကတ အစရှိသော အကျိုး တရားတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဒီပနတော၊ ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဓမ္မပဋိ သမ္ဘိဒါဒိဉာဏဉ္စ၊ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ အစရှိသော ဉာဏ်ကိုလည်း။ ဝါ၊ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကိုလည်း။ အာဝဟတိ၊ ၏။

ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထတိ ဧတံ၊ ဟူသော ဤပါဌ်ကို။ ဝိဝရိတုံ၊ ငှာ။ ဣဒါနိ ယေ တေနာတိအာဒိ၊ စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ ဣတိ ကတ္တစ္ဆတာ ယုတ္တဿ၊ ဤသို့ မေးမှုဖြေမှုကို ပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်အား သင့်လျော်သော ဓမ္မ၏။ ဝိသေသနတ္တာ၊ (ကုသလာ အကုသလာ စသည်တို့က) ဝိသေသနတို့၏

၁။ ဟေတုသကာရဏံ။ ။ ရှေ့ဟိတ်အတွက် “(ယသ္မာ) နယံ ဝေါဟာရဒေသနာ”ဟူသော ဟိတ်ကုကို “ကာရဏ”ဟုလည်းကောင်း၊ “(တသ္မာ) ဓမ္မာ ဧဝ ဣဝ ဒေသေတဗ္ဗာ”ဟူသော မူလဟိတ်ကို “ဟေတု”ဟုလည်းကောင်း ဆို၏။ ထို့ပြင် နောက်ဟိတ်အတွက် “ပဘောဒတော ဟိ ဒေသနာပ။ ဝဟာ ဟောတိ”ဟူသော ဟိတ်ကုကို “ကာရဏ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တေစ။ ပ။ ဒေသေတဗ္ဗာ”ဟူသော မူလဟိတ်ကို “ဟေတု”ဟုလည်းကောင်းဆိုသည်။

အဖြစ်ကြောင့်။ ပဘောဒဝန္တေသု၊ (ကုသိုလ် အကုသိုလ် စသောအားဖြင့်) အထူးအပြား ရှိသော ဓမ္မတို့ကို။ ဒဿိတေသု၊ ရှေးဦးစွာ ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော်။ ဝါ၊ ကုန်ပြီးမှ။ ပဘောဒေါ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စသောအပြားသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒဿိယမာနော၊ နောက်မှ ပြုအပ်သော်။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။

[ဋီကာဆရာ၏ အတ္တနောမတိ အဖြေကိုပြလို၍ “အထ ဝါ” စသည်ကိုမိန့်။] အထ ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ ဥဒ္ဓေသော၊ ဥဒ္ဓေသသည်။ ဝါ၊ မာတိကာသည်။ ဓမ္မပ္ပဓာနော၊ ဓမ္မပဓာနရှိ၏။ ဝါ၊ ပြဋ္ဌာန်းသော ဓမ္မရှိ၏။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာသည်။ သံသယိတပ္ပဓာနာ၊ ယုံမှားအပ်သော အနက်လျှင်ပဓာနရှိ၏။ စ၊ ဆက်။ ဓမ္မဘာဝေါ၊ ဓမ္မ၏အဖြစ်ကို။ န သံသယိတော၊ မယုံမှားအပ်။ ကုသလာဒိဘောဒေါ ပန၊ ကုသိုလ် အစရှိသော အပြားကိုကား။ သံသယိတော၊ ယုံမှားအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ နိစ္ဆိတသံသယိတဝသေန၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော ဓမ္မ၊ ယုံမှားအပ်သောကုသလ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အယံ ပဒါနုက္ကမော၊ ဤဓမ္မာ ကုသလာဟူသော ပုဒ်တို့၏ အစဉ်ကို။ (ဘဂဝတာ) ကတော။ (ဤအလိုလည်း “ကကမေ ဓမ္မာ၊ အဘယ်ဓမ္မတို့သည်။ ကုသလာ၊ ကုသိုလ်တို့မည်သနည်း”ဟုပင် ပေးပါ။]

တ္ထောတိ၊ ကား။ ဧတသ္မိံ ဝစနေ၊ ဤ စကားရပ်၌။ ကိမတ္ထံ၊ အဘယ်အကျိုးငှာ။ ဘဂဝါ၊ သည်။ အာဟ၊ “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ”ဟု ဟောတော်မူပါသနည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်။ တံ၊ ထိုအကျိုးကို။ ဒဿေတု၊ ငှာ။ သမယေ နိဒ္ဒိသိ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ [“ကိမတ္ထံ၊ အဘယ်အကျိုးရှိသောစိတ်ကို။ ဘဂဝါ၊ သည်။ အာဟ၊ ဟောတော်မူ သနည်း”ဟု မဓုဖွင့်လေ၏။] ပရိယောသာနေတိ၊ ကား။ သမယေ၊ သမယ၌။ စိတ္တနိဒ္ဓေသဿ၊ စိတ်ကို အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်း ဖြစ်သော။ ယသ္မိံ။ ပ။ အရဗ္ဘာတိ ဧတဿ၊ ဟူသော ဤပါ၌၏။ ပရိယောသာနေ၊ အဆုံး၌။ တသ္မိံ သမယေတိ၊ ကား။ တသ္မိံ စိတ္တုပ္ပာဒသမယေ၊ ထို စိတ်ဖြစ်ရာအခါ၌။ (ဗုဿော ဟောတိ စသည်၌စပ်။) စိတ္တေန၊ စိတ်ဖြင့်။ သမယံ၊ သမယကို။ နိယမေတွာန၊ မှတ်သားပြီး၍။ (အထူးပြုပြီး၍။) အထ ပစ္ဆာ၊ ၌။ ဗောဓေတု၊ သိစေတော်မူခြင်းငှာ။ ဣတိ၊ ဤကား။ သမ္ပန္နော၊ ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်းတည်း။) “နိယမေတွာန အထ”ဟူသော ပုဒ်တို့ကို “ဗောဓေတု”၌ စပ်ပါဟူလို။

ဘောဇနဂမနာဒိသမယနာနတ္ထေ၊ စားရာအခါ သွားရာအခါ အစရှိသော သမယတို့၏ ကွဲပြားကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ (ဤပါ၌ဖြင့် သမယသဒ္ဓါ၏ ကာလအနက်ကိုပြသည်။) သမဝါယာဒိနာနတ္ထေ၊ သမဝါယ

အစရှိသည်တို့ ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊(ဤပါဌ်ဖြင့် သမယသဒ္ဓါ၏ သမဝါယ အစရှိသောအနက်ကို ပြသည်။) ဝိဇ္ဇမာနေပိ၊ ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း။ ယထာဂုတ္တစိတ္တနိယမိတာ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ်ဖြင့်မှတ်သား အပ်သော။ဝိသေသိတာ အထူးပြုအပ်သောသမယမှ။ (နိယမိတာကိုပင် “ဝိသေသိတာ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။) အညသ္မိ၊ အခြားသော။ သမယေ၊ သမယ၌။ ယထာဓိပ္ပေတာနံ၊ အကြင်အကြင် ဟောတော်မူလိုအပ်ကုန်သော။ ဖဿဒိနံ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏။ အဘဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဝိတ္တနိယမိတေ၊ စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။ သမယေ၊ သမယ၌။ ဖဿာဒယော၊ ဖဿအစရှိသော တရား တို့ကို။ ဗောဓေတုံ၊ ငှာ။ တာဝ၊ သမယမှ ရှေးဦးစွာ။ ဝိသေသနမေဝ၊ ဝိသေသန သာလျှင် ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ သမယေ၊ ဝိသေသနဖြစ်သော သမယ၌။ စိတ္တံ၊ ဝိသေသျှဖြစ်သော စိတ်ကို။ နိဒ္ဒိသိ၊ အကျယ် ညွှန်ပြတော်မူပြီ။ ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း၊ ကသ္မာ ဣတိ အတ္ထော ဝိညာယတိ၊ ဟိ ယသ္မာ။ (ဝိသေသိတဗ္ဗောပိ၊ ဝိသေသျှလည်းဖြစ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ (တသ္မိ သမယေ၌ သမယသည်။) အတ္တနော၊ မိမိဟူသော သမယအား။ ဥပကာရတ္ထံ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝိသေသနဘာဝံ၊ သို့။အာပဒ္ဓတိ၊ လောက်ရ၏။ [ယသ္မိ သမယေတုန်းက ဝိသေသန၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရသည်။] ဝိသေသနဘူတံ၊ ဝိသေသန ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ စိတ္တံ ဝ၊ စိတ်သည်လည်း။ (တသ္မိ သမယေ၌ ဝိသေသနဖြစ်သော စိတ်သည်လည်း။) တဒုပကာရတ္ထံ၊ ထို သမယ အားလျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝိသေသိတဗ္ဗဘာဝံ၊ ဝိသေသျှ၏ အဖြစ်သို့။ (အာပဒ္ဓတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဣတိ၊ သို့။ အတ္ထော၊ ကို။ ဝိညာယတိ၊ ရှိ။)

သန္တတိယနာဒိနံ၊ သန္တတိယနံ အစရှိသည်တို့၏။ အယံ၊ ကား။ ဝိသေသော၊ တည်း။ ပုရိမပစ္ဆိမာနံ၊ ရှေးကာလ၌ ဖြစ်ကုန် နောက်ကာလ၌ဖြစ်ကုန်သော

၁။ သန္တတိယနာဒိနံ သန္တတိယာ၊ ရှေ့စိတ် နောက်စိတ်တို့၏ အစဉ်အဆက်အားဖြင့် ယနံ၊ တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ တစ်ခဲနက်ဖြစ်သော စိတ်တည်း။ သန္တတိယနံ၊ စိတ်၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဇဝံနံ၊ ကွေ့ဝိညာဉ် သေည်တို့နှင့် ဖြစ်ရာအခါ၌ ရှေ့စိတ်နောက်စိတ်တို့သည် တစ်ခုတည်းမဟုတ်သော်လည်း ထိုစိတ် ၂-ခုတို့အကြား၌ ကာလအခြားမရှိသောကြောင့် တစ်စိတ်တည်းကဲ့သို့ ဖြစ်သွားခြင်းသည် သန္တတိယနာဒိနာမည်၏။ [အနေအထား။ ကောပိယ ဟုတွာ ဘူတာ။ ကိဘူတာ။ ကမာောင် အဋ္ဌတတေဇော အနက်၌ စီးပစ္စည်းသက်။ မီးစက်ဝိုင်း ရပ်သောအခါ တစ်ခုတည်း မဟုတ်သော်လည်း တစ်ခုတည်းဖြစ်ခြင်းမျိုးကဲ့သို့ စိတ်တွေစဉ်တန်း၍ ဖြစ်ကုန် တစ်စိတ်တည်းမဟုတ်သော်လည်း တစ်စိတ်တည်းကဲ့သို့ ထင်ရလောက်အောင် တစ်ခဲနက်ဖြစ်ခြင်း။]

စိတ်တို့၏။ နိရန္တရတယာ၊ အကြားမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧကိဘူတာနမိဝ၊ တစ်စိတ်တည်း မဟုတ်သော်လည်း တစ်စိတ်တည်းကဲ့သို့ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ သန္တတိဃနတာ၊ သန္တတိဃန၏အဖြစ် မည်၏။^၁ တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏။ ဧကသမူဟဝသေန၊ တစ်ပေါင်းတည်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ (သမူဟဃန၏ ဝိသေသနတည်း၊ ဧကိဘူတာနမိဝ ပဝတ္တိ-၌စပ်။) ဒုဗ္ဗိညေယျကိစ္စဘောဒဝသေန၊ သာမန်ဉာဏ်ရှင်တို့ မသိအပ် မသိနိုင်သော ကိစ္စအထူးအပြား၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ (ကိစ္စဃန၏ ဝိသေသနတည်း။) ဧကာရမ္မဏတာ ဝသေန၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ (အာရမ္မဏဃန၏ ဝိသေသနတည်း။) ဧကိဘူတာနမိဝ၊ တစ်ခုတည်း မဟုတ်သော်လည်း တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ ပဝတ္တိ၊ သည်။ သမူဟာဒိဃနတာ၊ သမူဟာဒိဃန-၏ အဖြစ်မည်၏။ ဝါ၊ သမူဟဃန၊ ကိစ္စဃန၊ အာရမ္မဏဃန-၏ အဖြစ်မည်၏။ ဣတိ၊ ဤကား။ (ဝိသေသော၊ တည်း။)

ကာလဉ္စ သမယဉ္စာတိ၊ ကား။ ယုတ္တကာလဉ္စ၊ လာသင့်ရာ အချိန်အခါကို လည်းကောင်း။ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ စ၊ အကြောင်း၏ ညီညွတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ (ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍-၌စပ်။) ...ဓဏောတိ၊ ကား။ ဩကာသော၊ အခွင့်တည်း။ ဟိ၊ မှန်။ တထာဂတုပ္ပါဒါဒိကော၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ပွင့်တော်မူခြင်း အစရှိသော အကြောင်းသည်။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏။ ဩကာသော၊ အခွင့်တည်း။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) တထာဂတုပ္ပါဒါဒိကဿ၊ ၏။ တပ္ပစ္စယံ ပဋိလာဘ ဟေတုတ္တာ၊ ထိုမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အကြောင်းကိုရခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ စ၊ ဆက်။ ဓဏော ဧဝ၊ ဓဏသည်ပင်။ သမယော၊ သမယမည်၏။ ယော (ဩကာသော) အကြင်အခွင့်ကို။ ဓဏောတိ စ၊ ဓဏဟူ၍ လည်းကောင်း။ သမယောတိ စ၊ သမယဟူ၍လည်းကောင်း။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ သော (ဩကာသော)၊

၁။ တထာပဃနတာ။ ။ [တထာကို ပက္ခန္ဓရဇောတက ဟု ယူရိုးရှိ၏။ မခွင့်ကား “တထာတိ ဥပဗြူဟနတ္ထေ (ကပ်၍ တိုးပွားစေခြင်း ဟူသောအနက်၌)နိပါတော”ဟု ဖွင့်၏။ ဤအလို “တထာ၊ ထို့ပြင်။ ဝါ၊ သည်သာ မကသေး။”ဟုပေးပါ။] ဖဿ ဝေဒနာစသော စိတ်စေတသိက်တို့ အတူတကွဖြစ်ရာ၌ တစ်ပေါင်းတည်းဖြစ်သောကြောင့် တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းကို “သမူဟဃနတာ”ဟု ဆိုသည်။ ဖဿသည် သံဃဋ္ဌနကိစ္စရှိ၏။ ဝေဒနာသည် အနာဝနကိစ္စရှိ၏။ ဤသို့ကိစ္စ ကွဲပြားသော်လည်း အတူတကွယှဉ်၍ ဖြစ်ကြရာဝယ် ထိုကိစ္စအထူးကို မသိနိုင်လောက်အောင် တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ တစ်ခဲနက် ဖြစ်ကြခြင်းသည် ကိစ္စဃနတာ မည်၏။ စက္ခုဒြါရဝီထိ၌ ဖြစ်ကြသော စိတ်စေတသိက် တစ်စဉ်တစ်တန်းလုံးသည်ပင် ရူပါရုံတစ်ခုတည်းကို အာရုံပြုရသည့်အတွက် တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ တစ်ခဲနက် ဖြစ်နေခြင်းသည် အာရမ္မဏဃနတာ မည်၏။

သည်။ ဧကောဝ၊ တစ်ခုတည်းသော တထာဂတုပ္ပါဒ အစရှိသည်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော။

မဟာသမယောတိ၊ ကား။ မဟာသမ္မဟော၊ များစွာသော အပေါင်းသည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်ပါ၏။)...သမယောပိ၊ ခေါ်တိ၊ ကား။ သိက္ခာပရိပူရဏဿ၊ သိက္ခာကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏။ ဟေတုပိ၊ အကြောင်းသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ (အပ္ပဋိဝိဒ္ဓေါ အဟောသိ-ဌ်စပ်)...သမယပ္ပဝါဒကေတိ၊ ကား။ ဒိဋ္ဌိပ္ပဝါဒကေ၊ အယူကို အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုရာဖြစ်သော။ (မလ္လိကာယ အာရာမေ-ဌ် စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ သမယပ္ပဝါဒကေတိပဒဿ၊ ၏။ ဒိဋ္ဌိပ္ပဝါဒ ကေတိ အတ္ထော၊ ကို။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။ ဟိ(ယသ္မာ)။ တတ္ထ၊ ထိုမလ္လိကာ၏ အရံ၌။ နိသိန္နာ၊ နေကုန်သော။ တိတ္ထိယာ၊ တို့သည်။ အတ္တနော အတ္တနော၊ ၏၊ သမယံ၊ အယူကို။ ပဝဒန္တိ၊ အပြားအားဖြင့်ပြောဆိုကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သမယပ္ပ ဝါဒကေတိ ပဒဿ ဒိဋ္ဌိပ္ပဝါဒကေတိ အတ္ထော ဝိညာယတိ။)...အတ္တာဘိ သမယာတိ၊ ကား။ ဟိတပဋိလာဘာ၊ စီးပွားကို ရခြင်းကြောင့်။ (ပဏ္ဍိတောတိ ပဝုစ္စတိ-ဌ် စပ်။)

အဘိသမေတဗ္ဗော၊ ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်၏။ ဣတိ အဘိသမယော။ အဘိသမယော၊ ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်သော။ အတ္ထော၊ သဘောသည်။ အဘိသမ ယတ္ထော၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ပိဋနာဒိနိ၊ ပိဋန အစရှိသော လေးနက်တို့ကို။ အဘိသမိ တဗ္ဗဘာဝေန၊ ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်။ ဧကိဘာဝံ၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သို့။ ဥပနေတွာ၊ ကပ်ဆောင်၍။ (အဘိသမယဋ္ဌော ဟုဧကဝုဇ်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ဆောင်၍။) ဝုတ္တာနိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဘိသမယဿ ပဋိဝေသေ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်၏။ ဝိသယဘူတော၊ အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ အတ္ထော၊ အနက်သဘောသည်။ အဘိသမယဋ္ဌော၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ တာနေဝ၊ ထို ပိဋန အစရှိသည်တို့ကိုပင်။ တထာ၊ ထို တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ဆောင်၍။ ဧကတ္ထေန၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ဧကဝုဇ်သင်္ချာဖြင့်။) ဝုတ္တာနိ။

တတ္ထ၊ ထိုပိဋန အစရှိသော အနက်တို့တွင်။ ပိဋနံ၊ ပိဋန ဟူသည်။ ဒုက္ခသစ္စဿ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၏။ တံသမင်္ဂီနော၊ ထိုဒုက္ခသစ္စာနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဟိသနံ၊ ညဉ်းဆဲခြင်းတည်း။ အဝိပ္ပာရိကတာကရဏံ၊ ပြန့်ပွားခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်းတည်း။ သန္တာပေါ၊ ဟူသည်။ ဒုက္ခ ဒုက္ခတာဒိဘာဝေန၊ ဒုက္ခ ဒုက္ခတာအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သန္တာပနံ၊ ပြင်းစွာ ပူလောင်ခြင်းတည်း။ ပရိဒဟနံ၊ ထက်ဝန်းကျင် လောင်ခြင်းတည်း။

အကုသလေသု၊ အကုသိုလ်တရားတို့၌လည်းကောင်း။ ကေသုစီ၊ ကုန်သော။ အဗျာကတေသု စ၊ တို့၌လည်းကောင်း။ ခဏဿ၊ ခဏအနက်၏။ အသမ္ဘဝတော၊ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်။ [အကုသိုလ်နှင့် စက္ခုဝိညာဉ် စသော အချို့ အဗျာကတတို့၌ တထာဂတုပ္ပါဒါဒိကစသော ခဏအနက်၏ မရနိုင်ခြင်းကြောင့်။] ဣဓာတိဝစနံ၊ ဣဓ ဟူသော သဒ္ဒါကို။ (ဤ ကုသိုလ်အရာ၌ ဟူသောစကားကို။ ဝုတ္တံ။)

ကုသလာနဉ္စ၊ ကုသိုလ်တို့၏လည်း။ နဝမေန၊ ၉-ခုမြောက်ဖြစ်သော။ ခဏေန၊ တထာဂတုပ္ပါဒါဒိက စသော ခဏနှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ ဥပ္ပတ္တိ၊ သည်။ ဟောတိ နန၊ လော။ (သာသနာပ၌လည်း ကုသိုလ်များဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလော -ဟုလို။) ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ နော န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်သည်မဟုတ် ဖြစ်နိုင်သည်သာ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း။ ခဏော၊ ခဏဟူသည်။ နဝမောဝ၊ နဝမခဏ သည်သာ။ န၊ မဟုတ်သေး။ စတုစက္ကာနိဝိ၊ လေးပါးသော သမ္ပတ္တိစက်တို့ကိုလည်း။ ခဏောတိ၊ဟူ၍။ ဝုတ္တာနိ၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။ သဗ္ဗန္တိမေန၊ အလုံးစုံသော အပိုင်းအခြားတို့၏ အဆုံး၌ဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေန၊ အပိုင်းအခြားအားဖြင့်။ အတ္တသမ္မာပဏိဓိဓဏံ၊ အတ္တသမ္မာပဏိဓိ ခဏကို။ အန္တရေန၊ ကြည့်၍။ ကုသလဿ၊ ၏။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ခဏော၊ ခဏအနက်ကို။ ဣဓ၊ ဤ ကုသိုလ်အရာ၌။ ဂဟိတော၊ ပြီ။

ဝိညာဏံ၊ ပဉ္စဝိညာဉ်သည်။^၁ ဣန္ဒြိယဝိသယမနသိကာရာဒိနံ၊ စက္ခုပသာဒ စသော ဣန္ဒြေ၊ ရူပစသော အာရုံ၊ မနသိကာရ အစရှိသည်တို့၏။ (သာဓာရဏ ဖလံ၊ ဆက်ဆံသော အကျိုးတည်း။) ဣတိ ဧဝမာဒိ၊ သော။ သာဓာရဏဖလံကို။

၁။ နော န ဟောတိ။ပ။ဂဟိတော။ ။ တထာဂတုပ္ပါဒါဒိက နဝမခဏကိုကြည့်၍ သာသနာပ၌ ကုသိုလ်မဖြစ်နိုင်သည်မဟုတ်၊ ဖြစ်နိုင်သည်သာ။ သို့သော် ခဏအနက်၌ နဝမခဏ သာမက စတုစက္ကာသမ္ပတ္တိ ကိုလည်း ယူရသေး၏။ ထိုစတုစက္ကာသမ္ပတ္တိတွင် အတ္တသမ္မာပဏိဓိ (မိမိစိတ် မိမိကိုယ်ကို ကောင်းစွာထားကြောင်းဟူသော ယောနိသောမနသိကာရ) စက်ကိုကြည့်၍ ကုသိုလ်မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ခဏအနက်ကို ဤကုသိုလ်အရာ၌သာ ယူရသည်။

၂။ ဣန္ဒြိယ။ပ။ဒန္ဓဉ္စ။ ။ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ မနသိကာရဟု အကြောင်း ၃-မျိုးရှိရ၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဝိညာဉ်သည် ထို၃-ပါးသောအကြောင်းတို့၏ သာဓာရဏဖလ ဖြစ်၏။ မနသိကာရာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် အာလောက၊ သောတဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် ဝိဝရ (အာကာသ)၊ ဃာနဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် ဝါယောဓာတ်၊ ဇိနာဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ ရန် အာပေါဓာတ်၊ ကာယဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် ပထဝီဓာတ်တို့ကို ယူ။ ဝိညာဏံ အရ ပဉ္စဝိညာဉ်ကိုယူ၍

ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဋ္ဌကုဏေ၊ ရှစ်ပါးသော အကုဏတို့ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ဝါ၊ ထောက်စာ၍။ နဝမောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။

စတုစက္ကံ ဝတ္တတိတိ၊ ကား။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ပဋိရူပ ဒေသဝါသာဒိ၊ ပဋိရူပ ဒေသဝါသ အစရှိသော။ သမ္ပတ္တိစတုစက္ကံ၊ သမ္ပတ္တိစက် လေးပါးအပေါင်းသည်။ ပရိဝတ္တတိ၊ အဖန်ဖန် လည်၏။ ဝါ၊ အဆက်ဆက် လည်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ (ဝိပရိဝတ္တတိ ဟုရှိသည်ကား မကောင်း၊ မရ၌ “ပရိဝတ္တတိ” ဟုသာရှိ၏။) ... ဩကာသ ဘူတာနီတိ၊ ကား၊ အတ္တနော၊ မိမိဟူသော သမ္ပတ္တိစက်၏၊ နိဗ္ဗတ္တိယာ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ (အနုမတိဒါနံ ဝိယ ဘူတာနိ-၌ စပ်။) ဣဒါနိ၊ သမ္ပတ္တိစက်လေးပါး ပြည့်စုံရာ ယခုအခါ၌။ ကုသလာနိ၊ တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တ၊ ဖြစ်လှည့်ကြကုန်တော့။ ဣတိ၊ သို့။ အနုမတိဒါနံ ဝိယ၊ အခွင့်ပေးခြင်းကဲ့သို့။ ဘူတာနိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [အခွင့်မပေးတတ် သော်လည်း အခွင့်ပေးတတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၏-ဟူလို၊ ဝိယသဒ္ဓါ ဥပရိက္ခာ ဇောတက။]

စိတ္တကာလောတိ၊ ဟူသောပါ၌၌။ သတော၊ ထင်ရှားရှိသော။ ဧဓေဓေနဝ၊ စိတ်ဟူသော ဓမ္မဖြင့်သာလျှင်။ ကာလော၊ ကာလကို။ ဝိသေသိတော၊ အထူးပြုအပ်ပြီ။ တဿ၊ ထိုစိတ်၏။ (အဝတ္ထာ-၌ စပ်။) ပဝတ္တိတ္ထ၊ အတိတ်၌ ဖြစ်ခဲ့ပြီ။ ပဝတ္တိဿတိ၊ အနာဂတ်၌ ဖြစ်လိမ့်။ ပဝတ္တတိ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ဆဲ။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတေန အဝတ္ထာဝိသေသန၊ ဤအခိုက်အတန့်အထူးဖြင့်။ န (ဝိသေသိတော)၊ အထူးပြုအပ်သည် မဟုတ်။ တဿ၊ ထိုစိတ်၏။ ဝိဇာနန ကိစ္စနာပိ၊ သိခြင်းကိစ္စ အားဖြင့်လည်း။ န (ဝိသေသိတော) တဿ။ ဧဝံ ဝိဓေ၊ ဤသို့ဝိသေသန မပါသော သဘောရှိကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ စိတ်စသော ဓမ္မတို့ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ပညတ္တော၊ အပ်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော။

ဧဝမာဒိ၌ အာဒိဖြင့် မနောဝိညာဉ်ကို ယူပါ။ [အာဒိသဒ္ဓေန အာလောက ဝိဝရ ဝါယောဓာတု အာပေါဓာတု ပထဝီဓာတုယော သင်္ဂဟတိ၊ ဝိညာဏံ ပဉ္စဝိညာဏံ။ အာဒိသဒ္ဓေန မနောဝိညာဏံ သင်္ဂဟတိ၊ ဝိညာဏံ။ -မဓု။”]

၁။ ဓမ္မေနဝပဝုတ္တော။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “အတိတော”စသည်ဖြင့် ဓမ္မတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မတို့၏ အစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မတို့၏ လက္ခဏာစသည်ကို လည်းကောင်း နောက်၌ အဆင့်ဆင့်ပြထား၏။ ထိုသို့ “ဝုတ္တိ-ပဋိပါဒ်” စသော ဝိသေသန မပါဘဲ ဓမ္မ သက်သက်ဖြင့် ကာလကို ပညတ်သောကြောင့် “ဓမ္မေနဝ”ဟု ဧဝဖြင့် ဆိုသည်။ ထို ဧဝဖြင့် “ဓမ္မဝုတ္တိ”ကိုလည်းကောင်း၊ “ဓမ္မပဋိပါဒ်”စသည်ကိုလည်းကောင်း ကန့်ပါ။ ထို့ကြောင့် “န တဿ ပဝတ္တိတ္ထ”စသည်ကို ဧဝ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗ အနက်ပြဟု မှတ်ပါ။

ကမပ္ပဝတ္ထာ၊ အစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော။ ဝိသေသာ ဧဝ၊ ဗီဇ အကုံရ စသော အထူးတို့သည်ပင်။ ပဋိပါဋိ၊ အစဉ်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဗီဇဘာဝေါစ၊ မျိုးစေ့၏ အဖြစ်သည်လည်း။ ပဋိပါဋိ၊ စ၍ဖြစ်သော အစဉ်တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္တံ၊ ငှာ။ အရဟတိ၊ ၏။ ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန၊ ဖြင့်။ ဗီဇကာလောတိ။ပ။ ပညတ္တောတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ခဟကာရော) အာဟ။ [သံဃာများကို စဉ်တန်းရာ၌ ပထမဆုံး စရသောပုဂ္ဂိုလ်လည်း ထိုအစဉ်တွင် ပါဝင်သကဲ့သို့ မျိုးစေ့ အညွန့် အရွက် စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပုံကို စဉ်တန်းရာ၌လည်း အစဆုံး မျိုးစေ့လည်း ထိုအစဉ်တွင် ပါဝင်နိုင်သည်-ဟူလို] ဝါ၊ တစ်နည်းကား။ အဋ္ဌကလာပဓမ္မေ၊ အဋ္ဌကလာပရုပ် တရားတို့ကို၊ သန္ဓာယ၊ ၍၊ ဓမ္မပဋိပါဋိ ဝါတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။

သမ္ဘိတာဝိယ၊ ပေါင်းစုအပ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဂယမာနကာလာ ဧဝ၊ ယူအပ်သော ကာလတို့သည်ပင်။ ကာလသဉ္စယော၊ မည်၏။ [တစ်နေ့နှင့် တစ်ည၌ ကာလပေါင်း ၁၅-ခု ပေါင်းမိလျှင် “အမုမာသ”ဟု နာမည်ပညတ် ဖြစ်၏။ ‘ထို့ကြောင့် “ကာလသဉ္စယ”ဟုဆိုသည်။] ဧကံ သဘာဝံ၊ တစ်ခုသော ပရမတ္ထ သဘောကို၊^၂ ယထာ ဝါတထာ ဝါ၊ ဟုတ်ဟုတ်ညားညားသော အပြားအားဖြင့်လည်း။ ကာလောတိ၊ ကာလဟူ၍။ ဂဟေတွာ၊ ၍။ အဘိနိဝေသံ၊ စွဲစွဲမြဲမြဲ နှလုံးသွင်းခြင်းကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသူ၏။ တဒဘိနိဝေသနိသေနေတ္ထံ၊ ထိုအဘိနိဝေသကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ။ သော ပနေသ။ ပ။ မတ္တကောတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။

၁။ ဓမ္မပဋိပါဋိ ဝါတိ။ ။ မမုဋိကာဝယ် “ဓမ္မပဋိပါဋိ ဝါတိဝါ”ဟုဆိုလိုလျက် နောက်ဝါသဒ္ဒါကျေသည်ဟု ဖွင့်ထား၏။ ထိုအလို “ဓမ္မပဋိပါဋိ ဝါ”ဟူသော စကားရပ်သည် အနက်တစ်မျိုးကိုဖွင့်သော စကားရပ်တည်း။ ဤအဖွင့်အရ ဓမ္မပဋိပါဋိဝယ် ဓမ္မအရ အဋ္ဌကလာပရုပ်ကို ယူရ၏။ ရှေးနည်းအလိုအားဖြင့်ကား “ဗီဇ-အကုံရ သည်ဖြင့် ခေါ်အပ်သော ပညတ္တိဓမ္မကို ယူရမည်”ဟုဆိုလိုသည်။

၂။ ယထာ ဝါ။ပ။ကရောန္တဿ။ ။ တချို့က ကာလကိုပင် “သဘာဝဓမ္မတစ်ခု”ဟု ယူဆ၍ “ကာလေန ဝတ္ထတိ လောကော၊ ဤလောကကြီးသည် ကာလကြောင့် ဖြစ်ရ၏။ ကာလော နာမ ဘာဝေါ၊ ကာလဆိုတာ ပရမတ္ထသဘော တစ်မျိုးတည်း။ ဝတ္ထနလက္ခဏော၊ ဖြစ်စေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဘာဝါနံ ပဝတ္တိံ ဩကာသဒါယကော၊ ပရမတ္ထ သဘာဝဓမ္မတို့အား ဖြစ်ခွင့်ကိုပေးတတ်၏”ဤသို့အားဖြင့် ကာလကို သဘာဝ ဓမ္မတစ်ခု ဟု ယူဆကြ၏။ ထိုအယူကို တားမြစ်လိုသောကြောင့် “သော ပနေသ။ပ။ ပညတ္တိမတ္တကော”ဟု မိန့်သည်။ [ယထာ တထာ ဝါတိ။ပ။ ယေန တေန ပကာရေန။-အန။]

ဥတ္တု၊ သိပြီး၍။ ဝိညေယျော၊ သိထိုက်၏။ ဣတိ၊ သို့။ သမ္ပန္နော၊ ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ...ပန၊ ကား။ ဣတရော၊ ကာလသမူဟသမယတို့မှ တစ်ပါးသော။ ဟေတုတိ၊ ဟေတုဟူသော။ ဒေသ သမယော၊ ဤ သမယကို။ ပစ္စယောဝ၊ အကြောင်း ဟူ၍သာ။ ဝိညေယျော၊ ၏။ ဧတ္ထာတိ၊ ကား။ ဧတသ္မိ အဓိကာရေ၊ ဤ သမယ၏ အနက်ကို ပြရာ၌။ (ပစ္စယောဝ၊ ကိုသာ။ ဝိညေယျော၊ ၏။) ဟေတု ဟေတု၊ ဟေတုဟိတ်ကိုလည်းကောင်း။ သာဓာရဏဟေတု စ၊ သာဓာရဏဟိတ်ကိုလည်းကောင်း။ န (ဝိညေယျော)၊ ဣတိ အတ္ထော။

သမဝါယော၊ သမဝါယဟူသည်။ ပစ္စယသာမဂ္ဂါ၊ အကြောင်းတို့၏ ညီညွတ်ခြင်း တည်း။ ဝါ၊ ညီညွတ်သော အကြောင်း အပေါင်းတည်း။ ဟေတုပန၊ ဟိတ်သည်ကား။ ဧကေကော၊ တစ်ပါး တစ်ပါးသော။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတေသံ၊ ဤ သမဝါယ ဟေတုတို့၏။ အယံ ဝိသေသော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ၊ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ၊ စက္ခုဝိညာဉ်အစရှိသော ဝိညာဉ်တို့၏။ အနေကပစ္စယဒဿနေန၊ တစ်ပါးမက များသော အကြောင်းတို့ကို ပြကြောင်းဖြစ်သောစကားဖြင့်။ (“စက္ခု ဝိညာဏာဒီနံ စက္ခုရူပအာလောက မနသိကာရာဒယော ပစ္စယာ” စသော စကားဖြင့်။) တံ တံ ဒွါရိကာနံ၊ ထိုထိုဒွါရ၌ဖြစ်ကုန်သော။ ကုသလာနန္ဒ၊

၁။ ဧတသ္မိ အဓိကာရေ။ ။ မပု၌ “ဧတသ္မိ အဓိကာရေ”ကို “ဤဂါထာဗန္ဓအရာ၌” ဟုဖွင့်၏။ သို့သော်-သမယသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပြနေရာဌာန ဖြစ်သောကြောင့် “ဤသမယ၏ အနက်ကို ပြရာ၌”ဟုလေးလိုက်သည်။ [“ဟေတုတိ ပစ္စယောဝေတ္ထ”မှ ဧတ္ထကို ဖွင့်သောကြောင့် “ပစ္စယောဝဝိညေယျော”ဟု ထည့်၍စပ်ပါ။]

ဇာကိဦးအံ-ဟေတုဟေတု၊ သာဓာရဏဟေတု။ ပစ္စယဟေတု၊ ဥတ္တမဟေတု-ဟု ဟိတ် ၄-မျိုးရှိ၏။ ထို ၄-မျိုးအကျယ်သည် ရူပကဏ္ဍ အစ၌ လာလိမ့်မည်။ ထိုတွင် ပစ္စယောဝ၌ စေဖြင့် ဟေတုဟိတ်နှင့် သာဓာရဏဟိတ် ၂-ပါးကို တားမြစ်လို၍ “နဟေတုပ” အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်တွင် ဖွင့်သည်။ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံဟူသော ဥတ္တမဟိတ်မှာ ဤ သမယအနက်ကို ပြရာ၌ မလိုလားအပ်သော်လည်း လျဉ်းပါးဖွယ်မရှိသောကြောင့် အထူးမပြတော့။ [ဣစ ဥတ္တမဟေတုနော သမ္ဘဝေါဇေနတ္ထိ။ -အနု။]

၂။ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံပဒဿေတိ။ ။ ကုသိုလ်ကို ပြသောအရာဝယ် စက္ခုဝိညာဉ်စသော ဝိညာဉ်တို့၏ (စက္ခုပဿဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ-စသောအားဖြင့်) များသော အကြောင်းတို့ကို ပြခြင်းဖြင့် အဘယ်ကို ပြရာရောက်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “စက္ခုဝိညာဏာဒီနံပဒဿေတိ”ဟု မိန့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား-စက္ခုဝိညာဉ်စသော ဝိညာဉ်တို့၏ အကြောင်းများစွာကို ပြခြင်းဖြင့် ထိုထို စက္ခုဒွါရစသော ၅-ဒွါရ၌ ဖြစ်ကုန်သော ကုသိုလ်စော တို့၏လည်း ရူပါရုံစသော အာရုံ၊ ယောနိသောမနသိကာရအားဖြင့် များသောအကြောင်းရှိပုံကို လည်း ပြရာရောက်သည်-ဟုလို။

တို့၏လည်း။ [စဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ်စသည်ကိုပေါင်း။] တပ္ပဗ္ဗယတံ၊ ထိုများသော အကြောင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒသေတိ။

အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ၊ တို့သည်။ ပရိဂ္ဂဟော၊ သိမ်းယူခြင်းကို၊ ကတော၊ ပြုအပ်သနည်း။ (“ကသ္မာ။ပ။ကတော”ဟူသောအဋ္ဌကထာ၏အဖွင့်)။... ဧကကာရဏ ဝါဒေါတိ၊ ကား။ ပကတိ၊ ကာရဏဝါဒေါ၊ ပကတိဟူသော အကြောင်းရှိ၏

၁။ ဧကကာရဏဝါဒေါ။ ။ “ပကတိကာရဏဝါဒေါ၊ ဣဿရကာရဏဝါဒေါ”ဟု ဖွင့်ရာ၌ ပကတိကာရဏ-ဣဿရကာရဏသည် ဧကကာရဏ (အကြောင်းတစ်ခု)၏ သရုပ်ပြတည်း။ “အားလုံးသော အရာဝတ္ထုသည် ပကတိဟူသော အကြောင်း တစ်ခုသာရှိ၏။ ဣဿရဝါဒီတို့ကလည်း “ဣဿရ”ဟူသော အကြောင်းတစ်ခုသာရှိ၏၊ များစွာသော အကြောင်း မရှိ”-ဟုလို့၊ အနုဋီကာ၌ထိုကာရဏ ၂-မျိုးကို ပြခြင်းသည် နိဒဿနနည်းမျှသာ၊ ပဇာပတိ-ပုရိသ-ကာလဝိသေသတို့ကိုလည်း ဧကကာရဏ အရ ယူရမည်ဟု ဆို၏။ နိဒဿနနည်းဟု မဆိုလျှင် ထို ပဇာပတိ စသည်ကို “ဝါဒေါ”၌ အပုတ္တဝိကပ္ပန ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ယူပါဟု ဆို၏။

၂။ ပကတိ။ ။ ပကတိဝါဒီနော သတွရဇတမသင်္ခါတာနံ တိတ္ထံ ဂုဏာနံ သမဘာဝေါ ပကတိ၊ သာ စ နိစ္ဆာ။-ကထာဝတ္ထု အနုဋီကာ-ပုဂ္ဂလကထာ။ ဩကာသ ကမ္ဘာလောကကြီး နှင့်တကွ သက်ရှိ သက်မဲ့ အရာဝတ္ထု ဟူသမျှသည် ပကတိမှ စ၍ ဖြစ်၏။ ထို ပကတိ ဟူသော ပင်ကိုကား ကမ္ဘာပျက်သော်လည်း မပျက်စီးဘဲမြဲ၏၊ ဤသို့ ပကတိဝါဒီတို့က ဆိုကြ၏။ ထိုပကတိဟူသည် “သတွ-ရဇ-တမ”ဟူသော သတ္တိ၃-ခု၏ အပေါင်းတည်း။

ချဲ့ဦးဆုံး-ပကတိသဒ္ဓါကို။ သတွာဒိသာများဝတ္ထာယံ၊ သတွ စသောဂုဏ် ၃-ပါးတို့၏ တူမျှသော အခိုက်အတန့်၌ လည်းကောင်း၊ ဤရှိတာ၊ ဆိုအပ်၏။ -အဘိဓာန်(ဂဓ)။ ဤအဘိဓာန်နှင့် အညီ ဗိဿနိးနတ်မင်းကြီးသည် ကမ္ဘာကို ဖန်ဆင်းလိုသောအခါ ရှေးဦးစွာ ပကတိနှင့် ပုရိသကို ဖန်ဆင်းလိုက်၏။ [ပကတိကို “မာယာ”ဟုလည်းခေါ်၏၊ ပုရိသကို “အတ္တ”ဟုလည်း ခေါ်၏။] ထိုတွင် ပကတိသည် စိတ်စေတနာ မရှိ။ သတွ၊ ရဇ၊ တမ-ဟူသော ဂုဏ်သတ္တိ ၃-မျိုးရှိ၏။ ပုရိသကား စိတ်စေတနာရှိသည်။

ဂုဏ် ၃-မျိုး။ ။ သတော၊ သူတော်ကောင်း၏+ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်သည်။ သတွံ၊ သတွမည်၏။ ဤသတွသည် သုခ၏ အကြောင်းတည်း။ “ရဇ”ဟူသည် ရာဂတည်း။ ဤရဇသည် ဒုက္ခ၏အကြောင်းတည်း။ “တမ”ဟူသည် ပိတ်ဆို့တတ်သော အမိုက်မှောင်တည်း။ ဤ တမသည် မောဟ၏အကြောင်းတည်း။ ထို သုခ ဒုက္ခ မောဟတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော သတွ၊ ရဇ၊ တမ ၃-ခု အပေါင်းကိုပင် ပကတိ(မူလ ပင်ကိုသဘော)ဟု ခေါ်ရသည်။

ပုရိသ(အတ္တ)နှင့်ပေါင်းပုံ။ ။ထို ပကတိသည် ပုရိသ (အတ္တ)နှင့် ပေါင်းစပ်မိသောအခါ နဂိုသဘောမှ ချောက်ချား၍ ဖောက်ပြားခြင်းသို့ ရောက်ရကား ဗုဒ္ဓိတတွ (ဉာဏ်ပညာ၏ ဖြစ်ခြင်း) ဟူသော မဟာ၊ ငါဟူသော အဘိဗ္ဗာန၊ ပထဝီ အာပေါစသော ဓာတ်ကြီး၊ ရူပသဒ္ဓ

ဟူသော အယူဝါဒသည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ (ပဋိသေခိတော ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဣဿရကာရဏဝါဒေါ၊ ဗြဟ္မာ ဗိဿနိုး အစိုးရသူ ဟူသော အကြောင်းရှိ၏ဟူသော အယူဝါဒသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ပဋိသေခိတော ဟောတိ။)

အဝယဝါနံ၊ အစိတ်အကြောင်းတို့၏၊ အညမညာပေက္ခတာယ၊ အချင်းချင်း ငဲ့ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမုဒါယော၊ အပေါင်းကို။ အညမညာပေက္ခာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော၊ အပေက္ခာ ၈၊ အပေက္ခာ ဟူသည်လည်း။ ယာဝ၊

သော အာရုံ၊ စက္ခု သောတ သော ပသာဒရုပ် ဤသို့သော အားဖြင့် ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ဖြစ်ပို့ရန် အခြေခံ အကြောင်းရင်းမျိုးစေ့သည် ပုရိသ (အတ္တ)မဟုတ် ပကတိသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပကတိဝါဒကို “ဧကကာရဏဝါဒ”ဟုဆိုရသည်။ [အတ္တ၏ သတ္တိကိုကား သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာဝယ် အတ္တဝါဒပါဒါနံ အခန်း၌ ပြထားပြီး၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို အဘယာရာမဆရာတော်၏(၉၂) အဘိဓာန် နိဿယသင်္ဃမ ယူထားသည်။]

၁။ ဣဿရ။ ။ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌လာသော “ဣဿရော ကတ္တာ နိဗ္ဗာတာ” နှင့်အညီ ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါတို့၏ အကြောင်းရင်း အစသည် “မဟာဗြဟ္မာ”ဟူသော ဣဿရ (အစိုးရသူ)ပင်တည်း။ ဤသို့ ဣဿရဝါဒီတို့က ယူကြ၏။

ပဇာပတိ၊ ပုရိသ။ ။ “ပဇာပတိ”ဟူသည် သတ္တဝါတို့၏ အရှင်သခင်ဖြစ်သော ထိုဣဿရပင်တည်း။ “ပုရိသ”ဟူသည်လည်း ကမ္ဘာကို မနိဆင်းနိုင်လောက်အောင် တန်ခိုးအထူး ရှိသော ထို ဣဿရယောက်ျားပင်တည်း။ [ယထာ စ ဣဿရော၊ ဧဝံပဇာပတိ၊ ပုရိသော ဝ၊ နာမမတ္တမေဝ ဟေတ္တ ဝိသေသော။-ကထာဝတ္ထု အနုဋီကာ။]

ကာလဝိသေသ။ ။ “ကာလကြောင့် သက်ရှိသက်မဲ့ အရာဝတ္ထုတွေဖြစ်ရ၏”ဟု အပုရိသော ကာလဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့က “ကာလသည် မူလအကြောင်းတည်း”ဟုဆိုကြ၏။ [ရေ၊ “ယထာ ဝါ”အဖွင့်၌ ကာလ၏သတ္တိကို ပြခဲ့ပြီး]

အဏုမြူဝါဒ။ ။ ထို့ပြင်-ကမ္ဘာပျက်သောအခါ ပရမာဏုမြူသာကျွန်တော့၏။ တို့ ပရမာဏုမြူ ၂-ခုပေါင်း၍ ဒွိအဏုမြူ ဖြစ်၏။ ဧကအဏုမြူ နှင့် ဒွိအဏုမြူ ပေါင်းလျှင် ဝိအဏုမြူဖြစ်၏။ ဒွိအဏုမြူ ၂-ခုပေါင်းလျှင် စတုအဏုမြူဖြစ်၏။ ဤသို့အားဖြင့် သက်ရှိ သက်မဲ့ ဟူသမျှသည် အဏုမြူအပေါင်းသာ ဖြစ်ရကား “ပရမာဏုမြူသည် အကြောင်းရင်းတည်း”ဟု ယူဆသော အဏုမြူဝါဒလည်းရှိ၏။ ဤသို့ “ဧကကာရဏ အကြောင်းတစ်ခုသာရှိ၏၊ များစွာသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဂုဿိလ်သော တရားတို့ဖြစ်ရသည်မဟုတ်”ဟု ယူဆသောဝါဒအမျိုးမျိုးကို “ဧကကာရဏဝါဒ”ဟုခေါ်သည်။

၂။ အညမညာပေက္ခာ။ ။ အပေက္ခာသဒ္ဒါသည် ဣတ္ထိလိင်ရှိ၏။ ဤ၌ သမဝါယောကို အရကောက်ရသောကြောင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ပြု၍ “အပေက္ခာ”ဟုထားသည်။ အညမညာ+အပေက္ခာ ယသ္မာတိ အညမညာပေက္ခော”ဟုပြု။ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ပြုရသောကြောင့် “အညမညာပေက္ခော” အရ အပေါင်းအရလျှင် တင်ပေါင်းတင်၍ တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် အချင်းချင်း ငဲ့စရာမလို၊

လောကံ။ သဟာယကာရဏသမာဂမော၊ အဖော်ဖြစ်သော အကြောင်းတို့၏ပေါင်းဆုံ
မိခြင်းသည်။ နဟောတိ၊ သေး။ တာဝ၊ ထို အဖော်အကြောင်းတို့ မပေါင်းဆုံမီ
သေး။ ဖျ၊ ဖလဿ၊ အကျိုးကို။ အနိပ္ပာဒနံ၊ မပြီးစေနိုင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
(ပြီးစေဖို့ရန်အကြောင်း မဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။) နိပ္ပာဒနသမတ္ထဿ၊
ပြီးစေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော အကြောင်းအစိတ်၏။ သမာဂမေ၊ ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည်။
(သတိ။) နိပ္ပာဒနဉ္စ၊ အကျိုးကို ပြီးစေခြင်းသည် လည်းကောင်းတည်း။

သမာဂမော စ၊ သမာဂမဟူသည်လည်း။ ယေသု၊ အကြင် အကြောင်းတရား
တို့သည်။ ယုဇ္ဇမာနေသု၊ ယှဉ်မိကုန်လတ်သော်။ နိဗျာပါရေသုပိ၊ အကျိုးကို

သို့ပါလျက် အာဟိန္ဒြောင့် “အညမညာပေက္ခာ”ဟု ဆိုရသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိရကား
“အဝယဝါနံ အညမညာပေက္ခာယ သမုဒါယော ဝုတ္တော”ဟုဖွင့်သည်။ စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ
စသော အစိတ်တို့၏ အညမညာပေက္ခာ အမည်ကို အပေါင်းသမဝါယ၌ တင်စား၍အပေါင်း
သမဝါယကိုပင် အဝယပူဇာရ (ဧကဒေသုပဇာရ)အားဖြင့် “အညမညာပေက္ခာ”ဟု အဋ္ဌကထာ
ဆရာဆိုပါသည်-ဟူလို။

အနုဋီကာ။ ။ အဝယဝ။ပ။သမုဒါယော ဝုတ္တော၊ အဝယဝဓမ္မေန သမုဒါယဿ
အပဒိသိတဗ္ဗတ္တာ။ ယထာ-သမံစုဏ္ဏံ (ညိဗ္ဗုဿာဆေးမှုန့်) အလင်္ကာတော ဒေဝဒတ္တော (တန်ဆာဆင်
အပ်သော ဒေဝဒတ်)။... “သမံစုဏ္ဏံ”ဟူသော စကားသည် ဆေးတစ်ဖုံလုံးကို ပြောသောစကားတည်း၊
ထိုတစ်ဖုံလုံးသည် “သမ”မဖြစ်နိုင်။ အစိတ် အစိတ်ဆေးတို့၏ သမအမည်ကို ဆေးတစ်ဖုံလုံး၌
တင်စား၍ အဝယပူဇာ (ဧကဒေသုပဇာရ)အားဖြင့် “သမံစုဏ္ဏံ”ဟု ဆိုသကဲ့သို့လည်းကောင်း။
“အလင်္ကာတော ဒေဝဒတ္တော”၌ တန်ဆာဆင်၍ဖြစ်နိုင်သော ဦးခေါင်း လက် စသော အစိတ်
အင်္ဂါတို့၏ အလင်္ကာတ အမည်ကို ဒေဝဒတ်တစ်ကိုယ်လုံး၌ တင်စား၍ ထိုဥပဇာရအားဖြင့်ပင်
“အလင်္ကာတောဒေဝဒတ္တော”ဟု ဆိုသကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။

၃။ အပေက္ခာ စ။ ။ အညမညာပေက္ခောနှင့်စပ်၍ အပေက္ခာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပြလိုသော
ကြောင့် “အပေက္ခာ စ”ဟု မိန့်သည်။ အကျိုးတစ်ခုကို အတူပြုဖက်အဖော်ဖြစ်သော အကြောင်းတို့၏
မပေါင်းမီသေးလျှင် ထိုအကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်ခြင်း၊ ပေါင်းမီလျှင်ကား ထိုအကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း
ကို “အပေက္ခာ”ဟု ခေါ်သည်။ [အကျိုးတစ်ခုကို မပြီးစေနိုင်သော အကြောင်းတွေ ရာထောင်မက
ပေါင်းမီသော်လည်း အကျိုးမပြီးသောကြောင့် “သမာဂမေ နိပ္ပာဒနသမတ္ထဿ”ဟု သမတ္ထသဒ္ဒါကို
ထည့်၍ဆိုသည်။ ထို ငဲ့ခြင်းလည်း ထမ်းစင်ထမ်းသူ လူငှ-ယောက်တို့ တစ်ယောက်တစ်ယောက်ကို
လာရောက်ပို့ရန် ငဲ့ခြင်း၊ စောင့်မျှော်ခြင်းနှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “အပေက္ခာဝိယာတိ အပေက္ခာ
ဒဋ္ဌဗ္ဗာ”ဟု အနုဋီကာ မိန့်သည်။]

၁။ သမာဂမော စ။ ။ ရှေ့ဝါကျ၌ပါသော “သမာဂမ”ဟုရာ၌ ထမ်းစင်ထမ်းရာဝယ်
လူငှ-ယောက်သည် ထမ်းစင်အနား၌ ပေါင်းစုမိကြသကဲ့သို့ စံက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ စသော

ပြီးစေဖို့ရန် ဗျာပါရ မရှိပါကုန်သော်လည်း။ ဖလဿ၊ အကျိုး၏။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) တေသံ၊ ထို အကြောင်းတို့၏။ သမ္ဘာဝေါ၊ ထင်ရှား ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [သမ္ဘာဝေါကို မမု၌ “သဟဘာဝေါ ဓမ္မောတိ အတ္ထော-အတူတကွဖြစ်သော သဘော”ဟုဖွင့်၏။ ထိုအကြောင်းတို့ အတူမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။]

အသာမဋ္ဌိ။ပ။ပတ္တိတောတိ၊ ကား။ အသမဝေတာနံ၊ အညီအမျှ တကွ မဖြစ် ကုန်သော။ စက္ခု။ပ။ရာနံ၊ စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရတို့၏။ စက္ခုဝိညာဏဿ၊ ၏။ အဟေတုဘာဝေါ၊ အကြောင်းမဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ သတိ၊ သော်။ သမဝေတာနံ၊ အညီအမျှ တကွဖြစ်ကုန်သော။ (စက္ခုရူပါလောက မနသိကာရာနံ စ၊ တို့၏လည်း။) တံသဘာဝါဝိနိ ဝတ္တိတော၊ ထိုအကြောင်း မဖြစ်ခြင်းဟူသော သဘောမှ မဆုတ်နစ်ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ သည့်အတွက်။ ဟေတုဘာဝါနာပတ္တိတော၊ အကြောင်း၏အဖြစ်သို့ မရောက်ခြင်းကြောင့်။ (အဋ္ဌကထာဝယ် တံန ယုတ္တံ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း၊ ဟိ(ယသ္မာ)။ သဘာဝန္တရံ၊ ဖဿ စသော သဘော တစ်မျိုးသည်။ အညေန၊ အခြားသော ဝေဒနာ စသော သဘောတစ်မျိုးနှင့်။ သဟိတံ၊ တကွဖြစ်သည်။ (သမာနံ။) သဘာဝန္တရံ၊ ဝေဒနာစသောသဘော တစ်မျိုးသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အသမဝေတာနံ စက္ခု ရူပါလောက မနသိကာရာနံ။ ပ။ တံ သဘာဝါဝိနိဝတ္တိ၊ ထိုအကြောင်း မဖြစ်ခြင်း ဟူသော သဘောမှ မဆုတ်နစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။)

ဧကသိန္တိ၊ ကား။ အန္တသတေ၊ သူကန်းတစ်ရာတွင်။ ဧကေကသ္မိ၊ သော။ အန္တေ၊ သူကန်းသည်။ (ဒဋ္ဌံ အသက္ခောန္တေ-၌ စပ်။) ဣတိ အယံ၊ ကား။

အကြောင်းတို့သည် တစ်နေရာတည်း၌ ပေါင်းစုကြခြင်း မဟုတ်၊ စက္ခုပသာဒစသော အကြောင်းတို့၏ အကျိုးကို ပြီးစေဖို့ရန် ဗျာပါရမရှိကြသော်လည်း (ကိုယ့်နေရာ၌ ကိုယ့်ဘာသာ တည်ရှိကြလျက် ပင်) အကျိုးတရား ဖြစ်လောက်အောင် ထင်ရှားရှိခြင်းကိုပင် ထမ်းစင်ထမ်းသူ လူငှ-ယောက် ပေါင်းမိခြင်းနှင့်တူသောကြောင့် “သမာဂမ (ပေါင်းမိခြင်း)”ဟု ခေါ်ရသည်။

၁။န ဟိ။ ပ။ သဘာဝန္တရံ ဟောတိ။ ။ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ မိမိစကားကို ခိုင်မြဲစေသော ဒဋ္ဌိဝါကျ၊ (တစ်နည်း) ထောက်ခံသော ဟေတုဝါကျတည်း။ ဖဿစသော သဘောတစ်မျိုးသည် ဝေဒနာနှင့်အတူဖြစ်သောအခါ ဝေဒနာသဘောတစ်မျိုးသို့ မပြောင်းနိုင်သောကြောင့် မပေါင်းမိခင်က အကြောင်းမဖြစ်သော တရားအစုလည်း ပေါင်းမိမှ အကြောင်းမဖြစ်နိုင်ပါ-ဟုလို။

အဓိပ္ပာယ်ော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။” အညထာ၊ (ဧကေကသ္မိံ ဟု ဝိစ္ဆာအနက်ကို ယူခြင်းမှ) တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ယထာရုတဝသေန၊ အကြင်အကြင် ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါ၏အစွမ်းဖြင့်၊ (အဋ္ဌကထာ၌ “ဧကသ္မိံ အဇ္ဇေ” ဟု တိုက်ရိုက်ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါ၏အစွမ်းဖြင့်။) အတ္ထေ၊ ဝိစ္ဆာမဟုတ်သော အနက်ကို။ ဂယုမာနေ၊ သော်။^၁ ဧကဿ၊ သော။ အန္ဓဿ၊ ၏။ ဒဿနာသမတ္ထတာ၊ မြင်ခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ အလုံးစုံသော သူကန်းတို့၏ အတွက်လည်း။ န ဟောတိ၊ နိုင်။ ဧကဿ၊ သူကန်းတစ်ယောက်၏။ အသမတ္ထ တာယ၊ မြင်ခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ အလုံးစုံသော သူကန်းတို့၏လည်း။ အသမတ္ထတာပိ၊ ကိုလည်း။ န ဝုတ္တာ၊ မဆိုအပ်။ ဝါ၊ မဆိုလို။ ကိန္တု၊ စင်စစ်သော်ကား။ သဗ္ဗေသံ၊ တို့၏။ ဝိသု၊ အသီးအသီး။ ဝါ၊ တစ်ယောက်စီတစ်ယောက်စီ။ အသမတ္ထတာယ ဧဝ၊ ကြောင့်သာ။ (သဗ္ဗေသမ္ပိ အသမတ္ထတာ ဝုတ္တာ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ယထာရုတဝသေန အတ္ထေ ဂယုမာနေ။)

၁။ အညထာပ။ ဂယုမာနေ။ ။ “အန္ဓသထေ ဧကေကသ္မိံ အဇ္ဇေ” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို အညထာ၏ အပါဒါနိဓိပါ။ “သူကန်းတစ်ရာတွင် တစ်ယောက်တစ်ယောက်သော သူကန်းဟူသော အနက်မှတစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်” ဟုလို။ “ထိုတစ်ပါးသော အခြင်းအရာ” ဟူသည် ပါဠိရှိအတိုင်း “သူကန်းတစ်ယောက်သည် မြင်ခြင်းငှာမစွမ်းနိုင်သော်” ဟူသောအနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ယထာရုတဝသေန အတ္ထေဂယုမာနေ” ကို အညထာ၏ အနက်ဖွင့်ဟုမှတ်ပါ။ “ဤဂယုမာနေ” ကိုနောက် “နယုစ္စယျေ၊ နာပိ သမ္ပန္နော” တို့၌ စပ်ပါ။

၂။ ဧကဿ အန္ဓဿ။ န ဟောတိ။ ။ မဇုဒိကာ၌ “သဗ္ဗေသမ္ပိ ဟောတိသဗ္ဗေသံ အသမတ္ထတာ သိယာတိ အတ္ထော” ဟု (န) မပါဘဲ ဖွင့်ထား၏။ သို့သော် “နာပိ” စသည်ဖြင့် တက်သော နောက်ဝါကျကိုထောက်လျှင် ရှေ့ဝါကျ၌ (န) ပါသောကြောင့် “သမ္ပိတ္ထာန အဝိသဒ္ဓါ နှင့်တကွ ဆိုသည်” ဟုသိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေသမ္ပိန ဟောတိ” ဟုသာရှိသင့်၏။ ဆိုလိုရင်းကား- “သူကန်းတစ်ယောက်၏ ဒဿန အသမတ္ထတာသည် သူကန်းအားလုံး၏ ဒဿနအသမတ္ထတာ မဖြစ်နိုင်” ဟု ဆိုလိုသည်။

၃။ နာပိ။ ဝုတ္တာ။ ။ ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်ရုံသာမက သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ ဆရာလည်း သူကန်းတစ်ယောက်၏ ဒဿနကိုစွဲ၌ အသမတ္ထဖြစ်မှုကြောင့် သူကန်း တစ်ရာလုံး၏ အသမတ္ထ အဖြစ်ကိုလည်း ဆိုလိုသည် မဟုတ်။

၄။ ကိန္တုပ။ ဧဝတိ။ ။ စင်စစ်အားဖြင့် သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာဆိုလိုရင်းမှာ သူကန်းအားလုံး တွင် တစ်ယောက်စီတစ်ယောက်စီ၏ မြင်ခြင်းကိုစွဲ၌ မစွမ်းနိုင်ခြင်းကြောင့်သာ အားလုံးပေါင်းမိ သော်လည်း မစွမ်းနိုင်ပုံကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ “ဧဝတိ” ၌ ဣတိကို ရှေ့ “ဂယုမာနေ” ၌ ပြန်၍ စပ်ပါ။

ဥပမာဝစနံ၊ ဥပမာ စကားသည်။ (ဧကသ္မိံ အန္ဓေစသော ဥပမာစကားသည်။) န ယုဇ္ဇေယျ။

ဥပမာပမိတဗ္ဗသမ္ပန္နောပိ၊ ဥပမာန ဥပမေယျတို့၏ စပ်ခြင်းသည်လည်း။ န၊ မဖြစ်။ ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)။ ဥပမိတဗ္ဗေသု၊ နှိုင်းယှဉ်ထိုက်ကုန်သော။ (ဥပမေယျဖြစ်ထိုက်ကုန်သော။) စက္ခာဒိသု၊ တို့တွင်။ (စက္ခပသာဒ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရတို့တွင်။) ဧကဿ၊ တစ်ပါးတစ်ပါးသော တရား၏။ အသမတ္ထတာယ၊ စက္ခုဝိညာဉ် ဖြစ်စေခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ အလုံးစုံသော တရားတို့၏လည်း။ အသမတ္ထတာ၊ ကို။ န ဝုတ္တာ၊ မဆိုအပ်။ ဝါ၊ မဆိုလို။ ကိန္တု၊ ကား။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံသော စက္ခုပသာဒ မသည်တို့၏။ ဝိသု၊ အသမတ္ထတာယ၊ ကြောင့်။ သဟိတာနံ၊ တကွဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏။ အသမတ္ထတာ၊ ကို။ (ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်၏။ ဝါ၊ ဆိုလို၏။) ဣတိ၊ ကြောင့်၊ (ဥပမာပမိတဗ္ဗသမ္ပန္နော န ဟောတိ။) စ၊ ဆက်။ အန္ဓသတံ ပဿတိတိ (ဇတ္ထ)၊ ၌။ အန္ဓသတံသည်။ သဟိတံ၊ တကွဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ပေါင်းမိသည်။ (သမာနံ) န ပဿတိ။ (အဋ္ဌကထာမှ န-ကို ယူပေးသည်။) ဣတိ အယံ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ တည်း။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အညထာ၊ ("သဟိတံ"ဟု ထည့်ခြင်းမှ) တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (ယထာရတဝသေန အတ္ထေ ဂယုမာနေ။) ဝုတ္တနယေန၊ ဖြင့်။ ဥပမိတဗ္ဗာ သမာနတာ ပတ္တိတော၊ ဥပမေယျနှင့် မတူသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်တည်း။

သာဓာရဏ။ ပဋိတဘာဝေါတိ၊ ဟူသောပါဠိဖြင့်။ (ပဝတ္တိမာဟ-၌စပ်။) ယေသု၊ အကြင် အကြောင်းတို့သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေသု၊ ထင်ရှားရှိကုန်လတ်သော်။ ဖလပ္ပဝတ္တိ၊ စက္ခုဝိညာဉ်စသော အကျိုး၏ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) တေသံ၊ ထိုစက္ခုပသာဒ အစရှိသော အကြောင်းတို့၏။ သမောဓာနေ၊ ပေါင်းဆုံရာအခါ၌။ (ပဝတ္တိမာဟ-၌ စပ်။) ယထာ၊ အကြင် နိဿယ အာရမ္မဏ စသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဘေသု၊ ထို စက္ခုပသာဒ စသော အကြောင်းတို့သည်။ ပဝတ္တမာနေသု၊ သော်။ ဖလပ္ပဝတ္တိ၊ စက္ခုဝိညာဉ်စသော အကျိုး၏ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) တထာ၊ ထို နိဿယ အာရမ္မဏ စသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းကို။ (သင်္ဂဟ ကာရော) အာဟ။ ယေသံ ဧကသမ္ဘိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုကုန်သော။ အနေ ကေသံ၊ တစ်ပါးမက များစွာသော အကြောင်းတို့၏။ သမောဓာနမတ္တံ၊ ပေါင်းဆုံခြင်း မှုသည်။ သာမဂ္ဂိ၊ သာမဂ္ဂိမည်သည်။ န၊ မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ ယေသံ ဧကသမ္ဘိ အနေကေသံ သမောဓာနမတ္တံ သာမဂ္ဂိ။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။

ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ သဒ္ဓါပ။ သမောဓာနံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းသည်။ စက္ခုဝိညာဏဿ၊ ၏။ (ဟေတု၊ အကြောင်းသည်။) န၊ မဖြစ်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သာသနာတော်နည်းမှ တစ်ပါးလောက နည်းကား။) ကဋ္ဌ။ ပ။ သမောဓာနံ၊ သစ်တုံး အိုးခြမ်းခွဲ ကျောက်ခဲတို့၏ ပေါင်းဆုံ ခြင်းသည်။ သောတဝိညာဏဿ၊ ၏။ ဟေတု၊ သည်။ န၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ယေသံ ကေသဉ္စိ။ ပ။ သာမဂ္ဂိ။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

တန္တိ၊ ကား။ တံဒဿနံ၊ ထိုမြင်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ထို မြင်တတ်သော စက္ခု ဝိညာဉ်သည်။ (သာဓာရဏဖလံ၊ ဆက်ဆံသောအကျိုးတည်း။) စက္ခာဒိနံ ပနတံ သာဓာရဏဖလံ၌ တံ၏ အဖွင့်။) ...အဿာ။ ပ။ သိဒ္ဓေါတိ၊ ကား။ အယံအတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ (မညိညွတ်ရာ အခါ၌ အကြောင်း မဟုတ်သော တရားတို့၏ ညိညွတ်ရာအခါ၌ အကြောင်းဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤအနက်ကို။) န သာဓေ တဗ္ဗော၊ ယုတ္တိဖြင့် မပြီးစေထိုက်။ (ယုတ္တိဖြင့် ပြီးစေဖွယ်မလို။ ကသ္မာ၊ နည်း။) ဝိသု၊ အသီး အသီး။ အဟေတုနံ၊ အကြောင်း မဖြစ်ကုန်သော။ စက္ခာဒိနံ၊ စက္ခု အစရှိသော အကြောင်းတို့၏။ သဟိတာနံ၊ တကွဖြစ်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ (သမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန် လတ်သော်။) ဟေတုဘာဝဿ၊ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်၏။ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓတ္တာ၊ မျက်မှောက်အားဖြင့် ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ အယံ အတ္ထော။ န သာဓေတဗ္ဗော၊ သနည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓေ၊ မျက်မှောက်အားဖြင့် ထင်ရှားသော အနက်၌။ ယုတ္တိမဂ္ဂနံ၊ ယုတ္တိကို ရှာနေခြင်းသည်။ န ယုတ္တံ၊ မသင့်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အယံ အတ္ထော န သာဓေတဗ္ဗော။)

[ခဏအနက်ကို ဖွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာဝယ် “ခဏသာမဂ္ဂိ ဝိနာ နိတ္တိ”၌ ခဏသာမဂ္ဂိကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “နုဿတ္တာဒိနံ” စသည်ကို မိန့်။] မနုဿတ္တာဒိနံ၊ မနုဿတ္တ အစရှိကုန်သော။ ခဏာဝယဝါနံ၊ ခဏ အစိတ်တို့၏။ သမဂ္ဂိ၊ ပေါင်းဆုံ ညိညွတ်ခြင်းသည်။ ခဏသာမဂ္ဂိ၊ ခဏသာမဂ္ဂိမည်၏။ တံ၊ ထို ခဏသာမဂ္ဂိကို။ ဝိနာ၊ ၍။ နဝမစက္ကသမ္ပတ္တိသင်္ခါတော၊ နဝမခဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ ခဏ ဟုဆိုအပ်သော။ သော ခဏော၊ ထို ခဏသည်။ နတ္ထိ။ ဟိ၊ မှန်။ သာ ဧဝ

၁။ သာ ဧဝ သော ခဏော။ ။ ဤစကားအရ “နဝမခဏ”ဟူသည် ဗုဒ္ဓါပ္ပါဒ (ဘုရား ပွင့်ရာအခါ) တစ်ပါးတည်းသာမက ဗုဒ္ဓါပ္ပါဒ မွေဒေသနာ စသော အစိတ်ခဏတို့၏ အပေါင်းကိုမှ “နဝမခဏ”ခေါ်သည်ဟု သိပါ။ [ယခုအခါ ဗုဒ္ဓါပ္ပါဒ-ဘုရားပွင့်တော်မူ ခြင်း တစ်ပါးကိုသာ “နဝမခဏ”ဟု ယူမှားကြသည်။] စတုစက္ကသမ္ပတ္တိခဏဟူသည်လည်း စက်တစ်ပါးတည်းသာမက ဝက် ၄-ပါးအပေါင်းတည်းဟု သိပါ။

ခဏသာ မဂ္ဂိ၊ ထိုခဏသာဂ္ဂိသံသံပင်။ (ထိုအစိတ် ခဏတို့၏ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းသည်ပင်။) သော ခဏော၊ ထို နဝမခဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိခဏ မည်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ အနက်။

အတ္တနော၊ မိမိဟူသော အခွင့်၏။ ဒုလ္လဘတာယ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ခဏသင်္ခါတော၊ ခဏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ ဝါ၊ အခွင့်သည်။ ကုသလုပ္ပတ္တိယာ၊ ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏။ ဒုလ္လဘဘာဝံ၊ ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ခဏတ္ထော၊ ခဏအနက်ရှိသော။ သမယသဒ္ဓေါ၊ သမယ သဒ္ဓါကို။ ခဏသင်္ခါတော သမယောတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော၊ [“ခဏတ္တသင်္ခါတော” ဟု ဆိုလိုလျက် အတ္တကျေသည်ဟု မဓုဖွင့်၏။] သော၊ ထိုခဏအနက်ရှိသော သမယ သဒ္ဓါသည်။ (ဒီပေတိ-၌ စပ်။) ဒုလ္လဘော၊ သော။ ယသ္မိံခဏော၊ အကြင် နဝမခဏ စတုစက္က သမ္ပတ္တိခဏ သည်။ သတိ၊ သော်။ [ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-၌ စပ်ဖို့ရာ “ယသ္မိံ ခဏော” ဟုလက္ခဏအနက် ဆိုသည်။] ဣတိ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ဤအနက်ကို။ ဝိဘာဝနဝသေန၊ ထင်စွာပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ တဒါယတ္တာယ၊ တိုခဏနှင့် စပ်သော ကုသလုပ္ပတ္တိယာ၊ ၏။ ဒုလ္လဘဘာဝံ ဒီပေတိ။ “ဧတေနုပါယေန၊ ကပ်၍ သိကြောင်းဖြစ်သော ဤနည်းဖြင့်။ သမဝါယ။ ပ။ ဝုတ္တိ” ဒီပေတိတိတ္ထေ၊ ဒီပေတိ ဟူသော ဆိုအပ်ပြီးသော ဤပါဌ်၌လည်းကောင်း။ ဣဒေသ၊ ဤခဏအနက်မှ။ ပရေသု စ၊ နောက်ဖြစ်သောကာလ၊ သမူဟ၊ ဟောတုအနက်တို့၌ လည်းကောင်း။ ယောဇနာ၊ အနက်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ တဿ တဿ၊ ထိုထို သမယ၏။ တံ တံဒီပနေ၊ ထိုထို အတ္တဝိသေသကို ပြခြင်း၌။ ကာတဗ္ဗာ၊ ၏။

တဿ ပုရိသဿာတိ၊ ကား။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ။ ပ။ အာဟရိသာမိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တဇေန ပုရိသဿ၊ ဟောတော်မူအပ်သော လျင်မြန်သော ယောကျ်ား၏။ (ယထာ ယော ဇေဝိ အတ္တိ-၌ စပ်။) [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သေယျထာပိ၊

၁။ ဧတေနုပါယေန၊ ပ။ ကာတဗ္ဗာ။ “ဥပါယေန”ကို “ဥပါယဘူတေန နယ ဘူတေန” ဟု အနုဋီကာဖွင့်၏။ (၁) သမဝါယ သမယ၌ ယောဇနာပုံ-သမဝါယ။ ပ။ ဝုတ္တိ ဒီပေတိ သယံ ပစ္စယသာမဂ္ဂိဘာဝတော။ သမဝါယတ္ထော ဝါ သမယသဒ္ဓေါ သမဝါယသင်္ခါတော သမယော၊ သော ယာယ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ ယာသတိဘိ ဣမဿ အတ္တဿ ပကာသနဝသေန ဓမ္မာနံ အနေကဟောတော ဝုတ္တိ ဒီပေတိ။ [ဤအတိုင်း အဋ္ဌကထာဘာသာသီကာ၌ အနက်တစ်နည်း ပေးပုံကို ပြထားသည်။]

(၂) ကာလသမယ၌ ယောဇနာပုံ- ကာလ။ ပ။ ပရိတ္တတံ ဒီပေတိ၊ အတ္တနော အတိပရိတ္တတာယ။ (၃) သမူဟအနက်၌ ယောဇနာပုံ-သမူဟ။ ပ။ သဟုပ္ပတ္တိ ဒီပေတိသယံ

ဤသို့ဖြစ်က၊ နှိုင်းချိန်ဆ၍၊ သိကြမို့ရာ၊ ဥပမာ မည်သည်ကား။ စတ္တာရော၊
 လေးယောက်ကုန်သော။ ဒဠေဓမ္မာ၊ ခိုင်ခံ့သော လေးရှိကုန်သော။ သိက္ခိတာ၊
 သင်အပ်ပြီးသော လေးအတတ်ရှိကုန်သော။ ကတဟတ္တာ၊ ပြုအပ်ပြီးသော
 လက်အကျင့်ရှိကုန်သော။ (လေးအတတ်ကို လေ့လာပြီးကုန်သော။) ကတုပါသနာ၊

ဓမ္မာနံ သမုဒါယဘာဝတော။ (၄) ဟေတုအနက်၌ ယောဇနာပုံ-ဟေဟု။ပ။ ဝုတ္တိ တံဒီပေတိ
 သတိဓဝ အတ္တနိအတ္တနော ပလာနံ သမ္ဘဝတောတိ အတ္တပက္ခေ စ၊ (ဤကား သမယသဒ္ဓါက
 သမဝါယ စသောအနက်ကို ဟောရာ၌ အတ္တဝိသေသ ပြပုံတည်း။)

သဒ္ဓပက္ခေ စ (သမဝါယစသော အနက်ရှိသော သမယသဒ္ဓါက အတ္တဝိသေသ
 ပြပုံ၌ကား) ယသ္မိ အတိပရိတ္တေကာလေ ယသ္မိဓမ္မသမုဒါယေ ယမိ ဟေတုမိသတိတိ စတဿ
 အတ္တဿ ဉပပနဝသေန တဒါဓာရာယ တဒဓိနာယ စ ကုသလဒမ္ပပုပ္ဖိယာ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတံ
 အနေကေသံ သဟုပ္ပတ္တိံ ပရာဓိနပ္ပဝတ္တိံ စ ဒီပေတိတိ။-အနုဋီကာ။

ဆက်ဦးအံ-ဤအနုဋီကာ၌ “တဒါဓာရာယ။ပ။ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတံ”သည် ကာလအနက်ရှိသော
 သမယသဒ္ဓါက ပြပုံတည်း။ “အနေကေသံ သဟုပ္ပတ္တိံ”သည် သမူဟအနက်ရှိသော သမယသဒ္ဓါက
 ပြပုံတည်း။ “ပရာဓိနပ္ပဝတ္တိံ”သည် ဟေတုအနက်ရှိသော သမယသဒ္ဓါက ပြပုံတည်း။ ထိုသို့
 ပြရာ၌ ကာလနှင့် သမူဟအနက်သည် အဓိကရဏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “သတိ”ဟု
 မထည့်ရ။ ကျန်၃-နက်ကိုပြရာ၌ ဘာဝလက္ခဏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “သတိ”ဟု ထည့်ရပုံ
 ကိုလည်း သတိပြပါ။

၁။ ဒဠေဓမ္မာ။ ။ ဒဠေဓမ္မာပုဒ်၏ ရုပ်ပြီးပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ “ဓနုမှာ စ”သုတ်၌
 ကြည့်ပါ။ “ဒဠ+ဓနု-ခိုင်ခံ့သန်မာသော လေး”ဟူသည် ညှို့တင်ထားအပ်သော လေး၏ ညှို့၌
 ပိုလ်အချိန် ၂-ထောင် (တစ်ပိုလ်လျှင် ၄-ကျပ်သားရှိသောကြောင့် ကျပ်ချိန်ရှစ်ထောင်)ရှိသော
 ကြေး၊ သို့မဟုတ်-သံကို ဆွဲထားပြီးနောက် မြှောက်လိုက်သည်ရှိသော် မြေမှမြောက်၍ပါလာ၏။
 လေးကိုင်းလည်းမကျိုး၊ ကြိုးလည်းမပြတ်၊ ထိုမျှလောက် ခိုင်ခံ့သန်မာသောလေးကို “ဒဠေဓနု”ဟု
 ခေါ်၏။ [ဒဠေဓနုနာမ ဒွိသဟဿထာမံ ဝုစ္စတိ။-အနု။ ပလာနံ ဒွိသဟဿထာမံ။-သံယုတ်ဋီကာ။]

၂။ သိက္ခိတာ။ ။ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ။ သိက္ခာ+သဉ္ဇာတာ စတေသန္တံ သိက္ခိတာ-
 ကောင်းစွာ ဖြစ်ပြီးသော သင်ထိုက်သော အတတ်ရှိသူတို့။ လေးအတတ်ကိုသင်ပြီး တတ်ပြီးသူတို့။
 [“ဒွါဒသဝဿာနိ အာဓရိယကုလေ ဥဂ္ဂဟိတသိပ္ပာ-၁၂နစ်တို့ပတ်လုံး ဆရာအိမ်၌ သင်အပ်ပြီးသော
 အတတ်ရှိသူတို့”ဟု သံယုတ်အဋ္ဌကထာအတိုင်း အနုဖွင့်သည်ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ။]

၃။ ကတဟတ္တာ။ ။ ဟတ္ထဖြင့် လက်သာမက “လက်ဖြင့်ပြုအပ်သော လေ့ကျင့်မှုတိုင်အောင်”
 ယူပါ။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တဝသိဘာဝါ-လေ့လာအပ်ပြီးသော ဝသိဘော (အလေ့အကျင့်)ရှိသူတို့”ဟု
 ဖွင့်ကြသည်။ “ကတော+ဟတ္တာ ယေဟိတိ ကတဟတ္တာ”ဟုပြု။

၄။ ကတုပါသနာ။ ။ အသုဓာတ်သည် ခိပန (ပစ်ချခြင်း အနက်ဟောတည်း။ ဥပ၊
 မင်း၏ နန်းတော်စသည်သို့ ချဉ်းကပ်၍+အသနံ+မြားကို ပစ်ချခြင်း။ လေးအတတ်ပြခြင်း။
 ဥပါသနံ၊ ခြင်း။ ကတ+ဥပါသနံ ယေဟိတိ ကတုပါသနာ။ (သံယုတ်ဋီကာ။) “ရာဇကုလာဒီသု
 ဒသိတသိပ္ပာ”ကား အဓိပ္ပာယ်တူ။

မင်းနန်းတော် စသည်သို့ကပ်၍ ပြုအပ်ပြီးသော မြားပစ်ခြင်း အတတ်ရှိကုန်သော။
 (မင်းပွဲသဘင် စသည်၌ လေးအတတ်ကို ပြုပြီးကုန်သော။) ဓနုဂ္ဂဟာ၊
 လေးတော်သားတို့သည်။ စတုဒ္ဒိသာ၊ အရပ်လေးမျက်နှာရှိကုန်သည်။ ဝါ၊ အရပ်လေး
 မျက်နှာသို့ ရှေးရှုကုန်သည်။ (ဟုတွာ။) ဌိတာ၊ တည်ကုန်သည်။ အသု၊
 ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ အထ၊ ထိုအခါ၌။ ပုရိသော၊ ယောက်ျား တစ်ယောက်သည်။
 အာဂစ္ဆေယျ၊ လာရာ၏။ (ကိ၊ အဘယ်သို့ပြော၍ လာရာသနည်း။) အဟံ၊
 အကျွန်ုပ်သည်။ စတုနံ၊ လေးယောက်ကုန်သော။ ဒဠေဗ္ဗာနံ၊ ကုန်သော။ သိက္ခိတာနံ၊
 ကုန်သော။ ကတဟတ္ထာနံ၊ ကုန်သော။ ကတုပါသနာနံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ
 ဓနုဂ္ဂဟာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ စတုဒ္ဒိသာ၊ အရပ်ငါးမျက်နှာတို့သို့။ (ပါဠိတော်၌
 ဤပုဒ်ပါ၏။) ခိတ္တေ ခိတ္တေ၊ ပစ်အပ်ကုန် ပစ်အပ်ကုန်သော။ ကဏ္ဍေ၊ မြားတို့ကို။
 ပထဝီယံ၊ မြေ၌။ အပ္ပတိဋ္ဌိတေ၊ မတည်ကုန်သေးမီ။ ဂဟေတွာ၊ ဖမ်းယူ၍။
 အာဟရိဿာမိ၊ ဆောင်ပါအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ (အာဂစ္ဆေယျ။)

တာဝပရိတ္တကောတိ၊ ကား။ ဂမနုဿာဒါနံ၊ ပြေးသွားခြင်း၌ သာယာခြင်း
 ရှိကုန်သော။ ဒေဝပုတ္တာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ ဟေဠုပရိယာဇယန၊ အောက်အထက်
 ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (အောက်ထက်ပြောင်းပြန် ကျွမ်းလှန်၍ ပြေးခြင်းအားဖြင့်။)
 ပဋိမုခံ၊ ရှေးရှု။ ဓာဝန္တာနံ၊ ပြေးကုန်လတ်သော်၊ ဝါ၊ ကုန်သော။ ဒေဝပုတ္တာနံ၊
 တို့၏။ သိရသိ၊ ဦးခေါင်း၌လည်းကောင်း၊ ပါဒေစ၊ ခြေ၌လည်းကောင်း။ ဗဒ္ဒေရဓာရာ
 သန္နိပါတတော စ၊ ဖွဲ့အပ်သော သင်ဓုန်းသွားတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းထက်လည်း။
 ကာလော၊ စိတ်ဖြစ်ရာကာလသည်။ ပရိတ္တတရော၊ သာ၍ တိုလျ၏။

ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ ဝါ၊
 အခါသည်။ စိတ္တပရိစ္ဆိန္နော၊ စိတ်ဖြင့်ပိုင်းခြားအပ်သည်။ (ဟုတွာ။)၊ ဝုစ္စမာနော၊

၁။ စတုဒ္ဒိသာ။ ။ “စတုဒ္ဒိသာဘိမုခါ”ဟု အနုဋီကာဖွင့်၏။ “စတဿော+ဒိသာ+တေသံတိ
 စတုဒ္ဒိသာ”ဟုပြု။ “အရပ် ငါးမျက်နှာရှိ”ဟူသည် အရပ် ငါးမျက်နှာသို့ မျက်နှာပြုနေကြသူ
 တည်း။ တိုင်ကိုဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်ကိုဖြစ်စေ၊ တစ်စုံတစ်ခုကို ကျောမှီ၍ အရပ်ငါးမျက်နှာသို့
 မျက်နှာပြုလျက် ရပ်နေကြသည်-ဟူလို။

၂။ ဂမနုဿာဒါနံ။ ။လ-နေတို့၏ ရံခါ ရှေ့ကပြေးကြ၊ ရံခါနောက်က လိုက်၍
 ပြေးကြသောကြောင့် ထိုနတ်များကို “ဂမနုဿာဒ-ပြေးသွားခြင်း၌ သာယာခြင်းရှိသူများ”ဟု
 ဆိုသည်။ ထိုနတ်တို့ ပြေးသွားရာ၌ ရိုးရိုးပြေးသွားခြင်းမဟုတ်၊ ထက်အောက်ပြောင်းပြန်
 ကျွမ်းလှမ်း၍ ပြေးခြင်းဖြစ်၏။ ဦးခေါင်းနှင့် ခြေတို့၌လည်း သင်ဓုန်းသွားတွေ ဖွဲ့ချည်ထားသေး၏။
 ထိုကျွမ်းလှမ်းသောအခါ ထိုသင်ဓုန်းတို့၏ အသွားတွေ ပေါင်းမိပုံ မြန်သည်ထက် ကာလဆိုသော
 ပညတ်က သာ၍ မြန်ပါသေးသည်-ဟူလို။

ဆိုအပ်သော။ တေနဝ ပရိစ္ဆေဒကစိတ္တေန၊ ထို ပိုင်းခြားကြောင်း စိတ်ဖြင့်ပင်။ အဟံ၊ ကာလဟူသော ငါသည်။ ဧဝံပရိတ္တော၊ ဤသို့တိုလျ၏။ (သို့ကလောက်ပင် တိုလျ၏။) ဣတိ၊ သို့။ အတ္တနော၊ မိမိဟူသော ကာလ၏။ ပရိတ္တတံ ဒီပေတိ။ စိတ်၏အဖြစ်အပျက် တိုသလောက် ထိုစိတ်ဖြစ်ရာကာလလည်း တိုသည်-ဟူလို။] ၈၊ မိမိ တိုလျပုံကို ပြရုံသာ မကသေး။ အဟံ၊ ကာလဟူသော ငါသည်။ (ပရိတ္တော) ယထာ၊ တိုလျ သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သဗ္ဗော၊ သော။ ကုသလ စိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလော၊ ကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာကာလသည်။ (ပရိတ္တော၊ တိုလျ၏။) ဣတိ၊ သို့။ တဿ၊ ထို ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရာကာလ၏။ ပရိတ္တတံဒီပေတိ။ သဒ္ဓဿ၊ ကာလ အနက်ရှိသော သဒ္ဓါ၏။ ဒီပနာ၊ ပြခြင်းကို။ ဝုတ္တနယာ နုဿာရေန၊ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို အစဉ်လိုက်သဖြင့်။ ဝေဒိ တဗ္ဗာ။

၂ပကတိဝါဒိနံ၊ ပကတိကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့၏။ (ဝါဒေါ၊ အယူ၌။) မဟတော ဝိယ၊ မဟာမည်သော ဗုဒ္ဓိဉာဏ်၏ ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ အဏုဝါဒိနံ၊ အဏုမြူကိုပြောဆိုလေ့ရှိသူ တို့၏။ ဒွိအဏုကဿ ဝိယ ၈၊ အဏုမြူနှစ်ခုပေါင်း၏ ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဧကသေဝ၊ တစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော။ (ဓမ္မဿ ဥပ္ပတ္တိ ပဋိသေမိတာ ဟောတိ-၌ စပ်။)

၃ဟေတု။ ပ။ ဝုတ္တိတံဒီပေတိတိ၊ ပါဠိဖြင့်။ (ဝုတ္တာ-၌စပ်။) ပစ္စယာယတ္တ

၁။ သဒ္ဓဿ ဒီပနာ။ ။ ကာလသင်္ခါတောကို “ကာလအနက်ရှိသည်ဟု ဆိုအပ်သော”ဟု ပေးလျှင် “သမ္ပယ” အရ သဒ္ဓါရ၏။ ရှေ့၌ ပြအပ်ပြီးသော အနက်သည် ကာလအနက်ဖြစ်သော သမယဖြင့်ပြအပ်သော အနက်တည်း။ ကာလအနက်ကို ဟောသော သမယ သဒ္ဓါက အတ္တိသေသ ပြပုံကို “ယသ္မိ ဒုလ္လဆာဓဇော သတိ”ဟူသော ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို မှီး၍သိပါ-ဟုဆိုလိုသည်။ နည်းမှီပုံကို အနုဋီကာအဖွင့်အတိုင်း အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ပြထားပြီ။

၂။ ပကတိ။ ပ။ ဧကသေဝ။ ။ ဗြဟ္မာမင်းက ပကတိနှင့် ဝုရိသကို စ၍ဖန်ဆင်းပြီး သောအခါ ထို ပကတိသည် ဗုဒ္ဓိတတ္တ(အသိဉာဏ်)ဟူသော မဟာကိုလည်းကောင်း၊ အဟံကာရ ဟူသော အတိမာန စသည်ကိုလည်းကောင်း ဖြစ်စေ၏။ ထို မဟာသည် ပကတိဟူသော မူလ သဘော တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဒွိအဏုကသည် အဏုမြူဟူသော မူလ အထည်ကိုယ်ရှိ၍ တစ်ခုတည်းဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ တစ်ခုတည်းသော တရား၏ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်သည်-ဟူလို။

၃။ ဟေတု။ ပ။ ဒီပနတာ ဝုတ္တာ။ ။ ဟေတုသည် “အကြောင်း”ဟူသောအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ဟေတု သင်္ခါတော ပန သမယော ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိယံ ဒီပေတိ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် “ပရယတ္တဝုတ္တိတံ ဒီပေတိ”ဟု ဆိုပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဟေတု။ ပ။ ဒီပနတာဝုတ္တာ”ဟု မိန့်သည်။...ဆိုလို ရင်းကား-“ပစ္စယာယတ္တ”ဟူရာ၌ ပစ္စယဟူသည် စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံအာလောက မနသိကာရကဲ့သို့

ဝုတ္တိံ ဒီပနတော၊ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိံဒီပန၊ ထက်။ ဟေတုသင်္ခါတဿ၊ ဟေတုဟု ဆိုအပ်သော။ (သမယဿ၊ သမယ၏။) ၁တပ္ပရဘာဝါ၊ ထို တပ္ပရဘာဝါကို ပြခြင်း၌ လွန်မြတ်သောသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပရာယတ္တဝုတ္တိံဒီပနတော၊ ပရာယတ္တဝုတ္တိံဒီပန၏ အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီး။ [သမဝါယ အနက်ကို ပြတုန်းကတော့ အဘယ့်ကြောင့် ပရာယတ္တဝုတ္တိံဒီပနအဖြစ်ကို မဆိုအပ်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သတိ ပန၊ ပပန ဝုတ္တာ”ဟု မိန့်သည်။] ပန၊ ဆက်။ ပစ္စယာယတ္တဘာဝေ၊ ပစ္စယာယတ္တ၏ အဖြစ်သည်။ သတိ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ပစ္စယ သာမဏိအာယတ္တတာ၊ အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းနှင့် စပ်သည်၏အဖြစ်ကို။ သမဝါယ သင်္ခါတေန၊ သော။ (သမယေန၊ သမယသည်။) ဒီပိယတိ၊ ပြအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထို သမယ၏။ အတပ္ပရဘာဝတော၊ ထို ပစ္စယသာမဏိအာယတ္တကို ပြခြင်း၌ လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ ဒီပနတော၊ ထို ပရာယတ္တကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ န ဝုတ္တာ။

ကတ္တုဘူတေန၊ ကတ္တားဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ အနေန သမယေန၊ ဤသမယ သဒ္ဓါသည်။ (ပဋိသေဓိတော၊ တားမြစ်အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကရဏဘူတေန၊ ကရိုဏ်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ အနေန သမယေန၊ ဖြင့်။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ပဋိသေဓိတော(ဟောတိ)၊ ဣတိ အတ္ထော။ ပုရိမာသု၊ ကုန်သော။ ဒီပနာသု၊ ဒီပနာတို့၌။ သေ နယော၊ ဤနည်းတည်း။ [ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော “ဝေဒီပေန္တေန အနေန”၌ “အနေန”ကို ဤနည်းအတိုင်း ကတ္တားအနက်၊ ကရိုဏ်းအနက် ၂-မျိုး

ညီညွတ်နေသော အကြောင်းများတည်း။ ဟေတု ဟူသည်ကား ထိုအကြောင်းတို့တွင် ထူးခြားသော ပဓာန အကြောင်းတည်း။ ဤသို့လျှင် ပစ္စယာယတ္တဒီပနထက် ပရာယတ္တဒီပနက လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသောကြောင့် ဟေတု အနက်ဖြစ်သော သမယအတွက် ပရာယတ္တဝုတ္တိံ ဒီပနအဖြစ်ကို ဆိုပါသည်-ဟူလို။

၁။ တပ္ပရဘာဝါ ဟေတုသင်္ခါတဿ ။ အန၌ “တပ္ပရဘာဝတော”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “ဟေတုသင်္ခါတဿ သမယဿ ပရာယတ္တဝုတ္တိံဒီပန ဧကန္တဗျာဝေသဘာဝတော တိအတ္ထော” ဟုဖွင့်၏။ ထိုလ “ပရာယတ္တဝုတ္တိံဒီပန”ဖြင့် တ-သဒ္ဓါ၏ အစွဲကိုဖွင့်၏။ “ဧကန္တဗျာဝေသ”ဖြင့်ပရ၏ လွန်မြတ်ဟူသော အနက်ကိုဖွင့်၏။ “သဘာဝတော”ဖြင့် ဘာဝါ၏ အနက်ကိုဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “တသ္မိံ+ပရံ (ပမာဏံ) ယဿာတိ တပ္ပရော (ဟေတုသမယော)၊ တပ္ပရော+ဘာဝေါ ယဿာတိ တပ္ပရဘာဝေါ”ဟုပြုပါ။

ပေးနိုင်သည်-ဟူလို။ သို့သော် “ဩဝါဒေါဒိန္နော” ခွဲကား “ဘဂဝတာ” ဟု-
ကတ္တာထည့်သင့်သောကြောင့် ကရိုဏ်းအနက်သာ ပေးပါ။]

အဓိကရဏဝသေနာတိ၊ ကား။ အာဓာရဝသေန၊ တည်ရာ၏ အစွမ်းဖြင့်။
ဧတ္တာတိ(ပဒဿ)၊ ။ ။ ကာလသမူဟသင်္ခါတေ၊ ကာလအနက် သမူဟအနက်ဟု
ဆိုအပ်သော။ သမယေ၊ သမယကို။ ဂဟိတေ၊ ယူအပ်သော်။ ဣတိအတ္ထော။ ဟိ၊
မှန်။ စိတ္တပရိစ္ဆိန္နော၊ စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော။ ကာလောပိ၊ ကာလကိုလည်း။
“စိတ္တက္ခယ” ဟု ဆိုအပ်သော ခဏက္ခယ ကာလကိုလည်း။ (သဘာဝတော၊
ပရမတ္ထ၊ သဘောအားဖြင့်။ အဝိဇ္ဇာမာနောပိ။ ထင်ရှား မရှိပါသော်လည်း။
အာဓာရဘာဝေ နေဝ၊ တည်ရာ၏အဖြစ်ဖြင့်သာလျှင်။ သညာတော၊ အသိအမှတ်
ပြုအပ်သည်။ (မဇ္ဈိ “ပညာတော-ထင်ရှားသည်” ဟု ရှိ၏။) (ဟုတ္တာ)၊ အဓိကရဏန္တိ၊
တည်ရာဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော။ (ကသ္မာနည်း။) တဇ္ဇဏပွဝတ္တာနံ။
ထိုခဏ၌ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏။ တတော၊ ထိုတစ်ခဏမှ။ (တဇ္ဇဏက္ခယမှ။)
ပုဗ္ဗေ၊ ရှေ့၌လည်းကောင်း။ ပရတော စ၊ နောက်၌လည်းကောင်း။ အဘာဝါ၊
မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ [စိတ်ဖြစ်ရာကာလ၌ ထိုကာလ၏ ရှေ့ကပ်လျက်လည်းကောင်း၊
ထိုကာလ၏ နောက်ကပ်လျက်လည်းကောင်း ထိုစိတ်မဖြစ်။ ထို့ကြောင့် ထို
ကာလကို ထိုစိတ်၏ တည်ရာဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သည်-ဟူလို။ ဖဿ စသည်တို့၏
တည်ရာဖြစ်ပုံကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါ။]

ဘာဝေါတိ၊ ကား။ ကိရိယာ၊ ကြိယာတည်း။ ကိရိယာယ၊ ကြိယာတစ်ပါး
ဖြင့်။ ကိရိယန္တရလက္ခဏံ၊ ကြိယာတစ်ပါးကို မှတ်သားခြင်းသည်။ ဘာဝေန
ဘာဝလက္ခဏံ၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏာ မည်၏။ ဂါဝိသု။ နွားမတို့ကို။ ဒုယုမာနာသု၊
နို့ညှစ်အပ်ကုန်ဆဲ ဖြစ်လတ်သော်။ (ပုရိသော၊ သည်။) ဂတော၊ သွား၏။ (ဂါဝိသု၊
တို့ကို။) ဒုဒ္ဒါသု၊ နို့ညှစ်အပ်ပြီး ကုန်လတ်သော်။ (ပုရိသော၊ သည်။) အာဂတော၊
ပြန်လာ၏။ ဣတိ၊ ဤဥဒါဟရဏံ၌။ ဒေါဟနကိရိယာ၊ နို့ညှစ်ခြင်း ကြိယာသည်။
ဂမနကိရိယာယ၊ သွားခြင်း ကြိယာကို။ လက္ခဏံ၊ မှတ်ကြောင်းသည်။ ဟောတိ
ယထာ၊ ကဲ့သို့။ [တချို့စာအုပ်၌ “ဒေါဟနကိရိယာယ” ဟု ရှိ၏။ “ဒေါဟနကိရိယာယ၊
ဖြင့်။ ဂမနကိရိယာယ၊ ကို။ လက္ခဏံ၊ မှတ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့” ဟု
ပေးပါ။] ဧဝံ၊ တူ။ ဣဟာပိ၊ ဤ ယသ္မိံ သမယေ အစရှိသော ပါဠိ၌လည်း။ ယသ္မိံ
သမယေတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ တသ္မိံ သမယေတိ စ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။
ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သော်။ သတိတိ အယမတ္ထော၊ သတိဟူသော ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။
ဝိညာယမာနော ဧဝံ၊ သိအပ်သည်သာ။ ဟောတိ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အညကိရိယာ

သမ္ပန္နဘာဝေန၊ အခြားကြိယာနှင့် စပ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ မရှိလတ်သော်။ ပဒတ္တဿ၊ ပုဒ်အနက်၏။ သတ္တာဝိရဟာဘာဝတော၊ သတ္တာ ကြိယာမှ ကင်းခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သမယဿ၊ သမယ၏။ (ဇဏ၊ သမဝါယ၊ ဟေတုအနက်ဖြစ်သော သမယ၏။) သတာကိရိယာယ၊ သတ္တာကြိယာ ဖြင့်။ စိတ္တုပ္ပါဒကိရိယာ၊ စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာကိုလည်းကောင်း။ (“စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ကို ရည်ရွယ်သည်။) ဖဿာဒိဘဝန ကိရိယာ စ၊ ဖဿ အစရှိသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ကြိယာကိုလည်းကောင်း။ (“ဖဿောဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။) လက္ခိယတိ၊ မှတ်သားအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဥဘယတ္ထ၊ ယသ္မိံ သမယေ တသ္မိံ သမယေအားဖြင့် ၂-ပါးစုံသော သမယသဒ္ဓါ၌။ လက္ခဏဘူတ ဘာဝယုတ္တော၊ လက္ခဏဖြစ်၍ဖြစ်သော သတိဟူသောကြိယာနှင့် ယှဉ်သော။ ဘုမ္မနိဒ္ဒေသော၊ သမယေဟု သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို။ ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ဥဒ္ဓါနတောတိ၊ ကား။ ဥဒ္ဓေသတော၊ ဥဒ္ဓေသအားဖြင့်။ သင်္ခေပတော၊ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်။ (ဒွေ၊ ၂-ပါးတို့တည်း။) [“စာဆက်” ဟု မခွင့်(စ)၊ အကျေ ကြသည်။] ကိလေသကာမော၊ ကိလေသကာမသည်။ ဝတ္ထုကာမဘဝံ၊ ဝတ္ထုကာမ၏ အဖြစ်သို့။ ဘဇ္ဈော၊ ကပ်ဝင်လတ်သော်။ ကာမနိယဝုဋ္ဌေန၊ လိုလားတောင့်တ အပ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဘဇေတိ၊ ကပ်ဝင်၏။ ကာမနဝုဋ္ဌေန၊ လိုလားတောင့်တ

၁။ သတ္တာဝိရဟာဘာဝတော။ ။ ယသ္မိံသမယေ စသည်ကို လက္ခဏန္တကတ္တာ အနက်ပေးရာ၌ ထိုကတ္တာ၏ စပ်ဖို့ရာ လက္ခဏကြိယာမရှိသေး၊ ထိုသို့မရှိလျှင် “ကြိယာသုညာ ကတ္တာ နာမ နတ္ထိ” နှင့် အညီထို လက္ခဏကြိယာကို ထည့်ရလိမ့်မည်။ ထိုသို့ ထည့်သောအခါ “သတ္တာ ကရဏရူပါဟိ၊ ဓာတ္တတ္ထာ သကလာ တတော” ဟူသော ဘောဇိန္တာနှင့်အညီ “ဘူ-သတ္တာ ယံ” ဟု ဓာတ်နက်ဆိုအပ်သော သတ္တာကြိယာ တစ်မျိုးမျိုးကို ထည့်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “သတိ” ဟု အသဓာတ်ကြိယာကို ထည့်ရသည်။ အခြားနေရာဝယ် [ဟောတိ၊ အတ္ထိ” ဟု ထည့်ရာ၌လည်း နည်းတူ။

၂။ ကိလေသကာမောပဟောတိ။ ။ ရှေးရှေး ကိလေသာသည် နောက်နောက် ကိလေသာကံ အလိုရှိအပ်သောကြောင့် (နောက်နောက်ရာဂက ရှေ့ရှေ့ရာဂကို သာယာသောကြောင့် ကိလေသကာမလည်း ဝတ္ထုကာမသဘော သက်ရောက်၏။) ထို့ကြောင့် အချုပ်အားဖြင့်ဆိုလျှင် ကာမတစ်ပါးသာ ဖြစ်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော ဟု စောကြောဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကိလေသကာမော” စသည်ကိုမိန့်။ ကိလေသကာမသည် ဝတ္ထု ကာမ၏အဖြစ်သို့ ကပ်ဝင်သောအခါ နောက်နောက်ကာမသည် အလိုရှိအပ်သည့်အတွက် “ကာမိယတိတိ ကာမော” အရတွင် ပါဝင်၏။ “ကာမေတိတိ ကာမော” အရ၌ကား ကိလေသကာမ သက်သက်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ကာမသည် တစ်ပါးမဖြစ်၊ နှစ်ပါးသာ ဖြစ်သည်-ဟုလို။

တတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ န(ဘဇော)၊ ကပ်ဝင်သည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကာမနဝသေန၊ ဖြင့်။ ကိလေသကာမော ဧဝ၊ သည်သာ။ (ကာမော၊ ကာမ မည်သည်။) ဟောတိ၊ ဝတ္ထုကာမော၊ သည်။ (ကာမော၊ သည်။) န(ဟောတိ)။

ဒုဝိဇော ပေသောတိ ဝစနေန၊ ဟူသော စကားဖြင့်။ ဒုဝိဇာဿပိ၊ လည်းဖြစ်သော။ သဟိတဿ၊ (အာရုံ အာရမ္မဏိက အဖြစ်ဖြင့်) တကွဖြစ်သော ကာမ၏။ အဝစရဏပုဒေသံ၊ သင်္ကဏ်တို့ဖြစ်ရာ ကာမဘုံအရပ်ကို။ သင်္ကဏတိ၊ သိမ်းယူ၏။ [ထိုစကား၏ လဒ္ဒဂုဏ်ကို ပြလို၍ “တေန”စသည် မိန့်။] တေန၊ ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အတူတကွဖြစ်သော ကာမ ၂-မျိုး၏ အဝစရဏအရပ်ကို သိမ်းယူခြင်းကြောင့်။) ဝတ္ထုကာမဿေဝ၊ ဝတ္ထုကာမ၏သာ။ ပဝတ္တိဒေသော၊ ဖြစ်ရာအရပ် ဖြစ်သော။ ရူပါ ရူပ ဓာတုဒွယံ၊ ရူပဓာတ် အရူပဓာတ် ၂-ပါး အပေါင်းကို။ (ရူပဘုံအရူပ ဘုံကို။) အပနိတံ၊ ဖယ်ထုတ်အပ်သည်။ ဟောတိ။ [ရူပ သဒ္ဒစသော ဝတ္ထုကာမသာရှိ၍ ကာမတဏှာကား ရူပ အရူပဘုံ၌မရှိ။]

[“ဒုဝိဇာဿပိ သဟိတဿ”နှင့် စပ်၍ စောဒနာကို ပြလိုသောကြောင့် “နနစ” စသည် မိန့်။] နနစ၊ စောဒနာပါဦးအံ့။ (ကိ၊ နည်း။) ဒုဝိဇောပိ၊ သော။ သဟိတော၊ တကွဖြစ်သော ကာမသည်။ ရူပါရူပဓာတုသု၊ တို့၌။ ပဝတ္တတိနန၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ရူပါ ရူပါဝစရ ဓမ္မာနံ၊ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ တရားတို့၏။ ဝတ္ထုကာမတ္တာ၊ ဝတ္ထုကာမတို့၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ တဒါရမ္မဏာနံ၊ ထို ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ တရားဟူသော အာရုံ ရှိကုန်သော။ ရူပါရူပ ရာဂါနံ၊ ရူပရာဂ အရူပရာဂတို့၏။ ကိလေသကာမ ဘာဝ သိဒ္ဓိတောစ၊ ကိလေသကာမ၏ အဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ ဣတိ၊ သို့၊ (နန စ စောဒေမိ၊ စောဒနာပါ၏။) တံ၊ ထိုစကားသည်၊ န၊ မဟုတ်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ဗဟလ ကိလသဿ၊ ထူထဲသော ကိလေသာဖြစ်သော၊ ကာမရာဂဿ၊ ကာမရာဂ၏။ ဝါ၊ ကို၊ ကိလေသကာမဘာဝေန၊ ကိလေသကာမ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဣဓ၊ ဤဒုဝိဇော ပေသော ဟူသောစကားရပ်၌။ သင်္ကဟိတတ္တာ၊ သိမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဧဝကတ္တာ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ ရူပါ ရူပါဓာတုသု၊ တို့၌။ ပဝတ္တဓာနေသု၊ ကုန်သော။ ကာမာဝစရဓမ္မသု၊ ကာမာဝစရ တရားတို့၌။ နိကန္တိ၊ တပ်နှစ်သက်ခြင်းကို။ ဣဓ၊ ဤ ဒုဝိဇောပေသော ဟူသောစကားရပ်၌။ န သင်္ကဟိတာ၊ မသွင်းယူအပ်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) သုခုမတ္တာ၊ သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ အမေး အဖြေ အဖြစ်ဖြင့် ပြထားပြီ။]

ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း- ဟိယသ္မာ။ ဥဒ္ဓါနတောဋ္ဌေ ကာမာတိ၊ ဟူသော စကားရပ်၌။ သဗ္ဗကာမေ၊ အလုံးစုံသော ကာမတို့ကို။ (ဝတ္ထုကာမ အားလုံးနှင့် တကွ ဗဟုသုတဖြစ်သော ကိလေသကာမ အားလုံးတို့ကို။) ဥဒ္ဓိသိတွာပိ၊ အကျဉ်းချုပ် ပြပြီး၍လည်း။ ဒုဝိဓော ပေသောတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော စကားရပ်၌။ တဒေကဒေသဘူတာ၊ ထို ကာမတို့၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။ အညမညသဟိတတာ ပရိစ္ဆိန္နာ၊ အချင်းချင်း တကွဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော။ ကာမရာဂတဗ္ဗတ္ထုကမ္မော၊ ကာမရာဂ-ထိုကာမရာဂ၏ တည်ရာ အာရုံဖြစ်သော တရားတို့ကိုသာ။ သင်္ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ရူပါရူပ ဓာတုသု၊ ထို၌။ ပဝတ္ထုမာနေသု ကာမာဝစရဓမ္မေသု နိကန္တိဣဓန သင်္ဂဟိတာ။)

ဝါ၊ တစ်နည်း။ နိရဝသေသော၊ အကြွင်းအကျန်မရှိသော။ ကာမရာဂကာမ တဏှာ။ ပ။ တဏှာဘောဒေါ၊ ကာမရာဂ၊ ကာမတဏှာ၊ ရူပတဏှာ အရူပတဏှာ၊

၁။ အညမည။ ပ။ ပရိစ္ဆိန္နာ။ - ဝတ္ထုကာမ ဟူရာ၌ ရူပါရုံ စသော ကာမဂုဏ်ငါးပါးနှင့် အခြားသော တေဘူမက ဝဋ်တရားတည်း။ ကာမဘုံ၌ ရူပါရုံ စသော ကာမကို အာရုံပြုသော ကာမတဏှာလည်းရှိ၏။ အခြားသော အာရုံများကို အာရုံပြုသော ကာမတဏှာလည်းရှိ၏။ ဤသို့ အချင်းချင်း ဝတ္ထုကာမနှင့် ကိလေသကာမတို့ တကွဖြစ်ခြင်းကို “အညမည သဟိတတာ”ဟု ဆိုသည်။ ရူပဘုံ၌ကား ရူပ သဒ္ဓဟူသော နှစ်သက်စရာ အာရုံရှိသော်လည်း ရူပတဏှာဟူသော ကာမတဏှာကား မရှိ။ ထို့ကြောင့် အညမညသဟိတတာ မဖြစ်။ ဤနေရာ၌အညမည သဟိတ အဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ကာမရာဂ။ ထို ကာမရာဂ၏ တည်ရာ ဝတ္ထုကာမတို့ကိုသာ “ဒုဝိဓောပိကာမော” အရ ယူရသည်။

၂။ နိရဝသေသော ဝါ။ ။ “ဒုဝိဓောပေသော၊ ၂-ပါးလုံးလည်း ဖြစ်သော ဤကာမ”ဟု အဝယဝ သမုဒ္ဓည်းလည်းဖြစ်နိုင်၊ အများနောက်ထိုင်သောကြောင့် သမ္ဘာဝနာလည်း ဖြစ်နိုင်သော ပိသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသောကြောင့် “အကြွင်းမရှိသော ကိလေသကာမကိုလည်းကောင်း၊ အများဆုံးဖြစ် နိုင်သော ဝတ္ထုကာမကိုလည်းကောင်း ယူထားသည်”ဟု သိသာ၏။ မှန်၏-ကာမာဝစရဘုံ၌ ရူပ သဒ္ဓ စသည့်အာရုံ ကာမဂုဏ်ငါးပါး၌ ဖြစ်သော ကာမရာဂ၊ ကြွင်းသော ကာမတရားစုကို အာရုံပြုသော ကာမတဏှာ၊ ရူပ စိတ် စေတသိက်ကို အာရုံပြုသော ရူပတဏှာ၊ အရူပ စိတ် စေတသိက်ကို အာရုံပြုသော အရူပတဏှာ၊ ဥဇ္ဈေဒဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော နိရောဓတဏှာ ဤရာဂ တဏှာအားလုံးကို ကိလေသကာမဟု ခေါ်၏။ ထိုကိလေသကာမသည် ကာမဘုံတွင် အစုံအလင် ရှိ၏။

နိရောဓတဏှာ အပြားရှိသော။ ကိလေသကာမော၊ ကိလေသကာမသည်။
 [ကိလေသကာမော၏ ဝိသေသနချည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ကာမရာဂကာမဂဏှာ။
 ပ။ဘောဒေါ”ဟု တစ်ပုဒ်တည်းရှိရမည်။] ဣဓ၊ ဤ ကာမဘုံ၌။ ပဝတ္တတိ၊ ၏။
 ဣတိ၊ ကြောင့်။ အနဝေသသ ပဝတ္တိတံ၊ အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း
 ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယံ၊ ဤ။ ဒုဝိဇော ပေသောတိ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။
 စ၊ ဆက်။ ဝတ္ထုကာမောပိ၊ သည်လည်း။ ရူပါရူပါဝစရဝိပါကမတ္တော၊ ရူပါဝစရဝိပါက
 အရူပါဝစရဝိပါကမျှ ဖြစ်သော။ အပ္ပကော၊ အနည်းငယ်သည်။ ဣဓ၊ ဤကာမဘုံ၌။
 န၊ ပဝတ္တတိ၊ မဖြစ်။ (ဣဓာပိ၌ ပိ-ပိဟန်တူ၏။) ဘထာပိ၊ ထိုသို့ အနည်းငယ်သော
 ဝတ္ထုကာမ မဖြစ်ပါသော်လည်း။ ကာမဝစရဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ (ဟိတံ၏သမ္ပန်ထည့်သည်။)
 ပရိပုဏ္ဏဝတ္ထုကာမတ္တာ၊ ပြည့်စုံသော ဝတ္ထုကာမတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 ကာမာဝစရဓမ္မာဝ၊ ကာမာဝစရ တရားတို့ကိုသာ။ ဣဓ၊ ဤ ဒုဝိဇော ပေသော

၁။ ဝတ္ထုကာမောပိ စ။ ။ [အနဝေသသပ္ပဝတ္တိကို ရည်ရွယ်လျှင် ဝတ္ထုကာမ ကား။ တချို့
 မဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်နည်းဖြင့် ဝတ္ထုကာမအတွက် အနဝေသသပ္ပဝတ္တိဖြစ်ပုံကို
 မှတ်ရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝတ္ထုကာမောပိ စ” သည်ကိုမိန့်သည်။ “ဝတ္ထုကာမ”ဟု
 ခေါ်အပ်သော ရူပ သဒ္ဓစသည် အာရုံကာမဂုဏ်နှင့် ကြွင်းသော တောဘူမက ဝဋ်တရားတွင်
 လည်း ကာမဘုံ၌ ရူပဝိပါက အရူပဝိပါကမျှသာ မရှိပါ။ ကျန်ဝတ္ထုကာမ အားလုံးရှိ၏။
 ထိုရူပဝိပါကအရူပဝိပါကများ မရှိသော်လည်း ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် (သို့မဟုတ်-သဘော
 ကွဲပြားသော တရား မကျန်တော့သည့်အတွက် ပြည့်စုံသလောက် ဖြစ်နေသော သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့်)
 ဝတ္ထု ကာမလည်းပြည့်စုံသည်ပင် မည်နိုင်ပါသည်။ [ယေဘုယျဘူတော၊ အနဝေသသော
 ဝိယအနဝ သေသော တိဝါ အတ္တော ဂဟေတဗ္ဗောတိ ဒေသန္တော ဝတ္ထုကာမောပိတိ အာဒိမာဟ၊
 အနဝ သေသသဒ္ဓိသတာ စေတ္ထ သဘာဝဘိနုဿ ကဿမိ အနဝေသသတော။-အနု။]

၂။ တထာပိ။ပ။ဂပိတာ။ ။ ဤကာမဘုံ၌ ရူပ အရူပ ဝိပါကမှတစ်ပါး ဝတ္ထုကာမ
 ဟုခေါ်ရသော တောဘူမက ဝဋ်တရားသည် ပြည့်စုံစွာရှိပါသော်လည်း ဝတ္ထုကာမအတွက်
 ထိုအားလုံးကို မယူဘဲ ရူပ သဒ္ဓ သည်အာရုံ ကာမဂုဏ်ပြည့်စုံသော ကာမာဝစရတရားတို့ကိုသာ
 (ကာမစိတ် ခေတသိက်တို့ကိုသာ) ယူထားသည်။ ဤစကားအရ “အလုံးစုံသော ကိလေသကာမဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ ကာမာဝစရ တရားဟူသော ဝတ္ထုကာမတို့ဖြင့်လည်းကောင်း-ဤကာမ(၁၁)ဘုံ
 အရပ်ကို မှတ်သား၍ “ကာမာဝစရဘုံ”ဟု ခေါ်ထားကြောင်းကိုပြသည်။ [ဣမိနာ ဝိကပ္ပေန
 သဒ္ဓေန ကိလေသကာမေန ဝတ္ထုကာမောပိ ကာမာဝစရဓမ္မေန စ ကောဒသကာမာဝစရပဒေသုပ
 လက္ခဏံ ယုတ္တံတိ ဒေသုတိ။-မဓု။]

ဟူသောစကားရပ်၌။ ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။ ဧဝ္ဇကတွာ၊ ကြောင့်။ သသတ္တာဝစရေပမာ၊ သသတ္တာဝစရ ဥပမာသည်။ ယုတ္တာ၊ သင့်သည်။ ဟောတိ။

ရူပပတ္တိယံ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိတိ ဧတ္ထံ ဤပါ၌၌၊ (ရူပါဝစရကုသလ ပဒဘာဇနီပါ၌၌) ရူပဘဝေါ၊ ရူပဘဝကို။ ဥတ္တရပဒလောပံ၊ ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေခြင်းကို။ ကတွာ၊ ရူပန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော(ယထာ)၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤကာမာဝစရော ဟူသော ပုဒ်၌လည်း။ ဥတ္တရပဒလောပေါ၊ အဝစရ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေခြင်းကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း ကသ္မာ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) ဟိ၊ (ယသ္မာ)။ အညထာ၊ ဤသို့ မဟုတ်လျှင်။ (နောက်ပုဒ်ကို မချေလျှင်။) စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ ကာမာဝစရာဝစရန္တိ၊ (ဟူ၍။ ဝုစ္စယျ၊ ဟောတော် မူအပ်ရာ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဥတ္တရပဒလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)။

[“အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဧတ္ထ ကာမော အဝစရတိတိပိ”စသောနည်းကို ဖွင့်ပြလို၍ “အာရမ္မဏ”စသည် မိန့်။] အာရမ္မဏကရဏ ဝသေနာတိ အာဒိကေ၊ အစရှိသော စကားရပ်၌။ ကာမောတိ၊ ကာမော ဟူသောပါ၌ဖြင့်။ သမ္ပံ၊ သော။ တဏှံ၊ ကို။ (ဗဟလ၊ သုခုမတဏှာ အားလုံးကို။) အာဟ၊ ဆိုပြီ။ တသ္မံ၊ ကာမဉ္စေ သာတိအာဒိစကားကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

[အပိစ စသည်ဖြင့် တက်သောနည်းကို ဖွင့်ပြလို၍ “ကာမော”စသည်မိန့်။] ကာမေ အဝစာရေတိတိ ကာမာဝစရန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တဗ္ဗေ၊ ဆိုထိုက်လျက်။ ဝါ၊ ဆိုလိုလျက်။ စာသဒ္ဓါသ၊ စာသဒ္ဓါ၏။ (စာ၌ အာ၏။) ရသသတ္တံ၊ ရသ အဖြစ်ကို။ ကတံ၊ ပြီ။

ရုဇ္ဈိသဒ္ဓေနာတိ၊ ကား။ ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေသု၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ် စိတ်တို့၌။ ရုဇ္ဈေန၊ တက်ရောက်ထင်ရှားပြီးသော။ သဒ္ဓေန၊ သဒ္ဓါအားဖြင့်။ (“ကုသလမေဝ-ကုသိုလ် မည်သည်သာ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌စပ်။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေသု၊ တို့၌။ ပဝတ္တိတွာ၊ ဖြစ်ပြီး၍။ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကတာယ၊

၁။ ဧဝ္ဇကတွာပပုတ္တာ။ ။ လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျတည်း။ [ဧဝ္ဇကတွာတိ-ကိလေသာကာမ ဝတ္ထုကာမာနံ အနဝသေသ ပရိပုဏ္ဏဘာဝေန အဘိလက္ခိတ္တာတိ အတ္ထော။ အနံ။] သသတ္တာဝစရ ကို ဥပမာပြရာ၌ လက်နက်မပါသော အခြားအခြေ ၂-ချောင်း၊ အခြေ၄-ချောင်း သတ္တဝါတွေ ရှိနေသော်လည်း လက်နက်ရှိသူ လူတို့ဖြင့် မှတ်သား၍ “သသတ္တာဝစရ အရပ်”ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ဤကာမဘုံ၌ ရူပါရူပ လောကုတ္တရဇ္ဇ တရားတွေ ရှိနေသော်လည်း ကိလေသာကာမ ဝတ္ထုကာမ ၂-မျိုးဖြင့် မှတ်သား၍ ဥပလက္ခဏာနည်းအားဖြင့် ကာမာဝစရဘုံ ဟုခေါ်ထားသည်-ဟူလို။

၂။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေသု ရုဇ္ဈေန။ ။ ကောသလ္လသမ္ပူတ အနက်ကြောင့်ဖြစ်သော ကုသလသဒ္ဓါသည် ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ်တို့၌ တက်ရောက်ထင်ရှားသော အထင်ရရှိ

အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါက၏ အဖြစ်ဖြင့်။ တံ သဒ်သေသု၊ ထို ဉာဏသမ္ပယုတ်နှင့်တူ ကုန်သော။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တသု၊ တို့၌။ ရဋ္ဌေန၊ တတ်ရောက်စေအပ် တင်စားအပ်သော။ သဒ္ဓေန၊ (အတင်ရဋ္ဌိ) သဒ္ဓါအားဖြင့်။ (ကုသလမေဝ။)

အထဝါ၊ ထို့ပြင် တစ်နည်းကား။ ကိဉ္စိ၊ သော။ နိမိတ္တံ၊ သဒ္ဓါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို။ (သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်ကို။) ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ (ပဝတ္တိ-၌ စပ်။) အညသ္မိံ၊ ထိုအနက်မှ။ အခြားသော။ တံ နိမိတ္တယုတ္တေ၊ ထို သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်နှင့် ယှဉ်သော။ ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ၊ တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်သော။ ဝိသယေ၊ ဟောရာ ဖြစ်သော အနက်ဖြစ်သည်။ သုတိပိ၊ လည်း။ သမ္မုတိယာ၊ သမုတ်အပ်သော အမည်၏။ စိရကာလတာဝသေန၊ ကြာမြင့်သော ကာလ ရှိသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ နိမိတ္တဝိရဟေဝိ၊ သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်မှ ကင်းသော မူလအနက်၌လည်း။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ရဋ္ဌိ နာမရဋ္ဌိ မည်၏။ မဟိယံ၊ မြေ၌။ သေတိ၊ အိပ်တတ်၏။ ဣတိ၊ မဟိသော၊ မည်၏။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဂါဝေါ၊ ဂါတို့မည်၏။ ဣတ၊

သဒ္ဓါတည်း။ ထို အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဓါဖြင့် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ကုသိုလ်လည်း ကုသိုလ်ချင်း တူသောကြောင့် ကုသလအမည် ရသည်-ဟူလို။ [တေန ရဋ္ဌေန ကာရဏဘူတေန တံ သဒိသံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံဝိ ကုသလမေဝါတိ၊ ယောဇနာ။-မဓု။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤနည်း၌ အစစ်အမှန်အားဖြင့် ကုသလအမည် ရနိုင်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ကို ဟောရာဝယ် ကုသလသဒ္ဓါကို အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဓါဟု ဆိုရကား ယခုခေတ်ယူရိုး အဓိပ္ပာယ် မျိုးမဟုတ်ပါ။ ယခုခေတ်၌ကား အစစ်အမှန်အနက်မှ အခြားအနက်ကို ဟောရာ၌သာ ရဋ္ဌိ ဟု ဆိုသည်။

၁။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေသု ဝါ။ ။ ကောသလ္လသမ္ဘူတ အနက်ရှိသော ကုသလသဒ္ဓါကို ဉာဏသမ္ပယုတ်တို့၌ ရှေးဦးစွာ မုချတ္တ (အစစ်အမှန်အနက်) အားဖြင့်ဖြစ်စေ၍ ထို့နောက် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်တို့၌လည်း အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကချင်း တူသောကြောင့် တင်စားသပ်သော သဒိသုပစာ ရဋ္ဌိသဒ္ဓါဖြင့်-ဟူလို။ တင်စားအပ်သောကြောင့် ဤရဋ္ဌိကို “အတင်ရဋ္ဌိ”ဟုခေါ်သည်။ ဤနည်းကား ယခုခေတ် ယူရိုးနည်းတည်း။

၂။ အထဝါ။ ။ ဤနည်း၌ အထင်-အတွင် ၂-မျိုးရသော ရဋ္ဌိတည်း။ ကိဉ္စိနိမိတ္တကဟေတွာ-မြေ၌အိပ်ခြင်းကို အကြောင်းပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍ ကျွဲကို “မဟိသော”ဟုခေါ်ထားရာ၌ သတိဝိပ။ ဝိသယေ-မြေ၌အိပ်ခြင်းဟူသော ပဝတ္တိနိမိတ်ရှိသော “ဆင်”စသော အခြား သတ္တဝါခြံ ရှိသော် လည်း မြေ၌အိပ်ခြင်းကြံယာက ကျွဲသားထင်ရှားသောကြောင့် အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ကျွဲကိုသာ “မဟိသ”ဟု ခေါ်ရသည်။

၃။ နိမိတ္တဝိရဟေဝိ ပဝတ္တိ။ ။ ထိုကျသည် မြေ၌မအိပ်ဘဲ သွားနေသောအခါ ထိုနိမိတ်မှ ကင်းသော်လည်း မဟိသ နာမည်၏ ကျွဲအပေါ်ဝယ် ကြာမြင့်စွာသောကာလက ဖြစ်နေခြင်း (နာမည်တွင်နေခြင်း)ကြောင့် အတွင်ရဋ္ဌိအားဖြင့်လည်း မဟိသောသည် ရဋ္ဌိသဒ္ဓါ ဖြစ်ပြန်၏။ သွားခြင်းကြံယာကို အကြောင်း ပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍ ဖြစ်သော ဂေါသဒ္ဓါ၏ ရဋ္ဌိဖြစ်ပုံလည်း နည်းတူ။

ဤ ဥဒါဟံရံဏ်တို့၌။(ရုဋ္ဌိဘာဝေါ။ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော) ယံထာ။ ဧဝံ၊တူ။
ကုသလသဒ္ဓ သပိ။ ဧလည်း။ ရုဋ္ဌိဘာဝေါ 'ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပညာနိဒ္ဒေသေ၊ ပညာနိဒ္ဒေသ၌။ ကောသလ္လန္တိ၊ ဟူ၍။ အဘိဓမ္မေ၊
အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၌။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တဿ ၈၊ ထို ကောသလ္လ၏လည်း။
ဘာဝါ၊ ရှိခြင်းကြောင့်။ (ဥဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ်၌ သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိ နိမိတ်အဖြစ်ဖြင့်
ရှိခြင်းကြောင့်။) ကုသလသဒ္ဓပ္ပဝတ္တိ၊ ကုသလ-သဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ၊
၏။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ အဘိဓမ္မာ၌ “ကောသလ္လ”ဟု ဟောတော်မူခြင်း၊
ထို ကောသလ္လကြောင့် ‘ကုသလသဒ္ဓါ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) ကောသလ္လယောဂါ
ကုသလန္တိ၊ ကောသလ္လယောဂါ ကုသလံဟူသော။ အယံ၊ ဤ ပရိယာယ်သည်။
အဘိဓမ္မပရိယာယော၊ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာနည်းသည်။ ဟောတိ။ ကုသလန္တိ၊
ပုဒ်ဖြင့်။ ကုသလဘာဝံ၊ ကုသိုလ်၏အဖြစ်ကို။ အာဟ၊ ပြီ။ [ကုသလံ၌ ဘာဝပ္ပဓာန
-ဘာဝလောပကြိပါ-ဟူလို။]

ဝိပါကာဒိနံ၊ ဝိပါကံ အစရှိသည်တို့၏။ (အာဒိဖြင့် ကြိယာကိုယူ။) အဝဇ္ဇ-
ပဋိပက္ခတာ၊ အပြစ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်သည်။ (“ဝဇ္ဇမေဝ အဝဇ္ဇ” ဟုပြု၊
“သာဝဇ္ဇ”ဟူရှိလျှင် ကောင်း၏။) နတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကုသလမေဝ၊
ကုသိုလ်ကိုသာ။ အနဝဇ္ဇလက္ခဏံ၊ အနဝဇ္ဇလက္ခဏာရှိ၏ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ အနဝဇ္ဇ-
လက္ခဏမောတိ (ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ သုခဝိပါကဘာဝဿ၊ သုခဝိပါက
အဖြစ်၏။ လက္ခဏဘာဝနိဝါရဏတ္ထံ၊ လက္ခဏာ၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း
အကျိုးငှာ။ အဝဓာရဏံ၊ ဧဝ သဒ္ဓါကို။ ကတံ၊ ပြီ။ တံ နိဝါရဏဉ္စ၊ ထိုသုခဝိပါက
ကို တားမြစ်ခြင်းကိုလည်း။ တဿ၊ ထို သုခဝိပါက၏။ ပစ္စုပဋ္ဌာနတံ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၏

၁။ ဧဝံ ကုသလသဒ္ဓဿပိ။ ။ ကုသလသဒ္ဓါလည်း ကောသလ္လသမ္ပူတကြောင့်
ဥဏသမ္ပယုတ်ကုသိုလ်၌ ထင်ရှားပြီးသော အထင်ရုဋ္ဌိသဒ္ဓါ ဖြစ်ရကား ကောသလ္လသမ္ပူတ
ဖြစ်သော ဥဏသမ္ပယုတ် ဝိပါကံ ကြိယာတို့၌ ကုသယအမည် မရတော့။ ဥဏဝိပ္ပယုတ်
ကုသိုလ်ဖြစ်သော အခါလည်း ဥဏသမ္ပယုတ်တုန်းက တွင်နေသော အတွင်၊ ရုဋ္ဌိအားဖြင့်
“ကုသလ”ဟုပင်ခေါ်ရသည်- ဟူလို။

၂။ ပညာနိဒ္ဒေသေ။ပ။ဟောတိ။ ။အဘိဓမ္မာ၌ ကောသလ္လသမ္ပူတ အနက်မပါပါ
တကား...၊ အဘယ်ကြောင့် ကောသလ္လသမ္ပူတ အနက်၌ ကုသလ-သဒ္ဓါကို အဘိဓမ္မပရိယာယ
ဟုဆိုရသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်“ပညာနိဒ္ဒေသေ” စသည်ကို မိန့်။
အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ဝယ်“ပညာ ဟောတိ”ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏ ပဒတ်တံစီ၌ “ကောသလ္လ”ဟု
ပါရှိ၏။ ထို ကောသလ္လ(ဥဏ) ကြောင့် ကုသလဟူသော အမည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
ကောသလ္လသမ္ပူတတ္ထကုသလကို အဘိဓမ္မပရိယာယ ဟု ဆိုသည်-ဟူလို။

အဖြစ်ကို။ ဝတ္ထုကာမတာယ၊ ဆိုလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကတံ၊ ပြီ။ သမ္ပတ္တိအတ္ထေန၊ သမ္ပတ္တိ အနက်ရှိသော။ ရသေန၊ ရသအားဖြင့်။ ဝေါဒါနဘာဝရသံ၊ ဖြူစင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ရသရှိ၏။ ဖလဋ္ဌေန၊ အကျိုးအနက်ရှိသော။ ပစ္စုပဋ္ဌာနေန၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်အားဖြင့်။ ဣဋ္ဌဝိပါက ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဣဋ္ဌဝိပါကဟူသော ပစ္စုပဋ္ဌာန်ရှိ၏။

သဘာဝေါ၊ သဘာဝဟူသည်။ ကက္ခဋ္ဌာအဒိဗုသနာဒိကော၊ ကက္ခဋ္ဌ အစရှိ၊ ဗုသန အစရှိသော။ အသာဓာရဏော၊ အခြားတရားတို့နှင့် မဆက်ဆံသော သဘောတည်း။ (ကက္ခဋ္ဌာဒိဖြင့် ရုပ်အားလုံးကိုပြု၍၊ ဗုသနာဒိဖြင့် နာမ်အားလုံးကို ပြသည်။) သာမညံ၊ သာမည ဟူသည်။ သာဓာရဏော၊ အခြားတရားတို့နှင့် ဆက်ဆံသော။ အနိစ္စာဒိဘာဝေါ၊ အနိစ္စ အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်တည်း။ [အခြား နေရာ၌ လက္ခဏာကို “အနိစ္စတာ”ဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “အနိစ္စာဒိဘာဝေါ”ဟု ရှိသင့်၏။ ယခုစာအုပ်များ၌ “အနိစ္စာဒိသဘာဝေါ”ဟုရှိသည်ကို စဉ်းစားသင့်၏။]

စ၊ ဆက်။ ဣ၊ ဤ။ လက္ခဏ စသည်ကို ပြရာ၌၊ ကုသလလက္ခဏံ၊ ကုသိုလ်၏ လက္ခဏာကို။ [အနုဝဇ္ဇသုခဝိပါက လက္ခဏာကို လည်းကောင်း၊ နောက်တစ်နည်း အလိုအားဖြင့် အနုဝဇ္ဇလက္ခဏာကိုသာလည်းကောင်း ရည်ရွယ်၍ “ကုသလလက္ခဏံ”ဟု ဆိုသည်။] သဗ္ဗကုသလသာဓာရဏသဘာဝတ္တာ၊ အလုံးစုံသော ကုသိုလ်နှင့် ဆက်ဆံသော သဘော၏အဖြစ်ကြောင့်။ သာမညံ၊ သာမညလက္ခဏာ ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အကုသလာဒိဟိ၊ တို့နှင့်။ အသာဓာရဏတာယ၊ ကြောင့်။ သဘာဝေါ၊ သဘာဝလက္ခဏာ ဟူ၍။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဥပဋ္ဌာနကာရေတိ၊ ကား။ ဂဟေတဗ္ဗဘာဝေန၊ ဉာဏ်ဖြင့် ယူထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဉာဏဿ၊ အား။ ဥပဋ္ဌဟနာကရော၊ ထင်လာသော အခြင်းအရာတည်း။ ဖလံ ပန၊ အကျိုးသည်ကား။ အတ္တနော၊ မိမိ၏ ကာရဏံ၊ အကြောင်းကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ တပ္ပဋိဗိမ္ဗဘာဝေန၊ ထို အကြောင်း၏ အတူ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝါ၊ ထိုအကြောင်းနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ (ဥပဋ္ဌာတိ၊ ကပ်၍ တည်တတ်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပဋိမုခံ၊ အကြောင်းသို့ ရှေးရှု။ ဥပဋ္ဌာတိ၊ တည်နေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ န မည်၏။ [“ဥပဋ္ဌာတိတိ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ပဋိစ္စ+ဥပဋ္ဌာနံ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ (တစ်နည်း) ပဋိမုခံ+ဥပဋ္ဌာနံ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ” ဟု ပြု။]

ဝိဇာနာတိတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ သညာပညာကိစ္စဝိသိဋ္ဌံ၊ သညာ၏ သဉ္ဇာနန ကိစ္စ၊ ပညာ၏ ပဇာနနကိစ္စမှ ထူးခြားသော။ ဝိသယဂ္ဂဟဏံ၊ အာရုံကို ယူခြင်း ကိစ္စကို။ အာဟ၊ ပြီ။ သဗ္ဗစိတ္တာသာဓာရဏတ္တာ၊ အလုံးစုံသော စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံ

သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (စိတ္တံဟူသော ဤသဒ္ဒါက အလုံးစုံသောစိတ်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့်။) ယတ္ထ ယတ္ထ၊ အကြင်အကြင် စိတ်၌။ ယထာယထာ၊ အကြင်အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ လစ္ဆတိ၊ ၏။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို စိတ်၌။ တထာ တထာ၊ ထိုထို အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (အတ္ထော၊ ကို။) ဂဟေတဗ္ဗော၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ (ဝုတ္တံ၌ စပ်။)

ယံ၊ အကြင် လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်သည်။ အာသေဝန ပစ္စယဘာဝေန၊ အာသေဝနပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ စိနောတိ၊ စိတတ်၏။ ယဉ္ဇ၊ အကြင် ဝိပါကီစိတ်ကိုလည်း။ ကမ္မုနာ၊ ကံသည်။ အဘိသင်္ခတတ္တာ၊ ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတံ၊ စိအပ်၏။ တံ၊ ထို စိတ်ကို။ တထာ၊ ထိုအခြင်းအရာ အားဖြင့်။ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ၂ပန၊ ဆက်။ ယံ၊ အကြင်စိတ် သည်။ တထာ၊ ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်။ ပရိတ္တကိရိယဒ္ဓယံ၊ ကာမကြိယာ ၂-ပါးအပေါင်းလည်းဖြစ်သော။ အန္တိမဇေနဉ္စ၊ အဆုံးဇောလည်း ဖြစ်သော။ တံ၊ ထို စိတ်ကို။ ဝါ၊ သည်။ လဗ္ဘမာနစိန္တနဝိစိတ္တတာဒိဝေနေ၊ ရအပ်သော စိန္တနအနက်၊ ဝိစိတ္တတာအနက် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ စိတ္တံ၊ စိတ္တမည်၏။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဟသိတုပ္ပါဒေါ ပန၊ သည်ကား။ အညဇေနဂတိကောဝ၊ အခြားဇော၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်သာ။ ဝါ၊ အခြားဇောနှင့် အလားတူသည်သာ။

၁။ သဗ္ဗစိတ္တံပ။ဝုတ္တံ။ ။“အာရမ္မဏံ စိန္တေတိတိ စိတ္တံ”ဟူသော ပထမနည်းကိုသာ ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် “စိနောတိတိ စိတ္တံ၊ စိတန္တိ စိတ္တံ”ဟူသော ဒုတိယ-တတိယနည်းတို့ကို ဆိုရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏတ္တာ” စသည်မိန့်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ပါဠိလျှောက်အတိုင်း သိသာပြီ။[ဂဟေတဗ္ဗောတိနောက်၌ ရှေးစာအုပ် များပယ် ဝါသဒ္ဓါပါသည်ကား အဓိပ္ပာယ်တည်း။ ဣတိကိုလည်း ဝုတ္တံ-၌ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထို ဣတိနောက်၌ ပိုဒ်မရှိသင့်။]

၂။ ယံ ပနပဿေဒိတဗ္ဗံ။ ။ဇောကိစ္စမတပ်သော အာဝဇ္ဇန်းဌေးဟူသော ကြိယာနှင့် သတ္တမဇောစသော နောက်ဆုံးဇောတို့သည် အာသေဝနသတ္တိဖြင့်လည်း မစိတတ်၊ ကံ-ကလည်း မပြု မစိအပ်သောကြောင့် အဘယ်နည်းဖြင့် စိတ္တမည်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယံပန”စသည်မိန့်။ ထိုစိတ်တို့သည် “အာရမ္မဏံ စိန္တေတိ”အရ စိန္တနကြိယာကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက်၌လာမည့် စိတ္တတာယအတွက် ဝိစိတ္တအနက်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ စိတ္တကရဏ အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း စိတ္တအမည်ရနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

၃။ ဟသိတုပ္ပါဒေါ ပန။ ။ ပရိတ္တကြိယာ ဟူသော အာဝဇ္ဇန်းဌေး အတွက် အကြောင်း ပြ၍ သိရပါပြီ၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကို အဘယ်သို့ ဖုတ်ရမည်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဟသိတုပ္ပါဒေါပန” စသည်မိန့်။ အခြားဇောကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို မိမိဘာသာ ဇော ၇-ကြိမ် စသည်ဖြင့် စိတတ်ပါသည်-ဟူလို။

စိတ္တာနံ ပနာတိ (ပဒဿ)၊ နိ။ ဝိစိတြာနံ၊ ဆန်းကြယ်သော စိတ်တို့၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ မှန်။ တဒန္တောဂတ္ထော၊ ထို ဆန်းကြယ်သောစိတ်တို့၌ ပါဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမုဒါယဝေါဟာရေန၊ အပေါင်း၏ စိတ္တဟူသော ဝေါဟာရဖြင့်။ အဝယဝေါပိ၊ အစိတ်ဖြစ်သော စိတ်ကိုလည်း။ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ် ဆိုနိုင်၏။ ပဗ္ဗတ။ ပ။ ဒေသေသု၊ တောင်တစ်စိတ်၊ မြစ်တစ်စိတ်၊ သမုဒ္ဒရာ တစ်စိတ် အစရှိသော အစိတ်တို့ကို။ ဒိဋ္ဌေသု၊ မြင်အပ်ပြီးကုန်သော်။ ပဗ္ဗာတာဒယော၊ တို့ကို။ (မယာ၊ သည်။) ဒိဋ္ဌာ၊ မြင်အပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုစ္စန္တိ၊ ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဣတိ ယထာ၊ ဤ ဥဒါဟရဏ်ကဲ့သို့တည်း။

စရဏံ နာမ၊ စရဏ မည်သည်ကား။ ဂဟေတွာ၊ သွားလေရာရာယူ၍။ စရိ တဗ္ဗစိတ္တပဋေ၊ လှည့်လည်ထိုက်သော ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီအဝတ်တည်း။ ရူပါနီတိ၊ ကား။ ဗိမ္ဗာနိ၊ အရပ်တို့ကို။ (ကာတဗ္ဗာနိ-၌ စပ်။)

အဇ္ဈတ္တိကံတိ၊ ဟူသောပါ၌ဖြင့်။ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓံ၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ ဖြစ်သော အတ္တ ဘောကို။ ဝဒတိ၊ ဆို၏။ ... စိတ္တကတမေဝါတိ၊ စကားကို။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ မူလကာရဏတံ၊ မူလအကြောင်း၏ အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်ကို။ သန္တာယ ဝုတ္တံ၊ [ကံက ပြုစီမံအပ်သောကြောင့် ကံသည် အကြောင်းဖြစ်သော်လည်း ထိုကံ၏ အကြောင်းကိုရှာလျှင် စိတ်ကိုတွေ့ရသည်၊ ထို့ကြောင့်စိတ်သည် ဂတိ-စသည်တို့ ဆန်းကြယ်ဖို့ရာ မူလအကြောင်းဖြစ်၍ “စိတ္တဿ မူလကာရဏတံ”ဟု ဆိုအပ်ပါသည် ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ ဝိညာယတိ)၊ ဟိ (ယသ္မာ)။ ဧတံ စိတ္တံ၊ ဤစိတ်သည်။ ကမ္မဿ၊ ကံ၏။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (စိတ္တကတမေဝါတိ၊ ကို။ စိတ္တဿ မူလ ကာရဏတံ သန္တာယ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ပန၊ ဆက်။ တံ အတ္တံ၊ ထိုအနက်ကို။ (စိတ်၏ မူလအကြောင်း ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို။) ဝိဘာဝေတုံ၊ ထင်စွာဖြစ်စေခြင်းငှာ။ ကာယကမ္မာဒိဘောဒန္တိ အာဒိ၊ ကို။ အာဟ။

လိင်္ဂနာနတ္တန္တိ၊ ကား။ သဏ္ဌာနနာနတ္တံ၊ လက်ခြေစသော ပုံသဏ္ဌာန်၏ ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဘိန္န။ ပ။ ဝတော၊ ကွဲပြားသော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော အင်္ဂါကြီးငယ်ရှိသော။ သရိရဿ၊ ကိုယ်၏။ နာနတ္တံ(ဟောတိ)။ ဝေါဟာရဝသေန၊ အခေါ်အဝေါ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဣတ္ထိပုရိသာဒိ ဘာဝေန၊ မိန်းမ ယောက်ျား အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (မိန်းမ ယောက်ျား စသောအမည်ဖြင့်။) ဝေါဟရိတဗ္ဗေသု၊ ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သောခြိတ်တို့၌။ ပတ္တနာဝိသေသာ၊ တောင့်တခြင်း အထူးတို့သည်။ (“ဣတ္ထိ ဘဝေယျာမိ စသော တောင့်တခြင်း

အထူးတို့သည်။) ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ကုန်၏။ ကတော၊ ထိုသို့ ပတ္တနာဝိသေသ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ကမ္မဝိသေသာ၊ ပစ္စုပ္ပန် ကံအထူးတို့သည်။ (ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။) ဧဝံ၊ လျှင်။ ဣဒံ ကမ္မနာနတ္ထံ၊ ဤပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်သည်။ ဝေါဟာရနာနတ္ထတော၊ ကြောင့်။ ဟောတိ၊ ၏။ အပါဒက။ပ။ဧဝမာဒိသု၊ တို့၌။ အာဒိသဒ္ဓေဟိ၊ ၄-ခုသော အာဒိသဒ္ဓါတို့ဖြင့်။ ဂတိယာ၊ ဂတိ၌လည်းကောင်း။ ဥပပတ္တိယာ၊ ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဥပပတ္တိဘဝ၌လည်းကောင်း။ အတ္တဘာဝေ၊ အတ္တဘော၌လည်းကောင်း။ လောကဓမ္မေသု၊ လောကဓံတို့၌လည်းကောင်း။ သုတ္တာဂတာနိ၊ သာဓက သုတ်၌ လာကုန်သော။ နာနာကရဏာနိ၊ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးတို့ကို။ သင်္ဂဏှာတိ၊ သိမ်းယူ၏။

ကမ္မနာနတ္တာဒိဝသေနာတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ (“ကမ္မနာနတ္တပုထုတ္တ ပဆောဒဝ ဝတ္တာနဝသေန”ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိကို “ကမ္မနာနတ္တာဒိဝသေနာတိ”ဟု ချုံး၍ ဆိုထားသည်။) ကုသလာကုသလဝသေန၊ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကမ္မနာနတ္ထံ၊ ကမ္မနာနတ္တကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ ကုသလာကုသလဝသေန ကမ္မနာနတ္ထံ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ဝိသဒိသသဘာဝတာ၊ မတူသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ နာနတ္ထံ၊ ထူးသည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကုသလာကုသလဝသေန။ပ။ဝေဒိတဗ္ဗံ။) ကုသလကမ္မဿ၊ ၏။ ဒါနာဒိဝသေန၊ ဒါန အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ကာယသုစရိတာဒိဘာဝေန စ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပုထုတ္တံ၊ များသည်၏ အဖြစ်ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ။) အကုသလကမ္မဿ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ မစ္ဆရိယာဒိဟိ၊ တို့ဖြင့်လည်းကောင်း။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဟိ စ၊ တို့ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပုထုတ္တံ (ဝေဒိတဗ္ဗံ)။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ ကုသလကမ္မဿ။ပ။ပုထုတ္တံ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သနည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ဗဟုပ္ပကာရတာ၊ များသောအပြားရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ ပုထုတ္တံ။ ပုထုတ္တ တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကုသလကမ္မဿ။ပ။ဝေဒိ တဗ္ဗံ။)

အနုဒါနာဒိဝသေန၊ ထမင်းအလှူ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ (အာဒိဖြင့် ပါနဒါန စသော ကျန်၉-ပါးတို့ကို ယူ။) ဒါနာဒိနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ပါဏာတိပါတဝိရတိအာဒိဝသေန၊ ဖြင့်။ ကာယသုစရိတာဒိနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ အာဝါသမစ္ဆရိယာဒိဝသေန၊ အာဝါသမစ္ဆရိယ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ မစ္ဆရိယာဒိနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ပါဏာတိပါတာဒိဝသေန၊ဖြင့်။ ကာယဒုစ္စရိတာ ဒိနဉ္စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ပဘောဒေါ၊ တစ်ခုတစ်ခုသောအစု၏ ကွဲပြားခြင်းကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကသ္မာ အနုဒါနာဒိဝသေန။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဟိ(ယသ္မာ)။

ဧကေကဿ၊ တစ်ခုတစ်ခုသော။ ပကာရဿ၊ အမျိုးအစား၏။ ဘောဒေါ၊ အပြားသည်။ ပဘောဒေါ၊ ပဘောဒတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အနုဒါနာဒိဝသေန။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။) [သစ်ကိုင်း အခက်မကြီးမှ အခက်ငယ်တွေဖြာ၍ ကွဲပြားခြင်းမျိုးကို “ပဘောဒ”ဟု ဆိုသည်။]

တထာ တထာ၊ ထိုထိုကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ဒါန၊ မစ္ဆရိယစသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (ကုသလာကုသလဝသေန စသည်ကို ကြည့်၍ ပေးသည်။) ဝဝတ္ထိတတာ၊ အသီးအသီး ပိုင်းခြား၍ ထားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ နိစ္ဆိတတာ၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ နာနတ္တာဒိနံ၊ နာနတ္တ အစရှိသည် တို့ကို။ (အာဒိဖြင့် ပုထုတ္တ၊ ပဘောဒတို့ကို ယူ။) ဝဝတ္ထာနံ၊ အသီးအသီး ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်းမည်၏။ ဧတေနပါယေန၊ ဖြင့်။ လိင်္ဂနာနတ္တာဒိနံ၊ လိင်္ဂနာနတ္တ အစရှိသည်တို့ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာဧတေနပါယေန။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ) ဟိယသ္မာ။ ကမ္မနာနတ္တာဒိဟိ၊ တို့ကြောင့်။ တာနိ၊ ထို လိင်္ဂနာနတ္တ အစရှိသည်တို့သည်။ နိဗ္ဗတ္တာနိ၊ ဖြစ်ရကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဧ တေနပါယေန။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။)

ပစ္စုပ္ပန္နဿ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော။ လိင်္ဂဿ၊ အသွင်သဏ္ဌာန်၏။ ကမ္မတော၊ အတိတ်ကံကြောင့်။ ပဝတ္ထိ၊ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း။ တဒနုက္ကမေန၊ ထိုအစဉ်အားဖြင့်။ ပစ္စုပ္ပန္နကမ္မဿ၊ နိဗ္ဗတ္တိဉ္စ၊ ပြီးစီးပုံကိုလည်းကောင်း။ ဒသေတွာ၊ ပြပြီး၍။ တတော၊ ထို ပစ္စုပ္ပန်ကံကြောင့်။ အနာဂတ၊ ပ။ ဒဿနေန၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော လိင်္ဂနာနတ္တ အစရှိသည်တို့၏ ပြီးစီးပုံကို ပြခြင်းဖြင့်။ သံသာရံ၊ သံသရာကို။ ဃဋေန္တော၊ ဆက်စပ်တော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ။) ကမ္မနာနာကရဏံ ပဋိစ္စတိအာဒိ၊ ကို။ အာဟ။ [ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါတို့ကို ပြလို၍ တတ္ထစသည်မိန့်။] တတ္ထ၊ ထိုကမ္မ လိင်္ဂ စသည်တို့တွင်။ ပုရိမေန၊ ရှေ့ဖြစ်သော။ ကမ္မဝစနေန၊ ကမ္မသဒ္ဓါဖြင့်။ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာ၊ တို့ကို။ (ဂဟိတာ။) လိင်္ဂဒိဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိညာဏာဒိနံ၊ ကုန်သော၊ ဘဝပရိယောသာနာနိ၊ ဘဝအဆုံးရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါတို့ကို။ (ဂဟိတာနိ။) ဂတိအာဒိဝစနေန၊ ဂတိ အစရှိသော သဒ္ဓါဖြင့်။ (အာဒိဖြင့် ဥပပတ္တိ စသည်ကိုယူ။) ဇာတိ ဇရာ မရဏာနိ၊ တို့ကို။ ဂဟိတာနိ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။

တတ္ထ၊ ထို ဂတိ စသည်တို့တွင်။ နိရယာဒယော၊ ကုန်သော။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော၊ ဂတိယော၊ ဂတိတို့ကို။ ဂတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ကုန်၏။ တာသံထိ ဂတိတို့၏။ နာနာကရဏံ၊ သည်။ အပဒါဒိ ဘာဝေါ၊ အပဒ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း-ကသ္မာ တာသံ။ ဟောတိ၊ နည်း။ ဟိ(ယသ္မာ)။

တာ၊ ထို ဂတိတို့သည်။ တထာ၊ ထို 'အပဒ အစရှိသော အပြားအားဖြင့်။ ဘိန္နာ၊ ပြားကုန်၏။ ဣတိကြောင့်။ (တာသံ။ပ။ဟောတိ။) ဂေါမဟိသဒ္ဓိ။ပ။ဥပပတ္တိယော နွား ကျွဲ အစရှိသောဇာတ်၊ ခတ္တိယ အစရှိသောဇာတ်၊ စာတုမဟာရာဇ် အစရှိသော ဇာတ်တို့ကို။ ဥပပတ္တိတိ၊ ဟူ၍။ (ဝုစ္ဆန္တိ။) [ဂေါမဟိသဒ္ဓိဖြင့် နတ်ဇာတ်ကိုပြသည်။] တာသံ၊ ထို ဥပပတ္တိတို့၏။ နာနာကရဏံ၊ သည်။ ဥစ္စာဒိတာ၊ ဥစ္စ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း ကသ္မာ တာသံ။ပ။ဟောတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ။) ခတ္တိယော ဧဝ၊ ခတ္တိယသည်ပင်။ (ခတ္တိယချင်း တူပါလျက်။) ဧကစ္စော၊ အချို့ ခတ္တိယသည်။ [မရဉ္စ “ဧဝ”ကို ဧကစ္စော နောင် ထိုင်စေလို၏၊ အာဘော်ကျမည်မထင်။] ကုလ။ပ။ ဒိဟိ၊ အမျိုးစည်းစိမ်းအစိုးရသူ၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဥစ္စော၊ မြင့်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဧကစ္စော၊ သည်။ (ကုလ။ပ။ ဒိဟိ၊ တို့ဖြင့်။) နိစ္စော၊ နိမ့်သည်။ (ဟောတိ။) တေဟိ ဧဝ၊ ထို ကုလ အစရှိသည် တို့ဖြင့်ပင်။ ဟိနတာယ၊ ယုတ်ညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဟိနော၊ ဟိနသည်။ (ဟောတိ။) ပဓာနဘာဝံ၊ ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်သို့။ နိတတာယ၊ ဆောင်အပ်သည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဏီတော၊ ပဏီတ သည်။ (ဟောတိ။) [ပဏီတောကို “ပ+ဏီတော”ဟု ခွဲ၍ “ပ”ကို “ပဓာနဘာဝံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဏီတော”ကို “နိတတာယ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ပ(ပြ)ဥပသာရကြောင့် န-ကို ဏ- ပြန်စေရသည်။]

အမုတာယ၊ ကြွယ်ဝသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သုဂတော၊ ချမ်းသာသို့ ရောက်သူသည်။ (ဟောတိ။) ဒလိဒ္ဓတာယ၊ ဆင်းရဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒုဂ္ဂတော၊ ဒုက္ခသို့ ရောက်သူသည်။ (ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကုလဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥစ္စနိစတာ၊ ဥစ္စ နိစ-၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ဣဿရိယဝသေန၊ အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးဌာနန္တရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဟိန ပဏီတတာ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဘောဂဝသေန၊ ဖြင့်။ သုဂတဒုဂ္ဂတတာ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ယောဇေတဗ္ဗာ၊ ၏။ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏတာတိ၊ ဟူသောစကားကို။ ဩဒါတ။ပ။ ဝသေန၊ ဖြူသောအဆင်း၊ ရွှေသောအဆင်း အစရှိသော အဆင်း၏ စင်ကြယ်ခြင်း မစင်ကြယ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ သုဇာတ ဒုဇ္ဇာတတာတိ၊ ကို။ နိကြာဓ။ပ။ပရိဏာဟေဟိ၊ ပညောင်ပင်ဝန်းကဲ့သို့၊ ဝန်းဝိုင်းသော ကိုယ်ရှိသူ အစရှိသော အရပ်အလုံးတို့ဖြင့်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ လက္ခဏေဟိ၊ လက်ခြေစသော ရုပ်လက္ခဏာတို့ဖြင့်။ အတ္တ။ပ။ဝသေန၊ အတ္တဘော၏ ပြည့်စုံသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ် မပြည့်စုံသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဝုတ္တံ။) သုသဏ္ဌိတ

ဒုဿတ္ထိတတာတိ၊ ကိ။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံတို့၏။ သဏ္ဌာနဝသေန၊ ဖြင့်။ (ဝုတ္တံ၊ ပြီ။)

အပရမ္ပိ၊ အခြားလည်းဖြစ်သော။ ယထာ - ဝုတ္တဿ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော။ (“ဒေဝမနုဿနိရယတိရုဏ္ဏနဘောဒါသု ဂတိသု ကမ္မလိင်္ဂသညာဝေါ ဟာရုဒိဘောဒံ အဇ္ဈတ္တိကံ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော) အဇ္ဈတ္တိက စိတ္တဿ၊ အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်သော အကျိုး၏။ စိတ္တကတ ဘာဝသာဓကံ၊ စိတ်သည် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော။ ကမ္မတောတိ အာဒိ၊ သော။ သုတ္တံ၊ ကိ။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ ဟိ၊ မှန်။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ စိတ္တတော၊ စိတ်ကြောင့်။ နိဗ္ဗတ္တံ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တတော၊ ထို ကံကြောင့်။ နိပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ပြီးစီးသော။ သဗ္ဗမ္ပိ၊ သော။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော အကျိုးကို။ စိတ္တကတဓမ္မေ၊ အရင်းခံစိတ်သည် ပြုအပ်သည်သာ။ ဣတိ၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ သာဓေတိ၊ ပြီးစေ၏။

ကမ္မနိဗ္ဗတ္တတော၊ ကံကြောင့် ဖြစ်သော။ လိင်္ဂတော၊ လိင်္ဂကြောင့်။ ပတ္တမာနာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ လိင်္ဂသညာ၊ လိင်္ဂကြောင့်ဖြစ်သော သညာတို့သည်။ မူလကာရဏတော၊ မူလအကြောင်းဖြစ်သော။ ကမ္မတော၊ ကံကြောင့်လည်းကောင်း။ အာသန္နကာရဏတော၊ နီးကပ်သော အကြောင်းဖြစ်သော။ လိင်္ဂတော စ၊ လိင်္ဂကြောင့် လည်းကောင်း။ ပဝတ္တာ၊ ဖြစ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကမ္မတော။ ပ။ ပဝတ္တရေတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။ [“ကမ္မတော လိင်္ဂတော စေ၊ လိင်္ဂသညာ ပဝတ္တရေ”၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် “ပဝတ္တာဟောန္တိ”ဟု ဗဟုဝုစံရှိသင့်မည် ထင်သည်။] အထဝါ၊ ကား။ လိင်္ဂဉ္စ၊ အသွင်သဏ္ဌာန်လည်း။ သညာ စ၊ အမှတ် အသားလည်း။ လိင်္ဂသညာ၊ တို့။ တာ၊ ထို အသွင်သဏ္ဌာန် အမှတ်အသားတို့သည်။ ယထာသင်္ချံ၊ အစဉ်အတိုင်း။ ကမ္မတော၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။ လိင်္ဂတော စ၊ လိင်္ဂကြောင့် လည်းကောင်း။ ပဝတ္တရေ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော။

သညာတော ဘောဒံ ဂစ္ဆန္တိတိ၊ ကား။ တေ ဓမ္မာ၊ ထို တရားတို့သည်။ ဣတ္ထိ ပုရိသာဒိလိင်္ဂသညာတော၊ ဣတ္ထိ ပုရိသ အစရှိသော အသွင်သဏ္ဌာန် အမှတ်အသား ကြောင့်။ ဣတ္ထိ ပုရိသာဒိဝေါဟာရဘောဒံ၊ ဣတ္ထိ ပုရိသ အစရှိသော ဝေါဟာရ၏ ကွဲပြားခြင်းသို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။ တထာ တထာ၊ ထိုထို ဣတ္ထိ ပုရိသ အစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဝေါဟရိတဗ္ဗာ၊ ခေါ်ဝေါ်ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဣမာယ ဂါထာယ၊ ဤ ပထမ ဂါထာဖြင့်။ အတိတပစ္စုပ္ပန္နဒ္ဒ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝသေန၊ အတိတကာလ ပစ္စုပ္ပန်ကာလဖြစ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ စိတ္တကတံ၊ စိတ်သည်ပြုအပ်သော။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော အကျိုးကို။ ဒဿိတံ၊ ပြီ။ [ကမ္မတောဖြင့် အတိတကံကို ပြ၏။ လိင်္ဂသညာ-စသည်ဖြင့်

ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “အတိတံပဿေန”ဟုဆိုသည်။]

လောကော ဧဝံ သတ္တဝါအပေါင်းသည်ပင်။ ပဇာတတ္တာ၊ ကံကြောင့် အပြားအားဖြင့် ဖြစ်ရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဇာ၊ ပဇာမည်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပစ္စိမပါဒေါ၊ ကမ္မုနာ ဝတ္တတိပဇာ-ဟူသော နောက်ပါဒကို၊ ပုရိမပါဒသံ၊ ကမ္မုနာ ဝတ္တတိ လောကော-ဟူသော ရှေ့ပါဒ၏။ ဝိဝရဏံ၊ ဖွင့်ကြောင်းစကားဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ရထဿ၊ ရထား၏။ (လှည်း၏။) အာဏီ၊ နားပန်းစောင့် မယ်နသည်။ နိဗန္ဓနာ၊ ဘီးမကျွတ်အောင် ဖွဲ့ထားတတ်သည်။ (ဟောတိ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သတ္တလောကရထဿ၊ သတ္တလောက ဟူသော ရထား၏။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ နိဗန္ဓနံ၊ အဖွဲ့သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ သို့။ ဥပမာသံသန္ဓနံ၊ ဥပမာနကို ဥပမေယျနှင့် ရောနှောခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ စ၊ ဆက်။ ဣမာယ ဂါထာယ၊ ဤ ဒုတိယဂါထာဖြင့်။ အဒ္ဓဒ္ဓယဝသေန၊ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အခွန်၊ ၂-ခု အပေါင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ စိတ္တဿ၊ ဆန်းကြယ်သော အကျိုးတရား၏။ ကမ္မဝိညာဏ်ကတတာ၊ ကမ္မဝိညာဉ်သည် ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကို။ ဒသိတာ။

ကိတ္တိန္တိ၊ ကား။ ပရမ္မုခါ၊ မျက်ကွယ်၌။ ကိတ္တနံ၊ ပြောဆို ချီးမွမ်းခြင်းကို။ ပတ္တဋ္ဌယသတံ၊ ပျံ့နှံ့သော ကျော်စောခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ (လဘတေ၌ စပ်။) ပသံသန္တိ၊ ကား။ သမ္မုခါ၊ မျက်မှောက်၌။ ပသံသနံ၊ ချီးမွမ်းခြင်းကို။ ထုတိ၊ ချီးမွမ်းခြင်းကို။ (လဘတေ။) ကမ္မနာနာကရဏန္တိ၊ ကား။ ကမ္မတော၊ ကံကြောင့်။ နိဗ္ဗတ္တ နာနာကရဏံ၊ ဖြစ်သောအကျိုး၏ အထူးကို။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကမ္မဇေဟိ၊ ကံကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးတို့ဖြင့်။ အနုမိယမာနံ၊ မှန်းဆ၍သိအပ်သော။ ကမ္မဿေဝ၊ ကံ၏ပင်။ နာနာကရဏံ၊ ကို။ (ဝိဒိတွာ၌ စပ်။)

ကမ္မဿကာတိ၊ ကား။ ကမ္မဿယာ၊ ကံဟူသော မှီရာရှိကုန်၏။ ကမ္မဿ၊ ကံ၏။ ဒါယံ၊ အမွေကို။ တေန၊ ထို ကံသည်။ ဒါတဗ္ဗ၊ ပေးထိုက်သော အမွေကို။ အာဒိယန္တိ၊ ယူကြရကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကမ္မဒါယာဒါ၊ တို့မည်၏။ ဧတေသံ၊ ဤ သတ္တဝါတို့၏။ (ယောနိ-၌ စပ်။) အန္တဇာဒိနံ၊ အန္တဇ အစရှိကုန်သော။ ယောနိနံ စ၊ ယောနိတို့၏လည်း။ ကမ္မတော၊ ကံကြောင့်။ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ၊ ဖြစ်ရကုန်သည် ၏အဖြစ်ကြောင့်။ ကမ္မမေဝ၊ ကံသာလျှင်ဖြစ်သော။ ယောနိ၊ အကြောင်းသည်။ အတ္တဘာဝ ပဋိလာဘနိမိတ္တံ၊ အတ္တဘောကို ရခြင်း၏ အကြောင်းသည်။ (အတ္တိ) ဣတိ၊ ကမ္မယောနိ၊ တို့မည်၏။ ဧတေသံ၊ ဤသတ္တဝါတို့၏။ ဗန္ဓနဋ္ဌေန၊ ဖွဲ့တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကမ္မံ၊ ကံဟူသော။ ဗန္ဓု၊ ဆွေမျိုးသည်။ (အတ္တိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကမ္မဗန္ဓု၊ တို့မည်၏။

စိတ္တဿာတိ၊ ကား။ ကမ္မဝိညာဏဿ၊ ကမ္မဝိညာဉ်၏။ [စိတ္တဿာ
စိတ္တသဒ္ဓါ၏ ဝိစိတြာနက် ယူမည်စိုး၍လည်းကောင်း။ စိတ်အားလုံးကို ယူရမည်
စိုး၍လည်းကောင်း “ကမ္မဝိညာဏဿ” ဟု ဖွင့်သည်။ စိတ်ဟူသောအနက်ကိုယူပါ။
စိတ်အားလုံးတွင် ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ်ကို ယူပါ-ဟုလို။]
ပန၊ စက်။ တဿ၊ ထိုစိတ်၏။ အလဒ္ဓေါကာသတာ၊ မရအပ်သော အခွင့်ရှိသည်၏
အဖြစ်ကို။ အညေန၊ သော၊ ကမေမ္မန၊ ကံသည်။ ပဋိဗာဟိတတ္တာ၊ တားမြစ်အပ်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ တဒဝိပစ္စနောကာသော၊ ထိုကံ၏ အကျိုးမပေး
နိုင်ရာအရပ်၌။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ကံကိုပြုခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ စ၊ ဖြစ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ၊ ထင်ရှားရှိသည်လည်း
ဖြစ်သော။ အပရာပရိယ ဝေဒနီယကမ္မဝိညာဏံ၊ အပရာပရိယ ဝေဒနီယကံ
ဟူသော ဝိညာဉ်ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၌ စပ်။) ကာလ။ ပ။ ဝိကလတာယ၊ ကာလ၊ ဂတိ၊
ပယောဂ-အစရှိသော အတူတကွ အကျိုးကိုပြုလေ့ရှိသော အကြောင်းတို့၏ ချို့တဲ့
ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဝသေသပစ္စယဝေကလ္လံ၊ ကြွင်းသောအကြောင်းတို့မှ
ချို့တဲ့၏ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၏။ [အပရာပရိယ ဝေဒနီယ ကမ္မဝိညာဏံနှင့် အဝသေသပစ္စ
ယဝေကလ္လံသည် အရတူ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိကလံ” ရှိလျှင်ကောင်း၏။ သို့မဟုတ်
“ဝိကလံယေဝဝေကလ္လံ” ဟု သွတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်ပါ။]

ဧကစ္စစိတ္တန္တိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ (“ဧကစ္စစိတ္တကရဏာ ဘာဝတော”၌
ဧကစ္စစိတ္တ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။) စိတ္တေန၊ ကမ္မဝိညာဉ် ဟူသော စိတ်သည်။ ကတ္တဗ္ဗ
စိတြေ၊ ပြုထိုက်သော ဆန်းကြယ်သောအကျိုးတွင်။ (တချို့စာအုပ်များ၌
“ကတ္တဗ္ဗစိတြေန” ဟုရှိသည်။ အနက်တူပင်။) ဧကစ္စဘူတံ၊ အချို့ဖြစ်၍ဖြစ်သော။
တေန၊ ကို ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်သည်။ ကတ္တဗ္ဗစိတြေ၊ ပြုထိုက်သော
ဆန်းကြယ်သော အကျိုးကို။ အာဟ၊ ဖြစ်။ [ထိုစိတ်သည် ပြုထိုက်သောအကျိုးထဲက
အချို့သော အကျိုးကို “ဧကစ္စစိတ္တ” ဟုခေါ်သည်။]

အနဘာဝိတ္တာ၊ ခံစားပြီး၍လည်းကောင်း။ ဘဝိတ္တာ စ၊ ဖြစ်ပြီး၍ လည်းကောင်း။
အပဂတံ၊ ကင်းပြီးသောသံခံတရားသည်။ ဘူတာပဂတံ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်။
အနဘူတဘူတာ၊ ခံစားပြီးသောတရား ဖြစ်ပြီးသောတရားတို့ကို။ ဘူတာတာ သာမညေန၊
ဘူတ၏အဖြစ်ဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဘူတသဒ္ဓေန၊ ဘူတသဒ္ဓါ တစ်ခုတည်း
သည်။ ဝုတ္တာ၊ ဟောအပ်ဂုဏ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ အနဘူတဘူတာ။ ပ။
ဝုတ္တာ။ ဣတိဝိညာယတိ။) ဟိ (ယသ္မာ။) သာမညမေဝ၊ ဘဝနကြိယာ သမညကိုသာ။

(အနုဘဝနနှင့်လည်းကောင်း၊ ဘဝနနှင့်လည်းကောင်း ဆိုင်သောသာမညဘဝနကြီးဟာ ကိုသာ။ ဘူတတ္ထသင်္ခါတံ သာမညံ ဇဝ။-မဓ။) ဥပသဂ္ဂေန၊ အနု ဥပသာရသည်။ ဝိသေသိယတိ။ အထူးပြုအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အနုဘူတဘူတာ။ပ။ ဝုတ္တာ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) စ၊ ဆက်။ အနုဘူတ-သဒ္ဓေါ၊ ကံ။ ကမ္မဝစနိစ္ဆာဘာဝတော၊ ကံအနက်ကို ဆိုခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ အနုဘာဝကဝါစကော၊ ခံစားတတ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဤ။ [အနုဘူတ-သဒ္ဓါသည် “ခံစားအပ်”ဟူသော ကံအနက်ကို များသောအားဖြင့် ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ကတ္တာအနက်ဟော ဟု မှတ်ပါ။]

“ဝိကပ္ပဂါဟဝသေန၊ အာရုံကို ကြိတ်ဖန်ဖန် ယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ ရာဂါဒိဟိ၊ ရာဂ-အစရှိသော အကုသိုလ် စေတသိက်တို့ကြောင့်လည်းကောင်း။ တဗ္ဗိပက္ခေဟိ စ၊ ထို ရာဂ-စသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အလောဘစသော စေတသိက် တို့ကြောင့်လည်းကောင်း။ အကုသလံ၊ အကုသိုလ်သည် လည်းကောင်း။ ကုသလဉ္စ၊ သည်လည်းကောင်း။ အာရမ္မဏရသံ၊ အာရုံ၏အရသာကို။ အနုဘဝတိ၊ ခံစားတတ်၏။ ဝိပါကော၊ ဝိပါကံသည်။ (အာရမ္မဏရသံ) န (အနုဘဝတိ)၊ နိုင်။ (ကသ္မာ။) ကမ္မဝေဂက္ခိတ္တတ္တာ၊ ကံအဟုန်သည် ပစ်ချအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ကိရိယာပိ၊ ကြိယာ သည်လည်း။ (အာရမ္မဏရသံ) န (အနုဘဝတိ)၊ (ကသ္မာ။) အဟေတုကာနံ၊ အဟိတ်ကြိယာစိတ်တို့၏။ အတိဒဗ္ဗလတာယ၊ အလွန် အားမရှိ ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ခီဏ ကိလေသဿ၊ ကုန်ပြီးသော

၁။ ဝိကပ္ပပ။ အနုဘဝတိ။ ။ “အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝိတ္တာ နိရုဒ္ဓံ၊ အနုဘူတာပဂတ သင်္ခါတံ ကုသလာကုသလံ”ဟု အဋ္ဌကထာဆိုရာ၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့သာ အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားကြပါသလော။ ဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော ဝိပါကံကြိယာတို့ကား အဘယ်ကြောင့် အာရုံ၏အရသာကို မခံစားကြပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိကပ္ပပ။ အတိသန္တုတ္တိတ္တာ” ဟု မိန့်သည်။ “ဝိကပ္ပဂါဟ-အာရုံကို ကြိတ်ဖန်ဖန်ယူခြင်း”ဟူသည် အနိဋ္ဌာရုံ ဖြစ်သော သားကလေးကိုပင် မိခင်၏ မေတ္တာစိတ် သို့မဟုတ် လောဘစိတ်ဖြင့် ဣဋ္ဌာရုံ အဖြစ်ဖြင့်ယူနိုင်ခြင်း။ ဣဋ္ဌာရုံကိုလည်း ရန်သူက ခေါ်သစိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယောဂီတို့က ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် လည်းကောင်း အနိဋ္ဌာရုံ အဖြစ်ဖြင့် ယူနိုင်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ယူမှုသည် ရာဂ-စသော စေတသိက်၏အစွမ်း၊ အလောဘ-စသော စေတသိက်တို့၏ အစွမ်းဖြစ်ရကား ထို စေတသိက် တို့နှင့် ယှဉ်ကြသော အကုသိုလ် ကုသိုလ်စိတ်တို့သာ ထိုသို့ယူမှုကို ပြုနိုင်ကြ၏။ ထိုသို့ ယူခြင်းကိုပင် ထိုအာရုံ၏ ဣဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ အရသာကို ခံစားခြင်း အနုဘူတဟု ဆိုသည်။ [တဒ္ဓိ ပက္ခေဟိတိ-အလောဘာဒိဟိ-မဓ။]

ကိလေသာရှိသော။ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာဝတော။ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ၊ ဖြစ်ရကုန်သော။ သုဟေတုကာနံ၊ သဟိတ် ကြိယာစိတ် တို့၏။ အတိသန္တ ဝုတ္တိတ္တာ။ ၈။ အလွန်ငြိမ်သက်သောဖြစ်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။

၁။ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤနည်း ၂-ပါးတို့တွင်။ (အနဘူတာ ပဂတ၊ ဘူတာပဂတဟူသော နည်း ၂-ပါးတို့တွင်။) ပုရိမနယော၊ ၌။ ကုသလာ ကုသလမေဝ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ်ကိုသာ။ ဝတ္ထု၊ ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ (ဝတ္ထု ဟုရှိသည်ကား- မကောင်း။) အဓိပ္ပာယ်ဝသေန၊ အလို၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဘူတာပဂတန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ယံ၊ ယင်းကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ ပ။ ဌိတိယာတိ ဧတ္ထ၊ ပါ၌၌။ ဥပ္ပန္နန္တိ၊ ဟူ၍။ ဂဟေတွာ၊ ယူတော်မူ၍။ တံသဒိသာနံ၊ ထို ဥပ္ပန္န အကုသလ၊ ဥပ္ပန္နကုသလနှင့်

၁။ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာဝတော။ ။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ခုပါရုံစသော အာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံ ပြုရာ၌ ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်စေကာမူ လောဘဘူတသို့လည်း မကျရောက်အောင်၊ အနိဋ္ဌာရုံ ဖြစ်စေကာမူ ဒေါသဘက်သို့လည်း မကျရောက်အောင် အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်၏။ အာရုံ ၆-ပါး၌ ထိုသို့ရှု နိုင်သော ဥပေက္ခာ ၆-မျိုးကို “ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ”ဟု ခေါ်၏။ [ဆ+အဂါနိ ယဿာတိ ဆဋ္ဌင်္ဂါ စ+သာ+ဥပေက္ခာ စာတိ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ။] ထိုဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာရှိသော ရဟန္တာတို့၏ ကြိယာစိတ်သည် အလွန်ငြိမ်သက်သော ဖြစ်ခြင်း ရှိသောကြောင့် အာရုံ၏ အရသာကို ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကဲ့သို့ မခံစားကြတော့။

၂။ ဧတ္ထ စပပုတ္တံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နကို ပြရာဝယ် “အာရမ္မဏရသံပ။ ကုသလာ ကုသလံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဥပ္ပါဒါဒိစ္ဆယံပ။ သေသသင်္ခတဉ္စ”ဟုလည်းကောင်း အဘယ်ကြောင့် ၂-နည်းပြသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧတ္ထစ” ဝေသည်မိန့်။ ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော သင်္ကဟ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကိုသာ “ဘူတာပဂတ”ဟု ဆိုလို၏။ ထိုအလိုအတိုင်း ပထမနည်းကို ဆိုထားသည်-ဟူလို။ [“ဝတ္ထု- ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏+အဓိပ္ပာယ်-အလို”ဟူသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်၏ အမျာဏတထက် လွန်ကဲသော ခံစားခြင်း အခြင်းအရာကို ဆိုလိုခြင်းတည်း။] -

၃။ ယံ ဥပ္ပန္နာနံပပုတ္တံ။ ။ ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို “ဥပ္ပန္န”ဟု ယူထားသော (ဟောထားသော) ပါဠိတော် ရှိပါ၏လော-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယံပပုတ္တံ”ဟု မိန့်သည်။ “ဥပ္ပန္နာနံ၊ အကုသလာနံပ။ ဌိတိယာ”ဟူသော သမ္ပမ္ပဓာန် ပါဠိတော်များ၌ အတိတ် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို “ဥပ္ပန္န”ဟု ယူ၍ ထို အကုသိုလ်နှင့်တူသော အနာဂတ်အကုသိုလ်ကို ပယ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထို ကုသိုလ်နှင့်တူသော အနာဂတ်ကုသိုလ်၏ တည်တံ့ တိုးပွားခြင်း ကိုလည်းကောင်း ဟောတော်မူသည်။ ဤပါဠိတော်ကိုထောက်၍ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို “ဥပ္ပန္န”ဟု သုံးစွဲရိုးရှိကြောင်း သိနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

တူကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ပဟာနံ၊ ပယ်ခြင်းကို လည်းကောင်း။ ဝုဒ္ဓိ စ၊ တိုးပွားခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [“အကုသလံ ပဟာန၊ ကုသလဝုဒ္ဓိ”ဟု ယထာသင်္ချနည်းအားဖြင့် ယူပါ။] ပစ္ဆိမ နယေ၊ ပန၊ ဌိကား။ စသဒ္ဓေန၊ ဖြင့်။ ကုသလာ ကုသလဉ္စ၊ ကိုလည်း။ အာကမ္မိတွာ၊ ငင်၍။ ဘူတာ။ ပ။ ဓိပ္ပာယေန၊ ဘူတာပဂတ အဖြစ်ကို ဆိုလိုခြင်းကြောင့်။ သဗ္ဗံ၊ သော။ သင်္ခတံ၊ သင်္ခတ တရားကို။ (ကုသိုလ် အကုသိုလ်နှင့် တကွသော သင်္ခတ တရားကို။) ဝုတ္တံ၊ (ဘူတာပဂတ)ဟု ဆိုအပ်ပြီ။

ဝိပစ္စိတုံ၊ မှည့်ရင့်ခြင်းငှာ။ (အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ။) ဩကာသ ကရဏ ဝသေန၊ အခွင့်ပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပတိတံ၊ ခုန်ကျော်လာသကဲ့သို့ ဖြစ်သော။ (အတိတ်ကံအများတွင် ဤကံတစ်ပါးသာ ထင်လာသည့်အတွက် အများထဲမှ ခုန်၍ ထွက်လာသကဲ့သို့ ဖြစ်သော။) အတိတကမ္မဉ္စ၊ အတိတ်ကံကို လည်းကောင်း။ တတော၊ ထိုက်ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ။ အာရဒ္ဓေါ၊ အားထုတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော။ အနာဂတော၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ ဝိပါကော စ၊ အကျိုးကိုလည်းကောင်း။ ဩကာသကတုပ္ပန္နန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော။ ဥပ္ပန္နသဒ္ဓေန၊ ဥပ္ပန္နသဒ္ဓါနှင့်။ ဝိနာပိ၊ ကင်း၍လည်း။ ဝိညာယမာနံ၊ သိအပ်သော။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်ပြီးသော။ ယံ၊ အကြင်ကံသည်။ (အတ္တိ။) တံ၊ ထိုက်ကို။ သန္တာယ၊ ၍။ နာဟံ၊ ပ။ အာဒိ၊ စကားရပ် ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [ဤ ဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌာကထာ ဘာသာ ဋီကာ၌ အမေး အဖြေလုပ်၍ ပြထားပြီ။]

တာသု တာသု ဘူမိသုတိ၊ ကား။ မနုဿ။ ပ။ သင်္ခါတေသု၊ လူနတ် အစရှိသူတို့၏ အတ္တဘောဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓသု၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ ၌။ တသ္မိံ တသ္မိံ သန္တာနေ၊ ထိုထို ခန္ဓာအစဉ်၌။ အနုပ္ပတ္တိအနာပါဒိတတာယ၊

၁။ ပစ္ဆိမပ။ အဓိပ္ပါယေန။ ။ နောက်နည်း၌ကား တိုက်ရိုက် ယူအပ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှတစ်ပါးသော တရားစုကိုလည်းကောင်း။ သင်္ခိတဉ္စ စ-သဒ္ဓါဖြင့် ယူအပ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း။ (ဤအားလုံးသော သင်္ခတ တရားစုကို) ဘူတာပဂတအဖြစ် (ဘူတာပဂတနာမည်)ဖြင့် ဆိုလို။ ထို့ကြောင့် ပစ္ဆိမဝိကံကို သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ ဆိုသည်။ [“ဘူတာပဂတဘာဝေန + အဘိဓာနံ၊ ဆိုခြင်း။ ဘူတာပဂတဘာဝါဘိဓာနေ၊ ၌ + အဓိပ္ပာယော၊ ကျမ်းဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဘူတာပ။ အဓိပ္ပာယော”ဟု ပြု။ မစဉ်ကား တစ်မျိုး ဝစနတ္ထပြု၏။]

နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းသို့ မရောက်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အသမူဟတံ^၁၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်နုတ်အပ်သေးသော။ (အကုသလံ-၌ စပ်။) စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ ဟူသော ပါဠိ၌။ လက္ခဘူမိကံ၊ ရအပ်သော ဘုံရှိသော အကုသိုလ်ကို။ ဘူမိလဒ္ဓန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ (ကိမိဝါနည်း။) အာဟိတော၊ ဆောင်ယူအပ်သော။ ဝါ၊ ပူဇော်အပ်သော။ အဂ္ဂိ၊ မီးကို။ (အဂ္ဂိအာဟိတော^၁တိ၊ အဂ္ဂိအာဟိတောဟူ၍။ ဝါ၊ အဂ္ဂဟိတော ဟူ၍။ ဝုတ္တော) ဝိယ၊ တည်း။

စ၊ ဆက်။ ဩကာသကတုပ္ပန္နသဒ္ဓေဝိ၊ ၌လည်း၊ ဧတေန၊ ဤ ကံသည်။ ဩကာသော၊ အခွင့်ကို။ ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ စ၊ ဤသို့လည်း ဖြစ်သော။ ဧတဿ၊ ဤဝိပါက်၏ အတွက်။ ဩကာသော၊ ကို။ ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ စ၊ သော။ ဒုဝိဇေယျဝိ၊ ၂-ပါး အပြားရှိသော အနက်၌လည်း။ ဝေမေဝ၊ ဤ ဘူမိလဒ္ဓ အတူပင်။ ကတုသဒ္ဓဿ၊ ကတ သဒ္ဓါ၏။ ပရနိပါတော၊ နောက်၌ကျရောက်ခြင်း ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ [ဤဝါကျ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ အဓိပ္ပာယ်၌ ပြထားပြီ။]

သဗ္ဗဒါ၊ အခါခပ်သိမ်း။ အဝတ္တမာနမ္ပိ၊ ဖြစ်ဆဲ မဟုတ်ပါသော်လည်း။ ဂမိယစိတ္တံ၊ ခရီးသွားလိုသူ၏စိတ်ကို။ ပဋိပက္က ပစ္စဝေက္ကဏယ၊ သွားခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့်။ အဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ၊ မခွါအပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။...အန္တရဓာပေတိတိ၊ ကား။ ဝိက္ခမ္ဘိကာ၊ ပယ်ခွာတတ်သော။ အာနာပါနဿတိ၊ အာနာပါနဿတိသည်။ ဝိက္ခမ္ဘေတိ၊ ပယ်ခွာနိုင်၏။ အန္တရဓာယေဝတိ၊ ကား။ ဘူမိလဒ္ဓေ၊ ဘူမိလဒ္ဓ ကိလေသာသည်။ သဘူမိယံ၊ မိမိဖြစ်ရာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး၌။ အဗ္ဗောဓိန္နေ၊ မပြတ်စဲသေးမိ။ ဝိစ္ဆိန္တိတွာ၊ ဖြတ်၍။ ဣတိ အတ္ထော။...အနတိတံ၊ အတိတ်လည်း မဟုတ်သော။ အနနာဂတံ၊ လည်းမဟုတ်သော။ ဓဏတ္တယေကဒေသဂုဏမ္ပိ၊ ဓဏ ၃-ပါးအပေါင်း၏

၁။ အသမူဟတံ။ ။ ဥပမာ-ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသည် သောတာပတ္တိမဂ် မဉ္ဇပါဒ်မီက ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဘင်္ဂဇဏဝယ် ချုပ်သွားသော်လည်း နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းသို့ မရောက်စေအပ်သေး၊ ထိုသို့ မရောက်စေအပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် မပယ်နုတ်အပ်သောကြောင့် “အသမူဟတံ” ဟု ဆိုသည်။ အခြားကိလေသာများလည်း နည်းတူ။

၂။ အဂ္ဂိအာဟိတော။ ။ “အာဟိတောတိ အာဘတော (ဆောင်ယူအပ်သော) စာလိတော ဝါ (တစ်နည်း-တောက်ပစေအပ် ဖြိုထွန်းအပ်သော)” ဟု သုတ္တနိပါတ်ဓနိယသုတ် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ ပထမနည်း၌ “အာပုဗ္ဗ ဓာဓာတံ၊ ဓ-ကို ဟ၊ အာကို ဣဗြ” ဟုသိစေ၏။ ဒုတိယနည်း၌ “အာ+ဟုဓာတံ” ဟု ဆိုလို၏။ ဟုဓာတံသည် မီးပူဇော်ခြင်း အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ဤပုဒ်၌ “အာဟိတော+အဂ္ဂိ” ဟု ဆိုဆိုလျက် ဝိသေသနနောက်ချ၍ “အဂ္ဂိအာဟိတော” တစ်နည်း “အဂ္ဂဟိတော” ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း “လဒ္ဓဘူမိ” ဟု ဆိုလိုလျက် “ဘူမိလဒ္ဓ” ဟု ဆိုထားသည်-ဟူလို။

တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၌ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဥပါဒ်ဆဲစိတ်ကို။ ဓဏတ္တယဂတန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။

ဒေသနာယ၊ ဒေသနာတော်၏။ ပဓာနေန၊ ပဓာနအဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်သော။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ သိသန္တိ၊ သိသ ဟူ၍။ ဝုတ္တတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဒေသေတဗ္ဗံ၊ ဟောထိုက်သော။ လောကီယဓမ္မံ၊ လောကီတရားသို့။ ပတ္တာ ဒေသနာ အစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍။ ဒေသနာယ၊ ၏။ စိတ္တံ၊ စိတ်ဟူသော အနက်သည်။ ပုဗ္ဗဂံမံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဓမ္မသဘာဝံ၊ စိတ်ဟူသော တရား၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ခြင်း သဘောကို။ သန္တာယ၊ ၍။ ဧတံ၊ ဤ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဟူသော စကားကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ အကုသလာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ စိတ်စေတသိက်တရား တို့ကို။ အကုသလာတိ၊ တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ စေတနာ၊ စေတနာကို။ (အကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။) ဣတိ၊ သို့။ ဧကမိ၊ အချို့သော ပဒကာရ ဆရာတို့သည်။ (ဝဒန္တိ။) ရာဂါဒယော၊ ကုန်သော။ ဧကန္တာကုသလာ၊ ဧကန် အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ (ဓမ္မာ၊ ဘုရားတို့ကို။) အကုသလာဘာဂိယာတိ၊ တို့ဟူ၍။ (ဝုတ္တာ။) ဖဿာဒယောပိ၊ ကုန်သော။ (ပိဖြင့်ရာဂါဒယောကိုဆည်း။) တပ္ပက္ခိကာ၊ ထိုအကုသိုလ်၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော။ (ဓမ္မာ၊ တရားတို့ကို။) အကုသလပက္ခိ ကာတိ(ဝုတ္တာ)။

မနေ၂။ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ၊ ကား။ သဟဇာတော၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် တကွ ဖြစ်သည်။ (သမာနော)ပိ၊ သော်လည်း။ ဝါ၊ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ မနော၊ ကို။ (ဝုတ္ထော-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ဟောတိ-၌ စပ်။) သမ္ပယုတ္တော၊ သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို။ သင်္ဂဏိတွာ၊ သိမ်းကျုံး၍။ အဓိပတိဘာဝေန၊ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (အဓိပတိပစ္စည်းကို မဆိုလို။ ဣန္ဒြိယပစ္စည်းဖြင့် အကြီးအကဲဖြစ်သည်ကို ဆိုလိုသည်။ ပဝတ္တမာနော၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ပဌမံ ဥပ္ပန္နော ဝိယ၊ ပထမ ဖြစ်သကဲ့သို့။

၁။ ဓမ္မသဘာဝံဝါ။ ။ လောကီတရားဖြစ်သောစိတ် စေတသိက်တို့တွင် စိတ်သည် ပင်ကိုသဘာဝအတိုင်း အားဖြင့် စေတသိက်တို့ထက် ပြဋ္ဌာန်း၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်၏ပင်ကို သဘောကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”ဟု ဟောတော်မူသည်။ [ပထမနည်းဖြင့် ဒေသနာအရာ၌ ခေါင်းဆောင်ဟု ဆိုလို၏။ ဒုတိယနည်းဖြင့် ပင်ကို သဘောကိုအားဖြင့် ခေါင်းဆောင် ဟုဆိုလိုသည်။]

၂။ ဥပ္ပန္နော ဝိယ။ ။ ဤ၌ ဝိယဖြင့်ဆိုသောကြောင့် “ပဌမံ ဥပ္ပန္နံ”ကို သဒိသုပစာဟု ကြံပါ။ ဤသို့ဥပစာ မကြံရသော တစ်နည်းကို ပြလို၍ “အနန္တရပစ္စယမနံဝါ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။

ဟောတိ။ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ မနောတေသံ ဓမ္မာနံ ပထမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန)။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ သမ္ပယုတ္တာပိ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း။ တဒနုဝတ္တနတယ၊ ထိုစိတ်သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ “အနုဒေဝ” အကုသလာဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဖဟာတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ [အကုသလာ၊ ကုန်သော။] ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အနုဒေဝ၊ စိတ်နှင့်အတူတကွသာလျှင်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။—ဤပါဠိသည်အဋ္ဌကထာ စာအုပ်များ၌ မပါ၊ ကျနေဟန်တူ၏။ သို့မဟုတ် ပါဠိတော်ရင်းမှ စုံအောင်ယူ၍ဋီကာပြသည်ဟု—သော်လည်း ကြံပါ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ အနန္တရပစ္စယမနံ၊ အနန္တရပစ္စည်းဖြစ်သော စိတ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမတာ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။

စိတ္တေန နိယတိတိ၊ ဟူသောစကားကို။ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏံ၊ အဘိသင်္ခါရမည်သော စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဉ်ကို။ သန္ဓာယ အာဟ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တဏှာသမ္ပယုတ္တံ၊ တဏှာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကို။ (သန္ဓာယာဟ။)...ပဘဿရန္တိ၊ ဟူသော စကားကို။ သဘာဝပဏှရတံ၊ သဘောအားဖြင့် ဖြူစင်သည်၏ အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယာဟ။...အရက္ခိတေတိ၊ ကား။ သတိယာ၊ သတိဖြင့်။ အနုနယပဋိဗ္ဗာဒိဟိ၊ ရာဂ၊ ဒေါသ အစရှိသည်တို့မှ၊ အရက္ခိတေ၊ အပ်သော်။ ရာဂါဒိဟိ၊ တို့ကြောင့်။ ဗျာပနံ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော်။ တေဟိ ဧဝ၊ ထို ရာဂ အစရှိသော တရားတို့သည်ပင်။ အဝဿုဓောံ၊ စိစွတ်အပ်သော်။...စိတ္တဿ၊ ၏။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘာဝ သာဓနေ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ၏အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်း၌။ အညမညံ၊ သုတ်အချင်းချင်း။ ဗလဒါနဝသေန၊ အားပေးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (“ဗလာဓာနဝသေန၊ အားထားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်”ဟု လည်းရှိ၏။) သုတ္တာနုရက္ခဏံ၊ သုတ်အချင်းချင်းစောင့်ရှောက်ခြင်းကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဣမ၊ ဤအရာ၌။ ဥပသံဟဟာနံ၊ ဆောင်ယူအပ်

အနန္တရပစ္စည်းတပ်သော ရှေးရှေးစိတ်သည် နောက်နောက် စိတ်စေတသိက်တို့၏ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သည်—ဟူလို။

၁။ အနုဒေဝ။ ။ “အနုဒေဝ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပံ”ဟူသော မဟာဝဂ္ဂသုတ်ပထမ သုတ်၌ “အနုဒေဝ သဟေဝ၊ န ဝိနာ တေန ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အတ္ထော”ဟု အဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း၊ “ဧတံဒွယံ အနုဒေဝ အနာဂတမေဝ”ဟု ဋီကာ၌လည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌လည်း ထိုအတိုင်းပင် အနုကို သဟအနက်ယူပါ။ မဂ္ဂ၌ကား “အနုဒေဝါတိ ဧကန္တေနဝ”ဟု ဖွင့်၏။ အဘိဓာန်(၁၁၇၄)၌လာသော အနက်တို့တွင် ဧကန္တအနက် မပါသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပြခဲ့သော သာဓကတို့နှင့် မညီသောကြောင့် လည်းကောင်းစဉ်းစားပါ။

၂။ ဣဝေါပမေဒိတဗ္ဗံ။ ။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ ဆောင်ပြအပ်သောစိတ်၏ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘာဝ သာဓက သုတ်တို့သည် အဘိဓမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်တို့ သိအပ်ပြီးဖြစ်သည်မှာ ကြာမြင့်လှပြီဖြစ်၏။

ကုန်သော။ အဘိဓမ္မိကောဟိ။ အဘိဓမ္မာသောင့် ထေရ်တို့သည်။ ဝိညာတာနံ၊ သိအပ်ပြီးကုန်သော သုတ်တို့၏။ စီရကာလပ္ပဝတ္တိဝသေန၊ ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (သုတ္တာနုရက္ခကံ၊ ကိ)။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကတရပညံ တွန့်အာဒိ၊ အစရှိသော စကားသည်။ န ပါဠိအာရုံ၊ ပါဠိတော်သို့ မတက်ရောက်။ (ပါဠိတော်၌ သင်္ဂါယနာ မတင်အပ်။) ဘဂဝါ၊ သည်။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ကတရပညံ တံ ဘိက္ခု ဟူ၍။ ပုစ္ဆတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌကထာယမေဝ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာ၌သာ။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ...ပညာ ပန ကိမတ္ထိယာတိ ဣဒံ၊ ဟူသော စကားတော်သည်လည်း။ ဧကံ၊ သော။ သုတ္တံ၊ သာဓက သုတ်တည်း။ (ပညာ၊ ပညာသည်။) အဘိညတ္တာ၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်း အကျိုးရှိ၏။ ပရိညတ္တာ၊ ပိုင်းခြား၍သိခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ပဟာနတ္တာ၊ ပယ်ခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ တဿ၊ ထို ပြဿနာ၏။ ဝိဿဒ္ဓနံ၊ အဖြေသည်။ (ဟောတိ။)

သာတန္တိ၊ ဟူသောစကားကို။ သဘာဝဝသေန၊ သောမနဿဝေဒနာ၏ သဘော၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [သောမနဿဝေဒနာက သာယာအပ်သော သဘောရှိသောကြောင့် “သဘာဝဝသေန”ဟု ဆိုသည်။] မဓုရန္တိ၊ ကိ။ မဓုရဝိယ၊ ချိုမြိန်သော အရသာနှင့်တူ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥပမာဝသေန(ဝုတ္တံ)။ ပေါနန္တ ဝိကာတိ၊ ကား။ ပုနုပ္ပကရဏသီလာ၊ ငှက်ဖန် ဘဝကိုပြုခြင်း အလေ့ရှိသော။ (ဘဝသစ်ကို ပြုလေ့ရှိသော။ ယာယံ တဏှာ-၌ စပ်။) တတြ တတြ၊ ထိုထို အာရုံ၌။ ဝါ၊ ထို ထို ဘဝ၌။ အဘိနန္ဒနတော၊ အလွန်နှစ်သက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နန္ဒိ၊ နန္ဒိ မည်၏။ နန္ဒိဘူတော၊ နှစ်သက်တတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ရာဂေါ၊ စွဲမက်တတ်သော ရာဂတည်း။ နန္ဒိရာဂေါ၊ အလွန်နှစ်သက် စွဲမက်တတ်သော ရာဂ။ နန္ဒိရာဂဘာဝေန၊ အလွန်နှစ်သက် စွဲမက်တတ်သည်၏ အဖြစ်နှင့်။ သဟဂတာ၊

ထို့ကြောင့် ထိုသုတ်တို့ကို မပျောက်ပျက်အောင် စောင့်ရှောက်ခြင်းကို “သုတ္တာနုရက္ခကံ”ဟု ဆိုသည်။

၁။ နန္ဒိရာဂဘာဝေန။ ။ “နန္ဒိရာဂသဟဂတာ” ဟူသော ပါဠိတော်ကို “နန္ဒိရာဂဘာဝေန+ သဟဂတာ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် နန္ဒိရာဂေန၌ ဘာဝပ္ပဓာနဘာဝ လောပက္ခ၌ “အလွန် နှစ်သက် စွဲမက်တတ်သော တဏှာ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အလွန်နှစ်သက် စွဲမက်ခြင်း ကြိယာကို အရကောက်ပါ”ဟု သိစေ၏။ ထိုကြိယာနှင့် တကွဖြစ်သော တရားဟူသည်တဏှာပင်ဖြစ်၏။ ဤသို့ “နန္ဒိရာဂသဟဂတာ”၌ နန္ဒိရာဂမည်သော တဏှာနှင့်ယှဉ်ဖက် တရားတစ်မျိုးကို မရဘဲ နန္ဒိ ရာဂမည်သော တဏှာကိုသာ ရသောကြောင့် သဟဂတ သဒ္ဓါသည် တဏှာ၏ နန္ဒိရာဂ အဖြစ်ကို ထွန်းပြရုံသာဖြစ်၍ အနက်ထူးမရှိသောတစ္ဆာဝသဒ္ဓါ ဖြစ်ရသည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ

တကွဖြစ်သော။ တဏှာ တည်း။ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ၊ ဏှာ။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ၊ ပြယုဂ်၌။ သမ္ပယောဂဝသေန၊ သမ္ပယောဂ၏ အစွမ်းဖြင့်။ (တဏှာနှင့် ယှဉ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။) သဟဂတဘာဝေါ၊ သဟဂတ၏ အဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဟဂတသဒ္ဓေါ၊ သည်။ တဏှာယ၊ ၏။ နန္ဒိရာဂဘာဝံ၊ အလွန် နှစ်သက် စွဲမက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဧဝတေတိ၊ ထွန်းပြ၏။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တစ္ဆာဝေတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ ဤသို့ မခုထည်၍ စပ်၏။) နန္ဒိရာဂဘူတာ၊ အလွန်နှစ်သက် စွဲမက်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (ယာယံ တဏှာ-၌ စပ်၏။) ဣတိ စ၊ သို့လည်း။ အဿ၊ ထို နန္ဒိရာဂသဟဂတာ ပုဒ်၏။ အတ္ထော၊ အဓိပ္ပာယ်အနက်သည်။ (ဟောတိ။)

နိဿယေတိ၊ ကား။ ပါဒကေ၊ အခြေခံဟူသောအနက်၌၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။) ...ရူပါရူပါရမ္မဏံတိ၊ ကား။ ပထဝီကသိဏာဒိ။ ပ။ အာရမ္မဏာနံ၊ ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသော အာရုံ၊ ကောင်းကင်ပညတ် အစရှိသော အာရုံရှိကုန်သော။ (သမာပတ္တိနံ -၌ စပ်။)

သံသဋ္ဌေတိ၊ ကား။ ခိရောဒကံဝိယ၊ ရေနင့် နို့ရည်သည်ကဲ့သို့၊ သံမောဒိ တေ"ရောနှောအပ်သော။ ဧကိဘာဝမိဝ၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သို့ကဲ့သို့။ ဂတေ၊ ရောက်သောအနက်၌။ (ဝေဒိတဗ္ဗော။)

“နန္ဒိရာဂသဟဂတာ၊ နန္ဒိရာဂ ဖြစ်သော”ဟုသာ အဓိပ္ပာယ်နက် မှတ်ပါ-ဟူလို။ [သစ္စဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ၌ကား “နန္ဒိ ရာဂေန”ဟု ဘာဝသဒ္ဓါမပါဘဲ ဆိုသောကြောင့် “နန္ဒိရာဂ+သဟ+ဂတာ- နန္ဒိ ရာဂနှင့်တကွ (တရားကိုယ်အားဖြင့် တစ်ပါးတည်းအဖြစ်သို့သာ)ရောက်သော”ဟု အနက်ဖွင့်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဒိဋ္ဌိဂတံ စသည်၌ တစ္ဆာဝ ဟုဆိုလျှင် ဂတအတွက် လုံးလုံးအနက်ထူး မရှိ။ ဒိဋ္ဌိပုဒ်၏အနက်ကိုသာ တွဲဖက်ဖြစ်၍ ဟော၏-ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူရ၏။ နိဿယအနက် ပေးသောအခါ “ဒိဋ္ဌိဂတ-ဒိဋ္ဌိ”ဟု ပေးရ၏။ ဤနေရာ၌ သဟဂတအတွက် နိဿယအနက် ပေးရာ၌ကား “တကွဖြစ်သော”ဟု ပေးနိုင်၏။ သို့သော် အရကောက်သောအခါ နန္ဒိရာဂကိုသာ ရသောကြောင့် သဟဂတအတွက် အနက် အရကောက်သီးခြားမရှိရကား “တစ္ဆာဝ”ဟု ဆိုသည်။ [မူ၌ “နန္ဒိရာဂဘာဝေန သဟဂတာ”၌ နန္ဒိရာဂဘာဝေန ကို “အဘိန္နဝိဿသန”ဟုဆို၏။ သဟဂတာကိုလည်း ဘူတာဟု ဖွင့်၏။ “နန္ဒိရာဂ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်သော”ဟု အနက်ပေးလေ့ရှိ၏။]

၁။ သမ္ပောဒိတေ။ ။ သံပုဗ္ဗ-ရရာဒိ မုဒ-ဓာတ်သည် မိဿန (ရောနှောခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “သမ္ပောဒိတေ”ဟုပါဌ်ရှိပါစေ။ “ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမ္ပောဒိ”ဟူသော ပါဠိတော်များ၌လည်း ဤ မုဒ-ဓာတ်၏ မိဿနအနက်ကိုပင် ယူ၍ “သိဝိတာဒကံ ယေ ဥဏှော

သဟဇာတေ^၁ တိ၊ ကား။ သမ္ပယုတ္တသဟဇာတေ၊ သမ္ပယုတ် သဟဇာတ ဖြစ်သော၊ န သဟဇာတမတ္တေ၊ သဟဇာတမျှမဟုတ်သော အနက်၌။ (ဒိဿတိ-
၌ စပ်။) ဣဓာပိတိ^၂၊ ကား။ ဣမသ္မိမ္မိ။ ပ။ အဓိပ္ပေတောတိ၊ ဟူသော။ ဣမိဿာ
အဋ္ဌကထာယ၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌။ ယထာဒဿိတသံသဋ္ဌသဒ္ဓေါ၊ အကြင်အကြင်
ပြအပ်ပြီးသော သံသဋ္ဌသဒ္ဓါကို။ သဟဇာတေ၊ သဟဇာတ အနက်၌။ အဓိပ္ပေတော၊
၏။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ မှတ်အပ်၏။

အရူပံ ရူပေနာတိ၊ ကား။ ပဋိသန္တိက္ခဏေ၊ ပဋိသန္ဓေ ခဏ၌။ ဝတ္ထုနာ၊
ဟဒယ ဝတ္ထုနှင့်။ (သဟဇာတံ ဟောတိ၊ န၊ သံသဋ္ဌံ၊ န သမ္ပယုတ္တံ-၌ စပ်။)

ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသောတိ၊ ကား၊ အနဝဿသသင်္ဂဟေန၊ အကြွင်းအကျန် မရှိသော
လက္ခဏာ လေးပါးလုံးကို သိမ်းကျုံးခြင်းဖြင့်။ ကတော၊ ပြုအပ်သော။ အတိသ
ယနိဒ္ဒေသော၊ အလွန်ဖြစ်သော လက္ခဏာလေးပါးကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားတည်း။

၁ ကေန သမ္မောဒိတံ ဧကိဘာဝံအဂမာသိ”ဟု အဋ္ဌကထာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ [မရဋိက၌လည်း
“သမ္မောဒိတေ-သုဋ္ဌ၊ မောဒိတေ ယုတ္တေတိ အတ္ထော”ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ။]

၁။ သဟဇာတေ။ ။ ရုပ်အချင်းချင်း တစ်ကလာပ်တည်းဝယ် အတူဖြစ်ကြရာ၌လည်း
ကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေအခါ ဝတ္ထုရုပ်နှင့် ပဋိသန္ဓေဝိပါက်တို့ အတူဖြစ်ရာ၌ လည်းကောင်း
“သဟဇာတ”ဟု ဆိုရသော်လည်း ဧကပ္ပာဒ ဧကနိရောဓ-စသော လက္ခဏာအားဖြင့်တကွဖြစ်
ကြသည် မဟုတ်သောကြောင့် သမ္ပယုတ္တ ဟု မဆိုနိုင်။ ထိုသို့ သမ္ပယုတ္တမဟုတ်ဘဲ တကွဖြစ်သော
တရားကို “သဟဇာတမတ္တ (သဟဇာတ သာမည)”ဟု ဆိုသည်။ မတ္တဖြင့် သမ္ပယောဂကို ကန့်။
“ဣဒံ သုခံ ဣမာယပိတိယာ သဟဂတံ”၌လာသော သဟဇာတကား ဧကပ္ပာဒစသော
လက္ခဏာ ၄-ပါးနှင့်အညီ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သဟဇာတတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထို နာမ်
အချင်းချင်း တကွဖြစ်သည်ကို “သမ္ပယုတ္တသဟဇာတ”ဟုဆိုသည်။

၂။ ဣဓာပိတိ။ ။ ရှေ့၌ အဋ္ဌကထာဝယ်ဣမသ္မိမ္မိ ပဒေအယမေဝ အတ္ထော
အဓိပ္ပေတော” ဟု ရှိခဲ့၏။ “ထိုကို ဣဓေဖြင့် ဖြန့်၍စွဲပါ”ဟု သီလေလို၍ “ဣမသ္မိမ္မိပဒေအယ
မေဝ အတ္ထော အဓိပ္ပေတောတိဣမိဿာ အဋ္ဌကထာယ”ဟုဖွင့်သည်။ “အဓိပ္ပေတော၏ ကံကိုလည်း
အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသော သံသဋ္ဌသဒ္ဓါကို ထည့်ပါ”ဟု သီလေလို၍ “ယထာ
ဒဿိတသံသဋ္ဌသဒ္ဓေါ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “သောမနဿသဟဂတ-သဒ္ဓါသည်
သံသဋ္ဌအနက်ကို ဟော၏၊ ထို သံသဋ္ဌသဒ္ဓါသည်လည်း သဟဇာတအနက်ကို ဟော၏”ဟု
ဆိုလိုသည်။

အနာဘဋ္ဌတာယေဝါတိ၊ ကား။^၁ဒိဋ္ဌသုတန္တိအာဒိသု၊ ပါဠိရပ်တို့၌။
 (ပဿိတဗ္ဗတာဒယော၊ ပဿိတဗ္ဗတာ အစရှိသည်တို့သည်။) ဒိဋ္ဌတာဒယော၊
 ဒိဋ္ဌတာ အစရှိသည်တို့သည်။ (ဟောန္တိ၊ ဝိယ၊ (တထာ။) အဘာသိတဗ္ဗတာ၊
 မဟောထိုက်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အနာဘဋ္ဌတာ၊ တာမည်၏။ သဗ္ဗကာရေန၊
 အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ သဒိဿ၊ သော။ (အသင်္ခါရိက အဖြစ်မှတစ်ပါး
 အားလုံးတူသော။) ဒုတိယစိတ္တဿ၊ ဒုတိယ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ ဘသင်္ခါရိကတာ
 ဝစနေန၊ သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ ဣမဿ၊ ဤ ပထမ
 မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ အသင်္ခါရိကတာ၊ အသင်္ခါရိက၏ အဖြစ်ကို။ ဝိညာယတိ၊
 သိအပ်သိနိုင်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (အသင်္ခါရိကအဖြစ်၏ သိနိုင်သည့်အတွက်။)
 အဘာသိတဗ္ဗတာယ၊ မဟောထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အသင်္ခါရိကဘာဝေါ၊
 ကို။) န ဂဟိတော၊ ပါဠိတော်၌ မယူအပ်။ ဣတိ အတ္ထော၊ သည်။ ယုဇ္ဇတိ၊
 သင့်၏။ အဓိပ္ပာယော ပန၊ အဓိပ္ပာယ်သည်ကား။ ပါဠိယံ၌။ အဘာသိတတ္ထာ ဝေ၊
 ဟောတော်မမူထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ တတ္ထ၊ ထို (ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို
 ပြရာ) ပါဠိတော်၌။ ဒေသေတဗ္ဗဘာဝေန၊ ဟောထိုက်သော ပုဒ်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ န
 ဂဟိတော၊ ယူတော်မမူအပ်။ န သင်္ခဟိတော၊ မသိမ်းယူအပ်၊ တဿ၊ ထို
 အသင်္ခါရိက သဒ္ဓါ၏၊ အတ္တဿ၊ အသင်္ခါရိက အနက်၏။ အဘာဝါ၊ မဖြစ်ခြင်း

၁။ ဒိဋ္ဌပဿအနာဘဋ္ဌတာ။ ။ “အနာဘဋ္ဌတာယ”ဟူသော အဋ္ဌကထာဝယ် အနာဘဋ္ဌတာ
 ဟူသည် အဘယ်နည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဘာသိတဗ္ဗတာ အနာဘဋ္ဌတာ”ဟု
 မိန့်သည်။ ပါဠိတော်၌ ထိုက်ရိုက် ဟောတော် မမူထိုက်သည်၏အဖြစ် (နောက်၌ “သသင်္ခါရိက”
 ဟု ဟောတော်မူလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ “အသင်္ခါရိက”ဟု ဟောဖွယ်မလိုခြင်း)သည်
 အနာဘဋ္ဌတာ မည်၏။

မေးဖွယ်။ ။ အနာဘဋ္ဌ၌ က-ပစ္စည်းသည် အတိတ်ကံအနက်ဟော မဟုတ်ပါလော။
 အဘယ်ကြောင့် အရဟအနက်ဟော တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် “အဘာသိတဗ္ဗ”ဟု ဖွင့်ရသနည်း ဟုမေး။
 အဖြေကား-ဒိဋ္ဌ သုတပုဒ်၌ တကယ်မြင်အပ်ပြီး ကြားအပ်ပြီးကို “ဒိဋ္ဌသုတ”ဟု မဆိုလို။
 ပဿိတဗ္ဗ-မြင်ထိုက် မြင်ကောင်းသော အာရုံကို “ဒိဋ္ဌ”ဟု လည်းကောင်း။ သောတဗ္ဗ-
 ကြားထိုက် ကြားကောင်းသော အာရုံကို “သုတ”ဟုလည်းကောင်း ဆို၏။ ထိုသို့ဆိုရာ၌ တ-
 ပစ္စည်းသည် ကာလသာမည အနက်နှင့်တကွ အရဟတ္ထ-ကံအနက်ကို ဟောသကဲ့သို့ ဤ၌ တ-
 ပစ္စည်းလည်း ကာလသာမည အနက်နှင့်တကွ အရဟတ္ထ-ကံ အနက်ကိုဟောသောကြောင့် အနာ
 ဘဋ္ဌကို “အဘာသိတဗ္ဗ”ဟု ဖွင့်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ-အဘိဓမ္မပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုပြရာဝယ်
 “ပူစိတေ”ဟူသောပုဒ်ကို “ပူဇာရဟေ”ဟု ဖွင့်ရာ၌ တ-ပစ္စည်း၏ အရဟ-အနက်ကို ဖွင့်ပြ
 သကဲ့သို့တည်း။ [ကာလဝိသေသာနပေက္ခော ကမ္မသာဓနော အာဘဋ္ဌသဒ္ဓေါ ဘာသိတဗ္ဗပရိယာ
 ယောတိ ဒေသေန္တော အဟ အဘာသိတဗ္ဗတာ အနာဘဋ္ဌတာတိ။-အနု။]

ကြောင့်။ (န ဂဟိတော၊ မယူအပ်သည်ကား။) န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝေဒိတဗ္ဗော။) အထဝါ၊ ကား။ ပါဠိယံ၊ ဌံ။ အနာဘဋ္ဌတာယ ဧဝ၊ မဟောဇာပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ဌံ။ န ဂဟိတော၊ မယူအပ်။ တဿ၊ ထိုအသင်္ခါရိကသဒ္ဓါ၏။ အတ္ထော၊ ကို။ (အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်။) န ဝုတ္တော၊ မဖွင့်ဆိုအပ်။

နိယမေတွာ ဝါတိ၊ ကား။ ပရတော၊ ဌံ။ ဧဝံဝိဓေသေဝ၊ ဤသို့အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ဒုတိယမဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ သသင်္ခါရိကဘာဝဝစနတော၊ သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ ဣမ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကိုပြရာ ပါဠိရပ်ဌံ။ တဒဝစနေနေဝ၊ ထို သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ဟောတော်မူခြင်းဖြင့်ပင်။ အသင်္ခါရိကဘာဝံ၊ ကို။ နိယမေတွာ၊ သတ်မှတ်တော်မူ၍။ (ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ အာရဘိ-ဌံ စပ်။)

မနေဝိညာဏန္တိ ဧတ္ထ၊ ပါဠိဌံ။ ဒွါရံ၊ ဒွါရကို။ ဝတ္ထုတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဒွါရေန၊ ဒွါရဖြင့်။ တံ သဟာယဘူတံ၊ ထို ဒွါရ၏ သုငယ်ချင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ဝါ၊ ထို ဒွါရနှင့်အတူ ဖြစ်ဖက် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဟဒယဝတ္ထု၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

သရသဘာဝေနာတိ၊ ကား။ သင်္ကစ္စဘာဝေန၊ မိမိကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ ဟိ၊ မှန်။ အဝိဇ္ဇာ၊ သည်။ သင်္ခါရာနံ၊ တို့အား။ ပစ္စယဘာဝင်္ကစ္စာ၊ ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အညာသာဓာရဏော၊ အခြားတရားတို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော။ ရသိတဗ္ဗော ဝိညာတဗ္ဗော၊ သိထိုက်သော။ ဘာဝေါ၊ သဘောသည်။ သရသဘာဝေါ၊ မည်၏။ အဝိဇ္ဇာသဘာဝေါ၊ အဝိဇ္ဇာသဘော။ သင်္ခါရသဘာဝေါ၊ သင်္ခါရသဘော။ ဣတိ ဧဝမာဒိကော၊ ဤသို့အစရှိသော သဘောတည်း။ သရသသဘာဝေနာတိပိ၊ ဟူ၍လည်း။ ပါဠော(အတ္ထိ)။ သောယေဝ အတ္ထော၊ ပင်တည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာတိ၊ ဟူ၍။ သရသေန၊ မိမိကိစ္စအားဖြင့်။ (အရူပဓမ္မာ ဒသသိတာ-ဌံ စပ်။) သင်္ခါရာတိ၊ ဟူ၍။ သဘာဝေန၊ မိမိသဘောအားဖြင့်။ (အရူပဓမ္မာ ဒသသိတာ-ဌံ စပ်။) [ဤ အဓိပ္ပာယ်များကို အဋ္ဌကထာဘာသာမူကဋ္ဌံ ပြထားပြီ။]

၁။ အထဝါ။ ။ ဤနည်း၌ကား အာဘဋ္ဌ၌ တ-ပစ္စည်းသည် ရိုးရာဖြစ်သော အတိတ်အနက်ပင်တည်း။ “အသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီး မရှိသောကြောင့်ပင် အဋ္ဌကထာ၌ ထို အသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့ မယူအပ်။ ထို အသင်္ခါရိကပုဒ်၏ အနက်ကို မဖွင့်အပ်”ဟူလို။

ဧကသမုဋ္ဌာနာဒိတာ၊ ဧကသမုဋ္ဌာန အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို။ ရူပဓမ္မေသု
 ဧဝ၊ ရုပ်တရားတို့၌သာ။ ယောဇေတဗ္ဗာ၊ ၏။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) တေသု၊ ထိုရုပ်
 တရားတို့၌။ တဗ္ဗောဟာရဗဟုလ္လတော၊ ထို ဧကသမုဋ္ဌာန စသော အခေါ်အဝေါ်၏
 များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ အတိတာဒိဘာဝေါ၊ အတိတ အစရှိသည်တို့၏
 အဖြစ်ကို။ ရူပါရူပဓမ္မေသု၊ ရုပ် နာမ်တရားတို့၌။ (ယောဇေတဗ္ဗာ။) ဝါ၊
 တစ်နည်းကား။ စိတ္တစေတသိကနိဗ္ဗာနာနမ္ပိ၊ စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်တို့၏လည်း။
 (ပိဖြင့် ရုပ်ကိုပေါင်း။) ယထာ သဘာဝံ၊ သဘောအားလျော်စွာ။ (ယထာသမ္ဘဝံ၊
 ဖြစ်သည့်သည် အားလျော်စွာ။) ဧက။ပ။သမုဋ္ဌာနတာ၊ ဧကသမုဋ္ဌာန်၊ ဒွိသမုဋ္ဌာန်၊
 နကုတောစိသမုဋ္ဌာန်တို့၏ အဖြစ်ကို။ (ယောဇေတဗ္ဗာ၊ ၏။) [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ
 ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အနာပါထဂတာတိ၊ ကား။ သုခုမရဇာဒိရူပံ ဝိယ၊ သိမ်မွေ့သော အဏုမြူ၊
 တဇ္ဇာရိမြူ အစရှိသည်တို့၏ အဆင်းကဲ့သို့၊ ဝတ္ထုပရိတ္တတာယ၊ ရူပါရုံ၏တည်ရာ
 ဝတ္ထု၏ သေးငယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ [“သုခုမရဇာဒိရူပန္တံ အ
 ဏုတဇ္ဇာရိရူပမာဟ၊ ပရမာဏုရူပေ ပန ဝတ္ထဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။-အနု။] တတ္ထာယောဂုဋ္ဌေ၊
 အလွန် ပူသော သံတွေ့ခဲ့ပေါ်၌။ ပတိတောဒကဗိန္နုရူပံ ဝယ၊ ကျသော ရေပေါက်၏
 အဆင်းကဲ့သို့။ ခဏပရိတ္တတာယ၊ ပဗန္ဓခဏ၏ တိုလျသည်၏အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်း။ (ရုပ်ကလာပ် အဆက်ဆက်ကို ပဗန္ဓ-ဟုခေါ်၏။ ထို ပဗန္ဓခဏ၏
 တိုလျသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အတိရုတာယ၊ အလွန်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်း။ အစွာသန္နာဒိတာယ၊ အလွန်နီးသည်၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏
 အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ အတိတာနာဂတတာယ စ၊ အတိတ်အာရုံ၊ အနာဂတ်
 အာရုံ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ စက္ခာဒိနံ၊ စက္ခု အစရှိသည်တို့၏။
 အဂေါစရဂတာ၊ ကျက်စားရာ အာရုံ၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သော။ (ရူပါဒယောပိ
 ဒမ္မာရမ္မဏံ-ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ စပ်။)[အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌
 ပြထားပြီ။]

အနညတ္ထဘာဝေန၊ အခြားအာရုံ၌ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ ဝိသယော၊ ဝိသယဟူ၍
 လည်းကောင်း။ တတ္ထ၊ ထိုအာရုံ၌။ စရဏေန၊ များစွာဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ ဂေါစရော၊
 ဂေါစရ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဂုတ္တော၊ မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။[အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ
 ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

တဒ္ဓိသယနိစ္ဆယေန၊ ထိုအာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းကြောင့်။ မနော၊ မနောဝိညာဉ်
 သည်။ ပဋိသရဏံ၊ လဲလျောင်းရာတည်း။

အယမတ္ထော၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ သိဒ္ဓေါ၊ ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ၊ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အညထာ၊ ဤသို့ မဟုတ်လျှင်။ တေသံ၊ ထို ရူပ စသောအာရုံတို့၏။ ဓမ္မာရမ္မဏဘာဝေန၊ ဓမ္မာရုံ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ ဓမ္မာရုံဖြစ်သည့် အတွက် နေသံ။ ပ။ ပစ္စနုဘောတိတိဝစနဿ၊ ဟူသော ပါဠိတော်စကား၏။ အနုပ ပတ္တိတော၊ မသင့်ခြင်းကြောင့်။ (အယမတ္ထော သိဒ္ဓော ဟောတိ။) ဒိဗ္ဗစက္ခု။ ပ။ ဉာဏေဟိ၊ ဒိဗ္ဗ စက္ခုဉာဏ်၊ ဒိဗ္ဗသောတဉာဏ်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်တို့ဖြင့်။ ယထာပုတ္တနယေန၊ အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်။ (ဝတ္ထု၊ ပရိတ္တတာယ စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။) အနာပါကဂတာနိ၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ မရောက်ကုန်သော။ ရူပါဒိနိ၊ ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့ကို။ အာလမ္ဗိယ မာနာနိ၊ အာရုံပြုအပ်ကုန်လတ်သော်။ ဝါ၊ သော။ ရူပါဒိနိ၊ တို့ကို။ ဓမ္မာရမ္မဏန္တိ၊ ဓမ္မာရုံဟူ၍။ ကတ္တမိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ပါဠိရပ်၌။ (မည်သည့်ပါဠိ၌မျှ။) ဝုစ္စမာ နာနိ၊ ဟောအပ်သည်တို့ကို။ န ဒိဋ္ဌာနိ၊ မတွေ့မြင်အပ်ကုန်။ ဣတရထာ စ၊ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ကား။ ဒိဗ္ဗေန။ ပ။ ပဿတိတိအာဒိသ၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ (ဝုစ္စမာနာနိ၊ တို့ကို။) ဒိဋ္ဌာနိ၊ တွေ့မြင်အပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (“အယံ အတ္ထော၊ သည်။ သိဒ္ဓေါ ယေဝ၊ သာ၍ထင်ရှားသည်သာ။ ဟောတိ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ စပ်။)

မနသ၊ မနောဝိညာဉ်သည်လည်းကောင်း။ ပဉ္စဝိညာဏေဟိ စ၊ ပဉ္စဝိညာဉ် တို့သည်လည်းကောင်း။ ဂဟေတဗ္ဗဘာဝုပဂမနေန၊ ယူထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်းအားဖြင့်။ (ဒွိသု ဒွိသု ဒွါရေသု။) အာပါထံသို့။ အာဂစ္ဆတိ၏။ ...ယဇ္ဇေတွာတိ၊ ကား။ ပဋိမုခဘာဝါပါတံ၊ ရှေးရှုသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အာပါထ သို့။ ဂန္ဓ၊ ရောက်၍။ ...ဩသာရကဿ၊ ပါဠိသက်သက်ကို သက်ရောက် စေတတ် (သွင်းချတတ်)သော။ သရဘာဏကဿ၊ သရဘာဏက ပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း။ သဒ္ဓံ သုတွာ-၌ စပ်။)

ပကတိယာ၊ ပင်ကိုအားဖြင့်။ ဒိဋ္ဌာဒိဝသေန၊ ဒိဋ္ဌ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်း ဖြင့်။ အာပါထဂမနန္တု၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကိုလည်း။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ-၌စပ်။) ဘောဇန ။ ပ ။ ဥဿဟာဒိဟိ၊ အစာကြေခြင်း၊ လျောက်ပတ်သောဥတု၊

၁။ ဘောဇန။ ပဥဿဟာဒိဟိ။ ။ ဤစကားသည် ကလ္လ(ကလျ)ကာယဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းပြတည်း။ မှန်၏။-ဘောဇနပရိကာမ (အစာ၏ကောင်းစွာကြေကျက်ခြင်း)ဖြစ်လျှင် လည်းကောင်း၊ ဥတုဘောဇနဝိသေသ(လျောက်ပတ်သောဥတု၊ ဘောဇန)အထူးကို ရလျှင် လည်းကောင်း၊ ဥဿဟ (ကာယိကဝီရိယ စေတသိကဝီရိယ)ကို ကျန်းမာရေးလိုက်စားသော အားဖြင့် နည်းမှန်လမ်းမှန် အားထုတ်လျှင် လည်းကောင်း ကလ္လကာယ (ကျန်းမာသောကိုယ်) ဖြစ်၏။

လျောက်ပတ်သောဘောဇဉ်အထူး၊ ဝီရိယကို ကောင်းစွာအားထုတ်ခြင်း အစရှိသည် တို့ကြောင့်၊ ကလျံ၊ ခန့်ကျန်းသော။ (ကာယံ ဝါ၊ ကိုယ်သို့သော်လည်းကောင်း။) ရောဂါနော၊ ရောဂါရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါတာဒိဟိ စ၊ လေ အစရှိသည်တို့သည် လည်း။ (အာဒိဖြင့် သလိပ်၊ သည်းခြေ၊ သွေးတို့ကို ယူ။) ဥပဒ္ဓုတံ၊ နှိပ်စက်အပ်သော။ ကာယံ ဝါ၊ သို့သော်လည်းကောင်း။ အနုဝတ္တန္တဿ၊ အစဉ်လိုက်သော။ ဝါ၊ အစဉ်လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ဇာဂရဿ၊ နိုးသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘဝင်္ဂဿ၊ ဘဝင်၏။ စလနပစ္စယာနံ၊ လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော။ ကာယိက ။ပ။ ဥပနိဿယာနံ၊ ကာယိက သုခ၊ ကာယိကဒုက္ခ၊ ဥတု၊ ဘောဇဉ် အစရှိသော အားကြီးသော မှီရာ

တစ်နည်း။ ။ ဤဟိတံကို ပြောင်းပြန် ပြန်လိုက်လျှင် “ဥပဒ္ဓုတကာယ=ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းပြလည်း ဖြစ်နိုင်၏” ဟု အနု မဓုတို့ ဖွင့်ကြ၏။ [အထဝါ-ဘောဇန။ပ။ဥဿာဟာဒိဟိတိ ဣဒံ ကာယဿကလျတာယ ဝိယ ဥပဒ္ဓုတတာယာပိ ကာရဏဝစနံ။] မှန်၏။ -အစာမကြေလျှင် လည်းကောင်း၊ မလျောက်ပတ်သောဥတု ဘောဇဉ်ကို ရလျှင်လည်းကောင်း၊ ‘ဝီရိယ လွန်သွား လောက်အောင် နည်းမှန်လမ်းမှန် မဟုတ်ဘဲ အားထုတ်လျှင်လည်းကောင်း၊ လေ စသော (သလိပ် သည်းခြေတို့ပါ) ပျက်သဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်သည် ထို လေ စသည်တို့၏ အနှိပ်စက်ကို ခံရ၍ မကျန်းမမာ ဖြစ်၏။

၁။ အနုဝတ္တန္တဿ၊ဇာဂရဿ။ ။အနုဝတ္တန္တ၌ အန္တပစ္စည်းသည် “ဧယံ (ဧယန္တော)၊ အောင်နိုင်သူသည်။ ဝါ၊ အောင်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ ဝေရံ၊ ရန်ကို။ ပသဝတိ၊ တိုးပွားစေ၏”၌ အန္တပစ္စည်းကဲ့သို့ ဟိတံအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထိုပြခဲသော ကျန်းမာသော၊ သို့မဟုတ်-မကျန်းမာသော ကိုယ်သို့ စိတ်အားဖြင့် အစဉ်လိုက်နေသောကြောင့် (စိတ်ဝင်စားနေသောကြောင့်) အိပ်မပျော်ဘဲ နိုးနေသည်-ဟူလို၊ [ဤဇာဂရဿကို “အာပါထဂမနံ”ဟူသော ရှေ့သို့ လှည့်စပ်။ “နိုးသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ရှေးရှုကျရောက်ခြင်း”ဟူလို။]

၂။ ဘဝင်္ဂဿ၊ စလနပစ္စယာနံ။ ။ ဤပုဒ်သည် နောက်၌လာမည့် ဆဋ္ဌိ ဗဟုဝစနန္တ ၃-ပုဒ်၏ ဝိသေသနတည်း။ [စလနပစ္စယာနန္တံ ဣဒံ တဗ္ဗိသေသနံ။-မဓု။] မှန်၏။ “ပကတိယာ။ပ။ အာပါထ မာဂစ္ဆန္တိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ အာပါထဂမနအာရုံတို့၏ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း (ထင်လာခြင်း)သည် ဘဝင်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။ “အာရုံထင်လာသောကြောင့် ဘဝင်လှုပ် ရသည်”ဟူလို။ ထိုထင်လာခြင်း၏ အကြောင်းများကား နိုးနေသူအတွက် “ကာယိကသုခ ဒုက္ခ ဥတုဘောဇနဒိဥပနိဿယ အကြောင်း၊ စိတ္တ ပဏိဒဟန သဒ္ဓါသုခသမ္ပန္နသမ္ပနာဒိ အကြောင်းများ”တည်း။ အိပ်ပျော်နေသူအတွက် ဓာတုက္ခောဘာဒိအကြောင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် အာပါထဂမန၏ အကြောင်းများကိုလည်း ဘဝင်စလန၏ အကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် ဤ၌ဆိုထား သည်။ [“ကာရဏကာရဏံကပိကာရဏန္တေ ဝုစ္စတိ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့် အညီတည်း။]

၃။ ကာယိက။ပ။ဥပနိဿယာနံ။ ။ ဤပုဒ်ကို ဝိသေသန-၌စပ်ပါ။ [ကာယိက။ပ။ ဘောဇနာဒယော ဇဝ+အာပါထဂမနဿ ဥပနိဿယာ တထာ၊ တေသံ၊ ဝိသေသနဟေတု ဘူတေန။-မဓု။] ကာယိကသုခ ကာယိကဒုက္ခနှင့် သပ္ပါယဖြစ်-မဖြစ်သောဥတု ဘောဇဉ်သည် မနောဒွါရ၌ အာရုံထင်ထာဖို့ရန် (အာရုံထင်သဖြင့် ဘဝင်လှုပ်ဖို့ရန်) အားကြီးသော အကြောင်းများ

အကြောင်းတို့၏။ (ဝသေန၊ အစွမ်းကြောင်းလည်းကောင်း။) စိတ္တံ။ပ။ပစ္စယာနံ။
စိတ်ကို ရှေးစွာထားခြင်း၊ တူသောအာရုံကို မြင်ရခြင်း၊ မတူသောအာရုံကိုမြင်ရခြင်း၊
ထို အာရုံနှင့် စပ်သော အာရုံကိုမြင်ရခြင်း အစရှိသော အကြောင်းတို့၏။ (ဝသေန၊
ကြောင့်လည်းကောင်း။) သုတ္တဿ။ အိပ်ပျော်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သုပိနဒဿနေ။

ဖြစ်ကြ၏။ မှန်၏-ချမ်းသာ ဆင်းရဲ တစ်မျိုးမျိုးတွေ ကြုံလာလျှင် တောင်တွေ မြောက်တွေနှင့်
အာရုံအမျိုးမျိုး ထင်လာတတ်ကြ၏။ ဥတု ဘောဇန၌ အကောင်းအဆိုးတွေ ရပြန်လျှင်လည်း
ထိုအတူပင် ထင်လာတတ်ကြသည်။

၁။ စိတ္တံပ။ဒဿနာဒိ ပစ္စယာနံ။ ။ ဤပုဒ်ကိုလည်း “ဝသေန”၌ စပ်ပါ။ [စိတ္တပဏိဒ
ဟနဉ္စ ရူပါဒိနာ သဒိသာသဒိသံ သမ္ပန္နံ၊ တဿ ဒဿနာဒိ စတတာ၊ အာဒိသဋ္ဌေန
သဝနာဒယော သင်္ကဏာတိ၊ စိတ္တပဏိဒဟနံ။ပ။ ဒဿနာဒယော စပ ပစ္စယာတတာ၊ တေသပစ္စယာနံ
ဝသေန ဟေတုဘူတေန-မဂ္ဂ] ဤအဖွင့်များသည် “ပကတိ မြင်အပ်ဖူးသော အာရုံသည်တို့၏
အစွမ်းကြောင့် မနောဒွါရ ၌ အာရုံထင်လာပုံကိုပြသော အဖွင့်ဟု သတိပြုပါ။ ထို့ကြောင့်...

“ စိတ္တပဏိဒဟနံ”ဟူသည် မြင်အပ် ကြားအပ် တွေ့သိအပ်ဖူးသော အာရုံ၌မြန်၍
စိတ်ထားခြင်း စိတ်ညွတ်ခြင်းတည်း။

“ သဒိသဒဿနံ”ဟူသည် ရှေးက မြင်အပ် ကြားအပ် တွေ့သိအပ်ဖူးသော အာရုံနှင့်
တူသောအာရုံကို မြင်ရခြင်း (ထိုသို့ မြင်ရသည့်အတွက် ရှေးကအာရုံကို မြန်၍
သတိရခြင်း)တည်း။

“ အသဒိသဒဿနံ”ဟူသည် ဒိဋ္ဌိ စသော အာရုံနှင့် မတူသော အာရုံကို မြင်ရခြင်းတည်း။
[စိတ်သည် အလွန်ဆန်းကြယ် လျင်မြန်၏။ ရုပ်ချောသူကို မြင်ရလျှင် ထို အရုပ်နှင့်
လုံးလုံးမတူသော အရုပ်ဆိုးသူကို မြန်၍ သတိရတတ်၏။]

“ သမ္ပန္နဒဿနံ” ဟူသည် ရှေးက တွေ့အပ်ဖူးသော အာရုံနှင့် ဆက်သွယ်နေသော
အာရုံကို ယခုတွေ့ရခြင်းတည်း။ ဥပမာ-ရှေးက သားကို မြင်ခဲ့ဖူး၏။ ယခု သူ၏
အဘကို မြင်ရသောအခါ ထိုသူ၏သားကို မြန်၍ အမှတ်ရခြင်းမျိုးတည်း။

၂။ သုတ္တဿ ။ ။ ဤ သုတ္တဿကို ဇာဂရဿနှင့် တွဲဖက် ဟုမှတ်ပါ။ စ-ဖြင့် “နိး”
နေသူ၏ စိတ်၌သာ ထင်လာသည် မဟုတ်သေး၊ အိပ်ပျော်နေသူ၏ စိတ်၌လည်း ထင်လာသည်
-ဟု ဆည်းပါ။ အိပ်ပျော်နေသူမှာလည်း အိပ်မက်မက်သော အခါ၌ အာရုံထင်လာ၏။
အိပ်မက်မက်ခြင်း၏ အကြောင်းကား-သွေး လေ စသော ဓာတ်တို့၏ ချောက်ချားခြင်းတည်း-
အာဒိဖြင့် ပါရာနိကဏ် ပဋ္ဌမသံယာဒိဿသံ စသည်၌လာသော ဒေဝတောပသံဟာရ စသည်ကိုယူ။
နတ်တို့၏ ဆောင်ပြခြင်း (နတ်တို့က အိပ်မက်ပေးခြင်း) စသည်ကြောင့်လည်း အိပ်မက်
မက်တတ်သည်-ဟုလို။

အိပ်မက်ကို မြင်ရာအခါ၌။ ဓာတုက္ခောဘာဒိပစ္စယာနံ၊ ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း အစရှိသော အကြောင်းတို့၏ ဝသေန စ၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

[ဥဘယသမ္ပန္န၏သရုပ်ကို ပြလို၍“အဒိဋ္ဌဿ”စသည်မိန့်။] အဒိဋ္ဌဿ၊ မတွေ့အပ်ဖူးသော။ အသုတဿ၊ တစ်ဆင့်စကား မကြားအပ်ဖူးသော။ ပသာဒဒါတု ကာမတာဝတ္ထုဿ၊ ကြည်ညိုခြင်း၏ တည်ရာဝတ္ထု၊ ပေးလှူခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်၏ တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်သော။ အနာဂတဗုဒ္ဓရူပါဒိနော၊ အနာဂတ် ဘုရားရှင်၏ အဆင်းတော် အစရှိသည်၏။ (တံ သဒိသတာဝယံ တာ-၌ စပ်။) တံ သဒိသတာသင်္ခါတေန။ ထို ဒိဋ္ဌ သုတနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော။ ဒိဋ္ဌ သုတသမ္ပန္နဇနော၊ ဒိဋ္ဌ သုတနှင့် စပ်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်။ (အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ-၌စပ်။) ကောဝလံ၊ သက်သက်။ ၂တံ သဒိသတာဝ၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်သည်သာလျှင်။ ဥဘယသမ္ပန္နော၊ ဥဘယသမ္ပန္နသည်။ မဟုတ်သေး။ ကိန္တု၊ စင်စစ်ကား။ တဗ္ဗိပက္ခတာ။ ပ။ ဒိကော စ၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတ အာရုံ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတအာရုံ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၏အဖြစ်၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတအာရုံနှင့် ဆက်သွယ်သည်၏အဖြစ် အစရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ (ဥဘယသမ္ပန္နော၊ ကို။) ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကေနနစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သည်။ ဂုတ္တေ၊ ပြောဆိုအပ်သော်။ ဝါ၊ ပြောဆို အပ်သော။ ကိသ္ဗိဋ္ဌိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းအရာကို။ သုတေ။ ကြားအပ်သော်။ အဝိစာရေတွာ၊ မစိစစ်တော့ဘဲ။ သဒ္ဓဟနံ၊ ယုံကြည်ခြင်းသည်။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါမည်၏။ သယမေဝ ကိုယ်တိုင်သာလျှင် ။ တံ၊ ထို အကြောင်းအရာကို။ ဝိစာရေတွာ၊ စိစစ်ပြီး၍။ ဝါ၊ ပြီးမှ။ ရောစနံ၊ နှစ်သက်ခြင်းသည်။ ရစိ၊ ရစိမည်၏။ ဧဝံ ဝါ၊ ဤအခြင်းအရာအားဖြင့် သော်လည်း။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဝါ၊ ဖြစ်စရာရှိ၏။

၁။ တံ သဒိသတာ။ ပ။ တာဒိကော စ။ ။ တေန ဒိဋ္ဌသုတေန ဗုဒ္ဓရူပါဒိနာ+ သဒိသော တံသဒိသော။ ပ။ တဗ္ဗိပက္ခတာ- တပွဋိပက္ခတာ၊ ဟိနေ ဟိရူပေ သဒ္ဓေ ဒိဋ္ဌသုတေ ဝဏိ တပွဋိပက္ခဝေေန မနောဒွါရေအာပါထမာဂစ္ဆန္တိ၊ တေသံ ဒိဋ္ဌသုတာနံ ဧကဒေသော တဒေကဒေသော၊ ပဗ္ဗတာဒိနံ ဟိ ဧကဒေသေ ဒိဋ္ဌ သုတေ အဝသေသော ဤဒိသော (ဤကဲ့သို့သော တောင် သည်သည်) မနောဒွါရေ အာပါထမာဂစ္ဆတိ၊ တံသမ္ပယတ္တတာဒိကော - တပွဋိဗဒ္ဓာဒိကော ဟတ္ထပါဒါဒိလက္ခဏံ ဟိ သရလက္ခဏံ ပဿန္တဿ သုဏန္တဿ အဝသေသလက္ခဏံ တပွဋိဗဒ္ဓတာယ သုဘာဒိတော ဥပဋ္ဌာတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [မဟာပုရိသလက္ခဏော သေည်ကဲ့သို့ လှပသော ကောင်းသော အမှတ်အသားကို လက္ခဏဟု ဆိုထားဟန်တူသည်။] အာဒိသဒ္ဓေန တံ ဌာနာဒိ (ထို၏တည်ရာ အစရှိသည်ကို) သင်္ဂဏာတိ-မရ။

ဧဝံ ဝါဘဝိဿတိ။ ဣတိ၊ သို့။ အာကာရဝိစာရဏံ၊ အခြင်းအရာကို စိစစ်ခြင်းသည်။ အာကာရပရိဝိတက္ခော၊ မည်၏။ ဝိစာရေန္တဿ၊ စိစစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကတ္တဓိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အနက်၌။ ဒိဋ္ဌိယာ၊ ဉာဏ်ဖြင့်။ နိဇ္ဈာနက္ကမနံ၊ ရှုကြည့်ခြင်းကြောင့် နှစ်သက်ခြင်းသည်။ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ကန္တိ၊ မည်၏။

ဂေရက ဟရိတာလဉ္ဇနာဒိဓာတုသု၊ သင်္ဘောဂ္ဂေ၊နိ၊ ဆေးဒန်း၊ မျက်စဉ်း အစရှိသော ဓာတ်တို့တွင်။ (အညတရ။ပ။ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၌ စပ်။)...သုဘဂ္ဂဟဏဿ၊ သုဘ ဟု ယူခြင်း၏။ နိမိတ္တံ၊ အမှတ်အသားတည်း။ ဝါ၊ အကြောင်းတည်း။ သုဘနိမိတ္တံ၊ သုဘဟု ယူခြင်း၏အမှတ်အသား၊ ဝါ၊ အကြောင်း။ တံ၊ ထိုအာရုံသည်။ သုဘနိမိတ္တတ္တာ၊ သုဘ ဟု ယူခြင်း၏အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ရဇနိယတ္တာစ၊ တပ်မက်ဖွယ်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ လောဘဿ၊ ၏။ ဝတ္ထု၊ တည်ရာသည်။ (ဟောတိ နန၊ လော။)

နိယမိတဿ၊ အမြဲသတ်မှတ်အပ်ပြီးသော။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ ဝသေန၊ ကြောင့်။ နိယမိတဝသေန၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဣတရေသု၊ ကုန်သော။ ဒွိသု၊ ၂-ပါးကုန်သော ပရိဏာမိတသမုဒါစာရတို့၌။ ဧဝံ၊ ဤအတူတည်း။ [ဤ ၃-ပုဒ်လုံး ၌ စိတ်ကိုချည်းအရကောက်ပါ-ဟူလို။] အဘောဂေါ၊ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ အာဘုဇိတံ၊ မည်၏။ [အာဘုဇိတ အရ နှလုံးသွင်းခြင်းကိုရိယာကို အရကောက်ပါ-ဟူလို။]

ဒေါသဗဟုလော၊ များသောဒေါသ ရှိသူတို့သည်။ လူခပုဂ္ဂလော၊ ကြမ်းတမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ အဒေါသဗဟုလော၊ များသော အဒေါသရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သိနိဒ္ဓပုဂ္ဂလော၊ ပြေပြစ်ညက်ညောသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း။ တဒဓိမုတ္တတာတိ၊ ကား။ ပီတိနိနူစိတ္တတာ၊ ပီတိ၌ ညွတ်ကိုင်းသောစိတ် ရှိသူ၏အဖြစ်တည်း။ ပီတိယာ၊ ၏။ ဝါ၊ က၊ သောမနဿ ဝပ္ပယောဂါ သမ္ဘဝတော၊ သောမနဿနှင့် မယှဉ်ခြင်း၏ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်။ ဣမေဟိပိ ကာရဏေဟိ၊ ကြောင့်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤကုသိုလ် စိတ်ဖြစ်ရာ၌။ သောမနဿ သဟဂတဘာဝေါ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ဣတိ အဓိပ္ပာယော။

ဧဝိတဝုတ္တိယာ၊ အသက်မွေးခြင်း၏။ အာယတနဘာဝယော၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဟတ္ထာရောဟာဒိသိပ္ပမေဝ၊ ဆင်စီးအတတ် အစရှိသော အတတ် သည်ပင်။ သိပ္ပာယတနံ၊ မည်၏။ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မမေဝ၊ လယ်လုပ်ခြင်း၊ ကုန်ရောင်းခြင်း အစရှိသော အလုပ်သည်ပင်။ ကမ္မာယတနံ၊ မည်၏။ အာယု ဝေဒါဒိဝိဇ္ဇာ ဧဝ၊ အသက်အပိုင်းအခြားကို သိကြောင်း အစရှိသော အတတ် သည်ပင်။ (သက်ကြည့်ဗေဒင် အစရှိသော အတတ်သည်ပင်။) ဝိဇ္ဇာဌာနံ၊ ၏။

အဗျာပဇ္ဇေတိ၊ ကား။ ဒေါမနဿ ဗျာပါဒရဟိတော၊ ဒေါမနဿဟူသော ဗျာပါဒမှ ကင်းသော။ ရူပဘဝေ၊ ရူပဘဝ၌။ (ဥပ္ပန္နဿ ဝါပိ-၌ စပ်။) ဓမ္မပဒါတိ၊ ကား။ ဓမ္မကောဋ္ဌာသ၊ တရားအစုတို့သည်။ ပိလဝန္တိတိ၊ ကား။ ဥပ္ပန္တဟန္တိ ပဒိဿန္တိ၊ ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။...ယောဂါတိ၊ကား။ ဘာဝနာဘိယောဂါ၊ ဘာဝနာကို လွန်စွာကြိုးကုတ် အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော။ သမာဓိတော၊ သမာဓိကြောင့်။ (သမာဓိတောဖြင့် ဝိရိယကို ကန့်)။

ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာတိ၊ ကား။ အဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိရာနံ၊ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရ ဖြစ်ကုန်သော။ ဝတ္ထုနံ၊ ဝတ္ထုတို့၏။ နိမ္မူလဘာဝ ကိရိယာ၊ အစည်အကြေး မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်းလည်းကောင်း။ သဒ္ဓါဒီနံ၊ ကုန်သော။ ဣန္ဒြိယာနံ၊ တို့၏။ အညမညာနတိ ဝတ္ထနံ၊ တစ်ပါးတစ်ပါးကို မလွန်စေခြင်းသည်။ ဣန္ဒြိယသမတ္တ ပဋိပါဒနတာ၊ မည်၏။ ဂမ္ဘီရာနံ၊ ကုန်၏။ ဝါ၊ နက်နဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဉာဏေန၊ ဉာဏ်ဖြင့်။ စရိတဗ္ဗာနံ၊ ကျက်စားထိုက်ကုန်သော။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဂမ္ဘီရဉာဏေန၊ ဖြင့်။ စိရိတဗ္ဗာနံ၊ ကုန်သော။ သုတ္တန္တာနံ၊ တို့ကို။ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ ဆင်ခြင်ခြင်းသည်။ ဂမ္ဘီရပ။ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ မည်၏။

ဝံသောတိ၊ ကား။ အနုက္ကမော၊ အစဉ်အလာတည်း။ တန္တိတိ၊ ကား။ သန္တတိ၊ အဆက်တည်း။ ပဝေဏီတိ၊ ကား။ သမ္ပန္နော၊ အစပ်တည်း။ သဗ္ဗံ၊ သော။ ဧတံ၊ ဤ၊ ဝံသော တန္တိပဝေဏီဟူသော သဒ္ဓါသည်။ စာရိတ္တကိရိယာပဗန္ဓဿ၊ မျိုးရိုး စာရိတ္တဖြစ်သော အပြုအမူ၏ အစဉ်အဆက်ကို။ ဝစနံ၊ ဟောသော သဒ္ဓါတည်း။ စာရိတ္တသီလတ္တာ၊ စာရိတ္တသီလ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သီလမယံ၊ မည်၏။

ဒဿာမိ၊ အံ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဝစီဘောဒေန၊ စကားလုံး၏ ကွဲပြားခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ နှုတ်မြက်သံဖြင့်။ ဝတ္ထုဿ၊ ဝတ္ထု၏။ ပရိဏတတ္တာ၊ သံဃာ စသည်၏ အထံသို့ ညွှတ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တတော၊ ထို နှုတ်မြက်ပြီးရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ၊ ဤ။ ဒါနံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို၊ အာရဒ္ဓံ နာမ၊ အားထုတ်အပ်ပြီး မည်သည်။ ဟောတိ။ ယတော၊ ယင်းသို့ အားထုတ်အပ်ပြီး မည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဿ၊ ထိုဝတ္ထုကို။ အတ္တနော၊ မိမိ၏ အထံသို့။ ပရိဏာမနာဒိသု၊ ညွှတ်စေခြင်း အစရှိသည်တို့၌။ အာပတ္တိ ဟောတိ။ [ပရိဏတ သိက္ခာပုဒ် ၂-ပါးကို ရည်ရွယ်သည်။]

ဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုသ္မိ၊ ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထု၌။ ဝိန္တနကာလတော၊ မှ။ ပဋ္ဌာယ ဒါနံ အာရဒ္ဓံ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထို ထင်ရှားရှိသောဝတ္ထုဝယ် လှူမည်ဟု

၁။ ဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုသ္မိ၊ ပ။ ဘဇေယျ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုသ္မိ”ဟုဆို၏။ ထိုသို့ ဆိုခြင်း၌ အဋ္ဌကထာအလိုမှာ “ဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုကို လှူမည်”ဟု ကြံစည်မှ ဒါနမယမနောက်

ကြံစည်ရာ၌။ ဒါနမယံ၊ ဒါနမယံ ဖြစ်သော။ ကုသလံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသွာ-အဓိပ္ပာယော ဟောတိ။) ဟိ (ယသွာ)။ ဒါနဝတ္ထု၊ ဒါနဝတ္ထုကို။ အဝိဇ္ဇမာနကမ္မိ၊ ထင်ရှား မရှိပါသော်လည်း။ ဝါ၊ မရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ဒါနဝတ္ထု၊ ကို။ သင်္ခရောန္တဿ၊ ပြုစီမံနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ကုသလံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အဓိပ္ပာယောဟောတိ။) ပန၊ ဆက်။ တံ၊ ထို ထင်ရှား မရှိသောဝတ္ထုကို ပြုစီမံနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကုသိုလ်သည်။ ဒါနမယဿ၊ ဒါနမယ၏။ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ ရှေ့အပိုတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဒေဝ၊ ထိုဒါနမယသို့သာ။ ဘဇေယျ၊ ကပ်ဝင်ရာ၏။

အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တံ။ [“အပရဘာဂေ ကာယေန ဝါ ဝါစာယ ဝါ ကတ္တဗ္ဗံ ကရိဿတိတိ ဝုတ္တံ”၌ပါသော ဝုတ္တံကို “အဋ္ဌကထာယံ” ဟု အာဓာရထည့်၍ ဖွင့်သည်။]

ကုလဝံသာဒိဝေသနာတိ ဧတံ၊ ဤစကားသည်။ ဥဒါဟရဏမတ္ထမေဝ၊ ဥဒါဟရဏံ စကားမျှသာတည်း။ (သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ဥဒါဟရဏံ ထုတ်ပြသကဲ့သို့ ဥဒါရဏံမျှကို ပြသော နိဒဿန စကားတည်း။) အတ္တနာ၊ သည်။ သမာဒိန္နဝတ္ထ ဝေသန၊ ဆောက်တည်အပ်သော ကျင့်ဝတ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ သပ္ပုရိသ။ ပ။ ဝေသန စ၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်၊ ရွာသူ-ရွာသား နယ်သူ-နယ်သားတို့၏ ကျင့်ဝတ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ စာရိတ္တသီလတာ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သဝတ္ထုကန္တိ၊ ကား။ ဘေရိအာဒိဝတ္ထုသဟိတံ၊ စည်ကြီး အစရှိသော ဝတ္ထု နှင့်တကွ ဖြစ်သည်ကို။ ကတွာ။ ...ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထုကန္တိ၊ ကား။ ဘေရိအာဒိ ဝတ္ထုကို။ စ၊ ဆက်။ ဓမ္မဿဝနယောသံနာဒိသု၊ တရားနာချိန်ကို ကြွေးကြော်ခြင်း အစရှိသည် တို့၌။ သဝတ္ထုကံ၊ ဝတ္ထုနှင့်တကွ ဖြစ်သည်ကို။ ကတွာ။ သဒ္ဓဿ၊ ကို။ ဒါနံ၊ ပေးလှူခြင်းမည်သည်။ သဒ္ဓဝတ္ထုနံ၊ အသံ၏ တည်ရာဖြစ်ကုန်သော။ ဌာနကရဏာနံ၊ ဌာန်ကရိုက်တို့၏။ သသဒ္ဓပုဝတ္ထိကရဏမေဝ၊ အသံနှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်းကို ပြုခြင်း ပင်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထို တရားနာချိန်ကို ကြွေးကြော်သော

ဖြစ်သည်။ အဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုကို လှူပို့ရန်ရှာကြစီမံနေသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ကုသိုလ်စိတ်မဖြစ်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဒါနမယ အခန်းဖြစ်၍ ဒါနမယ ဖြစ်လောက်သော ဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုကို ပြရပါသည်။ လှူပို့ရန်ကြံစည်၍ စီမံနေချိန် စေတနာမှာ ပုဗ္ဗဘာဂ စေတနာ (ပုဗ္ဗစေတနာ)ဖြစ်သောကြောင့် ဒါနမယ စသော ၃-မျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးသို့သွင်းလျှင် ဒါနမယသို့သာ ကပ်ဝင်ပါသည်။

ပုဂ္ဂိုလ်၏။ စိန္တနံကို။ ဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုပရိစ္စာဂေါ၊ ထင်ရှားရှိသောဝတ္ထုကို စွန့်ကြဲခြင်း ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။

ဣဓ၊ ဤကာမာဝစရကုသလ ပဒဘာဇနီ၌။ ရူပါရမ္မဏာဒိဘာဝံ၊ ရူပါရမ္မဏ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ [ရူပါရမ္မဏံ ဝါ သဒ္ဓါရမ္မဏံ ဝါ စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။] အညတ္တ၊ အခြားသော သုတ္တန်ပါဠိတော်၌။ တိဏိ၊ ပ။ ဝတ္ထု နိတိ၊ ဟူ၍။ ဒါနမယာဒိဘာဝံ စ၊ ဒါနမယ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ [“ဒါနမယ” စသည်ကို အဘိဓမ္မာ၌ မဟော၊ သုတ္တန်၌သာဟောသည်။] အပရတ္တ၊ ဤ အဘိဓမ္မာဝယ် နောက် နိက္ခေပကဏ္ဍ၌။ ဂတမေ၊ ပ။ ကာယကမ္မန္တိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝံ စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝဒန္တော၊ ဟောတော်မူလျက်။ ‘ဝါ၊ သော။ ဓမ္မရာဇာ၊ တရားမင်းဘုရားသည်။ ဘာဇေတွာ ဒဿေသိ။

အပရိယာပနာ စာတိ၊ ကား။ ပရမတ္ထတော၊ အားဖြင့်။ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ စ၊ ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ အညာယတနတ္တာ စ၊ ဓမ္မာယတနမှတစ်ပါး အခြားသော အာယတနတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ အသင်္ဂဟိတာ၊ ဓမ္မာယတနဖြင့် မသိမ်းယူအပ်သော တရားတို့သည်လည်းကောင်း။ (ဓမ္မာရမ္မဏံ နာမ-၌ စပ်။)

ပရိဘောဂပစ္စယံ၊ သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ပီတိသော မနဿံ၊ သည်။ ပရိဘောဂရသော၊ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤပရိဘောဂရသ ကို။ ရသသမာနတာဝသေန၊ အရသာနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ဝါ၊ စွဲ၍။ ရသာရမ္မဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ သဘာဝတော၊ သဘောအားဖြင့်။ (အစစ်အမှန်အားဖြင့်။ ရသာရမ္မဏန္တိ။) န ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်။ ပန၊ ဆက်။ သဘာဝေန၊ အားဖြင့်။ ဂဟဏံ၊ ကို။ ဥပါဒါယ၊ ၍။ ဝါ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူလျှင်။ ပီတိသောမနဿံ၊ သည်။ ဓမ္မာရမ္မဏမေဝ၊ သည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သုခါဝေဒနာ ဓမ္မာရမ္မဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [သုခါဝေဒနာနှင့် ပီတိသောမနဿံဝယ် သောမနဿ-သည် သဘောတူတည်း။ ရသာရမ္မဏတုန်းက ပြခဲ့သော သောမနဿကို ပင် “ဓမ္မာရံ” ဟု ဆိုထားသည်-ဟူလို။]

အာရမ္မဏမေဝံ၊ သည်သာ။ နိဗ္ဗံ၊ မြ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏန္တိ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ နိယမေတွာ၊ အာရုံဖြင့် သတ်မှတ်၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ကမ္မဿ အနိဗ္ဗတ္တတိ၊ ကား။ ကမ္မဿ၊ ဤ။ အနိဗ္ဗတ္တတိ၊ မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဒွါရံ အနိဗ္ဗတ္တံ-၌ စပ်။) ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ ဂူပါ ဒီသု၊ တို့တွင်။ ဧကာရမ္မဏံ၊ တစ်ခုသော အာရုံရှိသော။ စိတ္တံ၊ သည်။ အနုညာရမ္မဏံ၊ တစ်ပါးသော အာရုံမရှိသည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ကာယဒွါရာဒီသု၊ တို့တွင်။ ဧကဒွါရိကကမ္မံ၊ တစ်ခုသော ဒွါရ၌ဖြစ်သော ကံသည်။ အညသ္မိ၊ သော။ ဒွါရေ၊ ၌။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ မမြဲသည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧဝံ)။ [ဆိုလိုရင်းကား - အာရုံတို့က မြဲသကဲ့သို့ ကမ္မဒွါရတို့က မမြဲ-ဟူလို။ -ဝိသဒီသုပမာတည်း။] တသ္မာ၊ ကမ္မဿ၊ ဤ။ ဒွါရနိယမရဟိတတ္တာ၊ ဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဒွါရမ္မိ၊ သည်လည်း။ ကမ္မနိယမရဟိတံ ကံဖြင့်သတ်မှတ်ခြင်းမှ ကင်း၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣ၊ ဤ။ ပထမ မဟာကုသိုလ် စိတ်၌။ အာရမ္မဏံဝိယ၊ ကိုကဲ့သို့။ နိယမေတွာ၊ ကမ္မဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်။ စ၊ ဆက်။ ဝိနာ၊ ပ။ ဧတဿပိ၊ ဤပါဠိရပ်၏လည်း။ အတ္ထော၊ ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော-၌ စပ်။) ကာယကမ္မာဒီသု၊ တို့တွင်။ ဧကံ၊ သော။ ကမ္မံ၊ သည်။ တေန ဒွါရေန၊ ထို ကာယဒွါရနှင့်။ ဝိနာ အညသ္မိ၊ ဒွါရေ၊ စရတိ ယထာ၊ လှည့်လည်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧကာရမ္မဏံ၊ သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ တေန အာရမ္မဏေန၊ နှင့်။ ဝိနာ၊ အာရမ္မဏန္တရေ၊ အာရုံတစ်ပါး၌။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [ဆိုလိုရင်းကား-ကမ္မဒွါရသည် မမြဲသကဲ့သို့ ထိုထို အာရုံရှိသော စိတ်ကမမြဲ မဟုတ်၊ မြဲသည်-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ ဝစိဒွါရေ၊ ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမ္ပိ၊ ဖြစ်သောကံကိုလည်း။ ကာယကမ္မန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်ဆိုနိုင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သဒ္ဓါရမ္မဏေ၊ ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်သောစိတ်ကို။ ဂူပါရမ္မဏန္တိ၊ ဟူ၍။ န ဝုတ္တတိ၊ မဆိုအပ် မဆိုနိုင်။ [ဝိသဒီသုပမာ-ပင်]

ကာယကမ္မဒွါရကထာအဖွင့်

ဣမဿ ပနတ္ထဿာတိ၊ ကား။ ကမ္မဒွါရနံ၊ ကံ ဒွါရတို့၏။ အညမညသ္မိ၊ အချင်းချင်း၌။ အနိယံတတာယ၊ မမြဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (ပကာသနတ္ထံ-၌ စပ်။) ဒွါရေ စရန္တိ၊ ဘမ္မာနိတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော စကားဖြင့်။ ပကာသနတ္ထံ၊ ငှာ။ (ကထိတာ-၌ စပ်။) -

ပဉ္စဝိညာဏာနိတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ဆဋ္ဌဿ၊ သော။ ဝိညာဏဿ၊ မနောဝိညာဉ်၏ လည်းကောင်း။ တဿ၊ ထို မနောဝိညာဉ်၏။ ဒွါရဿ၊ စ၊ မနောဒွါရ၏ လည်းကောင်း။ အနုဒ္ဓေသော၊ မညွှန်ပြခြင်းသည်။ ဒွါရဒွါရဝန္တာနံ၊ ဒွါရ ဒွါရရှိသော

စိတ်တို့၏။ (ခြောက်ခုမြောက် မနောဒွါရ၊ ထို ဒွါရ၌ဖြစ်သော မနောဝိညာဉ်တို့၏။) သဟာဘာဝါ၊ တကွ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။

နိယတရူပရူပဝသေန၊ မြို့သော ရူပရုပ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲ ဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။) စတုသမုဋ္ဌာနိကကာယာ၊ စတုသမုဋ္ဌာနိက ကာယတို့ကို။ (အာစရိယေဟိ။) ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဒ္ဒဿ၊ သဒ္ဒရုပ်ကိုလည်းကောင်း။ ဝိကာရရူပါဒိနဉ္စ၊ တို့ကိုလည်းကောင်း။ (အာဒိဖြင့်အာကာ ဓာတ်၊ လက္ခဏာရုပ်တို့ကို ယူ။) အသင်္ဂဟော၊ မသိမ်းယူခြင်းသည်။ (ဟောတိ။)

ပထမဇေနသမုဋ္ဌိတာ၊ ပထမဇောကြောင့် ဖြစ်သော။ ဝါယောဓာတု၊ သည်။ တသ္မိံ ခဏေ၊ ဌှံ။ ရူပါနံ၊ တို့၏။ ဒေသန္တရပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝေန၊ အရပ်တစ်ပါး၌ ဥပါဒ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ စာလေတုံ၊ လှုပ်ရှားစေခြင်းငှာ။ ယဒိပိန သက္ကောတိ၊ အကယ်၍မူလည်း မစွမ်းနိုင်ပါပေ။ တထာပိ၊ ထိုသို့ မစွမ်းနိုင်ပါ သော်လည်း။ သာ၊ ထို ဝါယောဓာတ်ကို။ ဝိညတ္တိဝိကာရ သဟိတာဝ၊ ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရရုပ်နှင့် တကွဖြစ်၏ ဟူ၍သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ (တစ်နည်း) ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ (သာ ဝိညတ္တိဝိကာရသဟိတာဝ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ။) ဒသသု၊ ကုန်သော။ ဒိသာသု၊ တို့တွင်။ ယံ ဒိသံ၊ အကြင်အရပ်သို့။ ဂန္တုကာမော၊ ၏။ [ဒုဘိက္ကမာပေတုံ ပဋိက္ကမာပေတုံ စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ၊ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို။ ခိပိတုကာမော၊ ပစ်ခြင်းငှာ အလိုရှိ၏။ [“သမိဉ္ဇာပေတုံ၊ ပသာရာပေတုံ”စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။] တံဒိသာဘိမုခါနေဝ၊ ထိုအရပ်သို့ ရှေးရှုသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါနိ၊ ရုပ်တို့ကို။ သာ၊ ထိုဝါယောဓာတ်သည်။ သန္တဗ္ဗေတိ စ၊ ကောင်းစွာလည်း ထောက်ပံ့၏။ သန္တာရေတိ စ၊ ကောင်းစွာလည်း ဆောင်ထား၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဒဘိမုခဘာဝဝိကာရဝတိ၊ ထိုအရပ်သို့ ရှေးရှုသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ထူးခြားသော အမူအရာရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ အဓိပ္ပာယသဟာဘာဝိ၊ အလိုဆန္ဒနှင့်တကွ ဖြစ်လေ့ ရှိသော။ ဝိကာရော စ၊ ထူးခြားသော အမူအရာသည်လည်း။ ဝိညတ္တိ၊

၁။ ဒေသန္တရပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝေန ။ လှုပ်ခြင်းဟူသည် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ မူလဖြစ်ရာအရပ်မှ အခြားအရပ်၌ နောက်ထပ်ဥပါဒ်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ နေရာပြောင်း၍ ဥပါဒ်ရခြင်းမှာလည်း ရှေးရှုရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းကြောင့်တည်း။ တို့သို့ နေရာပြောင်း၍ ပြောင်း၍ ဥပါဒ်ခြင်းကိုပင် လူအများက “လှုပ်ရှားခြင်း”ဟု ထင်မြင်ကြသည်။

ဝိညတ်မည်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (သာဝိညတ္တိဝိကာရသဟိတာဝံ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။)

ဧဝံ ကတွာ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ အာဝဇ္ဇနဿပိ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏လည်း။ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကဘာဝေါ၊ ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ယထာ။ ပ။ ဥပ္ပာဒနေန၊ အလိုဆန္ဒအားလျော်စွာ ဝိကာရရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်။ ဥပပန္နော၊ သင့်လျော်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ယတော၊ ယင်းကဲ့သို့ သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗာတ္ထိံသ၊ သော။ စိတ္တာနိ၊ စိတ်တို့ကို။ ရူပိရိယာပထဝိညတ္တိဇနကာနိ၊ ရုပ်သာမည၊ ဣရိယာပုထ်၊ ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏ ဟူ၍။ ဝုတ္တာနိ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ အနေကသဟဿဝါရံ၊ အကြိမ် ထောင်ပေါင်းများစွာ။ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည်။ ယောဇနံ၊ တစ်ယူဇနာရှိသော အရပ်သို့။ ဂတော၊ ရောက်ပြီ။ ဒသ ယောဇနံ၊ ၁၀-ယူဇနာရှိသော အရပ်သို့။ ဂတော၊ ရောက်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္တဗ္ဗတံ၊ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့။ အာပစ္စာပေတိ၊ ရောက်စေ၏။

ဝါယောဓာတုယာ။ ပ။ ဘဝိတုန္တိ၊ ကား။ ထမ္မနစာလနေသု၊ ထောက်ပံ့ခြင်း၊ လှုပ်ရှားစေခြင်းတို့၌။ ဝါယောဓာတုယာ၊ ၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဘဝိတုံ၊ ငှာ။ သမတ္ထော၊ သော။ စိတ္တသမုဋ္ဌာန မဟာဘူတာနံ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော မဟာဘူတ်တို့၏။ ဧကော၊ သော။ အာကာရဝိသေသော၊ အခြင်းအရာ အထူးသည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ အယံ၊ ဤ အခြင်းအရာ အထူးသည်။ ဝိညတ္တိ နာမ၊ မည်၏။ [အဋ္ဌကထာ၌ ဝိညတ်ကို ဝါယောဓာတ်၏ အာကာရဝိသေသ ဟု ဆို၏။ ဤဋီကာ၌ကား မဟာဘူတ် ၄-ပါးလုံး၏ အာကာရဝိသေသဟု ဆိုသည်။ “အဋ္ဌကထာ၌ လိုရင်းပဓာနကိုသာဆို၍၊ ဋီကာ၌ ပဓာန-အပဓာန ၂-မျိုးလုံးကို ပေါင်း၍ ဆိုသည်”ဟု မှတ်ပါ။] ဟိ၊ မှန်။ တေသံ၊ ထိုစိတ္တဇ မဟာဘူတ်တို့၏။ တဒါကာရတ္တာ၊ ထိုထူးသော အခြင်းအရာ ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါယောဓာတု၊ သည်။ ထမ္မေတိ စ၊ ထောက်လည်း ထောက်ပံ့နိုင်၏။ စာလေတိ စ၊ လှုပ်လည်း လှုပ်ရှားစေနိုင်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ ဧတေန၊ ဖြင့်။ (ဝိညတ္တိယာ၊ ၏။) ပရမတ္ထတော၊ အားဖြင့်။ အဘာဝံ၊ မရှိခြင်းကို။ ဒဿေတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်းကသွာ န

၁။န ဟိ ရုပ်။ ပ။ အတ္ထိ။ “ပရမတ္ထတော အဘာဝံ ဒဿေတိ”ဟူသော ဧရ၊စကား၏ အကြောင်းပြ ဖြစ်၏။ “န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ”ဟူသော စကားသည် ဝိညတ်၏ ပရမတ္ထရုပ်အစစ် မဟုတ်ကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ သိနိုင်သနည်း။ “န စိတ္တ

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ ဧတေန ဝိညတ္တိယာ ပရမတ္ထတော အဘာဝံ။ ဒဿေတိ။ ဧ။ ။
 ဣတိ။ ဝိညာယတိ။ နည်း။ ။ ဟိ (ယသ္မာ) ရူပံ၊ ရုပ်အစစ်မှန်လျှင်။ အပ္ပစ္စယံ၊
 အကြောင်းမရှိသောရုပ်သည်။ န အတ္ထိ။ နိဗ္ဗာနဝဇ္ဇော၊ နိဗ္ဗာန်သည် ကြဉ်အပ်သော။
 နိဗ္ဗော၊ မြ်သော။ အတ္ထော စ၊ ပရမတ္ထ သည်လည်း။ န အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 (န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိဧတေန။ပ။ ဒဿေတိ၊ ဣတိ။ ဝိညာယတိ၊ ဧ။ ။)

ဝိညတ္တိတာယာတိ၊ ကား။ ဝိညတ္တိဝိကာရတာယ၊ ဝိညတ်ဟူသောဝိကာရ၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ (စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမဟောတိ-၌ စပ်။ ဝိညတ္တိယာ၊ ဧ။ ။) စိတ္တ
 သမုဋ္ဌာနဘာဝေါ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်၏ အဖြစ်ကို။ (အဓိပ္ပေတော)ဝိယ၊ အလိုရှိအပ်
 သကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) မဟာဘူတဝိကာရတာယ၊ မဟာဘူတ်တို့၏ ဝိကာရ၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ ဥပါဒါရူပဘာဝေါ စ၊ ဥပါဒါရုပ်၏ အဖြစ်ကိုလည်း။ (ဥပါဒါ
 ရုပ်ဟူသော အမည်ကိုလည်း။) အဓိပ္ပေတော၊ ဧ။ ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကာယိကကရဏန္တိ၊ ကား။ ကာယဒွါရပဝတ္တစိတ္တကိရိယံ၊ ကာယဒွါရ၌
 ဖြစ်သောစိတ်၏ အမူအရာကို။...အဓိပ္ပာယ်၊ အလိုဆန္ဒကို။ ဝါ၊ အကြံကို။ (ဝိညာ
 ပေတိ။)ဣတိ အတ္ထော။...ကာရေတိ မညေတိ ဧတေန'ဖြင့်။(ဝိညာ တတ္တံဒဿေတိ-
 ၌စပ်။)ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနသောရေန၊ အဆင်းကို ယူကြောင်းဖြစ်သော စက္ခုဒွါရဝိထိ၊
 မနောဒွါရဝိထိကို အစဉ်လိုက်သဖြင့်။ ဂဟိတာယ၊ ယူအပ်သော။ (သိအပ်သော။)

သမုဋ္ဌာနာ”ဟူသော စကားဖြင့် “ဝိညတ်သည် အပစ္စယတည်း”ဟု ဆိုရာရောက်၏။ ရုပ်မှန်လျှင်လည်း
 အပစ္စရုပ်ဟူ၍ မရှိ။ ထို့ကြောင့် “န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ”ပါ၌ဖြင့် ဝိညတ်၏ မရမတ္ထရုပ်အစစ်
 ,မဟုတ်ကြောင်းကို ပြသည်-ဟု သိနိုင်ပါသည်-ဟုလို။

၁။ န ဝ နိဗ္ဗာနဝဇ္ဇော။ပ။အတ္ထိတိ ။ ။ ဝိညတ်ရုပ်သည် နိဗ္ဗာန်ကဲ့သို့ နိစ္စဖြစ်သော
 အပ္ပစ္စယတရား မဖြစ်နိုင်ပါလော-ဟု ထပ်၍မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “န စ” စသည်မိန့်။
 နိဗ္ဗာန်မှတစ်ပါး နိစ္စဖြစ်သော ပရမတ္ထတရားမရှိသောကြောင့် ဝိညတ်ကို အပ္ပစ္စယဟုလည်း
 မဆိုနိုင်ပါ-ဟုလို။

၂။ ဝိညတ္တိတာယာတိ။ ။ “ဝိညတ္တိမဟုလာ၊ ယာစနမဟုလာ”ဟူသော ပါ၌
 ဝိညတ္တိသဒ္ဓါသည် တောင်းခြင်းအနက်ကို ဟောသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း တောင်းခြင်းအနက်
 ဟောလေလား-ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိညတ္တိတာယ”ကို “ဝိညတ္တိဝိကာရတာယ”ဟု
 ဖွင့်သည်။ ထိုဝိညတ်သည် ပရိယာယ်အားဖြင့် (ဌာနပစာရအားဖြင့်) စိတ္တသမုဋ္ဌာန် အမည်ရသကဲ့သို့
 မဟာဘူတ်တို့၏ ဝိကာရဖြစ်သောကြောင့် မဟာဘူတ်တို့ကို ခွဲမှီ၍သာ ထင်ရှားရကား ဥပါဒါရုပ်
 အမည်ကိုလည်း ရနိုင်သည်။

၃။ ဧတေန။ပ။ ဒဿေတိ။ ။ဝိညတ်ကိုသိသော ဝိထိကိုပြရာ၌ (၁)စူပါရုံကိုသိသော
 ဝိထိ၊ (၂)ထိုအတိတ် စူပါရုံကိုသိသော တဒနဝတ္ထိက မနောဒွါရဝိထိ၊ (၃)ဝိညတ်ကိုသိသော
 မနောဒွါရဝိထိ၊ (၄)အလိုဆန္ဒ (ဘာဝ)ကိုသိသော မနောဒွါရဝိထိဟု ဝိထိအစဉ် ၄-မျိုးရှိ၏။

ဝိညတ္တိယာ၊ ဝိညတ်ကြောင့်။ ယံ ကရဏံ၊ အကြင်အမူအရာကို။ (အကြင် အလိုဆန္ဒကို။) ဝိညာတတ္ထံ၊ သိနိုင်၏။ တဿ၊ ထိုအမူအရာကို။ (ထို အလိုဆန္ဒကို။) ဝိဇာနနေန၊ သိခြင်းအားဖြင့်။ ဝိညတ္တိယာ၊ ၏။ ဝိညာတတ္ထံ၊ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿေတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း ကသ္မာတဿ ဝိဇာနနေန ဝိညတ္တိယာ ဝိညာတတ္ထံ။ ဒဿေတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ) ဝိညတ္တိရဟိတေသု၊ ဝိညတ်မှ ကင်းကုန်သော။ ရက္ခစလနာဒိသု၊ သစ်ပင်လှုပ်ခြင်း အစရှိသည်တို့၌။ ဧသ(ဧသော)၊ ဤ သစ်ပင်သည်။ ဣဒံ၊ ဤအမှုကို။ ကာရေတိ၊ ပြုစေလို၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိဇာနနံ၊ သိခြင်းသည်။ န ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တဿ။ပ။ဒဿေတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ ၏။)

ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)။ စက္ခုဝိညာဏဿ၊ စက္ခုဝိညာဉ်၏။ ရူပေ၊ ရူပါရုံ၌။ အဘိနိပါတမတ္တံ၊ ရှေးရှုကျခြင်းမျှသည်။ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စတည်း။ အဓိပ္ပာယသဟဘုနော၊ အလိုဆန္ဒနှင့် တကွဖြစ်သော။ စလနဝိကာရဿ၊ လှုပ်ခြင်းဟူသော ဝိကာရကို။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းသည်။ (သိခြင်းသည်။) န(ကိစ္စံ)၊ ကိစ္စမဟုတ်။ [စက္ခုဝိညာဉ်က အလိုဆန္ဒ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိကာရ ဝိညတ်ကိုလည်းကောင်း မသိနိုင်-ဟူလို] ပန၊ ထိုသို့ပင် စက္ခုဝိညာဉ်၏ အလိုဆန္ဒ နှင့်တကွ ဝိကာရကို သိခြင်းကိစ္စ မရှိပါသော်လည်း။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ လဟုပရိဝတ္တိတာယ၊ လျင်မြန်သော အပြောင်းအလဲရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စက္ခုဝိညာဏဝိထိယာ၊ ၏။ အနန္တ ရံ၊ အခြားမဲ့၌။ မနောဝိညာဏေန၊ ဖြင့်။ ဝိညာတမ္ဘိ၊ သိအပ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ စလနံ၊ လှုပ်ခြင်းဟူသော ဝိကာရကို။ စက္ခုနာ၊စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ဝါ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့်။ ဒိဋ္ဌံ ဝိယ၊ မြင်အပ်သကဲ့သို့။ အဝိသေသဝိဒုနော၊ အထူးကို မသိနိုင်သူတို့သည်။ (စက္ခုဝိညာဏဝိထိနှင့် မနော ဝိညာဏဝိထိတို့၏ အထူးကို မသိနိုင်ကုန်သော လူပြန်တို့သည်။) မညန္တိ၊ မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ တဿ၊ ကြောင့်။ (ဝိဇာနနံ ဟောတိ-၌ စပ်။) နိလာဘိနိပါ

ထိုတွင်-ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနုသာရေနဖြင့် ၁-၂-ဝိထိတို့သို့ အစဉ်လိုက်ပုံကို ပြ၏။ ဂဟိတာယ ဝိညတ္တိယာဖြင့် (၃) ဝိထိကို ပြ၏။ ယံ ကရဏံ ဝိညာတတ္ထံ၊ တဿ ဝိဇာနနေနဖြင့် (၄) ဝိထိကို ပြသည်။

ရူပံ ပထမစိတ္တေန၊ တိတံ ဒုတိယ စေတသံ။
 တတိယေန တု ဝိညတ္တိံ၊ ဘာဝံ စတုတ္ထစေတသံ။
 ၁။ ဂဟဏံ ။ ။ “စလနံ ဝိကာရဿ ဂဟဏံ” စသည်ဖြင့် ဂဟဏ- ဟုလာသမျှ၌ ယူကြောင်း ဝိထိဟု မှတ်ပါ။ “ယု” ဟူသည် ဝိထိစိတ်ဖြင့် သိခြင်းတည်း။ ဂယုတိ စတေနာတိ ဂဟဏံ= ယူကြောင်း ဝိထိစိတ်။

တဝသပ္ပဝတ္ထာယ၊ ညှိသော အာရုံ၌ ရှေးရှုကျခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော။ စက္ခုဝိညာဏဝိထိယာ၊ ၏လည်းကောင်း။ နီလန္တိ၊ ညှိသော အဆင်းဟူ၍။ ပဝတ္ထာယ၊ ဖြစ်သော။ မနောဝိညာဏဝိထိယာ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ အန္တရံ၊ အထူးကို။ န ဝိညာယတိ ယထာ၊ မသိအပ် မသိနိုင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ စိတ္တေန၊ နှင့်။ သဟေဝ၊ တကွသာလျှင်။ အနုပရိဝတ္ထေ၊ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်သော။ (စိတ္တာနုပရိဝတ္တိဓမ္မဖြစ်သော။) ကာယ။ ပ။ သင်္ခါတေ၊ ရူပကာယကို ထောက်ပံ့တတ်၊ လှုပ်ရှားစေတတ်သော ထူးခြားသော အမှုအရာဟု ဆိုအပ်သော။ တသ္မိံ၊ ထို ဝိကာရရုပ်ကို။ အဝိညာယမာနန္တရေန၊ မသိအပ်သော အထူးရှိသော။ (စက္ခုဝိညာဏ ဝိထိမှ အထူးကိုမသိနိုင်သော။) မနောဒွါရဝိညာဏေန၊ မနောဒွါရဝိညာဉ်ဖြင့်။ ဂဟိတေ၊ ယူအပ်ပြီးသော်။ ဝါ၊ ယူအပ်ပြီးမှ။ (ဝိကာရဟူသော ဝိညာဉ်ကိုသိပြီးမှ။) ဧဝံ (ဧသော)၊ ဤသူသည်။ ဣဒံ၊ ဤအမှုကို။ ကာရေတိ၊ ပြုစေလို၏။ အယံ၊ ဤအလိုသည်။ အဿ၊ ထိုသူ၏။ အဓိပ္ပာယော၊ အလိုတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိဇာနနံ၊ သိခြင်းသည်။ ဟောတိ။

(ကိမိဝ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) တာလပဏ္ဏာဒိရူပါနိ၊ ထန်းရွက်အစရှိသည် တို့၏ အဆင်းတို့ကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်ပြီး၍။ တဒန္တရပ္ပဝတ္ထာယ၊ ထို မြင်ခြင်း၏

၁။ အဝိညာယမာနန္တရေန ။ အဝိညာယမာနံ+အန္တရံ ယဿာတိ အဝိညာယ မာနန္တရံ- စက္ခုဝိညာဏဝိထိမှ မသိအပ်သော အထူးရှိသော မနောဝိညာဉ်။ စက္ခုဝိညာဏဝိထိနှင့် မာနောဝိညာဏဝိထိ ဟု ၂-မျိုး ကွဲပြားပုံကို မသိရသော (စက္ခုဝိညာဏဝိထိဟုပင် ထင်ရသော) မနောဝိညာဏဝိထိ။

၂။ တာလပဏ္ဏာဒိ။ ပ။ ဝိယ။ ။ “တာလပဏ္ဏာဒိရူပါနိ ဒိသ္မာ”ဖြင့် ဒက္ခဒွါရဝိထိ၊ တဒန္တဝတ္တိက အတိတဂ္ဂဟဏ မနောဒွါရဝိထိတို့ကို ပြ၏။ “တဒန္တရပ္ပဝတ္ထာယ မနောဒွါရဝိထိယာ”ဖြင့် တာလပဏ္ဏာနှင့် ဥဒက တို့၏ တကွဆက်စပ်ပုံ အခြင်းအရာကို သိသော ဝိထိ၊ တာလပဏ္ဏာသည် ထိုရေ စသည်ရှိကြောင်း သိစေနိုင်သော အမှတ်အသား-ဟု သိသော ဝိထိများကို ပြ၏။ ဥဒကာဒိဂ္ဂဟဏံဖြင့် ရေကိုသိသော ဝိထိကို ပြသည်။ ဤ၌ ရေကိုသိသော ဝိထိသည် အလိုဆန္ဒကို သိသော ဝိထိမျိုးတည်း။ ဥဒကာဒိသဟဓာရိပ္ပကာရ-တံ သညာဏာကာရ ဂဟဏဝိထိသည် ဝိညာဉ်ကို သိသော ဝိထိမျိုးတည်း။

မှတ်ချက် ။ ။ ဤဝိထိ၌ ဥဒကာဒိ သဟဓာရိပ္ပကာရကို သိသော ဝိထိတစ်မျိုး၊ တံသညာဏာကာရကိုသိသော ဝိထိတစ်မျိုးဟု မနောဒွါရဝိထိ ၂-မျိုး ရှိနိုင်သကဲ့သို့ ဝိညာဉ်ကို သိရာ၌လည်း လက်လှုပ်ခြင်းနှင့် လာစေလိုခြင်း၏ ဆက်သွယ်မှု သမ္ပန္နကိုသိသော ဝိထိ တစ်မျိုးလည်း ရှိရသေးသည်-ဟု မှတ်ပါ။ ထိုဝိထိကား “ရူပံ ပထမ စိတ္တေန”သော ဂါထာ၌

အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော။ အဝိညာယမာနန္တရယ၊ မသိအပ်သော အထူးရှိသော။ (စက္ခုဝိညာဏဝိထိမှ အထူးကို မသိနိုင်သော။) မနောဒွါရဝိထိယာ၊ ဖြင့်။ တာလပဏ္ဏာဒိနံ၊ တို့၏။ ဥဒကာဒိ၊ ပ။ တံသညာဏာကာရံ၊ ရေ အစရှိသည်တို့နှင့် တကွဖြစ်လေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အပြား၊ ထို ရေအစရှိသည်တို့၏ အမှတ်အသားဟူသော အခြင်းအရာကို။ ဂဟေတွာ၊ ဥဒကာဒိဂ္ဂဟဏံ ဝိယ၊ ရေ အစရှိသည်တို့ကို ယူခြင်းကဲ့သို့တည်း။ ဝါ၊ ရေ အစရှိသည်တို့ကို သိရခြင်းကဲ့သို့တည်း။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဘဝိဿတိတိ အာဒိနာ၊ စကားရပ်ဖြင့်။ ဥဒကာဒိသမ္ပန္န-နာကာရေန၊ ရေ အစရှိသည်တို့နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကြောင့်။ ရူပဂ္ဂဟဏာနုသာရဝိညာဏေန၊ ရူပါရုံကိုသိကြောင်း ဝိထိကို အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ်ဖြင့်။ ယံ ဥဒကာဒိ၊ အကြင် ရေ အစရှိသည်ကို။ ဝိညာတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။ တဿ၊ ထို ရေ စသည်ကို။ ဝိဇာနဇေန၊ သိခြင်းအားဖြင့်။ တဒါကာရဿ၊ ထို ရေစသည်တို့၏ အထိမ်းအမှတ်ဟူသော အခြင်းအရာ၏။ ဝါ၊ ရာကို၊ ဝိညာတတာ၊ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်ထိုက်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဧတဿ ကာယိကကရဏဂ္ဂဟဏဿ၊ ဤ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော အမူအရာကိုယူကြောင်း ဝိထိ၏လည်းကောင်း။ (ဥပမေယျဘက်အတွက်။ ဧတဿ) ဥဒကာဒိဂ္ဂဟဏဿ စ၊ ဤ ရေ အစရှိသည်ကိုယူကြောင်း ဝိထိ၏လည်းကောင်း။ (ဥပမာနဘက်အတွက်။) ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္နဂ္ဂဟဏံ၊ ရှေး၌ပြီးပြီးသော အဆက်အသွယ်ကိုယူကြောင်း ဝိထိသည်။ ဥပနိဿယော၊ အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဆက်။

၁။ တာလပဏ္ဏာဒိ၊ ဥဒကာဒိ။ ။ တာလပဏ္ဏာဒိ၌ အာဒိဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော ဇေ၊ သာခါဇလန၊ ပုဗ္ဗုဋ္ဌက၊ ဥဿရိတတိဏပဏ္ဏကသဋ္ဌ တို့ကိုယူပါ။ ဥဒကာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သုရာ၊ ဝါတပ္ပဟတ၊ မစ္ဆ၊ ဩဃတို့ကို ယူပါ။ [သဉ္ဇာနာတိ ဇေတနာတိ သညာဏံ- ရေ အစရှိသည်တို့ကို သိကြောင်း အမှတ်အသား။ တဿဥဒကာဒိနော သညာဏံ၊ တဿ၊ အာကာရောတံသညာဏာကာရော၊ ဥဒကာဒိသဟဓာရိပ္ပဘာရော စ+သော+တံသညာဏာကာရော ဇာတိ ဥဒကာပ။ ကာရော-အနု။]

၂။ ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္နဂ္ဂဟဏံ။ ။ ဤစကားအရ ဝိထိတစ်မျိုး တိုးလာပြန်၏။ တောထဲ၌ ရေရှိ၏ဟူသော အထိမ်းအမှတ်ကိုပြသော ထန်းရွက်ကိုဖြင့်လျှင် ရေနင့်ထန်းရွက်တို့ ဆက်သွယ်ခြင်းကို ရှေးက သိဖူး၏။ ထို သိအပ်ဖူးသော ဆက်သွယ်မှုကို ပြန်၍ သတိရသော ဝိထိသည် ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္နဂ္ဂဟဏဝိထိပင်တည်း။ လက်ယပ်လိုက်လျှင် လာစေလို၏ ဟူသော ရှေးက အဆက်အသွယ်ကို ပြန်၍ သတိရခြင်း၌လည်း နည်းတူ။

အထ ပနာ၊ သို့မဟုတ်။ (တစ်နည်းကား) အနာလမ္ဘိတာ၊ အာရုံမပြု
 အပ်သည်။(သမာနာ)ပိ၊ သော်လည်း။ ဝါ၊ သော။ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညတ်သည်။(ပစ္စယော-
 ဌံ စပ်။) ကာယိကကရဏဂ္ဂဟဏဿ စ၊ ကာယံဒွါရ၌ဖြစ်သော အမူအရာဟူသော
 အလိုကိုယူကြောင်း၊ ဝိထိအားလည်း။ ပုရိမ၊ ပ။ ဝသေန၊ ရှေး၌ ပြီးပြီးသော
 အဆက်အသွယ်ကိုယူခြင်း၏ ဥပနိဿယ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။
 (ဟောကိ။ ကသ္မာ၊ နည်း။) သာမိပ္ပာယဝိကာရသဟဘူတ-ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနန္တရံ၊
 အလိုနှင့်တကွဖြစ်သော ဝိကာရနှင့်တကွဖြစ်သော အဆင်းကို ယူကြောင်း၊ ဝိထိ၏
 အခြားမဲ့၌၊ ပဝတ္တမာနဿ၊ ဖြစ်သော။ အမိပ္ပာယဂ္ဂ-ဟဏဿ၊ အလိုကိုယူကြောင်း
 ဝိထိ၏။ အမိပ္ပာယသဟဘူဝိကာရာဘာဝေ၊ အလိုနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဝိကာရ၏
 မရှိခြင်းသည်။ (သတိ။) အဘာဝတော၊ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။

၁။ အထ ပန ။ ။ ရှေးနည်းမှ တစ်နည်းပြသော စကားတည်း။ ရှေးနည်း၌
 “မနေဝိညာဏေန ဂဟိတေ တသ္မိံ။ပ။စောပနသင်္ခါတေ”ဟူသော စကားဖြင့် ဝိညတ်ဟူသော
 ဝိကာရကို မနောဝိညာဉ်ဖြင့် ထိုက်ရိုက်အာရုံပြု၍ သိအပ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ဤနည်း၌ကား
 ထိုက်ရိုက် အာရုံမပြုဘဲ အနုမာနအားဖြင့် သိကြောင်းကိုပြ၏။ [အထ ပနာတိ အာဒိနာ
 ဝိညတ္တိယာ အနုမာနေန ဂတေတဗ္ဗတံ ဒဿတိ။-အနု။]

၂။ အနာလမ္ဘိတာပိ။ပ။ဝသေန။ ။ “ဝိညတ်သည် ထိုက်ရိုက်အာရုံမပြုအပ်သော်လည်း
 ကာယိကကရဏ (ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော အမူအရာဟူသော အလိုကို)ယူသော ဝိထိအား
 ကျေးဇူးပြုနိုင်၏”ဟု ဆိုရာ၌ အဘယ်နည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍
 “ပုရိမ၊ပ။ဝသေန”ဟု မိန့်သည်။[ရှေ့၌ပြခဲ့သော “ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္နဂ္ဂဟဏံ ဥပနိဿယော”ကိုပင်
 “ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္န ဂ္ဂဟဏောပနိဿယဝသေန”ဟု ဆိုသည်။] “လာစေလိုလျှင် လက်ယပ်၏”
 ဟု လာစေလိုခြင်းနှင့် လက်ယပ်ခြင်း၏ ဆက်သွယ်ပုံကို ပြန်၍သိသော ဝိထိက ပကတူပနိဿယ
 သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း ဟူသော အစွမ်းကြောင့် ဝိညတ်သည် အာရုံ မပြုအပ်ဘဲလျက်
 ကာယိက အမူအရာ ဟူသော အလိုကို သိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၃။ သာမိပ္ပာယ။ပ။အဘာဝတော။ ။[“အမိပ္ပာယသဟိတ ဝိကာရေန သဟဇာတ”ဟု
 အနုပွင့်သောကြောင့် “သာမိပ္ပာယဝိကာရသဟဘူတ”ဟု ပါဠိရှိသင့်၏။ ယခုစာအုပ်များ၌
 သဟ မပါ။] လက်ယပ်၍၏ရာ၌ လက်၏အဆင်းဝယ် ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရနှင့်တကွဖြစ်သည်ကို
 “ဝိကာရသဟဘူတဝဏ္ဏ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုဝိကာရ၌ အလိုနှင့်တကွဖြစ်သည်ကို
 “သာမိပ္ပာယဝိကာရ”ဟုဆိုသည်။ထိုအဆင်းကိုသိသော စက္ခုဝိညာဏ တဒနုဝတ္တိက ၂-ဝိထိ၏
 အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော အလိုကိုသိသော ဝိထိသည် ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရမရှိလျှင် မနဖြစ်နိုင်။
 ထို့ကြောင့် ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရသည် (အာရုံမပြုအပ်သော်လည်း) ကာယိကကရဏအား
 ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်-ဟုလို။ [ဤစကားအရ “အလိုကိုသိခြင်းဖြင့်
 ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရကို မှန်းဆ၍ သိအပ်သည်”ဟု ပြသည်။]

ဧဝံ သတိံ။ သော။ ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနန္တရေန၊ ထန်းရွက် အစရှိသည်တို့၏ အဆင်းကိုယူကြောင်း (သိကြောင်း) ဝိထိ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော။ ဥဒကာဒိဂ္ဂဟဏေနေဝ၊ ရေ အစရှိသည်ကိုယူကြောင်း (သိကြောင်း) ဝိထိဖြင့်ပင်။ တာလ။ ပ။ ကာရော၊ ထန်းရွက် အစရှိသည်တို့၏ အမှတ်အသားဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (ပါကဋ္ဌော) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနန္တရေန၊ အဆင်းကိုယူကြောင်း (သိကြောင်း) ဝိထိ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော။ အဓိပ္ပာယဂ္ဂဟဏေနေဝ၊ အလိုကိုယူကြောင်း (သိကြောင်း) ဝိထိဖြင့်ပင်။ ဝိညတ္တိ၊ သည်။ ပါကဋ္ဌာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဒဗ္ဗိ။ ပ။ မညေတိ။ ဟူသော ပါဠိဖြင့် (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) အဓိပ္ပာယ ဝိဇာနနေနေဝ၊ အလိုကို သိခြင်းဖြင့်ပင်။ ဝိညတ္တိယာ၊ ၏။ ဝိညာတတာ၊ သိအပ်သည်၏အဖြစ်ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန။) ဝုတ္တာ၊ ဖြစ်။

အယံ။ ပ။ ကာမောတိ၊ ပါဠိဖြင့်။ အဓိပ္ပာယဝိဇာနနေန၊ အားဖြင့်။ ဝိညတ္တိယာ၊ ၏။ ပါကဋ္ဌဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ကသ္မာ ဝိညာယတိ၊ ဟိ (ယသ္မာ)။ တဒပါကဋ္ဌဘာဝေ၊ ထိုဝိညတ်၏ မထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ။) အဓိပ္ပာယဝိဇာနနံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အယံ နော။ ပ။ ဒဿေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

သမ္ပုဇိ။ ပ။ ဟောတိတိ၊ ပါဠိဖြင့်။ (သာဓေတိ-၌ စပ်။) အသမ္ပုဇိဘူတတာယ၊ မျက်မှောက် မဟုတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အနာပါထဂတာနံ၊ ရှေးရှုကျရောက်ခြင်းတို့ မရောက်ကုန်သော။ ရူပါဒိနံ၊ တို့၏။ စက္ခုဝိညေယျာဒိဘာဝေါ၊ စက္ခုဝိညေယျ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို။ (သာမိတော) ဝိယ၊ ပြီးစေအပ်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) သဘာဝဘူတံ၊ အစစ်အမှန် သဘောဖြစ်၍ ဖြစ်သော။

၁။ ဧဝံ သတိံ။ ။ “ဝိညတ်၏ မှန်းဆ၍ သိအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်ကို နိဂုံးအနေ အားဖြင့် ပြလို၍ “ဧဝံ သတိံ”သည်ကို မိန့်သည်။ ထန်းရွက် စသည်တို့၏ အဆင်းကို သိသော ဝိထိ၏ အခြားမဲ့၌ ရေကိုသိသော ဝိထိဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် “ထန်းရွက်သည် ရေရှိခြင်း၏ အထိမ်းအမှတ် ဖြစ်၏”ဟူသော အခြင်းအရာကို အထူးအားရမပြုအပ်သော်လည်း ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့ လက်ယပ်၍ခေါ်ရာဝယ် လက်၏ အဆင်းကို သိကြောင်းဝိထိ၏ အခြားမဲ့၌ အဓိပ္ပာယဂ္ဂဟဏဝိထိ၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ဝိညတ်လည်း အနုမာနအားဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဣဒဗ္ဗိဒ္ဓ ကာရေတိ မညေ”ဟူသောစကားဖြင့် အလိုကို သိမှုကြောင့်ပင် ဝိညတ်လည်း အနုမာနအားဖြင့် ထင်ရှားပြီး သိအပ်ပြီး ဖြစ်ခြင်းကို အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပါသည်-ဟူလို။

၂။ သဘာဝဘူတံ တံ။ ။ သဘာဝဘူတံကို “အနုတ္တဘူတံ”ဟု အနုဋီကာဖွင့်၏။ ‘ဝိညတ်ကို တိုက်ရိုက် အာရုံမပြုအပ်သောအခါ “ဝိညာပေတိတိ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညာယ တိတိ ဝိညတ္တိ”ဟူသော

(အနုတ္တဖြစ်၍ ဖြစ်သော။) တံ ဝိညတ္တိဘာဝံ၊ ထိုဝိညတ်၏အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ ထို ဝိညတ္တိဟူသောအမည်ကို။ ဒွိဓာ၊ ဝိညာပေတိတံ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညာယတိတံ ဝိညတ္တိဟူသော ၂-ပါး အပြားအားဖြင့်။ သာဓေတိ၊ ပြီးစေ၏။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ဗောဓေ တုကာမတာယ၊ သိစေခြင်းငှာအလိုရှိသည်၏ အဖြစ်နှင့်။ ဝိနာပိ၊ လည်း။ အဘိက္ကမ နာဒိပ္ပဝတ္တနေန၊ ရှေ့သို့သွားခြင်း အစရှိသည်ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်။ စိတ္တသဟဘူ၊ စိတ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သော ဝိကာရော၊ ထို ဝိကာရရုပ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်၊ အလိုကို။ ဝိညာပေတိ၊ သိစေတတ်၏။ သယံ စ၊ မိမိဟူသော ဝိကာရရုပ် ကိုယ်တိုင်လည်း။ ဝိညာယတိ၊ သိအပ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွိဓာပိ၊ ၂-ပါး အပြား အားဖြင့်လည်း။ ဝိညတ္တိယေဝ၊ ဝိညတ်မည်သည်သာ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။

တသ္မိံ ဒွါရေ သိဒ္ဓါတိ၊ ကား။ တေန ဒွါရေန။ ထို ကာယဒွါရဖြင့်။ ဝိညာတဗ္ဗဘာဝတော၊ သိထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ တေနောဒွါရေန၊ ဖြင့်ပင်။ နာမလာဘတော၊ ကာယကံဟူသော အမည်ကို ရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ တသ္မိံ ဒွါရေ၊ ဌံ။ ပါကဋဘာဝဝသေန၊ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ သိဒ္ဓါ၊ ထင်ရှားသော။ (ယာ စေတနာ-ဌံစပ်။)

ကုသလံ ဝါအကုသလံ ဝါတိ၊ ဟူ၍။ ထပေတဗ္ဗံ၊ တန့်ရပ်ထားရာ၏။ ကသ္မာ၊ နည်း။ ယသ္မာ၊ ပရဝါဒိနော၊ ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်၏။ (မတိယာဖြင့်။) အဝိပါကဿ၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘော မရှိသော ကြိယာစိတ်၏။ ကမ္မ ဘာဝေါ၊ ကံ၏အဖြစ်သည်။ န သိဒ္ဓေါ၊ မထင်ရှား။ (တသ္မာ ကုသလံ ဝါ အကုသလံ ဝါတိ ထပေတဗ္ဗံ။) ပန၊ ကား။ ဣတရဿ၊ အခြားသော သကဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်၏။ (မတိယာ အဝိပါကဿ ကမ္မဘာဝေါ။) သိဒ္ဓေါ၊ ထင်ရှား၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကာနံ၊ ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော။ ဧကာဒသနံ၊ ကုန်သော။ ကြိယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဟသိတုပ္ပာဒ်၊ မဟာကြိယာစိတ် ဂ၊ ကြိယာအဘိညာဉ်စိတ်တို့၏။) ဝသေန၊ ဖြင့်။ တိကံ၊ တိက်ကို။ ပူရေတွာ၊ ပြည့်စေ၍။ ထပေတဗ္ဗံ၊ တန့်ရပ်ထားရာ၏။

အနက်သည် မဖြစ်နိုင်-ဟု ယူဆဖွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုအခါ၌လည်း “ဝိညာပေတိတံ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညာယတိတံ ဝိညတ္တိ”ဟူသော ၂-ပါး အပြားအားဖြင့်ပင် ဝိညတ္တိအမည်ဖြစ်နိုင်၏-ဟု ဖြေလို၍ “သဘာဝဘူတံ တံ ဒွိဓာ ဝိညတ္တိ ဘာဝံ”ဟု မိန့်သည်။ ထို ၂-ပါးသော အနုတ္တအနက်ကို “သမ္မုခိပယေဝ နာမ ဟောတိ”ဟူသော စကားက သိစေပါသည်-ဟုလို။

ဒွါရေ။ပ။ ဧတ္ထ၊ အစရှိသော ဤဂါထာ၌။ အယံ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယ်ော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဒွါရာ၊ ဒွါရတို့သည်။ ဒွါရန္တရစာရိနော၊ ဒွါရတစ်ပါး ၌ ဖြစ်လေ့ရှိကုန်သည်။ (ဒွါရတစ်ပါး၏အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်လေ့ရှိကုန်သည်။) ယဒိ ဟောန္တိ၊ (ဧဝံ ဟောန္တေသု။) ဒွါရသမ္ဘေဒ၊ ဒွါရတို့၏ ရောစပ်ခြင်းကြောင့်။ ကမ္မသမ္ဘေဒေါပိ၊ ကံတို့၏ ရောစပ်ခြင်းသည်လည်း။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံ။ (ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောကံ။) ကာယကမ္မဒွါရံ၊ ကာယကမ္မဒွါရ။ ဣတိ၊ သို့။ အညမညဝ ဝတ္ထာနံ၊ အချင်းချင်း ပိုင်းခြား သတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းသည်။ န သိယာ။ ကမ္မာနံပိ၊ တို့၏လည်း။ ကမ္မန္တရစရဏော၊ ကံတစ်ပါးဝယ် လှည့်လည်ခြင်း၌ (ကံတစ်ပါး၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၌။) ဧသေဝနယော။

ပန၊ ဆက်။ ဒွါရာနံပိ၊ တို့၏လည်း။ (ပိဖြင့် ကံတို့ကို ပေါင်း။) ဒွါရဘာဝေန၊ ဒွါရ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ကမ္မန္တရစရဏံ၊ ကံတစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဒွါရန္တရစရဏံ စ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ယဒိ န သိယာ၊ (ဧဝံ သတိ။) သုဋ္ဌုတရံ၊ သာ၍ ကောင်းစွာ။ (အတိုင်းထက် အလွန်။) ကမ္မဒွါရဝ ဝတ္ထာနံ၊ ကံ၊ ဒွါရတို့ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်

၁။ ဒွါရန္တရစာရိနော။ပ။န သိယာ ။ [ဒွါရန္တရဘာဝေန ပဝတ္ထနကာ။] ဒွါရတို့သည် မူလဒွါရမှတစ်ပါး အခြားဒွါရတစ်မျိုးအဖြစ်ဖြင့် ပြောင်းလွဲ၍ဖြစ်ကြလျှင် ကာယဒွါရသည် ဝစီဒွါရ ဖြစ်လိုက်၊ မနောဒွါရဖြစ်လိုက်၊ ဝစီဒွါရကလည်း ကာယဒွါရဖြစ်လိုက်၊ ဤသို့ စသည်အားဖြင့် ဒွါရသမ္ဘေဒ (ဒွါရ အရောရော အနောနော) ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် ပါဏာတိပါတဟူသော ကာယကံသည်ပင် ဝစီကံ အမည် ရလိုက်၊ မနောကံ အမည်ရလိုက် ဤသို့အားဖြင့် ကံလည်း အရောရောအနောနော ဖြစ်ရကား ဒွါရဖြင့် ကံကို အမြဲသတ်မှတ်လျက် နာမည်တပ်၍လည်းမဖြစ်၊ ကံဖြင့် ဒွါရကို အမြဲသတ်မှတ်လျက် နာမည်တပ်၍လည်း မဖြစ်တော့။

၂။ ကမ္မာနံပိ ကမ္မန္တရစရဏော။ ။ ကာယကံက ဝစီကံအဖြစ် မနောကံအဖြစ်သို့ ပြောင်းလွဲ ပြန်လျှင်လည်း ကံအချင်းချင်း အရောရောအနောနော ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထိုကံဖြင့် ဒွါရတို့ကို အမြဲသတ်မှတ်လျက် (ကာယကမ္မဒွါရ-စသော)နာမည်တပ်၍ မဖြစ်နိုင်တော့ရကား “ကမ္မာနံပိ။ပ။ဧသေဝ နယော”ဟု ဆိုသည်။

၃။ ယဒိ ပန။ပ။သုဋ္ဌုတရံ သိယာ ။ ။ ဤဝါကျ၌ “ကမ္မန္တရစရဏ”ဟူသည် ဒွါရကံတစ်မျိုး အမှတ်အသား ဖြစ်ခြင်းတည်း။ [ကမ္မန္တရစရဏန္တိကမ္မန္တရူပလက္ခဏဘာ။] ထို့ကြောင့် “ဒွါရဘာဝေန”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-ဒွါရတို့က အခြားဒွါရ၌ဖြစ်သော ကံ၏အမှတ်အသား မဖြစ်လျှင်လည်းကောင်း၊ ကံတို့လည်း အခြား ဒွါရ၌ မဖြစ်လျှင်လည်းကောင်း ကံဖြင့် ဒွါရကို သတ်မှတ်ခြင်း၊ ဒွါရဖြင့် ကံကိုသတ်မှတ်ခြင်းသည် “သုဋ္ဌုတရ-အလွန်ရှင်းလင်း ပြတ်သားစရာ ရှိပါပေသည်”ဟူလို။

နာမည်တပ်ခြင်းသည်။ သိယာ၊ ဇာ၊ ပန၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာပါသော်လည်း။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဒွါရန္တရေ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌။ အစရဏံ၊ မဖြစ်ခြင်းသည်။ နအတ္ထိ၊ မရှိ။ ကိန္တု၊ စင်စစ်ကား။ ဒွါရေ၊ ရိုးရာ ဒွါရ၌လည်းကောင်း။ အညသ္မိ၊ စ၊ အခြား ဒွါရ၌လည်းကောင်း။ ကမ္မာနိ၊ ဖြစ်နေကျ ကံတို့သည် လည်းကောင်း။ အညာနိပိ၊ အခြားကံတို့သည်လည်းကောင်း။ စရန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

*ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ဒွါရေ၊ ၌။ ဒွါရာနိ၊ အခြား ဒွါရတို့သည်။ န စရန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ တသ္မာ၊ အဒွါရစာရိဟိ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်လေ့မရှိကုန်သော။ ကာရဏဘူတေဟိ၊ အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ကုန်သော။ ဒွါရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ကမ္မာနိ၊ တို့ကို။ ဝါ၊ တို့သည်။ ဒွါရန္တရေ၌။ စရန္တာနိပိ၊ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဝဝတ္ထိတာနိ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ နာမည်တပ်အပ်ကုန်ပြီ။ ၂ကေဝလံ၊ ကမ္မာနေဝ၊ တို့ကိုသာ။ (ဝဝတ္ထိတာနိ၊ ကုန်သည်။) န၊ မဟုတ်ကုန်သေး။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ တေဟိ၊ ထိုကံတို့ဖြင့်။ ဒွါရာနိပိ၊ တို့ကိုလည်း။ (ဝဝတ္ထိတာနိ) ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ကမ္မဒွါရာနိ၊ တို့ကို။ ယေဘုယျေနပ၊ ဝုတ္တိတာယ စာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုဗ္ဗမာနာယ၊ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော။ ဝဝတ္ထာနယုတ္တိယာ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်း၌ သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်။ အညမညံ၊ ချင်း။ ဝဝတ္ထိတာနိ၊ ကုန်ပြီ။

တတ္ထ၊ ထို ဒွါရ ကံတို့တွင်။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝဿ၊ ကာယကမ္မ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်(နာမည်)၏။ ဒွါရပေက္ခတ္တာ၊ ဒွါရကို ငဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဒွါရစာရိဟိ၊ ဒွါရတစ်ပါးအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်လေ့မရှိကုန်သော။ ဒွါရေဟိ၊

*၁။ ယသ္မာပနပ။ ဝဝတ္ထိတာနိ။ ။ ဒွါရတစ်ခု၌ကား အခြားဒွါရများသည် မဖြစ်နိုင်ကြ။ ကာယဒွါရသည် ဝစီဒွါရ မနောဒွါရ မဖြစ်နိုင်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဒွါရကိုင်မြဲသည်-ဟုလို။ ထို့ကြောင့် အပြောင်းအလွဲမရှိသော ဒွါရတို့ဖြင့် ကံတို့ကို အမြဲသတ်မှတ်၍ နာမည်တပ်ရသည်။ [“ကာရဏဘူတေဟိ”၏ အဓိပ္ပာယ်ကား-ဝိညတ်ဟူသော ဒွါရသည် ကံဟူသော စေတနာအား ၂၄-ပစ္စည်းတွင် တစ်စုံတစ်ခုသော ပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်မျှ ကျေးဇူးမပြုနိုင်။ သို့သော် ကာယဝိညတ်ဖြစ်မှ (ဓားကို လက်ဖြင့်ကိုင်၍ ခုတ်လိုက်မှ) ပါဏာတိပါတကံ အထမြောက်သောကြောင့် ထိုဝိညတ်သည် ပါဏာတိပါတကံ အထမြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်-ဟုဆိုလိုသည်။]

၂။ န ကေဝလံပ။ ယုတ္တိယာ။ ။ ကံတို့ကိုသာ ဒွါရတို့ဖြင့် သတ်မှတ်၍ နာမည်တပ်ရသည် မဟုတ်သေး။ ဒွါရတို့ကိုလည်း ထိုကံတို့ဖြင့် (ကာယကမ္မဒွါရ စသည်ဖြင့်) သတ်မှတ်ရသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ကံနှင့်ဒွါရတို့ကို အချင်းချင်း ဝဝတ္ထာနပြုရသည်။ ထိုသို့ပြုရာ၌ အဋ္ဌကထာဝယ် ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ယေဘုယျနည်း တဗ္ဗာဟုလ္လနည်းဟူသော ယုတ္တိအားဖြင့် သတ်မှတ်ရသည်။ [ဝဝတ္ထာနေယုတ္တိ-ဝဝတ္ထာနယုတ္တိ။]

တို့ဖြင့်။ ဝ ဝတ္ထာနံ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ ဒွါရန္တရစာရီဟိ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌
 ဖြစ်လေ့ရှိကုန်သော။ ကမ္မေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဒွါရနံ၊ တို့ကို။ အဝဝတ္ထာနံ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်
 နာမည်တပ်နိုင်ခြင်းသည်။ န(ဟောတိ)။ [“န အ ဝဝတ္ထာနံ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်
 နာမည်တပ်နိုင်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏”ဟု ဆိုလိုသည်။] (ကသ္မာ)။
 ကမ္မာနပေက္ခကာယဒွါရဒိဘာဝေဟိ၊ ကံကိုမငဲ့သော ကာယဒွါရ အစရှိသည်တို့၏
 အဖြစ် ရှိကုန်သော။ ဒွါရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဝဝတ္ထိတာနံ၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ် နာမည်
 တပ်အပ်ပြီးကုန်သော။ ကာယကမ္မာဒိနံ၊ တို့၏။ ကာယ။ ပ။ ကရတ္တာ၊ ကာယကမ္မဒွါရ
 အစရှိသည်ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အထ ဝါ၊ ကား။ ဒွါရန္တရေ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌။ စရန္တာနိပိ၊ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။
 ဝါ၊ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော ကံတို့သည်။ ကာယာဒိဟိ၊ ကာယဒွါရ အစရှိသည်တို့
 ဖြင့်။ ဥပလက္ခိတာနေဝ၊ အမြဲသတ်မှတ်အပ်ပြီးကုန်သည်သာလျှင်။ (ဟုတွာ)။
 စရန္တိ၊ ကုန်၏။ (ကသ္မာ)။ ပါဏာတိပါတာဒိနံ၊ တို့၏။ ၃ စံ သဘာဝတ္ထာ၊ ဤသို့
 သဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ကာယဒွါရ အစရှိသည်တို့ဖြင့် အမြဲသတ်မှတ်

၁။ ကမ္မာနပေက္ခါရေဟိ။ «ကမ္မာနပေက္ခော+ကာယဒွါရဒိဘာဝေါ ယေသန္တိ
 ကမ္မာနပေက္ခကာယဒွါရဒိဘာဝါနိ(ဒွါရနိ)၊ ကာယဒွါရ စသောအမည်သည် ကံကို မငဲ့ဘဲ
 သဘာဝအတိုင်း ရအပ်သောနာမည် ဖြစ်၏။ ထို ကာယဒွါရ စသောနာမည်တို့ဖြင့်ကံကို
 ကာယကံ စသည်ဖြင့် နာမည်တပ်ပြီးသောအခါ ထို ကာယကံ စသည်တို့က ဒွါရကိုပြန်၍
 “ကာယ ကမ္မဒွါရ” စသည်ဖြင့် နာမည်တပ်ဖို့ရန် သတ်မှတ်နိုင်သောကြောင့် ကံတို့ဖြင့်
 ဒွါရတို့ကို သတ်မှတ်၍ မဖြစ်မဟုတ်၊ ဖြစ်သည်သာ။

၂။ အထ ဝါ။ «ယေဘုယျေန ဝုတ္တိယာ၊ တဗ္ဗဟုလ္လဝုတ္တိယာ”ဟူသော ဝုတ္တောနယုတ္တိမှ
 အခြားတစ်နည်းကိုပြလို၍ “အထ ဝါ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤနည်း၌ ပါဏာတိပါတ
 ကံသည် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ကာယကံ အမည်ရသည် မဟုတ်။ ကာယဒွါရဖြင့်
 မှတ်သားအပ်သော သဘောရှိသောကြောင့် ကာယကံအမည် ရ၏။ မှန်၏-ကာယကံသည်
 ဝဇိဒ္ဓါရ စသော ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်(နာမည်တပ်အပ်)
 ပြီးသည်ဖြစ်၍ သာလျှင် လှည့်လည်ရကား သဘာဝအတိုင်းပင် ကာယကံဟူသော အမည်ကိုရသည်။
 ထိုကံ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ကာယဝိညာတ်လည်း-ကာယ ကမ္မဒွါရ ဟူသောအမည်ကို
 ရသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။ [အခြားကံ၊ အခြားဒွါရတို့၌လည်း နည်းတူ။]

၃။ စံ သဘာဝတ္ထာပပေဓာစတော။ «ဤဟိတံကို “စရန္တိ”၌လည်းကောင်း၊
 နောက်ကသဘာဝါဝပေဓာစ၏ ဟိတံကူအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း မဂ္ဂ၌ အစပ်၂-မျိုးပြ၏။ ဤ၌
 နောက်အစပ်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ပြမည်။ ပါဏာတိပါတ ကံ၏ ကာယဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်

နာမည်တပ်အပ်ပြီးသော သဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဝါ၊ အတွက်။ အာဏတ္တိ ဟတ္ထ ဝိကာရာဒီဟိ၊ စေနိုင်ခြင်း၊ လက်၏ ထူးခြားသော အမူအရာ အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဝုစ္စမာနဿပိ၊ ပြောဆိုအပ်သူ(ပြုအပ်သူ)၏လည်း။ ဝါ၊ သည်လည်း။ ကာယာဒီဟိ၊ သာဓေတဗ္ဗ သဘာဝါဝ ဗောဓတော၊ ကိုယ် အစရှိသော ဒွါရတို့ဖြင့် ပြီးစေထိုက်သော သဘောကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကြောင့်တည်း။

တသ္မာ၊ကြောင့်။ ကမ္မန္တ ရဿ၊ ကံတပါးအား။ အတ္တနိ၊ မိမိဟူသော ဒွါရ၌။ စရန္တဿပိ၊ သော်လည်း။ ဒွါရန္တရံ၊ ဒွါရတစ်ပါးသည်။ သနာမံ၊ မိမိ အမည်ကို။ န ဒေတိ၊ မပေး။ ကမ္မံပိ၊ ကံသည်လည်း။ ဒွါရဿ၊ အား။ (သနာမံ၊ကို) န(ဒေတိ)။ ပန၊ အနွယ် ကား။ တံတံ ဒွါရမေဝ၊ ထိုထိုဒွါရသည်သာ။ ကမ္မဿ၊ ကံအားလည်းကောင်း။ ကမ္မဉ္စ၊ သည်လည်း။ ဒွါရန္တရေ ဌံ၊ စရန္တံပိ၊ ဖြစ်သော်လည်း။ အတ္တနောယေဝ၊ မိမိဟူသော ကံ၏သာလျှင်။ ဒွါရဿ၊ အားလည်းကောင်း။ နာမံ၊ ကို။ ဒေတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အညမည ဝဝတ္တာနံ၊ သည်။ သိဒ္ဓံ၊ပြီးစီး၏။ ပန၊ ဆက်။ ပပုဗ္ဗေ ဌံ၊ ဒွါရေသု၊ တို့၌။ အနိဗဒ္ဓတာ၊ မဖွဲ့စပ်အပ်သည်၏

သောသဘော (ထုံးစံ)ရှိခြင်းကို “စဝံသဘာဝ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ သဘောရှိသည့်အတွက် ပါဏာတိပါတ အမှုကို စေနိုင်ခြင်းဖြင့် ပြောဆိုအပ်သူ (အစေအခိုင်းခံရသူ) ကလည်း ကိုယ်ဖြင့်ပြီးစေရမည့် ပါဏာတိပါတ သဘောကို သိနိုင်ခြင်း၊ မုသာဝါဒအမှုကို လက်ပြု၍ ပြောဆိုအပ် (စေခိုင်းအပ်) သူကလည်း နှုတ်ဖြင့်ပြီးစေရမည့် မုသား၏သဘောကို သိနိုင်ခြင်း ကြောင့် ပါဏာတိပါတ အမှုသည် ကာယဒွါရမှ တစ်ပါးသော ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်ပြီးဖြစ်၍သာ လှည့်လည်ရ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သိပါ။

၁။ တသ္မာပ၊အညမညဝဝတ္တာနံ။ ။ဤနည်းအရ အကျိုးဖလကို ပြလို၍“တသ္မာ” စသည်မိန့်။ “တသ္မာ၊ ထိုသို့ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယ စသည်တို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်ပြီး ဖြစ်၍သာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်”ပါဏာတိပါတ ကံသည် ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ဝစီဒွါရက မိမိနာမည်ကို မပေး၊ ဝစီကံ မခေါ်စေရ-ဟူလို၊ တို့ပါဏာတိပါတကံသည်ပင် ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ရသော်လည်း မိမိ၏ ကာယကံဟူသော အမည်ကို ထိုဒွါရအားမပေး၊ ထိုဒွါရကို “ဝစီကမ္မဒွါရ”ဟု မခေါ်စေရ-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် အညမညဝဝတ္တာန (အချင်းချင်းသတ်မှတ်၍ နာမည်တပ်မှု) ကိစ္စသည် ပြီးစီးနိုင်ပါ၏-ဟူလို။

၂။ ပုဗ္ဗ ပန၊ပန ဇတံ ဝဝတ္တာနန္တိ။ ။ ပါဏာတိပါတ စသော ကံကို ကာယဒွါရ စသော ဒွါရဖြင့် အမြဲသတ်မှတ်ပြီး သဘောရှိလျှင် ရှေး၌ “ဒွါရံ ပန အနိဗဒ္ဓံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ကမ္မဿ အနိဗဒ္ဓတ္တာ”ဟု လည်းကောင်း အဘယ်ကြောင့် ဆိုခဲ့ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပုဗ္ဗ ပန”စသည်ကိုမိန့်သည်။ ရှေး၌ကား ကံကဒွါရတစ်မျိုးတည်း၌သာ မက အခြားဒွါရ၌လည်း ဖြစ်သေးသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဒွါရံ ပန အနိဗဒ္ဓံ”စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သည်။ ယခုသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းကို ရည်ရွယ် ဆိုခဲ့ခြင်း မဟုတ်ပါ-ဟူလို၊ [“ဒွါရေစရန္တံ ကမ္မာနိတိ ဧတ္ထ အယမ

အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကို။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဒွါရန္တရ စရဏမေဝ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌ လှည့်လည်ခြင်းကိုသာ။ သန္ဓာယ။ ဝုတ္တာ။ ပြီ။ ဧတံ ဝ ဝုတ္တာနံ၊ ဤပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းကို။ (သန္ဓာယ) န (ဝုတ္တံ)။ ဣတိ (အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပာယ်ော၊ တည်း။

“တတ္ထ ကမ္မနာပိ ဒွါရံ နာမံ လဘတိ” စသည်ကို ဖွင့်ပြလို၍ တတ္ထစသည် မိန့်။] တတ္ထာတိ၊ ကား။ တေသု ဒွါရကမ္မေသု၊ တို့တွင်။ (ဤစကားဖြင့် တတ္ထအစွဲကို ပြသည်။) ကာယကမ္မဿ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနန္တိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ တံ သဟဇာတာ၊ ထိုကံနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ဝိညတ္တိယေဝ၊ ဝိညတ်ကိုပင်။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ သာ၊ ထိုဝိညတ်သည်။ တံဿ၊ ထိုကံအား။ ဂေနစိ ပကာရေန၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အပြားအားဖြင့်။ (၂၄-ပစ္စည်းတွင် တစ်စုံတစ်ခုသော ပစ္စည်းဖြင့်) ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ကိဉ္ဇာပိ န ဟောတိ၊ အကယ်၍မူလည်း မဖြစ်ပါပေ။ တထာပိ၊ ထိုသို့ မဖြစ်ပါသော်လည်း။ ကမ္မဿ၊ ကံကို။ ဝိသေသိကာ၊ အထူးပြုတတ်သော။ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညတ်ကို။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ တံ သဟဇာတာ၊ ထိုကံနှင့်တကွ ဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။ ယထာဝုတ္တ နိယမေန၊ အကြင်ကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့်။ အညဝိသေသနဿ၊ အခြား ဝိသေသနရှိသော ။ ကမ္မဿ၊ ၏။ ဝိသေသနန္တရေ၊ တစ်ပါးသော ဝိသေသန၌။ ဥပ္ပတ္တိ အဘာဝါ (စ)၊ ဖြစ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်

ဝိပ္ပာယော”ဟု ရှေ့၌ ဆိုခဲ့၏။ ဣတိဖြင့် ထို အဓိပ္ပာယ်ောကို ပြန်လှည့်၍ နိဂုံးအပ်သည်။]

၁။ ကမ္မဿ ဝိသေသိကာ။ ။ ကာယဝိညတ် ဖြစ်ပေါ်မှ အထမြောက်သော ကံကို ကာယဝိညတ်က “ကာယကံ”ဟု အထူးပြုသောကြောင့် (ဝစိကံ မနောကံတို့မှ အထူးပြုသောကြောင့်) ဝိညတ်ကို “ကမ္မဿ ဝိသေသိကာ”ဟု ဆိုသည်။ ဝစိဝိညတ်က ဝစိကံကို အထူးပြုရာ၌လည်း နည်းတူ။ “မဂ္ဂ၌ကား ကံသည် အထူးပြုအပ်သော ဝိညတ်”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ စဉ်းစားပါ။] ထိုဝိညတ်သည် စိတ် စေတသိက်တွင် ပါဝင်သော စေတနာကံနှင့် အတူတကွ စိတ္တဇရုပ်အဖြစ် ဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် “တံသဟဇာတာ”ဟုဆိုသည်။

၂။ ယထာဝုတ္တ နိယမေန။ ။ ယေဘုယျဝုတ္တိအားဖြင့် ဝုတ္တာနံ နိယမကို အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုခဲ့၏။ ထိုကို ရည်ရွယ်၍ “ယထာဝုတ္တ နိယမံ”ဟု ဆိုသည်။ ထို နိယမအရကာယဒွါရဟူသော ဝိသေသနဖြင့် “ကာယကံ”ဟု ယေဘုယျနည်းအရ အမည်ရပြီးသော ကံသည် ဝစိဒွါရဟူသော ဝိသေသနတစ်ပါး၌ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ရှေ့၌ပြခဲ့သော အကြောင်းကြောင့် လည်းကောင်း) ဝိညတ်ကို ကံ၏ ဖြစ်ရာဌာန အဖြစ်ဖြင့် ဆိုအပ်သည်-ဟူလို။ [သေဋ္ဌာ၊ စေတ္တ လောပေါ၊ အဘာဝါ၏ နောက်၌ သေဋ္ဌာ၊ ကျေသည်။ အဘာဝါ ဇာတိ အတ္တော၊ တဿ ဝုတ္တာတိ သမ္ပန္နော-မဂ္ဂ-ဤအတိုင်း အနက်ပေးထားသည်။]

လည်းကောင်း၊ တဿ၊ ထိုကံ၏။ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘာဝေန၊ ဖြစ်ရာဋ္ဌာန၏ အဖြစ်ဖြင့်။
 ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီ။

ကာယေန ပန ကတတ္တာတိ၊ ကား။ ကာယဝိညတ္တိ၊ ကို။ ဇနေတွာ၊ ဤ။
 ကာယ၊ ထို ကာယဝိညတ်ဖြင့်။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ နိပ္ပုဒ်နတော၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်ခြင်း
 အစရှိသော အမှုကို ပြီးစေခြင်းကြောင့်။ အတ္တနော၊ မိမိဟူသော ကံ၏။
 နိပ္ပတ္တိဝသေန၊ ပြီးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကာယေန၊ ကာယဖြင့်။ ကံတံ၊ ပြုအပ်သော။
 ကမ္မန္တိ၊ ကံဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ (ကသွာ၊ ကြောင့်။ ကမ္မဿ၊ ကံ၏။ နိပ္ပတ္တိ၊
 ပြီးခြင်းကို။ ကာယေန ကတံတိ၊ ကာယေန ကတံ ဟူ၍။ ဝုတ္တာနည်း။) ဟိ
 (ယသွာ)။ ဧတ္ထ၊ ဤ ကံကိုပြီးစေရာ၌။ ကာယော၊ ကာယဝိညတ်သည်။
 ကာရဏဘူတော၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကမ္မဿ နိပ္ပတ္တိ
 ကာယေန ကတံတိ ဝုတ္တာ။)

အညမည ဝဝတ္တိတာတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ကမ္မုနာ၊ ကံဖြင့်။ ကာယော၊
 ကာယဝိညတ်ကို။ ကာယကမ္မုဒ္ဓါရန္တိ၊ ကာယကံ၏ဖြစ်ရာ ဒွါရဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။
 ဝဝတ္တိတော၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်ပြီ။ ကာယော ဣစ္ဆေဝါကာယ ဟူ၍သာ။
 န(ဝဝတ္တိတော)၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်သည်မဟုတ်။ သူစိ၊ အပ်ကို။ ကမ္မုနာ၊
 အလုပ်ဖြင့်။ သူစိကမ္မ ကရဏန္တိ၊ အပ်အမှုကို ပြုကြောင်းဟူ၍။ ဝ ဝတ္တိတာယထာ၊
 သကဲ့သို့လည်းကောင်း။ သူစိဣစ္ဆေဝ၊ သူစိဟူ၍သာ။ (ကမ္မကရဏ မပါဘဲ-
 ဟူလို)။ န (ဝဝတ္တိတာ ယထာ)၊ မပိုင်းခြား မသတ်မှတ်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း။
 တထာ၊ တူ။ ဣဒံ၊ ဤ ကာယကမ္မုဒ္ဓါရကိုလည်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ။

ဓ၊ ဆက်။ အညမည ဝဝတ္တိတာတိ (ပုဒဿ)၊ ၏။ အညမည။
 ဝိသေသိတာ၊ အထူးပြုအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ အတ္ထော၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) ... ဧဝံ
 သန္တေတိ၊ ကား။ ယထာဝုတ္တံ၊ သော။ ဝဝတ္တာနနိယမံ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်း၌

၁။ ကာရဏဘူတော ဟိ ပနေတ္ထ။ ။ ဤဝါကျ၌ “ဟိ-ပန”ဟု နိပါတ်၊ ၂-ခုရှိ၏။
 နောက်၌လည်း “ကာယောတိ”ဟု ဣတိသဒ္ဓါပါ၏။ ထို့ကြောင့် မရ၌ “ဟိသဒ္ဓါ၊ ဟေတုအတ္ထော၊
 ပနသဒ္ဓါ၊ ဝစနသိလိဋ္ဌတ္ထော” ပထမဖွင့်သည်။ ဤနည်းအလို “ကသွာ ကမ္မဿ နိပ္ပတ္တိ
 ကာယေန ကတန္တိဝုတ္တာ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျအပိုထည့်၍ အနက်ပေးဖို့ရန် မရဖွင့်သည်။ ဤအတိုင်း
 နိဿယ၌ အနက်ပေးထား၏။ “ဟိသဒ္ဓါ ဝါ အဝဇာရဏတ္ထော၊ ပနသဒ္ဓါ အာရမ္မတ္ထော”ဟု
 တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ ထိုအလို “ပန၊ ဆက်။ ပ။ ကာရဏဘူတောဟိ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်သာ။
 ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏”ဟု ပေးပါ။

၂။ ယထာဝုတ္တံ။ ပ။ နိယမံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ယေဘုယျဝုတ္တိအားဖြင့် လည်းကောင်း။
 တဗ္ဗာဟုလ္လဝုတ္တိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒွါရဝဝတ္တာန ကမ္မဝဝတ္တာန ကို ဆိုထား၏ ထိုအဆိုကို

မြီသောအမှတ်အသားကို။ အဂ္ဂဟေတွာ၊ မယုမု၍။ ဒွါရေ၊ ပ။ ဝစနမေဝ၊ ကိုသာ။ ဂဟေတွာ၊ ယု၍။ စောဒေတိ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထိုစောဒနာ၌။ ဧဝံ သန္တတိကား။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဒွါရန္တရစရဏေ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ အညမညေန၊ တစ်ပါးတစ်ပါးဖြင့်။ ဝဝတ္ထာနေ၊ စ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည် တပ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ နာမလာဘော၊ နာမည်ရခြင်း၌။ ဝိသေသနေ၊ အထူးပြုခြင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ (န ယုဒ္ဓတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

ကာယကမ္မဒွါရကထာဝတ္ထနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

ဝစီကမ္မဒွါရကထာအဖွင့်

စတုဟိ။ပ။ သမန္တဂတာတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-၌စပ်။)^၂ သုဘာသိတဘာသန သင်္ခါတာ၊ ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သည် မည်လောက်အောင် ပြောဆိုခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ အပိသုဏဝါစာ၊ ပိသုဏဝါစာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားလည်းကောင်း။ ဓမ္မဘာသနသင်္ခါတော၊ တရားဟောခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ အသမ္ပပ္ပလာပေါ၊

“ယထာဝုတ္တံ ဝဝတ္ထာနနိယမံ” ဟုဆိုသည်။ အဋ္ဌကထာ၌ နောက်နားဝယ် ဆိုအပ်သော ဝဝတ္ထာ နနိယမကို မယူဘဲ “ဒွါရေ စရန္တိ ကမ္မာနိ”စသော စကားတစ်ဖက်သတ်ကိုသာ ယူ၍ ဧဝံ သန္တတိ စသည်ဖြင့် စောဒနာသည်။ [ဝဝတ္ထာနေ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်း၌နိယမော၊ အပြုမှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော ယေဘုယျရတ္ထိ၊ တစ္စာဟုလ္လရတ္ထိတည်း။ ဝဝတ္ထာနနိယမော။]

၁။ နာမလာဘော ဝိသေသနေ။ ။ ရှေ့၌ ဝဝတ္ထိတာကို “ဝိသေသိတာ”ဟု ဖွင့်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ဤ ဝိသေသနေလည်း “ဝဝတ္ထာနေ”၏ အဓိပ္ပာယ်ဟု မှတ်ပါ။ “နာမလာဘော” ကား အဘယ်အရာ၌ ဝိသေသနပြုသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ ထည့်အပ်သော အာစာရတည်း။ [နာမလာဘော-အာစာရဘူတေ-မဝု။]

၂။ သုဘာသိတပဒ္ဓစ္စာ။ ။ ပိသုဏဝါစာ ဟုရာ၌ ချောပစ်ကုန်းတိုက်ကြောင်း စေတနာကို ယူရသကဲ့သို့၊ အပိသုဏဝါစာ ယူရာ၌လည်း ချောပစ်ကုန်းတိုက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ကောင်းမွန်စွာ ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကိုယူရ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အခြားဝါစာတို့၌လည်း ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကို ကောက်ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် “တထာပဝတ္ထာ စေတနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ”ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဝါစာ ၄-မျိုးကို သရုပ်ပြရာ၌ “သုဘာသိတ ဘာသနသင်္ခါတာ”စသည်ဖြင့် ဝိသေသန ၄-မျိုးကိုပြထား၏။ ထို ဝိသေသနများသည် “သုဘာသိတယေဝ ဘာသတိ၊ နော ဒုဗ္ဘသိတံ၊ ဓမ္မယေဝပဿနော အဝဗ္ဗံ၊ ပိယံ ယေဝပဿနော အပ္ပိယံ၊ သစ္စံ ယေဝ ဘာသတိ၊ နော အလိကံ”ဟူသော သဂါထာဝဂ္ဂ-ဝိဂီကသုတ်ကို မှီး၍ ပြထားသည်-ဟုမှတ်ပါ။

သမ္ပပ္ပလာပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားလည်းကောင်း။ ပိယ-ဘာသနသင်္ခါတာ၊
ချစ်ဖွယ်ကို ပြောဆိုခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ အဖရသဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
စကားလည်းကောင်း။ သစ္စဘာသနသင်္ခါတာ၊ မှန်ကန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းဟု
ဆိုအပ်သော။ အမုသာဝါဒေါ စ၊ မုသာဝါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားလည်းကောင်း။
ဣတိ၊ သို့။ ဧတာ ဝါစာ၊ တို့ကို။ တထာ၊ ထို သုဘာသိတဘာသန စသော
အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ပဝတ္ထာ၊ ကုန်သော။ စေတနာ။ စေတနာတို့ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊
ကုန်၏။ သဟသဒ္ဓါ၊ ပနာတိ၊ ဟူသော စကားကို။ တဿ၊ ဝိကာရဿ၊
ထိုဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရ ရုပ်၏။ သဒ္ဓေန၊ သဒ္ဓရုပ်နှင့်။ သဟ။ သမ္ဘူတတ္တာ၊
ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတာယ၊ စိတ်သို့
အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (“စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနော ဓမ္မာ”
အရ၌ ဝိညတ် ပါဝင်သောကြောင့်။) သော၊ ထို ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရသည်။
ယာဝ သဒ္ဓဘာဝိ၊ သဒ္ဓရုပ် ဖြစ်သည်တိုင်အောင် ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ (သဒ္ဓရုပ်ကဲ့သို့
၁၇-ချက် စိတ္တက္ခဏ ကြာသည်။) န၊ မဟုတ်။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။

ဝိတက္က။ပ။ဝိညေယျောတိ၊ဟူ၍။ ပဝတ္ထေန၊ဖြစ်သော။ မဟာအဋ္ဌကထာ၊
ဝါဒေန၊အားဖြင့်။စိတ္တသမုဋ္ဌာနသဒ္ဓေါ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အသံသည်။ ဝိညတ္တိ
ဃဋ္ဌနေန၊ ဝိညတ်ကြောင့် ထိခိုက်ခြင်းနှင့်။ ဝိနာပိ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ဣတိ၊
ဤအနက်သည်။ အာပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ (ကသ္မာ ဣတိ အာပဇ္ဇတိ။) ဟိ (ယသ္မာ)
ယာ။ပ။ဝိညတ္တိတိ၊ ဟူ၍။ ဝစနတော၊ ကြောင့်။ အသောတဝိညေယျသဒ္ဓေန၊
သောတဝိညေယျ မဟုတ်သော အသံနှင့်။ သဟ၊ တကွ။ ဝိညတ္တိယာ၊ ဝိညတ်၏။
ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ နိုင်။ ဣတိ၊သို့။ ဝိညာယတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
(ဣတိ။ ဤအနက်သည်။ အာပဇ္ဇတိ၊ ၏။)

စ၊ ဆက်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနနံ သဒ္ဓါယတနန္တိ ဧတ္ထ၊ ပါဌ်၌။ ကောစိ၊
တစ်စုံတစ်ခုသော စိတ္တသမုဋ္ဌာနော၊ စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ သဒ္ဓေါ၊
သဒ္ဓသည်။ ဝါ၊ ကို။ အသင်္ဂဟိတော နာမ၊ မသိမ်းယူအပ်သည် မည်သည်။ န
အတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ အဓိပ္ပာယေန၊ ဤသို့သော အလိုဖြင့်။ မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ၊
ကို။ (သင်္ဂဟကာရော။) ပဋိသေဓေတိ၊ တားဖြစ်၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း- ကသ္မာ
ပဋိသေဓေတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ဆဗ္ဗိဓေန ရူပသင်္ဂဟာဒိသု၊ ဆဗ္ဗိဓေန
ရူပသင်္ဂဟ အစရှိသည်တို့၌။ [အာဒိဖြင့် “သတ္တဝိဓေန ရူပသင်္ဂဟ” စသည်ကိုယူ။
ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်ကြည့်ပါ။] သောတဝိညေယျန္တိ၊ ပါဌ်ဖြင့်လည်းကောင်း။ ဒိဋ္ဌံ
သုတန္တိ ဧတ္ထ၊ ပါဌ်၌။ သုတန္တိ စ၊ ပါဌ်ဖြင့်လည်းကောင်း။ ကောစိ၊ သော။ သဒ္ဓေါ၊

သဒ္ဓကို။ န သင်္ဂယုတိ၊ မသိမ်းယူအပ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (သင်္ဂယုတိဇဝ၊ သိမ်းယူအပ်သည်သာ။ သုခုမသဒ္ဓဖြစ်စေ၊ သုခုမ မဟုတ်သော သဒ္ဓဖြစ်စေ၊ မည်သည့်သဒ္ဓမဆို သိမ်းယူနိုင်သည်သာ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ သောတဝိညေယျပါ၌၊ သုတံပါ၌တို့ဖြင့် မသိမ်းယူအပ်သော သဒ္ဓရုပ် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (မဟာအဋ္ဌကထာ ဝါဒ၊ ကိ။ ပဋိသေခေတိ။)

ပန၊ ဆက်။ မဟာအဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ (ဝုတ္တာ သိယာ-၌ စပ်။) ဝိညတ္တိသဟဇမေဝ၊ ဝိညတ်နှင့်တကွဖြစ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ဇိဝှာပ။ သမုဋ္ဌိတံ၊ လျှာ၊ အာစောက်တို့၏ လှုပ်ခြင်း အစရှိသည်ကို ပြုတတ်သော ဝိတက်ကြောင့်ဖြစ်သော။ သုခုမသဒ္ဓံ၊ သိမ်မွေ့သောအသံကို။ ဒိဗ္ဗသောတေန၊ ဖြင့်။ သုတ္တာ၊ ရှိ။ အာဒိသတိ၊ ညွှန်ပြ၏။ ဣတိ၊ ဤစကားကို။ သုတ္တေ၊ သုတ္တန်ပါဠိတော်၌။ (ဝုတ္တံ။) [ဣတိတိ ဣတိဝစနံ သုတ္တေ ဝုတ္တန္တိ သမ္ပန္နော။ -မဝု။] ပဌာနေ စ၊ ပဌာန်းပါဠိတော်၌လည်း။ ဩဠာရိကသဒ္ဓံ၊ ထင်ရှားသော အသံကို။ သန္နာယ၊ ရှိ။ သောတ။ ပ။ ပစ္စယောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန၊ ဤသို့သော အလိုဖြင့်။ အသောတဝိညေယျတာ၊ သောတ ဝိညေယျ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကိ။ (အာစရိယေန၊ မဟာအဋ္ဌကထာ ဆရာသည်။) ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်သည် ဖြစ်ရာပါသော်လည်း။ (ဆိုဟန် တူပါသော်လည်း။) သဒ္ဓေါစ၊ အသံလည်း ဟုတ်၏။ အသောတဝိညေယျောစ၊ သောတဝိညေယျလည်း မဟုတ်။ ဣတိ ဇေတံ၊ ဤစကား ၂-ရပ်သည်။ ဝိရုဒ္ဓံ၊ ဆန့်ကျင်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ပဋိက္ခေပေါ၊ သင်္ဂဟကာရဆရာ၏ ပယ်မြစ်ခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဝိညတ္တိပစ္စယာ၊ ဝိညတ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ယဋ္ဌနာ၊ ထိခိုက်ခြင်း တည်း။ ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာ၊ ခြင်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိညတ္တိ ဇေ၊ ဝိညတ်သည်ပင်။ (ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာ၊ မည်၏။) ဟိ၊ မှန်။ ယဋ္ဌနာပ။ ဝိကာရော၊ ထိခိုက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဘူတရုပ်တို့၏ ထူးခြားသော အမူအရာကို။ ယဋ္ဌဋ္ဌာတိ၊ ယဋ္ဌနာဟူ၍။ ဝိတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ သံယဋ္ဌနေန၊ ပထဝိဓာတ် ၂-ပါးတို့၏ အချင်းချင်းထိခိုက်ခြင်းနှင့်။ သဟေဝ၊ တစ်ပြိုင်နက်သာလျှင်။ သဒ္ဓေါ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေန၊ ရှေ့နောက်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ န (ဥပ္ပဇ္ဇတိ)၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်။ (ထိခိုက်ခြင်းက ရှေ့၊ အသံက နောက်မှဖြစ်သည်မဟုတ်-ဟူလို။)

ပထဝိဓာတုယာဒိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ဝါယောဓာတုယာ၊ ၏။ (စာလနံ၊ လှုပ်ခဲခြင်းဟူသော။ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စသည်။ အဓိကံ) ဝိယ၊ အဓိက ဖြစ်သကဲ့သို့။

(လွန်ကဲသကဲ့သို့။ တထာ။) ပထဝီဓာတုယာ၊^၁ ၏။ သံဃဋ္ဌနံ အချင်းချင်း ထိခိုက်ခြင်းဟူသော။ ကိစ္ဆံ၊ သည်။ အဓိကံ၊ တည်း။ ဣတိ ကတွာ၊ ဤသို့နလုံးသွင်း၍။ ဝုတ္တံ။^၂ ဝိကာရဿ စ၊ ဝိကာရ ရုပ်၏လည်း။ တပ္ပစ္စယဘာဝေါ၊ ထို ထိခိုက်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဟိ၊^၃ မှန်။ တဗ္ဗိကာရာနံ၊ ထိုဝိကာရရုပ် ရှိကုန်သော။ ဘူတာနံ၊ မဟာဘုတ်တို့၏။^၄ အညမညဿ၊ တစ်ပါး တစ်ပါးအား။ ပစ္စယဘာဝေါ၊ ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။^၅ အညဗ္ဗိ၊ သော။ သဗ္ဗံ၊ သော။ ဝိဓာနံ၊ အစီအရင်ကို။ ကာယဝိညတ္တိယံ ဝိယ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တိသမုဋ္ဌာနိကကာယံ စာလေတိ န စာလေတိတိ၊ ဟူသော ၊ အယံ ဝါရော၊ ကို။ ဣ၊ ဤ ဝစီကမ္မဒ္ဓါရကထာ၌။ န လဗ္ဘတိ။ (ကသ္မာ န လဗ္ဘတိ။) ဟိ (ယသ္မာ)။ စာလနံ၊ လျှပ်စေခြင်း ဟူသည်။ ဥပါဒိန္နဋ္ဌနံ၊ ဥပါဒိန္နရုပ်တို့၏ ထိခိုက် ခြင်းသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ။ ကြောင့် (န လဗ္ဘတိ။) “စိတ္တသမုဋ္ဌာနိ ကေ ပန ကာယေ စလန္တေ တေသမုဋ္ဌာနိကော စလတိ န စလတိ” ဟု ကာယကမ္မဒ္ဓါရကထာ၌ ဆိုခဲ့၏။ ထိုစကားကိုပင် ဤ၌ “တိသမုဋ္ဌာနိကကာယံ စာလေတိ န စာလေတိ” ဟု ချုံး၍ ဆိုထားသည်။]

^၁ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ စာလနယဋ္ဌနတို့၏ သဘောကား။ ဒေသန္တ ရုပ္ပါဒနပရမ္မရတာ၊ အရပ်တစ်ပါး၌ ဥပါဒိစေခြင်း၏ အဆက်ဆက်၏ အဖြစ်သည်။

၁။ ဝိကာရဿ စ။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ [တပ္ပစ္စယဘာဝေါတိ ဥပါဒိန္နကာယဋ္ဌနဿပစ္စယ ဘာဝေါ။ -အနု။] ကာယကမ္မဒ္ဓါရကထာ၌ “စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ ပန ဝါယောဓာတုယာ။ ပ။ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သမတ္ထောကော အကာရဝိကာရောအတ္ထိ” ဟုဆိုခဲ့၏။ ထို့အတူဤ ဝစီကမ္မဒ္ဓါရ ကထာ၌လည်း “စိတ္တပထဝိယာ ဥပါဒိန္နကာယဋ္ဌနေ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သမတ္ထော စိတ္တသမုဋ္ဌာန မဟာဘူတာနံ ကော အကာရဝိသေသော အတ္ထိ” ဟု သိနိုင်သောကြောင့် “ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟုဆိုသည်။

၂။ အညမညဿ။ ပစ္စယဘာဝေါ။ ။ တပ္ပစ္စယဘာဝေါကိုပင် “အညမညဿ ပစ္စယဘာဝေါ” ဟု ဆိုသည်။ ဝိကာရဟူသော ဝိညတ်ရုပ်ပါရှိသော စိတ္တ။ မဟာဘုတ်တို့၏ အချင်းချင်း ထိခိုက်ခြင်း၏အကြောင်းကို “အညမညပစ္စယ” ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျ၏ ဒဋ္ဌာသဖြစ်သင့်၏။ အကြောင်းပြ မဖြစ်သင့်။ [ထိုသို့ စိတ္တ။ မဟာဘုတ်ချင်း ထိခိုက်သောအခါ ကမ္မ။ ဥတု။ အာဟာရ။ မဟာဘုတ်ရုပ်များနှင့်လည်း ထိခိုက်သည်သာ။]

၃။ အညဗ္ဗိ သဗ္ဗံ ဝိဓာနံ။ ။ ဤညွှန်ပြချက်ကား မိမိပွင့်ခဲ့သော “န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ ကောန ပရမတ္ထတော အဘာဝံ ဒေသတိ။ ပ။ နိဗ္ဗော အတ္ထိတိ” ဟူသော စကားကို ညွှန်ပြခြင်း တည်း။ ထို့ကြောင့် “အညဗ္ဗိ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သောအစီအရင်မှတစ်ပါးလည်းဖြစ်သော” ဟု အကျယ်ပေးပါ။

၄။ စာလနံ ဟိ။ ပ။ စာလုပ္ပါဒေါ။ ။ ဤစကားသည် ကာယဒ္ဓါရ အခန်း၌ ဝါယောဓာတ်၏

အဆက်ဆက်အားဖြင့် အရပ်တစ်ပါး၌ ဥပါဒ်စေခြင်းသည်။) စာလနံ၊ စာလန-
မည်၏။ ဝါ၊ လှုပ်စေခြင်း မည်၏။ ပစ္စယဝိသေသေန၊ အကြောင်း အထူးကြောင့်။
ဘူတကလာပါနံ၊ မဟာဘုတ်ဟူသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏။ အသာနန္တ တရုပ္ပါဒေါ၊
အလွန်နီးကပ်စွာ ဥပါဒ်ခြင်းသည်။ ယဋ္ဌနံ၊ ယဋ္ဌန-မည်၏။ ဣတိ၊ ဤကား
စာလန ယဋ္ဌနတို့၏ သဘောတည်း။

ဥပတ္တမ္ဘနက်စွံပိ နတ္ထိတိ၊ ကား။ ဥပတ္တမ္ဘနေန၊ ထောက်ပံ့ခြင်းနှင့်။ ဝိနာ၊
ကင်း၍။ ပဌမစိတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ ပထမစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ (သမာနာ) ပိ၊
သော်လည်း။ ယဋ္ဌနာကာရေန၊ ထိခိုက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ပဝတ္တတိ၊
၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယဋ္ဌနတ္ထံ၊ ထိခိုက်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ဥပတ္တမ္ဘနေန၊ ဖြင့်။
ပယောဇနံ၊ အကျိုးသည်။ နတ္ထိ၊ လံ့ဒွါသေဝနေန၊ ရအပ်သော အာသေဝနရှိသော။
စိတ္တေနဝ၊ ပထမ စိတ်ကြောင့်ပင်လျှင်။ ယဋ္ဌနဿ၊ ၏။ ဗလဝဘာဝတောံ စ၊
အားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း။ (ယဋ္ဌနတ္ထံ။ပ။နတ္ထိ။) ဣတိ (အယံ)၊ ကား။

သဟဇာတရုပ်ကို လှုပ်ရှားစေပုံနှင့် ဤဝစီဒွါရခန်းဝယ် ပထဝီဓာတ်၏ 'ဥပါဒ်နကယဋ္ဌန ဖြစ်ပုံ
သဘောကို ပြသော စကားတည်း။ ရှေးရှေး ရုပ်ကလာပ်၌ပါသော ဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းကြောင့်
နောက်နောက် ရုပ်ကလာပ်တို့ ဥပါဒ်သောအခါ မူလနေရာ၌ မဥပါဒ်နိုင်ဘဲ အဆင့်ဆင့်
နေရာရွေ့၍ ဥပါဒ်စေခြင်းကို "စာလန"ဟုဆို၏။ ဝိညာတ်ဟူသော အကြောင်းအထူး၏ ကျေးဇူး
ပြုမှုကြောင့် စိတ္တဇဘူတရုပ်နှင့် စတုဇဘူတရုပ်တို့၏ (အသံထွက်လောက်အောင်) အလွန်နီးကပ်စွာ
ဥပါဒ်ခြင်းကို "ယဋ္ဌန"ဟု ဆိုပါသည်-ဟူလို။ [ဒေသန္တရေ၊ မူလဥပါဒ်ရာ အရပ်မှတစ်ပါးသော
အရပ်၌+ဥပါဒ်နံ ဥပါဒ်စေခြင်းတည်း။ ဒေသန္တရူပါဒနံ၊ ဒေသန္တရူပဒနဿ+ပရမ္မရတာ၊ အဆင့်ဆင့်၏
အဖြစ်တည်း။ ဒေသန္တရူပါဒန ပရမ္မရတာ၊ ဆိုလိုရင်းမှာ-ဥပါဒ်ပြီးသော ရုပ်ကလာပ်ဟူသမျှတို့
မိမိဖြစ်ရာအရပ်မှ မရွေ့ပြောင်းနိုင်။ ထို့ကြောင့် "ဆက်ကာဆက်ကာ အရပ်တစ်ပါး၌" ရွေ့၍ရွေ့၍
ဥပါဒ်စေခြင်းကို "စာလန"ခေါ်သည်"ဟူလို။]

၁။ ဥပတ္တမ္ဘနက်နိနတ္ထိတိ။ "ကာယကမ္မ ဒွါရကထာ၌ ရှေးရှေးစောကြောင့်ဖြစ်သော
ဝါယောဓာတ်က ထောက်ပံ့ပုံကို ဆိုသကဲ့သို့၊ ဤ ဝစီကမ္မဒွါရကထာ၌ ရှေးရှေးစောကြောင့်ဖြစ်သော
ပထဝီဓာတ်က ထောက်ပံ့ဖွယ်မလို"ဟု အဋ္ဌကထာဆိုရာ၌ ပထဝီဓာတ်နှင့်ထိခိုက်ရပ်ဝယ် ရှေးရှေးစော
ဝီထိမှ (သုတ္တန်နည်းအားဖြင့်) အာသေဝနရခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ပဌမစောကြောင့်ဖြစ်သော
ပထဝီဓာတ်သည်ပင် ထိခိုက်နိုင်ရကား ပထဝီဓာတ်ချင်း ထိခိုက်ကြဖို့ရန် ရှေးရှေးပထဝီဓာတ်တို့က
အထောက်အပံ့ပေးနေဖွယ်မလို-ဟု ဆိုလိုသည်။ [ရှေးရှေးစောဝီထိက ရွတ်ဆိုလို၍ စိတ်ကူးခြင်းကို
"ပုဗ္ဗဘာသင်္ခါရ"ဟု ခေါ်၏။ ထိုပုဗ္ဗဘာသင်္ခါရကို "အာသေဝန"ဟု ခေါ်ထားသည်။ "လဒ္ဓါ
သေဝနေနာတိ လဒ္ဓပုဗ္ဗဘာသင်္ခါရေန၊ စိတ္တေနဝတိ ပဌမစိတ္တေနဝ-အန။]

အဓိပ္ပာယ်ော၊ သင်္ဂဟကာရဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဥပတ္တမ္ဘနံ၊ သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ (မရှိဘူး၊ ရှိတယ် ဆိုတာကို။) ဝိစာရေတွာ၊ စူးစမ်း စိစစ်၍။ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ မှတ်ယူထိုက်၏။

ဝဇီကမ္မဒ္ဓါရကထာ ဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

မနောကမ္မဒ္ဓါရကထာအဖွင့်

အယံ နာမ။ပ။န ဝတ္တဗ္ဗာတိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ယဿ၊ အကြင် စေတနာ ဓမ္မ၏။ မနော၊ မန ဟုသမ္ပသည်။ ဒွါရံ၊ ဒွါရသည်။ (ဟောတိ။) တံ ဒဿနတ္ထံ၊ ထိုဒွါရဝန္တဖြစ်သော စေတနာဓမ္မကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ကပ္ပေတိတိ။

၁။ နတ္ထိ အတ္ထိတိ ဝိစာရေတွာ။ ။ ဋီကာဆရာသည် “ဥပတ္တမ္ဘနက်စွမရှိ”ဟူသော စကားကို နှစ်သက်ဟန် မတူ။ ထို့ကြောင့် “ဝိစာရေတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ”ဟု ဆိုသည်။ အက္ခရာ တစ်လုံးသည် ရသသက္ကရာဇ် ပြစ်စေကာမူ လက်ဖျောက်တစ်ချက်တီးခန့် ကြာရကား ထို အက္ခရာအသံ ပီသစွာ ပေါ်ထွက်သည်တိုင်အောင် ဇောဝိထိပေါင်းများစွာ ဖြစ်ရပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့်ရှေးရှေးဇောဝိသိတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ပထဝီတို့က အထပ်ထပ် ထိခိုက်နေရာဝယ် အသံ မပီသသေးမီ ထောက်ပံ့နေသည် ဟု ဆိုရသော်လည်း အသံပီသမှုအတွက်သာ ထောက်ပံ့နေရခြင်း ဖြစ်၍ ထိခိုက်မှု ဃဋ္ဌနအတွက်မှာ ထောက်ပံ့စရာ မလိုသောကြောင့် “ဥပတ္တမ္ဘနက်စွနတ္ထိ”ဟု အဋ္ဌကထာဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ စကားသည် အသင့်ပင် ဖြစ်၏ ဟု ထင်၏။ သို့သော်-

အနုဋီကာ။ ။ အနုဋီကာ၌ “ကိဉ္ဇာပိ ပဌမစိတ္တေနာပိ ဃဋ္ဌနာ နိပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧကသေဝ ပန ဗဟုသော ပဝတ္တနေန အတ္ထိ ကောစိ ဝိသေသောကံ ပုရိမဇဝနသမုဋ္ဌိတာဟိ ဃဋ္ဌနာဟိ ပတိလဒ္ဓသေဝနေန သတ္တမဇဝနနေ သမုဋ္ဌိတာ ဃဋ္ဌနာ ပရိဗုတ္တံ အက္ခရံ နိဗ္ဗတ္တေတိတိ ဥပတ္တမ္ဘနံ နတ္ထိတိ န သက္ကာ ဝတ္ထံ”ဟု မူလဋီကာ စကားကိုပင် ထောက်ခံပြီး၍ “လဒ္ဓါဘိသင်္ခါရေန ပန ပဌမစိတ္တေနာပိ ဃဋ္ဌနာ ဗလဝတိ ဟောတိတိ အဋ္ဌကထာယံ ဥပတ္တမ္ဘနက်စွ နတ္ထိတိ ဝုတ္တံ သိယာ၊ သဗ္ဗမေတံ ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်။

အနုဋီကာ ဖြန့်မာဖြန့်။ ။ ပထမစိတ်ကြောင့်လည်း ထိခိုက်ခြင်းကိစ္စ ပြီးနိုင်သည်ကား မှန်ပါ၏။ သို့သော် တစ်ခုသော အက္ခရာ၏ပင် များစွာထပ်၍ ဖြစ်ရခြင်းအားဖြင့် အနည်းငယ် ထူးခြားချက် ရှိရမည်သာ။ ထို့ကြောင့် ရှေ့ဇောတို့ကြောင့် ဖြစ်ရကုန်သော ထိခိုက်ခြင်းတို့မှ ရအပ်သော အာသေဝနရှိသော သတ္တမဇောကြောင့် ဖြစ်သော ထိခိုက်ခြင်းသည် ထင်ရှားသော အက္ခရာအသံကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဥပတ္တမ္ဘနက်စွ မရှိဟု ဆိုခြင်းငှာ မတတ်ကောင်း။ (ဥပတ္တမ္ဘနက်စွ ရှိရမည်သာ-ဟုလို။)

ဟူသောပုဒ်၏။ တွံ၊ သင် ဖသည်။ (သင် ဖဿက။) ဖုသနံ၊ တွေ့ထိမှုကို။ ကရောဟိ၊ ပြုလော့။ တွံ၊ သင် ဝေဒနာသည်။ (သင် ဝေဒနာက။) ဝေဒယိတံ၊ ခံစားမှုကို။ (ကရောဟိ။) ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်။ ကပ္ပေန္တံ၊ ဝိယ၊ ပြုစီမံသကဲ့သို့။ [ဝိယသည် ဥပရိက္ခာဓာတက။] ပဝတ္တတိ၊ ၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ပကပ္ပနဉ္စ၊ ပကပ္ပန ဟူသည်လည်း။ တဒေဝ၊ ထို ပြုစီမံသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းပင်တည်း။ [တဒေဝဖြင့် ပကပ္ပန၌ ပ-သဒ္ဒါသည် အနက် အထူးမရှိ၊ ဓာတုတ္တာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကို သိစေသည်။] ကိံ ပိဏ္ဍံ ကရောတိတိ၊ ပါဠိဖြင့်။ အာယုဟနတ္ထဝသေန၊ အာယုဟန အနက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပုစ္ဆတိ၊ ၏။ [အာယုဟနနှင့် ပိဏ္ဍံ ကရောတိသည် ပရိယာယ်- ဟုလို။] ဟိ၊ အထူးကား။ ဖဿာဒိဓမ္မေ၊ တို့ကို။ အဝိပ္ပကိဏ္ဍေ၊ ဖရိဖရဲ မကျသည်တို့ကို ။ ကတွာ၊ ဤ။ (စုပေါင်း၍) သကိစ္စေသု၊ ဖုသန စသော မိမိကိစ္စတို့၌။ ပဝတ္တနံ၊ ဖြစ်စေခြင်းသည်။ အာယုဟနံ၊ အာယုဟန မည်၏။ တတ္ထေဝံ၊ ထိုမိမိတို့ ကိစ္စတို့ဝယ် ဖြစ်စေခြင်း၌ပင်။ ဗျာပါရဏံ၊ တပင်တပန်း အားထုတ်ခြင်းသည်။ စေတယနံ၊ စေတယန မည်၏။ တထာ၊ ထို ဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ကရဏံ၊ ပြုခြင်းသည်။ အဘိသင်္ခရဏံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၁။ ဖဿာဒိဓမ္မေ ဟိ။ ။ ဤစကားသည် အာယုဟနနှင့် စေတယန အထူးကို ပြသော စကားတည်း။ [အာယုဟနစေတယနာနံ နာနတ္ထံ ဒဿေန္တော ဖဿာဒိဓမ္မေဟိတိအဘိဗာဟံ- အန။] ဖဿ-စသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပြန့်ကျဲမနေစေဘဲ တစ်လုံးတစ်စည်း တည်းဖြစ်အောင် ပြု၍ မိမိကိစ္စ၌ ဖြစ်စေခြင်းသည် အာယုဟနမည်၏။ ထိုသို့ဖြစ်နေအောင် ဗျာပါရ ပြုခြင်းသည် စေတယန မည်၏။

၂။ ဗျာပါရဏ။ ။ ဝိ-အာ-ပုဗ္ဗ၊ စုရာဒိ-ပရဓာတ်၊ ယု-ပစ္စည်းတည်း။ ပရိဿမ တပင်တပန်း အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထိုအားထုတ်မှုကို “ဗျာပါရ အားကြီးသည်”ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုဗျာပါရသည်ပင် နှိုးဆော်ခြင်းသဘော ဖြစ်သောကြောင့် စေတနာကို အနက်ပြန်ရာ၌ “ဆော်”ဟု ပြန်ဆိုကြ၏။ “အဝိပ္ပကိဏ္ဍေ ကံတွာ”နှင့် ဤ “ဗျာပါရဏ”ကို ပေါင်းလျှင် “ဧဝံဆော်”ဟု အနက်ဖြစ်၏။ ဖဿ-စသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ကျိုးတိုးကျဲတဲ မဖြစ်စေဘဲ နေ့စပ်နေစေ၍ ဆိုင်ရာကိစ္စကို ပြုလုပ်ဖို့ရန် နှိုးဆော်သောတရား”ဟု ဆိုလိုသည်။

၃။ တထာ ကရဏံ။ ။ [တထာ ကရဏန္တိ ယထာ ဖဿာဒယော သကသကကိစ္စေ ပသုတာ ဘဝန္တိ၊ တထာ ကရဏံ၊ တေနဝ(ထို့ကြောင့်ပင်) ယထာဝုတ္တေန အဝိပ္ပကိဏ္ဍ ဗျာပါရဏကာရေန သမ္ပယုတ္တာနံ ကရဏံ ပဝတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-အန။] ဤ အနုဋီကာအတိုင်း “အဘိသင်္ခရဏသည် အာယုဟန စေတယန ၂-မျိုးဖြစ်အောင် ပြုစီမံခြင်းတည်း”ဟု မှတ်ပါ။ အာယုဟန စေတယန ၂-မျိုးမှ သီးခြားအထူး ဟု မမှတ်ပါနှင့်။

တေ ဘူမကဿေဝ၊ ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် မနကိုသာ။
ဂဟဏံယူခြင်းသည်။ လောကုတ္တရကမ္မဿ၊ ၏။ ကမ္မက္ခယကရတ္တာ၊ ကံ၏
ကုန်မန်းခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ။

မနောကမ္မဒ္ဓါရကထာ ဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

ကမ္မကထာအဖွင့်

စေတယိတွာ။ပ။တ္ထေ၊ ၌။ ယသ္မာ၊ ပုရိမစေတနာယ၊ ဖြင့်။စေတယိတွာ၊
စေတောပြီး၍။ သန္နိဋ္ဌာနကမ္မံ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း ကံကို။ ကရေတိ၊၏။ တသ္မာ။
စေတနာပုဗ္ဗကံ၊ စေတနာရှေ့ရှိသော။ ကမ္မံ၊သတိမှ စသော ကံသည်။ တံစေတနာ
သဘာဝမေဝ၊ ထို စေတနာ သဘောရှိသည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စေတနံ၊ကို။
အဟံ၊ သည်။ ကမ္မံ၊ ကံဟူ၍။ ဝဒါမိ၊ ၏။ ဣတိ အတ္ထော။ [ဤဝါကျ၏၊
အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီး။ဤဋီကာအလို “ယသ္မာ
စေတယိတွာ ကာယေန၊ ဝါစာယ မနသာ ကမ္မံ ကရေတိ၊ တသ္မာ စေတနံ ကမ္မံ
ဝဒါမိ”ဟု ဝါကျကို ရှေ့နောက်ပြန်၍လည်း အနက်ပေးနိုင်သည် ဟု မှတ်ပါ။]
အထ ဝါ၊ ကား။ သမာနကာလတ္ထေ၊ တူသော ကာလရှိကုန်သည်၏
အဖြစ်သည်။ (သတိ) ပိ၊ သော်လည်း။ ကာရဏကိရိယာ၊ အကြောင်း ကြိယာသည်။
ပုဗ္ဗကာလာ ဝိယ၊ ပုဗ္ဗကာလ ကြိယာကဲ့သို့။ ဝတ္တံ၊ ဆိုခြင်းငှာ။ ယုတ္တာ၊ သင့်၏။

၁။ ကမ္မက္ခယ ကရတ္တာ။ ။ လောကုတ္တရာမဂ် တည်းဟူသော ကမ္မစေတနာသည်
အဝိဇ္ဇာတဏှာကိုသာ ကုန်အောင်ပြု၏။ ကံကိုကား တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ကုန်အောင် မပြုနိုင်။
သို့သော် အဝိဇ္ဇာ တဏှာကုန်လျှင် ကံ၏အစွမ်းသတ္တိ (အကျိုးပေးနိုင်သောသတ္တိ)လည်း မရှိတော့
ရကား မဂ္ဂစေတနာကို “ကမ္မက္ခယကရ”ဟု ဆိုသည်။ ဤ ဒွါရကထာသည် သံသရာဝယ်
အကျိုးပေးနိုင်သော ကံတို့ကို ပြရာကထာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မက္ခယကရဖြစ်သော
မဂ္ဂစေတနာကို မယူသင့်ရကား တောဘူမကကုသိုလ် အကုသိုလ်ကိုသာ ယူရတော့သည်။

၂။ အထ ဝါ။ပ။ယုတ္တာ။ ။ ပြခဲ့သော နည်း၌ “စေတယိတွာ”အရ ပုရိမစေတနာကို
ရ၍ “ကမ္မံ ကရေတိ”အရ ပစ္စိမစေတနာကို ရသောကြောင့် ကာလအားဖြင့် ကွဲပြားနေရကား
ထိုသို့ မကွဲပြားသော အခြားတစ်နည်းကို ပြလို၍ “အထ ဝါ” စသည် မိန့်။ “စေတယိတွာ ကမ္မံ
ကရေတိ”ဟု ဆိုရာ၌ ကာလတူသော်လည်း “စေတယိတွာ”အရ စေတောခြင်း ကိရိယာသည်
အကြောင်းကြိယာ၊ “ကရေတိ”အရ ပြုခြင်းကြိယာသည် အကျိုးကြိယာ ဖြစ်သောကြောင့်

ဖလကိရိယာ၊ ၈။ အကျိုးကြိယာသည်လည်း။ အပရကာလာ ဝီယ၊ အပရကာလ ကြိယာကဲ့သို့။ (ဝတ္ထု ယုတ္တာ။) ၉။ ဆက်။ ယသ္မာ။ စေတနာယ၊ ဖြင့်။ စေတယိတွာ၊ စေတော၍။ ကာယဝါစာဟိ၊ ကာယဒွါရ ဝစိဒ္ဓါရတို့ဖြင့်။ စောပနကိရိယံ၊ စောပနကြိယာကိုလည်းကောင်း။ (ဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် လှုပ်ရှား ကြွမြှောက်ခြင်း ဟူသော အမူအရာ ကြိယာ၊ ပထဝီဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိခိုက် လှုပ်ရှားခြင်း ဟူသော အမူအရာ ကြိယာကိုလည်းကောင်း။) မနဿ၊ မနောဒွါရဖြင့်။ အဘိဇ္ဈာဒိ ကိရိယံ၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော ကြိယာကိုလည်းကောင်း။ ကရောတိ၊ ၏။ တသ္မာ၊ တဿာ ကိရိယာယ၊ ထို စောပန ကြိယာ၊ အဘိဇ္ဈာဒိ ကြိယာကို။ ကာရိကံ၊ ပြုတတ်သော။ စေတနံ၊ ကို။ အဟံ ကမ္မံ ဝဒါမိတိ အတ္ထော။

အကြောင်းကြိယာကို ပုဗ္ဗကာလ၊ အကျိုးကြိယာကို အပရကာလကဲ့သို့ ဆိုသင့်၏။ ဆိုရိုးထုံးစံလည်း ရှိ၏။

ဥပမာ-“စက္ခု ဝ ပဋိစ္စ ရူပေ ဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ” ဟူရာ၌ စက္ခု ရူပတို့ကို စွဲမှီရာကာလနှင့် စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာကာလသည် သမာနကာလ ဖြစ်သော်လည်း အကြောင်းဖြစ်သော စက္ခု ရူပ ပဋိစ္စကြိယာကို ပုဗ္ဗကာလကဲ့သို့ ရှေ့က ထား၍၊ စက္ခုဝိညာဉ်၏ ဥပ္ပဇ္ဇနကြိယာကို အကျိုးကြိယာ ဖြစ်သောကြောင့် နောက်က ထားလျက်ဆိုသကဲ့သို့တည်း။ [စိတ်ဖြစ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် စေတနာစေတသိက် ပါဝင်၏။ ထို စိတ်ကြောင့်ပင် ကာယဝိညာတ် ဝစိဝိညာတ်နှင့်တကွ လှုပ်ရှားခြင်း ကြိယာ၊ အဘိဇ္ဈာဒိကြိယာလည်း ဖြစ်ရကား တစ်ပြိုင်နက် သမာနကာလ ဖြစ်ပုံကို သိပါ။]

၁။ ယသ္မာပ။ ကရောတိ။ ။ စေတယိတွာနှင့် ကရောတိကို တစ်ပြိုင်နက်ဖြစ်သော သမာန ကာလကြိယာဟု ယူ၍ “ကမ္မံ”အရ စေတနာကိုမယူဘဲ အမူအရာ ကြိယာကိုယူသည်။ “ကရကံ၊ ပြုခြင်းအမူအရာ။ ကမ္မံ၊ ရာ”ဟုပြု။ ထိုကြိယာ ဟူသည် ကာယဝိညာတ် ဝစိဝိညာတ် တို့နှင့်တကွ ပြုအပ်သော စောပနကြိယာ၊ မနောဒွါရသက်သက်ဖြင့် ပြုအပ်သော အဘိဇ္ဈာစသော အမူအရာတည်း။ [စောပန၌ စုပဓာတ်သည် မနုဂတိနေ့းနွားခြင်း (လှုပ်ရှားခြင်း) အနက် ဟောတည်း။ “စောပနကြိယာ”အရ ကာယဝိညာတ် ဝစိဝိညာတ်ကိုလည်း အနုပဋိသေး၏။ ထိုအလို ရှေးရှေး ကာယ-ဝစိဝိညာတ်ကို “ကာယဝါစာဟိ”အရ ယူ၍၊ နောက်နောက် ဝိညာတ်ကို “စောပနကြိယ”အရ ယူပါ။]

၂။ တသ္မာ တဿာပ။ စေတနံ။ ။ [တသ္မာဖြင့် “ယသ္မာပ။ ကရောတိ”ဝါကျကို ပြန်စွဲပါ။ မဝုဉ် “သမာန ကာလတ္ထေဝိပ။ ယုတ္တာ” ဝါကျနှင့်ယသ္မာ-စသော နောက်ဝါကျကို အစွဲပြထား၏။ စဉ်းစားပါ။] “တဿာကြိယာယ ကာရိကံ”ဖြင့် “စေတနာဟံဘိက္ခဝေ”ဟူသော ဝါကျ၌ စေတနာ၏ ဝိသေသနာကိုပြ၏။ ဤအလို “စေတနာ ဟံဘိက္ခဝေ”စသော ပါဠိတော်၌ “ယသ္မာ။ စေတယိတွာ၊ စေတနာဖြင့် စေတော၍။ ကာယေန၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပ။ မနဿ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ကမ္မံ၊ စောပနကြိယာ အဘိဇ္ဈာ-စသော ကြိယာကို။ ကရောတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တဿ ကမ္မဿ၊ ထို စောပနကြိယာ အဘိဇ္ဈာဒိကြိယာကို။ ကာရိကံ၊ ပြုတတ်သော။

ကာယေဝါတိ၊ ကား။ ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတော၊ ကာယဝိညတ် ဟု ဆိုအပ်သော။ ကာယေ ဝါ၊ ကာယဒွါရ သည်သော်လည်း။ သတိတိ၊ ကား။ ဓရမာနေ၊ ထင်ရှားရှိလတ်သော်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အနိရောဓိတော၊ မချုပ်စေအပ်သေးလတ်သော်။ ကာယသမ္ပတ္တပိကာ၊ ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ စေတနာ၊ သည်။ ကာယသမ္ပေတနာ၊ မည်၏။ စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပါဠိတော်၌။ သုခ ဒုက္ခပ္ပါဒကေန၊ ကောင်းသော ဣဋ္ဌအကျိုး၊ မကောင်းသော အနိဋ္ဌအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော တရားသည်။ ကမ္မေန၊ ကံသည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်ရာ၏။ စေတနာ စ၊ စေတနာကိုလည်း။ (ကာယသမ္ပေတနာ၌ စေတနာကိုလည်း။) သုခ ဒုက္ခပ္ပါဒိကာ၊ ကောင်းသော ဣဋ္ဌအကျိုး၊ မကောင်းသော အနိဋ္ဌအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ၊ သည်။) ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿာ ထို စေတနာ၏။ ကမ္မဘာဝေါ၊ ကံ၏အဖြစ်သည်။ သိဒ္ဓော၊ ပြီးစီးသည်။ ဟောတိ။

သမ္ပေတနိယန္တိ၊ ကား။ သမ္ပေတနသဘာဝဝန္တံ၊ သမ္ပေတနာ သဘောရှိသော။ (ကမ္မံ-၌ စပ်။) သမိဒ္ဓိတ္ထေရေန၊ သမိဒ္ဓိထေရ်သည်။ သမ္ပေတနိယံ။ပ။ ဒုက္ခံ သော ဝေ ဒယတိတိ၊ ဟူ၍။ အဝိဘဇိတွာ၊ မခွဲခြား မဝေဖန်မူ၍။ ဗျာကတော၊ ဖြေဆိုအပ်ပြီ။ [ယဓုစာအုပ်များ၌ “သုခံသော ဝေဒယတိ ဟု ရှိ၏။ ပါဠိတော်၌ကား “ဒုက္ခံ သော ဝေဒယတိ”ဟု ရှိ၏။] ပန၊ စင်စစ်ကား။ သော ပဉ္စော၊ ထို ပြဿနာကို။ သုခဝေဒနိယန္တိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ဝိဘဇိတွာ၊ ၍။ ဗျာကာတဗ္ဗော၊ ဖြေဆိုထိုက်၏။ တဿာ၊ ကြောင့်။ (ခွဲခြား ဖြေဆိုထိုက်သည်ကို မခွဲခြားဘဲ ဖြေဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သမ္မာ ဗျာကတော နာမ၊ သမ္မာ ဗျာကတ မည်သည်။ န ဟောတိ။ ဣတရဒ္ဒယေပိ၊ သုခဝေဒနိယမှ တစ်ပါးသော ဒုက္ခဝေဒနိယ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနိယ နှစ်ပါးအပေါင်း၌လည်း။ စသေဝံနာယော။

ပန၊ ဆက်။ ယထာ၊ အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်။ သုတ္တာနိ၊ ကာယေ ဝါ သတိ-အစရှိသော သုတ်တို့သည်။ ဌိတာနိ၊ တည်ရှိကုန်၏။ တထာ၊

စေတနံ၊ ကိ။ ကမ္မံ၊ ကံဟူ၍။ ဝခါမိ၊ ၏” ဟု ပေးပါ။ ဤနည်း၌ “အကျိုးကြိယာ၏ ကမ္မ အမည်ကို အကြောင်း စေတနာ၌ တင်စား၍ ဖလုပစာရအားဖြင့် စေတနာကို ကမ္မဟု ခေါ်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

၁။ ယထာ ပန။ပ။ တထာ။ ။အဋ္ဌကထာဝယ် ကမ္မဒွါရကထာတုန်းက ကံနှင့်ဒွါရတို့၏ မရောပုံကိုလည်းကောင်း၊ (အချင်းချင်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယေဘုယျနည်း တဗ္ဗာဟုလွှနည်းတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဤကံသုံးပါးတို့ကို ပြရာအခန်း၌ အဘယ်ကြောင့် မဆိုအပ်ပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယထာ ပန”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ပြတ်ပြီးစကားကို စောဒနာဖွယ်ရှိ၍ တက်လာသော ဝါကျာရမ္မတည်း။

ထိုသုတ်တို့၏ တည်ရှိတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ^၁စောပန။ပ။ဘူတာ၊ စောပန ကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာယဝါစာ၊ ကာယဝါစာ တို့သည် လည်းကောင်း။ (ကာယ ဝိညာတ် ဝစီဝိညာတ်တို့သည်လည်းကောင်း။) အဘိဇ္ဈာဒိကိရိယာ နိဿယော၊ အဘိဇ္ဈာအစရှိသော ကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော၊ မနောစ၊ မနသည် လည်းကောင်း။ ဒွါရာနိ၊ ဒွါရတို့မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ဒွါရမည်ပုံမှတစ်ပါး ကံမည်ပုံကား။ ဝါသိအာဒိဟိ၊ ဓား အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဆေဒနာဒိ၊ ဖြတ်ခြင်း-အစရှိသော အမှုကို။ (ကရောန္တိ) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) ယာယ စေတနာယ၊ ကြောင့်၊ ကရုဏာဘူတေဟိ၊ ကရိုဏ်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ တေဟိ ကာယာဒိဟိ၊ ထို ကာယ-အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ စောပနဘိဇ္ဈာဒိ ကိရိယံ၊ စောပနကြိယာ၊ အဘိဇ္ဈာ-အစရှိသော ကြိယာကို။ ကရောန္တိ၊ ကုန်၏။ သာ စေတနာ၊ သည်။ ကမ္မံ၊ ကံမည်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (စောပနကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်၍

တထာကို ဒွါရာနိ၊ ကမ္မံ ဒိဿတိ-တို့၌ စပ်ပါ။] ဆိုလိုရင်းကား-ယထာ သုတ္တာနိ ဌိတာနိ၊ တထာ ဒွါရာနိ ကမ္မန္တိ ဒိဿတိ=ကာယေဝါ ဟိ သတိ-စသော ပါဠိတော်များ တည်ရှိသည့် အတိုင်းပင် “မည်သည့် တရားတို့က ဒွါရ၊ မည်သည့်တရားတို့က ကံ”ဟု သတ်မှတ်ပုံ ထင်ရှားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဒွါရကထာတုန်းကကဲ့သို့ ယေဘုယျနည်း တဗ္ဗာဟုလွန်နည်း အားဖြင့် မဆိုအပ်တော့ပါ။-ဟုလို။

၁။ စောပနကြိယာ။ပ။ဒွါရာနိ။ ။ စိတ္တဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်ဝယ် ဝါယောဓာတ်၏ ရူပကာယကို တောင့်ထားခြင်း၊ လှုပ်ရှားစေခြင်း ကြိယာ၊ စိတ္တံ ပထဝီဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်ဝယ် ပထဝီဓာတ်၏ ဥပါဒိန္နက ပထဝီဓာတ်တို့၌ ထိုမှိုက်ခြင်း ကြိယာကို “စောပနကြိယာ”ဟုခေါ်သည်။ ထိုကြိယာတို့၏မှီရာ ဥပနိဿယသည် ကာယဝါစာ ဟူသော ဝိညာတ် ၂-ပါးတည်း။ အဘိဇ္ဈာဒိကြိယာ၏မှီရာ ဥပနိဿယသည် မနတည်း။ ထို ၃-ပါးကို “ဒွါရ”ဟုခေါ်၏။

၂။ ယာယပန။ပ။ကမ္မံ။ ။ “တေဟိ ကာယာဒိဟိ”ပုဒ်က ကရိုဏ်းဖြစ်သောကြောင့် ယာယ စေတနာယ-ကို ဟိတိအနက်ပေးရသည်။ ဓား စသည်တို့ဖြင့် ဖြတ်မှုစသည်တို့ကို ပြုရသကဲ့သို့၊ ကာယ- စသည်တို့ဖြင့် စောပနကြိယာ စသည်ကို ပြုကြောင်း စေတနာသည် ကံမည်၏။

၃။ ဣတိ ဒွါရပစ္စယံ။ပ။ဒိဿတိ။ ။ ဣတိကို တသွာ-ဟု မရပွင့်၏။ ထိုတသွာဖြင့် ရှေ့၌မြဲသော စောပနကြိယာနိဿယဘူတာ-စသည်ကို (နိဿယအတိုင်း) ဖွဲ့ပါ။ ဒွါရပစ္စယံဟူ၍ကို “အညသ္မိ” ဒွါရေ အညေသံ ကမ္မာနံ ပဝတ္တိယံသတိဝိ-ပါဏာတိပါတ-စသော ကံက ဝစီဒွါရ၌ လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓာဝါဒစသောကံက ကာယဒွါရ၌လည်းကောင်း ဤသို့စသည်ဖြင့် အခြားဒွါရ၌

ဖြစ်သော ကာယဝါစာ၊ အဘိဇ္ဈာဒိကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော မနတို့၏ ဒွါရ-
မည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၊ ကာယ-အစရှိသည်တို့ဖြင့် စောပနကြိယာ အဘိဇ္ဈာဒိ
ကြိယာကို ပြုကြောင်း စေတနာ၏ ကံမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဒွါရပုဝတ္ထိယံ၊
ဒွါရတစ်ပါး၌ ကံတစ်ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (သတိ) ပီ၊ သော်လည်း။
ကမ္မဒွါရဘေဒနံ စ၊ ကံနှင့် ဒွါရတို့ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းသည်
လည်းကောင်း။ ဒိဿတိ၊ ကွဲကွဲပြားပြား ထင်ရှား၏။ ။ စ၊ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ပြဦးအံ့။
ဧဝံ သတိ၊ သော်။ ကာယေနပ။ ဂါထာယော၊ တို့သည်။ အတိဝိယ၊ အလွန်အကဲ
သာလျှင်။ ယုဇ္ဈန္တိ၊ သင့်မြတ်ကုန်၏။

လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ၊ လောကုတ္တရမဂ်သည်။ ဣဓ လောကီယကမ္မကထာယံ၊
ဤ လောကီဖြစ်သော ကမ္မကထာ၌။ အနဓိပ္ပေတော၊ အလိုမရှိအပ်သည်။ (သမာဇော)
ပီ၊ သော်လည်း။ ဘဇာပိယမာဇော၊ ကပ်ဝင်စေအပ်သော်။ (သွင်းအပ်သော်။)
တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ ကံတို့သို့။ ဘဇေတိ၊ ကပ်ဝင်၏။ [“လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ
ဘဇာပိယမာဇော”ဟူသော အဋ္ဌကထာ စကားကိုပင် “ဣဓ လောကီယ ကမ္မကထာယံ
အနဓိပ္ပေတောပီ” ဟု ထည့်၍ ဖွင့်သည်။]

အခြားကံတို့ ဖြစ်ပါသော်လည်း”ဟု မခုဖွင့်၏။ “ကမ္မဒွါရနံ အသမိဿနံ”ဟူသော မခုအဖွင့်ကို
ကြည့်၍ “ကမ္မဒွါရဘေဒနဉ္စ”ဟု ရှိသင့်၏။ ကမ္မဒွါရဝတ္ထာနံ၏ အဖွင့်ကိုလည်း “ကမ္မဒွါရနဉ္စ
အညမညနိယမနံ”ဟု မခု၍ ပါ၍ရှိသင့်၏။...ဆိုလိုရင်းကား-ပါဏာတိပါတ-စသော ကံတို့သည်
အခြားဒွါရ၌ဖြစ်သော်လည်း “ကာယေ ဝါ ဟိ သတိ”စသော သုတ်တို့အတိုင်း ခွဲခြားလျှင်
ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သမျှကံသည် မူသားဝင် ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံ ဟုလည်းကောင်း၊ ဝစီဒွါရ၌
ဖြစ်သမျှကံသည် ပါဏာတိပါတဝင် ဖြစ်သော်လည်း ဝစီကံဟုလည်းကောင်း ဤသို့စသည်ဖြင့်
ကမ္မဒွါရတို့ကို မဓရာယုကံအောင် ခွဲခြားခြင်း နာမည်တပ်ခြင်းသည် ထင်ရှားပါသည်-ဟူလို။

၁။ ဧဝံပပယုဇ္ဈန္တိ။ ။ ဤဝါကျသည် လဒ္ဓဂုဏ ဝါကျတည်း။ဤပြခွဲသော အဓိပ္ပာယ်
အရ ယေဘုယျနည်း တဗ္ဗာဟုလွန်နည်းအားဖြင့် မဟုတ်ဘဲ ပါဠိတော် တည်ရှိသည့်အတိုင်း
ကမ္မဒွါရကို ခွဲခြား၍ နာမည်တပ်နိုင်သောကြောင့် “ကာယေန စေ ကတံကမ္မံ”စသော
ဂါထာတို့သည် အလွန်ပင် သင့်လျော်ခြင်းဂုဏ်ကို ရကြပေသည်။ ထိုဂါထာတို့ကလည်း
ကာယဒွါရဖြင့် ပြုအပ်လျှင် မူသားဝင်ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံ၊ ဝစီဒွါရဖြင့် ပြုအပ်လျှင်
ပါဏာတိပါတဝင်ဖြစ်သော်လည်း ဝစီကံဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုပြကြ၏။ ထိုအဓိပ္ပာယ်သည်
အလွန်သင့်မြတ်ပါသည်-ဟူလို။

မနေန ဒုဿီလျံန္တိ၊ ပါဠိဖြင့်။ ကာယိက။ပ။ဝဇ္ဇံ၊ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုသည် ကြံ့အပ်သော။ သမ္ပ၊ သော။ အကုသလံ၊ ကို။ သင်္ကဏတိ၊ နါ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ပ။သမာဓိ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ၊ မိစ္ဆာဝါယာမ၊ မိစ္ဆာသတိ၊ မိစ္ဆာသမာဓိကို။ (သင်္ကဏတိ)။ အပိစ၊ သည်သာမကသေး။ ဝါ၊ ဆက်ဦးအံ့။ ဧတံ၊ ဤမနေန ဒုဿီလျံကို။ မနသာ။ပ။ ဝုတ္တဿ၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ သံဝရဿ၊ သံဝရ၏။ ပဋိပက္ခဝသေန၊ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ သီလဝိပတ္တိဝသေန၊ သီလပျက်စီးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ နဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)။ သာ၊ ထို သီလဝိပတ္တိသည်။ မာနသိကာ၊ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော သီလဝိပတ္တိသည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သီလဝိပတ္တိ ဝသေန န ဝုတ္တံ။) [မနသင်္ကဏဖြင့် သီလမပျက်နိုင်သောကြောင့် “န သီလဝိပတ္တိဝသေန” ဟု ဆိုသည်-ဟူလို။]

မဂ္ဂဿေဝ၊ မဂ်ကိုသာလျှင်။ ဘဇာပနံ၊ ကပ်ဝင်စေခြင်းသည်။ မဟာ ဝိသယတ္တာ၊ ဗောဇ္ဈင်ထက်ကျယ်သော အရာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဟောတိ။)

၁။ မနေန ဒုဿီလျံ။ ။ကာယေန ဒုဿီလျံဖြင့် ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကိုသာ ယူသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ ဒုဿီလျံဖြင့် ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကိုသာ ယူသကဲ့သို့လည်းကောင်း။ မနေန ဒုဿီလျံဖြင့် မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကိုသာ ယူရပါသလောဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “မနေန ဒုဿီလျံ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤမနဒုဿီလျံ မနောဒုစရိုက် ၃-ပါးသာ မက၊ကာယိက ဝါစသိက လွန်ကျူးမှုမှ ကြွင်းသော အကုသိုလ်အားလုံးကို ယူနိုင်၏။ တစ်နည်း-ဝိရတိ ၃-ပါးမှ ကြွင်းသော မဂ္ဂင် ၅-ပါး၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ၊ မိစ္ဆာ ဝါယာမ၊ မိစ္ဆာသတိ၊ မိစ္ဆာသမာဓိတို့ကို ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် “တမာ သံဝရေ”၌လည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ-စသော ၅-ပါးကိုသာ အဋ္ဌကထာပြသည်။

၂။ အပိစေတံ ။ ။ စာအုပ်များ၌ “တမ္ပိစေတံ”ဟု တွေ့ရ၏။ မဂ္ဂဒိကာ၌ ဧတံကို “မနေန ဒုဿီလျံ”ဟု စွဲ၍ “အပိစသဒ္ဓေါနိပါတသမုဒါယော အာရမ္မတ္ထော”ဟု ရှိသောကြောင့် “အပိစေတံ”ဟု ရှေးပါဠိ ရှိဟန်တူသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-မနေန ဒုဿီလျံ-စသောစကားကို သီလဝိပတ္တိဖြစ်သော ဒုဿီလျံကိုရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်မဟုတ်။ “မနသာ သံဝရေ သာဓု”ဟု ဟောတော်မူအပ်သော သံဝရ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အနုအားဖြင့် ဆိုအပ်သည်-ဟူလို။

၃။ မဂ္ဂဿေဝ။ ။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ပြရာ၌ ဗောဇ္ဈင်နှင့် မဂ္ဂင်၂-မျိုးကို ပြထားသော်လည်း ကံသို့ သွင်းရာဝယ် လောကုတ္တရာမဂ်ကိုသာပြ၍ ဗောဇ္ဈင်ကို မပြခြင်းမှာ မဂ်က ကံ-၃ပါးလုံး၌ ဝင်နိုင်သည့်အတွက် အရာကျယ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဂ်ကို သွင်းပြလိုက်လျှင် မနောကံ၌သာ ဝင်နိုင်သည့်အတွက် အရာကျဉ်းသော ဗောဇ္ဈင် သွင်းနည်းကိုလည်း သိနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

[မရုဋီကာ၌ “ဟောတိ” ဟု မထည့်ဘဲ “ကတံ” ဟု ထည့်သည်။] ဟိ၊ မုနံ။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)။ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ၊ ဗောဇ္ဈင်တို့သည်။ မနောကမ္မမေဝ၊ မနောကံသို့သာ။ (ဝေဖြင့် ကာယကံ ဝစီကံတို့ကို ကန့်။) ဘဇေယျ၊ ကုန်ရာ၏။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ မဂ္ဂဘဇာပနေနေဝ၊ မဂ်တို့ကို ကပ်ဝင်စေခြင်း (သွင်းခြင်း ဖြင့်ပင်။ တေသံ။ ထိုဗောဇ္ဈင်တို့ကို။ ဘဇာပနံ၊ ကပ်ဝင်စေခြင်းကို။ (ကပ်ဝင်စေနည်းကို။) ဝိညာတုံ၊ သိခြင်းငှာ။ နသက္ကာ၊ မတတ်ကောင်းသည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (သက္ကာ ဧဝံ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (မဂ္ဂဿေဝ ဘဇာပနံ ဟောတိ။)

ကမ္မပထံ၊ ကမ္မပထသို့။ အပ္ပတ္တာနမ္ပိ၊ မရောက်သော ကံတို့၏လည်း။ တံတံ ဒွါရေ၊ ထိုထိုဒွါရ၌။ သံသန္တနံ၊ နှီးနှောခြင်းသည်လည်းကောင်း။ အဝရောဓနံ၊ သက်ဝင်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း။ [သံသန္တနံကို “အဝရောဓနံ” ဟု ထပ်ဖွင့်။] ဒွါရန္တရေ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌။ ကမ္မန္တရပ္ပတ္တိယံ၊ ကံတစ်ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (သတိ) ပိ၊ ရှိသော်လည်း။ ကမ္မဒွါရဘောဒနဉ္စ၊ ကံ ဒွါရတို့၏ မပျက်ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ဒွါရသံသန္တနံ နာမ၊ ဒွါရသံသန္တနံ မည်၏။ [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

တိဝိဓာ။ ပ။ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ကမ္မပ္ပထပ္ပတ္တာဝ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာ၊ အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်စေကြောင်း စေတနာကို။ ဝါ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စေတနာကို။ ကမ္မန္တံ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗာ၊ သော။ ပုရိမစေတနာ၊ ရှေ့၌ဖြစ်သော စေတနာကို။ ကာယကမ္မံ နဟောတိတိ၊ ကာယကံ မမြောက်ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [“ကာယကမ္မံ နာမ ဟောတိ န ဟောတိတိ၊ န ဟောတိ” ဟူသော စကားကို ရည်ရွယ်၍ “ကာယကမ္မံ န ဟောတိတိ ဝုတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။]

အာဏာပေတွာ။ ပ။ အလဘန္တဿာတိ၊ ဟူသော စကားကို။ အာဏတ္တေဟိ၊ စေခိုင်းအပ်သူတို့သည်။ အမာရိတဘာဝံ၊ မသတ်အပ် သည်၏ အဖြစ်ကို။ (သတ်မှု အထမမြောက်သည်၏ အဖြစ်ကို။) သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ အကမ္မပထဘာဝတော၊ ကမ္မပထ မမြောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝစီဒုစ္စရိတံ နာမ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ [“ဝစီဒွါရေပိ။ ပ။ ဝစီဒုစ္စရိတံ နာမ ဟောတိ” ၏ အဖွင့်။ အကယ်၍ စေခိုင်းအပ်သူတို့က တောထဲ၌ သားကောင်တို့ကို သတ်မှု အထမြောက်လျှင် စေခိုင်းသူမှာ ပါဏာတိပါတ ကာယကံ ဖြစ်ရလိမ့်မည်- ဟူလို။]

ဣမေ သတ္တာ၊ တို့ကို၊ ဟညန္တ၊ သတ်အပ်ပါစေကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ပဝတ္တ ဗျာပါဒဝသေန၊ ဖြစ်သော ဗျာပါဒ၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဟောတိ။) [သော စ ခေါ ဗျာပါဒ ဝသေန-၏ အဖွင့်။]

ကာယကမ္မဝေါဟာရလောဘာ၊ ကာယကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်ကို ရခြင်းကြောင့်။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ၊ စေတနာ၏ အသင်းအပင်း၌ ပါဝင် ကုန်သည်လည်းကောင်း။ မနောကမ္မဝေါဟာရဝိရဟာ၊ မနောကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်မှ ကင်းခြင်းကြောင့်။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်ကို မရထိုက်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ ဘဝန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ သသမ္ဘာရပထဝီ အာဒိသု၊ အဆောက်အဦနှင့်တကွ ဖြစ်သော မြေကြီးအစရှိသည်တို့၌။ အာပါဒယော အာပေါ-အစရှိသည်တို့သည်။ ဧတ္ထ၊ ဤ အဗ္ဗောဟာရိက အရာ၌။ နိဒဿနံ၊ ညွှန်ပြကြောင်း၊ ဥဒါဟရဏ်တည်း။

ကုလုမ္မဿာတိ၊ ကား။ ဂမ္ဘဿ၊ ကိုယ်ဝန်သူငယ်ကို။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကုလဿ၊ အမျိုးအနွယ်ကို။ (ဥပယာတော ဟောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော ဧဝ၊ ဤအနက်ကိုသာ။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။) [စေဖြင့် “ဂမ္ဘဿ”ဟူသော အနက်ကို ကန့်။] တိဿောပိ၊ ၃-တန်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သံဂိတိယော၊ သင်္ဂါယနာတို့သို့။ အာရဋ္ဌတာယ၊ တက်ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကို။ အနနုဇာနနတော၊ ခွင့်မပြုလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တဝ သုတ္တဿာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဒသဝိဓ၊ သော။ ဣဒ္ဓိ၊ ကို။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ၊ ၌။ ဣဒ္ဓိကထာယ၊ ဣဒ္ဓိကထာမှ။ ဂဟေတဗ္ဗာ၏။

ဘာဝနာမယန္တိ၊ ဟူသော စကားကို။ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိံ၊ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိကို။ သန္ဓာယဝဒတိ။ ဃဋ္ဌဘေဒေါ ဝိယ၊ အိုး၏ ကွဲခြင်းကဲ့သို့။ ပရူပယာတော သူဝံစံပါးကို သတ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဥဒကဝိနာသော ဝိယ၊ ရေ၏ ပျက်စီးခြင်းကဲ့သို့။ ဣဒ္ဓိဝိနာသော စ၊ တန်ခိုး၏ ပျက်စီးခြင်းသည်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥပမံ၊ သည်။ သံသန္တတိ၊ ဥပမေယျနှင့် ရောနှော၏။

တဝ ပညောတိ၊ ကား။ ဘာဝနာမယာယ၊ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိဖြင့်။ ပရူပယာတော၊ သူတပါးကို သတ်နိုင်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ သော။ ဉာပေတုံ၊

၁။ သသာဗ္ဗပထဝီအာဒိသု။ ။ ပကတိမြေကြီးကို ပထဝီမှကြွင်းသော အာပေါစသော အဆောက်အဦတို့နှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် “သသမ္ဘာရပထဝီ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုမြေကြီး၌ အာပေါ တေဇော ဝါယောတို့ ပါသော်လည်း “ရေ၊ မီး၊ လေ”ဟူသော ဝေါဟာရကို မရဘဲ မြေအမည်၌ ပါဝင်ကြရတော့၏။ အာဒိဖြင့် သသမ္ဘာရ ရေ၊ မီး၊ လေ တို့ကို ယူပါ။ ပကတိရေ၌ မြေ၊ မီး၊ လေတို့ ပါဝင်ကြသော်လည်း ရေဟူသော ဝေါဟာရ၌ ပါဝင်ကြရ၏။ မြေဟူသော မီးဟူသော လေဟူသော ဝေါဟာရ(နာမည်)ကို မရတော့၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သိပါ။

သုတစ်ပါးကို သိစေခြင်းငှာ။ ဣစ္ဆိတော၊ သော။ အတ္ထော၊ တည်း။

အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ၊ ဟူသည်။ ဝိစ္စာမယိဒ္ဓိ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သတ္တမေ
ပဒေတိ၊ ကား။ မဏ္ဍလာဒိတော၊ စည်းဝိုင်း အစရှိသော အရပ်မှ။ သတ္တမေ၊
ခုနစ်လှမ်းမြောက် ဖြစ်သော။ ပဒေ၊ ခြေလှမ်း၌။ (၄တွာ-၌စပ်။)

ဝစနန္တရေန၊ တစ်ပါးသော စကားဖြင့်။ ဂမိတဗ္ဗတ္ထံ၊ သိထိုက်သော
အနက်ရှိသော သုတ်သည်။ နေယျတ္ထံ၊ နေယျတ္ထ မည်၏။ သယမေဝ၊ မိမိ
ပါဠိအတိုင်းပင်။ ဂမိတဗ္ဗတ္ထံ၊ သည်။ နိတတ္ထံ၊ မည်။

ကိရိယတော။ ပ။ အကိရိယတောတိ၊ ဟူသော ပုစ္ဆာကို။ တေနံ၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီ
သည်။ အမိပ္ပေတံ၊ သော။ သမ္မဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒံ၊ သမ္မဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒပါစိတ်ကို။ ။
သန္ဓာယ ပုစ္ဆတိ။ ဥပေါသထက္ခန္ဓကေ၊ ၌။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော
သမ္မဇာနဗုဒ္ဓာဝါဒကို။ (သန္ဓာယ။) န(ပုစ္ဆတိ)၊ မေးသည်မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။
(တစ်နည်း-ကသ္မာ ဝိညာယတိ) ဟိ (ယသ္မာ)။ တတ္ထ၊ ထိုဥပေါသထက္ခန္ဓက၌။
အဝုတ္တမေဝ၊ မဟောအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ အနရိယဝေါဟာရံ၊
အနရိယဝေါဟာရကို။ (မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုခြင်းကို)။ သော၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီသည်။
ဝုတ္တန္တိ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ ဟူ၍။ ဂဟေတွာ၊ ၍။ ဝေါဟရတိ၊ ပြောဆို၏။ ဣတိ၊
ကြောင့်။ (ဥပေါသထက္ခန္ဓကေ။ ဝုတ္တံ၊ ကိ။ န ပုစ္ဆတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)
ဝါစာဂိရန္တိ၊ ကား။ ဝါစာသခါတံ၊ စကားဟု ဆိုအပ်သော။ ဂိရံ၊ အသံကို။ ဝါ၊
တစ်နည်း။ ဝါစာနုစ္စာရတံ၊ အဖန်ဖန်မြွက်ဆိုအပ်သော စကားကို။ (နောဘဏေယျ-
၌ စပ်။)

ခန္ဓသိဝါဒယော သေဋ္ဌာတိ(ဇတ္ထ)၊ ၌။ ခန္ဓာတိ၊ ကား။ ကုမာရ၊ ကုမာရ
နတ်တို့တည်း။ ဝါ၊ ခဒဲနတ်တို့တည်း။ သိဝါတိ၊ ကား။ မဟေဿရ၊ မဟေဿရ
နတ်တို့တည်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို။ နိဒဿနတ္ထံ၊ ညွှန်ပြခြင်း အကျိုးငှာ။
ဣဒံ၊ ဤ ခန္ဓသိဝါဒယော သေဋ္ဌာ-ဟူသော စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံတိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ ဝိညာယတိ) ဟိ(ယသ္မာ)။ နတ္ထိကဒိဋ္ဌာဒယော၊
အစရှိသော အယူတို့သည်သာ။ (ဧဝဖြင့် ခန္ဓသိဝါဒယော သေဋ္ဌာကို ကန့်။)
ကမ္မပုထပ္ပတ္တာ၊ ကမ္မပုထသို့ ရောက်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ)။ ကမ္မံ၊ ကံမည်၏။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ။ ပ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

စေတနာ ပနေတ္ထ အပ္ပောဟာရိကာတိ၊ ကား။ ကာယဒွါရေ၌ လည်းကောင်း။
ဝစီဒ္ဓါရေ စ၊ ၌ လည်းကောင်း။ သမုဋ္ဌိတာ၊ ဖြစ်သည်။ (သမာနာ) ပိ၊ သော်လည်း။
ကာယကမ္မန္တိ စ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဝစီကမ္မန္တိ စ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။

ဝေါဟာရံ၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်ကို။ န လာတိ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အဘိဇ္ဈာဒိပ္ပဓာနတ္တာ၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော မနောက်တို့က ပဓာနတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ပန၊ ဆက်။ တိဝိဓာ။ပ။မနောကမ္မန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝစနတော၊ မူခြင်းကြောင့်။ သဘာဝေနော၊ မိမိသဘောအားဖြင့်ပင်။ သာ၊ ထို စေတနာသည်။ မနောကမ္မံ၊ မနောက်တည်း။ အဘိဇ္ဈာဒိပ္ပကိက္ခတ္တာ၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသည်တို့၏ အဖို့၌ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (မနောကမ္မံ၊ သည်။) န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အဘိဇ္ဈာဒိပ္ပကိက္ခာ ဝါတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) န ဝုတ္တံ။

ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ၊ ဤ မနောက်၏ မနောဒွါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ ကာယင်္ဂဝါ စင်္ဂါနိ၊ တို့ကို။ အစောပေတွာ၊ ၍။ စိန္တနကာလေ၊ ၌။ စေတနာပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ မနောဒွါရေ ဧဝ၊ ၌သာ။ သမုဋ္ဌဟန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ စေတနာယ၊ ၏။ အဗ္ဗောဟာရိက ဘာဝေါ၊ အဗ္ဗောဟာရိက-၏ အဖြစ်သည်။ ကထဉ္စိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်း ကြောင့်မျှ။ နတ္ထိ၊ မရှိတော့။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ သင်္ဂဟကာရ ဆရာ၏ အလိုတည်း။

တိဝိဓာ။ပ။ဝစနတော၊ အစရှိသော စကားကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ ပါဏာတိပါတာဒိ ပဋိပက္ခဘူတာ၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ တဗ္ဗိရတိဝိသိဋ္ဌာ၊ ထို ပါဏာတိပါတ အစရှိသည်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် အထူးပြုအပ်ကုန်သော။ စေတနာဝ၊ စေတနာတို့သည်ပင်။ ပါဏာတိပါတဝိရတိ အာဒိကာ၊ ပါဏာတိပါတဝိရတိ အစရှိသည်တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စေတနာ ပကိက္ခာဝါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ဝိရတိပကိက္ခာတိ၊ ဟူ၍။ န (ဝုတ္တံ)။ ...ရက္ခတိတိ၊ ကား။ အဝိနာသေတွာ၊ မဖျက်ဆီးမှု၍၊ ကထေတိ၊ ပြော၏။ ဘိန္ဒတိတိ၊ ကား။ ဝိနာသေတွာ၊ ဖျက်ဆီး၍၊ ကထေတိ၊ ၏။ ။ ကမ္မကထာဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

ပဉ္စဝိညာဏစသည်အဖွင့်

စက္ခုဝိညာဏဒွါရန္တိ၊ ကား။ စက္ခုဝိညာဏဿ၊ စက္ခုဝိညာဉ်၏။ ဒွါရံ၊ ဒွါရတည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ စက္ခု စ၊ စက္ခုပသာဒလည်း ဟုတ်၏။ တံ ထို စက္ခုပသာဒ ဟူသည်။ ဝိညာဏဒွါရဉ္စ၊ စက္ခုဒွါရိက ဝိထိဖြစ်သော ဝိညာဉ်တို့၏ ဒွါရလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စက္ခုဝိညာဏဒွါရံ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ စက္ခု၊ စက္ခုဟူသော။ ဝိညာဏဒွါရံ၊ စက္ခုဒွါရိကဝိထိ ဖြစ်သော ဝိညာဉ်တို့၏ ဒွါရ။

ဣတိ။ သို့။ အသမာသနိဒ္ဓေသော၊ သမာသ်မဟုတ်သော ဝါကျကို ညွှန်ပြခြင်းသည်။
(ဟောတိ။) ပန၊ ဆက်။ တံ၊ ထို စက္ခုဝိညာဏဒွါရ ဟူသည်။ စက္ခုမေဝ၊
စက္ခုပသာဒ ပင်တည်း။ သေသေသုပိ၊ စက္ခုဝိညာဏ ဒွါရံ ပုဒ်မှကြွင်းသော
သောတဝိညာဏဒွါရံ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း။ ခေ၊ ဤ အစီအရင်သည်။
နယော၊ သိကြောင်း အစီအရင်တည်း။

စက္ခုနာပ။ အာဒိကာယ၊ သော။ နာယ၊ ဌ။ ပသာဒ။ ပ။ သံဝရေ၊
ပသာဒကာယသံဝရေ၊ စောပနကာယသံဝရေ ၂-ပါးတို့ကို။ ဧကန္တံ၊ တစ်ပေါင်းတည်း။
ကတွာ၊ ဤ။ ကာယေန သံဝရော၊ ကာယေန သံဝရကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။ တံ၊
ထိုကာယေန သံဝရကို။ ဣမ၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌။ ဘိန္ဒိတွာ၊ ၂-မျိုးစွဲ၍။
အဋ္ဌသံဝရာ၊ ရှစ်ပါးသော သံဝရတို့ကို။ (ကထိတာ။) တပ္ပဋိပက္ခဘာဝေန၊
ထိုရှစ်ပါးသော သံဝရတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အသံဝရာ၊ တို့ကို။
အဋ္ဌ၊ ဟူ၍။ ကထိတာ၊ (အဋ္ဌကထာ၌) ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။

သီလသံဝရာဒယောပိ၊ သီလသံဝရ အစရှိသော သံဝရတို့သည်လည်း။
(ပိဖြင့် ၅-ပါးချင်း တူသော အသံဝရကိုပေါင်း။) သဗ္ဗဒွါရေသု၊ အလုံးစုံသော စက္ခု
စသော ဒွါရတို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာပိ၊ ကုန်သော်လည်း။ ပဉ္စေဝ၊ တရားကိုယ်အားဖြင့်
၅-ပါးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော။ သံဝရာ၊ တို့သည်။ (ဟောန္တိ။) [၅-ပါး သရုပ်
နောက်၌လာလတ္တံ့။] တပ္ပဋိပက္ခ ဘာဝေန၊ ထိုသံဝရတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့၏
အဖြစ်ဖြင့်။ ဒုဿီလျာဒိနိ၊ ဒုဿီလျ အစရှိသော ၅-ပါးတို့ကို။ အသံဝရာတိ၊
တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တနိ။

တတ္ထ၊ ထို ၅-ပါးတို့တွင်။ ဒုဿီလျံ၊ ဟူသည်။ ပါဏာတိပါတာဒိ
စေတနာ၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသော စေတနာတည်း။ မုဋ္ဌဿန္တံ၊ ဟူသည်။
သတိပဋိပက္ခ၊ သတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော။ အကုသလာဓမ္မာ၊ တို့တည်း။
(မုဋ္ဌဿန္တံ၊ ဟူသည်။) ပမာဒံ၊ မေလျော့ကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။
ဣတိ၊ သို့။ ကေမိ (ဝဒန္တိ။) သိတာဒိသု၊ အအေး အစရှိသည်တို့ကြောင့်။ ပဋိဇ္ဈော၊
စိတ်ကို ထိပါးတတ်သော ဒေါသသည်။ အက္ခန္တိ၊ မည်၏။ ထိနမိဒ္ဓံ၊ သည်။
ကောသန္တံ၊ မည်၏။

ဝိနာပ။ သင်္ခါတန္တိ ဣဒံ၊ ဤ စကားကို။ (ဝုတ္တံ-၌ စပ်။) ဝစီဒွါရသလ္လက္ခိတဿ၊
ဝစီဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာ မှတ်သားအပ်သော။ မုသာဝါဒိဒိနောပိ၊ မုသာဝါဒ
အစရှိသော ကံ၏လည်း။ ကာယဒွါရေ၊ ကာယဒွါရ၌။ ပဝတ္တိသမ္ဘာဝါ၊ ဖြစ်ခြင်း၏

ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အသုဒ္ဓတာ၊ မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (ကာယဒွါရ၌ ဝစီကံပါနေသောကြောင့် မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်သည်။) အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံနိဝါရဏတ္ထံ၊ ထိုကာယဒွါရ၏ အသုဒ္ဓါအဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ (သုဒ္ဓံ၊ ဟု ထည့်၍ ဆိုအပ်ပြီ- ဟုလို။) ဟိ၊ ဆက်။ (တစ်နည်း- ကသွာ တံနိဝါရဏတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ဟိ (ယသွာ)။ တံ၊ ထို ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော မုသာဝါဒ အစရှိသော ကံသည်။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ သုဒ္ဓဝစီဒွါရောပလက္ခိတံ၊ သုဒ္ဓဝစီဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။ ဝစီကမ္မမေဝ၊ ဝစီကံသည်သာ။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တံ- နိဝါရဏတ္ထံဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

ဧတ္ထ အသံဝရောတိ ဧတေန၊ ဖြင့်။ ဒွါရန္တရေ၊ ဝစီဒွါရဟူသော ဒွါရတစ်ပါး၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ၊ သော်လည်း။ သုဒ္ဓကာယဒွါရေန၊ သုဒ္ဓကာယဒွါရဖြင့်။ ဥပလက္ခိတော၊ သော။ အသံဝရော၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဒွါရန္တရနုပလက္ခိတံ၊ ဝစီဒွါရ စသော ဒွါရတစ်ပါးဖြင့် မမှတ်သားအပ်သော။ သမ္ပံ၊ သော။ တံ ဒွါရိကာ ကုသလဉ္စ၊ ထို သုဒ္ဓကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကိုလည်း။ (ဝုတ္တံ) ဣတိ ဝေဒိတမ္ပံ။ “ဧဝှ ကတွာ၊ ဤ အကြောင်းကြောင့်။ ကမ္မပထသံသန္တနေ၊ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်း၌။ စောပနကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇော အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားသည်။ (အဝိရုဒ္ဓံ ဟောတိ-၌ စပ်။) အကုသလံ ကာယကမ္မံ။ပ။စောပနကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန ဝါစာအသံဝရ ဒွါရဝသေန စ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော စကားနှင့်။ သဟ။ အဝိရုဒ္ဓံ၊ မဆန့်ကျင်သည်။ ဟောတိ။

၁။ ဧဝှ ကတွာ။ပ။အဝိရုဒ္ဓံ။ ။ [ဧဝှ ကတွာတိ-ဝစီဒွါရ “ဥပ္ပဇ္ဇမာနသပိ ကာယကမ္မဿ ကာယဒွါရေ အသံဝရဘာဝတော-မဂ္ဂ၊ နောက်၌ ကမ္မပထသံသန္တနအခန်း လာလတ္တံ့။ ထို၌ “စောပနကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇော (အသံဝရော) အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ ဝါစာအသံဝရ ဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇော အကုသလံ ဝစီကမ္မမေဝ ဟောတိ” ဟူသော စကားပါရှိ၏။ ထိုစကားသည် နောက်၌လာသော “အကုသလံ ကာယကမ္မံ။ ပ။စောပနကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန ဝါစာအသံဝရဒွါရဝသေန စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသော စကားနှင့် မဆန့်ကျင်ပါ-ဟုလို။ ထို့ကြောင့် ဤ ဝါကျသည် မဆန့်ကျင်ခြင်း အကျိုးရပုံကို ပြသော လဒ္ဒဂဏ ဝါကျတည်း။ [“ဧဝှ ကတွာ”ဟု စချီရာ၌ တချို့နေရာဝယ် သာဓကလည်း ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဧဝှ ကတွာ၊ သာဓကော၊ တဗြာလဒ္ဒဂဏံ”ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်။]

ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ မဆန့်ကျင်ပုံ အခြင်းအရာကား။ အသံဝရော၊ အသံဝရသည်။ ဒွါရန္တရေ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ၊ သော်လည်း။ သဒ္ဓါရေ ဧဝ၊ မိမိဒွါရ၌သာ။ (ဥပ္ပဇ္ဇော) တိ၊ ဖြစ်၏ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ သဒ္ဓါရဝသေန၊ မိမိဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇောတိ၊ ဟူ၍။ (ဝုစ္စတိ)။ ကမ္မံ စ၊ ကံကိုလည်း။ အညဒ္ဓါရေ၊ ၌။ (ဥပ္ပဇ္ဇမာနံပိ၊ သော်လည်း။) အညဒ္ဓါရဝသေန၊ အခြားဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝုစ္စတိ)။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝါ၊ ဤ အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အဝိရဒ္ဓံ။ မဆန့်ကျင်။

အထဝါ၊ တစ်နည်းကား။ ဧတ္ထာတိ၊ ဧတ္ထ ဟူသော ဤပါ၌၌။ သဒ္ဓံ အသုဒ္ဓတိ ဧတံ၊ သဒ္ဓံ အသုဒ္ဓံ ဟူသော ဤ ၂-ပါးကို။ အဝိစာရေတွာ၊ မခွဲခြား မစိစစ်မှု၍။ ဧတသ္မိံ စောပနေ၊ ဤ စောပနကာယ အသံဝရဒွါရ၌။ ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်။ ဝါ၊ ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်အံ့။ ဧဝံ သတိ။ ဒွါရန္တရောပလက္ခိတံ၊ ဝစီဒွါရ မနောဒွါရဟူသော ဒွါရတစ်ပါးဖြင့်

၁။ အသံဝရော ဟိ။ ဧဝံ အဝိရဒ္ဓံ။ ။ မဆန့်ကျင်ပုံ အခြင်းအရာကို ပြလို၍ “အသံဝရောဟိ”စသည်ကို မိန့်။ ကာယအသံဝရသည်ဝစီဒွါရဟူသော ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်စေကာမူ “မိမိဟူသော ဒွါရ၌သာ ဖြစ်၏”ဟု ဆို၏။ ဝါစာအသံဝရလည်း ကာယဒွါရဟူသောဒွါရ တစ်ပါး၌ ဖြစ်စေကာမူ မိမိဟူသော ဝစီဒွါရ၌သာဖြစ်၏ ဟု ဆိုရ၏။ “သဒ္ဓါရေ ဧဝါတိ ဝုစ္စတိ”ကိုပင် “သဒ္ဓါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇောတိ”ဟု ထပ်၍ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် စာအုပ်များ၌ “ဥပ္ပဇ္ဇောတိ စ”ဟု စသဒ္ဓါပါနေသည်မှာ ပိုဟန်တူသည်။]

၂။ ကမ္မံပ။ အညဒ္ဓါရဝသေန စာတိ။ ။ ကမ္မံအရ ကာယကံကိုယူလျှင် “အညဒ္ဓါရေ”အရ ဝစီဒွါရကို ယူ၍ “အညဒ္ဓါရဝသေန”အရ ဝစီဒွါရမှတစ်ပါးသော ကာယဒွါရကိုပင် ယူပါ။ ကမ္မံအရ ဝစီကံကို ယူလျှင်လည်း အညဒ္ဓါရဝသေနတို့အရ ယူရပ်ကို ဤနည်းမှီးပါ။ ဤစကားဖြင့် “ကံလည်း အသံဝရကဲ့သို့ မိမိဒွါရ၌သာဖြစ်သည်”ဟု ပြသည်။ “ဝသေန စ”မှ စ-ကို ကမ္မံ၌ ယှဉ်ပါစေ။ [ဧဝံ အဝိရဒ္ဓံကား မဆန့်ကျင်ပုံ အခြင်းအရာ၏ နိဂုံးတည်း။]

၃။ အထဝါ ။ ။ ဤ အထဝါ၏ နယ်ကား “ကမ္မပထာဝီရောဓော န သိယာ” တိုင်အောင်တည်း။ ဤသို့ သုဒ္ဓကာယဒွါရ သုဒ္ဓဝစီဒွါရ ဟု လည်းကောင်း၊ အသုဒ္ဓကာယဒွါရ အသုဒ္ဓဝစီဒွါရဟု လည်းကောင်း မစိစစ်ဘဲ သာမညအားဖြင့် ဧတ္တကို “ဧတသ္မိံ စောပနေ”ဟု ဆိုလျှင် ဟု အထဝါ အတွက် အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် အထဝါ၊ သုဒ္ဓကာယဒွါရေန ဥပလက္ခိတော-စသောနည်းမှ တစ်နည်းကား”ဟု ပေးပါ။ [အည အတ္ထံ ဝိကပ္ပေတွာ တဿ (ထိုအခြား တစ်နည်း၏) ကမ္မပထသံသန္တနဝိရောဓံ ဒေသေတုံ အထဝါတိ အာဒိမာဟ။-မဓု။ ဧတသ္မိံ စောပနေကို “ဧတသ္မိံ စောပနကာယအသံဝရဒွါရေ”ဟု အနက်မှတ်ပါ။]

၄။ ဧဝံ သတိ။ ပ။ ဝုစ္စတိ။ ။ [ဧဝံ သတိတိ စောပနကာယအသံဝရဒွါရေတိ အတ္ထေသတိ၊ ဒွါရန္တရောပလက္ခိတံတိ ဝစီမနောကမ္မဒွါရေတိ ဥပလက္ခိတ္တာတိ အတ္ထော။ ဝုစ္စတိတိ ဝုစ္စေယျ။]

မှတ်သားအပ်သော။ ကမ္မပထဘာဝပ္ပတ္တိတာယ၊ ကမ္မပထ၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စောပနကာယ အသံဝရဒွါရေ၊ စောပနကာယ အသံဝရ- ဒွါရ၌။ ဥပ္ပန္နံ၊ သော။ ဝစီမနောကမ္မံ။ ဝစီကံ မနောကံကို။ ၁သေသံ၊ ကမ္မပထမြောက်သော စေတနာမှ ကြွင်းသော။ သဗ္ဗံ၊ သော။ (တံဒွါရုပ္ပန္နာကုသလံ ဝိယ၊ ထိုဒွါရ၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကိုကဲ့သို့။) စောပနကာယ အသံဝရောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်ရာ ရောက်၏။ (ဆိုစရာ ဖြစ်၏။) ၂ကမ္မပထဘာဝပ္ပတ္တိယာ၊ ကမ္မပထ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်။ ဒွါရန္တရုပ္ပန္နံ၊ ကာယဒွါရမှတစ်ပါးသော ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော။ ကာယကမ္မဉ္စ၊ ကိုလည်း။ တထာ၊ ထို စောပနကာယအသံဝရ ဟူ၍။ န ဝုစ္စတိ၊ မဆိုအပ်ရာ ရောက်၏။ (မဆိုစရာ ဖြစ်၏။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကမ္မပထသံ သန္တနဝိရောဓော၊ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်းနှင့်ဆန့်ကျင်ခြင်းသည်။ သိယာ။ [“ကမ္မပထသံသန္တနာဝိရောဓော နသိယာ”] ဟုလည်း ရှိ၏။ အဓိပ္ပာယ် အတူပင်။] တဒဝိရောဓံ၊ ထိုကမ္မပထသံသန္တန အခန်းနှင့် မဆန့်ကျင်ပုံကို။ တတ္ထေဝ၊ ထို ကမ္မပထသံသန္တနအခန်း၌သာ။ ဝက္ခာမ၊ ကုန်အံ့။

[“အတ္တတော သီလံ သတိ” စသည်ကို ဖွင့်ပြလို၍ “သီလသံဝရာဒယော” စသည်မိန့်။ [သီလသံဝရာဒယော၊ ကုန်သော။ ပဉ္စ၊ တို့သည်။ နိက္ခေပကဏ္ဍော၊ ၌။ အာဝိဘာဝိသန္တိ။ တတ္ထ၊ ထို ၅-ပါးသော သံဝရတို့တွင်။ ဉာဏသံဝရေ၊ ဉာဏ သံဝရ၌။ ပစ္စယ သန္နိဿိတသီလဿ၊ ပစ္စယ သန္နိဿိတသီလ၏။ (အန္တောဂတော၊

-မဇု။] ဆိုလိုရင်းကား “ဝစီဒွါရ မနောဒွါရတို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ကမ္မပထမြောက်သော ဝစီကံ မနောကံကို စောပနကာယ အသံဝရဒွါရ၌ဖြစ်လျှင် စောပနကာယအသံဝရ ဟု ဆိုအပ်ရာ ရောက်သည်”ဟူလို။

၁။ သေသံ သဗ္ဗံ။ ပ။ ဝိယ။ ။ ဥပမာ-တံ ဒွါရုပ္ပန္နံ(ထို ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော) ကမ္မပထ မြောက်သော ဝစီကံ မနောကံမှ ကြွင်းသမျှ အကုသိုလ်ကို စောပနကာယအသံဝရဟု ဆိုအပ် သကဲ့သို့တည်း။

၂။ ကမ္မပထ။ ပ။ တထာ န ဝုစ္စတိ။ ။ ကမ္မပထ မြောက်သောအားဖြင့် ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော (အသတ်ခိုင်းခြင်း စသော) ကာယကံလည်း (ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သည့်အတွက်) ကာယကံဟု မဆိုအပ်ရာရောက်၏။

၃။ ဉာဏသံဝရေ။ ပ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ။ ဤစကားဖြင့် ပစ္စယသန္နိဿိတနှင့် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ ကို သီလသံဝရ၌ မသွင်းဟုသိပါ။ ပစ္စည်း ၄-ပါးကို ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော-စသည်ဖြင့် ဉာဏ်ကိုဖြစ်စေ၍ ဆင်ခြင်ရသောကြောင့် ဉာဏသံဝရ၌ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလကို သွင်းရ၏။ ပစ္စည်းကို ရှာဖွေရာဝယ် အချောင်သုံးစွဲလိုသူ၊ ဝိရိယနည်းသူတို့သာ မတရားရှာဖွေတတ်၏။ ဝိရိယရှိသူကား တရားသဖြင့်ရအောင် (ဆွမ်းခံသွားခြင်း-အစရှိသည်ဖြင့်) ဝိရိယအားထုတ်၍ ရှာ၏။ ထို့ကြောင့် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ဝိရိယသံဝရ၌ သွင်းရသည်။

အတွင်းဝင်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။) ဝိရိယသံဝရေ။ ဌံ ။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိယာ၊
အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၏။ အန္တောဂတော စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ၏။

* * * * *

အကုသလကမ္မပထအဖွင့်

သရသေနော၊ မိမိ၏ ဘိဇ္ဇနသဘောအားဖြင့်ပင်။ ပတနသဘာဝဿ၊
ကျခြင်းသဘောရှိသော။ ပါဏဿ၊ သတ္တဝါကို။ အန္တရာ ဧဝ၊ အသက်တမ်းမကုန်မီ
အကြား၌ပင်လျှင်။ အတိဝ၊ လျင်စွာသာလျှင်။ ပါတနံ၊ ကျစေခြင်းသည်။ အတိပါတော၊
မည်၏။ သဏိကံ၊ ဖြည်းဖြည်း။ (သူ၏နေနိုင်ခွင့် အသက်တမ်း ကုန်ဆုံးမှ။)
ပတိတုံ၊ ကျခြင်းငှာ။ အဒတွာဝ၊ မပေးမူ၍သာလျှင်။ သီယံ၊ လျင်စွာ။ ပါတနံ၊
သည်။ (အတိပါတော၊ မည်၏။) ဣတိ အတ္ထော၊ [ပါတနံ + ပါတော၊
အတိဝ + ပါတော အတိပါတော။ ဤနည်းအလို အတိသဒ္ဓါ သီယအနက်ဟော။]
ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဘိဘဝိတွာ၊ လွမ်းမိုး၍။ (အတိက္ကမ္မကိုပင် “သတ္တာဒီဟိ
အဘိဘဝိတွာ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။) ပါတနံ၊ သည်။ အတိပါတော၊ မည်၏။
[ဤနည်းအလို အတိသဒ္ဓါ အတိက္ကမ္မ-အနက်ဟော။]

ပယောဂဝတ္ထုမဟန္တတာဒီဟိ၊ ပယောဂ၏ ကြီးသည်၏အဖြစ်၊-အရာဝတ္ထု၏
ကြီးသည်၏ အဖြစ် အစရှိသည်တို့ကြောင့်။ မဟာသာဝဇ္ဇတာ၊ မဟာသာဝဇ္ဇ၏
အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။ ကသ္မာ၊ နည်း။) တေဟိ ပစ္စယေဟိ၊ ထိုပယောဂ
ဝတ္ထုမဟန္တတာ အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ၊ ဖြစ်သော။
စေတနာယ၊ စေတနာ၏။ ဗလဝဘာဝတော၊ အားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ယထာဂုတ္တပစ္စယ ဝိပရိယာယေ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်း
တို့၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်ခြင်းသည်။(သတိ) ပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ [ပယောဂဝတ္ထု

၁။ ပယောဂမဟန္တတာ။ ။ ပယောဂတစ်မျိုးတည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း အဆာတလျင်
ကိစ္စကိုပြီးစေသော စေတနာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြည်းဖြည်းပြီးစေကာမူ ရှေ့ဇောဝိထိတို့မှ
အဆုံးသတ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော ဇောစေတနာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပယောဂ၏
ကြီးပုံကိုသိပါ။ ဤသို့ ပယောဂကြီးသည် မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟု မှတ်ပါ။

-ဝတ္ထုမဟန္တတာ။ ။ သတ်အပ်သော သတ္တဝါက အငယ် အကြီးကွဲပြားစေကာမူ
(သေနတ်တစ်ချက်ဖြင့် ပစ်သတ်ခြင်းကဲ့သို့) ပယောဂ တူမျှနေပါသော်လည်း သတ္တဝါအကြီးကို
သတ်ရာ၌ သတ်လိုသော စေတနာသည် ပို၍ထက်သန်မြင်းထန်ရ၏။ ထို့ကြောင့် သတ်အပ်သော
ဝတ္ထု၏ ကြီးခြင်းကိုလည်း မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟုမှတ်ပါ။

အဒိပစ္စယာနံ အမဟတ္တေပိ။-အန။] တံတံ ပစ္စယေဟိ။ ထိုထိုဂုဏဝန္တတာ အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ၊ သော။ စေတနာယ၊ ဤ။ ဗလဝါဗလဝ ဝသေနဝ၊ အားရှိသည်၏အဖြစ်၊ အားမရှိသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇမဟာသာဝဇ္ဇတာ၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇ၏အဖြစ်၊ မဟာသာဝဇ္ဇ ၏အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ဤ။

ဒါဌာကောဋီကာဒီနံ၊ ဒါဌာကောဋီကမင်း အစရှိသူတို့၏။ (ဣဒ္ဓိမယောဝိယ၊ တန်ခိုးကို အသုံးပြုခြင်းဟူသော ပယောဂကဲ့သို့။) ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိမယော၊ ကံ၏အကျိုးကြောင့်ဖြစ်သောတန်ခိုးကိုအသုံးပြုခြင်းဟူသော ပယောဂသည်။ ဣဒ္ဓိမယော၊ မည်၏။

သဂေါတ္တေဟိ၊ တူသောအနွယ်ရှိသူ လူတို့သည်။ ရက္ခိတာ၊ စောင့်ရှောက် အပ်သော အပျိုသည်။ ဂေါတ္တရက္ခိတာ၊ တာ-မည်၏။ [အနွယ်ကို ဟောသော ဂေါတ္တသဒ္ဓါဖြင့် သဂေါတ္တ လူတို့ကို ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ယူပါဟု သိစေလို၍ “သဂေါတ္တေဟိ”ဟု ဖွင့်၏။] သဟဓမ္မိကေဟိ၊ အတူတကွ တရားကိုကျင့်သူတို့သည်။ ဝ၊ တရားကျင့်ဖော် ကျင့်ဖက်တို့သည်။ ရက္ခိတာ၊ သည်။ ဓမ္မရက္ခိတာ၊ တာ- မည်၏။ [ရှေးနည်းအတိုင်း ဥပစာကြံပါ။] သသာမိကာ၊ ပိုင်ရှင်နှင့်တကွ ဖြစ်သော အပျိုသည်။ သာရက္ခာ၊ မည်၏။ [သဟ+အာရက္ခေန ယာဝတ္ထတိတိ သာရက္ခာ၊ သသာမိကာ သာရက္ခာတိ၊ ယသာ ဝတ္ထမာလာဒီနိ သာမိကတ္ထာယ (မိမိက လင်ဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ။) ဒိန္နာနိ၊ သာ တတော ပဌာယ ပုရိသေ (လင် ဖြစ်မည့် ယောက်ျားသည်။) အနာဂတေပိ သသာမိကာတိ ဝုစ္စတိ။-မဓ။] ယဿ၊ အကြင် အပျိုကို။ ဂမနေ၊ သွားလာခြင်း၌၊ ရညာ၊ သည်။ ဒဏ္ဍော၊ ဒဏ်ကို။ ထပိတော၊ ထားအပ်ပြီ။ သာ၊ ထိုအပျိုသည်။ သ ပရိဒဏ္ဍာ၊ မည်၏။

အတ္တဘူကောတိ၊ ဟူသော ပါဠိဖြင့်။ ကမ္မပထပ္ပတ္တံ၊ ကမ္မပထသို့ရောက်သော ဝိသံဝါဒနကို။ ဝုတ္တံ၊ ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း (ကသ္မာ ဝိညာယတိ။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ သော၊ ဤ ကထာသည်။ ကမ္မပထကထာ၊ ကမ္မပထကို ဆိုကြောင်း

၁။ ဒါဌာကောဋီကာဒီနံ ဝိယ။ ။ ဒါဌာကောဋီက-မင်းသည် စိတ်ဆိုး၍ အစွယ်ကို ခေါက်လိုက်လျှင် စိတ်ဆိုးခံရသူ သေ၏။ ထိုအစွယ်ခေါက်ခြင်း ပယောဂသည် ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ ပယောဂတည်း။ အာဒိဖြင့် သောတာပန်မဖြစ်မီက ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း မျက်စောင်းထိုးခြင်းဟူသော ပယောဂကြောင့် ဘိလူးများသေရခြင်း စသည်ဝယ် မျက်စောင်းထိုးခြင်းဟူသော ပယောဂကို ယူပါ။ [ဒါဌာကောဋီကာဒီနံတိ တံနာမကာနံ ရာဇနံ၊ ဝိယာတိ ဣဒံ သဗ္ဗပဒဿနံ။ သော ဟိ ဒါဌာကောဋီကရာဇာ ယဒါ အညံ ကုပ္ပတိ၊ အတ္တနော ဒါဌံ အင်္ဂုလိယာ အာကောဋေတိ၊ တဒါ ပရေသံ ဝတေဟောတိ။-မဓ။]

စကားတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အတ္တဘဉ္စကောတိ၊ ဖြင့်။ ကမ္မပထပုတ္တံ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) [အတ္တဘဉ္စက မဟုတ်လျှင် ကမ္မပထမမြောက်-ဟူလို။ သို့သော် မုသာဝါဒ ဝစီဒစရိုက်ကား ဖြစ်၏။] အတ္တနော။ပ။အာဒိ၊ အစရှိသော စကားကို။ မုသာဝါဒ သာမညတော၊ မုသာဝါဒအားဖြင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝုတ္တံ။ [“ကမ္မပထ မြောက်သောကြောင့် ဆိုသည်မဟုတ်၊ မုသာဝါဒချင်းတူသောကြောင့် ဆိုသည်-ဟူလို။] ဟသာဓိပ္ပာယေန၊ ရယ်ရွှင်ခြင်း၌ဖြစ်သောအလိုဖြင့်။ ဝိသံဝါဒန ပုရေက္ခာရသေဝ၊ ချွတ်ယွင်းစေခြင်းကို ရှေးရှုပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သာလျှင်။ ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းစေလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သာလျှင်။ မုသာဝါဒေါ (ဟောတိ)။ [စေဖြင့် ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပာယ မပါဘဲ ရယ်မြူးလိုရုံသက်သက်ကား မုသာဝါဒ မဖြစ်ပါ-ဟူလို။ သမ္မပ္ပလာပကား ဖြစ်စရာရှိ၏။]

သုညဘာဝန္တိ၊ ကား။ ပီတိ ဝိရဟိတတာယ၊ ချစ်ခင်နှစ်သက်ခြင်းမှ ကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ရိတ္တတံ၊ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (ကရောတိ-၌ စပ်။) အတ္တ ဝိပနူတာယ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်၏ ဖောက်ပြန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဆဲသောစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်က ဖောက်ပြန်ကြမ်းတမ်း သောကြောင့်။) ဟဒယဂံမာ၊ စိတ်နှလုံးသို့ ရောက်သည်။ (နှလုံး အသည်း စွဲလောက်သည်။) န (ဟောတိ)။

အဂ္ဂဏှန္တေတိ၊ကား။ အသဒ္ဒဟန္တေ၊ မယုံကြည်လတ်သော်။ ကမ္မပထဘောဒေါ၊ ကမ္မပထ အထူးအပြားသည်။ န ဟောတိ။ [“ကမ္မပထဘောဒေါနတ္ထိ”၌ နတ္ထိကို “န ဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။] ပန၊ ထိုသို့ပင် ယုံကြည်မှ ကမ္မပထ မြောက်ပါသော်လည်း။ ယောကောစိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ (ကမ္မပထမြောက်၊ မမြောက် အားလုံး ဖြစ်သော။) သမ္မပ္ပလာပေါ၊ သည်။ ဒွိဟိ၊ ကုန်သော။ သမ္ဘာရေဟိ၊ အကြောင်း အဆောက်အဦတို့ကြောင့်။ (အင်္ဂါတို့ကြောင့်။) သိဇ္ဈတိ၊ ပြီးစီး၏။ ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။

အတ္တနော၊ မိမိ၏ အထံသို့။ ပရိဏာမနံ၊ ညွတ်စေခြင်းသည်။ စိတ္တေနဝ၊ စိတ်အားဖြင့် သာလျှင်။ (ဟောတိ။) [စေဖြင့် သူတစ်ပါး၏ ပစ္စည်းကို အဒိန္နာဒါန-ကဲ့သို့ ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် မိမိအထံသို့ ရောက်အောင် ညွတ်စေခြင်းကို ကန့်။] ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ မိစ္ဆာ ပဿတိတိ၊ ကား။ ဝိတထံ၊ မမှန်ဘဲ။ ပဿတိ၊ မြင်တတ်၏။

ကောဋ္ဌာသတောတိ၊ ကား။ ဖဿပဉ္စမကာဒိသု၊ ဖဿပဉ္စမက အစရှိကုန်သော၊ စိတ္တကံကောဋ္ဌာသေသု၊ စိတ်၏ အင်္ဂါဖြစ်သော အဖို့အစုတို့တွင်။ ယေကောဋ္ဌာသာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ရိုကုန်၏။ တတော၊ ထို အဖို့အစုအားဖြင့်။ ဣတိ အတ္ထော။

စေတနာ၊ စေတနာကို။ ကမ္မပထေသု၊ ကမ္မပထတို့၌။ န ဝုတ္တာ နနု၊
ဟောတော်မမူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ [“ပါဏာတိပါတော ဟောတိ”
စသည်ဖြင့်သာ ဟောတော်မူ၏ “ပါဏာတိပါတစေတနာ ဟောတိ”ဟု ဟောတော်
မမူ] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဋိပါဠိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ သတ္တန္တံ၊ ခုနစ်ပါးကုန်သော
ပါဏာတိပါတ စသည်တို့၏။ ကမ္မပထဘာဝေါ၊ ကမ္မပထ၏ အဖြစ်သည်။
နယုတ္တောနနု၊ မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ (န
ယုတ္တော၊ မသင့်သည်ကား။) န၊ မဟုတ်။ (ကသွာ၊ နည်း။) အဝစနဿ၊
စေတနာကို မဟောခြင်း၏။ အညဟေတုတ္တာ၊ အခြားအကြောင်းရှိသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ စေတနာယ၊ ၏။ အကမ္မပထတ္တာ၊ ကမ္မပထ
မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကမ္မပထရာသိမိ၊ ကမ္မပထ တရားအစဉ်။ အဝစနံ၊
မဟောခြင်းသည်။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ကဒါစိ၊ ၌။ (အင်္ဂါ ညီညွတ်ရာ
တစ်ရံတစ်ခါ၌။) ကမ္မပထော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သဗ္ဗဒါ (ကမ္မပထော) န
(ဟောတိ)။ ကမ္မပထဘာဝဿ၊ ကမ္မပထ အဖြစ်၏။ ဣတိ (တသွာ) အနိယတတ္တာ၊
ဤသို့ မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဝစနံ၊ မဟောခြင်းသည်။ (ဟောတိ)။ ပန၊
ဆက်။ ယဒါ ကမ္မပထော ဟောတိ။ တဒါ၊ ၌။ ကမ္မပထရာသိ သင်္ဂဟော၊
စေတနာကို ကမ္မပထ အဖို့အစဉ် သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်ခြင်းကို ။ န နိဝါရိတော၊
မတားမြစ်အပ်။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၂ ပဉ္စ ။ပ။ စေတနာဟူသော ဤ သိက္ခာပဒဝိဘင်း ပါဠိတော်စကားနှင့်။
(ဝိရောဓံ-၌ စပ်။) အဒိန္နဒါနာဒိနံ၊ အဒိန္နဒါန အစရှိသော ကမ္မပထတို့၏။

၁။ န ဟိ စေတနာယ။ပ။န နိဝါရိတော။ ။ “အညဟေတုတ္တာ” ဟူသော ဟိတ်ကို
ချဲ့လို့၍ “နဟိ” စသည်ကိုမိန့်သည်။ စေတနာကို ကမ္မပထ မဟုတ်သောကြောင့် ကမ္မပထရာသိ၌
မဟောသည်မဟုတ်ပါ။ ကမ္မပထအဖြစ်က မမြဲသောကြောင့် မဟောခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အင်္ဂါနည်းသော
စေတနာအတွက် ကမ္မပထအဖြစ်ကို မတားမြစ်ပါ။ [ဤစကားအရ “အညဟေတု”ဟူသည်
“ကမ္မပထအဖြစ်၏နိယတ မဟုတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းတည်း”ဟု မှတ်ပါ] မဂ္ဂ၌ “တမေဝတ္ထံ
ဗျုတ်ရေကမုဓေန ဝိဝရိတံ ယဒါပနာတိ အဒိဝုတ္တံ”ဟု တွေ့ရ၏။ ယဒါပန-စသော ဝါကျသည်
ဝိတ္တာရ-မဟုတ်နိုင်၊ ဆက်၍ပြသော ဝါကျသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားပါ။

၂။ ပဉ္စသိက္ခာပဒါ။ပ။ပရိယာရိဿတိ။ ။ ဤ၌ “အဒိန္နဒါနံ သတ္တာရမ္ပဏံ ဝါ” အရ
သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၏ဟူသော စကားသည် သိက္ခာပဒဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ လာလတ္တံ့ဖြစ်သော
“ပဉ္စသိက္ခာပဒါ ပရိတ္တာရမ္ပဏာ ဒေ-ပရိတ္တဖြစ်သော ကာမပရမတ် တရားကိုသာ

သတ္တာရမ္မဏဘာဝ ဝိရောဓံ၊ သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုဆိုကြောင်း စကား၏ ဆန့်ကျင်ပုံကို။ (ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပုံကို။) သတ္တသင်္ခါတေ။ပ။ ပဝတ္တိတောတိ၊ ဟူ၍။ သယမေဝ၊ အန္တကထာဆရာ ကိုယ်တိုင်ပင်။ ပရိဟရိသတိ၊ ရှောင်လွှဲလတ္တံ့။ [ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၌ ပြေဆိုလတ္တံ့။]

နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာတိ၊ ဟူ၍၊ ပဝတ္တမာနာပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိသည်။ တောဘူမကဓမ္မဝိသယာဝ၊ တောဘူမကတရားဟူသော အာရုံရှိသည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သင်္ခါရာ ရမ္မဏတာ၊ သင်္ခါရဟူသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ။ [“နတ္ထိ သတ္တာံ ဩပပါတိကာ” ဟူရာ၌ ဒိဋ္ဌိသည် သတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြုသကဲ့သို့ ဖြစ်သော်လည်း “သတ္တာ” အရ တောဘူမကဓမ္မတို့ပင် ရသောကြောင့် “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ပ။သင်္ခါရာ ရမ္မဏာဝ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသည်။]

[“တထာ ဝိပါကနိသန္တ ဖလာနိ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ” ကို ဖွင့်ပြလို၍ “ဝိပါက” စသည်မိန့်။] ဝိပါကနိသန္တဖလာနိ၊ ဝိပါကအကျိုး နိသန္တအကျိုးတို့သည်။ ယထာက္ကမံ၊ စွာ။ နိရယာဒိဝိပါကဒုဂ္ဂတတာဒိနိ၊ ငရဲ အစရှိသည်၌ ဖြစ်သော ဝိပါကစိတ်ဟူသော မုချအကျိုး၊ အရပ်အမောင်း မကောင်းသူ၏ အဖြစ် အစရှိသည်တို့တည်း။ [ဝိပါကနှင့် နိရယာဒိဝိပါက၊ နိသန္တဖလနှင့်ဒုဂ္ဂတတာဒိ”ဟု အစဉ်အတိုင်း တွဲပါ။]

အကုသလကမ္မပထကထာဝဏ္ဏနာ၊ သည်း နိဋ္ဌိတာ။

ခါ-ခါ-ခါ-

အာရုံပြု၏”ဟူသော စကားနှင့် ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ သို့သော် သတ္တဝါ ဟု ဆိုသော်လည်း အစစ်အမှန်အားဖြင့် သတ္တဝါမရှိ၊ သင်္ခါရဖြစ်သော ပရမတ်သံသိသောကြောင့် ထို ပရမတ်တရားကို အာရုံပြုရကား မဆန့်ကျင်ပါ-ဟု ထို ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၌ ကိုယ်တိုင်ဖြေလတ္တံ့။

၁။ နိရယာဒိဝိပါကဒုဂ္ဂတတာဒိနိ။ ။ ဝိပါကပဒေန နာမ် ဒသိတံ- (“ဝိပါကာဓမ္မာ” ဟူသော မာတိကာပုဒ်၌ ဝိပါကသဒ္ဒါသည် နာမ်ဝိပါကတရားကိုဟောသကဲ့သို့) ဤ ဝိပါကဖလကို ပြရာ၌လည်း ဝိပါကသဒ္ဒါဖြင့် နာမ်ဝိပါကတရားကို ပြသည်၊ ငရဲစသည်၌ဖြစ်ရသော နာမ်ဝိပါကသည် ကံတရား၏ တိုက်ရိုက်အကျိုး(မုချအကျိုး)တည်း၊ ဒုဂ္ဂတတာ စသောအကျိုးသည် နိသန္တဖလ (အကျိုးဆက်)တည်း။ [ဒုဂ္ဂတတာနာမ-အာရောဟပရိဏာဟဝေသန (ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက်၏ အစွမ်းဖြင့်) ဒုဇ္ဈာတတာ-မကောင်းဖြစ်သူ၏ အဖြစ်တည်း-မမူ]

-ဒုဂ္ဂတတာဒိနိ။ ။ အာဒိသဒ္ဓေနံ အလဒ္ဓါလာဘော (မရအပ်သေးသော လာဘ်ကိုမရခြင်း)၊ လဒ္ဓဝိနာသော (ရအပ်ပြီးလာဘ်၏ ပျက်စီးခြင်း)၊ ဣစ္ဆိတာနံ ဘောဂါနံ ကိစ္ဆပဋိလာဘော (အလိုရှိအပ်သော စည်းစိမ်တို့ကို ပင်ပင်ပန်းပန်းရှာမှ ရခြင်း)၊ ရာဇာဒိဟိ (ရန်သူမျိုးငါးပါးတို့နှင့်)

ကုသလကမ္မပထအဖွင့်

“ပါဏာတိ။ပ။ဝိရတိယောတိ ဧတံ။ဟူသော ဤစကားကို။ ယာဟိ ဝိရတိဟိ။ အကြင် ဝိရတိတို့နှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ ကုန်သော။ စေတနာ၊ စေတနာတို့ကို။ ကာယ ဝစီကမ္မာနိတိ၊ ကာယကံ၊ ဝစီကံတို့ ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ကုန်၏။ တာသံ စ၊ ထိုဝိရတိတို့၏လည်း။ ကမ္မပထဘာဝေါ၊ ကမ္မပထ၏အဖြစ်သည်။ ယုတ္တော၊ သင့်၏။ ဣတိကတွာ၊ ဤသို့ နှလုံးပြု၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ တထာဟိ၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ ပဋိပါဋိယာ။ပ။ဝိရတိယောပိတိ၊ ဟူ၍။ ဝက္ကတိ၊ ဆိုလတ္တံ့။

အလ္လသသမံသန္တိ၊ ကား။ ဇီဝမာနကသသမံသံ၊ အသက်ရှင်ဆဲဖြစ်သော ယုန်၏အသားကို။ (လဒ္ဓံ၊ ဝဋ္ဋတိ-၌ စပ်။) ဝေါရောပေတာ၊ ခွင်းဖူးသည်။ ဟုတွာ။ နာဘိဇာနာမိ၊ မသိရပါ။

ဒုဿိလျာဒါရမ္မဏာ (ဒုဿိလျ+အာဒိ+အာရမ္မဏာ)၊ ပါဏာတိပါတစသော သိလျ အစရှိသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ အစရှိသည်တို့သည်။ ဒါရမ္မဏာ၊ ထိုကုသလကမ္မပထတို့၏ အာရုံတို့တည်း။ [“တဒါရမ္မဏာနိ”ဟု ဆိုလိုလျက် “နိ” ကို အာပြုထားသည်။ [ဒုဿိလျာဒိ၌ အာဒိဖြင့် အဘိဇ္ဈာ စသည်ကို ယူလိုဟန် တူသည်။]

ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိ အရမ္မဏာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ အစရှိသော အာရုံရှိကုန်သော ကုသလ ကမ္မပထတို့သည်။ ကထံ၊ အဘယ်နည်းဖြင့်။ ဒုဿိလျာဒိနိ၊ ဒုဿိလျ

သာဓာရဏဘောဂတာ (ဆက်ဆံရသော စည်းစိမ်ရှိခြင်း) ဣတိ ဧဝမာဒယော သင်္ဂဟိတာ။- အနု။ အချုပ်မှာ-နာမ်ဝိပါကံ မကောင်းကျိုးမှတစ်ပါး ကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲကြောင်း မကောင်းကျိုးဟူသမျှကို “နိသန္ဓပလ”ဟုချည်း ဆိုလိုသည်။

၁။ ပါဏာတိ။ပ။ကတွာ ဝုတ္တံ။ ။ ကမ္မပထဟူသည် သုဂတိ ဒုဂတိသို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းကံတည်း။ သို့ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ကုသလကမ္မပထကိုပြရာ၌ “ပါဏာတိပါတာ ဒိဟိ။ပ။ ဝိရတိယော”ဟု ဝိရတိကို ကမ္မပထအရကောက်ယူရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပါဏာတိပါတ။ပ။ဝုတ္တံ”ဟု ဋီကာဆရာ ဖြေသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-ကုသလကမ္မပထအရာ၌ ဝိရတိနှင့်ယှဉ်သော စေတနာတို့ကို ကာယကံ ဝစီကံဟု ဆိုလိုရင်းပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုစေတနာနှင့်ယှဉ်၍ ဝိရတိတို့လည်း စေတနာကို အကြောင်းပြု၍ ကံဟူသောအမည် ရသင့်၏ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် ဝိရတိကို ကမ္မပထအရ၌ ယူထားသည်-ဟူလို။ ထို့ကြောင့်ပင် “ဓမ္မတော”အရ ကမ္မပထ၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြရာ၌ “ပဋိပါဋိယာ သတ္တ (ရှေ့ ကုသလ ကမ္မပထတရား ၇-ပါးတို့သည်) စေတနာပိ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဝိရတိယောပိ”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်လတ္တံ့။

အစရှိသည်တို့ကို။ (ပါဏာတိပါတ စသော ဒုဿီလျှ စသည်တို့ကို။) ပဇဟန္တိ၊ ပယ်စွန့်နိုင်ကုန်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်။ တံ၊ ထို ဒုဿီလျှ အစရှိသည်တို့ကို ပယ်စွန့်နိုင်ပုံကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ ယထာ ပနာတိအာဒိ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန။) ဝုတ္တံ။ ပြီ။

အနဘိဇ္ဈာ။ ပ။ ဝိရမန္တဿာတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ အဘိဇ္ဈံ၊ အဘိဇ္ဈာကို။ ပဇဟန္တဿ၊ ပယ်စွန့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဣတိ အတ္ထော၊ သည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ မနောဒုစရိတာ၊ မနောဒုစရိက်မှ။ ဝိရတိ၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်။ န အတ္ထိ။ (ကဿော။) အနဘိဇ္ဈာဒိဟေဝ၊ အနဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့သည်ပင်။ တပ္ပဟာနတော၊ ထို မနောဒုစရိက်ကို ပယ်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ [“အနဘိဇ္ဈာဖြစ်လျှင် အဘိဇ္ဈာကို၊ အဗျာပါဒဖြစ်လျှင် ဗျာပါဒကို၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်လျှင် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ပယ်စွန့်နိုင်ခြင်းကြောင့် မနောဒုစရိက်မှ ရှောင်ကြဉ်ဖို့ရန် ဝိရတိဖြစ်စရာ မလို”ဟု ဆိုလိုသည်။]

ကမ္မပထသံသန္ဓနအဖွင့်

“ကမ္မပထပုတ္တာနံ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်ကုန်သော။ ဒုဿီလျာဒိနံ၊ ဒုဿီလျှ အစရှိကုန်သော။ အသံဝရာနံ၊ အသံဝရတို့၏ လည်းကောင်း။ တထာ၊ ထိုအတူ ကမ္မပထသို့ ရောက်ကုန်သော။ ဒုစရိတာနဉ္စ၊ ဒုစရိက်တို့၏လည်းကောင်း။ အကုသလ ကမ္မပထေဟိ၊ အကုသလ ကမ္မပထတို့နှင့် လည်းကောင်း။ (အတ္ထတော နာနတ္တာ ဘာဝဒဿနံ-၌စပ်။) ကမ္မပထ ပတ္တာနမေဝ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်သည်ပင်လျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ သုဿီလျာဒိနံ၊ ကုန်သော။ သံဝရာနံစ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ တထာ၊ ထိုအတူ ကမ္မပထသို့ ရောက်ကုန်သော။ သုစရိတာနံ စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ကုသလကမ္မ ပထေဟိ စ၊ တို့နှင့်လည်းကောင်း။ အတ္ထတော၊ လိုရင်းအနက်အားဖြင့်။

၁။ ကမ္မပထပုတ္တာနံ။ ပ။ ကေဝိ ဝဒန္တိ။ ။ “ကမ္မပထပုတ္တာနံ”မှစ၍ “ဝဒန္တိ”တိုင်အောင် ကေဝိဝဒေကို ၂-နည်းပြထား၏။ ထိုတွင် ပထမနည်းဝယ် “ကမ္မပထပုတ္တာနံ ဒုဿီလျာဒိနံ အသံဝရာနံ” ၌ ဒုဿီလျာဒိနံ အရ အသံဝရ အစ၌ပြခဲ့သော အသံဝရ တရားကိုယ်ဖြစ်သော ဒုဿီလျှ၊ မုဋ္ဌသစ္စ၊ အညာဏ၊ အက္ခန္တိ၊ ကောသဇ္ဇတို့ကိုယူပါ။ တထာဖြင့် “ကမ္မပထပုတ္တာနံ”ကို ပြန်၍ညွှန်းသောကြောင့် “တထာဒုစရိတာနံ”ဖြင့် ကမ္မပထမြောက်သော ဒုစရိက်တို့ကို ပြ၏။ ထို ဒုဿီလျာဒိအသံဝရနှင့် ဒုစရိတတို့၏ အကုသလကမ္မပထနှင့် လိုရင်းအနက် (တရားကိုယ်) အားဖြင့် မထူးခြားဘဲ တစ်သားတည်း ရောနှောပုံကိုပြခြင်းသည် ကမ္မပထသံသန္ဓန မည်၏။ [“ကမ္မပထပုတ္တာနမေဝ စ သုဿီလျာဒိနံ” စသည်၌လည်း ဤနည်းကို မှီးပါ။]

နာနတ္တာဘာဝဒဿနံ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိပုံကို ပြခြင်းသည်။ (ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ မည်၏။) အထ ဝါ၊ ကား။ တေသံ၊ ထို အသံဝရဒုစရိုက်၊ အသံဝရသုစရိုက်တို့၏။ ဖဿဒ္ဓါရာဒိဟိ၊ ဖဿဒ္ဓါရ အစရှိသည်တို့နှင့်။ အဝိရော ဓဘာဝေန၊ ဆန့်ကျင်ခြင်း မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဒိပနံ၊ ပြခြင်းသည်။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ကေစိ ဝဒန္တိ။

၁။ တဒေတံ (တံ+ဒေတံ)၊ ထို ကေစိဆရာတို့၏ စကားကို။ ဝိစာရေတဗ္ဗံ၊ စိစစ်ထိုက်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဖပဉ္စဖဿ။ ပ။ ဒ္ဓါရေသု၊ ၅-ပါးသော ဖဿဒ္ဓါရ၊ ၅-ပါးသော အသံဝရဒ္ဓါရ၊ ၅-ပါးသော သံဝရဒ္ဓါရတို့၌။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ ကုန်သော။ အသံဝရနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ သံဝရနံ စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ကမ္မပထတာ၊ ကမ္မပထတို့၏ အဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ပါဏာတိပါတာဒိနံ၊ တို့၏ လည်းကောင်း။ ပရသန္တက။ ပ။ အာဒိနံ စ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ ဥစ္စာဟူသော တည်ရာ အာရုံရှိသော အဘိဇ္ဈာဟူသော လောဘ၊ တစ်ပါးသော သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသော ဗျာပါဒ၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့၏လည်းကောင်း၊ တေသုဒ္ဓါရေသု၊ ထိုပဉ္စ ဖဿဒ္ဓါရ၊ ပဉ္စ အသံဝရဒ္ဓါရ၊ ပဉ္စသံဝရဒ္ဓါရတို့၌။ အနုပ္ပတ္တိတော၊ မဖြစ်ခြင်းကြောင့် တည်း။ [ရူပါရုံ စသော ပဉ္စာရုံကို အာရုံမပြုကြောင်း ထင်ရှားဖို့ရာ ပရသန္တကဝတ္ထု စသော အာရုံတို့ကို ထည့်၍ပြထားသည်။]

၁။ အထ ဝါ။ ။ [တေသံတံ အသံဝရဒုစရိုက်ဒိနံ-မရ။] ပြအပ်ခဲ့သော အသံဝရဒုစရိုက်၊ သံဝရ သုစရိုက်တို့၏ ဖဿဒ္ဓါရ အစရှိသည်တို့နှင့် မဆန့်ကျင်ပုံကို ပြခြင်းသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏။ ဤသို့ ကေစိဆရာတို့ ဆိုကြသည်။]

၂။ တဒေတံ ဝိစာရေတဗ္ဗံ-နဟိ ။ ။ ထို၂-ဝါဒလုံးပင် စဉ်းစားစရာရှိသည်ဟု စကားပလ္လင်ခံ၍ “န ဟိ” စသည်ဖြင့် ချဲ့သည်။ ထို အကျယ်ကား-“န ဖဿဒ္ဓါရန္တရုပ္ပန္နံ ကမ္မန္တရံ ဟောတိတိ”တိုင်အောင်တည်း။ [န ဟိ၌ “ဟိ ယသ္မာ”ဟု ပေး၍ ထို ဣတိကျမှ “ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝိစာရေတဗ္ဗံ၊ ၏”ဟုလည်း ပြန်လှည့်နိုင်သည်။]

၃။ ပဉ္စ ဖဿ။ ပ။ အနုပ္ပတ္တိတော။ ။ စက္ခုသမ္ပ သဒ္ဓါရ။ ပ။ ကာယသမ္ပ သဒ္ဓါရကို ပဉ္စ ဖဿဒ္ဓါရ ဟုဆို၏။ ထို ပဉ္စဖဿဒ္ဓါရ၊ စက္ခုအသံဝရ-စသော ပဉ္စ အသံဝရဒ္ဓါရ၊ ပဉ္စ သံဝရဒ္ဓါရတို့၌ဖြစ်သော အသံဝရ-သံဝရတရားတို့သည် ကမ္မပထမမြောက်။ ဘာကြောင့်နည်း- ပါဏာတိပါတ-စသော ကမ္မပထ ၇-ပါး၊ ပရသန္တကဝတ္ထုလောဘ (အဘိဇ္ဈာ)၊ ပရသတ္တာ ရုဗ္ဗဏဗျာပါဒ၊ အဟေတုက-စသော ဝိညာဒိဋ္ဌိတို့၏ ထို၅-ဒ္ဓါရတို့၌ မဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထိုသို့မဖြစ်လျှင် ထို ပဉ္စဒ္ဓါရ၌ဖြစ်သော ဒုဿီလျှ-စသော အသံဝရ၊ သီလ-စသော သံဝရတို့သည် ကမ္မပထ မမြောက်ရကား “ကမ္မပထနှင့်တရားကိုယ်အရကောက် မထူးကြောင်းကို ပြသော စကားသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏”ဟု မဆိုထိုက်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားကို စဉ်းစားသင့်သည်-ဟုလို။

၈။ သည်သာ မကသေး။^၁တိဝိကောယဒုစ္စရိတာဒိနိ၊ ၃-ပါးအပြားရှိသော ကာယဒုစရိုက် အစရှိသည်တို့သည်။ ကမ္မပထာတိ၊ ကမ္မပထတို့ဟူ၍။ ပါကဋာ ၈၀၊ ကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်၊ တေသံ၊ ထိုကာယဒုစရိုက် အစရှိသည်တို့၏၊ ကမ္မပထဟိ၊ တို့နှင့်။ နာနတ္တာဘာဝဒဿနေန၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကို ပြခြင်းဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း။

၉။ သည်သာ မကသေး။ ယတော၊ အကြင် ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ တေသံ၊ ထို ဒုစရိုက် သုစရိုက် အသံဝရ သံဝရ တို့၏။ ဖဿဒွါရဒိဟိ၊ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့နှင့်။ အဝိရောဓဘာဝေန၊ မဆန့်ကျင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဒီပနာ၊ ပြခြင်းသည်။ သိယာ၊ ၏။ ဒုစ္စရိတာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ သုစရိတာနံ ၈၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ဖဿဒွါရဒိဝသေန၊ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ (သာ) ဥပ္ပတ္တိ၊ ကို။ န ဒီပိတာ၊ မပြအပ်ခဲ့။ အသံဝရာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ သံဝရာနံ ၈၊ တို့၏လည်းကောင်း။ (သာဥပ္ပတ္တိ)ပိ၊ ကိုလည်း၊ န(ဒီပိတာ)။

ပန၊ အနွယ် ကား။ ^၂ကေဝလံ၊ သက်သက်။ (ကေစိဆရာတို့ ဆိုသကဲ့သို့ ကမ္မပထပတ္တ ဒုဿီလျ-စသည်တို့၏ ကမ္မပထတို့နှင့် ရောနှော၍ ပြခြင်းမဖက်

၁။ တိဝိပပဘာဝဒဿနေန။ ။ ဤစကားသည် “တထာ ဒုစ္စရိတာဒိနိ”ကို အဖြစ်ပြသော စကားတည်း။ ကာယဒုစရိုက်၊ သုစရိုက်စသည်တို့ကား ကမ္မပထဟု ထင်ရှားပြီး ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ထင်ရှားပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဒုစရိုက် သုစရိုက်တို့၏ ကမ္မပထတို့နှင့် အထူးမရှိကြောင်းကို ပြခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိ။ ထို့ကြောင့် “ဒုစ္စရိတာဒိနဉ္စ”ဟူသော စကားလည်း စဉ်းစားဖွယ်ရှိသည်-ဟူလို။ [“တိဝိဒုစ္စရိတာဒိနိ စ ကမ္မပထတာ ပါကဋာ၈၀တိ”ဟု ရှိလျှင် စာသွားကောင်း၏။]

၂။ န ပပဒီပနာ သိယာ။ ။ ဤစကားသည် “အထ ဝါ တေသံ ဖဿဒွါရဒိဟိ” စသော ဒုတိယ ကေဝါဒ၏အဖြစ်ကို ပြသော စကားတည်း။ [ယတော-စသော အနိယမ ဝါကျကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးပါ။ ယတောတိ ဖဿဒွါရဒိသု ဥပ္ပတ္တိတော ဒီပနာသိယာ၊ သာ ဥပ္ပတ္တိ န ဒီပိတာတိ ယောဇနာ-မဉ္စ] အဋ္ဌကထာ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်းကို ကြည့်ပါ။ ထိုအခန်း၌ ဖဿဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဒုစရိုက် သုစရိုက် အသံဝရ သံဝရတို့၏ဖြစ်ပုံကို မပြခဲ့။ ထို့ကြောင့် “ထို ဒုစရိုက်စသည်တို့၏ ဖဿဒွါရ စသည်တို့နှင့် မဆန့်ကျင်ပုံကို ရောနှော၍ ပြဖွယ်မလိုရကား ထို မဆန့်ကျင်ပုံကို ပြသောစကားသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏”ဟု ဆိုအပ်သော ဝါဒကိုလည်း စဉ်းစားထိုက်သည်-ဟူလို။

၃။ ကေဝလံပဒီပိတာ။ ။ “န ၈ ဒုစ္စရိတာနံပပဗဿဒွါရဒိဝသေန ဥပ္ပတ္တိ ဒီပိတာ” ဟူသော ဗျုတ်ရေကကိုကြည့်၍ “ဒုစ္စရိတ သုစရိတ သံဝရ အသံဝရတို့၏ ဖဿဒွါရ-စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြခြင်းနှင့် မရောယှက်သည်ကို “ကေဝလံ”ဟု ဆိုသည်ဟု

သက်သက်။) ဖဿဒွါရာဒိဝသေန၊ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ ကုန်သော။ အသံဝရာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ သံဝရာနံ စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ကာယကမ္မာဒိတာ၊ ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို။ ဒိပိတာ၊ ပြီ။

၁ စ၊ ဆက်။ ဧတ္တကံ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံ စသည်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်းစကားမျှသည်။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ သည်။ ယဒိ(ဟောတိ။ ဧဝံ သတိ)။ အကုသလံ။ ပ။ နုပ္ပဇ္ဇတိတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားသည်။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ သည်။ န သိယာ၊ မဖြစ်တော့ရာ။

၂ သောပိ၊ ဤအသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံ အစရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်း စကားသည်လည်း။ ဆ ဖဿဒွါရာဒိဟိ၊ ဆ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့နှင့်။ အဝိရောဓဒိပနာ၊ မဆန့်ကျင်ပုံကို ပြကြောင်းစကားသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ စေ၊ ဤသို့ ဆိုငြားအံ့။ (ဧဝံသတိ၊ ဤသို့ ဆိုလတ်သော် = ဤသို့ဆိုတိုင်းမှန်လျှင်။)

မှတ်ပါ။ ထို ပြခြင်းနှင့် မရောယှက်ဘဲ ဖဿဒွါရ-စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော အသံဝရ သံဝရတရားတို့၏ ကာယကံ စသည်ဖြစ်ပုံကိုသာ (အဋ္ဌကထာ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်း၌) ပြအပ်ခဲ့သည်-ဟူလို။ [ဤစကားကို “ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေန ဟိဥပ္ပဇ္ဇော အသံဝရော အကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ” အစရှိသော ကမ္မပထသံသန္တနကထာ-လာ စကားကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသည်။]

၁။ ယဒိ စ။ ပ။ န သိယာ။ ။ [ဧတ္တကန္တိ-အသံဝရ သံဝရာနံ ကာယကမ္မာဒိတာဝ ဒိပနမတ္ထံ-မဓု။] အသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံ စသည်ဖြစ်ပုံကို ပြကြောင်းစကားမျှသည်သာ ကမ္မပထသံသန္တနဖြစ်လျှင်...အသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံစသည်ဖြစ်ပုံကို ပြပြီးနောက်၊ ကံတို့၏ ဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ် မဖြစ်ကို ဆက်၍ပြသော “အကုသလံ ကာယကမ္မံ ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ”စသော စကားသည် ကမ္မပထသံသန္တန မမည်ရာရောက်၏။ အမှန်အားဖြင့်- “အသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံ စသည်ဖြစ်ပုံကို ပြသော စကားသည် လည်းကောင်း။ ကံတို့၏ ဖဿဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကိုပြသော စကားသည်လည်းကောင်း ကမ္မပထသံသန္တန အမည်ရသည်သာ”ဟူလို။

၂။ သောပိ။ ပ။ န ဝတ္ထုဗ္ဗံ။ ။ [သောပိတိ၊ ကာယကမ္မာဒိတာ ဒိပနာပိ။-မဓု။] အသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံစသော အမည်ကို ပြကြောင်းစကားသည်လည်း ဆဖဿဒွါရ-စသည်တို့နှင့် မဆန့်ကျင်ပုံကို ပြခြင်းပင် ဖြစ်သောကြောင့် “အထ ဝါ”ဟု တက်သော ဝါဒအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်ဟု ကေစိတို့က ဆိုလျှင်...ရှေ့ဝါကျ စကားနှင့် အထ ဝါ တက်သော စကားသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်မပြားဘဲ စကားအသုံးအနှုန်းသာ ကွဲရာရောက်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားကိုပင် အခြားသော အပြားတစ်မျိုးဖြင့် ပြဖို့ရာ “အထ ဝါ”ဟု မဆိုသင့်။

“ ဂုတ္တမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ပကာရံ၊ အပြားကို၊ ပကာရန္တ ရေန။ တစ်မျိုးသော အပြားအားဖြင့်။ (နည်းတစ်မျိုးဖြင့်) ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ အထ ဝါတိ၊ ဟူ၍၊ န ဝတ္တဗ္ဗံ၊ မဆိုလိုက်။

၂ စ၊ သည်သာ မကသေး။ [“ကေစိဝါဒ၌ အပြစ်ပြဖွယ် ကျန်သေး၏” ဟုလို။] အထ ဝါ သဒ္ဓေ၊ သည်။ သမုစ္စယတ္ထေ၊ သမုစ္စည်း အနက်ရှိသည်။ (သတိ၊ သော်။) ကမ္မပထပ္ပတ္တာနေဝ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ဒုဿီလျာဒိနိ၊ ဒုဿီလျ အစရှိသည်တို့ကို။ ကာယကမ္မာဒိနာမေဟိ၊ ကာယက အစရှိသော နာမည်တို့ဖြင့်။ ဝဒန္တေဟိ၊ ဆိုကုန်သော အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။ မနောကမ္မဿ၊ ၏။ ဆ ဖဿဒွါရဝသေန၊ ၆-ပါးသော ဖဿဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းကို။ န ဝတ္တဗ္ဗာ၊ မဆိုလိုက်။ (ကသ္မာ နဝတ္တဗ္ဗာ) ဟိ (ယသ္မာ)။ တံ၊ ထိုမနောကသည်။ စက္ခုဒ္ဓါရာဒိဝသေန၊ စက္ခုဒ္ဓါရ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ န၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (န ဝတ္တဗ္ဗာ။)

၃ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ကမ္မပထပ္ပတ္တာ ဧဝ၊ ကမ္မပထသို့ရောက်သည်သာ လျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ အသံဝရာဒယော၊ တို့ကို။ ယဒိဂဟိတာ၊ ကုန်အံ့။ (ဧဝံသတိ။)

၁။ ဂုတ္တမေဝ ပကာရံ။ ။ “ဂုတ္တမေဝ ပကာရံတိလ္လဒံ နာနတ္တာဘာဝဒဿနံ သန္တာယ ဂုတ္တံ။] အထ ဝါဟု တက်သောဝါကျ၏ ရှေ့၌ “ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ။ပ။နာနတ္တာဘာဝဒဿနံ”ကို ရည်ရွယ်၍ “ဂုတ္တမေဝ ပကာရံ”ဟုဆိုသည်။ [ပကာရန္တ ရေနာတိဖဿဒွါရာဒိဟိ အဝိရောဓီပနာတိပဒံ သန္တာယာဟာ။] ပကာရန္တရေန ဟူသောစကားကို အထ ဝါဟု တက်၍လာသော ဝါကျ၌ ဖဿဒွါဒိဟိ အဝိရောဓီပနာပုဒ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်။ [ဤ မဇ္ဇိကဗျူဟာပုဒ်ကို ထောက်လျှင် “ဂုတ္တမေဝ ပကာရံ ပကာရန္တရေန”ဟု ရှေးပါဌ်ရှိဟန်တူသည်။]

၂။ သမုစ္စယတ္ထေစ၊ပ။ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ။ ။ အထ ဝါ သဒ္ဓါသည် အတ္ထရုပိကပ္ပန အနက်ဟော မဟုတ်ဘဲ သမုစ္စည်းအနက်ဟောဟုဆိုလျှင် “ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ ဒုဿီလျာဒိနံ စသော ရှေ့အနက်နှင့်ပေါင်းစို့ရာ ကမ္မပထမြောက်သော သဘောတူအနက်တစ်မျိုး ဖြစ်စေရာရှိ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် မနောက၏ ဆ ဖဿဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို မဆိုလိုက်တော့။ ဘာကြောင့်နည်း- ကမ္မပထမြောက်သော မနောက၏ စက္ခုဒ္ဓါသမ္ပဒွါရ-စသော ၅-ဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် မဖြစ်နိုင် သောကြောင့်တည်း။ [အဋ္ဌကထာ၌ကား “အကုသလံ မနောကမ္မံ ပန ဆ ဖဿဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် အထ ဝါ သဒ္ဓါ၏ သမုစ္စည်း အနက်လည်း မဖြစ်နိုင်- ဟုလို။]

၃။ ယဒိ စ၊ပ။န ဝတ္တဗ္ဗံသီယာ။ ။ “ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ ဒုဿီလျာဒိနံ အသံဝရာနံ”စသော ပထမနည်း၌ အပြစ်တစ်မျိုးကို တိုး၍ပြလိုသောကြောင့် “ယဒိ စ” စသည်မိန့်။ “ကေစိတို့၏ ပထမနည်းအတိုင်း၊ ကမ္မပထမြောက်သော အသံဝရ-သံဝရတို့ကိုသာ ကမ္မပထ သံသန္တနအရာ၌ ယူအပ်ကုန်သည်ဖြစ်အံ့၊ ဤသို့ဖြစ်လျှင် အဋ္ဌကထာ၌ “ဇောပနကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန

(န ဝတ္ထုဗ္ဗံ သိယာ-လှမ်းစပ်။) “ဒုစ္စရိတေဟိ” တို့မှ။ အညေသံ၊ ကုန်သော။ အသံဝရနံ၊ ကမ္မပထမြောက်သော အသံဝရတို့၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ၊ တေသံ၊ ထို အသံဝရတို့၏။ တံတံကမ္မဘာဝဿ၊ ထိုထိုကာယကံ အစရှိသည်၏ အဖြစ်၏။ (အမည်၏။) ဝုတ္တတ္တာ စ၊ ဆိုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ စောပန။ပ။ဟောတိတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားသည်။ န ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ သည်။ သိယာ၊၏။

၃ ဟိ၊ လဒ္ဓဒေါသ တစ်နည်းပြအံ့။ တသ္မိံ၊ ထိုစကားကို။ ဝုစ္စမာနေ၊ သော်။ သင်္ကရော၊ ရောယှက်ခြင်းသည်။ သိယာ၊ ၏။ (ကသ္မာ သင်္ကရော သိယာ။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ဝစီမနောကမ္မာနိပိ၊ တို့သည်လည်း။ ကာယဒွါရေ ဌံ၊ ဥပ္ပဇ္ဈိ၊ ကုန်၏။

ဥပ္ပဇ္ဈော (အသံဝရော) အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ” စသောစကားကို မဆိုသင့်၊ ဆိုသော်လည်း အကျိုးမရှိတော့။ ကမ္မပထမြောက် မမြောက်သော အသံဝရ သံဝရတို့ကို သိမ်းကျုံး၍ယူမှသာ “စောပနကာယ အသံဝရော”စသော စကားကို ဆိုရကျိုးရှိသည်-ဟူလို။

၁။ဒုစ္စရိတေဟိ။ပ။အဘာဝါ။ ။“ဘာကြောင့်နည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဒုစ္စရိတေဟိ။ပ။အဘာဝါ”ဟူသော ပထမဟိတံကို မိန့်သည်။ ဒုစ္စရိတံမှ တစ်ပါးသော အသံဝရဟူ၍ သီးခြားမရှိ။ ဒုစ္စရိတံနှင့် အသံဝရတို့သည် တွဲ၍ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့်တည်း။ [ဒုစ္စရိတေဟိ။ပ။ ဣဒံ တေဟိ (ထို ဒုစ္စရိတံနှင့်) သဟဇာတတ္ထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ န သဗ္ဗပတော နာနတ္တာဘာဝံ=သရုပ်သကောင်အားဖြင့် ကွဲပြားကုန်သည်၏အဖြစ် မရှိခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်။ သရုပ်အားဖြင့်ကား ဒုစ္စရိတံလည်း တခြား၊ အသံဝရလည်း တခြားပင်-ဟူလို။-မဝ။]

၂။ တေသဉ္စ တံတံ ကမ္မဘာဝဿဝုတ္တတ္တာ။ ။ အကယ်၍ ဒုစ္စရိတံတို့၏ ကာယကံ စသည်ဖြစ်ပုံကို ဆိုခဲ့ပြီးမဟုတ်လျှင် ဤနေရာ၌ အသံဝရတို့၏ ကာယကံစသော အမည်ကို ဆိုလိုက်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု တစ်ဆင့်မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့်“တေသဉ္စ။ပ။ ဝုတ္တတ္တာ”ဟု ဒုတိယဟိတံကို မိန့်သည်။ ဒုစ္စရိတံတို့၏ ကာယကံစသည်ဖြစ်ပုံကို “ယောမိဂံ ဂမိဿာမိ” စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်ဒုစ္စရိတံနှင့် မကွဲပြားသော အသံဝရတို့၏ ကာယကံစသည်ဖြစ်ပုံကို မဆိုလိုက်တော့-ဟူလို။ [ဝုတ္တတ္တာတိဟောဋ္ဌာ ကမ္မကထာယံ ယောမိဂံ ဂမိဿာမိတိ အာဒိနာ။-မဝ။ အနုဋီကာ၌ကား “တိဝိမံ ကာယဒုစ္စရိတံ အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ”ဟူသော ဤ ကမ္မပထသံသန္ဓန အခန်း၌ ဆိုအပ်လတ္တံသောစကားကို “ဝုတ္တတ္တာ” အရ ယူသွားလေသည်။]

၃။ ဝုစ္စမာနေ ဟိ။ပ။ကမ္မန္တရာနိ။ ။ ကာယဝစီ မနောကမ္မ၏ အစွမ်းဖြင့် အသံဝရ သာမညကိုယူ၍ ဆိုအပ်သည်ရှိသော် အဘယ်အပြစ် ရောက်ရာသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဝုစ္စမာနေဝိ တသ္မိံ”စသည်ကိုမိန့်။ ထိုသို့ဆိုလျှင် သင်္ကရဒေါသ ဖြစ်စရာရှိ၏-ဟူလို။ [ဤနည်း၌ ဟိ-သဒ္ဓါသည် ဝါ၏အနက်ရှိ၏-ဟု မဝုပ္ပဋ်၏။] ရောပုံကား- “စောပနကာယ အသံဝရ။ပ။

တထာ၊ တူ။ သေသဒ္ဓါရေသုဝိ၊ တို့၌လည်း။ ကမ္မန္တရာနိ၊ တစ်ပါးသောကံတို့သည်။ (ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။) ဣတိ။ ကြောင့်၊ (သင်္ကရာ သိယာ။)

“ပန၊ သို့မဟုတ်။ ဒွါရန္တရေ၊ တစ်ပါးသော ဒွါရ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်သော။ ကမ္မန္တရဗ္ဗိ၊ တစ်ပါးသော ကံသည်လည်း။ တံဒွါရိက ကမ္မမေဝ၊ ထိုဒွါရ၌ဖြစ်သော ကံသည်သာ။ အထ သိယာ၊ အံ။ (ဧဝံသတိ။) တိဝိဓံ။ပ။ ကာယကမ္မမေဝတိအာဒိ၊ အစရှိသော စကားသည်လည်းကောင်း။ အကုသလံ။ပ။ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အာဒိစ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဝိရ ဇ္ဈေယျ၊ အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ရာ၏။ (တဉ္စ၊ ထိုစကား ၂-ရပ်သည်လည်း။ န ဝိရဇ္ဈတိ၊ မဆန့်ကျင်။)

[“တဉ္စ နဝိရဇ္ဈတိ-ထိုစကား ၂-ရပ်လည်း မဆန့်ကျင်နိုင်”ဟု မဇ္ဈိကာထည့်၍ မဆန့်ကျင်ကြောင်းကို အဘယ်နည်းဖြင့် သိနိုင်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဒုစ္စရိတာနံ ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။] (ကသ္မာ န ဝိရဇ္ဈတိ ဣတိဝိညာယတိ) ဟိ(ယသ္မာ)။ ၂ ဒုစ္စရိတာနံ၊ တို့၏။ အညဒ္ဓါရစရဏံ၊ တစ်ပါးသော ဒွါရ၌ဖြစ်ခြင်းသည်။

ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ”ဟု ဧဝဖြင့် ဆိုသော်လည်း ထို ကာယဒ္ဓါရ၌ ဝစိက မနောက်များလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုအတူ ဝစိဒ္ဓါရ၌လည်း ကာယကံ မနောက်တို့ ဖြစ်နိုင်၏။ ဤနည်းအားဖြင့် ဝစိက မနောက်တို့သည် စောပနကာယ ဟူသော ကာယဒ္ဓါရ၌ဖြစ်သောအခါ ကာယကံအမည် ဖြစ်တော့မလိုဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကံအချင်းချင်း ရောနှော ရှုပ်ထွေးခြင်းဟူသောအပြစ် ဖြစ်စရာရှိသည်။

၁။ အထ ပန။ပ။ဝိရုဇ္ဈေယျ ။ ။ အခြားအပြစ်တစ်မျိုးကို ပြပြန်လိုသောကြောင့် “အထပန” စသည်မိန့်၊ အကယ်၍ ဝစိဒ္ဓါရဟူသော ဒွါရတစ်ပါး၌ဖြစ်သော ကာယကံသည် ထိုဝစိ ဒ္ဓါရ၌ဖြစ်သော ဝစိကသာလျှင် ဖြစ်အံ့၊ ဤသို့ဖြစ်လျှင် “တိဝိဓံ ကာယဒုစ္စရိတံ အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ” စသည်ဖြင့် အမြဲသတ်မှတ်အပ်ပြီးသော ဇ္ဈေယျစကားသည်လည်းကောင်း။ အကုသလံ ကာယကမ္မံ စောပနကာယအသံဝရဒ္ဓါရဝသေန ဝါစာအသံ ဝရဒ္ဓါရဝသေန စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသော (ကာယကံက ကာယ-ဝစိဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်နိုင်၏ဟူသော) နောက်စကားသည်လည်းကောင်း အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်စရာရှိ၏။ [ဇ္ဈေယျစကား၌ “ကာယဒုစ္စရိကံသည် အကုသိုလ် ကာယကံသာ” ဟု ဧဝဖြင့် ဆိုပြီးနောက် “အကုသိုလ်ကံသည် စောပန ကာယအသံဝရဒ္ဓါရ ဝါစာအသံဝရဒ္ဓါရ ၂-မျိုး၌ ဖြစ်၏”ဟု ဆိုပြန်သောကြောင့် စကား ၂-ရပ်ဆန့်ကျင်ရာ ရောက်သည်။

၂။ ဒုစ္စရိတာနံ။ပ။ကမ္မန္တရံ ဟောတိတိ။ ။ကာယဒုစ္စရိကံ၏ ဝစိဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ခြင်း စသည်ဖြင့် ဒုစ္စရိကံတို့၏ အခြားဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်နိုင်ခြင်းသည် ရှိ၏။ [ဤစကားဖြင့် “အကုသလံ ကာယကမ္မံ”စသော နောက်စကားကို ရည်ရွယ်သည်။] ထိုသို့ဒ္ဓါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်စေကာမူ ကံအမည်ကား တစ်မျိုးမပြောင်းတော့၊ “ကာယကံသည် ဝစိဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်စေကာမူကာယကံသာ မည်၏”ဟုလို၊ [ဤစကားဖြင့် “တိဝိဓံကာယဒုစ္စရိတံ”စသော ပထမ စကားကို ရည်ရွယ်သည်။] ဣတိဖြင့် “တဒေတံ ဝိစာရေတဠ”ကို ပြန်၍အုပ်သည်။ ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပြစ်အမျိုးမျိုး ရောက်စရာ ရှိသောကြောင့် ထိုကေစိတို့၏ စကားကို စိစစ်ထိုက်သည်-ဟုလို။

အတ္ထိ။ စ၊ ထိုသို့ပင် တစ်ပါးသော ဒွါရ၌ဖြစ်ခြင်း ရှိပါသော်လည်း။ အဿ၊ ထိုဒုစရိုက်ကံ၏။ ဒွါရန္တရပ္ပန္နံ၊ တစ်ပါးသော ဒွါရ၌ဖြစ်သော။ ကမ္မန္တရံ၊ ကံတစ်မျိုးသည်။ န-ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်၊ (တံ၊ ထိုစကား ၂-ရပ်သည်။ နဝိရုဇ္ဈတိ၊ ကျင်။ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ ၏။) ဣတိ၊ ဤကားတဒေတံ ဝိစာရေတဗ္ဗံ-၏ အကျယ်တည်း။

[ယခုအခါ အတ္တနောမတိကို ပြလို၍ “တသ္မာ” စသည်ကို မိန့်။] ° တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ၂ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်ဖြစ်သော ဒွါရသံသန္တန အခန်း၌။ ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ ဧဝ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော ဒုစရိုက် အစရှိသည်တို့၏။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝဿ၊ ကာယကံအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ၃ သေသာနံ၊ ကမ္မပထပတ္တမု ကြွင်းကုန်သော။ တံတံ ဒွါရပ္ပန္နာနံ၊ ထိုထိုဒွါရ၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ကုသလာ

၁။ တသ္မာပ ကမ္မပထ သံသန္တနံ နာမ။ ။ ဤကား မူလဋီကာဆရာ၏ အလိုကျ ကမ္မပထသံသန္တန၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသော စကားတည်း။ အနဋီက၌ ရှေ့က စိစစ်ခဲ့ပြီးသော အပြစ်များကို ညွှန်ပြ၍ တသ္မာ၏ စွဲနက်ကို ပြထား၏။ တသ္မာတိ ယသ္မာ-

(၁) ကေသဉ္စိ အသံဝရာနံ သံဝရာနံ စ (ပဉ္စဒွါရ၌ဖြစ်သော အချို့ အသံဝရ သံဝရတို့၏) ကမ္မပထတာ နတ္ထိ။... (၂) ကာယဒုစရိုတာဒီနန္တ ကမ္မပထေဟိနာနတ္တာ ဘာဝဒဿနေန ပယောဇနံ နတ္ထိ။... (၃) နစ ဒုစရိုတာဒီနံ ဖဿဒွါရာဒီနံ ဝဿေန ဥပ္ပတ္တိံ ဒီဝိတာ။... (၄) နစာယံဝိမိ နိရဝဿေသ သင်္ဂါဟိကာ၊ ကမ္မာနန္တ သင်္ဂါဟေ အာပဇ္ဇတိ။ [“စောပနကာယ။ပ။ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ”စသော စကားများ ကျန်နေစရာရှိသောကြောင့် “န...နိရဝဿေသ သင်္ဂါဟိကာ”ဟု ဆိုသည်။] ... (၅) အဋ္ဌကထာယူဝ ပုဗ္ဗာပရဝိရောဓေါ...တသ္မာ။

၂။ ဟေဋ္ဌာပ။ဝုတ္တတ္တာ။ ။ အောက် ကမ္မကထာ (ဒွါရသံသန္တန)၌ ကမ္မပထ မြောက်သော ဒုစရိုက်တို့ကိုသာ “ယော မိဂဝံ ဂမိဿာမိတိ”စသည်ဖြင့် ကာယကံစသော အမည်ရပ်ကို ပြဆိုခဲ့သောကြောင့် ဤ၌ ထပ်၍ပြုဖွယ် မလိုတော့-ဟုလို၊ [ဤအကြောင်းသည် “ဣပ။ကမ္မပထာနိဝိယ”ဟူသော ဥပမာနပက္ခအတွက်အကြောင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားနှင့် တွဲ၍ အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။]

၃။ သေသာနံ စ။ပ။ကတတ္တာ။ ။ ထို စေတနာနှင့် တကွဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် (အဘိဇ္ဈာ၊ အနဘိဇ္ဈာ စသည်) တို့၏ ထိုထို ဒွါရ၌ စေတနာပက္ခိက အဖြစ်ကို (“တေဟိ စိတ္တေဟိ သဟဇာတာ အဘိဇ္ဈာများပါး မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော စေတနာပက္ခိကာဝဟောန္တိ”စသည်ဖြင့် ပြုအပ်ခဲ့ သောကြောင့် ဤ၌ ထပ်၍ပြုဖွယ် မလိုတော့ဟုလို၊ [ဤအကြောင်းသည် “ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ ပ။ ကမ္မပထသံသန္တနံ”ဟူသော ဥပမေယုပက္ခ အတွက် အကြောင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားနှင့်တွဲ၍ အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။]

ကုသလာနံ၊ တို့၏။ ဒွါရသံသန္တနော၊ ဒွါရသံသန္တန အခန်း၌။ တံတံ ဒွါရပက္ခိက ဘာဝဿ၊ ထိုထိုဒွါရအဖို့ရှိသည်၏ အဖြစ်၏။ ဝါ၊ ကို။ ကတတ္တာ စ၊ ပြုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဣမ၊ ဤ၊ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်း၌။ ကမ္မပထံ၊ သို့။ အပ္ပတ္တာနံ စ၊ မရောက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ စေတနာဘာဝတော၊ စေတနာသဘောအားဖြင့်။ [“စေတနာ+အဘာဝတော”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍၊ “စေတနာ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု သော်လည်းကြံ။] အကမ္မာနံ စ၊ ကံ မမည်သည် လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အသံဝရာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တို့ကိုလည်းကောင်း။ သံဝရာနံ စ၊ တို့၏ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တို့ကိုလည်းကောင်း။ ဘဇာပိယမာနာနံ၊ ကပ်ဝင်စေအပ်ကုန်လတ်သော်။ (ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏အတွင်းသို့ သွင်းအပ်ကုန် လတ်သော်။) ကမ္မပထာနံ၊ ကမ္မပထဒုစရိုက် သုစရိုက်တို့၏။ (ကာယကမ္မာဒိတာဒိပနံ၊ ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဟူသောအမည်ကို ပြခြင်းသည်။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ ကမ္မပထသံသန္တန မည်သည်။ ဟောတိ ဝိယ၊ သို့။ ဧဝံ၊ တူ။) ကာယကမ္မာဒိတာဒိပနံ (စ)၊ သည်လည်းကောင်း။ (ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ-၌ စပ်။)

ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ၊ ကုန်သော။ တိဝိကောယ ဒုစရိတာဒိနံ၊ ၃-ပါးအပြားရှိသော ကာယဒုစရိုက် အစရှိသည်တို့၏လည်းကောင်း။ တိဝိကောယ သုစရိတာဒိနံ စ၊

၁။ ဣမပ။ ကာယကမ္မာဒိတာဒိပနံ။ ။ ရှေ့ဒွါရသံသန္တန အခန်းဝယ် ကမ္မပထမြောက် သော ဒုစရိုက် သုစရိုက်တို့၏ ကာယကံ အစရှိသော နာမည်ကို ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ ကမ္မပထသံသန္တနအခန်း၌ ထပ်၍ဆိုဖွယ် မလိုရကား ကမ္မပထမမြောက်သော ဒုစရိုက် သုစရိုက် တို့၏ လည်းကောင်း။ စေတနာဘာဝအားဖြင့် (တစ်နည်း-စေတနာမဟုတ်သည့်အတွက်) ကံလည်း မမည်သော မုဋ္ဌဿစူ-စသော အသံဝရ၊ သတိ-စသော သံဝရတို့၏ လည်းကောင်း (သွင်းချင်းသွင်းရလျှင်) ကာယကံစသော အမည်တွင်းသို့ သွင်း၍ပြခြင်းသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏။

ဆိုလိုရင်းကား။ ။ ကမ္မပထတို့ကို ကာယကံ စသောအမည်ဖြင့် ပြခြင်းသည် ကမ္မ ပထသံသန္တန ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ကမ္မပထ မမြောက်သော ဒုစရိုက် သုစရိုက်နှင့် ကံမဟုတ်သော မုဋ္ဌဿစူ သတိ-စသော အသံဝရ သံဝရတရားတို့ကို ကာယကံစသော အမည်ဖြင့် ပြခြင်းကို ကမ္မပထသံသန္တန ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ စကားသည် အဋ္ဌကထာ၌ “ပဉ္စမဿဝေသန ဟိ ဥပ္ပန္နော အသံဝရော အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ” စသော စကား၊ [ပဉ္စ အသံဝရဝေသန ဥပ္ပန္နောပိ] စသော စကားကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော အဖွင့်တည်း။ [ကမ္မပထာနံ- ဒုစရိတာဒိနံ၊ ကာယကမ္မာဒိတာဒိပနံ ကမ္မပထသံသန္တနံ ဟောတိဝိယ ဧဝံ-မဓု။]

၂။ ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ၊ ပဒိပနံ။ ။ ကြွင်းသော အဘိဇ္ဈာ-စသည်တို့၏ ထိုထိုဒွါရအဖို့ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထပ်၍ပြဖွယ် မလိုရကား ကမ္မပထမြောက်သော ဒုစရိုက် သုစရိုက်တို့၏ အခြားဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံ စသော နာမည် မစွန့်ပုံကို

တို့၏လည်းကောင်း။ ဒွါရန္တရစရဏေပိ၊ ဒွါရတစ်ပါးဝယ် ဖြစ်ရာအခါ၌လည်း။ ကာယ။ပ။ဒီပနံ(စ)၊ ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်ကို မစွန့်ခြင်းကို ပြခြင်းသည် လည်းကောင်း။ (ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ-၌၊ စပ်။)

၁ ယထာပကာသိတာနံ၊ အကြင်အကြင် ပြအပ်ပြီးကုန်သော။ ကမ္မပထဘာဝံ၊ သို့။ ပတ္တာနံ စ။ ရောက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အပတ္တာနံ စ၊ မရောက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အကုသလကာယကမ္မာဒိနန္တံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ကုသလကာယ ကမ္မာဒိနန္တံ၊ တို့၏ လည်းကောင်း။ ဖဿဒွါရဒီဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိပကာသနံ စ၊ ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ၊ မည်၏။

ကသ္မာ၊ နည်း။ အကမ္မပထာနံ၊ ကမ္မပထ မမြောက်ကုန်သော ဒုစရိုက်စသည် တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ (သံသန္တိတတ္တာ-၌၊ စပ်။) ကမ္မပထေသု၊ တို့၌လည်းကောင်း။

ပြခြင်းသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏။ [ဤ စကားသည်၊ “တိဝိမံကာယဒုစရိုက်ံ အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ”စသော၊ တိဝိမံ ကာယဒုစရိုက်ံ ကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ-စသော (အခြားဒွါရ၌ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံစသော နာမည်ကို မစွန့်ကြောင်းကိုပြသော) စကား၏ အဖွင့်တည်း။]

၁။ ယထာပကာသိတာနန္တံ။ပ။ပကာသနံ။ ။ပြအပ်ပြီးသော အပြားရှိကုန်သော ကမ္မပထမြောက်-မမြောက်ကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြခြင်းသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏။ [“ယထာပကာသိတာနံ”ဟူသည် “အောက် ကမ္မကထာ၌ ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော ကမ္မပထအပတ္တ-ပတ္တ ကာယကံစသည်တို့တည်း။ ထိုကံတို့ကို “အကုသလံ ကာယကမ္မံ ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ မနောဖဿဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ရည်ရွယ်သော အဖွင့်တည်း။]

၂။ ကသ္မာ။ ။ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ကမ္မပထ ဟုတ်-မဟုတ်သော ဒုစရိုက်စသည်တို့၏ ကမ္မပထ မည်ပုံကို ပြခြင်းစသည်၏ ကမ္မပထသံသန္တန အမည်ရပုံဝယ် အကြောင်းပြလိုသောကြောင့် “ကသ္မာ”ဟု ပုစ္ဆာထုတ်ပြီးလျှင် “အကမ္မပထာနံ။ပ။သံသန္တိတ္တာ”ဟုဖြေသည်။ [နိဿယအတိုင်း လိုက်၍ပေးထားသော သံသန္တိတတ္တာ ဟိတ်၃-ပါးကို “ကာယကမ္မာဒိတာဒီပနံ (ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ)၊ ကာယကမ္မာဒိဘာဝါဝိစဟနဒီပနံ (ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ)၊ ဥပ္ပတ္တိပကာသနံ (ကမ္မပထသံသန္တနံနာမ)”ဟူသော ဖလဝါကျ ၃-ပါးနှင့် အစဉ်အတိုင်းဟပ်ပါ။]

၃။ အကမ္မပထာနံ။ ။ဤပုဒ်ကို “သမာန နာမတဝသေန သံသန္တိတတ္တာ”၌စပ်။ ကမ္မပထေသုကို သံသန္တိတတ္တာ၌-စပ်။ ကမ္မပထ မမြောက်ကုန်သော ဒုစရိုက် အသံဝရ စသည်တို့၏ ကမ္မပထတို့၌ ကာယကံစသော နာမည်ချင်းတူသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ရောနှောပြအပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် “ကမ္မပထ သံသန္တန”ဟုခေါ်ရသည်။

ကမ္မပထာနံ၊ ကမ္မပထ မြောက်ကုန်သော ဒုစရိုက်စသည်တို့၏။ ၁။ တို့ကို။ အကမ္မပထေသု၊ ၁။ တို့၌လည်းကောင်း။ သံမာနနာမတာဝသေန၊ တူသောနာမည်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်၏အစွမ်းဖြင့်။ (ဧတ္ထ၊ ဌှံ။ သံသန္နိတတ္တာ၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။) ၂။ ကမ္မပထာနံ၊ တို့၏။ ၁။ တို့ကို။ ကမ္မပထေသု၊ တို့၌။ သာမညနာမာဝိဟေနဝသေန၊ သာမညနာမည်ကို မစွန့်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ (ဧတ္ထ၊ ဌှံ။ သံသန္နိတတ္တာ၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။) ၃။ ဥဘယေသံ၊ ၂-ပါးကုန်သော ကမ္မပထမြောက်-မမြောက်သော ဒုစရိုက်အစရှိသည်တို့၏။ ၃။ ခွါရေသု၊ ဖဿဒွါရ စသည်တို့၌။ ဥပ္ပတ္တိဝသေန၊ ဖြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤကမ္မပထသံသန္နန အခန်း၌။ သံသန္နိတတ္တာ၊ ၁။ ရောနှော၍ ပြအပ်ကုန်သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

၄။ တတ္ထ၊ ထို ကမ္မပထသံသန္နန အခန်း၌။ တိဝိဂ္ဂေကမ္မဒွါရဝသေန၊ ၃-ပါးအပြားရှိသော ကမ္မဒွါရတို့၏အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နကံ၊ ကုန်သော။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဉာတကမ္မဘာဝတာယ၊ သိအပ်ပြီးသော ကံတို့၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်လျှင် ကာယကံ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ထင်ရှားပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တံတံ ကမ္မ

၁။ ကမ္မပထာနုဉ္စ၊ ။ ဤပုဒ်ကိုလည်း “အကမ္မပထေသု သမာနနာမတာဝသေန သံသန္နိတတ္တာ”၌ စပ်၍ ရှေ့အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ဆိုပါ။ [မရ၌ ကမ္မပထေသု အကမ္မပထေသုတို့ကို သဟာဒိယောကံစွ ဖွင့်၍ သမာနဉ္စစပ်၏။ ဤ၌ကား သံသန္နိတတ္တာ၌ စပ်ဖို့ရန် အာဓာရအနက်ပင် ကြံထားသည်။]

၂။ ကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု။ ။ ပါဏာတိပါတ ကာယကံသည် ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်၍ ကမ္မပထ မြောက်သော်လည်း ကာယကံဟူသော သာမညနာမည်ကို မစွန့်ခြင်းသည် သာမညနာမာဝိဟေန တည်း။ ထိုသို့ မစွန့်ခြင်းအားဖြင့် ရောနှော၍ ပြအပ်ရာဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကမ္မပထသံသန္နန ဟုခေါ်သည်။

၃။ ဥဘယေသံ ၁။ ပဒ္ဓါဒွါရေသု။ ။ [ဒွါရေသုကို ဥပ္ပတ္တိဝသေန-၌စပ်။] ကမ္မပထမြောက်-မမြောက် ၂-မျိုးလုံးတို့၏ ဖဿဒွါရ စသည်တို့၌ ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ရောနှောပြအပ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကမ္မပထသံသန္နန ဟုခေါ်ရသည်။

၄။ တတ္ထ။ ပ။ အာဒိဝုတ္တံ။ ။ ကမ္မပထသံသန္နကိုပြရာ၌ “ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေန၊ ဟိ” စသည်ဖြင့် ဖဿဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော အသံဝရ စသည်ကို အစွဲဆုံးပြထား၏။ ဒွါရကထာ၏ အစ မာတိကာခေါင်းစဉ်ရ၌ကား “တိဏိ ကမ္မာနံ” စသည်ဖြင့် “ကမ္မ-ကမ္မဒွါရ၊ ဝိညာဏ-ဝိညာဏဒွါရ၊ ဖဿ-ဖဿဒွါရ” စသည်တို့ကို ပြခဲ့၏။ ထိုတွင် အဘယ်ကြောင့် ကမ္မဒွါရ ဝိညာဏဒွါရတို့၌ ကံဖြစ်ပုံ ဝိညာဉ်ဖြစ်ပုံကို မပြဘဲ ရှောင်လွှဲ၍ ဖဿဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို စတင်၍ ပြရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ။ ပ။ အာဒိဝုတ္တံ” ဟု မိန့်သည်။ [ဥပ္ပတ္တိယာနံပရိယာယော ကာရဏံ တံတံ၊ ပရိယာယသံဒွါ၏ ကာရဏအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။] တေန (ထိုစကားဖြင့်) ပဉ္စဝိညာဏ ဒွါရဝသေန အသံဝရာနံ ဥပ္ပတ္တိကာရဏဿ ဘဂဝတာ အဝုတ္တတ္ထော၊ အဋ္ဌကံတယမ္ပိဝိညာဏဒွါရဝသေန အသံဝရာနံ ဥပ္ပတ္တိ န ဝုတ္တတိ ဒဿတိ။ မရ။]

ဘာဝဿ၊ ထိုထို ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်၏။ ဝါးကို။ အဝဇ္ဇနိယတ္တာ၊ မဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ (ဆိုဖွယ် မလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း။) ကမ္မဒွါရေသု၊ တို့၌။ တေသံ၊ ထိုကံတို့၏။ ဥပ္ပတ္တိယာ၊ ဖြစ်ခြင်း၏။ ဝါးကို။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ (ကမ္မဒွါရကထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း။) ပဉ္စဝိညာဏဒွါရဝသေန၊ ၅-ပါးသော ဝိညာဏဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ အသံဝရာဒိနံ၊ တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိ ပရိယာယ ဝစနာဘာဝတောစ၊ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ဆိုကြောင်း စကား၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ကမ္မဒွါရ ဝိညာဏဒွါရနိ၊ တို့ကို။ ဝိရဇ္ဈိတွာ၊ ရှောင်ကြဉ်၍။ [ဝိရဇ္ဈိတွာတိ ဝဇ္ဇေတွာ။-မဓ။] ပဉ္စ။ ပ။ ဥပ္ပန္နောတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

(ကသ္မာ ပဉ္စဝိညာဏ ဒွါရဝသေန အသံဝရာဒိနံ။ ဥပ္ပတ္တိပရိယာယဝစနာဘာဝေါ၊ ကို။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ယမိဒံ။ ပ။ ဝေဒယိတံ သုခံဝါတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော စကားဖြင့်လည်းကောင်း။ စက္ခု။ ပ။ ကုသလောတိ အာဒိနာစ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပဉ္စဗ္ဗေဒသိဒ္ဓါရဝသေန၊ ၅-ပါးသော ဗ္ဗေဒသိဒ္ဓါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အသံဝရာဒိနံ၊ တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိပရိယာယော၊ ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ စ၊ ဗျတိရိက်ကား။ ယမိဒံ စက္ခုဝိညာဏ ပစ္စယာတိအာဒိဝဇ္ဇနံ၊ အစရှိသော စကားသည်။ န အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ပဉ္စဝိညာဏဒွါရဝသေန အသံဝရာဒိနံ ဥပ္ပတ္တိ ပရိယာယဝစနာဘာဝေါ၊ ဝိညာယတိ၊ ၏။) စ၊ သာဓကကား။ စက္ခု။ ပ။ သမ္ပယောတိ အာဒိ၊ အစရှိသော။ ဧတံပိ၊ ဤ စကားကိုလည်း။ (အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

၁။ ယမိဒံစက္ခုသမ္ပယောပဗ္ဗေဒသိဒ္ဓိတိ။ ။ “ပဉ္စဝိညာဏ ဒွါရဝသေန အသံဝရာဒိနံ ဥပ္ပတ္တိပရိယာယဝစနာဘာဝတော” ဟူသော ဤစကားကို အဘယ်ထောက်၍ သိနိုင်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယမိဒံ”စသည်ကို မိန့်သည်။ “စက္ခုသမ္ပယောပစ္စယာ” “ဥပ္ပစ္စုတိ” စသည်ဖြင့် သမ္ပယောကြောင့် သုခ-စသော ဝေဒနာ-ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ပုံကိုသာပြ၏။ “ယမိဒံ စက္ခုဝိညာဏပစ္စယာ” စသည်ဖြင့် ဝိညာဉ်ကြောင့် ဝေဒနာဖြစ်ပုံကိုပြသော စကားမရှိ။ (ဝေဒနာ မဖြစ်လျှင် တဏှာဟူသော အသံဝရသည်လည်း မဖြစ်။) ထိုသို့ မရှိပုံကိုထောက်၍ ဤစကားကို သိနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

၂။ ဝုတ္တမ္ပိစေတံ။ ။ ဤစကားသည် အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံကို ပြသော စကားတည်း။ စက္ခုသမ္ပယောကို “စက္ခုဝိညာဏသဟဇာတော ဗ္ဗေဒသိဒ္ဓိ”ဟု ရှေးဝိညာဏဒွါရ အနိဒ္ဓိ ဖွင့်ခဲ့၏။ ထိုသို့ “စက္ခုဝိညာဏသဟဇာတော”ဟု ဖွင့်၍ “စက္ခုဝိညာဏပစ္စယာ”ဟု မဖွင့်သောကြောင့် “ပဉ္စဝိညာဏဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် အသံဝရ-စသည်တို့၏ မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို သိရသည်”ဟူလို။

ဟိ၊ ဆက်။ တေန၊ ထို ပဉ္စယဿဒွါရဝေဓန ဟိ၊ ဥပ္ပိန္နော-အစရှိသော စကားဖြင့်။ အသံဝရာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ သံဝရာနံ စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ စက္ခုသမ္ပဿာဒိဟိ၊ တို့နှင့်။ အသဟဇာတတ္တာ၊ တကွ မဖြစ်ကုန်သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်။ မနောသမ္ပဿသဟဇာတာနဉ္စ၊ မနောသမ္ပဿနှင့် တကွဖြစ်သော အသံဝရ သံဝရတို့၏ သာလျှင်။ (စ-သဒ္ဓါ 'ဧဝ-အနက်ဟော။) စက္ခုသမ္ပဿ ဒွါရာဒိဝေဓန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။ ဒိပိတာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [အဋ္ဌကထာ၌ "ပဉ္စယဿဒွါရဝေဓနဟိ ဥပ္ပန္နော အသံဝရော" စသည်ဖြင့် ကမ္မပထ သံသန္တန အခန်းကို ပြအပ်ပြီး-ဟူလို။]

သော ဟိ။ ပ။ ဟောတိတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော စကားဖြင့်လည်းကောင်း။ စောပန။ ပ။ ဟောတိတိ အာဒိနာ စ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ၊ ကုန်သော။ အသံဝရဘူတာနံ၊ အသံဝရ ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ ဝစီကမ္မာဒိနံ စ၊ ဝစီက အစရှိသည်တို့၏လည်း။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝေ၊ ကာယကံ အစရှိသည့် တို့၏ အဖြစ်သည်။ (အမည်သည်။) အာပန္နေ၊ ရောက်လုလတ်သော်။ ၂ စတုပ္ပိဓံ။ ပ။ ဟောတိတိ အာဒိနာ၊ သော။ အပဝါဒေန၊ ပယ်ရှားကြောင်း စကားဖြင့်။ နိဝတ္တိ၊ နစ်စေခြင်းကို။ (ကာယကံ စသော အမည်ကို တားမြစ်ခြင်းကို။) ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်ထိုက်၏။

ဧဝန္တ ကတွာ၊ ကြောင့်။ ၃ ပုဗ္ဗေ၊ ၌။ ဒသိတေသု၊ ပြအပ်ပြီးကုန်သော။ အသံဝရ ဝိနိစ္ဆယေသု၊ ပဌမ၊ အသံဝရဝိနိစ္ဆယတို့၌ လည်းကောင်း။ ဒုတိယ

၁။ သော ဟိ။ ပ။ အာဒိနာ စ။ ပ။ အာပန္နေ။ ။ "ကာယဒွါရ၌ လှုပ်ရှားခြင်းသို့ ရောက်သော အသံဝရသည် ကာယကံဖြစ်၏" ဟုလည်းကောင်း။ ကာယအသံဝရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော အသံဝရသည် ကာယကံသာ ဖြစ်၏" ဟုလည်းကောင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထား၏။ ထိုစကားအတိုင်း တိုက်ရိုက်ယူလျှင် မုသာဝါဒသည် ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သောအခါ ကာယကံဟူသော အမည်ရရှိယ် ရှိနေ၏။ ထို့ကြောင့် "ဝစီကမ္မာနိနံ စ။ ပ။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝေ အာပန္နေ" ဟု ဆိုသည်။

၂။ စတုပ္ပိဓံ။ ပ။ ဝစီကမ္မဗေဝ ဟောတိတိ အာဒိနာ။ ။ ဤစကားသည် အဋ္ဌကထာ၌ တစ်ဆက်တည်း ဆိုထားအပ်သော စကားတည်း။ ထိုစကားသည်ပင် ရှေ့အဋ္ဌကထာစကား၌ မလိုရာအနက်ကို ပယ်ရှား တားမြစ်သော အပဝါဒ-စကားဖြစ်၏။ ထို အပဝါဒ-စကားဖြင့် ဝါစာအသံဝရဖြစ်သော ဝစီဒုစရိုက်၏ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ကာယကံ အမည်ရခြင်း စသည်ကို တားမြစ်ပြီးဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ရှေ့သုတ်ဖြင့် အစီအရင်လွန်သွား မည်ကို နောက်သုတ်က တားမြစ်ခြင်းမျိုးပင်တည်း။]

၃။ ပုဗ္ဗေ။ ဒုတိယဝိနိစ္ဆယေသု။ ။ ရှေးဦးပထမပြအပ်သော အသံဝရဝိနိစ္ဆယ "ဟူသည့် "ပဉ္စယဿဒွါရဝေဓန ဟိ၊ ဥပ္ပန္နော အသံဝရော" စသော ဝိနိစ္ဆယ စကားတည်း။ ထိုပထမ ဝိနိစ္ဆယကို ထောက်၍ "တိဝိဓံ ကာယဒုစရိုက်၊ အကုသလံ ကာယကမ္မဗေဝဟောတိ" စသော စကားကို ဒုတိယဝိနိစ္ဆယ ဟုဆိုသည်။ ရှေ့ ဝိနိစ္ဆယအရ ဝစီကံ စသည်၏ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ

ဝိနိစ္ဆယေသု စ၊ တိဉ္ဇလည်းကောင်း။ ကောစိ၊ သော။ ဝိရောဓော၊ ဆန့်ကျင်ခြင်းသည်။ န၊ မရှိ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ကသ္မာ ကောစိ ဝိရောဓော။ န၊ မရှိသနည်း။ ဟိ (ယသ္မာ)။ ဝစိကမ္မာဒိဘူတော၊ ဝစိကံ အစရှိသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ စောပနကာယအသံ ဝရော၊ သည်။ ကာယကမ္မာဒိ၊ ကာယကံ အစရှိသည်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကောစိ ဝိရောဓော။ န၊ မရှိ။)

အကုသလံ။ ပ။ ဟောတိတိ ဧတ္ထံ၊ ဌ။ အကုသလံ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော။ တံ မနောကမ္မံ နာမ၊ ထို မနောကံ မည်သည်။ ကိံ၊ အဘယ်နည်း။ ဟောဋ္ဌာ၊ အောက် ခွါရသံသန္တန၊ အခန်း၌။ ဒဿိတနယေန၊ ပြအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ကာယဝစီခွါရေသု၊ ကာယခွါရ ဝစီခွါရတို့၌။ ဥပ္ပန္တံ၊ သော။ တိဝိဓံ၊ သော။ မနောဒုစရိတံ စ၊ မနောဒုစရိကံသည်လည်းကောင်း။ စောပနံ၊ သို့။ အပ္ပတ္တံ၊ မရောက်သော။ သဗ္ဗာကုသလဉ္စ၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်သည်လည်းကောင်းတည်း။

ယဒိ ဧဝံ၊ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်။ (ကာယခွါရ ဝစီခွါရတို့၌ ဖြစ်သော မနော ဒုစရိကံနှင့်၊ စောပန အပ္ပတ္တ-သဗ္ဗအကုသလဖြစ်လျှင်)၊ တဿ၊ ထို မနောကံ၏။ ကာယဝစိကမ္မဘာဝေါ၊ ကာယကံ ဝစိကံ၏ အဖြစ်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိနိုင်။ ဣတိ၊

ကာယကံအမည်ရပ္ပယ်ရှိခြင်းဟူသော အနက်ကို နောက် ဝိနိစ္ဆယစကားဖြင့် ပယ်ရှားနိုင်သောကြောင့် အဋ္ဌကထာ စကား၂-ရပ်သည် ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပါ-ဟုလိ။ [မဂ်ကိုမှီ၍ ရေးသည်။ အနုဋီကာ၌ တစ်မျိုးရှိလေ၏။] “န ဟိ”သည်ကားရှေ့ဝါကျ၏ ဒဋ္ဌိ ဟောတု၂-မျိုးရတည်း။

၁။ ဧတ္ထ ကိံ တံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “အကုသလံ မနောကမ္မံ ပန။ ပ။ တံ ကာယဝစီ ခွါရေသု စောပနံ ပတ္တံ အကုသလံ ကာယဝစိကမ္မံ ဟောတိ”ဟု ပါရှိ၏။ ထိုစကား၌ “တံ”ဖြင့် မနောကမ္မံကိုစွဲ၍ “ထိုမနောကံသည် ကာယခွါရ၌ စောပနပတ္တဖြစ်လျှင် ကာယကမ္မဖြစ်၍၊ ဝစီခွါရ၌ စောပနပတ္တဖြစ်လျှင် ဝစိကမ္မဖြစ်၏”ဟု ဆို၏။ ထို တံ သဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော (ကာယကမ္မ ဝစိကမ္မအမည် ရနိုင်သော) အကုသိုလ် မနောကံမည်သည် အဘယ်နည်း-ဟု မေးသည်။

၂။ ဟောဋ္ဌာပသဗ္ဗာကုသလဉ္စ။ ။ ဤကား အဖြေတည်း။ အောက် ခွါရသံသန္တန အခန်းတုန်းက “ယဒါ ပန အဘိဇ္ဈာသဟဂတေန ဧတေသာ ကာယကံစောပေဇ္ဇော ဟတ္ထဂ္ဂါ ဟာဒိနိကရေတိ”သည်ဖြင့် ပြခဲ့သောနည်းအတိုင်း ကာယခွါရ ဝစီခွါရတို့၌ ဖြစ်သော ၃-ပါးသော မနောဒုစရိကံနှင့် စောပနအပ္ပတ္တဖြစ်သော အကုသိုလ်အားလုံးတည်း။ [ထိုပဿဒ္ဓါရဝဿန ဥပ္ပဗ္ဗတိ”မှ ထွက်လာသော မနောကံဖြစ်သောကြောင့် စောပနအပ္ပတ္တ အကုသိုလ်အားလုံးကိုပါ ယူရသည်။]

၃။ ယဒိ ဧဝံ။ ယုတ္တတိတိ။ ။ ဤသို့ဖြစ်လျှင် ထိုမနောကံသည် ကာယကံ ဝစိကံ ပဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “စောပနံ ပတ္တံ ကာယဝစိကမ္မံ ဟောတိ”ဟူသော စကားသည် “မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော”ဟု ဓာတ်နာသည်။

ကြောင့်။ စောပနံ ပတ္တံ ကာယဝစီကမ္မံ၊ ဟောတိတိ၊ ဟူသော စကားသည်။ နယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဣတိ၊ ဤကား၊ စောဒနာတည်း။ နောနံ ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်မဟုတ်၊ သင့်သည်သာ။ (ကသ္မာနည်း။) စောပနံသို့၊ ပတ္တံ၊ သည်။ (သမာနံ၊ သော်။) ကာယေ၊ ကာယဒွါရ၌လည်းကောင်း။ ဝါစာယ စ၊ ၌လည်းကောင်း။ အကုသလံ၊ သော။ ကမ္မံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ အတ္ထသိဒ္ဓိတော၊ ဤသို့သော အနက်၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်တည်း။

၂ ကမ္မံ ကံသည်။ ဟောန္တပန၊ ဖြစ်သော်ကား။ ကိံကမ္မံ၊ အဘယ်ကံသည်။ ဟောတိ၊ နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား၊ အမေးတည်း။ မနောကမ္မမေဝ၊ မနောကံသည် သာ။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤကား၊ အဖြေတည်း။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။) စောပနံ၊ သို့၊ ပတ္တံ၊ သော။ အကုသလံ၊ သည်။ ကာယဒွါရေ၊ ၌လည်းကောင်း။ ဝစီဒွါရေ စ၊ ၌လည်းကောင်း။ မနောကမ္မံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)။

၃ အထ ဝါ ကား။ တံသဒ္ဓဿ၊ တံသဒ္ဓါ၏။ မနောကမ္မေန၊ မနောကမ္မံသဒ္ဓါ နှင့်။ သမ္ပန္နံ၊ စပ်ခြင်းကို။ အကတွာ၊ ဤ။ ဆ ဖဿဒွါရဝသေန၊ ဖ-ပါးသော ဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ယံ၊ အကြင်တရားသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တံ၊ ဆ ဖဿ

၁။ နောနံ ယုဇ္ဇတိ။ ပ။ သိဒ္ဓိတော။ ။ မသင့်မဟုတ်၊ သင့်သည်သာ။ (ဘုကြောင့်နည်း) စောပနံပတ္တံဖြစ်လျှင် ကာယ၌လည်းကောင်း။ ဝါစာ၌လည်းကောင်း။ ဖြစ်သောကံ ဟူသော အနက်၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်တည်း။ [“ကာယဝစီကမ္မံ”၌ “ကာယကံ ဝစီကံ”ဟု အနက်မပေးဘဲ “ကာယ၌ ကံ၊ ဝါစာ၌ ကံ”ဟု အနက်ပေးရမည်-ဟူလို။]

၂။ ကမ္မံ ပန ဟောန္တပန။ မနောကမ္မံ ဟောတိတိ။ ။ ကံအထမြောက်လျှင် ထိုကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော ကံသည် မနောကံသာ ဖြစ်၏။ ဆိုလိုရင်းကား-“ထိုမနောကံသည် ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ၌ စောပနံပတ္တံဖြစ်လျှင် ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော မနောကံ၊ ဝစီဒွါရဖြစ်သော မနောကံတည်း”ဟု ဆိုလိုသည်။

၃။ အထ ဝါ တံသဒ္ဓဿ။ ။ တစ်နည်း-“တံ ကာယဝစီဒွါရေသု”၌ တံဖြင့် မနောကမ္မံကို မစွဲဘဲ “ဆ ဖဿဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ကိုစွဲ၍ ထိုဥပ္ပဇ္ဇတိ၏ ကတ္တားကို (ကံကိုပြသောဌာနဖြစ်၍ အရာအားလျော်စွာ) “ကမ္မံ”ဟု ထည့်လျှင် “တံ၊ ဆ ဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ထိုကံသည်”ဟု အနက်ပေးရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤနည်း၌ တံဟူသော နိယမ၏ အနိယမကို “ယံ”ဟု ထည့်သည်။ ထို့ကြောင့် အနဋီကာ၌ “တံသဒ္ဓေ ဝုတ္တယံသဒ္ဓေါ အဗျတိစာရိတသမ္ပန္နတာယ (ဗျတိစာရိတ မရှိသော=အခြားသဒ္ဓါတို့ ဝင်လာဖို့ရန် လျဉ်းပါးဖွယ်မရှိသော ဆက်စပ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝုတ္တောယေဝ ဟောတိတိ ကတွာ၊ “ယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတံ ဝုတ္တံ”ဟု မိန့်သည်။ “ယ တ သဒ္ဓါနိစ္စ သမ္ပန္နာပေက္ခာ”ဟူသော ပရိဘာသာနှင့် သဘောတူတည်း။

ဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ထိုတရားသည်။ ဣတိ၊ သို့။ ယထာဂုတ္တဥပ္ပာဒမတ္တ
 ပရိစ္ဆိန္နေန၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ဖြစ်ခြင်းကြိယာမျှဖြင့် ပိုင်းခြား
 အပ်သော တရားနှင့်။ သမ္ပန္နော၊ စပ်ခြင်းကို။ ကာတဇ္ဇော၊ ပြုလို ရ်၏။ ပန၊ ဆက်။
 တံ၊ ထို ဆ ပဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော တရားဟူသည်။ ကိံ၊ အဘယ်နည်း။
 ဣတိ၊ ဤကားအမေးတည်း။ ကမ္မကထာယ၊ ကမ္မကထာ၏။ ပဝတ္တမာနတ္တာ၊
 ဖြစ်ဆဲ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကမ္မတိ၊ ကံဟူ၍။ ဝိညာယတိ၊ ၏။ ၁ တံ ၈၊ ထို
 ကံသည်လည်း။ မနောသမ္ပဿဒွါရေ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံပိ၊ သော်လည်း။ တိဝိဓံ၊ သော။
 ကမ္မံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယထာ၊ အကြင် ၃-ပါး
 အပြားအားဖြင့်။ တံ၊ ထို ကံသည်။ ဟောဝိ၊ ၏။ တံ၊ ထို ၃-ပါးအပြားကို၊
 ဒဿေတုံ၊ ၄။ ကာယ။ ပ။ ပတ္တံတိ အာဒိံ၊ အစရှိသောစကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေ)
 အာဟ။

၁ တတ္ထ၊ ထို စောပနံ ပတ္တံ ကာယဝစီကမ္မံ ဟူသောပုဒ်၌။ နိယမဿ၊ ၁၀
 သဒ္ဓါဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ အကတတ္ထာ၊ မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 စောပနပတ္တိ၊ လှုပ်ရှားခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်။ ဥပလက္ခဏဘာဝေန၊
 ဥပလက္ခဏနည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ကာယ။ ပ။ သာဓိကာဝ၊ ကာယကံ ဝစီကံဟူသော
 နာမည်ကို ပြီးစေရုံသည်သာ။ (ဟောတိ။)

၂ ပန၊ စင်စစ်ကား။ သမ္ပံ၊ သော။ စောပနံ၊ သို့။ ပတ္တံ၊ ရောက်သော
 ကံသည်။ ကာယဝစီကမ္မမေဝ၊ ကာယကံ ဝစီကံချည်းသာ။ န (ဟောတိ)၊
 ဖြစ်သည် မဟုတ်။ ကုသလပုဂ္ဂေပိ၊ ကုသိုလ်အဖို့၌လည်း၊ စောပနံ၊ သို့။ အပတ္တံ၊

၁။ တဉ္စပ။ အာဒိမာဟ။ ။ ထိုကံသည် မနောသမ္ပဿဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံ
 ဝစီကံ မနောက် ၃-မျိုးလုံးဖြစ်နိုင်၏။ ထို ၃-ပါးအပြားကို ပြလို၍ “ကာယဝစီဒွါရေသု စောပနံ
 ပတ္တံ”စသည်ကိုဆိုသည်။ [ယထာ-ယေန တိဝိပေဋ္ဌကာရေန ဟောတိ၊ တံ တိဝိပေဋ္ဌကာရံ
 ဒဿေတုံ-မဂု။]

၂။ တတ္ထ နိယမဿ အကတတ္ထာ။ ။ [ရှေ့စကားအရ ကာယကံသည်ရောယှက်စွာ
 ထွေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုသို့ မရောရအောင် “တတ္ထ”စသည်ကိုမိန့်သည်။ တတ္ထာတိ စောပနံ
 ပတ္တံ ကာယဝစီကမ္မန္တိပဒေ-မဂု။] “စောပနံ ပတ္တံယေဝ”ဟုလည်းကောင်း။ “ကာယဝစီကမ္မမေဝ”
 ဟုလည်းကောင်း။ ၈ဝသဒ္ဓါ မပါခြင်းကို “နိယမအကတ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ နိယမ
 မပြုသောကြောင့် “စောပနံ ပတ္တံ”အရ စောပနသို့ ရောက်ခြင်းသည် ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့်
 ကာယကံ ဝစီကံအမည်ကို ပြီးစေရုံသာဖြစ်သည်။

၃။ န ပန။ သိဒ္ဓေါဝ ဟောတိ။ ။ “ကာယဝစီဒွါရတို့၌ စောပနသို့ရောက်သော
 ကံဟူသမျှ ကာယကံ ဝစီကံသာ ဖြစ်ရမည် မဟုတ်။ (မနောက်လည်း ဖြစ်သေးသည်ဟု
 လည်းကောင်း။) ကုသိုလ်အဖို့၌လည်း စောပနသို့ မရောက်လျှင် ကာယကံ ဝစီကံ မဟုတ်သည်

မရောက်သော ကံသည်။ ကာယဝစီကမ္မံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (ဟောတိ ဧဝ၊ ဖြစ်နိုင်သည်သာ။) ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက် သည်။ သိဒ္ဓေါ၊ ပြီးသည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၁ အထ ဝါ၊ ကား။ တန္တိ၊ တံ ဟူသောပုဒ်ကို။ (ဝဒတိ-၌ စပ်။) ဆ ဖဿဒွါရ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ သော။ တံ မနောကမ္မံ၊ သည်။ ဣတိ၊ သို့။ (ဂဟေတွာ။) သမ္ပ၊ သော။ မနသာ၊ စိတ်ကြောင့်။ နိပ္ပဇ္ဇမာနမ္ပိ၊ ပြီးသည်လည်းဖြစ်သော၊ ကမ္မံ၊ ကို။ မနောကမ္မန္တိ၊ ဟူ၍။ စောဒကာဓိပ္ပာယေန၊ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို အားဖြင့်။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော။) ဝဒတိ၊ ၏။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေ့ ပထမ နည်း၌။ ဒဿိတမနောကမ္မံ၊ ပြအပ်သော မနောက်ကို။ (မနောကမ္မန္တိဂဟေတွာ။) န (ဝဒတိ)၊ ဆိုသည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၂ ဟိ၊ မှန်။ မနသာ၊ ဖြင့်။ နိပ္ပတ္တိတေန၊ ဖြစ်စေအပ်သော။ သဗ္ဗေန၊ အလုံးစုံသော ကံသည်။ မနောကမ္မေန၊ မနောက်သည်သာ။ ဘဝိတမ္ပံ၊ ဖြစ်သင့်၏။ ကာယဝစီကမ္မေန၊ သည်။ န (ဘဝိတမ္ပံ)။ ဣတိ၊ သို့။ ပရဿ၊ တစ်ပါးသော

မဟုတ်။ (စောပနသို့ မရောက်ဘဲလည်း ပါဏာတိပါတ မုသာဝါဒသည်မှ ရှောင်လျှင် ကာယကံ ဝစီကံ ဖြစ်သေး၏ဟုလည်းကောင်း) ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်သည် ပြီးစီးလျက်ရှိသည်။

၁။ အထ ဝါ တန္တိ။ ပ။ မနောကမ္မန္တိ။ ။ ဤ“တန္တိ”၌ တံဟူသောဤပုဒ်ကို “ဝဒတိ”၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။ မနောကမ္မံတိ၌ ဣတိကို “ဂဟေတွာ”ဟု ထည့်၍ စပ်ပါ။ “ကမ္မံ မနောကမ္မန္တိ”၌ ဣတိကား၊ စောဒကာဓိပ္ပာယ၏ သရုပ်ပြတည်း။ ဆိုလိုရင်းကား-တံ၏ စွဲနက်အတွက် အဋ္ဌကထာဝယ် ရှေ့ဝါကျ၌လာသော “အကုသလံ မနောကမ္မံ ပန ဆ ဖဿ ဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟူသော စကားကို ညွှန်ပြသောအားဖြင့် “ဆဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော ထိုမနောက်”ဟု အနက်ယူ၍ (ကာယကံဖြစ်စေ ဝစီကံဖြစ်စေ) စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သမျှ ကံကို မနောက်ဟု စောဒကအလိုအတိုင်း ဆိုထားသည်။ [ရှေ့ ပထမနည်း၌ ပြခဲ့သော ရိုးရာ မနောက်ကိုသာ ဤနေရာ၌ မဆိုလို။] ဤအလို “တံ၊ ထိုမနောက်သည်”ဟု ဆိုရာ၌ ကာယကံ ဝစီကံလည်း ပါဝင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

၂။ ယော ဟိ။ ပ။ အာဒိ။ ။ အဘယ်အကျိုးငှာ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ (မနကြောင့် ဖြစ်သမျှကံကို မနောက်ဟူသော) အယူ၌တည်၍ “ကာယဝစီဒွါရေသု စောပနံ ပတ္တံ”စသော စကားကို အဋ္ဌကထာဆရာ အားထုတ်ရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယောဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်သည် “စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ရသော ကံအားလုံးသည် မနောက်သာ ဖြစ်ထိုက်၏။ ကာယကံ ဝစီကံ မဖြစ်ထိုက်”ဟု အယူရှိ၏။ ထိုအယူကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ “တံကာယ ဝစီဒွါရေသု စောပနံပတ္တံ”စသော စကားကို အားထုတ်ရသည်-ဟူလို။

စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏။ ယော အဓိပ္ပာယော၊ အကြင် အလိုသည်။ (အတ္ထိ) တံ၊ ထို
အလိုကို။ နိဝေတ္တေတွာ၊ နစ်စေ၍။ ကမ္မတ္ထယနိယမံ၊ ကံ ၃-ပါးအပေါင်းကို
ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ခြင်းကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ တံ။ ပ။ ပတ္တန္တိအာဒိ၊ သော။ ဣဒံ၊
ဤစကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) အာရဒ္ဓံ။ ၁။ ဆက်။ ဧတ္ထံ၊ ဤနည်း၌။
သင်္ကရာဘာဝေါ၊ ကံတို့၏ ရောယှက်ခြင်း မရှိပုံကို။ ပုရိမနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၂ အထ ဝါ၊ ကား။ ကမ္မန္တိ၊ ဟူသော။ အဝိသေသေန၊ မနော ဟု အထူး-
မမ၊ သာမဉဖြစ်သော။ ကမ္မသုဒ္ဓမ္မတ္ထေန၊ ကမ္မသုဒ္ဓါမျှနှင့်။ သမ္မန္တံ၊ စပ်ခြင်းကို။
ကတ္တာ၊ ရှိ။ ယထာ ဂုတ္တော၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော။ (“ဆ ဖဿဒွါရဝသေန
ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော။) ကမ္မပ္ပဘောဒေါ၊ ကံ ၃-ပါး အပြားသည်၊ ယထာ၊
အကြင် အပြားအားဖြင့်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ တံ ပကကရံ၊ ထိုအပြားကို၊
ဒဿေတိ၊ ၏။ အသင်္ကရော စ၊ ကံချင်းမရောယှက်ပုံသည်လည်း။ ဂုတ္တနယောဝ၊
ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ။

⁹ ပန၊ ဝါဒန္တရ ကား။ ကာယဝစီကမ္မသဟဇာတာ၊ ကာယကံ ဝစီကံနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ အဘိဇ္ဈာဒယော၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့သည်။

၁။ ●တ္ထ ဝ သင်္ကရာဇာဝေါ။ ။ ဤနည်း၌လည်း “နိယမဿ အကတတ္တာ” ဟူသော ရှေ့နည်းမှီး၍ ကံချင်း သင်္ကရ မဖြစ်ပုံကို သိပါ။ မှန်၏-“ကာယဒွါရ၌ စောပနပဏ္ဍိတံလျှင် ကာယကံသာ” ဟု နိယမ မပြုသောကြောင့် ကာယဒွါရ၌ စောပနပဏ္ဍိတံ၌ သူ့မယားကို အဘိဇ္ဈာဖြင့် လက်ဆွဲမှုစသည် ပြုသောအခါ မနောကံသာဖြစ်ကြောင်းကို “စတုတ္ထိဝံ ဝစီဒုစ္စရိတံ”။ တိဝိမံ မနောဒုစ္စရိတံ အကုသလံ မနောကမ္မမေဝ” စသော စကားဖြင့်လည်း ကံချင်းရောယှက် မည်ကို ပယ်ရှားပြီးဖြစ်သည်။

၂။ အထ ဝါကမ္ဘီ။ ။ ဤနည်း၌ကား တဖြင့် “မနောကမ္ဘီ” တစ်ပုဒ်လုံးကို စွဲဘဲ မနောဟူသော ဝိသေသန မပါသော ကမ္ဘီကိုသာ စွဲရသည်။ မှန်၏-သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ပုံသည် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုလိုသည့်အတိုင်း လိုက်လျောရ၏။ ထို့ကြောင့် မနောကမ္ဘီ ဟူသောသမာဓိပုဒ်ဝယ် မနောဟူသော ဝိသေသန မပါဘဲ ကမ္ဘီကိုသာ တံသဒ္ဒါဖြင့် ပြန်၍စွဲနိုင်သည်။ [ဝတ္ထု (ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏) အဝိပ္ပာယာနုရောဓိနိ သဒ္ဒပစ္စတ္တိ၊ သမာသပဒေဇကောသောပိ အာကမ္ဘီယတိ အဝိကာရဝသေနာတိ အဝိပ္ပာယေန “ကမ္ဘသဒ္ဒေန သမ္ပန္တကတ္တာ” တိဝုတ္တံ-အနု။]

၃။ယထာဝုတ္တောပနယောဝ။ ။ “ဆ ဗသဒ္ဓါရဝဿန ဥပ္ပတိ”ကို “ယထာဝုတ္တော”ဟု ဆိုသည်။ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ကံအပြားကို “တံ ဇောပနပတ္တံ”စသည်ဖြင့် ပြသည်။ နိယမဿ အကတတ္တာကို ရည်ရွယ်၍ “အသင်္ကရော စ ဝုတ္တနယောဝ”ဟု ဆိုသည်။ [ယထာဝံ ဇောပနပတ္တကယဝဓိကမ္ပာဒိပကကရေန။-မဂ္ဂ]

၄။ ယံ ပန ဝေဒန္တံ။ ။ ဤနေရာဝယ် ဂဏ္ဍိပုဒ်ကို ပြုစီရင်သော ပဒကရ ဆရာ ဝါဒ၏ ပထမဦးစွာ ပြောလိုက်သော စကားကို ပြောလိုက်သည်။ “ယံ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ ထိုစကားရပ်၏ အဓိပ္ပာယ်သည် “ဤသို့” ဟု ဖတ်ရမည်။ [ဤသို့တို့ စာသား ပညာ နှင့် ယူဇတိတို့ သမ္ပန္နော—မဇ္ဈံ]

(အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့သည်။) ယဒါ၊ ဌံ။ စေတနာပက္ခိကာ၊ စေတနာ၏ အဖို့၌ ဖြစ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ တဒါ၊ ဌံ။ တာနိ မနောကမ္မာနိ၊ ထိုအဘိဇ္ဈာ အစရှိသော မနောကံတို့သည်။ ကာယဝစီကမ္မာနိ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ သို့။ ယံ၊ အကြင် စကားကို။ ဝဒန္တိ။ ပဒကာရဆရာတို့ ဆိုကြကုန်၏။ တဉ္စ၊ ထိုစကား သည်လည်း။ န၊ မသင့်။ (ကံသွာ၊ နည်း။) စေတနာပက္ခိကာနံ၊ စေတနာ၏ အဖို့၌ ဖြစ်ကုန်သော အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့၏။ မနောကမ္မတ္တာ ဘာဝါ၊ မနောကံ၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။

စ၊ ဆက်။ အဗ္ဗောဟာရိကတ္ထော၊ အဘိဇ္ဈာ စသည်တို့၏ အဗ္ဗောဟာရိက၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ၊ သော်။) မနောကမ္မတာ၊ မနောကံ၏ အဖြစ်သည်။ သုဋ္ဌတရံ၊ သံာ၍ လွန်စွာ။ နုတ္တိ။ စ၊ သာဓက ကား။ အဗ္ဗောဟာရိကာဝါတိ၊ ဟူသော။ ဧတံပိ၊ ဤစကားကိုလည်း။ (အာစရိယေဟိ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ တသွာ၊ ကြောင့်၊ (အဘိဇ္ဈာ စသည်တို့၏ အဗ္ဗောဟာရိက ဖြစ်လျှင် သာ၍ မနောကံ မမည်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) မနောကမ္မဿ၊ ၏။ ကာယဝစီကမ္မတာ၊ ကို။ န ဝတ္တဗ္ဗာ၊ ထိုက်။ အဘိဇ္ဈာဒိ ကိရိယာ ကာရိကာယ ဧဝ၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော အမူအရာကို ပြုတတ် သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ စေတနာယ၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ ကုန်သော။ အဘိဇ္ဈာဒယော၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့သည်။ မနောကမ္မံ၊ မနောကံတည်း။ ပါဏာတိ။ ပ။ ကာရိကာယ၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာကိုပြု တတ်သော။ (စေတနာယ သမ္ပယုတ္တာ အဘိဇ္ဈာဒယော။ မနောကမ္မံ၊ သည်။) န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဘိယျောပိ၊ အလွန်လည်း။ တေသံ၊ ထို အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့၏။ မနောကမ္မတာ၊ သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ မနောကမ္မာနံ၊ မနောကံဖြစ်ကုန်သည် ဖြစ်၍။ သတံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ တေသံ၊ ထို ကာယကံ ဝစီကံနှင့်တကွဖြစ်သော အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့၏။ ကာယဝစီ ကမ္မတာ၊ ကာယကံ ဝစီကံ၏အဖြစ်ကို။ (အမည်ကို။) န ဝတ္တဗ္ဗာ၊ မဆိုထိုက်။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

[နိဂုံးကိုပြလို၍ “ဧဝံ”စသည်မိန့်၍] “ဧဝံ၊ ဤမဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ကမ္မာနံတို့၏။ ဒွါရေသု၊ တို့၌လည်းကောင်း။ ဒွါရာနဉ္စ၊ တို့၏လည်း။

၁။ ဧဝံပန ကတံ။ ။ ဤစကားကို “အဋ္ဌကထာ၌ နိဂုံးအဖြစ်ဖြင့် ထည့်၍ယောဇနာ ဖိုရန် ဝါကျ”ဟု မဗုဒ္ဓ၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ ထည့်၍အနက်ပေးထားသည်။ [မနောသံဝရဒွါရေဝိ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ ဧဝါတိ ဧတဿ ပရိယောသာနေ “ဧဝံ ကမ္မာနံပ။ နိပန္နနံ န ကတံ”တိ ပရိယောသာနပဒံ အဋ္ဌကထာယံ ယောဇေတစ္စတိ ဒဿေတုံ ဧတံတိ အာဒိ-ဗာဟ၊

ကမ္မေသု၊ တို့၌လည်းကောင်း။ အနိယတတ္တာ၊ မမြဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 ၁။ ဒွါရနိဗန္ဓနံ၊ ဒွါရဖြင့် စိတ်ကို အမြဲသတ်မှတ် ဖွဲ့စပ်ခြင်းကို။ န ကတ်၊ မပြုအပ်။

၂။ ဣဒါနိ၊ ၌။ ဒွါရနိဗန္ဓနော၊ ဒွါရဖြင့် စိတ်ကို အမြဲသတ်မှတ် ဖွဲ့စပ်မှုကို။
 အကတေပိ စ၊ သော်လည်း။ ယေသံ ဒွါရာနံ၊ တို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဣဒံ စိတ္တံ၊
 ဤမဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တေသံ၊ ထိုဒွါရတို့၏လည်းကောင်း။
 တံတံဒွါရကမ္မပထာနံ စ၊ ထိုထို ဒွါရ၌ဖြစ်သော ကမ္မပထတို့၏လည်းကောင်း။
 ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိယာ၊ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း။ ယထာဘဋ္ဌပါဠိယာ၊ အကြင်အကြင်
 ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်ဖြင့်။ (ယထာဘဋ္ဌပါဠိယာ၊ အကြင်အကြင်
 ထုတ်ဆောင်အပ်သော ပါဠိတော်ဖြင့်။) ဝုတ္တာယ၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ (ဥပ္ပတ္တိယာ)စ၊

တတ္ထ ဧဝန္တိ မဟာအဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေန။...ဒွါရကထာအစ၌ “မဟာအဋ္ဌကထာယံဒွါရကထာ
 ကထိတာ”ဟု စချိခဲ့သည်အတိုင်း ဤ၌ ပြဆိုအပ်ခဲ့သော စကားအားလုံးသည် မဟာအဋ္ဌကထာ
 စကားချည်း ဖြစ်သောကြောင့် ဧဝံကို “မဟာအဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေန”ဟု မဝေဖန်ရပါ။

၁။ ဒွါရနိဗန္ဓနံ န ကတ်။ ။ဤသို့ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သည့်အတိုင်း
 “ကာယကံစသည်တို့၏ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်နိုင်ခြင်း” စသည်ဖြင့် ကံတို့၏ ဒွါရတို့၌ အမြဲသတ်မှတ်
 ဖွဲ့စပ်၍ မထားနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ကာယဒွါရ၌ ဝစီ-မနောကံတို့လည်း ဖြစ်နိုင်ရကား
 ဒွါရတို့၏ ကံတို့၌ အမြဲသတ်မှတ် ဖွဲ့စပ်၍ မထားနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒွါရနိဗန္ဓနံ-
 (ပါဠိတော်ဝယ် ဂူပါရမ္မဏံဝါ စသည်ကဲ့သို့ ကယဒွါရိကံဝါ ဝစီဒွါရိကံဝါ”စသည်ဖြင့်) ဒွါရဖြင့်
 စိတ်ကို အမြဲသတ်မှတ်မှုကို မပြုအပ်တော့။ [ဤတွင် ကမ္မပထသံသန္ဓနကထာ အဖွင့် ပြီးပြီဟု
 ထင်သည်။]

၂။ ဣဒါနိပုဗ္ဗေအာဒိမဟာ။ ။ပါဠိတော်ဝယ် ဒွါရနိဗန္ဓနကို မပြုအပ်သော်လည်း
 (“တိဝိဂ္ဂေမ္မဒွါရဝသေန။ပ။အဋ္ဌ သံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”အရ (တိဝိဂ္ဂေမ္မဒွါရ ဆပဿဒွါရ၊
 အဋ္ဌသံဝရဒွါရဟူသော ဒွါရတို့၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ [“ဒသကုသလကမ္မပထဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”
 အရ) ထိုထိုဒွါရတို့၌ဖြစ်သော ကမ္မပထတို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းငှာ
 လည်းကောင်း....

၃။ ယထာဘဋ္ဌပါဠိယာ။ ။“ကာမာဝစရံပ။ဂူပါရမ္မဏံ ဝါ သဒ္ဓါရမ္မဏံ ဝါ”စသည်ဖြင့်
 တိုက်ရိုက် ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်ကို “ယထာဘဋ္ဌပါဠိ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုပါဠိတော်ဖြင့်
 ဟောတော်မူအပ်သော ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းငှာလည်းကောင်း တတ္ထကာမာဝစရန္တိ-စသည်ကို အဋ္ဌကထာ၌
 မိန့်သည်။ “ယထာဘဋ္ဌ”နေရာဝယ် “ယထာဘဋ္ဌ”ဟုလည်းရှိ၏။ ရှေ့ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံအဖွင့်
 အပြီး၌ “အသင်္ခါရိကဘာဝေါ ပနအနာဘဋ္ဌတာယေဝ နဂဟိတော”ကို ထောက်၍ “ယထာဘဋ္ဌ”
 ပါဠိသာ အမှန်ဟုထင်သည်။ [“ဘာသိတ”နှင့် “ဘဋ္ဌ”သည် ပရိယာယ်တည်း။]

ကိုလည်းကောင်း။ ဒီပနတ္ထံ၊ ငှာ။ တတ္ထကာမာဝစရန္တိအာဒိ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကရော) အာဟ။

စိတ္တံ။ပ။ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဣဒံ၊ ဟူသော ဤစကားကို။ မနောကမ္မဒွါရဘူတဿ၊ မနောကမ္မဒွါရ ဖြစ်၍ဖြစ်သော စိတ်၏။ တေန သဘာဝေန၊ ထို မနောကမ္မဒွါရ ဟူသော သဘောအားဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိံ၊ ကို။ ဂဟေတွာယူ၍။ (စိတ်ဖြင့် မှတ်ယူ၍။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [ဂဟေတွာ ဥပလက္ခေတွာတိ အတ္ထော။ (“စိတ္တဖြင့်မှတ်ယူ၍”)ဟု အနက်ပေး။-မရ။] ကြွင်းအဓိပ္ပာယ်များကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

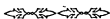
ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ ။ စိတ္တာဓိပတေယျ၊ စိတ္တာဓိပတိမှ လာသော သမ္ပယုတ်တရား ဟူသော။ စိတ္တံ၊ စိတ်။ ဣတိ၊ ဤပါ၍။ သမ္ပယုတ္တ ဝသေန၊ သမ္ပယုတ်တရား၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝုစ္စတိ ယထာ၊ စိတ္တာဓိပတေယျဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ၂၆ဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤစိတ္တံ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟူသော ပါဠိ၌လည်း။ (သမ္ပယုတ္တဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝုစ္စတိ၊ မနောကမ္မဒွါရ ဟု ဆိုအပ်၏။)

၁။ စိတ္တာဓိပတေယျ စိတ္တံ။ ။ ပါဠိတော်ဝယ် တေဘူမကကုသိုလ်ကို ပြရာ၌ “ယသ္မိ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ပ။စိတ္တာဓိပတေယျ”ဟု ရှိ၏။ ထို၌ “စိတ်ဟူသော အဓိပတိမှလာသောစိတ်”ဟု တိုက်ရိုက် အနက် အဓိပ္ပာယ် ယူ၍မဖြစ်၊ ဘာကြောင့်နည်း။...စိတ်၂-ခုဖြင့်တူ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဖဿ-စသော စေတသိက်အပေါင်းကို “စိတ္တာဓိပတေယျ”ဟု ဆိုထားသည်။

ထို့နောက်မှ ထိုတရား အပေါင်း၏ စိတ္တာဓိပတေယျ အမည်ကိုစိတ်၌ တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် စိတ်ကိုလည်း စိတ္တာဓိပတေယျ ဟု ဆိုနိုင်သကဲ့သို့ဟု ဥပမာပြသည်။ ဤစကားအရ “စိတ္တာဓိပတေယျ၊ စိတ်ဟူသော အဓိပတိမှလာသော တရားအပေါင်း”ဟု အနက်ပေးရသော်လည်း အရကောက်သောအခါ ထိုတရားအပေါင်းနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကို အရ ကောက်ပါ-ဟုလို။...[တတ္ထ စိတ္တဿ စိတ္တာဓိပတေယျဘာဝေါ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနဝသေန ဝုတ္ထော။-နောက်၌လာမည့် တေဘူမကကုသလအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။]

၂။ ၂၆ဝံ ဣဓာပိ။ ။စိတ္တံတိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟူသော ဤပါဠိ၌လည်း “မနောကမ္မဒွါရ”အရ စိတ်ကို မယူဘဲ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော တရားအပေါင်းကိုယူပါ။ ဤသို့လျှင် “မနောကမ္မဒွါရမည်သော ဖဿ-စသော တရားအပေါင်းကြောင့် စိတ်ဖြစ်၏”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်မှန် ရနိုင်ပါသည်-ဟုလို။[အနုဋီကာ၌ကား သမ္ပယုတ်တရားအပေါင်း၏ မနောကမ္မဒွါရအမည်ကို စိတ်၌ပြန်၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် တင်စားပါ၊ သို့မှတိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန၌ စိတ်ဟူသော မနောကမ္မဒွါရလည်း ပါနိုင်မည်-ဟု ဆိုသည်။]

ပန၊ ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္ဘာဝနာကား။ ။ စောပနဒ္ဒယ ရဟိတဿ၊ စောပန
ကာယ စောပနဝါစာ ၂-ပါးအပေါင်းမှ ကင်းသော။ မနောပဗန္ဓဿ၊ မနော
အစဉ်၏။ မနောကမ္မဒ္ဒါရဘာဝေ၊ မနောကမ္မဒ္ဒါရ၏ အဖြစ်၌။ (မနောကမ္မဒ္ဒါရ
အမည် ရခြင်း၌။) ဝတ္တဗ္ဗမေဝံ ဆိုဖွယ်သည်ပင်။ နတ္ထိ၊ မရှိတော့။ [“ကမ္မပထသံသန္တန
ကထာဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ”ဟု နောက်ပြင် စာအုပ်များ၌ ရှိ၏၊ စဉ်းစားပါ။
မိမိကား“တတ္ထ ကာမာဝစရံ မရောက်မီကပင် ကမ္မပထသံသန္တန ကထာအဖွင့်
ပြီးခဲ့ပြီ”ဟု ယူဆပါသည်။]

ယေဝါပနကကထာအဖွင့်

အယံ ယောဇနာတိ၊ ကား။ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါတိ ဧတေန၊
ဟူသော ဤပါဌ်နှင့်။ သဟ။ ယံ ယံဝါပနာတိ ဧတဿ၊ ဟူသော ဤပါဌ်ကို။
(ဝစနေ၊ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ၌။) အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့၊ ကား။
သမ္မန္ဓော၊ ဆက်စပ်ကြောင်းအကျိုးတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ [မရ၌ “ဝစနေတိ
နိမိတ္တဘူတေ ဩကာသဘူတေဝါ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် တေဿနောက်၌ “ဝစနေ”ဟု
ရှိသင့်သည်။] အယံသမ္မန္ဓော၊ ဤသမ္မန်ဟူသည်။ ကောပန၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ၊
ဤကား အမေးတည်း။ ယေန(ပယောဇနေန)၊ အကြင် အကျိုးကြောင့်။ ဝစနာနိ၊
ရူပါရမ္မဏံ ဝါ-အစရှိသော သဒ္ဓါ၊ ယံယံ ဝါပန-ဟူသော သဒ္ဓါတို့သည်။
အညမည်၊ ချင်း။ သမ္မဇ္ဈန္တိ၊ ဆက်သွယ်နေကုန်၏။ [“ယေန”ကိုကြည့်၍ “သမ္မဇ္ဈန္တိ၊
ဧတေနာတိ သမ္မန္ဓော”ဟု ပြု။ ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကားတို့၏ ဆက်သွယ်ကြောင်း
ဖြစ်သော အကျိုး-ဟူလို။] ပုဗ္ဗာပရဝစနေ၊ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါဟူသော

၁။ စောပန၊ ပ။ နတ္ထိ။ ။ ကာယဝိညတ် ဝစိဝိညတ် ဟူသော စောပနဒ္ဒါရ ၂-မျိုးနှင့်
မရောသော မနောဒ္ဓါရိကစိတ်အစဉ်၏ “မနောကမ္မဒ္ဒါရ” အမည်ရရာ၌ကား (ရှေးရှေးစိတ်က
နောက်နောက်စိတ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုသောကြောင့်) “တိဝိကမ္မဒ္ဒါရ” အရ
ရှေးရှေးစိတ်ကို မနောကမ္မဒ္ဓါရဟု ယူ၍ “စိတ္တံ ဥပဒ္ဓတိ”၌ စိတ္တံ-အရ နောက်နောက်စိတ်ကို
ယူရသောကြောင့် ရှေးရှေးစိတ်၏ မနောကမ္မဒ္ဓါရ အမည်ရကြောင်းမှာ အထူးဆိုဖွယ်မလိုတော့ပါ-
ဟူလို။ [ဤလည်း မနောကမ္မဒ္ဓါရအရ ကောက်ယူပုံ တစ်နည်းပြဖြစ်၍ အားလုံး၃-နည်းဟု
မှတ်ပါ။]

ဒ္ဓါရကထာ ဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

ရှေ့စကား၊ ယံယံ ဝါ ပန-ဟူသောနောက်စကားကို ဆိုရခြင်း၌။ ပယောဇနံ၊ အကျိုးသည်။ သမ္ပန္နော၊ သမ္ပန်မည်၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။

စ၊ဆက်။ ဣဓံ ဤ အဋ္ဌကထာ၌။ သဗ္ဗာရမ္မဏတာဒိဒဿနံ၊ သဗ္ဗာရမ္မဏတာ အစရှိသည်ကို ပြခြင်းဟူသော။ (ပယောဇနံ-၌စပ်။ အာဒိဖြင့် “ကမအဘာဝ၊ နိယမအဘာဝတို့ကိုယူ။) ရူပါရမ္မဏံဝါ။ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါတိ ဧတဿ။ ဟူသော ဤပါဌ်၏။ အနန္တရံ၊ ၌။ ယံယံ ဝါ ပနာတိ ဧတဿ၊ ဟူသော ဤပါဌ်ကို။ ဝစနေ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ၌။ ပယောဇနံ၊ ကို။ ယောဇနော၊ ယောဇနာဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏။ [အယံ ယောဇနာ၌ ပယောဇနကို ယောဇနာခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ-ဟူလို။] တတ္ထ၊ ထို အဋ္ဌကထာ၌။ [တတ္တာတိ ဧတိဿ အဋ္ဌကထာယံ-မရ။] ရူပါရမ္မဏံဝါ။ပ။ အာရဏ္ဏာတိ၊ ဟူသော။ ဣတ္ထကေန၊ ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသောပါဌ်ဖြင့်။ (“ယံယံ ဝါ ပန” မပါသော ပါဌ်ဖြင့်။) အာပန္နံ၊ ရောက်သော။ ဒေါသံ၊ အပြစ်ကို၊ ဒဿေတွာ၊ ပြပြီး၍။ တံ နိဝတ္တနဝသေန၊ ထို အပြစ်ကိုနှစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ယံယံ ဝါ ပနာတိ ဧတဿ၊ ၏။ ပယောဇနံ၊ ကို။ ဒဿေတွံ၊ ငှာ၊ ဟေဋ္ဌာတိ အာဒိ၊ ကို (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ဒုတိယေ အတ္ထဝိကပ္ပေ၊ ဒုတိယ အတ္ထဝိကပ်၌။ (အပရာ ယောဇနာ ဟူသော အတ္ထဝိကပ်၌။) ယံယံ ဝါပနာတိ ဧတေန၊ ဤပါဌ်ဖြင့်။ အပ္ပဓာနံပိ၊ မပြဋ္ဌာန်းသည်လည်း ဖြစ်သော။ ရူပါဒိ၊ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံကို။ အာကမ္ပတိ၊ ငင်ရ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ အပ္ပဓာနံပိ ရူပါဒိ။ အာကမ္ပတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ပဓာနဿ၊ ပဓာနဖြစ်သော။ စိတ္တဿ၊ ၏။ အတ္တနောယေဝ၊ မိမိတည်းဟူသော စိတ်၏ပင်။ အာရမ္မဏဘာဝေါ၊ အာရုံ၏ အဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဤသို့ စိတ်က စိတ်ကို ပြန်၍ အာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့်။ အပ္ပဓာနံပိ ရူပါဒိ အာကမ္ပတိ။) [ရူပံ+အာရမ္မဏံ ဧတဿာတုံ ရူပါရမ္မဏံ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ပြုသောအခါ စိတ်ကိုရသဖြင့် စိတ်သံ ပဓာနဖြစ်၏။ ရူပါရုံ စသည်တို့ကား အပဓာနတည်း။ ယံယံ ဝါ ပနဖြင့်ကား ပဓာနကို စွဲသဖြင့် အဓိပ္ပာယ်မရသောကြောင့် ပဓာနကိုမစွဲဘဲ ထိုအပဓာနဖြစ်သော အာရုံကို စွဲရသည်။]

ဟေဋ္ဌာ ဂုတ္တနယေနာတိ၊ ကား။ သဗ္ဗာရမ္မဏတာဒိနယေန၊ သဗ္ဗာရမ္မဏတာ အစရှိသောနည်းဖြင့်။

ဟေဋ္ဌာ။ပ။ဂဟိတန္တံ၊ ဟူ၍။ ဝတွာ၊ ဆိုပြီး၍။ တဿ၊ ထို ယံယံ ဝါ ပန ဟူသော ပါဌ်ကို။ ဝစနေ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ၌။ ပယောဇနံ၊ ကို။ ဒဿေတွံ၊ ငှာ။ ရူပံဝါ။ပ။

ဝုတ္တံတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ တတ္ထ၊ ထို မဟာအဋ္ဌကထာ၌။
ဣဒံ ဝါ ဣဒံ ဝါ တိ ဧတံ၊ ဟူသော ဤစကားကို။ သဗ္ဗာရမ္ပဏတာဒိ၊
သဗ္ဗာရမ္ပဏတာ အစရှိသည်ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ ကထိတံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။
ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၀ ၀ ၀

ဓမ္မဒွေသဝါရကထာအဖွင့် (ပဿပဉ္စမကရာသိ)

အာစရိယာနန္တိ၊ ကား။ ရေဝတာစရိယဿ၊ ရေဝတ-ဆရာ၏။ (မတံ-
၌စပ်။) ပန၊ ဆက်။ ဧတံ၊ ဤ ရေဝတ-ဆရာ၏စကားကို။ သာရတော၊
အနှစ်အသားအားဖြင့်။ ဝါ၊ ဟူ၍။ န ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မမှတ်ထိုက်။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-
ကသွာ သာရတော န ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဟိ(ယသွာ)။ ဖဿာဒိနံ၊ တို့၏။
ကာမာဝစရာဒိဘာဝဒဿနတ္ထံ၊ ကာမာဝစရ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို
ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဣဒံ၊ ဤ ဖဿော ဟောတိ စသောစကားကို။ န အာရဒ္ဓံ၊
အားထုတ်တော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ ကိန္တု၊ စင်စစ်ကား။ တသ္မိံ သမယေ၊
ကာမာဝစရစိတ်ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ ဖဿာဒိသဘာဝဒဿနတ္ထံ၊ ဖဿ အစရှိသည်တို့၏
သဘောကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ (အာရဒ္ဓံ၊ ပြီ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဧတံ သာရတောန
ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။)

စိတ္တဿ ပဌမာဘိနိပါတတ္တာတိ၊ ကား။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ဧတသိကာ၊
တို့ကို။ စိတ္တယတ္တစိတ္တကိရိယာဘာဝေန၊ စိတ်၌စပ်သောဥစ္စာ၊ စိတ်၏အမှုအရာ၏
အဖြစ်ဖြင့်။ ဝုစ္စန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဖဿော၊ ကို။ စိတ္တဿ ပဌမာဘိ
နိပါတောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ကာမံ၊ စင်စစ်။ ဥပ္ပန္နဖဿော၊ ဖြစ်သော
ဖဿရှိသော။ ပုဂ္ဂလော၊ သည်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ဥပ္ပန္နဖဿော၊ သော။) စိတ္တ
ဧတသိကရာသိ၊ စိတ် ဧတသိကံ အစုသည်။ အာရမ္ပဏေန၊ သည်။ ပုဋ္ဌော၊
ထိအပ်သည်။ (ဟုတွာ။) ဖဿ သဟဇာတာယ၊ ဖဿနှင့် တကွဖြစ်သော။
ဝေဒနာယ၊ ဖြင့်။ တံ သမကာလမေဝ၊ ထို ဖဿဖြစ်ရာကာလနှင့် ညီမျှသော
ကာလ၌ပင်။ ဧဝ ဒေတိ၊ ခံစား၏။ [ဧကုပ္ပာဒတာလ ဘူဏာနှင့်အညီ ဖဿဖြစ်လျှင်
ဒေနာလည်းဖြစ်သည်-ဟူလို] ပန၊ ထိုသို့ ညီမျှသောကာလ၌ပင် ခံစားပါသော်လည်း။
ပဒိပေါ၊ ဆီမီးသည်။ ဩဘာသဿ၊ အရောင်အလင်း၏။ (ပစ္စယဝိသေသော၊
ထူးသောအကြောင်းသည်။ ဟောတိ) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (တထာ။) ဖဿော၊ သည်။

ဝေဒနာဒိနံ၊ တို့၏။ ပစ္စယဝိသေသော ဟောတိ။ [“ဆီမီးမပါလျှင် အရောင်အလင်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဆီမီးက အရောင်အလင်း၏ ထူးသောအကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဖဿ-မဖြစ်လျှင် ဝေဒနာ-စသည် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဖဿသည် ဝေဒနာ-စသည်တို့၏ ထူးသောအကြောင်းဖြစ်သည်”ဟူလို။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုရိမကာလော ဝိယ၊ ရှေးကာလ ရှိသကဲ့သို့၊ (ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သကဲ့သို့။) ဝုတ္တော၊ ပဌမာဘိနိပါတ ဟု ဆိုအပ်ပြီ။

ဂေါပါနသီနံ၊ အခြင် ရနယ်တို့၏။ ဥပရိ၌။ တိရိယံ၊ ဖိလာ။ ဝါ၊ ကန့်လန့်။ ထပိတကဋ္ဌံ၊ ထားအပ်သော သစ်သားသည်။ ပက္ခပါသော၊ မည်၏။ (ဝမ်းဘဲတောင်ခေါင်အုပ်မည်၏။)

ကဋ္ဌဒ္ဓယာဒိ၊ သစ်သား ၂-ခုအပေါင်း အစရှိသော ဝတ္ထုသည်။ (ဧကဒေသေန၊ တစ်စိတ် တစ်ဖို့ဖြစ်သော။ ဧကပဿေန၊ တစ်ဖက်သော ဘေးဖြင့်။ အလ္လိယတိ) ဝိယ၊ ငြိကပ်သကဲ့သို့။ (တထာ။) ဧကဒေသေန၊ သော။ ဧကပဿေန၊ ဖြင့်။ အနလ္လိယမာနောပိ၊ မငြိ မကပ်ပါသော်လည်း။ (သဗ္ဗိန္ဒနရသော-၌ စပ်။)

အနလ္လိယမာနံ၊ မငြိကပ်ဘဲ။ သဗ္ဗိန္ဒနမေဝ၊ ထိခြင်းသည်ပင်။ ရူပေန၊ ရူပါရုံနှင့်။ သဟ။ ဖဿဿ၊ ၏။ သာမညံ၊ တူသည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဝိသယဘာဝေါ၊ အာရုံ၏ အဖြစ်သည်။ န(သာမညံ)၊ တူသည်၏ အဖြစ်မဟုတ်။ [အဋ္ဌကထာ၌ “ရူပံ ဝိယ”ဟု ရူပါရုံကို ဖဿ၏ ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ပြရာ၌ မငြိမကပ်ဘဲထိခြင်းတူသောကြောင့် ဥပမာပြသည်။ ရူပါရုံက အာရုံဖြစ်သကဲ့သို့ ဖဿက အာရုံ ဖြစ်သောကြောင့် ရူပါရုံကို ဥပမာပြသည်မဟုတ်-ဟူလို။]

စ၊ ဆက်။ ဖဿဿ၊ ၏။ သဗ္ဗိန္ဒနံ၊ သဗ္ဗိန္ဒန ဟူသည်။ စိတ္တာရမ္မဏာနံ၊ စိတ်နှင့် အာရုံတို့၏။ သန္နိပတနဘာဝေါ ဧဝံပေါင်းဆုံကုန်သည်၏ အဖြစ်သာတည်း။ (ပေါင်းဆုံကုန်သော စိတ်အာရုံတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာသာတည်း။) [ဖဿကြောင့် စိတ်နှင့် အာရုံတို့ ပေါင်းဆုံမိကြ၏။ ထို ပေါင်းဆုံခြင်းကိုပင် “ထိခိုက်”ဟု ခေါ်သည်။ ပေါင်းဆုံခြင်းမှတစ်ပါး ထိခိုက်မှု သိခြားမရှိဟု ဧဝံဖြင့် ကန့်။]

ဝတ္တာရမ္မဏသန္နိပါတေန၊ ဝတ္ထု အာရုံတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်။ သမ္ပဇ္ဇတိ၊ အပြည့်အစုံ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဖဿော၊ သည်။ သဗ္ဗိန္ဒနသမ္ပတ္တိကော၊ သဗ္ဗိန္ဒနသမ္ပတ္တိရသ ရှိ၏။

ပါဏိဒ္ဓယဿ၊ လက် ၂-ခု အပေါင်း၏။ သန္နိပါတေ ဝိယ၊ ပေါင်းဆုံမိခြင်းကဲ့သို့။ စိတ္တာရမ္မဏသန္နိပါတော၊ စိတ် အာရုံ ၂-ပါးစုံတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းသဘော ဟူသော။ ဖဿော၊ သည်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။

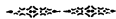
သန္နိပတိတပ္ပဝတ္တိယာ၊ ပေါင်းဆုံသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကိစ္စဋ္ဌေနေဝ၊ ကိစ္စအနက် ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ရသေန၊ ရသအားဖြင့်။ သဃ်ဋ္ဌနရသော၊ သဃ်ဋ္ဌနရသ ရှိ၏။ ဟိ၊ မှန်။ တထာပစ္စယဘာဝေါ၊ ထိုစိတ်၏ အာရုံ၌ ပေါင်းဆုံလျက် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်သည်။ တဿ ဖဿဿ၊ ၏။ သံဃဋ္ဌနကိစ္စံ၊ သံဃဋ္ဌန ကိစ္စတည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ မှတ်အပ်၏။ ဟိ၊ ထင်ရှားအောင် ပြဉ်းအံ့။ ပါဏိယာ၊ လက်ဝါး တစ်ဖက်၏။ ပါဏိမိ၊ လက်ဝါး တစ်ဖက်၌။ သဃ်ဋ္ဌနံ၊ ထိုခိုက်ခြင်း ဟူသည်၊ တဗ္ဗိသေသဘူတာ၊ ထို ထိခိုက်ခြင်း၏ အကြောင်းထူး ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပဓမ္မာ၊ ဝါယောဓာတ်လွန်ကဲသော ရုပ်တရား တို့သည်။ (ဟောန္တိ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ [ဝါယောအဓိကာ ရူပဓမ္မာ-မရ။] ဧဝံ၊ တူ။ စိတ္တဿ၊ ၏။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ သဃ်ဋ္ဌနံ၊ ဟူသည်။ တဗ္ဗိသေသဘူတော၊ ထို ထိခိုက်ခြင်း၏ အကြောင်းထူး ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဧကော၊ ဘော။ စေတသိကဓမ္မော၊ စေတသိကတရား ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။

စိတ္တေယေဝါတိ ဧတေန၊ ပါ၌ဖြင့်။ (ဖဿဿ၊ ၏။) ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ၊ ဝတ္ထု အာရုံတို့နှင့်။ အသံသဋ္ဌံ၊ မရောနှောသော။ ဝေဒနာယ၊ ဝေဒနာကို။ သုဃ်ဋ္ဌနံ၊ ထိခိုက်ခြင်းဟူသော(ဖြစ်စေခြင်းဟူသော)။ စေတသိက သဘာဝတံ၊ စိတ်၌ မှီသော သဘော၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ၊ ၏။ ပန၊ ထိုသို့ ပြပါသော်လည်း။ ဝတ္ထုနိဿယတံ၊ ဝတ္ထုဟူသော မှီရာရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ န ပဋိက္ခိပတိ၊ မပယ်။

၁။ တဗ္ဗိသေသဘူတာ၊ ရူပဓမ္မာ။ ။ လက်ခုပ်တီးရာ၌ လက်ဝါး ၂-ခု ထိခိုက်ခြင်း ဟူသည် စိတ္တဝေါယောဓာတ် လွန်ကဲသော (လက် ၂-ဖက်၌ရှိသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အလွန်နီးကပ်စွာဖြစ်သော) သဘောပင်တည်း။ ထိုအတူစိတ်နှင့် အာရုံတို့၏ ဓာတ်သဘာဝအလိုက် ဓာတ်ခိုက်ခြင်းသဘော ဟူသည်လည်းစိတ်၌မှီသော စေတသိကတစ်ပါးပင်တည်း။ ထို စေတသိကကို “ဖဿ”ဟု ခေါ်သည်။

အနုဋီကာ။ ။ တဗ္ဗိသေသဘူတာ ရူပဓမ္မာတိ၊ ယထာ ပဋိဟနနဝေသန အညမည် အာသန္နတရံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေသု ရူပဓမ္မဝိသေသသု သံဃဋ္ဌနပရိယာယော (ထိသောအားဖြင့် အချင်းချင်း အလွန်နီးကပ်စွာ ဖြစ်ကြသော ရုပ်တရားအထူးတို့၌ ထိခိုက်ခြင်းဟူသော ပရိယာယ်စကား ဖြစ်သကဲ့သို့။) ဧဝံ စိတ္တာရမ္မဏာနံ ဝိသယကရဏ ဝိသယဘာဝပဉ္စတ္ထိ ပဋိဟနနာကာရေန ဟောတိ (ဤအတူ စိတ်နှင့် အာရုံတို့၏ စိတ်က အာရုံပြုခြင်း၊ အာရုံက အာရုံအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည် ထိခိုက်ပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်၏။) သောစူ စိတ္တသန္နိသယိတော ဓမ္မဝိသေသော (ဖဿဟူသော တရားအထူးကို) သံဃဋ္ဌနပရိယာယေန (ထိခိုက်ခြင်းဟူသော စကားပရိယာယ်အားဖြင့်) ဝုတ္တော။

တဿ ဖဿဿ၊ နိ။ ကာရဏဘူတော၊ အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ တဒနုရပေါ၊ ထို ဖဿအားလျော်သော။ သမန္နဟာရော၊ နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော အာဝဇ္ဇန်းသည်။ တဇ္ဇသမန္နဟာရော၊ မည်၏။ ဣန္ဒြိယဿ၊ စက္ခုစသောဣန္ဒြေ၏။ ဟဒဘိဗုဒ္ဓဘာဝေါ၊ ထိုအာရုံသို့ ရှေးရှု သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ အာဝဇ္ဇနာယ၊ အာဝဇ္ဇန်း၏။ [“အာဝဇ္ဇနဿ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသ သော်လည်းကြံ။] အာရမ္မဏကရဏံ စ၊ အာရုံပြုခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ဝိသယဿ၊ အာရုံ၏။ ပရိက္ခတတာ အဘိသင်္ခတတာ၊ ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဝိညာဏဿ၊ ဝိညာဉ်၏။ ဝိသယဘာဝကရဏံ၊ အာရုံ၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်းတည်း။ (အာရုံပြုခံရလောက်အောင် ပြုစီမံခြင်းတည်း။) ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်။

(အနုဘဝနရသတာ၊ အနုဘဝနရသ ရုံသည်၏အဖြစ်ကို။) သုခဝေဒနာယ မေဝ၊ သုခဝေဒနာ၌သာ။ လတ္တတိ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အဿာဒဘာဝတော၊ (သုခဝေဒနာက) သာယာတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ ရှေးဆရာတို့အလိုတည်း။

ဝိဿဝိတာယာတိ၊ ကား။ အရဟတာယ၊ ထိုက်တန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (အနုဘဝတိ—၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ ဓာတူနံ၊ ဓာတ်တို့၏။ အနေကတ္ထတ္တာ၊ များသောအနက် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိပုဗ္ဗော၊ ဝိ ရေးရှိသော။ သုသဒ္ဓေါ၊ သုသဒ္ဓါသည်။ (သုဓာတ်သည်။) အရဟတ္ထော၊ အရဟ အနက်ရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိဿဝံ၊ ဝိဿဝ ဟူသည်။ သဇနံ၊ စွမ်းနိုင်ခြင်းတည်း။ ဝသိတာ၊ အစွမ်းသတ္တိရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကာမကာရိတာ၊ အလိုရှိတိုင်၊ ပြုနိုင်သူ၏ အဖြစ်သည်။ ဝိဿဝိကာ၊ ဝိဿဝိတာ မည်၏။ [“ဝိဿဝံ သဇနံ၊ ဝသိတာ ကာမကာရိတာ ဝါ ဝိဿဝိတာ”ဟု ပါဠိရှိပါစေ။]

၁။ ဣန္ဒြိယဿ။ ပ။ ကရဏန္တိ အတ္ထော။ [ပရိက္ခတသရူပဉ္စ တဿ အတ္ထုဒ္ဓသေတုံ အာဟ-ဣန္ဒြိယဿာတိ အာဒိ။-မဂ္ဂ။] အဋ္ဌကထာ၌ “တဇ္ဇသမန္နဟာရေန ပန ဣန္ဒြိယေန ပရိက္ခတေ”ဟု ရှိ၏။ ထိုပါဠိ၌ “ပရိက္ခတ” ဟူသည် ဝကျ-ဝသော ဣန္ဒြေက ထို အာရုံသို့ ရှေးရခြင်း၊ အာဝဇ္ဇန်းက အာရုံပြုခြင်းတည်း။ ဤဝကားဖြင့် ပရိက္ခတ၏ သရုပ်ကို ပြသည်။ “ဘိသင်္ခတတာ ပါဠိဖြင့် ပရိက္ခတ သဒ္ဓါ၏ပရိဝါရိတ (ခြံရံအပ်) အနက်ကို တားမြစ်၍ ဝိသယဘာဝကရဏံဖြင့် သုကတ၏အဖြစ် ဟူသောအနက်ကို တားမြစ်သည်-ဟု မဂ္ဂဆိုသည်။ ပုပ္ဖံ “ဝိသယဘာဝကရဏ-အာရုံ၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း”ဟူသည် ဝိညာဉ်၏ အာရုံအဖြစ်ကို နှိုင်းခြင်းတည်း။ ဝိညာဏဿကို ဝိသယဘာဝ-၌ စပ်ပါ။”]

“ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဖုသနာဒိဘာဝေန၊ ဖုသန အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏံ၊ အာရုံကိုယူခြင်းသည်။ ဧကဒေသာနဘဝနံ၊ အာရုံ၏ အရသာကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ခံစားခြင်းတည်း။ ဝေဒယိတဘာဝေန၊ ဝေဒယိတ၏အဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟဏံ၊ အာရုံကိုယူခြင်းသည်။ ယထာ ကာမံ၊ အလိုရှိတိုင်း။ သဗ္ဗာနဘဝနံ၊ အလုံးစုံ အကုန်အစင် ခံစားခြင်းတည်း။ တာနိဂဟဏာနိ၊ ထို ဖုသန အစရှိသည် တို့၏အဖြစ်ဖြင့် အာရုံကိုယူခြင်း၊ ဝေဒယိတ၏ အဖြစ်ဖြင့် အာရုံကိုယူခြင်းတို့သည်။ ဧဝံ သဘာဝါနေဝ၊ ဤသို့ တစ်စိတ်တစ်ဒေသခံစားခြင်း၊ အလုံးစုံ အကုန်အစင် ခံစားခြင်းသဘောရှိကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝေဒနာယ ဝိယ၊ ဝေဒနာ၏ ကဲ့သို့။ ဖဿာဒိနံပိ၊ ဖဿ အစရှိသည်တို့၏လည်း။ ယထာသက ကိစ္စကရဏေန၊ အကြင်အကြင် မိမိဥစ္စာဖြစ်သော ကိစ္စကို ပြုခြင်းအားဖြင့်။ သာမိဘာဝါနဘဝနံ၊ အရှင်သခင်၏ အဖြစ်ဖြင့် ခံစားခြင်းကို။ န စောဒေတဗ္ဗံ၊ မစောဒနာထိုက်။

အယံ ဣဓာတိဧတေန၊ ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်။ ပဉ္စသု၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာ သု၊ တို့တွင်။ ဣမသ္မိစိတ္တေ၊ ဤ ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ အဓိပ္ပေတံ၊ သော။ သောမနဿဝေဒနံ၊ ကို။ ဝဒတိ၊ ဆို၏။ တသ္မာ၊ အသောမနဿဝေဒနံ၊ သောမနဿဝေဒနာ မဟုတ်သော ဝေဒနာ ၄-မျိုးကို။ အပနေတွာ၊ ဖယ်၍။ ဂဟိတာယ၊ ယူအပ်ပြီးသော။ သောမနဿဝေဒနာယ၊ သောမနဿဝေဒနာ အာလုံး၏။ သမာနာ၊ တူသော။ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသတာ၊ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂ ရသရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ [ဤနေရာ၌ ယူရမည်ဖြစ်သော သောမနဿ ဝေဒနာနှင့်တကွ အခြားနေရာ၌လာသော သောမနဿဝေဒနာ အာလုံး၏ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသ၊ အဖြစ်သည် သဘောတူ၏။ ထို့ကြောင့် “သမာနာ”ဟု ဆိုသည်။]

နိမိတ္တေန၊ အမှတ်အသားဖြင့်။ ပုန သဉ္ဇာနနကိစ္စာ၊ တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း ကိစ္စရှိသော သညာသည်။ ပစ္စာဘိညာဏရသ၊ ပစ္စာဘိညာဏရသ မည်၏။ ပုန သဉ္ဇာနနဿ၊ တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းတည်း။ ပုန

၁။ ဖုသနာဒိဘာဝေန ဝါ။ ။ပြခဲ့သောနည်း၌ ဖုသနစသောကိစ္စကို “အနဘဝနဗီဝ- ခံစားခြင်းနှင့်တူ၏”ဟု ဥပမာသဘော (သဒိသုပစာ)အားဖြင့် ပြခဲ့၏။ ယခုအခါ မုချနည်းကို ပြလို၍ “ဖုသနာဒိဝေဒန ဝါ”ဟု မိန့်သည်။ ဖဿစသည်၏ ဖုသနစသော သဘောအားဖြင့် အာရုံကိုယူခြင်းသည် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ခံစားခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ဝေဒနာ၏ ခံစားသောအားဖြင့် အာရုံယူခြင်းကား အလိုရှိတိုင်း အားရပါးရ ခံစားခြင်းတည်း။ ဖဿစသော တရားတို့သည် ဤသဘောအတိုင်း အာရုံကို ယူကြသောကြောင့် ဖဿ စသည်တို့လည်း ပိုင်စိုးပိုင်နင်း အာရုံကို ခံစားနိုင်ကြသည် မဟုတ်လော့-ဟု စောဒနာဖွယ် မလိုပါ။ “ပိုင်စိုးပိုင်နင်း ခံစားနိုင်ခြင်းသဘော မရှိပါ”ဟူလို။

သဉ္ဇာနနပစ္စယော၊ ကြောင်း။ တဒေဝ၊ ထို တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း၏ အကြောင်း သည်ပင်။ နိမိတ္တံ၊ အမှတ်အသားတည်း။ ပုန။ပ။နိမိတ္တံ၊ သား။ တဿ၊ ထို တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်အသားကို။ ကရဏံ၊ ပြုခြင်းတည်း။ ပုန။ပ။ကရဏံ၊ ခြင်း။ [ဤနည်း၌ ပစ္စယကို နိမိတ္တ-၌ စပ်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပုန သဉ္ဇာနန ပစ္စယဘူတံ၊ တစ်ဖန် မှတ်သိသိခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ နိမိတ္တကရဏံ၊ အမှတ်အသားကို ပြုခြင်းတည်း။ ပုန။ပ။ကရဏံ၊ ခြင်း။ [ဤနည်း၌ ပစ္စယ ကို ကရဏ-၌ စပ်။] တံ၊ ထို တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း၏အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်သော အမှတ်အသားကို ပြုခြင်းသည်။ အဿ၊ ထိုသညာ၏။ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ [“တံ အဿာ ကိစ္စံ”ဖြင့် “ပုန သဉ္ဇာနနပစ္စယ နိမိတ္တကရဏရဿ”၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ပြုရမည်ကို ပြသည်။] ပုန။ပ။နိမိတ္တကရဏံ၊ တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်အသားကို ပြုခြင်းကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ-၌ စပ်။) နိမိတ္တကာရိကာယ၊ အမှတ်အသားကို ပြုတတ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ နိမိတ္တေန၊ အမှတ်အသားဖြင့်။ သဉ္ဇာနန္တိယာ၊ စ၊ မှတ်သိ သိသည်လည်း ဖြစ်သော။ သဗ္ဗာယ၊ သော။ သညာယ၊ သညာ၏။ သမာနံ၊ တူသော ကိစ္စဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊၏။

ဉာဏမေဝ၊ ဉာဏ်သို့သာ။ အနုဝတ္တတိ၊ အစဉ်လိုက်တတ်၏။ တဿ၊ အဘိနိဝေသကာရိကာ၊ မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းမှုကို ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း။ ဝိပရိတဂ္ဂါဟိကာ စ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ယူတတ်သည်လည်းကောင်း။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်တော့။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ သင်္ဂဟကာရ ဆရာ၏ အလိုတည်း။ စတေနုပါယေန၊ ဤနည်းဖြင့်။ သမာဓိသမ္ပယုတ္တာယ၊ သမာဓိနှင့် ယှဉ်သော သညာ၏။ အစိရဋ္ဌာနတာ စ၊ ကြာမြင့်သော တည်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်သည်လည်း။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်တော့။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ [သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော သညာသည် အာရုံကိုယူရာဝယ် အစိရဋ္ဌာနတာ မဖြစ်။ စိရဋ္ဌာနတာ ဖြစ်သည်- ဟူလို။]

အဘိသန္တဟတိတိ၊ ကား။ ပဗန္ဓတိ၊ အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ဖွဲ့စပ် တတ်၏။ ပဝတ္တေတိ၊ အာရုံ၌ ဖြစ်စေတတ်၏။ ...စေတနာဘာဝေါ၊ စေတနာဘာဝ ဟူသည်။ ဗျာပါရဘာဝေါ၊ ဗျာပါရ၏ အဖြစ်တည်း။ ... ဒိဂုဏုဿာဟာတိ၊

၁။ ပဗန္ဓတိ။ ။အဘိ သံ-ပုပ္ဖ၊ ဓာ-ဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော အဘိသန္တဟတိကို ပဗန္ဓတိဟု ဖွင့်၏။ ပဗန္ဓတိ ကို အနုဋီကာ၌ “သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ (တို့ကို) သကသကကိဓ္မေ(၌) ပဌမတိ- အပြားအားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်၏”ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ပဗန္ဓတိကို “ပဝတ္တေတိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

ဒီဂုဏ်သာဟာ ဟူသော စကားကို။ ဒီဂုဏ်၊ ၂-ဆတက်သော၊ ဝီရိယယောဂံ၊ ဝီရိယ၏ ယှဉ်ခြင်းကို။ သန္ဓာယ၊ ရှိ။ နဂုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား၊ အတ္တနော ဧဝ၊ မိမိဟူသော စေတနာ၏ပင်။ ဗျာပါရကိစ္စဿ၊ ဗျာပါရကိစ္စ၏။ မဟန္တဘာဝံ၊ ကြီးမားသည်၏ အဖြစ်ကို။ (သန္ဓာယ ဂုတ္တံ)၊ [စာအုပ်များ၌ “မဟန္တဘာဝံ ဒီပေတိ”ဟု ပါရှိ၏။ စာသွားထုံးစံ မကျပါ။] ဥဿာဟန ဘာဝေနာတိ၊ ကား။ အာဒရဘာဝေန၊ လေးလေးစားစား၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ပဝတ္တမာနာ-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ သာ၊ ထိုစေတနာသည်။ သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။ အာဒရဘူတာ၊ လေးစားသည် ဖြစ်၍ဖြစ်သည်။ (ဟုတွာ။) သမ္ပယုတ္တေ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို။ အာဒရယတိ၊ လေးစားတတ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

အာရမ္မဏဿ၊ ကို။ ဥပလဒ္ဓိ၊ ရခြင်းသည်။ ဝိဇာနနံ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းတည်း။ [အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] သန္ဓဟနံ၊ သန္ဓဟန ဟူသည်။ စိတ္တန္တရဿ၊ တစ်ပါးသောစိတ်ကို။ အနုပ္ပဗန္ဓနံ၊ အစဉ်မပြတ်အောင် ဖွဲ့စပ်ခြင်းတည်း။ (အနန္တရသတ္တိဖြင့် နောက်နောက်စိတ် ဖြစ်အောင်ဖွဲ့စပ်ခြင်းတည်း။) ...စက္ခုနာ ဟိ ဒိဋ္ဌန္တိ၊ ကား။ စက္ခုနာ၊ စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ခဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မြင်ထိုက်သော။ (ရူပါရမ္မဏံ-၌ စပ်။) ခဋ္ဌဗ္ဗာဒိ၊ မြင်ထိုက်သောအာရုံ အစရှိသည်ကို။ ဝါ၊ မြင်ထိုက်သောအာရုံ၊ ကြားထိုက်သောအာရုံ၊ သုံးပါးသော ဝိညာဉ်ဖြင့် ရောက်၍သိထိုက်သော အာရုံ၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့် သိထိုက်သောအာရုံကို၊ ဒိဋ္ဌံ။ ပ။ ဝိညာတန္တံ၊ ဟူ၍။ ဂုစ္စတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤ စက္ခုနာ ဟိ ဒိဋ္ဌံ အစရှိသော ပါဠိ၌လည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။ [“ဒိဋ္ဌံ-သုတံ-မုတံ-ဝိညာ တံ” တို့၌ တ-ပစ္စည်းသည် တဗ္ဗပစ္စည်း၏ အနက်ကို ဟောသကဲ့သို့။ ဤ “စက္ခုနာ ဟိဒိဋ္ဌံ” စသော ပါဠိရုပ်ဝယ် “ဒိဋ္ဌံ” စသည်၌ တဗ္ဗပစ္စည်းလည်း တဗ္ဗပစ္စည်း၏ အနက်ကို ဟောသည်-ဟူလို။]

စက္ခုနာ ဟိတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ စက္ခုနာဒွါနေရ၊ စက္ခုဒွါရဖြင့်။ ပ။ မနသာဒွါရေန၊ ဖြင့်။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော၏။) ...နာဂရဂုတ္တိကဿ၊ မြို့စောင့် ယောက်ျား၏။ (ဝိဘာဝနမတ္တံ) ဝိယ၊ လာလာသမျှသောလူတို့ကို ထင်စွာ

၁။ အာဒရဘာဝေန။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “သမ္ပယုတ္တာနံ” ဟု ဘာဝသမ္ပနံပါ၏။ “အာဒရနံ၊ လေးလေးစားစားဖြစ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ +ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ အာဒရဘာဝေါ”ဟု ပြု၊ ဤ စေတနာကြောင့် သမ္ပယုတ်တရားသည် အာရုံကို လေးလေးစားစား ပြုကြရ၏။ ထိုသို့ အာဒရတို့၏ဖြစ်ကြောင်း ဟူသည် ဤ စေတနာပင်တည်း။ ဤသို့ “အာဒရ တို့၏ဖြစ်ကြောင်း”ဖြစ်လျှင် ဤ စေတနာသည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို လေးလေးစားစား အာရုံကို ယူစေရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “သာ ဟိ။ ပ။ အာဒရယတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဖြစ်စေခြင်းမျှကဲ့သို့။ စိတ္တဿ၊၏။ အာရမ္မဏဿ၊ကို။ ဝိဘာဝနမတ္တံ၊ ထင်စွာ ဖြစ်စေခြင်းမျှသည်။ ဥပစာရဏမတ္တံ၊ မှတ်သားခြင်းမျှသည်။ ဥပလဒ္ဓိမတ္တံ၊ ရခြင်းမျှသည်။ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စတည်း။ အာရမ္မဏ။ပ။ပစ္စာဘိညာဏာဒိ၊ အာရုံကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊ ရှေးအမှတ်ဖြင့် နောက်ထပ်သိခြင်း အစရှိသော၊ ကိစ္စံ ပန၊ ကိစ္စသည်ကား။ ပညာသညာဒီနံ၊ ပညာ သညာ အစရှိသည်တို့၏။ ကိစ္စံ၊ တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ [စိတ်နှင့် ပညာ သညာတို့ သိပုံ အထူးကို ပြသည်။ ဤ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပုရိမနိဒ္ဓိန္ဒတိ၊ ကား။ သမယဝဝတ္ထာနော၊ သမယ ဝဝတ္ထာန်ခန်း၌။ နိဒ္ဓိန္ဒ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော စိတ်ကို။ (ပုနုတ္တံ-၌ စပ်။) ...ဘာဝေန္တော၊ ရူပပပတ္တိယာမဂ္ဂ ဘာဝေတိ၌ ကတ္တာဖြစ်သော ဘာဝေန္တပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (န ဥပ္ပဇ္ဇတိ) ဝိယ၊ တရားကိုယ် အားဖြင့် မဖြစ်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။ စိတ္တံ၊ သည်။) န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ ကိန္တု၊ စင်စစ်ကား။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒသေတုံ၊ ၄၃။ စိတ္တံ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ စတံ၊ ဤ အဋ္ဌကထာ စကားသည်။ (ယုဇ္ဇေယျ၌ စပ်။) ဟောတိသဒ္ဓဿ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သဒ္ဓဿ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ သမာနတ္ထတ္ထေ။ တူသောအနက် ရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ သတိ၊ သော်။ ယုဇ္ဇေယျ၊ သင့်ရာ၏။

၁။ ထိုသို့ပင် သင့်ရာပါသော်လည်း။ တဒတ္ထတ္ထေ၊ ထိုတူသောအနက် ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ။) တတ္ထ၊ ထို သမယဝဝတ္ထာန်ခန်း၌။ ဥပ္ပ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ န ဝုဇ္ဇေယျ၊ ဟောတော်မူအပ်ရာ။ ဟိ၊ မှန်။ ဥပ္ပန္နံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဥပ္ပန္နံ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူ၍။ ဝတ္တံ၊ ဟောတော်မူခြင်းငှာ။ န ယုတ္တံ၊ မသင့်။ စ၊ ဆက်။ စိတ္တဿ၊၏။ ဥပ္ပန္နတာ၊ ဥပ္ပန္န၏အဖြစ်ကို။ သမယဝဝတ္ထာနော၌။ ဝုတ္တာ ဧဝ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထို ဟောတော်မူအပ်ပြီး

၁။ သမာနတ္ထတ္ထေ သတိယုဇ္ဇေယျ။ ။ သမယဝဝတ္ထာန်ခန်း၌ “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နဟောတိ”ဟု ဟောတော်မူခဲ့၏။ ဓမ္မဒ္ဓေသဝါရ၌ “စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ အဋ္ဌကထာဆရာ စကား၌ လိုရင်းကိုကောက်ချက်ချလျှင်)စိတ္တံ ဟောတိ”၌ “ဟောတိ”ကြိယာနှင့် စိတ္တံ ဥပ္ပန္န ဟောတိတုန်းက ဥပ္ပဇ္ဇနကြိယာသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် တူရာရောက်၏။ ထိုသို့ တူရာရောက်သည့် အတိုင်း တကယ်တူလျှင် သင့်မြတ်စရာရှိပါ၏-ဟူလို။

၂။ တဒတ္ထတ္ထေ စ။ပ။န ဝုဇ္ဇေယျ။ ။ တစ်ဖန်စဉ်းစားဖွယ် ရှိပြန်၏။ -ဟောတိကြိယာ သည် ဥပ္ပန္နဟောတိ၏ အတိုချုပ်ဖြစ်သော “ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ကြိယာနှင့် အနက်တူလျှင် ဥပ္ပန္နဟောတိ သည် “ဥပ္ပန္နံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု ဆိုခြင်းနှင့် သဘောတူသောကြောင့် “ဥပ္ပန္နဟောတိ”ဟု ဟောတော်မူ မှသင့်-ဟု ထပ်ဆင့်၍ အပြစ်ပြုပြန်သည်။

ဖြစ်သော စိတ်၏။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ဥပ္ပတ္တိဒဿနေန၊ ဖြစ်ပုံကို ပြခြင်းဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။

[(တစ်နည်း) “ကသွာ န ဝုဇ္ဈေယျ၊ နည်း။ ဟိ(ယသွာ)။ ပ။ ဥပ္ပတ္တိ ဒဿနေန၊ ဖြင့်။ ကိ၊ နည်း။ (အကျိုးမရှိပါ-ဟူလို)။ တသွာ န ဝုဇ္ဈေယျ” ဤသို့လည်း တစ်နည်းပေးပါ။ ဤစကားဖြင့် “ယထာ စ။ ပ။ ရူပပပတ္တိယာ” စသော ဥပမာန၏ ဥပမေယျကို အပြစ်ပြသည်။]

စ၊ သည်သာ မကသေး၊ (အပြစ်ပြစရာရှိသေး၏-ဟူလို)။ ယေန၊ အကြင် စိတ်ဖြင့်။ (“စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဌံ ပါဝင်သောစိတ်ဖြင့်။) သမယဝဝတ္ထာန၊ သမယကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်းကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီ။ တဿ၊ ထို စိတ်ကို။ နိဒ္ဒေသော၊ အကျယ် ညွှန်ပြခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (“ကတမံ တသ္မံ သမယေ စိတ္တံ” ဟု အကျယ်ညွှန်ပြခြင်းကို)။ ကာတံ၊ ငှာ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်းသည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (သက္ကာစေ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံ နိဒ္ဒေသတ္ထံ၊ ထိုစိတ်ကို အကျယ်ပြခြင်း အကျိုးငှာ။ ဒုတိယေန၊ ဒုတိယဖြစ်သော။ ဥဒ္ဓေသေန၊ စိတ္တံဟောတိ ဟူသော ဥဒ္ဓေသဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း။ [ဤစကားဖြင့် “ဥဒ္ဓေသဝါရေ သင်္ဂဏှ နတ္ထနိဒ္ဓေသဝါရေ ဝိဘဇနတ္ထံ” တို့ကို ပယ်သည်။]

စ၊ သည်သာ မကသေး။ နိဒ္ဓေသေနော၊ နိဒ္ဓေသဖြင့်ပင်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဖဿာဒိဟိ၊ တို့မှ။ အညတ္တံ စ၊ တစ်မျိုးတခြား၏ အဖြစ်သည်လည်း။ သိဇ္ဈတိ၊ ပြီးစီး၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဒတ္ထေန၊ ထို ဖဿ စသော တရားတို့မှ တစ်မျိုး၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးရှိသော။ ပုန ဝစနေန၊ နောက်ထပ်ဟောအပ်သော စိတ္တံ ဟောတိ ဟူသောစကားဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း။ [ဤစကားဖြင့် “ဖဿာဒိဟိ အတ္တတော အညမေဝ တံ ဟောတိတိ ဣမသတ္တဿ ဒီပနတ္ထာယ” ကိုပယ်သည်။]

[ယခုအခါ မိမိ၏ ဝါဒကို ပြလိုသောဋီကာဆရာသည် “အညပ္ပယောဇနတ္တာ” စသည်ကို မိန့်။] ပန၊ စင်စစ်ကား။ ပုရိမဿ၊ ရှေးဖြစ်သော၊ စိတ္တဝစနဿ၊ စိတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း၏။ (“စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဟု ဟောတော်မူခြင်း၏။) အညပ္ပယောဇနတ္တာ၊ အဋ္ဌကထာ၌ပြအပ်သော အကျိုးမှ တစ်ပါးသောအကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပစ္ဆိမံ၊ နောက်ဖြစ်သော စိတ္တံ ဟောတိ ဟူသော စကားကို။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ပုရိမံ၊ ရှေးဖြစ်သောစိတ်ကို။ သမယဝဝတ္ထာနတ္ထမေဝ၊ သမယကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်းအကျိုးငှာသာ။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဝဝတ္ထိတသမယေ၊ ပိုင်းခြားအပ်ပြီးသောသမယ၌။ ဝိဇ္ဇမာနဓမ္မဒဿနတ္ထံ၊ ထင်ရှား

ရှိသော ဓမ္မကို ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်။ ဣတရဉ္စ၊ ရှေ့စိတ်မှတစ်ပါးသော နောက်စိတ်ကိုလည်း။ -တသ္မိံ သမယေ၊ ထိုပိုင်းခြားအပ်ပြီးသော သမယ၌။ ဝိဇ္ဇမာနဓမ္မဒဿ နတ္ထံ၊ ငှာ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ သမယဝဝတ္ထာနတ္ထံ၊ ငှာ။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ စ၊ ဆက်။ အညဒတ္ထံ၊ တစ်ပါးသော အကျိုးရှိသော။ ဝစနံ၊ သဒ္ဓါသည်။ အညဒတ္ထံ၊ တစ်ပါးသော အကျိုးကို။ န ဝဒတိ၊ မဟောနိုင်။ [သမယဝဝတ္ထာန အကျိုးရှိသော စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ-သဒ္ဓါသည် ဝိဇ္ဇမာနဓမ္မဒီပန အကျိုးကို မဟောနိုင်။] စ၊ ဆက်။ လေသေန၊ အမြွက်အားဖြင့်။ ဝုတ္တော၊ ဟောအပ်ပြီ။ ဣတိ ကတွ၊ ဤသို့ နှလုံးပြု၍။ မဟာကာရဏိကော၊ ကြီးမြတ်သော ဂရဏာရှင် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်။ အတ္ထံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ ပါကဋံ၊ ထင်ရှားအောင်။ န ကရောတိ၊ ပြုတော်မမူသည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (ကရောတိဇဝ။) ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။ ။ ဖဿပဉ္စမကရာသိဝဏ္ဏနာ၊ သည်၊ နိဋ္ဌိတာ။

~~ဒိဇ-ဒိဇ-ဒိဇ~~

ဈာနဂံရာသိအဖွင့်

ဝိတက္ကေတိတိ၊ ဝိတက္ကေတိ ဟူသော ပါဠိဖြင့်။ ဓမ္မတော၊ ဝိတက်ဟူသော တရားမှ၊ အညဿ၊ အခြားသော၊ ကတ္တု၊ အတ္တဟူသော ကတ္တာကို။ နိဝတ္တ နတ္ထံ၊ နစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ။ ဓမ္မမေဝ၊ ဝိတက်ဟူသော ဓမ္မကိုပင်။ ကတ္တာရံ၊ ကတ္တာဟူ၍။ နိဒ္ဓိသတိ၊ ညွှန်ပြ၏။ ပန၊ ကား။ တဿ၊ ထိုဝိတက်၏။ ဝသဝတ္တိ ဘာဝနိဝါရဏတ္ထံ၊ အလိုသို့ လိုက်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဝိတက္ကနံ ဝါတိ၊ ဟူ၍။ ဘာဝနိဒ္ဓေသော၊ ဘာဝသာဓနဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) [“စိန္တေတိတိ စိတ္တံ၊ စိန္တနံ စိတ္တံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရခြင်း၌ ပြခဲ့သော သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ အဓိပ္ပာယ်သည် ဤဋီကာကိုမှီးသော အဓိပ္ပာယ်ပင်တည်း။]

ရူပံ ရူပန္တိ၊ အဆင်း အဆင်းဟူ၍ လည်းကောင်း၊ [ရိုးရိုးအာရုံကို မြင်ရာ၌ တီးခေါက်ပုံတည်း။] ပထဝီ ပထဝီတိ ဝါ၊ ပထဝီ ပထဝီ ဟူ၍လည်းကောင်း။

၁။ န စ လေသေန။ ပန ကရောတိ။ ။ လေသေနကို “ပဓာနနယေန”ဟု မဓုပ္ပင်၏။ မိမိကား “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နဟောတိ”တုန်းက “စိတ်၏ဖြစ်ခြင်းကို ယောပြီးပြီ”ဟု နှလုံးသွင်းတော်မူခြင်းကို “လေသ-အနည်းငယ်သော အကြောင်းပြ”ဟု ဆိုလိုမည်ထင်သည်။ လေသကိုလည်း ဣတိ ကိတွာ(န)န ကရောတိ-၌ စပ်ပါ။ ထိုသို့သော အမြွက်အားဖြင့် မဟာကာရဏိက ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် စိတ်၏ ဖြစ်ပေါ်ပါဝင်ကြောင်း ထင်ရှားအောင် “စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု နောက်ထပ် ဟောတော်မမူဘဲ မနေပါ။ ဧကန်ဟောတော်မူမည်သာ ဖြစ်ပါသည်-ဟူလို။

[ပထဝီကသိုဏ်းကို စီးဖြန်းရာ၌ တီးခေါက်ပုံတည်း။] အာကောဋေန္တော ဝိယ၊ တီးခေါက်သကဲ့သို့၊ ဟောတိ၊ ဤ။ ကြောင့်။ အာကောဋေန လက္ခဏော၊ အာရုံကို ရှေးဦးစွာ တီးခေါက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ အာဒိတော၊ အစ၌။ ဝါ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဘိဓုခံ၊ ရှေးရှု၊ ဟနနံ၊ တီးခေါက်ခြင်းသည်။ အာဟနနံ၊ အာဟနနမည်၏။ ပရိတော၊ ထက်ဝန်းကျင်၌။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပရိဝတ္တော၊ လှည့်ပတ်၍။ အာဟနနံ၊ တီးခေါက်ခြင်းသည်။ ပရိယာဟနနံ၊ မည်၏။

ဝိစာရတော၊ ဝိစာရထက်။ ဩဠာရိက္ခဋ္ဌေန၊ အာရုံကိုယူရာ၌ ကြမ်းတမ်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဝိစာရိဿေဝ၊ ဝိစာရ၏ပင်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန၊ ရှေ့သွား၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ အနုရဝတော၊ ကြေညည်းသံထက်။ ဩဠာရိကော၊ ကြမ်းတမ်းသည်လည်းဖြစ်သော။ တဿ၊ ထိုကြေးညည်းအသံ၏။ ပုဗ္ဗင်္ဂမောစ၊ ရှေ့သွားလည်းဖြစ်သော။ ဃဏှာဘိဃာတော ဝိယ၊ ခေါင်းလောင်း၏ ရှေးဦးစွာ ထိုးခတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံကဲ့သို့။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဃဏှာဘိဃာတော၊ ခေါင်းလောင်း၏ ထိုးခတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံသည်။ ပဌမာသီနိပါတော၊ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ခြင်းရှိသည်။ (ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်။) ဟောတိ ယထာ၊ ဧဝံ။ သော၊ ထို ဝိတက်သည်။ အာရမ္မဏာ ဘိဓုခ နိရောပနဋ္ဌေန၊ အာရုံသို့ ရှေးရှုတင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဌမာဘိ နိပါတော၊ အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ခြင်းသဘောသည်။ ဟောတိ။

ဝိပ္ပါရဝါတိ၊ ကား။ ဝိစလနယုတ္တော၊ အထူးသဖြင့် လှုပ်ရှားခြင်းနှင့် ယှဉ်၏။ ...အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တိယန္တိ၊ ကား။ ဥပစာရေ ဝါ၊ ဥပစာရ အခိုက်၌သော် လည်းကောင်း။ အပ္ပနာယံ ဝါ၊ အပ္ပနာ အခိုက်၌ သော်လည်းကောင်း။ သန္တာနေန၊ အစဉ်အားဖြင့်။ ပဝတ္တိယံ၊ ဖြစ်ရာအခါ၌။ (အတိဝိယ ယုဇ္ဇတိ-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ တတ္ထ၊ ထို အစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်ရာအခါ၌။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ နိစ္စလော၊ မတုန်လှုပ်သည်။ ဟုတွံ။ အာရမ္မဏံ၊ သို့။ အနုပဝိသိတွံ၊ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်၍။ ပဝတ္တတိ၊ ဤ။ ...မဏ္ဍလန္တိ၊ ကား။ ခလမဏ္ဍလံ၊ ကောက်နယ် တလင်းဝိုင်းကို။ (ကရောန္တဿ-၌ စပ်။)

ဝိဏယတိတိ၊ ကား။ ဝါ၊ နှစ်သက်စေတတ်၏။ ဝါ၊ ကား။ ဝဇေတိ၊ တိုးပွားစေတတ်၏။ ...ဖရဏရသာတိ၊ ကား။ ပဏီတရူပေဟိ၊ ပဏီတရုပ်တို့ဖြင့်။ ကာယဿ၊ ကိုယ်ကို။ ဗျာပနရသာ၊ ပျံ့နှံ့စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ...ဥဒဂ္ဂဘာဝေါ၊ တက်ကြွသောစိတ် ရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ ဩဒဂျံ၊ ဩဒဂျ မည်၏။ ...ခုဒ္ဓိကာ၊ ခုဒ္ဓိကာပီတိသည်။ လဟံ၊ လျင်စွာ။ လောမဟံသနမတ္ထံ၊ အမွေးတို့၏ ရွှင်ခြင်းမျှကို။

(ကြက်သီးမွေးညင်း ထခြင်းမျှကို။) ကတွာ၊ ဤ။ ဘိန္န၊ ပျက်၏။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ ခဏိကာ၊ ခဏိကာပီတိသည်။ ဗဟုလံ၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဥဗ္ဗေဂတော၊ ဥဗ္ဗေဂါပီတိထက်။ ဖရဏာ၊ ဖရဏာပီတိသည်။ နိစ္စလတ္တာ၊ မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ စိရဋ္ဌိတိကတ္တာ စ၊ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ပဏိတတရာ၊ သာ၍ မွန်မြတ်၏။

ပဿဒ္ဓိယာ၊ ပဿဒ္ဓိ၏။ နိမိတ္တဘာဝေန၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဂဗ္ဘံ၊ ကိုယ်ဝန်ကို။ ဂဏန္တိ၊ ယူလတ်သော်၊ (ပရိပူရေတိ-၌စပ်။)...အပ္ပနာသံဃယုတ္တာဝ၊ အပ္ပနာဈာန်နှင့် ယှဉ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ ပီတိ၊ သည်။ အပ္ပနာသမာဓိပူရိကာ၊ အပ္ပနာသမာဓိကို ပြည့်စေနိုင်၏။ ဣတိ ကတွာ၊ ဤသို့ နှလုံးပြု၍။ သာ၊ ထို အပ္ပနာ သမာဓိပူရိကာပီတိကို။ ထပိတာ၊ ချန်ထားအပ်ပြီ။ ဣတရာ၊ အပ္ပနာ သမာဓိပူရိကာ ပီတိမှ တစ်ပါးကုန်သော။ ခွေ၊ ကုန်သော။ ခဏိကောပစာရသမာဓိပူရိကာ၊ ခဏိကသမာဓိ ဥပစာရသမာဓိကို ပြည့်စေတတ်ကုန်သော။ ပီတိ၊ တို့သည်။ (ယုဇ္ဈိ-၌ စပ်။)

သမာဓိစိတ္တေနာတိ၊ ကား။ သမာဓိသဟိတ စိတ္တေန၊ သမာဓိနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ကြောင့်။ ...အတ္တနော ဧဝ၊ မိမိ၏သာလျှင်။ (ဧဝဖြင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မကို ကန့်၏။) အဝိသရဏသဘာဝေါ၊ မပျံ့လွင့်ခြင်း သဘောသည်။ အဝိသာရော၊ အဝိသာရ မည်၏။ သမ္ပယုတ္တာနံ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏။ အဝိက္ခိတ္တာ၊ မပျံ့လွင့် ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အဝိက္ခေပေါ၊ အဝိက္ခေပ မည်၏။ ယေန၊ အကြင် သမာဓိတရားနှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားတို့သည်။ အဝိက္ခိတ္တာ၊ အထူးထူး အပြားပြား မပစ်လွှင့်အပ်ကုန်သည်။ ဝါ၊ မပျံ့လွင့်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ သော ဓမ္မော၊ ထို သမာဓိတရားသည်။ အဝိက္ခေပေါ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။

ဝိသေသတောတိ၊ ကား။ ယေဘုယျေန၊ များသောအားဖြင့်။ (တစ်နည်း) ဝိသေသတောတိ ပဒဿ၊ ၏။ ယေဘုယျေနာကိအတ္ထော၊ ယေဘုယျေန ဟူသော အနက်ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ ဝိသေသတောတိ ပဒဿ ယေဘုယျေနာတိ အတ္ထော။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ သုခဝိရဟိတောပိ၊ သုခမှ ကင်းသည်လည်းဖြစ်သော။ သမာဓိ၊ စတုတ္ထဈာန် သမာဓိသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဝိသေသတောတိ ပဒဿ ယေဘုယျေနာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) ပဒီပနိဒဿနေန၊ ဆီမီးဥပမာကို ညွှန်ပြခြင်းဖြင့်။ သမာဓိဿ၊ ၏။ သန္တာနဋ္ဌိတိ ဘာဝံ၊ စိတ်အစဉ်၏ တည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿေတိ၊ ၏။ ဈာနဂံရာသိ ဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

လူနြီယရာသီအဖွင့်

သဒ္ဒဟန္တိ ဧတာယာတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ သဒ္ဒဟနကိရိယာယ၊ ယုံကြည်ခြင်း ကိရိယာအားဖြင့်။ ပဝတ္တမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့အား။ တတ္ထ၊ ထို အဓိမောက္ခ လက္ခဏာ၌။ အာဓိပစ္စဘာဝေန၊ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သဒ္ဓါယ၊ သဒ္ဓါ၏။ ပစ္စယတံ၊ ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ တဿ၊ ထိုသဒ္ဓါ၏။ ဓမ္မာနံ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့အား။ တထာ ပစ္စယဘာဝေ၊ ထို ယုံကြည်ခြင်းကိရိယာ၌ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြု တတ်သည်၏အဖြစ်သည်။ သတိ၊ သော်။ ပုဂ္ဂလော၊ သည်။ သဒ္ဒဟတိတိ ဝေါဟာရော၊ ယုံကြည်တတ်သူဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ပသာဒနီယ ဌာနေသု၊ ယုံကြည်ထိုက်သော အရာဝတ္ထုတို့၌။ (ဘုရား အစရှိသော အာရုံတို့၌။) ပသာဒဿ၊ ယုံကြည်ခြင်း၏။ ပဋိပက္ခဘူတံ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ အကုသလံ၊ သည်။ အဿဒ္ဓိယံ၊ အဿဒ္ဓိယမည်၏။ မိစ္ဆာဓိမောက္ခော စ၊ မိစ္ဆာဓိမောက္ခ သည်လည်း။ (အဿဒ္ဓိယံမည်၏။) ပသာဒဘူတော၊ ယုံကြည်ခြင်း သဘော ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဝတ္ထုဂတော၊ ဘုရား အစရှိသော တည်ရာ အာရုံ၌ဖြစ်သော။ နိစ္ဆယော၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း သဘောသည်။ အဓိမောက္ခလက္ခဏံ၊ အဓိမောက္ခ၏ လက္ခဏာတည်း။ န ယေဝါပနကာဓိမောက္ခော၊ ယေဝါပနကာဓိ မောက္ခစေတသိက် မဟုတ်။ ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။

ဣန္ဒြ နာရေတိတိ၊ ကား။ မံ၊ ငါ့ကို။ အန္တရေန၊ ကြည့်၍။ တုမှာကံ၊ အသင် သမ္မယုတ်တရားတို့၏။ ဝါ၊ အသင် သမ္မယုတ်တရားတို့မှာ။ အဓိမုစ္စနံ၊ စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်ခြင်းသည်။ (ဝါ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။) နတ္ထိ၊ မရှိနိုင်။ မယာ၊ ငါဖြင့်။ သဒ္ဒဟထ၊ ယုံကြည်ကြရကုန်၏။ ဣတိဝိယ၊ ဤသို့မပြောသော်လည်း ပြောသကဲ့သို့။ သမ္မယုတ္တဓမ္မေ၊ တို့ကို။ အတ္တာနံ၊ မိမိသို့။ အနဝတ္တေတိ၊ လိုက်စေတတ်၏။ [“ဣန္ဒြ နာရေ-မိမိကို အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကို ပြုစေ”ဟူသည် “မိမိ၏သဘောကို လိုက်ပါစေခြင်းတည်း”ဟူလို။] သေသေသုပိ၊ ကြွင်းသော ဝိရိယိန္ဒြေ အစရှိသော တရားတို့၌လည်း။ ဝေံ၊ ဤအတူတည်း။

ပက္ခန္ဓနန္တိ ကား။ သံသီဒနံ၊ ကောင်းစွာသက်ဝင်ခြင်းတည်း။ [ပက္ခန္ဓန အရ “သကုဏာ ပက္ခန္ဓန္တိ” ၌ကဲ့သို့ ပျံ့ခြင်းအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “သံသီဒနံ”ဟု ဖွင့်သည်။] ပင်္ကော၊ ပင်္က ညွှန်ဟူသည်။ ကဒ္ဒမတော၊ ကဒ္ဒမ ညွှန်ထက်။ ဃနိဘူတော၊ တခဲနက် ဖြစ်၍ဖြစ်သည်။ (ပြစ်ချွဲသည်။) ဟောတိ၊ ၏။ ပဏကံ၊ ပဏက ဟူသည်။ ပိစ္ဆိလံ၊ ပြစ်ချွဲသော။ ဥဒကမလံ၊ ရေ၏ အညစ်အကြေး(ရေညှိ)တည်း။...ပိတ်။

သောက်ထိုက်သော။ ဥဒကံ၊ ရေကို။ [အာဟရထ၌ စပ်။ အဋ္ဌကထာစာအုပ်များ၌ “ပါနီယံ”ဟု ရှိ၏။]

ဩကပ္ပနလက္ခဏာတိ၊ ကား။ အနုပဝိသိတွာ၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုတို့၌ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်၍။ ဧတံ၊ ဤ ဝတ္ထုသည်။ ဧဝံ၊ ဤအတိုင်း မှန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ကပ္ပနလက္ခဏာ၊ ပြုစီမံခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ပါ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ (ရှေးက “ကပ္ပန၊ ယုံကြည်ခြင်း” ဟု ပေးကြ၏။) အကလုသဘာဝေါ၊ မနောက်ကျသည်၏ အဖြစ်သည်။ အကာလုသိယံ၊ မည်၏။ [ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ အ-ကို ဣပြ။] အနာဝိလဘာဝေါ၊ မနောက်ကျသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဣတိ အတ္ထော။ [ထို မနောက်ကျခြင်းဟူသည် ကြည်လင်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါကို “ယုံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ကြည်”ဟုလည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ် ၂-မျိုး မှတ်ရသည်။]

ဗုဒ္ဓာဒိဝတ္ထုနိ၊ ဘုရား အစရှိသော ဝတ္ထုတို့သည်။ (အာဒိဖြင့် ဓမ္မ၊သံဃ၊ ကမ္မ၊ ကမ္မဗလတို့ကို ယူ။) သဒ္ဓေယျာနိ၊-ယျတို့မည်၏။...သပ္ပုရိသုပ။ပ။ ပဋိပတ္တိယော၊ သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားကို ကြားနာခြင်း၊ အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ လောကုတ္တရာ ၉-ပါး အားလျော်သော အကျင့်ကိုကျင့်ခြင်းတို့သည်။ သောတာပတ္တိယဂါနိ၊ သောတာပတ္တိမဂ်၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့တည်း။

ကုသလဓမ္မာနံ၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကို။ အာဒါနေ၊ ယူခြင်း၌။ ဟတ္ထော ဝိယ၊ လက်နှင့်တူ၏ ဟူ၍လည်းကောင်း။ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိနိပ္ပာဒနေ၊ အလုံးစုံသော သမ္ပတ္တိကိုပြီးစေခြင်း၌။ ဝိတ္တံ ဝိယ၊ အရင်းအနှီး ဥစ္စာနှင့်တူ၏ ဟူ၍လည်းကောင်း။ အမတကသိဖလဖလနေ၊ လယ်ထွန်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအမြိုက်သီးကို သီးစေခြင်း၌။ ဗီဇံ ဝိယ၊ မျိုးစေ့နှင့် တူ၏ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်ထိုက်၏။ [“သဒ္ဓာ ဗီဇံ-တပေါ ဝုဋ္ဌိ”စသော သင်္ဂါထာဝဂ္ဂ-မြာဟူသသံယုတ်၊ ဥပါသကဝဂ္ဂ-(၁) ပါဠိတော်ဝယ် “ဧဝ မေသာ ကသိ ကဋ္ဌာ၊ သာ ဟောတိ အမတပ္ပလာ” ဟူသော အဆုံးစကားကို ရည်ရွယ်၍ “အမတကသိ ဖလဖလနေ”ဟု ဆိုသည်။]

ဝိရဘာဝေါတိ၊ ကား။ ယေန၊ အကြင်သဘောတရားဖြင့်။ (ပုဂ္ဂလော၊ သည်။) ဝိရော နာမ၊ ရဲရင့်သူ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သော ဓမ္မော၊ ထိုရဲရင့်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း သဘောတရားသည်။ ဣတိ အတ္ထော။...[ဝိရဿ+ ဘာဝေါ ဝိရဘာဝေါ”ဟု ပြုပါ-ဟူလို။] အနုဗလပ္ပဒါနံ၊ လျော်သော အားကို ပေးခြင်းသည်။

ပဂ္ဂဟော၊ ပဂ္ဂဟ မည်၏။ (ချီးမြှောက်ခြင်းမည်၏။) [ပဂ္ဂဟလက္ခဏေမှ ပဂ္ဂဟကို ခွဲ၍ဖွင့်သည်။]

မဂ္ဂေါ၊ ခရီးသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဂန္တဗ္ဗော၊ သွားထိုက်သည်။ ဟောတိ၊၏။ မဂ္ဂေါ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဂတော၊ သွားအပ်ပြီးသည်။ (ဟောတိ။) ကမ္မံ၊ အလုပ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ကတ္တမ္မံ၊ ပြုထိုက်သည်။ (ဟောတိ။) ကမ္မံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီးသည်။ (ဟောတိ။) အပ္ပမတ္တကော၊ နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အာဗာဓော၊ အနာသည်။ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) ဂိလာနာ၊ မကျန်းမာသူ၏ အဖြစ်မှ။ [ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြိ။] ဝုဋ္ဌိတော၊ ထပြီးသည်။ ဂေလညာ၊ မကျန်းမာသူ၏ အဖြစ်မှ။ အစီရဝုဋ္ဌိတော၊ ထပြီးသည်ဖြစ်၍ မကြာမြင့်သော ကာလရှိသည်။ (ထပြီး၍မကြာမြင့်သေးသည်။) ဟောတိ၊ ဂါမံဝါ၊ ရွာသို့သော် လည်းကောင်း။ နိဂမံ ဝါ၊ သို့သော် လည်းကောင်း။ ပိဏ္ဍာယ၊ ငှာ။ စရန္တော၊ လှည့်လည်လတ်သော်၊ လူဓဿ ဝါ၊ ကြမ်းတမ်းသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ ပဏီတဿ ဝါ၊ မွန်မြတ်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ ဘောဇနဿ၊ ဘောဇဉ်ကို။ ယာဝဒတ္ထံ၊ အလိုရှိတိုင်း။ ပါရိပူရိ၊ ပြည့်စုံလုံလောက်အောင်။ န လဘတိ၊ မရ။ ဂါမံ ဝါ နိဂမံ ဝါ ပိဏ္ဍာယ စရန္တော လူဓဿ ဝါ ပဏီတဿ ဝါ၊ ဘောဇနဿ ယာဝဒတ္ထံ ပါရိပူရိ။ လဘတိ၊ ရ၏။ ဣတိ၊ သို့။ အနုရူပပစ္စဝေက္ခဏာဟိတာနိ၊ ဝီရိယဖြစ်ခြင်း အားလျော်သော ဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ ဧတာနိ အဋ္ဌ၊ ဤ ဂန္တဗ္ဗမဂ္ဂ- အစရှိသော ရှစ်ပါးသောအကြောင်းတို့သည်။ ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထုနိ၊ ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထု တို့တည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တံမူလကာနိ၊ ထို ဂန္တဗ္ဗမဂ္ဂ အစရှိသည်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိကုန်သော။ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ၊ ဆင်ခြင်ခြင်းတို့သည်။ (အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။ ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထုနိ၊ တို့တည်း။)

စိရကတာဒိ အာရမ္မဏံ၊ ကြာမြင့်စွာသော ကာလ၌ ပြုအပ်ခဲ့သော အာရုံ အစရှိသော အာရုံသို့။ ဥပဂန္တာ၊ ကပ်ရောက်၍။ ဌာနံ၊ တည်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အာရမ္မဏဿ၊ ကို။ အနိသဇ္ဇနံ၊ မစွန့်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဥပဌာနံ^၁၊ မည်၏။ ... ဥဒကော၌။ အလာဗု၊ ဗူးတောင်းသည်။ (ပိလဝိတွာ၊

၁။ ဥပဌာနံ။ ။ဥပ-ကို ဥပဂန္တာဟု...ပထမဖွင့်၏။“ဥပဂန္တာ+ဌာနံ ဥပဌာနံ”ဟုပြု။ စိရကတာဒိ အာရုံပင်ဖြစ်သော်လည်း ထို ရှေးအခါတုန်းက ပြုနေစဉ်ကဲ့သို့ ယခုထင်လာခြင်းသည် ဥပဌာနမည်၏။ ထိုထင်လာခြင်းသည် ထိုအာရုံကို မစွန့်လွှတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အနိသဇ္ဇနံဝါဥပဌာနံ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။[ကရုဏာဒိကာလေဝိယ စိရကတာဒိအာရမ္မဏံ ဝိဘူတံ ကတွာ ပဝတ္တန္တိသတိ (ပြုစဉ်ကာလကဲ့သို့ စိရကတာဒိ အာရုံကို ထင်ရှားအောင်ပြု၍ ဖြစ်သော သတိသည်) တံ (ထိုအာရုံသို့။ဝါ၊ကို။ ဥပဂန္တာ တိဋ္ဌန္တိ အနိသဇ္ဇန္တိ စ ဟောတိ။-အနု။]

ပေါလောပေါ်၍။ ဂစ္ဆတိ။ ဝိယ၊ သွားကဲ့သို့။ (တထာ) [ဝိသဒိသုပမာ။] အာရမ္မဏံ၊ ကို။ ပိလဝိတွာ၊ ၍။ ဂန္တု၊ ငှာ။ (သွားခွင့်ကို။) အပ္ပဒါနံ၊ မပေးဘဲ။ (အာရုံကို ပျောက်ကွယ် မသွားစေဘဲ-ဟူလို။) ပါသာဏဿ ဝိယ၊ ကျောက်ခဲကဲ့သို့။ နိစ္စလဿ၊ လှုပ်ရှားခြင်း မရှိသော။ အာရမ္မဏဿ၊ ကို။ ထပနံ၊ ထားခြင်းသည်။ သာရဏံ၊ အမှတ်ရစေခြင်းသည်။ အသမ္မုဒ္ဓတာကရဏံ၊ မပျောက်ပျက်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်းသည်။ အဝိလာပနံ၊ အဝိလာပန မည်၏။ (ပေါလော မပေါ်စေခြင်းမည်၏။) အဝိလေ၊ ပေါလောမပေါ်သည်တို့ကို။ ကရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ အဝိလာပေတိ၊ ပေါလောမပေါ်သည်တို့ကို ပြုတတ်၏။

ကတိယောတိ၊ ကား။ သမ္ဘဝတော၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော ဇနက ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဖလတော စ၊ အကျိုးအားဖြင့် လည်းကောင်း။ နိပ္ပတ္တိယော၊ ပြီးစီးခြင်းတို့ကို။ (သမန္နေသတိ-၌ စပ်။) ...အပရော နယောတိ၊ အပရော နယော အစရှိသော စကားကို။ ရသာဒိဒဿနတ္ထံ၊ ရသ အစရှိသည်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်အပ်ပြီ။ သမ္မောသပစ္စနိကံ၊ ပျောက်ပျက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော။ ကိစ္စံ၊ သည်။ အသမ္မောသော၊ အသမ္မောသ မည်၏။ သမ္မောသာဘာဝမတ္ထံ၊ သမ္မောသ၏ မရှိခြင်းမျှသည်။ (အသမ္မောသော၊ သည်။) န၊ မဟုတ်။ [အသမ္မောသ၌ “အ”အတွက် အဘာဝအနက်ကို မယူဘဲ ပဋိပက္ခ အနက်ကို ယူပါ-ဟူလို။] သတိယာ၊ သတိ၏။ ဝတ္ထုဘူတာ၊ တည်ရာအာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ကာယာဒယော၊ ကာယ အစရှိသည်တို့သည်။ [အာဒိဖြင့် “ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့ကို ယူ။] ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနာ၊ ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနတို့မည်၏။ [အာရမ္မဏိက သတိပဋ္ဌာန် အမည်ကို ကာယ အစရှိသော အာရုံအကြောင်းပေါ်၌ တင်စားထားသည်-ဟူလို။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပုရိမာ၊ ရှေးဖြစ်ကုန်သော။ သတိယောယေဝ၊ သတိတို့သည်ပင်။ ပစ္စိမာနံ၊ နောက်ဖြစ်ကုန်သော သတိတို့၏။ ပဒဋ္ဌာနံ၊ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။

(ဝိက္ခေပဿ၊ အထူးထူးအပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်သော။ ဥဒ္ဓစ္စဿ၊ ဥဒ္ဓစ္စကို။ (အဘိဘဝနတော-၌ စပ်။) ...ပညာပေတိတိ၊ ကား။ ပကာရေဟိ၊ အပြားတို့ဖြင့်။

၁။ အဝိလာနံ။ “သာရဏံ” ဟု ကာရိုက်ဖွင့်သောကြောင့် “ဝိလာပနံ ၌လည်း ကာရိုက်ဝင်ကြောင်း သိစေ၏။ (ဝိလုဓာတ်-အကမ္မက၊ ဣပပစ္စည်း၊ ယုပစ္စည်း။) အကမ္မကဓာတ် နောက် ကာရိုက်ဝင်နေသော “အဝိလာပ”ပုဒ်၏ အနက်ကို သကမ္မကဖြင့် ဖွင့်လှောင် ကာရိုက် မပါဘဲ ဖွင့်မှ အဓိပ္ပာယ်ညီမျှ၏။ ထို့ကြောင့် အဝိလာပေတိကို “အဝိလေ ကရောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ဓာအုပ်တို့၌ “အဝိလာပေ ကရောတိ”ဟု ရှိသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

နောပေတိ၊ သိစေတတိ၏။... ဧကာလောကာ ဟောတိတိ၊ ဟူသောစကားကို။
 ဝိပဿနပက္ကိလေသောဘာသံ၊ ဝိပဿနပက္ကိလေသ အရောင်ကို။ သန္တာယ၊ ဤ။
 အာဟ။ [“ဩဘာသော ပီတိ ပဿဒ္ဓိ”စသော ဝိပဿနပက္ကိလေသ ၁၀-ပါး
 ဌိပါသော ဩဘာသကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်-ဟူလို။]

ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ ဧတေန၊ ဤသဘောတရားဖြင့်။
 မနတေဝိဇာနာတိ၊ သညာပညာတို့သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိတတ်၏။ ဧဝံ
 ကတွာ၊ ကြောင့်။ မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေစာတိ၊ ဟူ၍။ ကာရဏဘာဝေန၊ အကြောင်း၏
 အဖြစ်ဖြင့်။ မနော၊ မနကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ထိုပါဠိတော်အရ
 “မနတေ ဝိဇာနာတိ ဧတေနာတိ မနော”ဟု ကရဏာသာန် ပြုသည်-ဟူလို။]
 ဟိ၊မှန်။ သဗ္ဗော၊ သော။ မနော၊ မနသည်။ အတ္တနော၊ ၏။ အနန္တရဿ၊ အခြား
 မဲ့ဖြစ်သာ။ ဝိညာဏဿ၊ ၏။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းတည်း။ ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။

ဝိဇာနာတိတိ၊ ကား။ ပရိစ္ဆိန္နောပလဒ္ဓိဝသေန၊ ပိုင်းခြားအပ်သော အာရုံကို
 ရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဇာနာတိ၊ ၏။ သညာပညာ ဝိယ၊ သညာ ပညာကဲ့သို့။
 သဉ္ဇာနနပဋိဝိဇ္ဇနဝသေန၊ အမှတ်ပြု၍ သိခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။
 န(ဇာနာတိ)၊ သိတတ်သည်မဟုတ်။

ပီတိသောမနဿသမ္ပယောဂတောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သော်။ (အဋ္ဌ
 ကထာဆိုတိုင်း မှန်လျှင်။) [ပီတိယာ စ သောမနဿဘာဝေါ အာပစ္စတိ-ဌှိ စပ်။]
 ယေန၊ အကြင် တရားနှင့်။ ယောဂါ၊ ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ သုမနော၊ သုမန

၁။ ပရိစ္ဆိန္နောပလဒ္ဓိ။ ။သတိပိ သဗ္ဗေသံ သာရမ္ပဏဓမ္မာနံ အာရမ္ပဏဂ္ဂဟဏေ
 (သာရမ္ပဏဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်အားလုံးတို့၏ အာရုံကို ယူခြင်းရှိသော်လည်း။)န စိတ္တံ
 ဝိယ ပရေ (စိတ်ကဲ့သို့အခြားစေတသိက်တို့သည်။) ပရိစ္ဆိန္နဂါမိနောတိ(စိတ်က အာရုံကို
 တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မရောအောင် ပိုင်းခြား၍ ယူနိုင်သကဲ့သို့ အခြားစေတသိက်တို့က ပိုင်းခြား၍
 မယူနိုင်ကြ။ ထို့ကြောင့်) “ပရိစ္ဆိန္နောပလဒ္ဓိဝသေန ဇာနာတိ စိတ္တဝုတ္တံ၊ မှန်၏-စေတသိက်တို့တွင်
 အချို့သည် ပိုင်းခြား၍ မယူနိုင်ကြ။ သညာ ပညာတို့သည် ပိုင်းခြား၍ မှတ်နိုင် သိနိုင်ကြသော်
 လည်း ပိုင်းခြားရုံမျှသာ တတ်နိုင်၏။ အာရုံကို မယူနိုင်ကြ။ ထို့ကြောင့် သညာ ပညာတို့နှင့်
 အသိချင်း ရောနေသည့်အတွက် ယုံမှားဖွယ်ရှိသော သညာ ပညာတို့ကို ဝိသဒ္ဓိသုပမာအဖြစ်ဖြင့်
 ပြလို၍ “နသညာ။ပ၊ ဝိဇ္ဇနဝသေန”ဟု ဆိုသည်။-အနုဋီကာ။

၂။ ပီတိ။ပ။အာပစ္စတိ။ ။တုတ်နှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့် “ဒဏ္ဍိ”ဟု ခေါ်ရာဝယ် “ဒဏ္ဍိနော
 ဘာဝေါ ဒဏ္ဍိတ္တံ”ဟု ဘာဝပစ္စည်းသက်သောအခါ ထိုယှဉ်ဖက် သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိ နိမိတ်ဖြစ်သော
 တုတ်ကို အရကောက်ရသကဲ့သို့ ပီတိ သောမနဿ ၂-မျိုးနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် စိတ်ကို
 “သုမန”ဟု ခေါ်လျှင် “သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿ”ဟု ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်သော

မည်သည်၊ ဟောတိ။ တံ၊ ထို တရားကို။ သောမနဿန္တိ၊ ဟူ၍။ ငုစ္စတိ၊ ၏။
 ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပီတိယာ စ၊ ပီတိ၏လည်း။ သောမနဿဘာဝေါ၊ သောမနဿ၏
 အဖြစ်သည်။ အာပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တဿ၊ ထိုသို့ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 ကာယေန ဝတ္ထုနာ၊ ကာယဝတ္ထုနှင့်။ ဝိနာပိ၊ ကင်း၍လည်း။ သာတဝေဒနာ
 သမ္ပယောဂတော၊ သာယာတတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ (အဋ္ဌကထာဝယ်
 သုမနော-၌ စပ်။) ဣတိ၊ သို့။ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ ယှဉ်စေထိုက်၏။ [ဤ မူလဋီကာအလို
 အဋ္ဌကထာဝယ် ပီတိသောမနဿ၌ ပီတိအရ “နှစ်သက် သာယာတတ်” ဟု
 အနက်ပေးစေလိုသည်။] စ၊ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ဆိုဦးအံ့။ ဧဝံ၊ ဤသို့ အနက်ကို ယှဉ်စေ
 လတ်သော်။ နိပ္ပိတိကံ၊ ပီတိ မရှိသော။ သောမနဿ စ၊ သောမနဿ သည်လည်း။
 (စတုတ္ထဈာန်စိတ်၌ ယှဉ်သော သောမနဿသည်လည်း။) ဝါ၊ ကိုလည်း။ သင်္ဂဟိတံ၊
 သိမ်းယူအပ်သည်။ ဟောတိ။

ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ပီတိနှင့်သောမနဿကို ခွန်တွဲသောနည်းမှတစ်ပါး တပျရိသ်
 တွဲသော နည်းကား။) ပီတိဥပလက္ခိတံ၊ ပီတိဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။ သောမနဿ၊
 တည်း။ [ပီတိသောမနဿ သမ္ပယောဂတော၌ “ပီတိယာ+ ဥပလက္ခိတံ သောမနဿ
 ပီတိသောမနဿ”ဟု ပြုပါ။ ဤသို့ ဥပလက္ခဏနည်း ယူရခြင်း၏ အကျိုးကို
 ပြလို၍ “သပ္ပိတိကံ”စသည်မိန့်။] သပ္ပိတိကံ၊ ပီတိနှင့်တကွ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော။
 နိပ္ပိတိကံ၊ ပီတိ မရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ သောမနဿ၊ သောမနဿ တည်း။
 ဣတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ [ဥပလက္ခဏ နည်းအားဖြင့် ပီတိ သောမနဿကို
 ဆိုထားသည်။ နိပ္ပိတိက သောမနဿကိုကား ဥပလက္ခိတဗ္ဗံ အဖြစ်ဖြင့် ယူရသည်-
 ဟူလို။]

ပဝတ္ထသန္တတာဓိပတေယျန္တိ၊ ကာ။ ပဝတ္ထသင်္ခါတာယ၊ အဆက်မပြတ်
 ဖြစ်တတ်သော ခန္ဓာ ဟု ဆိုအပ်သော။ သန္တတိယာ၊ အစဉ်၏။ အဓိပတိဘူတံ၊

အခါ ယှဉ်ဖက် ပီတိ သောမနဿ ၂-ပါးစုံကို ယူရလိမ့်မည်-ဟူလို။ အမှန်ကား-ပီတိကို
 မယူနိုင်၊ သောမနဿဝေဒနာကိုသာ ယူနိုင်သည်။ ကြွင်းသောအဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ နိဿယ၌
 ရှုပါ။

၁။ ဝိနာပိ ကာယေန ဝတ္ထုနာ။ ။ ဝတ္ထုဘူတေန ကာယပသာဒေန ဝိနာပိ၊ တဉ္စ
 ရူပါရူပဘဝံ သန္တာယဝုတ္တံ--မဓု။ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့၌ ကာယပသာဒ မရှိဘဲလည်း
 သာယာတတ်သော သောမနဿဝေဒနာကား ရှိ၏။ [ဝိနာပိ၌ ပီဖြင့် အဝိနာကိုပေါင်း။
 ကာမဘုံ၌မူကာယပသာဒဖြင့် တွေ့ထိလျက်ဖြစ်ပြီး နောက်မှ သာယာတတ်သော ဝေဒနာ
 (သောမနဿဝေဒနာ) ဖြစ်၏။ ထို ကာယပသာဒဖြင့် မထိရဘဲလည်း သာတဝေဒနာ
 ဖြစ်နိုင်၏-ဟူလို။]

အကြီးအကဲဖြစ်၍ဖြစ်၏။ [အာဓိပတေယျံ၌ ဣယျပစ္စည်းသည် သုတ္တအနက်၌ ဖြစ်၏ဟု သိစေလို၍ “အဓိပတိဘူတ”ဟု ဖွင့်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ အတ္တဇော၊ မိမိဟူသော ဇီဝိတိန္ဒြေ၏။ ဝိဇ္ဇမာနက္ခဏေ၊ ထင်ရှားရှိဆဲဇာတ၌။ အနုပါလေန္တဿ၊ စောင့်ရှောက်တတ်သည်လည်းဖြစ်သော။ အနန္တရံ၊ မိမိ၏ အခြားမဲ့၌။ သာနုပါလနာနံ၊ စောင့်ရှောက်တတ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့်တကွဖြစ်သော တရားတို့၏။ ဥပ္ပတ္တိယာ၊ ဖြစ်ခြင်း၏။ ဟေတုဘူတဿ စ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော။ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ၊ ၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းကြောင့်။ ပဝတ္တံ၊ အဆက်မပြတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်သည်။ စိရဋ္ဌိတိကံ၊ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်းရှိသည်။ ဟောတိ၊ တံတံ ကမ္မဝိသေသေန၊ ထိုထို ကံအထူးကြောင့်။ (ထိုထို တစ်ဘဝကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကံအထူးကြောင့်။) ဝိသေသယုတ္တံ၊ ထူးသောသတ္တိနှင့် ယှဉ်သည်။ (ဟုတွာ။) ယာဝ စုတိ၊ စုတိတိုင်အောင်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဝိသေသေန၊ ကံအထူးမမ၊ သာမည ဇီဝိတိန္ဒြေကြောင့်၊ ယာဝ၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ၊ ပရိနိဗ္ဗာန် စံသည့်တိုင်အောင် လည်းကောင်း။ အဝိစ္စန္တံ၊ မပြတ်မစဲ။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်တည်နိုင်၏။ [“စိရဋ္ဌိတိကံ ဟောတိ” ကိုပင် “တံတံ ကမ္မံပ။ အဝိစ္စန္တံဟောတိ”ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။] ဇီဝံပ။ ယုတ္တံ စ၊ အသက်ရှင်ဆဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အထူးနှင့် ယှဉ်သည်လည်း။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။

ရူပါရူပ ဇီဝိတိန္ဒြိယာနံ၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေတို့၏။ သမာနလက္ခဏာဒိ၊ တူသောလက္ခဏာ အစရှိသည်ကို။ ဝတ္တံ၊ ၄။ အတ္တနာ။ ပ။ ဓမ္မာနန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ [“သမ္ပယုတ္တာနံ”ဟု ဆိုလျှင် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းတပ်သော နာမ်တရားနှင့်သာဆိုင်၏။ ဤ၌ကား ရုပ် နာမ် ၂-မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်အောင် “အဝိနိဘုတ္တာနံ”ဟု ဆိုသည်-ဟူလို။] အနုပါလေတဗ္ဗာနံ၊ စောင့်ရှောက်ထိုက်သော သဟဇာတ်တရားတို့၏။ အတ္ထိက္ခဏေယေဝ၊ ရှိဆဲဇာတ၌သာ။ (အနုပါလေတိ)၊ (ကသ္မာ) ဟိ (ယသ္မာ)။ အနုပါလေတဗ္ဗေ၊ စောင့်ရှောက်ထိုက်သော။ ဥပ္ပလာဒိမ္ပိ၊ ကြာ အစရှိသော ဝတ္ထုသည်။ အသတိ၊ သော။ ဥဒကံ၊ သည်။ ကိ၊ ကို။ အနုပါလေယျ၊ စောင့်ရှောက်နိုင်ရာတော့အံ့နည်း။ (န အနုပါလေတိယေဝ၊ မစောင့်ရှောက်နိုင်တော့သည်သာ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အနုပါလေတဗ္ဗာနံ အတ္ထိက္ခဏေယေဝ အနုပါလေတိ။) တဿ တဿာတိ၊ ကား။ အနုပါလနာဒိကဿ၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း အစရှိသော ကိစ္စကို။ သာဓနတောတိ၊ ကား။ သာဓနေန၊ ပြီးစေခြင်းကြောင့်။ [အနုပါလနပဝတ္တနတ္ထပနာနဘာဝ ဝိရဟိတံ န ဟောတိ-၌ စပ်။] စ၊ ဆက်။ တံ သာဓနံ၊ ထို အနုပါလန စသောကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းသည်။

ဇီဝဗာန ဝိသေသ ပစ္စယ ဘာဝတော၊ သဟဇာတ် တရားတို့၏ ရှင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အထူး၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဟောတိ။)

ဣန္ဒြိယရာသိဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

မဂ္ဂင်္ဂရာသိအဖွင့်

သမ္မာတိ၊ ကား။ အဝိပရိတနိယျာနိကဘာဝေန၊ မဖောက်ပြန်သည်၏ အဖြစ်၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ ကာမဘဝ၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခတို့မှ ထွက်မြောက် တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ ပဿတိ၊ မြင်တတ်၏-၌ စပ်။) ပဿတ္တတာ စ၊ ပဿတ္တ၏အဖြစ်ကိုလည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတိုင်းပင်။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်ထိုက်၏။ [အဝိပရိတနိယျာနိက အဖြစ်ကြောင့် ပဿတ္တဖြစ်သည်-ဟူလို။]

ဗလရာသိအဖွင့်

အသဒ္ဓိယေတိ၊ ကား။ အသဒ္ဓိယကာရဏာ၊ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ (မိစ္ဆာဓိမောက္ခ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ န ကမ္မတိ-၌စပ်။) [“အသဒ္ဓိယ ကာရဏာ”ဖြင့် “အသဒ္ဓိယေ၌ သတ္တမိဝိဘာတ်သည် နိမိတ်အနက်၌ သက်၏”ဟု ပြသည်။] ဥဘယပဒ ဝေဿနာတိ၊ ကား။ သဒ္ဓါပဒ၊ သဒ္ဓါပုဒ်လည်းကောင်း။ ဗလပဒ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိဇေမာ ဒိပဒဒ္ဓယဝဿေန၊ ဤသို့အစရှိသော ပုဒ်၂-ပါး အပေါင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဟောဟိ-၌ စပ်။)

ဧတိဿ၊ ဤဟိရိ၏။ နိယကဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိကိုမှီ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တဟူသော။ ဇာတိအာဒိသမုဋ္ဌာနံ၊ ဇာတိအစရှိသော ဖြစ်ကြောင်းသည်။ (အတ္ထိ) ဣတိ။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ မည်၏။ ...ဂုရုနာ၊ ဆရာကြီးသည်။ ကိသ္မိဒ္ဓိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းအရာကို။ ဝုတ္တေ၊ ပြောဆိုအပ်သော်။ ဂါရဝဝေဿေန၊ လေးစားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပတိဿဝနံ၊ ရှေးရှု နားထောင်ခြင်းသည်။ (ဝန်ခံခြင်းသည်။) ပတိဿဝေါ၊ ပတိဿဝ မည်၏။ (ယံ၊ အကြင် ဂါရဝတရားသည်။) ပတိဿဝေန၊

သဇီဝဗာနဝိသေသ ပစ္စယဘာဝတော။ ။ သဟဇာတာနံ ဇီဝဗာနတာပိသေသဿ ပစ္စယဘာဝတော၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဿ ဟိ မတရူပတော ကမ္မဿေ စ ဥတုဇာဒိတော ဝိသေသော ဇီဝိတိန္ဒြိယကတောတိ။-အနု။ သက်ရှိဖြစ်သော ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်၏ အသေရုပ်မှလည်းကောင်း၊ ကမ္မဇရုပ်၏ ဥတုဇေသော တိဇရုပ်မှလည်းကောင်း ထူးခြားမှုကို ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ပြုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဇီဝိတိန္ဒြေ သည် အနုပါလနု စသောကိစ္စကို ပြီးစေခြင်း၊ သဟဇာတ်တရားတို့ အသက်ရှင်ခြင်းဟူသော အထူး၏ အကြောင်းဖြစ်၏”ဟုဆိုသည်။

ရှေးရှု နားထောင်ခြင်းနှင့်။ သဟ (ဝတ္တတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံ၊ ထို ဂါရုတရားသည်။) သပ္ပတိဿဝံ၊ သပ္ပတိဿဝ မည်၏။ ပတိဿဝဘူတံ၊ ရှေးရှု နားထောင်ခြင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ တံသဘာဝဉ္စ၊ ထို ရှေးရှု နားထောင်ခြင်းနှင့် သဘောတူသည်လည်း ဖြစ်သော။ ယံကိဉ္စ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ ဂါရဝံ၊ ရိုသေခြင်းတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။

ဇာတိအာဒိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏေန၊ ဇာတိ အစရှိသည်တို့၏ မြင့်မြတ်သည် ၏အဖြစ်၊ ကြီးသည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဖြစ်သော။ ဟိရိ စ၊ ဟိရိသည်လည်း။ တတ္ထ၊ ထို ဇာတိ အစရှိသည်၌။ ဂါရဝဝသေန၊ လေးစားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သပ္ပတိဿဝ လက္ခဏာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။

ဝဇ္ဇံ၊ အပြစ်ကို။ ဘာယတိ၊ ကြောက်တတ်၏။ တဉ္စ၊ ထို အပြစ်ကိုလည်း။ ဘာယတော၊ ဘေးအားဖြင့်။ ပဿတိ၊ ရှုတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိ၊ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိမည်၏။ သြတပွံ၊ သည်။ ဧဝံ သဘာဝံ၊ ဤသို့ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိ သဘောရှိ၏။

ဟိရိ၊ ဟိရိသည်။ ပါပဓမ္မေ၊ မကောင်းမှု အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ ဝုထံ ဝိယ၊ မစင်ကိုကဲ့သို့။ ပဿတိ၊ ရှုတတ်၏။ သြတပွံ၊ သည်။ (ပါပဓမ္မေ၊ တို့ကို။) ဥဏှံ ဝိယ၊ မီးပူကိုကဲ့သို့။ (ပဿတိ။) ဒါယဇ္ဇံ၊ ဒါယဇ္ဇ ဟူသည်။ [ဒါယဇ္ဇမ ဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ၌ ဒါယဇ္ဇဟူသည်။] နဝလောကုတ္တရဓမ္မာဒိ၊ ၉-ပါးသော လောကုတ္တရာတရား အစရှိသော အမွေတည်း။

စ၊ ဆက်။ ဟိရိသြတ္တပ္ပာနံ၊ တို့၏။ - အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာဒိတာ၊ - အဇ္ဈတ္တ သမုဋ္ဌာန အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို အရာ၌။ (အဇ္ဈတ္တ ဇာတိ စသည်၊ ဗဟိဒ္ဓဘိက္ခုဘိက္ခုနီစသည်၌။) ပါကဋဘာဝေန၊ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ပန၊ ဗျတိရိက်ကား။ တေသံ၊ ထို ဟိရိ သြတ္တပ္ပတို့၏။ ကဒါစိ၊ တစ်ခါတစ်ရံ၌။ (တစ်ခါတလေ၌။) အညမညံ၊ အချင်းချင်း။ ဝိပ္ပယောဂါ၊ မယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ န (ဝုတ္တာ)၊ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ တေသံ ကဒါစိ အညမညံ၊ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)။ နိစ္ဆယံ၊ ကြောက်ခြင်း သြတ္တပ္ပ မရှိသော။ (သြတ္တပ္ပနှင့် မယှဉ်သော။) လဇ္ဇနံ၊ ရှက်ခြင်း ဟိရိသည်လည်းကောင်း။ အလဇ္ဇနံ၊ ရှက်ခြင်း ဟိရိ မရှိသော၊ (ဟိရိနှင့် မယှဉ်သော။) ပါပဘယံ ဝါ၊ မကောင်းမှုမှ ကြောက်ခြင်း သြတ္တပ္ပသည် လည်းကောင်း။ န ဟောတိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တေသံ- ကဒါစိ အညမညပ္ပယောဂေါ။ နဝိဟောတိ၊ မဖြစ်။)

မူလရာသီအဖွင့်

အဂေဓော၊ အဂေဓ ဟူသည်။ အနဘိဇ္ဈာယနံ (အနဘိဇ္ဈာနံ)၊ ရှေးရှုမကြံခြင်းတည်း။ အနဘိကင်္ခနံ၊ မမက်မော မလိုချင်ခြင်းတည်း။ [ဈေးဓာတ်ယုပစ္စည်းဖြစ်၍ “အနဘိဇ္ဈာယနံ” ဟု သော်လည်းကောင်း၊ “အနဘိဇ္ဈာနံ” ဟု သော်လည်းကောင်း ရှိသင့်၏။ အဘိပုဗ္ဗ ဈေးဓာတ်၏ ရှေးရှုကြစည်ခြင်းအနက်ကိုပင် “အနဘိကင်္ခနံ” ဟု ဖွင့်သည်။]

ဧတဿ၊ ဤ အလောဘ၏။ အနုလ္လီနော၊ မကပ်ငြိခြင်းဟူသော။ ဘာဝေါ အဓိပ္ပာယော၊ အလိုသည်။ (အတ္ထိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ အနုလ္လီနဘာဝေါ၊ မည်၏။ [ဘာဝသဒ္ဓါသည် သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်အနက်ဟော မဟုတ်၊ အဓိပ္ပာယအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ဘာဝေါ” ကို “အဓိပ္ပာယော” ဟု ဖွင့်သည်။] ဟိ၊ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ဆိုဦးအံ့။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ဘာဝသဒ္ဓါ၏ အဓိပ္ပာယအနက်ကို ယူလတ်သော်။ ဥပမာယ၊ အသုစိမှိ ပတိတပုရိသော ဝိယ ဟူသော ဥပမာနှင့်။ သမေတိ၊ ညီညွတ်၏။ [ဤအဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီး။]

အနုကူလမိတ္တော၊ အနုကူလမိတ္တ ဟူသည်။ အနုဝတ္တကော၊ အရာရာ၌ အလိုလိုက်တတ်သော မိတ်ဆွေတည်း။ ...ဝိနယရသောတိ၊ ကား။ ဝိနယနရသော၊ ပယ်ဖျောက်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ [“ဝိနယ” အရဝိနည်းပါဠိ စသည်ကို ယူမည်စိုး၍ “ဝိနယနရသော” ဟု ဖွင့်သည်။]

အဒေါသော။ ပ။ ဣဒံ၊ ဤ စကားကို။ ဒုဿိလျဿ၊ သိလမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၏။ ဒေါသသမုဋ္ဌာနတံ၊ ဒေါသဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ဒေါသုပနိဿယတဉ္စ၊ ဒေါသဟူသော အားကြီးသော မှီရာရှိသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ သန္တံယ ဂုတ္တံ။

အဘာဝနာယာတိ၊ ကား။ တတ္ထ၊ ထို အပ္ပနာစိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ဇာတာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ သမာဓိ၊ ပညာ တရားတို့ကို။ (ဘာဝနာ-၌စပ်။) ဝါ၊ တို့၏။ (အနတိဝတ္တန-၌ စပ်။) အနတိဝတ္တနဋ္ဌေန၊ တစ်ပါးတစ်ပါးကို မလွန်ခြင်း ဟူသော သဘောအားဖြင့်။ ဘာဝနာ၊ တိုးပွားစေခြင်းလည်းကောင်း။ ဣန္ဒြိယာနံ၊ သဒ္ဓါ စသောဣန္ဒြေတို့ကို။ ဝါ၊ တို့၏။ ဧကရသဋ္ဌေန၊ တစ်ခုတည်းသော ဝိမုတ္တိရသ ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောအားဖြင့်။ ဘာဝနာ၊ ဖြစ်စေခြင်းလည်းကောင်း။

၁။ တတ္ထ ဇာတာနံ-စသည်။ ။ တတ္ထာတိ အပ္ပနာစိတ္တုပ္ပါဒေ၊ ဇာတာနံ ဓမ္မာနန္တိ သမာဓိပညာသမာဓိတာနံ ယုဂနန္တု (အစုံအဝင်ကုန်သော တရားတို့၏) အနတိဝတ္တနဋ္ဌေနာတိ အညမညာနတိဝတ္တနေန၊ ဘာဝန ဝပနာ...ဣန္ဒြိယာနံ သဒ္ဓါဒိဣန္ဒြိယာနံ။ ဧကရသဋ္ဌေနာတိ

တဒုပဂဝီရိယဝါဟနဋ္ဌေန၊ ထို သဒ္ဓါ စသော ယုဂနန္ဒတရားတို့သို့ ကပ်ရောက်သော
 ဝီရိယကို ဆောင်စေခြင်း(ဖြစ်စေခြင်း)ဟူသော သဘောအားဖြင့်။ ဘာဝနာ၊ ဖြစ်စေခြင်း၊
 တိုးပွားစေခြင်းလည်းကောင်း။ အာသေဝနဋ္ဌေန၊ အပန်တလဲလဲ နှိပ် ထုံမွမ်းခြင်းဟူသော
 သဘောအားဖြင့်။ ဘာဝနာ၊ ဖြစ်စေခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဂုတ္တာယ၊
 ဟောတော်မူအပ်သော။ (ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်-မဟာဝဂ္ဂ၊ အာနာပါနဿတိကထာ၌
 ဟောတော်မူအပ်သော။) ပညာသာဓနာယ၊ ပညာကို ပြီးစေတတ်သော။ ဘာဝနာယ၊
 ဘာဝနာ၏။ အပ္ပဝတ္တိ၊ မဖြစ်ကြောင်း မောဟသည်။ (အဘာဝနာ၊ အဘာဝနာမည်၏။)
 ဝါ၊ တစ်နည်း။ တံပ္ပဋိပက္ခဘူတာ၊ ထို အမောဟ၏ 'ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍
 ဖြစ်ကုန်သော။ အကုသလာ၊ ကာမဇ္ဈန္ဒ စသော အကုသိုလ်တို့သည်။ အဘာဝနာ၊
 မည်၏။

နိဂ္ဂုဏေပိ၊ ဂုဏ်မရှိသူ၌သော်မှလည်း။ ဂုဏဂ္ဂဟဏံ၊ ဂုဏ်ကို ယူခြင်းသည်။
 အဓိကဂ္ဂဟဏံ၊ အဓိကဂ္ဂဟဏ မည်၏။ ဝိဇ္ဇမာနဓိ၊ ထင်ရှားရှိသည်လည်း
 ဖြစ်သော။ ဂုဏံ၊ ဂုဏ်ကို။ ဝိဒ္ဓံသေတွာ၊ ဖျက်ဆီး၍။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းသည်။
 ဦနဂ္ဂဟဏံ၊ မည်၏။ စတုပိပလ္လာသဂ္ဂဟဏံ၊ လေးပါးသော ဝိပလ္လာသကို ယူခြင်းသည်။
 (အနိစ္စကို နိစ္စဟု ယူခြင်း၊ ဒုက္ခကို သုခဟု ယူခြင်း၊ အနတ္တကို အတ္တဟု ယူခြင်း၊
 အသုဘကို သုဘဟု ယူခြင်းသည်။) ဝိပရီတဂ္ဂဟဏံ၊ မည်၏။

ယာထာဝသဘာဝေတိ၊ ကား။ ဧတဿ၊ ဤသူ၏။ ဂုဏော၊ ဂုဏ်သည်။
 ဧတ္တကော၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ဒေါသော၊ အပြစ်သည်။ ဧတ္တကော၊ ၏။
 ဣတိ၊ သို့။ ဂုဏဒေါသာနံ၊ ဂုဏ်အပြစ်တို့၏။ သဘာဝေ၊ သဘော၌။ (ပဝတ္တတိ၌
 စပ်။)

ဧရာဓမ္မော၊ အိုခြင်းသဘောရှိသော တရားသည်။ ဇီရတိ၊ ဆွေးမြေ့ယိုယွင်း
 အိုမင်းတတ်၏။ (အိုခြင်းသဘောရှိသော တရားသည် အိုမှာပေါ့။) ဧတ္ထ၊ ဤ
 အိုခြင်းသဘောရှိသော တရား၌။ မာဇီရိ၊ မအိုပါစေလင့်။ (ဣတိ၊ သို့။) တံ၊ ထို
 တောင့်တခြင်းကို။ ကုတော၊ လတ္တ၊ အဘယ်မှာ ရနိုင်ပါအံ့နည်း။ ဣတိ
 ဧဝမာဒိပစ္စဝေက္ခဏသမ္ဘဝတော၊ ဤသို့ အစရှိသော ဆင်ခြင်ခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း
 ကြောင့်တည်း။

ဝိမုတ္တိရသဋ္ဌေန၊ ဘာဝနာ ဥပ္ပာဒနာ...တဒုပဂ ဝီရိယဝါဟနဋ္ဌေန တေသံ ယုဂနန္ဒဓမ္မာနံ(တို့သို့)
 ဥပဂံ ဝီရိယံ၊ တဿ ဝါဟနဋ္ဌေန ဘာဝနာ ဥပ္ပာဒနာ ဝဗ္ဗနာ စ၊...အာသေဝနဋ္ဌေန၊ပဝဏ္ဏဗံလဝဋ္ဌေန၊
 ဘာဝနာဥပ္ပါဒနာ၊ န+ပဝတ္တတိ ဧတေနာတိ အပ္ပဝတ္တိ၊ မောဟော၊ အကုသလာ၊ ကာမဇ္ဈန္ဒာဒယော၊-
 မနု။

စ၊ ဆက်။ အလောဘောန၊ အလောဘကြောင့်။ ဂဟဋ္ဌာနံ၊ အိမ်၌တည်သူ လူဝတ်ကြောင်တို့၏။ ခေတ္တဝတ္ထာဒီသု (ခေတ္တဝတ္ထုအာဒီသု)၊ လယ်ယာ အစ ရှိသည်တို့၌။ ဝိဝါဒါဘာဝတော၊ ငြင်းခုံခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (သုခသံဝါသ တာ ဟောတိ-၌ စပ်။) အမောဟေန၊ ကြောင့်။ ပဗ္ဗဇိတာနံ၊ ရသေ့ ရဟန်းတို့၏။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိဝါဒါဘာဝတော၊ မိစ္ဆာအယူ၌ငြင်းခုံခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (သုခသံဝါသတာ ဟောတိ-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ အလောဘေန ဂဟဋ္ဌာနံ ခေတ္တဝတ္ထာဒီသု။ ဝိဝါဒါဘာဝေါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ အမောဟေန ပဗ္ဗဇိတာနံ။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိဝါဒါဘာဝေါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)။ ကာမရာဂါဘိနိဝေသဝိနိဗန္ဓာ၊ ကာမရာဂ တည်းဟူသော အဘိနိဝေသဖြင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်ကုန်သော။ ဂဟဋ္ဌာ၊ တို့သည်။ ဂဟဋ္ဌေဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိဝဒန္တိ၊ ငြင်းခုံကြကုန်၏။ ဒိဋ္ဌိရာဂါဘိနိဝေသဝိနိဗန္ဓာ၊ ဒိဋ္ဌိ ရာဂ ဟူသော အဘိနိဝေသဖြင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်ကုန်သော။ သမဏာ၊ တို့သည်။ သမဏေဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိဝဒန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အလောဘေန။ပ။ဒိဋ္ဌိဂတဝိဝါဒါ ဘာဝေါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝိညာယတိ၊ ၏။)

ရာဂဝသေန၊ ရာဂ၏အစွမ်းဖြင့်။ မိတ္တသန္တဝေါ၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ဒေါသဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိရောဓော စ၊ ဆန့်ကျင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) တဗ္ဗိသေသေန၊ ထို မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း ဆန့်ကျင်ခြင်း အထူးအားဖြင့်။ ဥပဂမာပဂမာ၊ မိတ်ဖွဲ့အပ်သူ အထံသို့ ချဉ်းကပ်ခြင်း၊ မိတ်ပျက်သူအထံမှ ဖဲခွာခြင်းတို့သည်။ (ဟောန္တိ။) ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ (ရာဂဝသေန၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ဒေါသဝသေန၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။) ရူပါဒိမ္မိ၊ ရူပါရုံ အစရှိသော။ အာရမ္မဏေ၌။ အံနုရောဓဝိရောဓာ၊ လျော်စွာဖြစ်ခြင်း ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခြင်းတို့သည်။ (ဝါ၊ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်းတို့သည်။ (ဟောန္တိ။) ပဋိဃာနုနယသင်္ခါတဿ၊ မုန်းခြင်း၊ ချစ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ အမဇ္ဈတ္တဘာဝဿ၊ လျစ်လျူမရှုနိုင်သည်၏ အဖြစ်၏။ မောဟေန၊ ကြောင့်။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။)

သုခဝိပရိဏာမေ၊ သုခ၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဒုက္ခသ မာယောဂေါ-ဒုက္ခနှင့် ပေါင်းမိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ပဋိယပဝတ္တိယံ၊ ဒေါသ၏ ဖြစ်ရာအခါ၌။ ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟော၊ ဝေဒနာကို သိမ်းပိုက်ခြင်းသည်။ န သိဇ္ဈတိ၊ မပြီးစီး။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အဒေါသာနဘာဝေန၊ အဒေါသ၏ အာနုဘော်ကြောင့်။ ဝေဒနာသတိပဋ္ဌာနံ၊ ဝေဒနာသတိပဋ္ဌာန်သည်။ သိဇ္ဈတိ၊ ပြီးစီးရ၏။ ...ဒိဗ္ဗဝိဟာ ရသ္မာတိ၊ ကား။ စတုန့်၊ ကုန်သော။ ဈာနာနံ၊ တို့၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ- ၌ စပ်။)

အရိယဝိဟာရော၊ အရိယံဝိဟာရ ဟူသည်။ ဖလံသမာပတ္တိ၊ ဖလသမာပတ်တည်း။

မောဟေန၊ ကြောင့်။ အဝိစာရေန္တော၊ မစူးစမ်း မစိစစ်တတ်သူသည်။ ဥဒါသိနပက္ခေသု၊ ဥဒါသိန် အသင်းအပင်းဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှုထိုက်သော အသင်းအပင်း ဖြစ်ကုန်သော။ သဗ္ဗေသုဝိ၊ ကုန်သော။ အတ္တသင်္ခါရေသု၊ သတ္တဝါသင်္ခါရငါး၌။ အဘိသင်္ဂ၊ အလွန်ကပ်ငြိခြင်းကို။ ကရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အမူဠဿ၊ မတွေဝေသူ၏။ တဒဘာဝေါ၊ ထိုလျစ်လျူရှုထိုက်သော အသင်းအပင်းတို့၌ ကပ်ငြိခြင်း၏ မရှိခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဒေါသဿ၊ ဒေါသ၏။ (တ္ထ-၌ စပ်။) ဝါ၊ က။ (ပဋိပက္ခ-၌ စပ်။) ဒုက္ခဒဿနဿ၊ ဒုက္ခဟု ရှုခြင်း၏။ အာသန္နပဋိပက္ခတ္တာ၊ နီးသော ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တပ္ပဋိပက္ခေန၊ ထိုဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ အဒေါသေန၊ အဒေါသကြောင့်။ ဒုက္ခဒဿနံ၊ ဒုက္ခဟု ရှုနိုင်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။

ကမ္မပထရာသိအဖွင့်

အတ္တနော၊ မိမိ၏လည်းကောင်း။ ပရဿ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ သုခါဒိနိ၊ ကာယိကသုခ အစရှိသည်တို့ကို။ န ဗျာပါဒေတိ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ မရောက်စေတတ်။ န ဝိနာသေတိ၊ မပျက်စီးစေတတ်။ (မဗျက်ဆီးတတ်။) ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ [“ကာယိကစေတသိကသုခ”အရ သူတစ်ပါး၏ သုခကိုသာ ယူမည်စိုး၍ “အတ္တနော ပရဿ စ”ဟု မိန့်သည်။ မိမိ၏ ကာယိက စေတသိကသုခ၊ သူတစ်ပါး၏ ကာယိက စေတသိကသုခ ၂-ပါးလုံးကို ယူပါ-ဟူလို။] (ကမ္မပထတာ တံသဘာဂတာဟိ။ ကမ္မပထ၏အဖြစ်၊ ထို ကမ္မပထနှင့် သဘောတူကုန်သည်၏ အဖြစ်တို့ကြောင့်။ ကမ္မပထဝသေန၊ ကမ္မပထ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ဂဟိတာ-၌ စပ်။)

၁။ ကမ္မပထတာ တံ သဘာဂတာဟိ။ ။ ကမ္မပထမြောက်သော အနဘိဇ္ဈာ စသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ကမ္မပထတာ”ဟု ဆို၏။ ကမ္မပထမမြောက်သော အနဘိဇ္ဈာ စသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “တံသဘာဂတာ”ဟု ဆို၏။ သူတစ်ပါး၏စည်းစိမ်ကို ရှေးရှုကြံ့ခွင့် ကြုံသောအခါ မကြံမိအောင် ရှောင်လျှင် အနဘိဇ္ဈာကမ္မပထ ဖြစ်၏။ ထိုလို-ရှောင်စရာမရှိဘဲ သက်သက် လောဘမဖြစ် (အလောဘဖြစ်)ရာ၌ တံ သဘာဂတာ-ထို ကမ္မပထနှင့်သဘောတူသည့်အတွက် သဒိသုပစာရ အားဖြင့် ကမ္မပထဟု ခေါ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မပထရာသိ၌ ကမ္မပထ မမြောက်သော်လည်း နာမည်တူသောကြောင့် သွင်းယူနိုင်သည်။ [အဘိဇ္ဈာဒယော ဝိယ အနဘိဇ္ဈာ ဒယောဝိ န ဧကန္တ ကမ္မပထဘူတာ ယေဝါတိ အာဟ ကမ္မပထတာ တံသဘာဂတာဟိတိ။ -အန။]

ပဿဒ္ဓါဒိယုဂလ အဖွင့်

ဒရထော၊ ဒရထ ဟူသည်။ သာရဗ္ဗော၊ လွန်စွာ နှိပ်စက် ဖျက်ဆီးခြင်းတည်း။
 စတံ၊ ဤ ဒရထဟူသော အမည်သည်။ ဒုက္ခဒေါမနဿပစ္စယာနံ၊ ဒုက္ခဒေါမနဿ
 ဟူသော အကြောင်းရှိကုန်သော။ ဥဒ္ဓစ္စာဒိကာနံ၊ ဥဒ္ဓစ္စ အစရှိကုန်သော။
 (ဝါ၊ ပြဋ္ဌာန်းသော ဥဒ္ဓစ္စရှိကုန်သော။) ကိလေသာနံ၊ တို့၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။
 ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ဒုက္ခဒေါမနဿ ပစ္စယာနံ၊ ကုန်သော။) စတုနံ၊ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။
 အဓိဝစနံ။ ဥဒ္ဓစ္စပုဓာနာ၊ ပြဋ္ဌာန်းသော ဥဒ္ဓစ္စရှိကုန်သော။ ကိလေသာ၊
 ကိလေသာတို့သည်။ ဥဒ္ဓစ္စာဒိကိလေသာ၊ ဥဒ္ဓစ္စာဒိကိလေသာတို့ မည်၏။ [ဥဒ္ဓစ္စာ
 ဒိကိလေသာ၌ “အာဒိသဒ္ဓါသည် ပဓာန အနက်ဟော” ဟူလို၊] ဝါ၊ တစ်နည်း။
 ဥဒ္ဓစ္စံ၊ ကို။ အာဒိ ကတွာ၊ ဤ။ သဗ္ဗကိလေသေ၊ တို့ကို။ သင်္ကဏှာတိ။ [ဥဒ္ဓစ္စာဒိ၌
 အာဒိသဒ္ဓါသည် ကောဠိ (အစ အပိုင်းအခြား) အနက်ဟော- ဟူလို၊]

သုဝဏ္ဏဝိသုဒ္ဓိ ဝိယာတိ၊ ကား။ သုဝဏ္ဏဝိသုဒ္ဓိ၊ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သော
 ရွှေသည်။ အလင်္ကာရဝိကတိဝိနိယောဂက္ခမာ၊ အထူးတလည် ပြုအပ်သော
 တန်ဆာတို့၌ ယှဉ်စပ်သုံးစွဲခြင်း၌ ခံသည်။ (ဟောတိ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။
 အယမ္ပိ၊ ဤ ကာယကမ္မညတာ စိတ္တကမ္မညတာ သည်လည်း။ ဟိတကိရိယာ ဝိနိ-
 ယောဂက္ခမာ၊ အစီးအပွားပြုမှုတို့ဝယ် ယှဉ်စပ် သုံးစွဲခြင်း၌ ခံ၏။

သမံ၊ အညီအမျှ။ ဝါ၊ တနည်း။ သမန္တတော၊ ထက်ဝန်းကျင်၌။ ပကာရေဟိ၊
 အပြားတို့ဖြင့်။ ဇာနနံ၊ သိခြင်းသည်။ သမ္ပစည်း၊ ည-မည်၏။ စေတိယဝန္တနာဒိအတ္ထံ၊
 စေတိတော်ကို ရှိခိုးခြင်း အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်။ (စေတိယ ဝန္တနာဒိဟေတု။
 -အနံ။) အဘိက္ကမာဒိသု၊ သွားခြင်း အစရှိသည်တို့၌။ အတ္တာနတ္ထပရိဂ္ဂဏှနံ၊
 အကျိုးရှိ အကျိုးမရှိကို သိမ်းပိုက်ကြောင်း ဉာဏ်သည်။ သာတ္ထကသမ္ပစည်း၊
 သာတ္ထကသမ္ပစည်း မည်၏။ [“သာတ္ထက”၌ အတ္ထဖြင့် အနတ္ထကိုလည်း ယူ၊
 ဧကသေသံပြုထားသည်၊ သပ္ပာယ၌လည်း နည်းတူ။] စ၊ ဆက်။ အတ္ထေ၊
 အကျိုးသည်။ သတိ၊ သော်။ သပ္ပာယာသပ္ပာယရူပါဒိပရိဂ္ဂဏှနံ၊ သပ္ပာယရူပါရုံ၊
 အသပ္ပာယရူပါရုံ အစရှိသည်ကို သိမ်းပိုက်ကြောင်း ဉာဏ်သည်။ သပ္ပာယသမ္ပစည်း၊
 မည်၏။ ဂေါစရဂါမာဘိက္ကမနာဒိသု၊ ဆွမ်းခံရွာသို့ သွားခြင်း အစရှိသည်တို့၌။
 ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇယနံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်ကြောင်း ဉာဏ်သည်။ ဂေါစရသမ္ပစည်း၊
 မည်၏။ အဘိက္ကမာဒိနံ၊ သွားခြင်းအစရှိသည်တို့၏။ ဓာတုအာဒိဝသေန၊ ဓာတ်
 သဘော အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝိစယော၊ စိစစ်ကြောင်း ဉာဏ်သည်။
 အသမ္မောဟသမ္ပစည်း၊ မည်၏။

ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မော၊ တို့သည်။ 'သဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာနုယုတ္တာနံ၊ အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာကို အားထုတ်ကုန်သော။ (မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းမဆို အားထုတ်ကုန်သော။)' သဗ္ဗယောဂီနံ၊ အလုံးစုံသော ယောဂီတို့အား။ သဗ္ဗဒါ၊ သိမ်း။ ဥပကာရကာ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်ကုန်၏။ (ကသ္မာ၊နည်း။) 'ပါရိဗန္ဓကဟံရဏတော၊ ထက်ဝန်းကျင် နောင်ဖွဲ့တတ်သော နီဝရဏကိလေသာ တို့ကို ပယ်ရှားတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနာဝနာတော စ၊ ဘာဝနာကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ ဒွေ ဓမ္မာ ဗဟုကာရာ သတိ စ သမ္မဇေညဉ္ဇာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ [သတိ စ၊ သတိသည်လည်းကောင်း။ သမ္မဇေညဉ္ဇ၊ လည်းကောင်း။ ဒွေ၊ ကုန်သော၊ ဓမ္မော၊ တို့သည်။ ဗဟုကာရာ၊ များသောလျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်ကုန်၏။ (အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ စတုက္ကနိပါတ်၊ ပဋိပဒါဝဂ်၊ ယုဂနဒ္ဒ-သုတ်။)]

ယုဂေ၊ ထမ်းဝိုး၌ ။ 'နဒ္ဒါ ဝိယ၊ ဖွဲ့အပ်သော အာဇာနည်မြင်းတို့နှင့် တူကုန် ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ 'ယုဂနဒ္ဒါ၊ တို့မည်၏။ အညမညံ၊ ချင်း။ နိမိတ္တဘာဝေန၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သမံ၊ အညီအမျှ။ ပဝတ္ထာ၊ ဖြစ်ကုန်သော တရား တို့သည်။ ဣတိ သတ္တော၊ ဟိ၊ မှန်။ ပုနစပရံ၊ ပ။ ဘာဝေတိတိ၊ ဟူသော။ သုတ္တေ၊ သုတ်၌။ [အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ စတုက္ကနိပါတ်၊ ပဋိပဒါဝဂ်၊ 'ယုဂနဒ္ဒသုတ်၌။] ဧတေသံ၊ ဤ သတိ သမ္မဇေညတို့၏။ ယုဂနဒ္ဒတာ၊ ယုဂနဒ္ဒတို့၏ အဖြစ်ကို။ (ယုဂနန္ဒ အမည်ကို။)

၁။ သဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနပဒသဒ္ဒါ။ ။ သမထစတုဿန္တကမ္မဋ္ဌာနဝသေန (သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ စတုဿန္တကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း) တဗ္ဗေဒဝသေန စ(ထိုသမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းအပြား၊ စတုဿန္တကမ္မဋ္ဌာန်းအပြား၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။) သဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာဘိယုတ္တာနံ (အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာကို အားထုတ်ကြကုန်သော) မုဒုမဇ္ဈိမတိက္ခိယ တာဒိသာဒေန သဗ္ဗယောဂီနံ (မုဒိန္ဒိယယောဂီ စသော အလုံးစုံသော ယောဂီ ၃-မျိုးတို့အား) စိတ္တဿ လိနဒ္ဒဇ္ဇာဒိကာလဝသေန (စိတ်၏တွန့်ရာအခါ စိတ်၏ပျံ့လွင့်ရာအခါ အစရှိသောကာလ၏ အစွမ်းဖြင့်) သဗ္ဗဒါ။ -အနဋီကာ။

၂။ ပါရိဗန္ဓကပဝဇ္ဇနတော။ ။ ပရိဗန္ဓန္တိ၊ စိတ်ကို ထက်ဝန်းကျင် နောင်ဖွဲ့တတ်ကုန်၏။ ဣတိ ပရိဗန္ဓကာ (နီဝရဏာ)။ [သုတ္တံ 'ဏ-သင်္ကဋ် ပါရိဗန္ဓကာ။] သတိသမ္ပဉ္ဇ ၂-ပါးတို့သည် ထို ပါရိဗန္ဓက နီဝရဏတို့ကိုလည်း ပယ်ရှားနိုင်ကုန်၏။ ဘာကြောင့်နည်း၊ ဟိတာဟိတဓမ္မုပလက္ခဏဘာဝတော(စီးပွားကို ပြုတတ်သော တရားမပြုတတ်သော တရားတို့ကို မှတ်သားတတ်သောကြောင့်တည်း။ ဘာဝနာကိုလည်း တိုးပွားစေနိုင်ကုန်၏။ ဘာကြောင့်နည်း၊... ယထာသဘာဝံ ပဋိဝေဒဘာဝတော သဘောအမှန်အတိုင်း ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။) -အန။

ဝုတ္တံ။ [အာဝုသော၊ ငါ့ရှင်တို့။ ပုံနစ၊ တစ်ဖန်လည်း။ အပရံ၊ တစ်မျိုးကား။ ဘိက္ခု၊ သည်။ ယုဂနန္တံ၊ ယုဂနန္တဖြစ်သော။ ဝါ၊ ထမ်းပိုး၌ဖွဲ့အပ်သော အာဇာနည်မြင်းအစုံနှင့် တူသော။ သမထဝိပဿနံ၊ သမထဝိပဿနာကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဝါ၊ ပွားစေ၏။]

သဗ္ဗကုသလဓမ္မေသု၊ အလုံးစုံသော ကုသိုလ်တရားတို့၌။ လီနဒ္ဒစ္စာဘာဝေါ၊ တွန့်ဆုတ်ခြင်း ပျံ့လွင့်ခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်။ သမံ၊ အညီအမျှ။ ယုတ္တေဟိ၊ ယှဉ်ကုန်သော။ ဧတေဟိ ဒွိဟိ၊ ဤဝီရိယ သမာဓိ နှစ်ပါးတို့ကြောင့်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝီရိယ။ ပ။ ဣတ္ထာယာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဆိုပြီး။ [အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုပြီး-ဟူလို။] ယောဂဝစနတ္ထာယ၊ ယှဉ်စပ်ပုံကို ဆိုခြင်းအကျိုးငှာ။ ဣတိ အတ္ထော။

ယေဝါပနက အဖွင့်

ရူပါဘာဝေတိ၊ ကား။ ရူပနာဘာဝေန၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (အရူပိနော-၌ စပ်။) ...သဘာဝတော ဥပလဗ္ဘမာနာတိ၊ သဘာဝတော ဥပလဗ္ဘမာနာ ဟူသော စကားသည်။ ဓမ္မာတိ ဧတံသ၊ ဓမ္မာဟူသော ဤပုဒ်၏။ အတ္ထော၊ အနက်တည်း။ [အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြ စကားတည်း။ “ဓမ္မာ” အရ သဘာဝဓမ္မကိုယူပါ၊ ပညတ္တိဓမ္မကို မယူပါလင့်-ဟူလို။] ... မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂေါတိ-ကား။ အပ္ပနာပ္ပတ္တယ၊ အပ္ပနာသို့ရောက်သော။ မေတ္တာယ၊ မေတ္တာ၏။ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ ရှေ့အပို၌ ဖြစ်သော မေတ္တာတည်း။ ဧတသမိံ စိတ္တေ၊ ဤပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ ပရိကမ္မမေတ္တာ၊ ပရိကံဖြစ်သော မေတ္တာသည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဝီရတိဝသေနာတိ၊ ကား။ ဝစိပဝတ္တိယာ၊ စကားသံ၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်။ န ပူရေတိ၊ ပြည့်စေသည် မဟုတ်။ ကိန္တု၊ စင်စစ်ကား။ ဝီရတိယောဂေန၊ ဝီရတိနှင့် ယှဉ်ခြင်းအားဖြင့်။ (ပူရေတိ) ဣတိ အတ္ထော။

အပတ္ထကင်္ဂါနီတိ၊ ကား။ အဝိရဒ္ဓင်္ဂါနိ၊ မချွတ်မယွင်းသော စိတ်အင်္ဂါတို့ကို။ (လန္တန္တိ-၌ စပ်။) ...ယထာ တထာ ဝါ၊ ဟုတ်ဟုတ်ညားညားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ [မှားသည်ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ-ဟူလို။] အာရမ္မဏေ၊ ၌။ ဝိနစ္ဆယနံ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ အဓိမုစ္စနံ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်။ အနဓိမုစ္စန္တော၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်သူသည်။ ပါဏာတိပါတာဒီသု၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ဒုစရိုက်အမှုတို့၌ သော်လည်းကောင်း။ ဒါနာဒီသု ဝါ၊ ဒါန အစရှိသော ကောင်းမှုတို့၌ သော်လည်းကောင်း။ န ပဝတ္တတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ သဒ္ဓာ ပန၊ သဒ္ဓာသည်ကား။

ပသာဒနိယေသု၊ ကြည်ညိုဖွယ် ဝတ္ထုတို့၌။ ပသာဒါမိမောက္ခော၊ ကြည်ညိုခြင်းဟူသော ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ အယံ၊ ကား။ စတေသံ၊ ဤ အဓိမောက္ခ သံဒွာတို့၏။ ဝိသေသော၊ တည်း။ ဒါရကဿ ဝိယ၊ သူငယ်၏ ကဲ့သို့။ ဣတောစိတော၊ စ၊ ဤမှ ဤမှလည်း။ သံသပ္ပနဿ၊ ထက်ဝန်းကျင် ရွေ့လျားသော။ ကရိဿာမိ၊ ပြုရအံ့လော။ နကရိဿာမိ၊ လော။ ဣတိ၊ သို့။ အဝိနိစ္ဆယဿ၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း၏။ ပဋိပက္ခကိရိယာ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် အမူအရာသည်။ အသံသပ္ပန၊ အသံသပ္ပန မည်၏။

ပုရိမ မနတောတိ၊ ကား။ ဘဝဂီတော၊ ဘဝဂီစိတ်မှ၊ ဝိသဒိသံ မတူသော။ ဝိထိဇေနံ၊ ဝိထိ ဇောဟူသော။ (ဝိထိအစဉ် ဇောအစဉ်ဟူသော။) မနံ၊ စိတ်ကို။ ကရောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤ ဝိသဒိသံ မနံ ကရောတိ ဟူသော ဝစနတ္ထဖြင့်။ မနသိကာရသာမညေန၊ မနသိကာရချင်း တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝိထိဇေန ပဋိပါဒကော၊ ဝိထိပဋိပါဒကမနသိကာရ ဇဝနပဋိပါဒကမနသိကာရတို့ကို။ ဒဿေတိ၊ ၏။ ...တေသိ ဓမ္မေသုတိ၊ ကား။ စိတ္တစေတသိကဓမ္မေသု၊ ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော စိတ်စေတသိကံ တရားတို့၌။ ဟိ၊ မှန်။ အတဒါရမ္မဏတ္ထေ၊ ထို စိတ်စေတသိကံဟူသော အာရုံမရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ) ပိ၊ သော်လည်း။ [တတြမဇ္ဈတ္တတာက စိတ် စေတသိကံတို့ကို အာရုံမပြုပါသော်လည်း။] တေသု၊ ထိုစိတ် စေတသိကံတို့သည်။ သမပ္ပဝတ္ထေသု၊ အညီအမျှ ဖြစ်ကုန်လတ်သော။ ဥဒါသိနဘာဝတော၊ အသင့်အား ဖြင့် ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တတြမဇ္ဈတ္တတာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ [တတြ၊ ထို စိတ် စေတသိကံတို့၌။ မဇ္ဈတ္တတာ၊ လျစ်လျူရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သည်- ဟူလို။] ...အလိနာနုဒ္ဒတပပ္ပဝတ္တိပစ္စယော၊ မတွန့်ဆုတ်သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ မပျံ့လွင့်သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဦနာမိ ကတာနိဝါရဏရသာ၊ ယုတ်လျော့သည်၏အဖြစ် လွန်တက်သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ...ကာယ။ ပ။ ဝတ္ထုနန္တိ၊ ကား။ ပါဏာဒိနံ၊ သူ့အသက် အစရှိသည်တို့ကို။ [အဝိတိက္ကမလက္ခဏာ-၌ စပ်။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထု ဟူသည် သူ့အသက် သူ့ဥစ္စာ အစရှိသော ဝတ္ထုပင်တည်း-ဟူလို။] အမဒ္ဒနာ၊ အမဒ္ဒနာ ဟူသည်။ မဒ္ဒနပဋိပက္ခဘာဝေါ၊ ကျူးလွန်နိုင်နပ်နယ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ပင်တည်း။ [အမဒ္ဒနာ၌ အ-သဒ္ဒါသည် ပဋိပက္ခအနက်ဟော-ဟူလို။]

တံတံ ရာသိကိစ္စဝသေန၊ ထိုထိုရာသိ၏ ကိစ္စ၏အစွမ်းဖြင့်။ (ထိုထိုရာသိ၌ ပါဝင်သော ကိစ္စ၏အစွမ်းဖြင့်။) ဝိဘာဂရဟိတာ၊ ခွဲခြား ဝေဖန်အပ်သော အပြားမှ ကင်းသောတရားတို့သည်။ အဝိဘတ္တိကာ၊ အဝိဘတ္တိက တို့ မည်၏။ ...ဇတ္တာတိ၊

ကား။ စောသု သဝိဘတ္တိကေသု၊ ဤ သဝိဘတ္တိက တရားတို့ကို။ ဒုတိယဋ္ဌာနာဒိသု၊ ဒုတိယဋ္ဌာန အစရှိသည်တို့၌။ ဘာဇိယမာနေသုပိ၊ ဝေဖန်အပ်ပါကုန်သော်လည်း။ အပုဗ္ဗံ၊ အသစ်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ အတ္ထော။

ပဒံ ပုရိတန္တိ၊ ကား။ ဈာနာဒိပဒံ ဈာနံ အစရှိသော ပုဒ်ကို။ ပဉ္စကာဒိဝသေန၊ ဈာနံငါးပါးအပေါင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပုရိတံ၊ ပြည့်စေတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ အင်္ဂါနိ၊ အင်္ဂါတို့သည်။ ဈာန ပဒဿ၊ ဈာနံ ပုဒ်၏။ ဝါ၊ ဈာန သဒ္ဒါ၏။ [ဈာနပဒဿာတိ ဈာနသဒဿ။-အနု။] အတ္ထော၊ အနက်တည်း။ တေသု၊ ထို ငါးပါးသော အင်္ဂါတို့တွင်။ ဧကသ္မိံ၊ တပါးသော အင်္ဂါသည်။ ဦနေ စ၊ ယုတ်လျော့ပြန်သော်လည်း။ ဈာပန ပဒံ၊ ဈာနံ ဟူသော ပုဒ်လည်း။ ဦးနံ၊ အနက်အားဖြင့် ယုတ်လျော့သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဈာနာဒိပဒံ ပဉ္စကာဒိဝသေန ပုရိတံ။)

ပဒသမူဟော၊ ပုဒ်အပေါင်း ဝါကျသည်။ ပဒံ၊ ပဒ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပဒကောဋ္ဌာသော၊ တရားအစုသည်။ ပဒံ၊ ပဒ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တံတမေဝ၊ ထိုထို ပဒသည်ပင်။ (ဧဝဖြင့် သမူဟ ကောဋ္ဌာသ တို့ကို ကန့်။) ပဒံ၊ ပဒ မည်၏။

အပုတ္တံ၊ မဟောအပ်သည်။ (သမာနံ၊ သော။) ဟာပိတံ နာမ၊ ယုတ်လျော့စေအပ်သည် မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ (ဟုတွာ။) ပုရိတံ၊ ပြည့်စေအပ်သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [ဤအဓိပ္ပာယ်များကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပုတ္တသမ္ပိညေဝ၊ ဟောအပ်ပြီးသော တရားကိုပင်။ ပုစ္စမာနေ၊ ထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်သော်။ အနေကေသံ၊ များစွာကုန်သော။ ပုရိသ သဒ္ဒါနံ ဝိယ၊ ပုရိသသဒ္ဒါ တို့၏ကဲ့သို့။ ကောစိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ သမ္ပန္နော၊ ဆက်စပ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ သို့။ မညမာနေ၊ သည်။ (ဟုတွာ။) အနုနုသန္တိကာကထာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။

အန္တရန္တရာ၊ အကြားအကြား၌။ (ထိုထိုရာသိတို့၏ အကြားကြား၌။) ပုတ္တသမ္ပိညေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော တရားကိုပင်။ ပုစ္စမာနေ၊ ထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်သော်။ အနုက္ကမေန၊ အစဉ်အားဖြင့်။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ကထိတာ၊ ကုန်သည်။ နဟောန္တိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်၊ ဥပ္ပဋိပါဒိယာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။

“ဗဿပဉ္စမကရာသိ၊ ဗဿပဉ္စမကရာသိကို။ [သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒ သာဓာရဏ၊
ဝသေန၊ အလုံးစုံသော စိတ္တုပ္ပါဒတို့နှင့် ဆက်ဆံသည်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။
စတုက္ကန္တတပ္ပစ္စယသင်္ဂဟ၊^၁ ဝသေန စ၊ လေးပါးသောခန္ဓာကို သိမ်းယူနိုင်ခြင်း၊
တိုခန္ဓာ၏ အကြောင်းကို သိမ်းယူနိုင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ဝုတ္တော၊
ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ပန၊ ဆက်။ ယထာဝုတ္တေသု၊ အကြင်အကြင် ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော။
ရာသိသု၊ ဈာနရာသိ အစရှိသည်တို့တွင်။ ဧကရာသိကိစ္စသပိ၊ တစ်ခုသော
ရာသိ၏ ကိစ္စ၏လည်း။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ “ဆန္ဒာဒယော၊ ဆန္ဒ အစရှိသော
တရားတို့ကို။ ယေဝါပနက ဝသေန၊ ယေဝါပနက၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။

စ၊ ဆက်။ ဝုတ္တာနံပိ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊
ဗဿ အစရှိသော တရားတို့၏။ (ဝေဒနာဒိနံ၊ ဝေဒနာ အစရှိသည်တို့၏။
ဈာနင်္ဂါဒိဘာဝေါ၊ ဈာနင်္ဂအစရှိသည်တို့၏အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တော ယထာ၊ ဟောတော်

၁။ ဗဿပဉ္စပုတ္တော။ ။ ဈာနရာသိ၌ပါသော ဝိတက် စသည်တို့သည် ဈာနကိစ္စကို
ပြုကြသကဲ့သို့ ဗဿပဉ္စမကရာသိ၌ပါသော တရားတို့သည် မိမိတို့၏ လက္ခဏာသမုတစ်ပါး
ရာသိ၏ကိစ္စကို မပြုကြသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် ဗဿပဉ္စမကရာသိ ရာသိတစ်ခုအဖြစ်ဖြင့်
ဟောတော်မူအပ်သနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဗဿပဉ္စပုတ္တော”ဟု မိန့်သည်။ ထိုလို
ရာသိကိစ္စကို မပြုသော်လည်း သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒသာဓာရဏ၊ စတုက္ကန္တသင်္ဂဟ၊ တပ္ပစ္စယသင်္ဂဟ၏
အစွမ်းကြောင့် ဗဿပဉ္စမကရာသိကို ဟောတော်မူရသည်-ဟူလို။

၂။ သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒသာဓာရဏ။ ။ဗဿ ဝေဒနာ သညာ ဓေတနာ စိတ်သည် စိတ်ဖြစ်တိုင်း
၌ ပါဝင်ကြ၏။ (စိတ္တုပ္ပါဒ်တစ်ခုဖြစ်လျှင် စိတ် ဗဿ ဝေဒနာ သညာ ဓေတနာတို့
ပါဝင်ကြသည်-ဟူလို) ဤသို့ သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒသာဓာရဏ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း
ဗဿပဉ္စမကရာသိကို ရာသိတစ်ခုအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည်။

၃။ စတုက္ကန္တတပ္ပစ္စယသင်္ဂဟ။ ။ ဝေဒနာ သညာ ဓေတနာ စိတ္တတို့ဖြင့် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး
လုံးကို သိမ်းကျုံးမိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဓေတနာဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို သိမ်းကျုံးသည်။)
“ဗဿပစ္စယာ ဝေဒနာ” “ပုဋ္ဌော ဝေဒေတိ၊ ပုဋ္ဌော သဉ္ဇာနာတိ” စသည်ကို ဟောတော်မူရကား
စတုက္ကန္တ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဗဿကို သိမ်းယူနိုင်သောကြောင့် လည်းကောင်း ရာသိတစ်ခု
အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည်။ [တပ္ပစ္စယ သဒ္ဓေန ဗဿ နာမံ အာဟ-မရ။]

၄။ ဆန္ဒာဒယော ယေဝါပနကဝသေန။ ။ ဆန္ဒ စသော တရားတို့ကို အဘယ်ကြောင့်
ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ရာသိတို့၌ ထည့်သွင်း၍ မဟောအပ်ပါကုန်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသော
ကြောင့် “ယထာ ဝုတ္တေသုပဉ္စပုတ္တော”ဟု မိန့်သည်။ ဗဿပဉ္စမက ရာသိ ဈာနရာသိ စသော
ဟောအပ်ပြီးသော ရာသိတို့တွင် တစ်ခုသောရာသိ၏ ကိစ္စကိုမျှ မပြုနိုင်ကြသောကြောင့်
ဆန္ဒစသော တရားတို့ကို ဟောအပ်ပြီးသော ရာသိတို့၌ သွင်း၍မဟောပဲ ယေဝါပနက
အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်-ဟူလို။

မူအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။) သောဝစဿတာ။ပ။ဝိသေသော၊ သောဝစဿတာ ကလျာဏမိတ္တတာ အစရှိသော နာမည်အထူးကို။ န ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မမူအပ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထို နာမည်အထူးကို။ သင်္ဂဏှနတ္ထံ၊ သိမ်းယူခြင်းအကျိုး ငှာ၊ ကေစိ၊ အချို့ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ ဆန္ဒ အစရှိသော တရားတို့ကို ။ ဝိသံ၊ သိခြား။ ထပေတွာ၊ မဟောဘဲ ချန်ထားခဲ့၍။ တေ စ၊ ထို ဆန္ဒ အစရှိသော တရားတို့ကို လည်းကောင်း။ တဉ္စ ဝိသေသံ၊ ထို သောဝစဿတာ အစရှိသော အမည်ထူးကို လည်းကောင်း။ ယေဝါပနာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟံ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန၊ ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယ၏ အစွမ်းဖြင့်။ သာဝသေသ၊ အကြွင့်အကျန်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့ကို။ ဝတွာ၊ ပြီး၍။ ယေဝါပနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ ။ ယေဝါပနကဝဏ္ဏာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။ ...ဓမ္မုဒ္ဒေသဝါရကထာ ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁။ ဝုတ္တာနဗ္ဗိ စပ။ယေဝါပနာတိ အာဟံ။ ။ရာသိတို့၌ မသွင်းနိုင်လျှင် အဘယ်အကျိုးငှာ “ယေဝါပန”ဟု ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝုတ္တာနဗ္ဗိ”စသည်မိန့်။ ဓမ္မာနံကို ဝိသေသော ၌စပ်။ ယထာ စသည်ကား ဝိသဒိသုပမာတည်း။ ဝေဒနာ စသည်တို့ကို နောက်နောက်ရာသိ၌ ချာနဂံ သောအမည်ဖြင့် ထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့ ဟောအပ်ပြီးသော ဖဿ စသော တရားတို့၏ သောဝစဿတာ ကလျာဏမိတ္တ စသော နာမည်အထူးကို ဟောတော်မမူအပ်။ ထို နာမည်အထူးကို သိမ်းယူခြင်း အကျိုးငှာ ဆန္ဒ စသော အချို့တရားတို့ကို မဟောဘဲ ချန်ထား၍ ထို ဆန္ဒ စသော တရားများနှင့် တကွ ထို သောဝစဿတာ စသော နာမည်အထူးကို “ယေဝါပန”ဟု ဟောတော်မူရသည်။

၂။ ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန။ ။ ဝေနေယျတို့သည် ဆန္ဒ စသည်ကို ရာသိတစ်ခု အဖြစ် ဖြင့်ဟောလျှင် နားမလည်နိုင်ကြ၊ ယေဝါပန ဟု ဟောမှ နားလည်နိုင်ကြဖွယ်ရှိ၏။ ထို ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယကို လိုက်သောအားဖြင့်လည်း ဆန္ဒ စသည်ကို နာမည်မတပ်ဘဲ ချန်၍ “ယေဝါပန”ဟု ဟောတော်မူရသည်။

ယောဇနာ။ ။ အဋ္ဌသာလိနိယောဇနာ၌ အဘိဓမ္မာဝတာရမှ ယူ၍ “ဘုကြောင့် ယေဝါပန တရားတို့ကို သရုပ်သကောင်အားဖြင့် ဟောတော်မမူအပ်ပါကုန်သနည်း။” ဟုသောပုစ္ဆာ နှင့်တကွ အဖြေကို ပြထားသည်မှာ- ကရုဏာ မုဒိတာ ဝိရတိစေတသိက်တို့သည် အနိယတယောဂီ စေတသိက်များ ဖြစ်ကြ၏။ ဆန္ဒ စသော အချို့လည်း ဖဿပဉ္စမက စသော ရာသိတစ်ခု၌မျှ မပါဝင်နိုင်ကုန်၊ တချို့လည်း အားနည်းကြ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ သရုပ်သကောင် ဖော်ပြ၍ ဟောတော်မမူ၊ ဤသို့ အဖြေကို ပြထားသည်။

ကသ္မာ ယေဝါပနဓမ္မာ၊ ဝုတ္တနာဒိဇ္ဇပန္နနာ။
 သရူပေနေဝ သဗ္ဗေ တေ၊ ပါဠိယံ န စ ဥဒ္ဓဋ္ဌာ။
 ‘ယသ္မာ အနိယတာ ကေဝိ၊ တသ္မာ ရာသိ’ ဘဇ္ဇိနံ။
 ယသ္မာ ဒုဗ္ဗလာ ကေဝိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တာ န ပါဠိယာ။

ကာမကုသိုလ် နိဒ္ဒေသ အဖွင့်

ဗုဿနကဝသေနာတိ၊ ကား။ သန္တေ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော။ အသန္တေဝိ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ဝိသယေ၊ အာရုံသည်။ အာပါထဂတေ၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော်။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ သန္နိပတန ဝသေန၊ အာရုံ၌ ကောင်းစွာကျရောက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ (ဥပ္ပန္နော ယော ဖဿော-၌ စပ်။)

စိတ္တံ မနောတိ အာဒိသု- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို၌။ ကိစ္စဝိသေသံ၊ ကိစ္စအထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ၊ ငဲ့၍။ ဒီပနံ) ဝိယ၊ စိတ္တံ မနော ဟု ၂-ပုဒ်ခွဲ၍ ပြခြင်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ မာနသန္တိ အာဒိသု၊ တို့၌။ သမာဓေန၊ မနသဒ္ဓါနှင့် အနက်ချင်းတူသော။ အတ္ထေ၊ စိတ်ဟူသော အနက်၌၊ သဒ္ဓဝိသေသံ၊ သဒ္ဓါအထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ၊ ၍။ ဒီပနံ) ဝိယ၊မာနသံ ဟု ပြခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ပဏှရန္တိ အာဒိသု၊ တို့၌၊ ဂုဏဝိသေသံ၊ စိတ်၏ ဖြူစင်ခြင်း ဂုဏ်အထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ။ ဒီပနံ) ဝိယ၊ ပဏှရံဟု ပြခြင်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း။

စေတသိကံ သာတန္တိအာဒိသု၊ တို့၌၊ နိဿယဝိသေသံ၊ စိတ်ဟူသော မှီရာအထူးကို (အပေက္ခိတွာ။ ဒီပနံ) ဝိယ၊ စေတသိကံဟု ပြခြင်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ စိတ္တဿ ဌိတိတိအာဒိသု၊ တို့၌။ အညဿ၊ စိတ်မှတစ်ပါး အခြားတရား၏။ အဝတ္ထဘာဝ ဝိသေသံ၊ အခိုက်အတန့် မရှိခြင်းဟူသော အထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ။ ဒီပနံ) ဝိယ၊ စိတ္တဿ ဌိတိ ဟု ပြခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း။

အလုပ္ပနာတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ အညဿ၊ အလောဘမှ တပါးသော တရား၏။ ကိရိယာဘာဝဝိသေသံ၊ မလိုချင်ခြင်းအမူအရာ၏ အဖြစ်ဟူသော အထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ။ ဒီပနံ) ဝိယ၊ အလုပ္ပနာ ဟု ပြခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း။ အလုပ္ပိတတ္တန္တိအာဒိသု၊ တို့၌။ အညဿ၊ အလောဘမှတပါးသော တရား၏။

၁။ စိတ္တံ မနောတိ၊ပ။သဘာဝပဒံ။ ။ ဖဿော ဗုဿနာ သမ္ပုဿနာ သမ္ပုဿိတတ္ထံ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူရာဝယ် အဘယ့်ကြောင့် ဖဿောကိုသာ “သဘာဝပဒံ”ဟုဆိုရသနည်း၊ ဗုဿနာ သမ္ပုဿနာ စသောပုဒ်များလည်း ဖဿ၏ဘောကို ပြသောပုဒ်များပင် ဖြစ်သောကြောင့် “သဘာဝပဒံ”ဟု ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “စိတ္တံ မနောတိ၊ပ။ သဘာဝပဒံ”ဟု မိန့်သည်။ [နန ဗုဿနာတိ အာဒိနိဝိ သဘာဝပဒန္တိ ဝတ္ထာဗ္ဗာနိတိ စောဒနံ မနသိကတွာ အာဟ-စိတ္တန္တိအာဒိ-မဓု။]

၂။ အလုပ္ပိတတ္တန္တိအာဒိသု၊ ။ဤပုဒ်၏နောက်၌ “အညဿ ကိရိယာဘာဝဘူတတာဝိသေသံ”ဟု စာအုပ်တို၌ ကိရိယာ ပါနေ၏။ အနုဋီကာ၌ “အညဿ ဘာဝဘူတတာဝိသေသာပေက္ခော”ဟု ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အလုပ္ပိတတ္တံ၌ ဣ-ပစ္စည်းကဘာဝအနက်ကို ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း။ ကိရိယာ မပါလျှင် ကောင်း၏။ သို့သော် ကိရိယာဘာဝဖြစ်သော ကြောင့်ပါသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်ကား မပျက်ပါ။

ဘာဝဘူတတာဝိသေသံ၊ ပဝတ္တိနိမိတ် ဘာဝ၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ။ ဒီပနံ) ဝိယ၊ အလုနွိတတ္တံဟု ပြခြင်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ လူတိအာဒိကံ၊ ဤသို့ အစရှိသည်ကို။ အနပေက္ခိတွာ၊ မငဲ့မူ၍။ ဓမ္မမတ္တဒီပနံ၊ သဘာဝဓမ္မမျှကို ပြခြင်းသည်။ ဝါ၊ သဘာဝဓမ္မမျှကို ပြတတ်သောပုဒ်သည်။ သဘာဝပဒံ၊ သဘာဝပဒ မည်၏။

ဟိ၊ မှန်၏။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ဆက်ဦးအံ့။ [ဟိသဒ္ဓေါ အာရမ္မတ္ထော။ - မဓု။မိမိ ကား အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကိုထောက်ခံသော ဒဠိ ဟု ထင်၏။] ဖုသန္တဿ၊ အာရုံ၌ ထိတတ်သော။ စိတ္တဿ၊၏။ သမ္ပုသနာတိ၊ ကား။ အရမ္မဏသမာဂမဖုသနာ၊ အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိခြင်းဟူသော အမူအရာတည်း။ [သံ အတွက် “အာရမ္မဏသမာဂမ ”ဟု ထည့်သည်။] ပဋိလာဘသမ္ပုသနာ၊ ရခြင်း ဟူသော သမ္ပု သနာသည်။ န၊ မဟုတ်။ သမ္ပုသိတဿ၊ အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိတတ်သော စိတ်၏။ အာရမ္မဏေန၊ အာရုံနှင့်။ သမာဂတဿ၊ ပေါင်းဆုံသော။ စိတ္တဿ၊ ၏ (သမ္ပုသိတဿကိုပင် “အာရမ္မဏေနသမာဂတဿ စိတ္တဿ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။) ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ သဘောသည်။ သမ္ပုသိတတ္တံ၊ တွေ့မည်၏။ ယသ္မိံ၊ အကြင်သဘောသည်။ သတိ၊ သော်။ (အကြင်သဘော တည်းဟူသော သဒ္ဓပဝတ္တိ နိမိတ်ရှိလတ်သော်။) စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ သမ္ပုသိ တတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဂစ္ဆတိ။ ‘သော၊ ထိုသဘောသည်။ (ထိုသဘောတည်းဟူသော သဒ္ဓပဝတ္တိ နိမိတ်သည်။) တဿ၊ ထို သမ္ပုသိတ အမည်ရသော စိတ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ [ဤစကားသည် အဆန်းမဟုတ်၊ သဒ္ဓါကျမ်း၌ ရိုးရာ အတိုင်း သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ကို ဘာဝခေါ်သည်ဟု ပြသောစကားတည်း။] ဧဝံ၊ ဤနည်းအတိုင်း။ အညေသုပိ၊ သမ္ပုသိတတ္တံ ပုဒ်မှ တစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဘာဝနိဒ္ဒေသေသု၊ ဘာဝသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော ပုဒ်တို့၌။ (ဝေဒယိတတ္တံ စသော ပုဒ်တို့၌-ဟူလို။) ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏။

အပရဿ၊ အခြားသော။ ဝေဝစနဿ၊ ဝေဝစ ပရိယာယ် စကားလှယ်ကို။ ဒီပနာ၊ ပြခြင်းသည်။ အပရဒီပနာ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အပရေန၊ အခြားသော ဝေဝစ ပရိယာယ် စကားလှယ်ဖြင့်။ ပုရိမတ္တဿ၊ ရှေ့အနက်ကို။ ဒီပနာ၊ ထင်ရှားပြခြင်းသည်။ အပရဒီပနာ၊ မည်၏။

ပဏ္ဍိစ္စံ။ပ။ဝေမာဒယော၊ ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ ပညာဝိသေသာ၊ ပညာ အထူးတို့ကို။ နာနာကာလေ၊ အမျိုးမျိုးသော အခါ၌။ လဗ္ဘမာနာပိ၊ ရအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဧကသ္မိံ စိတ္တော၊ တစ်ခုတည်းသော စိတ်၌။ လဗ္ဘန္တိ၊ ရအပ်ရနိုင်ကုန်၏။ စ၊ ဆက်။ ဧကသ္မိံ ဝိသေသေ၊ တစ်ခုတည်းသော ပဏ္ဍိစ္စံ စသော

အထူး၌။ ဣတရေပိ၊ ပဏှိစ္စံမှ အခြားသော ကောသလ္လံ စသော အထူးတို့သည်လည်း။ အနဂတာ၊ အစဉ် လိုက်ရကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ တထာ ဝိဘတ္တိ၊ ထို ပဏှိစ္စံ ကောသလ္လံ အစရှိသော အပြားအားဖြင့် ဝေဖန်ခြင်းသည်။ အတ္ထတော၊ အနက်အားဖြင့်။ ဝိဘတ္တိ၊ ဝေဖန်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အတ္တနာနတ္ထေန၊ အနက်အားဖြင့် မတူသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (သိပုံချင်း မတူသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။) ကတတ္တာ၊ အကျယ်ဝေဖန်မှုကို ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အထဝါ၊ ဂမ၊ ကောဓောပ။ ကုဇ္ဈိတတ္တန္တိ၊ တတ္တံဟူကုန်သော။ သဘာဝါကာရဘာဝနိဒ္ဒေသဟိ၊ သဘာဝနိဒ္ဒေသ၊ အာကာရနိဒ္ဒေသ၊ ဘာဝနိဒ္ဒေသ တို့ဖြင့် (ကောဓောဟူသော သဘာဝနိဒ္ဒေသ၊ ကုဇ္ဈာနာဟူသော အာကာရနိဒ္ဒေသ၊ ကုဇ္ဈိတတ္တံ ဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသတို့ဖြင့်။) ကောဓောတိ၊ ကောဓဟူ၍။ ဝါ၊ အမျက်ထွက်ခြင်း (အမူအရာ ကြိယာ) ဟူ၍။ ဧဝံ သို့။ အာကာရောဝ အတ္ထော၊ အာကာရ အနက်ကိုသာ။ ဝုတ္တော ယထာ၊ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ တုံ။ ဣမ၊ ဤ ပညာနိဒ္ဒေသ၌။ န (ဝုတ္တော)၊ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဣမ၊ ဤ ပညာနိဒ္ဒေသ၌။ ပဏှိတာဒိဘာဝါ ကာရဘိန္နော၊ ပဏှိတ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကွဲပြားသော၊ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ ဝိဘတ္တိ ဂမနံ၊ ဤအကျယ် ဝေဖန်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်။ အတ္ထဝေသန၊ အနက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဟောတိ။ သမ္ပုသိတတ္တန္တိ ဧတ္ထာပိ၊ ၌လည်း။ ဖဿော၊ တွေ့ထိခြင်း။ ဝါ၊ တွေ့ထိခြင်း အမူအရာ ကြိယာ။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ အာကာရောဝ အတ္ထော၊ အာကာရ အနက်ကိုသာ။ န ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူ အပ်သည် မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ သမ္ပဿော၊ အာရုံနှင့်ပေါင်းဆုံမိလတ်သော် တွေ့ထိခြင်း။ ဣတိ ဧဝံ အာကာရော၊ ဤသို့သော အာကာရကို။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အတ္ထတော ဝိဘတ္တိဂမနန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။

၁။ အထ ဝါပ။ အတ္ထဝေသန ဟောတိ။ ။ “ကောဓော၊ ကုဇ္ဈာနာ၊ ကုဇ္ဈိတတ္တံ”ဟု ၃-မျိုးပြားရာ၌ အနက်အရကောက်ခွာ အမျက်ထွက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အာကာရ အနက်တစ်မျိုးသာ ရ၏။ ဤပဏှိစ္စံ ကောသလ္လံ စသည်ဖြင့် ဝေဖန်ရာ၌ကား ပဏှိစ္စံအရ ပဏှိတဘာဝ အာကာရ၊ ကောသလ္လံအရ ကုသလဘာဝ အာကာရ၊ နေပုညအရ နိပုဏဘာဝ အာကာရ၊ ဝေဘဗျာအရ ဝိဘာဝန အာကာရ၊ စိန္တနာအရ စိန္တန အာကာရ၊ ဥပပရိက္ခာအရ ဥပပရိက္ခာရ အာကာရ ဤသို့အားဖြင့် ကွဲပြားသော အနက်ကို ရသည်။ ထို့ကြောင့် “အတ္ထတော ဝိဘတ္တိဂမနံ ဝေဒိတဝံ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသည်။

ဒေါသော ဗျာပါဒေါတိ၊ ဟူ၍။ (ဥဒ္ဓိဋ္ဌော-၌ စပ်။) ဥဒ္ဓေသေပိ၊ ဥဒ္ဓေသ
၌လည်း။ နာမနာနတ္ထေန၊ နာမည်အားဖြင့် မတူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ နာနာဘူတော၊
ထူးသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော ကောဓေ ကို။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌော၊ သရုပ်အရ ထုတ်ပြတော်မူအပ်ပြီ။
နိဒ္ဓေသေပိ၊ နိဒ္ဓေသ၌လည်း။ တေနေဝ နာနတ္ထေန၊ ထို နာမနာနတ္ထကြောင့်ပင်။
နိဒ္ဓိဋ္ဌော၊ အကျယ် ညွှန်ပြတော်မူအပ်ပြီ။

ဧကောဝ ခန္ဓော ဟောတိတိ၊ ဟူသော စကားကို။ ဧကေန၊ တစ်ခုသော။
ခန္ဓသဒ္ဓေန၊ ခန္ဓ သဒ္ဓါသည်။ ဝတ္တဗ္ဗတံ၊ ဟောထိုက် ဟောနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကို။
သန္ဓာယ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ ...စေတနာတိ၊ စေတနာဟူသော ပါဠိဖြင့်၊
သင်္ခါရက္ခန္ဓံ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို။ ဒဿေတိ၊ ပြ၏။ (ကသ္မာ၊ နည်း။ သင်္ခါရက္ခန္ဓဿ၊
၏။) တပ္ပမုခတ္တာ၊ ထို စေတနာ အမှူးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (စေတနာက
ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။)

အသဒ္ဓမ္မာတိ၊ ကား။ အသတံ၊ မသုတော်တို့၏။ ဓမ္မာ၊ တို့တည်း။ ဝါ၊
တစ်နည်း။ အသန္တော၊ မချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့တည်း။ ဝါ၊တစ်နည်း။
သဒ္ဓမ္မာ၊ သဒ္ဓမ္မတို့သည်။ န၊ မဟုတ်ကုန်။ ဣတိ၊ ဤ ဝစနတ္ထကြောင့်။ အသဒ္ဓမ္မာ၊
အသဒ္ဓမ္မ တို့ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ အသဒ္ဓမ္မဝစနိယဘာဝေန၊ အသဒ္ဓမ္မ သဒ္ဓါသည်
ဟောအပ်သောအနက်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဧကိဘူတော၊ တစ်ခုတည်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်။
(သမာနော) ပိ၊ သော်လည်း။ ဝါ၊ သော။ အသဒ္ဓမ္မော၊ အသဒ္ဓမ္မသည်။ (ဂတော-
၌ စပ်။) 'ကောဓဂရတာဒိဝိသိဋ္ဌေန၊ ကောဓဂရတာ အစရှိသည်တို့သည် အထူးပြု
အပ်သော။ (ကောဓဂရတာ န သဒ္ဓမ္မဂရတာ ဟု အထူးပြုအပ်သော။) သဒ္ဓမ္မဂရတာ
ပဋိက္ခေပနာနတ္ထေန၊ သဒ္ဓမ္မဂရတာကို ပယ်မြစ်ခြင်း၏ ထူးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။
နာနတ္ထံ၊ ထူးသည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတော၊ ရောက်ရ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
စတ္တာရောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

၁။ ကောဓဂရတာဒိပဿနတ္ထေန။ ။ ပဋိက္ခေပ-ဟူသည် ပဋိသေစတည်း။ ကောဓဂရတာ
ဒိဝိသိဋ္ဌံ၊ ကောဓဂရတာ စသော ၄-မျိုးသည် အထူးပြုအပ် (ဝိသေသနပြုအပ်) သော+ပဋိက္ခေပ-
ပယ်မြစ်ခြင်း၊ (န+သဒ္ဓမ္မဂရတာ ဟု န-သဒ္ဓါဖြင့် တားမြစ်ခြင်း)၊ “ကောဓဂရတာ န
သဒ္ဓမ္မဂရတာ”ဟု ဆိုရာ၌ ကောဓဂရတာသည် ဝိသေသနကုမ္မအပ်သော သဒ္ဓမ္မဂရတာကို
ပယ်မြစ်ခြင်းတည်း။ “သဒ္ဓမ္မတနံပါးတည်းဖြစ်သော်လည်း ကောဓဂရတာ စသော ဝိသေသန
၄-မျိုးကြောင့် ၄-မျိုး ပြားရသည်”ဟူလို။ [ပဋိက္ခေပနံ ပဋိသေစနံ ပဋိက္ခေပေါ။-မဓု။]

၁ ဝါ၊ တစ်နည်း။ န သဒ္ဓမ္မဂရုတာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စမာနာ၊ ဟောအပ်သော အသဒ္ဓမ္မဂရုတာ တို့သည်။ အသဒ္ဓမ္မဂရုတာဘာဝေန၊ အသဒ္ဓမ္မဂရုတာ၏ အဖြစ် ဖြင့်။ ဧကီဘူတာ၊ တစ်ခုတည်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်။ (သမာနာ) ပါ၊ သော်လည်း။ ကောဓ။ ပ။ နာနတ္ထေန၊ ကောဓ-စသည်တို့သည် အထူးပြုအပ်သော ပယ်မြစ်ခြင်း၏ ထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နာနတ္ထ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတာ၊ ကုန်ပြီ။ ၂ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပဋိပက္ခော၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို။ (ဝုစ္စတိ- ဌံ စပ်။) တေန၊ ထိုဆန့်ကျင်ဘက်သည်။ ပဋိက္ခိပီယတိ၊ ပယ်မြစ်အပ်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သယံ၊ မိမိ ဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုယ်တိုင်။ ပဋိက္ခိပတိ၊ ပယ်မြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ဤဝစနတ္ထကြောင့်။ ပဋိက္ခေပေါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ သဒ္ဓမ္မဂရုတာ ပဋိက္ခေပနာနတ္ထေန၊ သဒ္ဓမ္မဂရုတာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော ကောဓ ဂရုတာ စသည်တို့၏ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အသဒ္ဓမ္မဂရုတာ၊ အသဒ္ဓမ္မဂရုတာတို့သည်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အသဒ္ဓမ္မာ၊ အသဒ္ဓမ္မတို့သည်။ နာနတ္ထ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတာ၊ ကုန်ပြီ။

အလောဘောတိ အာဒိနံ၊ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏။ ဖဿာဒိဟိ၊ ဖဿ အစရှိသော ပုဒ်တို့မှ။ နာနတ္ထ၊ ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်ကို။ လောဘာဒိဝိသိဋ္ဌေန၊ လောဘ အစရှိသော တရားတို့သည် အထူးပြုအပ်သော။ ပဋိက္ခေပေန၊ ပယ်မြစ် ခြင်းအားဖြင့်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ လောဘာဒိ ပဋိပက္ခေန၊ လောဘ အစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ [ဖဿနိဒ္ဓေသ စသည်တို့၌ ဤ ပဋိက္ခေပနာနတ္ထ

၁။ န သဒ္ဓမ္မဂရုတာ တိ ဝုစ္စမာနာ ဝါ။ ။ ဤနည်း၌ အသဒ္ဓမ္မကို ပဓာန မထား “န သဒ္ဓမ္မဂရုတာ”ဟု ဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော စကားကို ပဓာနထား၏။ န သဒ္ဓမ္မဂရုတာဟု ဟောတော်မူအပ်သော တရားတို့သည် တစ်ပါးတည်းဖြစ်သော်လည်း ‘ကောဓစသော’ ဝိသေသန တို့သည် အထူးပြုအပ်သော တားမြစ်ခြင်းက ၄-မျိုးပြားသောကြောင့် န သဒ္ဓမ္မဂရုတာတို့လည်း ၄-မျိုးပြားကြရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပထမနည်း၌ ကောဓဂရုတာ စသော ဝိသေသနက ၄-မျိုးပြားသော ကြောင့် အသဒ္ဓမ္မ ၄-မျိုးပြားသည်ဟု ဆို၏။ ဒုတိယနည်း၌ ဂရုတာကို မထည့်ဘဲ ကောဓ စသော ဝိသေသနတို့က ၄-မျိုးပြားသောကြောင့် န သဒ္ဓမ္မဂရုတာတို့လည်း ၄-မျိုး ပြားရသည်-ဟု ဆိုသည်။

၂။ ပဋိပက္ခော ဝါ။ ။ ဤ တတိယနည်း၌ကား ပဋိက္ခေပ သဒ္ဓါသည် “ပဋိက္ခိပီယ တိ တေန”ဟူသော အဝုတ္တကတ္ထုသာဓက “သယံ ဝါ ပဋိက္ခိပတိ”ဟူသော ဝုတ္တကတ္ထုသာဓက ဝစနတ္ထကြောင့် ပဋိပက္ခအနက်ကို ဟော၏။ “သဒ္ဓမ္မဂရုတာ၏ ပဋိပက္ခဖြစ်သော ကောဓဂရုတာ စသည်တို့က ၄-မျိုးပြားသောကြောင့် အသဒ္ဓမ္မဂရုတာသည် ‘သို့မဟုတ် အသဒ္ဓမ္မသည် ၄-မျိုးပြားသည်’-ဟူလို။

မပါဘဲ အလောဘ စသော နိဒ္ဒေသ၌သာ ပါသောကြောင့်။ “ဗဿာဒိဟိ နာနတ္ထံ” ဟု ဆိုသည်။] ...အလောဘာ ဒေါသာ မောဟာနံ၊ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟတို့၏။ အညမည နာနတ္ထံ၊ အချင်းချင်း ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်ကို။ ယထာ ဝုတ္တေန၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော။ (လောဘာဒိ ဝိသိဋ္ဌေန စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော။) ပဋိက္ခေပနာနတ္တေန၊ ပဋိက္ခေပနာနတ္တအားဖြင့်။ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ ယှဉ်စေထိုက်၏။ [လောဘကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့် အလောဘ ဖြစ်ရသည်။ ဒေါသကို ပယ်ခြင်းဖြင့် အဒေါသ ဖြစ်ရသည်။ မောဟကို ပယ်ခြင်းအား ဖြင့် အမောဟ ဖြစ်ရသည်-ဟုလို။]

ပဒတ္တဿ၊ ရှေ့ပုဒ်အနက်ကို။ ပဒန္တရေန၊ တစ်ပါးသော နောက်ပုဒ်ဖြင့်။ ဝိဘာဝနံ၊ ထင်စွာ ဖြစ်စေခြင်းသည်။ ဝါ၊ ထင်စွာပြခြင်းသည်။ ပဒတ္တုတိ၊ ပဒတ္တုတိ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း- (ကသ္မာ ပဒတ္တဿ ပဒန္တရေန ဝိဘာဝနံ။ ပဒတ္တုတိ၊ မည်သနည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တေန၊ ထို နောက်ပုဒ် တစ်ပါးဖြင့်။ တံ မဒံ၊ ထို ရှေ့ပုဒ်သည်။ မဟတ္ထံ၊ များသော အနက် အဓိပ္ပာယ်ရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဒီပိတံ၊ ပြအပ်သည်လည်းကောင်း။ အလင်္ကတဉ္စ၊ တန်ဆာဆင်အပ် သည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ကြောင့်။ (ပဒတ္တဿ။ပ။ပဒတ္တုတိ၊ မည်၏။)

အတ္ထဝိသေသာ ဘာဝေပိ၊ အနက်အထူး မရှိပါသော်လည်း။ အဘာရဏ ဝသေန စ၊ တန်ဆာဆင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ အာဒရဝသေန စ၊ တရားနာသူတို့ကို လေးစားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ [သာဒရဝသေနာတိ သောတူနံ-အန။] ဝါ၊ တရားကို လေးစားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ပုန၊ တဖန်။ ဝစနံ၊ ဟောတော်မူခြင်းသည်။ ဒဋ္ဌိကမ္ပံ၊ ကမ္ပမည်၏။ [ဆိုလိုရင်းကား- ထပ်၍ ဟောတော်မူခြင်းသည် ဒဋ္ဌိကမ္ပကို ပြုခြင်းတည်း။ ထပ်၍ ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကား ...တန်ဆာဆင်လိုခြင်း၊ တရားနာသူတို့ကို လေးစားခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားကို လေးစားခြင်းတည်း။]

တဇ္ဇန္တိ၊ ကား။ တဿ ဖလဿ၊ ထို အကျိုးအား။ အနုစ္စဝိကံ၊ လျှောက်ပတ် သော။ (ကထံ မန္တေတိ-၌ စပ်။) ကေဝလံ၊ သက်သက်။ နိဒ္ဒိသိယမာနံ၊ ညွှန်ပြ အပ်ဆဲဖြစ်သော။ (ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ဆဲဖြစ်သော။) သာတမေဝ၊ သာတ သုခသည်သာ။ ဝါ၊ ကိုသာ။ အဓိကတံ၊ အထက်၌ ပြုအပ်သည်ကား။ (အဓိကာရ နည်းအားဖြင့် လိုက်လာသည်ကား။) န၊ မဟုတ်သေး။ အထ ခေါ၊ စင်စစ်ကား။ ယထာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ၊ အကြင် အကြင် ညွှန်ပြအပ်ပြီးကုန်သော။ (သမယနိဒ္ဒေသ၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော။) အာရမ္မဏာနိပိ၊ အာရုံတို့သည်

လည်း။ ဝါ၊ တို့ကိုလည်း။ (အဓိကတာနိ၊ ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။) ဣတိ၊
 ကြောင့်။ တေဟိ ဝါတိအာဒိ၊ တေဟိ ဝါ-အစရှိသော စကားကို၊ (သင်္ဂဟကာရေန)
 ဝုတ္တံ၊ ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ တဿ၊ ထို သာတသုခ၏။ ဇာတာ၊
 အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့် ဖဿာအကျိုးငှာ ဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်တည်း။
 ကာရဏဘာဝေန၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဖဿတ္ထံ၊ ဖဿအကျိုးငှာ။ ပဝတ္ထာ၊
 ဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်တည်း။ (တဿ ဇာတာကို ထပ်ဖွင့်သည်။) ဣတိ၊
 ဤဝစနတ္ထကြောင့်။ တဇ္ဇာ၊ မည်၏။ တံ သမဂီပုဂ္ဂလံ၊ ထို သာတသုခနှင့်ပြည့်
 စုံခြင်း ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို။
 အတ္တနိ၊ မိမိ၌။ သာဒယတိ၊ သာယာစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဒကာရဿ၊
 ဒ-အက္ခရာ၏။ တကာရံ၊ တ-အက္ခရာကို။ ကတ္တာ၊ ဤ။ သာတံ၊ သာတ မည်၏။
 ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခကို။ သုဋ္ဌု၊ လွန်စွာ။ ခါဒတိ၊ ခဲစားတတ်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဇဏတိ၊
 တူးဖြိုတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သုခံ၊ မည်၏။ (ရှေ့နည်းအလို သုခံ၌ သုပုဗ္ဗ
 ခါဒဓာတ်၊ နောက်နည်းအလို ခနုဓာတ် ကွဲ-ပစ္စည်းချည်းတည်း။)

ပါသောတိ၊ ကား။ ရာဂပါသော၊ ရာဂ-တည်းဟူသော ကျော့ကွင်းသည်။
 (စရတိ-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ထိုရာဂ-တည်းဟူသော ကျော့ကွင်းသည်။
 နိရာဂရဏတ္တာ၊ အပိတ်အပင် အဆီးအတား မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 အန္တလိက္ခစရော၊ ကောင်းကင်၌ လှည့်လည်နိုင်၏။

အကုသလမ္ပိ၊ အကုသိုလ်သော်မှလည်း။ ပဏ္ဏရန္တိ၊ ဟူ၍ ။ ဝုတ္တံ ဆိုအပ်သေး
 ၏။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ကို။ (ပဏ္ဏရန္တိ၊ ဟူ၍ ။ ဝုတ္တံပြီ။) ဣတိ၊ သို့။ ဝါဒေါ၊
 ပြောဆို ဖွယ်သည်။ ကော ပန၊ အဘယ်မှာရှိပါအံ့နည်း။ (ဣတိ အယ်၊ ကား။)
 အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း-(ကသ္မာ။ ဣတိ
 အယ်၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ။) တံ၊ ထိုကုသိုလ်
 သည်။ ပဏ္ဏရတော၊ ဖြူစင်သော ဘဝင်စိတ်မှာ၊ နိက္ခန္တံ၊ ထွက်ရသည်။ (ဟုတ္တာ၊
 ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်သည့်အပြင်။) သယ် စ၊ ကိုယ်တိုင်လည်း။ ပဏ္ဏရံ၊ ဖြူစင်၏။
 (ဥပက္ကိလေသတို့နှင့် မယှဉ်သောကြောင့် ဖြူစင်၏။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဣတိ
 အယ် အဓိပ္ပာယော ဟောတိ။)

၁၁။ တဿ ဝါပ။ တဇ္ဇာ။ ။ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းတည်း။ တဿာတိ သာတဿ
 သုခဿ၊ ဇာတာတိ ဇတဿ အတ္တံ ဒဿေတုံ “ကာရဏဘာဝေန ဖဿတ္ထံပဝတ္ထာ”တိ ဝုတ္တံ-
 အနု။ မနောဝိညာဏ ဓာတ်သည် ဖဿနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿကို
 ကြည့်၍ “ဖဿတ္ထံ ပဝတ္ထာ”ဟု ဆိုသည်။ ထို ဖဿဖြစ်လျှင် သာတသုခဝေဒနာလည်း
 ဖြစ်ရသောကြောင့် ထိုမနောဝိညာဏ ဓာတ်သည်ပင် သာတသုခ၏ အကြောင်းလည်း ဖြစ်ရကား
 “ကာရဏဘာဝေန ပဝတ္ထာ”ဟု ဆိုသည်။

အထ ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ သဗ္ဗဗ္ဗိ၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ (ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ အားလုံးသော စိက်သည်။) သဘာဝတော၊ ပင်ကို သဘောအားဖြင့်။ ပဏ္ဏရမေဝ၊ ဖြူစင်သည်သာ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဖြူစင်ပါသော်လည်း။ အာဂန္တုကောပက္ကိလေသဝေါဒါနေဟိ၊ အာဂန္တုက ဖြစ်သော ဥပက္ကိလေသစေတသိက် ဝေါဒါနဖြစ်သော စေတသိက်တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကြောင့်။ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇာနံ၊ သာဝဇ္ဇဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ်အနဝဇ္ဇဖြစ်သော ကုသိုလ် အဗျာကတစိတ်တို့၏။ ဥပက္ကိလိဋ္ဌဝိသုဒ္ဓတရတာ၊ ညစ်နွမ်းစေအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ် အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ (ကုသိုလ် အဗျာကတတို့က သဘာဝအားဖြင့် စင်ကြယ်သည့်အပြင် ဝေါဒါနဖြစ်သော စေတသိက်တို့ကြောင့် သာ၍စင်ကြယ်ရကား “ဝိသုဒ္ဓတရ”ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။)

ဒါရုပ္ပမာဏေသု၊ သစ်တုံးပမာဏရှိကုန်သော။ သီလာဒီသု၊ ကျောက်တုံးအစရှိသည်တို့၌။ ခန္ဓပညတ္တိယာ၊ ခန္ဓဟူသော နာမည်ပညတ်၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ (“သီလက္ခန္ဓ”ဟု ခေါ်ရိုးထုံးစံ မရှိခြင်းကြောင့်။) ကိဉ္စိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော။ နိမိတ္တံ၊ သဒ္ဓပဝတ္တိ နိမိတ်ကို။ အနပေက္ခိတွာ၊ မငဲ့မူ၍။ ဒါရုမိ၊ သစ်တုံး၌။ ခန္ဓပညတ္တိ၊ ခန္ဓဟူသော နာမည်ပညတ်သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဏ္ဏတ္တိမတ္တဋ္ဌေနာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။

တံ သဒ္ဓေန၊ တံ သဒ္ဓါဖြင့်။ မနောဝိညာဏဓာတုယေဝ၊ မနောဝိညာဏဓာတ်ကိုသာ။ ဝုစ္စေယျ၊ ဆိုအပ်ရာ၏။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ္တာ၊ (မနောဝိညာဏဓာတ်က) ညွှန်ပြထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဝါ၊ ညွှန်ပြအပ်ဆဲ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ဆိုအပ်သော်။ ၂တဿာ၊ ထိုမနောဝိညာဏဓာတ်၏။ တဇ္ဇတာ၊ တဇ္ဇာ၏အဖြစ်သည်။ (တဇ္ဇာဟူသော နာမည်သည်။)

၁။ တံသဒ္ဓေန။ပ။လတတိ။ ။ဤ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ “တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတု”ဟူသော ဟောတော်မူ၍ “တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿဇံ”ဟု သမ္ပဿဇကို ထည့်၍ဟောတော်မူ။ ထို့ကြောင့် “တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿဇ”ဟူသော အမည်ပညတ်ကို စိတ်၌ အဘယ်ကြောင့် မရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တံ သဒ္ဓေန။ပ။တသ္မာ န။ပ။လတတိ”ဟု မိန့်သည်။

၂။ န တဿာ တဇ္ဇတာ။ ။တဇ္ဇာ၌ တံ သဒ္ဓါဖြင့် မနောဝိညာဏဓာတ်ကို စွဲလျှင် ထိုမနောဝိညာဏဓာတ်သည် တဇ္ဇာအမည် မရနိုင်။ [ဆိုလိုရင်းကား -ဝေဒနာနိဒ္ဒေသ၌ ညွှန်ပြအပ်ဆဲဖြစ်သော သာတသုခကို တဇ္ဇာ၌ တံ-သဒ္ဓါဖြင့် စွဲရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း အကျယ်ညွှန်ပြထိုက်သော မနောဝိညာဏဓာတ်ကိုစွဲလျှင် “တဇ္ဇာ-ထို မနောဝိညာဏဓာတ်အား လျှောက်ပတ်သော

န၊ မဖြစ်နိုင်။ ၁တေဟိ အာရမ္မဏေဟိ။ ထို အာရုံတို့ကြောင့်။ ဇာတာ၊ ဖြစ်သော မနောဝိညာဏ ဓာတ်တည်း။ တဇ္ဇာ၊ ထိုအာရုံတို့ကြောင့် ဖြစ်သော မနောဝိညာဏ ဓာတ်။ ဣတိ စ၊ ဤသို့လည်း။ ဝုစ္စမာနေ၊ ဆိုအပ်သော်။ သမ္ပဿတော၊ သမ္ပဿဇ၏ အဖြစ်ကို။ (သမ္ပဿဇဟူသော နာမည်ကို။) န ဝတ္တဗ္ဗာ၊ မဟော ထိုက်။ ၂ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ထို ဖဿသည်။ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံသည်။ န၊ မဟုတ်။ ၃ဝိသေသပစ္စယောပိ၊ မနောဝိညာဏဓာတ် ဖြစ်ဖို့ရန် ထူးသော အကြောင်းသည် လည်း။ န၊ မဟုတ်။ (ကသ္မာ၊ ဝိသေသပစ္စယော။ န ဟောတိ၊ နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ တိဏ္ဍံ သင်္ဂတိ ဖဿောတိ၊ ဟူ၍။ ဝိညာဏမေဝ၊ ဝိညာဉ်ကိုသာ။ ဖဿဿ၊ ၏။ ဝိသေသပစ္စယောတိ၊ ထူးသောအကြောင်းဟူ၍ ။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော၊ ထိုဖဿသည်။ ဝိသေသပစ္စယောပိ၊ သည်လည်း။ န၊ မဟုတ်။) ၄တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝိသေသပစ္စယာဘူတံ၊

မနောဝိညာဏဓာတ်”ဟု အနက်ဖြစ်နေရကား ထိုအနက်လည်း မသင့်သောကြောင့် မနောဝိညာဏဓာတ်မှာ တဇ္ဇာအမည် မဖြစ်နိုင်။ ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်လျှင် ပါဠိတော်၌ “တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု”ဟု ဟောတော်မူသင့်ရာ ရောက်သည်-ဟူလို။]

၁။ ဟေတိ၊ ပန ဝတ္တဗ္ဗာ။ ။ ဝေဒနာနိဒ္ဒေသ၌ “ဟေတိ အာရမ္မဏေဟိ ဇာတာတဇ္ဇာ”ဟု ပြုခဲ့ကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း တိုနည်းအတိုင်းပြုလျှင် မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော စိတ်ကို အရကောက် ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿဇံ၊ ထို အာရုံတို့ကြောင့် ဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်၏ သမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော (မနော ဝိညာဏဓာတ်)”ဟု အနက်ထွက် နေရကား မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော စိတ်သည် သမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော တရားမဟုတ်သည့် အတွက် “သမ္ပဿဇ”ဟူသောအမည်ကို မဆိုထိုက်။

၂။ န ဟိ သော အာရမ္မဏံ။ ။ “တဇ္ဇာ- ထို အာရုံတို့ကြောင့် ဖြစ်သော”ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်ကြောင့် “သမ္ပဿဇ”ဟု မဆိုနိုင်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “‘န’ ဟိသော အာရမ္မဏံ”ဟု မိန့်သည်။ တဇ္ဇာနှင့် သမ္ပဿဇသည် အနက်အရ တူနေရကား ဖဿကလည်း အာရုံဖြစ်ပါမှ “သမ္ပဿဇ”ဟု အမည်ရနိုင်သည်။ စင်စစ်ကား သမ္ပဿသည် ယှဉ်ဖက် မနော ဝိညာဉ်၏ အာရုံမဟုတ်။ ထို့ကြောင့် “သမ္ပဿဇ”ဟု မဆိုနိုင်-ဟူလို။

၃။ နာပိ ဝိသေသပစ္စယော။ ။ ဖဿသည် မနောဝိညာဏဓာတ် (စိတ်) ဖြစ်ဖို့ရာ ထူးသော အကြောင်း ဖြစ်လျှင် “သမ္ပဿတော ဇာတာ” အရ “သမ္ပဿဇ”ဟူသော အမည်ပညတ်ကို ရရာ၏။ ထိုသို့လည်း ထူးသောအကြောင်း မဟုတ်။ “တိဏ္ဍံ- ဝတ္တုအာရုံ ဝိညာဉ်ဟူသော ၃-ပါးတို့၏။ သင်္ဂတိ ဖဿော”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော ဝိညာဉ်ကသာ ဖဿ၏ ဝိသေသပစ္စယ ဖြစ်သည်-ဟူလို။

၄။ တသ္မာ၊ န၊ ပန၊ လတတိ။ ။ ဤကား ပြုခဲ့သော အကြောင်း ၂-ရပ်၏ ဖလဝါကျတည်း။ ထိုသို့ အနုစ္စဝိက အနက်အားဖြင့်လည်း တဇ္ဇာအမည် သမ္ပဿဇအမည်၏ မဖြစ်သင့်၊

ထူးသော အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဝိညာဏံ၊ မနောဝိညာဉ်သည်။ သမ္ပဿဇတာယ၊ သမ္ပဿဇ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ တဇ္ဇာ။ပ။ပညတ္တိံ၊ တဇ္ဇာ မနော ဝိညာဏ ဓာတုသမ္ပဿဇာ ဟူသော ပညတ်ကို။ န လဘတိ၊ မရ။

၁။ ဆက်။ တဒေဝ၊ ထိုဝိညာဉ်သည်ပင်။ တဿ၊ ထို ဖဿ၏။ ကာရဏ ဘာဝေန၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း။ ဖလဘာဝေန ၈၊ အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း။ ဝုစ္စမာနံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ သုဝိညေယျံ၊ လွယ်ကူစွာ သိအပ်သည်။ ဝါ၊ သိလွယ်သည်။ န၊ ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇာ ပညတ္တိံ န လဘတိ။) ၂ဝ၊ တစ်နည်း။ ဧတေန၊ ဤအကြောင်းကို ရှာခြင်းဖြင့်။ ကိံ၊ အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း။ ယထာ၊ အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တံ၊ ကုန်ပြီ။ တေ ဓမ္မာ၊ ထိုတရားတို့သည်။ တံ သဘာဝါယေဝ၊ ထို ဟောတော် မူအပ်တိုင်းသော သဘောရှိကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ ဝိဓေသု၊ ဤသို့ သဘောရှိသော တရားတို့၌။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းကို။ န မဂ္ဂိတဗ္ဗံ၊ မရှာထိုက်။ ဝါ၊ ရှာဖွယ်မလို။

လောကသိဒ္ဓေန၊ လောက၌ ထင်ရှားသော။ ဧဝံ၊ သို့။ တက္ကနဝသေန၊ ဆွဲငင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၌စပ်။) ဣတိ (အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ [“ကုမ္ဘံ တက္ကေသိ” စသော အသုံး အနှုန်းသည် သာသနာတော်၌ ထင်ရှားသော အသုံးအနှုန်းမဟုတ်၊ လောက၌

“တေဟိ+ဇာတာ” ဟူသော ဝဇ္ဇနတ္ထအားဖြင့်လည်း သမ္ပဿဇာအမည်ကို မဆိုသင့်သောကြောင့် ဖဿ၏ ဝိဿသပစ္စယဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ် ဟူသော ဝိညာဉ်သည် တဇ္ဇာမနောဝိညာဏ ဓာတုသမ္ပဿဇာဟူသော အမည်ပညတ်ကို မရနိုင်။

၁။ န ဧ တဒေဝ။ပ။ဟောတီတိ။ ။ “တဿ ဝါဇာတာ၊ ကရဏဘာဝေန ဖဿတ္ထံ ပဝတ္တံ တဇ္ဇာ” ဟု မိမိ (ဋီကာဆရာ) ကိုယ်တိုင် ပြခဲ့သောနည်းအရ “ တဇ္ဇာမနော ဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇာ” အမည် မရနိုင်ပါလော-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဤ စကားကို ဆိုရသည်။ ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် ထိုဝိညာဉ် တစ်ခုတည်းသည်ပင် တဇ္ဇာအနိက်၌ “တဿ၊ ထိုဖဿ၏+ဇာတာ၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သော”ဟု အနက်ပေး၍ အကြောင်းဖြစ်ပြီးလျှင် “သမ္ပဿဇာ- သမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော” ဟူသော အနိက်၌ အကျိုးဖြစ်ပြန်သောကြောင့် “တဇ္ဇာမနော ဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿဇာ”ဟု အမည်ရသော မနောဝိညာဉ်ကို လွယ်ကူစွာ မသိနိုင်-ဟူလို။

၂။ ကိံ ဝါ ဧတေန ။ ။ “တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇာ”ဟု ဟောတော် မမူခြင်းအကြောင်းကို ရှာခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိ၊ ဘုရားရှင် ဟောတော်မူအပ်သည့် အတိုင်းသာ သဘာဝဓမ္မကို မှတ်ရမည်-ဟု ညွှန်ပြ၍ ထိုအကြောင်းရှာမှုကို ဂရုမပြုစေလိုသောကြောင့် “ကိံ ဝါ ဧတေန” ဟု မိန့်သည်။

ထင်ရှားသော အသုံးအနှုန်းဖြစ်သောကြောင့် “လောကသိဒ္ဓေန” ဟု ထည့်၍ ဖွင့်သည်။ ထိုအဖွင့်ဖြင့် သာသနသိဒ္ဓကို ကန့်ပါ။ မရဉ်းကား သဘာဝသိဒ္ဓကို ကန့်သည်၏ဟု ယူ၍ “န သဘာဝသိဒ္ဓေန” ဟု ဖွင့်လေသည်။] ဧဝမ္မေဝှ။ ဤသို့ ဤသို့လည်း။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်ထိုက်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိဝိဓံ၊ အထူးထူး အပြားပြား။ တက္ကနံ၊ အာရုံကို ဆွဲငင်ခြင်းသည်။ ဂူပေ၊ တွင်း၌။ ဥဒကဿ၊ ရေကို။ (အာကမုနံ) ဝိယ၊ ဆွဲငင်ခြင်းကဲ့သို့။ အာရမ္မဏဿ၊ အာရုံကို။ အကမုနံ၊ ဆွဲငင်ခြင်းသည်။ ဝိတက္ကနံ၊ ဝိတက္ကန မည်၏။ [“ဝိဝိဓံ+တက္ကနံ ဝိတက္ကနံ” ဟု ပြု။ အာရမ္မဏဿ အာကမုနံဖြင့် ဓာတုနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီ တက္ကဓာတ်၏ အာကမုနအနက်ကို ပြသည်။ တက္ကနံကို “ဂူပေ ဝိယ ဥဒကဿ အာရမ္မဏဿ အာကမုနံ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။] ... သမန္တတော၊ ထက်ဝန်းကျင်၌၊ စရဏံ၊ လှည့်လည်ခြင်းသည်။ ဝိစရဏံ၊ ဝိစရဏ မည်၏။

အတ္တမနတာတိ ဣတ္ထံ၊ ၌။ အတ္တသဒ္ဓေန၊ အတ္တသဒ္ဓါသည်။ စိတ္တံ၊ စိတ်ဟူသော အနက်ကို။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ (ကဿ ဝိညာယတိ) ဟိ (ယဿ)။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ ဝါ၊ မှာ။ မနော၊ စိတ်သည်။ နအတ္ထိ၊ မရှိနိုင်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အတ္တသဒ္ဓေန စိတ္တံ န ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) [အတ္တမနတာ၌ အတ္တသဒ္ဓါက စိတ်ဟူသော အနက်ကို ဟောလျှင် “အတ္တမန-စိတ်၏ စိတ်” ဟု အနက်ထွက်နေသောကြောင့် စိတ်မှာ အခြားစိတ် တစ်ခုရှိရာ ရောက်၏။ ထို့ကြောင့် အတ္တသဒ္ဓါက စိတ်ဟူသော အနက်ကို မဟောကြောင်း သိရသည်-ဟူလို။] ပန၊ ဆက်။ အတ္တမနဿ၊ မိမိစိတ်ရှိသော။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ အတ္တမနတာ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္တာ၊ ဝိဂြိုဟ်ဆို၍။ ဝါ၊ ဝိဂြိုဟ်ဆိုလိမ့်မည် ဟု သိ၍။ (ဝုတ္တံ-၌စပ်။) ပန၊ တစ်ဖန်။ ပုဂ္ဂလဒိဋ္ဌိနိဿေနေတ္ထံ၊ ပုဂ္ဂိုလ် ဟူသော အယူကို ကားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ။ စိတ္တဿာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ အပ်ပြီ။

န ဗလဝတိ၊ အားမရှိသော ဧကဂ္ဂတာကို။ ကဿ၊ ကြောင့်။ အဝဋ္ဌိတိ၊ အဝဋ္ဌိတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ တစ်နည်း-ဗလဝတိ၊ အားရှိသည်။

၁။ အတ္တမနဿ။ ဝုတ္တံ။ ။ ဝတ္တာ-အရ တကယ် ဝိဂြိုဟ်ဆိုရသည်မဟုတ်။ ထိုသို့ ဆိုလိမ့်မည်ဟု သိခြင်းတည်း။ ထိုသို့ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် “အတ္တမန” “အရ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရနေသောကြောင့် ထို ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အယူကို ကားမြစ်ဖို့ရာ “စိတ္တဿ” ဟု ထည့်တော်မူသည်။ ဤ “ပုဂ္ဂလဒိဋ္ဌိနိဿေနေတ္ထံ” အရ “အတ္တမနတာ-မိမိစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ” ဟု အနက် မပေးသင့် ဟု မှတ်ပါ။ [အတ္တမနတာတိ ဝတ္တာတိ အတ္တမနတာတိ သောတုဇနဿ စိန္တနံ မန္တောတိ အတ္ထော၊ တဿ ဝုတ္တံ သဗ္ဗန္ဓော-မဂု။]

(ယဒိ) န (သိယာ)၊ အံ။ (ဧဝံ သတိ)၊ ကသ္မာ။ အဝဋ္ဌိတိ၊ ကိ။ ဝုတ္တာ၊ နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ကေဂ္ဂစိတ္တေန၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသော စိတ်ဖြင့်။ (တည်ငြိမ်သော စိတ်ဖြင့်။) ပါဏဝဓာဒိကရဏေ၊ သူ့အသက်သတ်မှု အစရှိသည်ကို ပြုခြင်း၌။ တထာ၊ ထို သူ့အသက်သတ်မှု အစရှိသည်ကို ပြီးစေနိုင်လောက်အောင် သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အဝဋ္ဌာနမတ ဘာဝတော၊ သက်ဝင်၍ တည်ခြင်းမျှ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အဝဋ္ဌိတိ၊ ကိ။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။)

ဝိရူပံ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်၊ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိဝိဓံ၊ အထူးထူးအပြားပြား။ သံဟရဏံ၊ ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်းတည်း။ ဝိကီရဏံ၊ ဖရိဖရဲ ဖြန့်ကြဲခြင်းတည်း။ ဝိသာဟာရော၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်း။ ဝါ၊ အထူးထူး အပြားပြား ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်း။ ဝါ၊ ဖရိဖရဲ ဖြန့်ကြဲခြင်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သံဟရဏံ၊ သံဟရဏ ဟူသည်။ သမ္ပိဏ္ဏနံ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုခြင်းတည်း။ တဒဘာဝေါ၊ ထို ပေါင်းစုခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်။ ဝိသာဟာရော၊ ဝိသာဟာရ မည်၏။

အညသ္မိံ ပရိယာယေတိ၊ ကား။ အညသ္မိံ၊ အခြားသော။ ကာရဏေ၊ အကြောင်းကို။ (အာရဒ္ဓေ၊ အားထုတ်အပ်သော်-၌ စပ်။) ...ဒွန္ဒံ၊ ကုန်သော။ ပဒါနံ၊ ပုဒ်တို့၏လည်းကောင်း။ ဗဟူနံ၊ ကုန်သော။ ပဒါနံဝါ၊ တို့၏လည်း လည်း။ ဧကသ္မိံ၊ တစ်ခုသော။ အတ္ထေ၊ အနက်၌။ ပဝတ္ထိံ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ သမာနာဓိ ကုရဏဘာဝေါ၊ မည်၏။ [တူသော တည်ရာ အနက်ရှိသော ပုဒ်တို့ကို သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ “တုလျာဓိကရဏ”ဟု ခေါ်ရိုးရှိသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ၂-ပုဒ်၊ ၃-ပုဒ်စသော ပုဒ်တို့၏ တစ်နက်တည်း၌ ဖြစ်ခြင်းကို “သမာနာဓိကရဏဘာဝ”ဟု ခေါ်သည်။]

အာရမ္ဘတိ စာတိ၊ ကား။ အာပဇ္ဇတိ စ၊ အာပတ်သို့လည်း ရောက်၏။ ... ဥဒ္ဓံ၊ အထက်၌။ ယမနံ၊ အားထုတ်ခြင်းတည်း။ ဥယျာမော၊ အထက်၌ အားထုတ်ခြင်း။ [ဤနည်းကို မူလဋီကာနည်းဟု မခွဲဖွင့်၏။] ...ဓုရန္တိ၊ ကား။ နိပ္ပာဒေတုံ၊ ပြီးစေခြင်းငှာ။ အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်အပ်သော။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ကို။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပဋိညံ၊ ဝန်ခံအပ်သော တာဝန်ကို။ (န နိက္ခိပတိ-၌ စပ်။)

တိတ္ထန္တိ၊ ကား။ ဗုဒ္ဓာဒိနံ၊ ဘုရားအစရှိသော ရတနာ ၃-ပါးတို့၏။ (နာမံ-၌ ဆပ်။) ...စိတ္တေ၊ ၌။ အာရမ္မဏဿ၊ အာရုံ၏။ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ကပ်၍တည်ကြောင်း တရားသည်လည်းကောင်း။ ဇောတနဉ္စ၊ ထွန်းလင်း(ထင်လာ)ကြောင်း တရားသည် လည်းကောင်း။ သတိယေဝ၊ သတိသာတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿာ၊ ထို သတိ ၏။ ဧတံ၊ ဤ ဥပဋ္ဌာနဇောတန သည်။ လက္ခဏံ၊ လက္ခဏာတည်း။

ပါသာဏ။ပ။ရဟိတာ၊ ကျောက်၊ ကျောက်စရစ်၊ သဲအစရှိသည်တို့မှ ကင်းသော။ ဘူမိ၊ မြေသည်။ သဏှာ၊ သိမ်မွေ့၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဏှဋ္ဌနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ ...အယန္တိတိ၊ ကား။ ဧကကမ္မ။ပ။ဝေသန။ တစ်ခုသောက်ကြောင့် ဖြစ်သော လူအစရှိသူတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၏ မပြတ်စဲခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်ကြရကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ ကုသလာ ကုသလေသုပိ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့၌လည်း။ ဧဝိတံ၊ ဧဝိတိန္ဒြေသည်။ ဣန္ဒြိယ ပစ္စယဘာဝေန၊ ဣန္ဒြိယပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သမ္ပယုတ္တော၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို။ ပဝတ္တယမာန မေဝ၊ ဖြစ်စေလျက်ပင်။ ဝါ၊ ဖြစ်စေယင်းပင်။ တဒဝိစ္စေဒဿ၊ ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ် အစဉ်မပြတ်ခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ဝါ-အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား၊ 'ယံ ဟိရိယတိတိ(ဧတ္ထ)၊ ဌံ' ဟိရိယတိသဒ္ဓေန၊ ဟိရိယတိ သဒ္ဓါသည်။ ဝုတ္တော၊ ဟောအပ်သော။ ဘာဝေါ၊ စက်ဆုပ်ခြင်း ကြိယာကို။ ယံ သဒ္ဓေန၊ ယံ သဒ္ဓါသည်။ ဝုစ္စတိ၊ ဟောအပ်၏။ (ကြိယာ ပရာမသန အနက်ဟော-ဟူလို။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယန္တိ ဧတံ၊ ယံ ဟူသော ဤသဒ္ဓါကို။ ဘာဝနပုံသကံ၊ ဘာဝနပုံသက ဟူ၍။ ဝါ၊ ကြိယာ၌ စပ်ထိုက်သော နပုလ္လိင်ရှိသော ဝိသေသန ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ဟိရိယံ တဗ္ဗေနာတိ (ဧတ္ထ)၊ ဌံ။ ဟေတု အတ္ထေ၊ ဌံ။ ကရဏဝစနံ၊ သည်။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။ အလုဗ္ဗနက ဝေသနာတိ ဧတ္ထ၊ ဌံ။ အလုဗ္ဗနမေဝ၊ မလိုချင်ခြင်းသည်ပင်။ အလုဗ္ဗနကံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဘာဝနိဒ္ဓေသော၊ ဘာဝအနက်ကို ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဓါဟူ၍ ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။

၂-အဗျာဗဇ္ဈောတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ ဗျာဗဇ္ဈေန၊ စိတ်ကို လွန်စွာ ဖျက်ဆီးတတ်သော။ ဒေါမနဿ သင်္ခါတေန၊ ဒေါမနဿ ဟု ဆိုအပ်သော။ ဒုက္ကေန၊ စေတသိက

၁။ ယံ ဟိရိယ တိတိပ။ယုဇ္ဇတိ။ ။ဤနည်းကား အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်းတည်း။ "ယံ" ကို ဟိရိယတိနှင့်တွဲ၍ ကြိယာပရာမသနဘာဝနပုံသက အနက် ပေးသောအခါ "ဟိရိယံတဗ္ဗေန" ကိုလည်း ဟိတိအနက် ပေးပါ။ ဤငြိကာအလို ပါဠိတော်၌ "ဟိရိယံတဗ္ဗေန၊ စက်ဆုပ်ထိုက်သော ဒုစရိုက်ကြောင့်။ ယံ ဟိရိယတိ၊ အကြင် စက်ဆုပ်တတ်၏။ ပါပကာနံပ။မ္မောနံ၊ ထိုသို့။ သမာပတ္တိယာ ရောက်ခြင်းကြောင့်။ ယံ ဟိရိယတိ၏။ တသ္မိံ သမယော၊ ဌံ၊ ဣဒံ၊ ဤသို့သော။ ဟိရိဗလံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။" ဟု ပေးပါ။

၂။ အဗျာဗဇ္ဈောတိပ။ယုဇ္ဇတိ။ ။ဤနည်းကား အဋ္ဌကထာနည်း မဟုတ်၊ မိမိငြိကာနည်းတည်း။ ဤအဖွင့်ကိုကြည့်၍ "အဗျာဗဇ္ဈော"ဟု မရှိရ "အဗျာဗဇ္ဈော"ဟုလည်းကောင်း၊ "နဗျာပါဒေတဗော"ဟု မရှိရ "န ဗျာဗဇ္ဈော"ဟုလည်းကောင်း ရှိရမည်။ ဘာကြောင့်နည်း-ဗျာပါဒပုဒ်က ဒေါသအနက်ကိုဟော၍ ဗျာဗဇ္ဈောပုဒ်ကသာ ဒုက္ခအနက်ကို ဟောသောကြောင့်တည်း။

ဒုက္ခသည်။ ဒေါသေန ဝိယံ၊ ဒေါသသည်ကဲ့သို့။ နဗျာဗာဓေတဗ္ဗော၊ မဖျက်ဆီးနိုင်။ လူတိဝိ၊ အတ္ထော၊ အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်းဖြစ်သော ဤအနက်သည်လည်း။ ယုဒ္ဓတိ၊ သင့်၏။

ထိန။ပ။ဘာဝေန၊ ထိနံ မိဒ္ဓ အစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကုသလကမ္မေ၊ ကုသိုလ်အလုပ်၌ လည်းကောင်း။ အနိစ္စာဒိ မနသိကာရေ စ၊ အနိစ္စ အစရှိသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု၌လည်းကောင်း။ သီဃံ သီဃံ၊ လျင်စွာ လျင်စွာ။ ပရိဝတ္တနံသမတ္တတာ၊ အဖန်ဖန် ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (ပြောင်းလဲခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်။) လဟုပရိဏာမတာ၊ တာ မည်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ အဝိဇ္ဇာနိဝရဏာနံ၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော နိဝရဏရှိကုန်သော။ တဏှာ သံယောဇနာနံ၊ တဏှာဟူသော သံယောဇဉ် ရှိကုန်သော။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့၏။ အကုသလပ္ပိတ္တိ၊ အကုသိုလ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ပကတိဘူတာ၊ ပင်ကိုဖြစ်၍ဖြစ်၏။ လူတိ၊ ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထို အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၌၊ လဟု ပရိဏာမတာယ၊ လျင်မြန်သော ပြောင်းလဲခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အတ္ထော၊ အကျိုးသည်။ န၊ မရှိ။ စ၊ ဆက်။ တေသံ၊ ထိုအကုသိုလ်တို့၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အမူအရာသည်။ ဂရုတာယေဝ၊ လေးနေသည်၏ အဖြစ်ပင်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ကောဓဒုက္ခ ပဋိပက္ခတော”ဟူသော ဟိတ်ကို ဋီကာဆရာ နှစ်သက်ပုံမရ။ ဘာကြောင့်နည်း။... ဒုက္ခဟုဆိုလျှင် ကာယဝိညာဉ် ခွေနှင့် ယှဉ်သော ကာယိကဒုက္ခဟူသော ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒေါသမူ ခွေနှင့်ယှဉ်သော စေတသိကဒုက္ခဟူသော ဒေါမနဿဝေဒနာ ဤ ၂-မျိုးကိုသာ ယူရရိုးတည်း။ အဋ္ဌကထာ၌ကား ကောဓ (ဒေါသ) ကို ဒုက္ခဟု ဆိုထားသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဗျာဓဇ္ဈအရ ယူရိုးဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကိုယူ၍ “န ဗျာဓာဓေတဗ္ဗော-ဒေါသသည်-မဖျက်ဆီးအပ်သကဲ့သို့ ဒေါမနဿဟူသော ဒုက္ခသည် မဖျက်ဆီးအပ်”ဟု ဋီကာတစ်မျိုး ဖွင့်သည်။

၁။ ကုသလကမ္မေ။ - မဓုဋီကာ၌ “ကုသလံ ဓမ္မန္တံ ဧတေန ကုသလသမ္ပယုတ္တံ လဟုတာကိစ္စံ ဒေသတိ”ပ။ ကုသလကမ္မေတိ အာဒိနာ စ ဂ္ဂုပါဒိသု၊ သီဃသီဃ ပရိဏာ မတံ နိဝတ္ထေတိ”ဟု တွေ့ရ၏။ ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် “ကုသလံ ဓမ္မံ ကုသလကမ္မေ၊ အနိစ္စာဒိ မနသိကာရေ စ”ဟု ပါဠိရှိရလိမ့်မည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “ကုသိုလ်တရားကို ကုသိုလ်အလုပ် ဝယ်လျင်စွာ လျင်စွာ ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်၊ အနိစ္စာဒိ မနသိကာ၍၌လည်း ကုသိုလ် အဗျာကတတရားစုကို လျင်စွာ လျင်စွာ အဖန်ဖန်ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည် လဟုတာ မည်၏”ဟု ဆိုလိုသည်။

၂။ အဝိဇ္ဇာနိဝရဏာနံပ။ပကတိဘူတာ။ ။ သီဃပရိဝတ္တန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လဟု ပရိဏာမတာဖြစ်လျှင် အကုသိုလ်အလုပ်၌လည်း လဟုတာစေတသိကံ ပါဝင်စရာရှိသည် မဟုတ် လောဟု ဓောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် “အဝိဇ္ဇာနိဝရဏာနံ ဟိ” စသည် မိန့်။

ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဗ္ဗိရုသဘာဝါနံ၊ ထို ဂရုတာ၏ဆန့်ကျင်ဘက် သဘော
တရားတို့၏။ လဟုတာ၊ လဟုတာ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ သာ၊ တို့ လဟုတာ
သည်။ ပဝတ္တမာနာ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ သိယံ၊ စွာ ။ ဘဝဂ်ဝုဋ္ဌာနဿ၊ ဘဝင်မှ
ထခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းတည်း။ ဟောတိ၊ ၏။

၈။ ဆက်။ ယေ၊ ဓမ္မာ၊ အကြင် 'တရားတို့သည်။ မောဟသမ္ပယုတ္တာ ဝိယ၊
မောဟယှဉ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကဲ့သို့။ အဝိပနုလဟုတာ၊ မပျက်စီးသော
(မချို့တဲ့သော) လဟုတာ ရှိကုန်၏။ (လဟုတာနှင့် ပြည့်စုံကုန်၏။)- တေသဉ္စ၊
ထို တရားတို့၏လည်း။ ကုသံလကရဏေ၊ ကုသိုလ်ကို ပြုခြင်း၌။ အပ္ပဋိဃာတော၊
မထိပါး မချုပ်ချယ်ခြင်းသည်။ မုဒုတာ၊ မုဒုတာတည်း။ အပ္ပဋိဃာတေန၊
ကြောင့်။ မုဒုတာဒိရူပသဒိသတာယ၊ မုဒုတာ အစရှိသော ရုပ်တို့နှင့် တူကုန်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အရူပဓမ္မာနမ္ပိ၊ နာမ်တရားတို့၏လည်း။ မုဒုတာ
မဒ္ဒဝတာတိအာဒိ၊ စကားကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [မုဒုတာနိဒ္ဒေသ၌ ဟောတော်မူ
အပ်ပြီ။]

ဝိလိနံ၊ ကြေမ္မသော။ သုဝဏ္ဏံ၊ ရွှေသည်။ (အကမ္မညံ၊ ပုတီး၊ နားတောင်း
စသော တန်ဆာပြုမှု၌ မကောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (တထာ။)
သိနေဟံဝသေန၊ တဏှာတည်းဟူသော အစေး၏အစွမ်းဖြင့်။ ကိလိနံ၊ စိစွတ်သော။
အတိမုဒုကံ၊ အလွန်နူးညံ့သော။ (ပျော့လွန်းသော။) စိတ္တံ၊ သည်။ အကမ္မညံ၊
ကုသိုလ်အမှု၌ မကောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ အတာပိတံ၊ မီးဖြင့် မပူစေအပ်
သော။ ဝါ၊ လှော်ပြီး ဦးပြီး မဟုတ်သော။ သုဝဏ္ဏံ၊ သည်။ (အကမ္မညံဟောတိ)
ဝိယ (တထာ။) မာနာဒိဝသေန၊ မာန၊ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အတိထဒ္ဓံ၊
အလွန်မာကျောသော။ (စိတ္တံ ၈။ သည်လည်း။ အကမ္မညံဟောတိ။) ပန၊ အနွယ်
ကား။ ယံ၊ အကြင် စိတ်သည်။ အနုရူပမုဒုတာယုတ္တံ၊ သင့်လျော်ရုံ နူးညံ့
သည်၏အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သည်။ (ဟောတိ။) ယုတ္တမဒ္ဒဝံ၊ သင့်လျော်ရုံနူးညံ့သော။
သုဝဏ္ဏံ၊ သည်။ (ကမ္မညံ၊ ပုတီး၊ နားတောင်းစသော တန်ဆာပြုမှု၌ ကောင်း

အဝိဇ္ဇာနိဝရဏနှင့် တဏှာသံယောဇနရှိကုန်သော သတ္တဝါတို့၏ အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်းမှာ ဝင်ကို
ရိုးရာဖြစ်သောကြောင့် ထို အကုသိုလ်အမှု၌ လဟုတာပါ၍ အကျိုးမရှိ၊ လဟုတာ မပါနိုင်ပါ-
ဟုလို၊ အမှန်အားဖြင့်ကား- ထိုအကုသိုလ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည် အမြဲလေးလံနေသော
ဂရုတာ သာတည်း။

သည်။ ဟောတိ) ဝိယံ (တထာ)။ ဟိတံ၊ ထို အနုရူပမုဒိတာယုတ္တ ဖြစ်သော
 စိတ်သည်။ ကမ္မညံ။ ကုသိုလ်အမှု၌ ကောင်းသည်။ ဟောတိ။ မုဒကံသံ၊ သော၊
 တသေဝံ၊ ထိုစိတ်၏ပင်။ ယော ကမ္မညာကာရော၊ အကြင်အမှု၌ ကောင်းသော၊
 စိတ်၏ အခြင်းအရာသည်။ (အတ္ထိ) သာ၊ ထို အခြင်းအရာသည်။ ကမ္မညတိ၊
 တာမည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ မုဒတာဝိသိတ္တံ၊ မုဒတာသည် အထူးပြုအပ်သော၊
 ကမ္မညတံ၊ ကမ္မညတာကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပစ္စောသက္ကန ဘာဝေန၊ တစ်ဖန် ဆုတ်နစ်သည်၏၊ အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္တံ၊
 သော။ အကုသလမေဝ၊ အကုသိုလ်စိတ်သည်ပင်။ ပစ္စောသက္ကန၊ န-မည်၏။
 [ထိုပစ္စော-သက္ကန ဟူသည် မာယာတည်း။ “အစ္စသရာ”ဟုလည်း ဆိုကြသေး၏။
 -အန။]

ကေဝိသုတိအနေသနာနာမ၊ ကေဝိသုတိ အနေသနာ တို့မည်သည်ကို။
 (ဝေဝေဒိတဗ္ဗာ-၌ စပ်။) ဝေဒကမ္မံ၊ ဆေးကုမှုကို။ ကရောတိ။ ဒုတတမ္မံ၊
 တမန်သည် တို့၏ အမှုကို။ (တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော လူတို့၏)
 သဝန်စာလွှာနှုတ်မှစကားကို ယူဆောင်၍ တစ်ရွာမှတစ်ရွာ စသည်သို့ ခရီးရှည်သွား
 မှုကို။ ကရောတိ။ ပဟိဏကမ္မံ၊ စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ တစ်အိမ်မှတစ်အိမ်သို့
 ခရီးတိုသွားမှုကို။ ကရောတိ။ ဂဏ္ဍံ၊ အနာကို။ ဟာလေတိ၊ ဓားဖြင့် ခွဲပေး၏။
 အရုမက္ခနံ၊ အနာကို လိုမ်းကျကြောင်းဖြစ်သော ဆေးကို၊ ဒေတိ၊ ပေး၏။ ဥဒ္ဓံ၊
 ဝိရေစနံ၊ အထက်သို့ ပျို့အနံကြောင်း ဆေးကို။ (အနံဆေးကို။) ဒေတိ။ အဓောဝိရေစနံ၊
 အောက်သို့ ဝမ်းလျှောကြောင်း ဆေးကို။ (ဝမ်းနှုတ်ဆေးကို။) ဒေတိ။ နတ္ထုတေလံ၊
 နှာနှပ်ဆီကို။ (ရှုစရာဖြစ်စေ နှာခေါင်း၌ ထည့်ဖို့ရာ ဖြစ်စေ အသုံးပြုဖို့ ဆီကို။)
 ပစတိ၊ ချက်ပေး၏။ စက္ခုတေလံ၊ မျက်စဉ်းဆီကို။ ပစတိ။ ဝေဠုဒါနံ၊ ပေးအပ်သော
 ဝါးကို။ ဒေတိ။ [“ဝေဠု၊ ဝေဝေဒိတဗ္ဗဘာဝေန ပရိဂ္ဂဟိတော ဝေဠုဒါနံ နာမ-
 ပေးထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် (ပေးဖို့ရာ) သိမ်းဆည်းထားအပ်သော ဝါးကို
 ဝေဠုဒါနံ ဟု ခေါ်သည်။”-အန။] ပဏ္ဍာဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော ခန့်ရွက် ထန်းရွက်
 စသည်ကို။ ဒေတိ။ ပုပ္ဖာဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော ပန်းကို။ ဒေတိ။ ဖုလဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော
 အသီးကို။ ဒေတိ။ သိနာဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော ရေချိုးကြောင်း ဆပ်ပြာကို။ ဒေတိ၊
 [ဆပ်ပြာအမှုန့်အခဲ ၂-မျိုးလုံးကို သိနာနံ ဟု ခေါ်၏။ သိနာနံ၊ သောစေ-
 စင်ကြယ်ခြင်းဟူသော အနက်၌ဖြစ်၏။ သိနာယတိ အနေနာတိ သိနာနံ။]

ဒန္တကဋ္ဌဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော ဒန်ပူကို။ ဒေတိ၊ မုခေါဒကဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော

မျက်နှာသစ်ရေကို။ ဒေတိ။ စုဏ္ဏဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော မျက်နှာချေမှုန့်ကို။ ဒေတိ။ မတ္တိကာဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော မြေညက်မှုန့်ကို။ ဒေတိ။ စာဠကကမ္မံ၊ အလှူရှင်တို့ကို မြှောက်ပင့်၍ မိမိကိုယ်ကို နှိမ်ချလျက် သနားချစ်ခင်အောင် ပြောဆိုမှုကို။ ကရေတိ၊ ပြု၏။ မဂ္ဂသူပိယံ၊ မကျက်နည်းပါး အကျက်များသော ပဲနောက်ဟင်းကဲ့သို့ အမှန်နည်းပါး အမှားများသော စကားပြောမှုကို။ (ကရေတိ။) ပါရိဘုဉ်၊ သားငယ် သမီးငယ်တို့ကို ချောမြူခြင်း စသည်ဖြင့် အစေအပါး၏ အဖြစ်ကို။ (ကရေတိ။) ဇယံပေသနိယံ၊ သလုံးမြင်းခေါင်းဖြင့် တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ သွား၍ အစေအပါးခံခြင်းသည်။ ဒွါဝိသတိမံ၊ ၂၂-ခုမြောက်သည်။ (သမာနံပိ၊ သော်လည်း။) ဒူတကမ္မေန၊ ဒူတကမ္မနှင့်။ သဒိသံ၊ တူ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင်။ ဧကဝိသတိ၊ ၂၁-ပါးသည်။ (ဟောတိ။)

ဆ၊ ကုန်သော။ အဂေါစရာ၊ အဂေါစရ တို့ဟူသည်။ ဝေသိယာဂေါစရော၊ ပြည့်တန်ဆာမ ဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာအရပ်လည်းကောင်း။ (ဆွမ်းမခံကောင်း မဟုတ်၊ ဆွမ်းခံကောင်းပါ၏။ သို့သော် မိတ်ဆွေဖွဲ့သောအားဖြင့် မပြတ် မသွားရသောကြောင့် အဂေါစရ ဟု ဆိုသည်။) ဝိဝေဝါဂေါစရော၊ လင်သေလင်ပြတ် တစ်ခုလပ် မုဆိုးမဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာ အရပ်လည်းကောင်း။ ထုလ္လကုမာရိ ဂေါစရော၊ အရွယ်လွန်ပြီး အပျိုကြီးဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာ အရပ်လည်းကောင်း။ ပဏ္ဏကာဂေါစရော၊ ပဏ္ဏာက်ဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာ အရပ်လည်းကောင်း။ ပါနာဂါရဂေါစရော၊ ထန်းရည်အရက်ဆိုင်ဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာအရပ်လည်းကောင်း။ ဘိက္ခူနီအဂေါစရော၊ ဘိက္ခုနီဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာ အရပ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသည်တို့တည်း။

သဇေပတောတိ၊ ကား။ သရူပေန၊ သရုပ်အားဖြင့်။ အနုဒ္ဓိဋ္ဌတ္တာ၊ မပြအပ်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဥဒ္ဒေသ-တုန်းက မပြအပ်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တတ္ထံ၊ ကတံမော ဆန္ဒောတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားရပ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝတ္ထံ၊

၁။ စုဏ္ဏဒါနံ ။ စုဏ္ဏနာတိ စတ္ထ အတ္ထနော သန္တကံ သိရိသစုဏ္ဏံ ဝါ၊ ကုက္ကိမှုန့်ကို သော်လည်းကောင်း။ အညံ ဝါ ကသာဝံ၊ ကုက္ကိမှုန့်မှ တစ်ပါးသော မန်သော အရသာရှိသော အမှုန့်သော်လည်းကောင်း။ ယံကိစ္ဆိ ကုလသင်္ဂဟတ္ထာယ ဒေတိ။-သံယာဒိသေညံ ကုလဒူသကံ သိက္ခာပုဒ်အဋ္ဌကထာ။ ဤ အဋ္ဌကထာကိုကြည့်၍ စုဏ္ဏအရ မျက်နှာစသည်ကို အသွေးအသား သန့်ရှင်းအောင် လိမ်းကြောင်းဖြစ်သော အမှုန့်ကို စုဏ္ဏခေါ်သည် ဟု မှတ်ပါ။ မဇ္ဈိပဏ္ဏာသ၊ ရဋ္ဌပါလ-သုတ်၌လည်း “မုခံ စုဏ္ဏကမကိတံ”ဟု ရှိသည်။ ထိုစုဏ္ဏကတို့မှာ လူများအတွက် ဖြစ်သောကြောင့် မွေးသောအနံ့လည်း ပါ၏။ ဤ စုဏ္ဏဒါနံ၌ကား ရဟန်းများ၏ ရှိရင်း စုဏ္ဏဖြစ်သောကြောင့် မွေးသောနံ့ရှိသော စုဏ္ဏတို့ကို မဖွင့်ပါ-ဟုလို။

ဟောတော်မူခြင်းငှာ။ နက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ယော ဆန္ဒော ဆန္ဒိကတာတိ အာဒိ နိဒ္ဒေသံ၊ အစရှိသော နိဒ္ဒေသကို။ သင်္ခိပိတ္တာ၊ အကျဉ်းချုံး၍။ ယေဝါပနာတိ၊ ဟူ၍။ နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကို။ ကတော၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား အနက်။

နိဒ္ဒေသဝါရေ၊ ဤပုစ္ဆာဒီနံ၊ ပုစ္ဆာ အစရှိသည်တို့၏။ ပစ္စေကံ၊ အသီးအသီး။ [“ကတမော တသ္မိံ သမယေ” စသည်ဖြင့် တရားတစ်ပါးလျှင် ပုစ္ဆာတစ်ခုစီရှိသောကြောင့်။ အနေကတ္ထေ၊ များကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ) ပိ၊ သော်လည်း။ ပုစ္ဆာဒိဘာဝေန၊ ပုစ္ဆာ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဧကတ္ထံ၊ တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်သို့။ ဥပနေတွာ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ဆောင်၍။ စတုပရိစ္ဆေဒတော၊ ၄-ပါးသော အပိုင်းအခြား ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန။) ဝုတ္တာ၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ နိဒ္ဒေသဝါရ ကထာဝဏ္ဏနာ၊ နိဒ္ဒေသဝါရကထာကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ ဋီကာသည်။ နိဋ္ဌိတာ။ [ဤနေရာကျမှ “နိဒ္ဒေသဝါရကထာ ဝဏ္ဏနာ”ဟု ရှိရမည်။]

ကောဋ္ဌာသဝါရအဖွင့်

စတ္တာရော ဒွေတိ၊ စတ္တာရော ဒွေ ဟူ၍။ ဧဝမာဒိကံ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ (ဂဟဏံ-ဌ်စပ်။) သင်္ခိပိတ္တာ၊ ချုံး၍၊ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သဟ၊ အတူတကွ။ ဂဟဏံ၊ ယူကြောင်းစကားရပ်သည်။ သင်္ဂဟော၊ မည်၏။ [သံ-သဒ္ဓါသည် ပထမနည်း၌ သင်္ခေပအနက်ဟော- ဒုတိယနည်း၌ သဟအနက်ဟောတည်း။]

ထပေတွာ ယေဝါပနကေတိ (ဣဒံ)၊ ထပေတွာ ယေဝါပနကေ ဟူသော ဤစကားကို။ သင်္ဂဟေတဗ္ဗေ၊ အကျဉ်းချုံး၍ ယူထိုက်ကုန်သော တရားတို့ကို။ ဝါ၊ အတူတကွပေါင်း၍ ယူထိုက်ကုန်သော တရားတို့ကို။ သန္တာယ၊ ၍။ (သင်္ဂဟ ကာရေန) ဝုတ္တံ။ [၅၀-ကျော်တရားတို့ကို ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟု လည်းကောင်း။ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဟုလည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဟောတော် မူခြင်းသည်။ ထို ၅၀-ကျော် တရားတို့ကို ချုံး၍ယူကြောင်း၊ တစ်နည်း- အတူတကွပေါင်း၍ ယူကြောင်း စကားဖြစ်သည်-ဟုလို။] ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း- ဟိ။

၁။ အနေကတ္ထေ-ဧကတ္ထံ။ ။ ပုစ္ဆာသည် “ကတမော တသ္မိံ သမယေ စသော” စသည်ဖြင့် တရားတိုင်းပါနေ၍ များ၏။ သမယနိဒ္ဒေသလည်း ပထမစိတ်အတွက် ဒုတိယစိတ်အတွက်သာ မက၊ ပထမစိတ်မှပင် “တသ္မိံ သမယေ” တွေများ၏။ ဓမ္မနိဒ္ဒေသ အပ္ပနာ(နိဂုံး)တို့လည်း များသည်ပင်။ သို့သော်-ဧကတ္ထံ ဥပနေတွာ- ပုစ္ဆာဇာတ်စသည်ကို ငဲ့ သော ဇာတုပေက္ခနည်း အားဖြင့် တစ်ခုတည်းကပ်ဆောင်၍ ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒ၊ သမယနိဒ္ဒေသ၊ ဓမ္မနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ-ဟု ၄-ပါး သော ပရိစ္ဆေဒကိုသာ အဋ္ဌကထာဆရာပြသည်။

ချဲ့။ တေ၊ ထို ၅၀ ကျော် တရားတို့သည်။ ဝိသုဝိသု၊ အသီးအသီး။ ဥဒ္ဓိန္ဒတ္တာ၊ သရုပ်အရ ထုတ်ပြ အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ နိဒ္ဓိန္ဒတ္တာ စ၊ အကျယ် ညွှန်ပြအပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ [အကျဉ်းတုန်းကလည်း ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိ- စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကျယ်၌လည်း ကတမော တံသ္မိံ သမယေ ဖဿော-စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း။ အသီးအသီး ပြခဲ့သောကြောင့်။] ဝိပုကိတ္တာ၊ အထူးသဖြင့် ပြန်ကြံ၍နေကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သင်္ဂဟေတဗ္ဗာ၊ အကျဉ်းချုံး၍ သူထိုက်ကုန်သည်။ ဝါ၊ အတူတကွ ပေါင်း၍ယူထိုက်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။

ယေဝါပနကာ၊ ယေဝါပနက တရားတို့သည်။ သင်္ဂဟမနေနေဝ၊ ယေဝါပနကဟု အကျဉ်းချုံး၍ သိမ်းယူခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်ပင်။ [ယေဝါပန ဟု သိမ်းယူခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ယေဝါပနက ဟူသော စကားကြောင့်ပင်။ မရ၌ “ဆန္ဒော ဟောတိ အဓိမောက္ခော ဟောတိတိ အာဒိနာ သင်္ဂဟ ဝစနေန”ဟု ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။] တထာ၊ ထိုဖဿ ဝေဒနာ-စသည်တို့ကဲ့သို့။ န(ဟောန္တိ)၊ ကုန်။ (ကသ္မာ)၊ အဝိပုကိတ္တာတ္တာ၊ အထူးသဖြင့် မပြန်ကြံကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တည်း။ [ယေဝါပနက ဟု ဟောတော်မူခြင်းသည်ပင် သိမ်းကျုံး၍ ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဖဿဝေဒနာ-စသည်တို့ကဲ့သို့ ဖရိဖရဲ တကွတပြားစီမနေရကား ထပ်၍ ချုံးဖွယ် မလိုပါ-ဟူလို။]

ပန၊ ထိုသို့ပင် ထပေတွာ ယေဝါပနကေ ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုအပ်ပါ သော်လည်း။ (တေ၊ ထိုယေဝါပနကတရားတို့သည်။) ယသ္မာ၊ကြောင့်။ သင်္ခါ၊ ရုက္ခန္ဓပရိယာပန္နာ၊ သင်္ခါရုက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တံနိဒ္ဒေသေ၊ ထိုသင်္ခါရုက္ခန္ဓနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်၌။ အဓန္တဘာဝနိဝါရကတ္ထံ၊ ယေဝါပနက တရားတို့၏ ခန္ဓာ မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ယေဝါပနာတွေဝ၊ ယေဝါပနတို့ ဟူ၍သာ။ (ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ယေဝါပနကာ၊ ယေဝါပနက တရားတို့ကို၊ န ထပေတဗ္ဗာ၊ မချန်ထားထိုက်ကုန်။ ဣတိ၊ ဤကား ဋီကာဆရာ၏ အလိုတည်း။

၁။ န ထပေတဗ္ဗာ။ ထပေတွာ ယေဝါပနကေ ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကို ဋီကာဆရာ မနှစ်သက်။ ယေဝါပနက တရားတို့ကို မချန်ထားထိုက်ဟု ဋီကာဆရာ ဆိုလိုသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-အဋ္ဌကထာ၌ “ယေဝါပနက တရားတို့ကို ချန်ထား၍”ဟု ဆိုခြင်းသည် ဥဒ္ဓေသဝါရ၌လည်း “ယေဝါပန တသ္မိံ သမယေ၊ နိဒ္ဓေသဝါရ၌လည်း “ယေဝါ ပန တသ္မိံ သမယေ”ဟု တောတော်မူရကား ဖဿ ဝေဒနာ-စသည်တို့ကဲ့သို့ တကွတပြားစီ ဖရိဖရဲဖြစ်၍ မနေ။ ယေဝါပန တရားအဖြစ်ဖြင့် တပေါင်းတည်းတည်းသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ဂဟဝါရဝယ်

ပစ္စယ သင်္ခါတေနာတိ၊ ကား။ အာဟာရ ပစ္စယ သင်္ခါတေန၊ အာဟာရ ပစ္စည်းဟု ဆိုအပ်သော။ (အာဟာရဋ္ဌေန-၌ စပ်။) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထံ ဝါ၊ ကား။ ဟောတု၊ ဟောတု လည်းကောင်း။ ပစ္စယော၊ ပစ္စယ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စေတသု ဒွိသု၊ ဤ ၂-မျိုးတို့တွင်။ ဇနကော၊ ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းသည်။ ဟောတု၊ ဟောတု မည်၏။ ဥပတ္တမ္ဘကော၊ ထောက်ပံ့တတ်သော အကြောင်းသည်။ ပစ္စယော၊ ပစ္စယ မည်၏။ ဣတိ ဧဝံသို့။ ဝိသေသဝန္တေသု၊ အထူးရှိကုန်သော အကြောင်းတို့တွင်၊ ပစ္စယသင်္ခါတေန၊ ထောက်ပံ့ တတ်သော ပစ္စယဟု ဆိုအပ်သော။ (အာဟာရဋ္ဌေန တယော အာဟာရာ ဟောန္တိ-၌ စပ်။)

ဟိ၊ ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့။ [ဥပတ္တမ္ဘကဖြစ်ပုံကို ထင်ရှားအောင် ပြဦး အံ့။] ကဗဠိကာရာဟာရော၊ ကဗဠိကာရာဟာရသည်။ (ရုပ်အာဟာရသည်။) ဩဇာဌမက ရူပါဟရဏေန၊ ဩဇာဌမက ရုပ်ကို ဆောင်ခြင်းအားဖြင့်။ ရူပကာယံ၊ ရူပကာယကို။ ဥပတ္တမ္ဘေတိယထာ၊ ထောက်ပံ့တတ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣမေပိ၊ ဤ ဖံသု၊ စေတနာ၊ ဝိညာဉ် ဟူသော နာမ်အာဟာရတို့သည်လည်း။ ဝေဒနာဒိ အာဟာရဏေန၊ ဝေဒနာအစရှိသော အကျိုးကို ဆောင်ခြင်း အားဖြင့်။ [အာဒိဖြင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်၊ နာမ်ရုပ်တို့ကိုယူ။] နာမ ကာယံ၊ နာမကာယကို။ (ဥပတ္တမ္ဘန္တိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [“ကသွာ ဝိသေသဝန္တေသု ပစ္စယသင်္ခါတေန ဣတိ အတ္ထော။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ နည်း။ ဟိ (ယသွာ) ကဗဠိကာရာ-ဟာရော။ ပ။ နာမကာယံ ဥပတ္တမ္ဘန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ ဝိသေသဝန္တေသု ပစ္စယသင်္ခါတေန ဣတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော” ဟုလည်း တစ်နည်းပေးနိုင်၏။]

တထာ စ ဟောန္တိတိ၊ ဟူသော စကားကို၊ သာဓာရဏော၊ အတူတကွ ဆောင်တတ်ကုန်သော။ ဝါ၊ ဆက်ဆံကုန်သော။ သဟဇာတာဒိ ပစ္စယော၊ သဟဇာတ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကို။ (အညမည၊ နိဿယ၊ သမ္ပယုတ္တံ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ ပစ္စည်းတို့ကို အာဒိဖြင့် ယူပါ။) သန္တာယာဟ၊ အညထာစာတိ၊ ကား။ အညေန၊ သဟဇာတ အစရှိသော အခြင်းအရာတို့မှ အခြားသော။ ဧကေန၊ တစ်ပါးသော။ အာကာရေန စ၊ ဥပတ္တမ္ဘန အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ ပစ္စယာ၊ ကျေးဇူးပြု တတ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိယေဝ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အပိအလွန် ကျေးဇူးပြုတတ်

ယေဝါပနက တရားတို့ကို ပေါင်း၍ယူဖွယ် မလိုသောကြောင့် “ထပေတွာ ယေဝါပနကေ”ဟု မိန့်သည်။ ဋီကာဆရာက ဤ သင်္ဂဟဝါရဝယ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာကိုပြုရာ၌ ယေဝါပန တသို့ သမယေ စသည်ဖြင့် ထည့်၍ပြသောကြောင့် “ထပေတွာ ယေဝါပနကေ”ဟု မဆိုသင့်ကြောင်းကို မိန့်သည်။

ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အာဟာရတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ တသ္မာ၊ကြောင့်။(ဗဿ စေတနာဝိညာဉ်တို့က တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အာဟာရဏကိစ္စရဟိတာနံ၊ ဝေဒနာ- အစရှိသော အကျိုးတရားတို့ကို ဆောင်ခြင်းကိစ္စမှ ကင်းကုန်သော။ ဟေတု အဓိပတိ အာဒိနံ၊ ဟိတ်ခြောက်ပါး၊ အဓိပတိ လေးပါး အစရှိသော တရားတို့၏။ အာဟာရဘာဝပ္ပဿဂေါ၊ အာဟာရအဖြစ်၌ ကပ်ငြိလျဉ်းပါးဖွယ်သည်။နတ္ထိ။

တိသော ၈။ပ။ အာဟရတိတိ အာဒိ၊ စကားကို။ယထာသမ္ဘဝသေန၊ ဖြစ်သင့်သည်အား လျော်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တံ။ ဣမသ္မိံယေဝ စိတ္တေ၊ ဤပဿမံ မဟာကုသိုလ်စိတ် တစ်ခုတည်း၌သာ။ ဖဿာဒိဝသေန၊ ဖဿအစ ရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ န (ဝုတ္တံ)၊ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ တယော စ ဘဝေတိ၊ ကား။ ကာမာဒိဘဝဘူတံ၊ ကာမအစရှိသော ဘဝဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ [ဘဝကြီးကိုးပါးကို ဆိုသည်။] ဝိညာဏံ၊ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို။ ဝိသေ သေန၊ အထူးအားဖြင့်။ (အာဟာရတိ၊ ဆောင်နိုင်၏။) [“သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ” အရ စေတနာက ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို အထူးအားဖြင့် ဆောင်နိုင်သည်-ဟူလို၊] အဝိသေသေန၊ စ၊ သာမညအားဖြင့်ကား။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေ၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာတို့ကို။ (အာဟာရတိ။) [သာမညအားဖြင့်ကား ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရပ်နှင့်တကွ ပဋိသန္ဓေပဝတ္တိ ၂-ပါးစုံ၌ဖြစ်သော ဝိပါကံဝိညာဉ်တို့ကို ဆောင်နိုင်သည်-ဟူလို။]

အာရမ္မဏံ၊ ကို။ ဥပဂန္နာ၊ ကပ်၍။ နိဇ္ဈာယနံ၊ ရှုခြင်းသည်။ စိန္တနံ၊ သိခြင်းသည်။ ဥပနိဇ္ဈာယနံ၊ န-မည်၏။ [“ရှု-ဟူသည် သိခြင်းပင်တည်း” ဟု သိစေလို၍ နိဇ္ဈာယနံကို စိန္တနံဟု ထပ်ဖွင့်သည်။] ဟေတွဋ္ဌေနာတိ(ပဒဿ)၊ ၏။ ဥပါယတ္တေန၊ အကြောင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်။ (ဣတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော)။ မူလတေန၊ မူလဟူသောအနက်အားဖြင့်။ (ဣတိ အတ္ထော) န (ဒဋ္ဌဗ္ဗော)။ [ဟေတွဋ္ဌေန၌ ဟေတု-အရ အကြောင်းဟူသော သာမညဟိတ်အနက် ကို ယူပါ။ “ဟိတ်ခြောက်ပါးဟူသော မူလဟိတ်အနက်ကို မယူပါနှင့်”-ဟူလို။]

ပုပ္ဖဘာဂေါ၊ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေ့အပို၌။ ဂတော ပဋိပန္နော၊ ကျင့်အပ်သော။ နာနာကွဏိကော၊ အထူးထူးသော ခဏ၌ဖြစ်သော။ အဋ္ဌဂီကော၊ ရှစ်ပါးသော

၁။ ပုပ္ဖဘာဂေါပမဝုတ္တော။ ။လောကုတ္တရာမဂ်မရောက်မီ ရှေ့အပို ဝိပဿနာခဏ၌ စိတ္တကုဏပေါင်း များစွာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထို များစွာ ဖြစ်ရာဝယ် ဝိရတိ ၃-မျိုး တို့ တစ်မျိုးစီယှဉ်နိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထို ၃-မျိုးကိုပင် ပရိယာယ်အားဖြင့် ပေါင်း၍

အင်္ဂါရှိသော။ မဇ္ဈေ၊ မင်္ဂလီ။ (ဝုတ္တော-၌ စပ်။) လောကုတ္တရကုဏေဝ၊ လောကုတ္တရ
ခဏ၌သာ။ သဟ၊ တကွ။ (မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလုံး အပြည့်အစုံ။) ပဝတ္တော၊ ဖြစ်သည်။
(ဟုတွာ။) ယထာဂတမဇ္ဈေတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဝိပဿနာကုဏတော၊ ဝိပဿနာခဏမှ။ ပုဗ္ဗေဝ၊ ရှေး၌ပင်။ ကာယဏ္ဍာ
ဒိနံ၊ ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏။ သုပရိသုဒ္ဓတာယ၊ အလွန် စင်ကြယ်ကုန်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဋ္ဌင်္ဂီကမဂ္ဂုပနိဿယော၊ အဋ္ဌင်္ဂီက အရိယာမဂ်၏
အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း ဖြစ်သော။ အရိယော၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂီကော၊
သော။ မဇ္ဈေ၊ သည်။ ဘဝနာပါရိပုရိ၊ ဘာဝနာ၏ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်းသို့၊
ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ ဣတိ စံ၊ သို့။ ဝုတ္တေန၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ ပရိယာ
ယေန၊ ပရိယာယ်အားဖြင့်။ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂဿ၊ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌
ဖြစ်သော ဝိပဿနာမဂ်၏။ အဋ္ဌင်္ဂီကထာ၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်၏အဖြစ်ကို။
ယထာဂတဝစနေန၊ ယထာဂတ- သဒ္ဓါဖြင့်။ ဒီပိတာ၊ ပြတော်မူအပ်ပြီ။ ဧကကုဏေ၊
တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။ အင်္ဂါနံ၊ အင်္ဂါတို့၏။ သဗ္ဗဝ၊
ထင်ရှားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂဿ အဋ္ဌင်္ဂီကတာ။) န
(ဒီပိတာ)ပြတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ ဣတိ စံ၊ သို့။ အဿပိ၊ ဤ ဒုတိယ
ဒေသနာ၏လည်း။ ပရိယာယဒေသနကာ၊ ပရိယာယ် ဒေသနာတော်၏ အဖြစ်ကို။
ဝေဒိတမ္ဗာ၊ သိထိုက်၏။

“နာနာကုဏိကော အဋ္ဌင်္ဂီကော မဇ္ဈေ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ဝိပဿနာခဏ၌ ဝိရတိ ၃-မျိုးတို့
အသီးသီး ဖြစ်ကြသော်လည်း လောကုတ္တရာမဂ် ခဏ၌ကား အမြဲအားဖြင့် တစ်ပေါင်းတည်း
ဖြစ်သောကြောင့် “လောကုတ္တရကုဏေဝ သဟ ပဝတ္တော”ဟု ဆိုသည်။ ဤ၌ “နာနာကုဏိကော
အဋ္ဌင်္ဂီကော မဇ္ဈေ”အရ အကြောင်းဖြစ်သော လောကီမဂ်သာ ရ၍၊ ယထာဂတမဇ္ဈေအရ
အကျိုးဖြစ်သော လောကုတ္တရာမဂ်ကို ရသောကြောင့် အရပြားသော်လည်း အကြောင်းအကျိုး
မပြားသကဲ့သို့ “အဋ္ဌင်္ဂီကော မဇ္ဈေ လောကုတ္တရကုဏေ သဟ ပဝတ္တော ယထာဂတမဇ္ဈေတိ
ဝုတ္တော”ဟု အဘောဓာနပစ္စာအားဖြင့် ဆိုထားသည်။ [ယထာဂတမဇ္ဈေတိ ဝုတ္တော ကာရဏဖလသနံ
အဘောဓပစ္စာရေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-အနု။]

၁။ ပုဗ္ဗဘာဂပဒီပိတာ။ ။ဤ၌ “အရိယ အဋ္ဌင်္ဂီကမဂ်ဟူသည် လောကုတ္တရာမဂ်မဟုတ်၊
လောကုတ္တရ အဋ္ဌင်္ဂီမဂ်၏ ဥပနိဿယဖြစ်သော လောကီမဂ်သာတည်း။ လောကီမဂ်နှင့်
လောကုတ္တရာမဂ်ကို မပြားဘဲ တစ်သားတည်း ဆိုသောကြောင့် အဘောဓာနပစ္စာဟု မှတ်ပါ။
“အရိယော အဋ္ဌင်္ဂီကော မဇ္ဈေ-ဘာဝနာ ပါရိပုရိ-ဂစ္ဆတိ” ကား “ပုဗ္ဗေဝ ခေါ ပနဿ” အစ
ရှိသော ပါဠိတော်၏ အဆက်ဖြစ်သော စကားတည်း။ ဤ “အရိယောပ-ဂစ္ဆတိ”ဟူသော
စကားကို ထောက်၍ “ပုဗ္ဗေဝ ခေါပနဿ”ဟူသော ဤဒုတိယဒေသနာတော်ကိုလည်း
ပရိယာယဒေသနဟုပင် မှတ်ပါ။

ဝိဇာနနမေဝ၊ သညာ ပညာတို့ သိပ္ပံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းသည်ပင်။ စိတ္တ
ဝိစိတ္တတာ၊ စိတ်၏ဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်မည်၏။ ဣတိ၊ကြောင့်။ စိတ္တ။
ပ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတိ၊ ဟူ၍ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟာ။ စတ္တာရော ခန္ဓာ
ဟောန္တိတိ အာဒိသု၊ ပါဠိရပ်တို့၌။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိနိ၊ တို့ကို။ သင်္ဂဟေ၊ သိမ်းယူ
ခြင်းကို။ ကတေဝိ၊ ပြုအပ်ပြီးပါသော်လည်း။ ပုန။ ဧကော။ ပ။ အာဒိဝစနံ၊
စကားသည်။ အနေကေ၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစ
ရှိသော တရား တို့ကို။ ဇာတိနိဒ္ဒေသေန၊ ဇာတိနိဒ္ဒေသ အားဖြင့်။ (ဇာတိတူတရား
တို့ကိုပေါင်း၍ ညွှန်ပြခြင်းအားဖြင့်။) ဣမ၊ ဤ သင်္ဂဟဝါရ၌။ န ပုတ္တော၊
ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည် မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿနတ္ထံ၊ ပြရခြင်း
အကျိုးရှိ၏။ [အခြားနေရာ၌ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဟု ဆိုလျှင် ပစ္စုပ္ပန်စသောအားဖြင့်
ပြားသော ဝေဒနာတို့ကို သိမ်းယူရ၏။ ဤသင်္ဂဟဝါရ၌ကား “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ
ဟောတိ”အရ “ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော စိတ်တစ်ပါးနှင့်ယှဉ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ တစ်ပါး
တည်းသာတည်း”ဟု ပြရခြင်း အကျိုးရှိ၏။-ဟူလို။]

စ၊ ဆက်။ ဣန္ဒြိယေသု၊ဣန္ဒြေတို့၌။ ဧကဿ၊ တစ်ပါးသော မနိန္ဒြေ၏။
ဇာတိ နိဒ္ဒေသဘာဝေ၊ ဇာတိနိဒ္ဒေသ၏ အဖြစ်ကို။ ပဋိက္ခိတ္တေ၊ ပယ်မြစ်အပ်ပြီးသော်။
အညေသံ၊ အခြားကုန်သော။ ဣန္ဒြိယာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ အာဟာရာဒိနန္တ၊
အာဟာရ အစရှိသည်တို့၏လည်းကောင်း။ တပုဋိက္ခေပေါ၊ ထိုဇာတိနိဒ္ဒေသ၏
အဖြစ်ကိုပယ်မြစ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ကတော၊ ပြုအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊
ထိုကြောင့်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဿ၊ ရှေ့သွားဖြစ်သော။ ဝါ၊ ပဓာနဖြစ်သော။ မနိန္ဒြိယဿေဝ၊
မနိန္ဒြေ၏ အတွက်သာ။ (ပဋိက္ခေပေါ၊ ကို။) ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကောဋ္ဌာသဝါရဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

၁။ ဣန္ဒြိယေသု၊ပဒေဗ္ဗော။ ။ ပါဠိတော်၌ “ဧကံ မနိန္ဒြိယံ ဟောတိ”ဟုသာ
ဟောတော်မူသည်။ ထိုသို့ ဟောတော်မူသဖြင့် “မနိန္ဒြေ တစ်ပါးတည်းသာ ရှိ၏။ ဇာတိ နိဒ္ဒေသ
အားဖြင့် မနိန္ဒြေအမျိုးမျိုး ပေါင်းထားသည်မဟုတ်”ဟု ပယ်မြစ်ပြီး ဖြစ်ရကား အခြားသော
သဒ္ဓိန္ဒြေ စသည်တို့ကို “ဧကံ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ”စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၍ အာဟာရ စသည်၌လည်း
ဤ “မနိန္ဒြိယံ ဟောတိ”ဟု နည်းပြပြီးဖြစ်၍ “ဧကော ဖဿာဟာရော ဟောတိ”စသည်ဖြင့်
ဟောတော်မူ။ “ဟောတော်မူဖွယ်လည်း မလိုတော့”ဟူလို။

သုညတဝါရအဖွင့်

တ္ထောတိ၊ ကား။ ယထာ ဝုတ္တော၊ အကြင်အကြင် ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော။
 တေသ္မိံ သမယေ၊ ဤတရား အပေါင်း၌။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တေသု ဓမ္မေသု၊ ဤ
 တရားတို့၌။ ဘာဝေတိ၊ ကား။ သတ္တော၊ သတ္တဝါကို။ ဝါ၊ တစ်နည်း။
 ယောကောစိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ အတ္ထော၊ အထည်ကိုယ်ခြပ် အနက်ကို။
 (န ဥပလတ္တတိ-၌ စပ်။)

ဒုတိယစိတ္တ စသည်အဖွင့်

သပ္ပယောဂေနာတိ၊ ကား။ လိနဿ၊ တွန့်ဆုတ်သော။ စိတ္တဿ၊ စိတ်ကို။
 ဥဿာဟန ပယောဂသဟိတေန၊ အားတတ်စေကြောင်း ကာယပယောဂ ဝစီ
 ပယောဂနှင့် တကွဖြစ်သော။ (ပစ္စယဂဏေန-၌စပ်။) သုဥပါယေနာတိ၊ ကား။
 ကုသလဿ၊ ကို။ ကရုဏာကရဏေသု၊ ပြုခြင်း မပြုခြင်းတို့၌။ အာဒိန ဝါနိသံသ
 ပစ္စိမေက္ခဏံ၊ အပြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ အကျိုးကို ဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်း။ [ဤ
 စကားဖြင့် မိမိ၏ မနောပယောဂကို ပြသည်။] ပရေဟိ၊ သူတစ်ပါးတို့သည်။
 (ဆရာ မိဘ စသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။) ဥဿာဟန၊ အားတက်စေခြင်း
 ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂလည်းကောင်း။ (သူတစ်ပါးတို့က စိတ်ဖြင့် တိုက်တွန်း၍
 မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မနောပယောဂ မရနိုင်။) ဣတိ ဧဝမာဒိ ဥပါယသဟိတေန၊
 ဤသို့အစရှိသော အကြောင်းဥပါယ် နှင့်တကွဖြစ်သော။ (ပစ္စယဂဏေန-၌ စပ်။)

နာတိသမာဟိတာယ၊ အလွန် မတည်ကြည်သေးသော။ (အပ္ပနာ အနီး
 အပါးသို့ မရောက်သေးသော။) ဘာဝနာယ၊ ဘာဝနာဖြစ်ရာ အခါ၌။ မဟာ
 အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ အနုညာတာ၊ ခွင့်ပြုအပ်ပြီ။ ၂ ဣတိ၊ ဤသို့ ခွင့်ပြုခြင်းဖြင့်။

၁။ မဟာအဋ္ဌကထာယံ။ ဘာဝနာယ။ ။ ကရုဏာ မုဒိတာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌန်းကို စီးဖြန်းရာ၌
 အလွန်တည်ကြည်၍ အပ္ပနာသို့ နီးကပ်နေလျှင် သောမနဿဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရပေလိမ့်မည်။
 အလွန် မတည်ကြည်သေးမီ ပရိုက် ပြုချိန်၌ကား ဘာဝနာက တစ်ရံတစ်ခါ သောမနဿသဟဂုတိ၊
 တစ်ခါတစ်ရံ ဥပေက္ခာသဟဂုတိ ဤသို့ အမျိုးမျိုးဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မဟာ အဋ္ဌကထာ၌
 ကရုဏာ မုဒိတာ ပရိုက်ပြုရာ အခါဝယ် ဥပေက္ခာသဟဂုတိ စိတ်တို့၏ ဖြစ်နိုင်ပုံကို ခွင့်ပြုထား
 သည်။

၂။ ဣတိ။ ပ။ သေတိ။ ။ ဤသို့ ခွင့်ပြုထားသောကြောင့် ယေဝါပနက အရာဝယ်
 သောမနဿဟဂုတိနှင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတိ စိတ်တို့၏ ယေဝါပနက တရား၉-ပါးချင်းအားဖြင့်
 မထူးကြောင်းကိုလည်း ပြသည်။ [ယေဝါပနက တရား ၉-ပါး၌ ကရုဏာ မုဒိတာ ပါဝင်ကြောင်းကို
 ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာကိုကြည့်၍ သိပါ။]

ယေဝါပနကောဟိဝိ၊ ယေဝါပနက တရားတို့အားဖြင့်လည်း။ နိဗ္ဗိဿေသတံ၊ အထူးမရှိ ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿေတိ၊ ၏။

ပုညကိရိယဝတ္ထာဒိ အဖွင့်

အပစိတိ ဧဝ၊ အရိအသေ ပြုခြင်းသည်ပင်။ အပစိတိသဟဂတံ၊ အပစိတိ သဟဂတ မည်သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထ၊ ပုညကိရိယ ဝတ္ထုတည်း။ နန္ဒိရာဂ သဂတာတိ ယထာ၊ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ ဟူသကဲ့သို့တည်း။ [နန္ဒိရာဂသဟဂတာ၌ သဟဂတ-သဒ္ဓါသည် အနက်မရှိသကဲ့သို့ ဤ အပစိတိသဟဂတ၌လည်း သဟဂတ-သဒ္ဓါ အနက်မရှိ-ဟူလို] ဝါ၊ တစ်နည်း။ စေတနာသမ္ပယုတ္တကမ္မော၊ အရိအသေ ပြုကြောင်း စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့သည်။ အပစိတိ၊ အပစိတိ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကာယဝစီကိရိယာ၊ အရိအသေ ပြုခြင်းဟူသော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာသည်။ (အပစိတိ၊ မည်၏။) တံသဟိတာ၊ ထို သမ္ပယုတ်တရားနှင့် တကွဖြစ်သော။ ဝါ၊ ထို ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာနှင့် တကွဖြစ်သော။ စေတနာ၊ စေတနာသည်။ အပစိတိ သဟဂတံ၊ မည်၏။

ဟိတဖရဏေနာတိ၊ ကား။ ဒေသကော၊ တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၌။ မေတ္တာဖရဏေန၊ မေတ္တာကို ဖြန့်ကြောင်းဖြစ်သော။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဧဝံ၊ ဤသို့တရားနာရသည်ရှိသော်။ မေ၊ ၏။ ဟိတံ၊ သည်။ ဘဝိဿတိ၊ လတ္တံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ပဝတ္ထေန၊ ဖြစ်သော။ ဟိတစိတ္တေန၊ စီးပွား၌ဖြစ်သော စိတ်ဟူသော။ (စီးပွားကို လိုလားသောစိတ်ဟူသော။) (မုဒုစိတ္တေန-၌ စပ်။)

ကမ္မဿကတာဉာဏံ၊ ကမ္မဿကတာဉာဏ်သည်။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပံ၊ မည်၏။ နိယမ လက္ခဏန္တိ၊ ကား။ မဟပ္ပလကာ နိယမဿ၊ များသော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်၌ အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို။ လက္ခဏံ၊ မှတ်သားကြောင်းတည်း။

စာရိတ္တဝသေန၊ စာရိတ္တသီလ၏ အစွမ်းဖြင့်။ သီလမယေ၊ သီလမယ့်ပုည ကိရိယဝတ္ထု၌။ သင်္ဂဟံ၊ ဂစ္ဆန္တိ။

အနဝဇ္ဇဝတ္ထ၊ အပြစ်မရှိသော ဝတ္ထုကို။ ပရိစ္ဆေန္တော ဝိယ၊ စွန့်လွှတ်သူကဲ့သို့။ (စွန့်ကြဲသူက ဝမ်းမြောက်သကဲ့သို့။) အပ္ပနမောဒမာနောပိ၊ လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်သူသည် လည်း။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ သမ္ပတ္တိယာ၊ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်။ မောဒတိ၊ ဝမ်းမြောက်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အပ္ပနမောဒနာ၊ နာကို။ ဒါနမယေ၊ ၌။ သင်္ဂဟိတာ၊ ပြီ။

ဘာဝေန္တောပီတိ၊ စကားကို။ အသမတ္တဘာဝနံ၊ မပြီးဆုံးသေးသော ဘာဝနာ
ကို။ သန္ဓာယာဟ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ။ ဘာဝေန္တော ပီတိ၊ ကို။
အသမတ္တဘာဝနံ သန္ဓာယာဟ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ) ဟိ (ယသ္မာ)။ သမတ္တာ၊
ပြီးဆုံးသော ဘာဝနာသည်။ အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာ ဘာဝနာသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊
ကြောင့်။ (ဘာဝေန္တောပီတိ အသမတ္တဘာဝနံ သန္ဓာယာဟ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

အဋ္ဌေဝ ကောဋ္ဌာသေ ကတွာတိ၊ ကား၊ ဧကဿ သတ္တသု၊ တစ်ယောက်
သော သတ္တဝါ၏။ ဧကသ္မိံ ခဏေ၊ တစ်ခုသော ခဏ၌။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သော။ ဧကံ၊
သော။ ပဌမ စိတ္တံ၊ ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို။ ဒဿေတွာ၊ ပြတော်မူပြီး၍။
(ပါဠိတော်၌ ပြတော်မူပြီး၍။) အညာနိ၊ အခြားကုန်သော။ တာဒိသာနိ၊ ထို
ပထမစိတ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော စိတ်တို့ကို။ အဒဿေန္တေန၊ ပြတော်မမူသော
မြတ်စွာဘုရားသည်။ သဗ္ဗာနိ၊ ကုန်သော။ တာနိ၊ ထို ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်
တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ သရိက္ခဋ္ဌေန၊ တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။
ဧကီကတာနိ၊ တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ ပြုအပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ တထာ၊ တူ။
သေသာနိပိ၊ ကြွင်းသော ဒုတိယစိတ် အစရှိသည်တို့သည်လည်း။ (ဧကီကတာနိ
ဟောန္တိ။) ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဝါ၊ ဤနည်းအားဖြင့်။ အဋ္ဌ၊ ရှစ်ဖို့၊ ရှစ်စု တို့ကို။ ကတွာ၊
၍။ (ဒဿေသိ-၌ စပ်။) ... ကာမာဝစရကုသလ ဝဏ္ဏာနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

၁။ ဧကဿ။ပ။ဒဿေတွာ။ ။ပါဠိတော်၌ “တသ္မိံ သမယေ။ပ။ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” စသည်
ဖြင့် တစ်ခုသော ခဏ၌ တစ်ယောက်သော သတ္တဝါ၏သန္တာန်ဝယ် ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်
ဖြစ်ပုံကို ပြတော်မူ၍ အခြားသော ခဏ၌လည်းကောင်း၊ အခြားသော သတ္တဝါတို့၏
သန္တာန်၌လည်းကောင်း ပဌမမဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ပုံကို ပြတော်မမူ။ ထိုသို့ ပြတော်မမူခြင်းမှာ
အခြားကာလ၌ ဤပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖြစ်၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖြစ် သောမနဿသဟဂုတ်
ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကချင်း တူသောကြောင့် စိတ်တစ်ခုတည်း ပြတော်မူသည်။ ထိုအတူ
ပါဠိတော်၌ ဒုတိယ။ပ။အဋ္ဌမစိတ်တို့ကိုလည်း တစ်ခုစီသာ ပြတော်မူသည်။ ဤနည်းအားဖြင့်
အဋ္ဌေဝ ကောဋ္ဌာသေ=မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါးသာ ဖြစ်ရသည်။

ရူပါဝစရကုသိုလ်အဖွင့်

(စတုတ္ထနယ)

ပဌမဇ္ဈာနကထာ

ဥတ္တရပဒလောပံ၊ ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေခြင်းကို။ ကတ္တာ။ ရူပဘဝေါ၊ ရူပဘဝကို။ ရူပန္တိ၊ ရူပဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ချာနဿ၊ ဈာန်၏။ အမဂ္ဂဘာဝေါ၊ မဂ်မဟုတ်သည်၏အဖြစ်သည်။ သတိပိ၊ ဖြစ်ပါလျက်လည်း။ မဂ္ဂဝစနံ၊ မဂ္ဂ-သဒ္ဓါသည်။ အညမဂ္ဂဘာဝနီဝါရဏတ္ထံ၊ အခြားတရား၏ မဂ္ဂအဖြစ်ကို တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ဣတိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဤအနက်သည်။ (သတိ၊ သော်။) မဂ္ဂဂ္ဂဟဏဿ၊ မဂ္ဂသဒ္ဓါကို ယူရခြင်း၏။ (ပါဠိတော်၌ “မဂ္ဂ ဘာဝေတိ” ဟု မဂ္ဂ-သဒ္ဓါကို ယူရခြင်း၏။) ပယောဇနံ၊ အကျိုးကို (သင်္ဂဟကာရေန။) ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ သဗ္ဗဿ၊ အလုံးစုံသော။ ကုသလဇ္ဈာနဿ၊ ကုသိုလ်ဈာန်၏။ မဂ္ဂဘာဝေါ၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကို။ န (ဒသိတော) မပြုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဣတိ၊ ဤသို့သော။ (စောဒနာ၊ စောဒနာခြင်းသည်။ ဘဝေယျ၊ ရာ၏။)

‘ကတ္တာ၊ ထို စောဒနာစကားရပ်၌။ မဂ္ဂဿ၊ အကြောင်းဈာန်ကို။ ဘာဝနာယ၊ ဖြစ်စေခြင်းဖြင့်။ သမယဝ ဝတ္ထာနဿ၊ သမယကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်း၏။

၁။ ဈာနဿပနီဝါရဏတ္ထံ။ ဈာန်သည် မဂ်မဟုတ်ပါဘဲလျက် ပါဠိတော်၌ “ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂ ဘာဝေတိ” ဟု ဟောတော်မူအပ်သော မဂ္ဂသဒ္ဓါသည် “ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ဖို့ရန် (ရူပဘုံသို့ ရောက်ဖို့ရန်) ဈာန်မှတစ်ပါး အခြားသော အကြောင်းမဂ္ဂ မရှိ” ဟု တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

၂။ ဣတိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ။ ဤ ပြခဲ့သော အနက် အဓိပ္ပာယ်သည် အဋ္ဌကထာ၌ “ရူပပပတ္တိယာ ပန အညော မဂ္ဂေါ နတ္ထိ” ကို ကောက်ချက်ချအပ်သော အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဣမသ္မိံ အတ္ထေ သတိ-ဤ အနက် အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်လတ်သော” ဟု ဆိုသည်။ [ဣမသ္မိံ အတ္ထေ သတိတိ သဗ္ဗန္ဓော-မရ။]

၃။ မဂ္ဂဂ္ဂဟပပမဂ္ဂဘာဝေတိ။ ဤအနက်အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်လတ်သော “ဣတော အညော မဂ္ဂေါ နာမ နတ္ထိ” ဟု ဆိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် ပါဠိတော်ဝယ် မဂ္ဂသဒ္ဓါယူခြင်း၏ အကျိုးကိုသာ ဆိုအပ်၍ ကုသိုလ်ဈာန်အားလုံး၏ မဂ္ဂအဖြစ် (မဂ္ဂအမည်)ကို ပြဆိုအပ်ရာမရောက်သည် မဟုတ်ပါလောဟု စောဒနာသည်။ [“သဗ္ဗဿ”ဖြင့် ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ကြောင်း ဈာန်၊ ရူပဘုံကို လွန်ကြောင်း ဈာန်၊ အကြောင်းမညီညွတ်၍ လျှော့ကျသွားသော ဈာန်အားလုံးကိုယူရသည်။] “ဣတိ စောဒနာ ဘဝေယျ” ဟူသော မဂ္ဂကို ထောက်၍ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို စောဒနာစကားဟု မှတ်ပါ။

၄။ တတ္ထပပဒဿေတဗ္ဗောတိ။ [တတ္ထာတိ တိဿံ စောဒနာယံ တဿဒဿေတိဘိ သဗ္ဗန္ဓော-မရ။] ကောက်ချက်ကျအပ်သော အဋ္ဌကထာစကားအတိုင်း ကုသိုလ်ဈာန်အားလုံး၏ မဂ္ဂ-မည်သည်၏အဖြစ်ကို မပြလျှင် မဂ္ဂ-မဟုတ်သော ကုသိုလ်ဈာန်တရားတို့ ဖြစ်ရာအခါ၌

ဝါ၊ ကို။ ကတတ္တာ၊ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အမဂ္ဂဘာဝနာသမယေ၊ အကြောင်း မဟုတ်သော ဈာန်ကိုဖြစ်စေရာ အခါ၌။ (ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်း မဟုတ်သော ဈာန်ကို ဖြစ်စေရာ အခါ၌။) ပဝတ္တာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏။ ကုသလဘာဝေါ၊ ကုသိုလ်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ န ဒဿိတော၊ မပြုအပ်သည်။ သိယာ၊ ၏။ တဿ၊ သဗ္ဗဿ၊ အလုံးစုံသော ဈာန်၏။ မဂ္ဂဘာဝေါ၊ အကြောင်း၏အဖြစ်ကို။ ဒဿေတဗ္ဗော၊ ပြုထိုက်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဣတော။ပ။နတ္ထိတိ၊ နတ္ထိဟူသော စကားဖြင့်။ (ဒဿေတိ-၌ စပ်။) ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း။ [“သဗ္ဗဿ မဂ္ဂဘာဝေါ”ဟု ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း။] အညဘူမိကဝိဓုရော၊ အခြားဘုံ၌ဖြစ်သော တရားတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ (အခြားသော ကာမဘုံ အရူပဘုံတို့၌ဖြစ်သော တရားမဟုတ်သော။) ပစ္စယန္တရေ၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဟူသော အကြောင်းတစ်ပါးသည်။ သတိ၊ သော်။ ရူပပပတ္ထိဇနကသဘာဝေါ၊ ရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော။ (သဗ္ဗသမာနော-၌စပ်။) ဝိပါကဓမ္မ သဘာဝေါ၊ ဝိပါကဓမ္မတို့၏ သဘောကို။ (အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော သဘောရှိသော ကုသိုလ်တို့၏ သဘောကို။) ဝိပါကဓမ္မဝသေန၊ ဝိပါကဓမ္မ၏ အဖြစ်ဖြင့်။(ဝုတ္တော) ဝိယ၊ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) ² သဗ္ဗသမာနော၊ အလုံးစုံသော ဈာန်တို့နှင့်တူသော သဘောကို။ မဂ္ဂသဒ္ဓေန၊ မဂ္ဂသဒ္ဓါဖြင့်။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿေတိ၊ ပြ၏။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပါဝင်ကြသော ဖဿ- စသည်တို့၏ ကုသိုလ်အဖြစ်ကို ပြရာမရောက်။ ဘာကြောင့်နည်း “ယသ္မိ သမယေ မဂ္ဂ ဘာဝေတိ။ပ။တသ္မိ သမယေ ဖဿော ဟောတိ”စသည်ဖြင့် “တသ္မိ သမယေ”အရ မဂ္ဂဘာဝနာဖြင့် သမယကို မှတ်သားထားသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုသမယ၌ ဖြစ်ပေါ်ကုန်ကြသော ဖဿစသည်တို့လည်း အမှန်ပင် ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ကြ ရကား (ရူပဘုံ၌ဖြစ်ကြောင်း ဟုတ်-မဟုတ်သော) အားလုံး ဈာန်တရားတို့၏ မဂ္ဂအဖြစ်ကို ပြထိုက်သည်။

၁။ ဣတိပဒဿေတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ [ဣတိတိ တဿ၊ တဿ ဝုတ္တောတိ သမ္ပန္နော- မဓု။] “ဣတော အညော မဂ္ဂါ နတ္ထိ”ဟူသော စကားဖြင့် ကာမာဝစရ အရူပါဝစရ ဟူသော အခြားဘုံ၌ဖြစ်သော တရားတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော (ထိုတရားမျိုးမဟုတ်သော- အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဟူသော အကြောင်းရှိသေးလျှင် ရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သော သဘော သတ္တိရှိသော(သဗ္ဗသမာနော)အကြောင်း တစ်စုံတစ်ရာကြောင့် ရူပဘုံ၌ မဖြစ်စေနိုင်၊ အကြောင်း ညီသောကြောင့် ရူပဘုံ၌ ဖြစ်စေနိုင်၊ ရူပဘုံကို လွန်မြောက်စေနိုင်သော ဈာန်အားလုံးနှင့်တူ သော အကြောင်းသဘောကို မဂ္ဂသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုအပ်သည်ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုပြသည်ဟု

အလောဘော၊ အလောဘကို။ ကုသလံ ဒါနန္တိ၊ ကုသိုလ်ဒါန ဟူ၍။
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အထ ဝါ၊ ကား။ စေတနာဒါနံ၊ စေတနာဒါနကို။ (ကုသလံ ဒါနန္တိ
 ဒဋ္ဌဋ္ဌံ။) တံ၊ ထို စေတနာဒါနကို။ ဝဇ္ဇေတွာ၊ ကြဉ်၍၊ ဣတရေ၊ စေတနာဒါနမှ
 တစ်ပါးကုန်သော။ ဋ္ဌေ၊ ၂-ပါးကုန်သော သဒ္ဓါ ဟိရိတို့ကို။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တကာတိ၊
 စေတနာသမ္ပယုတ္တကတို့ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။

ဝဋ္ဌန္တိတိ၊ ကား။ မဂ္ဂဘာဝတော၊ မဂ္ဂ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (မဂ္ဂေါတိ ဝတ္တံ၊
 ဝဋ္ဌတိ-ဌံစပ်။) ဈာနဝစနေန၊ ဈာနသဒ္ဓါဖြင့်။ (ဈာနံ ဈာနသဒ္ဓါဖြင့်။) သင်္ဂဟေတွာ၊
 သိမ်းယူ၍၊ မဂ္ဂေါတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္တံ၊ ၄။ ဝဋ္ဌန္တိ၊ သင့်ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော။

ဩကပ္ပနာတိ၊ ကား။ သဒ္ဓဟနာ၊ ယုံကြည်ခြင်းတည်း။ ...အညတ္ထ၊ အခြား
 သုတ္တန်တို့၌။ ဒိဋ္ဌံ၊ တွေ့မြင်အပ်သော။ အတ္ထံ၊ အနက်ကို (သမ္မာဝနာ-စသော
 အနက်ကို)။ ပရိစ္စဇိတွာ၊ စွန့်၍ (ဤ အဋ္ဌကထာ၌ မယူဘဲစွန့်၍။) ဇနေတိ
 ဝဗ္ဗေတိတိ၊ ဇနေတိ ဝဗ္ဗေတိ ဟူသော။ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ ကသ္မာ။
 ဝုတ္တာ၊ နည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်။ နိရုပသဂ္ဂဿ၊ ဥပသာရ
 ပုဒ်မရှိသော ဘာဝေတိပုဒ်၏။ အညတ္ထ၊ အခြားသုတ္တန်တို့၌။ ဧဝမတ္ထဿေဝ၊
 ဤသို့ ဇေန ဝဗ္ဗန အနက်၏သာ။ ဝါ၊ ကိုသာ။ ဒိဋ္ဌတ္တာ၊ တွေ့မြင်အပ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ (ဇနေတိ ဝဗ္ဗေတိတိ၊ ဟူသော။ အယမတ္ထော၊ ကို။ ဝုဗ္ဗတ္တာ၊ ပြီ။)

ဣတိ ဣမ မတ္ထံ၊ ဤသို့သော ပရိဟာရ အနက်ကို။ (ဣမမတ္ထန္တိ ပရိဟာရ
 သင်္ခါတံ အတ္ထံ။-မရ။) ဝိဘာဝေတုံ-ထင်စွာပြခြင်းငှာ။ ပုနစပရံ ဥဒါယိတိ၊
 ဟူသော။ သုတ္တံ။ သုတ်ကို။ အာဟဋံ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ။

ကောသဉ္စိ အရိယာနံ၊ အချို့သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ [ဈာန်ကိုရဖို့ရန်
 အဓိကာရရှိခဲ့သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။] အရိယမဂ္ဂေန၊ အရိယမဂ်ကြောင့်။
 သိဒ္ဓန္တနိ၊ ပြီးသော ဈာန်တို့သည်လည်းကောင်း။ အညာနိ၊ မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန်မှ တစ်ပါး။
 ကုန်သော ဈာနာနိ စ၊ ပဋိပဒါကြောင့်ပြီးသော ဈာန်တို့သည်လည်းကောင်း။
 ဘာဝနာသဘာဝါနေဝ၊ ဘာဝနာသဘော ရှိကုန်သည်သာ။ (မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေ

သိပါ။ [ဥပမာ-ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာဟူသော မာတိကာပုဒ်၌ အကျိုးပေးခြင်း သဘာဝရှိသော ကုသိုလ်
 အားလုံးကိုပင်(တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းချို့တဲ့မှုကြောင့် အကျိုးပေးရသော်လည်း)
 ဝိပါကဓမ္မသဒ္ဓါက ဟောရသကဲ့သို့တည်း။]

၁။ ကောသဉ္စိ။ပ။ဣန္ဒြိယတိ။ ။ ဈာန်ဟူသမျှကို ပဋိပဒါ (အကျင့်)ဖြင့် ပြီးစေအပ်သော
 ကြောင့်လည်းကောင်း။ ထို ပဋိပဒါ အကျင့်လည်း ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်မှ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်
 လည်းကောင်း ပုဂ္ဂလ ပုဗ္ဗင်္ဂမဒေသနာကို ပြုတော်မူလျှင် ပဋိပဒါမပါဘဲ ရအပ်သော ဈာန်များ၌
 အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း- မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကောသဉ္စိ” စသည် မိန့်သည်။

အပ်သော သဘော၊ တိုးပွားစေအပ်သော သဘော ရှိကုန်သည်သာ။) ဣတိ၊
ကြောင့်။ တေသုပိ၊ တို မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန်တို့၌လည်း။ ဘာဝေန္တေန၊ ဖြစ်စေသော
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်။ သမယဝ ဝတ္ထာနံ၊ သမယကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်းသည်။ ဣဇ္ဈတိ၊
ပြီးစီး၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဧတေန၊ ဤဈာန်ဖြင့်။ နိဿရန္တိ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ၊ ထွက်မြောက်ကုန်၏။ ဝါ၊
တစ်နည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤဈာန်၌။ (နိဿရန္တိ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့
ထွက်မြောက်ကြောင်း၊ ထွက်မြောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တံ၊ ထိုဈာန်သည်။)
နိဿရဏံ၊ ဏ မည်၏။ [သရ-ဂတိမှီနှင့်အညီ “နိဿရန္တိကို နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ”ဟု ဓာတ်
နက် ဖွင့်သည်။] ဧကေ၊ အဘယ်တရားတို့သည်။ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ၊ ထွက်မြောက်ကုန်
သနည်း။ (ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။) ကာမာ၊ ကာမတို့သည်။ (နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ၊
ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။) တေသံ ကာမာနံ၊ တို့၏။ နိဿရဏံ၊
ထွက်မြောက်ကြောင်း၊ ထွက်မြောက်ရာတည်း။ ပဟာနံ၊ ပယ်ကြောင်း ပယ်
ရာတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ပြဦးအံ့။ ဧဝံ၊ ဤ “ဧက
နိဂ္ဂစ္ဆန္တိကာမာ”ဟူသော အနက် ဖြစ်လတ်သော်။ ကာမာနန္တိ(ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤ
ပါ၌၌။ ကတ္တရိ၊ ကတ္တားအနက်၌။ သာမိဝစနံ၊ သာမိဝိဘတ်သည်။ ယုဇ္ဇတိ၊
သင့်၏။

ဝတ္ထုကာမေဟိပီတိ (ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤပါ၌၌။ ပိသဒ္ဓေါ၊ ပိသဒ္ဓါသည်။
ဝတ္ထုကာမေဟိ၊ ဝတ္ထုကာမတို့မှ။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ၊ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်။ ဣတိပိ
အတ္ထော၊ ဤ-အနက်သည်လည်း။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ယုဇ္ဇမာ
နတ္ထန္တရသမုစ္စယတ္ထော၊ သင့်သော အနက်တစ်မျိုးကို စုစည်းခြင်း အနက်ရှိ၏။
ကိလေသ ကာမသမုစ္စယတ္ထော၊ ကိလေသကာမကို စုစည်းခြင်းအနက်ရှိသည်။ န၊
မဟုတ်။ ကသ္မာ၊ နည်း။ ဣမသ္မိ အတ္ထော၊ ဤအနက်၌။ (ကာမေဟိ-အရ

ချဲ့ဦးအံ့- ရှေးရှေးဘဝ၌ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို လွန်စွာ အားထုတ်ခဲ့၍ “သမာပတ် ၈-
ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မဂ်ကို ရပါလို၏”ဟု ဆုတောင်းခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မဂ်ရသည်နှင့်
တစ်ပြိုင်နက် လောကီဈာန်ကိုလည်း ရတတ်၏။ ထို ဈာန်သည် မဂ္ဂသိဒ္ဓ (မဂ်ကြောင့် ပြီးသော)
ဈာန် မည်၏။ ယခုဘဝ၌ သမထကို အားထုတ်ရမှ ရအပ်သော ဈာန်သည် သမထာနုယောဂ
ပဋိလဒ္ဓဈာန် (တစ်နည်း- ပဋိပဒါသိဒ္ဓဈာန်) မည်၏။ ထို ဈာန် ၂-မျိုး လုံးပင် မိမိသန္တာန်၌
ဖြစ်စေထိုက် သောကြောင့် ဘာဝနာသဘော ရှိကြသည်သာ။ ထို့ကြောင့် ထို မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန်တို့၌လည်း
ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့် သမယကို မှတ်သားမှု ပြီးစီးနိုင်ပါသည်။ [ရှေးစာအုပ်များ၌
“သဘာဝါနေဝါတိ ဒဿေတုံ”ဟု တွေ့ရ၏။ ထို၌ “ဒဿေတုံ”သည် စပ်ပုဒ်မရှိသောကြောင့်
အပိုဟု ထင်သည်။]

ဝတ္ထုကာမကိုသာယူရမည်ဟူသော ဤအနက်၌။) ကိလေသကာမာနံ၊ ကိလေသကာမတို့၏။ ဒုတိယပဒေန၊ ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်။ (ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်။) ဝိဝေကဿ၊ ကင်းဆိတ်ခြင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ အကုသလသဒ္ဓေန၊ သကုသလ-သဒ္ဓါဖြင့်။ (ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ၌ပါသော အကုသလ-သဒ္ဓါဖြင့်။) ကိလေသကာမာ၊ တို့ကို။ ယဒိပိ(ဂဟိတာ)၊ အကယ်၍ကား ယူအပ်ပါ ပေကုန်ပြီ။ အထာပိ၊ ထိုသို့ပင် ယူအပ်ပြီးပါကုန်သော်လည်း။ သဗ္ဗာကုသလာ၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့ကို။ ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။ [“ဒုတိယပဒေန ဝိဝေကဿ ဝုတ္တတ္တာ”အရ ကိလေသကာမ-တို့ကို ယူအပ်ပြီးသော်လည်း ထိုကိလေသကာမနှင့် တကွ အကုသိုလ်အားလုံးကို အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိဖြင့် ယူအပ်ကုန်ပြီး ဖြစ်သည်-ဟူလို] ပန၊ ထိုသို့ပင် အကုသိုလ်အားလုံးကို ယူအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ သဗ္ဗထာ၊ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ ကိလေသာကာမေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝေကော၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ဒုတိယေန။ပ။ ဝစနတောတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ [“အကုသလေဟိ”အရ ကိလေသကာမ-ကို ယူသောအနက်၊ အကုသိုလ် အားလုံးကို ယူသောအနက်အပြားကို “သဗ္ဗထာ”ဟု ဆိုသည်။]

ကာမဂုဏာဓိဂမဟေတုပိ၊ ကာမဂုဏ်ကို ရလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း။ [ဝိဖြင့် ဒေါသ မာန်မာန-စသော အခြားအကြောင်းများကို ဆည်း။] ပါဏာတိပါတာဒိ၊ သူ့အသက်သတ်ခြင်း အစရှိသော။ အသုဒ္ဓပ္ပယောဂေါ၊ မသန့်ရှင်းသော ပယောဂသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဗ္ဗိဝေကေန၊ ထို ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့်။ ပယောဂသုဒ္ဓိ၊ ပယောဂ၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်းကို။ ဝိဘာဝိတာ၊ ထင်စွာ ပြအပ်ပြီ။ တဏှာသံကိလေသသော ဓနေန၊ တဏှာ သံကိလေသကို သုတ်သင်ခြင်းအားဖြင့်။ အာသယပေါသနံ၊ အာသယကို စင်ကြယ်စေခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ-၌ စပ်။)

အညေသမ္ပိစာတိ၊ ကား။ ဒိဋ္ဌိမာနာဒိနံ၊ ဒိဋ္ဌိ မာန အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဖဿာဒိနဉ္စ၊ ဖဿ အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ (ဓမ္မာနံ-၌ စပ်။) ဥပရိ၊ အထက်၌။ ဝုစ္စမာနာနိ၊ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကုန်သော။ ဈာနင်္ဂါနိ၊ ဈာနင်တို့တည်း။ ဥပရိဇ္ဈာနင်္ဂါနိ၊ တို့။ (ဝုစ္စမာန-ဟူသော အလယ်ပုဒ်ကျေသည်။) အတ္တနေ၊ မိမိဟူသော နိဝရဏ၏။ ဝိပစ္စနိကာနံ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော။ တေသံ၊ ထို ဈာနင်တို့၏။ ပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတ္ထံ၊ ပယ်တတ်သော ပဋိပက္ခတို့၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ တပ္ပစ္စနိကနိဝရဏဝစနံ၊ ထိုဈာနင်တို့၏

ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော နိဝရဏကို ဟောတော်မူခြင်းသည်။ (ဟောတိ။)

ဗျာပါဒဝိဝေကဝစနေန၊ ဗျာပါဒ၏ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဆိုကြောင်း ဖြစ်သော ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော စကားဖြင့်။ [“ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ”ဟူသော ဒုတိယ စကားဖြင့် “သေသနီဝရဏာနံ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကော ဝုတ္တော”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထား၏။ ထို သေသနီဝရဏ၌ ဗျာပါဒနီဝရဏလည်း ပါဝင်နိုင်သောကြောင့် ထို“ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ”ဟူသော စကားကိုပင် “ဗျာပါဒ ဝိဝေကဝစနေန”ဟု ဆိုသည်။] မေ၊ ငါ၏။ အနတ္တံ၊ စီးပွားမဲ့ကို။ အစရိ၊ ကျင့်ဖူးပြီ။ ဣတိအာဒိ။ပ။ ဝိသယဿ၊ ဤသို့အစရှိသော အာယာတဝတ္ထုဟူသော အထူးအပြားလျှင် အာရုံရှိသော။ ဒေါသဿ၊ ဒေါသ၏။ (ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော။) မောဟာဓိကာနံ၊ လွန်ကဲသော မောဟရှိကုန်သော။ ထိနမိဒ္ဓါဒိနံ၊ ထိန မိဒ္ဓ အစရှိသော နိဝရဏတို့၏။ ဝိဝေကဝစနေန၊ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော စကားဖြင့်။ ပဋိစ္ဆာဒနဝေသန၊ ဖုံးလွှမ်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒုက္ခာဒိ။ပ။ဝိသယဿ၊ ဒုက္ခ သစ္စာ အစရှိသော၊ ပုဗ္ဗန္တ အစရှိသော အထူးအပြားလျှင် အာရုံရှိသော။ မောဟဿ၊ ၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော။ [ဒုက္ခာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သမုဒယ၊ နိရောဓ၊ မဂ္ဂဟူသော ကျန်သစ္စာ ၃-ပါးကိုယူ။ ပုဗ္ဗန္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် အပရန္တ၊ ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒတို့ကို ယူ။ ဆိုလိုရင်းမှာ- အဝိဇ္ဇာ ဖုံးလွှမ်းအပ်သော ၈-ဌာနပင်တည်း။]

စ၊ ဆက်။ ကာမရာဂ။ပ။ဝိက္ခမ္ဘနကံ၊ ကာမရာဂ ဗျာပါဒ၊ ထို ကာမရာဂ ဗျာပါဒတို့နှင့်တကွ တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌ တည်သော ထိန မိဒ္ဓ အစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခွာတတ်သော။ ဣဒံ၊ ဤဈာန်သည်။ (ပဟာနံ ဟောန္တပိ သဘာဝမေဝ-တို့၌ စပ်။ မရ၌ “ကာမရာဂ။ပ။ဝိက္ခမ္ဘနကစ္ဆေဒံ”ဟု ရှိ၏။ မကောင်း။) သဗ္ဗကုသလာနံ၊ အလုံးစုံသော ကုသိုလ်တို့၏။ သဗ္ဗကုသလပဋိပက္ခ သဘာဝတ္ထံ၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တေန သဘာဝေန၊ ထိုဆန့်ကျင်ဘက် သဘောအားဖြင့်။ သဗ္ဗကုသလာနံ၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့ကို။ ပဟာနံ၊ ပယ်တတ်သည်။ ဟောန္တမ္ပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ။ကာမရာဂါဒိ ဝိက္ခမ္ဘနသဘာဝမေဝ၊ ကာမရာဂ အစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခွာခြင်းသဘော ရှိသည်သာလျှင်။

၁။ ကာမရာဂ။ပ။အာဟ။ ။ဈာန်တရားသည် ကုသိုလ်တရားဖြစ်သောကြောင့် အကုသိုလ်အားလုံးကို ပယ်နိုင်မိလျက် အဘယ့်ကြောင့် နိဝရဏနှင့် အကုသိုလ် မူလစသည်တို့၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ပြရပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကာမရာဂ”

(ဟောတိ)၊ ဣတိ (တသ္မာ)။ တံ သဘာဝတ္ထာ၊ ထို ကာမရာဂ အစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခွာခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိသေသေတွာ၊ အထူးပြု၍။ နီဝရဏာ ကုသလမူလာဒိနံ၊ နီဝရဏ၊ အကုသလမူလ အစရှိသော တရားတို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဣတိ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

[အပ္ပနာသမ္ပဟောဂတောကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် ဝိတက္ကဿ စသည် မိန့်။] ဝိတက္ကဿ၊ ဝိတက်၏။ ကိစ္စဝိသေသေန၊ အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်းဟူသော ကိစ္စအထူးကြောင့်။ ထိရ ဘာဝပုတ္တေ၊ ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ ပဌမဇ္ဈာန သမာဓိမှ၊ ပဌမဈာန် သမာဓိ၌လည်းကောင်း။ ပစ္စနိက ဒုရိဘာဝ ကတေန၊ ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတို့မှ ဝေးကွာသည်၏အဖြစ်သည် ပြုအပ်သော။ ထိရဘာဝေန၊ ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တံ သဒိသေသု၊ ထို ပဌမဈာန် သမာဓိနှင့် တူကုန်သော။ ဝိတက္ကရဟိတေသု၊ ဝိတက်မှ ကင်းကုန်သော။ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိသမာဓိသု စ၊ ဒုတိယဈာန် အစရှိသောသမာဓိတို့၌ လည်းကောင်း။ အပ္ပနာတိ၊ အပ္ပနာဟူ၍။ အဋ္ဌကထာဝေါဟာရော၊ အဋ္ဌကထာ အခေါ်အဝေါ် သည်။ (ဟောတိ)။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိတက္ကဿ၊ ၏။ အပ္ပနာယောဂေါ၊ အပ္ပနာနှင့် ယှဉ်ခြင်းကို။ ဝုတ္တော၊ ပြီး။ အညထာ၊ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်။ (အဋ္ဌကထာဝေါဟာရမှ တစ်ပါးသော ပါဠိတော် ဝေါဟာရအားဖြင့်။ အတ္ထေ၊ အနက်ကို။ ဂယုမာနေ၊ ယူအပ်သော်။) ဝိတက္ကော၊ ဝိတက်သည်သာ။ အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာသည်။ (ဟောတိ)။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထိုဝိတက်၏။

စသည်မိန့်။ ဈာန်တရားက ကာမရာဂ ဗျာပါဒ စသော နီဝရဏနှင့် အကုသလမူလ စသည်တို့ကို ပယ်ခွာနိုင်ခြင်းသဘောရှိသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “အကုသိုလ်အားလုံးကို ပယ်ခွာသည်”ဟု သာမညမဆိုဘဲ “ဧဝမေတ္ထ။ပ။ပဉ္စပုံ နီဝရဏာနံ။ပ။ဝိက္ခမ္ဘ နဝိဝေကော ဝုတ္တော”ဟု ဝိသေသပြု၍ ဆိုပါသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။တံ သဘာဝတ္ထာ၏ နောက်၌ “အဝိသေသေတွာ”ဟု တွေ့ရ၏။ မခွဲ၍လည်း “နီဝရဏာနမေဝ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော”ဟု အထူးမပြုခြင်းကို “အဝိသေသေတွာ” ဆိုသည်ဟု ဖွင့်၏။ သို့သော် နီဝရဏကုသလမူလ စသည်တို့၏ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကကို၊ ဆိုခြင်း သည် “အဝိသေအားဖြင့် ဆိုခြင်းမဟုတ်၊ အကုသိုလ်အထူးတို့ကို ထုတ်၍ဆိုခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ဝိသေသေတွာ”ဟု ရှိမှ ကောင်းမည် ထင်သည်။ ထိုသို့ရှိမှလည်း “သဗ္ဗာကုသလာနံ ပဟာနံ ဟောန္တိ ဖ္ဓိ”ဟု အရဗျတ္တ အဝိ-သဒ္ဒါနှင့် လိုက်လျောမည်။ သို့သော် ဤငြိကော၌သာမက ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ-သာရတ္ထဋီကာတို့၌လည်း “အဝိသေသေတွာ”ဟုချည်း ရှိသောကြောင့် စဉ်းစားကြပါလေ။

တံ သမ္ပယောဂေါ၊ ထို အပွနာနှင့် ယှဉ်ခြင်း သည်။ န သိယာ၊ မဖြစ်နိုင်တော့ရာ။
ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။ [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဈာနသမဂ္ဂံ နော၊ ဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝိတက္က၊ ပ။ ဒဿနေန၊
ဝိတက် ဝိစာရနှင့်ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကိုပြကြောင်းဖြစ်သော စကားဖြင့်။ [“ဣမိ
နာ စ ဝိတက္ကေန ဣမိနာ စ ဝိစာရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော”ဟူသော
စကားဖြင့်။] ဈာနဿေဝ၊ ဈာန်၏သာလျှင်။ သဝိတက္က သဝိစာရဘာ ဝဿ၊
ဝိတက်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်၊ ဝိစာရနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်၏။ ဝါ၊
ကို။ ပုတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။
တတြာပိ၊ ထို ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌လည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤ အတိုင်းသာ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခန္တိ ဧတ္ထ၊ ပါဠိ၌၊ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဤအနက်၌။
ဝိဝေကန္တိ၊ ဟူသည်။ ဈာနံ၊ ဈာန်တည်း။ ပီတိသုခ သဒ္ဓတော စ၊ ပီတိ သုခ-
သဒ္ဓါမှ နောက်၌လည်း။ (အကာရော ဝုတ္တော-၌ စပ်။) အတ္ထိအတ္ထဝိသေသ
ဝတော၊ အတ္ထိဟူသော အနက်အထူးရှိသော။ အဿ၊ ထိုဈာန်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။
(အတ္ထိအတ္ထဝိသေသဝတိ၊ သော။) အသ္မိံ၊ ဤဈာန်၌။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ အနက်၌။
(ဤ အဿတ္ထိအနက်၌။) အကာရော၊ အ-အက္ခရာကို။ ဝါ၊ အ-ပစ္စည်းကို။
ဝုတ္တော၊ ပြီ။ [ပီတိသုခနောင် အဿတ္ထိအနက်၌ အ-ပစ္စည်း သက်၍ “ပီတိသုခ-
ဖရဏာပီတိ စေတသိက သုခရှိသော”ဟု အနက်ပေးပါ-ဟူလို။] ဒုတိယေ၊
ဒုတိယအနက်၌။ ပီတိသုခမေဝ၊ ပီတိသုခသည်သာ။ (ဧဝဖြင့် ဈာန်ကိုကန့်။)
ဝိဝေကဇံ၊ ဝိဝေကဇံ မည်၏။ စ၊ ဆက်။ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခန္တိ၊ ဟူ၍။
အညပဒတ္ထေ၊ အညပုဒ်၏ အနက်၌။ သမာသော၊ သမာသ်ကိုလည်းကောင်း။
ပစ္စတ္တံ နိဒ္ဒေသဿ၊ ပဌမာအနက်၌ ညွှန်ပြအပ်သော ဝိဘတ်၏။ အလောပေါ စ၊
မကျေခြင်းကို လည်းကောင်း။ ကတော၊ ပြီ။ [“ဝိဝေကဇံ+ပီတိသုခံ+ယဿာတိ
ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ပြု၍ “ဧ”၌ ပဌမာဝိဘတ်၏ ကာရိယ
ဖြစ်သော နိဂ္ဂဟိတံကို မချေဘဲ ထားသည်-ဟူလို။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ လောပေ၊
ကျေခြင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ ဝိဝေကဇံပီတိသုခန္တိ၊ ဟူ၍။ ပါဠော၊ ပါဠိတော်
ပါဠိသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ အယံ၊ ကား (ပဌမာဝိဘတ်ကျေခြင်း၊ မကျေခြင်းကား။)
ဝိသေသော၊ တည်း။

ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာတိ၊ ကား။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာယ၊ ဂဏန်းအစဉ်အားဖြင့်။
(ပဌမံ-၌ စပ်။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပဌမန္တိ ဝစနံ၊ ပဌမံ ဟူသော သဒ္ဓါသည်။
ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာမတ္တံ၊ ဂဏန်းအစဉ်မျှ ဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။

နိဇ္ဈာဒိဝိပလ္လာသပ္ပဟာနေန၊ နိစ္စ အစရှိသော ဝိပလ္လာသကို ပယ်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ မဂ္ဂေါ၊ မဂ်သည်။ အသမ္မောဟတော၊ သမ္မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့်။ ဝါ၊ မတွေမဝေသော အားဖြင့်။ အနိဇ္ဈာဒိ လက္ခဏာနိ၊ တို့ကို ။ ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ လက္ခဏပုနိဇ္ဈာနံ၊ မည်၏။

အသမ္မောသမ္မေ၊ ပျောက်ပျက်ခြင်းသဘော မရှိသော။ [အသမ္မောသမ္မေတိ အဝိနာသသဘာဝံ-အနု။] နိဗ္ဗာနံ၊ သည်။ အဝိပရိတလက္ခဏတ္တာ၊ အဝိပရိတလက္ခဏာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (မဖောက်ပြန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိသည့်အတွက်။) အနုညထာဘာဝတော၊ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ တထလက္ခဏံ၊ တထလက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ မဖောက်မပြန်မှန်ကန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏။

ဒုတိယဇ္ဈာနကထာ အဖွင့်

ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ ဧတေန၊ ပါဌ်ဖြင့်။ (ဒီပိတော ဟောတိ-၌ စပ်။) ယေ၊ ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ၊ အကြင် ဝိတက် ဝိစာရတို့ကြောင့် ပဌမဇ္ဈာနဿ၊ ၏။ ဩဠာရိကတာ၊ ကြမ်းတမ်းသည်၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) တေသံ၊ ထိုဝိတက် ဝိစာရတို့ကို။ သမတိက္ကမာ လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်။ ဒုတိယဇ္ဈာနဿ၊ ကို။ သမဓိဂမော၊ ရခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) သဘာဝတော၊ ပင်ကို သဘောအားဖြင့်။ အနောဠာရိကာနံ၊ မကြမ်းတမ်းကုန်သော။ ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့ကို။ သမတိက္ကမာ၊ ကြောင့်။ (ဒုတိယဇ္ဈာနဿ၊ ကို။ သမဓိဂမော၊ သည်။) န (ဟောတိ)။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒီပိတော ဟောတိ။ ဧဝံ၊ တူ။ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ နယော၊ သည်။ ဟောတိ တသ္မာ။ ဝိတက္ကံ။ ပ။ ဝစနာနိ၊ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခတို့ကို လွန်မြောက်ခြင်းကို ဆိုကြောင်းစကားတို့သည်။ [“ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ၊ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ၊ သုခဿ စ ပဟာနာ” ဟူသော စကားတို့သည်။] ဩဠာရိ။ ပ။ သမတိက္ကမာ၊ ကြမ်းတမ်းကုန်၊ ကြမ်းတမ်းကုန်သော ဈာန်အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်။

၁။ အသမ္မောဟတော။ ။ “ပဋိဝိဇ္ဈတိ”အရ ပဋိဝေသသည် အာရုံပြုသော အားဖြင့် သိခြင်းဟူသော အာရမ္မဏပဋိဝေခ၊ အနိစ္စ စသော လက္ခဏာ နိဗ္ဗာန်၏ တထလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဟူသော လက္ခဏပဋိဝေခဟု ၂-မျိုး ရှိ၏။ မဂ်က အနိစ္စ စသော လက္ခဏာကို သိရာ၌ တကယ် အာရုံမပြုသော်လည်း ထိုလက္ခဏာများကို မတွေမဝေ ရှင်းပြီးလင်းပြီး အနေအားဖြင့် သိ၏။ ထိုအသိကို အသမ္မောဟပဋိဝေခဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် အသမ္မောဟတောဖြင့် အာရမ္မဏပဋိဝေခကို ကန့်သတ်သည်။

ဒုတိယာဒိ အဓိဂမပရိဒီပကာနိ၊ ဒုတိယဈာန် အစရှိသော ဈာန်တို့ကို ရခြင်းကို ပြတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့် တောသံ၊ ထို စကားတို့၏။ ဧကဒေသဘူတံ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဝိတက္ကဝိစာရသမတိက္ကမ ဝစနံ၊ ဝိတက်ဝိစာရ တို့ကို လွန်မြောက်ခြင်းကို ဆိုကြောင်း စကားရပ်ကို။ တံဒီပကန္တိ၊ ထိုအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြတတ်၏။ ဟူ၍။ ဝိတ္တံ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [“ဩဠာရိကဿ ပန ဩဠာရိကဿ အင်္ဂဿ သမတိက္ကမာ ပဌမဇ္ဈာနတော ပရေသံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိနံ အဓိဂမော ဟောတိတိ ဒီပနတ္ထံ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။]

အထ ဝါ၊ ကား။ တံ သမတိက္ကမာ၊ ထို ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို လွန်မြောက် ခြင်းကြောင့်။ ဒုတိယာဓိဂမဒီပကေန၊ ဒုတိယဈာန်ကို ရခြင်းကို ပြတတ်သော။ ဝိတက္က။ပ။ဝစနေနေဝ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ဆိုကြောင်း

၁။ တောသံ ဧကဒေသဘူတံ။ ။တောသံဖြင့် ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာဟူသော စကား၊ ဝိတိယာ စ ဝိရာဂါ ဟူသောစကား၊ သုခဿ စ ပဟာနာ ဟူသော စကားတို့ ညွှန်ပြ၏။ ထို စကားတို့၏ ဧကဒေသ ဟူသည် “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ”ဟူသော စကားတည်း။ ထိုစကား တစ်စိတ် သည် “ဩဠာရိက ဩဠာရိက ဖြစ်သော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့် နောက်နောင် ဒုတိယဈာန် စသည်ကို ရ၏”ဟူသော အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြတတ်၏။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [ဩဠာရိကဿ ပန ဩဠာရိကဿ အင်္ဂဿ သမတိက္ကမာ ပ။ပ။ဟောတိတိ ဒီပနတ္ထံ ကို ကြည့်၍ “တံ ဒီပကန္တိ ဝုတ္တံ” ဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဧကဒေသဘူတံကို ကြည့်၍ “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ”သည် အစိတ်၏အမည်ကို အပေါင်း၌တင်စားသော ဧကဒေသပုစာ ဟု လည်းကောင်း၊ ဝိတိ သုခ သမတိက္ကမတို့အတွက်ပါ မှတ်၍ပြသော ဥပလက္ခဏ-နည်း ဟု လည်းကောင်း အနုဋီကာ၌ ဖွင့်သည်။

၂။ အထ ဝါ။ ။ဣဒါနိ အဝယဝေန သမုဒါယောပလက္ခဏံ ဝိနာ (ရှေ့နည်းကဲ့သို့ ဧက ဒေသပုစာ-ဥပလက္ခဏနည်း မဟုတ်ဘဲ) ဝိတက္က ဝိစာရ ဝုပသမဝစနေန (ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ-သဒ္ဓါဖြင့်) ဝိတိဝိရာဂါဒီဝစနာနံ (ဝိတိယာ စ ဝိရာဂါ၊ သုခဿ စ ပဟာနာ- သဒ္ဓါတို့၏) သဝိသယေ (မိမိဈာန်အရာ၌) သမာနဈာပါရတံ (ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာကဲ့သို့ တူမျှသော ဈာပါရရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို) ဒဿေန္တော အထ ဝါတိအာဒိမာဟ။-န။ ရှေ့နည်း၌ “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ” တစ်ပုဒ်တည်းက “ဝိတိသမတိက္ကမ-သုခသမတိက္ကမတို့ကို ပြ၏” ဟု ဆို၏။ ဤ အထ ဝါ နည်း၌ကား “ဝိတိယာ စ ဝိရာဂါ”ပုဒ်က တတိယဈာန်အရာ၌ ဝိတိသမတိက္ကမ ဖြစ်ပုံကို ပြဖို့ရန်လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထဈာန်အရာ၌ “သုခဿ စ ပဟာနာ” ပုဒ်က သုခသမတိက္ကမ ကို ပြဖို့ရန်လည်းကောင်း ဈာပါရရှိကြကြောင်းကို “ဤ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ပုဒ်ကပင် လှမ်းမျှော်၍ ပြသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ဒီပက နည်းဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။

စကား ဖြင့်ဖြင့်ပင်။ [“ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ”ဟူသော စကားဖြင့်ပင်။] ပီတိ
ဝိရာဂါဒိဝစနာနံ၊ ပီတိဝိရာဂ-အစရှိသည်ကို ဆိုကြောင်း စကားတို့၏။ ပီတိ
ယာဒိသမတိက္ကမာ၊ ပီတိ အစရှိသည်ကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်။ တတိယာဒိ
အဓိမုဒိပကတော၊ တတိယ အစရှိသော ဈာန်တို့ကို ရခြင်းကို ပြတတ်ကုန်သည်
၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထို ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ
ဟူသော စကား၏။ တံ ဒိပကတော၊ ထို အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြတတ်သည်၏အဖြစ်
ကို။ ဝုတ္တာ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [“ဩဠာရိကဿ၊ ပနပပဒိပနတ္ထံ”ဟူ၍
ဆိုအပ်ပြီ။]

နီလဝဏ္ဏံ။ ပ။ ဝိယာတိ၊ ကား။ နီလယောဂတော၊ အညိုဝဏ်နှင့် ယှဉ်ခြင်း။
ကြောင့်။ ဝတ္ထံ၊ အဝတ်သည်။ နီလံ၊ နီလမည်သည်။ (ဟောတိ) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။
ဣတိ(အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ [“နီလ ဝတ္ထံ
ဝိယ”ဟု ဆိုသော်လည်း “ဝိတ္ထံ နီလံ ဝိယ”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ-ဟူလို။]

ယေန သမ္ပသာဒနေ၊ အကြင် သမ္ပသာဒနံ မည်သော သဒ္ဓါနှင့်။ ယောဂါ၊
ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ ဈာနံ၊ ဈာန်သည်။ သမ္ပသာဒနံ၊ န မည်၏။ တသ္မိံ၊ ထို
သမ္ပသာဒနံ ကို။ ဒဿိတေ၊ ပြအပ်သော်။ (ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ပြလိုက်လျှင်။)
သမ္ပသာဒနံ ဈာနန္တိ၊ ဟူ၍။ သမာနာဓိကရဏ နိဒ္ဒေသေနော၊ တူသော တည်ရာ
အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြကြောင်း စကားဖြင့်ပင်။ (တုလျာဓိကရဏအဖြစ်ကို
ပြကြောင်းစကားဖြင့်ပင်။) တံ ယောဂါ၊ ထိုသမ္ပသာဒနံနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။
ဈာနေ၊ ဈာန်၌။ တံသဒ္ဓပ္ပဝတ္ထိ၊ ထိုသမ္ပသာဒနံ-သဒ္ဓါ၏ဖြစ်ခြင်းကို။ ဒဿိတာ၊
ပြအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အဝိရောဓော၊ ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်နှင့် ဤအဋ္ဌကထာ၏
မဆန့်ကျင်ခြင်းသည်။ ယုတ္တော၊ သင့်ပါပေ၏။ ဝါ၊ သင့်ပါစေတော့။

၁။ ယေနပပယုတ္တော။ ။ဝိဘင်္ဂေ ပနပပစဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားအရ
ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့် ဤ အဋ္ဌကထာအဖွင့်၏ မဆန့်ကျင်ပုံကို ပြလို၍ “ယေန
သမ္ပသာဒနေ”စသည်ကို မိန့်သည်။ သမ္ပသာဒနံ မည်သော အကြင် သဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်
ဈာန်ကို ဝုဏ္ဏပစာရအားဖြင့် သမ္ပသာဒနဟု ခေါ်ရ၏။ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ထိုသဒ္ဓါကို
“သမ္ပသာဒနန္တိယာ သဒ္ဓါပ။ အဘိပ္ပသာဒေါ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထို သမ္ပသာဒနံ (သဒ္ဓါ)နှင့်
ဈာန်ကို “သမ္ပသာဒနံ ဈာနံ”ဟု အရတူ တုလျာဓိကရဏ အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော
စကားဖြင့်ပင် သမ္ပသာဒနံ မည်သော သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ဈာန်ဟူသော အနက်၌လည်း
သမ္ပသာဒနံ-သဒ္ဓါက ဖြစ်ပုံကို ပြအပ်ပြီး ဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် သမ္ပသာဒနံ-အရ သဒ္ဓါကို
ပြသော ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့် ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံ၏ မဆန့်ကျင်ခြင်းသည် သင့်မြတ်ပါပေသည်-
ဟူလို။

“ဧကော ဒိဘာဝေ၊ ဧကောဒိဘာဝံ ဌံ။ ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ (ယုတ္တော၊ သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။) လူတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ “ဧကောဒိမိ၊ ဧကောဒိကို။ ဒဿိတေ၊ ပါဠိတော်၌ပြအပ်သော်။ ဧကောဒိဘာဝံ ဈာနန္တိ၊ ဟူ၍။ သမာဓိကရဏ နိဒ္ဒေသေနော၊ ဖြင့်ပင်။ ဈာနဿ၊ ၏။ ဧကောဒိဝဗုဒ္ဓတာ၊ ဧကောဒိမည်သော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူ အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ လူတိ၊ ကြောင့်။ (အဝိရောဓော၊ ယုတ္တော၊ သင့်၏။)

“ပန၊ ဆက်။ ဧကောဒိဘာဝန္တိ၊ ဟူ၍။ ဣဒံ၊ ဤ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို။ ဥဒ္ဓရိတွာ၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူ၍။ ဧကောဒိဿ၊ ဧကောဒိမည်သော သမာဓိကို။ နိဒ္ဒေသော၊ အကျယ်ညွှန်ပြခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ န ကတ္တဗ္ဗော၊ မပြုလိုက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်လော။ လူတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ သမာဓိမိ၊ သမာဓိဟူသော အနက်၌။ ပဝတ္တော၊ သော။ ဧကောဒိဘာဝံ သဒ္ဓေါ ဧဝ၊

၁။ ဧကောဒိဘာဝေ ကထံ။ “ဧကောဒိဘာဝံ အရ ဈာန်ကိုရရာ၌ကား အဘယ်နည်းဖြင့် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဧကောဒိဘာဝံ အရ သမာဓိကို ပြတော်မူ၍ အဋ္ဌကထာ၌မူ “ဣဒံ ဒုတိယဇ္ဈာနံ ဧကောဒိဘာဝံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဆန့်ကျင်သည်သာ မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာသည်။

၂။ ဧကောဒိမိ၊ ပ။ ဟောတိဟိ။ “ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဧကောဒိဘာဝံအရ ဧကောဒိမည်သော သမာဓိကိုသာ ပြတော်မူသော်လည်း “ဧကောဒိဘာဝံ ဈာနံ”ဟု တုလျာဓိကရဏ အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်ပင် ဈာန်၏ ဧကောဒိမည်သော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဟောတော်မူအပ်ပြီး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့် ဤ အဋ္ဌကထာ မဆန့်ကျင်ပါ-ဟုလို။ [လူတိက အဝိရောဓော ပြန်လှည့်စပ်။]

၃။ ဧကောဒိဘာဝန္တိ၊ ပ။ ယုတ္တံ။ “ဈာန်တရားက ဧကောဒိမည်သော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သောကြောင့် ဧကောဒိဘာဝံ အမည်ဖြစ်လျှင် ပါဠိတော်၌ “ဧကောဒိဘာဝန္တိ”ဟု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်ပြီးလျှင် အကျယ်ညွှန်ပြသောအခါ ဧကောဒိ၏ အနက်ဖြစ်သော သမာဓိကိုသာ ညွှန်ပြတော်မူ၏။ ထိုကဲ့သို့ ညွှန်ပြမှုကို မပြုလိုက်ရာရောက်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု ပါဠိတော်အတွက် စောဒနာ၍ အဖြေကိုပြလိုသောကြောင့် “ဧကောဒိ ဘာဝသဒ္ဓေါ ဧဝ”စသည်ကို မိန့်သည်။ သမာဓိဟူသော အနက်၌ဖြစ်သော ဧကောဒိဘာဝသည့်ပင် (သမ္ပသာဒန-သဒ္ဓါကဲ့သို့) ဂုဏူပစာရအားဖြင့် ဈာန် ဟူသော အနက်၌ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိဘင်းပါဠိတော်စကားသည် အသင့်ပင်ဖြစ်သည်-ဟုလို။

မှတ်ချက်။ “ဧကောဒိဘာဝ-သဒ္ဓါက သမာဓိကိုဟော၏”ဟူသော စကားသည် အဋ္ဌကထာစကားမဟုတ်၊ ဋီကာဆရာ၏ သီးခြားစကားတည်း။ ထိုစကားအရ ဧကောဒိသဒ္ဓါသည် ဈာန်ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ (ဝိဂ္ဂဟကိုကား အဋ္ဌကထာအစဉ်း နည်းမှီ၍ ပြုပြီးလျှင် ဈာန်ကို အရကောကပါ။) “ဧကောဒိဿ+ဘာဝေါ ဧကောဒိဘာဝေါ”ဟု သမာသ်တွဲသောအခါ ဧကောဒိမည်သော ဈာန်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သမာဓိကို ရသည်ဟု သာရတ္ထဋီကာ မိန့်သည်။

ဧကောဒိဘာဝ- သဒ္ဓါသည်ပင်။ သမ္ပသာဒနသဒ္ဓေါ ဝိယ၊ သမ္ပသာဒန-
သဒ္ဓါသည်ကဲ့သို့။ ဈာနမှ၊ ဈာန်ဟူသော အနက်၌။ ပဝတ္တတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
ယုတ္တံ၊ ပါဠိတော် စကားလည်း သင့်မြတ်၏။

[အပ္ပိတာ ဗျပ္ပိတာ၌ အပ္ပိတာကို ဖွင့်လို၍ အပ္ပိတာတိ-မိန့်။] အပ္ပိတာတိ၊
ကား။ ဝိနာသံ၊ ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဂမိတာ၊ ရောက်ကုန်သည်။(ဟောန္တိ။) [အပ္ပ-
ဓာတ်သည် “ပါပုဏ်န-ရောက်ခြင်းအနက်”ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဂမိတာ”ဟု
ဖွင့်သည်။ဝိနာသံကား အပိုထည့်အပ်သော ကံပုဒ်တည်း။]

ဒုတိယ။ပ။ဒီပဂေန၊ ဒုတိယဈာန် အစရှိသည်ကို ရခြင်း၏အကြောင်းကို
ပြတတ်သည်လည်းဖြစ်သော။ အဇ္ဈတ္တသမ္ပသာဒနတာယ၊ အဇ္ဈတ္တပမ္ပသာဒနအဖြစ်
လည်းကောင်း။ စေတသော ဧကောဒိ ဘာဝတာယ စ၊ စေတသော ဧကောဒိဘာဝ
အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဟေတုဒီပဂေန၊ အကြောင်းကို ပြတတ်သည်လည်း
ဖြစ်သော။ အဝိတက္ကဝိစာရဘာဝ ဟေတုဒီပဂေန စ၊ အဝိတက္ကဝိစာရ အဖြစ်၏
အကြောင်းကို ပြတတ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝုပသမ ဝစနေနေဝ၊
ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းပျောက်ခြင်းကို ဆိုကြောင်း စကားဖြင့်ပင်။ (ဝိတက္ကဝိစာရာနံ
ဝုပသမာ ဟူသော စကားဖြင့်ပင်။) ဝိတက္က ဝိစာရာဘာဝေါ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏
မရှိခြင်းကို။- ဒီပိတော၊ ပြအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ “ကတေန၊
ပြုအပ်သော။ အဝိတက္က အဝိစာရဝစနေန၊ ဝိတက် မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ဝိစာရ
မရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဆိုကြောင်းစကားဖြင့်။ (“အဝိတက္က အဝိစာရ”ဟူသော
စကားဖြင့်။) ကိံ၊ အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။
(တံ၊ ထိုစောဒနာသည်။) န၊ မသင့်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အဒီပိတ္တာ၊ ဝိတက္က ဝိစာရ
ဝုပသမ-စကားဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို မပြုအပ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [ပါဠိထည့်၍ အနက်ပေးလိုလျှင် “ဝိတက္က ဝိစာရ-ဝုပသမ

၁။ ဒုတိယ။ပ။ဝစနေနေဝ။ ။“ဒီပဂေန” ၃-ပုဒ်သည် “ဝိတက္ကဝိစာရဝုပသမ
ဝစနေနေဝ”၏ ဝိသေသနတည်း။ ထိုတွင် “ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိအဝိ ဂမုပါယဒီပဂေန” ဟူသော
- ဝိသေသနသည် “ဩဠာရိကဿ ပန။ပ။ဒီပနတ္ထ”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကို ယူ၍
ဆိုအပ်သော ဝိသေသနတည်း။ “အဇ္ဈတ္တသမ္ပသာဒနတာယ စေတသော ဧကောဒိဘာဝ တာယ
စ ဟေတုဒီပဂေန” ဟူသော ဝိသေသနသည် “အပိ စ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ”စသော
အဋ္ဌကထာ စကားကိုယူ၍ ဆိုအပ်သော ဝိသေသနတည်း။ “အဝိတက္ကအဝိစာရဘာဝဟေတု
ဒီပဂေန” ဟူသော ဝိသေသနသည် “တထာဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဣဒံ အဝိတက္ကအဝိစာရံ”
ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကိုယူ၍ ဆိုအပ်သော ဝိသေသနတည်း။

ဝစနေန၊ ဖြင့်။ ဝိတက္က ဝိစာရာဘာဝဿ၊ ၏။ အဒိပိတက္ကာ၊ ကြောင့်တည်း။ ဟု ပေးပါ။] ဟိ၊ ချဲ့။ ဝိတက္က။ ပ။ ဝစနေန၊ ဖြင့်။ (ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော စကားဖြင့်) ဝိတက္က ဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ 'အပ္ပဝတ္တိ၊ မဖြစ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ 'ဟိ၊ မှန်။ ဝိတက္က ဝိစာရေသု၊ တို့၌။ တဏှာ ပဟာနဉ္စ၊ တပ်မက်ခြင်းကို ပယ်ခြင်း သည်လည်း။ (စ-ဖြင့် မရှိခြင်းကို ဆည်း။) ဧတေသံ၊ ဤ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏။ ဝုပသမော၊ ငြိမ်းပျောက်ခြင်းတည်း။

စ၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) စ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့။ ယေ၊ အကြင် မက်တို့သည်။ သင်္ခါရေသု၊ တေဘူမက သင်္ခါရတို့၌။ တဏှာပဟာနံ၊ တဏှာကို ပယ်ခြင်းကို။ ကရေန္တိ၊ ပြုနိုင်ကုန်၏။ တေသု မဂ္ဂေသု၊ ထို ပယ်ဆဲ ဖြစ်သော မက်တို့၌ လည်းကောင်း။ ပဟိနတဏှေသု၊ ပယ်အပ်ပြီးသော တဏှာရှိကုန်သော။ ဝါ၊ တဏှာကို ပယ်ပြီးကုန်သော။ ပလေသု စ၊ ဖိုလ် တို့၌လည်းကောင်း။ သင်္ခါရပ္ပဝတ္တိ၊ သင်္ခါရတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ (ယထာ)၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤ ဈာန်အရာ၌လည်း။ ဝိက္ခမ္ဘိတ။ ပ။ တဏှဿ၊ ပယ်ခွာပြီးသော ဝိတက်ဝိစာရတို့၌ တပ်မက်တတ်သော တဏှာရှိသော။ ဝါ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၌ တပ်မက်တတ်သော တဏှာကို ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနံဖြင့် ပယ်ခွာပြီးသော။ ဒုတိယဇ္ဈာနဿ၊ ၏။ ဝိတက္က။ ပ။ ယောဂေါ၊ ဝိတက် ဝိစာရ တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပရမေန၊ ရှေ့ဖြစ်သော ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာဟူသော စကားဖြင့်။ န နိဝါရိတော၊ မတားမြစ်အပ်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံ နိဝါရဏတ္ထံ၊ ထို ဝိတက် ဝိစာရတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်း ကို တားမြစ်ခြင်း၊ အကျိုးငှာ လည်းကောင်း။ အာဝဇ္ဇိတုကာမတာဒိအတိက္က မောဝ၊ ဆင်ခြင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏။

၁။ ဝိတက္ကဝိစာရေသု ဟိ။ ။ ဝိတက္ကဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းဟူသည် ဝိတက္က ဝိစာရတို့၌ တပ်မက်မှု တဏှာ၏ ငြိမ်းအေးခြင်းတည်း။ "ထိုသို့ ငြိမ်းအေးရုံမျှဖြင့် ဝိတက်ဝိစာရမယှဉ်"ဟု မဆိုနိုင်။ ဥပမာ- အရိယာမဂ်သည် သင်္ခါရတို့၌ တပ်မက်မှုတဏှာကို ပယ်သတ်၏။ ဖိုလ်ကား ပယ်သတ်ခြင်းကိစ္စ ပြီးပြီးသော တရားဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုမဂ် ထိုဖိုလ်တို့၌ သင်္ခါရတရားတို့ (ရုပ်နာမ်တို့) ဖြစ်နေကြ ပါဝင်နေကြသကဲ့သို့တည်း။ ဤသို့လျှင် "ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ"ဟူသော ရှေ့စကားဖြင့် "ဝိတက် ဝိစာရ မယှဉ်" ဟူသော အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို မပြနိုင်သောကြောင့် "အဝိတက္က အဝိစာရ"ဟူသော နောက်စကားကို ထပ်၍ ဟောတော်မူရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအမေးအဖြေများ၌ အဋ္ဌကထာစကားကို ကောက်ချက်ချ၍ စောဒနာလုပ်ပြီးလျှင် ဋီကာဆရာ၏ အလိုအတိုင်း အဖြေကိုပြသော စကားတည်း။ အဋ္ဌကထာကို တိုက်ရိုက်ဖွင့်သော စကားမဟုတ်-ဟု မှတ်ပါ။

အဖြစ် စသည်ကို လွန်မြောက်ခြင်းသည်ပင်။ (အာဒိဖြင့် သမာပဇ္ဇန-ဝသီဘော် စသည်ကို ယူ။) တေသံ၊ ထိုဝိတက် ဝိစာရတို့၏။ ဝုပသမော၊ ငြိမ်းပျောက်ခြင်းတည်း။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿနတ္ထံ စ၊ ပြခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

တတိယဇ္ဈာနကထာဝဏ္ဏနာ

ပရိသုဒ္ဓပကတိ၊ စင်ကြယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပင်ကိုသဘောဟူသည်။ ခိဏာသံဝံ ပကတိ၊ ကုန်းခမ်းပြီးသော အာသဝေါရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ပင်ကို သဘောဖြစ်သော။ နိက္ခိလေသတာ၊ ကိလေသာ မရှိသူ၏ အဖြစ်တည်း။

ဥပေက္ခာ နိမိတ္တန္တိ ဧတ္ထ၊ ဌ။ လိနုဒ္ဓစ္စပက္ခပါတရဟိတံ၊ တွန့်ဆုတ်ခြင်း အဖို့၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းအဖို့၌ ကျရောက်ခြင်းမှ ကင်းသော။ မဇ္ဈတ္တံ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသော။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှုတတ်သော။ ဝီရိယံ၊ 'ဝီရိယကို။ ဥပေက္ခာတိ၊ ဟူ၍။ 'ဝုတ္တံ၊ တဒေဝ၊ ထို ရှေးရှေး ဝီရိယသည်ပင်။ တံ အာကာရံ၊ ထို လျစ်လျူရှုခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာကို။ 'ဂဟေတွာ၊ ၍။ ပဝုတ္တေတဗ္ဗဿ၊ ဖြစ်စေထိုက်သော။ တာဒိဿ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ ဝီရိယဿ၊ နောက်နောက် ဝီရိယ၏။ နိမိတ္တဘာဝတော၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ၊ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ မည်၏။

["ဒဿ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝိပဿနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ" ဟူသော အဋ္ဌကထာ-လာ ပါဠိတော်၏ အဆက်ကိုပြလို၍ "ပဌမဇ္ဈာနပဋိလာဘတ္ထာယ" စသည် မိန့်။]

ပဌမဇ္ဈာန ပဋိလာဘတ္ထာယ၊ ပဌမဈာန်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ။ နိဝရဏေ၊ နိဝရဏတို့ကို။ (ပဋိသင်္ခါသန္တိဋ္ဌနာပညာ၊ အသင့်အားဖြင့် ရှုလျက် ကောင်းစွာ တည်တတ်သောပညာဟု ဆိုအပ်သော။ 'သင်္ခါရုပေက္ခာသု၊ သင်္ခါရုပေက္ခာတို့၌။ ဉာဏံ၊ ဉာဏ်လည်းကောင်း။) ။ ပ ။ နေဝသညာ။ ပ ။ ပဋိလာဘတ္ထာယ၊ နေဝသညာ သညာယတန သမာပတ်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ။ အာကိဉ္ဇညာယတနသည်၊ အာကိဉ္ဇညာယတန သညာကို။ ပဋိသင်္ခါ။ ပ။ ဉာဏံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမာ အဋ္ဌ၊ ဤ ရှစ်ပါးတို့သည်။ သမာပတ္တိဝသေန၊ သမာပတ်၏ အစွမ်းကြောင့်။ (သမာဓိ၏အစွမ်းကြောင့်) ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။ ["အဋ္ဌ သင်္ခါရုပေက္ခာ သမာဓိဝသေန" ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ အဋ္ဌ၏သရုပ်ကို ပြသည်။]

“သောတာပတ္တိမဂ္ဂပဋိလာဘတ္ထာယ၊ ငှာ။” ဥပ္ပါဒံ၊ ရှေးကံကြောင့် ဤ ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိ၊ ပဝတ္တိအခါ၌ အဆက်မပြတ် ခြင်းကို လည်းကောင်း။ နိမိတ္တံ၊ သင်္ခါရနိမိတ်ကို လည်းကောင်း။ အာယုဟနံ၊ နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ဖို့ရန် အားထုတ်အပ်သော ကံကိုလည်းကောင်း။ ပဋိသန္ဓံ၊ နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကို လည်းကောင်း။ ဂတိံ၊ ဂတိကို လည်းကောင်း။ နိဗ္ဗတ္တိံ၊ ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ဥပဝတ္တိံ၊ အကျိုးဝိပါက်၏ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ဇာတိံ၊ ဇာတိကိုလည်းကောင်း။ ဇေယျံ၊ ဥပါယာသေ၊ ဇရာ၊ မရဏ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ခေါ်မနဿ၊ ဥပါယာသတို့ကို လည်းကောင်း။ (ပဋိသင်္ခါ။ပ။ဉာဏံ၊ လည်းကောင်း။) သောတာပတ္တိဖလ သမာ ပတ္တတ္ထာယ၊ ငှာ။ပ။ သုညတဝိဟာရ သမာပတ္တတ္ထာယ၊ သုညတဝိဟာရ သမာပတ် အကျိုးငှာ။ [သုညတနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော သမာပတ်ကိုပင် “သုညတဝိဟာရ သမာပတ်”ဟု ခေါ်သည်။] ပ။ အနိမိတ္တဝိဟာရ သမာပတ္တတ္ထာယ၊ ငှာ။ [အနိမိတ္တ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော သမာပတ်ကိုပင် “အနိမိတ္တဝိဟာရ သမာပတ်”ဟု ခေါ်သည်။] ဥပ္ပါဒံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ပ။ဉာဏံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမာ ဒသ၊ ဤဆယ်ပါးတို့သည်။ [မဂ် ၄-ပါး၊ ဖိုလ် ၄-ပါး၊ သုည တဝိဟာရ သမာပတ်၊ အနိမိတ္တဝိဟာရ သမာပတ်အားဖြင့် ၁၀-ပါးတို့သည်။] ဝိပဿနာ ဝသေန၊ ဝိပဿနာ၏အစွမ်းကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [“ဒသ သင်္ခါရပေက္ခာ ဝိပဿနာဝသေန”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ ဒသ၏သရုပ် ကို ပြသည်။]

ယဒတ္ထိ ယံ ဘူတန္တိ၊ ကား။ ခန္ဓပဉ္စကံ၊ ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းတည်း။ တံ၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို။ မုဉ္ဇိတုကမျတာဉာဏေန၊ မုဉ္ဇိတုကမျတာဉာဏ်ဖြင့်။ ပဗဟတိ၊ ပယ်စွန့်၏။ ဒိဋ္ဌသောဝတ္ထိကတ္တယဿ၊ မြင်အပ်ပြီးသော လည်ရစ်သုံးခု အပေါင်းရှိသော မြွေ၏(အပေါ်၌)။ [ဒိဋ္ဌ+သောဝတ္ထိကတ္တယံ ယဿသော တထာ၊

၁။ ဥပ္ပါဒံ၊ပ။ဇာတိံ။ ။ဥပ္ပါဒန္တိ ပုရိမကမ္မပစ္စယာ ဣဝ ဥပ္ပတ္တိံ၊ ပဝတ္တန္တိ တထာ ဥပ္ပန္နဿ ပဝတ္တိံ၊ နိမိတ္တန္တိ သဗ္ဗုဒ္ဓိ သင်္ခါရဂုတ်၊ နိမိတ္တဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနတော၊ အာယုဟနန္တိ အာယတိံ ပဋိသန္ဓံ ဟေတုဘူတံ ကမ္မံ၊ ပဋိသန္ဓိန္တိ အာယတိံ ဥပပတ္တိံ၊ ဂတိန္တိ ယာယ ဂတိယာ သာ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ၊ နိဗ္ဗတ္တိန္တိ ခန္ဓာနံ နိဗ္ဗတ္တနံ၊ ဥပပတ္တိန္တိ “သမာပန္နဿ ဝါ ဥပပန္နဿ ဝါ” တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ ဝါပါကပ္ပဝတ္တိံ၊ ဇာတိန္တိ ဇာရာဒီနံ ပစ္စယ ဘူတံ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိံ၊ ဇရာမရဏာဒယော ပါကဋာ ဧဝ၊ ဧတ္ထ စ ဥပ္ပါဒါ ယော ပဇ္ဇေဝ သင်္ခါရပေက္ခာ ဉာဏဿ ဝိသယဝသေန ဝုတ္တာ၊ သောတာ ကေသံ ဝေဝစနဝသေန၊ “နိဗ္ဗတ္တိ ဇာတံ” တိ ဣဒဉ္စိ ဒွယံ ဥပ္ပါဒဿ ဇေဝ ပဋိသန္ဓိယာ စ ဝေဝစနံ၊ “ဂတိ ဥပပတ္တိစာ” တိ ဣဒဉ္စိ ဒွယံ ပဝတ္တဿ၊ ဇရာဒယော နိမိတ္တဿာတိ။-အန။

သပ္ပေါ။-မဓု။] သပ္ပလက္ခဏာဝိစိနနေ၊ မြွေ၏လက္ခဏာကို ရှာဖွေ စိစစ်ခြင်း၌။
 (ဥပေက္ခံ၊ လျစ်လျူရှုခြင်းကို။ ပဋိလဘတိ) ဝိယ၊ ရသကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။)
 ဓိဋ္ဌလက္ခဏတ္တယဿ၊ မြင်အပ်ပြီးသော လက္ခဏာသုံးပါးအပေါင်းရှိသော။ ဘူတဿ၊
 ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၏ (အပေါ်၌)။ သင်္ခါရ လက္ခဏာဝိစိနနေ၊
 သင်္ခါရလက္ခဏာကို ရှာဖွေ စိစစ်ခြင်း၌။ ဥပေက္ခံ၊ အသင့်အားဖြင့်၊ ရှုတတ်သော
 ဉာဏ်ကို။ ပဋိလဘတိ၊ ရ၏။

အနာဘောဂရသာတိ၊ ကား။ ပဏီတသုခေ၊ မွန်မြတ်သော ချမ်းသာဖြစ်သော။
 တသ္မိပိ၊ ထို တတိယဈာန်ချမ်းသာ၌ သော်မှလည်း။ အဝနတိ ပဋိပက္ခကိစ္စာ၊
 ကိုင်းညွတ်တတ်သော တဏှာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကိစ္စရှိ၏။ ဣတိ၊ အတ္တော။

နာမကာယေန၊ သမ္ပယုတ္တနာမကာယဖြင့်။ စေတသိကသုခံ၊ စေတသိက
 သုခကိုလည်းကောင်း။ ကာယိက။ပ။သမုဋ္ဌာပနေန၊ ကာယိကသုခ၏အကြောင်း
 ဖြစ်သော ပဏီတရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်။ ကာယိကသုခေ၊ ကိုလည်းကောင်း။
 ဈာနသမဂ္ဂိ၊ တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပဋိသံဝေဒေတိ၊
 ခံစား၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။

ဖုဋ္ဌတ္တာ၊ ပျံ့နှံ့အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဗျာပိတတ္တာ၊ ပျံ့နှံ့အပ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ (သုခံ ပတိသံဝေဒေယျ-၌စပ်။) ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့။
 ဥဒကေန၊ ရေသည်။ ဖုဋ္ဌသရီရဿ၊ ပျံ့နှံ့အပ်သော ကိုယ်ရှိသူ၏ သန္တာန်၌။
 တာဒိသေ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ (သုခဖြစ်လောက်သော။) နာတိ ပစ္စနိကေ၊
 အလွန်မဆန့်ကျင်သော။ [အလွန်ဆန့်ကျင်သော လေ စသည်ထိလျှင် သုခမဖြစ်ဘဲ
 ဒုက္ခ ဖြစ်သောကြောင့် “နာတိပစ္စနိကေ”ဟု ဆိုသည်။] ဝါတုဒိကေ၊ လေ
 အစရှိသော။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည်။ ဖုဋ္ဌေ၊ တွေ့ထိလတ်သော်။ သုခံ၊
 သုခသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ယထာ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧတေဟိ၊ ဤ ပဏီတ
 ရုပ်တို့သည်။ ဖုဋ္ဌသရီရဿပိ၊ ပျံ့နှံ့အပ်သော ကိုယ်ရှိသူ၏ သန္တာန်၌လည်း။ (သုခံ၊
 သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။)

စတုတ္ထဈာနကထာအပ္ပင်္ဂ

အဝိဘူတပစ္စုပ္ပန်နာတိ၊ ကား။ သုခဒုက္ခာနိ ဝိယ၊ သုခ ဒုက္ခတို့ကဲ့သို့။
 အဝိဘူတာကာရာ၊ မထင်ရှားသော အခြင်းအရာရှိ၏။ [ဝိသဒိသုပမာ၊ “ သုခ
 ဒုက္ခတို့၏ ဖြစ်ပုံသည် ထင်ရှားသကဲ့သို့ ဤ ဥပေက္ခာ၏ဖြစ်ပုံသည် မထင်ရှား”ဟူလို။]
 ပိဋ္ဌိပါသာဏဂတမိဂမဂ္ဂေါ ဝိယ၊ ကျောက်ဖျာအပြင်၌ သွားသော သမင်၏

လမ်းကြောင်း ကဲ့သို့။ [ဂတကို မိဂ-၌ စပ်၊ (တစ်နည်း) “သွားအပ်သော” ဟု ပေးလျှင် ဂတကို မဂ္ဂေါ-၌ စပ်။] တဒနမာတဗ္ဗာဝိဘူတာကာရောပဋ္ဌာနာ၊ ထိုသုခ ဒုက္ခတို့ဖြင့် မှန်းဆအပ်သော မထင်ရှားသော အခြင်းအရာရှိ၏ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏။ [ဤဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာမီကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

စတုက္ကနယဝဏ္ဏနာ၊ သည်။
နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီ။

စဉ်ဆက်သာသနာတည်စေသော်

အကယ်၍သာ-

မြတ်ဗုဒ္ဓာသည် လူ့ရွာထင်ရှား မပွင့်ငြားက ဤကားကုသိုလ်
အကုသိုလ်နှင့် ထိုထိုဘုံဘဝ မသိရ များလှအပြစ်တွေ။

ယခုသော်ကား-

ဘုရားရှင်တော် ပွင့်ထွန်းပေါ်၍ ဟောဖော်ညွှန်ကြား မြတ်တရားကြောင့်
ဤကားကုသိုလ် အကုသိုလ်နှင့် ထိုထိုဘုံဘဝ သိကြရ များလှ
ကျေးဇူးပေ။

ဂန္ဓာရုံရှင် တို့သခင်သည်-

ထွတ်တင်ဗုဒ္ဓ ဟောညွှန်ပြသည် ဓမ္မဒေသနာ အဖြာဖြာကို များစွာ
ဗိုလ်လူ သိစိမ့်ဟူ၍ ဆုဆုကျမ်းစာ ကိုယ့်ဘာသာဖြင့် ဖွင့်ရာပြရာ
များငိုကာဟု စာဝါမျိုးမျိုး ကမ္မည်းထိုးခဲ့၊ နောင်ကျိုးကိုမျှော်
ဆရာတော်၏ ဉာဏ်တော်စေစား နှလုံးသားမှ ကိုးစားလောက်ဖွယ်
ကျမ်းသွယ်သွယ်ကို မကွယ်မပျောက် စဉ်ထွန်းတောက်ဖို့ များမြောက်
ကျေးဇူး အထူးထူးကို ညွတ်နူးရည်လျက် တို့ဆောင်ရွက်သည်
စဉ်ဆက်သာသနာ တည်စေသောဝံ။

ဣဒံ နော ဖုညံ နိဗ္ဗာနဿ ပစ္စယော ဟောတု။

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏ	... ၃၄၀
အဂ္ဂဟိတော(အဂ္ဂိ+အာဟိတော)	... ၅၅၁
အဋ္ဌကွဏ	... ၂၁
အတ္တမနတာ	... ၃၇၈
အတိရိတံ	... ၅
အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ အဒိဋ္ဌံ	... ၄
အတုတိတံ	... ၅
အဒဿနက	... ၄၀၄
အဓိကဂ္ဂဟဏ, ဥိနဂ္ဂဟဏ	... ၃၁၈
အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ... စသည်	... ၁၇၅
အနန္တ ၄...မျိုး	... ၄၄၂
အနဘိရုဒ္ဓဿ	... ၃၇၈
အနာပါထဂတာ	... ၁၀၀
အနာပါထဂတ ရူပါရုံ	... ၅၅၉
အနာဘဋ္ဌတာယေဝ	... ၉၅
အနုယာယိနိ စသည်	... ၈၅
အနေသန ၂၁-၇၁	... ၆၈၁
အန္တဒေဝ	... ၅၅၃
အပ္ပနာ	... ၂
အပ္ပနာသမ္ပယောဂတော	... ၄၆၃
အပရဒီပနာ	... ၃၅၂
အပ္ပ(မဟာ)သာဝဇ္ဇော	... ၁၉၆
အပိလာပနတာ	... ၃၈၀, ၃၉၂
အပိလာပန, ဥပဂ္ဂဏှန	... ၂၉၆
အဇ္ဈောဟာရိကာ	... ၁၇၃
အဗျာဗန္ဓလောကေ	... ၁၁၇
အဗျာဗန္ဓော	... ၄၀၅
အမျိုးမျိုးဟောတော်မူရကျိုး	... ၃၉၈
အလုပ္ပနက	... ၄၀၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အလောဘနှင့်သုခသံဝါသ	... ၃၂၀
အဝိသာရ၊ အဝိက္ခေပ	... ၂၈၅
အဝိသာဟာရော	... ၃၈၂
အသင်္ခါရေန၊ ပယောဂ၊ ဥပါယ	... ၁၂၁
အသဒ္ဓိယ	... ၂၈၆
အသံသပ္ပနရသော	... ၃၃၇
အာကရဋ္ဌေန	... ၃၃၆
အာဏိ(ဏီ)	... ၇၁
အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ	... ၁၇၈
အာယတနသဒ္ဓါ၏အနက်	... ၃၆၆
အာယုပုဒ်နက်	... ၄၀၀
အာယုသင်္ခါရ	... ၃၇
အာယူဟတိ	... ၁၆၁
အယူဟနရသာ	... ၂၅၉
အရောဂျဋ္ဌ	... ၅၃
အာရုံခံစား-မခံစားစိတ်	... ၅၄၈
အာရုံမပြုအပ်ပဲလည်း ဝိညတ်ကိုသိနိုင်	... ၅၇၅
ဣဋ္ဌာရုံ၌ကုသိုလ်ဖြစ်	... ၁၁၃
ဣန္ဒြိယကာရေတိ	... ၂၈၇
ဣန္ဒြိယ၏သဒ္ဓတ္ထ	... ၂၈၈
ဣဿရဝတာယ	... ၂၅၃
ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသ	... ၉၄
ဥဒ္ဓါနတော	... ၄၇
ဥပဋ္ဌာနအနက်တစ်မျိုး	... ၃၉၃
ဥပပတ္တိ	... ၆၉, ၄၄၉
ဥပ္ပန္န ၄-မျိုး	... ၇၄
ဥပ္ပန္န၏အနက်များ	... ၇၈
ဥပ္ပန္န၏ဝစနတ္ထ	... ၇၇
ဥပေက္ခကော၏ဝိဂ္ဂဟ	... ၄၈၁
ဥဿဟနဘာဝေန	... ၂၆၂
ဥဿဟဇနနတ္ထံ ပြင်ပုံ	... ၄၈၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဥသောဠီ	... ၃၈၉
ကကာရဏဝါဒ	... ၅၁၉
ဇေတံ မမံ	... ၇
ဩကပ္ပနာ	... ၃၈၅
ဩဒဂျံ	... ၃၇၈
ကတမော-စသော ပုစ္ဆာအနက်	... ၃၄၈
ကတဟတ္ထာ	... ၅၂၇
ကတုပါသနာ	... ၅၂၇
ကထံ, ကထိ	... ၉
ကမ္မက္ခယ-ကံ	... ၁၆၇
ကမ္မပထ	... ၁၉၅
ကမ္မပထ သံသန္တန	... ၂၂၉
ကမ္မယောနိ	... ၇၂
ကမ္မဝိပါကဒိဒ္ဓိမယော	... ၆၀၆
ကမ္မဿကာ	... ၇၁
ကလ္လကာယဖြစ်ကြောင်း	... ၅၆၀
ကာမာနုဗေတံ နိဿရဏံ	... ၄၅၇
ကာမာဝစရံ၏ ဝစနတ္ထ	... ၄၇
ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၏ အင်္ဂါ ၄-ပါး	... ၂၀၃
ကာယဝိညတ်၏ မှီရာဇာတ်	... ၅၇၀
ကာယဝေယျာဝဋ်က	... ၄၄၁
ကာလသည် သဘာဝဓမ္မမဟုတ်	... ၅၁၇
ကုဒြုသကာဒီ	... ၁၀၇
ကုလုမ္မဿ	... ၁၇၄
ကုသလံ	... ၅၂
ဓဏ၏အရကောက်	... ၅၁၅
ခန္တသီ	... ၁၈၄
ဂမိယစိတ္တံ	... ၇၉
ဂေါမုတ္တ-စသော အကောက်	... ၄၀၈
ဃနဝိနိဇ္ဈောဂဉာဏံ	... ၁၃
စက္ခုနာဒိဋ္ဌိန္ဒြိယ အနက်	... ၁၆၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
စတုစွက္ကံ	... ၂၂
စတုဒ္ဒိသာ	... ၅၂၈
စရဏံ နာမ စိတ္တံ	... ၆၃
စိတ္တသမုဋ္ဌာန် လှုပ်လျှင်	... ၁၄၆
စုတ္တံ၏ အနက်ဖွင့်	... ၅၇
စုတ္တာဓိပတေယျံ စိတ္တ	... ၆၃၁
စေတနာကို ကံဟုခေါ်ပုံ	... ၁၆၃
စိတ်တစ်ပါးကို ခန္ဓသဒ္ဓါဟောရာ၌ ရဋ္ဌိ	... ၃၆၉, ၆၈၈
စိတ်၏ ပဏ္ဏရဖြစ်ပုံ	... ၃၆၅
စိတ်၏ ပရိစ္ဆိန္ဒောပလဒ္ဓိ	... ၆၅၀
စိတ် သညာ ပညာတို့၏ သိပုံ အထူး	... ၆၄၀
ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာဝတော	... ၅၄၉
ဇီဝိတံ၏ ဝစနတ္ထ	... ၃၀၄
ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်ကြောင်း	... ၁၁၆
တက္ကနကို အာကမုနုဖွင့်	... ၃၇၄
တဇ္ဇာ မနော ဝိညာဏဓာတု	... ၃၆၀
တ-သဒ္ဓါရှိရာ၌ ယ-သဒ္ဓါရှိနိုင်ပုံ	... ၆၂၅
ထာဝရိယ သဘာဝသဏ္ဌိတာ	... ၂၆၀
ထေယျံ စောရိကာ	... ၁၉၈
ဒသကဆယ်မျိုး	... ၁၁၉
ဒဋ္ဌဓမ္မာ	... ၅၂၇
ဒါနမယံ	... ၁၁၂
ဒါနမယဝတ္ထု	... ၅၆၅
ဒိဋ္ဌ၊ သုတ	... ၁၀၉
ဒိဋ္ဌ သံသန္တနာ	... ၅
ဒုက္ခုဒြယ်၊ ဒုက္ခုဒြယ်	... ၁၆၅
ဒုဋ္ဌဂါမဏိဝတ္ထု	... ၁၃၁
ဒုဿီလျမလ	... ၃၁၇
ဒုဿီလျ၊ မုဋ္ဌဿစွ-စသည်	... ၁၉၂
ဒေသနာသီသ	... ၈၁, ၅၅၂
ဒွါရသံသန္တန	... ၁၆၉

အကွရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဒွိသုဒ္ဓိသု အာပါထံ	၁၀၃
ဓမ္မကထိက စသည်	၁၀၆
ဓမ္မပဒါ ပလဝန္တိ	၁၁၈
ဓမ္မဝ ဝတ္ထာန	၂
ဓမ္မဝ ဝတ္ထာန၏ ဒုက္ခရတရဖြစ်ပုံ	၃၇၃
ဓမ္မဝိစယ သမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း	၁၂၁
ဓမ္မာရမ္မဏ အရကောကံ	၁၃၃
ဓုရံ	၃၉၀
နန္ဒိရာဂ သဟဂတာ	၈၉, ၅၅၄
နဝမဇဏ	၂၁
နစ္စံဝါ၌ ဝါအနက်	၆
နေယျတ္ထ, နိတတ္ထ	၁၈၀, ၁၈၁
ပကတိ ဝါဒ, အဏုဝါဒ	၄၁
[ပကတိ, ဣဿရ, ပဇာပတိ, ပုရိသ, ကာလဝိသေသ, အဏုဝါဒ]	၅၁၉
ပက္ခပါတုပစ္ဆေဒန	၃၃၉
ပစ္စက္ခသိဒ္ဓ၌ ယုတ္တိမလို	၃၂
ပစ္စယဂဏေက	၁၂၂
ပဇာ	၇၀
ပညာ၏ ဝစနတ္ထတစ်မျိုး	၃၉၄
ပဋိသင်္ခါ သန္တိဋ္ဌနာ	၄၈၃
ပဋိသန္တိဒါဉာဏ်	၁၃
ပတိယယတိ (ပစ္စယော)	၃၉၄
ပတောဒေါ	၃၉၆
ပဒ၏ အနက်	၃၄၄
ပဒတ္တုတိ	၃၅၈
ပဒဘာဇနိယ	၁
ပဝေယာဂ, ဥပါယ	၄၂၇, ၄၂၉
ပယောဂဝတ္ထု မဟန္တတာ	၆၀၅
ပရဿဟရဏံ	၁၉၈
ပရာယတ္တ ဂုတ္တိတံ	၄၂
ပရိဏာယိကာ	၃၉၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ပရောပဏ္ဏာသ	... ၈၂
ပဝတ္တသာန္တမိပတေယျ	... ၃၀၅
ပါဠိတော်လာ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၈-ပါး	... ၄၆၉
ပိသုဏဝါစာ	... ၂၀၈
ပိတိ ၅-မျိုး	... ၂၇၅
ပိတိသမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း	... ၁၁၅
ပုထုတ္တဘောဒ	... ၆၇
ပုဒ်နက်ဟူသမျှ သတ္တာကြိယာရှိ	... ၅၃၂
ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္နဂ္ဂဟဏဝိထိ	... ၅၇၄
ပူရဏကထာ	... ၂၀၆
ပေါနောဘဝိကာ	... ၈၉
ဖရသဝါစာ	... ၂၀၉
ဖဋ္ဌော, ဖဋ္ဌော	... ၄၉၁
ဖုလ္လိတမဏ္ဍိတဝိဘူသိတံ	... ၃၅၈
ဖုသနကဝသေန	... ၃၄၉
ဖုသနာကာရော	... ၃၅၁
ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒတစ်ပါးမျှကို နဝမခဏဟု မယူရ	... ၅၂၅
ဗျဉ္ဇန, ဥပသဂ္ဂ, အတ္ထဝသေန	... ၃၅၃
ဘာရတယုဒ္ဓ သီတာဟရဏ	... ၂၁၆
“ဘာဝေတိ”အရ သာဓက	... ၄၅၄
ဘိသမုဠာလ ပေါက္ခရံ	... ၂၈၂
ဘူတပိဋိကပရိဘဏ္ဍာ	... ၁၈၅
မဂ္ဂေါ	... ၄၄၉
မဂ္ဂေါ၏အရကောက်	... ၄၅၂
မနောဒွါရ မမည်သော မနမရှိ	... ၁၆၀
မနောဒွါရ၌ အာရုံထင်ခြင်းအကြောင်း	... ၅၆၁, ၉၅
မနောဝိညာဏ၏ ဒွါရ	... ၉၆
မနောသေဋ္ဌာ (ဇေဋ္ဌာ)	... ၈၄
မာရာပေတုကာမဿဉ်မှတ်ချက်	... ၂၁၄
[ကာရိတ် ၂-ချက်ဝင်သောကြောင့် “သတ်စေခြင်းငှာအလိုရှိသူ ၏”ဟု အနက်မှန်ပေးပါ။]	

အကွရာစဉ်	စာမျက်နှာ
မိဂဝံ	၁၇၀
မိစ္ဆာစာရောအဖွင့်	၂၀၁
မိစ္ဆာဝါစာစွန့်, သမ္မာဝါစာဖြည့်	၃၃၅
မိနမာနံ ဇာနာတိ	၃၆၃
မိနာတိတိ မနော	၃၀၂
မုတ္တာဝုဏနံ	၄၀
မုသာ+ဝါဒေါ	၂၀၃
မောဒနာအဖွင့် (မုဒဓာတ်)	၃၇၇
ယထာဂတမဂ္ဂေါ	၄၁၈, ၆၈၇
ယထာဘဋ္ဌ(ယထာဘဋ) ပါဠိ	၆၃၀
ယပနာ, ယာပနာ	၄၀၁
ယသ္မိံသမယေ အနက်ပေး	၄၃
ယာဝဋ္ဌိဒံအနက်	၃၈
ယုဂနန္ဒဝသေန	၃၃၁
ယေဝါပနက	၂၄၀, ၃၃၃
ယောဇနာအပြား	၂၃၆
ရတနပုဒ်အနက်	၃၉၉
ရုဠိသဗ္ဗေန	၅၄
ရုဠိအမျိုးမျိုး	၅၃၆
ရူပံ ဝုစ္စတိ ရူပဘဝေါ	၄၄၉
ရှင်ဒေဝဒတ်၏ဗျာပါဒကံ	၁၈၆
ရှင်ဒေဝဒတ်၏ အသတ်ခိုင်းမှု	၁၈၆
လက္ခဏံ, အညာတံ	၄
လဟုပရိဏာမတာ	၁၀၆
လိင်္ဂနာနတ္ထံ	၆၄
လှုပ်ခြင်းသဘာဝ	၅၂၀
ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိ	၃၁၀
ဝါစာဂိရံ	၁၈၃
ဝိစရဏဝသေန	၃၇၅
ဝိဇ္ဇာမာနကဝတ္ထုကိုစွန့်မှဒါန	၁၂၅
ဝိဇ္ဇာနာတိအနက်	၅၇

အကွရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဝိဇ္ဇာမယ- စသော ခိုးခြင်း	၂၀၀
ဝိတက္ကဝိပ္ပါရသဒ္ဒ	၁၅၆
ဝိတ္တိ(ဝိတ္တ)	၃၇၇
ဝိပရိဏာမဋ္ဌော	၁၉
ဝိပါကဖလ, နိသန္ဒဖလ	၆၀၉
ဝိမတိပက္ခန္ဓော	၆
ဝိမုတ္တာယတနသီဆေန	၄၃၈
ဝိသယ, ဂေါစရ	၁၀၁
ဝိဿဝိတာယ	၂၅၄
ဝိသာဟဋ်	၃၈၂
ဝိသေသတောတိ ယေဘုယျေန	၆၄၅
ဝိရိယ၏ ဝစနတ္ထ	၂၉၂
ဝိရိယ သမာဓိ ယောဇနတ္ထ	၃၃၂
ဝိရိယုပေက္ခာ	၄၈၃
ဝေဘဗျာ	၃၉၄
ဝေဠုဒါနစသည်၌ ဒါနအနက်	၆၈၁
ဝံသော, တန္တိ, ပဝေဏီ	၁၂၃
သ၏ ဝိဇ္ဇာမာန အနက်	၃၄၁
သဏှဋ္ဌေန	၃၉၄
သန္တတိယန-စသည်	၅၁၂
သတိ အာယတနေ သတိ	၃၆၇
သဒ္ဓဟန္တိ ဧတာယ	၂၈၆
သဒ္ဓါ, ရုစိ စသည်	၁၁၁
သမ္ပဇညံပုဒ်ပြီး	၃၃၀
သမ္ပယုတ္တိ	၉၃
သမ္ပပ္ပလာပ	၂၁၀
သမ္ပုသနာ	၃၅၁
သမ္ပန္နအပြား	၂၃၇
သဘာဝပဒံ	၃၅၀
သမဝါယနှင့် ခဏအထူး	၂၂
သမ္မာပဿတိ	၃၀၇

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
သမောသရဏဋ္ဌာန	... ၃၆၇
သမ္မောဒိတေ	... ၅၅၅
သမာသ်တစိတ်ကိုသာ တ-ဖြင့်ညွှန်ပြနိုင်ပုံ	... ၆၂၈
သရဘာဏက	... ၁၀၆
သရသဘာဝေန	... ၉၈
သဝသဝတ္တိတာဘိမာန	... ၄၃
သသင်္ခါရိကံ	... ၄၂၈
သသင်္ခါရေန	... ၄၂၇
သသမ္ဘာရပထဝိ၌ ပထဝီသို့လိုက်	... ၂၅၈
သသမ္ဘာရပထဝိ၌ အာပေါ-စသည်	... ၅၉၈
သာဓကအများ ထုတ်ရကျိုး	... ၈၆
သာမဂ္ဂီ	... ၂၀
သိက္ခိတာ	... ၅၂၇
သိပ္ပာယတန ဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနနိ	... ၁၁၇
သုခယတိ သုခံ	... ၂၈၀
သုမနော၏ဝစနတ္ထ	... ၃၀၃
သောမနဿဖြစ်ကြောင်း	... ၁၁၅
သောဝတ္ထိကတ္တယ	... ၄၈၆
သံဝေဂပဒဋ္ဌာနံ	... ၂၉၅
သံသဋ္ဌေ	... ၉၁
သံသယပက္ခန္ဓော	... ၆
သင်္ကန်း၏ ရသဒါန	... ၁၃၄
သုံးထွေဝိရတိ၊ ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗ	... ၂၂၈
ဟိတဖရဏေန	... ၄၃၈
ဟိရိယိတဗ္ဗေန	... ၄၀၂
ဟေတုနှင့်သမဝါယမအထူး	... ၂၆

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ ပြီး၏။

